المجلد، ٩٥

بازار کتاب

بحار الأنوار

الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار

علامه مجلسی

فارسی

العربية

بسم الله الرحمن الرحیم

بحارالانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار علیهم السلام با ترجمه فارسی

کاتب:

محمدباقر بن محمدتقی علامه مجلسی

نشرت فی الطباعهٔ:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

رقمی الناشر:

مرکز القائمیهٔ باصفهان للتحریات الکمبیوتریهٔ

الفهرس

بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار المجلد ۹۵ : کتاب اعمال روزها

اشاره

سرشناسه: مجلسی محمد باقربن محمدتقی ۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ق.

عنوان و نام پدیدآور: بحارالانوار: الجامعه لدرر أخبار الائمه الأطهار تالیف محمدباقر المجلسی.

مشخصات نشر: بیروت داراحیاء التراث العربی [۱۴۴۰].

مشخصات ظاهری: ج - نمونه.

یادداشت: عربی.

یادداشت: فهرست نویسی بر اساس جلد بیست و چهارم، ۱۴۰۳ق. [۱۳۶۰].

یادداشت: جلد۲۴،۵۲،۶۵،۶۶،۶۷،۸۷،۹۲،۹۱،۹۴،۱۰۳،۱۰۸(چاپ سوم: ۱۴۰۳ق.=۱۹۸۳م.=[۱۳۶۱]).

یادداشت: کتابنامه.

مندرجات: ج .۲۴. کتاب الامامه. ج.۵۲. تاریخ الحجه. ج۶۵،۶۶،۶۷. الایمان و الکفر. ج.۸۷. کتاب الصلاه . ج. ۹۱،۹۲ .الذکر و الدعا. ج. ۹۴. کتاب السوم. ج.۱۰۳.فهرست المصادر. ج.۱۰۸.الفهرست.-

موضوع: احادیث شیعه — قرن ۱۱ق

رده بندی کنگره: BP۱۳۵/م۳ب ۳۱۳۰۰ ی ح

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۸۰۹۴۶

ص: ۱

**[ترجمه]

سرشناسه : مجلسی، محمد باقربن محمدتقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۱ق.

عنوان قراردادی : بحار الانوار .فارسی .برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : ترجمه بحارالانوار/ مترجم گروه مترجمان؛ [برای] نهاد کتابخانه های عمومی کشور.

مشخصات نشر : تهران: نهاد کتابخانه های عمومی کشور، موسسه انتشارات کتاب نشر، ۱۳۹۲ -

مشخصات ظاهری : ج.

شابک : دوره : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۶۶-۵ ؛ ج.۱ : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۶۷-۲ ؛ ج.۲ : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۶۸-۹ ؛ ج.۳ : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۶۹-۶ ؛ ج.۴ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰۷۰-۲ : ؛ ج.۵ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۷۱-۹ : ؛ ج.۶ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۷۲-۶ : ؛ ج.۷ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۷۳-۳ : ؛ ج.۸ : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۷۴-۰ ؛ ج.۱۰ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۷۶-۴ : ؛ ج.۱۱ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۳-۲ : ؛ ج.۱۲ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۶۶-۵ : ؛ ج.۱۳ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۵-۶ : ؛ ج.۱۴ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۶-۳ : ؛ ج.۱۵ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۷-۰ : ؛ ج.۹۷۸:۱۶-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۸-۷ ؛ ج.۹۷۸:۱۷-۶۰۰-۷۱۵۰-۸۹-۴ ؛ ج.۱۸ : ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۰-۰ ؛ ج.۹۷۸:۱۹-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۱-۷ ؛ ج.۹۷۸:۲۰-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۲-۴ ؛ ج.۲۱: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۳-۱ ؛ ج.۹۷۸:۲۲-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۴-۸ ؛ ج.۹۷۸:۲۳-۶۰۰-۷۱۵۰-۹۵-۵

مندرجات : ج.۱. کتاب عقل و علم و جهل.- ج.۲. کتاب توحید.- ج.۳. کتاب عدل و معاد.- ج.۴. کتاب احتجاج و مناظره.- ج. ۵. تاریخ پیامبران.- ج.۶. تاریخ حضرت محمد صلی الله علیه وآله.- ج.۷. کتاب امامت.- ج.۸. تاریخ امیرالمومنین.- ج.۹. تاریخ حضرت زهرا و امامان والامقام حسن و حسین و سجاد و باقر علیهم السلام.- ج.۱۰. تاریخ امامان والامقام حضرات صادق، کاظم، رضا، جواد، هادی و عسکری علیهم السلام.- ج.۱۱. تاریخ امام مهدی علیه السلام.- ج.۱۲. کتاب آسمان و جهان - ۱.- ج.۱۳. آسمان و جهان - ۲.- ج.۱۴. کتاب ایمان و کفر.- ج.۱۵. کتاب معاشرت، آداب و سنت ها و معاصی و کبائر.- ج.۱۶. کتاب مواعظ و حکم.- ج.۱۷. کتاب قرآن، ذکر، دعا و زیارت.- ج.۱۸. کتاب ادعیه.- ج.۱۹. کتاب طهارت و نماز و روزه.- ج.۲۰. کتاب خمس، زکات، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، عقود و معاملات و قضاوت

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

ناشر دیجیتالی : مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

یادداشت : ج.۲ - ۸ و ۱۰ - ۱۶ (چاپ اول: ۱۳۹۲) (فیپا).

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۱ق.

شناسه افزوده : نهاد کتابخانه های عمومی کشور، مجری پژوهش

شناسه افزوده : نهاد کتابخانه های عمومی کشور. موسسه انتشارات کتاب نشر

رده بندی کنگره : BP۱۳۵/م۳ب۳۰۴۲۱۶۷ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۴۸۹۸۵

ص: ۱

**[ترجمه]

تتمه أبواب أعمال شهر رمضان من الأدعیه و الصلوات

باب ۵ أدعیه کل یوم یوم و کل لیله لیله من شهر رمضان و سائر أعمالها

الأخبار

أقول

قد مر ما یناسب هذا الباب فی کتاب الطهاره و فی أبواب الدعاء فتذکر و مضی أیضا فی أبواب الصیام فی باب لیله القدر و لیالی الإحیاء کثیر من أحوالها و بعض أعمالها فارجع إلیه و یأتی و سبق ما یتعلق بهذا الباب فی الأبواب السابقه و اللاحقه من هذا الجزء أیضا.

أما اللیله الأولی ففیها أعمال کثیره جدا و قد أوردنا شطرا صالحا منها فی باب الدعاء عند دخول شهر رمضان و منها الغسل فی هذه اللیله و منها الشروع فی تلاوه القرآن و منها(۱).

**[ترجمه]بسیاری از مطالب این باب در کتاب طهارت و در بابهای دعا گذشت، و بسیاری از اعمال و آداب این ماه نیز در ابواب روزه در باب شب قدر و شبهای احیاء آورده شد. پس به آن مراجعه کن و همانطور که در باب‌های پیشین به این مطالب اشاره شده است، در این جلد نیز آن ها را خواهیم آورد.

اعمال بسیار زیادی برای شب اول ماه رمضان است که پاره‌ای از آن را در باب دعا به هنگام ورود ماه رمضان آوردیم. از جمله آن اعمال، غسل در این شب است، و نیز شروع به تلاوت قرآن و نیز... . - . از جمله اعمال این شب، زیارت سیدالشهدا امام حسین علیه السلام است که در کتاب المزار ذکرخواهد شد. -

**[ترجمه]

«۱»

وَ رَأَیْتُ بِخَطِّ الشَّیْخِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْجُبَاعِیِّ ره مَا هَذَا لَفْظُهُ دُعَاءُ الْحَجِّ یُدْعَی بِهِ أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ذَکَرَهُ الشَّیْخُ أَبُو الْفَتْحِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ الْکَرَاجُکِیُّ فِی کِتَابِ رَوْضَهِ الْعَابِدِینَ الَّذِی صَنَّفَهُ لِوَلَدِهِ مُوسَی رَحِمَهُمَا اللَّهُ: اللَّهُمَّ مِنْکَ أَطْلُبُ حَاجَتِی وَ مَنْ طَلَبَ حَاجَتَهُ إِلَی أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ فَإِنِّی لَا أَطْلُبُ حَاجَتِی إِلَّا مِنْکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ وَ رِضْوَانِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ

۱– ۱. و منها زیاره الحسین سید الشهداء علیه السلام علی ما سیجی ء فی کتاب المزار.

وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَنْ تَجْعَلَ لِي فِي عَامِي هَذَا إِلَى بَيْتِکَ الْحَرَامِ سَبِيلًا حِجَّةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَةً زَاكِيَةً خَالِصَةً لَکَ تُقِرُّ بِهَا عَيْنِي وَ تَرْفَعُ بِهَا دَرَجَتِي وَ تَرْزُقُنِي أَنْ أَغُضَّ بَصَرِي وَ أَنْ أَحْفَظَ فَرْجِي وَ أَنْ أَكُفَّ عَنْ جَمِيعِ مَحَارِمِکَ- لَا يَكُونُ عِنْدِي شَيْ ءٌ آثَرَ مِنْ طَاعَتِکَ وَ خَشْيَتِکَ وَ الْعَمَلِ بِمَا أَحْبَبْتَ وَ التَّرْكِ لِمَا كَرِهْتَ وَ نَهَيْتَ عَنْهُ وَ اجْعَلْ ذَلِکَ فِي يُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِيَةٍ وَ أَوْزِعْنِي شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ وَفَاتِي قَتْلًا فِي سَبِيلِکَ تَحْتَ رَايَةِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ مَعَ وَلِيِّکَ صَلَوَاتُکَ عَلَيْهِمَا وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَقْتُلَ بِي أَعْدَاءَکَ وَ أَعْدَاءَ رَسُولِکَ وَ أَنْ تُكْرِمَنِي بِهَوَانِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِکَ وَ لَا تُهِنِّي بِكَرَامَةِ أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِکَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا حَسْبِيَ اللَّهُ مَا شَاءَ اللَّهُ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ رَسُولِهِ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

**[ترجمه]به خط شیخ محمد بن علی الجباعی رحمه الله علیه دیدم که لفظ آن این است: دعای حج در شب اول ماه رمضان خوانده می‌شود و شیخ ابو الفتح محمد بن علی الکراجکی در کتاب روضه العابدین که برای فرزندش موسی - رحمهما الله - نوشته بود، این دعا را آورده است:

خدایا، من حاجتم را تنها از تو طلب می‌کنم و هر کس حاجتش را از مردم طلب کند. اما من تنها از تو می خواهم که یکتایی و شریکی نداری. از تو به فضل و خشنودی‌ات می‌خواهم بر محمد و خاندان او درود فرستی و در این سال، حجّ مقبول، پاک و خالص خانه گرامی‌ات را نصیبم کنی و بدین وسیله چشمم را روشن گردانی و بر درجاتم بیافزایی و روزی‌ام کنی تا نگاهم را فرو اندازم و دامنم را پاک نگاه دارم و از تمام محرمات تو دست بردارم و هیچ چیز نزد من پسندیده‌تر از اطاعت و ترس تو و عمل بر حسب خشنودی تو نباشد. و از آنچه نهی نمودی و ناپسند شمردی، دوری کنم، و آن را با عافیت و راحتی برای من قرار ده و توفیق شکر نعمت‌هایت را نیز به من عطا کن.

از تو می‌خواهم، مرگ مرا، کشته شدن در راه خود و در زیر پرچم پیامبرت محمد و به همراهی ولیّ‌ات صلواتک علیهما قرار دهی و از تو می‌خواهم تا دشمنان خود و دشمنان رسولت را به دست من نابود کنی و مرا در برابر خواری دیگران گرامی بداری و در مقابل کرامت دوستان خود، خوار مگردانی. خدایا برای من با رسول خدا راهی قرار ده، خداوند برای من کافی است و هر چه او بخواهد، و درود خدا بر محمد فرستاده او خاتم پیامبران و بر خاندان پاک او.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رَوَاهُ السَّيِّدُ ابْنُ طَاوُسٍ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي كِتَابِ الْإِقْبَالِ أَيْضاً عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام لَكِنْ فِيهِ أَنَّهُ قَالَ: ادْعُ لِلْحَجِّ فِي لَيَالِي شَهْرِ رَمَضَانَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ- اللَّهُمَّ بِکَ وَ مِنْکَ أَطْلُبُ حَاجَتِي إِلَى قَوْلِهِ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا(1).

**[ترجمه]سید بن طاووس - رحمه الله - در کتاب الاقبال، این دعا را از امام صادق علیه السلام نقل کرد و سید می گوید: دعای حج را در شب‌های ماه رمضان بعد از مغرب بخوان: خدایا به تو و از تو حاجتم را طلب می‌کنم.... تا اینجا که با رسول خدا راهی قرار ده. - . الاقبال: ۲۴ -

**[ترجمه]

اليوم الأول

فيه أيضا أعمال كثيره و منها صلاه أول كل شهر و دعاؤه و التصدق فيه و سائر أعماله و منها.(۲).

فصل فيما نذكره من الأدعيه لكل يوم غير متكرره

**[ترجمه]اعمال بسیاری در این روز وارد شده است از جمله نماز اول ماه و دعای آن، صدقه دادن و اعمال دیگر از جمله...... - . الاقبال: ۸۷ -

**[ترجمه]

«۲»

قل،(۳) [إقبال الأعمال] فمن ذلک دعاء أول يوم من شهر رمضان من جمله الثلاثين فصلا

اللَّهُمَّ يَا رَبِّ أَصْبَحْتُ لَا أَرْجُو غَيْرَکَ وَ لَا أَدْعُو سِوَاکَ وَ لَا أَرْغَبُ إِلَّا إِلَيْکَ وَ لَا أَتَضَرَّعُ إِلَّا عِنْدَکَ وَ لَا أَلُوذُ إِلَّا بِفِنَائِکَ إِذْ لَوْ دَعَوْتُ غَيْرَکَ لَمْ يُجِبْنِي وَ لَوْ رَجَوْتُ غَيْرَکَ لَأَخْلَفَ رَجَائِي وَ أَنْتَ ثِقَتِي وَ رَجَائِي وَ مَوْلَايَ وَ خَالِقِي وَ بَارِئِي وَ مُصَوِّرِي نَاصِيَتِي بِيَدِکَ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۲۴.

۲- ۲. راجع کتاب الاقبال: ۸۷.

۳- ۳. کتاب الاقبال: ۱۰۷.

تَحْكَمُ فِيَّ كَيْفَ تَشَاءُ- لَا أَمْلِكَ لِنَفْسِى مَا أَرْجُو وَ لَا أَسْتَطِيعُ دَفْعَ مَا أَحْذَرُ أَصْبَحْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلِى وَ أَصْبَحَ الْأَمْرُ بِيَدِ غَيْرِى اللَّهُمَّ إِنِّى أَصْبَحْتُ أُشْهِدُكَ وَ كَفَى بِكَ شَهِيداً وَ أُشْهِدُ مَلَائِكَتَكَ وَ حَمَلَهَ عَرْشِكَ وَ أَنْبِيَاءَكَ وَ رُسُلَكَ عَلَى أَنِّى أَتَوَلَّى مَنْ تَوَلَّيْتَهُ وَ أَتَبَرَّأُ مِمَّنْ تَبَرَّأْتَ مِنْهُ وَ أُؤْمِنُ بِمَا أَنْزَلْتَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ فَافْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِى لِذِكْرِكَ حَتَّى أَتَّبِعَ كِتَابَكَ وَ أُصَدِّقَ رُسُلَكَ وَ أُؤْمِنَ (١) بِوَعْدِكَ وَ أُوفِيَ بِعَهْدِكَ فَإِنَّ أَمْرَ الْقَلْبِ بِيَدِكَ.

اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْقُنُوطِ مِنْ رَحْمَتِكَ وَ الْيَأْسِ مِنْ رَأْفَتِكَ فَأَعِذْنِى مِنَ الشَّكِّ وَ الشِّرْكِ وَ الرَّيْبِ وَ النِّفَاقِ وَ الرِّيَاءِ وَ السُّمْعَهِ وَ اجْعَلْنِى فِى جِوَارِكَ الَّذِى لَا يُرَامُ وَ احْفَظْنِى مِنَ الشَّكِّ الَّذِى صَاحِبُهُ يُسْتَهَانُ اللَّهُمَّ وَ كُلَّمَا قَصُرَ عَنْهُ اسْتِغْفَارِى مِنْ سُوءٍ لَا يَعْلَمُهُ غَيْرُكَ فَعَافِنِى مِنْهُ وَ اغْفِرْهُ لِى فَإِنَّكَ كَاشِفُ الْغَمِّ مُفَرِّجُ الْهَمِّ رَحْمَانُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِيمُهُمَا فَامْنُنْ عَلَيَّ بِالرَّحْمَهِ الَّتِى رَحِمْتَ بِهَا مَلَائِكَتَكَ وَ رُسُلَكَ وَ أَوْلِيَاءَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ.

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذَا الْيَوْمِ مَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنْ بَلَاءٍ أَوْ مُصِيبَهٍ أَوْ غَمٍّ أَوْ هَمٍّ فَاصْرِفْهُ عَنِّى وَ عَنْ أَهْلِ بَيْتِى وَ وُلْدِى وَ إِخْوَانِى وَ مَعَارِفِى وَ مَنْ كَانَ مِنِّى بِسَبِيلٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَصْبَحْتُ عَلَى كَلِمَهِ الْإِخْلَاصِ وَ فِطْرَهِ الْإِسْلَامِ وَ مِلَّهِ إِبْرَاهِيمَ وَ دِينِ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ اللَّهُمَّ احْفَظْنِى وَ أَحْيِنِى عَلَى ذَلِكَ وَ تَوَفَّنِى عَلَيْهِ وَ ابْعَثْنِى يَوْمَ تَبْعَثُ الْخَلَائِقَ فِيهِ وَ اجْعَلْ أَوَّلَ يَوْمِى هَذَا صَلَاحاً وَ أَوْسَطَهُ فَلَاحاً وَ آخِرَهُ نَجَاحاً بِرَحْمَتِكَ فَإِنِّى أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَ خَيْرَ أَهْلِهِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَ شَرِّ أَهْلِهِ وَ مِنْ سَمْعِهِ وَ بَصَرِهِ وَ يَدِهِ وَ رِجْلِهِ كُنْ لِى مِنْهُ حَاجِزاً عَزَّ جَارُكَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَ لَا إِلَهَ غَيْرُكَ.

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ أَنْ تَرْزُقَنِى مَوَاهِبَ الدُّعَاءِ فِى دُبُرِ كُلِّ صَلَاهٍ وَ أَسْأَلُكَ خَيْرَ يَوْمِى هَذَا وَ فَتْحَهُ وَ نُورَهُ وَ نَصْرَهُ وَ هُدَاهُ وَ رُشْدَهُ وَ بُشْرَاهُ أَصْبَحْتُ بِاللَّهِ الَّذِى لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْ ءٌ مُمْتَنِعاً وَ بِعِزَّهِ اللَّهِ الَّتِى لَا تُرَامُ وَ لَا تُضَامُ مُعْتَصِماً وَ بِسُلْطَانِ اللَّهِ الَّذِى لَا يُقْهَرُ وَ لَا يُغْلَبُ عَائِذاً مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَ ذَرَأَ وَ بَرَأَ وَ مِنْ شَرِّ مَا يُكِنُ

ص: ٣

١- ١. ما بين العلامتين ساقط عن طبعه الكمبانىّ.

بِاللَّيْلِ وَ يَخْرُجُ بِالنَّهَارِ وَ شَرِّ مَا يَخْرُجُ بِاللَّيْلِ وَ يُكَنُّ بِالنَّهَارِ وَ مِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِی سُلْطَانٍ أَوْ غَيْرِهِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِيَتِها إِنَّ رَبِّی عَلى صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ.

**[ترجمه]الاقبال: فصلی در دعاهای غیر مکرر مخصوص به هر روز. - . الاقبال: ۱۰۷ -

از جمله، دعای روز اول ماه رمضان از جمله سی فصل:

ای خدا و پروردگار من، به غیر تو امید ندارم و جز تو را نمی خوانم و جز به درگاه تو نمی گرایم و فقط به درگاه تو تضرع و التماس می نمایم و به آستانه ات پناهنده می شوم؛ زیرا اگر غیر تو را می خواندم، به من پاسخ نمی داد و اگر به غیر تو امید می بستم، امیدم نا امید می شد و تو اعتماد و امید و مولی و آفریننده و پدیدآورنده و تصویرگر منی، و زمام امور من به دست تو است و به هر صورت بخواهی درباره من حکم می کنی، و من اختیار برآوردن آن چه را که بدان امید دارم و برطرف کردن آن چه را که از آن می ترسم، ندارم و در گرو اعمالم هستم و کار به دست غیر من افتاد. خداوندا، تو را گواه می گیرم و تو به عنوان گواه کافی هستی و فرشتگان و حاملان عرش و پیامبران و رسولان را گواه می گیرم بر این که، هر کس را که تو دوست داری دوست دارم و از هر کس بیزاری بجویی بیزاری می جویم و به آن چه بر پیامبران و رسولانت فرو فرستادی ایمان دارم؛ پس گوش های دل مرا برای یاد خود بگشای، تا از کتابت پیروی نمایم و فرستادگانت را تصدیق کنم و به وعده ات ایمان آورم و به پیمانت وفا کنم؛ زیرا اختیار قلب به دست تو است.

خدایا، به تو پناه می برم از نومیدی از رحمت و یأس از رأفتت، پس مرا از شک و شرک و تردید و دودلی و نفاق و ریا و شنواندن اعمال خود به دیگران، در پناه خود درآور و در قرب خود که دست نیافتنی است، قرار ده و از شکی که صاحب آن خوار می گردد، نگاه دار. خداوندا، مرا از هر عمل زشتی که جز تو آن را نمی داند و در استغفار از آن کوتاهی کردم، عافیت بخش و بیامرز، زیرا تو برطرف کننده غم و گشاینده اندوه و رحمت گستر و مهربان در دنیا و آخرت هستی، پس همان رحمت خود را که شامل حال فرشتگان و فرستادگان و دوستان خود از مردان و زنان مؤمن نمودی، به من ارزانی دار.

خدایا، ای پروردگار این روز، بلاها و گرفتاری ها و غم ها و اندوه هایی را که در این روز فرو فرستادی، از من و خاندان و فرزندان و برادران و آشنایانم و کسانی از مردان و زنان مؤمن که ارتباطی با من دارند، برگردان. خدایا، من بر کلمه اخلاص و سرشت اسلام و آیین ابراهیمی و دین محمدی، درودهای تو بر او و خاندان او، قرار گرفتم. خدایا، مرا نگاه دار و بر این اعتقاد زنده بدار و بمیران و روزی که آفریده ها را برمی انگیزانی، مرا بر این اعتقاد برانگیز و آغاز این روز مرا به رحمتت، صلاح و میانه آن را رستگاری و پایان آن را کامیابی قرار ده؛ زیرا من خیر این روز و خیر اهل آن را از تو خواهانم و از شر آن و شر اهل آن و از گوش و چشم و دست و پای او به تو پناه می برم. تو خود نگاه دار من از او باش. همسایه تو سرافراز است و ستایش تو والا است و معبودی جز تو نیست.

خداوندا، از تو می خواهم که عطاهای دعا در تعقیب نمازها را به من روزی کنی و از تو خیر و پیروزی و یاری و نور و هدایت و رشد و بشارت این روز را خواهانم. در پناه خدایی که هیچ چیز همانند او نیست، قرار گرفتم؛ و به عزت خدا که دست نایافتنی است و مورد ظلم واقع نمی شود، چنگ زدم و به قدرت خدا که مقهور و مغلوب واقع نمی شود، پناه آوردم؛ از شر آن

چه خلق کرد و آفرید و پدید آورد و از شر آن چه شب ها خود را نهان می کند و روزها بیرون می آید و از شر آن چه شب ها بیرون می آید و روزها خود را پنهان می کند و از شر جنیان و انسان ها و از شر هر چیز تسلط جو و غیر آن و از شر هر جنبنده ای که تو، زمام امور آن را گرفتی، به راستی که پروردگارم بر راه راست استوار است.

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الْأَوَّلَ مِنْهُ

(۱) اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِیَامِی صِیَامَ الصَّائِمِینَ وَ قِیَامِی قِیَامَ الْقَائِمِینَ وَ نَبِّهْنِی فِیهِ عَنْ نَوْمَهِ الْغَافِلِینَ وَ هَبْ لِی جُرْمِی یَا إِلَهَ الْعَالَمِینَ.

**[ترجمه] - . الاقبال:۱۰۹ - :

خداوندا، روزه مرا همانند روزه روزه داران و شب خیزی مرا بسان شب خیزی شب خیزان بگردان و در این روز مرا از خواب غفلت بیدار کن و جرمم را ببخش، ای معبود جهانیان.

**[ترجمه]

بیان

و قد قدمنا فی عمل الشهر روایتین کل واحده بثلاثین فصلا لسائر الشهور(۲) فادع بدعاء کل یوم منها فی یومه فإنه باب سعاده فتح لک فاغتنمه قبل أن تصیر من أهل القبور.

**[ترجمه]ما در کتاب مربوط به اعمال مخصوص هر ماه، دو روایت در دعاهای هر روز ماه نقل کردیم که هریک از آن دو، دارای سی دعای جداگانه است - . بحارالانوار ۹۷ : ۱۳۲ - . پس در هر روز از ماه رمضان، دعای مخصوص آن روز را بخوان؛ زیرا این در سعادتی است که به روی تو گشوده شده و پیش از آن که از اهل قبور شوی، آن را مغتنم بشمار.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من فضل الاعتکاف فی شهر رمضان

اعلم أن الاعتکاف حقیقته عکوف العبد علی طاعه الله جل جلاله و مراقبته و تفصیل ذلک مذکور فی الکتب المتعلقه بتفصیل الأحکام (۳)

و جملته و إنما نذکر هاهنا حدیثا واحدا بفضل الاعتکاف مطلقا فی شهر الصیام لئلا یخلو کتابنا من الإشاره إلی هذه العباده و ما فیها من سعاده و إنعام

رَوَیْنَا ذَلِکَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۴)

مِنْ كِتَابِ الْكَافِي وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ مِنْ كِتَابِ الصِّيَامِ وَ عَنْ أَبِي جَعْفَرِ بْنِ بَابَوَيْهِ مِنْ كِتَابِ مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيهُ (۵) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: اعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فِي أَوَّلِ مَا فُرِضَ شَهْرُ رَمَضَانَ فِي الْعَشْرِ الْأُوَلِ وَ فِي السَّنَةِ الثَّانِيَةِ فِي الْعَشْرِ الْأَوْسَطِ وَ فِي السَّنَةِ الثَّالِثَةِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَلَمْ يَزَلْ يَفْعَلُ ذَلِكَ حَتَّى مَضَى. و سنذكر فى العشر الأواخر منه فضل الاعتكاف فيه و ما لا غنى لمن يحتاج إليه عنه.

**[ترجمه]حقیقت اعتکاف عبارت است از روی آوردن بنده بر طاعت و مراقبه خداوند جلّ جلاله که مشروح احکام آن در کتاب هایی که دربردارنده احکام به تفصیل و یا به صورت مختصر هستند، ذکر شده است. ما در این جا فقط یک حدیث درباره فضیلت اعتکاف در ماه رمضان ذکر می کنیم، تا این کتاب از اشاره به این عبادت و سعادت و پاداش آن، خالی نباشد.

محمد بن یعقوب کلینی - . الکافی ۴ :۱۷۵ -

- رحمه الله - در کتاب کافی و ابوجعفر ابن بابویه در کتاب من لایحضره الفقیه - . من لا یحضره الفقیه ۲ :۱۲۳ -

آوردند که امام صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله در اولین سالی که روزه ماه رمضان واجب شد، در دهه اول ماه رمضان؛ و در سال دوم در دهه دوم؛ و در سال سوم در دهه آخر ماه رمضان اعتکاف نمودند و پیوسته این کار را انجام می دادند تا اینکه رحلت نمودند. در اعمال دهه آخر ماه رمضان نیز مطالبی درباره فضیلت اعتکاف و نکاتی که افرادی که به آن نیاز دارند و از آن بی نیاز نیستند، ذکر خواهیم کرد.

**[ترجمه]

فصل فيما نذكره من أن القرآن أنزل فى شهر رمضان

و الحث على

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۰۹.

۲- ۲. راجع ج ۹۷: ۱۳۲.

۳- ۳. بتفصيل الاعتکاف خ.

۴- ۴. الکافی ج ۴: ۱۷۵.

۵- ۵. فقیه من لا یحضره الفقیه ج ۲ ص ۱۲۳.

تلاوته فيه.

أما نزول القرآن في شهر رمضان فيكفي في البرهان قول الله جل جلاله شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ و إنما ورد في الحديث أن نزوله كان في شهر الصيام إلى السماء الدنيا ثم نزل منها إلى النبي صلى الله عليه و آله كما شاء جل جلاله في الأوقات و الأزمان و أما الحث على تلاوته فيه فذلك كثير في الأخبار و لكنا نورد حديثا واحدا فيه تنبيها لأهل الاعتبار عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُغِيرَهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عليه السلام قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنَّ أَبِي سَأَلَ جَدَّكَ عليه السلام عَنْ خَتْمِ الْقُرْآنِ فِي كُلِّ لَيْلَهٍ فَقَالَ لَهُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ افْعَلْ فِيهِ مَا اسْتَطَعْتَ فَكَانَ أَبِي يَخْتِمُهُ أَرْبَعِينَ خَتْمَهً فِي شَهْرِ رَمَضَانَ ثُمَّ خَتَمْتُهُ بَعْدَ أَبِي فَرُبَّمَا زِدْتُ وَ رُبَّمَا نَقَصْتُ وَ إِنَّمَا يَكُونُ ذَلِكَ عَلَى قَدْرِ فَرَاغِي وَ شُغُلِي وَ نَشَاطِي وَ كَسَلِي فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْفِطْرِ جَعَلْتُ لِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله خَتْمَهً وَ لِفَاطِمَهَ عليها السلام خَتْمَهً وَ لِلْأَئِمَّهِ عليهم السلام خَتْمَهً حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَصَيَّرْتُ لَكَ وَاحِدَهً مُنْذُ صِرْتُ فِي هَذِهِ الْحَالِ فَأَيُّ شَيْ ءٍ لِي بِذَلِكَ قَالَ لَكَ بِذَلِكَ أَنْ تَكُونَ مَعَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَهِ قُلْتُ اللَّهُ أَكْبَرُ فَلِي بِذَلِكَ قَالَ نَعَمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

**[ترجمه]درباره نزول قرآن در ماه رمضان، همین دلیل کافی است که خداوند می فرماید: ماه رمضانی که قرآن در آن فرو فرستاده شد. و در حدیث آمده است: قرآن در ماه رمضان به پایین ترین آسمان نازل شد، سپس از آن جا به صورتی که خداوند جل جلاله می خواست، به صورت تدریجی و در زمان طولانی بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل گردید.

درباره تشویق به تلاوت قرآن در ماه رمضان، روایات فراوانی وارد شده است. ما برای توجه پندگیرندگان، فقط یک حدیث را ذکر می کنیم. علی بن مغیره نقل کرد: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: پدر من از جد شما علیه السلام درباره ختم قرآن در هر شب پرسید و ایشان فرمودند: در ماه رمضان چنین کن و هر قدر توانستی، در ماه رمضان قرآن بخوان. پدرم در ماه رمضان چهل بار قرآن را ختم می کرد و من نیز بعد از پدرم، با توجه به فراغت و اشتغال و نشاط و بی حالی، چهل بار و یا بیشتر و یا کمتر ختم کردم و وقتی روز فطر فرا می رسید، یک ختم قرآن را برای رسول خدا صلی الله علیه و آله و یک ختم برای حضرت فاطمه علیها السلام و یک ختم برای ائمه علیهم السلام قرار دادم - تا اینکه به شما رسیدم - و یک ختم را برای شما قرار دادم و عمل من تاکنون به این صورت بوده است. این عمل من چه ثوابی دارد؟ فرمودند: ثواب این عمل آن است که در روز قیامت با آنان خواهی بود. با تعجب گفتم: الله اکبر! من این ثواب را دارم؟ حضرت سه بار فرمودند: آری.

**[ترجمه]

فصل فيما نذكره مما يدعى به عند نشر المصحف لقراءه القرآن

رَوَيْنَا ذَلِكَ بِإِسْنَادِنَا إِلَى يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَيْمُونٍ الصَّائِغِ أَبِي الْأَكْرَادِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: أَنَّهُ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ إِذَا أَخَذَ مُصْحَفَ الْقُرْآنِ وَ الْجَامِعِ قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ وَ قَبْلَ أَنْ يَنْشُرَهُ يَقُولُ حِينَ يَأْخُذُهُ بِيَمِينِهِ- بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا كِتَابُكَ الْمُنْزَلُ مِنْ عِنْدِكَ عَلَى رَسُولِكَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ كِتَابُكَ النَّاطِقُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِكَ وَ فِيهِ حُكْمُكَ وَ شَرَائِعُ دِينِكَ أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيِّكَ وَ جَعَلْتَهُ عَهْداً مِنْكَ إِلَى خَلْقِكَ وَ حَبْلًا مُتَّصِلًا فِيمَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ عِبَادِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي نَشَرْتُ عَهْدَكَ وَ كِتَابَكَ اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَظَرِي فِيهِ عِبَادَهً وَ قِرَاءَتِي تَفَكُّراً وَ فِكْرِي اعْتِبَاراً وَ اجْعَلْنِي مِمَّنْ أَتَّعِظُ بِبَيَانِ مَوَاعِظِكَ فِيهِ وَ أَجْتَنِبُ مَعَاصِيَكَ وَ لَا تَطْبَعْ عِنْدَ قِرَاءَتِي كِتَابَكَ عَلَى قَلْبِي وَ لَا عَلَى سَمْعِي وَ لَا تَجْعَلْ عَلَى بَصَرِي غِشَاوَهً

وَ لَا تَجْعَلْ قِرَاءَتِی قِرَاءَةً لَا تَـدَبُّرَ فِیهَا بَلِ اجْعَلْنِی أَتَـدَبَّرُ آیَاتِهِ وَ أَحْکَامَهُ آخِذاً بِشَرَائِعِ دِینِکَ وَ لَا تَجْعَلْ نَظَرِی فِیهِ غَفْلَةً وَ لَا قِرَاءَتِی هَذْرَمَةً(۱) إِنَّکَ أَنْتَ الرَّءُوفُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]در حدیثی آمده است: روایت است امام صادق علیه السلام، پیش از آن که قرآن را بگشاید و قرائت کند، آن را به دست راست می گرفتند و می گفتند:

به نام خـدا، خداونـدا، گواهی می دهم که این همان کتابی است که از نزد تو بر پیامبرت حضـرت محمـد بن عبدالله صـلی الله علیه و آله فرو فرسـتاده شد و همان کتابی است که بر زبان پیامبرت سـخن گفت و احکام و مقررات دین تو در آن وجود دارد و تو آن را بر پیامبرت فرو فرسـتادی و عهدی از سوی خود به آفریدگانت و ریسـمانی پیوسته میان خود و بندگانت قرار دادی. خـدایا، عهـدنامه و کتابت را گشودم. خـدایا، پس نگاه من را به آن عبادت، خواندنم را اندیشـیدن و اندیشـیدنم را مایه عبرت گرفتنم قرار ده و مرا از کسانی بگردان که از بیان پندهای آن، پند آموزم و از گناهان پرهیز کنم و هنگام قرائت کتابت، بر دل و گوشم مهر و بر دیـده ام پرده قرار مـده و قرائتم را بـدون اندیشـیدن مگردان، بلکه چنـان کن که در آیات و احکام آن تـدبر کنم و مقررات دینت را بگیرم و نگـاه من به آن را غفلت آمیز و قرائتم را تنـد و بـا شـتاب قرار مـده، به راستی که تو مهرورز و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره مما ینبغی أن یقرأ فی مده الشهر کله

اعلم أنه من بلغ فضـل الله علیه إلی أن یکون متصـرفا فی العبادات المنـدوبات بأمر یعرفه فی سـره فیعتمـد علیه فإنه یکون مقـدار قراءته فی شـهر رمضان بقدر ذلک البیان و أما من کان متصرفا فی القراءه بحسب الأمر الظاهر فی الأخبار فإنه بحسب ما یتفق له من التفرغ و الأعذار فإذا لم یکن له عائق عن استمرار القراءه فی شهر الصیام فلیعمل

مَـا رُوِیَ عَنْ وَهْبِ بْنِ حَفْصٍ عَنْ أَبِی عَبْـدِ اللَّهِ علیه السـلام قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ فِی کَمْ یَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ فِی سِتٍّ فَصَاعِـداً قُلْتُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ فِی ثَلَاثٍ فَصَاعِداً.

وَ رَوَیْتُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ قُولَوَیْهِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: لَا یُعْجِبُنِی أَنْ یُقْرَأَ الْقُرْآنُ فِی أَقَلَّ مِنَ الشَّهْرِ.

و اعلم أن المراد من قراءتـک القرآن أن تستحضـر فی عقلـک و قلبـک أن الله جـل جلالـه یقرأ علیـک کلامه بلسانک فتسـتمع مقدس کلامه و تعترف بقدر إنعامه و تستفهم المراد من آدابه و مواعظه و أحکامه.

فإن قلت لا یقوم ضعف البشریه و الأجزاء الترابیه بقدر معرفه حرمه الجلاله الإلهیه فلیکن أدبک فی الاستماع و الانتفاع علی قدر أنه لو قرأ علیـک بعض ملوک الـدنیا کلاما قـد نظمه و أراد منک أن تفهم معانیه و تعمل بها و تعظمه فلا ترض لنفسک و أنت مقر بالإسلام أن یکون الله جل جلاله دون مقام ملک فی الدنیا یزول ملکه لبعض الأحلام.

و إن قلت لا أقدر علی بلوغ هذه المرتبه الشریفه فلا أقل أن یکون استماعک و انتفاعک بالقراءه المقدسه المنیفه کما لو جاءک

۱- ۱. الهذرمه: الاسراع فی الکلام.

القريب إليک أو من صديقک العزيز عليک فإنک إن أنزلت الله جل جلاله و كلامه المعظم دون هذه المراتب فقد عرضت نفسک الضعيف لصفقه خاسر أو خائب.

**[ترجمه]هرکس به فضل خدا به این مقام رسیده باشد که عبادت های مستحب او بر اساس دستور الهی باشد که در دل خود بدان آگاه می گردد، بر همان اعتماد کند و مقدار قرائتش در ماه رمضان بر اساس همان بیان الهی باشد؛ اما کسی که بنا بر دستور ظاهری موجود در روایات قرائت می کند، مقدار قرائت او باید بر اساس میزان اوقاتی باشد که فراغت دارد. بنابراین، اگر مانعی از استمرار قرائت قرآن در طول ماه رمضان نداشته باشد، به روایتی عمل کند که وهب بن حفص نقل کرد که از امام صادق علیه السلام پرسیدم: انسان در چه مدت قرآن را قرائت کند؟ فرمودند: در شش روز یا بیشتر. عرض کردم: در ماه رمضان چه طور؟ فرمودند: در سه روز یا بیشتر. و در روایت دیگری از آن حضرت که فرمودند: نمی پسندم که قرآن در کمتر از یک ماه قرائت شود.

هنگام قرائت قرآن، با فکر و دل خود چنان توجه داشته باش که خداوند جلّ جلاله، سخن خود را با زبان تو بر تو می خواند و تو به کلام مقدس او گوش فرا می دهی و به اندازه بخشش او بدان اعتراف کن و از او بخواه که مراد خود از آداب، پندها و احکام قرآن را به تو بفهماند.

اگر بگویی: ضعف بشری و جسم خاکی توان شناخت حرمت جلال الهی را ندارد، باید ادب تو به هنگام گوش فرا دادن به کلام الهی و بهره مندی از آن، به همان مقدار باشد که یکی از پادشاهان دنیا، سخنی را به نظم در آورده است و از تو بخواهد که معنای سخن او را دریابی و بدان عمل کنی و آن را بزرگ بداری. بنابراین، تو که ادعا می کنی مسلمان هستی، به این راضی مشو که مقام خداوند جل جلاله در نزد تو کمتر از مقام یکی از پادشاهان دنیا باشد که گاه سلطنتش در اثر یک به خواب رفتن، از بین می رود.

و اگر بگویی: توان رسیدن به این مرتبه والا را نیز ندارم، دست کم گوش دادن و بهره مندی تو از این قرائت مقدس و بزرگ، مانند آن باشد که نامه ای از پدر یا فرزند یا دوست عزیزت به تو رسیده باشد. اگر خداوند جلّ جلاله و کلام معظم او در نزد تو کمتر از این ها ارزش داشته باشد، قطعاً نفس ضعیف خود را در معرض معامله زیان بار یا بی بهره قرار داده ای.

**[ترجمه]

فصل فیما نذكره من دعاء إذا فرغ من قراءه بعض القرآن

رَوَيْتُهُ بِالْإِسْنَادِ الْمُتَقَدِّمِ عِنْدَ ذِكْرِ نَشْرِ الْمُصْحَفِ الْكَرِيمِ فَيَقُولُ عِنْدَ الْفَرَاغِ مِنْ قِرَاءَهِ بَعْضِ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ: اللَّهُمَّ إِنِّی قَرَأْتُ مَا قَضَيْتَ لِی مِنْ كِتَابِکَ الَّذِی أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَيْهِ وَ رَحْمَتُکَ فَلَکَ الْحَمْدُ رَبَّنَا وَ لَکَ الشُّكْرُ وَ الْمِنَّهُ عَلَى مَا قَدَّرْتَ وَ وَفَّقْتَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ يُحِلُّ حَلَالَکَ وَ يُحَرِّمُ حَرَامَکَ وَ يَجْتَنِبُ مَعَاصِيَکَ وَ يُؤْمِنُ بِمُحْكَمِهِ وَ مُتَشَابِهِهِ وَ نَاسِخِهِ وَ مَنْسُوخِهِ وَ اجْعَلْهُ لِی شِفَاءً وَ رَحْمَهً وَ حِرْزاً وَ ذُخْراً اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِی أُنْساً فِی قَبْرِی وَ أُنْساً فِی حَشْرِی وَ اجْعَلْ لِی بَرَكَهً بِكُلِّ آيَهٍ قَرَأْتُهَا وَ ارْفَعْ لِی بِكُلِّ حَرْفٍ دَرَسْتُهُ دَرَجَهً فِی أَعْلَى عِلِّيِّينَ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّکَ وَ صَفِيِّکَ وَ نَجِيِّکَ وَ دَلِيلِکَ وَ الدَّاعِی إِلَى سَبِيلِکَ وَ عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيِّکَ وَ خَلِيفَتِکَ مِنْ بَعْدِ رَسُولِکَ وَ عَلَى أَوْصِيَائِهِمَا الْمُسْتَحْفَظِينَ دِينَکَ

الْمُسْتَوْدَعِينَ حَقَّكَ وَ الْمُسْتَرْعَيْنَ خَلْقَكَ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ السَّلَامُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

**[ترجمه]پیش از این، دعای هنگام تلاوت قرآن ذکر شد و پس از پایان تلاوت قرآن این دعا را می خوانی:

خداوندا، آن چه از کتابت را که بر من مقرر نمودی خواندم، کتابی که بر پیامبرت حضرت محمد، درودها و رحمت تو بر او، فرو فرستادی. پس ستایش مخصوص توست ای پروردگار ما، و در برابر قدرت و توفیقی که دادی سپاسگزارم و منت پذیر. خداوندا، مرا از کسانی قرر داده که حلالت را حلال و حرامت را حرام می شمارند و از گناهان می پرهیزند و به محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ قرآن ایمان دارند و آن را موجب بهبودی و رحمت و نگاه دار و اندوخته من قرار ده. خدایا، قرآن را مونس من در قبر و هنگام زنده و برانگیخته شدن قرار ده و در برابر هر آیه ای که خواندم، برکتی برای من قرار ده و در برابر هر حرفی که آموختم ، مرا یک درجه در بالاترین جای علّیین بالا بر. اجابت فرما، ای پروردگار جهانیان.

خداوندا، بر حضرت محمد، پیامبر و برگزیده و منتخب و مناجات کننده با تو و فراخواننده به راه تو و نیز بر امیر مؤمنان، ولی و جانشین تو بعد از پیامبرت و بر جانشینان آن دو که نگاهبان دین تو و کامل اداکنندگان حقت و مراقبان آفریدگانت هستند، درود بفرست. سلام و رحمت و برکات خداوند بر همه آنان باد.

**[ترجمه]

أقول

و لیختم صوم نهاره بنحو ما قدمناه فی خاتمه لیله و ذکرنا من أسراره.

**[ترجمه]روزه دار باید روزه خود را به همان صورت که در آخرین عمل از هر شب از ماه رمضان ذکر کردیم و اسرار آن را بیان کردیم، ختم کند .

**[ترجمه]

الباب السادس فیما نذکره من وظائف اللیله الثانیه من شهر رمضان و یومها و فیه فصول.

فصل فیما نذکره من کیفیه خروج الصائم من صومه و دخوله فی حکم الإفطار

اعلم أن للصائم معامله کلف باستمرارها قبل صومه و مع صومه فهی مطلوبه منه قبل الإفطار و معه و بعده فی اللیل و النهار و هی طهاره قلبه مما یکرهه مولاه و استعمال جوارحه فیما یقربه من رضاه فهذا أمر مراد من العبد مده مقامه فی دنیاه و أما المعامله المختصه بزیاده شهر رمضان فإن العبد إذا

كـان مع الله جـل جلالـه يتصـرف بأمره فى الصوم و الإفطار فى السـر و الإعلان فصومه طاعه سـعيده و إفطاره بأمر الله جل جلاله عبـاده أيضـا جديـده فيكون خروجه من الصوم إلى حكم الإفطـار خروج متمثـل أمر الله جل جلاله و تابع لما يريـده من الاختيار متشـرفا و متلـذذا كيف ارتضاه سـلطان الـدنيا و الآخره أن يكون فى بابه و متعلقا على خدمته و منسوبا إلى دولته القاهره و كيف وفقه للقبول منه و سلمه من خطر الإعراض عنه.

و إياه و أن يعتقد أنه بدخول وقت الإفطار قد تشـمر من حضـره المطالبه بطهاره الأسـرار و صلاح الأعمال فى الليل و النهار و هو أن يعلم أن الله جل جلاله ما شمره إلا مزيد دوام إحسانه إليه و إقباله بالرحمه عليه و كيف يكون العبد مهونا بإقبال مالك حاضر محسن إليه و يهون من ذلك ما لم يهون أ لم يسمع مولاه يقول وَ ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

(۱)

**[ترجمه]بدان كه هر روزه دار مراقبه ای دارد كه پيش و همراه و بعد از روزه مسـتمراً بدان مكلف است و از او خواسته شده است كه اين مراقبه را پيش از افطار، همراه و بعد از آن و در طول شـبانه روز رعايت كند و آن عبارت است از طهارت قلب از اموری كه مولاـيش نمی پسـندد و به كـارگيری اعضا و جوارح در آن چه او را به خشـنودی خـدا نزديک می كنـد. اين امری است كه در مدت زندگی انسان در دنيا از او مطلوب است؛ اما مراقبه مخصوص ماه رمضان اين است كه توجه داشـته باشد كه در محضـر خدا است و در روزه داری و افطار كردن و در نهان و آشـكار، به فرمان او عمل می كند و روزه را به عنوان طاعتی مبـارك و نيز افطارش را عبادتی جديـد به امر خداونـد جل‌جلاله تلقی كنـد و در نتيجه خروج او از روزه به سوی افطار، برای امتثـال دسـتور خداونـد جل‌جلاله و تابع اختيار و اراده او باشـد و احساس برتری و لـذت كنـد از اين كه سـلطان دنيا و آخرت پسـنديده اسـت تـا او بر درگـاهش بايسـتاد و بـه بنـدگی اش چنـگ زنـد و بـه دولت چيره او منتسب گردد و نيز توفيـق قبـولی اعمالش را به او داد و او را از خطر روی برگرداندن، ايمن داشت.

و مبادا روزه دار اين اعتقاد را داشـته باشد كه با رسيدن وقت افطار می توان از طهارت دل و اصلاح اعمال در شبانه روز دست كشـيد، در حالی كه می دانـد خداونـد جل‌جلاله به او اجازه افطار نداده است، مگر برای اين كه احسان افزون خود را به طور مسـتمر به او عطـا نمايـد و بـا رحمت خود بر او روی آورد. با اين حال، چگونه بنـده، توجه خـدايی را كه حاضـر است و به او نيكی می كنـد، كوچـك و سـبك می شـمارد؟ آيا اين سـخن مولايش را نشـنيد كه می فرمايـد: {جن و انسان را نيافريـدم جز اينكه مرا بپرستند.} - .الاقبال :۱۱۰-۱۱۲ ، الذاريات:۵۶ -

**[ترجمه]

فصل فيما نذكره من الوقت الذى يستحب فيه الإفطار

أقول

قـد وردت الروايات متناصـره عن الأئمه عليهم أفضل الصـلوات أن إفطار الإنسان فى شـهر رمضان بعـد تأديه صـلاته أفضل له و أقرب إلى قبول عبادته

فَمِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ مِنْ کِتَابِ الصَّوْمِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: یُسْتَحَبُّ لِلصَّائِمِ إِنْ قَوِیَ عَلَی ذَلِکَ أَنْ یُصَلِّیَ قَبْلَ أَنْ یُفْطِرَ.

**[ترجمه]در روایات بسیار که یکدیگر را تقویت می کنند، از ائمه که بهترین درودها بر آنان، نقل شده است: بهتر است انسان در ماه رمضان بعد از ادای نماز افطار کند و این بیشتر موجب قبولی عبادات می شود. از جمله علی بن فضال در کتاب الصیام نقل کرد که امام صادق علیه السلام فرمودند: برای روزه دار مستحب است که اگر توانست، نماز را قبل از افطار بخواند.

**[ترجمه]

و أما إن حضره قوم لا یصبرون إلی أن یفطر معهم بعد صلاته و یکونون ممن یقدمون الإفطار فلیفطر معهم رضا لله جل جلاله و تعظیما لمراسمه و تماما لعبادته و مراد ذلک لمالک حیاته و مماته فلیقدم الإفطار معهم علی هذه النیه محافظا به علی تعظیم الجلاله الإلهیه و إن کان القوم الذین حضروه یشغله إفطاره معهم عن مالکه و یفرق بینه و بین ما یرید من شریف مسالکه فیرضیهم بالإکرام فی الطعام و یعتذر إلیهم فی المشارکه لهم فی الإفطار ببعض الأعذار التی یکون فیها مراقبا للمطلع علی الأسرار و إن کان الحاضرون ممن یخافهم إن

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۱۰- ۱۱۲ و الآیه فی سوره الذاریات: ۵۶.

لم یفطر معهم قبل الصلوات و کانت التقیه لهم رضا لمالك الأحیاء و الأموات فلیعمل ما یكون فیه رضاه و لا یغالط نفسه و لا یتأول لأجل طاعه شیطانه و هواه.

**[ترجمه]اما اگر با افرادی بود که نمی تواننـد صبر کند تا او نماز بخواند و بعد همه با هم افطار کنند و افطار را بر نماز مقدم می دارنـد، برای خشـنودی خداونـد جـل جلاله و تعظیم دسـتورها و تکمیـل عبادات و به پیروی از اراده خداونـدی که مالک زنـدگانی و مرگ او است، با آنان افطار نمایـد و با این نیت، افطار را بر نماز مقـدم بـدارد، در حالی که تعظیم جلالت الهی را مراعـات می کنـد؛ ولی اگر به واسـطه افطـاری کردن با آنان از خداونـدگار خود باز می مانـد و افطار کردن با آنان، میان او و دسـتورهای شـریفی که خـدا از او خواسـته فاصـله ایجاد می کنـد، افراد یاد شـده را با غذا دادن گرامی دارد و از خود خشـنود گردانـد، ولی با ذکر عـذر خود مبنی بر عدم مشارکت با آنان در افطار، از آن ها پوزش بطلبد و در عذرهایی که می آورد نیز مراقب خداونـد مطلع بر دل هـا و اسـرار باشـد؛ اما اگر در صورت افطاری نکردن با آنان پیش از نماز، از آنان بترسـد و تقیّه از آن ها مایه خشـنودی خداوند که مالک زندگان و مردگان است، باشد، به آن چه خشنودی خدا در آن است عمل کند و خود را به اشتباه نیندازد و برای اطاعت از شیطان و خواهش نفس خود، دست به توجیه نزند .

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من الوقت الذی یجوز فیه الإفطار

فصل (۱)

فیما نذکره من الوقت الذی یجوز فیه الإفطار

اعلم أنه إذا دخل وقت صلاه المغرب علی الیقین فقد جاز إفطار الصائمین ما لم یشغل الإفطار عما هو أهم منه من عبادات رب العالمین فإن اجتمعت مراسم الله جل جلاله علی العبـد عنـد دخول وقت العشاء فلیبدأ بالأهم فالأهم متابعه لمالك الأشیاء و لئلا یكون المملوك متصرفا فی ملك مالكه بغیر رضاه فكأنه یكون قد غصب الوقت و ما یعمله فیه من ید صاحبه و تصرف فیما لم یعطه إیاه فإیاه أن یهون بهذا و أمثاله ثم إیاه.

**[ترجمه]فصل: زمانی که افطار کردن در آن جایز است. - . در کتاب الاقبال این فصل بر فصل پیشین مقدم شده است. -

بـدان، زمـانی که به طور یقین وقت نمـاز مغرب فرا می رسـد، برای روزه داران جـایز است که افطـار کننـد، مگر آن که افطـار کردن، آنـان را از عبـادت پروردگـار جهانیان که مهم تر از افطار است، باز دارد. و اگر آداب الهی در هنگام افطار جمع شـد، بایـد به مهم ترین چیز آغاز کنـد و مهم ترین، پیروی از کسـی است که مالک همه چیز است تا مبادا بـدون رضای مالک خود در ملک او تصـرف کنـد. وگرنه گویی زمان و نیز عملی را که در آن زمان انجام می دهد، از دست صاحبش گرفته و غصـب کرده است و در چیزی که خداونـد به او عطـا نکرده، تصـرف کرده است. بنـابراین، مبـادا این مطلب و امثال آن و سـپس او را کوچک و سبک بشمارد.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من آداب أو دعاء و قراءه یعملها و یقولها قبل الإفطار

فَمِنَ الْآدَابِ عِنْدَ الطَّعَامِ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَبِی عَلِیٍّ الْفَضْلِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْفَضْلِ الطَّبْرِسِیِّ مِنْ کِتَابِ الْآدَابِ الدِّینِیَّهِ فِیمَا رَوَاهُ مِنْ جَدِّنَا الْحَسَنِ السِّبْطِ الْمُمْتَحَنِ بِمُقَاسَاهِ الدَّوْلَهِ الْأُمَوِیَّهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَی رُوحِهِ الْعَظِیمَهِ الْعَلِیَّهِ فَقَالَ قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام: فِی الْمَائِدَهِ اثْنَتَا عَشْرَهَ خَصْلَهً یَجِبُ عَلَی کُلِّ مُؤْمِنٍ أَنْ یَعْرِفَهَا أَرْبَعٌ مِنْهَا فَرْضٌ وَ أَرْبَعٌ مِنْهَا سُنَّهٌ وَ أَرْبَعٌ مِنْهَا تَأْدِیبٌ فَأَمَّا الْفَرْضُ فَالْمَعْرِفَهُ وَ الرِّضَا وَ التَّسْمِیَهُ وَ الشُّکْرُ وَ أَمَّا السُّنَّهُ فَالْوُضُوءُ قَبْلَ الطَّعَامِ وَ الْجُلُوسُ عَلَی الْجَانِبِ الْأَیْسَرِ وَ الْأَکْلُ بِثَلَاثِ أَصَابِعَ وَ لَعْقُ الْأَصَابِعِ وَ أَمَّا التَّأْدِیبُ فَالْأَکْلُ مِمَّا یَلِیکَ وَ تَصْغِیرُ اللُّقْمَهِ وَ الْمَضْغُ الشَّدِیدُ وَ قِلَّهُ النَّظَرِ فِی وُجُوهِ النَّاسِ.

**[ترجمه]یکی از آداب هنگام خوردن غذا، مطلبی است که ابو علی فضل بن حسن بن فضل طبرسی در کتاب «الآداب الدینیه» از جدمان حسن سبط که به بلاهایی از دولت اموی دچار شد و درودهای خدا بر روح بزرگ و بلند او، نقل کرد که امام حسن مجتبی علیه السلام فرمودند: آداب سر سفره عبارت از دوازده چیز است که لازم است هر مسلمانی آن ها را بداند: چهار چیز از آن ها واجب و چهار امر مستحب و چهار چیز جزو روش های پسندیده است. چهار امر واجب عبارت است از: شناخت خدا، و خشنودی به داده او، و بردن نام خدا، و سپاسگزاری از او؛ و چهار امر مستحب عبارت است از: وضو گرفتن پیش از غذا، و نشستن بر پهلوی چپ، و خوردن غذا با سه انگشت، و پاک کردن انگشتان در آخر؛ و چهار چیز که از روش های پسندیده است، عبارت است از: خوردن غذا از قسمتی که در جلوی او است، و گرفتن لقمه به صورت کوچک؛ و خوب جویدن غذا،، و کم نگاه کردن به چهره دیگران.

**[ترجمه]

أقول

و من آداب شرب الذی یرید الشراب و أکل الطعام أن یستحضر المنه لله جل جلاله علیه کیف أکرمه أو أزاحه عن استخدامه فی کل ما احتاج إلی الطعام و الشراب إلیه مذ یوم خلق ذلک إلی حین یتقدم بین یدیه فإنه جل جلاله استخدم فیما یحتاج الإنسان إلیه الملائکه الموکلین بتدبیر الأفلاک و الأرضین و الأنبیاء و الأوصیاء و نوابهم الموکلین بتدبیر مصالح الآدمیین و

۱- ۱. فی المصدر المطبوع هذا الفصل مقدم علی الفصل السابق.

الملوک و السلاطین و نوابهم و جنودهم الذین یحفظون بیضه الإسلام حتی یتهیأ الوصول إلی الطعام و استخدام کل من تعب فی طعامه من أکار و نجار و حدادین و حطابین و خبازین و طباخین و من یقصر عن حصرهم بیان الأقلام و لسان حال الأفهام و کیف یحسن من عبد یریحه سیده من جمیع هذا التعب و العناء و یحمل إلیه طعامه و هو مستریح من هذا الشقاء فلا یری له فی ذلک منه کبیره و لا صغیره أ فما یکون کأنه میت العقل و القلب أعمی عن نظر هذه النعم الکثیره.

وَ مِنَ الدُّعَاءِ عِنْدَ أَکْلِ الطَّعَامِ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی الطَّبْرِسِیِّ عَمَّنْ رَوَاهُ عَنِ الْأَئِمَّهِ عَلَیْهِمْ أَفْضَلُ الصَّلَاهِ وَ السَّلَامِ قَالَ: یَقُولُ عِنْدَ تَنَاوُلِ الطَّعَامِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُطْعِمُ وَ لَا یُطْعَمُ وَ یُجِیرُ وَ لَا یُجَارُ عَلَیْهِ وَ یَسْتَغْنِی وَ یُفْتَقَرُ إِلَیْهِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا رَزَقْتَنِی مِنَ الطَّعَامِ وَ الْإِدَامِ فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَهٍ مِنْ غَیْرِ کَدٍّ مِنِّی وَ مَشَقَّهٍ بِسْمِ اللَّهِ خَیْرِ الْأَسْمَاءِ بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْأَرْضِ وَ السَّمَاءِ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی لَا یَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَ لَا فِی السَّمَاءِ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ اللَّهُمَّ أَسْعِدْنِی مِنْ مَطْعَمِی هَذَا بِخَیْرِهِ وَ أَعِذْنِی مِنْ شَرِّهِ وَ أَمْتِعْنِی بِنَفْعِهِ وَ سَلِّمْنِی مِنْ ضَرِّهِ.

**[ترجمه]یکی دیگر از آداب نوشیدن آب و خوردن غذا، این است که توجه به بخشش خداوند جل جلاله بر خود داشته باشد که چگونه او را گرامی داشت و از کار کردن در خوردنی ها و نوشیدنی های مورد نیاز خود، از روزی که آن ها را آفرید تا زمانی که در پیشگاه او آماده شوند، معاف کرد؛ زیرا خداوند جل جلاله، فرشتگان گمارده شده بر تدبیر افلاک و زمین ها و نیز انبیاء و اوصیاء و جانشینان آنان را که بر تدبیر مصالح انسان ها گمارده شدند و هم چنین پادشاهان و فرمانروایان و جانشینان و لشکریان آنان را که از حوزه اسلام محافظت می کنند، همه و همه را در تحصیل ما یحتاج انسان به کار گرفت تا این که غذا فراهم گردید و به دست او رسید؛ و نیز تمام کسانی را که در مهیا کردن غذا رنج کشیدند، اعم از کسی که زمین را کَنده و نیز اعم از درودگر و آهنگر و هیزم کش و نانوا و آشپز و دیگر کسانی را که بیان قلم و زبان حال فهم انسان ها از شمارش آن ها عاجزند، در این رابطه به کار گرفت. بنابراین، نیکو نیست، آقایی که بنده خود را این چنین از همه رنج ها و زحمت ها آسوده می کند و غذایش را برای او حاضر می سازد و بنده از همه این سختی ها آسوده باشد، ولی باز منتی نه بزرگ و نه کوچک برای مولای خود نبیند؛ وگرنه گویی که دل و عقل بنده مرده است و چشم او از دیدن این همه نعمت کور است.

یکی از دعاهای هنگام خوردن غذا، آن است که طبرسی از ائمه، بهترین درود و سلام بر آنان، نقل کرد: هنگام خوردن غذا بگو: ستایش خدایی را که خوراک می دهد و خود او چیزی نمی خورد و در پناه خود در می آورد و در پناه کسی نمی رود و بی نیاز است و همه نیازمند اویند. خداوندا، ستایش تو را در برابر غذا و خورشتی که در آسانی و عافیت از جانب خود، بی آن که رنج و سختی بکشم، روزی ام نمودی. به نام خدا، بهترین نام ها، به نام خدا پروردگار زمین و آسمان، به نام خدایی که با نام او هیچ چیز در زمین و آسمان نمی تواند به انسان ضرر برساند و او شنوا و دانا است. خداوندا، مرا به خیر این غذا نیکبخت گردان و از شرّ آن در پناه خود در آور و از سود آن برخوردار گردان و از ضررش سالم بدار.

**[ترجمه]

وَ مِنَ الدُّعَاءِ الْمُخْتَصِّ بِالْإِفْطَارِ فِی شَهْرِ الصِّیَامِ

مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَالَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام يَا أَبَا الْحَسَنِ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ قَدْ أَقْبَلَ فَاجْعَلْ دُعَاءَكَ قَبْلَ فُطُورِكَ فَإِنَّ جَبْرَئِيلَ علیه السلام جَاءَنِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَنْ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ قَبْلَ أَنْ يُفْطِرَ اسْتَجَابَ اللَّهُ تَعَالَى دُعَاءَهُ وَ قَبِلَ صَوْمَهُ وَ صَلَاتَهُ وَ اسْتَجَابَ لَهُ عَشْرَ دَعَوَاتٍ وَ غَفَرَ لَهُ ذَنْبَهُ وَ فَرَّجَ هَمَّهُ وَ نَفَّسَ كُرْبَتَهُ وَ قَضَى حَوَائِجَهُ وَ أَنْجَحَ طَلِبَتَهُ وَ رَفَعَ عَمَلَهُ مَعَ أَعْمَالِ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ وَجْهُهُ أَضْوَأُ مِنَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقُلْتُ مَا هُوَ يَا جَبْرَئِيلُ فَقَالَ قُلِ:

اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِيمِ وَ رَبَّ الْكُرْسِيِّ الرَّفِيعِ وَ رَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ وَ رَبَّ الشَّفْعِ الْكَبِيرِ وَ النُّورِ الْعَزِيزِ وَ رَبَّ التَّوْرَاةِ وَ الْإِنْجِيلِ وَ الزَّبُورِ وَ

الْفُرْقَانِ الْعَظِيمِ أَنْتَ إِلَهُ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ إِلَهُ مَنْ فِی الْأَرْضِ- لَا إِلَهَ فِيهِمَا غَيْرُكَ وَ أَنْتَ مَلِكُ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ مَلِكُ مَنْ فِی الْأَرْضِ لَا مَلِكَ فِيهِمَا غَيْرُكَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْكَبِيرِ وَ نُورِ وَجْهِكَ الْمُنِيرِ وَ بِمُلْكِكَ الْقَدِيمِ يَا حَیُّ يَا قَيُّومُ يَا حَیُّ يَا قَيُّومُ يَا حَیُّ يَا قَيُّومُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِی أَشْرَقَ بِهِ كُلُّ شَیْ ءٍ وَ بِاسْمِكَ الَّذِی أَشْرَقَتْ بِهِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ بِاسْمِكَ الَّذِی صَلَحَ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَ بِهِ يَصْلُحُ الْآخِرُونَ يَا حَیُّ قَبْلَ كُلِّ حَیٍّ وَ يَا حَیُّ بَعْدَ كُلِّ حَیٍّ وَ يَا حَیُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی وَ اجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِی يُسْراً وَ فَرَجاً قَرِيباً وَ ثَبِّتْنِی عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَلَى سُنَّةِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ اجْعَلْ عَمَلِی فِی الْمَرْفُوعِ الْمُتَقَبَّلِ وَ هَبْ لِی كَمَا وَهَبْتَ لِأَوْلِيَائِكَ وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ فَإِنِّی مُؤْمِنٌ بِكَ وَ مُتَوَكِّلٌ عَلَيْكَ مُنِيبٌ إِلَيْكَ مَعَ مَصِيرِی إِلَيْكَ وَ تَجْمَعُ لِی وَ لِأَهْلِی وَ وُلْدِی الْخَيْرَ كُلَّهُ وَ تَصْرِفُ عَنِّی وَ عَنْ وُلْدِی وَ أَهْلِیَ الشَّرَّ كُلَّهُ أَنْتَ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ تُعْطِی الْخَيْرَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَصْرِفُهُ عَمَّنْ تَشَاءُ فَامْنُنْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

**[ترجمه]در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است: رسول خدا صلی الله علیه وآله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: ای ابالحسن، این ماه رمضان است که روی آورده است، پس، پیش از افطار دعا کن؛ زیرا جبرئیل علیه السلام نزد من آمد و خطاب به من گفت: هرکس این دعا را پیش از افطار در ماه رمضان بخواند، خداوند متعال دعای او را مستجاب نماید و روزه و نمازش را قبول می کند و ده دعای دیگر او را اجابت می کند و نیز گناه او را می آمرزد و ناراحتی اش را برطرف می‌نماید و اندوهش را بر طرف می‌سازد و حوایج او را برآورده می‌کند و خواسته هایش را به او می‌دهد و عمل او را همراه با اعمال پیامبران و صدیقان بالا می برد و در روز قیامت، در حالی که چهره اش نورانی تر از ماه شب چهارده است، حضور پیدا می کند. به جبرئیل گفتم: این دعا چیست؟ گفت: بگو:

خداوندا، ای پروردگار نور عظیم و پروردگار کرسی بلند و پروردگار دریای خروشان و پروردگار زوج بزرگ و نور سربلند و پروردگار تورات و انجیل و زبور و فرقان بزرگ. تو معبود آسمانیان و زمینیان هستی و معبودی جز تو وجود ندارد و تو فرمانروای آسمانیان و زمینیان هستی و فرمانروایی جز تو وجود ندارد، به نام بزرگ تو و نور رویت و به پادشاهی دیرینه ات، از تو درخواست می کنم، ای زنده و ای پاینده، ای زنده و ای پاینده، ای زنده و ای پاینده، به آن اسم تو که هر چیز بدان روشن است و به آن اسم تو که آسمان ها و زمین بدان روشن است و به آن اسم تو که پیشینیان بدان سامان یافتند و شایسته گردیدند و نسل های متاخر بدان سامان می یابند و شایسته می گردند. ای زنده پیش از هر زنده و ای زنده بعد از هر زنده و ای زنده ای که معبودی جز تو وجود ندارد، بر محمد و آل محمد درود فرست و گناهان مرا بیامرز و در کارم آسانی و گشایش نزدیک قرار ده و مرا بر آیین و هدایت و راه و روش محمد و آل محمد، سلام بر او و آنان، استوار بدار و عملم را جزو اعمال صعود یافته و پذیرفته شده بگردان و همان گونه که به دوستان و اهل طاعت بخشیدی، به من نیز ببخش؛ زیرا من به تو ایمان دارم و بر تو توکل می کنم و به سوی تو توبه می نمایم و بازگشتم به سوی تو است و همه خوبی ها را برای من و خانواده و فرزندانم گردآور و همه بدی ها را از من و فرزندان و خانواده ام دور دار. تو بسیار مهربان، بخشنده و آفریننده آسمان ها و زمین هستی، خیر را به هرکس که بخواهی می دهی و از هرکس بخواهی منصرف می کنی، پس رحمتت را به من ارزانی دار، ای مهربان ترین مهربانان .

**[ترجمه]

وَ مِنَ الدُّعَاءِ عِنْدَ الْإِفْطَارِ

مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: مَا مِنْ عَبْدٍ یَصُومُ فَیَقُولُ عِنْدَ إِفْطَارِهِ- یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ أَنْتَ إِلَهِی لَا إِلَهَ غَیْرُکَ اغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الْعَظِیمَ إِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِیمَ إِلَّا الْعَظِیمُ- إِلَّا خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ کَیَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

**[ترجمه]در کتاب های علمای امامیه به نقل از پیامبر صلی الله علیه وآله آمده است: هر بنده ای روزه بگیرد و هنگام افطار بگوید: ای بزرگ ای بزرگ، تو معبود منی و من جز تو معبودی ندارم، گناه بزرگ مرا بیامرز، به راستی که جز بزرگ نمی تواند گناه بزرگ را ببخشاید. همانند روزی که از مادر متولد شده، از گناهانش بیرون می آید.

**[ترجمه]

وَ أَمَّا الْقِرَاءَهُ عِنْدَ الْإِفْطَارِ

فَإِنَّنَا رَوَیْنَاهَا وَ وَجَدْنَاهَا مَرْوِیَّهً عَنْ مَوْلَانَا زَیْنِ الْعَابِدِینَ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَرَأَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عِنْدَ فُطُورِهِ وَ عِنْدَ سُحُورِهِ کَانَ فِیمَا بَیْنَهُمَا کَالْمُتَشَحِّطِ بِدَمِهِ فِی سَبِیلِ اللَّهِ تَعَالَی.

**[ترجمه]در روایت آمده که مولایمان امام زین العابدین علیه السلام فرمودند: هرکس هنگام افطاری و سحری، سوره «انا انزلناه فی لیله القدر» را بخواند، در فاصله بین آن دو، مانند شهیدی خواهد بود که در راه خدای تعالی به خون خود غلتیده باشد.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره مما یستحب أن یفطر علیه

اعلم أننا قد ذکرنا فیما تقدم من هذا الکتاب کیفیه الاستظهار فی الطعام و الشراب و نزید هاهنا بأن نقول ینبغی أن یکون الطعام و الشراب الذی یفطر علیه مع الطهاره من الحرام و الشبهات قد تنزهت طرق تهیئته لمن یفطر علیه

ص: ۱۱

من أن يكون قد اشتغل به من هيأه عن عباده الله جل جلاله و هو أهم منه فربما يصير ذلك شبهه فى الطعام و الشراب لكونه عمل فى وقت كان الله جل جلاله كارها للعمل فيه و معرضا عنه و حسبك فى سقم طعام أو شراب أن يكون صاحبه رب الأرباب كارها لتهيئته على تلك الوجوه و الأسباب فما يؤمن المستعمل له أن يكون سقما فى القلوب و الأجسام و الألباب.

**[ترجمه]بدان، پيش از اين در همين كتاب نحوه رعايت احتياط در خوردنى ها و نوشيدنى ها را ذكر كرديم. اكنون افزون بر آن مى گوييم: شايسته است خوردنى و نوشيدنى كه انسان با آن افطار مى كند، علاوه بر طهارت از حرام و شبهه، راه هاى تهيه آن براى افطار كننده نيز پاكيزه از حرام و شبهه باشد. مثلاً كسى كه آن را فراهم كرده است، هنگام فراهم كردن آن، از عبادتى مهم تر از تهيه افطارى دست نكشيده باشد و به آن نپرداخته باشد، زيرا چه بسا همين امر، شبهه در خوردنى و نوشيدنى به شمار آيد، چرا كه در زمانى به تهيه افطارى پرداخت كه خداوند جلّ جلاله از آن ناخوشايند و روى گردان بود و در ناپاكى خوردنى و نوشيدنى همين بس كه صاحب آن يعنى خداوند، از نحوه فراهم كردن آن خشنود نباشد. بنابراين، كسى كه از آن استفاده مى كند نيز از دچار شدن به بيمارى باطنى يا جسمى يا عقلى ايمن نخواهد بود.

**[ترجمه]

أقول

و أما تعيين ما يفطر عليه من طريق الأخبار فقد رويناه بعده أسانيد.

فَمِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى الْفَقِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ التَّمِيمِي (1) الْكُوفِيِّ مِنْ كِتَابِ الصِّيَامِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله يُفْطِرُ عَلَى الْأَسْوَدَيْنِ قُلْتُ رَحِمَكَ اللَّهُ وَ مَا الأسودين- [الْأَسْوَدَانِ] قَالَ التَّمْرُ وَ الْمَاءُ وَ الرُّطَبُ وَ الْمَاءُ.

وَ رَأَيْتُ فِي حَدِيثٍ مِنْ غَيْرِ كِتَابِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَفْطَرَ عَلَى تَمْرٍ حَلَالٍ زِيدَ فِي صَلَاتِهِ أَرْبَعُمِائَةِ صَلَاةٍ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِنَا إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ مِنْ كِتَابِ الصِّيَامِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ عَلِيّاً عليه السلام كَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُفْطِرَ عَلَى اللَّبَنِ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِي جَعْفَرِ بْنِ بَابَوَيْهِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى الصَّادِقِ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ: الْإِفْطَارُ عَلَى الْمَاءِ يَغْسِلُ ذُنُوبَ الْقُلُوبِ.

**[ترجمه]چيزهايى كه از ديدگاه احاديث بهتر است با آن افطار شود را با اسناد متعدد نقل كرده‌ايم:

على بن حسن فضّال تميمى - . صورت صحيح آن تيملى است منسوب به تيم الله بن ثعلبه. - كوفى در كتاب الصيام آورد كه جابر مى گويد: امام باقر عليه السلام فرمودند: رسول خدا صلى الله عليه و آله با دو چيز سياه افطار مى نمود. عرض كردم: خداوند رحمتت كند، منظور از دو چيز سياه چيست؟ فرمودند: خرماى خشك و آب، يا خرماى تازه و آب.

علی بن حسن فضّال در کتاب الصیام خود آورد، که رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: هرکس با خرمای حلال افطار کند، چهارصد نماز بر نماز او افزوده می شود.

علی بن حسن فضال در کتاب الصیام خود آورد که امام صادق علیه السلام به نقل از پدر بزرگوارش فرمودند: علی علیه السلام دوست داشت که با شیر افطار کند.

ابوجعفر ابن بابویه نقل کرد که امام صادق علیه السلام فرمودند: افطار کردن با آب، گناهان قلبی انسان را شستشو می دهد.

**[ترجمه]

و لعل هذه المقاصد من الأبرار فی الإفطار کانت لحال یخصهم أو لامتثال أمر یتعلق بهم من التطلع علی الأسرار و کلما کان الذی یفطر الإنسان علیه أبعد من الشبهات و أقرب إلی المراقبات کان أفضل أن یفطر به و یجعله مطیه ینهض بها فی الطاعات و کسوه لجسده یقف بها بین یدی سیده (۲).

**[ترجمه]باید توجه داشت که موارد یاد شده که نیکان با آن افطار کرده‌اند، به خاطر حالت خاص آنان، یا برای امتثال دستور متعلق به آنان بوده که از راه اطلاع بر اسرار، بر آنان مکشوف شده است؛ وگرنه به هر اندازه که غذا دورتر از شبهه و نزدیک تر به مراقبه خداوند جل جلاله باشد، بهتر است روزه دار با آن افطار کند و آن را مرکب خود برای انجام طاعات و لباس تن خود برای ایستادن در پیشگاه سرور خود قرار دهد. - . الاقبال: ۱۱۳- ۱۱۵ -

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من دعاء أنشأناه نذکره عند تناول الطعام

نرجو به تطهیره

ص: ۱۲

۱- ۱. الصحیح: التیملی: نسبه الی تیم اللّه بن ثعلبه مولاهم.

۲- ۲. کتاب الاقبال: ۱۱۳- ۱۱۵.

من الشبهات و الحرام هذا الدعاء.

اللهم إنی أسألک بالرحمه التی سبقت غضبک و بالرحمه التی ذکرتنی بها و لم أک شیئا مذکورا و بالرحمه التی أنشأتنی و ربیتنی صغیرا و کبیرا و بالرحمه التی نقلتنی بها من ظهور الآباء إلی بطون الأمهات من لدن آدم علیه السلام إلی آخر الغایات و أقمت للآباء و الأمهات بالأقوات و الکسوات و المهمات و وقیتهم مما جری علی الأمم الهالکه من النکبات و الآفات و بالرحمه التی شرفتنی بها بطاعتک و التقرب إلیک و بالرحمه التی جعلتنی بها من ذریه أعز الأنبیاء علیک و بالرحمه التی حلمت بها عنی عند سوء أدبی بین یدیک و بالمراحم و المکارم التی أنت أعلم بتفصیلها و قبولها و تکمیلها و بما أنت أهله أن تصلی علی محمد و آل محمد و أن تطهرنا من الذنوب و العیوب بالعافیه منها و العفو عنها حتی نصلح للتشریف بمجالستک و الجلوس علی مائده ضیافتک و أن تطهر طعامنا هذا و شرابنا و کل ما نتقلب فیه من فوائد رحمتک من الأدناس و الأرجاس و حقوق الناس و من الحرامات و الشبهات و أن تصانع عنه أصحابه من الأحیاء و الأموات و تجعله طاهرا مطهرا و شفاء لأدیاننا و دواء لأبداننا و طهاره لسرائرنا و ظواهرنا و نورا لأرواحنا و مقویا لنا علی خدمتک باعثا لنا علی مراقبتک و اجعلنا بعد ذلک ممن أغنیته بعلمک عن المقال و بکرمک عن السؤال برحمتک یا أرحم الراحمین.

**[ترجمه]خداوندا، به آن رحمت تو که بر خشمت پیشی گرفت و به آن رحمتی که با آن مرا یاد کردی در حالی که چیزی قابل ذکر نبودم، و به آن رحمتی که مرا بدان پدید آوردی و در حال کودکی و بزرگسالی پروردی، و به آن رحمتی که از زمان حضرت آدم علیه السلام تا به آخرین مرحله، مرا از پشت پدران به درون مادران انتقال دادی و خوراک و پوشاک و خواسته های مهم پدر و مادرانم را عهده دار شدی و آنان را از گرفتاری ها و آسیب هایی که بر سر امت های نابود شده رفت، نگاه داشتی، و به آن رحمتی که به وسیله آن مرا بر خود رهنمون شدی، و به آن رحمتی که به وسیله آن مرا به طاعت و تقریب به خود، مشرف گردانیدی، و به آن رحمتی که به وسیله آن مرا از فرزندان گرامی ترین پیامبران قرار دادی، و به آن رحمتی که وقتی در پیشگاهت بی ادبی نمودم، بردباری نموده و از من گذشتی، و به رحمت ها و بزرگواری هایی که تو از تفصیل و پذیرش و تکمیل آن آگاه تری و به آن چه تو زیبنده آنی، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و با عافیت و گذشت از کاستی ها و گناهانمان، ما را از آن ها پاکیزه نمایی تا شایستگی شرافت همنشینی با تو و جلوس بر سفره میهمانی ات را پیدا کنیم و نیز این خوراکی و نوشیدنی ما و و دیگر جوانب رحمتت را که در آن تصرف می کنیم، از آلودگی ها و ناپاکی ها و حقوق مردم و امور حرام و شبهه پاکیزه گردانی و عوض آن را به صاحبان آن ها، خواه زنده باشند و یا مرده، بپردازی و آن را پاک و پاکیزه و مایه بهبودی دین و درمان بدن و طهارت باطن و ظاهر و روشنایی عقل و روح و نیروبخش ما بر انجام بندگی ات و برانگیزنده بر مراقبتت قرار دهی و بعد از همه این ها، ما را از کسانی قرار ده که به علم خود از گفتار و به بزرگواری خود از درخواست بی نیازشان ساختی، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من القصد بالإفطار

اعلم أن الإفطار عمل یقوم به دیوان العبادات و مطلب یظفر بالسعادات فلا بد له من قصد یلیق بتلک المرادات و من أهم ما قصد الصائم بإفطاره و ختم به تلک العباده مع العالم بأسراره امتثال أمر الله جل جلاله بحفظ حیاته علی باب طاعه مالک مباره و

مساره و إذا لم يقصد بذلك حفظها على باب الطاعه فكأنه قد ضيع الطعام و أتلفه و أتلفها و عرضها للإضاعه و خسر فى البضاعه و تصير الطاعات الصادره عنه عن قوه سَقِيمه النِّيات كإنسان يركب دابه فى الحج أو الزيارات بغير إذن صاحبها أو بمخالفه فى مسالكها و مذاهبها أو فيها شى ء من الشبهات.

ص: ١٣

و أى كُلفه أو مشقه فيما ذكرناه من صلاح النيه و معامله الجلاله الإلهيه حتى يهرب من تلك المراتب و المناصب و الشرف و المواهب إلى معامله الشهوه البهيميه و الطبع الخائب الذاهب لو لا ـ رضاه لنفسه بذل المصائب و الشماته بما حصل فيه من النوائب.

**[ترجمه]افطار كردن عملى است كه ديوان عبادات به آن شكل مى گيرد و امرى است كه انسان را به رسيدن به سعادت موفق مى گرداند. بنابراين، ناچار بايد آن را نيتى باشد كه متناسب با آن مقاصد باشد. يكى از مهم ترين نيت ها كه روزه دار با آن قصد افطار مى كند و عبادات و روزه خود را در محضر خداوند آگاه به رازها به پايان مى برد، اين است كه قصد او از افطارى، فرمانبردارى از دستور خداوند جلّ جلاله باشد، از اين جهت كه افطارى و غذا، حيات او را بر درگاه طاعت خداوندى كه مالك نيكى ها و مايه خوشحالى او است، حفظ مى كند؛ وگرنه اگر مقصود او از افطارى، حفظ او بر درگاه طاعت الهى نباشد، گويى كه غذا و نيز طاعت الهى را تلف كرده است و در معرض نابودى قرار داده است و در سرمايه خود زيان برده است و در نتيجه عباداتى كه توسط او به جا آورده مى شود نيز از نيرويى سرچشمه خواهد گرفت كه نيت آن ناقص و بيمار است، مانند انسانى كه در سفر حج يا زيارات، مركبى را بدون اجازه گرفتن از صاحبش سوار شود و يا با گفته صاحبش در تعيين مسير راه مخالفت ورزد و يا شبهه هاى ديگر در مركب باشد. راستى، در اصلاح نيت و مراقبه جلال الهى چه سختى و مشقتى وجود دارد تا انسان از اين مقام ها و منازل و شرافت مواهب الهى بگريزد و به سوى رعايت شهوت حيوانى و طبيعت زيان بار از بين رونده خود رو آورد، جز اين كه انسان به خوارى مصائب و شماتت دشمن در برابر گرفتارى ها و مشكلات حاصل از آن، راضى گردد.

**[ترجمه]

فصل فيما نذكره مما يقوله الصائم عند الإفطار بمقتضى الأخبار

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي قُرَّةَ فِي كِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ تَغَمَّدَهُ اللَّهُ بِالرِّضْوَانِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى مَوْلَانَا مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عليهما السلام عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عليهم السلام: أَنَّ لِكُلِّ صَائِمٍ عِنْدَ فُطُورِهِ دَعْوَةً مُسْتَجَابَةً فَإِذَا كَانَ أَوَّلُ لُقْمَةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ- اللَّهُمَّ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِي.

وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ مَنْ قَالَهَا عِنْدَ إِفْطَارِهِ غُفِرَ لَهُ.

**[ترجمه]محمد بن ابى قرّه كه خداوند خشنودى اش را بر او بگستراند، در كتاب عمل شهر رمضان نقل كرد كه مولايمان امام موسى بن جعفر عليه السلام به نقل از پدر بزرگوارش از جد بزرگوارش از حسن بن على عليهم السلام فرمودند: هر روزه دار هنگام افطار يك دعاى مستجاب دارد. بنابراين، در اولين لقمه افطار بگو: به نام خدا، اى آمرزش گر، مرا بيامرز. و بنابر روايت ديگر، بگو: به نام خداوند بخشاينده مهربان، اى آمرزش گستر، مرا بيامرز. هركس اين جمله را هنگام افطار بگويد، آمرزيده مى گردد.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره عن النبی صلی الله علیه و آله من فضل دعاء عند أکل الطعام

رَأَیْتُ ذَلِکَ فِی حَدِیثِهِ عَلَیْهِ أَفْضَلُ السَّلَامِ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَکَلَ طَعَاماً ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَطْعَمَنِی هَذَا مِنْ رِزْقِهِ مِنْ غَیْرِ حَوْلٍ مِنِّی وَ قُوَّهٍ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.

**[ترجمه]در حدیث وارد از آن حضرت که بهترین سلام ها بر او باد، آمده است که فرمودند: هر کس غذا بخورد، سپس بگوید: ستایش خدا را که مرا از روزی خود غذا داد، بی آن که نیرو و توان خود را به کار گیرم. گناهان گذشته او آمرزیده می گردد.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من صفه حمد النبی صلی الله علیه و آله عند أکل الطعام و هو قدوه لأهل الإسلام

رَأَیْتُ فِی الْجُزْءِ الثَّانِی مِنْ تَارِیخِ نَیْشَابُورَ فِی تَرْجَمَهِ حَسَنِ بْنِ بَشِیرٍ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: کَانَ رَسُولُ اللَّهِ یَحْمَدُ اللَّهَ بَیْنَ کُلِّ لُقْمَتَیْنِ.

**[ترجمه]در جلد دوم کتاب تاریخ نیشابور ضمن شرح حال حسن بن بشیر آمده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله، بین هر دو لقمه غذا، خدا را ستایش می کرد.

**[ترجمه]

أقول

أنا أیها المسلم المصدّق بالقرآن المتمثّل لأمر الله جل جلاله إیاک أن تخالف قوله تعالی فی رسوله فَاتَّبِعُوهُ وَ اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِی أُنْزِلَ مَعَهُ (۱) و اسلک سبیل هذه الآداب فإنها مطایا و عطایا یفتح لها أنوار سعاده الدنیا و یوم الحساب.

**[ترجمه]ای مسلمانی که قرآن را باور داری و فرمان خداوند جلّ جلاله را اطاعت می کنی، مبادا از فرموده خداوند متعال که درباره رسول خدا می فرمایند: «از او و از نوری که همراه با او فرستاده شد، پیروی کردند.» - . مضمون این آیه در قرآن آمده است. - مخالفت نمایی، بلکه از این آداب پیروی کن، زیرا این گونه آداب، مرکب ها و عطایایی است که انوار سعادت دنیا و روز حساب به واسطه آن گشوده می شود.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من الدعاء الذی یقتضی لفظه أنه بعد الإفطار مما رویناه عن الأطهار

فَمِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ بِعِدَّهِ أَسَانِیدَ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ علیهم السلام:

١- ١. مضمون هذا موجود فى القرآن الكريم و لا يوجد لفظه.

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله کَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ اللَّهُمَّ لَکَ صُمْنَا وَ عَلَی رِزْقِکَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا ذَهَبَ الظَّمَأُ وَ ابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ وَ بَقِيَ الْأَجْرُ.

وَ رَوَی السَّيِّدُ يَحْيَی بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ هَارُونَ الْحُسَيْنِيِّ فِي كِتَابِ أَمَالِيهِ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله إِذَا أَكَلَ بَعْضَ اللُّقْمَهِ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَطْعَمْتَ وَ سَقَيْتَ وَ أَرْوَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ غَيْرَ مَكْفُورٍ وَ لَا مُوَدَّعٍ وَ لَا مُسْتَغْنًى عَنْكَ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِذَا أَفْطَرَ جَثَی عَلَی رُكْبَتَيْهِ حَتَّی يُوضَعَ الْخِوَانُ وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَكَ صُمْنَا وَ عَلَی رِزْقِكَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی هَارُونَ بْنِ مُوسَی التَّلَّعُكْبَرِيِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: كُلَّمَا صُمْتَ يَوْماً مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَقُلْ عِنْدَ الْإِفْطَارِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعَانَنَا فَصُمْنَا وَ رَزَقَنَا فَأَفْطَرْنَا اللَّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنَّا وَ أَعِنَّا عَلَيْهِ وَ سَلِّمْنَا فِيهِ وَ تَسَلَّمْهُ مِنَّا فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَ عَافِيَهٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي قَضَی عَنِّي يَوْماً مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا يُرْوَی عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ الْكَاظِمِ علیه السلام عَنْ آبَائِهِ علیهم السلام قَالَ: إِذَا أَمْسَيْتَ صَائِماً فَقُلْ عِنْدَ إِفْطَارِكَ- اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَ عَلَی رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ يُكْتَبُ لَكَ أَجْرُ مَنْ صَامَ ذَلِكَ الْيَوْمَ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا يُدْعَی بِهِ عِنْدَ الْفَرَاغِ مِنْ أَكْلِ كُلِّ الطَّعَامِ وَ هُوَ مِمَّا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی الطَّبْرِسِيِّ ره عَمَّنْ يَرْوِيهِ عَنِ الْأَئِمَّهِ علیهم السلام فَقَالَ: وَ تَقُولُ عِنْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الطَّعَامِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي فَأَشْبَعَنِي وَ سَقَانِي فَأَرْوَانِي وَ صَانَنِي وَ حَمَانِي الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَرَّفَنِي الْبَرَكَهَ وَ الْيُمْنَ بِمَا أَصَبْتُهُ وَ تَرَكْتُهُ مِنْهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ هَنِيئاً مَرِيئاً لَا وَبِيّاً وَ لَا دَوِيّاً وَ أَبْقِنِي بَعْدَهُ سَوِيّاً قَائِماً بِشُكْرِكَ مُحَافِظاً عَلَی طَاعَتِكَ وَ ارْزُقْنِي رِزْقاً دَارّاً وَ أَعِشْنِي عَيْشاً قَارّاً وَ اجْعَلْنِي بَارّاً وَ اجْعَلْ مَا يَتَلَقَّانِي فِي الْمَعَادِ مُبْهِجاً سَارّاً بِرَحْمَتِكَ (۱).

ص: ۱۵

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۱۵- ۱۱۷.

**[ترجمه]از جمله: به چندین سند از امام صادق علیه السلام به نقل از پدران بزرگوارش علیهم السلام آمده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله وقتی افطار کردند، فرمودند: خدایا، فقط برای تو روزه داشتیم و با روزی تو افطار کردیم، پس روزه ما را بپذیر. تشنگی سپری شد و رگ ها نمدار شدند و پاداش باقی ماند.

سید یحیی بن هارون حسینی در کتاب امالی آورد: هرگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله چند لقمه غذا می خوردند، می فرمودند: خداوندا، ستایش از آن توست. غذا و نوشیدنی دادی و سیراب نمودی، پس ستایش مخصوص توست، بی آن که ناسپاسی کنم یا اینکه تو را رها نمایم و از تو بی نیازی جویم.

در روایتی از امام باقر علیه السلام آمده است: وقتی حضرت علی صلوات الله علیه افطار می کردند، دو زانو می نشستند تا سفره برداشته شود، آن گاه می فرمودند: خداوندا، تنها برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو افطار کردیم. از ما بپذیر ای شنوای آگاه.

در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده: هر روز از ماه رمضان را که روزه گرفتی، هنگام افطار بگو: ستایش خدا را که ما را یاری نمود و روزه گرفتیم و روزی داد و افطار کردیم. خدایا، روزه ما را بپذیر و ما را بر آن یاری کن و در ماه رمضان سالم بدار و آن را با آسانی و عافیت از ما بگیر. ستایش خدا را که توفیق روزه داشتن یک روز از ماه رمضان را به من عنایت کرد.

در روایتی از امام موسی بن جعفر کاظم از پدران بزرگوارش علیهم السلام آمده: هرگاه با حال روزه شب کردی، هنگام افطار بگو: خداوندا، تنها برای تو روزه داشتم و با روزی تو افطار کردم و بر تو توکل نمودم. تا پاداش تمام کسانی که در آن روز روزه گرفتند، برای تو نوشته شود.

دعای هنگام دست کشیدن از هر غذایی: طبرسی – ره – به نقل از ائمه علیهم السلام آورد: هنگام فراغت از غذا، بگو: ستایش خدا را که به من غذا داد و سیرم نمود و آب داد و سیرابم کرد و از من حفظ و حمایت نمود. ستایش خدا را که در اعمالی که انجام دادم و یا ترک نمودم، برکت و خجستگی را به من شناساند. خداوندا، آن را گوارا و دلچسب قرار ده، نه همراه با وبا و انواع بیماری های دیگر، و بعد از آن مرا تندرست بدار، در حالی که سپاسگزاری تو را به جا آورم و مواظب طاعتت باشم و روزی فراوان و پیوسته روزی ام کن و زندگانی استوار نصیبم کن و مرا نیکوکار گردان و پیشامدهای روز قیامت را به رحمت خود مایه شادمانی و خوشحالی من قرار ده. – . الاقبال: ۱۱۵–۱۱۷ –

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من زیاده ما نختار من دعوات اللیله الثانیه من شهر الصیام

وَ فِیهِ عِدَّهُ رِوَایَاتٍ مِنْهَا مِنْ کِتَابِ ابْنِ أَبِی قُرَّهَ فِی عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ مِنَ اللَّیْلَهِ الثَّانِیَهِ مِنْهُ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ الرَّبُّ وَ أَنَا الْعَبْدُ قَضَیْتَ عَلَی نَفْسِکَ الرَّحْمَهَ وَ دَلَلْتَنِی وَ أَنْتَ الصَّادِقُ الْبَارُّ یَدَاکَ مَبْسُوطَتَانِ تُنْفِقُ کَیْفَ تَشَاءُ لَا یُلْحِفُکَ سَائِلٌ وَ لَا یَنْقُصُکَ نَائِلٌ وَ لَا یَزِیدُکَ کَثْرَهُ السُّؤَالِ إِلَّا عَطَاءً وَ جُوداً أَسْأَلُکَ قَلْباً وَجِلًا مِنْ مَخَافَتِکَ أُدْرِکُ بِهِ جَنَّهَ رِضْوَانِکَ وَ أَمْضِی بِهِ فِی سَبِیلِ مَنْ أَحْبَبْتَ وَ أَرْضَاکَ عَمَلُهُ وَ أَرْضَیْتَهُ فِی ثَوَابِکَ حَتَّی تُبْلِغَنِی بِذَلِکَ ثِقَهَ الْمُؤْمِنِینَ بِکَ وَ أَمَانَ

الْخَائِفِينَ مِنْکَ اللَّهُمَّ وَ مَا أَعْطَیْتَنِی مِنْ عَطَاءٍ فَاجْعَلْهُ شُغُلًا فِیمَا تُحِبُّ وَ مَا زَوَیْتَ عَنِّی فَاجْعَلْهُ فَرَاغاً لِی فِیمَا تُحِبُّ اللَّهُمَّ إِنَّکَ قَصَمْتَ الْجَبَابِرَهَ بِجَبَرُوتِکَ وَ بَسَطْتَ کَنَفَکَ عَلَی الْخَلَائِقِ وَ أَقْسَمْتَ أَنَّکَ حَیٌّ قَیُّومٌ وَ کَذَلِکَ أَنْتَ تَنْقَطِعُ حِیَلُ الْمُبْطِلِینَ وَ مَکْرُهُمْ دُونَکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنِی مُوَالاهَ مَنْ وَالَیْتَ وَ مُعَادَاهَ مَنْ عَادَیْتَ وَ حُبّاً لِمَنْ أَحْبَبْتَ وَ بُغْضاً لِمَنْ أَبْغَضْتَ حَتَّی لَا أُوَالِیَ لَکَ عَدُوّاً وَ لَا أُعَادِیَ لَکَ وَلِیّاً أَشْکُو إِلَیْکَ یَا رَبِّ خَطِیئَهً أَغْشَتْ بَصَرِی وَ أَظَلَّتْ عَلَی قَلْبِی وَ فِی طَرِیقِ الْخَاطِئِینَ صَرَعَتْنِی فَهَذِهِ یَدِی رَهِینَهٌ فِی وَثَاقِکَ بِمَا جَنَیْتُ عَلَی نَفْسِی وَ هَذِهِ رِجْلِی مُوثَقَهٌ فِی حِبَالِکَ بِاکْتِسَابِی فَلَوْ کَانَ هَرَبِی إِلَی جَبَلٍ یُلْجِئُنِی أَوْ مَفَازَهٍ تُوَارِینِی أَوْ بَحْرٍ یُنْجِینِی لَکُنْتُ الْعَائِذَ بِکَ مِنْ ذُنُوبِی أَسْتَعِیذُکَ عِیَاذَهَ مَهْمُومٍ کَئِیبٍ حَزِینٍ یَرْقُبُ نَارَ السَّمُومِ اللَّهُمَّ یَا مُجَلِّیَ عَظَائِمِ الْأُمُورِ جَلِّ عَنِّی هَمَّهَ الْهُمُومِ وَ أَجِرْنِی مِنْ نَارٍ تَقْصِمُ عِظَامِی وَ تُحْرِقُ أَحْشَائِی وَ تُفَرِّقُ قُوَایَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی صَبْرَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِی أَنْتَظِرُ أَمْرَهُمْ وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَنْصَارِهِمْ وَ أَعْوَانِهِمْ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ أَحْیِنِی مَحْیَاهُمْ وَ أَمِتْنِی مِیتَتَهُمْ اللَّهُمَّ أَعْطِنِی سُؤْلَهُمْ فِی وَلِیِّهِمْ وَ عَدُوِّهِمْ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّبْعِ الْمَثَانِی وَ الْفُرْقَانِ الْعَظِیمِ وَ رَبَّ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکَائِیلَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَقْبَلَ صَوْمِی وَ صَلَاتِی وَ تَسْأَلُ حَاجَتَکَ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ یَحْبِسُ رِزْقِی أَوْ

يَحْجُبُ مَسْأَلَتِی أَوْ يُبْطِلُ صَوْمِی أَوْ يَصُدُّ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ عَنِّی اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی مَا لَا يَضُرُّكَ وَ أَعْطِنِی مَا لَا يَنْقُصُكَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ فَإِنِّی مُفْتَقِرٌ إِلَی رَحْمَتِكَ.

**[ترجمه]نوشته ابن ابی قره

خداوندا، تو پروردگاری و من بنده ام، رحمت و مهربانی را بر خود مقرر نمودی و مرا بدان رهنمون شدی و تو راستگو و نیکوکاری و دست هایت بر عطا گشوده است و به هر صورت بخواهی می بخشی و هیچ درخواست کننده ای با پافشاری‌اش، تو را خسته نمی کند و بخشش، موجب کاهش عطایای تو نمی شود و بسیاری درخواست، جز بر عطا و بخشش تو نمی افزاید. از تو دلی هراسان از بیمت را خواهانم تا به وسیله آن به بهشت خشنودی ات نایل گردم و در راه کسانی که دوستشان داشتی و عملشان مورد پسند تو بود و با ثوابت آنان را خشنود ساختی، رهسپار گردم، تا بدین وسیله مرا به اعتماد ایمان آورندگان به تو و ایمنی بیمناکان از تو برسانی. خدایا، هر عطایی که به من ارزانی داشتی، اشتغال به آن را در مسیر محبوب خود قرار ده و هرچه از من بازداشتی، آسودگی از آن را در راه مطلوب خویش قرار ده.

خداوندا، با سلطه خود سرکشان را شکستی و دست رحمت خود را بر آفریدگانت گشودی و سوگند یاد کردی که زنده و پاینده ای و تو واقعاً این چنین هستی و نیرنگ ها و فریب های اهل باطل در نزد تو از بین می رود. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و دوستی دوستان و دشمنی دشمنان و محبت محبوبان و کینه مبغوضان خود را روزی ام کن، تا با هیچ دشمن تو دوستی و با هیچ دوست تو دشمنی نکنم. ای پروردگار من، شکایت می کنم از گناهی که دیده ام را کور کرد و بر دلم سایه انداخت و مرا در راه گناه کاران به زمین زد. این دست من است که در اثر جنایت به خودم، در گرو بند تو است و این پای من که در برابر ارتکاب گناهان به ریسمان های تو بسته است. از این رو، اگر می توانستم به کوهی بگریزم که مرا پناه دهد یا به بیابانی که مرا پنهان کند یا دریایی که مرا نجات دهد، قطعاً از گناهم به آن پناه می بردم. به تو پناه می جویم همچون غمگین افسرده حال، اندوهگینی که منتظر آتش و باد سوزان است.

خداوندا، ای برطرف کننده امور بزرگ، اندوه و ناراحتی ها را از من برطرف کن و از آتشی که استخوان هایم را می شکند و درونم را می سوزاند و نیروهایم را از هم می پاشد، رها کن. خدایا، شکیبایی خاندان محمد را روزی ام کن و مرا چنان گردان که چشم به راه امر آنان باشم و مرا از یاران و یاوران آنان در دنیا و آخرت قرار ده. خداوندا، مرا همانند آنان زنده بدار و همانند آنان بمیران. خدایا، خواسته آنان درباره دوست و دشمنشان را به من عطا کن. خدایا، ای پروردگار سبع مثانی و قرآن بزرگ و پروردگار جبرئیل و میکائیل، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و روزه و نمازم را بپذیری....در این جا حاجتت را بخواه،

خدایا، در این ماه بزرگ به تو پناه می برم از هر گناهی که جلوی روزی را می گیرد، یا مانع از درخواستم می شود، یا روزه ام را باطل می کند، یا روی با کرامت تو را از من می گرداند. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و آن چه را که از من به تو ضرر نمی رساند، بیامرز و آن چه از تو نمی کاهد در این شب به من عطا کن، زیرا من به رحمت تو نیازمندم.

**[ترجمه]

دُعَاءُ آخَرُ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله

یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ وَ إِلَهَ مَنْ بَقِیَ وَ إِلَهَ مَنْ مَضَی رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَنْ فِیهِنَّ فَالِقَ الْإِصْبَاحِ وَ جَاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ حُسْبَاناً لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ وَ لَکَ الْمَنُّ وَ لَکَ الطَّوْلُ وَ أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ أَسْأَلُکَ بِجَلَالِکَ سَیِّدِی وَ جَمَالِکَ مَوْلَایَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی وَ تَتَجَاوَزَ عَنِّی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]ای معبود اولین و آخرین و معبود باقی ماندگان و گذشتگان، پروردگار آسمان های هفتگانه و آن چه در آن ها است، شکافنده صبح و ای کسی که شب را مایه آرامش و خورشید و ماه را برای حسابرسی قرار دادی، ستایش و سپاس برای توست و منت و بخشش از آن توست. و تویی یگانه بی نیاز. ای آقای من، به شکوهت و ای مولای من به جمالت از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا بیامرزی و بر من رحم آری و از من بگذری، که تو بسیار بخشنده و مهربانی .

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من الأدعیه لکل یوم غیر متکرره

(۱)

فَمِنْ ذَلِکَ دُعَاءُ الْیَوْمِ الثَّانِی مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ إِلَیْکَ غَدَوْتُ بِحَاجَتِی وَ بِکَ أَنْزَلْتُ الْیَوْمَ فَقْرِی وَ مَسْکَنَتِی فَإِنِّی لِمَغْفِرَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ أَرْجَی مِنِّی لِعَمَلِی وَ مَغْفِرَتُکَ وَ رَحْمَتُکَ أَوْسَعُ لِی مِنْ ذُنُوبِی کُلِّهَا اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَوَلَّ قَضَاءَ کُلِّ حَاجَةٍ لِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهَا وَ تَیْسِیرِهَا عَلَیْکَ وَ فَقْرِی إِلَیْکَ فَإِنِّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطُّ إِلَّا مِنْکَ وَ لَمْ یَصْرِفْ عَنِّی سُوءً قَطُّ غَیْرُکَ وَ لَا أَرْجُو لِأَمْرِ آخِرَتِی وَ دُنْیَایَ سِوَاکَ یَوْمَ یُفْرِدُنِی النَّاسُ فِی حُفْرَتِی وَ أُفْضِی إِلَیْکَ یَا کَرِیمُ اللَّهُمَّ مَنْ تَهَیَّأَ وَ تَعَبَّأَ وَ أَعَدَّ وَ اسْتَعَدَّ لِوِفَادَةٍ إِلَی مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ طَلَبَ نَائِلِهِ وَ جَائِزَتِهِ فَإِلَیْکَ یَا رَبِّ تَهْیِئَتِی وَ تَعْبِئَتِی وَ اسْتِعْدَادِی رَجَاءَ رِفْدِکَ وَ طَلَبَ نَائِلِکَ وَ جَائِزَتِکَ فَلَا تُخَیِّبْ دُعَائِی یَا مَنْ لَا یَخِیبُ عَلَیْهِ السَّائِلُ وَ لَا یَنْقُصُهُ نَائِلٌ فَإِنِّی لَمْ آتِکَ ثِقَةً بِعَمَلٍ صَالِحٍ عَمِلْتُهُ وَ لَا لِوِفَادَةٍ إِلَی مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ أَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِالْإِسَاءَةِ عَلَی نَفْسِی وَ الظُّلْمِ لَهَا مُعْتَرِفاً بِأَنْ لَا حُجَّةَ لِی وَ لَا عُذْرَ أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَلَوْتَ (۲)

بِهِ عَلَی الْخَاطِئِینَ فَلَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَی عَظِیمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ فَیَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ وَ عَفْوُهُ عَظِیمٌ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا رَبِّ لَیْسَ

ص: ۱۷

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۱۸- ۱۱۹.

۲- ۲. عفوت خ ل.

يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ وَ لَا يُنْجِينِي مِنْ سَخَطِكَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَيْكَ فَهَبْ لِي يَا إِلَهِي فَرَجاً بِالْقُدْرَةِ الَّتِي تُحْيِي بِهَا مَيْتَ الْبِلَادِ وَ لَا تُهْلِكْنِي غَمّاً حَتَّى تَسْتَجِيبَ لِي دُعَائِي وَ تُعَرِّفَنِي الْإِجَابَةَ وَ أَذِقْنِي طَعْمَ الْعَافِيَةِ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ لَا تُسَلِّطْهُ عَلَيَّ وَ لَا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِي إِلَهِي إِنْ وَضَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُنِي وَ إِنْ رَفَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضَعُنِي وَ إِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَعْرِضُ لَكَ فِي عَبْدِكَ أَوْ يَسْأَلُكَ عَنْ أَمْرِهِ وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ وَ لَا فِي نَقِمَتِكَ عَجَلَةٌ وَ إِنَّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ وَ إِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ وَ قَدْ تَعَالَيْتَ عَنْ ذَلِكَ عُلُوّاً كَبِيراً فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ انْصُرْنِي وَ ارْحَمْنِي وَ آثِرْنِي وَ ارْزُقْنِي وَ أَعِنِّي وَ اغْفِرْ لِي وَ تُبْ عَلَيَّ وَ اعْصِمْنِي وَ اسْتَجِبْ لِي فِي جَمِيعِ مَا سَأَلْتُكَ وَ أَرِدْهُ بِي وَ قَدِّرْهُ لِي وَ يَسِّرْهُ وَ امْضِهْ وَ بَارِكْ لِي فِيهِ وَ تَفَضَّلْ عَلَيَّ بِهِ وَ أَسْعِدْنِي بِمَا تُعْطِينِي مِنْهُ وَ زِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ الْوَاسِعِ سَعَةً مِنْ نِعَمِكَ الدَّائِمَةِ وَ أَوْصِلْ لِي ذَلِكَ كُلَّهُ بِخَيْرِ الْآخِرَةِ وَ نَعِيمِهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

**[ترجمه]فصل : دعاهای مخصوص روز های ماه رمضان - . الاقبال: ۱۱۸-۱۱۹ -

دعای مخصوص روز دوم: خدایا، امروز در ابتدای صبح، حاجت خود را فقط به درگاه تو آوردم و نیازمندی و بیچارگی ام را به درگاه تو آوردم، زیرا امید به من آمرزش و رحمت تو بیشتر از امیدم به عمل خود است و بخشایش تو گسترده تر از همه گناهان من است. خدایا، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و به قدرتی که بر برآوردن حاجات من داری و برآوردن آن ها بر تو آسان است و به خاطر نیازی که به تو دارم، برآوردن همه خواسته های مرا عهده دار شو؛ زیرا من به هیچ خیری دست نیافتم جز این که از تو است و هیچ کس جز تو بدی را از من باز نداشت و برای امر آخرت و دنیایم به جز تو امید ندارم؛ در آن روز که مردم مرا در گور خود تنها می گذارند و به سوی تو آورده می شوم، ای کریم.

خدایا، هرکس خود را آماده و مهیا می کند تا نزد مخلوقی رود و به عطای او دست یابد و بخشش و جایزه اش را بطلبد، پروردگارا، اما من خود را تنها به امید دست یافتن به پاداش و بخشش تو، آماده نمودم؛ پس دعایم را اجابت کن، ای کسی که درخواست کننده از تو محروم نمی گردد و بخشش تو از چیزی نمی کاهد. من با تکیه به اعمال شایسته خود به درگاه تو نیامدم و نه به مخلوقی امید بستم، بلکه با اقرار به اعمال ناپسند و ستم به خویشتن و اعتراف به این که دلیل و عذری ندارم به درگاهت آمدم، و امیدوارم به گذشت بزرگ تو که با آن از خطاکاران چشم می پوشی، آنان که گناه کردن پیوسته شان مانع از آن نشد که رحمت خود را به آنان ارزانی داری. پس ای خدایی که رحمتت گسترده و گذشتت بزرگ است، ای بزرگ، ای بزرگ ای پروردگار من، خشم تو را جز بردباری ات دفع نمی کند و از خشم تو جز تضرع و التماس به درگاهت نجات نمی بخشد، پس ای معبود من، به قدرتی که با آن مردگان سرزمین ها را زنده می گردانی، گشایش به من ارزانی دار و مرا با دلگیری و اندوه نابود مکن تا این که دعایم را مستجاب کنی و اجابت آن را به من بفهمانی و مزه عافیت را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا دشمن شاد مکن و دشمنم را بر من مسلط مگردان و مرا در اسارت او قرار مده .

خدایا، اگر تو خوارم کنی چه کسی مرا بلند می کند، و اگر مرا تو بالا ببری چه کسی می تواند خوار کند، و اگر تو نابودم کنی چه کسی می تواند درباره بنده ات به تو اعتراض نماید یا از تو پرس و جو کند، قطعاً می دانم که در فرمان تو ستم و در کیفرت شتاب راه ندارد، زیرا آن که از تمام شدن چیزی می ترسد، شتاب می کند و فقط شخص ناتوان نیاز به ستم پیدا می کند و تو از این ها منزه و بسیار بلند پایه ای. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا یاری و هدایت کن و رحمتت را

شامل حالم کن و مرا مقدم نما و به من روزی عطا کن و یاری ام کن و بیامرز و توبه ام را بپذیر و نگاهم بدار و تمام خواسته هایم را مستجاب نما و آن ها را برای من اراده و مقدر کن و آسان ساز و قطعی گردان و خجسته بگردان و به من ارزانی دار و به آن چه عطایم کردی، نیکبخت گردان و از روزی افزون و گسترده خود، نعمت های پیوسته را به طور وسیع بر آن بیفزای و همه این ها را به خیر و نعمت بزرگ آخرت بپیوند، ای مهربان ترین مهربانان.

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْيَوْمِ الثَّانِی مِنْهُ

اللَّهُمَّ قَرِّبْنِی فِيهِ إِلَى مَرْضَاتِكَ وَ جَنِّبْنِی فِيهِ مِنْ سَخَطِكَ وَ نَقِمَاتِكَ وَ وَفِّقْنِی لِقِرَاءَهِ كِتَابِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]خداوندا، در این روز مرا به خشنودی ات نزدیک و از ناخشنودی و کیفرهایت دور دار و به قرائت کتاب خود موفق گردان، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال:۱۲۰-۱۲۳ -

**[ترجمه]

الباب السابع فیما نذکره من زیادات فی اللیله الثالثه و یومها

اشاره

و فیها یستحب الغسل علی مقتضی الروایه التی تضمنت أن کل لیله مفرده من جمیع الشهر یستحب الغسل و فیه ما نختاره من عده روایات فی الدعوات.

مِنْهَا مِنْ كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَّهَ فِي عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِي اللَّيْلَهِ الثَّالِثَهِ مِنْهُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَحْ قَلْبِي لِذِكْرِكَ وَ اجْعَلْنِي أَتَّبِعُ كِتَابَكَ وَ أُؤْمِنُ بِرَسُولِكَ وَ أُوفِي بِعَهْدِكَ وَ أَلْبِسْنِي رَحْمَتَكَ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ فِي هَذَا الشَّهْرِ الشَّرِيفِ الْعَظِيمِ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِمَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِالْمُسْتَحْفَظِينَ أَوَّلِهِمْ وَ آخِرِهِمْ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۲۰- ۱۲۳.

وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَغْفِرَ لِیَ الذُّنُوبَ جَمِیعاً السَّاعَهَ السَّاعَهَ اللَّیْلَهَ اللَّیْلَهَ وَ تَرْفَعُ یَدَیْکَ وَ تَسْتَدْعِی الدُّمُوعَ.

دُعَاءٌ آخَرُ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: یَا إِلَهَ إِبْرَاهِیمَ وَ إِلَهَ إِسْحَاقَ وَ إِلَهَ یَعْقُوبَ وَ الْأَسْبَاطِ رَبَّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ السَّمِیعَ الْعَلِیمَ الْحَلِیمَ الْکَرِیمَ الْعَلِیَّ الْعَظِیمَ لَکَ صُمْتُ وَ عَلَی رِزْقِکَ أَفْطَرْتُ وَ إِلَی کَنَفِکَ أَوَیْتُ وَ إِلَیْکَ أَنَبْتُ وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ وَ أَنْتَ الرَّءُوفُ الرَّحِیمُ قَوِّنِی عَلَی الصَّلَاهِ وَ الصِّیَامِ وَ لَا تُخْزِنِی یَوْمَ الْقِیَامَهِ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ.

**[ترجمه]دعاهای شب سوم به نقل از کتاب شهر رمضان نوشته محمد بن ابی قره: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و دل مرا برای یاد خود بگشای و چنان کن که از کتابت پیروی نمایم و به پیامبرت ایمان آورم و به پیمانت وفا کنم و رحمتت را به من بپوشان و روزه ام را بپذیر. خدایا، در این ماه شریف و بزرگ، به وسیله بخشش و بزرگواری ات به تو نزدیکی می جویم و به وسیله فرشتگان و پیامبران و رسولانت به تو نزدیکی می جویم و به وسیله تمام نگاه دارندگان از اول تا به آخر، به تو نزدیکی می جویم و از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و همه گناهانم را بیامرزی، همین لحظه، همین لحظه، همین امشب، همین امشب...بعد از دعا دست هایت را به آسمان بلند کن و اشک هایت را جاری ساز.

دعایی دیگر منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: ای معبود حضرت ابراهیم و اسحاق و یعقوب و نوادگان یعقوب و پروردگار فرشتگان و روح و شنوا و دانا و بردبار و بزرگوار و بلند پایه و بزرگ، فقط برای تو روزه داشتم و با روزی تو افطار نمودم و به حمایت تو پناه آوردم و به درگاه تو توبه نمودم و بازگشت همه به سوی تو است و تو مهرورز و مهربانی، مرا بر انجام نماز و روزه نیرو بخش و در روز قیامت رسوایم مساز، که تو هرگز خلف وعده نمی کنی .

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثالث من دعاء غیر متکرر

فَمِنْ ذَلِکَ دُعَاءُ الْیَوْمِ الثَّالِثِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: یَا مَنْ تُحَلُّ بِهِ عُقَدُ الْمَکَارِهِ وَ یَا مَنْ یُفْثَأُ بِهِ حَدُّ الشَّدَائِدِ وَ یَا مَنْ یُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ إِلَی مَحَلِّ الْفَرَجِ ذَلَّتْ لِقُدْرَتِکَ الصِّعَابُ وَ تَسَبَّبَتْ بِلُطْفِکَ الْأَسْبَابُ وَ جَرَی بِطَاعَتِکَ الْقَضَاءُ وَ مَضَتْ عَلَی إِرَادَتِکَ الْأَشْیَاءُ فَهِیَ بِمَشِیَّتِکَ دُونَ قَوْلِکَ مُؤْتَمِرَهٌ وَ بِإِرَادَتِکَ دُونَ نَهْیِکَ مُنْزَجِرَهٌ أَنْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمَّاتِ وَ أَنْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمَّاتِ- لَا یَنْدَفِعُ مِنْهَا إِلَّا مَا دَفَعْتَ وَ لَا یَنْکَشِفُ مِنْهَا إِلَّا مَا کَشَفْتَ وَ قَدْ نَزَلَ بِی یَا رَبِّ مَا قَدْ تَکَأَّدَنِی ثِقْلُهُ وَ أَلَمَّ بِی مَا قَدْ بَهَظَنِی حَمْلُهُ وَ بِقُدْرَتِکَ أَوْرَدْتَهُ عَلَیَّ وَ بِسُلْطَانِکَ وَجَّهْتَهُ إِلَیَّ فَلَا مُصْدِرَ لِمَا أَوْرَدْتَ وَ لَا مُورِدَ لِمَا أَصْدَرْتَ وَ لَا صَارِفَ لِمَا وَجَّهْتَ وَ لَا فَاتِحَ لِمَا أَغْلَقْتَ وَ لَا مُغْلِقَ لِمَا فَتَحْتَ وَ لَا مُیَسِّرَ لِمَا عَسَّرْتَ وَ لَا مُعَسِّرَ لِمَا یَسَّرْتَ وَ لَا نَاصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ وَ لَا خَاذِلَ لِمَنْ نَصَرْتَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَحْ لِی یَا رَبِّ بَابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ وَ اکْسِرْ عَنِّی سُلْطَانَ الْهَمِّ بِحَوْلِکَ وَ أَنِلْنِی حُسْنَ النَّظَرِ فِیمَا شَکَوْتُ وَ أَذِقْنِی حَلَاوَهَ الصُّنْعِ فِیمَا سَأَلْتُ وَ هَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ فَرَجاً هَنِیئاً وَ اجْعَلْ لِی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجاً وَحِیّاً وَ لَا تَشْغَلْنِی بِالاهْتِمَامِ عَنْ تَعَاهُدِ فُرُوضِکَ وَ اسْتِعْمَالِ سُنَّتِکَ فَقَدْ ضِقْتُ لِمَا نَزَلَ بِی ذَرْعاً وَ امْتَلَأْتُ بِمَا حَدَثَ عَلَیَّ هَمّاً وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَی کَشْفِ مَا مُنِیتُ بِهِ وَ دَفْعِ مَا وَقَعْتُ فِیهِ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی ذَلِکَ وَ إِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ یَا ذَا الْعَرْشِ الْکَرِیمِ وَ السُّلْطَانِ الْعَظِیمِ یَا

خَیْرَ مَنْ خَلَوْنَا بِهِ وَحْدَنَا وَ یَا خَیْرَ مَنْ أَشَرْنَا إِلَیْهِ بِکَفِّنَا نَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ أَنْ تُلْهِمَنَا الْخَیْرَ وَ تُعْطِیَنَاهُ وَ أَنْ تَصْرِفَ عَنَّا الشَّرَّ وَ تَکْفِیَنَاهُ وَ أَنْ تَدْحَرَ عَنَّا الشَّیْطَانَ وَ تُبَعِّدَنَاهُ وَ أَنْ تَرْزُقَنَا الْفِرْدَوْسَ وَ تُحِلَّنَاهُ وَ أَنْ تَسْقِیَنَا مِنْ حَوْضِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ تُورِدَنَاهُ نَدْعُوکَ یَا رَبَّنَا تَضَرُّعاً وَ خِیفَهً وَ رَغْبَهً وَ رَهْبَهً وَ خَوْفاً وَ طَمَعاً إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحُرْمَهِ مَنْ عَاذَ بِکَ مِنْکَ وَ لَجَأَ إِلَی عِزِّکَ وَ اسْتَظَلَّ بِفَیْئِکَ وَ اعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ وَ لَمْ یَثِقْ إِلَّا بِکَ یَا جَزِیلَ الْعَطَایَا وَ یَا فَکَّاکَ الْأُسَارَی أَنْتَ الْمَفْزَعُ فِی الْمُلِمَّاتِ وَ أَنْتَ الْمَدْعُوُّ لِلْمُهِمَّاتِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ رِزْقاً وَاسِعاً بِمَا شِئْتَ إِذَا شِئْتَ کَیْفَ شِئْتَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الثَّالِثِ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ الذِّهْنَ وَ التَّنْبِیهَ وَ أَبْعِدْنِی فِیهِ عَنِ السَّفَاهَهِ وَ التَّمْوِیهِ وَ اجْعَلْ لِی نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ تُنْزِلُ فِیهِ بِجُودِکَ یَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِینَ (۲).

**[ترجمه]دعای مخصوص روز سوم ماه رمضان: ای کسی که گره های ناخوشایندی ها به وسیله تو گشوده می شود، و ای کسی که تندی و تیزی سختی ها به تو آرام می گردد، و ای کسی که از تو بیرون آمدن به آسودگی و گشایش، ملتمسانه درخواست می شود. سختی ها در برابر قدرت تو خوار شدند و سبب ها به لطف تو کارساز گشتند و سرنوشت حتمی به اطاعت از تو روان شد و همه اشیا بر اساس اراده تو قطعی گشتند. بنابراین، همه اشیا بدون گفتارت، فرمانبر خواست تواند. و به اراده تو، بدون نهی تو، خودداری می کنند. تویی خدایی که برای امور مهم خوانده می شوی و تویی پناهگاه همه در گرفتاری ها، و دفع نمی شود جز آن چه تو دفع نموده باشی و به کنار نمی رود مگر آن چه تو برطرف نموده باشی. ای پروردگار من، اکنون گرفتاری‌ای بر من وارد شد که سنگینی آن مرا آزار می دهد و بلایی بر من نازل شد که حمل آن بر من سخت است و تو به قدرت خود آن را بر من وارد کردی و به تسلط خود آن را به سوی من روان ساختی. از این رو، هر چه را تو وارد کردی نمی توان کنار زد و هر چه را تو خارج کردی، نمی توان وارد کرد و هر چه را تو به سوی انسان بفرستی، نمی توان برگرداند و هر چه را تو ببندی، نمی توان گشود و هر چه را بگشایی نمی توان بست و هیچ چیز نمی تواند آن چه را تو سخت نمودی آسان سازد و یا آن چه را که آسان نمودی، سخت کند و هیچ کس نمی تواند کسی را که تو تنها گذاشتی، یاری کند و یا کسی را که تو یاری کردی، شکست دهد. پس بر محمد و آل محمد درود فرست، ای پروردگار من و در گشایش را به بخشش خود به روی من بگشای و به قدرتت، چیرگی اندوه را از من بشکن و مرا در آنچه به تو گله نمودم، به نظر نیکی که به تو دارم، ارزانی دار. از نزد خود رحمتی به من ارزانی دار و مرا از مشکلات برهان و از اهتمام به انجام واجبات و به کار بستن مستحبات، به چیز دیگر مشغول مکن؛ از مشکلاتم به تنگ آمدم و سراسر اندوهم، ولی تو می توانی مصیبتی را که بدان دچار شدم برطرف نمایی و آنچه را که در آن واقع شدم، دفع کنی. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و چنین کن، اگرچه مستحق آن نباشم، ای صاحب عرش با کرامت و فرمانروایی بزرگ و ای بهترین کسی که با او خلوت می کنیم و دستمان را به سوی او دراز می کنیم. خداوندا، از تو می خواهیم که خیر و خوبی را به ما الهام نمایی و عطا کنی و شر را از ما بازداری و کفایت کنی و شیطان را از ما برانی و دور کنی و بهشت فردوس را روزی مان گردانی و در آن وارد کنی و از حوض محمد و آل محمد، درودهای تو بر او و خاندان او، سیراب نمایی و در آن وارد کنی. ای پروردگار ما، از روی تضرع و بیم، میل و هراس ، ترس و آزمندی، تو را می خوانیم، که تو شنوای دعا هستی و خداوند بر محمد و آل او درود فرستد.

خداوندا، به احترام هرکس که از تو به تو پناه برد و به عزتت پناهنده شد و در زیر سایه ات قرار گرفت و به ریسمانت چنگ

زد و جز به تو اعتماد نکرد، از تو درخواست می کنم. ای بسیار بخشنده و ای آزاد کننده اسیران. تو پناهگاه همه در مصیبت هایی و برای امور مهم به درگاهت دعا می شود، بر محمد و آل محمد درود فرست و گشایش و راه خروجی برای من قرار ده و به هر وسیله و در هر زمان و به هر صورت که می خواهی، روزی گسترده روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال:۱۲۳ -۱۲۴ -

دعای دیگر روز سوم: خداوندا، در این روز هوشیاری و آگاهی را روزی ام کن و از سبکی عقل و اشتباه به دور دار و از هر خیری که در این روز فرو می فرستی، بهره ای برای من قرار ده. به بخشش ات ای بخشنده ترین بخشنده ها. - .الاقبال: ۱۲۳-۱۲۴ -

**[ترجمه]

أقول

و فی روایه أن الإنجیل أنزل یوم ثالث شهر رمضان علی عیسی علیه السلام فیکون له زیاده فی الاحترام و عمل الطاعات و الخیرات و روی لست مضین منه و سنذکر فی لیله ست إن شاء الله تعالی.

**[ترجمه]بنابر روایتی، انجیل در روز سوم ماه رمضان بر حضرت عیسی علیه السلام نازل شد. بنابراین، باید در این روز احترام آن بیشتر رعایت شود و به طاعات و خیرات عمل شود. این مطلب در ششم ماه رمضان نیز نقل شده، که ان شاء الله تعالی در اعمال شب ششم ذکر خواهیم کرد .

**[ترجمه]

الباب الثامن فیما نذکره من زیاده دعوات فی اللیله الرابعه و یومها و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مِنْ کِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ فِی عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِی اللَّیْلَهِ الرَّابِعَهِ: إِلَهِی مَا عَمِلْتُ مِنْ حَسَنَهٍ فَلَا حَمْدَ لِی فِیهِ وَ مَا ارْتَکَبْتُ مِنْ سُوءٍ فَلَا عُذْرَ لِی فِیهِ إِلَهِی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَتَّکِلَ عَلَی مَا لَا حَمْدَ لِی فِیهِ أَوْ أَرْتَکِبَ مَا لَا عُذْرَ لِی فِیهِ إِلَهِی أَسْتَغْفِرُکَ مِمَّا تُبْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِیهِ وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِمَّا وَعَدْتُکَ مِنْ نَفْسِی ثُمَّ أَخْلَفْتُکَ فِیهِ وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِمَّا أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ الْکَرِیمَ فَخَالَطَنِی مَا لَیْسَ لَکَ رِضًا-(۳)

وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیَّ فَقَوِیتُ بِهَا عَلَی مَعَاصِیکَ وَ أَسْتَغْفِرُکَ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۲۳- ۱۲۴.

۲- ۲. كتاب الاقبال: ۱۲۳- ۱۲۴.

۳- ۳. ساقط عن طبعه الكمبانىّ.

لِكَلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ لِكَلِّ خَطِيئَهٍ ارْتَكَبْتُهَا وَ لِكَلِّ سُوءٍ أَتَيْتُهُ.

يَا إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَهَبَ لِي بِرَحْمَتِكَ كُلَّ ذَنْبٍ فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَكَ وَ أَنْ تَسْتَوْهِبَنِي مِنْ خَلْقِكَ وَ تَسْتَنْقِذَنِي مِنْهُمْ وَ لَا تَجْعَلَ حَسَنَاتِي فِي مَوَازِينِ مَنْ ظَلَمْتُهُ وَ أَسَأْتُ إِلَيْهِ فَإِنَّكَ عَلَى ذَلِكَ قَادِرٌ يَا عَزِيزُ وَ كُلُّ ذَنْبٍ أَنَا عَلَيْهِ مُقِيمٌ فَانْقُلْنِي عَنْهُ إِلَى طَاعَتِكَ يَا إِلَهِي وَ كُلُّ ذَنْبٍ أُرِيدُ أَنْ أَعْمَلَهُ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَ رُدَّنِي إِلَى طَاعَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِي لَيْسَ فَوْقَهَا شَيْ ءٌ يَا اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الَّذِي لَا يَعْلَمُ كُنْهَ مَا هُوَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي وَ تَعْصِمَنِي فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِي وَ تُعْطِيَنِي جَمِيعَ سُؤْلِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ مَثْوَايَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِيمَهُمَا يَا جَبَّارَ الدُّنْيَا وَ يَا مَالِكَ الْمُلُوكِ وَ يَا رَازِقَ الْعِبَادِ هَذَا شَهْرُ التَّوْبَهِ وَ هَذَا شَهْرُ الثَّوَابِ وَ هَذَا شَهْرُ الرَّجَاءِ وَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَنِي فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لا هُمْ يَحْزَنُونَ وَ أَنْ تَسْتُرَنِي بِالسَّتْرِ الَّذِي لَا يُهْتَكُ وَ تُجَلِّلَنِي بِعَافِيَتِكَ الَّتِي لَا تُرَامُ وَ تُعْطِيَنِي سُؤْلِي وَ تُدْخِلَنِي الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِكَ وَ أَنْ لَا تَدَعَ لِي ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا كُرْبَهً إِلَّا كَشَفْتَهَا وَ لَا حَاجَهً إِلَّا قَضَيْتَهَا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]دعای شب چهارم به نقل از کتاب عمل شهر رمضان نوشته محمد بن ابی قرّه: خدایا، در هر کار نیکی که به جا آوردم، ستایشی بر من نیست و در هر گناهی که مرتکب شدم، عذری ندارم. خدایا، به تو پناه می برم از این که بر چیزی که ستایشی در آن بر من نیست تکیه کنم یا چیزی را که عذری در انجام آن ندارم مرتکب شوم. ای معبود من، از آن چه به درگاه تو از آن توبه کردم، سپس به سوی آن بازگشتم، از تو آمرزش می خواهم و از آن چه به تو وعده دادم، سپس خلف وعده نمودم، از تو آمرزش می طلبم. از آن چه به خود وعده دادم و باز خلف وعده نمودم، از آن چه نخست روی با کرامت را در نظر گرفتم، سپس آن چه مورد پسند تو نیست با آن درآمیخت از تو آمرزش می خواهم. و از هر نعمتی که بر من ارزانی داشتی و من با آن بر انجام گناهانم نیرو گرفتم، از تو آمرزش می خواهم و از هر گناهی که کردم و از هر خطایی که مرتکب شدم و هر کار بدی که به جا آوردم، از تو آمرزش می طلبم.

ای خدای من، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و به رحمت خود تمام گناهان میان من و خود را به من ببخشی و کاری کنی که مردم هم مرا ببخشند و مرا از دست آنان برهانی و کارهای نیک مرا در کفه ترازوی کسانی که به آنان ستم و بدی نمودم، قرار ندهی، به راستی که تو توانایی برآوردن این امور را داری، ای سرافراز. و نیز هر گناهی که اکنون دارم را به طاعتت انتقال ده، ای معبود من، و از هر گناهی که می خواهم مرتکب شوم منصرف کن و به سوی طاعتت برگردان، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، به آن اسمهای تو که چیزی برتر از آن نیست، ای خدای رحمت گستر و مهربان که از حقیقت تو جز خود تو آگاه نیستی، از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و گناهان گذشته ام را بیامرزی و مرا در روزهای باقیمانده از عمرم از گناه نگاه داری و تمام خواسته هایم در رابطه با دین، دنیا، آخرت و جایگاه اقامتم را عطا کنی، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب به نقل از پیامبرصلی الله علیه و آله: ای رحمت گستر و مهربان در دنیا و آخرت و ای قاهر در دنیا و ای مالک پادشاهان و ای روزی رسان به بندگان، این ماه، ماه توبه و ماه ثواب و ماه امید است و تو شنوا و آگاهی. از تو خواهانم که مرا از بندگان شایسته ات که نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند، قرار دهی و به پوشش تو که هرگز دریده نمی گردد بپوشانی و به عافیت که دست نایافتنی است، بپوشانی و خواسته ام را عطا کنی و به رحمت خود مرا در بهشت وارد کنی و هیچ گناهی از من مگذاری مگر این که ببخشایی و هیچ اندوهی مگر این که بگشایی و هیچ ناراحتی مگر آن که برطرف کنی و هیچ حاجتی مگر آن که برآورده سازی، به حق محمد و آل محمد، به راستی که تو والاترین و بزرگ ترین هستی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الرابع من دعاء غیر مکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ الرَّابِعِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: یَا کَهْفِی حِینَ تُعْیِینِی الْمَذَاهِبُ وَ مَلْجَئِی حِینَ تَقِلُّ بِیَ الْحِیَلُ وَ یَا بَارِئَ خَلْقِی رَحْمَةً بِی وَ کُنْتَ عَنِّی غَنِیّاً یَا مُؤَیِّدِی بِالنَّصْرِ مِنْ أَعْدَائِی وَ لَوْ لَا نَصْرُکَ إِیَّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِینَ وَ یَا مُقِیلَ عَثْرَتِی وَ لَوْ لَا سَتْرُکَ عَوْرَتِی لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ وَ یَا مُرْسِلَ الرِّیَاحِ مِنْ مَعَادِنِهَا وَ یَا نَاشِرَ الْبَرَکَاتِ مِنْ مَوَاضِعِهَا وَ یَا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِشُمُوخِ الرِّفْعَهِ فَأَوْلِیَاؤُهُ بِعِزَّتِهِ یَتَعَزَّزُونَ وَ یَا مَنْ وَضَعَ نِیرَ(۱) الْمَذَلَّهِ عَلَی أَعْنَاقِ الْمُلُوکِ فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ

۱- ۱. هی الخشبه المعترضه فی عنقی الثورین بأداتها و تسمی بالفارسیه یوغ.

الَّذِی هُوَ مِنْ نُورِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِنُورِکَ الَّذِی هُوَ مِنْ کَیْنُونَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِکَیْنُونَتِکَ الَّتِی هِیَ مِنْ کِبْرِیَائِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِکِبْرِیَائِکَ الَّتِی هِیَ مِنْ عَظَمَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِعَظَمَتِکَ الَّتِی هِیَ مِنْ عِزَّتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ الَّتِی لَا تُرَامُ وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی خَلَقْتَ بِهَا خَلْقَکَ فَهُمْ لَکَ مُذْعِنُونَ وَ بِاسْمِکَ الْأَجَلِّ الْأَعْظَمِ الْمُبِینِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَقْضِیَ عَنِّی دَیْنِی وَ تُغْنِیَنِی مِنَ الْفَقْرِ وَ تُمَتِّعَنِی بِسَمْعِی وَ بَصَرِی وَ تَجْعَلَهُمَا الْوَارِثِینَ مِنِّی وَ أَنْ تَرْزُقَنِی مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لَا أَحْتَسِبُ فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِکَ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی وَ لِکُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الرَّابِعِ: اللَّهُمَّ قَوِّنِی فِیهِ عَلَی إِقَامَهِ أَمْرِکَ وَ ارْزُقْنِی فِیهِ حَلَاوَهَ ذِکْرِکَ وَ أَوْزِعْنِی فِیهِ أَدَاءَ شُکْرِکَ یَا خَیْرَ النَّاصِرِینَ (۱).

**[ترجمه]دعای روز چهارم ماه رمضان: ای پناهگاه من، آن گاه که راه ها ناتوانم می سازند و پناهگاه من، آن گاه که بیچاره می گردم و ای آفریننده من از روی رحمت به من، در حالی که از آفریدن من بی نیاز بودی. ای یاری بخش من، در پیروزی بر دشمنانم، که اگر یاری تو نبود، قطعاً از شکست خوردگان بودم و ای درگذرنده از لغزشم، که اگر زشتی ام را نمی پوشاندی، حتماً از رسواشدگان می شدم، و ای فرستنده بادها از جایگاه های مخصوص آن و ای گستراننده برکات از جایگاه های خاص آن، و ای کسی که خویشتن را به بلندپایگی ویژه گردانیدی از این رو دوستانت به عزت تو سرافرازند، و ای کسی که یوغ خواری را بر گردن پادشاهان نهادی، از این رو آن ها از چیرگی گرفتن تو، در بیم و هراسند، به آن اسم تو که از نور تو است، از تو درخواست می کنم و به نور تو که از هستی تو است، از تو خواهانم و به هستی تو که از بزرگ‌منشی تو است، از تو مسألت دارم و به بزرگ‌منشی تو که از عظمت تو است، از تو می طلبم و به عظمت تو که از سربلندی تو است، از تو می خواهم و به عزتت که دست نایافتنی است و به قدرت تو که آفریده هایت را به آن آفریدی، از این رو همه در برابر تو فروتن اند، از تو مسألت دارم و به اسم والاتر و بزرگ تر و آشکار تو، از تو می خواهم بر محمد و آل او درود فرستی و قرضم را ادا نمایی و از ناداری بی نیازم گردانی و مرا از گوش و چشمم بهره مند سازی و آن دو را وارث من قرار دهی و از روزی افزون و گسترده خود، اعم از آن جا که گمان دارم و یا گمان ندارم، روزی ام دهی؛ زیرا هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر آن که به تو تحقق می یابد. ای خدا ای پروردگار من، بر محمد و آل محمد درود فرست و من و همه مردان و زنان مؤمن را بیامرز، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر روز چهارم: خداوندا، در این روز مرا بر برپا داشتن فرمانت نیرو بخش، و شیرینی یادت را به من بچشان و سپاسگزاری از خود را به من الهام کن، این بهترین یاور. - . الاقبال: ۱۲۵-۱۲۶ -

**[ترجمه]

الباب التاسع فیما نذکره من زیاده و دعوات فی اللیله الخامسه و یومها و یستحب فیها الغسل کما قدمناه و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

منها ما ذکره محمد بن أبی قره فی کتابه عمل شهر رمضان.

دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الْخَامِسَهِ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ خَیْرِ الْأَسْمَاءِ الَّتِی تُنْزِلُ بِهَا الشِّفَاءَ وَ تَکْشِفُ بِهَا الْأَدْوَاءَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُنْزِلَ عَلَیَّ مِنْکَ عَافِیَهً وَ شِفَاءً وَ تَدْفَعَ عَنِّی بِاسْمِکَ کُلَّ سُقْمٍ وَ بَلَاءٍ وَ تَقَبَّلَ صَوْمِی وَ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ صَامَتْ جَوَارِحُهُ وَ حَفِظَ لِسَانَهُ وَ فَرْجَهُ وَ تَرْزُقَنِی عَمَلًا تَرْضَاهُ وَ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالسَّمْتِ وَ السَّکِینَهِ وَ وَرَعاً یَحْجُزُنِی عَنْ مَعْصِیَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: یَا صَانِعَ کُلِّ مَصْنُوعٍ وَ یَا جَابِرَ کُلِّ کَسِیرٍ وَ یَا شَاهِدَ کُلِّ نَجْوَی وَ یَا رَبَّاهْ وَ یَا سَیِّدَاهْ أَنْتَ النُّورُ فَوْقَ النُّورِ وَ نُورُ کُلِّ نُورٍ فَیَا نُورَ کُلِّ نُورٍ أَسْأَلُکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی ذُنُوبَ اللَّیْلِ وَ ذُنُوبَ النَّهَارِ وَ ذُنُوبَ السِّرِّ وَ ذُنُوبَ الْعَلَانِیَهِ یَا قَادِرُ یَا قَدِیرُ یَا وَاحِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا وَدُودُ یَا غَفُورُ یَا رَحِیمُ یَا غَافِرَ الذَّنْبِ وَ قَابِلَ التَّوْبِ شَدِیدَ الْعِقَابِ ذَا الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

ص: ۲۲

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۲۵- ۱۲۶.

وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ تُحْیِی وَ تُمِیتُ وَ تُمِیتُ وَ تُحْیِی وَ أَنْتَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ صَلِّ عَلَی ۱۴ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی إِنَّکَ أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]دعای شب پنجم: خداوندا، به اسمای تو که بهترین اسم ها است از تو درخواست می کنم، اسم هایی که با آن بهبودی را نازل می کنی، دردها را با آن برطرف می کنی، که بر محمد و آل محمد درود فرستی و عافیت و بهبودی را از جانب خود بر من فرو فرستی و به اسم خود تمام بیماری ها و گرفتاری ها را از من دفع کنی و روزه ام را بپذیری و از کسانی بگردانی که اعضایشان روزه داشتند و زبان و دامن خود را حفظ کردند و عمل به آن چه را که می پسندی روزی ام کنی و هیئت خوبان و آرامش و پرهیزی که مرا از نافرمانی تو باز دارد، به من ارزانی داری، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در این شب: ای سازنده تمام مصنوعات و ای به هم آورنده تمام شکستگی ها و ای گواه بر تمام نجواها و ای پروردگار و مولای من، تو نور و برتر از نوری و نور هر نوری، پس ای روشنایی همه روشنایی ها، از تو درخواست می کنم که گناهان شب و روز و نهان و آشکار مرا بیامرزی. ای قدرتمند، ای یگانه، ای بی همتا، ای بی نیاز، ای بسیار مهربان، ای بسیار آمرزنده، ای مهربان، ای آمرزنده گناه و قبول کننده توبه و سخت کیفر و بخشنده، معبودی جز تو نیست. تو یگانه ای و شریکی برای تو وجود ندارد، زنده می کنی و می میرانی، و می میرانی و زنده می کنی و تویی یگانه بسیار چیره، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز و بر من رحم کن و از من گذشت کن، به راستی که تو رحمت گر و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم الخامس من دعاء غير متكرر

دُعَاءُ الْيَوْمِ الْخَامِسِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ انْزِعْ مَا فِی قَلْبِی مِنْ حَسَدٍ أَوْ غِلٍّ أَوْ غِشٍّ أَوْ فِسْقٍ أَوْ فَرَحٍ أَوْ مَرَحٍ أَوْ بَطَرٍ أَوْ أَشَرٍ أَوْ خُیَلَاءَ أَوْ شَکٍّ أَوْ رِیبَهٍ أَوْ نِفَاقٍ أَوْ شِقَاقٍ أَوْ غَفْلَهٍ أَوْ قَطِیعَهٍ أَوْ جَفَاءٍ أَوْ مَا تَکْرَهُهُ مِمَّا هُوَ فِی قَلْبِی اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی التَّثَبُّتَ فِی أَمْرِی وَ الْمُشَاوَرَهَ مَعَ أَهْلِ النَّصِیحَهِ وَ الْمَوَدَّهِ لِی بِالتَّوَاضُعِ فِی قَلْبِی وَ الْتِمَاسِ الْبَرَکَهِ فِیمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی سَلَامَهَ الصَّدْرِ وَ السَّکِینَهَ إِلَی مَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی شَرْحَ الصَّدْرِ وَ انْفِتَاحَهُ لِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی وَ نُورَ الْقَلْبِ وَ تَفَهُّمَهُ لِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی وَ ضِیَاءَ الْقَلْبِ (۱) وَ تَوَقُّدَهُ فِیمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی وَ حُسْنَ الْأَمْنِ وَ إِیمَانَهُ بِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی یَا مَنْ بِیَدِهِ صَلَاحُ الْقَلْبِ أَصْلِحْهُ لِی یَا مَنْ بِیَدِهِ سَلَامَهُ الْقَلْبِ فَاجْعَلْهُ سَالِماً لِی وَ ارْزُقْنِی مَا سَأَلْتُکَ وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِمَا لَمْ أَسْأَلْ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ سَعَتِکَ وَ جُودِکَ وَ کَثْرَهِ نَائِلِکَ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ اللَّهُمَّ أَغْفِنِی عَنْ طَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْهُ لِی وَ سَهِّلْ سَبِیلَ مَا رَزَقْتَنِی مِنْهُ وَ سُقْهُ إِلَیَّ فِی عَافِیَهٍ وَ یُسْرٍ وَ رَحْمَهٍ وَ لُطْفٍ وَ لَا تُعَسِّرْهُ لِیَ اللَّهُمَّ لَا تَنْزِعْ مِنِّی صَالِحاً أَعْطَیْتَنِیهِ وَ لَا تُوقِعْنِی فِی شَرٍّ اسْتَنْقَذْتَنِی مِنْهُ وَ اکْفِنِی بِرِزْقِکَ مِنْ جَمِیعِ خَلْقِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَ أَبْصَارِنَا وَ اجْعَلْهُمَا الْوَارِثِینَ مِنَّا فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ.

دُعَاءُ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الْخَامِسِ مِنْهُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ وَ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنْ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ الْقَانِتِینَ وَ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنْ أَوْلِیَائِکَ الْمُتَّقِینَ بِرَأْفَتِکَ یَا

١- ١. ذكاء القلب خ ل يوجد ذلك فى المصدر المطبوع.

أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و هر حسادت و کینه و فریب کاری و گناه و شادمانی و خوشحالی مفرط و شادی بیش از حد و اندازه، خود بزرگ پنداری و شک و دودلی و نفاق و ستیزه جویی و غفلت و قطع رابطه و جفا و هر چه را که در دلم ناخوشایند تو است، نابود کن. خداوندا، استواری در کارم و مشورت با خیرخواهان و دوستانم را همراه با فروتنی در دلم و تقاضای برکت در آن چه بر من ارزانی داشتی، روزی ام کن.

خدایا، سلامت دل و آرام گرفتن به آن چه را که دوست داری و می پسندی، روزی ام کن، خدایا، گشایش و باز شدن دل برای پذیرش آن چه دوست داری و می پسندی و روشنایی دل برای آن چه را که دوست داری و می پسندی و روشنایی دل و افروختن آن، ایمنی و ایمان آن به آن چه دوست داری و می پسندی را روزی ام کن.

ای کسی که صلاح دل به دست تو است، آن را برای من اصلاح کن. ای کسی که سلامت دل به دست تو است، آن را برای من سالم بگردان و آن چه را که از تو خواستم روزی ام کن و آن چه را که از تو درخواست ننمودم به من عطا کن. خدایا، از تفضّل و گستردگی و جود و بخشش های بسیارت، آن چه را که تو خود شایسته آنی، به من روزی کن. خداوندا، مرا از جست و جوی آن چه برایم مقدر ننمودی، بر کنار دار و راه آن چه را که به من روزی کردی، آسان کن و آن را همرا با عافیت و آسانی و رحمت و لطف خود به سوی من روان کن و برایم سخت مکن. خدایا، چیز شایسته ای را که به من عطا کردی از من مگیر و در شری که از آن نجاتم دادی میانداز و به روزی خود، مرا از همه آفریده هایت کفایت کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را از گوش ها و چشم هایمان بهره مند ساز و آن دو را وارث ما قرار ده؛ زیرا هیچ بازدارندگی و نیرویی نیست مگر این که به تو تحقق می یابد.

دعای دیگر روز پنجم: خداوندا در این روز مرا از آمرزش خواهان و بندگان شایسته و فرمانبردار و دوستان با تقوای مقرب خود قرار ده، به مهربانی ات، ای مهربان ترین مهربانان. - .الاقبال: ۱۲۷-۱۳۰ -

**[ترجمه]

الباب العاشر فيما نذكره من زيادات و دعوات فى الليله السادسه منه و يومها و فيه ما نختاره من عده روايات بالدعوات

اشاره

مِنْهَا مَا ذَكَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ ره فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ اللَّيْلَهِ السَّادِسَهِ: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ إِلَيْکَ الْمُشْتَکَى اللَّهُمَّ أَنْتَ الْوَاحِدُ الْقَدِيمُ وَ الْآخِرُ الدَّائِمُ وَ الرَّبُّ الْخَالِقُ وَ الدَّيَّانُ يَوْمَ الدِّينِ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ بِلَا مُغَالَبَهٍ وَ تُعْطِی مَنْ تَشَاءُ بِلَا مَنٍّ وَ تَمْنَعُ مَا تَشَاءُ بِلَا ظُلْمٍ وَ تُدَاوِلُ الْأَيَّامَ بَيْنَ النَّاسِ يَرْکَبُونَ طَبَقاً عَنْ طَبَقٍ أَسْأَلُکَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ وَ الْعِزَّهِ الَّتِی لَا تُرَامُ وَ أَسْأَلُکَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُکَ يَا رَحْمَانُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرَجَنَا بِفَرَجِهِمْ وَ تَقَبَّلَ صَوْمِی وَ أَسْأَلُکَ خَيْرَ مَا أَرْجُو وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا أَحْذَرُ إِنْ أَنْتَ خَذَلْتَ فَبَعْدَ الْحُجَّهِ وَ إِنْ أَنْتَ عَصَمْتَ فَبِتَمَامِ النِّعْمَهِ يَا صَاحِبَ مُحَمَّدٍ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَ صَاحِبَهُ وَ مُؤَيِّدَهُ يَوْمَ بَدْرٍ وَ خَيْبَرَ وَ الْمَوَاطِنِ الَّتِی نَصَرْتَ فِيهَا نَبِيَّکَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ يَا مُبِيرَ الْجَبَّارِينَ وَ يَا عَاصِمَ

النَّبِیِّینَ أَسْأَلُکَ وَ أَقْسِمُ عَلَیْکَ بِحَقِ یس وَ الْقُرْآنِ الْحَکِیمِ وَ بِحَقِ طه وَ سَائِرِ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَحْصُرَنِی عَنِ الذُّنُوبِ وَ الْخَطَایَا وَ أَنْ تَزِیدَنِی فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ تَأْیِیداً تَرْبِطُ بِهِ عَلَی جَأْشِی وَ تَسُدُّ بِهِ عَلَی خَلَّتِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْرَأُ بِکَ فِی نُحُورِ أَعْدَائِی لَا أَجِدُ لِی غَیْرَکَ هَا أَنَا بَیْنَ یَدَیْکَ فَاصْنَعْ بِی مَا شِئْتَ- لَا یُصِیبُنِی إِلَّا مَا کَتَبْتَ لِی أَنْتَ حَسْبِی وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ.

**[ترجمه]خداوندا، ستایش برای توست و به درگاه تو شکوه می کنم. خدایا، تو یگانه دیرینه و آخر جاودان و پروردگار آفریننده و بسیار پاداش دهنده در روز پاداش هستی. هر چه را بخواهی بدون این که کسی بتواند بر تو چیره گردد، انجام می دهی و هر چه را بخواهی بدون منت عطا می کنی و هر چه را بخواهی بدون ستم باز می داری و روز ها را بین مردم دست به دست می کنی و مردم حالات گوناگون را پشت سر می گذارند. ای شکوهمند و بزرگوار و سرافرازی که دست نایافتنی هستی، از تو درخواست می کنم. ای خدا و ای رحمت گستر، از تو خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در فرج خاندان محمد و گشایش ما به فرج آنان، تعجیل فرمایی و روزه ام را بپذیری. از تو بهترین چیزی را که امید دارم، خواستارم و از بدی چیزهایی که بیم دارم به تو پناه می برم. اگر یاری ام نکنی، بعد از اتمام حجت یاری نکردی و اگر از گناهان نگاه بداری، نعمت خود را بر من کامل گردانیدی. ای یاور محمد –صلی الله علیه و آله – در جنگ حنین و ای یار و یاور او در جنگ بدر و خیبر و جاهای دیگر که پیامبرت، سلام بر او و خاندان او را یاری نمودی. ای نابود کننده سرکشان و نگاه دارنده پیامبران، از تو درخواست می کنم و به حق سوره یس و قرآن استوار و به حق سوره طه و سایر سوره های قرآن بزرگ سوگند می دهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از گناهان و اشتباهات باز داری و در این ماه بزرگ چنان بر تأییدم بیفزایی که به وسیله آن دلم را استوار بداری و نیازم را برآورده سازی. خدایا، من به تو دشمنان را می‌رانم و جز تو کسی را ندارم. و من در پیشگاه توام، پس هر چه خواهی به من بکن، زیرا جز آن چه برای من مقرر نمودی به من نخواهد رسید و تو برای من کافی هستی و بهترین کارگزاری.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم السادس من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ السَّادِسِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: یَا خَیْرَ مَنْ وَجَّهْتُ إِلَیْهِ وَجْهِی یَا خَیْرَ مَنْ شَکَوْتُ إِلَیْهِ وَجْدَتِی یَا خَیْرَ مَنْ شَخَصْتُ إِلَیْهِ بَبَصَرِی یَا خَیْرَ مَنْ نَاجَیْتُهُ فِی سِرِّی یَا خَیْرَ مَنْ رَجَوْتُهُ فِی حَاجَتِی

ص: ۲۴

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۲۷- ۱۳۰.

يَا خَيْرَ مَنْ فَكَّرْتُ فِيهِ بِقَلْبِي يَا خَيْرَ مَنْ أَشَرْتُ إِلَيْهِ بِكَفِّي اجْعَلْ أَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ عَلَى أَفْضَلِ خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ اجْعَلْهُمْ وَ إِيَّانَا وَ مَا تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَيْهِمْ وَ عَلَيْنَا فِي كَنَفِكَ وَ حِرْزِكَ وَ كِفَايَتِكَ وَ كِلَاءَتِكَ وَ سِتْرِكَ الْوَاقِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَ مَخُوفٍ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فَإِنَّا قَدِ اسْتَغْنَيْنَا وَ اعْتَصَمْنَا وَ تَعَزَّزْنَا بِكَ وَ أَنْتَ الْغَالِبُ غَيْرُ الْمَغْلُوبِ وَ رَمَيْنَا كُلَّ مَنْ أَرَادَ أَهْلَ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَ أَشْيَاعَهُمْ وَ أَحِبَّاءَهُمْ بِسُوءٍ أَوْ بِخَوْفٍ أَوْ بِأَذًى بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ وَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ رَبُّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ وَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي الْيَوْمِ السَّادِسِ مِنْهُ: اللَّهُمَّ لَا تَخْذُلْنِي فِيهِ بِتَعَرُّضِ مَعْصِيَتِكَ وَ لَا تَضْرِبْنِي فِيهِ بِسِيَاطِ نَقِمَتِكَ وَ زَحْزِحْنِي فِيهِ مِنْ مُوجِبَاتِ سَخَطِكَ بِمَنِّكَ يَا مُنْتَهَى رَغْبَةِ الرَّاغِبِينَ.

وَ رُوِيَ: أَنَّهُ يُصَلِّي يَوْمَ السَّادِسِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ رَكْعَتَيْنِ كُلَّ رَكْعَةٍ بِالْحَمْدِ مَرَّةً وَ بِسُورَةِ الْإِخْلَاصِ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً لِأَجْلِ مَا ظَهَرَ مِنْ حُقُوقِ مَوْلَانَا الرِّضَا عليه السلام فِيهِ.

و ذكر المفيد في التواريخ الشرعيه أن اليوم السادس من شهر رمضان كانت مبايعه المأمون لمولانا الرضا عليه السلام.

**[ترجمه]ای بهترین کسی که به او روی آوردم، ای بهترین کسی که از تنهایی ام به او گله کردم، ای بهترین کسی که چشم به او دوختم و ای بهترین کسی که با او در دل مناجات کردم، ای بهترین کسی که در حاجت خود به او امید بستم، ای بهترین کسی که با دل به او اندیشیدم، ای بهترین کسی که دست خود را به سوی او دراز نمودم، برترین درودهایت را بر برترین آفریده هایت، یعنی حضرت محمد و خاندان او سلام بر او و آنان، قرار ده و آنان و ما و آن چه را که به آنان و ما تفضل نمودی، در حمایت و نگاه داری و کفایت و پایش و پوشش نگاه دارنده خود از تمام بدی ها و بیم ها در دنیا و آخرت، قرار ده؛ زیرا ما به تو چنگ زده و بی نیاز گشتیم و سرافراز گردیدیم و تو پیروز بدون شکست هستی، و ضربه می زنیم بر کسانی که قصد کار بد یا ترساندن یا آزار ساندن به اهل بیت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و پیروان و دوستان آنان را داشته باشد، به این که معبودی جز خداوند بردبار و بزرگوار نیست و این که معبودی جز خدا که بلند پایه و بزرگ است، وجود ندارد و این که معبودی جز خدا که پروردگار آسمان های هفتگانه و آن چه در آن ها است و پروردگار زمین های هفتگانه و آن چه در آن ها و در میان آن ها است و پروردگار عرش بزرگ است، وجود ندارد.

دعای دیگر روز ششم: خداوندا، مرا در این روز به واسطه در آویختن به معصیت خوار مگردان و با تازیانه های کیفر خود مزن و از چیزهایی که خشم تو را فراهم می کند، دور دار. به بخششت ای منتهای خواسته گرایندگان .

در حدیثی آمده است: برای شکرگزاری از ظهور بخشی از حقوق مولا امام رضا علیه السلام در روز ششم ماه رمضان، در این روز دو رکعت نماز خوانده می شود. در هر رکعت یک بار سوره حمد و بیست و پنج بار سوره اخلاص. شیخ مفید در کتاب التواریخ الشرعیه آورد: در روز ششم ماه رمضان، مأمون با مولایمان امام رضا علیه السلام بیعت کرد .

**[ترجمه]

الباب الحادی عشر فيما نذكره من زيادات دعوات في الليله السابعه و يومها و فيه غسل كما قدمناه و فيه ما نختاره من عده

روایات بالدعوات

اشاره

مِنْهَا مَا ذَكَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی كِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ اللَّيْلَهِ السَّابِعَهِ: يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ وَ يَا مُفَرِّجَ كُرَبِ الْمَكْرُوبِينَ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّينَ وَ يَا كَاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اكْشِفْ كَرْبِی وَ هَمِّی وَ غَمِّی فَإِنَّهُ لَا يَكْشِفُ ذَلِكَ غَيْرُكَ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ اقْضِ لِی حَوَائِجِی وَ ابْعَثْنِی عَلَى الْإِيمَانِ بِكَ وَ التَّصْدِيقِ بِكِتَابِكَ وَ رَسُولِكَ وَ حُبِّ الْأَئِمَّهِ الْمَهْدِيِّينَ أُوْلِی الْأَمْرِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ فَإِنِّی قَدْ رَضِيتُ بِهِمْ أَئِمَّهً.

ص: ۲۵

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَدْخِلْنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِي مَعَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِي وَ صَلَاتِي وَ نُسُكِي فِي هَذَا الشَّهْرِ رَمَضَانَ الْمُفْتَرَضِ عَلَيْنَا صِيَامُهُ وَ ارْزُقْنِي فِيهِ مَغْفِرَتَكَ وَ رَحْمَتَكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: يَا مَنْ كَانَ وَ يَكُونُ وَ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْ ءٌ يَا مَنْ لَا يَمُوتُ وَ لَا يَبْقَى إِلَّا وَجْهُهُ الْجَبَّارُ يَا مَنْ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ يَا مَنْ إِذَا دُعِيَ أَجَابَ يَا مَنْ إِذَا اسْتُرْحِمَ رَحِمَ يَا مَنْ لَا يُدْرِكُ الْوَاصِفُونَ صِفَتَهُ وَ عَظَمَتَهُ يَا مَنْ لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ يَا مَنْ يَرَى وَ لَا يُرَى وَ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى يَا مَنْ لَا يُعِزُّهُ شَيْ ءٌ وَ لَا فَوْقَهُ أَحَدٌ يَا مَنْ بِيَدِهِ نَوَاصِي الْعِبَادِ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَلَيْكَ وَ حَقِّكَ عَلَى مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَرْحَمَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

**[ترجمه]دعای مخصوص شب هفتم به نقل از کتاب عمل شهر رمضان نوشته محمد بن ابی قره:

ای فریادرس دادخواهان و ای گشاینده اندوه اندوهناکان و ای اجابت کننده دعای بیچارگان و ای برطرف کننده گرفتاری بزرگ، ای مهربان ترین مهربانان، بر محمد و آل محمد درود فرست و ناراحتی و غم و اندوه مرا برطرف کن، زیرا جز تو نمی تواند این ها را برطرف کند و روزه ام را بپذیر و خواسته هایم را برآور و بر ایمان به خود و تصدیق کتاب و پیامبرت و دوستی امامان هدایت یافته، فرمانروایی که به اطاعت از آنان دستور دادی، برانگیز؛ زیرا من آنان را به عنوان امامان خود پسندیدم.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا در هر خیری که محمد و آل محمد را در آن وارد کردی، وارد کن و در دنیا و آخرت با آنان و از مقربان درگاهت قرار ده. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و نماز و روزه و عبادت هایم را در این ماه که روزه آن را بر ما واجب نمودی، بپذیر و آمرزش و رحمتت را روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان.

دعایی منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در این شب: ای خدایی که وجود داشتی و وجود داری و هیچ کس همانند تو نیست، ای خدایی که نمی میری و جز روی قهار تو پایدار نمی ماند، ای خدایی که آذرخش همراه با ستایش تو، تو را به پاکی می ستاید و فرشتگان از بیم تو، تو را تسبیح می گویند، ای خدایی که هرگاه خوانده شوی استجابت می کنی، ای خدایی که هرگاه از تو تقاضای رحمت شود رحم می کنی، ای خدایی که توصیف کنندگان عظمت تو، به حد توصیف تو نمی رسند، ای خدایی که دیدگان او را درک نمی کنند و تو دیدگان را درک می کنی و لطیف و آگاه هستی، ای خدایی که می بینی و دیده نمی شوی و در منظرگاه برتر قرار داری، ای خدایی که هیچ چیز نمی تواند بر تو سرافرازی کند و هیچ کس برتر از تو نیست، ای خدایی که زمام امور بندگان در دست تو است، به حق حضرت محمد صلی الله علیه و آله بر تو و به حق تو بر ایشان، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و آنان را رحم کنی، چنان که بر حضرت ابراهیم و خاندان او در میان جهانیان، درود و برکت و رحمت فرستادی، به راستی که تو ستوده و والایی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم السابع من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْيَوْمِ السَّابعِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی حِینَ یَسُوءُ ظَنِّی بِأَعْمَالِی وَ أَنْتَ أَمَلِی عِنْدَ انْقِطَاعِ الْحِیَلِ مِنِّی وَ أَنْتَ رَجَائِی عِنْدَ تَضَایُقِ حَلَقِ الْبَلَاءِ عَلَیَّ وَ أَنْتَ عُدَّتِی فِی کُلِّ شَدِیدَهٍ نَزَلَتْ بِی وَ فِی کُلِّ مُصِیبَهٍ دَخَلَتْ عَلَیَّ وَ فِی کُلِّ کُلْفَهٍ صَارَتْ عَلَیَّ وَ أَنْتَ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوَی وَ مُفَرِّجُ کُلِّ بَلْوَی أَنْتَ لِکُلِّ عَظِیمَهٍ تُرْجَی وَ لِکُلِّ شَدِیدَهٍ تُدْعَی إِلَیْکَ الْمُشْتَکَی وَ أَنْتَ الْمُرْتَجَی لِلْآخِرَهِ وَ الْأُولَی اللَّهُمَّ مَا أَکْبَرَ هَمِّی إِنْ لَمْ تُفَرِّجْهُ وَ أَطْوَلَ حُزْنِی إِنْ لَمْ تُخَلِّصْنِی وَ أَعْسَرَ حَسَنَاتِی إِنْ لَمْ تُیَسِّرْهَا وَ أَخَفَّ مِیزَانِی إِنْ لَمْ تُثَقِّلْهُ وَ أَزَلَّ لِسَانِی إِنْ لَمْ تُثَبِّتْهُ وَ أَوْضَعَ جِدِّی إِنْ لَمْ تُقِلْ عَثْرَتِی أَنَا صَاحِبُ الذَّنْبِ الْکَبِیرِ وَ الْجُرْمِ الْعَظِیمِ أَنَا الَّذِی بَلَغَتْ بِی سَوْأَتِی وَ کَشْفُ قِنَاعِی وَ لَمْ یَکُنْ بَیْنِی وَ بَیْنَکَ حِجَابٌ تُوَارِینِی مِنْکَ فَلَوْ عَاقَبْتَنِی عَلَی قَدْرِ جُرْمِی لَمَا فَرَّجْتَ

ص: ۲۶

عَنِّی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً اللَّهُمَّ أَنَا الذَّلِیلُ الَّذِی أَعْزَزْتَ وَ أَنَا الضَّعِیفُ الَّذِی قَوَّیْتَ وَ أَنَا الْمُقِرُّ الَّذِی سَتَرْتَ فَمَا شَکَرْتُ نِعْمَتَکَ وَ لَا أَدَّیْتُ حَقَّکَ وَ لَا تَرَکْتُ مَعْصِیَتَکَ یَا کَاشِفَ کَرْبِ أَیُّوبَ وَ یَا سَامِعَ صَوْتِ یُونُسَ الْمَکْرُوبِ وَ فَالِقَ الْبَحْرِ لِبَنِی إِسْرَائِیلَ وَ مُنْجِیَ مُوسَی وَ مَنْ مَعَهُ أَجْمَعِینَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ یُسْراً بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ السَّابِعِ مِنْهُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّی فِیهِ عَلَی صِیَامِهِ وَ قِیَامِهِ وَ اجْنُبْنِی فِیهِ مِنْ هَفَوَاتِهِ وَ آثَامِهِ وَ ارْزُقْنِی فِیهِ ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ بِدَوَامِهِ بِتَوْفِیقِکَ یَا وَلِیَّ الْمُؤْمِنِینَ (۱).

**[ترجمه]خداوندا، تویی اطمینان من، آن گاه که گمان بد به اعمالم دارم، و تویی آرزوی من آن گاه که بیچاره می گردم، و تویی امید من هنگامی که حلقه بلا بر من تنگ می شود، و تویی اندوخته من در هر بلایی که بر من فرو می آید و در هر مصیبتی که بر من وارد می شود و در هر سختی که بدان دچار می شوم، و تویی جایگاه تمام گله ها و گشاینده همه بلاها، در امور بزرگ به تو امید بسته می شود و برای هر سختی خوانده می شوی و برای دنیا و آخرت آرزو می شوی. خداوندا، چه قدر ناراحتی ام بزرگ است اگر نگشایی و چه قدر اندوهم طولانی است اگر از آن رهایی‌ام ندهی و چه قدر نیکی هایم سخت است [اگر آسان نکنی] و چه قدر ترازوی من سبک است اگر سنگین نگردانی و چه قدر زبانم بر لغزش است اگر استوارش نکنی و چه قدر تلاش و عملم اندک است اگر لغزشم را نادیده نگیری. من صاحب گناه بزرگ و جرم فراوان هستم، من کسی هستم که بدی ام به آخر رسید و پرده ام برداشته شد و میان من و تو پرده ای که مرا از تو پوشیده دارد، نیست. از این رو، اگر مرا به اندازه زشتی ام کیفر دهی، هرگز به اندازه یک چشم برهم زدن، گشایش در کارم نکردی. خدایا، من همان خواری هستم که سرافرازم نمودی و ناتوانی هستم که نیرو بخشیدی و اقرار کننده ای هستم که پوشاندی، ولی من نه در برابر نعمتت سپاسگزاری کردم و نه حقت را ادا نمودم و نه از معصیتت دست کشیدم. ای برطرف کننده اندوه حضرت ایوب و شنونده صدای یونس اندوهگین و شکافنده دریا برای بنی اسرائیل و نجات دهنده حضرت موسی و همه همراهانش، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در کار من گشایش و راه نجات و راحتی قرار دهی، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر روز هفتم رمضان: خداوندا، در این روز مرا بر روزه داری و شب خیزی در آن یاری کن و از لغزش ها و گناهان دور دار و یاد و سپاسگزاری از خود را به صورت پیوسته روزی ام کن، به توفیقت ای سرپرست مؤمنان . - . الاقبال:۱۳۲ -

**[ترجمه]

الباب الثانی عشر فیما نذکره من زیادات دعوات فی اللیله الثامنه و یومها و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا ذَکَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الثَّامِنَهِ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الصَّلَاهَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ الْغَنَاءَ مِنَ الْعَیْلَهِ وَ الْأَمْنَ مِنَ الْخَوْفِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ النَّعِیمَ الْمُقِیمَ الَّذِی لَا یَحُولُ وَ لَا یَزُولُ یَا اللَّهُ یَا نُورَ النُّورِ لَکَ التَّسْبِیحُ سُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَکَ الْکِبْرِیَاءُ سُبْحَانَکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ بِحَمْدِهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و

آله اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ لَا تُنَكِسْ بِرَأْسِی بَيْنَ يَدَیْ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ فَقَدْ بَلَغُوا وَ نَصَحُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ابْعَثْنِی عَلَى الْإِيمَانِ بِكَ وَ التَّصْدِيقِ بِكِتَابِكَ وَ رَسُولِكَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بَرَكَةَ شَهْرِنَا هَذَا وَ لَيْلَتِنَا هَذِهِ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ فِيهَا مَغْفِرَةً وَ رِضْوَاناً وَ رِزْقاً وَاسِعاً وَ ابْسُطْ عَلَیَّ وَ عَلَى عِيَالِی وَ وُلْدِی وَ أَهْلِی وَ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كِتَابٍ قَدْ سَبَقَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُكَ الَّذِی أَمَرْتَ فِيهِ عِبَادَكَ بِالدُّعَاءِ وَ ضَمِنْتَ لَهُمُ الْإِجَابَهَ وَ قُلْتَ وَ إِذا

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۳۲.

سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَهَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ فَأَدْعُوکَ یَا مُجِیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّ یَا کَاشِفَ السُّوءِ عَنِ الْمَکْرُوبِ یَا جَاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً یَا مَنْ لَا یَمُوتُ اغْفِرْ لِمَنْ یَمُوتُ قَدَّرْتَ وَ خَلَقْتَ وَ سَوَّیْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ أَطْعَمْتَ وَ سَقَیْتَ وَ آوَیْتَ وَ رَزَقْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی- وَ النَّهارِ إِذا تَجَلَّی وَ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی وَ أَنْ تَکْفِیَنِی مَا أَهَمَّنِی وَ تَغْفِرَ لِی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]دعای شب هشتم:

خداوندا، از تو درود بر محمد و آل محمد و بی نیازی از فقر و ایمنی از بیم و هراس را خواستارم. خدایا، از تو نعمت پایداری را که دگرگون و نابود نمی گردد، خواهانم. ای خدا ای نور نور، تسبیح برای تو است و منزهی و معبودی جز تو نیست و بزرگ‌منشی از آن توست، منزهی تو. به نام خداوند رحمت گستر مهربان. منزه باد خدا و ستایش او را، محمد فرستاده خدا است، درود خداوند بر او و خاندان او. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و روزه ام را بپذیر و مرا در پیشگاه حضرت محمد و خاندان او صلی الله علیه و آله سر به زیر مگردان، در حالی که آنان تبلیغ کردند و خیرخواهی نمودند. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بر ایمان به خود و تصدیق کتاب و فرستاده ات، برانگیز. خدایا، از تو برکت این ماه و این شب را درخواست می کنم و از تمامی خیراتی که در آن فرو فرستادی و یا نازل می کنی. از تو آمرزش و خشنودی و روزی گسترده را خواهانم. بر من و افراد تحت تکفل و فرزندان و خانواده من و همه مردان و زنان مؤمن روزی خود را بگستران، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خدایا، به تو پناه می برم از این که نعمتت از دست برود و به تو پناه می برم و به تو از شرّ هر آنچه که قبلا تقدیر شده است

دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در این شب: خدایا، این ماه تو است که به بندگانت دستور دادی در آن دعا کنند و اجابت دعای آنان را ضمانت نمودی و فرمودی: {هرگاه بندگان من درباره من پرسیدند، من نزدیکم و دعای هر دعا کننده را آن گاه که مرا بخواند، مستجاب می کنم.} از این رو، تو را می خوانم ای اجابت کننده دعای بیچاره و ای برطرف کننده رنجوری از اندوهگین و ای کسی که شب را مایه آرامش قرار دادی و ای کسی که نمی میری، کسانی را که می میرند، بیامرز. مقدر کردی و آفریدی و پرداختی. ستایش برای توست. غذا و آب دادی و روزی دادی، ستایش از آن توست. از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی در شب، آن گاه که فرو می پوشاند و در روز، آن گاه که آشکار می گردد و در آخرت و دنیا، و آن چه را که مورد اهتمام من است کفایت نمایی و مرا بیامرز، به راستی که تو بسیار بخشاینده و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثامن من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ الثَّامِنِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ إِنِّی لَا أَجِدُ مِنْ أَعْمَالِی عَمَلًا أَعْتَمِدُ عَلَیْهِ وَ أَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَیْکَ أَفْضَلَ مِنْ وَلَایَتِکَ وَ وَلَایَهِ رَسُولِکَ وَ آلِ رَسُولِکَ الطَّیِّبِینَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَتَوَجَّهُ بِهِمْ إِلَیْکَ فَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ یَا إِلَهِی بِکَ وَ بِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِینَ فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذَلِکَ مِنْکَ تُحْفَهً وَ کَرَامَهً فَإِنَّهُ لَا تُحْفَهَ وَ لَا کَرَامَهَ أَفْضَلُ مِنْ رِضْوَانِکَ وَ التَّنَعُّمِ فِی دَارِکَ مَعَ أَوْلِیَائِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ اللَّهُمَّ أَکْرِمْنِی بِوَلَایَتِکَ وَ احْشُرْنِی فِی زُمْرَهِ

أَهْلِ وَلَايَتِکَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی وَدَائِعِکَ الَّتِی لَا تَضِیعُ وَ لَا تَرُدَّنِی خَائِباً بِحَقِّکَ وَ حَقِّ مَنْ أَوْجَبْتَ حَقَّهُ عَلَیْکَ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرَجِی مَعَهُمْ وَ فَرَجَ کُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ رَحْمَهَ الْأَیْتَامِ وَ إِطْعَامَ الطَّعَامِ وَ إِفْشَاءَ السَّلَامِ وَ مُجَانَبَهَ اللِّئَامِ وَ صُحْبَهَ الْکِرَامِ بِطَوْلِکَ یَا مَلْجَأَ الْآمِلِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، از اعمال خود، عملی که بر آن تکیه کنم و به وسیله آن به درگاه تو نزدیکی بجویم، برتر از ولایت تو و ولایت پیامبر و خاندان پاک پیامبرت، درودهای خداوند بر او و بر همه آنان، نمی یابم. خدایا، به وسیله محمد و آل محمد به درگاه تو نزدیکی می جویم و توجه می کنم. ای معبود من، پس مرا به خاطر خودت و آنان در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان قرار ده، که من به عنوان هدیه و کرامت، به آن خرسند هستم، زیرا هیچ هدیه و کرامتی برتر از خشنودی تو و برخورداری از نعمت در سرای تو همراه با دوستان و اهل طاعتت نیست.

خداوندا، به ولایت خود مرا گرامی دار و با اهل ولایتت محشور کن. خدایا، مرا در سپرده های خود که هرگز ضایع نمی گردد قرار ده و محروم بر مگردان، به حق خود و حق هرکس که حق او را بر خود واجب نمودی. و از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در گشایش کار خاندان محمد و فرج ما همراه با آنان و گشایش کار همه مردان و زنان مؤمن تعجیل فرمایی، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال :۱۳۳ -

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز، مهربانی با یتیمان و غذا دادن به دیگران و سلام کردن به همه و دوری از افراد فرومایه و همنشینی با افراد بزرگوار را روزی ام کن، به بخششت، ای پناهگاه آرزومندان .

**[ترجمه]

الباب الثالث عشر فیما نذکره من زیاده دعوات فی اللیله التاسعه و یومها و فیها غسل کما قدمناه و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا ذَکَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ التَّاسِعَهِ: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبِّی وَ أَنَا عَبْدُکَ آمَنْتُ بِکَ مُخْلِصاً لَکَ

ص: ۲۸

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۳۳.

دِينِی أَمْسَیْتُ عَلَی عَهْدِکَ وَ وَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْ سُوءِ عَمَلِی وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِذُنُوبِیَ الَّتِی لَا یَغْفِرُهَا إِلَّا أَنْتَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ وَ بَلِّغْنِی انْسِلَاخَ هَذَا الشَّهْرِ یَا خَیْرَ الْمَوْلَی وَ یَا مَوْضِعَ کُلِّ شَکْوَی وَ یَا سَامِعَ کُلِّ نَجْوَی وَ یَا شَاهِدَ کُلِّ مَلَإٍ وَ یَا عَالِمَ کُلِّ خَفِیَّةٍ وَ یَا کَاشِفَ مَا یَشَاءُ مِنْ بَلِیَّةٍ یَا خَلِیلَ إِبْرَاهِیمَ وَ نَجِیَّ مُوسَی وَ مُصْطَفِیَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله أَدْعُوکَ دُعَاءَ مَنِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ وَ قَلَّتْ حِیلَتُهُ دُعَاءَ الْغَرِیبِ الْغَرِیقِ الْمُضْطَرِّ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ الَّذِی لَا یَجِدُ لِکَشْفِ مَا هُوَ فِیهِ مِنَ الذُّنُوبِ إِلَّا أَنْتَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ عَنِّی وَ اکْشِفْ مَا بِی مِنْ ضُرٍّ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ صَلَاتِی فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: یَا سَیِّدَاهْ وَ یَا رَبَّاهْ وَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا ذَا الْعَرْشِ الَّذِی لَا یَنَامُ وَ یَا ذَا الْعِزِّ الَّذِی لَا یُرَامُ یَا قَاضِیَ الْأُمُورِ یَا شَافِیَ الصُّدُورِ اجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ اقْذِفْ رَجَاءَکَ فِی قَلْبِی حَتَّی لَا أَرْجُوَ أَحَداً سِوَاکَ عَلَیْکَ سَیِّدِی تَوَکَّلْتُ وَ إِلَیْکَ مَوْلَایَ أَنَبْتُ وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ أَسْأَلُکَ یَا إِلَهَ الْآلِهَهِ وَ یَا جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ وَ یَا کَبِیرَ الْأَکَابِرِ الَّذِی مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفَاهُ وَ کَانَ حَسْبَهُ وَ بَالِغَ أَمْرِهِ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ فَاکْفِنِی وَ إِلَیْکَ أَنَبْتُ فَارْحَمْنِی وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ فَاغْفِرْ لِی وَ لَا تُسَوِّدْ وَجْهِی یَوْمَ تَسْوَدُّ وُجُوهٌ وَ تَبْیَضُّ وُجُوهٌ- إِنَّکَ أَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمْنِی وَ تَجَاوَزْ عَنِّی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]خداوندا، ستایش برای توست، معبودی جز تو وجود ندارد، تو پروردگار من هستی و من بنده توام، با اخلاص دین خود به تو ایمان آوردم و در حد توان خود بر وفا به پیمان و وعده ات شب نمودم، از کردار زشتم به درگاه تو توبه می کنم و از گناهانم که جز تو نمی تواند بیامرزد، آمرزش می طلبم. بر محمد و آل محمد درود فرست و روزه ام را بپذیر و بر من تفضل کن و به پایان این ماه برسان. ای بهترین مولا و ای جایگاه همه گله ها و ای شنونده همه نجواها و ای گواه بر هر آشکار و ای دانای همه نهان ها و ای برطرف کننده هر بلایی که بخواهی و ای دوست حضرت ابراهیم و نجات بخش حضرت موسی و برگزیننده حضرت محمد صلی الله علیه و آله. همانند کسی که نیازش سخت است و نیرویش ضعیف شد و بیچاره شد، تو را می خوانم، همانند غریب غریق درمانده و گرفتار و ناداری که هیچ کس برای برطرف کردن گناهانش جز تو را نمی یابد، تو را می خوانم. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و رنجوری مرا برطرف نما و روزه و نمازم را در این ماه بزرگ بپذیر. درود بر حضرت محمد و خاندان پاک او.

دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در این شب: ای آقای من و ای پروردگار من و ای شکوهمند و بزرگوار، دارنده عرش که هرگز نمی خوابی و ای دارنده سربلندی که دست نایافتنی است، ای فیصله دهنده کارها، ای بهبودی بخش دل ها، در کار من گشایش و راه خروجی قرار ده و امیدت را در دلم بیفکن تا به غیر تو امید نداشته باشم. آقای من، بر تو توکل نمودم. مولای من، به درگاه تو توبه کردم و بازگشت همه به سوی تو است. از تو در خواست می کنم ای معبود معبودها و سرکش سرکش ها و بزرگ بزرگان، که هرکس بر تو توکل کند او را کفایت می کنی و برای او کافی هستی و او را به پایان کار می رسانی. تنها بر تو توکل نمودم پس کفایت کن، و به درگاه تو توبه کردم پس رحمم کن، و بازگشت به سوی تو است پس مرا بیامرز، و در روزی که چهره هایی سیاه و چهره هایی سپید می گردند، روی مرا سیاه مکن، به راستی که تو سربلند و فرزانه ای. ای خدا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بر من رحم کن و از من درگذر، به راستی که تو بسیار آمرزنده و مهربان هستی.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم التاسع من دعاء غير متكرر

دُعَاءُ الْيَوْمِ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبِی وَ اعْصِمْ عَمَلِی وَ اهْدِ قَلْبِی وَ اشْرَحْ صَدْرِی وَ يَسِّرْ لِی أَمْرِی وَ جَوِّدْ فَهْمِی وَ خَفِّفْ وِزْرِی وَ آمِنْ خَوْفِی وَ ثَبِّتْ حُجَّتِی وَ ارْبِطْ جَأْشِی وَ بَيِّضْ وَجْهِی وَ ارْفَعْ جَاهِی وَ صَدِّقْ قَوْلِی وَ بَلِّغْ حَدِيثِی وَ عَافِنِی فِی عُمُرِی وَ بَارِكْ لِی مُنْقَلَبِی وَ اعْصِمْنِی فِی جَمِيعِ أَحْوَالِی وَ أَوْسِعْ عَلَيَّ فِی رِزْقِی وَ سَهِّلْ عَلَيَّ مَطَالِبِی وَ أَعْطِنِی مِنْ جَزِيلِ

ص: ۲۹

عَطَائِکَ وَ أَفْضَلِ مَا أَعْطَیْتَ أَحداً مِنْ خَلْقِکَ وَ تَجَاوَزْ عَنْ جَمِیعِ مَا عِنْدِی بِحُسْنِ لُطْفِکَ الَّذِی عِنْدَکَ اللَّهُمَّ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ لَا تُمْکِنْهُ مِنْ عُنُقِی وَ لَا تَفْضَحْنِی فِی نَفْسِی وَ لَا تَفْجَعْنِی فِی جَارِی وَ هَبْ لِی یَا إِلَهِی عَطِیَّةً کَرِیمَةً رَحِیمَةً مِنْ عَطَائِکَ الَّذِی لَا فَقْرَ بَعْدَهُ فَقَدْ ضَعُفَتْ قُوَّتِی وَ انْقَطَعَ عَنِ الْخَلْقِ رَجَائِی فَقُدْرَتُکَ یَا رَبِّ أَنْ تَرْحَمَنِی وَ تُعَافِیَنِی کَقُدْرَتِکَ عَلَی أَنْ تُعَذِّبَنِی وَ تَبْتَلِیَنِی فَاجْعَلْ یَا مَوْلَایَ فِیمَا قَضَیْتَ تَعْجِیلَ خَلَاصِی مِنْ جَمِیعِ مَا أَنَا فِیهِ مِنَ الْمَکْرُوهِ وَ الْمَحْذُورِ وَ الْمَشَقَّهِ وَ عَافِنِی مِنْهُ کُلِّهِ إِلَهِی لَا أَرْجُو لِدَفْعِ ذَلِکَ عَنِّی أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ فَکُنْ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ عِنْدَ أَحْسَنِ ظَنِّی بِکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِذَلِکَ وَ عَلَی کُلِّ دَاعٍ دَعَاکَ بِهِ یَا مَوْلَایَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَ أَنْتَ یَا سَیِّدِی أَمَرْتَ بِالدُّعَاءِ وَ ضَمِنْتَ لِمَنْ شِئْتَ الْإِجَابَهَ وَ وَعْدُکَ الْحَقُّ الَّذِی لَا خُلْفَ لَهُ (۱)

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیهِ نَصِیباً مِنْ رَحْمَتِکَ الْوَاسِعَهِ وَ اهْدِنِی فِیهِ لِبَرَاهِینِکَ السَّاطِعَهِ وَ خُذْ بِنَاصِیَتِی إِلَی مَرْضَاتِکَ الْجَامِعَهِ بِمَحَبَّتِکَ یَا أَمَلَ الْمُشْتَاقِینَ.

**[ترجمه]خدایا، گناهم را بیامرز و عملم را نگاه دار و دلم را هدایت کن و سینه ام را بگشا و کارم را آسان و فهمم را خوب و گناهم را کم کن و هراسم را ایمنی بخش و دلیلم را ثابت و دلم را استوار بدار و رویم را سپید کن و مقامم را بالا- بر و سخنم را راست گردان و گفتارم را رسا کن و در عمرم عافیت بخش و بازگشتگاهم را خجسته گردان و در تمام حالاتم نگاه دار و روزی ام را بگستران و خواسته هایم را آسان به من برسان و از عطای بزرگ و برترین عطایایی را که به یکی از آفریده هایت دادی، به من عطا کن و از تمام آن چه نزد من است، به لطف نیکویی که در نزد تو است، گذشت کن. خدایا، مرا دشمن شاد مکن و دشمنم را بر من مسلط مگردان و در رابطه با خودم رسوایم مکن و در رابطه با همسایه ام دلم را به درد نیاور. ای معبود من، عطایی با کرامت و مهرورزانه که بعد از آن دیگر نیازمندی‌ای وجود ندارد، به من ارزانی دار؛ زیرا نیرویم سست شد و امیدم از مردم گسست. ای پروردگار من، قدرت تو بر این که بر من رحم کنی و عافیت بخشی، همانند قدرت تو بر عذاب و گرفتار نمودن من است، پس ای مولای من، زود رها شدن من از همه ناخوشایندی ها و بیم ها و سختی هایی را که بدان دچار هستم، جزو سرنوشت حتمی خود بگردان و مرا از همه این ها عافیت بخش. ای معبود من، برای برطرف کردن این ها به هیچ یک از آفریده هایت امید ندارم، پس ای شکوهمند و بزرگوار، بر اساس بهترین گمانم به تو، با من رفتار کن و این ها را به من ای مولای من، و به همه مؤمنانی که این ها را از تو درخواست نمودند، ارزانی دار. ای آقای من، خود دستور دادی که دعا کنیم و برای هرکس که بخواهی استجابت دعا را ضمانت نمودی و وعده تو حق است و تخلف در آن راه ندارد. -. الاقبال: ۱۳۵ -

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز بهره ای از رحمت گسترده ات را برای من قرار ده و به براهین و دلایل روشنت رهنمون شو، و زمام امورم را به سوی خشنودی کامل خودت بکش، به مهرورزی ات، ای آرزوی مشتاقان .

**[ترجمه]

الباب الرابع عشر فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله العاشره و یومها و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا ذَکَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الْعَاشِرَهِ: یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ وَ یَا أَوْسَعَ مَنْ أَعْطَی وَ یَا خَیْرَ مُرْتَجًی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ وَ افْتَحْ لِی بَابَ رِزْقٍ مِنْ عِنْدِکَ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ اللَّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ مَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ الْبَرَکَاتِ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَرْزُقَنِی حُبَّ الصَّلَاهِ وَ الصِّیَامِ وَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَهِ وَ صِلَهِ الرَّحِمِ وَ تُحَبِّبَ إِلَیَّ کُلَّ مَا أَحْبَبْتَ وَ تُبَغِّضَ إِلَیَّ کُلَّ مَا أَبْغَضْتَ اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَکَفَّلْتَ بِرِزْقِی وَ رِزْقِ کُلِّ دَابَّهٍ یَا خَیْرَ مَدْعُوٍّ وَ یَا خَیْرَ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۳۵.

مَسْئُولٍ وَ خَيْرَ مُرْتَجًى وَ أَوْسَعَ مَنْ أَعْطَى صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِي السَّعَةَ وَ الدَّعَةَ وَ السَّعَادَةَ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي اللَّيْلَةِ الْعَاشِرَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: اللَّهُمَّ يَا سَلَامُ يَا مُؤْمِنُ يَا مُهَيْمِنُ يَا جَبَّارُ يَا مُتَكَبِّرُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا وَاحِدُ يَا فَرْدُ يَا غَفُورُ يَا رَحِيمُ يَا وَدُودُ يَا حَلِيمُ مَضَى مِنَ الشَّهْرِ الْمُبَارَكِ الثُّلُثُ وَ لَسْتُ أَدْرِي سَيِّدِي مَا صَنَعْتَ فِي حَاجَتِي هَلْ غَفَرْتَ لِي إِنْ أَنْتَ غَفَرْتَ لِي فَطُوبَى لِي وَ إِنْ لَمْ تَكُنْ غَفَرْتَ لِي فَوَا سَوْأَتَاهْ فَمِنَ الْآنَ سَيِّدِي فَاغْفِرْ لِي وَ ارْحَمْنِي وَ تُبْ عَلَيَّ وَ لَا تَخْذُلْنِي وَ أَقِلْنِي عَثْرَتِي وَ اسْتُرْنِي بِسِتْرِكَ وَ اعْفُ عَنِّي بِعَفْوِكَ وَ ارْحَمْنِي بِرَحْمَتِكَ وَ تَجَاوَزْ عَنِّي بِقُدْرَتِكَ إِنَّكَ تَقْضِي وَ لَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

**[ترجمه]ای بهترین درخواست شونده و ای گسترده ترین بخشنده و ای بهترین کسی که به او امید بسته می شود، بر محمد و آل محمد درود فرست و از تفضل خود بر من بگستران و در روزی را از نزد خود بر من بگشا، به راستی که تو بر هر چیز توانایی، روزه ام را بپذیر و بر من تفضل کن. خداوندا، ای پروردگار ماه رمضان و آن چه از قرآن و برکات در آن فرو فرستادی، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و دوستی نماز و روزه و حج و عمره و ارتباط با خویشاوندان را روزی ام کنی و هر چه را که دوست داری محبوب من کنی و هر چه را که ناخوشایند تو است، ناخوشایند من بگردانی. خدایا، تو خود عهده دار روزی من و همه جنبدگان شدی، ای بهترین کسی که به درگاه او دعا می شود و از او درخواست می شود و بدو امید می بندند و ای گسترده ترین عطا کننده، بر محمد و آل محمد درود فرست و گستردگی و فراوانی و فراخی و نیکبختی در این ماه بزرگ را روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان.

دعایی دیگر از پیامبر صلی الله علیه و آله در شب دهم: خداوندا، ای ایمن، ای ایمنی بخش، ای نگاهبان چیره، ای شکوهمند چیره ای بزرگ‌منش، ای بی همتا، ای بی نیاز، ای یگانه، ای تک، ای بسیار آمرزنده، ای مهربان، ای بسیار مهرورز، ای بردبار، یک سوم ماه مبارک سپری شد. ای آقای من، نمی دانم که درباره خواسته من چه کردی. آیا مرا آمرزیدی؟ اگر آمرزیده باشی، خوشا به حال من؛ و اگر نیامرزیده باشی، بدا به حالم. ای آقای من، پس از هم اکنون مرا ببخشای و بر من رحم کن و توبه ام را بپذیر و خوارم مکن و لغزشم را نادیده بگیر و به پوشش خود بپوشان و به عفو خود از من گذشت کن و [به رحمتت بر من رحم کن] و به قدرتت از من درگذر، زیرا تو فرمان می رانی و هیچ کس نمی تواند به تو فرمان دهد و تو بر هر چیز توانایی.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم العاشر من دعاء غير متكرر

اللَّهُمَّ يَا مَنْ بَطْشُهُ شَدِيدٌ وَ عَفْوُهُ قَدِيمٌ وَ مُلْكُهُ مُسْتَقِيمٌ وَ لُطْفُهُ شَدِيدٌ يَا مَنْ سَتَرَ عَلَيَّ الْقَبِيحَ وَ ظَهَرَ بِالْجَمِيلِ وَ لَمْ يُعَجِّلْ بِالْعُقُوبَةِ وَ يَا مَنْ أَذِنَ لِلْعِبَادِ بِالتَّوْبَةِ يَا مَنْ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ لِذِي الْفَضِيحَةِ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ غَيْرُهُ يَا جَابِرَ كُلِّ كَسِيرٍ يَا مَأْوَى كُلِّ هَارِبٍ يَا غَاذِيَ مَا فِي بُطُونِ الْأُمَّهَاتِ يَا سَيِّدِي أَنْتَ لِي فِي كُلِّ حَاجَةٍ نَزَلَتْ بِي صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي وَ ارْزُقْنِي مِنْ رِزْقِكَ الْوَاسِعِ رِزْقاً حَلَالًا طَيِّباً يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ اسْتَغَثْتُ فَكَّ أَسْرِي وَ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ

عَیْنٍ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الْعَاشِرِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنَ الْمُتَوَکِّلِینَ عَلَیْکَ وَ اجْعَلْنِی مِنَ الْفَائِزِینَ إِلَیْکَ وَ اجْعَلْنِی مِنَ الْمُقَرَّبِینَ لَدَیْکَ بِإِحْسَانِکَ یَا غَایَهَ الطَّالِبِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، ای کسی که قدرتت فراوان و گذشتت دیرینه و سلطنتت استوار و لطفت بسیار است، ای خدایی که زشتی ام را پوشاندی و زیبایی ام را آشکار کردی و در کیفر شتاب ننمودی و به بندگانت اجازه توبه دادی، ای خدایی که رسوا را پرده دری نکردی. ای خدایی که رخدادهای فردا را جز تو نمی داند، ای به هم آورنده شکست همه شکستگان، ای پناهگاه تمام گریختگان، ای غذا دهنده به جنین ها در شکم مادران، ای آقای من، تو برآورنده تمام خواسته هایی هستی که بر من فرو می آید، بر محمّد و آل محمّد درود فرست، و آن چه مورد اهتمام من است کفایت کن و از روزی گسترده خود، روزی حلال و پاکیزه عطایم کن، ای زنده، ای پاینده، از رحمتت یاری می جویم، از اسارت رهایم کن و تا زمانی که زنده ام داشتی، همه امورم را سامان ده و هیچ گاه حتی به اندازه یک چشم بر هم زدن مرا به خود وامگذار، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان - . الاقبال :۱۳۶-۱۳۷ -

دعایی دیگر در روز دهم: خداوندا، در این روز مرا از توکل کنندگان بر خودت و رستگاران بگردان و از مقربان درگاهت قرار ده، به نیکوکاری ات، ای منتهای خواهش درخواست کنندگان .

**[ترجمه]

الباب الخامس عشر فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الحادیه عشر منه و یومها و فیها غسل کما قدمناه و ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا رَحِمَهُمُ اللَّهُ الْعَتِیقَهِ وَ قَدْ سَقَطَ مِنْهُ أَدْعِیَهُ لَیَالٍ فَنَقَلْنَا مَا بَقِیَ مِنْهَا وَ هُوَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الْحَادِیَهَ عَشْرَهَ:

۱- ۱. کتاب اقبال الاعمال: ۱۳۶- ۱۳۷.

سُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْبَارِئُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ الَّذِی خَلَقَنِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً بِمَشِیَّتِهِ وَ أَرَانِی فِی نَفْسِی وَ فِی کُلِّ شَیْ ءٍ مِنْ مَخْلُوقَاتِهِ وَ صُنْعِهِ الدَّلَائِلَ الْبَیِّنَهَ النَّیِّرَهَ عَلَی قُدْرَتِهِ الَّذِی فَرَضَ الصِّیَامَ عَلَیَّ تَعَبُّداً یُصْلِحُ بِهِ شَأْنِی وَ یَغْسِلُ عَنِّی أَوْزَارِی وَ یُذَکِّرُنِی بِمَا لَهَوْتُ عَنْهُ مِنْ ذِکْرِهِ وَ یُوجِبُ لِیَ الزُّلْفَی بِطَاعَهِ أَمْرِهِ اللَّهُمَّ سَیِّدِی أَنْتَ مَوْلَایَ إِنْ کُنْتَ جُدْتَ عَلَیَّ بِصَالِحَ فِیمَا مَضَی مِنْهُ ارْتَضَیْتَهُ فَزِدْنِی وَ إِنْ کُنْتُ اقْتَرَفْتُ مَا أَسْخَطَکَ فَأَقِلْنِی اللَّهُمَّ مَلِّکْنِی مِنْ نَفْسِی فِی الْهُدَی مَا أَنْتَ لَهُ أَمْلَکُ وَ قَدِّرْنِی مِنَ الْعُدُولِ بِهَا إِلَی إِرَادَتِکَ عَلَی مَا أَنْتَ عَلَیْهِ أَقْدَرُ وَ کُنْ مُخْتَاراً لِعَبْدِکَ مَا یُسْعِدُهُ بِطَاعَتِکَ وَ تَجَنُّبِهِ الشِّقْوَهَ بِمَعْصِیَتِکَ حَتَّی یَفُوزَ فِی الْمَعْصُومِینَ وَ یَنْجُوَ فِی الْمَقْبُولِینَ وَ یُرَافِقَ الْفَائِزِینَ الَّذِینَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَ لا هُمْ یَحْزَنُونَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّیْلَهِ الْحَادِیَهَ عَشْرَهَ مِنْهُ رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ مِنْ کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: یَا مَنْ یَکْفِی کُلَّ مَئُونَهٍ بِلَا مَئُونَهٍ یَا جَوَادُ یَا مَاجِدُ یَا أَحَدُ یَا وَاحِدُ یَا صَمَدُ یَا مَنْ لَمْ یَتَّخِذْ صَاحِبَهً وَ لَا وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلْ صَوْمِی وَ أَعِنِّی عَلَیْهِ وَ عَلَی مَا بَقِیَ مِنْ شَهْرِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَمْسَیْتُ لَا أَمْلِکُ مَا أَرْجُو وَ لَا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ مَا أُحَاذِرُ إِلَّا بِکَ وَ أَمْسَیْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلِی وَ أَمْسَی الْأَمْرُ وَ الْقَضَاءُ بِیَدِکَ یَا رَبِّ فَلَا فَقِیرَ أَفْقَرُ مِنِّی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی یَا رَبِّ ظُلْمِی وَ جُرْمِی وَ جَهْلِی وَ جِدِّی وَ هَزْلِی وَ کُلَّ ذَنْبٍ ارْتَکَبْتُهُ وَ بَلِّغْنِی وَ ارْزُقْنِی خَیْرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ فِی غَیْرِ مَشَقَّهٍ مِنِّی وَ لَا تُهْلِکْ رُوحِی وَ جَسَدِی فِی طَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَأْنِفُ الْعَمَلَ وَ أَرْجُو الْعَفْوَ وَ هَذِهِ أَوَّلُ لَیْلَهٍ مِنْ لَیَالِی الثُّلُثَیْنِ أَدْعُوکَ بِأَسْمَائِکَ الْحُسْنَی وَ أَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْ نَارِکَ الَّتِی لَا تُطْفَی وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُقَوِّیَنِی عَلَی قِیَامِهِ وَ صِیَامِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ اللَّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ

الَّتِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِهَا تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ وَ عَلَیْهَا اتَّکَلْتُ وَ أَنْتَ الصَّمَدُ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ- وَ لَمْ یَکَنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ تَجَاوَزْ عَنِّی- إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]از جمله، دعای شب یازدهم بنابر کتاب های کهن راویان امامیه – رحمهم الله – و دعاهای چند شب از آن افتاده است. ما دعاهای باقیمانده را نقل می کنیم و آن دعای شب یازدهم است:

منزهی تو ای خدا و معبودی جز تو وجود ندارد، آفریننده و یگانه و چیره ای که به خواست خود مرا آفریدی، در حالی که چیزی نبودم و در وجود خود و همه اشیا از آفریده ها و مخلوقاتش، دلیل های روشن و واضح دال بر قدرتش را به من نمایاند. خدایی که روزه را به عنوان عبادت بر من واجب نمود تا به وسیله آن کارم را سامان دهد و بارهای گناه مرا شست و شو دهد و یادش را که فراموش کرده بودم، به یادم آورد و به واسطه پیروی از دستورش، مرا به قرب و منزلت رساند، خداوندا، آقای من، تو مولای منی، اگر پیش از این کار شایسته ای را به من ارزانی داشتی و از من پسندیدی، بر آن بیافزای و اگر کاری را که تو را به خشم آورد، مرتکب شدم، از من درگذر. خدایا، آن چه از امور هدایت گر را که تو بیشتر اختیار آن را داری، در اختیار من گذار و توانایی برگرداندن نفسم را به آن چه مقتضای اراده تو است و تو بیشتر بر آن توانا هستی، به من عطا کن و آن چه بنده ات را به واسطه طاعتت نیکبخت می گرداند، برای او برگزین و آن چه به واسطه نافرمانی ات موجب بدبختی او می شود، او را از آن دور بدار تا در میان معصومان رستگار گردد و در میان پذیرفته شدگان نجات یابد و با رستگارانی که نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند، همدم گردد. درود سلام فراوان خداوند بر محمد و خاندان او.

دعای شب یازدهم به نقل از کتاب عمل شهر رمضان نوشته محمد بن ابی قرّه:

ای خدایی که بدون ذخیره ای و هر ذخیره ای را کفایت می کنی، ای بخشنده ای بزگوار، ای بی همتا ای یگانه، ای بی نیاز، ای خدایی که کسی را به همسری و فرزندی نگرفت و هیچ کس همتای تو نیست، ای کسی که نزاییدی و زاییده نشدی، بر محمد و آل محمد درود فرست و روزه ام را بپذیر و مرا بر آن و بر روزه داری در روزهای باقیمانده از این ماه یاری کن. خداوندا، شب کردم در حالی که اختیار آن چه را که بدان امید دارم، ندارم و نمی توانم آن چه را که از آن بیم دارم، دفع کنم مگر به کمک تو، و شب کردم در حالی که در گرو عمل خود هستم و کار و سرنوشت قطعی به دست تو است. پس هیچ ناداری فقیرتر از من وجود ندارد. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و ای پروردگار من، ستم و جرم و نادانی و جدی و شوخی و هر گناهی را که مرتکب شدم ببخش و مرا در این ماه بزرگ، به خیر دنیا و آخرت برسان و روزی ام کن، بی آن که به رنج بیفتم و جان و تنم را در جست و جوی آن چه برایم مقدر ننمودی، نابود مگردان، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعای شب یازدهم منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در این شب: خداوندا، من کار را از نو شروع می کنم و به گذشت تو امید دارم و این اولین شب از شب های دو سوم مانده از ماه رمضان است. تو را به زیباترین نام هایت می خوانم و از آتش جهنم که هرگز خاموش نمی گردد، به تو پناه می برم و از تو درخواست می کنم که مرا بر شب خیزی و روزه داری در این ماه نیرو بخشی و مرا بیامرزی و به من رحم کنی، به راستی که تو خلف وعده نمی کنی. خداوندا، به آن رحمت تو که همه اشیا را فرا گرفت و کارهای شایسته به آن کامل می گردد و من بر آن تکیه کردم و تو بی نیازی هستی که نزایید و نه زاییده نشد و هیچ کس همتای تو نیست، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز و بر من رحم کن و از من گذشت کن، به

راستی که تو توبه پذیر و مهربان هستی .

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الحادی عشر من شهر رمضان

اللَّهُمَّ بِيَدِكَ مَقَادِيرُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ بِيَدِكَ مَقَادِيرُ الْغِنَى وَ الْفَقْرِ وَ بِيَدِكَ مَقَادِيرُ الْخِذْلَانِ وَ النَّصْرِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ بَارِكْ لِي فِي أَهْلِي وَ مَالِي وَ وُلْدِي وَ بَارِكْ لِي فِي سَمْعِي وَ بَصَرِي وَ يَدَيَّ وَ رِجْلَيَّ وَ جَمِيعِ جَسَدِي وَ بَارِكْ لِي فِي عَقْلِي وَ ذِهْنِي وَ فَهْمِي وَ عِلْمِي وَ جَمِيعِ مَا خَوَّلْتَنِي اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ وَ فُكَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَ أَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ دَارَ الْقَرَارِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ أَهْوَالِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ بَوَائِقِ الدَّهْرِ وَ مُصِيبَاتِ اللَّيَالِي وَ الْأَيَّامِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ غَضِبْتَ عَلَيَّ وَ أَنْتَ رَبِّي فَلَا تُحِلَّهُ بِي يَا رَبَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ وَ مِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ فَسَلِّمْنِي وَ أَنْتَ رَبِّي فَلَا تَكِلْنِي إِلَى عَدُوِّي وَ لَا إِلَى صَدِيقِي وَ إِنْ لَمْ تَكُنْ غَضِبْتَ عَلَيَّ فَمَا أُبَالِي غَيْرَ أَنَّ عَافِيَتَكَ أَوْسَعُ لِي وَ أَهْنَأُ لِي إِلَهِي أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ بِهِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرَضُونَ وَ كَشَفْتَ بِهِ الظُّلْمَهَ عَنْ عِبَادِكَ مِنْ أَنْ يَحُلَّ بِي سَخَطُكَ لَكَ الْعُتْبَى حَتَّى تَرْضَى وَ إِذَا رَضِيتَ وَ بَعْدَ الرِّضَا وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِكَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي الْيَوْمِ الْحَادِيَ عَشَرَ: اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيَّ فِيهِ الْإِحْسَانَ وَ كَرِّهْ إِلَيَّ فِيهِ الْعِصْيَانَ وَ حَرِّمْ عَلَيَّ فِيهِ السَّخَطَ وَ النِّيرَانَ بِعَوْنِكَ يَا عَوْنَ الْمُسْتَغِيثِينَ.

**[ترجمه]خداوندا، مقدرات دنیا و آخرت و ثروت و ناداری و یاری نکردن فقط به دست تو است. خداوندا، دین و دنیا و آخرتم را مبارک گردان و نیز خانواده و دارایی و فرزندانم را مبارک گردان و گوش و چشم و دست و پا و همه اعضای تنم و عقل و ذهن و فهم و دانش و همه نعمت هایی را که به من ارزانی داشتی، مبارک گردان. خداوندا، روزی حلالت را بر من بگستران و من را از آتش جهنم آزاد کن و به رحمتت در سرای آرامش وارد کن. خدایا، به تو پناه می برم از بیم های دنیا و آخرت و گرفتارهای روزگار و مصیبت های شب و روز.

خدایا، اگر از من خشمگین باشی تو پروردگار من هستی، ای پروردگار ناتوانان، پس من را مشمول خشم خود مکن و از شر جنیان و انسان ها سالم بدار، که تو پروردگار من هستی، پس من را به دشمنم و یا به دوستم وامگذار؛ و اگر از من خشمگین نباشی، دیگر اعتنایی ندارم، جز این که عافیت تو برای من گسترده تر و گواراتر است. خداوندا، به نور روی تو که آسمان ها و زمین ها بدان روشن است و تاریکی را به واسطه آن از بندگانت برطرف نمودی، پناه می برم از این که مرا مشمول خشمت بکنی، و به سوی تو باز می گردم تا این که از من خشنود گردی و هنگام خشنودی و بعد از خشنودی ات نیز چنین هستم. هیچ قدرت و نیرویی نیست جز این که به تو تحقق می یابد.

دعای دیگر روز یازدهم: خداوندا، در این روز، نیکوکاری را محبوب من و ناپارسایی و نافرمانی را ناخوشایند من بگردان و خشم و آتش های جهنم را بر من حرام کن، به یاری ات ای فریادرس ناتوانان .

**[ترجمه]

الباب السادس عشر فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الثانیه عشر منه و یومها و فیه ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا رَحِمَهُمُ اللَّهُ الْعَتِیقَهِ وَ قَدْ سَقَطَ مِنْهُ أَدْعِیَهُ لَیَالٍ نَقَلْنَا مَا بَقِیَ مِنْهَا وَ هُوَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الثَّانِیَهِ عَشْرَهَ: سُبْحَانَکَ أَیُّهَا الْمَلِکُ الْقَدِیرُ الَّذِی بِیَدِهِ الْأُمُورُ وَ لَا یُعْجِزُهُ مَا یُرِیدُ وَ لَا یَنْقُصُهُ الْعَطَاءُ وَ الْمَزِیدُ اللَّهُمَّ إِنْ کَانَتْ صَحِیفَتِی مُسْوَدَّهً بِالذُّنُوبِ إِلَیْکَ فَإِنِّی أُعَوِّلُ

ص: ۳۳

فِی مَحْوِهَا فِی هَذِهِ اللَّیَالِی الْبِیضِ عَلَیْکَ وَ أَرْجُو مِنَ الْغُفْرَانِ وَ الْعَفْوِ مَا هُوَ بِیَدِکَ فَإِنْ جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ لَمْ یَنْقُصْکَ وَ فُزْتُ وَ إِنْ حَرَمْتَنِیهِ لَمْ یَزِدْکَ وَ عَطِبْتُ اللَّهُمَّ فَوَفِّقْنِی بِمَا سَبَقَ لِی مِنَ الْحُسْنَی شَهَادَةَ الْإِخْلَاصِ بِکَ وَ بِمَا جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ مِنْ ذَلِکَ وَ مَا کُنْتُ لِأَعْرِفَهُ لَوْ لَا تَفَضُّلُکَ وَ أَعِذْنِی مِنْ سَخَطِکَ وَ أَنِلْنِی بِهِ رِضَاکَ وَ عِصْمَتَکَ وَ وَفِّقْنِی لِاسْتِئْنَافِ مَا یَزْکُو لَدَیْکَ مِنَ الْعَمَلِ وَ جَنِّبْنِی الْهَفَوَاتِ وَ الزَّلَلَ فَإِنَّکَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتَابِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ کَثِیراً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَةِ وَ هُوَ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّةَ فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ دُعَاءُ اللَّیْلَةِ الثَّانِیَةَ عَشْرَةَ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَی الرَّحْمَةِ مِنْ کِتَابِکَ وَ بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّةِ الَّتِی لَا یُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لَا فَاجِرٌ فَإِنَّکَ لَا تَبِیدُ وَ لَا تَنْفَدُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلَ مِنِّی وَ مِنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ صِیَامَ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ قِیَامَهُ وَ تَفُکَّ رِقَابَنَا مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ قَلْبِی بَارّاً وَ عَمَلِی سَارّاً وَ رِزْقِی دَارّاً وَ حَوْضَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ لِی قَرَاراً وَ مُسْتَقَرّاً وَ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی عَافِیَةٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ فِی هَذِهِ اللَّیْلَةِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ أَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَبْقَی وَ لَا یَفْنَی وَ لَکَ الشُّکْرُ شُکْراً یَبْقَی وَ لَا یَفْنَی وَ أَنْتَ الْحَیُّ الْحَلِیمُ الْعَلِیمُ أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ بِجَلَالِکَ الَّذِی لَا یُرَامُ وَ بِعِزَّتِکَ الَّتِی لَا تُقْهَرُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ.

وَ رُوِیَ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام: أَنَّ الْإِنْجِیلَ أُنْزِلَ فِی اثْنَتَیْ عَشْرَةَ لَیْلَةً مَضَتْ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

قلت أنا فلها زیاده فی التعظیم ذکر المفید فی التواریخ الشرعیه أن الإنجیل أنزل فی یوم ثانی عشر.

**[ترجمه]از جمله آن: دعاهایی برگرفته از کتاب های کهن راویان امامیه - رحمهم الله - است که چند دعا از آن افتاده بود و ما دعای شب دوازدهم را از آن نقل کردیم:

منزهی تو ای پادشاه توانمندی که همه کارها به دست تو است و از انجام هر چه بخواهی ناتوان نیستی و عطا و افزودن چیزی از تو کم نمی کند. خدایا، اگر نامه عمل من با گناهان سیاه شد، در زدودن گناهانم در این شب های سپید بر تو اعتماد دارم و به آمرزش و گذشتی که به دست تو است، امید بستم. اگر آن را بر من ارزانی داری، چیزی از تو نمی کاهد و من رستگار می گردم و اگر مرا از آن محروم کنی چیزی بر تو نمی افزاید و من دچار هلاکت می شوم. خداوندا، پس به واسطه نیکی گذشته ام، گواهی خالصانه من به تو و عنایت‌هایی که در گذشته به من ارزانی داشتی، توفیق ده که اگر تفضل تو نبود، بدان پی نمی بردم؛ و از خشمت در پناه خود در آور و به واسطه آن، به خشنودی و عصمت از گناه نایل گردان و به شروع اعمالی که در نزد تو پاک است، موفق نما و از افتادن ها و از لغزش ها دور دار، زیرا تو هر چه را بخواهی، پاک و یا ثبت می کنی و کتاب اصلی نزد تو است. درود و سلام فراوان خداوند بر حضرت محمد، پیامبر خدا و خاندان او.

دعای شب دوازدهم، به نقل از بخش کتاب عمل شهر رمضان نوشته محمد بن ابی قرّه:

خداوندا، به کنگره های عزت از عرش و منتهای رحمت از کتابت و به اسم بزرگ تر و کلمات کامل تو که هیچ نیکوکار و

بـدکاری نمی توانـد از آن بگـذرد، زیرا تو نـابود شونـده و پایـان پـذیر نیستی، از تو خواهانم که بر محمـد و آل محمـد درود فرستی و روزه و شب خیزی مـاه رمضان را از من و همه مردان و زنان مؤمن بپـذیری و ا ز آتش جهنم آزاد کنی. خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و دل مرا نیـک و کردارم را مـایه شادمـانی و روزی ام را پیوسـته و فراوان و حوض پیامبرت، درود بر او و خانـدان او، را مـایه آرامش و مسـتقر من بگردانی و در فرج خانـدان محمـد همراه بـا عـافیت، تعجیـل فرمایی، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای منقول از پیامبر اکرم صـلی الله علیه وآله در این شب: خداوندا، تو سر بلند و شکست ناپذیری، بسیار آمرزنده و مهربان و بلند پایه و بزرگی، و سـتایش از آن توست، سـتایش که می ماند و نابود نمی گردد و سپاس تو را، سپاسی که می ماند و نابود نمی گردد و تو زنـده و بردبار و آگاهی. به نور روی با کرامت و به شـکوهمندی تو که دست نایافتنی است و به سـربلندی ات که هرگز مغلـوب نمی گردد، از تـو می خـواهم که بر محمـد و آل محمـد درود فرسـتی و مرا بیـامرزی و بر من رحم آری، به راستی که تو مهربان ترین مهربانانی.

در روایتی از امـام صـادق علیه السـلام آمـده است: انجیل در شب دوازدهم ماه رمضان نازل شـد. بنابراین، بایـد این شب بیشتر مورد احترام و تعظیم قرار گیرد. شیخ مفید در کتاب التواریخ الشرعیه آورده است: انجیل در روز دوازهم ماه رمضان نازل شده است.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم الثانی عشر منه من دعاء غير متكرر

ص: ۳۴

اللَّهُمَّ غَارَتْ نُجُومُ سَمَائِکَ إِلَی آخِرِهِ-(۱)

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ وَ أَسْتَحْفِظُکَ بِأَنْ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَ النُّورُ الْقُدُّوسُ- و نَفْسِی وَ رُوحِی وَ رِزْقِی وَ مَحْیَایَ وَ مَمَاتِی وَ أَنْفُسَ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْفُسَ أَشْیَاعِ مُحَمَّدٍ وَ جَمِیعَ مَا تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ عَلَیْهِمْ

حَیّاً وَ مَیِّتاً وَ شَاهِداً وَ غَائِباً وَ نَائِماً وَ یَقْظَانَ وَ قَائِماً وَ قَاعِداً وَ مُسْتَخِفّاً وَ مُتَهَاوِناً بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ الْجَلِیلِ الرَّفِیعِ الْعَظِیمِ الْقَائِمِ بِالْقِسْطِ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ- بِمُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ یَا وَلِیَّ النَّبِیِّینَ وَ الْمُرْسَلِینَ وَ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِمْ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ وَ بَیْتِکَ الْمَعْمُورِ وَ السَّبْعِ الْمَثَانِی وَ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ وَ بِکُلِّ مَنْ یُکْرَمُ عَلَیْکَ مِنْ جَمِیعِ خَلْقِکَ یَا سَیِّدِی مَعَ مَا تَفَضَّلْتَ عَلَیْهِمْ وَ عَلَیْنَا فَاجْعَلْنَا فِی حِمَاکَ الَّذِی لَا یُسْتَبَاحُ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ: اللَّهُمَّ زَیِّنْ لِی فِیهِ السِّتْرَ وَ الْعَفَافَ وَ اسْتُرْنِی فِیهِ بِلِبَاسِ الْقُنُوعِ وَ الْکَفَافِ وَ حَلِّنِی فِیهِ بِحُلِیِّ الْفَضْلِ وَ الْإِنْصَافِ بِعِصْمَتِکَ یَا عِصْمَهَ الْخَائِفِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، ستارگان آسمان فرو شدند... تا آخر آن. - . خداوندا، ستارگان آسمان فرو شدند و دیدگان مردم به خواب رفت و صدای بندگان و چهارپایان خاموش شد و پادشاهان زمین درها را به روی خود بستند و نگاهبانان بر گرد آن ها به گردش در آمدند و خود را از هرکس که خواسته ای از آنان دارد یا جویای بهره ای از آنان هستند، نهان داشتند؛ ولی ای معبود من، تو زنده و پاینده ای و خواب آلودگی و خواب تو را نمی گیرد و هیچ چیز تو را از چیز دیگر به خود سرگرم نمی کند و درهای آسمان هایت برای دعاکنندگان به درگاهت، گشوده است و گنجینه هایت بسته نیست. خدایا... - خدایا

از آن جا که معبودی جز تو نیست و زنده و پاینده و نور بسیار پاکیزه ای، خود و روح و روزی و زندگانی و مرگم و ارواح اهل بیت حضرت محمد و پیروان او و تمامی آنچه را که بر من و آنان ارزانی داشتی، در حال زنده یا مرده و در حال حضور یا غیبت، خواب یا بیداری، ایستاده یا نشسته و در حالی که دستورهای تو را کوچک و خوار می شمارم، به تو می سپارم و خواستار نگاه داری از آن هستم. به نور روی با کرامت و والا و بلندپایه و بزرگ و برپاکننده عدل، تو که معبودی سرافراز و شکست ناپذیر جز تو وجود ندارد و به حضرت محمد و خاندان پاک و پاکیزه او، درودهای تو بر او و بر همه آنان، ای سرپرست پیامبران و فرستادگان و به فرشتگان مقرب، درودهای تو بر آنان. ای پروردگار جهانیان و به خانه آباد و سبع مثانی و قرآن بزرگ و به تمامی کسانی که از میان همه آفریده هایت نزد تو ارجمندند ای آقای من، ما را همراه با آن چه بر ما و آنان ارزانی داشتی، در تحت حمایت خود که کسی نمی تواند بدان تجاوز کند، قرار ده، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این روز: خداوندا، مرا به پوشش و پاکدامنی زینت ده و جامه قناعت و بسندگی را به من بپوشان و به زیور فضل و انصاف بیارای. به نگاه داری ات، ای نگاه دارنده بیمناکان .

**[ترجمه]

الباب السابع عشر فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الثالثه عشر منه و یومها و فیها غسل کما قدمناه و ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا رَحِمَهُمُ اللَّهُ الْعَتِیقَهِ وَ قَدْ سَقَطَ مِنْهُ أَدْعِیَهُ لَیَالٍ فَنَقَلْنَا مَا بَقِیَ مِنْهَا وَ هُوَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الثَّالِثَهَ عَشَرَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَجُودُ فَلَا یَبْخَلُ وَ یَحْلُمُ فَلَا یُعَجِّلُ الَّذِی مَنَّ عَلَیَّ مِنْ تَوْحِیدِهِ بِأَعْظَمِ الْمِنَّهِ وَ نَدَبَنِی مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ إِلَی خَیْرِ الْمِهْنَهِ وَ أَمَرَنِی بِالدُّعَاءِ فَدَعَوْتُهُ فَوَجَدْتُهُ غِیَاثاً عِنْدَ شَدَائِدِی وَ أَدْرَکْتُهُ لَمْ یُبَعِّدْنِی بِالْإِجَابَهِ حِینَ بَعُدَ مَدَاهُ وَ لَا حَرَمَنِیَ الِانْتِیَاشَ لِمَا عَمِلْتُ مَا لَا یَرْضَاهُ أَقَالَنِی عَثْرَتِی وَ قَضَی لِی حَاجَتِی وَ تَدَارَکَ قِیَامِی وَ عَجَّلَ مَعُونَتِی فَزَادَنِی خُبْرَهً بِقُدْرَتِهِ وَ عِلْماً بِنُفُوذِ مَشِیَّتِهِ اللَّهُمَّ إِنَّ کُلَّ مَا جُدْتَ بِهِ عَلَیَّ بَعْدَ التَّوْحِیدِ دُونَهُ وَ إِنْ کَثُرَ وَ غَیْرُ مُوَازٍ لَهُ وَ إِنْ کَبُرَ

۱- ۱. و هو: اللّهمّ غارت نجوم سمائک، و نامت عیون أنامک، و هدأت أصوات عبادک و أنعامک، و غلقت ملوک الأرض علیها أبوابها، و طافت علیها حراسها، و احتجبوا عمن یسألهم حاجه أو ینتجع منهم فائده، و أنت الهی حی قیوم لا تأخذک سنه و لا نوم، و لا یشغلک شی ء، أبواب سماواتک لمن دعاک مفتحات و خزائنک غیر مغلقات، اللّهمّ إلخ.

لِأَنَّ جَمِيعَهُ نِعَمُ دَارِ الْفَنَاءِ الْمُرْتَجِعَهُ وَ هُوَ النِّعْمَهُ لِدَارِ الْبَقَاءِ الَّتِی لَیسَتْ بِمُنْقَطِعِهٍ فَیا مَنْ جَادَ بِذَلِکَ مُخْتَصّاً لِی بِرَحْمَتِهِ وَ وَفِّقْنِی لِلْعَمَلِ بِمَا یقْضِی حَقَّ یدِکَ فِی هِبَتِهِ اللَّهُمَّ بَیضْ أَعْمَالِی بِنُورِ الْهُدَی وَ لَا تُسَوِّدْهَا بِتَخْلِیتِی وَ رُکُوبِ الْهَوَی فَأَطْغَی فِیمَنْ طَغَی وَ أُقَارِفَ مَا یسْخِطُکَ بَعْدَ الرِّضَا وَ أَنْتَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّیلَهِ الثَّالِثَهَ عَشَرَ: یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا اللَّهُ یَا مُهَیمِنُ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا مُتَکَبِّرُ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا مُتَعَالِ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا مُعِیدُ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِیلَ وَ سَتَرَ الْقَبِیحَ یَا مَنْ لَمْ یؤَاخِذْ بِالْجَرِیرَهِ وَ لَمْ یهْتِکِ السِّتْرَ یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ یَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ یَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَهِ یَا بَاسِطَ الْیدَینِ بِالرَّحْمَهِ یَا خَلِیلَ إِبْرَاهِیمَ وَ نَجِیَّ مُوسَی وَ مُصْطَفِی مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعْتِقْنِی مِنَ النَّارِ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضَانَ صُمْتُهُ لَکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ سَلْ مَا شِئْتَ وَ ظُنَّ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَی قَدِ اسْتَجَابَ لَکَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیلَهِ مَرْوِیٌّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: یَا جَبَّارَ السَّمَاوَاتِ وَ جَبَّارَ الْأَرَضِینَ وَ یَا مَنْ لَهُ مَلَکُوتُ السَّمَاوَاتِ وَ مَلَکُوتُ الْأَرَضِینَ وَ غَفَّارَ الذُّنُوبِ وَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ الْغَفُورُ الْحَلِیمُ الرَّحِیمُ الصَّمَدُ الْفَرْدُ الَّذِی لَا شَبِیهَ لَکَ وَ لَا وَلِیَّ لَکَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْأَعْلَی وَ الْقَدِیرُ الْقَادِرُ وَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ.

**[ترجمه]دعای شب سیزدهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه - رحمهم الله - که دعای چند شب از آن افتاده است و دعای شب سیزدهم را از آن نقل کردیم:

ستایش خدا را که می بخشد و بخل نمی ورزد و بردباری می کند و شتاب نمی کند، خدایی که از توحید خود بزرگ ترین منت را بر من نهاد و از اعمال شایسته به بهترین خدمت و بندگی فرا خواند و دستور دعا داد و من به درگاه او دعا کردم و او را فریادرس خود در سختی ها یافتم، خدایی که اجابت خود را در زمانی که دور از دسترس بود، از من دور نداشت و آن گاه که به آن چه مورد پسند او نبود عمل کردم، مرا محروم نگردانید. خدایی که لغزشم را نادیده گرفت و خواسته ام را برآورد و شب خیزی ام را جبران نمود و در یاری ام شتاب کرد و به قدرت خود بر آگاهی و با نفوذ مشیتش بر دانشم افزود. خداوندا، هر چه به جز توحید بر من ارزانی داشتی، پایین تر از آن است اگر چه بسیار باشد، و با آن برابری نمی کند اگر چه بزرگ باشد؛ زیرا همه آن ها نعمت های برگشت پذیر جهان ناپایدار است، ولی توحید نعمت سرای پاینده است و هرگز پایان نمی پذیرد. پس ای خدایی که این نعمت را به من ارزانی داشتی و رحمت خود را به من اختصاص دادی، مرا به عمل به آن چه حق تصرف تو در این بخششت را برمی آورد، موفق گردان. خداوندا، اعمال مرا به نور هدایت سپید گردان و به واسطه آزاد گذاشتن من در عمل بر اساس خواهش نفسم سیاه مگردان، تا مبادا از سرکشان گردم و از حد خود تجاوز کنم و بعد از خشنودی تو، آن چه را که موجب خشم تو است، مرتکب گردم. که تو بر هر چیز توانایی. درود و سلام فراوان خداوند بر محمد و خاندان او.

دعای دیگر شب سیزدهم: ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای پروردگار، ای خدا ای نگاهبان چیره، ای خدا ای پروردگار، ای متکبر، ای خدا ای پروردگار ای والا، ای خدا ای پروردگار، ای بازگشت دهنده، ای خدا ای پروردگار، ای شکوهمند و بزرگوار، ای خدا ای پروردگار، ای کسی که زیبایی را آشکار نمودی و زشتی را پوشاندی و مرا به گناهان بازخواست

ننمودی و پرده ام را ندریدی، ای بهترین گذشت کننده، ای نیکو درگذرنده، ای گسترنده آمرزش، ای آنکه دو دست خود را به رحمت گشوده‌ای، ای دوست ابراهیم و نجوا کننده با موسی و برگزیننده محمد، بر محمد و خاندان او درود فرست و در این ماه با عظمت، مرا از آتش جهنم رهایی بخش، و آن را آخرین ماه رمضانی که برای تو روزه داشتم قرار مده، ای مهربان ترین مهربانان.....سپس حاجات خود را بخواه و امید داشته باش که ان شاء الله خداوند متعال دعای تو را مستجاب کرده است.

دعایی دیگر به نقل از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در این شب: ای شکوهمند چیره بر آسمان ها و زمین ها و ای کسی که ملکوت آسمان ها و زمین ها از آن تو است و ای بسیار آمرزنده گناهان و شنوا و آگاه، ای بسیار بخشاینده و بردبار و مهربان، ای بی نیاز یگانه ای که نه مانندی برای تو وجود دارد و نه سرپرستی برای تو است. تویی والا و برتر، و قدرتمند و توانمند و بسیار توبه پذیر و مهربان، از تو می خواهم بر محمد و خاندان او درود فرستی و گناهانم را بیامرزی و بر من رحم کنی، به راستی که تو مهربان ترین مهربانانی.

**[ترجمه]

أقول

و قد قدمنا فی عمل شهر رجب عملا جسیما فی اللیالی البیض منه و من شعبان و شهر الصیام فتؤخذ من لیالی البیض من رجب بتفصیلها فهی مذکوره هناک علی التمام فإنها من المهام لذوی الأفهام و هذه الروایه رویناها عن الصادق علیه السلام فی اللیالی البیض من رجب بأسنادها و فضلها و لکن ذلک الجزء منفرد فربما لا یتفق حضوره عند العامل بهذا الکتاب فنذکر هاهنا صفه هذه الصلاه فحسب فنقول إنه یصلی لیله ثلاث عشره من شهر رمضان رکعتین کل رکعه بالحمد

ص: ۳۶

مره و سوره یس و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ کل واحده مره و فی لیله أربع عشره منه أربع رکعات بهذه الصفه و فی لیله خمس عشره منه ست رکعات بهذه الصفه.

**[ترجمه]در اعمال ماه رجب، عمل بزرگی برای ایام البیض ماه رجب و شعبان و رمضان با ذکر سند و فضیلت آن به نقل از امام صادق علیه السلام ذکر کردم که باید برای دسترسی به تفصیل آن، به اعمال شب های ماه رجب رجوع شود، زیرا این عمل را به صورت کامل در آن جا آوردم. و برای آنان که می دانند، از اهمیت ویژه برخوردار است؛ از آن جا که اعمال ماه رجب در جلد جداگانه‌ای قرار دارد و ممکن است عمل کنندگان به آن کتاب دسترسی نداشته باشند، فقط کیفیت آن نماز را در این جا می گویم: در شب سیزدهم، دو رکعت نماز به این صورت خوانده می شود: در هر رکعت سوره حمد و سوره یس و قل هو الله احد هر کدام یک بار، و در شب چهاردهم، چهار رکعت نماز به همین صورت خوانده می شود و در شب پانزدهم، شش رکعت نماز به همین ترتیب خوانده می شود.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثالث عشر من دعوات غیر متکره

اللَّهُمَّ إِنِّی أَدِینُکَ بِطَاعَتِکَ وَ وَلَایَتِکَ وَ وَلَایَهِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَ وَلَایَهِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ حَبِیبِ نَبِیِّکَ وَ وَلَایَهِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ سِبْطَیْ نَبِیِّکَ وَ سَیِّدَیْ شَبَابِ أَهْلِ جَنَّتِکَ وَ أَدِینُکَ یَا رَبِّ بِوَلَایَهِ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَ سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ صَاحِبِ الزَّمَانِ أَدِینُکَ یَا رَبِّ بِطَاعَتِهِمْ وَ وَلَایَتِهِمْ وَ بِالتَّسْلِیمِ بِمَا فَضَّلْتَهُمْ رَاضِیاً غَیْرَ مُنْکِرٍ وَ لَا مُتَکَبِّرٍ عَلَی مَعْنَی مَا أَنْزَلْتَ فِی کِتَابِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْفَعْ عَنْ وَلِیِّکَ وَ خَلِیفَتِکَ وَ لِسَانِکَ وَ الْقَائِمِ بِقِسْطِکَ وَ الْمُعَظِّمِ لِحُرْمَتِکَ وَ الْمُعَبِّرِ عَنْکَ وَ النَّاطِقِ بِحُکْمِکَ وَ عَیْنِکَ النَّاظِرَهِ وَ أُذُنِکَ السَّامِعَهِ وَ شَاهِدِ عِبَادِکَ وَ حُجَّتِکَ عَلَی خَلْقِکَ وَ الْمُجَاهِدِ فِی سَبِیلِکَ وَ الْمُجْتَهِدِ فِی طَاعَتِکَ وَ اجْعَلْهُ فِی وَدِیعَتِکَ الَّتِی لَا تَضِیعُ وَ أَیِّدْهُ بِجُنْدِکَ الْغَالِبِ وَ أَعِنْهُ وَ أَعِنْ عَنْهُ وَ اجْعَلْنِی وَ وَالِدَیَّ وَ مَا وَلَدَا وَ وُلْدِی مِنَ الَّذِینَ یَنْصُرُونَهُ وَ یَنْتَصِرُونَ بِهِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اشْعَبْ بِهِ صَدْعَنَا وَ ارْتُقْ بِهِ فَتْقَنَا اللَّهُمَّ أَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ وَ دَمْدِمْ بِمَنْ نَصَبَ لَهُ وَ اقْصِمْ رُءُوسَ الضَّلَالَهِ حَتَّی لَا تَدَعَ عَلَی الْأَرْضِ مِنْهُمْ دَیَّاراً(۱).

دُعَاءٌ آخَرُ: اللَّهُمَّ طَهِّرْنِی فِیهِ مِنَ الدَّنَسِ وَ الْأَقْذَارِ وَ صَبِّرْنِی فِیهِ عَلَی کَائِنَاتِ الْأَقْدَارِ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ عَلَی التُّقَی وَ صُحْبَهِ الْأَبْرَارِ بِعِزَّتِکَ یَا قُرَّهَ عَیْنِ الْمَسَاکِینِ.

**[ترجمه]خدایا، با اطاعت و ولایت تو و ولایت پیامبرت محمد و ولایت محبوب پیامبرت، امیر مؤمنان و ولایت حسن و حسین نوادگان پیامبرت و سرور جوانان بهشت، دین داری می کنم. ای پروردگار من، با ولایت علی بن حسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و آقا و مولایم صاحب الزمان، ای پروردگار من، با اطاعت و ولایت آنان و با تسلیم در برابر آنچه آنان را بدان برتری بخشیده ای و با رضایت و بی آنکه انکار و یا گردنکشی کنم، بر اساس آن چه در کتابت فرو فرستاده ای، دین داری می کنم.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و ولیّ و جانشین و زبان گویای خود و کسی که به عدل و داد برمی خیزد و

حرمت تو را بزرگ می دارد و کلام تو را بر زبان می راند و دیده بینا و گوش شنوای تو است و گواه بر بندگانت و حجت بر آفریده هایت می باشد و در راه تو جهاد می نماید و در طاعتت می کوشد را رفعت بخش و او را در پناه خود قرار ده و با لشکر پیروز خود یاری کن و به او یاری رسان. من و پدر و مادرم و فرزندانشان و فرزندان مرا از کسانی قرار ده که او را یاری می کنند و در دنیا و آخرت از یاری او بهره مند می شوند ، شکست و رخنه ما را به واسطه او به هم آور و شکاف ما را به واسطه او، ببند. خدایا، به واسطه او ستم را نابود کن و دشمنان او را هلاک کن و سران گمراهی را درهم شکن تا هیچگاه فرمانروایی از آنان بر زمین قرار ندهی - .الاقبال: ۱۴۳-۱۴۴ - .

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز مرا از ناپاکی ها و پلیدی ها، پاکیزه ساز و در برابر رخدادهای مقدر شده، شکیبا بدار و به تقوا و همنشینی با نیکان موفق گردان. به عزّتت، ای نور چشم بیچارگان .

**[ترجمه]

الباب الثامن عشر فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الرابعه عشر منه و یومها و فیها عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا رَحِمَهُمُ اللَّهُ الْعَتِیقَهِ وَ هُوَ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ الرَّابِعَهَ عَشَرَ: سُبْحَانَ مَنْ یَجُودُ عَلَیَّ بِرَحْمَتِهِ فَیُوَسِّعُهَا بِمَشِیَّتِهِ ثُمَّ یُقَصِّرُهَا إِلَی نِعَمِهِ وَ أَیَادِیهِ-(۲)

ص: ۳۷

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۴۳- ۱۴۴.

۲- ۲. کذا.

وَ لِيُبَيِّنَ فِيهَا لِلنَّاظِرِينَ أَثَرَ صَنِيعِهِ وَ الْمُتَأَمِّلِينَ دَقَائِقَ حِكْمَتِهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ مُتَفَرِّداً بِخَلْقِهِ بِغَيْرِ مُعِينٍ وَ جَاعِلًا جَمِيعَ أَفْعَالِهِ وَاحِداً بِلَا ظَهِيرٍ عَرَفَتْهُ الْقُلُوبُ بِضَمَائِرِهَا وَ الْأَفْكَارُ بِخَوَاطِرِهَا وَ النُّفُوسُ بِسَرَائِرِهَا وَ طَلَبَتْهُ التَّحْصِيلَاتُ فَفَاتَهَا وَ اعْتَرَضَتْهُ الْمَفْعُولَاتُ فَأَطَاعَهَا فَهُوَ الْقَرِيبُ السَّمِيعُ وَ الْحَاضِرُ الْمُرْتَفِعُ اللَّهُمَّ هَذِهِ أَضْوَأُ وَ أَنْوَرُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِكَ وَ أَزْيَنُهَا وَ أَحْصَاهَا بِضَوْءِ بَدْرِكَ بَسَطْتَ فِيهَا لَوَامِعَهُ وَ ارْتَعَجَتْ فِي أَرْضِكَ شُعَاعُهُ وَ هِيَ اللَّيْلَةُ آخِرُ سَبْعِينَ مَضَيَا مِنَ الصِّيَامِ وَ أَوَّلُ سَبْعِينَ بَقِيَا مِنْ عَدَدِ الْأَيَّامِ اللَّهُمَّ فَوَسِّعْ لِي فِيهَا نُورَ عَفْوِكَ وَ ابْسُطْهُ وَ امْحَصْ عَنِّي ظُلَمَ سَخَطِكَ وَ اقْبِضْهُ اللَّهُمَّ إِنَّ جُودَكَ وَ نِعَمَكَ يُصْلِحَانِ رَجَائِي وَ إِنَّ صِيَانَتَكَ وَ مُحَاصَّتَكَ يَكْشِفَانِ بَالِي وَ مَا أَنْتَ بِضُرِّي مُنْتَفِعٌ فَأَتَّهِمَكَ بِالتَّوَفُّرِ عَلَى مَنْفَعَتِكَ وَ لَا بِمَا يَنْفَعُنِي مَضْرُورٌ فَأَسْتَحْيِيَكَ مِنِ الْتِمَاسِ مَضَرَّتِكَ فَكَيْفَ يَبْخَلُ مَنْ لَا حَاجَةَ بِهِ إِلَى عَفْوِ مَعْبُودٍ عَلَى عَبْدِهِ مُضْطَرٍّ إِلَى عَفْوِهِ أَمْ كَيْفَ يَسْمَحُ وَ قَدْ جَادَ لَهُ بِهِدَايَتِهِ أَنْ يُخَلِّيَهُ وَ يَقْحُمَ سُبُلَ ضَلَالَتِهِ كَلَّا إِنَّكَ الْأَكْرَمُ يَا مَوْلَايَ مِنْ ذَاكَ وَ أَرْأَفُ وَ أَحْنَى وَ أَعْطَفُ اللَّهُمَّ اطْوِ هَذِهِ اللَّيْلَةَ بِعَمَلٍ لِي صَالِحٍ تَرْضَى مَطَاوِيَهُ وَ يُبْهِجُنِي فِي آخِرَتِي بِمَنَاشِرِهِ وَ أَمْضَاهَا بِالْعَفْوِ عَنِّي فِي أَوَّلِ الشَّهْرِ وَ آخِرِهِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ كَثِيراً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ بِرِوَايَةِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ فِي كِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَيْهِ: يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ يَا عَلِيمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أَسْأَلُكَ بِعَمَلِي شَيْئاً إِنِّي مِنْ عَمَلِي خَائِفٌ إِنَّمَا أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ مَا أَسْأَلُكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ هَبْ لِي مِنْ طَاعَتِكَ مَا يُرْضِيكَ عَنِّي وَ تَقَبَّلْ صَوْمِي وَ تَفَضَّلْ عَلَيَّ بِرَحْمَتِكَ وَ ارْحَمْنِي بِرَحْمَتِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى وَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ وَ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ رُوحِكَ الْقُدُّوسِ وَ كَلَامِكَ الطَّيِّبِ وَ مُلْكِكَ الدَّائِمِ الْعَظِيمِ وَ سُلْطَانِكَ الْمُنِيرِ وَ قُرْآنِكَ الْحَكِيمِ وَ عَطَائِكَ الْجَلِيلِ الْجَزِيلِ وَ بِاسْمِكَ الَّذِي إِذَا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ وَ إِذَا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَيْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعْتِقَنِي مِنَ النَّارِ

فِي هَذَا الشَّهْرِ الْمُبَارَكِ فَإِنِّي فَقِيرٌ مِسْكِينٌ إِلَى رَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ: يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ وَ يَا آخِرَ الْآخِرِينَ يَا وَلِيَّ الْأَوْلِيَاءِ وَ جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ وَ يَا إِلَهَ الْأَوَّلِينَ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَ لَمْ أَكُ شَيْئاً وَ أَنْتَ أَمَرْتَنِي بِالطَّاعَهِ فَأَطَعْتُ سَيِّدِي جُهْدِي فَإِنْ كُنْتُ تَوَانَيْتُ أَوْ أَخْطَأْتُ أَوْ نَسِيتُ فَتَفَضَّلْ عَلَيَّ سَيِّدِي وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِي فَامْنُنْ عَلَيَّ بِالرَّحْمَهِ وَ اجْمَعْ بَيْنِي وَ بَيْنَ نَبِيِّ الرَّحْمَهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ اغْفِرْ لِي إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]دعای شب چهاردهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه - رحمهم الله-:

منزه باد خدایی که با رحمت خود بر من عطا می کند و عطایش را به خواست خود بر من می گستراند، آن گاه رحمتش را به نعمت و عطاهایش اختصاص می دهد، تا آفرینش خود را در معرض دید تماشاگران قرار دهد و ظرافت های حکمتش را به اندیشه کنندگان بنمایاند. گواهی می دهم که معبودی جز خدا وجود ندارد، یگانه است و شریکی برای او نیست و آفریده ها را به تنهایی و بدون یار و یاور می آفریند و همه کارهای خود را به تنهایی و بدون پشتیبان انجام می دهد، دل ها با ضمیر خود و اندیشه ها با آنچه که بر آنها می گذرد و جان ها در مکنونات خود او را شناخته اند، دستاوردهای علمی او را جسته اند ولی او از دست آن ها بیرون شده است و .... او نزدیک و شنوا، حاضر و بلندپایه است. خدایا، این شب، درخشان ترین و نورانی ترین شب ماه تو و آراسته ترین و پر نورترین شب به واسطه نور ماه شب چهاردهم می باشد، درخشش ماه در این شب و پرتوی آن را بر پهنای زمین گسترانیدی و امشب، پایان چهارده روز از ماه رمضان و آغاز چهارده روز باقی مانده آن است. خدایا، پس نور گذشت خود را در آن بر من بگستران و تاریکی های خشم خود را از من بر کنار دار. خداوندا، بخشش و نعمتت امیدم را افزون می کند و نگاه داری تو، خاطرم را می گشاید و تو از ضرر من سود نمی بری تا تو را به سود بردن از این طریق متهم کنم و از سود من ضرر نمی کنی تا در درخواست منفعت ها، از تو شرم کنم، پس چگونه بخل می ورزد کسی که به گذشتن از بنده اش نیازی ندارد، بنده ای که چاره ای جز عفو او ندارد. و یا چگونه او را رها می کند تا وارد گمراهی ها شود؛ در حالی که هدایت خود را به او ارزانی داشته است. هرگز! ای مولای من، تو گرامی‌تر و مهرورزتر و مهربان‌تر از این هستی. خداوندا، این شب را به عمل شایسته ای که باطن آن مورد پسند تو است و در آخرت با بوی خوش خود مرا شاد می گرداند و عفو و گذشت تو را در اول و آخر این ماه بر من قطعی می گرداند، به پایان آر، ای مهربان ترین مهربانان، ای رحمت گستر، ای مهربان. درود و سلام بسیار خدا بر پیامبر خدا محمد و خاندان او.

دعای دیگر شب چهاردهم به نقل از کتاب عمل شهر رمضان به روایت محمد بن ابی قرّه: ای خدا ای رحمت گستر ای مهربان، ای آگاه ای زنده ای پاینده. خداوندا، در برابر عمل خود چیزی از تو نمی خواهم، از عملم بیمناکم، و هر چه می خواهم از رحمت تو می خواهم، پس بر محمد و خاندان او درود فرست و از طاعت خود، آن چه تو را خشنود می گرداند، بر من ارزانی دار و روزه ام را بپذیر و مرا مورد رحمت خویش قرار ده و بر من رحم کن. خداوندا، به زیباترین نام ها و به آن اسم اعظم و روی با کرامت و روح بسیار منزه و سخن پاکیزه و فرمانروایی جاودانه و بزرگ و سلطنت درخشان و قرآن استوار و بخشش بزرگ و فراوان و به آن اسم که هر گاه بدان خوانده شوی اجابت می کنی و هر گاه به آن درخواست شوی عطا می کنی، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در این ماه مبارک، مرا از آتش جهنم رها کنی؛ زیرا من به رحمت تو نیازمندم، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب: [ای آغاز و پایان همه چیز] ای سرپرست دوستان و ای شکوهمند چیره بر سرکشان و ای معبود اولین، مرا آفریدی در حالی که چیزی نبودم و به طاعت خود فرمان دادی. ای آقای من، با تمام توان اطاعتت کردم. پس اگر سستی ورزیدم یا خطا کردم یا فراموش نمودم، ای آقای من، بر من تفضّل کن و امیدم را قطع مکن و رحمت خود را بر من ارزانی دار و میان من و پیامبر رحمت، محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله در یک جا گردآور و مرا بیامرز، به راستی که تو توبه پذیر و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره مما یختص بالیوم الرابع عشر من دعاء غیر متکرر

اللَّهُمَّ لَا تُؤَدِّبْنِی بِعُقُوبَتِکَ وَ لَا تَمْکُرْ بِی فِی حِیلَتِکَ مِنْ أَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ وَ لَا یُوجَدُ إِلَّا مِنْ عِنْدِکَ وَ مِنْ أَیْنَ لِیَ النَّجَاهُ وَ لَا تُسْتَطَاعُ إِلَّا بِکَ- لَا الَّذِی أَحْسَنَ اسْتَغْنَی عَنْ عَوْنِکَ وَ لَا الَّذِی أَسَاءَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ یَا رَبِّ بِکَ عَرَفْتُکَ وَ أَنْتَ دَلِیلِی وَ لَوْ لَا أَنْتَ مَا دَرَیْتُ مَنْ أَنْتَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ فَیُجِیبُنِی وَ إِنْ کُنْتُ بَطِیئاً حِینَ یَدْعُونِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَسْأَلُهُ فَیُعْطِینِی وَ إِنْ کُنْتُ بَخِیلًا حِینَ یَسْتَقْرِضُنِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی وَکَلَنِی إِلَیْهِ فَأَکْرَمَنِی وَ لَمْ یَکِلْنِی إِلَی النَّاسِ فَیُهِینُونِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی تَحَبَّبَ إِلَیَّ وَ هُوَ غَنِیٌّ

عَنِّی اللَّهُمَّ لَا أَجِدُ شَافِعاً إِلَیْکَ إِلَّا مَعْرِفَتِی بِأَنَّکَ أَفْضَلُ مَنْ قَصَدَ إِلَیْهِ الْمُضْطَرُّونَ أَسْأَلُکَ مُقِرّاً بِأَنَّ لَکَ الطَّوْلَ وَ الْقُوَّهَ وَ الْحَوْلَ وَ الْقُدْرَهَ أَنْ تَحُطَّ عَنِّی وِزْرِیَ الَّذِی قَدْ حَنَی ظَهْرِی وَ تَعْصِمَنِی مِنَ الْهَوَی الْمُسَلِّطِ عَلَی عَقْلِی وَ تَجْعَلَنِی مِنَ الَّذِینَ انْتَجَبْتَهُمْ لِطَاعَتِکَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِی بِالْعَثَرَاتِ وَ أَقِلْنِی فِیهِ الْخَطَایَا وَ الْهَفَوَاتِ وَ لَا تَجْعَلْنِی غَرَضاً لِلْبَلَایَا وَ الْآفَاتِ بِعِزَّتِکَ یَا عِزَّ الْمُسْلِمِینَ.

**[ترجمه]خدایا، با عقوبت خود، مرا ادب مکن و با حیله ات فریبم مده. ای پروردگار من، از کجا خیر برای من باشد در حالی که خیر جز در نزد تو نیست و از کجا نجات برای من باشد در حالی که جز از طریق تو نمی توان بدان دست یافت. نه کسی که کار نیکی انجام داد، از یاری و رحمت تو بی نیاز است و نه آن کس که گناه کرد، از قدرت تو بیرون آمد. ای پروردگار من، تو را به تو شناختم و تو بودی که مرا به سوی خود راهنمایی کردی و فرا خواندی و اگر تو نبودی، هرگز نمی دانستم که تو چیستی. ستایش خدا را که هر گاه او را می خوانم، به من پاسخ می دهد، اگر چه وقتی او مرا می خواند، سستی می کنم؛ و ستایش خدا را که هرگاه از او درخواست می کنم، عطایم می کند، اگر چه وقتی او از من قرض می طلبد، بخیل و تنگ چشم هستم؛ و ستایش خدا را که مرا به خود واگذار کرد و گرامی داشت و به مردم واگذار نکرد تا مبادا به من اهانت کنند و مرا خوار بدارند؛ و ستایش خدا را که با وجود بی نیازی، نسبت به من اظهار دوستی نمود. خداوندا، شفاعت کننده ای ندارم جز این که می دانم تو برترین کسی هستی که بیچارگان آهنگ تو را می کنند، و با اعتراف به آن که بخشش و نیرو و قدرت از آن تو است، از تو می خواهم بار گناه مرا که پشتم را خم کرده است، برداری و مرا از خواهش نفسم که بر عقلم غلبه کرده است، حفظ کنی و از کسانی که برای طاعتت برگزیده ای، قرار دهی - . الاقبال: ۱۴۷-۱۴۸ - .

دعای دیگر این روز: خداوندا، بر لغزش هایم خرده مگیر و از خطاها و لغزش های من در گذر و مرا آماج بلاها و آسیب ها

مگردان. به عزتت، ای سرافراز کننده مسلمانان .

**[ترجمه]

الباب التاسع عشر فيما نذكره من زيادات و دعوات فى هذه الليله الخامسه عشر و يومها و فيها عده روايات

اشاره

منها الغسل كما قدمناه و منها مائه ركعه فى كل ركعه عشر مرات قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ و منها زياره الحسين عليه السلام فيها و صلاه عشر ركعات و ما نختاره من عده روايات

ص: ۳۹

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۱۴۷- ۱۴۸.

فی الدعوات.

أَمَّا الْغُسْلُ فَرَوَیْنَاهُ عَنِ الشَّیْخِ الْمُفِیدِ وَ فِی رِوَایَهٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: أَنَّهُ یُسْتَحَبُّ لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

وَ أَمَّا الْمِائَهُ رَکْعَهٍ فَإِنَّهَا مَرْوِیَّهٌ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مِائَهَ رَکْعَهٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ أَهْبَطَ اللَّهُ إِلَیْهِ عَشَرَهَ أَمْلَاکٍ یَدْرَءُونَ عَنْهُ أَعْدَاءَهُ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ أَهْبَطَ اللَّهُ عِنْدَ مَوْتِهِ ثَلَاثِینَ مَلَکاً یُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّهِ وَ ثَلَاثِینَ مَلَکاً یُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ.

و وجدنا هذه الروایه فی أصل عتیق متصل الإسناد.

وَ ذَکَرَ ابْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی رِوَایَهٍ أُخْرَی: أَنَّ مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ لَمْ یَمُتْ حَتَّی یَرَی فِی مَنَامِهِ مِائَهً مِنَ الْمَلَائِکَهِ ثَلَاثِینَ یُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّهِ وَ ثَلَاثِینَ یُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ وَ ثَلَاثِینَ یَعْصِمُونَهُ مِنْ أَنْ یُخْطِئَ وَ عَشَرَهً یَکِیدُونَ مَنْ کَادَهُ.

و أما زیاره الحسین علیه السلام فی لیله النصف من شهر رمضان فقد قدمنا فی أوائل کتابنا هذا روایه بذلک و روینا بإسنادنا روایه أخری و صلاه عشر رکعات

عَنْ أَبِی الْمُفَضَّلِ الشَّیْبَانِیِّ بِإِسْنَادِنَا مِنْ کِتَابِ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِیِّ فِی حَدِیثٍ یَقُولُ فِیهِ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام: أَنَّهُ قِیلَ لَهُ فَمَا تَرَی لِمَنْ حَضَرَ قَبْرَهُ یَعْنِی الْحُسَیْنَ علیه السلام لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ بَخْ بَخْ مَنْ صَلَّی عِنْدَ قَبْرِهِ لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عَشْرَ رَکَعَاتٍ مِنْ بَعْدِ الْعِشَاءِ مِنْ غَیْرِ صَلَاهِ اللَّیْلِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ بِفَاتِحَهِ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ اسْتَجَارَ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ کَتَبَهُ اللَّهُ عَتِیقاً مِنَ النَّارِ وَ لَمْ یَمُتْ حَتَّی یَرَی فِی مَنَامِهِ مَلَائِکَهً یُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّهِ وَ مَلَائِکَهً یُؤْمِنُونَهُ مِنَ النَّارِ.

و أما الدعوات فمنها ما وجدناه فی کتب أصحابنا رحمهم الله العتیقه و قد سقط منه أدعیه لیال و هو دعاء اللیله الخامسه عشر.

سُبْحَانَ مُقَلِّبِ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ سُبْحَانَ مُقَلِّبِ اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ خَالِقِ الْأَزْمِنَهِ وَ الْأَعْصَارِ الْمُجْرَی عَلَی مَشِیَّتِهِ الْأَقْدَارُ الَّذِی لَا بَقَاءَ لِشَیْ ءٍ سِوَاهُ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ یَعْتَوِرُهُ الْفَنَاءُ غَیْرَهُ فَهُوَ الْحَیُّ الْبَاقِی الدَّائِمُ تَبَارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَ

قَدِ انْتَصَفَ شَهْرُ الصِّيَامِ بِمَا مَضَى مِنْ أَيَّامِهِ وَ انْجَذَبَ إِلَى تَمَامِهِ وَ اخْتِتَامِهِ وَ مَا لِي عُدَّةٌ أَعْتَدُّ بِهَا وَ لَا أَعْمَالٌ مِنَ الصَّالِحَاتِ أَعَوِّلُ عَلَيْهَا سِوَى إِيمَانِي بِكَ وَ رَجَائِي لَكَ فَأَمَّا رَجَائِي فَيُكَدِّرُهُ عَلَيَّ صَفْوَةُ الْخَوْفِ مِنْكَ وَ أَمَّا إِيمَانِي فَلَا يَضِيعُ عِنْدَكَ وَ هُوَ بِتَوْفِيقِكَ اللَّهُمَّ فَلَكَ الْحَمْدُ حِينَ لَمْ تَفْكُكْ يَدِي عِنْدَ التَّمَاسُكِ بِالْعُرْوَهِ الْوُثْقَى وَ لَمْ تُشْقِنِي بِمُفَارَقَتِهَا فِيمَنِ اعْتَوَرَهُ الشَّقَاءُ اللَّهُمَّ فَأَنْصِفْنِي مِنْ شَهَوَاتِي وَ إِلَيْكَ مِنْهَا الشَّكْوَى وَ مِنْكَ عَلَيْهَا أُؤَمِّلُ الْعَدْوَى فَإِنَّكَ تَشَاءُ وَ تَقْدِرُ وَ أَشَاءُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ لَسْتُ إِلَهِي وَ سَيِّدِي مَحْجُوجاً وَ لَكِنَّ مَسْئُولًا تُرْجَى وَ مَخُوفاً يُتَّقَى تُحْصِي وَ نَنْسَى وَ بِيَدِكَ حُلْوُ وَ مُرُّ الْقَضَاءِ اللَّهُمَّ فَأَذِقْنِي حَلَاوَهَ عَفْوِكَ وَ لَا تُجَرِّعْنِي غُصَصَ سَخَطِكَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ مِنْ رِوَايَهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَّهَ فِي كِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ وَ سَتَرَ الْقَبِيحَ يَا مَنْ لَمْ يُؤَاخِذْ بِالْجَرِيرَهِ وَ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ يَا عَظِيمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَهِ يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ وَ يَا صَاحِبَ كُلِّ نَجْوَى وَ مُنْتَهَى كُلِّ شَكْوَى يَا مُقِيلَ الْعَثَرَاتِ يَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ يَا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا يَا رَبَّاهْ يَا سَيِّدَاهْ يَا مَوْلَاهْ يَا غَايَهَ رَغْبَتَاهْ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تُشَوِّهَ خَلْقِي فِي النَّارِ ثُمَّ تَسْأَلُ حَاجَتَكَ تُقْضَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ زِيَادَهٌ- اللَّهُمَّ يَا مُفَرِّجَ كُلِّ هَمٍّ يَا مُنَفِّسَ كُلِّ كَرْبٍ وَ يَا صَاحِبَ كُلِّ وَحِيدٍ وَ يَا كَاشِفَ ضُرِّ أَيُّوبَ وَ سَامِعَ صَوْتِ يُونُسَ الْمَكْرُوبِ وَ فَالِقَ الْبَحْرِ لِمُوسَى وَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ مُنْجِيَ مُوسَى وَ مَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُيَسِّرَ لِي فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ الَّذِي تُعْتِقُ فِيهِ الرِّقَابَ وَ تَغْفِرُ فِيهِ الذُّنُوبَ مَا أَخَافُ عُسْرَهُ وَ تُسَهِّلُ لِي مَا أَخَافُ حُزُونَتَهُ يَا غِيَاثِي عِنْدَ كُرْبَتِي وَ يَا صَاحِبِي عِنْدَ شِدَّتِي يَا عِصْمَهَ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ يَا رَازِقَ الْبَائِسِ

ص: ۴۱

الْفَقِيرِ يَا مُغِيثَ الْمَقْهُورِ الضَّرِيرِ يَا مُطْلِقَ الْمُكَبَّلِ الْأَسِيرِ(۱)

وَ مُخَلِّصَ الْمَسْجُونِ الْمَكْرُوبِ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَجْعَلَ لِی مِنْ جَمِیعِ أَمْرِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ یُسْراً عَاجِلًا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ: الْحَنَّانُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْمَنَّانُ أَنْتَ مَوْلَایَ الْكَرِیمُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْعَفُوُّ أَنْتَ مَوْلَایَ الْحَلِیمُ أَنْتَ سَیِّدِی الْوَهَّابُ أَنْتَ مَوْلَایَ الْعَزِیزُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْقَرِیبُ أَنْتَ مَوْلَایَ الْوَاحِدُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْقَاهِرُ أَنْتَ مَوْلَایَ الصَّمَدُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْعَزِیزُ أَنْتَ مَوْلَایَ الصَّمَدُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْعَزِیزُ أَنْتَ مَوْلَایَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ تَجَاوَزْ عَنِّی إِنَّكَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]غسل، چنان که پیش از این گذشت. صد رکعت نماز: در هر رکعت ده بار قُل هُوَ اللهُ أَحَد. زیارت امام حسین علیه السلام و ده رکعت نماز. و دعاهایی که بر اساس روایت های متعدد می آوریم.

درباره غسل، بنابر نقل شیخ مفید، در روایتی آمده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: در شب نیمه ماه رمضان غسل مستحب است. درباره صد رکعت نماز، از امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارشان از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلّم فرمودند: هر کس در شب نیمه ماه رمضان صد رکعت نماز بخواند و در هر رکعت یک بار سوره حمد و ده بار «قُل هُوَ اللهُ أَحَد» را بخواند، خداوند متعال ده فرشته به سوی او می فرستد تا دشمنان او، اعمّ از جنّیان و انسان ها را از او دور کنند و نیز سی فرشته دیگر که مژده بهشت را به او می دهند و سی فرشته دیگر که مژده ایمنی از آتش جهنم را به او می دهند. این روایت با سند متصل در یک کتاب اصل کهن آمده است.

ابن ابی قرّه در روایت دیگر ذکر کرد: هر کس این نماز را بخواند، از دنیا نمی رود تا این که در خواب صد فرشته را می بیند؛ سی فرشته بشارت بهشت را به او می دهند و سی فرشته مژده ایمنی از آتش جهنم را به او می دهند و سی فرشته او را از گناه نگاه می دارند و ده فرشته به هر کس که بخواهد به او نیرنگ بزند، نیرنگ می زنند.

درباره زیارت امام حسین علیه السلام درشب نیمه ماه رمضان، روایتی در اوایل این کتاب ذکر کردیم. در حدیث دیگر که علی بن عبدالواحد النهدی در کتاب خود ذکر کرده است، علاوه بر زیارت امام حسین علیه السلام، ده رکعت نماز برای این شب نقل شده است. در این حدیث آمده است: به حضرت صادق علیه السلام عرض شد: به نظر شما، کسی که در نیمه ماه رمضان، در کنار قبر او – یعنی حسین علیه السلام – حضور پیدا کند، چه پاداشی دارد؟ فرمودند: به به! هر کس بعد از نماز عشا در شب نیمه ماه رمضان ده رکعت نماز غیر از نماز شب، در کنار قبر آن حضرت بخواند، به این صورت که در هر رکعت یک بار سوره فاتحه الکتاب و ده بار «قُل هُوَ اللهُ أَحَد» بخواند و به درگاه خدا از آتش جهنم پناه بجوید، خداوند متعال نام او را جزو آزادشدگان از آتش جهنم می نویسد، و از دنیا نمی رود تا این که در خواب فرشتگانی را می بیند که به او بشارت بهشت و ایمنی از آتش جهنم می دهند.

دعاهای این شب ها را از کتاب های کهن راویان امامیه – رحمهم الله – آورده ایم، البته پاره ای از این دعاها از این نسخه ها افتاده است:

دعـای شب پـانزدهم: پـاک است خـدای دگرگون کننـده دل ها و دیـده ها، پاک است خـدای دگرگون کننـده شب و روز و آفریننـده زمـان ها و روزگاران، که مقـدرات را بر اساس خواست خود روان گردانیـد و چیزی جز او جاودان نمی مانـد و همه چیز را نیستی فرا می گیرد. پس اوست زنـده پاینـده و جاودان، بلنـد مرتبه است خـدایی که پروردگار جهانیان است. خداوندا، روزهای ماه رمضان گذشت و به نیمه رسـید و رو به پایان می رود و من اندوخته ای چشـمگیر و اعمال شایسته ای ندارم که بر آن تکیه کنم، تنها به تو ایمان دارم و امیدم تویی، ترس از تو امیدم را خدشه دار می کند ولی ایمانم در نزد تو تباه نمی شود و آن هم به توفیق توست.

خداوندا، تو را سپاس که دسـتم را از ریسـمان محکم خود جدا نکردی و به واسطه جدایی از آن، مرا جزو کسانی که بدبختی بر آنان عارض گشـته است، قرار ندادی. خداوندا، پس نسبت به خواهش های نفسانی ام به عدل و داد رفتار کن، که از آن ها به درگـاه تو شـکایت می کنم و بـا کمک تو امیـد به سـرکوب آن ها دارم؛ زیرا تو اراده می کنی و توانایی، ولی من اراده می کنم و توانـایی نـدارم. ای معبـود و آقـای من، تـو مغلوب اسـتدلال کسـی قرار نمی گیری، لیکن کسـی هسـتی که درخواسـت کننـدگان به تو امیـد دارنـد و در عین حـال ترس از تو در دل هـاست. تو محاسـبه می کنی و ما فراموش می کنیم و شـیرینی و تلخی سـرنوشت به دست تو است. خداوندا، حلاوت گذشت را به من بچشان و اندوه خشـمت را به من مچشان. درود خداوند بر محمد و خاندان پاک او، ای مهربان ترین مهربانان.

دعـای دیگر شب پانزدهم به نقل از محمـد بن ابی قرّه در کتاب عمل شـهر رمضان: ای خـدایی که زیبایی را آشـکار کردی و زشـتی را پوشانـدی، ای خـدایی که مرا به واسـطه جنـایتم کیفر ننمودی و پرده دری نکردی، ای صـاحب گـذشت بزرگ، ای کسـی که به زیبـایی چشم می پوشـی، ای گسترنـده آمرزش، ای گشاینـده رحمت با دسـتان خود و ای همـدم همه نجواها، ای منتهای همه شکوه ها و ای درگذرنده از لغزش ها، ای اجابت کننده دعاها، ای آغاز کننده نعمت ها پیش از اسـتحقاق آن ها، ای پروردگار من، ای آقای من ای مولای من، ای منتهای مطلوب من، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و چهره ام را در آتش جهنم زشت نگردانی... سپس حاجتت را بخواه. ان شاء الله تعالی برآورده می شود.

سپس می گویی: خداونـدا، ای گشاینده همه اندوه ها و ای برطرف کننده همه ناراحتی ها و ای همدم همه تنهاها و ای برطرف کننـده رنجوری ایوب و ای شـنونده صـدای یونس انـدوهگین و ای شکافنده دریـا برای موسـی و بنی اسـرائیل و نجات بخش موسی و همراهانش، از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در این ماه بزرگ که افراد را در آن از جهنم آزاد می کنی و گناهـان را می بخشـی، آن چه از سـختی آن بیم دارم، آسان ساز و آن چه از انـدوه آن می هراسم، برای من راحت گردان. ای فریادرس من در هنگام اندوه و ای همدم من هنگام سـختی، ای نگاه دارنده هراسـناکی که پناه می طلبد، ای روزی دهنـده گرفتـار نـادار، ای فریـادرس انسـان مغلوب نیازمنـد، ای آزاد کننـده اسیر به بنـد کشیـده شـده، ای رهـا کننـده زنـدانی انـدوهگین، از تو درخواست می کنم که بر محمـد و آل محمـد درود فرستی و در تمام امورم برای من گشایش و راه خروج و آسانی زودرس، قرار دهی. ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب: آقای من، تو بسـیار مهربانی. مولای من، تو بسـیار عطا کننـده‌ای. آقای من، تو بزرگواری. مولای من، تو بسـیار گذشت کننده‌ای. آقای من، تو بردباری. مولای من، تو بسـیار بخشـنده‌ای. آقای من، تو شکست ناپذیری. مولای من، تو

نزدیکی. آقای من، تو یگانه‌ای. مولای من، تو چیره‌ای. آقای من، تو بی نیازی. مولای من، تو شکست ناپذیری. بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز و بر من رحم کن و از من درگذر، به راستی که تو والاترین و بزرگترین هستی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الخامس عشر من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ الْخَامِسَ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: یَا ذَا الْمَنِّ وَ الْإِحْسَانِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا ذَا الْجُودِ وَ الْإِفْضَالِ یَا ذَا الطَّوْلِ یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ظَهْرَ اللَّاجِینَ وَ أَمَانَ الْخَائِفِینَ إِنْ کُنْتَ کَتَبْتَنِی فِی أُمِّ الْکِتَابِ شَقِیّاً فَاکْتُبْنِی عِنْدَکَ سَعِیداً مُوَفَّقاً لِلْخَیْرِ وَ امْحُ اسْمَ الشَّقَاءِ عَنِّی فَإِنَّکَ قُلْتَ فِی الْکِتَابِ الَّذِی أَنْزَلْتَ عَلَی نَبِیِّکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ- یَمْحُوا اللّهُ ما یَشاءُ وَ یُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی طَیِّباً وَ اسْتَعْمِلْنِی صَالِحاً اللَّهُمَّ امْنُنْ عَلَیَّ بِالرِّزْقِ الْوَاسِعِ الْحَلَالِ الطَّیِّبِ بِرَحْمَتِکَ تَکُونُ لَکَ الْمِنَّهُ عَلَیَّ وَ تَکُونُ لِی غِنًی عَنْ خَلْقِکَ خَالِصاً لَیْسَ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ مِنْهُ مِنْ غَیْرِکَ وَ اجْعَلْنَا فِیهِ مِنَ الشَّاکِرِینَ وَ لَا تَفْضَحْنِی یَوْمَ التَّلَاقِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ السَّعَهَ فِی الدُّنْیَا وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ السَّرَفِ فِیهَا وَ أَسْأَلُکَ الزُّهْدَ فِی الدُّنْیَا وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحِرْصِ عَلَیْهَا وَ أَسْأَلُکَ الْغِنَی فِی الدُّنْیَا وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَقْرِ فِیهَا اللَّهُمَّ إِنْ بَسَطْتَ عَلَیَّ فِی الدُّنْیَا فَزَهِّدْنِی فِیهَا وَ إِنْ قَتَّرْتَ عَلَیَّ رِزْقِی فَلَا تُرَغِّبْنِی فِیهَا(۲).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِیهِ طَاعَهَ الْخَاشِعِینَ وَ أَشْعِرْ فِیهِ قَلْبِی

۱- ۱. الکبل عن الاسیر. خ ل، و هو الموجود فی المصدر المطبوع.

۲- ۲. کتاب الاقبال: ۱۵۰- ۱۵۳.

إِنَابَهَ الْمُخْبِتِينَ بِأَمْنِکَ یَا أَمَانَ الْخَائِفِینَ.

**[ترجمه]ای بخشنده و نیکوکار، ای شکوهمند و بزرگوار، ای صاحب جود و تفضل، ای بخشنده، ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، تو پشتوانه پناهندگان و ایمنی بخش بیمناکان هستی. اگر در کتاب مرا بدبخت نوشته ای، اکنون مرا در نزد خود نیکبخت و موفق به انجام کارهای خیر بنویس و نام بدبختی را از من بزدای؛ زیرا در کتابی که بر پیامبرت صلی الله علیه و آله فرو فرستاده ای، فرموده ای: {خدا هر چه را بخواهد، محو یا اثبات می کند و اصل کتاب نزد او است}.

خداوندا، روزی پاکیزه روزی ام کن و در کار شایسته به کارم گیر. خدایا، به رحمت خود روزی گسترده، حلال و پاک خود را بر من ارزانی دار، روزی‌ای که منت و بخششی از جانب تو بر من و موجب بی نیازی من از آفریده هایت گردد و خالص باشد و منتی از هیچ کس از آفریده هایت غیر تو با آن همراه نباشد و ما را در این روز از سپاسگزاران قرار ده و در روز ملاقات با خود، مرا رسوا نکن. خداوندا، از تو گستردگی روزی در دنیا را خواهانم و از اسراف در آن به تو پناه می برم و از تو عدم تمایل به دنیا را خواهانم و از آزمندی به آن، به تو پناه می برم و از تو بی نیازی در دنیا را خواهانم و از نیازمندی در آن به تو پناه می برم. خداوندا، اگر روزی را در دنیا بر من گستراندی، رغبت مرا به آن کم کن و اگر روزی ام را کم کردی، مرا نسبت به آن متمایل مگردان. - . الاقبال: ۱۵۰-۱۵۳ -

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز طاعت و عبادت فروتنان را روزی ام گردان و توبه شوریدگان را در دلم انداز. به ایمنی ات، ای ایمنی بخش بیمناکان .

**[ترجمه]

الباب العشرون فیما نذکره من زیادات دعوات فی اللیله السادسه عشر و یومها و فیها ما نختاره من عده روایات

اشاره

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِیقَهِ دُعَاءُ اللَّیْلَهِ السَّادِسَهَ عَشَرَ: اللَّهُمَّ سُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ تُعْبَدُ بِتَوْفِیقِکَ وَ تُجْحَدُ بِخِذْلَانِکَ أَرَیْتَ عِبَرَکَ وَ ظَهَرَتْ غَیْرُکَ وَ بَقِیَتْ آثَارُ الْمَاضِینَ عِظَهً لِلْبَاقِینَ وَ الشَّهَوَاتُ غَالِبَهٌ وَ اللَّذَّاتُ مُجَاذِبَهٌ نَعْتَرِضُ أَمْرَکَ وَ نَهْیَکَ بِسُوءِ الِاخْتِیَارِ وَ الْعَمَی عَنِ الِاسْتِبْصَارِ وَ نَمِیلُ عَنِ الرَّشَادِ وَ نُنَافِرُ طُرُقَ السَّدَادِ فَلَوْ عَجَّلْتَ لَانْتَقَمْتَ وَ مَا ظَلَمْتَ لَکِنَّکَ تُمْهِلُ عَوْداً عَلَی یَدِکَ بِالْإِحْسَانِ وَ تُنْظِرُ تَغَمُّداً لِلرَّأْفَهِ وَ الِامْتِنَانِ فَکَمْ مِمَّنْ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ وَ مَکَّنْتَهُ أَنْ یَتُوبَ کُفْرَ الْحُوبِ وَ أَرْشَدْتَهُ الطَّرِیقَ بَعْدَ أَنْ تَوَغَّلَ فِی الْمَضِیقِ فَکَانَ ضَالًّا لَوْ لَا هِدَایَتُکَ وَ طَائِحاً حَتَّی تَخَلَّصَتْهُ دَلَائِلُکَ وَ کَمْ مِمَّنْ وَسَّعْتَ لَهُ فَطَغَی وَ رَاخَیْتَ لَهُ فَاسْتَشْرَی فَأَخَذْتَهُ أَخْذَهَ الِانْتِقَامِ وَ جَذَذْتَهُ جُذَاذَ الصِّرَامِ اللَّهُمَّ فَاجْعَلْنِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مِمَّنْ رَضِیتَ عَمَلَهُ وَ غَفَرْتَ زَلَلَهُ وَ رَحِمْتَ غَفْلَتَهُ وَ أَخَذْتَ إِلَی طَاعَتِکَ نَاصِیَتَهُ وَ جَعَلْتَ إِلَی جَنَّتِکَ أَوْبَتَهُ وَ إِلَی جِوَارِکَ رَجْعَتَهُ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ ذَکَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ إِلَهِی وَ لِی إِلَیْکَ فَاقَهٌ وَ لَا أَجِدُ إِلَیْکَ شَافِعاً وَ لَا مُتَقَرِّباً أَوْجَهَ فِی نَفْسِی وَ لَا أَعْظَمَ رَجَاءً عِنْدِی مِنْکَ فِی تَعْظِیمِ ذِکْرِکَ وَ تَفْخِیمِ أَسْمَائِکَ وَ إِنِّی أُقَدِّمُ إِلَیْکَ بَیْنَ یَدَیْ

حَوَائِجِی بَعْدَ ذِکْرِی نَعْمَاءَکَ عَلَیَّ بِإِقْرَارِی لَکَ وَ مَدْحِی إِیَّاکَ وَ ثَنَائِی عَلَیْکَ وَ تَقْدِیسِی مَجْدَکَ وَ تَسْبِیحِی قُدْسَکَ الْحَمْدُ لَکَ بِمَا أَوْجَبْتَ عَلَیَّ مِنْ شُکْرِکَ وَ عَرَّفْتَنِی مِنْ نَعْمَائِکَ وَ أَلْبَسْتَنِی مِنْ عَافِیَتِکَ وَ أَفْضَلْتَ عَلَیَّ مِنْ جَزِیلِ عَطِیَّتِکَ فَإِنَّکَ قُلْتَ یَا سَیِّدِی لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَأَزِیدَنَّکُمْ وَ لَئِنْ کَفَرْتُمْ إِنَّ عَذابِی لَشَدِیدٌ وَ قَوْلُکَ صِدْقٌ وَ وَعْدُکَ حَقٌّ وَ قُلْتَ سَیِّدِی وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَهَ اللَّهِ لا تُحْصُوها وَ قُلْتَ ادْعُوا رَبَّکُمْ تَضَرُّعاً وَ خُفْیَهً وَ قُلْتَ ادْعُوهُ خَوْفاً وَ طَمَعاً إِنَ

ص: ۴۳

رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ قَلِيلًا مِنْ کَثِيرٍ مَعَ حَاجَةٍ بِی إِلَيْهِ عَظِيمَةٍ وَ غِنَاکَ عَنْهُ قَدِيمٌ وَ هُوَ عَلَيْکَ سَهْلٌ يَسِيرٌ.

اللَّهُمَّ إِنَّ عَفْوَکَ عَنْ ذَنْبِی وَ تَجَاوُزَکَ عَنْ خَطِيئَتِی وَ صَفْحَکَ عَنْ ظُلْمِی وَ سَتْرَکَ عَلَی قَبِيحِ عَمَلِی وَ حِلْمَکَ عَنْ کَثِيرِ جُرْمِی عِنْدَ مَا کَانَ مِنْ خَطَئِی وَ عَمْدِی أَطْمَعَنِی فِی أَنْ أَسْأَلَکَ مَا لَا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ فَصِرْتُ أَدْعُوکَ آمِناً وَ أَسْأَلُکَ مُسْتَأْنِساً- لَا خَائِفاً وَ لَا وَجِلًا مُدِلًّا عَلَيْکَ فِيمَا قَصَدْتُ فِيهِ إِلَيْکَ فَإِنْ أَبْطَأَ عَنِّی عَتَبْتُ بِجَهْلِی عَلَيْکَ وَ لَعَلَّ الَّذِی أَبْطَأَ عَنِّی هُوَ خَيْرٌ لِی لِعِلْمِکَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ فَلَمْ أَرَ مَوْلًی کَرِيماً أَصْبَرَ عَلَی عَبْدٍ لَئِيمٍ مِنْکَ عَلَيَّ يَا رَبِّ إِنَّکَ تَدْعُونِی فَأُوَلِّی عَنْکَ وَ تَتَحَبَّبُ إِلَيَّ فَأَتَبَغَّضُ إِلَيْکَ وَ تَتَوَدَّدُ إِلَيَّ فَلَا أَقْبَلُ مِنْکَ کَأَنَّ لِیَ التَّطَوُّلَ عَلَيْکَ ثُمَّ لَا يَمْنَعُکَ ذَلِکَ مِنَ الرَّحْمَةِ بِی وَ الْإِحْسَانِ إِلَيَّ وَ التَّفَضُّلِ عَلَيَّ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فَارْحَمْ عَبْدَکَ الْجَاهِلَ وَ عُدْ عَلَيْهِ بِفَضْلِ إِحْسَانِکَ وَ جُودِکَ إِنَّکَ جَوَادٌ کَرِيمٌ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّيْلَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله عليه و آله: يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا رَحِيمُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا غَفُورُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا رَءُوفُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا حَنَّانُ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]دعای شب شانزدهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

خداوندا، منزهی تو و معبودی جز تو وجود ندارد، به توفیق خود پرستیده می شوی و به واسطه یاری نکردنت، مورد انکار قرار می گیری. عبرت هایت را نشان دادی و تغییراتت آشکار گشت و آثار گذشتگان را پند آیندگان قرار دادی، خواهش های نفس چیره اند و لذت ها انسان را به سوی خود می کشند و ما با عدم بصیرت و نا پسندانه مانع امر و نهی تو می شویم، و از راه راست منحرف می شویم و از راه های درست دوری می جوییم. پس اگر شتاب می کردی، از ما انتقام می گرفتی و در این حال ستمی از تو سرنزده بود، لیکن نیکی ات را ادامه می دهی و مهلت می دهی و از روی مهرورزی و بخشش خود، درنگ می کنی. چه بسا کسانی که نعمت خود را به آنان ارزانی داشتی و امکان دادی که از کفر گناه بزرگ توبه کنند و بعد از فرو رفتن در تنگنا هدایت نمودی، به گونه ای که اگر هدایت تو نبود، گمراه و نابود بودند، تا این که براهین تو آنان را رهایی بخشید؛ و چه بسا کسانی که نعمت را بر آنان گستردی و طغیان ورزیدند و نرمی نشان دادی و آنها لجوج و گستاخ شدند و سرانجام از آنان انتقام گرفتی و از راه برکندی. خداوندا، پس در این شب مرا از کسانی قرار ده که عملشان را پسندیده ای و لغزش هایشان را آمرزیده ای و بر غفلتشان رحم کرده ای و موی پیشانی شان را گرفته و به اطاعت خود کشانده ای و بازگشتشان را به بهشت و جوار خود قرار داده ای. درود و سلام خداوند بر حضرت محمد و خاندان او، ای مهربان ترین مهربانان .

دعای این شب به نقل از کتاب عمل شهر رمضان نوشته محمدبن ابی قرّه: خداوندا، تو معبود منی و من نیازمند توام. در بزرگداشت نامت، جز تو شفیعی ندارم و نه کسی که نزدیک تر از تو به من باشد و امیدم به او فراوان. پیشاپیش خواسته های خود و بعد از یاد نعمت هایت، به تو اقرار می کنم و مدح و ثنایم مخصوص توست، بزرگی ات را می ستایم و مقام قدست را

تسبیح می کنم. ستایش تو را که سپاسگزاری از خود را بر من واجب نمودی و نعمتت را به من شناساندی و عافیتت را به من پوشاندی و عطایای بزرگ و برترت را به من ارزانی داشتی؛ زیرا ای آقای من، فرمودی: {اگر سپاسگزاری کنید، نعمت شما را افزون خواهم کرد و اگر ناسپاسی نمایید، قطعا عذاب من سخت خواهد بود.} و سخن تو راست و وعده ات حق است و ای آقای من،

فرمودی: {اگر نعمت [های] خدا را شماره کنید، آن را نمی توانید بشمارید.} و نیز فرمودی: {پروردگار خود را به زاری و نهانی بخوانید.} و فرمودی: {با بیم و امید او را بخوانید که رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است.} خدایا، من اندک از بسیار را درخواست می کنم با این که نیاز من به آن بسیار و بی نیازی تو از آن دیرینه است، و برآوردن آن برای تو آسان و راحت است.

خداوندا، بخشیدن گناهان و در گذشتن از خطاها و نادیده گرفتن ستم ها و پوشانیدن اعمال ناپسند و بردباری ات در برابر گناهان بزرگی که سهوا یا عمدا از من سر زده است، مرا حریص کرده تا چیزی از تو بخواهم که مستحق آن نیستم. با اطمینان تو را می خوانم و بدون ترس و دلهره و با شوق و محبت، در حالی که بر تو ناز می کنم، آنچه را که از تو می خواهم، می خواهم. اگر حاجتم به تاخیر افتد، با جهل خود تو را سرزنش می کنم، در حالی که شاید تاخیر آن به خیر من بوده است، زیرا تو از عاقبت همه چیز آگاهی. پس ای پروردگار من، آقایی بزرگوارتر و شکیباتر از تو که بر بنده فرومایه اش صبر کند، ندیده ام؛ زیرا ای پروردگار من، تو مرا می خوانی و من از تو رو برمی گردانم و با من اظهار دوستی می کنی و من بر تو خشم می کنم و به من مهربانی می کنی و من نمی پذیرم، گویی که من بر تو منت گذارده و چیزی بخشیده ام، با این همه، مانع رحمت و نیکی و تفضل تو به جود و کرم بر من نشد، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و بر این بنده نادانت رحم کن و با فضل و نیکوکاری ات بر او ببخش، به راستی که تو بخشنده و بزرگواری.

دعایی منقول از رسول اکرم صلی الله علیه و آله در این شب: ای خدا ای خدا، ای خدا ای خدا، ای خدا ای خدا ای خدا، ای رحمت گستر ای رحمت گستر، ای رحمت گستر ای رحمت گستر، ای رحمت گستر ای رحمت گستر، ای رحمت گستر ای رحمت گستر، ای مهربان ای مهربان، ای مهربان ای مهربان، ای مهربان ای مهربان، ای مهربان ای مهربان، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار مهربان ای بسیار مهربان، ای بسیار مهربان ای بسیار مهربان، ای بسیار مهربان ای بسیار مهربان، ای بسیار مهربان ای بسیار مهربان، ای بسیار مهرورز ای بسیار مهرورز، ای بسیار مهرورز ای بسیار مهرورز، ای بسیار مهرورز ای بسیار مهرورز، ای بسیار مهرورز ای بسیار مهرورز، ای بلندپایه ای بلند پایه، ای بلندپایه ای بلند پایه، ای بلندپایه ای بلند پایه ای، ای بلندپایه ای بلند پایه، بر محمد و آل محمد درود فرست، به راستی که تو بسیار آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم السادس عشر من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ یَوْمِ السَّادِسَ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی ذَنْبِی وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقِی وَ بَارِکْ لِی فِیمَا رَزَقْتَنِی وَ لَا تُحْوِجْنِی إِلَی أَحَدٍ

سِوَاکَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مِنْ فَضْلِکَ وَ بَارِکْ لَنَا فِی رِزْقِکَ وَ أَغْنِنَا عَنْ خَلْقِکَ وَ لَا تَحْرِمْنَا وَفْدَکَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُکَ السَّعَهَ مِنْ طَیِّبِ رِزْقِکَ وَ الْعَوْنَ عَلَی طَاعَتِکَ وَ الْقُوَّهَ عَلَی عِبَادَتِکَ اللَّهُمَّ عَافِنَا مِنْ بَلَائِکَ وَ ارْزُقْنَا

ص: ۴۴

مِنْ فَضْلِکَ وَ اکْفِنَا شَرَّ خَلْقِکَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ وَفِّقْنِی لِعَمَلِ الْأَبْرَارِ وَ جَنِّبْنِی فِیهِ مُرَافَقَهَ الْأَشْرَارِ وَ آوِنِی بِرَحْمَتِکَ فِی دَارِ الْقَرَارِ بِأُلُوهِیَّتِکَ یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، گناهم را بیامرز و روزی ات را بر من بگستران و آن را مبارک گردان و مرا به هیچ کس جز خودت نیازمند مکن. خدایا، از فضل خود روزی مان کن و روزی ات را بر ما مبارک گردان و از آفریده هایت بی نیازمان گردان و از عطا و پاداش خود محروم مگردان. خداوندا، ما روزی پاک و گسترده و یاری بر اطاعت و توان انجام عبادتت را از تو می خواهیم. خدایا، ما را از بلای خود عافیت بخش و از فضل خود، روزی مان کن و از شرّ آفریده هایت کفایت فرما - . الاقبال: ۱۵۵-۱۵۷ - .

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز من را به عمل نیکان موفق بدار و از همدمی با بدان دور بدار و به رحمت خود در سرای آرامش جای ده، به عبودیت تو ای خدای پیشینیان و آیندگان .

**[ترجمه]

الباب الحادی و العشرون فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله السابعه عشر منه و یومها و فیها عده روایات

اشاره

منها الغسل المشار إلیه و منها أنها اللیله التی التقی فی صبیحتها الجمعان یوم بدر و نصر الله نبیه صلی الله علیه و آله و منها ما نختاره من عده فصول فی الدعوات بعده روایات.

رِوَایَهٌ مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهَا فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِیقَهِ وَ هِیَ فِی اللَّیْلَهِ السَّابِعَهَ عَشَرَ: سُبْحَانَ الْعَزِیزِ بِقُدْرَتِهِ الْمَالِکِ بِغَلَبَتِهِ الَّذِی لَا یَخْرُجُ شَیْ ءٌ عَنْ قَبْضَتِهِ وَ لَا أَمْرٌ إِلَّا بِیَدِهِ الَّذِی یَجُودُ مُبْتَدِئاً وَ مَسْئُولًا وَ یُنْعِمُ مُعِیداً هُوَ الْحَمِیدُ الْمَجِیدُ نَحْمَدُهُ بِتَوْفِیقِهِ فَنِعَمُهُ بِذَلِکَ جُدُدٌ لَا تُحْصَی وَ نُمَجِّدُهُ بِآلَائِهِ وَ بِجَلَالاتِهِ فَأَیَادِیهِ لَا تُکَافَی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُمَلِّکُ الْمَالِکِینَ وَ یُعِزُّ الْأَعِزَّاءَ وَ یُذِلُّ الْأَذَلِّینَ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ اللَّیْلَهَ لَیْلَهُ سَبْعَ عَشْرَهَ عَشْرٌ وَ هِیَ أَوَّلُ عُقُودِ الْأَعْدَادِ وَ سَبْعٌ وَ هِیَ شَرِیفَهُ الْآحَادِ لَاحِقَهٌ بِنَعْتِ سَابِقِهِ وَیْلٌ لِمَنْ أَمْضَاهُنَّ بِغَیْرِ حَقٍّ لَکَ یَا مَوْلَاهُ قَضَاکَ وَ لَا مُقَرِّبٍ إِلَیْکَ أَرْضَاکَ وَ أَنَا أَحَدُ أَهْلِ الْوَیْلِ صَدَّتْنِی عَنْکَ بِطْنَهُ الْمَآکِلِ وَ الْمَشَارِبِ وَ غَرَّنِی بِکَ أَمْرُ الْمَسَارِبِ وَ سَعَهُ الْمَذَاهِبِ وَ اجْتَذَبَتْنِی إِلَی لَذَّاتِهَا سِنَتِی وَ رَکِبْتُ الْوَطِیئَهَ اللَّذِیذَهَ مِنْ غَفْلَتِی فَاطْرُدْ عَنِّی الِاغْتِرَارَ وَ أَنْقِذْنِی وَ أَنِّفْ بِی عَلَی الِاسْتِبْصَارِ وَ احْفَظْنِی مِنْ یَدِ الْغَفْلَهِ وَ سَلِّمْنِی إِلَی الْیَقَظَهِ بِسَعَادَهٍ مِنْکَ تُمْضِیهَا وَ تَقْضِیهَا لِی وَ تُبَیِّضُ وَجْهِی لَدَیْکَ وَ تُزْلِفُنِی عِنْدَکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّیْلَهِ السَّابِعَهَ عَشَرَ مِنْهُ رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی الْعَالِمِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: هَذِهِ اللَّیْلَهُ هِیَ اللَّیْلَهُ الَّتِی الْتَقَی فِیهَا الْجَمْعَانِ یَوْمَ بَدْرٍ وَ أَظْهَرَ اللَّهُ تَعَالَی آیَاتِهِ الْعِظَامَ فِی أَوْلِیَائِهِ وَ أَعْدَائِهِ الدُّعَاءُ فِیهَا- یَا صَاحِبَ مُحَمَّدٍ- صلی الله علیه و آله یَوْمَ حُنَیْنٍ وَ یَا مُبِیرَ الْجَبَّارِینَ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۵۵- ۱۵۷.

وَ يَا عَاصِمَ النَّبِيِّينَ أَسْأَلُكَ بِ يس وَ الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ وَ بِ طه وَ سَائِرِ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَهَبَ لِيَ اللَّيْلَهَ تَأْيِيداً تَشُدُّ بِهِ عَضُدِي وَ تَسُدُّ بِهِ خَلَّتِي يَا كَرِيمُ أَنَا الْمُقِرُّ بِالذُّنُوبِ فَافْعَلْ بِي مَا تَشَاءُ لَنْ يُصِيبَنِي إِلَّا مَا كَتَبْتَ لِي عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَ أَنْتَ حَسْبِي وَ أَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَعِيشَهِ أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِي بُلْغَهً إِلَى انْقِضَاءِ أَجَلِي أَتَقَوَّى بِهَا عَلَى جَمِيعِ حَوَائِجِي وَ أَتَوَصَّلُ بِهَا إِلَيْكَ مِنْ غَيْرِ أَنْ تَفْتِنَنِي بِإِكْثَارٍ فَأَطْغَى أَوْ بِتَقْتِيرٍ عَلَيَّ فَأَشْقَى وَ لَا تَشْغَلْنِي مِنْ شُكْرِ نِعْمَتِكَ وَ أَعْطِنِي غِنًى عَنْ شِرَارِ خَلْقِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ الدُّنْيَا وَ شَرِّ مَا فِيهَا اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا لِي سِجْناً وَ لَا تَجْعَلْ فِرَاقَهَا لِي حَزَناً أَخْرِجْنِي عَنْ فِتْنَتِهَا إِذَا كَانَتِ الْوَفَاهُ خَيْراً لِي مِنْ حَيَاتِي مَقْبُولًا عَمَلِي إِلَى دَارِ الْحَيَوَانِ وَ مَسَاكِنِ الْأَخْيَارِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَزْلِهَا وَ زِلْزَالِهَا وَ سَطَوَاتِ سُلْطَانِهَا وَ بَغْيِ بُغَاتِهَا اللَّهُمَّ مَنْ أَرَادَنِي فَأَرِدْهُ وَ مَنْ كَادَنِي فَكِدْهُ وَ اكْفِنِي هَمَّ مَنْ أَدْخَلَ عَلَيَّ هَمَّهُ وَ صَدِّقْ قَوْلِي بِفِعْلِي وَ أَصْلِحْ لِي حَالِي وَ بَارِكْ لِي فِي أَهْلِي وَ مَالِي وَ وُلْدِي وَ إِخْوَانِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِي وَ اعْصِمْنِي فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِي حَتَّى أَلْقَاكَ وَ أَنْتَ عَنِّي رَاضٍ- وَ تَسْأَلُ حَاجَتَكَ ثُمَّ تَسْجُدُ فِي دُبُرِ الدُّعَاءِ وَ تَقُولُ فِي سُجُودِكَ سَجَدَ وَجْهِيَ الْفَانِي الْبَالِي الْمَوْقُوفُ الْمُحَاسَبُ الْخَاطِي لِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ الْبَاقِي الدَّائِمِ الْغَفُورِ الرَّحِيمِ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَ بِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ زِيَادَهً- اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ اللَّيْلَهِ الْعَظِيمَهِ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا عَصَمْتَنِي مِنْ مَهَاوِي الْهَلَكَهِ وَ التَّمَسُّكِ بِحِبَالِ الظَّلَمَهِ وَ الْجُحُودِ لِطَاعَتِكَ وَ الرَّدِّ عَلَيْكَ أَمْرَكَ وَ التَّوَجُّهِ إِلَى غَيْرِكَ وَ الزُّهْدِ فِيمَا عِنْدَكَ وَ الرَّغْبَهِ فِيمَا عِنْدَ غَيْرِكَ مَنّاً مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ وَ رَحْمَهً رَحِمْتَنِي بِهَا مِنْ غَيْرِ عَمَلٍ سَالِفٍ مِنِّي وَ لَا اسْتِحْقَاقٍ لِمَا صَنَعْتَ بِي وَ اسْتَوْجَبْتَ مِنِّي الْحَمْدَ عَلَى الدَّلَالَهِ عَلَى الْحَمْدِ وَ اتِّبَاعِ أَهْلِ الْفَضْلِ وَ الْمَعْرِفَهِ وَ التَّبَصُّرِ بِأَبْوَابِ الْهُدَى وَ لَوْلَاكَ مَا اهْتَدَيْتُ إِلَى طَاعَتِكَ وَ لَا عَرَفْتُ أَمْرَكَ وَ لَا سَلَكْتُ سَبِيلَكَ فَلَكَ الْحَمْدُ كَثِيراً وَ لَكَ الْمَنُّ فَاضِلًا وَ بِنِعْمَتِكَ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّیْلِهِ السَّابِعَهَ عَشَرَ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله:

اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی أَنْزَلْتَ فِیهِ الْقُرْآنَ وَ أَمَرْتَ بِعِمَارَهِ الْمَسَاجِدِ وَ الدُّعَاءِ وَ الصِّیَامِ وَ الْقِیَامِ وَ حَتَمْتَ لَنَا فِیهِ الِاسْتِجَابَهَ فَقَدِ اجْتَهَدْنَا وَ أَنْتَ أَعَنْتَنَا فَاغْفِرْ لَنَا فِیهِ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا وَ اعْفُ عَنَّا فَإِنَّکَ رَبُّنَا وَ ارْحَمْنَا فَإِنَّکَ سَیِّدُنَا وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ یَنْقَلِبُ إِلَی مَغْفِرَتِکَ وَ رِضْوَانِکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]یکی از اعمال شب هفدهم، عبارت از غسل است که بدان اشاره شد و این، شبی است که در صبح آن، دو گروه در جنگ بدر جنگیدند و خداوند پیامبر خود صلی الله و آله را پیروز گردانید. دعاهای این شب که بر گرفته از چندین روایت هستند، عبارتند از: دعای شب هفدهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

منزه باد خدایی که به قدرت خود سربلند و به چیرگی خود مالک است و هیچ چیز از قبضه اختیار او خارج نیست و هیچ امری نیست جز آن که به دست اوست، خدایی که ابتدائاً و با درخواست می بخشد و نعمت خود را باز می گرداند و ستوده و والا است و با توفیق او، او را ستایش می کنیم، از این رو نعمت های او پی در پی و بی شمار است و به واسطه نعمت ها و راهنمایی هایش او را به بزرگی یاد می کنیم، و عطاهایش را نمی توان جبران نمود و ستایش خدا را که مالک مالکان است و به عزتمندان عزت می بخشد و خواران را خوار می گرداند. خداوندا، این شب، شب هفدهم ماه رمضان است، ده که اولین دهه هاست و هفت که بهترین اعداد مفرد می باشد که در پی عدد سابق آمده است. ای مولای من، وای بر کسی که این روزها را به سر کرده باشد، بدون آنکه حقی از تو ادا کند و یا بدون نزدیکی به درگاهت، بخواهد تو را خشنود سازد و وای بر من؛ زیرا پرکردن شکم از خوراکی ها و نوشیدنی ها مرا از تو بازداشت و تعدد راه ها و روش ها مرا فریفت و خواب آلودگی ام مرا به سوی لذت های آن کشاند و از غفلت، بر مرکب لذت ها سوار شدم، پس فریفتگی را از من دور کن و مرا نجات ده و بر بصیرت و روشنگری ام بدار و مرا از غفلت باز دار و به بیداری و هوشیاری بسپار، به سعادتی که آن را بر من قطعی بگردانی و رویم را نزد خود سپید گردانی و مرا به خود نزدیک کنی، ای مهربان ترین مهربانان، درود و سلام خداوند بر محمد، پیامبر خدا و خاندان او.

دعای دیگر در شب هفدهم که در روایت است حضرت باقر علیه السلام فرمودند: این شب همان شبی است که در آن دو گروه در جنگ بدر جنگیدند و خداوند متعال، معجزات بزرگ خود را درباره دوستان و دشمنانش آشکار نمود. متن دعا به این صورت است: ای یاور محمد، درود و سلام خدا بر او و خاندانش، در جنگ حنین و ای نابود کننده سرکشان و ای حافظ پیامبران، به حق یس و قرآن استوار و به حق طه و دیگر سوره های قرآن بزرگ، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در این شب چنان نیرویی به من ببخشی که بازویم را بدان قوی سازم و نیازم را برآورده کنم. ای بزرگوار، من به گناهانم اعتراف می کنم، پس هر چه خواهی با من بکن، که جز آن چه مقرر نموده ای به من نخواهد رسید، تنها بر تو توکل نمودم و تو برای من کافی هستی و تو پروردگار عرش با کرامت می باشی. خداوندا، از تو خواستارم تا زمانی که زنده ام و تا پایان عمرم، بهترین روزی را به من ارزانی دار. تا به واسطه آن، بر انجام خواسته هایم نیرو بگیرم و به تو نزدیکی جویم، نه آنکه روزی ات چنان فراوان باشد که طغیان کنم و یا چنان کم که به زحمت افتم و مرا از سپاسگزاری نعمتت به چیز دیگر مشغول مساز و بی نیازی از مردمان بد را به من عطا کن و به تو پناه می برم از شر دنیا و آن چه در آن

است.

خـدایا، دنیا را زنـدان من و جـدایی از آن را مایه انـدوهم قرار مـده، و هر گاه که مرگ برای من بهتر از زنـدگانی شد، از فتنه های دنیا به سوی سـرای زندگانی و جایگاه نیکان ببر، در حالی که عملم را پذیرفته ای، و از تنگی و سـختی و سـستی و تسلط دنیا و تجاوز تجاوزکاران آن به تو پناه می برم. خداونـدا، هر کس قصـدی به من دارد، تو او را قصـد کن. هر کس بخواهـد به مـن نیرنـگ بزنـد، نیرنگش بزن و مرا از انـدوه کسـی که انـدوه خـود را بر من وارد کنـد، کفـایت کن و گفتـار مرا بـا کردارم تصدیق کن و حالم را اصـلاح گردان و خانواده و مال و فرزندان و برادرانم را برای من خجسته بدار. خداوندا، گناهان گذشته ام را بیامرز و مرا درآنچه از عمرم باقی مانده است، حفظ کن، تا در حالی که از من خشنودی، با تو ملاقات کنم .

پس حـاجتت را بخواه، و بعـد از خوانـدن دعـای فوق سـجده کن و در سـجده بگو: چهره فـانی و از بین رونـده ام که نگاه می دارند و از او حساب می کشند و گناه کار است، در برابر تو که گرامی و پاینده و جاودانی و بسیار آمرزنده و مهربان به سجده افتـاده است. پـاک است پروردگـار بلنـد مرتبه من و او را سـتایش می کنم، از خـدا آمرزش می خواهـم و به درگاه او توبه می کنم.

سپس بگو: خداونـدا، ای پروردگـار این شب بزرگ، سـتایش تو را که مرا از پرتگـاه هـای نابودی و چنگ زدن به رشـته های تـاریکی و انکـار طـاعت و رد دسـتوراتت و تـوجه به غیر تـو و عـدم تمایـل به آن چه نزد تـو است و گرایش به آن چه در نزد دیگران است، نگـاه داشـتی؛ و این بخششـی است که به من ارزانی داشتی و رحمتی که مرا مورد رحمت خود قرار دادی، نه به واسـطه اعمال گذشـته ام و یا آن که مسـتحق و مسـتوجب نیکی تو باشم. تو را سپاس که مرا بر شکر خود رهنمون ساختی و به پیروی از اهل دانش و معرفت و بصـیرت به درهای هـدایت راهنمایی کردی و اگر تو نبودی، نه به طاعتت رهنمون می شـدم و نه دسـتوراتت را می شـناختم و نه راه تو را می پیمودم. پس سـپاس بسـیار مخصوص توست و منت برتر برای توست، به نعمت های تو، همه کارهای شایسته کامل می گردد.

دعـایی دیگر منقول از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله در این شب: خداونـدا، این همـان ماه رمضانی است که قرآن را در آن فرو فرسـتادی و فرمـان آبـادانی مسـجدها و دعـا و روزه داری و شب خیزی در آن را دادی و اجـابت دعا را حتمی کردی و ما تلاش خود را کردیم و تو ما را بر آن یاری نمودی، پس ما را در این ماه بیامرز و آن را آخرین ماه رمضان ما قرار مـده و از ما درگـذر، که تو پروردگـار مایی و بر ما رحم کن که تو سـرور مایی و ما را از کسانی قرار ده که به سوی آمرزش و خشـنودی ات باز می گردند، به راستی که تو والاترین و بزرگ ترین هستی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم السابع عشر من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ السَّابِعَ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ لَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً وَ لَا تُحْوِجْنِی إِلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ أَثْبِتْ قَلْبِی عَلَی طَاعَتِکَ اللَّهُمَّ اعْصِمْنِی بِحَبْلِکَ وَ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ نَجِّنِی مِنَ النَّارِ بِعَفْوِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ تَعْجِیلَ مَا تَعْجِیلُهُ خَیْرٌ لِی وَ تَأْخِیرَ مَا تَأْخِیرُهُ خَیْرٌ لِی اللَّهُمَّ مَا رَزَقْتَنِی مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلَالًا طَیِّباً فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَهٍ اللَّهُمَّ سُدَّ فَقْرِی فِی الدُّنْیَا وَ اجْعَلْ

غِنَایَ فِی نَفْسِی وَ اجْعَلْ رَغْبَتِی فِیمَا عِنْدَکَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْ رَجَاءَکَ فِی قَلْبِی وَ اقْطَعْ رَجَائِی عَنْ خَلْقِکَ حَتَّی لَا أَرْجُوَ أَحداً غَیْرَکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ وَ فِی سَفَرِی فَاحْفَظْنِی وَ فِی أَهْلِی فَاخْلُفْنِی وَ فِیمَا رَزَقْتَنِی فَبَارِكْ لِی وَ فِی نَفْسِی فَذَلِّلْنِی وَ فِی أَعْیُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِی وَ إِلَیْکَ یَا رَبِّ فَحَبِّبْنِی وَ فِی صَالِحِ الْأَعْمَالِ فَقَوِّنِی وَ بِسُوءِ عَمَلِی فَلَا تُبْسِلْنِی وَ بِسَرِیرَتِی فَلَا تَفْضَحْنِی وَ بِقَدْرِ ذُنُوبِی فَلَا تَخْذُلْنِی وَ إِلَیْکَ یَا رَبِّ أَشْکُو غُرْبَتِی وَ بُعْدَ دَارِی وَ قِلَّهَ مَعْرِفَتِی وَ هَوَانِی عَلَی النَّاسِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ اهْدِنِی فِیهِ لِصَالِحِ الْأَعْمَالِ وَ اقْضِ لِی فِیهِ الْحَوَائِجَ وَ الْآمَالَ یَا مَنْ لَا یَحْتَاجُ إِلَی التَّفْسِیرِ وَ السُّؤَالِ یَا عَالِماً بِمَا فِی صُدُورِ الصَّامِتِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، هیچ گاه مرا به اندازه یک چشم بر هم زدن، به خود وامگذار و به هیچ یک از آفریده هایت محتاج مکن و دلم را بر طاعتت استوار بدار. خدایا، مرا با چنگ زدن به ریسمانت حفظ کن و از روزی خود بهره مند گردان و با گذشت خود از آتش جهنم رهایی ام ده. خدایا، شتاب کردن آن چه را که شتاب در آن به خیر من است و به تاخیر انداختن آن چه را که تاخیر آن به خیر من است، از تو خواهانم. خدایا، روزی مرا حلال و آسان و همراه با عافیت از جانب خود قرار ده. خداوندا، ناداری مرا در دنیا برطرف کن و بی نیازی را در جانم قرار ده و مرا به سوی خود متمایل گردان. خداوندا، امیدت را در دلم استوار بدار و امیدم را از آفریده هایت قطع کن، تا به کسی غیر از تو امید نبندم، ای پروردگار جهانیان. خدایا، مرا در سفر نگاه دار و در نبود من، تو حافظ خانواده ام باش و روزی ام را بر من مبارک گردان. و مرا در نزد خودم خوار و در چشم مردم بزرگ بدار و ای پروردگار، مرا محبوب خود قرار ده و بر انجام اعمال شایسته یاری کن و به اعمال ناپسند دچار مکن و درون مرا بر ملاـ نکن و مرا به اندازه گناهانم خوار مکن. و ای پروردگار من، از غربت در نزد مردم، دوری خانه و معرفت اندکم به درگاه تو شکایت می کنم. ای مهربان ترین مهربانان. - .الاقبال: ۱۵۸-۱۶۱ -

دعای دیگر این روز: خدایا، در این روز مرا به اعمال شایسته رهنمون شو و خواسته ها و آرزوهایم را برآور. ای خدایی که نیاز به توضیح و درخواست نداری، ای خدایی که به آن چه در دل خاموشان می گذرد آگاهی، بر محمد و خاندان پاک او درود فرست .

**[ترجمه]

الباب الثانی و العشرون فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الثامنه عشر منه و یومها و فیه عده روایات

اشاره

مِنْهَا رِوَایَهٌ مِنْ کُتُبِ أَصْحَابِنَا وَ هِیَ فِی اللَّیْلَهِ الثَّامِنَهَ عَشَرَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۵۸- ۱۶۱.

لَا شَرِيکَ لَهُ فِی مُلْکِهِ وَ لَا مُنَازِعَ فِی قُدْرَتِهِ أَحْصَی کُلَّ شَیْ ءٍ عَدَداً وَ خَلَقَهُ وَ جَعَلَ لَهُ أَمَداً فَکَلَّ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی هالِکٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُکْمُ وَ إِلَیْهِ یَرْجِعُونَ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِی قَهَرَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِجَبَرُوتِهِ وَ اسْتَوْلَی عَلَیْهِ بِقُدْرَتِهِ وَ مَلَکَهُ بِعِزَّتِهِ سُبْحَانَ خَالِقِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً الَّذِی کَفَلَنِی بِرَحْمَتِهِ وَ غَذَّانِی بِنِعْمَتِهِ وَ فَسَحَ لِی فِی عَطِیَّتِهِ وَ مَنَّ عَلَیَّ بِهِدَایَتِهِ بِمَا أَلْهَمَنِی مِنْ وَحْدَانِیَّتِهِ وَ التَّصْدِیقِ بِأَنْبِیَائِهِ وَ حَامِلِی رِسَالاتِهِ وَ بِکُتُبِهِ الْمُنْزَلَهِ عَلَی بَرِیَّتِهِ الْمُوجِبَهِ بِحُجَّتِهِ الَّذِی لَمْ یَخْذُلْنِی بِجُحُودٍ وَ لَمْ یُسْلِمْنِی إِلَی عَنُودٍ وَ جَعَلَ مِنْ أَکَارِمِ أَنْبِیَائِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَرُومَتِی وَ مِنْ أَفَاضِلِهِمْ نَبْعَتِی وَ لِخَاتَمِهِمْ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ عَوْنَتِی اللَّهُمَّ لَا تُذَلِّلْ مِنِّی مَا أَعْزَزْتَ وَ لَا تَضَعْنِی بَعْدَ أَنْ رَفَعْتَ وَ لَا تَخْذُلْنِی بَعْدَ أَنْ نَصَرْتَ وَ اطْوِ فِی مَطَاوِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ ذُنُوبِی مَغْفُورَهً وَ أَدْعِیَتِی مَسْمُوعَهً وَ قُرُبَاتِی مَقْبُولَهً فَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّیْلَهِ الثَّامِنَهَ عَشَرَ مِنْهُ رَوَیْنَاهَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَمَا حَمِدْتَ نَفْسَکَ وَ أَفْضَلَ مَا حَمِدَکَ الْحَامِدُونَ مِنْ خَلْقِکَ حَمْداً یَکُونُ أَرْضَی الْحَمْدِ لَکَ وَ أَحَقَّ الْحَمْدِ عِنْدَکَ وَ أَحَبَّ الْحَمْدِ إِلَیْکَ وَ أَفْضَلَ الْحَمْدِ لَدَیْکَ وَ أَقْرَبَ الْحَمْدِ مِنْکَ وَ أَوْجَبَ الْحَمْدِ جَزَاءً عَلَیْکَ حَمْداً لَا یَبْلُغُهُ وَصْفُ وَاصِفٍ وَ لَا یُدْرِکُهُ نَعْتُ نَاعِتٍ وَ لَا وَهْمُ مُتَوَهِّمٍ وَ لَا فِکْرُ مُتَفَکِّرٍ حَمْداً یَضْعُفُ عَنْهُ کُلُّ أَحَدٍ مِمَّنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ وَ یَقْصُرُ عَنْهُ وَ عَنْ حُدُودِهِ وَ مُنْتَهَاهُ جَمِیعُ الْمَعْصُومِینَ الْمُؤَیَّدِینَ الَّذِینَ أَخَذْتَ مِیثَاقَهُمْ فِی کِتَابِکَ الَّذِی لَا یُغَیَّرُ وَ لَا یُبَدَّلُ حَمْداً یَنْبَغِی لَکَ وَ یَدُومُ مَعَکَ وَ لَا یَصْلُحُ إِلَّا لَکَ حَمْداً یَعْلُو حَمْدَ کُلِّ حَامِدٍ وَ شُکْراً یُحِیطُ بِشُکْرِ کُلِّ شَاکِرٍ حَمْداً یَبْقَی مَعَ بَقَائِکَ وَ یَزِیدُ إِذَا رَضِیتَ وَ یَنْمِی کُلَّمَا شِئْتَ حَمْداً خَالِداً مَعَ خُلُودِکَ وَ دَائِماً مَعَ دَوَامِکَ کَمَا فَضَّلْتَنَا عَلَی کَثِیرٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ لِمَا وَهَبْتَ مِنْ مَعْرِفَتِکَ وَ صِیَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَقَامِ مُحَمَّدٍ وَ بِمَقَامِ أَنْبِیَائِکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلَ صَوْمِی وَ

تَصْرِفَ إِلَيَّ وَ إِلَى أَهْلِي وَ وُلْدِي وَ أَهْلِ بَيْتِي وَ مَنْ يَعْنِينِي أَمْرُهُ وَ إِلَى جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنْ فَضْلِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ عَافِيَتِكَ وَ نِعَمِكَ وَ رِزْقِكَ الْهَنِيءِ الْمَرِيءِ مَا تَجْعَلُهُ صَلَاحاً لِدِينِنَا وَ قِوَاماً لِآخِرَتِنَا.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَنَا بِشَهْرِنَا هَذَا وَ أَنْزَلَ عَلَيْنَا فِيهِ الْقُرْآنَ وَ عَرَّفَنَا حَقَّهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْبَصِيرَةِ فَبِنُورِ وَجْهِكَ يَا إِلَهَنَا وَ إِلَهَ آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ارْزُقْنَا فِيهِ التَّوْبَةَ وَ لَا تَخْذُلْنَا وَ لَا تُخْلِفْ ظَنَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْجَلِيلُ الْجَبَّارُ.

وَ رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام: أَنَّ فِي ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مَضَتْ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ أُنْزِلَ الزَّبُورُ.

قلت أنا ينبغي أن يكون لها زياده من الاحترام و العمل المشكور.

**[ترجمه]دعای شب هجدهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه: معبودی جز خدا وجود ندارد، یگانه است و شریکی در سلطنت، و ستیزه جویی در قدرتش نیست و همه چیز را به شماره آورده است و برای آفریده ها وقت مشخصی قرار داده است. از این رو، تمام موجوداتِ اعم از موجوداتی که دیده می شوند و یا دیده نمی شوند، جز روی او نابودند و همه به سوی او بازگردانده می شوند و پاک است خدایی که همه اشیا را مغلوب خود قرار داد و به قدرت خویش بر آن ها مستولی شد و با عزتش در اختیار خود درآورد. پاک است خدایی که مرا آفرید در حالی که هیچ چیز نبودم و به رحمت خویش سرپرستی مرا عهده دار شد و به نعمت خود مرا تغذیه نمود و عطاهای خود را بر من گستراند و با الهام یگانگی خود و تصدیق پیامبران و حاملان پیامش و نیز تصدیق کتاب هایی که بر آفریدگانش فرو فرستاد و وسیله اتمام حجت بر آن ها، هدایت خود را بر من ارزانی داشت، خدایی که مرا در زمره منکران قرار نداد تا خوار گردم و به ستیزه جویان نسپرد و از نژاد و ریشه بزرگوارترین و برترین پیامبران که درود خدا بر آنان، قرار داد و مرا با خاتم پیامبران یاری نمود. خدایا، عزت مرا خوار مگردان و بعد از آن که مرا بالا بردی، پایین میاور و پس از آن که یاری ام کردی، مرا تنها رها مکن و گناهانم را در این شب بیامرز و دعاهایم را بشنو و اعمالی را که برای تقرب به درگاهت به جا آورده ام، بپذیر. به راستی که تو بر هر چیز توانایی، درود و سلام خداوند بر محمد پیامبر خدا و خاندان او.

دعایی دیگر در این شب، به نقل از کتاب عمل شهر رمضان اثر محمدبن ابی قرّه: خداوندا، ستایش تو را همان گونه که خود را ستوده ای و به برترین ستایشی که ستایش گران از آفریده هایت تو را ستوده اند، ستایشی که مورد پسندترین و شایسته ترین و محبوب ترین و برترین و نزدیک ترین و پاداش آورترین ستایش باشد، ستایشی که توصیف هیچ توصیف کننده و ستایش هیچ ستایشگر و خیال هیچ خیال کننده و اندیشه هیچ اندیشمندی بدان نرسد، ستایشی که اهل آسمان ها و زمین ها از آن ناتوان باشند و همه افراد معصوم و مویدی که در کتاب بدون تغییر و تبدیل خود از آنان پیمان گرفته ای، به حدود و منتهای آن نرسند، ستایشی که زیبنده تو است و پیوسته با تو می ماند و جز برای تو شایسته نیست، ستایشی که از ستایش همه ستایشگران برتر باشد و سپاسی که سپاسگزاری همه سپاسگزاران را در بر بگیرد، ستایشی که همیشه با تو باشد و هر گاه پسندیدی افزون گردد و هر گاه خواستی ببالد، ستایشی جاودان با جاودانگی تو و پاینده با پایداری تو، چنان که ما را بر بسیاری از آفریده هایت برتری دادی و شناخت خود و روزه ماه رمضان را بر ما ارزانی داشتی. خداوندا، به مقام

محمـد و دیگر پیامبرانت که درود بر او و آنان، از تو می خواهم بر محمـد و آل محمـد درود فرستی و روزه ام را بپـذیری و از روزی افزون و رحمت و عـافیت و نعمت ها و روزی گوارای خود به انـدازه ای که به صـلاح دین و سـبب اسـتواری آخرت ما باشد، به من و بستگان و فرزندان و خاندان و کسانی که مورد اهتمام من هستند و به همه مردان و زنان مومن، ارزانی داری.

دعایی دیگر منقول از رسول اکرم صـلی الله علیه و آله در این شب: سـتایش خدا را که ما را به واسـطه این ماه گرامی داشت و قرآن را در آن بر ما فرو فرستاد و حق آن را بر ما روشن گردانید و خدا را بر این بصیرت سپاس می گوییم. پس ای معبود ما و معبود پـدران نخستین مـا، تو را به نور رویت سوگنـد، توبه در این ماه را روزی مان کن و از یاری ما دست برنـدار و بر خلاف حسن ظن ما عمل مکن. به راستی که تو بزرگ و سرفراز هستی.

در حـدیث است که امام صادق علیه السـلام فرمودنـد: در هجـدهم ماه رمضان زبور نازل شـد. بنابراین، شایسته است در حفظ حرمت آن بیشتر دقت کنیم و اعمال نیک انجام دهیم .

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثامن عشر من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ الثَّامِنَ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ إِنَّ الظَّلَمَهَ كَفَرُوا بِكِتَابِكَ وَ جَحَدُوا آيَاتِكَ فَكَذَّبُوا رُسُلَكَ وَ شَرَعُوا غَيْرَ دِينِكَ وَ سَعَوْا بِالْفَسَادِ فِی أَرْضِكَ وَ تَعَاوَنُوا عَلَى إِطْفَاءِ نُورِكَ وَ شَاقُّوا وُلَاهَ أَمْرِكَ وَ وَالَوْا أَعْدَاءَكَ وَ عَادَوْا أَوْلِيَاءَكَ وَ ظَلَمُوا أَهْلَ بَيْتِ نَبِيِّكَ اللَّهُمَّ فَانْتَقِمْ مِنْهُمْ وَ اصْبُبْ عَلَيْهِمْ عَذَابَكَ وَ اسْتَأْصِلْ شَأْفَتَهُمْ اللَّهُمَّ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا دِينَكَ دَغَلًا وَ مَالَكَ دِوَلًا وَ عِبَادَكَ خَوَلًا فَاكْفُفْ بَأْسَهُمْ وَ أَوْهِنْ كَيْدَهُمْ وَ اشْفِ مِنْهُمْ صُدُورَ الْمُؤْمِنِينَ وَ خَالِفْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَ شَتِّتْ أَمْرَهُمْ وَ اجْعَلْ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ وَ اسْفِكْ بِأَيْدِی الْمُؤْمِنِينَ دِمَاءَهُمْ وَ خُذْهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْهَدُ يَوْمَ الْقِيَامَهِ وَ يَوْمَ حُلُولِ الطَّامَّهِ أَنَّهُمْ لَمْ يُذْنِبُوا لَكَ ذَنْباً وَ لَمْ يَرْتَكِبُوا لَكَ مَعْصِيَهً وَ لَمْ يُضِيعُوا لَكَ طَاعَهً وَ أَنَّ سَيِّدَنَا وَ مَوْلَانَا صَاحِبُ الزَّمَانِ الْهَادِی الْمَهْدِیُّ

التَّقِیُّ النَّقِیُّ الزَّكِیُّ الرَّضِیُّ فَاسْلُكْ بِنَا عَلَى يَدَيْهِ مِنْهَاجَ الْهُدَى وَ الْمَحَجَّهَ الْعُظْمَى وَ قَوِّنَا عَلَى مُتَابَعَتِهِ وَ أَدَاءِ حَقِّهِ وَ احْشُرْنَا فِی أَعْوَانِهِ وَ أَنْصَارِهِ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعاءِ(۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْيَوْمِ: اللَّهُمَّ نَبِّهْنِی فِيهِ لِبَرَكَاتِ أَسْحَارِهِ وَ نَوِّرْ فِيهِ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۱۶۳- ۱۶۵.

قَلْبِی بِضِیَاءِ أَنْوَارِهِ وَ خُذْ بِکَلِّ أَعْضَائِی إِلَی اتِّبَاعِ آثَارِهِ یَا نُورَ قُلُوبِ الْعَارِفِینَ.

**[ترجمه]خداونـدا، ستمگران به کتاب تو کفر ورزیدنـد و آیاتت را انکار کردنـد و فرسـتادگانت را تکذیب نمودند و دینی غیر از دین تو بنیـان نهادنـد و در فسـاد بر روی زمین کوشـیدند و بر خـاموش کردن نور تو همکاری نمودنـد و با والیان امر تو ستیزه جویی کردند و با دشـمنانت دوستی نمودند و با دوستانت دشمنی ورزیدند و به اهل بیت پیامبرت ستم نمودند. خدایا، از آنان انتقام بگیر و عـذاب را بر آنان نازل کن و آنان را از ریشه بر کن. خـدایا، آنان دین تو را تباه کردند و اموالت را دست به دست چرخاندنـد و بنـدگانت را به بردگی کشاندنـد، پس جلـوی قـدرت آنـان را بگیر و نیرنگشـان را سـست کن و دل هـای مومنان را از شر آنان بهبودی بخش و میان دل های دشمنانت اختلاف بینداز و کار آنان را آشفته بگردان و تندی و ترس آنان را در میان خودشان قرار ده و خون آنان را به دست مومنان بریز و از آن جا که خبر ندارند، بگیرشان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست. خدایا، ما در روز قیامت که مصیبت آن فراگیر است، گواهی می دهیم که آنان هیچ گاه گناه نکرده اند و هرگز معصیت مرتکب نشده اند و هیچ گاه طاعت تو را ترک نکرده اند و این که مولا و سرور ما امام زمان علیه السلام است، او که هـدایتگر هـدایت یافته و پرهیزکار و پاک و پاکیزه و مورد پسـند تو است، پس به دست او، ما را در راه هـدایت و مسـیر بزرگ او قرار ده و بر پیروی از او و ادای حقش یـاری کن و مـا را جزو یـاران او محشور گردان. به راسـتی که تو شـنونده دعا هستی. - . الاقبال: ۱۶۳-۱۶۵ -

دعـای دیگر این روز: خداونـدا، در این روز مرا برای بهره برداری از برکات سـحرهای آن، بیـدار و آماده کن و دلم را به پرتو انوار آن روشن گردان و تمام اعضای بدنم را پیرو آثار آن قرار ده. ای نور دل عارفان.

**[ترجمه]

أقول

ثم ساق الکلام فی أعمال اللیله التاسعه عشر منه علی النهج الذی سننقله فی باب أعمال لیالی الإحیاء ثم قال رضی الله عنه.

**[ترجمه]سـپس سـید بن طـاووس با ذکر اعمال شب نوزدهم سـخنش را پی گرفته است آن گونه که ما در باب اعمال شـب های احیا خواهیم آورد

**[ترجمه]

البـاب الرابع و العشـرون فیما نـذکره من زیادات و دعوات فی اللیله العشـرین منه و یومها و فیها ما نختاره من عـده روایات بالدعوات

اشاره

البـاب الرابع و العشرون فیمـا نـذکره من زیـادات و دعوات فی اللیله العشرین منه و یومهـا و فیهـا مـا نختـاره من عـده روایـات بالدعوات (۱)

مِنْهَا مَا وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِیقَهِ وَ هِیَ فِی اللَّیْلَهِ الْعِشْرِینَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّی لَا إِلَهَ لِی غَیْرُکَ أَوَحِّدُهُ وَ لَا رَبَّ لِی سِوَاکَ أَعْبُدُهُ أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ- لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَ کَیْفَ یَکُونُ کُفْوٌ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ لِلْخَالِقِ وَ مِنَ الْمَرْزُوقِینَ لِلرَّازِقِ وَ مَنْ لَا یَسْتَطِیعُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَ لَا ضَرّاً وَ لَا یَمْلِکُونَ مَوْتاً وَ لَا حَیَاهً وَ لَا نُشُوراً هُوَ مَالِکُ ذَلِکَ کُلِّهِ بِعَطِیَّتِهِ وَ تَحْرِیمِهِ وَ یَبْتَلِی بِهِ وَ یُعَافِی مِنْهُ- لا- یُسْئَلُ عَمَّا یَفْعَلُ وَ هُمْ یُسْئَلُونَ إِلَهِی وَ سَیِّدِی مَا أَغَبَّ شَهْرَ الصِّیَامِ إِلَی جَانِبِ الْفَنَاءِ وَ أَنْتَ الْبَاقِی وَ آذَنَ بِالانْقِضَاءِ وَ أَنْتَ الدَّائِمُ وَ هُوَ الَّذِی عَظَّمْتَ حَقَّهُ فَعَظُمَ وَ کَرَّمْتَهُ فَکَرُمَ وَ إِنَّ لِی فِیهِ الزَّلَّاتِ کَثِیرَهً وَ الْهَفَوَاتِ عَظِیمَهً إِنْ قَاصَصْتَنِی بِهَا کَانَ شَهْرَ شِقَاوَتِی وَ إِنْ سَمَحْتَ لِی بِهَا کَانَ شَهْرَ سَعَادَتِی اللَّهُمَّ وَ کَمَا أَسْعَدْتَنِی بِالْإِقْرَارِ بِرُبُوبِیَّتِکَ مُبْتَدِئاً فَأَسْعِدْنِی بِرَحْمَتِکَ وَ رَأْفَتِکَ وَ تَمْحِیصِکَ وَ سَمَاحَتِکَ مُعِیداً فَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ کَثِیراً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ ذَکَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ کَلَّفْتَنِی مِنْ نَفْسِی مَا أَنْتَ أَمْلَکُ بِهِ مِنِّی وَ قُدْرَتُکَ أَعْلَی مِنْ قُدْرَتِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْطِنِی مِنْ نَفْسِی مَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ خُذْ لِنَفْسِکَ رِضَاهَا مِنْ نَفْسِی إِلَهِی لَا طَاقَهَ لِی بِالْجَهْدِ وَ لَا صَبْرَ لِی عَلَی الْبَلَاءِ وَ لَا قُوَّهَ لِی عَلَی الْفَقْرِ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَحْظُرْ عَلَیَّ رِزْقَکَ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْمُبَارَکِ وَ لَا تُلْجِئْنِی إِلَی خَلْقِکَ بَلْ تَفَرَّدْ یَا سَیِّدِی بِحَاجَتِی وَ تَوَلَّ کِفَایَتِی وَ انْظُرْ فِی أُمُورِی فَإِنَّکَ إِنْ وَکَلْتَنِی إِلَی خَلْقِکَ تَجَهَّمُونِی وَ إِنْ أَلْجَأْتَنِی إِلَی أَهْلِی حَرَمُونِی وَ مَقَتُونِی وَ إِنْ

۱- ۱. هاهنا فی الأصل بیاض، راجع الی شرح ذلک فی المقدّمه.

أَعْطَوْا أَعْطَوْا قَلِيلًا نَكِداً وَ مَنُّوا عَلَيَّ كَثِيراً وَ ذَمُّوا طَوِيلًا فَبِفَضْلِكَ يَا سَيِّدِي فَأَغْنِنِي وَ بِعَطِيَّتِكَ فَانْعَشْنِي وَ بِسَعَتِكَ فَابْسُطْ يَدِي وَ بِمَا عِنْدَكَ فَاكْفِنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِمَّا مَضَى مِنْ ذُنُوبِي فَأُنْسِيتُهَا وَ هِيَ مُثْبَتَةٌ عَلَيَّ يُحْصِيهَا عَلَيَّ الْكِرَامُ الْكَاتِبُونَ يَعْلَمُونَ مَا أَفْعَلُ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ مُوبِقَاتِ الذُّنُوبِ وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِنْ مُفْظِعَاتِ الذُّنُوبِ وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِمَّا فَرَضَ عَلَيَّ فَتَوَانَيْتُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِنْ نِسْيَانِ الشَّيْ ءِ الَّذِي بَاعَدَنِي مِنْ رَبِّي وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِنَ الزَّلَّاتِ وَ الضَّلَالاتِ وَ مِمَّا كَسَبَتْ يَدِي وَ أُؤْمِنُ بِهِ وَ أَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ كَثِيراً وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ.

ثم تدعو بأدعيه کل لیله منه و قد قدمنا منه طرفا فی أول لیله فلا تکسل عنه.

**[ترجمه]بر گرفته ایم - .این قسمت در نسخه سفید بود، برای شرح آن به مقدمه رجوع شود. -

دعای شب بیستم بر اساس کتب کهن راویان:

خداوندا، تو پروردگار من هستی و من معبودی جز تو که به یگانگی او معتقد باشم و پروردگاری غیر تو که او را بپرستم، ندارم. تو یگانه و بی همتا و بی نیازی، نه زاده ای و نه زاده شده ای و هیچ کس همتای تو نیست. چگونه آفریده ها و روزی داده شده ها و کسانی که نمی توانند به خود سود و زیان برسانند و اختیار مرگ و زندگانی و برانگیخته شدن خود را ندارند، می توانند همتای آفریدگار و روزی ده خود باشند. اوست که با بخشیدن و محروم نمودن، گرفتار ساختن و عافیت بخشیدن، مالک همه این ها است و از آن چه انجام می دهد، بازخواست نمی شود، در حالی که بندگان مورد بازخواست قرار می گیرند. ای معبود و سرور من، چه قدر ماه رمضان رو به پایان است و تویی پاینده، و در حال سپری شدن است و این تویی که همیشه می مانی. این ماه، ماهی است که حق آن را بزرگ داشته ای و در نتیجه بزرگ گردید. و آن را گرامی داشتی پس والا گردید. و من لغزش های فراوان و اشتباهات بزرگ دارم که اگر مرا به آن ها قصاص کنی، این ماه بدبختی من خواهد بود؛ و اگر ببخشی، ماه نیکبختی من خواهد بود.

خدایا، همان گونه که در آغاز این ماه با اعتراف به پروردگاری ات مرا نیکبخت نمودی، با رحمت و مهرورزی و پاک کردن بدی ها و بخشندگی ات در پایان آن نیکبخت بگردان، که تو بر هر چیز توانایی، درود و سلام فراوان خداوند بر محمد و خاندان او.

دعایی دیگر در شب بیستم به نقل از کتاب عمل شهر رمضان اثر محمد بن ابی قرّه: خداوندا، مرا به چیزی مکلف نموده ای که بیشتر از من اختیار آن را داری و قدرت تو از قدرت من برتر است، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و از نفس من چیزی به من بده که تو را از من خرسند سازد و خشنودی خود را شامل حال من کن. خدایا، من توان تحمل سختی و شکیبایی در برابر بلا و تحمل فقر را ندارم. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و روزی ات را در این ماه خجسته از من باز مدار و به آفریده هایت نیازمند مکن، بلکه ای سرور من، به تنهایی حاجتم را برآور و مرا کفایت کن و در امورم نظری کن؛ زیرا اگر مرا به آفریده هایت واگذار کنی، با ترش رویی با من برخورد خواهند کرد و اگر به خانواده ام نیازمند کنی، محرومم می کنند

و با من دشـمنی می ورزند، عطای آنان کم و منتشان بسیار و سرزنششان طولانی است، پس ای سرور من، به روزی افزون خود مرا بی نیـاز کن و به عطـای خود بالا‌یم بر و به روزی گسترده خود، دسـتم را بگشـا و به آن چه نزد تو است، کفـایتم کن. ای مهربان ترین مهربانان.

دعای منقول از پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم در این شب: به درگاه خداوند طلب اسـتغفار می کنم از گناهان گذشته ام که فراموش کرده ام در حالیکه علیه من ثبت شـده اند و فرشـتگان گرامی حساب آنها را دارند و از اعمال من آگاهند، و از گناهـان نـابود کننـده آمرزش می طلبم و از گناهـان بسـیار زشت، آمرزش می خـواهم و از آن چه بر من واجب نمود و در آن سستی ورزیـدم، آمرزش می طلبم و از فراموش کردن چیزی که مرا از پروردگارم دور کرد، آمرزش می خواهم و از لغزش ها و گمراهی هایم و از آنچه مرتکب شـدم، از خـدا آمرزش می طلبم و به او ایمان می آورم و بسـیار بر او توکل می کنم و از او آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم و آمرزش می طلبم.

سپس دعاهـای هر شب از مـاه رمضـان را که پیش از این، برخی از آن هـا را در اعمـال شب اول ذکر کردیم بخوان و احساس خستگی نکن .

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم العشرين من دعاء غير متكرر

دُعَاءُ يَوْمِ الْعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الطَّاهِرِ الْمُطَهَّرِ یَا مَنِ اسْتَجَابَ لِأَبْغَضِ خَلْقِهِ إِلَیْهِ إِذْ قَالَ- أَنْظِرْنِی إِلی یَوْمِ یُبْعَثُونَ فَـإِنِّی لَـا أَکُونُ أَسْوَأَ حَالًـا مِنْهُ فِیمَـا سَأَلْتُکَ فَاسْـتَجِبْ لِی فِیمَـا دَعَوْتُـکَ وَ أَعْطِنِی یَا رَبِّ مَا سَأَلْتُکَ إِنِّی أَسْأَلُـکَ یَا سَیِّدِی أَنْ تُصَـلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ تَنْتَصِـرُ بِهِ لِـدِینِکَ وَ تُقَاتِلُ بِهِ عَـدُوَّکَ فِی الصَّفِّ الَّذِی ذَکَرْتَ فِی کِتَابِکَ فَقُلْتَ- کَأَنَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ مَعَ أَحَبِّ خَلْقِکَ إِلَیْکَ فِی أَحَبِّ الْمَوَاطِنِ لَـدَیْکَ اللَّهُمَّ وَ فِی صُدُورِ الْکَافِرِینَ فَعَظِّمْنِی وَ فِی أَعْیُنِ الْمُؤْمِنِینَ فَجَلِّلْنِی وَ فِی نَفْسِـی وَ أَهْـلِ بَیْتِی فَـذَلِّلْنِی وَ حَبِّبْ إِلَیَّ مَنْ أَحْبَبْتَ وَ بَغِّضْ إِلَیَّ مَنْ أَبْغَضْتَ وَ وَفِّقْنِی لِـأَحَبِّ الْـأُمُورِ إِلَیْـکَ وَ أَرْضَاهَا لَـدَیْکَ اللَّهُمَّ إِنِّی مِنْکَ إِلَیْکَ أَفِرُّ وَ لَیْسَ ذَلِکَ إِلَّا مِنْ خَوْفِی عَـدْلَکَ وَ إِیَّاکَ أَسْأَلُکَ بِکَ لِأَنَّهُ لَیْسَ أَحَدٌ إِلَّا دُونَکَ وَ لَا أَقْدِرُ أَنْ أَسْتَتِرَ مِنْکَ فِی لَیْلٍ وَ لَا نَهَارٍ وَ أَنَا عَارِفٌ بِرُبُوبِیَّتِکَ مُقِرٌّ بِوَحْدَانِیَّتِکَ أَحَطْتَ یَا إِلَهِی خَبَراً بِأَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِ- لَا یَشْغَلُکَ شَیْ ءٌ عَنْ شَیْ ءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِنَّکَ

عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ(۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الْمَـذْکُورِ: اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَیَّ فِیهِ أَبْوَابَ الْجِنَانِ وَ أَغْلِقْ عَنِّی فِیهِ أَبْوَابَ النِّیرَانِ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ لِتِلَاوَهِ الْقُرْآنِ یَا مُنْزِلَ السَّکِینَهِ فِی قُلُوبِ الْمُؤْمِنِینَ.

**[ترجمه]خداوندا، به اسم اندوخته و پاک و پاکیزه ات از تو درخواست می کنم. ای خدایی که دعای منفورترین آفریده هایت را مستجاب نمودی، آن گاه که گفت: {تا روزی که مردم برانگیخته می شوند، به من مهلت ده.} و حال من در آن چه از تو می خواهم، بدتر از او نیست. پس دعایم را مستجاب کن و ای پروردگار من، آن چه را که از تو می خواهم، به من عطا کن. ای آقای من، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از یاوران دین خود قرار ده که به وسیله آنان با دشمنت پیکار می کنی، در همان صفی که در کتابت یاد کرده ای و فرموده ای: {گویی بنایی ریخته شده از سرب اند.} با محبوب ترین بندگان و در بهترین جای نزد خود.

خداوندا، مرا در دل کافران بزرگ و در چشم مومنان والاـ و در نزد خود و بستگانم خوار گردان و هر کس را که دوست داری، محبوب من بگردان و هر کس را دشمن داری، دشمن من بگردان و به محبوب ترین و مورد پسندترین کارها در نزد خود، موفق گردان. خداوندا، از تو به سوی تو می گریزم؛ چون از دادگری تو می ترسم و تنها تو را از تو طلب می کنم، زیرا همه پایین تر از تو هستند و در شب یا روز هیچ گریزی از تو نمی یابم و پروردگاری تو را می شناسم و به یگانگی ات اعتراف می کنم. ای معبود من، بر آسمانیان و زمینیان احاطه کرده ای و از حال آنان آگاهی و هیچ چیز تو را از چیز دیگر به خود مشغول نمی کند و معبودی جز تو وجود ندارد، به راستی که تو بر هر چیز توانایی - .الاقبال: ۱۹۱-۱۹۲ و در چاپ دیگر صفحات ۴۲۱-۴۲۲ می باشد. - .

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز درهای بهشت ها را بر من بگشا و درهای آتش جهنم را به رویم ببند و بر خواندن قرآن موفق بدار، ای کسی که آرامش را در دل های مومنان قرار می دهی.

**[ترجمه]

أقول

ثم ساق الکلام فی أعمال اللیله الحادیه عشر منه علی النهج الذی سننقله فی باب أعمال لیالی الإحیاء ثم قال رضی الله عنه.

**[ترجمه]سپس مرحوم سید، سخن را درباره اعمال شب بیست و یکم پی گرفته است آن گونه که ما آن را در اعمال شب های احیاء می آوریم،

**[ترجمه]

الباب السادس و العشرون فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الثانیه و العشرین منه و یومها

اشاره

و فيها ما نختاره من عده روايات منها الغسل الذى رويناه فى كل ليله من العشر الأواخر.

وَ مِنْهَا دُعَاءٌ وَجَدْنَاهُ فِی كُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِيقَهِ وَ هُوَ فِی اللَّيْلَهِ الثَّانِيَهِ وَ الْعِشْرِينَ: سُبْحَانَ مَنْ تَبْهَرُ قُدْرَتُهُ الْأَفْكَارَ وَ يَمْلَأُ عَجَائِبُهُ الْأَبْصَارَ الَّذِی لَا يَنْقُصُهُ الْعَطَاءُ وَ لَا يَتَعَرَّضُ جُودَهُ الذَّكَاءُ الَّذِی أَنْطَقَ الْأَلْسُنَ بِصِفَاتِهِ وَ اقْتَدَرَ بِالْفِعْلِ عَلَى مَفْعُولَاتِهِ وَ أَدْخَلَ فِی صَلَاحِهَا الْفَسَادَ وَ عَلَى مُجْتَمَعِهَا الشَّتَاتَ وَ عَلَى مُنْتَظِمِهَا الِانْفِصَامَ لِيَدُلَّ الْمُبْصِرِينَ عَلَى أَنَّهَا فَانِيَهٌ مِنْ صُنْعِهِ بَاقٍ مَخْلُوقَهٌ مِنْ إِنْشَاءِ خَالِقٍ لَا بَقَاءَ وَ لَا دَوَامَ إِلَّا لَهُ الْوَاحِدُ الْغَالِبُ الَّذِی لَا يُغْلَبُ وَ الْمَالِكُ الَّذِی لَا يُمْلَكُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی بَلَّغَنِيكِ لَيْلَهً طَوَيْتُ يَوْمَهَا عَلَى صِيَامٍ وَ رُزِقْتُ فِيهِ الْيَقَظَهَ مِنَ الْمَنَامِ وَ قَصَدْتُ رَبَّ الْعِزَّهِ بِالْقِيَامِ بِرَحْمَهٍ مِنْهُ تَخُصُّنِی وَ نِعْمَهٍ أَلْبَسَتْنِی وَ حُسْنَى تَغْشِّنِی وَ أَسْأَلُهُ إِتْمَامَ ابْتِدَائِهِ وَ زِيَادَتِی مِنِ اجْتِبَائِهِ فَإِنَّهُ الْمَلِيكُ الْقَدِيرُ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ كَثِيراً.

وَ مِنْهَا مَا ذَكَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی كِتَابِهِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ دُعَاءُ لَيْلَهِ اثْنَيْ وَ عِشْرِينَ:(۲) يَا سَالِخَ اللَّيْلِ مِنَ النَّهَارِ فَإِذَا نَحْنُ مُظْلِمُونَ وَ مُجْرِیَ الشَّمْسِ لِمُسْتَقَرِّهَا ذَلِكَ بِتَقْدِيرِكَ يَا عَزِيزُ يَا عَلِيمُ وَ مُقَدِّرَ الْقَمَرِ مَنَازِلَ حَتَّى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ يَا نُورَ كُلِّ نُورٍ وَ مُنْتَهَى كُلِّ رَغْبَهٍ وَ وَلِیَّ كُلِّ نِعْمَهٍ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ،

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۱۹۱- ۱۹۲ و فى طبع آخر ۴۲۱- ۴۲۲.

۲- ۲. كذا.

يَا قُدُّوسُ يَا وَاحِدُ يَا صَمَدُ يَا فَرْدُ يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ وَ مُجْرِيَ الْبُحُورِ وَ يَا بَاعِثَ مَنْ فِي الْقُبُورِ وَ يَا مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِدَاوُدَ عليه السلام يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ-(۱) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ فِي السُّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِي فِي عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِي مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِي يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِي وَ إِيمَاناً يُذْهِبُ الشَّكَّ عَنِّي وَ تُرْضِيَنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِي الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِي عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِي فِيهَا يَا رَبِّ ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَيْكَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّي بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَغْنِنِي يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْكَ وَاسِعٍ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ ارْزُقْنِي الْعِفَّهَ فِي بَطْنِي وَ فَرْجِي وَ فَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ وَفِّقْ لِي لَيْلَهَ الْقَدْرِ عَلَى أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِي لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ زياده بغير الروايه يَا ظَهْرَ اللَّاجِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ كُنْ لِي حِصْناً وَ حِرْزاً يَا كَهْفَ الْمُسْتَجِيرِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ كُنْ لِي حِصْناً كَهْفاً وَ عَضُداً وَ

نَاصِراً وَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ كُنْ لِي غِيَاثاً وَ مُجِيراً يَا وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ كُنْ لِي وَلِيّاً يَا مُجْرِيَ غُصَصِ الْمُؤْمِنِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَجِرْ غُصَّتِي وَ نَفِّسْ هَمِّي وَ أَسْعِدْنِي فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ سَعَادَهً لَا أَشْقَى بَعْدَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: أَنْتَ سَيِّدِي جَبَّارٌ غَفَّارٌ قَادِرٌ قَاهِرٌ سَمِيعٌ عَلِيمٌ غَفُورٌ رَحِيمٌ غَافِرُ الذَّنْبِ وَ قَابِلُ التَّوْبِ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ص: ۵۳

۱- ۱. قد مر فی ج ۹۷ ص ۳۵۷ ما يتعلق بهذه الجمله من الدعاء التی تتكرر فی العشر الأواخر، راجعه.

فَالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوَى مُولِجُ اللَّيْلِ فِی النَّهَارِ وَ مُولِجُ النَّهَارِ فِی اللَّيْلِ وَ مُخْرِجُ الْحَیِّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ مُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَیِّ رَازِقُ الْعِبَادِ بِغَيْرِ حِسَابٍ يَا جَبَّارُ يَا جَبَّارُ يَا جَبَّارُ يَا جَبَّارُ يَا جَبَّارُ يَا جُبَارُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اعْفُ عَنِّی وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]باب بیست و ششم - . در متن بحار بعد ار باب بیست و چهارم به باب بیست و ششم آمده است و این بدان دلیل است که باب بیست و پنجم مربوط به اعمال شب و روز بیست و یکم بوده است که در بخش شبهای قدر آمده است. (مترجم)

-

اعمال و دعاهای مخصوص شب و روز بیست و دوم، برگرفته شده از چندین روایت

در این شب غسل مستحب است. روایت مربوط به استحباب غسل در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان را پیش از این ذکر کردیم.

دعاهای مخصوص شب بیست و دوم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

پاک است خدایی که قدرت او بر اندیشه چیره است و شگفتی هایش دیده ها را پر کرده است، خدایی که عطایش، چیزی از او نمی کاهد و زیرکی به پهنای جود او راه نمی یابد، او که زبان ها را به صفات خود گویا گردانید و بر کرده هایش نیرو گرفت و در سامان آن نابسامانی و برگرد آمده اش، پریشانی و بر امور منظم، از هم گسیختگی را وارد کرد، تا به روشندلان نشان دهد، این ها اموری ناپایدار از خالقی پایدار هستند، آفریده آفریدگاری هستند که جز برای او پایندگی و جاودانگی نیست و او یگانه چیره ای است که مغلوب نمی گردد و دارنده ای است که به ملک کسی در نمی آید. ستایش خدا را که مرا به این شب رساند که روزش را با روزه داری گذراندم و در این شب به جای خواب، بیداری روزی ام گردید و با شب خیزی در آن از پروردگار شکست ناپذیر خود می خواهم که رحمت ویژه اش را به من اختصاص دهد و نعمتش را بر من بپوشاند و مرا در پوشش نیکی ام قرار دهد و از او می خواهم، نعمت هایش را بر من تمام کند و چیزهایی را که به من ارزانی داشته است، افزون گرداند؛ زیرا او پادشاه توانمند است. درود و سلام فراوان خداوند بر محمد و خاندان او.

دعای این شب به نقل از کتاب عمل شهر رمضان اثر محمد بن ابی قرّه در شب بیست و دوم: ای کسی که شب را از روز بر می کنی و ما در تاریکی فرو می رویم و ای کسی که به تقدیر خود، آفتاب را در جایگاه استقرارش روان می سازی، ای سربلند ای آگاه و ای کسی که منزل های ویژه برای ماه مقدر کرده ای تا این که در پایان مانند خوشه ا ی کهنه می شود. ای روشنایی تمام روشنایی ها و ای پایان همه خواهش ها و ای سرپرست همه نعمت ها، ای خدا ای رحمت گستر ای مهربان، ای بسیار پاکیزه ای یگانه ای بی نیاز ای تک ای تدبیر کننده همه ی امور و جاری سازنده دریاها و ای برانگیزاننده اهل قبور و ای نرم کننده آهن برای داود علیه السلام. ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگمنشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خدایی که بخشنده و مهربان است، از تو درخواست می کنم، اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب امور استوار را فرود آورند - . مراجعه کن به

جلد ۹۷ صفحه ۳۵۷، پیرامون این فراز از دعا که در دهه آخر ماه رمضان تکرار می شود، سخن رفته است. – ،

پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شـهیدان و نیکوکاری ام را در بالاترین جـای بهشت قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار تا قلبم بی هیـچ واسـطه ای تو را دریابـد و ایمانی به من ده که شک و تردیـدم را بزداید و خشـنودی از آن چه نصـیبم کرده ای به من ارزانی دار و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شـیعیان آل محمـد را بـدان موفق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربـان ترین مهربانـان. و به نیرو و قـدرت خود، به درخواست آن چه از من بازداشـته ای امتحـانم مکن و ای پروردگـار من، با دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیـاز گردان و عفت شـکم و عورت را به من روزی کن و همه دلگیری هـا و انـدوه هـا را از من رفع کن و مرا دشـمن شاد مکن و مرا به درک شب قـدر، به بهترین حالتی که کسـی آن را دیـده است، موفق گردان و به آن چه محمـد و آل محمد علیهم السـلام را بـدان موفق نموده ای، موفق بدار و فلان حاجات مرا بر آور... همین لحظه همین لحظه... و این واژه را تا نفس داری تکرار کن.

ادامه این دعا بر اساس روایت دیگر: ای پشـتوانه پناه آورنـدگان، بر محمـد و آل محمد درود فرست و دژ و نگاه دار من باش. ای پناهگـاه پناه جویان، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و پناهگاه و پشتیبان و یاور من باش. ای فریادرس فریادخواهان، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و فریادرس و پناه دهنده من باش، ای سـرپرست مومنان، بر محمد و آل محمد درود فرست و سرپرست من باش. ای برطرف کننـده غصه مومنان، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و غصه ام را برطرف کن و دلگیری ام را بزدای و در این ماه بزرگ مرا چنان نیکبخت گردان که بعد از آن به شقاوت نیفتم، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب منقول از پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم: سرور من، تو باشکوه، بسیار آمرزنده، توانا، چیره، شنوا، آگاه، بسیار بخشاینده، مهربان، بخشاینده گناه و توبه پذیر، سخت کیفر دهنده، شکافنده دانه و هسته، فرو برنده شب در روز و روز در شب و بیرون آورنده زنده از مرده و مرده از زنده هستی و بدون حساب به بندگانت روزی می دهی. ای باشکوه چیره، ای باشـکوه باشـکوه ای باشـکوه ای باشـکوه ای باشـکوه بر محمد و آل محمد درود فرست و از من درگذر و مرا بیامرز و بر من رحم آر، که تو بسیار آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثانی و العشرین من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ الثَّانِی وَ الْعِشْـرِینَ مِنْ شَـهْرِ رَمَضَانَ: سُـبْحَانَ اللَّهِ الْبَصِـیرِ الَّذِی لَیْسَ شَیْ ءٌ أَبْصَرَ مِنْهُ یُبْصِرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ وَ یُبْصِرُ مَا فِی ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ- لا تُدْرِکُهُ الْأَبْصارُ وَ هُوَ یُدْرِکُ الْأَبْصارَ وَ هُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ لَا تَغْشَی بَصَرَهُ الظُّلُمَاتُ وَ لَـا یُسْـتَتَرُ عَنْهُ بِسَتْرٍ وَ لَـا یُوَارِی مِنْهُ جِـدَارٌ وَ لَا یَغِیبُ عَنْهُ بَرٌّ وَ لَا بَحْرٌ وَ لَا یُکِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ مَا فِی أَصْـلِهِ وَ لَا قَلْبٌ مَا فِیهِ وَ لَا یَسْـتَتِرُ مِنْهُ صَغِیرٌ وَ لَا کَبِیرٌ وَ لَا یَسْـتَخْفِی مِنْهُ صَـغِیرٌ لِصِغَرِهِ وَ لا یَخْفی عَلَیْهِ شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَ لا فِی السَّماءِ- هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُکُمْ فِی الْأَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ ذَلِـکَ اللَّهُ سُـبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُـبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُـبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا

سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذَا الْيَوْمِ: اللَّهُمَّ أَنْزِلْ عَلَيَّ فِيهِ بَرَكَاتِكَ وَ وَفِّقْنِي فِيهِ لِمُوجِبَاتِ مَرْضَاتِكَ وَ أَسْكِنِّي بِبَرَكَتِهِ بُحْبُوحَةَ جِنَانِكَ يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ.

**[ترجمه]پاک است خدای بینایی که هیچ چیز بیناتر از او وجود ندارد، از بالای عرش خود، زیر زمین های هفتگانه و آن چه را که در تاریکی های خشکی ها و دریاها وجود دارد می بیند و او دیدگان را درک می کند ولی دیدگان نمی توانند او را درک کنند و لطیف و آگاه است، و تاریکی ها جلوی دید او را نمی گیرد و با هیچ پرده ای نمی توان چیزی را از او مستور داشت و هیچ دیواری نمی تواند حائل میان او و چیزی شود و هیچ خشکی و دریایی از دید او غایب نمی ماند و هیچ چیز در دل کوه ها و میان قلب ها از او پنهان نمی ماند و هیچ کوچک و بزرگی نمی تواند خود را از دید او پنهان نگاه دارد و هیچ کوچکی به خاطر کوچکی اش بر او مخفی نمی ماند و هیچ چیز نه در زمین و نه در آسمان بر او پنهان نمی ماند. او است که شما را در رحم مادران به هر صورتی که بخواهد شکل می دهد و معبودی جز او که سرافراز و فرزانه است وجود ندارد. پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای صورت نگار، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدایی که پروردگار جهانیان است - .الاقبال: ۲۰۳-۲۰۵ و در چاپ دیگر: ۴۳۲-۴۴۴ - .

دعای دیگر این روز: خداوندا، برکت های خود را بر من فرود آر و توفیق ده که به موجبات خشنودی ات دست یابم و به برکت آن در وسط بهشت جای ده، ای اجابت کننده دعای بیچارگان.

**[ترجمه]

أقول

ثم ساق الكلام فی أعمال اللیله الثالثه عشر منه علی النهج الذی سننقله فی باب أعمال لیالی القدر ثم قال رحمه الله.

**[ترجمه]اعمال شب بیست و سوم در باب اعمال شب قدر آورده خواهد شد .

**[ترجمه]

الباب الثامن و العشرون فیما نذكره مما یختص باللیله الرابعه و العشرین من شهر رمضان

اشاره

فمن ذلك تعیین فضل الغسل فی لیله أربع و عشرین من شهر رمضان رَوَیْنَاهُ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۲۰۳- ۲۰۵ ط و ۴۳۲- ۴۴۴ ط آخر.

بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِی الْحَسَنِ بْنِ سَعِیدٍ مِنْ کِتَابِ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِیِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام اغْتَسِلْ فِی لَیْلَهِ أَرْبَعٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مَا عَلَیْکَ أَنْ تَعْمَلَ فِی اللَّیْلَتَیْنِ جَمِیعاً.

**[ترجمه]باب بیست و هشتم - . باب بیست و هفتم مربوط به اعمال شب و روز بیست و سوم بوده است که در بخش اعمال شبهای قدر خواهد آمد. (مترجم) -

اعمال و دعاهای مخصوص شب بیست و چهارم

غسل در شب بیست و چهارم ماه رمضان مستحب است. ابی الحسن بن سعید از کتاب علی بن عبدالواحد النهدی از ابن عیسی از حزیر از عبدالرحمان بن ابی عبدالله نقل کرده است که امام صادق علیه السلام به من فرمودند: در شب بیست و چهارم ماه رمضان غسل کن. و چه اشکالی دارد که در هر دو شب انجام دهی.

**[ترجمه]

أقول

و قد قدمنا فی عمل لیله إحدی و عشرین (۱)

روایه یغسل کل لیله من العشر الأواخر أیضا.

و من ذلک صلاه الثلاثین رکعه و أدعیتها ثمان منها بین العشاءین و اثنان و عشرون بعد العشاء الآخره و قد تقدم وصف هذه الثلاثین رکعه و أدعیتها عشرون منها فی أول لیله من الشهر و عشر رکعات فی جمله صلاه لیله تسع عشره.

وَ مِنْ ذَلِکَ دُعَاءٌ وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِیقَهِ وَ هُوَ فِی اللَّیْلَهِ الرَّابِعَهِ وَ الْعِشْرِینَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ شَفْعاً وَ وَتْراً الشَّفْعُ وَ الْوَتْرُ مِنْ هَذِهِ اللَّیَالِی الْمُبَارَکَاتِ وَ عَلَی مَا مَنَحَنِی وَ أَعْطَانِی فِیهِنَّ مِنَ الْخَیْرَاتِ وَ تَصَدَّقَ بِهِ عَلَیَّ وَ وَهَبَهُ لِی مِنَ الْبَاقِیَاتِ الصَّالِحَاتِ الَّذِی صَوَّمَنِی لِیَأْجُرَنِی وَ فَطَّرَنِی عَلَی مَا رَزَقَنِی فَکُلٌّ مِنْ عِنْدِهِ وَ بِمِنَنِهِ وَ بِحُسْنِ اخْتِیَارِهِ وَ نَظَرِهِ لِعَبِیدِهِ سُبْحَانَهُ سَیِّداً أَخَذَ بِیَدِی مِنَ الْوَرَطَاتِ وَ مَحَّصَ عَنِّی الْخَطِیئَاتِ وَ کَفَانِی الْمُهِمَّاتِ وَ أَغْنَانِی عَنِ الْمَخْلُوقِینَ وَ لَمْ یَجْعَلْ رِزْقِی إِلَی الْمَرْزُوقِینَ وَ شَهَرَ ذِکْرِی فِی الْعَالَمِینَ وَ جَعَلَ اسْمِی فِی الْمَذْکُورِینَ وَ لَمْ یُشْقِنِی بِعُجْبٍ یَحُطُّنِی عَنْ دَرَجَاتٍ رَفِیعَهٍ فَیُهْوِیَ بِی إِلَی ظُلَمِ غَضَبِهِ وَ نَقِمَتِهِ وَ لَا أَبْلَانِی بِاسْتِحْلَالٍ یَنْزِعُ عَنِّی مَلَابِسَ رَحِمَتِهِ وَ یُعَوِّضُنِی لَبُوسَ الذُّلِّ مِنْ سَخَطِهِ إِیَّاهُ أَشْکُرَ وَ لَهُ أَعْبُدُ وَ مِنْهُ أَرْجُو التَّمَامَ وَ الْمَزِیدَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا یَخْتَصُّ بِهَذِهِ اللَّیْلَهِ مِنَ الدُّعَاءِ بِرِوَایَهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ هُوَ هَذَا:

یَا فَالِقَ الْإِصْبَاحِ یَا جَاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ حُسْبَاناً یَا عَزِیزُ

۱- ۱. سيأتى فى أعمال ليالى القدر ان شاء اللّه.

يَا عَلِيمُ يَا ذَا الْمَنِّ وَ الطَّوْلِ وَ الْقُوَّهِ وَ الْحَوْلِ وَ الْفَضْلِ وَ الْإِنْعَامِ وَ الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا فَرْدُ يَا اللَّهُ يَا وَتْرُ يَا اللَّهُ يَا ظَاهِرُ يَا بَاطِنُ يَا حَيُّ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِی فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِی

مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِی يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِيمَاناً يَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّی وَ تُرْضِيَنِی بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ آتِنِی فِی الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِی يَا رَبِّ فِيهَا ذِكْرَکَ وَ شُكْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَيْکَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّی بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّی بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَغْنِنِی يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ وَاسِعٍ بِحَلَالِکَ عَنْ حَرَامِکَ وَ ارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فِی بَطْنِی وَ فَرْجِی وَ فَرِّجْ عَنِّی كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ وَفِّقْ لِی لَيْلَهَ الْقَدْرِ عَلَی أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِی لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ سَلَامُکَ وَ افْعَلْ بِی كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّی يَنْقَطِعَ النَّفَسُ- زِيَادَهٌ بغير الروايه- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ يَا سَيِّدِی سُؤَالَ مِسْكِينٍ فَقِيرٍ إِلَيْکَ خَائِفٍ مُسْتَجِيرٍ أَسْأَلُکَ يَا سَيِّدِی أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُجِيرَنِی مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا وَ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَهِ وَ تُضَاعِفَ لِی فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ وَ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ عَمَلِی وَ تَرْحَمَ مَسْكَنَتِی وَ تَجَاوَزَ عَمَّا أَحْصَيْتَهُ عَلَيَّ وَ خَفِيَ عَنْ خَلْقِکَ وَ سَتَرْتَهُ عَلَيَّ مَنّاً مِنْکَ وَ تُسَلِّمَنِی مِنْ شَيْنِهِ وَ فَضِيحَتِهِ وَ عَارِهِ فِی عَاجِلِ الدُّنْيَا فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ذَلِکَ وَ عَلَی كُلِّ حَالٍ وَ أَسْأَلُکَ يَا رَبِّ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُتِمَّ نِعْمَتَکَ عَلَيَّ بِسَتْرِ ذَلِکَ فِی الْآخِرَهِ وَ تُسَلِّمَنِی مِنْ فَضِيحَتِهِ وَ عَارِهِ بِمَنِّکَ وَ إِحْسَانِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله عليه و آله: اللَّهُمَّ أَنْتَ أَمَرْتَ بِالدُّعَاءِ

وَ ضَمِنْتَ الْإِجَابَهَ فَدَعَوْنَاکَ وَ نَحْنُ عِبَادُکَ وَ بَنُو إِمَائِکَ وَ نَوَاصِینَا بِیَدِکَ وَ أَنْتَ رَبُّنَا وَ نَحْنُ عِبَادُکَ وَ لَمْ یَسْأَلِ الْعِبَادُ مِثْلَکَ وَ نَرْغَبُ إِلَیْکَ وَ لَمْ یَرْغَبِ الْخَلَائِقُ إِلَی مِثْلِکَ یَا مَوْضِعَ شَکْوَی السَّائِلِینَ وَ مُنْتَهَی حَاجَهِ الرَّاغِبِینَ وَ یَا ذَا الْجَبَرُوتِ وَ الْمَلَکُوتِ وَ یَا ذَا السُّلْطَانِ وَ الْعِزِّ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا بَارُّ یَا رَحِیمُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا ذَا النِّعَمِ الْجِسَامِ وَ الطَّوْلِ الَّذِی لَا یُرَامُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]در ضمن اعمال شب بیست و یکم - .در اعمال شب قدر ذکر خواهد شد، انشالله. - ،

روایتی درباره استحباب غسل در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان ذکر کردیم.

از دیگر اعمال این شب، سی رکعت نماز نافله با دعاهای آن است، که هشت رکعت از آن بین نماز مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. نحوه خواندن این سی رکعت و دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نمازهای شب نوزدهم.

دعای شب بیست و چهارم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

ستایش مخصوص خداست، در شب های مبارک زوج و فرد. در برابر خیراتی که در این شب ها به من ارزانی داشت و عطا کرد و اعمال پاینده و شایسته ای که توفیق آن را به من عطا نمود، او که روزه داری را بر من واجب کرد تا پاداشم دهد و با روزی ای که به من عطا کرد افطاری ام داد. پس همه چیز از جانب او و بخشش او به گزینش نیکو و توجهش به بندگان است. پاک است سروری که دست مرا گرفت و از باتلاق های هلاکت رهایی بخشید و خطاهایم را زدود و در امور مهم و مورد اهتمام من کفایتم نمود و از آفریدگان بی نیاز کرد و روزی ام را به دست روزی داده شدگان نسپرد و آوازه ام را در میان جهانیان شهره گردانید و نامم را در میان یادشدگان قرار داد و با خودبینی ای که مرا از درجات بلند پایین آورد، بدبختم ننمود، تا مبادا خودبینی مرا به تاریکی های خشم و کیفر او فرو اندازد و به طلب رزقی که لباس های رحمت را از تن من در آورد و به جای آن جامه خواری ناشی از خشم خود را به تنم کند، گرفتار ننمود. تنها از او سپاسگزاری می کنم و او را می پرستم و از او امید تکمیل و افزونی دارم و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خداوند بلند پایه و بزرگ به وجود نمی آید. درود و سلام شایسته خداوند بر محمد، پیامبر خدا و خاندان او.

دعای این شب به نقل از کتاب محمد بن ابی قرّه: ای شکافنده صبح، ای خدایی که شب را سبب آرامش و خورشید و ماه را برای حساب قرار دادی، ای سربلند ای آگاه، ای بخشنده و نیرومند و توانا و صاحب تفضل و نعمت بخش و شکوهمند و بزرگوار، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای یگانه، ای خدا ای تک، ای خدا ای آشکار، ای پنهان ای زنده، ای کسی که معبودی جز تو وجود ندارد، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن توست. به نام تو، به نام خداوند بخشنده و مهربان از تو می خواهم، اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار تا بی هیچ واسطه ا ی تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای به من ده و نیکی دنیا و آخرت را به من

عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت

به درگـاهت و تـوبه و توفیـق آن چه را که شـیعیان آل محمـد علیه و علیهم السـلام را بـدان موفـق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربـان ترین مهربانـان. و به نیرو و قـدرت خود، مرا با جست و جوی آن چه از من بازداشـته ای، امتحانم مکن و ای پروردگار مـن، بـا دادن روزی گسـترده، مرا بـه حلال خـود از حرام بی نیـاز گردان و عفت شـکم و عـورت را به من روزی کن و تمـام دلگیری هـا و انـدوه ها را از من برطرف کن و مرا دشـمن شاد مکن و مرا به درک شب قـدر به بهترین حالتی که کسـی آن را دیـده است، موفـق گردان و به آن چه محمـد و آل محمـد علیهم السـلام را بـدان موفـق نمـوده ای، موفـق بـدار و حاجـات مرا برآور... همین لحظه همین لحظه، و آنقدر بگو تا نفست قطع شود.

ادامه این دعا بر اساس روایتی دیگر: ای خدا و ای سـرور من، همچون بیچارگان نادار و بیمناک و پناه جو از تو درخواست می کنم، ای سـرور من از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از رسوایی دنیا و عذاب آخرت نجات بخشـی و در این شب و این مـاه بزرگ، عملم را دو چنـدان کنی و بر بیچـارگی ام رحم آری و از آن چه علیه من به شـماره درآورده ای و از آفریـدگانت نهان است و از روی منت بر من پوشـیده داشـته ای، درگـذری و از زشتی و رسوایی و ننگ آن در دنیای گـذرا سـالم نگـاه داری، و تو را سـپاس در برابر این و در هر حـال. ای پروردگار من، از تو خواهانم که بر محمـد و آل محمد درود فرستی و بـا پوشـیدن گناهـان درآخرت، نعمتت را بر من کامل گردانی و به منت و نیکی خود مرا از رسوایی و ننگ آن سالم نگاه داری، ای مهربان ترین مهربانان.

دعـای دیگر این شب منقول از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم: خداونـدا تو فرمـان دعا دادی و اجابت آن را ضـمانت کردی و مـا به درگـاه تو دعا کردیم و ما بنـدگان و بنـده زادگان توایم و پیشانی ما به دست تو است و تو پروردگار مایی و ما بنـدگان توایم و بندگان از هیچ کس همانند تو درخواست ننموده اند و ما به درگاه تو روی می آوریم و آفریده هایت به هیچ کسماننـد تو نگراییـده انـد، ای جایگاه شـکایت درخواست کننـدگان و منتهای حاجت کسانی که به تو گرایش دارنـد و ای صاحب سـلطه و قدرت و چیرگی و سـرافرازی، ای زنده ای پاینده، ای نیکوکار ای مهربان، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای آفریننده آسـمان ها و زمین، ای شـکوهمند و بزرگوار، ای صاحب نعمت ها و بخششی که هیچ کس نمی تواند آهنگ آن را بکند، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز، به راستی که تو بسیار آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم الرابع و العشرين من دعاء

دُعَاءُ الْيَوْمِ الرَّابِعِ وَ الْعِشْرِينَ: سُبْحَانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ أُنْثی وَ ما تَغِیضُ الْأَرْحامُ وَ ما تَزْدادُ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ- عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ- سَواءٌ مِنْکُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَ مَنْ جَهَرَ بِهِ وَ مَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَ سارِبٌ بِالنَّهارِ یُمِیتُ الْأَحْیَاءَ وَ یُحْیِی الْأَمْوَاتَ وَ یَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَ یُقِرُّ فِی الْأَرْحَامِ مَا یَشَاءُ إِلی أَجَلٍ مُسَمًّی سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی الْیَوْمِ الرَّابِعِ وَ الْعِشْرِینَ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ فِیهِ مَا یُرْضِیکَ وَ أَعُوذُ بِکَ فِیهِ مِمَّا یُؤْذِیکَ وَ التَّوْفِیقَ أَنْ أَطِیعَکَ وَ لَا أَعْصِیَکَ یَا عَالِماً بِأَحْوَالِ السَّائِلِینَ (۱).

**[ترجمه]منزه باد خدایی که تمام آن چه را که مادران به آن باردار می شوند و یا رحم آن ها را می کاهد و یا می افزاید، می‌داند و هر چیز در نزد او اندازه خاصی دارد و دانای غیب و آشکار و بزرگ و متعالی است، خواه سخن را نهان دارید و یا آشکار کنید و خواه در شب خود را نهان کنید و یا در روز آشکار گردید. خدایی که زندگان را می میراند و مردگان را زنده می کند و از آن چه زمین از تعداد آنان می کاهد آگاه است و هر چه را بخواهد، تا زمانی مشخص در رحم مادران مستقر می گرداند. پاک است خدای پدیدآورنده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدای پروردگار جهانیان.

فصل: دعاهای مخصوص روز بیست و چهارم منزه باد خدایی که تمام آن چه را که مادران به آن باردار می شوند و یا رحم آن ها را می کاهد و یا می افزاید، می‌داند و هر چیز در نزد او اندازه خاصی دارد و دانای غیب و آشکار و بزرگ و متعالی است، خواه سخن را نهان دارید و یا آشکار

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز آن چه که تو را خشنود می سازد خواستارم و از آن چه تو را می آزارد، به تو پناه می برم و مرا توفیق ده که از تو اطاعت کنم و نافرمانی نکنم، ای آگاه به حالات درخواست کنندگان - .الاقبال ۲۱۵-۲۱۹ و در چاپ دیگر:۴۴۳-۴۴۴ - .

**[ترجمه]

الباب التاسع و العشرون فیما نذکره مما یختص باللیله الخامسه و العشرین من شهر رمضان

اشاره

فمن ذلک الغسل المشار إلیه فی کل لیله من العشر الأواخر و قد قدمنا روایه بذلک فی عمل لیله إحدی و عشرین (۲)

ص: ۵۷

۱- ۱. کتاب الاقبال- ۲۱۵- ۲۱۹ و فی ط ۴۴۳- ۴۴۴.

۲- ۲. سیأتی.

و من ذلک تعیین فضل الغسل لیله خمس و عشرین منه

رَوَاهَا عَلِیُّ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی عِیسَی بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْغُسْلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ کَانَ أَبِی یَغْتَسِلُ فِی لَیْلَهِ تِسْعَ عَشْرَهَ وَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ وَ خَمْسٍ وَ عِشْرِینَ.

و من ذلک صلاه الثلاثین رکعه و أدعیتها ثمان منها بین العشاءین و اثنان و عشرون بعد العشاء الآخره و قد تقدم وصف هذه الثلاثین رکعه و أدعیتها عشرون منها فی أول لیله من الشهر و عشر رکعات فی جمله صلاه لیله تسع عشره.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا یَخْتَصُّ بِهَذِهِ اللَّیْلَهِ مِنَ الدُّعَاءِ بروَایَهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ هُوَ دُعَاءُ لَیْلَهِ خَمْسٍ وَ عِشْرِینَ: یَا جَاعِلَ اللَّیْلِ لِبَاساً وَ النَّهَارِ مَعَاشاً وَ الْأَرْضِ مِهَاداً وَ الْجِبَالِ أَوْتَاداً یَا اللَّهُ یَا قَاهِرُ یَا اللَّهُ یَا جَبَّارُ یَا اللَّهُ یَا سَمِیعُ یَا اللَّهُ یَا قَرِیبُ یَا اللَّهُ یَا مُجِیبُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْیَا وَ الْکِبْرِیَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ إِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ حَکِیمٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّیِّینَ وَ إِسَاءَتِی مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِیمَاناً یَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّی وَ تُرْضِیَنِی بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ آتِنِی فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِی یَا رَبِّ فِیهَا ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَیْکَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِیقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِیعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ لَا تَفْتِنِّی بِطَلَبِ مَا زَوَیْتَ عَنِّی بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَغْنِنِی یَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ وَاسِعٍ بِحَلَالِکَ عَنْ حَرَامِکَ وَ ارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فِی بَطْنِی وَ فَرْجِی وَ فَرِّجْ عَنِّی کُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ وَفِّقْ لِی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلَی أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِی لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ علیهم السلام وَ افْعَلْ بِی کَذَا وَ کَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّی یَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

زیاده بغیر الروایه أَسْأَلُکَ أَنْ تُکْمِلَ لِیَ الثَّوَابَ بِأَفْضَلِ مَا أَرْجُو مِنْ رَحْمَتِکَ

وَ تَصْرِفَ عَنِّی کُلَّ سُوءٍ فَإِنِّی لَا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ مَا أَحَاذِرُ إِلَّا بِکَ فَقَدْ أَمْسَیْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلِی وَ أَمْسَی الْأَمْرُ وَ الْقَضَاءُ فِی یَدَیْکَ فَلَا فَقِیرَ أَفْقَرُ مِنِّی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ظُلْمِی وَ جُرْمِی وَ جَهْلِی وَ جِدِّی وَ هَزْلِی وَ کُلَّ ذَنْبٍ ارْتَکَبْتُهُ وَ بَلِّغْنِی رِزْقِی بِغَیْرِ مَشَقَّةٍ مِنِّی وَ لَا تُهْلِکْ رُوحِی وَ جَسَدِی فِی طَلَبِ مَا لَمْ تُقَدِّرْ لِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: فَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِینَ خَالِقُ الْخَلْقِ وَ مُنْشِئُ السَّحَابِ وَ آمِرُ الرَّعْدِ أَنْ یُسَبِّحَ لَهُ- تَبارَکَ الَّذِی بِیَدِهِ الْمُلْکُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- الَّذِی خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَیاهَ لِیَبْلُوَکُمْ أَیُّکُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا- تَبارَکَ الَّذِی نَزَّلَ الْفُرْقانَ عَلی عَبْدِهِ لِیَکُونَ لِلْعالَمِینَ نَذِیراً- تَبارَکَ الَّذِی إِنْ شاءَ جَعَلَ لَکَ خَیْراً مِنْ ذلِکَ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ وَ یَجْعَلْ لَکَ قُصُوراً- فَتَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِینَ.

**[ترجمه]از جمله این اعمال غسل است که در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان مستحب است و بدان اشاره شد و روایت مربوط به آن را در اعمال بیست و یکم آوردیم.

اما در خصوص فضیلت غسل در شب بیست و پنجم، عیسی بن راشد نقل کرد: از امام صادق علیه السلام درباره غسل در ماه رمضان پرسیدم. فرمودند: پدرم در شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم و بیست و پنجم ماه رمضان غسل می کردند.

از دیگر اعمال آن، سی رکعت نماز نافله است با دعاهای آن، که هشت رکعت از آن بین نماز مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. نحوه خواندن این سی رکعت و دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نمازهای شب نوزدهم.

همچنین دعای شب بیست و پنجم به نقل از کتاب محمد بن ابی قرّه:

ای خدایی که شب را برای پوشش و روز را برای کسب روزی و زمین را گسترده و کوه ها را همانند میخ ها بر آن قرار دادی، ای خدا ای چیره، ای خدا ای اصلاح کننده، ای خدا ای شنوا، ای خدا ای نزدیک، ای خدا ای اجابت کننده، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی واسطه تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شیعیان آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، مرا به جست و جوی آن چه از من بازداشته ای امتحان مکن و ای پروردگار من، با دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شکم و پاکی دامن را روزی من کن و همه غم ها و اندوه ها را از من بگشای و مرا دشمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر بر بهترین حالتی که کسی آن را دیده است، موفق گردان و به آن چه محمد و آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق نموده ای، موفق بدار و حاجات مرا بر آور... همین لحظه، همین لحظه... را به اندازه یک نفس

کامل بگو.

ادامه این دعـا بر اسـاس روایت دیگر: از تو درخواست می کنم، پاداش مرا به برترین آنچه به رحمتت امیـدوارم تکمیل کنی و همه بـدی هـا را از من بـازداری؛ زیرا من نمی تـوانم آن چه را که از آن بیم دارم، جز به تـو دفع کنم. من در گرو کردار خود هستم و فرمان و سرنوشت حتمی در دست تو است. پس نادارتر از من وجود ندارد، برمحمد و آل محمد درود فرست و ستم و بزه و نادانی و جـدی و شوخی من و هر گناهی که مرتکب شده ام را بیامرز و روزی ام را بدون رنج به من برسان و روح و تنم را در جست و جوی آن چه برای من مقدر ننموده ای، از بین مبر. ای مهربان ترین مهربانان.

دعـای دیگر این شب منقول از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله: بلنـد مرتبه باد خـدایی که بهترین آفریننـده است. مخلوقات را آفرید و ابرها را پدید آورد و به صاعقه دسـتور داد که او را تسبیح گوید. بلند مرتبه باد خدایی که سلطنت در دست او است و بر هر چیز توانا است، خـدایی که مرگ و زنـدگانی را آفریـد تا شـما را بیازماید که عمل کدام یک از شـما نیکوتر است. بلند مرتبه باد خدایی که فرقان را بر بنده اش فرو فرستاد تا به جهانیان بیم دهد. بلند مرتبه باد خدایی که اگر بخواهد، بهتر از این را برای تو قرار می دهـد، بهشت هـایی که از زیر درختان آن، جوی ها روان است و کاخ هایی برای تو قرار می دهـد. بلنـد مرتبه باد خدایی که بهترین آفریننده است.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الخامس و العشرین من دعاء

سُبْحَانَ الَّذِی یَعْلَمُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الْأَرْضِ ما یَکُونُ مِنْ نَجْوی ثَلاثَةٍ إِلَّا هُوَ رابِعُهُمْ وَ لا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سادِسُهُمْ وَ لا أَدْنی مِنْ ذلِکَ وَ لا أَکْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَیْنَ ما کانُوا ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ إِنَّ اللَّهَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عَلِیمٌ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْیِی فِیهِ مَشْکُوراً وَ ذَنْبِی بِعَفْوِکَ فِیهِ مَغْفُوراً وَ عَمَلِی فِیهِ مَقْبُولًا وَ عَیْبِی بِجُودِکَ فِیهِ مَسْتُوراً یَا سَامِعَ أَصْوَاتِ الْمُبْتَهِلِینَ (۱).

**[ترجمه]پاک است خـدایی که تمام آن چه را که در آسـمان ها و زمین است را می دانـد و هیـچ نجوای سه نفره نیست جز آن که او چهارمین آن ها است و هیچ نجوای پنج نفره نیست جز آن که او ششـمین آن ها است و هیچ نجوای کمتر و بیشتر از این نیست جز آن که او همراه با آن ها است، هر کجا که باشـند، سپس در روز قیامت آنان را از اعمالشان آگاه می گرداند. به راستی که خـدا بر هر چیز آگـاه است. پـاک است خـدای آفریننـده انسان ها، پاک است خـدای تصویرگر، پاک است خـدای آفریننـده تمـام جفت هـا، پاک است خـدای آفریننـده تاریکی ها و نور، پاک است خـدای شـکافنده دانه و هسـته، پاک اسـت خـدای آفریننـده همه اشـیاء، پاک است خـدای آفریننـده موجوداتی که دیـده می شونـد و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان.

دعای دیگر این روز: خداوندا، تلاش مرا در این روز پاداش ده و گناهم را به گذشت بیامرز و عملم را بپذیر و عیب من را به جود خود پوشیده بگردان، ای شنونده صدای تضرع کنندگان - .الاقبال: ۲۱۹-۲۲۳ و در چاپ دیگر:۴۴۴-۴۴۸ - .

**[ترجمه]

الباب الثلاثون فيما نذكره مما يختص بالليله السادسه و العشرين

اشاره

من

ص: ۵۹

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۲۱۹- ۲۲۳، و فی ط ۴۴۴- ۴۴۸.

شهر رمضان.

فمن ذلک الغسل الـذی قـدمناه فی کل لیله من هذا الشـهر و من ذلک صـلاه الثلاثین رکعه و أدعیتها ثمان منها بین العشاءین و اثنان و عشـرون بعـد العشاء الآخره و قـد تقـدم وصف هذه الثلاثین رکعه و أدعیتها عشـرون منها فی أول لیله من الشـهر و عشـر رکعات فی جمله صلاه لیله تسع عشره.

و من ذلک ما یختص بهذه اللیله من الدعاء بروایه محمد بن أبی قره رحمه الله دعاء لیله ست و عشرین:

یَا جَاعِلَ اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ آیَتَیْنِ یَا مَنْ مَحَا آیَهَ اللَّیْلِ وَ جَعَلَ آیَهَ النَّهَارِ مُبْصِرَهً لِیَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْهُ وَ رِضْوَاناً یَا مُفَصِّلَ کُلِّ شَیْ ءٍ تَفْصِیلًا یَا اللَّهُ یَا وَاحِدُ یَا اللَّهُ یَا وَهَّابُ یَا اللَّهُ یَا جَوَادُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْیَا وَ الْکِبْرِیَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ إِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ حَکِیمٍ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلِ اسْمِی فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّیِّینَ وَ إِسَاءَتِی مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِیمَاناً یَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّی وَ تُرْضِیَنِی بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ آتِنِی فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِی یَا رَبِّ فِیهَا ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَیْکَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِیقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِی کَذَا وَ کَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّی یَنْقَطِعَ النَّفَسُ زِیَادَهٌ اللَّهُمَّ إِنَّکَ عَیَّرْتَ أَقْوَاماً عَلَی لِسَانِ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله فَقُلْتَ ادْعُوا الَّذِینَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلا یَمْلِکُونَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَ لا تَحْوِیلًا فَیَا مَنْ لَا یَمْلِکُ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْهُمْ وَ لَا تَحْوِیلًا

غَیْرُهُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْشِفْ مَا بِی مِنْ مَرَضٍ وَ حَوِّلْهُ عَنِّی وَ انْقُلْنِی فِی هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِیمِ مِنْ ذُلِّ الْمَعَاصِی إِلَی عِزِّ طَاعَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ

هَدَيْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ- رَبَّنا إِنَّنا سَمِعْنا مُنادِياً يُنادِي لِلْإِيمانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ كَفِّرْ عَنَّا سَيِّئاتِنا وَ تَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ- رَبَّنا وَ آتِنا ما وَعَدْتَنا عَلى رُسُلِكَ وَ لا تُخْزِنا يَوْمَ الْقِيامَةِ إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعادَ- رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا إِنْ نَسِينا أَوْ أَخْطَأْنا رَبَّنا وَ لا تَحْمِلْ عَلَيْنا إِصْراً كَما حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَ لا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَةَ لَنا بِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنا وَ ارْحَمْنا أَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَى الْقَوْمِ الْكافِرِينَ.

**[ترجمه]انجام غسل، که پیش از این گفتیم، در تمام شب های این ماه مستحب است. سی رکعت نماز نافله با دعاهای آن، که هشت رکعت از آن بین نماز مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. کیفیت خواندن این سی رکعت و دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نمازهای نافله شب نوزدهم.

دعای مخصوص شب بیست و ششم به نقل از کتاب محمد بن ابی قرّه رحمه الله.

ای کسی که شب و روز را دو نشانه خود قرار دادی، ای کسی که نشانه شب را زدودی و نشانه روز را روشن گردانیدی تا مردم روزی افزون و خشنودی تو را از آن به دست آورند، ای تفصیل دهنده همه اشیا، ای خدا ای یگانه، ای خدا ای بخشنده، ای خدا ای بخشاینده، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ... منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی هیچ واسطه ای تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای. نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که محمد و آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق نموده ای، به من عطا کن و حاجاتم را بر آور... همین لحظه، همین لحظه را به اندازه یک نفس کامل بگو.

سپس بگو: خداوندا بر زبان پیامبرت صلی الله علیه و آله از گروهی خرده گرفته و فرمودی: {کسانی که به جای او پنداشتید، را بخوانید، نه اختیاری دارند که از شما دفع زیان کنند و نه از شما بلایی بگردانند.} پس ای خدایی که جز تو نمی تواند رنجوری را از آنان برطرف کند و اختیار هیچ دگرگونی را ندارد، بر محمد و آل محمد درود فرست و بیماری مرا برطرف کن و آن را از من دفع کن و در این ماه بزرگ مرا از خواری گناهان به سربلندی طاعتت منتقل کن، ای مهربان‌ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب، منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: پروردگارا، بعد از آن که ما را هدایت کردی، دل هایمان را منحرف مکن و رحمتی از جانب خود به ما ارزانی دار، به راستی که تو بسیار بخشنده ای، پروردگارا ما شنیدیم منادی به سوی ایمان این چنین فرا می خواند که به پروردگارتان ایمان بیاورید و ما ایمان آوردیم. پروردگارا، پس گناهان ما را بیامرز و بدی هایمان را بپوشان و همراه با نیکان بمیران. پروردگارا، آن چه را که به فرستادگانت وعده دادی به ما عطا کن و در روز قیامت ما را رسوا مگردان، به راستی که تو هرگز خلف وعده نمی کنی. {پروردگارا، اگر فراموش یا خطا کردیم ما را کیفر مکن. پروردگارا، بار سنگین بر دوش ما منه؛ همان گونه که بر دوش پیشینیان ما گذاشتی. پروردگارا، آن چه را که توان آن را نداریم بر دوش ما منه و از ما درگذر و ما را بیامرز و بر ما رحم آر. تو مولای ما هستی، پس ما را بر کافرین پیروز گردان.}

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم السادس و العشرين من شهر رمضان

سُبْحَانَ اللَّهِ مالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَ تُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ تُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ ثَلَاثاً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مُحِبّاً لِأَوْلِیَائِکَ وَ مُعَادِیاً لِأَعْدَائِکَ مُسْتَنّاً بِسُنَّهِ خَاتَمِ أَنْبِیَائِکَ یَا عَاصِمَ قُلُوبِ النَّبِیِّینَ (۱).

**[ترجمه]منزه باد خدایی که مالک سلطنت است و به هر کس بخواهی پادشاهی می بخشی و از هر کس بخواهی می گیری و هر کس را بخواهی سرافراز و یا خوار می گردانی، خیر منحصراً به دست توست و بر هر چیز توانایی ، شب را در روز و روز را در شب فرو می بری و زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می آوری و به هر کس بخواهی، بدون حساب و شماره، روزی می دهی. پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان(سه مرتبه).

دعای دیگر این روز: خدایا، در این روز مرا دوستدار دوستان و دشمن دشمنان خود قرار ده و کاری کن که سنت آخرین پیامبرت را به کار بندم. ای نگاه دارنده دل های پیامبران - . الاقبال: ۲۲۳-۲۲۶ و در چاپ دیگر:۴۴۸-۴۴۹ - .

**[ترجمه]

الباب الحادی و الثلاثون فيما نذكره مما يختص بالليله السابعه و العشرين من شهر رمضان

اشاره

فمن ذلک الغسل المشار إليه فی کل ليله من العشر الأواخر و قد قدمنا روايه بذلک فی ليله إحدی و عشرين و من ذلک تعيين الروايه بفضل الغسل ليله سبع و عشرين منه و ليله تسع و عشرين رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی حَنَانِ بْنِ سَدِیرٍ مِنْ کِتَابِ النَّهْدِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی یَعْفُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْغُسْلِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ اغْتَسِلْ لَیْلَهَ تِسْعَ عَشْرَهَ

۱- ۱. الإقبال: ۲۲۳- ۲۲۶، و فی ط ۴۴۸- ۴۴۹.

وَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ وَ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ وَ تِسْعٍ وَ عِشْرِینَ.

و من ذلک صلاه ثلاثین رکعه و أدعیتها ثمان منها بین العشاءین و اثنان و عشرون بعد العشاء الآخره و قد تقدم وصف هذه الثلاثین رکعه و أدعیتها عشرون منها فی أول لیله من الشهر و عشر رکعات من جمله صلاه لیله تسع عشره.

وَ مِنْ ذَلِکَ دُعَاءٌ وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِیقَهِ وَ هُوَ دُعَاءُ لَیْلَهِ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی خَلَقَ بَدَائِعَهُ بِقُدْرَتِهِ وَ مَلَکَ الْأُمُورَ بِعِزَّتِهِ وَ عَدَلَ فَلَا یَجُورُ وَ أَنْصَفَ فَلَا یَحِیفُ وَ کَیْفَ یَجُورُ وَ یَحِیفُ عَلَی مَنْ سَمَّاهُ بِالضَّعْفِ وَ قَرَعَهُ بِالْفَقْرِ وَ نَبَّهَهُ عَلَی الْغِنَاءِ الْأَکْبَرِ مِنْ رِضْوَانِهِ وَ دَعَاهُ إِلَی الْحَظِّ الْأَوْفَرِ مِنْ غُفْرَانِهِ وَ أَشْرَعَ لَهُ إِلَی ذَلِکَ السَّبِیلِ وَ أَمَرَهُ أَنْ یَلِجَهَا بِصَالِحِ الْعَمَلِ لَمْ یُتَّهَمْ بِالشِّقْوَهِ مَنْ أَمَرَ بِالرَّحْمَهِ وَ أَوْعَدَ بِالْجَوْرِ عَلَی الْعَبِیدِ بَلْ أَوْجَبَ الْعِقَابَ عَلَی فَاسِقِهِمْ وَ الثَّوَابَ لِمَنْ نَهَاهُمْ مَنْ هُوَ أَشْفَقُ عَلَیْهِمْ مِنْ أُمِّ الْفُرُوخِ عَلَی فَرْخِهَا تَعَالَی اللَّهُ عَمَّا یَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً سُبْحَانَ مَنْ صَوَّمَنِی مِنَ الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ وَ مَنْ فَرَقُهُ بِمَا یُوَرِّطُنِی فِی أَلِیمِ الْعَذَابِ یُخَلِّصُنِی مِنَ الْعِقَابِ بِصِیَامٍ أَوْجَبَ لِیَ الثَّوَابَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی أَنْ هَدَانِی وَ عَافَانِی وَ کَفَانِی کَمَا یَسْتَحِقُّ الْجَوَادَ الْکَرِیمَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَ سَلِّمْ تَسْلِیماً.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا یَخْتَصُّ بِهَذِهِ اللَّیْلَهِ مِنَ الدُّعَاءِ بِرِوَایَهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ هُوَ دُعَاءُ لَیْلَهِ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ: یَا مَادَّ الظِّلِّ وَ لَوْ شِئْتَ جَعَلْتَهُ سَاکِناً ثُمَّ جَعَلْتَ الشَّمْسَ عَلَیْهِ دَلِیلًا ثُمَّ قَبَضْتَهُ إِلَیْکَ قَبْضاً یَسِیراً یَا ذَا الْحَوْلِ وَ الطَّوْلِ وَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْآلَاءِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ- عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَهِ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ- لَا إِلَهَ أَنْتَ یَا مَلِکُ یَا قُدُّوسُ یَا سَلَامُ یَا مُؤْمِنُ یَا مُهَیْمِنُ یَا عَزِیزُ یَا جَبَّارُ یَا مُتَکَبِّرُ یَا خَالِقُ یَا بَارِئُ یَا مُصَوِّرُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْیَا وَ الْکِبْرِیَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ إِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ حَکِیمٍ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلِ اسْمِی

فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّیِّینَ وَ إِسَاءَتِی مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِیمَاناً یَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّی وَ تُرْضِیَنِی بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ آتِنِی فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِی فِیهَا ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَیْکَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِیقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِیعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ لَا تَفْتِنِّی بِطَلَبِ مَا زَوَیْتَ عَنِّی بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَغْنِنِی یَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ وَاسِعٍ بِحَلَالِکَ عَنْ حَرَامِکَ وَ ارْزُقْنِی الْعِفَّهَ فِی بَطْنِی وَ فَرْجِی وَ فَرِّجْ عَنِّی کُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ وَفِّقْ لِی لَیْلَهَ الْقَدْرِ عَلَی أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِی لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِی کَذَا وَ کَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّی یَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

وَ مِمَّا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَی زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِی عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ علیه السلام لَیْلَهَ سَبْعٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ یَقُولُ مِنْ أَوَّلِ اللَّیْلِ إِلَی آخِرِهِ- اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی التَّجَافِیَ عَنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ الْإِنَابَهَ إِلَی دَارِ الْخُلُودِ وَ الِاسْتِعْدَادَ لِلْمَوْتِ قَبْلَ حُلُولِ الْفَوْتِ زِیَادَهٌ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَ أُقْسِمُ عَلَیْکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الَّذِی حَقٌّ عَلَیْکَ أَنْ تُجِیبَ مَنْ دَعَاکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُسْعِدَنِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ سَعَادَهً لَا أَشْقَی بَعْدَهَا أَبَداً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ کَفِّرْ عَنَّا سَیِّئاتِنا وَ تَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ- رَبَّنا وَ آتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَ لا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ- رَبَّنا أَمَتَّنَا اثْنَتَیْنِ وَ أَحْیَیْتَنَا اثْنَتَیْنِ فَاعْتَرَفْنا بِذُنُوبِنا فَهَلْ إِلی خُرُوجٍ مِنْ سَبِیلٍ- رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها کانَ غَراماً- رَبَّنا هَبْ لَنا مِنْ أَزْواجِنا وَ ذُرِّیَّاتِنا قُرَّهَ أَعْیُنٍ وَ اجْعَلْنا لِلْمُتَّقِینَ إِماماً- رَبَّنا عَلَیْکَ تَوَکَّلْنا وَ إِلَیْکَ أَنَبْنا وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلَّذِینَ کَفَرُوا رَبَّنَا

اغْفِرْ لَنا وَ لِإِخْوانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونا بِالْإِيمانِ وَ لا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنا إِنَّکَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ.

**[ترجمه]از جمله این اعمال غسل است، که در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان مستحب است و ما بدان اشاره کردیم و روایت آن را در اعمال شب بیست و یکم ذکر کردیم.

روایت مربوط به استحباب غسل در شب بیست و هفتم و بیست و نهم، این است که در کتاب النهدی آمده است: ابن ابی یعفور می گوید: از امام صادق علیه السلام درباره غسل در ماه رمضان پرسیدم. فرمودند: در شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم و بیست و هفتم و بیست و نهم غسل کن.

از دیگر اعمال آن، سی رکعت نماز نافله است با دعاهای آن، که هشت رکعت از آن بین نمازهای مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. نحوه خواندن این سی رکعت و دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نمازهای نافله شب نوزدهم.

دعای مخصوص شب بیست و هفتم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه رحمهم الله:

ستایش خدا را که به قدرت خویش پدیده های نو و شگفت را آفرید و به عزت خود امور را در اختیار خود گرفت و دادگری نمود و ستم روا نداشت و انصاف ورزید و بیداد ننمود. چگونه ستم و بیداد روا می دارد به کسی که نام ناتوانی را بر او نهاد و بر بزرگ ترین بی نیازی ناشی از خشنودی اش آگاهانیده و به سوی بیشترین بهره از آمرزشش فراخوانده و راه رسیدن به آن را برای او هموار کرده و دستور داده است که با عمل شایسته در آن رهسپار گردد. هرگز به بدبخت کردن متهم نمی گردد کسی که به رحمت فرمان داده و وعده کیفر در برابر ستم بر بندگان داده، بلکه گناهکاران را مستوجب کیفر و مستحق پاداش دانسته است، خدایی که از مهربانی مادر به جوجه هایش، مهربان تر است. بسیار بلندپایه باد خداوند از آن چه ستمگران درباره او می گویند. پاک است خدایی که دستور روزه داری از خوراکی و نوشیدنی به من داد و از افتادن در باتلاق عذاب دردناک بیم داد تا به واسطه روزه ای که پاداش او را در پی داشت، از کیفر خود رهایی دهد. ستایش خدا را که مرا هدایت نمود و عافیت بخشید و کفایت نمود، همان گونه که بخشنده بزرگوار شایسته آن است، ای مهربان ترین مهربانان، بر حضرت محمد و خاندان پاک و پاکیزه او درود و سلام ویژه و فراوان بفرست.

دعای مخصوص این شب به نقل از کتاب محمد بن ابی قرّه رحمه الله: ای کسی که سایه را گسترانیدی و اگر می خواستی، می توانستی آن را بی حرکت قرار دهی، آن گاه آفتاب را به عنوان راهنما بر سایه قرار دادی، سپس آن را به صورت آرام به سوی خود بازگرفتی، ای دگرگون کننده و بخشنده و بزرگ‌منش و صاحب نعمت ها، معبودی جز تو وجود ندارد، آگاه به نهان و آشکاری، ای رحمت گستر ای مهربان، معبودی جز تو وجود ندارد، ای پادشاه ای بسیار پاک، ای کسی که ستم روا نمی داری، ای ایمنی بخش ای نگهبان چیره، ای سرفراز ای اصلاح کننده، ای شایسته عظمت ای آفریننده، ای پدیدآورنده ای صورتگر، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از

نیکبختـان و روحم را بـا شـهیدان و نیکوکـاری ام را در علیین قرار ده و گنـاهم را بیـامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی هیچ واسطه ا ی تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار. و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسـگزاری از تو و گرایش و بازگشـت به درگـاهت و تـوبه و توفیـق آن چه را که شـیعیان آل محمـد علیه و علیهم السـلام را بـدان موفـق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربـان ترین مهربانـان. و به نیرو و قـدرت خود، مرا به جست و جوی آن چه از من بازداشـته ای امتحـان مکن و ای پروردگار من، بـا دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شـکم و عورت را به من روزی کن و همه غم ها و انـدوه ها را از من بگشای و مرا دشـمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر بر بهترین حالتی که کسـی آن را دیده است، موفق گردان و به آن چه محمـد و آل محمـد علیهم السـلام را بـدان موفـق نموده ای، موفق بـدار و حاجـاتم را برآور... همین لحظه، همین لحظه را به اندازه یک نفس کامل بگو.

زید بن علی نقل کرد: از پدرم علی بن حسـین علیه السـلام شنیدم، در شب بیست و هفتم از ماه رمضان از اول تا آخر شب این دعا را می خواندند:

خداوندا، دوری گزیدن و کنار کشـیدن از سـرای فریب و بازگشت به سـرای جاودانگی و آمادگی برای مرگ پیش از به انتها رسیدن فرصت را روزی ام کن.

سپس بگو: خداونـدا، به همه اسـماء تو که یکی از آفریـده هایت تو را بـدان خوانـده است، یا در علم غیب برای خود برگزیده ای، از تو درخواست می نمـایم و سوگنـد یاد می کنم و نیز به اسم اعظمت که هر کس تو را بـدان بخوانـد، بر خود واجب می دانی اجـابت کنی، خواهـانم که بر محمـد و آل محمـد درود فرسـتی و در این شب، مرا چنـان نیکبخت گردانی که بعـد از آن هرگز بدبخت نگردم، ای مهربان ترین مهربانان.

دعـای دیگر این شب منقول از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله: پروردگـارا، ایمـان آوردیم، پس گناهـان مـا را بیامرز و بـدی هایمان را بپوشان و همراه با نیکان بمیران. پروردگارا، آن چه را که به فرستادگانت وعده داده ای به ما عطا کن و ما را در روز قیامت رسوا مکن، به راستی که تو هرگز خلف وعـده نمی کنی. پروردگارا، دو بار ما را میرانده و دو بار زنده گردانیده ای. به گناهـان خـود اعـتراف می کنیم، آیـا راهی برای بیرون آمـدن وجود دارد، پروردگـارا، عـذاب جهنم را از مـا دور کن؛ زیرا به راستی عـذاب آن سـخت و دائمی است. پروردگـارا، همسـران و نسـل ما را نور چشم ما قرار ده و ما را پیشوای متقین بگردان. پروردگـارا، بر تو توکـل نمودیم و به سوی تو بـازگشتیم و بـازگشت به سوی تو است. پروردگـارا، ما را وسـیله آزمایش برای کسانی که کفر ورزیدند، قرار مده. پروردگارا، ما و برادران ما را که پیش از ما ایمان آورده اند، بیامرز و کینه به مومنان را در دل ما قرار مده. پروردگارا، به راستی که تو بسیار مهرورز و مهربان هستی.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم السابع و العشرين من دعاء

دُعَاءُ الْيَوْمِ السَّابِعِ وَ الْعِشْرِينَ مِنْ شَـهْرِ رَمَضَانَ: سُبْحَانَ الَّذِی بِيَـدِهِ مَفاتِحُ الْغَيْبِ- لا يَعْلَمُها إِلَّا هُوَ وَ يَعْلَمُ ما فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ ما

تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَهٍ إِلَّا يَعْلَمُها وَ لا حَبَّهٍ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَ لا رَطْبٍ وَ لا یابِسٍ إِلَّا فِی کِتابٍ مُبِینٍ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ ثَلَاثاً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْيَوْمِ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی فِيهِ فَضْلَ لَيْلَهِ الْقَدْرِ وَ صَيِّرْ أُمُورِی فِيهِ مِنَ الْعُسْرِ إِلَى الْيُسْرِ وَ اقْبَلْ مَعَاذِيرِی وَ حُطَّ عَنِّی الْوِزْرَ يَا رَءُوفاً بِعِبَادِهِ الصَّالِحِينَ (۱).

**[ترجمه]پاک است خدایی که کلیدهای غیب نزد او است و آن ها را جز او نمی داند و او از تمام آن چه در خشکی و دریا است آگاه است و هیچ برگی نمی افتد مگر آن که او از آن آگاه است و هیچ دانه ای در تاریکی های زمین و هیچ تر و خشکی نیست مگر آن که در کتاب آشکار وجود دارد. پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای صورت گر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. این فراز را سه بار تکرار کن.

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز، فضیلت شب قدر را روزی ام کن و امورم را از سختی به آسانی تغییر ده و پوزش هایم را بپذیر و گناهم را بریز، ای مهربان به بندگان شایسته - . الاقبال: ۲۲۶-۲۳۰ و در چاپ دیگر:۴۴۹-۴۵۲ - .

**[ترجمه]

الباب الثانی و الثلاثون فيما نذكره مما يختص بالليله الثامنه و العشرين من شهر رمضان

اشاره

فمن ذلک الغسل المذکور فی کل لیله من العشر الأواخر و من ذلک صلاه الثلاثین رکعه و أدعیتها ثمان منها بین العشاءین و اثنان و عشرون بعد العشاء الآخره و قد تقدم (۲) وصف هذه الثلاثین رکعه و أدعیتها عشرون منها فی أول لیله من الشهر و عشر رکعات فی جمله صلاه لیله تسع عشره و من ذلک ما یختص بهذه اللیله من الدعاء بروایه محمد بن أبی قره رحمه الله و هو دعاء لیله ثمان و عشرین:

يَا خَازِنَ اللَّيْلِ فِی الْهَوَاءِ وَ خَازِنَ النُّورِ فِی السَّمَاءِ وَ يَا مَانِعَ السَّمَاءِ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَ حَابِسَهُمَا أَنْ تَزُولَا يَا حَلِيمُ يَا عَلِيمُ يَا دَائِمُ يَا اللَّهُ

۱- ۱. الإقبال: ۲۲۶- ۲۳۰، و فی ط: ۴۴۹- ۴۵۲.

۲- ۲. سیأتی.

يَا قَرِيبُ يَا بَاعِثَ مَنْ فِي الْقُبُورِ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي السُّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِي فِي عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِي مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِي يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِي وَ إِيمَاناً يَذْهَبُ بِالشَّكِّ عَنِّي وَ تُرْضِيَنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِي الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِي عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِي يَا رَبِّ فِيهَا ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَيْكَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّي بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَغْنِنِي يَا رَبِّ بِرِزْقٍ وَاسِعٍ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ ارْزُقْنِي الْعِفَّهَ فِي بَطْنِي وَ فَرْجِي فَفَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ وَفِّقْ لِي لَيْلَهَ الْقَدْرِ عَلَى أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِي لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عليهم السلام وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ زِيَادَهً- أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَهَبَ لِي قَلْباً خَاشِعاً وَ لِسَاناً صَادِقاً وَ جَسَداً صَابِراً وَ تَجْعَلَ ثَوَابَ ذَلِكَ الْجَنَّهَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: آمَنَّا بِاللَّهِ وَ كَفَرْنَا بِالْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ آمَنَّا بِمَنْ لَا يَمُوتُ آمَنَّا بِمَنْ خَلَقَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ وَ النُّجُومَ وَ الْجِبَالَ وَ الشَّجَرَ وَ الدَّوَابَّ وَ خَلَقَ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ- آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنا وَ أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَ إِلهُنا وَ إِلهُكُمْ واحِدٌ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ- آمَنَّا بِرَبِّ هارُونَ وَ مُوسى آمَنَّا بِرَبِّ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ آمَنَّا بِمَنْ أَنْشَأَ السَّحَابَ وَ خَلَقَ الْعَذَابَ وَ الْعِقَابَ آمَنَّا آمَنَّا آمَنَّا آمَنَّا آمَنَّا آمَنَّا بِاللَّهِ.

**[ترجمه]انجام غسل، که پیش از این گفتیم در تمام شب های دهه آخر این ماه مستحب است. و سی رکعت نماز نافله با دعاهای آن، که هشت رکعت آن بین نماز مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. کیفیت به جا آوردن این سی رکعت و دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نماز شب نوزدهم.

دعای شب بیست و هشتم به نقل از کتاب محمد بن ابی قرّه رحمه الله:

ای خدایی که شب را در هوا و روشنایی را در آسمان می اندوزی و ای خدایی که به اذن خود از افتادن آسمان بر زمین جلوگیری می کنی و آن دو را از نابودی نگاه می داری، ای بردبار ای آگاه ای جاودانه، ای خدا ای نزدیک ای برانگیزاننده اهل قبور، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی هیچ واسطه ای تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار؛ و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شیعیان آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، مرا به جست و جوی آن چه از من بازداشته ای امتحان مکن و ای پروردگار من، با دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شکم و عورت را به من روزی کن و همه غم ها

و انـدوه ها را از من بگشای و مرا دشـمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر بر برترین حالتی که کسـی آن را دیده است، موفق گردان و به آن چه محمـد و آل محمـد علیهم السـلام را بدان موفق نموده ای، موفق بدار و حاجاتم را بر آور... در همین لحظه همین لحظه، را به اندازه یک نفس کامل بگو.

سپس بگو: از تو خواسـتارم که بر محمـد و آل محمـد درود فرسـتی و به من دلی فروتن و زبـانی راسـتگو و تنی شـکیبا ارزانی داری و بهشت را پاداش همه این ها قرار دهی، ای مهربان ترین مهربانان.

دعـای دیگر این شب به نقـل از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله: به خـدا ایمان آوردیم و به بت و تجاوزگر کفر ورزیـدیم، به خـدایی کـه نمی میرد ایمـان آوردیم، به کسـی که آسـمان هـا و زمین هـا و آفتـاب و مـاه و سـتارگان و کـوه هـا و درختـان و جنبدگان را خلق نمود و جنیان و انسان ها را آفرید، ایمان آوردیم. به آن چه بر ما و بر شـما فرو فرسـتاده شد، ایمان آوردیم و معبود مـا و شـما یکی است و مـا تسـلیم اوییم. به پروردگـار هـارون و موسـی و پروردگار فرشـتگان و روح، ایمان آوردیم. به خدایی که یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد، ایمان آوردیم. به خدایی که ابر را پدید آورد و عذاب و کیفر را آفرید، ایمان آوردیم. ایمان آوردیم ایمان آوردیم ایمان آوردیم، ایمان آوردیم، ایمان آوردیم ایمان آوردیم به خدا.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثامن و العشرین من شهر رمضان من دعاء غیر متکرر

سُبْحَانَ الَّذِی لَا یُحْصِی مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ وَ لَا یَجْزِی بِآلَائِهِ الشَّاکِرُونَ الْعَابِدُونَ وَ هُوَ کَمَا قَالَ وَ فَوْقَ مَا نَقُولُ وَ اللَّهُ کَمَا أَثْنَی عَلَی نَفْسِهِ وَ لا یُحِیطُونَ بِشَیْ ءٍ مِنْ

ص: ۶۵

عِلْمِهِ إِلَّا بِما شاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ لا يَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَم سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّور سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ثَلَاثاً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْيَوْمِ: اللَّهُمَّ وَفِّرْ حَظِّی فِيهِ مِنَ النَّوَافِلِ وَ أَكْرِمْنِی فِيهِ بِإِحْضَارِ الْأَحْلَامِ فِی الْمَسَائِلِ وَ قَرِّبْ وَسِيلَتِی إِلَيْکَ مِنْ بَيْنِ الْوَسَائِلِ يَا مَنْ لَا يَشْغَلُهُ إِلْحَاحُ الْمُلِحِّينَ (۱).

**[ترجمه]منزه است خدایی که گویندگان نمی توانند سپاس او را به شماره درآورند و شکرگزاران عابد نمی توانند پاداش نعمت های او را به جا آورند و او همان گونه است که خود گفته است و برتر از آن است که ما می گوییم و خداوند همان گونه است که خود خویشتن را ستوده است و انسان ها نمی توانند به دانش او جز به اندازه ای که او می خواهد احاطه کنند، کرسی او آسمان ها و زمین را فرا گرفته است و حفظ آن ها بر او سخت نیست و او بلندپایه و بزرگ است. پاک است خدای پدیدآورنده انسان ها، پاک است خدای صورت نگار، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. این فراز را سه بار تکرار کن.

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز بهره مرا از امور مستحب افزون کن و مرا با عرض درخواست هایم گرامی بدار و از میان وسیله ها، وسیله مرا به خود نزدیک گردان، ای خدایی که پافشاری اصرار ورزان، تو را به خود مشغول نمی کند - . الاقبال:۲۳۰-۲۳۴ و در چاپ دیگر:۴۵۲-۴۵۴ - .

**[ترجمه]

الباب الثالث و الثلاثون فيما نذكره مما يختص بالليله التاسعه و العشرين من شهر رمضان

اشاره

فمن ذلک الغسل المشار إليه فی کل ليله من العشر الأواخر و قد قدمنا روايه بذلک و ذكرنا روايه أخرى فی عمل ليله سبع و عشرين يقتضی الأمر بتعيين الغسل ليله تسع و عشرين منه. و من ذلک صلاه الثلاثين ركعه و أدعيتها ثمان منها بين العشاءين و اثنان و عشرون بعد العشاء الآخره و قد تقدم وصف هذه الثلاثين ركعه و أدعيتها عشرون منها فی أول ليله من الشهر و عشر ركعات من جمله صلاه ليله تسع عشره و من ذلک ما يختص بهذه الليله من الدعاء بروايه محمد بن أبی قره رحمه الله و هو دعاء ليله تسع و عشرين.

يَا مُكَوِّرَ اللَّيْلِ عَلَى النَّهَارِ وَ مُكَوِّرَ النَّهَارِ عَلَى اللَّيْلِ يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ يَا رَبَّ الْأَرْبَابِ وَ سَيِّدَ السَّادَاتِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَيَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۲۳۰- ۲۳۴، و فی ط ۴۵۲- ۴۵۴.

فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي السُّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِي فِي عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِي مَغْفُورَةً وَ أَنْ تَهَبَ لِي يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِي وَ إِيمَاناً يَذْهَبُ بِالشَّكِّ عَنِّي وَ تُرْضِيَنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنِي عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِي يَا رَبِّ فِيهَا ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَةَ وَ الْإِنَابَةَ إِلَيْكَ وَ التَّوْبَةَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّي بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَغْنِنِي يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْكَ وَاسِعٍ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ ارْزُقْنِي الْعِفَّةَ فِي بَطْنِي وَ فَرْجِي وَ فَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ وَفِّقْ لِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ عَلَى أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِي لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا السَّاعَةَ السَّاعَةَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: تَوَكَّلْتُ عَلَى السَّيِّدِ الَّذِي لَا يَغْلِبُهُ أَحَدٌ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْجَبَّارِ الَّذِي لَا يَقْهَرُهُ أَحَدٌ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ الَّذِي يَرَانِي حِينَ أَقُومُ وَ تَقَلُّبِي فِي السَّاجِدِينَ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ تَوَكَّلْتُ عَلَى مَنْ بِيَدِهِ نَوَاصِي الْعِبَادِ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَلِيمِ الَّذِي لَا يَعْجَلُ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْعَدْلِ الَّذِي لَا يَجُورُ تَوَكَّلْتُ عَلَى الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْقَادِرِ الْقَاهِرِ الْعَلِيِّ الصَّمَدِ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ تَوَكَّلْتُ.

**[ترجمه]غسل، که پیش از این گفتیم در تمام شب های دهه آخر مستحب است و روایت مربوط به آن را ذکر کردیم و نیز روایت دیگری را در اعمال شب بیست و هفتم در خصوص استحباب غسل شب بیست و نهم یادآور شدیم.

سی رکعت نماز نافله با دعاهای آن که هشت رکعت آن بین نماز مغرب و عشا و بیست و دو رکعت بعد از نماز عشا خوانده می شود. کیفیت خواندن این سی رکعت در دعاهای آن گذشت؛ بیست رکعت در ضمن اعمال شب اول و ده رکعت در ضمن نمازهای شب نوزدهم.

دعاهای مخصوص شب بیست و نهم به نقل از محمد بن ابی قره رحمه الله:

ای خدایی که شب را در روز و روز را در شب فرو می بری، ای بزرگ ای بزرگ ای بزرگ، ای پروردگار پروردگاران و سرور سروران، معبودی جز تو وجود ندارد، ای خدایی که از رگ گردن به من نزدیک تری، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو است، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی هیچ واسطه ای تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدم را بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شیعیان آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، مرا به طلب آن چه از من بازداشته ای امتحان مکن و ای پروردگار من، با دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شکم و عورت را به من روزی کن و همه غم ها و اندوه ها را از من رفع کن و مرا دشمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر به بهترین حالتی که کسی آن را دیده است، موفق گردان و به آن چه محمد و آل محمد علیهم

السلام را بدان موفق نموده ای، موفق بدار و حاجات مرا برآور... همین لحظه همین لحظه، را به اندازه یک نفس کامل بگو.

دعای دیگر این شب منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: بر آقایی که هیچ کس نمی تواند بر او غلبه کند، توکل نمودم. بر قدرت غالبی که هیچ کس نمی تواند بر او چیره گردد، توکل نمودم. بر سرافراز مهربانی توکل نمودم که مرا هنگام ایستادن و به سجده رفتن در میان سجده کنندگان می بیند. بر زنده ای که هرگز نمی میرد، توکل نمودم. بر کسی که موی پیشانی بندگان به دست او است، توکل نمودم. بر بردباری که شتاب نمی ورزد، توکل می کنم. بر دادگری که ستم روا نمی دارد، توکل نمودم. بر آن بی نیازی که نه زاییده و نه زاده شده، توکل نمودم. بر خداوند توانا، چیره، بلندپایه و بی نیاز توکل نمودم، توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم توکل نمودم.

**[ترجمه]

فصل فيما يختص باليوم التاسع و العشرين من دعاء غير متكرر

دُعَاءُ الْيَوْمِ التَّاسِعِ وَ الْعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: سُبْحَانَ الَّذِى يَعْلَمُ ما يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها وَ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما يَعْرُجُ فِيها وَ لَا يَشْغَلُهُ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا يَعْرُجُ فِيهَا عَمَّا يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَ لَا يَشْغَلُهُ مَا يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا عَمَّا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا يَعْرُجُ فِيهَا وَ لَا يَشْغَلُهُ عِلْمُ شَىْ ءٍ عَنْ عِلْمِ شَىْ ءٍ وَ لَا يَشْغَلُهُ خَلْقُ شَىْ ءٍ عَنْ خَلْقِ شَىْ ءٍ وَ لَا حِفْظُ شَىْ ءٍ عَنْ حِفْظِ شَىْ ءٍ وَ لَا يُسَاوِيهِ شَىْ ءٌ وَ لَا يَعْدِلُهُ شَىْ ءٌ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَىْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ

ص: ۶۷

سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ثَلَاثاً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِي هَذَا الْيَوْمِ: اللَّهُمَّ غَشِّنِي فِيهِ مِنَ الرَّحْمَهِ وَ ارْزُقْنِي فِيهِ التَّوْفِيقَ وَ الْعِصْمَهَ وَ طَهِّرْ قَلْبِي مِنْ عِنَايَاتِ (۱) التُّهَمَهِ يَا رَحِيماً بِعِبَادِهِ الْمُذْنِبِينَ (۲).

**[ترجمه]منزه باد خدایی که از هر آنچه در زمین فرو می رود و یا از آن بیرون می آید و هر چه از آسمان پایین می آید و یا به سوی آن بالا می رود، آگاه است و آن چه از آسمان فرو می آید و یا به آن صعود می کند، او را از آن چه در زمین فرو می رود یا از آن بیرون می آید، به خود مشغول نمی کند و نیز آن چه در زمین فرو می رود و یا از آن بیرون می آید، او را از آن چه از آسمان پایین می آید و یا به سوی آن بالا می رود، به خود سرگرم نمی کند و دانستن هیچ چیز او را از آگاهی چیز دیگر باز نمی دارد و آفرینش هیچ چیز او را از آفرینش چیز دیگر باز نمی دارد و نگاهداری از هیچ چیز او را از حفظ هیچ چیز دیگر، به خود مشغول نمی کند و هیچ چیز با او یکسان نیست وهیچ چیز با او برابری نمی کند و هیچ چیز همانند او نیست و او شنوا و بینا است. پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای صورت گر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است پروردگار جهانیان. این فراز را سه بار تکرار کنید.

دعای دیگر این روز: خداوندا، در این روز مرا با رحمت خود فراگیر و توفیق و عصمت را روزی ام کن و دلم را از تاریکی های بدگمانی پاک گردان، ای آنکه به بندگان گنهکار خویش مهربان است - . الاقبال: ۲۳۴-۲۳۷ و در چاپ دیگر:۴۵۴-۴۵۵ - .

**[ترجمه]

الباب الرابع و الثلاثون فيما نذكره من زيادات و دعوات في آخر ليله منه

اشاره

فمن ذلك الغسل المشار إليه بالحديث الذي رويناه عن النبي صلوات الله عليه أنه كان يغتسل في كل ليله من العشر الأواخر.

و من ذلك زياره الحسين صلوات الله عليه في آخر ليله من شهر رمضان و قد قدمنا الروايه بذلك في عمل أول ليله منه و من ذلك صلاه ثلاثين ركعه و قد تقدمت الإشاره إليها و من ذلك الأدعيه التي يختص بهذه الليله و قراءه شي ء معين و استغفار فمن الأدعيه في هذه الليله دعاء وجدناه في كتب أصحابنا العتيقه و هو دعاء ليله الثلاثين.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَمَّلَ صِيَامِي أَيَّامَ شَهْرِهِ الشَّرِيفِ مِنْ غَيْرِ إِفْطَارٍ وَ أَقْبَلَ بِوَجْهِي فِيهِ إِلَى طَاعَتِهِ مِنْ غَيْرِ إِدْبَارٍ وَ اسْتَنْهَضَنِي إِلَيْهِ لِلِاعْتِرَافِ بِذُنُوبِي مِنْ غَيْرِ إِصْرَارٍ وَ أَوْجَبَ لِي بِإِنْعَامِهِ الْإِقَالَهَ مِنَ الْعِثَارِ وَ وَفَّقَنِي لِلْقِيَامِ فِي لَيَالِيهِ إِلَيْهِ دَاعِياً وَ لَهُ مُنَادِياً أَسْتَوْهِبُ وَ

أَسْتَمِيحُ الْعُيُوبَ وَ أَتَقَرَّبُ بِأَسْمَائِهِ وَ أَسْتَشْفِعُ بِآلَائِهِ وَ أَتَذَلَّلُ بِكِبْرِيَائِهِ وَ هُوَ تَبَارَكَ اسْمُهُ فِي كُلِّ ذَلِكَ يَصْرِفُنِي بِقُوَّةِ الرَّجَاءِ وَ التَّأْمِيلِ عَنِ الشَّكِّ فِي رَحْمَتِهِ لِتَضَرُّعِي إِلَى التَّحْصِيلِ ثِقَةً بِجُودِهِ وَ رَأْفَتِهِ وَ تَبَغِّياً(۳)

لِإِشْفَاقِهِ وَ عَطْفِهِ اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُكَ وَ قَدْ كَمُلَ وَ مَضَى وَ هَذَا الصِّيَامُ قَدْ تَمَّ وَ انْقَضَى قَدِمَ بِكُرْهٍ وَ قُدُومُهُ تَمَكُّنُ مَا فِي النُّفُوسِ مِنْ لَذَّاتِهَا وَ نُفُورُهَا مِنْ مُفَارَقَةِ عَادَاتِهَا فَمَا وَرَدَ حَتَّى

۱- ۱. غياهب خ.

۲- ۲. كتاب الاقبال: ۲۳۴- ۲۳۷ و فى ط ۴۵۴- ۴۵۵.

۳- ۳. و سعيا خ.

ذَلَّلَهَا بِطَاعَتِهِ وَ أَشْخَصَهَا إِلَى طَلَبِ رَحْمَتِهِ فَكَانَ نَهَارُ صِيَامِنَا يُزَكَّى لَدَيْكَ وَ لَيْلَةُ قِيَامِنَا يُوقَدُ عَلَيْكَ وَ أَزْهَفَ الْقُلُوبَ وَ عَارَكَ الذُّنُوبَ وَ أَخْضَعَ الْخُدُودَ وَ رَفَعَ إِلَيْكَ الرَّاحَاتِ وَ اسْتَدَرَّ الْعَبَرَاتِ بِالنَّحِيبِ وَ الزَّفَرَاتِ أَسَفاً عَلَى الزَّلَّاتِ وَ اعْتِرَافاً بِالْهَفَوَاتِ وَ اسْتِقَالَةً لِلْعَثَرَاتِ فَرَحِمْتَ وَ عَطَفْتَ وَ سَتَرْتَ وَ غَفَرْتَ وَ أَقَلْتَ وَ أَنْعَمْتَ فَعَادَ حَبِيباً مَأْلُوفاً قُرْبُهُ وَ قَادِماً يُكْرَهُ فِرَاقُهُ فَعَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ شَهْرٍ وَدَّعْتُهُ بِخَيْرٍ أَوْدَعْتَهُ وَ بُعْدٍ مِنْكَ قَرَّبَهُ وَ غُنْمٍ مِنْ فَضْلِكَ اسْتَجْلَبَهُ وَ فَضَائِحَ تَقَدَّمَتْ عِنْدَكَ هَدَرَهَا وَ قَبَائِحَ مَحَاهَا وَ نَثَرَهَا وَ خَيْرَاتٍ نَشَرَهَا وَ مَنَافِعَ نَشَزَهَا وَ مِنَنٍ مِنْكَ وَفَّرَهَا وَ عَطَايَا كَثَّرَهَا وَدَاعَ مُفَارِقٍ خَلَّفَ خَيْرَاتِهِ وَ أَسْعَدَ بَرَكَاتِهِ وَ جَادَ بِعَطَايَاهُ اللَّهُمَّ فَلَكَ الْحَمْدُ مِنِّي حَمْدَ مَنْ- لَا يُخَادِعُ نَفْسَهُ مِنْ تَقَدُّمِ جَزَعِهَا مِنْهُ وَ لَا يَجْحَدُ نِعْمَتَكَ فِي الَّذِي أَفَدْتَهُ وَ مَحَوْتَهُ عَنْهُ سَائِلٌ لَكَ أَنْ تُعْرِضَ عَمَّا اعْتَمَدْتُهُ فِيهِ وَ لَمْ يَعْتَمِدْهُ مِنْ زَلَلِهِ إِعْرَاضَ الْمُتَجَافِي الْعَظِيمِ وَ أَنْ تُقْبِلَ عَلَيَّ أَيْسَرَ مَا تَقَرَّبْتُ بِهِ إِقْبَالَ الرَّاضِي الْكَرِيمِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيَّ بِنَظْرَهِ الْبَرِّ الرَّءُوفِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ عَقِّبْ عَلَيَّ بِغُفْرَانِكَ فِي عُقْبَاهُ وَ آمِنِّي مِنْ عَذَابِكَ مَا أَخْشَاهُ وَ قِنِي مِنْ صُنُوفِهِ مَا أَتَوَقَّاهُ وَ اخْتِمْ لِي فِي خَاتِمَتِهِ بِخَيْرٍ تُجْزِلُ مِنْهُ عَطِيَّتِي وَ تُشَفِّعُ فِيهِ مَسْأَلَتِي وَ تَسُدُّ بِهِ فَاقَتِي وَ تَنْفِي بِهِ شِقْوَتِي وَ تُقَرِّبُ بِهِ سَعَادَتِي وَ تَمْلَأُ يَدِي مِنْ خَيْرَاتِ الدَّارَيْنِ بِأَفْضَلِ مَا مَلَأْتَ بِهِ يَدَ سَائِلٍ وَ رَجَعْتَ بِهِ أَمَلَ آمِلٍ وَ تَمْنَحُنِي فِي وَالِدَيَّ وَ فِي جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ الْغُفْرَانَ وَ الرِّضْوَانَ وَ تَذَكُّرَهُمْ مِنْكَ بِإِحْسَانٍ تُنِيلُ أَرْوَاحَهُمْ مَسَرَّةَ رِضْوَانِكَ وَ تُوصِلُ إِلَيْهَا لَذَّةَ غُفْرَانِكَ وَ تَرْعَاهَا فِي رِيَاضِ جِنَانِكَ بَيْنَ ظِلَالِ أَشْجَارِهَا وَ جَدَاوِلِ أَنْهَارِهَا وَ هَنِيءِ ثِمَارِهَا وَ كَثِيرِ خَيْرَاتِهَا وَ اسْتِوَاءِ أَقْوَاتِهَا وَ صُنُوفِ لَذَّاتِهَا وَ سَائِغِ بَرَكَاتِهَا وَ أَحْيِنَا لِوُرُودِ هَذَا الشَّهْرِ عَائِداً فِي قَابِلِ عَامِنَا بِهَدْمِ أَوْزَارِنَا وَ آثَامِنَا إِلَى الْقُرُبَاتِ مِنْكَ سَبِيلًا وَ عَلَيْهَا دَلِيلًا وَ إِلَيْهَا وَسِيلًا يَا أَقْدَرَ الْقَادِرِينَ وَ يَا أَجْوَدَ الْمَسْئُولِينَ.

اللَّهُمَّ إِنَّ كُلَّ مَا لَفَظْتُ بِهِ إِلَيْكَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ مِنْ تَمْجِيدٍ وَ تَحْمِيدٍ وَ وَصْفٍ لِقُدْرَتِكَ وَ إِقْرَارٍ بِوَحْدَانِيَّتِكَ وَ إِرْضَائِكَ مِنْ نَصَبِي إِلَيْكَ وَ مِنْ إِقْبَالِي بِالثَّنَاءِ عَلَيْكَ فَهُوَ

بِتَوْفِيقِكَ فَلَكَ الْحَمْدُ يَا قَاضِيَ مَا يُرْضِيكَ وَ إِنْ كَانَ مِنْ أَيْسَرِ نِعَمِكَ لَا نُكَافِيكَ ثُمَّ بِهِدَايَةِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ صلی الله علیه و آله وَ سِفَارَتِهِ وَ إِرْشَادِهِ وَ دَلَالَتِهِ فَقَدْ أَوْجَبْتَ لَهُ بِذَلِكَ مِنَ الْحَقِّ عِنْدَكَ وَ عَلَيْنَا مَا شَرَّفْتَهُ بِهِ وَ أَوْعَزْتَ فِيهِ إِلَيْنَا اللَّهُمَّ فَكَمَا جَعَلْتَهُ لِهِدَايَتِنَا عَلَماً وَ إِلَيْكَ لَنَا طَرِيقاً وَ سُلَّماً وَ مِنْ سَخَطِكَ مَلْجَأً وَ مُعْتَصَماً وَ فِينَا شَفِيعاً مُقَدَّماً وَ مُشَفَّعاً مُكَرَّماً وَ كَانَ لَا مُكَافَأَةَ لَهُ إِلَّا مِنْكَ وَ لَا اتِّكَالَ مِنْ مُجَازَاتِهِ إِلَّا عَلَيْكَ وَ كُنَّا عَنْ حَقِّهِ بِأَنْفُسِنَا وَ أَمْوَالِنَا مُقَصِّرِينَ وَ كَانَ فِيهَا مِنَ الزَّاهِدِينَ وَ عَنْهَا مِنَ الرَّاغِبِينَ وَ لَسْنَا إِلَى تَأْتِيهِ بِوَاصِلِينَ وَ لَا عَلَيْهَا بِقَادِرِينَ فَاجْزِهِ عَنَّا بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ أَطْيَبِ تَحِيَّاتِكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تَمُدُّهُ مِنْكَ بِشَرَائِفِ حِبَائِكَ وَ كَرَائِمِ عَطِيَّاتِكَ وَ مَوْفُورِ خَيْرَاتِكَ وَ مَيْسُورِ هِبَاتِكَ صَلَاةً تَكْثُرُ وَ تَكْشِفُ حَتَّى لَا تَنْقَطِعَ وَ لَا تَضْعُفَ صَلَاةً تَتَدَارَكُ وَ تَتَّصِلُ حَتَّى لَا تَحِيلَ وَ لَا تَنْفَصِلَ صَلَاةً تَتَوَالَى وَ تَتَّسِقُ حَتَّى لَا تَتَشَعَّبَ وَ لَا تَفْتَرِقَ صَلَاةً تَدُومُ وَ تَتَوَاتَرُ وَ تَتَضَاعَفُ وَ تَتَكَاثَرُ تَزِنُ الْجِبَالَ وَ تَعَادُّ الرِّمَالَ صَلَاةً تُجَارِي النَّيِّرَاتِ فِي أَفْلَاكِهَا وَ الْقُدْرَةَ الَّتِي قَامَتْ بِإِسْمَاكِهَا صَلَاةً تُنَافِي الرِّيَاحَ وَ النُّجُومَ وَ الشُّمُوسَ وَ الْغُيُومَ وَ وَرَقَ الشَّجَرِ وَ أَلْفَاظَ الْبَشَرِ وَ تَسْبِيحَ جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنَ الْمَاضِينَ وَ الْبَاقِينَ وَ مَنْ يُخْلَقُ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ثُمَّ أَسْتَوْدِعُهَا تَعَارُفَ الْعَامِلِينَ الَّذِي لَيْسَ لَهُ فَنَاءٌ وَ لَا حَدٌّ وَ لَا انْتِهَاءٌ اللَّهُمَّ فَأَوْصِلْ ذَلِكَ إِلَيْهِ وَ إِلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ وَ إِلَى آبَائِهِ وَ آبَاءِ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ إِلَى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ إِلَى جَبْرَئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ حَمَلَةِ عَرْشِكَ وَ الْمَلَائِكَةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ حَسْبِيَ اللَّهُ لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا يَخْتَصُّ بِهَذِهِ اللَّيْلَةِ مِنَ الدُّعَاءِ بِرِوَايَةِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ هُوَ دُعَاءُ لَيْلَةِ الثَّلَاثِينَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِهِ وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ يَا قُدُّوسُ يَا سُبُّوحُ يَا مُنْتَهَى التَّسْبِيحِ يَا رَحْمَانُ يَا فَاعِلَ الرَّحْمَةِ يَا اللَّهُ يَا عَلِيمُ يَا اللَّهُ يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ يَا كَبِيرُ

يَا اللَّهُ يَا لَطِيفُ يَا اللَّهُ يَا جَلِيلُ يَا اللَّهُ يَا سَمِيعُ يَا اللَّهُ يَا بَصِيرُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي السُّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِي فِي عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِي مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِي يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِي وَ إِيمَاناً لَا يَشُوبُهُ الشَّكُّ مِنِّي وَ تُرْضِيَنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِي الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِي عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِي يَا رَبِّ فِيهَا ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَيْكَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا تُحِبُّهُ وَ تَرْضَاهُ وَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّي بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَغْنِنِي يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْكَ وَاسِعٍ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ ارْزُقْنِي الْعِفَّهَ فِي بَطْنِي وَ فَرْجِي وَ فَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ وَفِّقْ لِي لَيْلَهَ الْقَدْرِ عَلَى أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِي لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

وَ أَكْثِرْ أَنْ تَقُولَ وَ أَنْتَ قَائِمٌ وَ قَاعِدٌ وَ رَاكِعٌ وَ سَاجِدٌ- يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ يَا بَاعِثَ مَنْ فِي الْقُبُورِ يَا مُجْرِيَ الْبُحُورِ يَا مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِدَاوُدَ عليه السلام صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ اللَّيْلَهَ اللَّيْلَهَ اللَّيْلَهَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ زِيَادَهٌ بِغَيْرِ الرِّوَايَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِي مِنْ أَوْفَرِ عِبَادِكَ نَصِيباً مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ مِنْ نُورٍ تَهْدِي بِهِ أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُهَا أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ أَوْ بَلَاءٍ تَرْفَعُهُ أَوْ مَرَضٍ تَكْشِفُهُ وَ اكْتُبْ لِي فِيهَا مَا كَتَبْتَ لِأَوْلِيَائِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ اسْتَوْجَبُوا مِنْكَ الثَّوَابَ وَ أَمِنُوا بِرِضَاكَ عَنْهُمُ الْعَذَابَ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِي ذَلِكَ بِرَحْمَتِكَ وَ ارْزُقْنِي بَعْدَ انْقِضَاءِ شَهْرِ رَمَضَانَ الْعِصْمَهَ وَ التَّوْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ وَ التَّمَسُّكَ بِوَلَايَهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مُنَّ عَلَيَّ أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِي بِذِكْرِكَ وَ شُكْرِكَ لِلرَّغْبَهِ وَ الثَّبَاتِ عَلَى دِينِكَ وَ التَّوْفِيقِ لِمَا

وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتَابِکَ الْمُنْزَلِ وَ قَوْلُکَ الْحَقُّ- شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ وَ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ وَ قَدْ تَصَرَّمَتْ لَیَالِیهِ وَ أَیَّامُهُ فَأَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّهِ وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ إِنْ کَانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَنْبٌ وَاحِدٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لِی أَوْ تُرِیدُ أَنْ تُحَاسِبَنِی عَلَیْهِ أَوْ تُعَاقِبَنِی عَلَیْهِ أَوْ تُقَایِسَنِی بِهِ أَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هَذِهِ اللَّیْلَهِ أَوْ یَتَصَرَّمَ هَذَا الشَّهْرُ إِلَّا وَ قَدْ غَفَرْتَهُ لِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَیْ مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِدَاوُدَ أَیْ کَاشِفَ الْکَرْبِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْتَجِبْ دُعَائِی وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی وَ اجْعَلْ جَمِیعَ هَوَایَ لِی سَخَطاً إِلَّا مَا رَضِیتَهُ وَ اجْعَلْ جَمِیعَ طَاعَتِکَ لِی رِضاً وَ إِنْ خَالَفَ مَا هَوِیتُ عَلَى مَا أَحْبَبْتُ أَوْ کَرِهْتُ حَتَّى أَکُونَ لَکَ فِی جَمِیعِ مَا أَمَرْتَنِی مُتَابِعاً مُطِیعاً سَامِعاً وَ عَنْ کُلِّ مَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ مُنْتَهِیاً وَ فِی کُلِّ مَا قَضَیْتَ عَلَیَّ وَ لِی رَاضِیاً وَ عَلَى کُلِّ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ شَاکِراً وَ فِی کُلِّ حَالاتِی لَکَ ذکرا [ذَاکِراً] مِنْ حَالِ عَافِیَهٍ أَوْ بَلَاءٍ أَوْ شِدَّهٍ أَوْ رَخَاءٍ أَوْ سَخَطٍ أَوْ رِضًا.

إِلَهِی فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ انْظُرْ إِلَیَّ فِی جَمِیعِ أُمُورِی نَظْرَهً رَحِیمَهً شَرِیفَهً کَرِیمَهً تُقَوِّینِی بِهَا عَلَى مَا أَمَرْتَنِی بِهِ وَ تُسَدِّدُنِی بِهَا وَ لِجَمِیعِ مَا کَلَّفْتَنِی فِعْلَهُ وَ تَزِیدُنِی لَهَا بَصَراً وَ یَقِیناً فِی جَمِیعِ مَا عَرَّفْتَنِی مِنْ آلَائِکَ عِنْدِی وَ إِنْعَامِکَ عَلَیَّ وَ إِحْسَانِکَ إِلَیَّ وَ تَفْضِیلِکَ إِیَّایَ إِلَهِی حَاجَتِیَ الْعُظْمَى الَّتِی إِنْ قَضَیْتَهَا لَمْ یَضُرَّنِی مَا مَنَعْتَنِی وَ إِنْ مَنَعْتَنِیهَا لَمْ یَنْفَعْنِی مَا أَعْطَیْتَنِی أَسْأَلُکَ فَکَاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ یَا سَیِّدِی ارْحَمْنِی مِنَ السَّلَاسِلِ وَ الْأَغْلَالِ وَ السَّعِیرِ وَ ارْحَمْنِی مِنَ الطَّعَامِ الزَّقُّومِ وَ شُرْبِ الْحَمِیمِ ارْحَمْنِی مِنْ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها کانَ غَراماً- إِنَّها ساءَتْ مُسْتَقَرًّا وَ مُقاماً- لَا تُعَذِّبْنِی وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُکَ وَ لَا تَحْرِمْنِی وَ أَنَا أَسْأَلُکَ أَسْأَلُکَ الْجَنَّهَ وَ مَا فِیهَا وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ النَّارِ وَ مَا جَمَعْتَ اللَّهُمَّ فَزَوِّجْنِی مِنَ الْحُورِ الْعِینِ وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ یَأْتِی آمِناً یَوْمَ الْقِیامَهِ- إِنِّی لِما أَنْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقِیرٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ابْدَأْ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی کُلِّ خَیْرٍ مِنْ خَیْرِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ.

وَ مِنْ ذَلِکَ دُعَاءُ لَیْلَهِ الثَّلَاثِینَ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله:

ص: ۷۲

رَبَّنَا فَاتَنَا الشَّهْرُ الْمُبَارَكُ الَّذِی أَمَرْتَنَا فِیهِ بِالصِّیَامِ وَ الْقِیَامِ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا تَأَخَّرَ رَبَّنَا وَ لَا تَخْذُلْنَا وَ لَا تَحْرِمْنَا الْمَغْفِرَهَ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا وَ تُبْ عَلَیْنَا وَ ارْزُقْنَا وَ ارْزُقْ مِنَّا وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَوْلِیَائِکَ الْمُتَّقِینَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

**[ترجمه]غسل، که پیش از این، حدیث مربوط به آن را از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کردیم که آن حضرت در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان غسل می نمود.

زیارت امام حسین علیه السلام که حدیث مربوط به آن را نیز در ضمن اعمال شب اول نقل کردیم. سی رکعت نماز که پیش از این بدان اشاره شد. دعاهای مخصوص این شب، خواندن آن و استغفار.

دعای مخصوص شب سی ام بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه رحمهم الله:

ستایش خدای را که روزه مرا در روزهای ماه مبارک خود تکمیل نمود، و روی مرا به طاعت خود متوجه کرد، بی آن که به من پشت کند. و مرا برای اعتراف به گناهان بر پاداشت، بی آن که بر آن پافشاری کند و با لطف خود از لغزشم درگذشت و مرا به شب خیزی و دعا و ندای خود در شب های این ماه موفق گردانید. از او درخواست بخشش و طلب شفاعت عیب هایم را می نمایم و با نام های او به سوی او نزدیکی و با نعمت هایش از او شفاعت می جویم و در برابر بزرگی او خاکساری می کنم و او که نامش بلند باد، در همه این امور به نیروی امید و آرزومندی، مرا از تردید در رحمتش باز می دارد، تا با اعتماد به بخشش و مهربانی او، برای دست یافتن به خواسته هایم به درگاهش تضرع کنم و مهربانی و عطوفت او را طلب کنم.

خداوندا، این ماه، ماه تو است که کامل گردید و گذشت و روزه گرفتن ها تمام شد و سپری گردید. با آمدن آن، نفس ها، لذّات و عادات نفسانی را رها کردند و این ماه با ورود خود، نفس ها را به اطاعت خود در آورد. و آنها را به طلب رحمت موجود در آن روان گردانید، پس روزهای ما با روزه داری نزد تو پاک گردید و در شب ها، شب خیزی های ما فروزان گردید و نیز این ماه، دل ها را لطیف گرداند و به پیکار با گناهان برخاست و چهره ها را فروتن گرداند و دست ها را به درگاه تو بالا برد و به خاطر افسوس بر لغزش ها و اعتراف به گناهان و طلب بخشش خطاها، اشک ها را با ناله و فریاد فرو ریزد و تو رحم کردی و مهر ورزیدی و پوشاندی و آمرزیدی و نادیده گرفتنی و بخشیدی، پس فرا رسیدن ماه رمضان را دوست داشته و با آن الفت گرفتیم و هنگام سپری شدن آن، به واسطه جدایی از آن ناراحت شدیم. پس سلام بر ماهی که با او وداع می کنم در حالی که اعمال خیری را به آن سپرده ام. ماهی که از آن دورم، ولی لطف فراوان تو آن را نزدیک کرد و غنایمی از روزی افزون تو آن را طلب کرد، و رسوایی های گذشته من در نزد تو را از بین برد و زشتی ها را زدود و پراکند و خیرات را گستراند و پخش کرد و بخشش های تو را فراوان و عطاهایت را بسیار کرد، وداع می کنم با ماهی که رفت ولی خیراتش را به جا گذاشت و برکاتش را یاری داد و عطاهایش را ارزانی داشت.

خداوندا، پس ستایش تو را، ستایش کسی که با ناله کردن، خود را نمی فریبد و نعمت تو را در آن چه بخشیدی و از او باز داشتی، انکار نمی کند و از تو می خواهد از لغزش هایی که بدان اعتماد کرده و یا نکرده ای، با بزرگی، روی گردانی. و به ساده ترین راهی که به بنده خود نزدیک می شوی و با رضایت و بزرگواری، به من روی آوری و با نظر لطف و مهربانی ات

به من نگاه کنی.

خداوندا، در پایان این ماه آمرزشت را در پی من قرار ده و از آن چه بیم دارم، از عذابت ایمن گردان و از آن چه می پرهیزم، از انواع کیفرت نگاه دار و پایان آن را برای من ختم به خیر کن، به گونه ای که عطای من از آن فراوان شود و درخواست مرا در این ماه شفاعت کن و نیازم را برطرف ساز و بدبختی را از من دور کن و نیکبختی ام را نزدیک گردان و دستم را از نیکی های دو دنیا آکنده کن، به برترین چیزهایی که دست درخواست کنندگان را پر کرده ای و آرزوی آرزمندان را برآوردی، و پدر و مادر و همه مردان و زنان مومن را بیامرز و از آنان خرسند باش و با نیکی از آنان یاد کن تا شادمانی رضایتت به روح آنان برسد و لذت آمرزشت را نیز به دنبال داشته باشد. و آنان را در بوستان های بهشت هایت، میان سایه درختان و جوی های نهرها و میوه های خوشمزه و نیکی های فراوان و خوراکی های متعادل و انواع لذت ها و برکت های گوارای بهشتی، بهره مند سازی و با از بین بردن گناهان و زشتی های ما، ما را برای ورود مجدد این ماه در سال آینده زنده بدار، و آن را راه و راهنما و پیکی در جهت نزدیک شدن به خود قرار ده. ای تواناترین توانگران و ای بخشنده ترین بخشندگان.

خداوندا، تمجید و ستایش و توصیف قدرت و اقرار به یگانگی و راضی کردن تو با قرار گرفتن به سمت تو و روی آوردن به ستایش تو، همه به توفیق تو بود. پس ستایش تو را ای خدایی که هر آنچه سبب خشنودی ات می شود، مقرر می داری، هرچند از سپاس کوچک ترین نعمت های تو برنمی آییم. سپس به هدایت و نمایندگی و ارشاد و راهنمایی پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله حقّی در نزد خود برای او بر ما قرار دادی و به واسطه آن، او را بزرگ داشتی و به ما دستور دادی. خدایا، پس همان گونه که او را پرچم هدایت ما و راه و نردبانی به درگاهت و پناهگاه پناه جستن از خشم خود و شفیعی در میان ما که شفاعت او پذیرفته و گرامی داشته می شود، قرار داده ای و جز تو کسی نمی تواند پاداش او را بدهد و اجر او تنها بر توست و ما با جان و مال خود در ادای حق او کوتاهی کردیم و او تمایلی به آن نداشت و نسبت به آن بی میل بود و ما نمی توانیم حق او را ادا کنیم و بر آن قادر نیستیم، پس با بهترین درود و پاکیزه ترین تحیت او را پاداش ده.

خداوندا، چنان درودی بر او بفرست که والاترین هدایا و گرامی ترین عطاها و نیکی های فراوان و بخشش های آسان خود را به او ارزانی دار، درودی بسیار و آشکار تا پایان نپذیرد و ضعیف نگردد، درودی که پیوسته و متصل باشد تا مختل و منفصل نگردد، درودی پی در پی و منظم تا پراکنده و جدا نگردد، درودی که پیوسته و پیاپی و دو چندان و فراوان و به وزن کوه ها و به تعداد سنگریزه ها باشد، درودی که با ستارگان در افلاک و با قدرتی که آنها را بر پا داشته است، روان می گردد، درودی که از عهده بادها و ستارگان و خورشید ها و ابرها و برگ درختان و الفاظ انسان ها و تسبیح تمامی آفریده ها اعم از گذشتگان و باقی ماندگان و کسانی که تا روز پاداش آفریده می شوند، خارج است؛ سپس آن درود را به کسی که عمل کنندگان او را می شناسند، می سپارم، همان خدایی که نابودی و مرز و انتهایی برای او نیست. خدایا، پس این درود را به او و به اهل بیت پاک و به پدران او، ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و به همه پیامبران و شهیدان و صالحان و به جبرئیل و میکائیل و حاملان عرش و فرشتگان، درود خداوند بر او و بر همه آنان، برسان و خدا مرا کافی است و معبودی جز او وجود ندارد، بر او توکل نمودم و او پروردگار عرش بزرگ است.

دعای شب سی ام به روایت محمد بن ابی قره رحمه الله: ستایش خدا را که شریکی برای او نیست. ستایش خدا را که شریکی

برای او نیست. ستایش خدا را که شریکی برای او نیست. ستایش خدا را آن گونه که زیبنده بزرگواری روی و سرفرازی شکوه او است و آن گونه که او شایسته آن است، ای بسیار پاکیزه، ای نور بسیار بی آلایش، ای بسیار پاک، ای منتهای تسبیح، ای رحمت گستر، ای خدا ای آگاه، ای خدا ای والا، ای خدا ای بزرگ، ای خدا ای لطیف، ای خدا ای شکوهمند، ای خدا ای شنوا، ای خدا ای بینا، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا [ای خدا ای خدا]، نیکوترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ منشی ها و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو و به نام خداوند بخشنده مهربان، از تو درخواست می کنم که اگر مقرر نموده ای که فرشتگان و روح در این شب همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که بی هیچ واسطه ا ی تو را دریابم و ایمانی که شک و تردیدی از من با آن آمیخته نشود و خدایا خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت

به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شیعیان آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق کرده ای، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، مرا به جست و جوی آن چه از من بازداشته ای امتحان مکن و ای پروردگار من، با دادن روزی گسترده، مرا به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شکم و عورت را به من روزی کن و همه دلگیری ها و اندوه ها را از من بگشای و مرا دشمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر به بهترین حالتی که کسی آن را دیده است، موفق گردان و به آن چه محمد و آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق نموده ای، موفق بدار و حاجات مرا برآور... همین لحظه همین لحظه، و این کلمه را به اندازه یک نفس کامل بگو.

در حال ایستاده و نشسته و در حال رکوع و سجده، این دعا را بسیار بخوان: ای تدبیر کننده همه امور، ای برانگیزاننده اهل قبور، ای جاری سازنده دریاها و ای نرم کننده آهن برای داوود علیه السلام، بر محمد و آل محمد درود فرست و حاجات مرا برآور... همین لحظه، همین لحظه، همین امشب، همین امشب، این کلمه را به اندازه یک نفس کامل بگو.

ادامه این دعا بر اساس روایت دیگر: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از بهره ورترین بندگان از تمام خیراتی که در این شب فرو فرستاده ای و یا فرو می فرستی تا به وسیله آن هدایت کنی و رحمتی که می گسترانی و روزی ای که تقسیم می کنی و بلایی که دفع می کنی و بیماری ای که برطرف می کنی، قرار ده و هر چه برای دوستان شایسته ات که مستحق پاداش از تو گردیده اند و به خشنودی تو از آنان، از عذاب تو ایمن گردیده اند نوشته ای، برای من نیز بنویس. ای بزرگوار ای بزرگوار، بر محمد و آل محمد درود فرست و به رحمت خود با من چنین کن و بعد از سپری شدن ماه رمضان، عصمت و توبه و بازگشت و چنگ زدن به ولایت محمد و آل محمد را روزی ام کن و تا زمانی که زنده ام داشتی، همواره یاد و سپاسگزاری از تو در برابر گرایش به تو و استواری بر دینت و موفق شدن به آن چه محمد و آل محمد علیه و علیهم السلام بدان موفق بوده اند، را به من ارزانی دار.

خداوندا، تو خود در کتابی که فرو فرستاده ای و در گفتار حق خود فرموده ای : {ماه رمضان است که قرآن در آن نازل شد.} و این ماه رمضان است که شب ها و روزهای آن به پایان رسید. پس به روی گرامی و سخنان کامل و به حق محمد و آل

محمـد، اگر حتی یک گناه بر من باقی مانده که نیامرزیده ای یا می خواهی به خاطر آن از من حساب بکشـی یا کیفرم کنی یا عـذابت را به من بچشـانی، از تو خواسـتارم که قبل از طلوع سپیـده دم این شب یا پیش از آن که این ماه به پایان برسـد، آن را بیامرزی، ای مهربان ترین مهربانان، ای نرم کننـده آهن برای داوود، ای برطرف کننده گرفتاری ها، بر محمد و آل محمد درود فرست و دعایم را مستجاب کن و خواسـته ام را بده و همه خواهش های نفسم جز آنچه مورد پسند توست را مبغوض من قرار ده و همه طاعت هایت را مورد پسند من قرار ده. اگر چه خواهش نفسم با آن چه دوست داری یا ناخوشایند تو است ناسازگار باشـد، تا این که در تمام دسـتوراتت، پیرو، مطیع و گوش به فرمان تو باشم و از تمام آن چه نهی کرده ای خودداری کنم و در تمام آن چه به نفع یا به ضرر من مقرر نموده ای، خشنود و بر تمام نعمت هایی که بر من ارزانی داشته ای، سپاسگزار و در همه حالاتم اعم از حال عافیت یا گرفتاری، سختی یا آسودگی، ناخشنودی یا خشنودی، به یاد تو باشم.

خـدایا، بر محمـد آل محمد درود فرست و در یکایک امور من نگاهی پر از مهر، والا و گرامی داشـته باش تا به واسـطه آن بر انجام دسـتوراتت نیرو بگیرم و در انجام آن چه مرا به انجام آن مکلف کرده ای، موفق بدار و بصیرت و یقینم را در تمام نعمت ها و بخشـش ها و نیکی ها و برتری دادن هایت که مرا با آن آشـنا گردانیدی، افزون کن. خدایا، بزرگترین حاجت من که اگر برآوری، تمـام چیزهـایی که از من بازداشـته ای به من ضـرر نمی رسانـد و اگر آن را از من بـاز داری، دیگر عطاها به من سود نمی رسانـد، این است که از تو خواهانم که مرا از آتش جهنم آزاد کنی. ای سـرور من، از زنجیرها و بنـدها و آتش فروزان بر من رحم کن. از غذای زقوم و نوشـیدنی بسـیار داغ بر من رحم آر، از جهنم بر من رحم کن، که عذاب آن هلاکت است و بد منزلگاهی است. کیفر مکن مرا که از تو آمرزش می خواهم، محروم مدار مرا که از تو درخواست می کنم، بهشت و آن چه را کـه در آن است، از تـو می خـواهم و از جهنم و آن چه در خـود گردآورده است، به تـو پنـاه می برم. خـدایا، همسـران زیبـای بهشتی را به ازدواج من در آور و مرا از کسانی قرار ده که با ایمنی در روز قیامت حضور پیـدا می کننـد؛ زیرا من به خیری که فرو فرسـتاده ای، نیازمنـدم. خداونـدا، پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و در همه خیرات، اعم از خیر دنیـا و آخرت، به محمد و آل محمد آغاز کن.

دعای این شب منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: پروردگارا ، ماه مبارکی که دستور روزه داری و شب خیزی در آن را به ما دادی، از دست رفت. خـدایا، پس دیـدار ما با ماه رمضان را آخرین دیدار ما قرار مده. پروردگارا، پس گناهان گذشـته و آینـده مـا را بیـامرز و خوارمان مکن و از آمرزش خود محروم مـدار و از ما گـذشت کن و بیامرز و بر ما رحم آور و توبه ما را بپـذیر و روزی مـان ده و مـا را واسـطه روزی دیگران قرار ده و ما را از دوسـتان متقی خود قرار ده. به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

**[ترجمه]

أقول

و من ذلک ما قدمناه من الدعوات أول لیله منه مما یتکرر کل لیله.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا رَوَاهُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورْیَسْتِیُّ مِنْ کِتَابِ الْحُسْنَی بِإِسْنَادِهِ إِلَی النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّی آخِرَ

لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عَشْرَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ مَرَّهً وَاحِدَهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ یَقُولُ فِی رُکُوعِهِ وَ سُجُودِهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ- سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ یَتَشَهَّدُ فِی کُلِّ رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ یُسَلِّمُ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ آخِرِ عَشْرِ رَکَعَاتٍ قَالَ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنَ التَّسْلِیمِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَلْفَ مَرَّهٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الِاسْتِغْفَارِ سَجَدَ وَ یَقُولُ فِی سُجُودِهِ- یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا رَحْمَانَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِیمَهُمَا یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ تَقَبَّلْ مِنَّا صَلَاتَنَا وَ صِیَامَنَا وَ قِیَامَنَا.

قَالَ النَّبِیُّ صلی الله علیه و آله وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ نَبِیّاً إِنَّ جَبْرَئِیلَ خَبَّرَنِی عَنْ إِسْرَافِیلَ عَنْ رَبِّهِ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی أَنَّهُ لَا یَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ حَتَّی یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ وَ یَتَقَبَّلَ مِنْهُ شَهْرَ رَمَضَانَ وَ یَتَجَاوَزَ عَنْ ذُنُوبِهِ وَ إِنْ کَانَ قَدْ أَذْنَبَ سَبْعِینَ ذَنْباً کُلُّ ذَنْبٍ أَعْظَمُ مِنْ ذُنُوبِ الْعِبَادِ وَ یَتَقَبَّلَ مِنْ جَمِیعِ أَهْلِ الْکُورَهِ الَّتِی هُوَ فِیهَا فَقَالَ النَّبِیُّ صلی الله علیه و آله لِجَبْرَئِیلَ علیه السلام یَا جَبْرَئِیلُ یَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنْهُ خَاصَّهً شَهْرَ رَمَضَانَ وَ مِنْ أَهْلِ بِلَادِهِ عَامَّهً فَقَالَ نَعَمْ وَ الَّذِی بَعَثَکَ إِنَّهُ مِنْ کَرَامَتِهِ عَلَیْهِ وَ عِظَمِ مَنْزِلَتِهِ لَدَیْهِ یَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنْهُ وَ مِنْهُمْ صَلَاتَهُمْ وَ صِیَامَهُمْ وَ قِیَامَهُمْ وَ یَغْفِرُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ وَ یَسْتَجِیبُ لَهُمْ دُعَاءَهُمْ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ إِنَّهُ مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ وَ اسْتَغْفَرَ هَذَا الِاسْتِغْفَارَ یَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنْهُ صَلَاتَهُ وَ صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ وَ یَغْفِرُ لَهُ وَ یَسْتَجِیبُ لَهُ دُعَاءَهُ لَدَیْهِ لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی یَقُولُ فِی کِتَابِهِ- اسْتَغْفِرُوا رَبَّکُمْ إِنَّهُ کانَ غَفَّاراً وَ یَقُولُ وَ اسْتَغْفِرُوا

رَبَّكَمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ وَ قَالَ وَ الَّذِينَ إِذا فَعَلُوا فاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَ مَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَ يَقُولُ عَزَّ وَ جَلَ وَ أَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتاعاً حَسَناً إِلى أَجَلٍ مُسَمًّى وَ يُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَ يَقُولُ عَزَّ وَ جَلَ وَ اسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كانَ تَوَّاباً.

ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه و آله هَذِهِ هَدِيَّةٌ لِي خَاصَّةً وَ لِأُمَّتِي مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ لَمْ يُعْطِهَا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَحَداً مِمَّنْ كَانَ قَبْلِي مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَ غَيْرِهِمْ.

**[ترجمه]از دیگر اعمال این شب، دعاهایی است که در اعمال شب اول ماه ذکر شد و هر شب خوانده می شوند. و نیز روایتی است از جعفر بن محمد دوریستی در کتاب الحسنی به سند خود نقل کرده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس در شب آخر ماه رمضان ده رکعت نماز بخواند، به این صورت که در هر رکعت یک بار فاتحه الکتاب و ده بار «قل هو الله احد» بخواند و در رکوع و سجده ده بار بگوید: «سبحان الله و الحمدالله و لااله الا الله و الله اکبر» و در هر دو رکعت، تشهد و سلام بگوید و وقتی ده رکعت را به پایان برد، بعد از سلام نماز هزار بار استغفرالله بگوید و وقتی استغفار را به پایان برد، سجده کند و در حال سجده بگوید: ای زنده ای پاینده، ای شکوهمند ای بزرگوار، ای رحمت گستر و مهربان در دنیا و آخرت، ای خدای اولین و آخرین، گناهان ما را بیامرز و نماز و روزه و شب زنده داری های ما را بپذیر.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: به کسی که به حق، مرا به پیامبری برانگیخت سوگند یاد می کنم، جبرئیل به نقل از اسرافیل و او به نقل از پروردگار تبارک و تعالی خبر داد، همین که شخص سر از سجده بر می دارد، خداوند او را می آمرزد و اعمال او در ماه رمضان را می پذیرد. و از گناهانش در می گذرد، اگر چه هفتاد گناه کرده باشد که هر گناه آن بزرگ تر از گناهان همه بندگان باشد و نیز خداوند اعمال ماه رمضان اهالی شهر و منطقه ای را که او در آن است، می پذیرد .

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از جبرئیل علیه السلام پرسیدند: خداوند اعمال ماه رمضان را، هم از او می پذیرد و هم از اهالی شهر و محل زندگی او؟ فرمودند: سوگند به خدایی که تو را برانگیخت، آری. این از کرامت و منزلت بزرگ بنده در نزد خدا است. خداوند نماز و روزه و شب خیزی همه آنان را می پذیرد و گناهانشان را می آمرزد و دعایشان را مستجاب می کند. رسول خدا صلی الله علیه و آله در ادامه فرمودند: سوگند به کسی که مرا به حق برانگیخت، هر کس این نماز را همراه با استغفار آن به جا آورد، خداوند نماز و روزه و شب خیزی او را قبول می کند و او را می آمرزد و دعای او را مستجاب می... کند؛ زیرا در کتاب خود می فرماید: {از پروردگارتان آمرزش خواهی کنید؛ زیرا او بسیار آمرزنده است.} و نیز می فرماید: {و از پروردگارتان طلب آمرزش نموده، سپس به درگاه او توبه کنید.} هم چنین می فرماید: {و کسانی که چون کار زشتی کنند، یا بر خود ستم روا دارند، خدا را به یاد می آورند و برای گناهانشان آمرزش می خواهند. و چه کسی جز خدا گناهان را می آمرزد؟!} نیز می فرماید: {و این که از پروردگارتان آمرزش بخواهید، سپس به درگاه او توبه کنید، تا این که شما را با بهره مندی نیکویی تا زمانی معین بهره مند سازد و به هر شایسته نعمتی، از کرم خود عطا کند.} و نیز می فرماید: {و از او آمرزش بخواه، زیرا او بسیار توبه پذیر است.}

سپس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: این هدیه، مخصوص من و امت من اعم از مردان و زنان است و خداوند عزّ و جلّ آن را به هیچ کس از پیامبران پیش از من و غیر آنان، نداد.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رُوِیَ: أَنَّهُ یَقْرَأُ آخِرَ لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ سُورَهَ الْأَنْعَامِ وَ الْکَهْفِ وَ یس وَ یَقُولُ مِائَهَ مَرَّهً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ (۱).

**[ترجمه]روایت شده که مستحب است در شب آخر ماه رمضان، سوره های انعام و کهف و یس خوانده شود و صد بار گفته شود: خدایا از تو آمرزش می طلبم و به سوی تو توبه می کنم. - . الاقبال: ۲۳۷-۲۴۲ و در چاپ دیگر: ۴۵۵-۴۶۱. -

**[ترجمه]

«۳»

الْبَلَدُ الْأَمِینُ (۲)،

ذَکَرَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الصَّفْوَانِیُّ فِی کِتَابِ بُلْغَهِ الْمُقِیمِ وَ زَادِ الْمُسَافِرِ: أَنَّ النَّبِیَّ صلی الله علیه و آله کَانَ یَدْعُو بِهَذِهِ الْأَدْعِیَهِ فِی لَیَالِی شَهْرِ رَمَضَانَ.

**[ترجمه]البلد الامین: - .البلد الامین: ۱۹۵-۲۰۰ - ابو عبدالله الصفوانی در کتاب بلغه المقیم و زاد المسافر آورده است، پیامبر صلی الله علیه و آله در شب های ماه رمضان این دعاها را می خواندند:

**[ترجمه]

اللیله الأولی

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْوَاحِدُ فَلَا وَلَدَ لَکَ وَ أَنْتَ الصَّمَدُ فَلَا شِبْهَ لَکَ وَ أَنْتَ الْعَزِیزُ فَلَا أَعَزَّ مِنْکَ وَ أَنْتَ الْغَفُورُ فَلَا شِبْهَ لَکَ وَ أَنْتَ الْعَزِیزُ فَلَا أَعَزَّ مِنْکَ وَ أَنْتَ الرَّحِیمُ وَ أَنَا الْمُخْطِئُ وَ أَنْتَ الْخَالِقُ وَ أَنَا الْمَخْلُوقُ وَ أَنْتَ الْحَیُّ وَ أَنَا الْمَیِّتُ أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی وَ تُجَاوِزَ عَنِّی إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

**[ترجمه]

خداوندا تو یگانه‌ای و فرزندی نداری و بی نیازی و مانند تو وجود ندارد. تو آن شکست ناپذیری هستی که بالاتر از تو کسی نیست. تو آن آمرزنده ای هستی که نظیر نداری. تو آن شکست ناپذیری هستی که بالاتر از تو کسی نیست. تو مهربان و من خطا کارم. تو آفریننده و من آفریده ام. تویی زنده و من مرده ام. به رحمتت از تو می خواهم بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا مورد آمرزش و رحمت خویش قرار دهی و از گناهانم در گذری. به راستی که تو بر هر کاری توانایی.

**[ترجمه]

الثانیه

یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ إِلَهَ الْآخِرِینَ وَ إِلَهَ مَنْ بَقِیَ وَ إِلَهَ مَنْ مَضَی رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَنْ فِیهِنَّ فَالِقَ الْإِصْبَاحِ وَ جَاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ حُسْبَاناً لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ وَ لَکَ الْمَنُّ وَ لَکَ الطَّوْلُ وَ أَنْتَ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ أَسْأَلُکَ بِجَلَالِکَ سَیِّدِی وَ جَمَالِکَ مَوْلَایَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی وَ تَتَجَاوَزَ عَنِّی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]ای خدای اولین و آخرین، ای معبود آیندگان و پیشینیان، ای پروردگار هفت آسمان و هر که در میان آنهاست، ای شکافنده صبح و ای کسی که شب را مایه آرامش و خورشید و ماه را وسیله حساب و میزان قرار دادی، حمد و سپاس مخصوص توست و منت و بخشش از آن توست؛ و تویی یگانه بی نیاز. ای مولای من، به جلال و جمالت از تو می خواهم بر محمد و خاندان او درود فرستی و مرا مورد آمرزش و رحمت خویش قرار دهی و از گناهانم در گذری. به راستی که تو بسیار بخشنده و مهربانی.

**[ترجمه]

الثالثه

یَا إِلَهَ إِبْرَاهِیمَ وَ إِلَهَ إِسْحَاقَ وَ إِلَهَ یَعْقُوبَ وَ الْأَسْبَاطِ رَبَّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ السَّمِیعَ الْعَلِیمَ الْحَلِیمَ الْکَرِیمَ الْعَلِیَّ الْعَظِیمَ لَکَ صُمْتُ وَ عَلَی رِزْقِکَ أَفْطَرْتُ

ص: ۷۴

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۲۳۷- ۲۴۲ و فی ط ۴۵۵- ۴۶۱.

۲- ۲. البلد الأمین: ۱۹۵- ۲۰۰.

وَ إِلَى كَنَفِكَ آوَيْتُ وَ إِلَيْكَ أَنَبْتُ- وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ وَ أَنْتَ الرَّءُوفُ الرَّحِيمُ قَوِّنِى عَلَى الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ لَا تُخْزِنِى يَوْمَ الْقِيامَهِ إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعادَ.

**[ترجمه]ای خدای ابراهیم و اسحاق و ای خدای یعقوب و اسباط، ای پروردگار ملائکه و روح، ای شنوا، ای دانا، ای بردبار، ای بزرگوار، ای بلند مرتبه و بزرگ، برای تو روزه گرفتم و بر روزی تو افطار می کنم و به جوار تو پناه آوردم و به سوی تو بازگشتم و بازگشت همه به سوی توست و تویی مهربان و عطوف. مرا بر به پا داشتن نماز و روزه نیرو بخش و در روز قیامت خوار نفرما، به راستی که تو خلف وعده نمی کنی .

**[ترجمه]

الرابعه

يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِيمَهُمَا وَ جَبَّارَ الدُّنْيَا وَ يَا مَلِكَ الْمُلُوكِ وَ يَا رَازِقَ الْعِبَادِ هَذَا شَهْرُ التَّوْبَهِ وَ هَذَا شَهْرُ الثَّوَابِ وَ شَهْرُ الرَّجَاءِ وَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِى مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لا هُمْ يَحْزَنُونَ وَ أَنْ تَسْتُرَنِى بِالسَّتْرِ الَّذِى لَا يُهْتَكُ وَ تُجَلِّلَنِى بِعَافِيَتِكَ الَّتِى لَا تُرَامُ وَ تُعْطِيَنِى سُؤْلِى وَ تُدْخِلَنِى الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِكَ وَ لَا تَدَعَ لِى ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا كُرْبَهً إِلَّا كَشَفْتَهَا عَنِّى وَ لَا حاجَهً إِلَّا قَضَيْتَهَا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]ای بخشنده و مهربان در دنیا و آخرت و ای اصلاح کننده دنیا، ای سلطان پادشاهان و ای روزی دهنده بندگان، [این ماه توبه و] ماه پاداش و امید است و تویی شنونده و دانا. از تو می خواهم بر محمد و خاندان او درود فرستی و مرا از بندگان شایسته خویش قرار دهی، آنان که هیچ ترس و اندوهی ندارند و مرا چنان بپوشانی که دریده نشود و مرا به عافیتی اکرام کنی که دست نایافتنی است و حاجتم را بر آورده سازی و به رحمت خود مرا وارد بهشت نمایی و تمام گناهان مرا ببخشی و اندوهم را بر طرف سازی و خواسته هایم را اجابت نمایی، به حق محمد و خاندان او. به راستی که تو شکوهمند و بزرگی.

**[ترجمه]

الخامسه

يَا صَانِعَ كُلِّ مَصْنُوعٍ وَ يَا جَابِرَ كُلِّ كَسِيرٍ وَ يَا شَاهِدَ كُلِّ نَجْوَى يَا رَبَّاهْ يَا سَيِّدَاهْ أَنْتَ النُّورُ فَوْقَ النُّورِ وَ نُورُ النُّورِ فَيَا نُورَ النُّورِ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِى ذُنُوبَ اللَّيْلِ وَ ذُنُوبَ النَّهَارِ وَ ذُنُوبَ السِّرِّ وَ ذُنُوبَ الْعَلَانِيَهِ يَا قَادِرُ يَا مُقْتَدِرُ يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا وَدُودُ يَا غَفُورُ يَا رَحِيمُ يَا غَفَّارَ الذُّنُوبِ وَ يَا قَابِلَ التَّوْبِ شَدِيدَ الْعِقَابِ ذَا الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ تُحْيِي وَ تُمِيتُ وَ تُمِيتُ وَ تُحْيِي وَ أَنْتَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِى وَ ارْحَمْنِى وَ اعْفُ عَنِّى إِنَّكَ أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]ای سازنده ساخته ها و ای کسی که شکستگی ها را ترمیم می کنی، ای بیننده نجواها، ای پروردگار من ای مولایم، تو نور بر بالای نوری و روشنایی نوری، پس ای روشنایی نور، به حق محمد و خاندان او بر محمد و خاندانش درود فرست و گناهان شب و روز و گناهانی که در نهان و آشکار مرتکب شدم بیامرز. ای توانای قدرتمند، ای یگانه یکتا، ای بی نیاز ای مهربان، ای آمرزنده ای عطوف، ای بخشنده گناهان، ای پذیرنده توبه ها، ای آنکه عذابش شدید است، ای صاحب بخشش، خدایی جز تو وجود ندارد، یگانه ای که شریکی ندارد، زنده می کنی و می میرانی و می میرانی و زنده می کنی و تویی آن یگانه چیره، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز و مورد رحمت خویش قرار ده و از من در گذر. به راستی که تو بخشنده و مهربانی.

**[ترجمه]

السادسه

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ الْوَاحِدُ الْكَرِيمُ وَ أَنْتَ الْإِلَهُ الصَّمَدُ رَفَعْتَ السَّمَاوَاتِ بِقُدْرَتِکَ وَ دَحَوْتَ الْأَرْضَ بِعِزَّتِکَ وَ أَنْشَأْتَ السَّحَابَ بِوَحْدَانِيَّتِکَ وَ أَجْرَيْتَ الْبِحَارَ بِسُلْطَانِکَ يَا مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ الْحِيتَانُ فِی التُّخُومِ وَ السِّبَاعُ فِی الْفَلَوَاتِ يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ خَافِيَةٌ فِی السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ يَا مَنْ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَ مَا فِيهِنَّ وَ الْأَرَضُونَ السَّبْعُ وَ مَا فِيهِنَّ يَا مَنْ لَا يَمُوتُ وَ لَا يَبْقَى إِلَّا وَجْهُهُ الْجَلِيلُ الْجَبَّارُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ اعْفُ عَنِّی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

ص: ۷۵

**[ترجمه]خدایا تویی شنونده دانا، یگانه بزرگوار، تویی خدای بی نیاز که آسمان ها را به قدرت خود بلند گردانیدی، و زمین را به عزت خود گسترانیدی، و با یگانگی خود ابرها را پدید آوردی، و با پادشاهی ات دریا ها را روان ساختی، ای آنکه ماهی ها در گستره آبها و درندگان در صحراها تو را تسبیح می گویند و هیچ چیز در آسمان های هفتگانه و در هفت طبقه زمین از او پوشیده نمی ماند، ای آنکه هفت آسمان و هرچه در آن است و هفت زمین و هرچه در آن است، به تسبیح تو مشغولند، ای کسی که نمی میرد و تنها وجه شکوهمند و چیره اوست که می ماند، بر محمد و خاندان او درود فرست، و مرا بیامرز و مورد رحمت خویش قرار ده، و از من در گذر. به راستی که تو آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

السابعه

یَا مَنْ کَانَ وَ یَکُونُ وَ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ یَا مَنْ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلَائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ یَا مَنْ إِذَا دُعِیَ أَجَابَ یَا مَنْ إِذَا اسْتُرْحِمَ رَحِمَ یَا مَنْ لَا یُدْرِکُ الْوَاصِفُونَ عَظَمَتَهُ یَا مَنْ لا تُدْرِکُهُ الْأَبْصارُ وَ هُوَ یُدْرِکُ الْأَبْصارَ وَ هُوَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ یَا مَنْ یَرَی وَ لَا یُرَی وَ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی یَا مَنْ بِیَدِهِ نَوَاصِی الْعِبَادِ أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ وَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّیْتَ وَ بَارَکْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]ای آنکه بوده و هست و شبیهی ندارد، ای کسی که آذرخش در ستایش او تسبیح گویان است و فرشتگان از خوف او به ذکر مشغولند، ای اجابت کننده دعاها، ای کسی که رحمت خود را بر کسانی که آن را طلب می کنند می گسترانی، ای کسی که وصف کنندگان عظمت او را در نمی یابند و چشم ها او را نمی بینند، در حالیکه او بر دیدگان واقف است و اوست لطیف و آگاه. ای آنکه می بینی ولی دیده نمی شوی و در اوج تماشاگه برتری، ای کسی که سرنوشت بندگان به دست توست، بر محمد و خاندان او درود و رحمت فرست، بهترین درودهایی که بر ابراهیم و خاندان او فرستادی، به راستی که تو ستوده و بزرگی و مرا بیامرز و بر من رحم آر. به راستی که تو شکوهمند و بزرگی.

**[ترجمه]

الثامنه

اللَّهُمَّ هَذَا الشَّهْرُ الَّذِی أَمَرْتَ فِیهِ عِبَادَکَ بِالدُّعَاءِ وَ ضَمِنْتَ لَهُمُ الْإِجَابَهَ وَ الرَّحْمَهَ فَقُلْتَ- وَ إِذا سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَهَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ فَأَدْعُوکَ یَا مُجِیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ یَا کَاشِفَ کُرَبِ الْمَکْرُوبِینَ یَا جَاعِلَ اللَّیْلِ سَکَناً وَ یَا مَنْ لَا یَمُوتُ اغْفِرْ لِمَنْ یَمُوتُ قَدَّرْتَ وَ خَلَقْتَ وَ سَوَّیْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلَّی وَ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی وَ أَنْ تَکْفِیَنِی مَا أَهَمَّنِی وَ تَغْفِرَ لِی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]خدایا این ماهی است که در آن بندگانت را امر کردی تا تو را بخوانند و اجابت و رحمت را برای آنان تضمین نمودی، و فرمودی: {و هرگاه بندگان من از تو درباره من بپرسند، بگو: من نزدیکم و دعای دعا کننده را - به هنگامی که مرا بخواند - اجابت می کنم.} پس تو را می‌خوانم، ای اجابت کننده دعای درماندگان و ای گشاینده گره از کار گرفتاران، ای

کسی که شب را مایه آرامش قرار دادی، ای کسی که هرگز نمی میرد، بیامرز آنکه را مرگ در انتظار اوست، تقدیر نمودی، آفریدی و آراسته نمودی، سپاس مخصوص توست، از تو می خواهم در شب آنگاه که فرو می پوشاند و روز که جلوه گری می کند و در دنیا و آخرت، بر محمد و خاندان او درود و رحمت فرستی، خدایا همّ و غمّ مرا کفایت کن و گناهانم را ببخشای، به راستی که تو آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

التاسعه

يَا سَيِّدَاهْ يَا رَبَّاهْ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا ذَا الْعِزِّ الَّذِی لَا يُرَامُ يَا قَاضِیَ الْأُمُورِ يَا شَافِیَ الصُّدُورِ اجْعَلْ لِی مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً اقْذِفْ رَجَاکَ فِی قَلْبِی حَتَّی لَا أَرْجُوَ أَحَداً سِوَاکَ تَوَكَّلْتُ عَلَيْکَ سَيِّدِی وَ إِلَيْکَ يَا مَوْلَایَ أَنَبْتُ وَ إِلَيْکَ الْمَصِيرُ أَسْأَلُکَ يَا إِلَهَ الْآلِهَهِ يَا جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ يَا كَبِيرَ الْأَكَابِرِ وَ يَا مَنْ إِذَا تَوَكَّلَ الْعَبْدُ عَلَيْهِ كَفَاهُ وَ صَارَ حَسْبَهُ وَ بَالِغَ أَمْرِهِ عَلَيْکَ تَوَكَّلْتُ فَاكْفِنِی وَ إِلَيْکَ أَنَبْتُ فَارْحَمْنِی وَ إِلَيْکَ الْمَصِيرُ فَاغْفِرْ لِی وَ لَا تُسَوِّدْ وَجْهِی يَوْمَ تَبْيَضُّ فِيهِ الْوُجُوهُ- إِنَّکَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْحَمْنِی وَ تَجَاوَزْ عَنِّی إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]ای مولای من ای پروردگار من، ای صاحب شکوه و بزرگی، ای صاحب عزت دست نایافتنی، ای محکم کننده امور، ای شفا دهنده سینه ها، آسانی و گشایش را در کار من قرار ده و امیدت را چنان در دلم قرار ده تا به کسی غیر از تو امید نداشته باشم. مولای من، بر تو توکل نمودم و به سوی تو باز می گردم که بازگشت همه به سوی توست. ای خدای خدایان، ای مسلّط بر سرکشان، ای بزرگ بزرگان، ای کفایت کننده بندگانی که بر او توکل می کنند و به انجام رساننده امورشان، به تو توکل نمودم و به سوی تو بازگشتم و بازگشت همه به سوی توست، پس مرا بیامرز و در آن روز که چهره ها سپید می شوند، رو سیاهم نکن، به راستی که تو شکست ناپذیر و حکیمی، بر محمد و خاندان او درود و رحمت فرست و مرا مورد رحمت خویش قرار ده و از من درگذر، به راستی که تو آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

العاشره

اللَّهُمَّ يَا سَلَامُ يَا مُؤْمِنُ يَا مُهَيْمِنُ يَا عَزِيزُ يَا جَبَّارُ يَا مُتَكَبِّرُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا وَاحِدُ يَا فَرْدُ يَا غَفُورُ يَا رَحِيمُ يَا وَدُودُ يَا حَلِيمُ لَسْتُ أَدْرِی مَا

صَنَعْتَ بِحَاجَتِی هَلْ غَفَرْتَ لِی أَمْ لَا فَإِنْ کُنْتَ غَفَرْتَ لِی فَطُوبَی وَ إِنْ لَمْ تَکُنْ غَفَرْتَ لِی فَیَا سَوْأَتَاهْ فَمِنَ الْآنَ سَیِّدِی فَاغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ تُبْ عَلَیَّ وَ لَا تَخْذُلْنِی وَ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَ اسْتُرْنِی بِسِتْرِکَ وَ اغْفِرْ لِی وَ اعْفُ عَنِّی بِعَفْوِکَ وَ ارْحَمْنِی بِرَحْمَتِکَ وَ تَجَاوَزْ عَنِّی بِقُدْرَتِکَ إِنَّکَ تَقْضِی وَ لَا یُقْضَی عَلَیْکَ وَ أَنْتَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

**[ترجمه]خدایا، ای سلامت بخش، ای مومن، ای نگهبان، ای شکست ناپذیر، ای جبّار، ای متکبر، ای یکتا، ای بی نیاز، ای یگانه، ای تنها، ای آمرزنده، ای مهربان، ای دوستدار، ای بردبار، نمی دانم با حاجت من چه کردی؟ آیا گناهانم را آمرزیدی؟ اگر بخشیده ای پس خوشا به حال من و اگر نیامرزیدی پس بدا به حال من، همین حالا مرا بیامرز و مورد رحمت خویش قرار ده و توبه ام را بپذیر، مرا خوار مگردان، لغزش هایم را ببخش و عیب هایم را بپوشان، و مورد مغفرت و عفو خود قرار ده، و به رحمت خود بر من رحم آر و به قدرتت از من در گذر، به راستی که تو کارها را به انجام می رسانی و کسی را یارای تعیین امری بر تو نیست و تو بر هر چیز توانایی.

**[ترجمه]

الحادی عشره

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِأَسْمَائِکَ الْحُسْنَی وَ أَسْتَجِیرُ مِنْ نَارِکَ الَّتِی لَا تُطْفَی وَ أَسْأَلُکَ أَنَّ تُقَوِّیَنِی عَلَی قِیَامِ هَذَا الشَّهْرِ وَ صِیَامِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَ أَنْتَ الصَّمَدُ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ- وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تَجَاوَزْ عَنِّی وَ اغْفِرْ لِی وَ اعْفُ عَنِّی وَ ارْحَمْنِی- إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]خدایا به نام‌های زیبایت پناه می‌برم و از آتش خشم تو که به خاموشی نمی گراید از تو پناه می‌طلبم و از تو می- خواهم مرا بر به پاداری این ماه و روزه آن نیرو بخشی و گناهانم را بیامرزی و بر من رحم آری. به راستی که تو خلف وعده نمی‌نمایی. به تو توکل کردم و تو آن بی‌نیازی هستی که نزاییده و زاییده نشده و هیچ همتایی ندارد، بر محمد و آل او درود فرست، از من در گذر، ببخشای و عفو کن و رحم آر. به راستی تو توبه‌پذیر و مهربانی.

**[ترجمه]

الثانیه عشره

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْعَزِیزُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَبْقَی وَ لَا یَفْنَی وَ لَکَ الشُّکْرُ شُکْراً یَبْقَی وَ لَا یَفْنَی وَ أَنْتَ الْحَکِیمُ الْعَلِیمُ أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْأَکْرَمِ وَ بِجَلَالِکَ الَّذِی لَا یُرَامُ وَ بِعِزِّکَ الَّذِی لَا یُقْهَرُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّکَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]خداوندا تویی شکست‌ناپذیر مهربان، تویی بلند مرتبه و بزرگ، حمد و ستایش جاویدان و همیشگی از آن توست و شکر و سپاس دائمی تو را سزاوار است و تویی حکیم و دانا. خدایا به نور وجه گرامی‌ات و به جلال و شکوه دست نایافتنی- ات و به آن عزتی که شکست نمی‌پذیرد، از تو می‌خواهم بر محمد و خاندان وی درود فرستی و مرا بیامرزی و مورد رحمت

خویش قرار دهی. به راستی که تو شکوهمند و بزرگی .

**[ترجمه]

الثالثه عشره

یَا جَبَّارَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ مَنْ لَهُ مَلَكُوتُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِينَ غَفَّارَ الذُّنُوبِ الْغَفُورَ الرَّحِیمَ السَّمِیعَ الْعَلِیمَ الْعَزِیزَ الْحَكِیمَ الصَّمَدَ الْفَرْدَ الَّذِی لَا شَبِیهَ لَكَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْأَعْلَى الْعَزِیزُ الْقَادِرُ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی إِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ.

**[ترجمه]ای جبار آسمان‌ها و زمین و ای آنکه ملکوت آسمان‌ها و زمین از آن توست، ای آمرزنده گناهان، ای بخشنده مهربان، ای شنوای دانا، ای شکست‌ناپذیر حکیم، ای بی نیاز یگانه‌ای که مثل و مانند نداری، تو بلندمرتبه، شکست ناپذیر و توانایی. تو توبه‌پذیر مهربانی، از تو می‌خواهم بر محمد و خاندان وی درود فرستی، گناهانم را بیامرزی و مرا مورد رحمت خویش قرار دهی، به راستی که تو مهربان‌ترین مهربانانی.

**[ترجمه]

الرابعه عشره

یَا أَوَّلَ الْأَوَّلِینَ وَ آخِرَ الْآخِرِینَ وَ یَا جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ وَ یَا إِلَهَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ أَنْتَ خَلَقْتَنِی وَ لَمْ أَكُ شَیْئاً مَذْكُوراً وَ أَنْتَ أَمَرْتَنِی بِالطَّاعَهِ فَأَطَعْتُ سَیِّدِی جُهْدِی وَ إِنْ كُنْتُ تَوَانَیْتُ أَوْ أَخْطَأْتُ أَوْ نَسِیتُ فَتَفَضَّلْ عَلَیَّ یَا سَیِّدِی وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِی وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ وَ اجْمَعْ بَیْنِی وَ بَیْنَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَ اغْفِرْ لِی إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]ای اول از همه پیشینیان و ای پایان واپسین‌ها، و ای جبار قاهران، ای خدای اولین و آخرین، تو مرا آفریدی در حالی که چیزی بی‌ارزش بودم و مرا به اطاعت خود امر نمودی و من در این راه تمام تلاش خود را نمودم، هرچند که سستی ورزیدم، به اشتباه افتادم و فراموش کردم. پس ای آقای من، فضل خود را شامل حال من کن و امیدم را قطع مگردان و بهشت را بر من ببخشای و مرا با پیامبر رحمت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم همنشین گردان، و گناهانم را بیامرز. به راستی که تو توبه‌پذیر مهربانی.

**[ترجمه]

الخامسه عشره

یَا جَبَّارُ أَنْتَ سَیِّدِیَ الْمَنَّانُ أَنْتَ مَوْلَایَ الْكَرِیمُ أَنْتَ

سَيِّدِىَ الْغَفُورُ أَنْتَ مَوْلَاىَ الْحَلِيمُ أَنْتَ سَيِّدِىَ الْوَهَّابُ أَنْتَ مَوْلَاىَ الْعَزِيزُ أَنْتَ سَيِّدِىَ الْقَدِيرُ أَنْتَ مَوْلَاىَ الْوَاحِدُ أَنْتَ سَيِّدِىَ الْقَائِمُ أَنْتَ مَوْلَاىَ الصَّمَدُ أَنْتَ سَيِّدِىَ الْخَالِقُ أَنْتَ مَوْلَاىَ الْبَارِئُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِى وَ ارْحَمْنِى وَ تَجَاوَزْ عَنِّى إِنَّكَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]ای جبار، تو سرور بخشنده من هستی، تو مولای بزرگوار منی، تو سرور آمرزنده من هستی، تو مولای بردبار من هستی، تو سرور بخشنده من هستی، تو مولای شکست ناپذیر منی، تو سرور توانای منی، تو مولای یگانه من هستی، تو سرور به پادارنده من هستی، تو مولای بی‌نیاز من هستی، تو سرور آفریننده منی، تو مولای آفریدگار منی، بر محمد و خاندان او درود فرست، گناهانم را ببخش و بر من رحم کن و از من درگذر، به راستی تو شکوهمند و بزرگی.

**[ترجمه]

السادسةَ عشرةَ

يَا اللَّهُ سَبْعاً يَا رَحْمَانُ سَبْعاً يَا رَحِيمُ سَبْعاً يَا غَفُورُ سَبْعاً يَا رَءُوفُ سَبْعاً يَا جَبَّارُ سَبْعاً يَا عَلِيُّ سَبْعاً صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِى إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]ای خدا - هفت مرتبه - ای بخشنده - هفت بار - ای مهربان - هفت بار - ای آمرزنده - هفت بار - ای مهرورز - هفت بار - ای جبار - هفت بار - ای بلندمرتبه - هفت بار - بر محمد و خاندان وی درود فرست، گناهانم را بیامرز، به راستی که تو بخشنده مهربانی.

**[ترجمه]

السابعه عشر

اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِى أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ- هُدىً لِلنَّاسِ وَ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَ الْفُرْقانِ أَمَرْتَنَا فِيهِ بِعِمَارَةِ الْمَسَاجِدِ وَ الدُّعَاءِ وَ الصِّيَامِ وَ الْقِيَامِ وَ ضَمِنْتَ لَنَا فِيهِ الْإِجَابَةَ وَ قَدِ اجْتَهَدْنَا وَ أَنْتَ أَعَنْتَنَا فَاغْفِرْ لَنَا فِيهِ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْهُ وَ اعْفُ عَنَّا فَإِنَّكَ رَبُّنَا وَ ارْحَمْنَا فَأَنْتَ سَيِّدُنَا وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ يَنْقَلِبُ إِلَى مَغْفِرَتِكَ وَ رِضْوَانِكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَجَلُّ الْأَعْظَمُ.

**[ترجمه]خدایا، این ماه رمضانی است که قرآن را در آن نازل کردی و آن را مایه هدایت و روشنی [قرار دادی] و در آن ما را به آبادانی مساجد، دعا، روزه، و شب‌زنده‌داری امر نمودی و استجابت دعا را ضمانت نمودی و ما تلاش کردیم و تو ما را یاری نمودی. پس در این ماه گناهانمان را بیامرز و آن را آخرین ماه رمضان ما قرار مده، بر ما ببخشای، به راستی که تو پروردگار مایی، بر ما رحم کن، تو سرور مایی و ما را از کسانی قرار ده که به سوی مغفرت و رضایت تو روی می کنند، به حق محمد و خاندان وی. به راستی که تو شکوهمند و بزرگی.

**[ترجمه]

الثامنه عشره

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَکْرَمَنَا بِشَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَنْزَلَ عَلَیْنَا فِیهِ الْقُرْآنَ وَ عَرَّفَنَا حَقَّهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی الْبَصِیرَهِ أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ یَا إِلَهَنَا وَ إِلَهَ آبَائِنَا الْأَوَّلِینَ أَنْ تَرْزُقَنَا التَّوْبَهَ وَ لَا تَخْذُلَنَا وَ لَا تُخْلِفَ ظَنَّنَا بِکَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ ارْحَمْنَا إِنَّکَ أَنْتَ الْجَلِیلُ الْجَبَّارُ.

**[ترجمه]ستایش از آن خدایی است که ما را به ماه رمضان گرامی داشت و قرآن را بر ما نازل فرمود و ما را بر حق آن آگاه ساخت. ستایش خدایی که به ما بصیرت عطا نمود، خدایا به نور رویت از تو می‌خواهم، ای خدای ما و خدای پدران ما، توبه را روزی ما گردان و ما را خوار مکن و حسن ظن ما را به غیر آن مبدل نساز، بر محمد و خاندان وی درود فرست و از ما در گذر، به راستی که تو شکوهمند و جبّاری.

**[ترجمه]

التاسعه عشره

سُبْحَانَ مَنْ لَا یَمُوتُ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَزُولُ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَخْفَی عَلَیْهِ خَافِیَهٌ سُبْحَانَ مَنْ لَا تَسْقُطُ وَرَقَهٌ إِلَّا یَعْلَمُها وَ لا حَبَّهٍ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَ لا رَطْبٍ وَ لا یابِسٍ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَ قَدَرِهِ فَسُبْحَانَهُ مَا أَعْظَمَ شَأْنَهُ وَ أَجَلَّ سُلْطَانَهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْنَا مِنْ عُتَقَائِکَ وَ سُعَدَاءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]پاک و منزه است آنکه نمی‌میرد، پاک و منزه است آنکه از بین نمی‌رود، پاک و منزه است آنکه هیچ امری از او پوشیده نمی‌ماند، پاک و منزه است کسی که افتادن یک برگ و قرار گرفتن دانه‌ای در تاریکی‌های زمین و هیچ تر و خشکی از علم او بیرون نیست. پاک و منزه است، چه بزرگ است شأن او و چه شکوهمند است قدرت او، خدایا بر محمد و خاندان وی درود فرست و به مغفرت خود ما را از آزادشدگان از آتش و سعادتمندان مخلوقاتت قرار ده. به راستی که تو آمرزنده مهربانی.

**[ترجمه]

العشرون

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِمَّا مَضَی مِنْ ذُنُوبِی وَ مَا نَسِیتُهُ وَ هُوَ مَکْتُوبٌ عَلَیَّ بِحِفْظِ کِرَامٍ کَاتِبِینَ یَعْلَمُونَ مَا أَفْعَلُ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ مُوبِقَاتِ الذُّنُوبِ وَ أَسْتَغْفِرُ

اللَّه مِمَّا فَرَضَ عَلَیَّ فَتَوَانَیْتُ وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِنْ مُفْظِعَاتِ الذُّنُوبِ وَ أَسْتَغْفِرُهُ مِنَ الزَّلَّاتِ وَ مَا کَسَبَتْ یَدَایَ وَ أُؤْمِنُ بِهِ وَ أَتَوَکَّلُ عَلَیْهِ کَثِیراً وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ سَبْعاً وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اعْفُ عَنِّی وَ اغْفِرْ لِی مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ اسْتَجِبْ یَا سَیِّدِی دُعَایَ فَإِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]از خداونـد به خـاطر گناهـان گذشـته‌ام طلب مغفرت می‌نمـایم، گناهـانی که فراموش کردم در حـالی که به وسـیله فرشـتگان گرامی بر من نوشـته شدنـد، آنان که به کردار من آگاهنـد. از خداونـد به خاطر گناهان هلاک کننـده طلب مغفرت می‌نمایم، از خداوند به خاطر سـستی در آنچه بر من واجب نمود، طلب مغفرت می کنم، از خداوند به خاطر گناهان رسواکننده خود طلب آمرزش می کنم، از او به خاطر لغزش‌ها و آنچه مرتکب شـدم طلب مغفرت می کنم، به او ایمان می‌آورم و بسـیار بر او توکل می کنم و از خداونـد طلب آمرزش دارم - هفت بار - بر محمـد و خانـدان وی درود فرست. از من درگـذر و گناهان گذشته مرا بیامرز. ای سرور من، دعایم را مستجاب فرما، به راستی که تو توبه‌پذیر و مهربانی .

**[ترجمه]

الحادیه و العشرون

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْجَنَّهَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ- وَ أَنَّ اللَّهَ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الرَّبَّ رَبِّی لَا شَرِیکَ لَهُ وَ لَا وَلَدَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّهُ الْفَعَّالُ لِمَا یُرِیدُ وَ الْقَاهِرُ مَنْ یَشَاءُ وَ الْوَاضِعُ مَنْ یَشَاءُ وَ الرَّافِعُ مَنْ یَشَاءُ مَلِکُ الْمُلُوکِ رَازِقُ الْعِبَادِ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ الْعَلِیمُ الْحَکِیمُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ سَبْعاً أَنَّکَ سَیِّدِی کَذَلِکَ وَ فَوْقَ ذَلِکَ- لَا یَبْلُغُ الْوَاصِفُونَ کُنْهَ عَظَمَتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اهْدِنِی وَ لَا تُضِلَّنِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی إِنَّکَ أَنْتَ الْهَادِی الْمَهْدِیُّ.

**[ترجمه]گواهی می‌دهم خـدایی جز خدای یگانه نیست، یکتاست و شـریکی ندارد و گواهی می‌دهم محمد بنده و فرسـتاده اوست. گواهی می‌دهم بهشت و جهنم حق است و به راستی که خداوند مردگان را از قبرها برمی‌انگیزاند و گواهی می‌دهم که پروردگار تنها پروردگار من است، شـریکی نـدارد، فرزندی برای او نیست. گواهی می‌دهم او آنچه را اراده کند انجام می‌دهد و به هر کس بخواهـد چیره است. اوست که هر کس را بخواهد پایین می‌آورد و یا بالا می‌برد. اوست پادشاه پادشاهان، روزی دهنـده بنـدگان، آمرزنـده مهربـان، دانـای حکیم، گواهی می‌دهم، گواهی می‌دهم - هفت بار - تو سـرور من اینچنین هستی و بسـیار بالاتر از آن و هیچ کس نمی‌تواند بزرگی تو را وصف کند. خدایا بر محمد و خاندان او درود فرست، مرا هدایت کن و بعد از آن به گمراهی مینداز، به راستی که تو هدایت‌گر هدایت شده‌ای.

**[ترجمه]

الثانیه و العشرون

أَنْتَ سَیِّدِی جَبَّارٌ غَفَّارٌ قَادِرٌ قَاهِرٌ سَمِیعٌ عَلِیمٌ غَفُورٌ رَحِیمٌ غَافِرُ الذَّنْبِ وَ قَابِلُ التَّوْبِ شَدِیدُ الْعِقَابِ- فَالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوی- تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ إِلَی آخِرِ آیَهِ الْمُلْکِ (۱)

یَا جَبَّارُ سَبْعاً صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اعْفُ عَنِّی وَ اغْفِرْ لِی فِی هَذَا الشَّهْرِ وَ هَذِهِ اللَّیْلَهِ إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]تو سرور جبار و آمرزنده منی، توانا و چیره، شنوای دانا، آمرزنده مهربان، بخشنده گناهان، پذیرنده توبه‌ها، بسیار شکنجه‌گر، او که دانه و هسته را می‌شکافد، شب را در روز فرو می‌برد... تا آخر آیه ملك - . {شب را به روز در می آوری و روز را به شب در می آوری و زنده را از مرده بیرون می آوری و مرده را از زنده خارج می سازی و هر که را خواهی بی حساب روزی دهی.} - . ای جبار - هفت بار - بر محمد و خاندان محمد درود فرست و در این ماه، این شب گناهانم را ببخش و از من درگذر. به راستی که تو آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

الثالثه و العشرون

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْحِیتَانِ وَ الْبِحَارِ وَ الْهَوَامِّ وَ السِّبَاعِ فِی الْآکَامِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الرُّوحِ وَ الْعَرْشِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ سَبَّحَتْ لَکَ الْمَلَائِکَهُ الْمُقَرَّبُونَ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ عَلَا فَقَهَرَ وَ خَلَقَ فَقَدَرَ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ سَبْعاً أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی فَإِنَّکَ أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ.

ص: ۷۹

۱- ۱. تولج اللیل فی النهار و تولج النهار فی اللیل و تخرج الحی من المیت و تخرج المیت من الحی و ترزق من تشاء بغیر حساب.

**[ترجمه]پاک و منزه است پروردگار فرشتگان و روح، پاک و منزه است پروردگار ماهی ها و درياها، حشرات و درندگان در آشيانه‌هايشان، پاک و منزه است پروردگار روح و عرش، پاک و منزه است پروردگار آسمان‌ها و زمين‌ها، پاک و منزه است و فرشتگان مقرب تو را تسبيح گفتند، پاک و منزه است و بلندمرتبه شد و چيره گشت، آفريد و اندازه معين کرد، پاک و منزه است - هفت بار - از تو مى‌خواهم بر محمد و خاندان وى درود فرستى، گناهانم را ببخشى و به من رحم کنى، به راستى که تو يکتا و بى‌نيازى.

**[ترجمه]

الرابعه و العشرون

اللَّهُمَّ أَمَرْتَ بِالدُّعَاءِ وَ ضَمِنْتَ الْإِجَابَهَ وَ دَعَوْنَاکَ وَ نَحْنُ عِبَادُکَ وَ لَنْ يَصِلَ الْعِبَادُ مَسْأَلَتَکَ وَ الرَّغْبَهَ إِلَيْکَ کَرَماً وَ جُوداً وَ رُبُوبِيَّهً وَ وَحْدَانِيَّهً يَا مَوْضِعَ شَکْوَى السَّائِلِينَ وَ مُنْتَهَى حَاجَهِ الرَّاغِبِينَ وَ يَا ذَا الْجَبَرُوتِ وَ الْمَلَکُوتِ يَا ذَا الْعِزِّ وَ السُّلْطَانِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا بَرُّ يَا رَحِيمُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ يَا ذَا النِّعَمِ الْجِسَامِ وَ الطَّوْلِ الَّذِى لَا يُرَامُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِى إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]خدايا به دعا امر نمودى و اجابت آن را تضمين کردى، و ما تو را خوانديم در حالى که بندگان تواييم و بندگان هرگز نخواهند توانست اوج درخواست و گرايش به سوى تو را داشته باشند، به خاطر بزرگوارى، بخشش، پروردگارى و يکتايى تو. اى جايگاه شکوه درخواست کنندگان، و اى نهايت نياز گرايندگان به سوى تو، اى صاحب جبروت و ملکوت، اى صاحب عزت و قدرت، اى زنده اى پاينده، اى نيکو اى مهربان، اى مهرورز اى بخشاينده، اى آفريننده آسمان‌ها و زمين، اى صاحب شکوه و کرامت، اى صاحب نعمت‌هاى فراوان و موکل دست نايافتنى، بر محمد و خاندان وى درود فرست و گناهانم را بيامرز، به راستى که تو آمرزنده مهربانى.

**[ترجمه]

الخامسه و العشرون

تَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ خَالِقُ الْخَلْقِ وَ مُنْشِئُ السَّحَابِ وَ آمِرُ الرَّعْدِ يُسَبِّحُ لَهُ- تَبارَکَ الَّذِى بِيَدِهِ الْمُلْکُ وَ هُوَ عَلى کُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- الَّذِى خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَياهَ لِيَبْلُوَکُمْ أَيُّکُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا- تَبارَکَ الَّذِى نَزَّلَ الْفُرْقانَ عَلى عَبْدِهِ لِيَکُونَ لِلْعالَمِينَ نَذِيراً- تَبارَکَ الَّذِى إِنْ شاءَ جَعَلَ لَکَ خَيْراً مِنْ ذلِکَ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ وَ يَجْعَلْ لَکَ قُصُوراً تَبارَکَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ يَا إِلَهِى وَ إِلَهَ الْعَالَمِينَ وَ إِلَهَ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ وَ إِلَهَ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِالْجَنَّهِ وَ نَجِّنِى مِنَ النَّارِ إِنَّکَ أَنْتَ الْمُنْجِى الْمَنَّانُ.

**[ترجمه]بزرگوار است خدايى که بهترين آفريدگاران است. آفريننده مخلوقات و پديد آورنده ابرهاست و آذرخش به دستور او، او را تسبيح مى گويد. بزرگوار است آن که فرمانروايى به دست اوست و او بر هر چيزى تواناست، همان که مرگ و زندگى را پديد آورد تا شما را بيازمايد که کدامتان نيکوکارتريد و اوست ارجمند آمرزنده. بزرگ است کسى که بر بنده

خود فرقان را نازل فرمود تا برای جهانیان هشدار دهنده ای باشد. بزرگ است کسی که اگر بخواهد، بهتر از این برای تو قرار می دهد

باغ هایی که جویبارها از زیر آن روان خواهد بود و برای تو کاخ ها پدید می آورد. بزرگ است خدایی که بهترین آفریدگاران است ای معبود من و ای معبود جهانیان و ای خدای آسمان های هفتگانه و هر آنچه درون و میان آنهاست و ای خدای [هفت طبقه زمین و آنچه درون و میان آنهاست] بر محمد و آل محمد درود فرست و بهشت را به من ارزانی دار و از آتش جهنم رهایی بخش، به راستی که تو نجات دهنده و بخشنده ای.

**[ترجمه]

السادسه و العشرون

رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا الْآیَهَ-(۱) رَبَّنا إِنَّنا سَمِعْنا مُنادِیاً یُنادِی لِلْإِیمانِ الْآیَهَ-(۲) رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا إِنْ نَسِینا أَوْ أَخْطَأْنا الْآیَهَ(۳) رَبَّنَا صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْتَجِبْ دُعَاءَنَا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ لِوَالِدَیْنَا وَ وُلْدِنَا وَ مَا وَلَدُوا إِنَّکَ

ص: ۸۰

۱- ۱. ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمه انک أنت الوهاب.

۲- ۲. ربنا اننا سمعنا منادیا ینادی للایمان أن آمنوا بربکم فآمنا ربّنا فاغفر لنا ذنوبنا و کفر عنا سیئاتنا و توفنا مع الابرار.

۳- ۳. ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا أو أخطأنا ربّنا و لا تحمل علینا اصرا کما حملته علی الذین من قبلنا ربّنا و لا تحملنا ما لا طاقه لنا به و اعف عنا و اغفر لنا و ارحمنا أنت مولانا فانصرنا علی القوم الکافرین.

أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

**[ترجمه]پروردگارا دلهایمان را دستخوش انحراف مگردان. {پروردگارا ما شنیدیم که دعوتگری به ایمان فرا می خواند که به پروردگار خود ایمان بیاورید.}، - . پروردگارا ما شنیدیم که دعوتگری به ایمان فرا می خواند که به پروردگار خود ایمان بیاورید پس ایمان آوردیم. پروردگارا گناهان ما را بیامرز و بدی های ما را بزدای و ما را در زمره نیکان بمیران. -

{پروردگارا اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم}، - . پروردگارا اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم بر ما مگیر پروردگارا هیچ بار گرانی بر ما مگذار همچنانکه بر کسانی که پیش از ما بودند نهادی پروردگارا و آنچه تاب آن را نداریم بر ما تحمیل مکن و از ما در گذر و ما را ببخشای و بر ما رحمت آور سرور ما تویی پس ما ر بر گروه کافران پیروز گردان. - پروردگارا

بر محمد و آل محمد درود فرست و دعای ما را اجابت کن و ما و پدران و مادران و فرزندان آنها را بیامرز، به راستی که تو آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

السابعه و العشرون

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها كانَ غَراماً- رَبَّنا هَبْ لَنا مِنْ أَزْواجِنا وَ ذُرِّيّاتِنا قُرَّهَ أَعْيُنٍ وَ اجْعَلْنا لِلْمُتَّقِينَ إِماماً- رَبَّنا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنا وَ إِلَيْكَ أَنَبْنا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ- رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَ اغْفِرْ لَنا رَبَّنَا وَ لِإِخْوانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونا بِالْإِيمانِ الْآيَهَ-(۱) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اسْتُرْ عَلَيَّ ذُنُوبِي وَ عُيُوبِي وَ اغْفِرْ لِي بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ إِنَّكَ أَنْتَ الرَّءُوفُ الرَّحِيمِ.

**[ترجمه]پروردگارا عذاب جهنم را از ما بر گردان که عذابش سخت و دائمی است، پروردگارا به ما از همسران و فرزندان آن ده که مایه روشنی چشمان باشد و ما را پیشوای پرهیزکاران گردان،پروردگارا بر تو توکل نموده ایم و به سوی تو بازگشته ایم و بازگشت به سوی توست. پروردگارا ما را برای کافران آزمایش قرار مده و ما و برادرانمان که در ایمان آوردن بر ما پیشی گرفتند. - . پروردگارا ما و برادرانمان که در ایمان آوردن بر ما پیشی گرفتند، ببخشای و در دلهایمان نسبت به کسانی که ایمان آوردند کینه ای مگذار پروردگارا راستی که تو رئوف و مهربانی. - بر محمد و آل محمد درود فرست و گناهان و عیب هایم را بپوشان و به حق محمد و آل محمد مرا بیامرز، به راستی که تو رئوف و مهربانی.

**[ترجمه]

الثامن و العشرون

آمَنَّا بِاللَّهِ وَ كَفَرْنَا بِالْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ آمَنَّا بِمَنْ لَا يَمُوتُ آمَنَّا بِمَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِينَ وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ وَ النُّجُومَ وَ الْجِبَالَ وَ الشَّجَرَ وَ الدَّوَابَّ وَ الْإِنْسَ وَ الْجِنَّ- آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنا وَ أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَ إِلهُنا وَ إِلهُكُمْ واحِدٌ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ آمَنَّا بِرَبِّ مُوسَى وَ هَارُونَ آمَنَّا بِرَبِّ الْمَلَائِكَهِ وَ الرُّوحِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ آمَنَّا بِمَنْ أَنْشَأَ السَّحَابَ وَ خَلَقَ الْعِبَادَ وَ الْعَذَابَ وَ الْعِقَابَ آمَنَّا بِكَ آمَنَّا بِكَ سَبْعاً رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تَجَاوَزْ عَنَّا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ.

**[ترجمه]به خداونـد ایمـان آوردیم و به طـاغوت و عصـیان گر کفر ورزیـدیم، ایمـان آوردیم به کسـی که نمی‌میرد، ایمـان آوردیم به آفریننـده آسـمان‌ها و زمین‌ها و خورشـید و ماه و سـتارگان، کوه‌ها و درختان و جنبندگان و انسان‌ها و جنیان، ایمان آوردیم به آنچه بر ما و شـما نازل شد و خدای ما و شما یکی است و ما تسلیم اوییم. به پروردگار موسی و هارون و پروردگار فرشـتگان و روح ایمان آوردیم، به خـدای یکتا که شـریکی نـدارد، او که ابرها را پدیـد آورد و بندگان و عذاب]شـکنجه[را آفریـد، ایمان آوردیم. به تو ایمان آوردیم، به تو ایمان آوردیم - هفت بار- پروردگارا به حق محمـد و خاندان وی گناهانمان را بیامرز و از ما درگذر که تو شکست ناپذیر و قدرتمندی.

**[ترجمه]

التاسعه و العشرون

تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ السَّیِّدِ الَّذِی لَـا یَغْلِبُهُ أَحِـدٌ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْجَبَّارِ الَّذِی لَا یَقْهَرُهُ أَحِـدٌ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْعَزِیزِ الرَّحِیمِ الَّذِی یَرَانِی حِینَ أَقُومُ وَ تَقَلُّبِی فِی السَّاجِـدِینَ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذِی لَـا یَمُوتُ تَوَکَّلْتُ عَلَی مَنْ بِیَـدِهِ نَوَاصِـی الْعِبَـادِ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَلِیمِ الَّذِی لَا یَعْجَلُ تَوَکَّلْتُ عَلَی الصَّمَـدِ الَّذِی لَمْ یَلِـدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْقَادِرِ الْقَاهِرِ الْعَلِیِّ الْأَعْلَی الْأَحَدِ تَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ سَبْعاً أَسْأَلُکَ یَا سَیِّدِی أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَرْحَمَنِی وَ تَتَفَضَّلَ عَلَیَّ وَ لَا تُخْزِنِی یَوْمَ الْقِیَامَهِ إِنَّکَ شَدِیدُ الْعِقَابِ غَفُورٌ رَحِیمٌ.

**[ترجمه]بر او که زنـده و سـرور است و شـکست نمی‌پذیرد توکل کردم، بر جباری که هیچ کس به او چیره نمی‌شود توکل کردم، بر شکست‌ناپذیر مهربان توکل کردم، او که برخاستن و سجده کردن مرا در میان سجده‌کنندگان می‌بیند، بر او که زنده است و نمی‌میرد توکل کردم، بر کسـی که سـرنوشت بندگان به دست اوست توکل کردم، بر او که بردبار است و عجله نمی... کنـد، توکل کردم، به آن بی‌نیازی که نزاییـد و زاییـده نشـد و هیـچ همتایی ندارد توکل کردم، بر آن توانای چیره بلند مرتبه و یکتـا توکـل نمودم، بر تو توکل کردم - هفت بار-. از تو می‌خواهم ای سـرور من، بر محمـد و خانـدان وی درود فرستی و مرا مـورد رحمت و فضـل خـویش قرار دهی و در روز قیـامت مرا رسـوا مگردانی، به راسـتی که عـذاب تو بسـیار و تو آمرزنـده و مهربان هستی.

**[ترجمه]

الثلاثون

رَبَّنَا فَاتَنَا هَـذَا الشَّهْرُ الْمُبَارَکُ الَّذِی أَمَرْتَنَا فِیهِ بِالصِّیَامِ وَ الْقِیَامِ اللَّهُمَّ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْـدِ مِنَّا بِهِ وَ اغْفِرْ لَنَا مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا تَأَخَّرَ رَبَّنَا وَ لَا تَخْذُلْنَا وَ لَا تَحْرِمْنَا الْمَغْفِرَهَ وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا وَ تُبْ عَلَیْنَا وَ ارْزُقْنَا وَ ارْضَ

ص: ۸۱

۱- ۱. ربنا اغفر لنا و لاخواننا الذین سبقونا بالایمان و لا تجعل فی قلوبنا غلا للذین آمنوا ربّنا انک رؤف رحیم.

عَنَّا وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَوْلِيَائِكَ الْمُهْتَدِينَ وَ مِنْ أَوْلِيَائِكَ الْمُتَّقِينَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَقَبَّلْ مِنَّا هَذَا الشَّهْرَ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا بِهِ وَ ارْزُقْنَا حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي عَامِنَا هَذَا وَ فِي كُلِّ عَامٍ إِنَّكَ أَنْتَ الْمُعْطِي الرَّازِقُ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ.

**[ترجمه]پروردگارا، این ماه مبارک که ما را در آن به نماز و روزه امر نمودی از دست ما رفت، خدایا آن را آخرین ماه رمضان ما قرار مده، و گناهان گذشته و آینده ما را ببخشای. پروردگارا ما را خوار مکن و از مغفرت خویش محروم مگردان، گناهانمان را ببخش و بر ما رحم کن و به سوی ما بازگرد، ما را روزی ده و از ما راضی باش، ما را از دوستان هدایت یافته و پرهیزکار خویش قرار ده، به حق محمد و خاندان وی، اعمال این ماه را از ما بپذیر و آن را آخرین ماه رمضان ما قرار نده و حج خانه گرامی‌ات را در این سال و دیگر سال‌ها، روزی‌مان گردان، به راستی که تو بخشنده روزی و مهربان و بخشنده ای .

**[ترجمه]

باب ۶ الأعمال و أدعيه مطلق ليالى شهر رمضان و أيامه و فى مطلق أسحاره و ما يناسب ذلك من الأعمال و المطالب و الفوائد

الأخبار

أقول

قد سبق ما يتعلق بهذا الباب فى كتاب الصيام و فى كتاب الدعاء فليرجع إليه.

**[ترجمه]مطالبی مناسب با این باب در کتاب روزه و کتاب دعا ذکر شده است. پس به این دو جلد مراجعه شود.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عليهما السلام: كَانَ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ تَصَدَّقَ فِي كُلِّ يَوْمٍ بِدِرْهَمٍ فَيَقُولُ لَعَلِّي أُصِيبُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ(۱).

**[ترجمه]اقبال الاعمال: امام على بن حسين عليه السلام چنین بودند که چون ماه رمضان وارد می شد، هر روز درهمی را صدقه می دادند و می فرمودند: امیدوارم که، شب قدر را درک نمایم. - . الاقبال: ۶۴ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] أَدْعِيَةُ السَّحَرِ فِي لَيَالِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَمِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَّعُكْبَرِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا يُصَلِّي عَامَّةَ لَيْلَتِهِ فِي شَهْرِ

رَمَضَانَ فَإِذَا كَانَ السَّحَرُ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ- إِلَهِی لَا تُؤَدِّبْنِی بِعُقُوبَتِکَ وَ لَا تَمْکَرْ بِی فِی حِیلَتِکَ مِنْ أَیْنَ لِیَ الْخَیْرُ یَا رَبِّ وَ لَا یُوجَدُ إِلَّا مِنْ عِنْدِکَ وَ مِنْ أَیْنَ لِیَ النَّجَاهُ وَ لَا تُسْتَطَاعُ إِلَّا بِکَ- لَا الَّذِی أَحْسَنَ اسْتَغْنَی عَنْ عَوْنِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ لَا الَّذِی أَسَاءَ وَ اجْتَرَأَ عَلَیْکَ وَ لَمْ یُرْضِکَ خَرَجَ عَنْ قُدْرَتِکَ یَا رَبِّ حَتَّی یَنْقَطِعَ النَّفَسُ بِکَ عَرَفْتُکَ وَ أَنْتَ دَلَلْتَنِی عَلَیْکَ وَ دَعَوْتَنِی إِلَیْکَ وَ لَوْ لَا أَنْتَ لَمْ أَدْرِ مَا أَنْتَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ فَیُجِیبُنِی وَ إِنْ کُنْتُ بَطِیئاً حِینَ یَدْعُونِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَسْأَلُهُ فَیُعْطِینِی وَ إِنْ کُنْتُ بَخِیلًا حِینَ یَسْتَقْرِضُنِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أُنَادِیهِ کُلَّمَا شِئْتُ لِحَاجَتِی وَ أَخْلُو بِهِ حَیْثُ شِئْتُ لِسِرِّی بِغَیْرِ شَفِیعٍ فَیَقْضِی لِی حَاجَتِی وَ الْحَمْدُ

۱- ۱. الإقبال: ۶۴.

لِلَّهِ الَّذِی لَا أَدْعُو غَیْرَهُ وَ لَوْ دَعَوْتُ غَیْرَهُ لَمْ یَسْتَجِبْ لِی دُعَائِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَا أَرْجُو غَیْرَهُ وَ لَوْ رَجَوْتُ غَیْرَهُ لَأَخْلَفَ رَجَائِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی وَکَلَنِی إِلَیْهِ فَأَکْرَمَنِی وَ لَمْ یَکِلْنِی إِلَی النَّاسِ فَیُهِینُونِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی تَحَبَّبَ إِلَیَّ وَ هُوَ غَنِیٌّ عَنِّی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَحْلُمُ عَنِّی حَتَّی کَأَنِّی لَا ذَنْبَ لِی فَرَبِّی أَحْمَدُ شَیْ ءٍ عِنْدِی وَ أَحَقُّ بِحَمْدِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَجِدُ سُبُلَ الْمَطَالِبِ إِلَیْکَ مُشْرَعَهً وَ مَنَاهِلَ الرَّجَاءِ إِلَیْکَ مُتْرَعَهً وَ الِاسْتِعَانَهَ بِفَضْلِکَ لِمَنْ أَمَّلَکَ مُبَاحَهً وَ أَبْوَابَ الدُّعَاءِ إِلَیْکَ لِلصَّارِخِینَ مَفْتُوحَهً وَ أَعْلَمُ أَنَّکَ لِلرَّاجِینَ بِمَوْضِعِ إِجَابَهٍ وَ لِلْمَلْهُوفِینَ بِمَرْصَدِ إِغَاثَهٍ وَ أَنَّ فِی اللَّهْفِ إِلَی جُودِکَ وَ الرِّضَا بِقَضَائِکَ عِوَضاً عَنْ مَنْعِ الْبَاخِلِینَ وَ مَنْدُوحَهً عَمَّا فِی أَیْدِی الْمُسْتَأْثِرِینَ وَ أَنَّ الرَّاحِلَ إِلَیْکَ قَرِیبُ الْمَسَافَهِ وَ أَنَّکَ لَا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ وَ لَکِنْ تَحْجُبُهُمُ الْأَعْمَالُ السَّیِّئَهُ دُونَکَ وَ قَدْ قَصَدْتُ إِلَیْکَ بِطَلِبَتِی وَ تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِحَاجَتِی وَ جَعَلْتُ بِکَ اسْتِغَاثَتِی وَ بِدُعَائِکَ تَوَسُّلِی مِنْ غَیْرِ اسْتِحْقَاقٍ لِاسْتِمَاعِکَ مِنِّی وَ لَا اسْتِیجَابٍ لِعَفْوِکَ عَنِّی بَلْ لِثِقَتِی بِکَرَمِکَ وَ سُکُونِی إِلَی صِدْقِ وَعْدِکَ وَ لَجَئِی إِلَی الْإِیمَانِ بِتَوْحِیدِکَ وَ ثِقَتِی بِمَعْرِفَتِکَ مِنِّی أَنْ لَا رَبَّ لِی غَیْرُکَ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْقَائِلُ وَ قَوْلُکَ حَقٌّ وَ وَعْدُکَ صِدْقٌ وَ سْئَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ کانَ بِکُمْ رَحِیماً وَ لَیْسَ مِنْ صِفَاتِکَ یَا سَیِّدِی أَنْ تَأْمُرَ بِالسُّؤَالِ وَ تَمْنَعَ الْعَطِیَّهَ وَ أَنْتَ الْمَنَّانُ بِالْعَطَایَا عَلَی أَهْلِ مَمْلَکَتِکَ وَ الْعَائِدُ عَلَیْهِمْ بِتَحَنُّنِ رَأْفَتِکَ اللَّهُمَّ رَبَّیْتَنِی فِی نِعَمِکَ وَ إِحْسَانِکَ صَغِیراً وَ نَوَّهْتَ بِاسْمِی کَبِیراً یَا مَنْ رَبَّانِی فِی الدُّنْیَا بِإِحْسَانِهِ وَ بِفَضْلِهِ وَ نِعَمِهِ وَ أَشَارَ لِی فِی الْآخِرَهِ إِلَی عَفْوِهِ وَ کَرَمِهِ مَعْرِفَتِی یَا مَوْلَایَ دَلِیلِی عَلَیْکَ وَ حُبِّی لَکَ شَفِیعِی إِلَیْکَ وَ أَنَا وَاثِقٌ مِنْ دَلِیلِی بِدَلَالَتِکَ وَ سَاکِنٌ مِنْ شَفِیعِی إِلَی شَفَاعَتِکَ أَدْعُوکَ یَا سَیِّدِی بِلِسَانٍ قَدْ أَخْرَسَهُ ذَنْبُهُ رَبِّ أُنَاجِیکَ بِقَلْبٍ قَدْ أَوْبَقَهُ جُرْمُهُ أَدْعُوکَ یَا رَبِّ رَاهِباً رَاغِباً رَاجِیاً خَائِفاً إِذَا رَأَیْتُ مَوْلَایَ ذُنُوبِی فَزِعْتُ وَ إِذَا رَأَیْتُ عَفْوَکَ طَمِعْتُ فَإِنْ غَفَرْتَ فَخَیْرُ رَاحِمٍ وَ إِنْ عَذَّبْتَ فَغَیْرُ ظَالِمٍ

حُجَّتِی یَا اللَّهُ فِی جُرْأَتِی عَلَی مَسْأَلَتِکَ مَعَ إِتْیَانِی مَا تَکْرَهُ جُودُکَ وَ کَرَمُکَ وَ عُدَّتِی فِی شِدَّتِی مَعَ قِلَّهِ حَیَائِی مِنْکَ رَأْفَتُکَ وَ رَحْمَتُکَ وَ قَدْ رَجَوْتُ أَنْ لَا تُخَیِّبَ بَیْنَ ذَیْنِ وَ ذَیْنِ مُنْیَتِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ حَقِّقْ رَجَائِی وَ اسْمَعْ نِدَائِی یَا خَیْرَ مَنْ دَعَاهُ دَاعٍ وَ أَفْضَلَ مَنْ رَجَاهُ رَاجٍ.

عَظُمَ یَا سَیِّدِی أَمَلِی وَ سَاءَ عَمَلِی فَأَعْطِنِی مِنْ عَفْوِکَ بِمِقْدَارِ أَمَلِی وَ لَا تُؤَاخِذْنِی بِأَسْوَإِ عَمَلِی فَإِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجَازَاهِ الْمُذْنِبِینَ وَ حِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکَافَأَهِ الْمُقَصِّرِینَ وَ أَنَا سَیِّدِی عَائِذٌ بِفَضْلِکَ هَارِبٌ مِنْکَ إِلَیْکَ مُتَنَجِّزٌ مَا وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ أَحْسَنَ بِکَ ظَنّاً وَ مَا أَنَا یَا رَبِّ وَ مَا خَطَرِی هَبْنِی بِفَضْلِکَ وَ تَصَدَّقْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ أَیْ رَبِّ جَلِّلْنِی بِسَتْرِکَ وَ اعْفُ عَنْ تَوْبِیخِی بِکَرَمِ وَجْهِکَ فَلَوِ اطَّلَعَ الْیَوْمَ عَلَی ذَنْبِی غَیْرُکَ مَا فَعَلْتُهُ وَ لَوْ خِفْتُ تَعْجِیلَ الْعُقُوبَهِ لَاجْتَنَبْتُهُ- لَا لِأَنَّکَ أَهْوَنُ النَّاظِرِینَ إِلَیَّ وَ أَخَفُّ الْمُطَّلِعِینَ عَلَیَّ بَلْ لِأَنَّکَ یَا رَبِّ خَیْرُ السَّاتِرِینَ وَ أَحْلَمُ الْأَحْلَمِینَ وَ أَکْرَمُ الْأَکْرَمِینَ سَتَّارُ الْعُیُوبِ تَسْتُرُ الذَّنْبَ بِکَرَمِکَ وَ تُؤَخِّرُ الْعُقُوبَهَ بِحِلْمِکَ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ وَ عَلَی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ وَ یَحْمِلُنِی وَ یُجَرِّئُنِی عَلَی مَعْصِیَتِکَ حِلْمُکَ عَنِّی وَ یَدْعُونِی إِلَی قِلَّهِ الْحَیَاءِ سَتْرُکَ عَلَیَّ وَ یُسْرِعُنِی إِلَی التَّوَثُّبِ عَلَی مَحَارِمِکَ مَعْرِفَتِی بِسَعَهِ رَحْمَتِکَ وَ عَظِیمِ عَفْوِکَ.

یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا غَافِرَ الذَّنْبِ یَا قَابِلَ التَّوْبِ یَا عَظِیمَ الْمَنِّ یَا مَوْصُوفاً بِالْإِحْسَانِ أَیْنَ سَتْرُکَ الْجَمِیلُ أَیْنَ فَرَجُکَ الْقَرِیبُ أَیْنَ غِیَاثُکَ السَّرِیعُ أَیْنَ رَحْمَتُکَ الْوَاسِعَهُ أَیْنَ عَطَایَاکَ الْفَاضِلَهُ أَیْنَ مَوَاهِبُکَ الْهَنِیئَهُ أَیْنَ صَنَائِعُکَ السَّنِیَّهُ أَیْنَ فَضْلُکَ الْعَظِیمُ أَیْنَ مَنُّکَ الْجَسِیمُ أَیْنَ إِحْسَانُکَ الْقَدِیمُ أَیْنَ کَرَمُکَ یَا کَرِیمُ بِکَ وَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام فَاسْتَنْقِذْنِی وَ بِهِ وَ بِهِمْ وَ بِرَحْمَتِکَ فَخَلِّصْنِی یَا مُحْسِنُ یَا مُجْمِلُ یَا مُنْعِمُ یَا مُفْضِلُ یَا مُتَفَضِّلُ لَسْنَا نَتَّکِلُ فِی النَّجَاهِ مِنْ عِقَابِکَ عَلَی أَعْمَالِنَا بَلْ بِفَضْلِکَ عَلَیْنَا لِأَنَّکَ أَهْلُ التَّقْوَی وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ تَبْتَدِئُ بِالْإِحْسَانِ نِعَماً وَ تَعْفُو عَنِ الذَّنْبِ کَرَماً فَمَا نَدْرِی مَا نَشْکُرُ أَ جَمِیلٌ مَا تَنْشُرُ أَمْ قَبِیحٌ مَا تَسْتُرُ أَمْ عَظِیمٌ مَا أَبْلَیْتَ وَ أَوْلَیْتَ أَمْ کَثِیرٌ مَا مِنْهُ نَجَّیْتَ وَ عَافَیْتَ یَا حَبِیبَ مَنْ تَحَبَّبَ إِلَیْهِ وَ یَا قُرَّهَ عَیْنِ

مَنْ لَاذَ بِهِ وَ انْقَطَعَ إِلَيْهِ أَنْتَ الْمُحْسِنُ وَ نَحْنُ الْمُسِيئُونَ فَتَجَاوَزْ يَا رَبِّ عَنْ قَبِيحِ مَا عِنْدَنَا بِجَمِيلِ مَا عِنْدَكَ فَأَيُّ جَهْلٍ يَا رَبِّ لَا يَسَعُهُ جُودُكَ أَوْ أَيُّ زَمَانٍ أَطْوَلُ مِنْ أَنَاتِكَ وَ مَا قَدْرُ أَعْمَالِنَا فِي جَنْبِ نِعَمِكَ وَ كَيْفَ نَسْتَكْثِرُ أَعْمَالًا يُقَابِلُ بِهَا كَرَمُكَ بَلْ كَيْفَ يَضِيقُ عَلَى المدنبين [الْمُذْنِبِينَ] مَا وَسِعَهُمْ مِنْ رَحْمَتِكَ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَهِ يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ فَوَ عِزَّتِكَ يَا سَيِّدِي لَوِ انْتَهَرْتَنِي مَا بَرِحْتُ مِنْ بَابِكَ وَ لَا كَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِكَ لِمَا انْتَهَى إِلَيَّ يَا سَيِّدِي مِنَ الْمَعْرِفَهِ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ أَنْتَ الْفَاعِلُ لِمَا تَشَاءُ تُعَذِّبُ مَنْ تَشَاءُ بِمَا تَشَاءُ كَيْفَ تَشَاءُ وَ تَرْحَمُ مَنْ تَشَاءُ بِمَا تَشَاءُ كَيْفَ تَشَاءُ- لَا تُسْأَلُ عَنْ فِعْلِكَ وَ لَا تُنَازَعُ فِي مُلْكِكَ وَ لَا تُشَارَكُ فِي أَمْرِكَ وَ لَا تُضَادُّ فِي حُكْمِكَ وَ لَا يَعْتَرِضُ عَلَيْكَ أَحَدٌ فِي تَدْبِيرِكَ لَكَ الْخَلْقُ وَ الْأَمْرُ تَبَارَكْتَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ أَنْتَ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ وَ رَبُّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَاذَ بِكَ وَ اسْتَجَارَ بِكَرَمِكَ وَ أَلِفَ إِحْسَانَكَ وَ نِعَمَكَ وَ أَنْتَ الْجَوَادُ الَّذِي لَا يَضِيقُ عَفْوُكَ وَ لَا يَنْقُصُ فَضْلُكَ وَ لَا تَقِلُّ رَحْمَتُكَ وَ قَدْ تَوَثَّقْنَا مِنْكَ بِالصَّفْحِ الْقَدِيمِ وَ الْفَضْلِ الْعَظِيمِ وَ الرَّحْمَهِ الْوَاسِعَهِ أَ فَتَرَاكَ يَا رَبِّ تُخْلِفُ ظُنُونَنَا أَوْ تُخَيِّبُ آمَالَنَا كَلَّا يَا كَرِيمُ لَيسَ هَذَا ظَنَّنَا بِكَ وَ لَا هَذَا طَمَعُنَا فِيكَ يَا رَبِّ إِنَّ لَنَا فِيكَ أَمَلًا طَوِيلًا كَثِيراً إِنَّ لَنَا بِكَ رَجَاءً عَظِيماً عَصَيْنَاكَ وَ نَحْنُ نَرْجُو أَنْ تَسْتُرَ عَلَيْنَا وَ دَعَوْنَاكَ وَ نَحْنُ نَرْجُو أَنْ تَسْتَجِيبَ لَنَا فَحَقِّقْ رَجَاءَنَا يَا مَوْلَانَا فَقَدْ عَلِمْنَا مَا نَسْتَوْجِبُ بِأَعْمَالِنَا وَ لَكِنْ عِلْمُكَ فِينَا وَ عِلْمُنَا بِأَنَّكَ لَا تَصْرِفُنَا عَنْكَ حَثَّنَا عَلَى الرَّغْبَهِ إِلَيْكَ وَ إِنْ كُنَّا غَيْرَ مُسْتَوْجِبِينَ لِرَحْمَتِكَ فَأَنْتَ أَهْلٌ أَنْ تَجُودَ عَلَيْنَا وَ عَلَى الْمُذْنِبِينَ بِفَضْلِ سَعَتِكَ وَ امْنُنْ عَلَيْنَا بِمَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ جُدْ عَلَيْنَا بِفَضْلِ إِحْسَانِكَ فَإِنَّا مُحْتَاجُونَ إِلَى نَيْلِكَ يَا غَفَّارُ بِنُورِكَ اهْتَدَيْنَا وَ بِفَضْلِكَ اسْتَغْنَيْنَا وَ بِنِعْمَتِكَ أَصْبَحْنَا وَ أَمْسَيْنَا ذُنُوبُنَا بَيْنَ يَدَيْكَ نَسْتَغْفِرُكَ اللَّهُمَّ مِنْهَا وَ نَتُوبُ إِلَيْكَ تَتَحَبَّبُ إِلَيْنَا بِالنِّعَمِ وَ نُعَارِضُكَ بِالذُّنُوبِ خَيْرُكَ إِلَيْنَا نَازِلٌ وَ شَرُّنَا إِلَيْكَ صَاعِدٌ وَ لَمْ يَزَلْ وَ لَا يَزَالُ مَلَكٌ كَرِيمٌ يَأْتِيكَ عَنَّا فِي كُلِّ يَوْمٍ بِعَمَلٍ قَبِيحٍ فَلَا يَمْنَعُكَ مَا يَأْتِي مِنَّا مِنْ ذَلِكَ أَنْ تَحُوطَنَا بِرَحْمَتِكَ

وَ تَتَفَضَّلَ عَلَيْنَا بِآلَائِكَ فَسُبْحَانَكَ مَا أَحْلَمَكَ وَ أَعْظَمَكَ وَ أَكْرَمَكَ مُبْدِئاً وَ مُعِيداً تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَ كَرُمَ صَنَائِعُكَ وَ فِعَالُكَ أَنْتَ إِلَهِي أَوْسَعُ فَضْلًا وَ أَعْظَمُ حِلْماً مِنْ أَنْ تُقَايِسَنِي بِفِعْلِي وَ خَطِيئَتِي فَالْعَفْوَ الْعَفْوَ الْعَفْوَ سَيِّدِي سَيِّدِي سَيِّدِي اللَّهُمَّ اشْغَلْنَا بِذِكْرِكَ وَ أَعِذْنَا مِنْ سَخَطِكَ وَ أَجِرْنَا مِنْ عَذَابِكَ وَ ارْزُقْنَا مِنْ مَوَاهِبِكَ وَ أَنْعِمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلِكَ وَ ارْزُقْنَا حَجَّ بَيْتِكَ وَ زِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ وَ رَحْمَتُكَ وَ مَغْفِرَتُكَ وَ بَرَكَاتُكَ وَ رِضْوَانُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ إِنَّكَ قَرِيبٌ مُجِيبٌ وَ ارْزُقْنَا طَاعَتَكَ وَ تَوَفَّنَا عَلَى مِلَّتِكَ وَ سُنَّةِ رَسُولِكَ عليه السلام.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَ وَ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيراً وَ اجْزِهِمَا بِالْإِحْسَانِ إِحْسَاناً وَ بِالسَّيِّئَاتِ غُفْرَاناً اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ تَابِعْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا وَ شَاهِدِنَا وَ غَائِبِنَا وَ ذَكَرِنَا وَ أُنْثَانَا صَغِيرِنَا وَ كَبِيرِنَا حُرِّنَا وَ عَبْدِنَا كَذَبَ الْعَادِلُونَ بِاللَّهِ وَ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيداً وَ خَسِرُوا خُسْرَاناً مُبِيناً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ وَ اكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي مِنْ أَمْرِ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ مَنْ لَا يَرْحَمُنِي وَ اجْعَلْ عَلَيَّ مِنْكَ جُنَّةً وَاقِيَةً بَاقِيَةً وَ لَا تَسْلُبْنِي صَالِحَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ وَ ارْزُقْنِي مِنْ فَضْلِكَ رِزْقاً وَاسِعاً حَلَالًا طَيِّباً اللَّهُمَّ وَ احْرُسْنِي بِحَرَاسَتِكَ وَ احْفَظْنِي بِحِفْظِكَ وَ اكْلَأْنِي بِكِلَاءَتِكَ وَ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي عَامِنَا وَ فِي كُلِّ عَامٍ مَا أَبْقَيْتَنَا وَ ارْزُقْنِي زِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ لَا تُخْلِنِي يَا رَبِّ مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الشَّرِيفَهِ وَ الْمَشَاهِدِ الْكَرِيمَهِ اللَّهُمَّ وَ تُبْ عَلَيَّ حَتَّى لَا أَعْصِيَكَ وَ أَلْهِمْنِي الْخَيْرَ وَ الْعَمَلَ بِهِ وَ خَشْيَتَكَ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ مَا أَبْقَيْتَنِي يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

إِلَهِي مَا لِي كُلَّمَا قُلْتُ قَدْ تَهَيَّأْتُ وَ تَعَبَّأْتُ وَ قُمْتُ لِلصَّلَاهِ بَيْنَ يَدَيْكَ وَ نَاجَيْتُ أَلْقَيْتَ عَلَيَّ نُعَاساً إِذَا أَنَا صَلَّيْتُ وَ سَلَبْتَنِي مُنَاجَاتَكَ إِذَا أَنَا نَاجَيْتُ مَا لِي كُلَّمَا قُلْتُ قَدْ صَلُحَتْ سَرِيرَتِي وَ قَرُبَ مِنْ مَجَالِسِ التَّوَّابِينَ مَجْلِسِي عَرَضَتْ لِي بَلِيَّهٌ أَزَالَتْ

قَدَمِی وَ حَالَتْ بَیْنِی وَ بَیْنَ خِدْمَتِکَ سَیِّدِی لَعَلَّکَ عَنْ بَابِکَ طَرَدْتَنِی وَ عَنْ خِدْمَتِکَ نَحَّیْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ رَأَیْتَنِی مُسْتَخِفّاً بِحَقِّکَ فَأَقْصَیْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ رَأَیْتَنِی مُعْرِضاً عَنْکَ فَقَلَیْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ وَجَدْتَنِی فِی مَقَامِ الْکَاذِبِینَ فَرَفَضْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ رَأَیْتَنِی غَیْرَ شَاکِرٍ لِنَعْمَائِکَ فَحَرَمْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ فَقَدْتَنِی مِنْ مَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ فَخَذَلْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ رَأَیْتَنِی فِی الْغَافِلِینَ فَمِنْ رَحْمَتِکَ آیَسْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ رَأَیْتَنِی آلَفُ مَجَالِسَ الْبَطَّالِینَ فَبَیْنِی وَ بَیْنَهُمْ خَلَّیْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ لَمْ تُحِبَّ أَنْ تَسْمَعَ دُعَائِی فَبَاعَدْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ بِجُرْمِی وَ جَرِیرَتِی کَافَیْتَنِی أَوْ لَعَلَّکَ بِقِلَّهِ حَیَائِی مِنْکَ جَازَیْتَنِی فَإِنْ عَفَوْتَ یَا رَبِّ فَطَالَ مَا عَفَوْتَ عَنِ الْمُذْنِبِینَ قَبْلِی لِأَنَّ کَرَمَکَ أَیْ رَبِّ یَجِلُّ عَنْ مُجَازَاهِ الْمُذْنِبِینَ وَ حِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکَافَأَهِ الْمُقَصِّرِینَ فَأَنَا عَائِذٌ بِفَضْلِکَ هَارِبٌ مِنْکَ إِلَیْکَ مُتَنَجِّزٌ مَا وَعَدْتَ مِنَ الصَّفْحِ عَمَّنْ أَحْسَنَ بِکَ ظَنّاً.

إِلَهِی أَنْتَ أَوْسَعُ فَضْلًا وَ أَعْظَمُ حِلْماً مِنْ أَنْ تُقَایِسَنِی بِظُلْمِی أَوْ أَنْ تَسْتَزِلَّنِی بِخَطِیئَتِی وَ مَا أَنَا یَا سَیِّدِی وَ مَا خَطَرِی هَبْنِی بِفَضْلِکَ وَ تَصَدَّقْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَ جَلِّلْنِی بِسَتْرِکَ وَ اعْفُ عَنْ تَوْبِیخِی بِکَرَمِ وَجْهِکَ سَیِّدِی أَنَا الصَّغِیرُ الَّذِی رَبَّیْتَهُ وَ أَنَا الْجَاهِلُ الَّذِی عَلَّمْتَهُ وَ أَنَا الضَّالُّ الَّذِی هَدَیْتَهُ وَ أَنَا الْوَضِیعُ الَّذِی رَفَعْتَهُ وَ أَنَا الْخَائِفُ الَّذِی آمَنْتَهُ وَ أَنَا الْجَائِعُ الَّذِی أَشْبَعْتَهُ وَ الْعَطْشَانُ الَّذِی أَرْوَیْتَهُ وَ الْعَارِی الَّذِی کَسَوْتَهُ وَ الْفَقِیرُ الَّذِی أَغْنَیْتَهُ وَ الضَّعِیفُ الَّذِی قَوَّیْتَهُ وَ الذَّلِیلُ الَّذِی أَعْزَزْتَهُ وَ السَّقِیمُ الَّذِی شَفَیْتَهُ وَ السَّائِلُ الَّذِی أَعْطَیْتَهُ وَ الْمُذْنِبُ الَّذِی سَتَرْتَهُ وَ الْخَاطِئُ الَّذِی أَقَلْتَهُ وَ الْقَلِیلُ الَّذِی کَثَّرْتَهُ وَ الْمُسْتَضْعَفُ الَّذِی نَصَرْتَهُ وَ الطَّرِیدُ الَّذِی آوَیْتَهُ فَلَکَ الْحَمْدُ وَ أَنَا یَا رَبِّ الَّذِی لَمْ أَسْتَحْیِکَ فِی الْخَلَاءِ وَ لَمْ أُرَاقِبْکَ فِی الْمَلَإِ وَ أَنَا صَاحِبُ الدَّوَاهِی الْعُظْمَی أَنَا الَّذِی عَلَی سَیِّدِهِ اجْتَرَی أَنَا الَّذِی عَصَیْتُ جَبَّارَ السَّمَاءِ أَنَا الَّذِی أَعْطَیْتُ عَلَی الْمَعَاصِی جَلِیلَ الرِّشَا أَنَا الَّذِی حِینَ بُشِّرْتُ بِهَا خَرَجْتُ إِلَیْهَا أَسْعَی أَنَا الَّذِی أَمْهَلْتَنِی فَمَا ارْعَوَیْتُ وَ سَتَرْتَ عَلَیَّ فَمَا اسْتَحْیَیْتُ وَ عَمِلْتُ بِالْمَعَاصِی فَتَعَدَّیْتُ وَ أَسْقَطْتَنِی مِنْ عَیْنِکَ فَمَا بَالَیْتُ فَبِحِلْمِکَ أَمْهَلْتَنِی وَ بِسِتْرِکَ سَتَرْتَنِی حَتَّی کَأَنَّکَ أَغْفَلْتَنِی وَ مِنْ عُقُوبَاتِ الْمَعَاصِی جَنَّبْتَنِی حَتَّی

كَأَنَّكَ اسْتَحْيَيْتَنِي.

إِلَهِي لَمْ أَعْصِكَ حِينَ عَصَيْتُكَ وَ أَنَا بِرُبُوبِيَّتِكَ جَاحِدٌ وَ لَا بِأَمْرِكَ مُسْتَخِفٌّ وَ لَا لِعُقُوبَتِكَ مُتَعَرِّضٌ وَ لَا لِوَعِيدِكَ مُتَهَاوِنٌ وَ لَكِنْ خَطِيئَةٌ عَرَضَتْ وَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي وَ غَلَبَنِي هَوَايَ وَ أَعَانَنِي عَلَيْهَا شِقْوَتِي وَ غَرَّنِي سِتْرُكَ الْمُرْخَى عَلَيَّ فَقَدْ عَصَيْتُكَ وَ خَالَفْتُكَ بِجُهْدِي فَالْآنَ مِنْ عَذَابِكَ مَنْ يَسْتَنْقِذُنِي وَ مِنْ أَيْدِي الْخُصَمَاءِ غَداً مَنْ يُخَلِّصُنِي وَ بِحَبْلِ مَنْ أَتَّصِلُ إِنْ أَنْتَ قَطَعْتَ حَبْلَكَ عَنِّي فَوَا سَوْأَتَا عَلَى مَا أَحْصَى كِتَابُكَ مِنْ عَمَلِيَ الَّذِي لَوْ لَا مَا أَرْجُو مِنْ كَرَمِكَ وَ سَعَةِ رَحْمَتِكَ وَ نَهْيِكَ إِيَّايَ عَنِ الْقُنُوطِ لَقَنَطْتُ عِنْدَ مَا أَتَذَكَّرُهَا يَا خَيْرَ مَنْ دَعَاهُ دَاعٍ وَ أَفْضَلَ مَنْ رَجَاهُ رَاجٍ اللَّهُمَّ بِذِمَّةِ الْإِسْلَامِ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ وَ بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ أَعْتَمِدُ عَلَيْكَ وَ بِحُبِّي لِلنَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الْقُرَشِيِّ الْهَاشِمِيِّ الْعَرَبِيِّ التِّهَامِيِّ الْمَكِّيِّ الْمَدَنِيِّ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَرْجُو الزُّلْفَةَ لَدَيْكَ فَلَا تُوحِشِ اسْتِينَاسَ إِيمَانِي وَ لَا تَجْعَلْ ثَوَابِي ثَوَابَ مَنْ عَبَدَ سِوَاكَ فَإِنَّ قَوْماً آمَنُوا بِأَلْسِنَتِهِمْ لِيَحْقُنُوا بِهِ دِمَاءَهُمْ فَأَدْرَكُوا مَا أَمَّلُوا وَ إِنَّا آمَنَّا بِكَ بِأَلْسِنَتِنَا وَ قُلُوبِنَا لِتَعْفُوَ عَنَّا فَأَدْرِكْنَا مَا أَمَّلْنَا وَ ثَبِّتْ رَجَاءَكَ فِي صُدُورِنَا وَ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ فَوَ عِزَّتِكَ لَوِ انْتَهَرْتَنِي مَا بَرِحْتُ مِنْ بَابِكَ وَ لَا كَفَفْتُ عَنْ تَمَلُّقِكَ لِمَا أُلْهِمَ قَلْبِي يَا سَيِّدِي مِنَ الْمَعْرِفَةِ بِكَرَمِكَ وَ سَعَةِ رَحْمَتِكَ إِلَى مَنْ يَذْهَبُ الْعَبْدُ إِلَّا إِلَى مَوْلَاهُ وَ إِلَى مَنْ يَلْتَجِئُ الْمَخْلُوقُ إِلَّا إِلَى خَالِقِهِ إِلَهِي لَوْ قَرَنْتَنِي بِالْأَصْفَادِ وَ مَنَعْتَنِي سَيْبَكَ مِنْ بَيْنِ الْأَشْهَادِ وَ دَلَلْتَ عَلَى فَضَائِحِي عُيُونَ الْعِبَادِ وَ أَمَرْتَ بِي عَلَى النَّارِ وَ حُلْتَ بَيْنِي وَ بَيْنَ الْأَبْرَارِ مَا قَطَعْتُ رَجَائِي مِنْكَ وَ لَا صَرَفْتُ وَجْهَ تَأْمِيلِي لِلْعَفْوِ عَنْكَ وَ لَا خَرَجَ حُبُّكَ مِنْ قَلْبِي أَنَا لَا أَنْسَى أَيَادِيَكَ عِنْدِي وَ سَتْرَكَ عَلَيَّ فِي دَارِ الدُّنْيَا سَيِّدِي صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْ حُبَّ الدُّنْيَا عَنْ قَلْبِي وَ اجْمَعْ بَيْنِي وَ بَيْنَ الْمُصْطَفَى وَ آلِهِ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ انْقُلْنِي إِلَى دَرَجَةِ التَّوْبَةِ إِلَيْكَ وَ أَعِنِّي بِالْبُكَاءِ عَلَى نَفْسِي فَقَدْ أَفْنَيْتُ بِالتَّسْوِيفِ وَ الْآمَالِ عُمُرِي وَ قَدْ نَزَلْتُ مَنْزِلَةَ الْآيِسِينَ مِنْ خَيْرِي.

فَمَنْ یَکونُ أَسْوَأَ حالًا مِنِّی إنْ أَنَا نُقِلْتُ عَلَی مِثْلِ حالِی إلَی قَبْرِی وَ لَمْ أَمْهَدْهُ لِرَقْدَتِی وَ لَمْ أَفْرُشْهُ بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ لِضَجْعَتِی وَ مَا لِی لَا أَبْکِی وَ لَا أَدْرِی إِلَی مَا یَکُونُ مَصِیرِی وَ أَرَی نَفْسِی تُخَادِعُنِی وَ أَیَّامِی تُخَاتِلُنِی وَ قَدْ خَفَقَتْ عِنْدَ رَأْسِی أَجْنِحَهُ الْمَوْتِ فَمَا لِی لَا أَبْکِی أَبْکِی لِخُرُوجِ نَفْسِی أَبْکِی لِظُلْمَهِ قَبْرِی أَبْکِی لِضِیقِ لَحْدِی أَبْکِی لِسُؤَالِ مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ إِیَّایَ أَبْکِی لِخُرُوجِی عَنْ قَبْرِی عُرْیَاناً ذَلِیلًا حَامِلًا ثِقْلِی عَلَی ظَهْرِی أَنْظُرُ مَرَّهً عَنْ یَمِینِی وَ أُخْرَی عَنْ شِمَالِی إِذِ الْخَلَائِقُ فِی شَأْنٍ غَیْرِ شَأْنِی لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ یَوْمَئِذٍ شَأْنٌ یُغْنِیهِ وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ مُسْفِرَهٌ ضاحِکَهٌ مُسْتَبْشِرَهٌ وَ وُجُوهٌ یَوْمَئِذٍ عَلَیْها غَبَرَهٌ تَرْهَقُها قَتَرَهٌ وَ ذِلَّهٌ سَیِّدِی عَلَیْکَ مُعَوَّلِی وَ مُعْتَمَدِی وَ رَجَائِی وَ تَوَکُّلِی وَ بِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقِی تُصِیبُ بِرَحْمَتِکَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَهْدِی بِرَحْمَتِکَ مَنْ تُحِبُّ.

اللَّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا نَقَّیْتَ مِنَ الشِّرْکِ قَلْبِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی بَسْطِ لِسَانِی أَ فَبِلِسَانِی هَذَا الْکَالِّ أَشْکُرُکَ أَمْ بِغَایَهِ جُهْدِی فِی عَمَلِی أُرْضِیکَ وَ مَا قَدْرُ لِسَانِی یَا رَبِّ فِی جَنْبِ شُکْرِکَ وَ قَدْرُ عَمَلِی فِی جَنْبِ نِعَمِکَ وَ إِحْسَانِکَ إِلَهِی إِنَّ جُودَکَ بَسَطَ أَمَلِی وَ شُکْرَکَ قَبِلَ عَمَلِی سَیِّدِی إِلَیْکَ رَغْبَتِی وَ مِنْکَ رَهْبَتِی وَ إِلَیْکَ تَأْمِیلِی فَقَدْ سَاقَنِی إِلَیْکَ أَمَلِی وَ عَلَیْکَ یَا وَاحِدِی عَکَفَتْ هِمَّتِی وَ فِیمَا عِنْدَکَ انْبَسَطَتْ رَغْبَتِی وَ لَکَ خَالِصُ رَجَائِی وَ خَوْفِی وَ بِکَ أَنِسَتْ مَحَبَّتِی وَ إِلَیْکَ أَلْقَیْتُ بِیَدِی وَ بِحَبْلِ طَاعَتِکَ مَدَدْتُ یَدِی مَوْلَایَ بِذِکْرِکَ عَاشَ قَلْبِی وَ بِمُنَاجَاتِکَ بَرَّدْتُ أَلَمَ الْخَوْفِ عَنِّی فَیَا مَوْلَایَ وَ یَا مُؤَمَّلِی وَ یَا مُنْتَهَی سُؤْلِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّقْ بَیْنِی وَ بَیْنَ ذَنْبِیَ الْمَانِعِ لِی مِنْ لُزُومِ طَاعَتِکَ فَإِنَّمَا أَسْأَلُکَ لِقَدِیمِ الرَّجَاءِ لَکَ وَ عَظِیمِ الطَّمَعِ فِیکَ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلَی نَفْسِکَ مِنَ الرَّأْفَهِ وَ الرَّحْمَهِ فَالْأَمْرُ لَکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ الْخَلْقُ کُلُّهُمْ عِبَادُکَ وَ فِی قَبْضَتِکَ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ خَاضِعٌ لَکَ تَبَارَکْتَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ.

اللَّهُمَّ فَارْحَمْنِی إِذَا انْقَطَعَتْ حُجَّتِی وَ کَلَّ عَنْ جَوَابِکَ لِسَانِی وَ طَاشَ عِنْدَ سُؤَالِکَ إِیَّایَ لُبِّی فَیَا عَظِیماً یُرْجَی لِکُلِّ عَظِیمٍ أَنْتَ رَجَائِی فَلَا تُخَیِّبْنِی إِذَا اشْتَدَّتْ

ص: ۸۹

إِلَيْکَ فَاقَتِی وَ لَا تَرُدَّنِی لِجَهْلِی وَ لَا تَمْنَعْنِی لِقِلَّهِ صَبْرِی أَعْطِنِی لِفَقْرِی وَ ارْحَمْنِی لِضَعْفِی سَیِّدِی عَلَیْکَ مُعْتَمَدِی وَ مُعَوَّلِی وَ رَجَائِی وَ تَوَکُّلِی وَ بِرَحْمَتِکَ تَعَلُّقِی وَ بِفِنَائِکَ أَحُطُّ رَحْلِی وَ بِجُودِکَ أَقْصِدُ طَلِبَتِی وَ بِکَرَمِکَ أَیْ رَبِّ أَسْتَفْتِحُ دُعَائِی وَ لَدَیْکَ أَرْجُو ضِیَافَتِی وَ بِعِنَایَتِکَ أَجْبُرُ عَیْلَتِی وَ تَحْتَ ظِلِّ عَفْوِکَ قِیَامِی وَ إِلَی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ أَرْفَعُ بَصَرِی وَ إِلَی مَعْرُوفِکَ أُدِیمُ نَظَرِی فَلَا تُحْرِقْنِی بِالنَّارِ وَ أَنْتَ مَوْضِعُ أَمَلِی وَ لَا تُسْکِنِّی الْهَاوِیَهَ فَإِنَّکَ قُرَّهُ عَیْنِی یَا سَیِّدِی لَا تُکَذِّبْ ظَنِّی بِإِحْسَانِکَ وَ مَعْرُوفِکَ فَإِنَّکَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی وَ لَا تَحْرِمْنِی ثَوَابَکَ فَإِنَّکَ الْعَارِفُ بِفَقْرِی.

إِلَهِی إِنْ کَانَ قَدْ دَنَا أَجَلِی وَ لَمْ یُقَرِّبْنِی مِنْکَ عَمَلِی فَقَدْ جَعَلْتُ الِاعْتِرَافَ إِلَیْکَ بِذَنْبِی وَسَائِلَ عِلَلِی إِلَهِی إِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلَی مِنْکَ بِالْعَفْوِ وَ إِنْ عَذَّبْتَنِی فَمَنْ أَعْدَلُ مِنْکَ فِی الْحُکْمِ اللَّهُمَّ فَارْحَمْ فِی هَذِهِ الدُّنْیَا وَحْدَتِی وَ عِنْدَ الْمَوْتِ کُرْبَتِی وَ فِی الْقَبْرِ وَحْدَتِی وَ فِی اللَّحْدِ وَحْشَتِی وَ إِذَا نُشِرْتُ لِلْحِسَابِ بَیْنَ یَدَیْکَ ذُلَّ مَوْقِفِی وَ اغْفِرْ لِی مَا خَفِیَ عَلَی الْآدَمِیِّینَ مِنْ عَمَلِی وَ أَدِمْ لِی مَا بِهِ سَتَرْتَنِی وَ ارْحَمْنِی صَرِیعاً عَلَی الْفِرَاشِ تُقَلِّبُنِی أَیْدِی أَحِبَّتِی وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ مَمْدُوداً عَلَی الْمُغْتَسَلِ یُغَسِّلُنِی صَالِحُ جِیرَتِی وَ تَحَنَّنْ عَلَیَّ مَحْمُولًا قَدْ تَنَاوَلَ الْأَقْرِبَاءُ أَطْرَافَ جَنَازَتِی وَ جُدْ عَلَیَّ مَنْقُولًا قَدْ نَزَلْتُ بِکَ وَحِیداً فِی حُفْرَتِی وَ ارْحَمْ فِی ذَلِکَ الْبَیْتِ الْجَدِیدِ غُرْبَتِی حَتَّی لَا أَسْتَأْنِسَ بِغَیْرِکَ فَإِنَّکَ إِنْ وَکَلْتَنِی إِلَی نَفْسِی هَلَکْتُ.

سَیِّدِی فَبِمَنْ أَسْتَغِیثُ إِنْ لَمْ تُقِلْنِی عَثْرَتِی وَ إِلَی مَنْ أَفْزَعُ إِنْ فَقَدْتُ عِنَایَتَکَ فِی ضَجْعَتِی وَ إِلَی مَنْ أَلْتَجِئُ إِنْ لَمْ تُنَفِّسْ کُرْبَتِی سَیِّدِی مَنْ لِی وَ مَنْ یَرْحَمُنِی إِنْ لَمْ تَرْحَمْنِی وَ فَضْلَ مَنْ أُؤَمِّلُ إِنْ فَقَدْتُ غُفْرَانَکَ أَوْ عُدِمْتُ فَضْلَکَ یَوْمَ فَاقَتِی وَ إِلَی مَنِ الْفِرَارُ مِنَ الذُّنُوبِ إِذَا انْقَضَی أَجَلِی سَیِّدِی لَا تُعَذِّبْنِی وَ أَنَا أَرْجُوکَ إِلَهِی حَقِّقْ رَجَائِی وَ آمِنْ خَوْفِی فَإِنَّ کَثْرَهَ ذُنُوبِی لَا أَرْجُو لَهَا إِلَّا عَفْوَکَ سَیِّدِی أَنَا أَسْأَلُکَ مَا لَا أَسْتَحِقُّ وَ أَنْتَ أَهْلُ التَّقْوَی وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ فَاغْفِرْ لِی وَ أَلْبِسْنِی مِنْ نَظَرِکَ ثَوْباً یُغَطِّی عَلَیَّ التَّبِعَاتِ وَ تَغْفِرُهَا لِی وَ لَا أُطَالَبُ بِهَا إِنَّکَ ذُو مَنٍّ قَدِیمٍ

ص: ۹۰

وَ صَفْحٍ عَظِيمٍ وَ تَجَاوُزٍ كَرِيمٍ.

إِلَهِی أَنْتَ الَّذِی تُفِیضُ سَیْبَکَ عَلَی مَنْ لَمْ یَسْأَلْکَ وَ عَلَی الْجَاحِدِینَ بِرُبُوبِیَّتِکَ فَکَیْفَ سَیِّدِی بِمَنْ سَأَلَکَ وَ أَیْقَنَ أَنَّ الْخَلْقَ لَکَ وَ الْأَمْرَ إِلَیْکَ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ سَیِّدِی عَبْدُکَ بِبَابِکَ أَقَامَتْهُ الْخَصَاصَهُ بَیْنَ یَدَیْکَ یَقْرَعُ بَابَ إِحْسَانِکَ بِدُعَائِهِ وَ یَسْتَعْطِفُ جَمِیلَ نَظَرِکَ بِمَکْنُونِ رَجَائِهِ فَلَا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ عَنِّی وَ اقْبَلْ مِنِّی مَا أَقُولُ فَقَدْ دَعَوْتُکَ بِهَذَا الدُّعَاءِ وَ أَنَا أَرْجُو أَنْ لَا تَرُدَّنِی مَعْرِفَهً مِنِّی بِرَأْفَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ إِلَهِی أَنْتَ الَّذِی لَا یُحْفِیکَ سَائِلٌ وَ لَا یَنْقُصُکَ نَائِلٌ أَنْتَ کَمَا تَقُولُ وَ فَوْقَ مَا یَقُولُ الْقَائِلُونَ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ صَبْراً جَمِیلًا وَ فَرَجاً قَرِیباً وَ قَوْلًا صَادِقاً وَ أَجْراً عَظِیماً وَ أَسْأَلُکَ یَا رَبِّ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ مِنْ خَیْرِ مَا سَأَلَکَ بِهِ عِبَادُکَ الصَّالِحُونَ یَا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ وَ أَجْوَدَ مَنْ أَعْطَی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی فِی نَفْسِی وَ أَهْلِی وَ وَالِدَیَّ وَ وُلْدِی وَ أَهْلِ حُزَانَتِی وَ إِخْوَانِی فِیکَ وَ أَرْغِدْ عَیْشِی وَ أَظْهِرْ مُرُوَّتِی وَ أَصْلِحْ جَمِیعَ أَحْوَالِی وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ أَطَلْتَ عُمُرَهُ وَ حَسَّنْتَ عَمَلَهُ وَ أَتْمَمْتَ عَلَیْهِ نِعْمَتَکَ وَ رَضِیتَ عَنْهُ وَ أَحْیَیْتَهُ حَیَاهً طَیِّبَهً فِی أَدْوَمِ السُّرُورِ وَ أَسْبَغِ الْکَرَامَهِ وَ أَتَمِّ الْعَیْشِ إِنَّکَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ وَ لَا یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ غَیْرُکَ اللَّهُمَّ وَ خُصَّنِی مِنْکَ بِخَاصَّهِ ذِکْرِکَ وَ لَا تَجْعَلْ شَیْئاً مِمَّا أَتَقَرَّبُ بِهِ فِی آنَاءِ اللَّیْلِ وَ أَطْرَافِ النَّهَارِ رِئَاءً وَ لَا سُمْعَهً وَ لَا أَشَراً وَ لَا بَطَراً وَ اجْعَلْنِی لَکَ مِنَ الْخَاشِعِینَ اللَّهُمَّ وَ أَعْطِنِی السَّعَهَ فِی الرِّزْقِ وَ الْأَمْنَ فِی الْوَطَنِ وَ قُرَّهَ الْعَیْنِ فِی الْأَهْلِ وَ الْمَالِ وَ الْوَلَدِ وَ الْمُقَامَ فِی نِعَمِکَ عِنْدِی وَ الصِّحَّهَ فِی الْجِسْمِ وَ الْقُوَّهَ فِی الْبَدَنِ وَ السَّلَامَهَ فِی الدِّینِ وَ اسْتَعْمِلْنِی بِطَاعَتِکَ وَ طَاعَهِ رَسُولِکَ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ أَبَداً مَا اسْتَعْمَرْتَنِی وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبَادِکَ عِنْدَکَ نَصِیباً فِی کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ وَ أَنْتَ مُنْزِلُهُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ وَ مَا أَنْتَ مُنْزِلُهُ فِی کُلِّ سَنَهٍ مِنْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُهَا وَ عَافِیَهٍ تُلْبِسُهَا وَ بَلِیَّهٍ تَدْفَعُهَا وَ حَسَنَاتٍ تَتَقَبَّلُهَا وَ سَیِّئَاتٍ تَتَجَاوَزُ عَنْهَا وَ ارْزُقْنِی رِزْقاً وَاسِعاً حَلَالًا طَیِّباً مِنْ فَضْلِکَ الْوَاسِعِ الطَّیِّبِ وَ اصْرِفْ عَنِّی یَا سَیِّدِیَ الْأَسْوَاءَ وَ اقْضِ عَنِّی الدَّیْنَ وَ الظُّلَامَاتِ

حَتَّی لَا أَتَأَذَّی بِشَیْ ءٍ مِنْهُ وَ خُذْ عَنِّی بِأَسْمَاعِ أَعْدَائِی وَ أَبْصَارِ حُسَّادِی وَ الْبَاغِینَ عَلَیَّ وَ انْصُرْنِی عَلَیْهِمْ وَ أَقِرَّ عَیْنِی وَ حَقِّقْ ظَنِّی وَ فَرِّجْ قَلْبِی وَ اجْعَلْ لِی مِنْ هَمِّی وَ کَرْبِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ اجْعَلْ مَنْ أَرَادَنِی بِسُوءٍ مِنْ جَمِیعِ خَلْقِکَ تَحْتَ قَدَمَیَّ وَ اکْفِنِی شَرَّ الشَّیْطَانِ وَ شَرَّ السُّلْطَانِ وَ سَیِّئَاتِ عَمَلِی وَ طَهِّرْنِی مِنَ الذُّنُوبِ کُلِّهَا وَ أَجِرْنِی مِنَ النَّارِ بِعَفْوِکَ وَ أَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ وَ زَوِّجْنِی مِنَ الْحُورِ الْعِینِ بِفَضْلِکَ وَ أَلْحِقْنِی بِأَوْلِیَائِکَ الصَّالِحِینَ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الْأَبْرَارِ الطَّیِّبِینَ الْأَخْیَارِ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ عَلَی أَرْوَاحِهِمْ وَ أَجْسَادِهِمْ وَ رَحْمَهُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ إِلَهِی وَ سَیِّدِی وَ عِزَّتِکَ وَ جَلَالِکَ لَئِنْ طَالَبْتَنِی بِذُنُوبِی لَأُطَالِبَنَّکَ بِعَفْوِکَ وَ لَئِنْ طَالَبْتَنِی بِلُؤْمِی لَأُطَالِبَنَّکَ بِکَرَمِکَ وَ لَئِنْ أَدْخَلْتَنِی النَّارَ لَأُخْبِرَنَّ أَهْلَ النَّارِ بِحُبِّی إِیَّاکَ إِلَهِی وَ سَیِّدِی إِنْ کُنْتَ لَا تَغْفِرُ إِلَّا لِأَوْلِیَائِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ فَإِلَی مَنْ یَفْزَعُ الْمُذْنِبُونَ وَ إِنْ کُنْتَ لَا تُکْرِمُ إِلَّا أَهْلَ الْوَفَاءِ بِکَ فَبِمَنْ یَسْتَغِیثُ الْمُسِیئُونَ إِلَهِی إِنْ أَدْخَلْتَنِی النَّارَ فَفِی ذَلِکَ سُرُورُ عَدُوِّکَ وَ إِنْ أَدْخَلْتَنِی الْجَنَّهَ فَفِی ذَلِکَ سُرُورُ نَبِیِّکَ وَ أَنَا وَ اللَّهِ أَعْلَمُ أَنَّ سُرُورَ نَبِیِّکَ أَحَبُّ إِلَیْکَ مِنْ سُرُورِ عَدُوِّکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تَمْلَأَ قَلْبِی حُبّاً لَکَ وَ خَشْیَهً مِنْکَ وَ تَصْدِیقاً لَکَ وَ إِیمَاناً بِکَ وَ فَرَقاً مِنْکَ وَ شَوْقاً إِلَیْکَ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ حَبِّبْ إِلَیَّ لِقَاءَکَ وَ أَحْبِبْ لِقَائِی وَ اجْعَلْ لِی فِی لِقَائِکَ الرَّاحَهَ وَ الْفَرَجَ وَ الْکَرَامَهَ اللَّهُمَّ أَلْحِقْنِی بِصَالِحِ مَنْ مَضَی وَ اجْعَلْنِی مِنْ صَالِحِ مَنْ بَقِیَ وَ خُذْ بِی سَبِیلَ الصَّالِحِینَ وَ أَعِنِّی عَلَی نَفْسِی بِمَا تُعِینُ بِهِ الصَّالِحِینَ عَلَی أَنْفُسِهِمْ وَ لَا تَرُدَّنِی فِی سُوءٍ اسْتَنْقَذْتَنِی مِنْهُ أَبَداً وَ اخْتِمْ عَمَلِی بِأَحْسَنِهِ وَ اجْعَلْ ثَوَابِی عَلَیْهِ الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ إِیمَاناً لَا أَجَلَ لَهُ دُونَ لِقَائِکَ تُحْیِینِی مَا أَحْیَیْتَنِی عَلَیْهِ وَ تَوَفَّانِی إِذَا تَوَفَّیْتَنِی عَلَیْهِ وَ تَبْعَثُنِی إِذَا بَعَثْتَنِی عَلَیْهِ وَ أَبْرِئْ قَلْبِی مِنَ الرِّیَاءِ وَ الشَّکِّ وَ السُّمْعَهِ فِی دِینِکَ حَتَّی یَکُونَ عَمَلِی خَالِصاً لَکَ اللَّهُمَّ أَعْطِنِی بَصِیرَهً فِی دِینِکَ وَ فَهْماً فِی حُکْمِکَ وَ فِقْهاً فِی عِلْمِکَ وَ کِفْلَیْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ وَرَعاً یَحْجُزُنِی عَنْ مَعَاصِیکَ وَ بَیِّضْ وَجْهِی بِنُورِکَ وَ اجْعَلْ رَغْبَتِی فِیمَا عِنْدَکَ وَ تَوَفَّنِی فِی سَبِیلِکَ وَ عَلَی مِلَّهِ

رَسُولِکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکَسَلِ وَ الْفَشَلِ وَ الْهَمِّ وَ الْحُزْنِ وَ الْجُبْنِ وَ الْبُخْلِ وَ الْغَفْلَهِ وَ الْقَسْوَهِ وَ الذِّلَّهِ وَ الْمَسْکَنَهِ وَ الْفَقْرِ وَ الْفَاقَهِ وَ کُلِّ بَلِیَّهٍ وَ الْفَوَاحِشِ ما ظَهَرَ مِنْها وَ ما بَطَنَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَقْنَعُ وَ مِنْ بَطْنٍ لَا یَشْبَعُ وَ قَلْبٍ لَا یَخْشَعُ وَ دُعَاءٍ لَا یُسْمَعُ وَ عَمَلٍ لَا یَنْفَعُ وَ صَلَاهٍ لَا تُرْفَعُ وَ أَعُوذُ بِکَ یَا رَبِّ عَلَی نَفْسِی وَ دِینِی وَ مَالِی وَ جَمِیعِ مَا رَزَقْتَنِی مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ إِنَّکَ أَنْتَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَنْ یُجِیرَنِی مِنْکَ أَحَدٌ وَ لَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِکَ مُلْتَحَداً فَلَا تَجْعَلْ نَفْسِی فِی شَیْ ءٍ مِنْ عَذَابِکَ وَ لَا تُرْدِنِی بِهَلَکَهٍ وَ لَا تُرْدِنِی بِعَذَابٍ أَلِیمٍ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّی وَ أَعْلِ ذِکْرِی وَ ارْفَعْ دَرَجَتِی وَ احْطُطْ وِزْرِی وَ لَا تَذْکُرْنِی بِخَطِیئَتِی وَ اجْعَلْ ثَوَابَ مَجْلِسِی وَ ثَوَابَ مَنْطِقِی وَ ثَوَابَ دُعَائِی رِضَاکَ عَنِّی وَ الْجَنَّهَ وَ أَعْطِنِی یَا رَبِّ جَمِیعَ مَا سَأَلْتُکَ وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ إِنِّی إِلَیْکَ رَاغِبٌ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَنْزَلْتَ فِی کِتَابِکَ الْعَفْوَ وَ أَمَرْتَنَا أَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنَا وَ قَدْ ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا فَاعْفُ عَنَّا فَإِنَّکَ أَوْلَی بِذَلِکَ مِنَّا وَ أَمَرْتَنَا أَنْ لَا نَرُدَّ سَائِلًا عَنْ أَبْوَابِنَا وَ قَدْ جِئْتُکَ سَائِلًا فَلَا تَرُدَّنَا إِلَّا بِقَضَاءِ حَوَائِجِنَا وَ أَمَرْتَنَا بِالْإِحْسَانِ إِلَی مَا مَلَکَتْ أَیْمَانُنَا وَ نَحْنُ أَرِقَّاؤُکَ فَأَعْتِقْ رِقَابَنَا مِنَ النَّارِ یَا مَفْزَعِی عِنْدَ کُرْبَتِی وَ یَا غِیَاثِی عِنْدَ شِدَّتِی إِلَیْکَ فَزِعْتُ وَ بِکَ اسْتَغَثْتُ وَ لُذْتُ وَ لَا أَلُوذُ بِسِوَاکَ وَ لَا أَطْلُبُ الْفَرَجَ إِلَّا بِکَ وَ مِنْکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَغِثْنِی وَ فَرِّجْ عَنِّی یَا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسِیرَ وَ یَعْفُو عَنِ الْکَثِیرِ اقْبَلْ مِنِّی الْیَسِیرَ وَ اعْفُ عَنِّی الْکَثِیرَ إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ إِیمَاناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ یَقِیناً حَتَّی أَعْلَمَ أَنَّهُ لَنْ یُصِیبَنِی إِلَّا مَا کَتَبْتَ لِی وَ رَضِّنِی مِنَ الْعَیْشِ بِمَا قَسَمْتَ لِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی السَّحَرِ رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ مِنْ کِتَابِ الصِّیَامِ وَ رَوَاهُ أَیْضاً ابْنُ أَبِی قُرَّهَ فِی کِتَابِهِ

ص: ۹۳

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۷- ۷۵.

وَ اللَّفْظُ وَاحِدٌ فَقَالا مَعاً عَنْ أَيُّوبَ بْنِ يَقْطِينٍ: أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام یَسْأَلُهُ أَنْ یُصَحِّحَ لَهُ هَذَا الدُّعَاءَ فَکَتَبَ إِلَیْهِ نَعَمْ وَ هُوَ دُعَاءُ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام بِالْأَسْحَارِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ أَبِی قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه السلام لَوْ یَعْلَمُ النَّاسُ مِنْ عِظَمِ هَذِهِ الْمَسَائِلِ عِنْدَ اللَّهِ وَ سُرْعَةِ إِجَابَتِهِ لِصَاحِبِهَا لَاقْتَتَلُوا عَلَیْهِ وَ لَوْ بِالسُّیُوفِ- وَ اللَّهُ یَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ یَشاءُ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه السلام لَوْ حَلَفْتُ لَبَرَرْتُ أَنَّ اسْمَ اللَّهِ الْأَعْظَمَ قَدْ دَخَلَ فِیهَا فَإِذَا دَعَوْتُمُوهُ فَاجْتَهِدُوا فِی الدُّعَاءِ فَإِنَّهُ مِنْ مَکْنُونِ الْعِلْمِ وَ اکْتُمُوهُ إِلَّا مِنْ أَهْلِهِ وَ لَیْسَ مِنْ أَهْلِهِ الْمُنَافِقُونَ وَ الْمُکَذِّبُونَ وَ الْجَاحِدُونَ وَ هُوَ دُعَاءُ الْمُبَاهَلَهِ تَقُولُ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ بَهَائِکَ بِأَبْهَاهُ وَ کُلُّ بَهَائِکَ بَهِیٌّ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِبَهَائِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ جَمَالِکَ بِأَجْمَلِهِ وَ کُلُّ جَمَالِکَ جَمِیلٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِجَمَالِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ جَلَالِکَ بِأَجَلِّهِ وَ کُلُّ جَلَالِکَ جَلِیلٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِجَلَالِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَظَمَتِکَ بِأَعْظَمِهَا وَ کُلُّ عَظَمَتِکَ عَظِیمَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَظَمَتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ نُورِکَ بِأَنْوَرِهِ وَ کُلُّ نُورِکَ نَیِّرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِنُورِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ بِأَوْسَعِهَا وَ کُلُّ رَحْمَتِکَ وَاسِعَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ کَلِمَاتِکَ بِأَتَمِّهَا وَ کُلُّ کَلِمَاتِکَ تَامَّهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکَلِمَاتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ کَمَالِکَ بِأَکْمَلِهِ وَ کُلُّ کَمَالِکَ کَامِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکَمَالِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ أَسْمَائِکَ بِأَکْبَرِهَا وَ کُلُّ أَسْمَائِکَ کَبِیرَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عِزَّتِکَ بِأَعَزِّهَا وَ کُلُّ عِزَّتِکَ عَزِیزَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَشِیَّتِکَ بِأَمْضَاهَا وَ کُلُّ مَشِیَّتِکَ مَاضِیَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَشِیَّتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ قُدْرَتِکَ بِالْقُدْرَهِ الَّتِی اسْتَطَلْتَ بِهَا عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ وَ کُلُّ قُدْرَتِکَ مُسْتَطِیلَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عِلْمِکَ بِأَنْفَذِهِ وَ کُلُّ عِلْمِکَ نَافِذٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعِلْمِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ قَوْلِکَ بِأَرْضَاهُ وَ کُلُّ قَوْلِکَ رَضِیٌّ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِقَوْلِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَسَائِلِکَ بِأَحَبِّهَا إِلَیْکَ وَ کُلُّ

مَسَائِلِكَ إِلَيْكَ حَبِيبَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمَسَائِلِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ شَرَفِكَ بِأَشْرَفِهِ وَ كُلُّ شَرَفِكَ شَرِيفٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِشَرَفِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ سُلْطَانِكَ بِأَدْوَمِهِ وَ كُلُّ سُلْطَانِكَ دَائِمٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِسُلْطَانِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ مُلْكِكَ بِأَفْخَرِهِ وَ كُلُّ مُلْكِكَ فَاخِرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمُلْكِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ عُلُوِّكَ بِأَعْلَاهُ وَ كُلُّ عُلُوِّكَ عَالٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِعُلُوِّكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ مَنِّكَ بِأَقْدَمِهِ وَ كُلُّ مَنِّكَ قَدِيمٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمَنِّكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ مِنْ آيَاتِكَ بِأَكْرَمِهَا وَ كُلُّ آيَاتِكَ كَرِيمَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِآيَاتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمَا أَنْتَ فِيهِ مِنَ الشَّأْنِ وَ الْجَبَرُوتِ وَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ شَأْنٍ وَحْدَهُ وَ جَبَرُوتٍ وَحْدَهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِمَا تُجِيبُنِی بِهِ حِينَ أَسْأَلُكَ فَأَجِبْنِی يَا اللَّهُ وَ افْعَلْ بِی كَذَا وَ كَذَا وَ تَذْكُرُ حَاجَتَكَ فَإِنَّكَ تُعْطَاهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی السَّحَرِ أَرْوِيهِ بِإِسْنَادِی إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ ره فِی الْمِصْبَاحِ: يَا عُدَّتِی عِنْدَ كُرْبَتِی وَ يَا صَاحِبِی فِی شِدَّتِی وَ يَا وَلِيِّی فِی نِعْمَتِی وَ يَا غَايَتِی فِی رَغْبَتِی أَنْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِی الْمُؤْمِنُ رَوْعَتِی الْمُقِيلُ عَثْرَتِی فَاغْفِرْ لِی خَطِيئَتِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ خُشُوعَ الْإِيمَانِ قَبْلَ خُشُوعِ الذُّلِّ فِی النَّارِ يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ يَا مَنْ يُعْطِی مَنْ سَأَلَهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَ رَحْمَهً وَ يَبْتَدِئُ بِالْخَيْرِ مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ تَفَضُّلًا مِنْهُ وَ كَرَماً بِكَرَمِكَ الدَّائِمِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ هَبْ لِی رَحْمَهً وَاسِعَهً جَامِعَهً أَبْلُغُ بِهَا خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِيهِ وَ أَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ خَيْرٍ أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَكَ فَخَالَطَنِی فِيهِ مَا لَيْسَ لَكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اعْفُ عَنِّی ظُلْمِی وَ جُرْمِی بِحِلْمِكَ وَ جُودِكَ يَا كَرِيمُ يَا مَنْ لَا يَخِيبُ سَائِلُهُ وَ لَا يَنْفَدُ نَائِلُهُ يَا مَنْ عَلَا فَلَا شَیْ ءَ فَوْقَهُ وَ دَنَا فَلَا شَیْ ءَ دُونَهُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمْنِی يَا فَالِقَ

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۷۵- ۷۸.

الْبَحْرِ لِمُوسَى اللَّيْلَهَ اللَّيْلَه اللَّيْلَهَ السَّاعَهَ السَّاعَهَ السَّاعَهَ اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِی مِنَ النِّفَاقِ وَ عَمَلِی مِنَ الرِّيَاءِ وَ لِسَانِی مِنَ الْكَذِبِ وَ عَيْنِی مِنَ الْخِيَانَهِ فَإِنَّكَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْيُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ يَا رَبِّ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِيرِ بِكَ مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَغِيثِ بِكَ مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ الْهَارِبِ إِلَيْكَ مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ مَنْ يَبُوءُ بِخَطِيئَتِهِ وَ يَعْتَرِفُ بِذَنْبِهِ وَ يَتُوبُ إِلَى رَبِّهِ هَذَا مَقَامُ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ هَذَا مَقَامُ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ هَذَا مَقَامُ الْمَحْزُونِ الْمَكْرُوبِ هَذَا مَقَامُ الْمَحْزُونِ الْمَغْمُومِ الْمَهْمُومِ هَذَا مَقَامُ الْغَرِيبِ الْغَرِيقِ هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَوْحِشِ الْفَرِقِ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَا يَجِدُ لِذَنْبِهِ غَافِراً غَيْرَكَ وَ لَا لِهَمِّهِ مُفَرِّجاً سِوَاكَ يَا اللَّهُ يَا كَرِيمُ لَا تُحْرِقْ وَجْهِی بِالنَّارِ بَعْدَ سُجُودِی وَ تَعْفِيرِی بِغَيْرِ مَنٍّ مِنِّی عَلَيْكَ بَلْ لَكَ الْحَمْدُ وَ الْمَنُّ وَ الْفَضْلُ عَلَيَّ ارْحَمْ أَیْ رَبِّ أَیْ رَبِّ أَیْ رَبِّ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ ضَعْفِی وَ قِلَّهَ حِيلَتِی وَ رِقَّهَ جِلْدِی وَ تَبَدُّدَ أَوْصَالِی وَ تَنَاثُرَ لَحْمِی وَ جِسْمِی وَ جَسَدِی وَ وَحْدَتِی وَ وَحْشَتِی فِی قَبْرِی وَ جَزَعِی مِنْ صَغِيرِ الْبَلَاءِ أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ قُرَّهَ الْعَيْنِ وَ الِاغْتِبَاطَ يَوْمَ الْحَسْرَهِ وَ النَّدَامَهِ بَيِّضْ وَجْهِی يَا رَبِّ يَوْمَ تَسْوَدُّ فِيهِ الْوُجُوهُ وَ آمِنِّی مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ أَسْأَلُكَ الْبُشْرَى يَوْمَ تُقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَ الْأَبْصَارُ وَ الْبُشْرَى عِنْدَ فِرَاقِ الدُّنْيَا.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَرْجُوهُ عَوْناً فِی حَيَاتِی وَ أُعِدُّهُ ذُخْراً لِيَوْمِ فَاقَتِی الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَدْعُوهُ وَ لَا أَدْعُو غَيْرَهُ وَ لَوْ دَعَوْتُ غَيْرَهُ لَخَيَّبَ دُعَائِی الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَرْجُوهُ وَ لَا أَرْجُو غَيْرَهُ وَ لَوْ رَجَوْتُ غَيْرَهُ لَأَخْلَفَ رَجَائِی الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمُنْعِمِ الْمُحْسِنِ الْمُجْمِلِ الْمُفْضِلِ ذِی الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ وَلِيِّ كُلِّ نِعْمَهٍ وَ صَاحِبِ كُلِّ حَسَنَهٍ وَ مُنْتَهَى كُلِّ رَغْبَهٍ وَ قَاضِی كُلِّ حَاجَهٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی الْيَقِينَ وَ حُسْنَ الظَّنِّ بِكَ وَ أَثْبِتْ رَجَاءَكَ فِی قَلْبِی وَ اقْطَعْ رَجَائِی عَمَّنْ سِوَاكَ حَتَّى لَا أَرْجُوَ غَيْرَكَ وَ لَا أَثِقَ إِلَّا بِكَ يَا لَطِيفاً لِمَا يَشَاءُ أَلْطِفْ لِی فِی جَمِيعِ أَحْوَالِی بِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَى يَا رَبِّ إِنِّی ضَعِيفٌ عَلَى النَّارِ فَلَا تُعَذِّبْنِی بِالنَّارِ يَا رَبِّ ارْحَمْ دُعَائِی وَ تَضَرُّعِی وَ خَوْفِی وَ ذُلِّی وَ مَسْكَنَتِی وَ تَعْوِيذِی وَ تَلْوِيذِی يَا رَبِّ إِنِّی ضَعِيفٌ عَنْ طَلَبِ الدُّنْيَا

وَ أَنْتَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ وَ أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ بِقُوَّتِكَ عَلَى ذَلِكَ وَ قُدْرَتِكَ عَلَيْهِ وَ غِنَاكَ عَنْهُ وَ حَاجَتِي إِلَيْهِ أَنْ تَرْزُقَنِي فِي عَامِي هَذَا وَ شَهْرِي هَذَا وَ يَوْمِي هَذَا وَ سَاعَتِي هَذِهِ رِزْقاً تُغْنِينِي بِهِ عَنْ تَكَلُّفِ مَا فِي أَيْدِي النَّاسِ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ الطَّيِّبِ أَيْ رَبِّ مِنْكَ أَطْلُبُ وَ إِلَيْكَ أَرْغَبُ وَ إِيَّاكَ أَرْجُو وَ أَنْتَ أَهْلُ ذَلِكَ لَا أَرْجُو غَيْرَكَ وَ لَا أَثِقُ إِلَّا بِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَيْ رَبِ ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي وَ ارْحَمْنِي وَ عَافِنِي يَا سَامِعَ كُلِّ صَوْتٍ وَ يَا جَامِعَ كُلِّ فَوْتٍ وَ يَا بَارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ يَا مَنْ لَا تَغْشَاهُ الظُّلُمَاتُ وَ لَا تَشْتَبِهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ وَ لَا يَشْغَلُهُ شَيْ ءٌ عَنْ شَيْ ءٍ أَعْطِ مُحَمَّداً صلى الله عليه و آله أَفْضَلَ مَا سَأَلُتُكَ وَ أَفْضَلَ مَا سُئِلْتَ لَهُ وَ أَفْضَلَ مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ هَبْ لِيَ الْعَافِيَةَ حَتَّى تَهْنِئَنِي الْمَعِيشَةُ وَ اخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ حَتَّى لَا تَضُرَّنِي الذُّنُوبُ اللَّهُمَّ رَضِّنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي حَتَّى لَا أَسْأَلَ أَحَداً شَيْئاً.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَحْ لِي خَزَائِنَ رَحْمَتِكَ وَ ارْحَمْنِي رَحْمَةً- لَا تُعَذِّبُنِي بَعْدَهَا أَبَداً فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ ارْزُقْنِي مِنْ فَضْلِكَ الْوَاسِعِ رِزْقاً حَلَالًا طَيِّباً- لَا تُفْقِرُنِي إِلَى أَحَدٍ بَعْدَهُ سِوَاكَ تَزِيدُنِي بِذَلِكَ شُكْراً وَ إِلَيْكَ فَاقَةً وَ فَقْراً وَ بِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ غِنًى وَ تَعَفُّفاً يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ يَا مَلِيكُ يَا مُقْتَدِرُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اكْفِنِي الْمُهِمَّ كُلَّهُ وَ اقْضِ لِي بِالْحُسْنَى وَ بَارِكْ لِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي وَ اقْضِ لِي جَمِيعَ حَوَائِجِي اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي مَا أَخَافُ تَعَسُّرَهُ فَإِنَّ تَيْسِيرَ مَا أَخَافُ تَعَسُّرَهُ عَلَيْكَ يَسِيرٌ وَ سَهِّلْ لِي مَا أَخَافُ حُزُونَتَهُ وَ نَفِّسْ عَنِّي مَا أَخَافُ ضِيقَهُ وَ كُفَّ عَنِّي مَا أَخَافُ غَمَّهُ وَ اصْرِفْ عَنِّي مَا أَخَافُ بَلِيَّتَهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ امْلَأْ قَلْبِي حُبّاً لَكَ وَ خَشْيَةً مِنْكَ وَ تَصْدِيقاً بِكِتَابِكَ وَ إِيمَاناً بِكَ وَ فَرَقاً مِنْكَ وَ شَوْقاً إِلَيْكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ اللَّهُمَّ إِنَّ لَكَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِهَا عَلَيَّ وَ لِلنَّاسِ قِبَلِي تَبِعَاتٍ فَتَحَمَّلْهَا عَنِّي وَ قَدْ أَوْجَبْتَ لِكُلِّ ضَيْفٍ قِرًى وَ أَنَا ضَيْفُكَ فَاجْعَلْ قِرَايَ اللَّيْلَةَ الْجَنَّةَ يَا وَهَّابَ الْجَنَّةِ يَا وَهَّابَ الْمَغْفِرَهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ (١).

١- ١. كتاب الاقبال: ص ٧٨- ٧٩.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی السَّحَرِ أَرْوِیهِ بِإِسْنَادِی إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِی الْمِصْبَاحِ قَالَ وَ تَدْعُو أَیْضاً فِی السَّحَرِ بِدُعَاءِ إِدْرِیسَ علیه السلام وَ رَأَیْتُ فِی إِسْنَادِ هَذَا الدُّعَاءِ أَنَّهُ الَّذِی رَفَعَهُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ بِهِ إِلَیْهِ وَ أَنَّهُ مِنْ أَفْضَلِ الدُّعَاءِ وَ هُوَ: سُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا رَبَّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ وَارِثَهُ یَا إِلَهَ الْآلِهَةِ الرَّفِیعَ جَلَالُهُ یَا اللَّهُ الْمَحْمُودُ فِی کُلِّ فِعَالِهِ یَا رَحْمَانَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ رَاحِمَهُ یَا حَیُّ حِینَ لَا حَیَّ فِی دَیْمُومَةِ مُلْکِهِ وَ بَقَائِهِ یَا قَیُّومُ فَلَا یَفُوتُ شَیْئاً [شَیْ ءٌ] مِنْ عِلْمِهِ وَ لَا یَئُودُهُ یَا وَاحِدُ الْبَاقِی أَوَّلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ آخِرَهُ یَا دَائِمُ بِغَیْرِ فَنَاءٍ وَ لَا زَوَالٍ لِمُلْکِهِ یَا صَمَدُ فِی غَیْرِ شَبِیهٍ وَ لَا شَیْ ءَ کَمِثْلِهِ یَا بَارُّ فَلَا شَیْ ءَ کُفْوُهُ وَ لَا مُدَانِیَ لِوَصْفِهِ یَا کَبِیرُ أَنْتَ الَّذِی لَا تَهْتَدِی الْقُلُوبُ لِعَظَمَتِهِ یَا بَارِئُ الْمُنْشِئُ بِلَا مِثَالٍ خَلَا مِنْ غَیْرِهِ یَا زَاکِی الطَّاهِرُ مِنْ کُلِّ آفَةٍ بِقُدْسِهِ یَا کَافِی الْمُوسِعُ لِمَا خَلَقَ مِنْ عَطَایَا فَضْلِهِ یَا نَقِیُّ مِنْ کُلِّ جَوْرٍ لَمْ یَرْضَهُ وَ لَمْ یُخَالِطْهُ فِعَالُهُ یَا حَنَّانُ الَّذِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ رَحْمَتُهُ یَا مَنَّانُ ذَا الْإِحْسَانِ قَدْ من [عَمَ] الْخَلَائِقَ بِمَنِّهِ یَا دَیَّانَ الْعِبَادِ فَکُلٌّ یَقُومُ خَاضِعاً لِرَهْبَتِهِ یَا خَالِقَ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ فَکُلٌّ إِلَیْهِ مَعَادُهُ یَا رَحْمَانَ وَ رَاحِمَ کُلِّ صَرِیخٍ وَ مَکْرُوبٍ وَ غِیَاثَهُ وَ مَعَاذَهُ یَا بَارُّ فَلَا تَصِفُ الْأَلْسُنُ کُنْهَ جَلَالِ مُلْکِهِ وَ عِزِّهِ یَا مُبْدِئَ الْبَدَایَا لَمْ یَبْغِ فِی إِنْشَائِهَا أَعْوَاناً مِنْ خَلْقِهِ یَا عَلَّامَ الْغُیُوبِ فَلَا یَئُودُهُ مِنْ شَیْ ءٍ حِفْظُهُ یَا مُعِیداً مَا أَفْنَاهُ إِذَا بَرَزَ الْخَلَائِقُ لِدَعْوَتِهِ مِنْ مَخَافَتِهِ یَا حَلِیمُ ذَا الإناءه [الْأَنَاةِ] فَلَا شَیْ ءَ یَعْدِلُهُ مِنْ خَلْقِهِ یَا مَحْمُودَ الْفَعَالِ ذَا الْمَنِّ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِهِ بِلُطْفِهِ یَا عَزِیزُ الْغَالِبُ عَلَی أَمْرِهِ فَلَا شَیْ ءَ یَعْدِلُهُ یَا قَاهِرُ ذَا الْبَطْشِ الشَّدِیدِ أَنْتَ الَّذِی لَا یُطَاقُ انْتِقَامُهُ یَا مُتَعَالِی الْقَرِیبُ فِی عُلُوِّ ارْتِفَاعِ دُنُوِّهِ یَا جَبَّارُ الْمُذَلِّلُ کُلَّ شَیْ ءٍ بِقَهْرِ عَزِیزِ سُلْطَانِهِ یَا نُورَ کُلِّ شَیْ ءٍ أَنْتَ الَّذِی فَلَقَ السَّمَاوَاتِ نُورُهُ یَا قُدُّوسُ الطَّاهِرُ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ لَا شَیْ ءَ یَعْدِلُهُ یَا قَرِیبُ الْمُجِیبُ الْمُتَدَانِی دُونَ کُلِّ شَیْ ءٍ قُرْبُهُ یَا عَالِی الشَّامِخُ فِی السَّمَاءِ فَوْقَ کُلِّ شَیْ ءٍ عُلُوُّ ارْتِفَاعِهِ یَا بَدِیعَ الْبَدَائِعِ وَ مُعِیدَهَا بَعْدَ فَنَائِهَا بِقُدْرَتِهِ یَا جَلِیلُ الْمُتَکَبِّرُ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ فَالْعَدْلُ أَمْرُهُ وَ الصِّدْقُ وَعْدُهُ یَا مَجِیدُ فَلَا یَبْلُغُ الْأَوْهَامُ کُلَّ ثَنَائِهِ وَ مَجْدِهِ یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ وَ الْعَدْلِ أَنْتَ الَّذِی مَلَأَ کُلَّ شَیْ ءٍ عَدْلُهُ یَا عَظِیمُ

ذَا الثَّنَاءِ الْفَاخِرِ وَ الْعِزِّ وَ الْكِبْرِيَاءِ فَلَا يَذِلَّ عِزُّهُ يَا عَجِيبُ فَلَا تَنْطِقُ الْأَلْسُنُ بِكَلِّ آلَائِهِ وَ ثَنَائِهِ.

أَسْأَلُكَ يَا مُعْتَمَدِي عِنْدَ كُلِّ كُرْبَةٍ وَ غِيَاثِي عِنْدَ كُلِّ شِدَّةٍ بِهَذِهِ الْأَسْمَاءِ أَمَاناً مِنْ عُقُوبَاتِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَصْرِفَ عَنِّي بِهِنَّ كُلَّ سُوءٍ وَ مَخُوفٍ وَ مَحْذُورٍ وَ تَصْرِفَ عَنِّي أَبْصَارَ الظَّلَمَهِ الْمُرِيدِينَ بِيَ السُّوءَ الَّذِي نَهَيْتَ عَنْهُ وَ أَنْ تَصْرِفَ قُلُوبَهُمْ مِنْ شَرِّ مَا يُضْمِرُونَ إِلَى خَيْرٍ مَا لَا يَمْلِكُونَ وَ لَا يَمْلِكُهُ غَيْرُكَ يَا كَرِيمُ اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي فَأَعْجِزَ عَنْهَا وَ لَا إِلَى النَّاسِ فَيَرْفُضُونِي وَ لَا تُخَيِّبْنِي وَ أَنَا أَرْجُوكَ وَ لَا تُعَذِّبْنِي وَ أَنَا أَدْعُوكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَأَجِبْنِي كَمَا وَعَدْتَنِي اللَّهُمَّ اجْعَلْ خَيْرَ عُمُرِي مَا وَلِيَ أَجَلِي اللَّهُمَّ لَا تُغَيِّرْ جَسَدِي وَ لَا تُرْسِلْ حَظِّي وَ لَا تُسَوِّءْ صَدِيقِي أَعُوذُ بِكَ مِنْ سُقْمٍ مُصَرِّعٍ وَ فَقْرٍ مُدْقِعٍ وَ مِنَ الذُّلِّ وَ بِئْسَ الْخِلُّ اللَّهُمَّ سَلِّ قَلْبِي عَنْ كُلِّ شَيْ ءٍ لَا أَتَزَوَّدُهُ إِلَيْكَ وَ لَا أَنْتَفِعُ بِهِ يَوْمَ أَلْقَاكَ مِنْ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ ثُمَّ أَعْطِنِي قُوَّةً عَلَيْهِ وَ عِزّاً وَ قَنَاعَهً وَ مَقْتاً لَهُ وَ رِضَاكَ فِيهِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى عَطَايَاكَ الْجَزِيلَهِ وَ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مِنَنِكَ الْمُتَوَاتِرَهِ الَّتِي بِهَا دَافَعْتَ عَنِّي مَكَارِهَ الْأُمُورِ وَ بِهَا آتَيْتَنِي مَوَاهِبَ السُّرُورِ مَعَ تَمَادِيَّ فِي الْغَفْلَهِ وَ مَا بَقِيَ فِيَّ مِنَ الْقَسْوَهِ فَلَمْ يَمْنَعْكَ ذَلِكَ مِنْ فِعْلِي أَنْ عَفَوْتَ عَنِّي وَ سَتَرْتَ ذَلِكَ عَلَيَّ وَ سَوَّغْتَنِي مَا فِي يَدِي مِنْ نِعَمِكَ وَ تَابَعْتَ عَلَيَّ إِحْسَانَكَ وَ صَفَحْتَ بِي عَنْ قَبِيحِ مَا أَفْضَيْتُ بِهِ إِلَيْكَ وَ انْتَهَكْتُهُ مِنْ مَعَاصِيكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ يَحِقُّ عَلَيْكَ فِيهِ إِجَابَهُ الدُّعَاءِ إِذَا دُعِيتَ بِهِ وَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ ذِي حَقٍّ عَلَيْكَ وَ بِحَقِّكَ عَلَى جَمِيعِ مَنْ هُوَ دُونَكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فَخُذْ بِسَمْعِهِ وَ بَصَرِهِ وَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ امْنَعْهُ مِنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ يَا مَنْ لَيْسَ مَعَهُ رَبٌّ يُدْعَى وَ يَا مَنْ لَيْسَ فَوْقَهُ خَالِقٌ يُخْشَى وَ يَا مَنْ لَيْسَ دُونَهُ إِلَهٌ يُتَّقَى وَ يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ وَزِيرٌ يُؤْتَى وَ يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ حَاجِبٌ يُرْشَى وَ يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ بَوَّابٌ يُنَادَى وَ يَا مَنْ لَا يَزْدَادُ عَلَى كَثْرَهِ الْعَطَاءِ إِلَّا كَرَماً

وَ جُوداً وَ عَلَى تَتَابُعِ الذُّنُوبِ إِلَّا مَغْفِرَةً وَ عَفْواً صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ لَا تَفْعَلْ بِی مَا أَنَا أَهْلُهُ فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوی وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ(۱).

**[ترجمه]اقبال الاعمال: دعاهای سحر در شب های ماه رمضان:

ابو حمزه ثمالی نقل کرد: علی بن حسین صلوات الله علیهما سراسر شب های ماه رمضان را به نماز می ایستاد و در وقت سحر این دعا را می خواند:

خدایا با عقوبت خود ادبم مکن و مرا با حیله ات فریب مده. ای پروردگار من، خیر از کجا برای من باشد در حالی که جز از نزد تو وجود پیدا نمی کند و از کجا نجات برای من باشد در حالی که جز به تو نمی توان بدان دست یافت؟ نه کسی که کار نیکی انجام داد، از یاری و رحمت تو بی نیاز است و نه کسی که کار بد کرد و بر تو گستاخی نمود و تو را خشنود نساخت، از سیطره قدرت تو بیرون آمد. ای پروردگار من - به اندازه یک نفس کامل بگو - تو را به تو شناختم و تو بودی که مرا بر خود رهنمون شده و فراخواندی و اگر تو نبودی، هرگز نمی دانستم که تو چیستی.

ستایش خدایی را که او را می خوانم و به من پاسخ می دهد، اگر چه وقتی او مرا می خواند، سستی می ورزم، و ستایش خدایی را که از او درخواست می کنم و عطایم می کند، اگر چه وقتی او از من قرض می طلبد، بخل می ورزم و ستایش خدایی که هر وقت خواستم او را برای برآورده شدن حاجتم صدا کردم و هر گاه خواستم راز خود را با او در میان گذاشتم، بدون هیچ شفاعت کننده ای حاجتم را برآورد و ستایش خدایی که غیر او را نمی خوانم و اگر غیر او را بخوانم، دعایم را مستجاب نمی کند و ستایش خدایی که از غیر او امید ندارم و اگر به غیر او امید می بستم، امیدم را ناامید می کرد و ستایش خدایی که مرا به خودش واگذار نمود و گرامی داشت و به مردم واگذار ننمود تا مرا خوار کنند و ستایش خدایی که با من دوستی نمود، با این که از من بی نیاز است. ستایش خدایی که چنان بردباری نمود که گویی گناهی نکرده ام. پس، پروردگار من ستوده ترین موجود در نزد من و شایسته ترین کس به ستایش است.

خداوندا، می بینم که راه های خواسته ها به درگاه تو گشوده و آبخشورهای امید به تو لبریز و یاری جستن از فضل تو برای امیدواران آزاد و درهای دعا به درگاهت برای فریاد کنندگان باز است و می دانم که تو امیدواران را اجابت می کنی و فریادرس فریاد خواهان هستی و این که گشاده دستی و بخشندگی تو در برابر بخیلان و خود پسندان، در پناه بردن به بخشش تو و رضایت به قضای نهفته است. و این که راه هر کس که به سوی تو کوچ کند نزدیک است و تو از آفریدگانت در حجاب نیستی، مگر آن که اعمال بد، حجاب آنان از تو شود، و اینک با خواسته ام به سوی تو آمده ام و با حاجتم به درگاه تو روی آورده ام و به تو یاری جستم و به دعای تو توسل کردم، بی آن که مستحق آن باشم که دعای مرا گوش کنی و عفوت را شامل حالم گردانی، بلکه تنها برای این که به کرم تو اعتماد دارم، به وعده راست تو آرام گرفته ام و به ایمان به توحیدت و یقین به این که می دانی من پروردگاری غیر تو و معبودی به جز تو که یگانه ای و شریکی برای تو نیست، ندارم.

خداوندا، تو می گویی و سخن تو حق است و وعده ات راست، که: {از فضل خدا درخواست کنید، به راستی که او به شما مهربان است.} ای آقای من، این از صفات تو نیست که دستور درخواست بدهی و عطا نکنی، در حالی که همواره عطایای

خود را بر بندگان خود ارزانی می داری و مهربانی و رأفت خود را شامل آنان می کنی. خداوندا، در کوچکی مرا در نعمت ها و احسانت پرورش دادی و در بزرگی نامم را مشهور گردانیدی. ای خدایی که با نیکوکاری و تفضل و نعمت هایت مرا در دنیا پرورش دادی و در آخرت به عفو و بزرگواری ات رهنمون شدی، ای مولای من، شناخت من از تو، مرا به تو رهنمون می شود و محبت من به تو، شفیع من به تو است. ولی من به جای راهنمایی خود به راهنمایی تو اعتماد دارم و به جای شفاعتم به شفاعت تو آرام می گیرم. ای آقای من، با زبانی تو را می خوانم که گناه لالش کرده است. پروردگارا، با قلبی با تو مناجات می کنم که جرم آن، هلاک‌کش کرده است. پروردگارا، با بیم و رغبت و امید و ترس، تو را می خوانم. مولای من، وقتی گناهانم را می بینم، می ترسم و هرگاه عفو تو را می بینم، طمع می کنم. اگر مرا ببخشی، بهترین رحم کننده ای و اگر عذابم کنی، ستم نمی کنی. ای خدا، تنها دلیل من در گستاخی بر درخواست از تو با وجود ارتکاب اموری که ناخوشایند تو است، جُود و کرم تو است و ذخیره من برای سختی و گرفتاری با وجود کم حیایی ام، مهرورزی و رحمت تو است و امیدوارم که مرا در بین این دو آرزویم نومید نکنی. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و امیدم را به واقعیت بپیوند و دعایم را بشنو. ای بهترین کسی که دعا کنندگان به درگاهت دعا می کنند و ای بهترین کسی که امیدواران به تو امید می بندند.

ای آقای من، آرزویم بزرگ است و کردارم بد، پس از عفو خود به اندازه آرزویم به من عطا کن و مرا به بدی کردارم بازخواست مکن؛ زیرا بزرگواری تو برتر از مجازات گناهکاران و بردباری تو بزرگ تر از کیفر کوتاهی کنندگان است و ای آقای من، به فضل تو پناهنده ام و از تو به سوی تو گریزانم و دنبال وعده عفو و گذشت تو از کسانی هستم که گمان نیک به تو دارند. ای پروردگار من، من چیستم و چه ارزشی دارم؟ به تفضل خود به من ارزانی دار و به عفو خود بر من تصدق کن. ای پروردگار من، پرده خود را بر من بپوشان و به کرامت روی خود، از توبیخ و سرزنش من درگذر. اگر امروز کسی جز تو از گناهم آگاه می شد، هرگز آن را به جای نمی آوردم و اگر بیم آن را داشتم که عذاب تو زود به سراغم می آید، قطعا از آن پرهیز می کردم، نه برای آن که پاییدن تو و آگاهی ات برای من بی ارزش است، بلکه برای این که ای پروردگار، تو بهترین پوشندگان و بردبارترین بردباران و بزرگوارترین بزرگوارانی؛ بسیار عیب ها را می پوشانی و گناهان را می آمرزی و به بردباری ات عذاب را به تاخیر می اندازی. پس ستایش مخصوص توست به خاطر بردباری تو با وجود آگاهی ات و به خاطر عفو و گذشت تو با وجود توانایی ات. این بردباری تو است که مرا بر نافرمانی از تو وامی‌دارد و گستاخ می نماید و این پوشش تو است که مرا به کم حیایی فرا می خواند و این شناخت من از رحمت گسترده و عفو بزرگ تو است که موجب می شود با شتاب به چیزهایی که حرام کرده ای، اقدام کنم.

ای بردبار ای کریم، ای زنده ای پاینده، ای بخشنده گناه، ای توبه پذیر، ای صاحب بخشش بزرگ، ای نیکوکار، پوشش زیبای تو کجاست، گشایش نزدیک تو کجاست، فریادرسی سریع تو و رحمت گسترده ات کجاست، عطایای برتر و مواهب گوارای تو کجاست، کرم و بزرگواری احسان دیرینه ات کجاست؟ ای کریم، به حق خود و محمد و آل محمد علیهم السلام مرا نجات ده و به رحمت خود و به واسطه محمد و خاندان او مرا رها کن. ای نیکوکار ای زیباکار، ای بخشنده ای تفضل کننده، ما برای رهایی از عذاب تو، نه بر اعمال خود، بلکه بر فضل تو تکیه می کنیم، زیرا تو اهل تقوا و آمرزشی؛ از روی احسان خود نیکی می کنی، و از روی کرم از گناه ما در می گذری. نمی دانیم از چه سپاسگزاری کنیم؟ آیا از نعمت های زیبایی که می گسترانی، یا از زشتی هایی که می پوشانی، یا از امتحان ها و نعمت های بزرگ تو، یا از بلاهای بسیاری که از

آن نجات داده و عافیت بخشیدی، ای دوستدار هر کس که با تو دوستی کند و ای نور چشم هر کس که به تو پناه آورد و و به تو بپیوندد، تو نیکوکار هستی و ما گناه کار. پس ای پروردگار من، به زیبایی آن چه در نزد تو است، از اعمال زشت ما درگذر. ای پروردگار من، کدامین نادانی است که بخشش تو آن را فرانگیرد؟ و کدامین زمان طولانی تر از صبر و تحمل توست؟ و اعمال ما در کنار نعمت های تو چه ارزشی دارند؟ و چگونه اعمال خود را بسیار بدانیم تا با کرم تو مقابله کند، بلکه چگونه رحمتی که وصف کردی، بر فرومایگان کوتاه می آید؟ ای گسترنده آمرزش، ای خدایی که دو دست خود را به رحمت گشوده ای. ای آقای من، به عزتت سوگند، اگر مرا برانی، هرگز از درگاه تو جدا نمی شوم و از التماس و دوستی تو دست نمی کشم، به دلیل شناختم از جُود و کرم تو ای آقای من. تو خدایی هستی که هر چه را بخواهی می کنی و هر کس را بخواهی به هر چه بخواهی به هر گونه بخواهی، عذاب می کنی و بر هر کس که بخواهی به هر چه بخواهی به هر گونه بخواهی، رحم می کنی هیچ کس نمی تواند از تو درباره امرت بازخواست یا در سلطنت ستیزه کند و یا در کارت مشارکت نماید و در فرمان تو با تو ناسازگاری کند و یا در تدبیرت بر تو اعتراض نماید، آفرینش و امر از آن تو است، متعالی است خداوند، پروردگار جهانیان.

ای پروردگار من، این جایگاه کسی است که به تو پناه آورد و از کرم تو یاری جست و با نیکوکاری و نعمت هایت همدم و آشنا بود و تو بخشنده ای هستی که عفوت کم نمی آید و فضلت کاستی نمی پذیرد و رحمتت اندک نمی شود و ما به گذشت دیرینه و تفضل بزرگ و رحمت گسترده تو اعتماد داریم.

ای پروردگار من، آیا گمان ما را نادیده می گیری؟ آیا آرزوهای ما را نومید می کنی؟ هرگز. ای کریم، گمان ما به تو این نیست و آزمندی و خواهش ما از تو این گونه نیست. ای پروردگار من، ما آرزوی طولانی بسیار و امید بزرگی به تو داریم، ما گناه کردیم و امیدواریم که گناهان ما را بپوشانی و به درگاه تو دعا کردیم و امیدواریم که دعایمان را مستجاب کنی، پس ای مولای ما، امید ما را به واقعیت بپیوند؛ زیرا دانسته ایم که به واسطه اعمالمان مستحق چه هستیم، لیکن معرفت تو به ما و آگاهی ما از تو که ما را نمی رانی، ما را بر گرایش به تو واداشت، اگر چه مستحق رحمتت نباشیم. پس تو شایستگی آن را داری که به فضل گسترده ات بر ما و گناه کاران عنایت کنی، پس آن چه را که شایسته آنی بر ما ارزانی دار و به فضل نیکوکاری ات بر ما عنایت کن، زیرا ما به عطای تو نیازمندیم. ای بسیار آمرزنده، به نور تو هدایت یافتیم و به فضل تو بی نیاز گشتیم و به نعمت تو صبح و شام می کنیم، گناهان ما در نزد تو است و خدایا ما از آن ها آمرزش می طلبیم و به درگاه تو توبه می کنیم. تو با دادن نعمت ها با ما دوستی می کنی و ما با ارتکاب گناهان با تو مخالفت می کنیم، خیر تو به سوی ما فرود می آید و بدی ما به سوی تو بالا می رود و هر روز فرشته ای گرامی، عمل زشتی از ما به درگاه تو می آورد ولی مانع از احاطه رحمتت بر ما و تفضل نعمت هایت بر ما نمی شود. پس پاک و منزهی تو که چه قدر، هم در آغاز و هم در بازگشت به سوی ما، بردبار و بزرگ و گرامی هستی.

نام های تو مقدس و ستایشت بزرگ و کارهایت گرامی است. ای معبود من، فضل تو گسترده تر و بردباری ات بزرگ تر از آن است که مرا به رفتار و خطایم مقایسه کنی، پس مرا عفو کن مرا عفو کن مرا عفو کن، ای آقای من ای آقای من ای آقای من. خداوندا، ما را به یادت مشغول ساز و از خشمت در پناه خود در آور و از عذابت نجات ده و از مواهب و بخشش هایت روزی کن و تفضلت را بر ما ارزانی دار و حج خانه ات و زیارت قبر پیامبرت را که درودها و رحمت و آمرزش و برکات و

خشنودی تو بر او و بر خاندان او باد روزی مان کن. به راستی که تو نزدیک و اجابت کننده ای، طاعتت را روزی مان کن و بر آیین خود و سنت پیامبرت علیه السلام بمیران.

خداوندا، بر محمد و خاندان او درود فرست و من و پدر و مادرم را بیامرز و بر آن دو رحم آر. همان گونه که مرا در کودکی تربیت نمودند و در برابر نیکی آنان، پاداش نیک به آنان بده و گناهانشان را بیامرز. خدایا، تمام مردان و زنان مومن و مسلمان، اعم از زنده و مرده آنان را بیامرز و نیکی ها را میان ما و آنان رواج ده. خدایا، زنده و مرده، حاضر و غایب، مرد و زن، کوچک و بزرگ، آزاد و برده ما را بیامرز. آنان که از خدا روی برگرداندند بر او دروغ بستند و به گمراهی بزرگی دچار شدند و آشکارا زیان بردند.

خداوندا، بر محمد و خاندان او درود فرست و پایان کار ما را به خیر ختم کن و آن چه مورد اهتمام من است، از امور دنیوی و اُخروی، کفایت فرما و کسی را که بر من رحم نمی کند، بر من مسلط مکن و سپر نگاه دارنده و پایداری از جانب خود بر ما قرار ده و نعمت های شایسته ای را که به من ارزانی داشته ای، مگیر و از تفضل خود، روزی گسترده، حلال و پاکیزه روزی ام کن. خدایا، با پاسداری خود مرا پاس بدار و با حفظ خود از من نگاه داری کن و مرا مورد محافظت خود قرار ده و حج خانه گرامی ات را در این سال و در تمام سال ها تا زمانی که زنده ام داشتی و نیز زیارت قبر پیامبرت صلوات الله علیه را روزی ام کن. ای پروردگار من، مرا از آن مشاهد بزرگ و جایگاه های شریف بی نصیب مگردان. خداوندا توبه مرا بپذیر تا دیگر از تو نافرمانی نکنم و خیر و عمل به آن و بیم از خود در شبانه روز را تا زمانی که زنده ام داشته ای، به من الهام کن، ای پروردگار جهانیان.

خداوندا مرا چه شده است، هر گاه آماده شده ام و برای نماز در پیشگاه تو ایستاده ام و به مناجات بر خاسته ام، هنگام نماز خواب آلودگی را بر من می افکنی و هنگام مناجات با تو، حالت مناجات را از من می گیری! چه شده است مرا که هرگاه به خود می گویم دیگر باطنم اصلاح شده است و همنشین توبه کنندگان گردیده ام، بلایی بر من عارض می شود و مرا متوقف می کند و میان من و بندگی ات حایل می گردد! ای آقای من، شاید مرا از درگاه خود راندی و از بندگی ات دور نمودی، یا شاید دیده ای که حق تو را کوچک می شمارم، پس دورم راندی، یا شاید دیدی که از تو روی گردانم و لذا از خود جدایم کردی، یا شاید مرا از دروغگویان یافته ای و کنارم زدی، یا شاید دیدی شکرگزار نعمت تو نیستم پس محرومم کردی، یا شاید مرا در مجالس دانشمندان ندیدی، پس خوارم کردی، یا شاید در میان غافلان دیدی و از این رو از رحمتت نومیدم کردی، یا شاید دیدی که با مجالس اهل باطل مأنوسم، پس مرا در میان آنان رها کردی، یا شاید دوست نداشتی که دعایم را بشنوی و لذا دورم کردی، یا شاید کیفر جرم و جنایتم را دادی، یا شاید به خاطر کم حیا کردن از تو، اینچنین سزایم دادی. و اکنون ای پروردگار من، اگر بیامرزی، چه بسیار پیش از من گناه کاران را عفو کردی، زیرا ای پروردگار من، کرم تو برتر از مجازات گناه کاران و بردباری تو بزرگ تر از کیفر کوتاهی کنندگان است و من به تفضل تو پناه می آورم و از تو به سوی تو می گریزم و دنبال عفو و گذشت تو از کسانی هستم که گمان نیک به تو دارند.

خدایا، فضل و بردباری تو بزرگ تر از آن است که مرا با عملم مقایسه کنی، یا به خطایم بلغزانی. ای آقای من، من چیستم و ارزش من چیست؟ ای آقای من، به تفضل خود بر من ارزانی دار و به عفو خود بر من ببخش و به پوشش خود مرا بزرگ دار

و به کرامت روی خود از توبیخ و سرزنش من در گذر. آقای من، من همان کوچکی هستم که تربیت نمودی، من همان نادانی هستم که آگاه نمودی، من همان گمراهی هستم که هدایتش کردی، من همان فرومایه ای هستم که بالا بردی، من همان بیمناکی هستم که ایمنی بخشیدی و گرسنه ای که سیر کردی و تشنه ای که سیرابش نمودی و عریانی که لباس پوشاندی و نیازمندی که بی نیازش کردی و ناتوانی که نیرو بخشیدی و خواری که سربلند نمودی و بیماری که بهبودی بخشیدی و درخواست کننده ای که عطا کردی و گناه کاری که گناهش را پوشیدی و خطاکاری که خطای او را نادیده گرفتی و اندکی که بسیار کردی و مستضعفی که یاری نمودی و رانده ای که پناه دادی، پس ستایش مخصوص تو است! و من ای پروردگار من، همان کسی هستم که در خلوت از تو شرم ننمودم و در حضور مردم تو را در نظر گرفتم. من صاحب مصیبت های بزرگم، من همان کسی هستم که بر آقای خود گستاخی نمودم، من همان کسی هستم که از مسلط و چیره در آسمان نافرمانی نمودم، من همان کسی هستم که به گناهان، رشوه های بسیار دادم. من همان کسی هستم که وقتی مژده معصیت به من داده شد، شتابان به سوی آن حرکت کردم. من همان کسی هستم که مهلتم دادی و خودداری ننمودم و گناهم را پوشیدی و شرم نکردم و گناه کردم و از حد خود گذشتم و از چشم خود انداختی و اعتنا نکردم، آن گاه به بردباری خود مهلتم دادی و به پوشش خود پوشیدی، گویی از من غفلت داری، و از عقوبت گناهانم دور داشتی به حدی که گویی از من شرم داری.

خدایا، هنگامی که از تو نافرمانی کردم، پروردگاری ات را انکار نکردم، و فرمان تو را کوچک نشماردم، و به دنبال عذاب تو نبودم، و وعده عذابت را سبک نشماردم، بلکه اشتباهی بر من عارض شد و نفسم آن را برای من آراست و خواهش نفسم بر من چیره گردید و بدبختی ام یاری کرد و پوشش فراگیر تو بر من، مرا فریفت و در نتیجه از تو نافرمانی کردم و با تو مخالفت نمودم. اما اکنون چه کسی مرا از عذاب تو می رهاند؟ و چه کسی فردا مرا از دست دشمنانم نجات می دهد؟ و اگر تو ریسمان خود را از من قطع کنی، به ریسمان چه کسی چنگ بزنم؟ پس وای بر بدی من در برابر آن چه نوشته تو از عمل من بر شمرد، به حدی که اگر امیدم به بزرگواری و رحمت گسترده تو نبود و این که مرا از نومیدی نهی کردی، قطعا وقتی آن را به یاد می آورم، نومید می شدم. ای بهترین کسی که دعا کنندگان می خوانند، و ای برترین کسی که امیدواران به او امید می بندند.

خداوندا، به حرمت اسلام به تو توسل می جویم و به احترام قرآن بر تو اعتماد می کنم، و به محبتم نسبت به پیامبر امی قریشی هاشمی عربی تهامی مکی مدنی صلواتك علیه و آله به نزدیکی تو امید دارم، پس انس حاصل از ایمانم را به وحشت و تنهایی مبدل مکن و پاداش مرا چون پاداش کسی که غیر تو را پرستیده قرار مده؛ زیرا گروهی به زبان ایمان آوردند تا از ریختن خونشان جلوگیری کنند و به آرزوی خود رسیدند، ولی ما با زبان و دل به تو ایمان آوردیم، تا از ما درگذری، پس ما را نیز به آرزویمان برسان و امیدت را در دلمان استوار گردان و دل های ما را بعد از آن که هدایت کردی، منحرف ننما و رحمتی از جانب خود به ما ارزانی دار، به راستی که تو بسیار بخشنده ای.

پس به عزتت سوگند، اگر مرا برانی، از درگاه تو دور نمی شوم و از التماس تو دست نمی کشم، به واسطه شناختی که از کرامت و گستردگی رحمتت، ای آقای من، به دلم الهام شده است. بنده جز به سوی مولای خود به کجا برود، و آفریده جز به آفریننده خود به کجا پناه ببرد؟ خدایا، اگر مرا با زنجیرها ببندی و در برابر مردم حاضر، بخششت را از من بازداری و دیدگان بندگان را بر رسوایی هایم رهنمون گردی و دستور دهی که مرا به آتش بیندازند و میان من و نیکان حایل قرار دهی، باز

امیدم را از تو قطع نمی کنم و روی آرزویم را از عفو تو بر نمی گردانم و دوستی تو از دلم بیرون نمی رود. من هرگز نعمت های تو و پوشش فراگیر تو را بر خود در سرای دنیا، فراموش نمی کنم. ای آقای من، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و دوستی دنیا را از دلم بیرون کن و میان من و مصطفی و خاندان او، برگزیده تو از آفریدگان و خاتم پیامبران، حضرت محمد صلواتک علیه وآله جمع کن و مرا به توبه به درگاهت باز گردان و بر گریستن بر خویش یاری ام ده، زیرا با امروز و فردا کردن و آرزوها، عمر خود را تلف کردم و در جایگاه نومیدان از عمل خیر خود قرار گرفته ام .

پس، چه کسی بدحال تر از من است اگر با همین حالت به قبر منتقل شوم، قبری که برای آسایش خود فراهم نکردم و با عمل صالح برای آسودن خود مفروش نکردم. چرا گریه نکنم، در حالی که نمی دانم بازگشتم به کجا است و می بینم که نفسم مرا نیرنگ می زند و روزها مرا می فریبند و بال های مرگ بر سرم سایه افکنده است؟ چرا نگریم، می گریم برای بیرون آمدن روحم، می گریم برای تاریکی قبرم، می گریم برای تنگی گورم، می گریم برای پرسش دو فرشته نکیر و منکر از من، می گریم برای بیرون آمدن از قبرم به صورت لخت و خوار و در حالیکه بار سنگین گناه را بر پشت می کشم و گاه از راست و گاه از چپ نگاه می کنم، آن هنگام که مردم به کاری جز کار من مشغول اند و {در آن روز هر کسی از آنان را کاری است که او را به خود مشغول می دارد. در آن روز چهره هایی درخشانند، خندان و شادانند و در آن روز چهر هایی است که بر آنها غبار نشسته و آنها را تاریکی و خواری پوشانده است.} آقای من، تنها به تو تکیه و اعتماد و امید و توکل دارم و به رحمت تو چنگ می زنم. رحمتت را به هر کس بخواهی می دهی و هر کس را دوست بداری، به رحمتت هدایت می کنی.

خداوندا، پس ستایش تو را برای این که دلم را از شرک پاک نمودی و ستایش تو را برای این که زبانم را گشودی. آیا با این زبان لال از تو سپاسگزاری کنم؟ یا با کوشش تمام و با تمام توان در عملم تو را خشنود گردانم؟ ای پروردگار من، آیا زبان من توانایی سپاس تو را دارد؟ و عمل من در کنار نعمت ها و نیکوکاری تو ارزشی دارد؟ خدایا بخششت امیدم را گشود و تشکر تو عملم را مورد قبول قرار داد. خدایا، گرایشم تنها به تو است و فقط از تو بیم دارم و به سوی تو آرزو می کنم، آرزویم مرا به سوی تو سوق داد. ای یگانه من، همت و اراده من فقط بر تو روی آورد و گرایشم تنها به آن چیزی است که نزد تو است، و امید و بیم خالص من برای تو است و محبت من فقط به تو انس گرفت و دستم را به سوی تو دراز کردم و تنها به ریسمان طاعت تو چنگ زدم. ای مولای من، فقط به یاد تو دلم زنده است و تنها به مناجات تو درد بیم از تو را خنک می کنم، پس ای مولا و آرزو و منتهای خواسته من، بر محمد و آل محمد درود فرست و میان من و آن گناهم که مانع از التزام به طاعتت می شود، جدایی انداز. به خاطر امیدواری دیرینه ام به تو و آزمندی بزرگم از تو، آن رأفت و رحمتت را که بر خود واجب نمودی، از تو درخواست می کنم، همه امور فقط از آن تو است و یگانه ای و شریکی نداری و آفریده ها همه بندگان و در قبضه تواند و همه اشیا در برابر تو فروتن هستند. بلند مرتبه‌ای، ای پروردگار جهانیان.

خداوندا، رحم کن بر من، آن هنگام که حجت بر من تمام می شود و زبانم از پاسخ لال می گردد و آن هنگام که از من بازخواست می کنی و عقل از سر من می پرد، پس ای بزرگی که برای کارهای بزرگ به تو امید بسته می شود، تو تنها امید منی، پس آن هنگام که نیازمندی ام به تو زیاد می شود، نومیدم مکن و مرا به خاطر نادانی ام رد نکن و به خاطر صبر اندکم منع مکن، بلکه به خاطر نیازمندی ام عطا کن و به سبب ناتوانی ام به من رحم آر. آقای من، اعتماد و تکیه و امید و توکلم فقط بر تو است و به رحمتت می آویزم و به بارگاه تو بار می افکنم و خواسته هایم، رو به جود تو دارند. ای پروردگار من، به کرم

تو دعایم را آغاز می کنم و امید مهمانی در نزد تو را دارم و به عنایت تو امید رفع نیازمندی ام را دارم و در زیر سایه عفو تو می ایستم و به جود و کرم تو چشم دارم و به نیکی تو چشم می دوزم، پس اکنون که آرزوی منی، مرا با آتش جهنم مسوزان و در جهنم فروکش کننده جای مده، زیرا تو نور چشم منی. ای آقای من، گمانم به نیکوکاری و نیکی ات را از بین مبر، زیرا تو مورد اعتماد و امید منی و مرا از ثوابت محروم نکن، که تو از ناداری و نیاز من آگاهی.

خدایا، اگر پایان عمرم نزدیک است و عملم مرا به تو نزدیک نکرد، اعتراف به گناهم را وسیله دستیابی به رحمتت گردانیده ام. خدایا، اگر از من درگذری، چه کسی از تو به بخشش سزاوارتر؟ و اگر عذابم کنی، چه کسی در این حکم از تو عادل تر است؟ خداوندا، پس بر غربت من در این دنیا و اندوهم هنگام مرگ و تنهایی ام در قبر و وحشتم در زیر سنگ لحد و آن هنگام که با خواری در پیشگاه تو برای حسابرسی زنده و برانگیخته می شوم، بر من رحم کن و آن عملم را که بر انسان ها پوشیده ماند، بیامرز و پرده پوشی خود را بر من مستدام بدار و آن هنگام که بر بستر می افتم و دوستانم مرا بر می گردانند، رحم کن و آن گاه که بر جایی برای غسل دراز می کشم و همسایگان شایسته ام مرا غسل می دهند، بر من تفضل کن و آن وقت که مرا حمل می کنند و نزدیکان اطراف جنازه ام را گرفته اند، بر من مهربانی کن و آن گاه که در گودال قبر و تنها نزد تو حاضر می شوم، بر من ببخشای و بر غربتم در آن خانه جدید و تنهایی ام رحم کن، تا به کسی غیر تو انس نگیرم، اگر مرا به خودم واگذاری، نابود می شوم.

آقای من، اگر تو لغزشم را نپوشی، از چه کسی فریاد خواهی کنم؟ و اگر در آرامگاهم عنایت تو را نداشته باشم، به چه کسی پناهنده شوم؟ و اگر تو اندوهم را برطرف نکنی به چه کسی پناه ببرم؟ آقای من، اگر تو به من رحم نکنی، چه کسی را دارم و چه کسی به من رحم می کند؟ و اگر از آمرزش تو بهره ای نبرم یا در روز نیازمندی ام فضل تو را نداشته باشم، به فضل چه کسی امید ببندم؟ و آن گاه که عمرم به پایان می رسد، به سوی چه کسی از گناهانم بگریزم؟ آقای من، مرا که به تو امید دارم عذاب مکن. خدایا، امیدم را به واقعیت بپیوند و مرا از ترسم ایمنی بخش، زیرا برای گناهان بسیار، امیدی جز عفو تو ندارم. آقای من، من آن چه را مستحق نیستم، از تو می خواهم و تو اهل تقوا و آمرزشی، پس مرا ببخشای و لباسی از نگاه خود به من بپوشان تا پیامدهای سوء گناهانم را بپوشاند و آن ها را بیامرز تا دیگر از آن ها بازخواست نشوم، به راستی که تو دارای بخشش دیرینه و چشم پوشی بزرگ و گذشت کریمانه ای.

خدایا، تو همان کسی هستی که عطا و فضلت را بر کسانی که از تو درخواست نکردند و بر انکار کنندگان ربوبیت افاضه می کنی، پس ای آقای من، چگونه است حال کسی که از تو درخواست کرد و یقین دارد که آفرینش از آن تو است و همه کارها به سوی تو است. بزرگ و بلندمرتبه هستی ای پروردگار جهانیان. ای آقای من، بنده ات بر درگاه تو است و فقر و ناداری او را به پیشگاهت کشاند و با دعا بر در احسان تو می کوبد و با امید پنهان خود، نگاه زیبا و مهربان تو را می طلبد، پس روی کرامتت را از من بر مگردان و آن چه را که می گویم از من بپذیر. این دعا را کردم و با شناختی که از مهرورزی و مهربانی تو دارم، امید دارم که ردم نکنی. خدایا، تو همان کسی هستی که اصرار هیچ درخواست کننده ای تو را از عطا به دیگری باز نمی دارد و بخشش ها از خزانه تو کم نمی کنند، تو همان گونه ای که خود می فرمایی و بلکه برتر از گفتار گویندگان هستی.

خداونـدا، از تو صبر زیبـا و گشـایش نزدیـک و سـخن راست و پـاداش بزرگ را مسألت دارم. ای پروردگار من، از تو تمامی خیرات را می طلبم، خواه آن ها را بـدانم و یا نـدانم. خـدایا، از تو بهترین درخواست هایی را که بنـدگان شایسـته ات کردنـد، مسألت دارم. ای بهترین کسـی که از او درخواست می شود و ای بخشـنده ترین عطا کننده، بر محمد و آل محمد درود فرست و درخواست مرا در رابطه با خود و خانواده و پـدر و مادر و فرزندانم و کسانی که مورد اهتمام من هسـتند و برادرانم، عطا کن و زنـدگی ام را خـوش گردان و جـوانمردی ام را آشـکار کـن و همـه حالاتـم را اصـلاح گردان و مرا از کسـانی قرار ده که عمرشان را طولانی کردی و عملشان را نیک گردانیـدی و نعمت خود را بر آنان کامل عطا کردی و از آن ها خشـنود گشتی و به زنـدگانی پـاکیزه، در شادمـانی جاویـدان و کامل ترین کرامت و بهترین زنـدگی، زنـده گردانیـدی، به راستی که تو هر چه بخواهی می کنی و غیر تو نمی توانـد هر چه خواست انجـام دهـد. خداونـدا، مرا از آنـان قرار ده که به طور ویژه تو را یـاد می کنند. و هیچ یک از اعمالی را که به وسیله آن در لحظات شبانه روز به تو نزدیکی می جویم، به قصد نمایاندن و شـنواندن به دیگران و یا از روی شادمانی مفرط و بیش از حـد قرار مـده و مرا از خاشـعان به درگاهت بگردان. خدایا، گستردگی روزی و ایمنی در وطـن بـه مـن عطـا کـن و خـانواده و دارایی و فرزنـدانم را مـایه روشـنی چشم من قرار ده و پایـداری نعمت هـایت و تنـدرستی و نیرومنـدی تن و سـلامتی در دین را به من عطـا کن و تـا زنـده ام مرا در طاعت خود و اطاعت از پیامبرت حضـرت محمد و اهل بیت او صـلواتک علیه و علیهم به کارگیر. و مرا از پر بهره ترین بندگان خود از خیرهایی که در ماه رمضان، شب قـدر و در طول سال فرو فرسـتادی و می فرستی، قرار ده. واز رحمتی که می گسترانی و عافیتی که می پوشانی و بلایی که دفع می کنی و نیکی هایی که می پـذیری و بـدهایی که در می گـذری، به من عطا کن. و از تفضل گسترده و پاکیزه خود، روزی گسترده و حلال و پاکیزه روزی ام کن. ای آقای من، بـدی ها را از من دور کن و بدهی و مظالم مرا از طرف من ادا کن، تا به هیـچ وجه به خاطر آن ها مورد آزار و اذیت قرار نگیرم و گوش دشـمنان و چشم حسودان و سـتم کنندگان بر من را ببند و مرا بر آنان پیروز گردان و چشـمم را روشن کن و گمانم را به واقعیت بپیونـد و دلم را شاد کن و برای ناراحتی و اندوهم گشایش وخروجی قرار ده و هر کس از آفریدگانت را که قصد بد به من دارد، زیر گام هایم بگذار و مرا از شـر شـیطان و شـر حاکم و اعمـال زشـتم کفـایت کن و از تمـامی گناهان پاکیزه بگردان و به عفو خود از آتش جهنم نجات ده و در پناه خود درآور و به رحمتت در بهشت وارد کن و به فضل خود همسـران زیبای بهشتی را به ازدواجم در آور و مرا به دوستان شایسته ات، حضرت محمد و خاندان نیک، پاک و نیکوکار او، درودها و رحمت و برکات تو بر او و آنان و بر روح و تن همه آنان، ملحق کن.

ای معبود و مولای من، به عزت و بزرگی ات سوگند، اگر مرا به گناهانم بازخواست کنی، از عفو تو درخواست خواهم نمود و اگر به فرومـایگی جرمم از من بازخواست کنی، از کرم تو مسألت خواهم کرد و اگر مرا وارد آتش جهنم کنی، جهنمیان را از محبت خود به تو آگـاه خواهـم کرد. ای معبود و آقـای من، اگر فقط دوسـتان و اهل طاعتت را می آمرزی، پس گناه کاران به چه کسـی پناه ببرنـد؟ و اگر فقط وفاداران به خود را گرامی می داری، بدکاران از چه کسـی فریادرسـی کنند؟ خدایا، اگر مرا وارد آتش جهنم کنی، مـایه شادمـانی [دشـمن تو است و اگر داخـل بهشت کنی، موجب خوشـحالی] پیامبر تو است و به خـدا سوگند، می دانم که خوشـحالی پیامبر نزد تو، محبوب تر از شادمانی دشـمن تو است. خدایا، از تو درخواست می کنم که دلم را از محبت و بیم و تصدیق و ایمان به خود و هراس و علاقمندی و شوق خود، آکنده کنی. ای بزرگ و بزرگوار، ملاقات من با خود را نزد من محبوب بگردان و ملاقات خود با من را دوست بدار و در ملاقاتت، آسایش و شادمانی و کرامتت را برای من قرار ده. خداوندا، مرا به گذشـتگان شایسـته بپیوند و مرا از بندگان شایسـته کنونی قرار ده و در راه شایستگان رهسپار ساز و به

هر گونه که شایستگان را علیه نفسشان کمک می کنی، مرا نیز به همان طریق، علیه نفسم کمک کن [و هر گز به سوی زشتی ای که از آن نجاتم داده ای باز مگردان] و عملم را به نیکوترین عمل ختم کن و بهشت را پاداش آن قرار ده. به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

خداوندا، از تو ایمانی می خواهم که سرآمد آن ملاقات با تو باشد، تا زمانی که زنده ام داشتی بر آن زنده بدار و وقتی جانم را گرفتی بر آن بمیران و هنگامی که مرا بر می انگیزانی، بر آن برانگیز و دلم را از ریا و شک و تردید در دینت و قصد شنواندن عبادت هایم به دیگران خالی گردان، تا عملم برای تو خالص گردد. خدایا، بصیرت در دین و فهم احکام و ژرف اندیشی در دانش خود و دو بهره کامل از رحمتت و پرهیزی که مرا از نافرمانی تو باز دارد، عطایم کن و رویم را به نور خود سپید گردان و گرایشم را به آن چه نزد تو است قرار ده و بر راه خود و آیین پیامبرت صلواتک علیه و آله بمیران. خداوندا، به تو پناه می برم از تنبلی و سستی و ناراحتی و اندوه و ترس و تنگ چشمی و فراموشی و سنگدلی و خواری و بیچارگی و فقر و ناداری و از تمام بلاها و کارهای زشت اعم از آشکار و پنهان،و به تو پناه می برم از نفسی که قانع و از شکمی که سیر نمی گردد و از قلبی که خاشع و فروتن نیست و از دعایی که شنیده نمی شود و از عملی که سود نمی بخشد و از نمازی که پذیرفته نمی شود. ای پروردگار من، از شر شیطان رانده شده، خود و دین و دارایی و تمام آن چه روزی ام کرده ای را در پناه تو قرار می دهم ، به راستی که تو شنوا و آگاهی.

خداوندا، هیچ کس نمی تواند پناهگاهی غیر از تو برای من باشد و هیچ پناهگاهی جز تو ندارم، پس مرا در هیچ یک از انواع عذاب هایت قرار مده و نابودی و گمراهی و عذاب دردناک را بهره من قرار نده. خداوندا، عمل مرا از من بپذیر و یادم را بلند گردان و درجه ام را بالا بر و بار گناهم را بردار و از خطایم یاد مکن و ثواب نشستن و گفتار و دعایم را خشنودی ات از من و بهشت قرار ده. ای پروردگار من، تمام آن چه را که از تو درخواست نمودم، به من عطا کن و از فضل خود بر آن بیفزای، به راستی که من به تو تمایل دارم، ای پروردگار جهانیان. خداوندا، تو در کتاب خود عفو را فرو فرستادی و دستور دادی از کسانی که به ما ستم کردند، گذشت کنیم، ما نیز به خود ستم کردیم، پس از ما در گذر، زیرا تو به عفو و گذشت از ما سزاوارتری؛ و نیز دستور دادی که هیچ درخواست کننده ای را از در نرانیم و ما اکنون به گدایی به درگاهت آمدیم، پس ما را بر مگردان مگر این که حوائج ما را برآوری؛ و نیز به ما دستور دادی که به بندگان خود نیکی کنیم و ما نیز بردگان توایم، پس ما را از آتش جهنم آزاد کن.

ای پناهگاه من در اندوهم، و ای فریاد رس من هنگام سختی، تنها به تو پناه آوردم و از تو یاری جستم و فقط به تو پناه آوردم و به غیر تو پناه نمی جویم و گشایش را از تو و به وسیله تو می طلبم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و به فریاد من برس و گشایش عنایت فرما. ای خدایی که عمل اندک را می پذیری و از گناه بسیار در می گذری، عمل اندک مرا بپذیر و از گناه بزرگم گذشت کن، به راستی که تو بسیار آمرزنده و مهربانی. خدایا، از تو ایمانی می خواهم که قلبم بی واسطه تو را درک کند و یقینی که بدانم جز آن چه برایم نوشتی، به من نخواهد رسید و از زندگی، به آن چه قسمتم کردی، خشنودم گردان، ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال:۶۷-۵۷ -

دعای دیگر سحر: جدم ابوجعفر طوسی با اسناد به علی بن حسن بن فضال از کتاب الصّیام و نیز ابن ابی قرّه با همان لفظ در

کتاب خود آوردند: ایوب بن یقطین به خدمت ابوالحسن الرضا علیه السلام نامه ای نوشت و در آن از او خواست که این دعا را تایید فرمایند. حضرت در پاسخ او مرقوم فرمودند: بله، این دعا، دعای حضرت امام باقر علیه السلام در سحرهای ماه رمضان است. پدرم به نقل از امام باقر علیه السلام آورده است: اگر مردم از عظمت این درخواست ها در نزد خداوند و اجابت سریع آن خبر داشتند، برای به دست آوردن آن، حتی با شمشیر با هم می جنگیدند و خداوند هر کس را بخواهد به رحمت خود اختصاص می دهد. نیز امام باقر علیه السلام فرمودند: می توانم به درستی سوگند یاد کنم که اسم اعظم خداوند در این دعا وجود دارد. پس هر گاه این دعا را خواندید، در دعا و درخواست بکوشید که این دعا از دانش نهان است و آن را جز از اهل آن کتمان کنید و منافقان و تکذیب کنندگان و منکران، اهل این دعا نیستند. این دعا، همان دعای مباهله است. می گویی:

خداوندا، به زیباترین حسن تو از تو درخواست می کنم، در حالی که همه زیبایی های تو زیبا است، خدایا به تمام زیبایی ات از تو می خواهم. خداوندا، به زیباترین جمال تو از تو درخواست می کنم درحالی که همه زیبایی های تو زیبا است، خدایا به تمام زیبایی ات از تو می خواهم. خداوندا، به بزرگ ترین جلال تو از تو مسألت دارم در حالی که همه جلال تو بزرگ است، خدایا به همه جلال تو از تو می خواهم. خداوندا، به والاترین عظمت تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه عظمت تو والا است، خدایا به همه عظمت تو از تو می خواهم. خداوندا به درخشنده ترین نور تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه انوار تو درخشنده است، خدایا به همه انوار تو از تو می خواهم. خداوندا به گسترده ترین رحمت تو از تو درخواست می کنم درحالی که همه رحمت های تو گسترده است، خدایا به همه رحمت هایت از تو می خواهم. خداوندا به کامل ترین سخنان تو از تو مسالت دارم در حالی که همه سخنان تو کامل است، خدایا به همه سخنان تو از تو می خواهم. خداوندا به کامل ترین کمال تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه کمال های تو کامل است، خدایا، به همه کمال های تو از تو می خواهم. خداوندا به بزرگ ترین اسم های تو از تو می خواهم درحالی که همه اسم های تو بزرگ است، خدایا به همه اسم های تو، از تو می خواهم. خداوندا به سربلندترین عزت تو از تو می خواهم در حالی که همه عزت تو سربلند است، خدایا به همه عزتت از تو درخواست می کنم. خداوندا، به نافذترین خواست تو از تو مسالت دارم در حالی که همه خواست های تو قطعی است. خدایا به همه خواست های تو از تو درخواست می کنم. خداوندا به آن قدرت تو که به واسطه آن بر همه اشیا سیطره داری از تو مسألت دارم در حالی که همه قدرت تو چیره است، خدایا به همه قدرتت از تو درخواست می کنم. خداوندا، به نافذترین دانش تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه دانش های تو نافذ است، خدایا به همه دانش‌های تو از تو می خواهم. خداوندا به پسندیده ترین سخن تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه سخن تو پسندیده است، خدایا به همه سخن های تو از تو می خواهم. خداوندا به محبوب ترین درخواست ها در نزد تو از تو می خواهم در حالی که همه درخواست ها نزد تو محبوب است، خدایا به همه درخواست هایت از تو می طلبم. خداوندا به برترین شرافت و بزرگی تو از تو می خواهم در حالی که همه بزرگی های تو شریف و بزرگ است، خدایا به همه شرافت های تو از تو می خواهم. خداوندا به پاینده ترین تسلط و فرمانروایی تو از تو می طلبم در حالی که همه فرمانروایی های تو پاینده است، خدایا به همه فرمانروایی های تو از تو می خواهم. خداوندا به بالنده ترین سلطنت تو از تو مسالت دارم در حالی که سلطنت تو همه بالنده است، خدایا به همه سلطنت تو از تو می خواهم. خداوندا، به بلندی و برتری تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه بلندی های تو برتر است. خدایا به همه برتری ها و بلندی های تو از تو می خواهم. خداوندا، به قدیمی ترین بخشش تو از تو می خواهم در حالی که همه بخشش های تو دیرینه است، خدایا به همه بخشش های تو از تو می طلبم. خداوندا به برترین نشانه هایت از تو

درخواست می کنم در حالی که همه نشانه هایت ارجمند و گرامی است، خدایا به همه نشانه های تو از تو می خواهم. خداوندا به آن مقام و شکوهی که تو دارای آن هستی از تو درخواست می کنم و از هر یک از مقام ها و شکوه و بزرگی های تو به تنهایی و جداگانه از تو درخواست می کنم، خداوندا تو را به چیزی می خوانم که هنگام درخواست از تو، دعایم را مستجاب کنی، ای خدا و انجام ده با من..... در این جا حاجتت را ذکر می کنی، ان شاء الله تعالی خداوند به تو عطا می کند. - . الاقبال: ۷۵-۷۸ -

دعای دیگر سحر: آن را با اسناد خودم به جدم ابوجعفر طوسی - رحمه الله - در کتاب المصباح روایت می کنم:

ای اندوخته من در حال اندوه و ای همدم من در حال سختی و گرفتاری و ای سرپرست و عهده دار نعمت من و ای نهایت خواسته من، تویی پوشاننده عیب و ایمنی بخش بیم و نادیده گیرنده لغزشم، گناه و اشتباهم را بیامرز. خداوندا، از تو فروتنی ایمان، پیش از فروتنی ذلیلانه در آتش جهنم را خواستارم. ای یگانه ای بی همتا، ای بی نیاز، ای کسی که نه زاییدی و نه زاییده شدی و هیچ همتایی برای تو نیست، ای خدایی که از روی مهربانی و ترحم، خواسته درخواست کنندگان را عطا می کنی و از روی تفضل و کرم به کسانی که از تو درخواست نکرده اند، ابتداائاً خیر و نیکی عطا می کنی. به حق کرم پیوسته ات، بر حضرت محمد و اهل بیت او درود فرست و رحمت گسترده و فراگیر خود را به من ارزانی دار تا به وسیله آن به خیر دنیا و آخرت برسم. خداوندا، از تو آمرزش می طلبم برای گناهانی که از آن ها به درگاه تو توبه نمودم ولی سپس به سوی آن ها بازگشتم، و از تو آمرزش می خواهم برای هر کار خیری که از آغاز نیت خشنودی تو را نمودم ولی بعد نیت های غیرخدایی با آن درآمیخت. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و به بردباری و بخشش خود از ستم و جرم من درگذر، ای کریم، ای کسی که هیچ درخواست کننده از تو نومید نمی گردد و ای خدایی که بخشش تو پایان نمی پذیرد، ای خدایی که برتری و لذا هیچ چیز برتر از تو وجود ندارد و نزدیکی و هیچ چیز نزدیک تر از تو نیست، بر محمد و آل محمد درود فرست. ای شکافنده دریا بر موسی، همین امشب همین امشب، همین لحظه همین لحظه همین لحظه بر من رحم کن. خداوندا، دل مرا از نفاق و عملم را از ریا و زبانم را از دروغ گویی و چشمم را از خیانت پاکیزه دار. زیرا تو از خیانت دیدگان و رازهایی که دل ها آن را نهان می دارند، آگاهی. ای پروردگار من، این جایگاه کسی است که از آتش جهنم به تو پناه می آورد، این جایگاه کسی است که از آتش جهنم به تو پناهنده می شود، این جایگاه کسی است که از آتش جهنم به تو فریادرسی می کند، این جایگاه کسی است که از آتش جهنم به درگاه تو می گریزد، این جایگاه کسی است که به خطای خود اقرار می کند و به گناه خود اعتراف دارد و به درگاه پروردگارش توبه می نماید، این جایگاه بیچاره و نیازمند است، این ایستادن بیمناک پناه جو است، این جایگاه کسی است که اندوهناك و سخت ناراحت است، این جایگاه کسی است که اندوهگین و غمناك و دلگیر است، این ایستادن بی کس غرقه در خطا و گناه است، این جایگاه وحشتناك هراسناك است، این جایگاه کسی است که جز تو کسی را نمی یابد که گناهش را ببخشاید و ناراحتی اش را برطرف کند. ای خدا ای کریم، حال که به درگاه تو سجده نمودم و روی خود را به خاك مالیدم، چهره ام را با آتش جهنم مسوزان، بی آن که منتی بر تو داشته باشم، بلکه ستایش و منت و تفضل از آن تو است. ای پروردگار من ای پروردگار من ای پروردگار من. - به اندازه یک نفس کامل - بگو، بر ناتوانی و بیچارگی و نازکی پوست بدن و جدا شدن بندهای تن و از هم پاشیدن گوشت و جسم و پیکرم و بر تنهایی و وحشتم در قبر و بی تابی ام در برابر گرفتاری کوچک رحم آر. ای پروردگار من، از تو شادمانی

و نـور چشم می خـواهم و این که در روز افسوس و پشـیمانی مورد رشـک دیگران قرار گیرم. ای پروردگـار من در روزی که چهره ها سیاه می گردد، رویم را سپید کن و از بزرگ ترین هراس ایمنی بخش. از تو مژدگانی می طلبم در روزی که دل ها و دیده ها دگرگون می گردند و نیز بشارت هنگام جدایی از دنیا را از تو خواهانم.

ستـایش خـدا را که در زنـدگانی به یـاری او امیـد می بنـدم و انـدوخته من او است و نیز انـدوخته من برای روز نیـاز من است. ستـایش خـدا را که او را می خـوانم و غیر او را نمی خـوانم و اگر غیر او را می خوانـدم، قطعـا دعـایم را مستجاب نمی نمـود. ستایش خـدایی را که به او امیـد می بنـدم و به غیر او امیـد نـدارم و اگر به غیر او امیـد بسـته بودم، امیدم را برآورده نمی کرد. ستایش خـدایی را که نعمت بخش، نیکوکار، نیکوکردار، تفضل کننـده، صاحب عظمت و بزرگواری، سـرپرست و عهـده دار تمـام نعمت هـا، صـاحب تمـام نیکی ها، منتهای تمام گرایش ها و برآورنـده تمام خواسـته ها است. خداونـدا، بر محمـد و آل محمد درود فرست و یقین و گمان نیک به خود را روزی ام کن و امیدت را در دلم استوار دار و امیدم را از غیر خود قطع کن تا هرگز به غیر تو امید نبندم و اعتماد نکنم. ای خدایی که هر چه را بخواهی لطف می کنی، در تمام حالاتم به آن چه دوست می داری و می پسندی به من لطف کن. ای پروردگار من، من در برابر آتش جهنم ناتوانم، پس مرا با آن عذاب مفرما.

خداونـدا، من تـاب آتش جهنم را نـدارم پس مرا به آن نسوزان، ای پروردگـار من، بر دعا و ناله و بیم و خواری و بیچارگی و فریـادخواهی و پنـاه جسـتن و پناه خواهی من ترحم کن. ای پروردگار من، من از جست وجوی دنیا ناتوانم و تو روزی گستر و کریمی. ای پروردگار من، از تو که توانایی و قـدرت برآوردن آن را داری و از آن بی نیازی و من به آن نیازمندم، می خواهم که در این سـال، مـاه، روز و لحظه، روزی ای از روزی حلاـل و پاک خود به من ارزانی داری که به واسـطه آن از تحمل رنج آن چه در دست مردمـان است، بی نیـازم سازی. ای پروردگار من، تنها از تو می طلبم و به تو می گرایم و امیـد می بنـدم و تو سزاوار این هستی و به غیر تو امیـدی نـدارم و فقط به تو اعتماد دارم، ای مهربان ترین مهربانان. ای پروردگار من، به خود سـتم نمودم، پس مرا ببخشای و بر من رحم کن و عافیتم بخش. ای شـنونده تمام صـداها و ای گردآوردنـده تمام چیزهای از دسـت رفته و ای آفریننـده جان ها پس از مرگ، ای خـدایی که تاریکی ها تو را فرا نمی گیرد و صداها بر تو مشـتبه نمی شود و هیچ چیز تو را از چیز دیگر باز نمی دارد، به حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله، برترین خواسـته هایی را که من از تو خواستم و یا برای او تقاضـا شـد و یـا تا روز قیامت از درگاهت درخواست می شود، عطا کن و به من عافیت را ارزانی دار تا روزی را برایم گوارا نمایی و پایان کارم را به خیر و نیکی ختم کن تا گناهان آسـیبی به من نرسانـد. خداوندا، مرا به آن چه نصـیب و قسـمتم نمودی، خرسند ساز تا از هیچ کس هیچ چیز درخواست نکنم.

خداونـدا، بر محمد و آل محمد درود فرست و گنجینه های رحمتت را برای من بگشای و چنان رحمتت را شامل حالم کن که بعـد از آن هرگز در دنیا و آخرت عـذابم نفرمایی و از تفضل گسترده ات چنان روزی حلال و پاکیزه روزی ام کن که بعـد از آن به هیچ کس نیازمندم نگردانی و به واسطه آن بر سپاسگزاری ام از تو و اظهار نیازمندی و ناداری به درگاهت و بی نیازی و پرهیز از غیر خود بیفزایی. ای نیکوکار، ای زیباکردار، ای نعمت بخش، ای تفضل کننده، ای فرمانروا و ای توانمند، بر محمد و آل محمـد درود فرست و تمـام امور مورد اهتمـام مرا کفـایت کن و به نیکی در مورد من حکم فرما و تمام امورم را مبارک و همه خواسته هایم را برآور.

خـدایا، آن چه را که از سـختی آن می ترسم برایم آسان کن؛ زیرا آسان نمودن آن بر تو راحت است و آن چه را که از انـدوه آن بیـم دارم برایـم سـهل گردان و آن چه را که از تنگی و سـختی آن می ترسم از من بر طرف نمـا و آن چه از انـدوه آن می هراسم از من بـاز دار و هر چه را که از گرفتـاری آن می ترسم از من مرتفع کن، ای مهربان ترین مهربانان. خداونـدا دل مرا از دوستی و بیم خود و بـاور داشـتن کتابت و ایمان به خودت و هراس از تو و علاقمنـدی به تو، آکنـده کن، ای خـدای بزرگ و بزرگـوار. خـدایا، حقـوقی را که بر من داری، بر من ببخش و حقوقی که مردم بر گردن من دارنـد، پس آن هـا را از طرف من عهـده دار شـو. برای هر میهمـانی ضـیافتی فراهم نمـودی و من میهمـان تُـوام، پس ضـیافت مرا در این شب، بهشت قرار ده، ای بخشنده بهشت، ای بخشنده آمرزش؛ هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد. - . الاقبال: ۷۸-۷۹ -

دعـای دیگر سـحر: این دعا را به اسـتناد از جـدم ابوجعفر طوسـی - رحمه الله - در کتاب المصـباح می آورم: در سـحر، دعای ادریس علیه السـلام را نیز می خوانی. در سـند این دعـا دیـدم، این همـان دعـایی است که خداونـد جلّ جلالـه به واسـطه آن، حضرت ادریس علیه السلام را به سوی خود بالا برد و از بهترین دعاها است. متن دعا به این صورت است:

منزهی تو ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، ای پروردگار و وارث تمام اشـیا، ای معبود معبودها که شـکوهت بلندپایه است، ای خدایی که در تمام کارهایت ستوده ای، ای رحمت گستر و مهربان به هر چیز، ای خدایی که آن هنگام که هیچ چیز زنده ای وجود نداشت، تو در جاودانگی سـلطنت و پایندگی ات زنده بودی، ای پاینده، ای که هیچ چیز از دانش تو فوت نمی شود و حفـظ آن برای تو سـخت نیست، ای یگانه پاینـده ای که اول و آخر تمام اشـیا هستی. ای جاودانه ای که در سـلطنت تو نابودی و نیستی راه نـدارد، ای بی نیازی که هیچ چیز مشابه و همانند تو نیست، ای نیکوکاری که همتایی نداری و هیچ چیز به نزدیک اوصاف تو نمی رسد، ای بزرگی که دل ها به توصـیف بزرگی ات راه نمی یابند، ای پدید آورنده ای که مخلوقات را بـدون هیـچ نمونه ای قبلی می آفرینی، ای پاکیزه ای که از هر چیز که به پاکی تو آسیب برسانـد منزهی، ای کفایت کننده ای که عطایای فضل خود را بر آفریـده هایت گسترده ای، ای پاکیزه از هر سـتم که مورد پسـند تو نیست و هیـچ یک از کارهایت بدان آلوده نشده است، ای مهربانی که رحمتت همه اشـیا را فراگرفت، ای بخشـنده نیکوکاری که بخشش تو همه مخلوقات را در برگرفت. ای پـاداش دهنـده به بنـدگان که همه از بیم او فروتن انـد، ای آفریننـده همه کسـانی که در آسـمان ها و زمین ها هستند و همه به سوی تو باز می گردند، ای بخشنده و مهربان نسبت به همه فریاد خوانان و اندوهناکان و فریادرس و پناه آنان، ای نیکوکـاری کـه زبـان هـا قـادر بر توصــیف حقیقـت بزرگی سـلطنت و عزت تـو نیسـتند، ای نـو آفریـن آفریـده هـا کـه در پدیـدآوردن آن ها در جست و جوی یاور از میان آفریدگانت نبودی، ای دانای امور غیب و نهانی که حفظ آن ها هرگز برای تو سـخت نیست، ای خـدایی که تمام موجوداتی را که از بین بردی باز می گردانی، آن هنگام که آفریده ها پس از دعوت تو از بیم سـر بر آورنـد. ای بردبـار صاحب تأنی و درنگ که هیـچ یک از آفریـدگانت با تو برابری نمی کنـد، ای خـدای سـتوده کرداری که به لطف خود بر تمـام مخلوقات می بخشـی، ای خـدای سـربلند و دور از دسترسـی که بر کار خود چیره ای و هیچ چیز با تو برابری نمی کند. ای چیره سخت گیرنده، ای که هیچ کس تاب و توان انتقام تو را ندارد، ای بلند پایه ای که در عین بلنـد پایگی نزدیکی، ای سرکشـی که با چیرگی سـرافرازانه تسلطتت، همه اشـیا را خوار گردانیدی، ای نور همه موجودات که نورت همه آسـمان هـا را شـکافت، ای بسیار پـاکیزه ای که از همه چیز پـاکی و هیـچ چیز بـا تو برابری نمی کنـد، ای نزدیک اجابت کننده ای که نزدیک تر از هر چیزی، ای والای بلند پایه در آسـمان که بلند پایگی ات برتر از همه موجودات است، ای

آفریننده آفریده ها از نو و بازگرداننده آن ها بعد از نابودی شان به قدرت خویش، ای بزرگی که بر هر چیز برتری داری و از این رو، فرمان تو عین عدالت و وعده ات عین راستی است و فکرها به حقیقت ستایش بزرگی تو نمی رسند، ای کسی که کریمانه گذشت می کنی و ای دادگری که عدل و داد تو همه اشیا را فرا گرفت، ای بزرگ و ستوده و بالنده و سرافراز و بزرگ منشی که هرگز سرافرازی ات خوار نمی گردد، ای شگفتی که زبان ها از شمردن همه نعمت ها و ثنای تو ناتوان اند. ای تکیه گاه من در هر اندوه و فریاد رسم در هر سختی، با این اسمها از تو ایمنی از کیفرهای دنیا و آخرت را خواهانم و نیز از تو می خواهم که به واسطه این اسمها، تمام بدی ها و بیم ها و اموری را که انسان از آن ها می پرهیزد، از من برگردانی و دیدگان ستمگرانی را که می خواهند کار بدی را که از آن نهی کردی در حق من بکنند، از من باز داری و دل هایشان را از نیت های بدی که کردند، به اندیشه های نیکی که اختیار آن به دست آن ها و هیچ کس دیگر جز تو نیست، منصرف کنی، ای بزرگوار.

خداوندا، مرا به نفس خود واگذار مکن تا مبادا از آن عاجز گردم و نیز به مردم وامگذار تا مبادا مرا رها و ترک کنند و با وجود این که امیدم به تو است نومیدم مکن و با این که تو را می خوانم، عذابم منما. خدایا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی دعایم را مستجاب گردان. خداوندا، بهترین روزهای عمر مرا، روزهای پیش از اجل و سرآمد عمرم قرار ده. خدایا، تنم را تغییر مده و سهم و بهره ام را رها مکن و دوستم را بد مکن. به تو پناه می برم از بیماری‌ای که انسان را به زمین می اندازد و از ناداریی که به خاک می نشاند و از خواری و دوست بد. خدایا، دل مرا از هر چیز که برای تو نمی اندوزم و در روزی که با تو ملاقات می کنم از آن بهره نمی برم، اعم از حلال و حرام، برکن، سپس در برابر آن، به من نیرو و عزت و قناعت و دشمنی با آن و خشنودی ات را عطا کن، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، ستایش برای توست در برابر عطایای فراوان تو و سپاس مخصوص توست در برابر بخشش های پی در پی که به وسیله آن امور ناخوشایند را از من دور کردی و عطایای شادمان کننده را ارزانی داشتی، با وجود این که زمان طولانی در غفلت و بی خبری از تو و قساوت و سنگدلی به سر می برم؛ ولی این کارم مانع از آن نشد که از من گذشت کنی و گناهانم را بر من بپوشی و نعمت هایی را که در اختیار من گذاشتی، گوارا گردانی و نیکی هایت را پی در پی شامل حالم نمایی و از اعمال زشت و گناهانی که مرتکب شدم، چشم بپوشی. خدایا، به هر اسم تو که در صورت خواندن تو به آن، سزاوار است که دعای خواننده را اجابت کنی، از تو درخواست می کنم و نیز به حق هر کسی که بر تو حق دارد و نیز به حقی که تو بر تمام موجودات غیر از خود داری، از تو مسالت دارم که بر بنده و فرستاده ات، حضرت محمد و خاندان او درود فرستی و گوش و چشم هر کس را که قصد دارد به من بدی کند، از جلو و پشت و از دست راست و چپ بگیری و به بازدارندگی و نیرویت او را از من دور نمایی. ای خدایی که پروردگاری همراه تو وجود ندارد تا خوانده شود و ای خدایی که آفریننده ای برتر از تو نیست تا انسان از او بهراسد و ای خدایی که نزد تو معبودی وجود ندارد تا انسان از او بپرهیزد و ای خدایی که وزیری نداری تا انسان به او رجوع کند و ای خدایی که پرده داری نداری تا به او رشوه داده شود. ای خدایی که دربانی نداری تا انسان او را صدا کند و ای خدایی که افزونی بخشش جز بر بزرگواری وجود تو، و گناهان پی در پی جز بر آمرزش و گذشت تو نمی افزاید، بر محمد و آل محمد درود فرست و آن چه را که شایسته آنی با من کن و آن گونه که من شایسته ام با من رفتار مکن، که تو شایسته تقوا و آمرزش هستی. -. الاقبال: ۸۰-۸۱ -

**[ترجمه]

أقول

قد مضى فی هذا الدعاء و لا تكلنی إلی نفسی فأعجز عنها و ظاهر الحال أنه و لا تكلنی إلی نفسی فتعجز عنی و لكن هكذا وجدناه فیما رأیناه.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی السَّحَرِ نُقِلَ مِنْ أَصْلٍ عَتِیقٍ مِنْ أُصُولِ أَصْحَابِنَا أَوَّلُ رِوَایَتِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ وَ تَارِیخُ كِتَابَتِهِ سَنَهُ ثَلَاثٍ وَ سَبْعِینَ وَ ثَلَاثِمِائَهٍ: یَا مَفْزَعِی عِنْدَ كُرْبَتِی وَ یَا غَوْثِی عِنْدَ شِدَّتِی إِلَیْكَ فَزِعْتُ وَ بِكَ اسْتَغَثْتُ وَ بِكَ لُذْتُ- لَا أَلُوذُ بِسِوَاكَ وَ لَا أَطْلُبُ الْفَرَجَ إِلَّا مِنْكَ فَأَغِثْنِی وَ فَرِّجْ عَنِّی یَا مَنْ یَقْبَلُ الْیَسِیرَ وَ یَعْفُو عَنِ الْكَثِیرِ اقْبَلْ مِنِّی الْیَسِیرَ وَ اعْفُ عَنِّی الْكَثِیرَ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ إِیمَاناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ یَقِیناً حَتَّی أَعْلَمَ أَنَّهُ لَنْ یُصِیبَنِی إِلَّا مَا كَتَبْتَ لِی وَ رَضِّنِی مِنَ الْعَیْشِ بِمَا قَسَمْتَ لِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا عُدَّتِی فِی كُرْبَتِی وَ یَا صَاحِبِی فِی شِدَّتِی وَ یَا وَلِیِّی فِی نِعْمَتِی وَ یَا غَایَتِی فِی رَغْبَتِی أَنْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِی وَ الْآمِنُ رَوْعَتِی وَ الْمُقِیلُ عَثْرَتِی فَاغْفِرْ لِی خَطِیئَتِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

وَ قَالَ فِی الْكِتَابِ الْمَذْكُورِ التَّسْبِیحُ فِی السَّحَرِ: سُبْحَانَ مَنْ یَعْلَمُ جَوَارِحَ الْقُلُوبِ سُبْحَانَ مَنْ یُحْصِی عَدَدَ الذُّنُوبِ سُبْحَانَ مَنْ لَا تَخْفَی عَلَیْهِ خَافِیَهٌ فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ سُبْحَانَ الرَّبِّ الْوَدُودِ سُبْحَانَ الْفَرْدِ الْوَتْرِ سُبْحَانَ الْعَظِیمِ الْأَعْظَمِ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَعْتَدِی عَلَی أَهْلِ مَمْلَكَتِهِ سُبْحَانَ مَنْ لَا یُؤَاخِذُ أَهْلَ الْأَرْضِ بِأَلْوَانِ الْعَذَابِ سُبْحَانَ الْحَنَّانِ الْمَنَّانِ سُبْحَانَ الرَّءُوفِ الرَّحِیمِ سُبْحَانَ الْجَبَّارِ الْجَوَادِ سُبْحَانَ الْكَرِیمِ الْحَلِیمِ سُبْحَانَ الْبَصِیرِ الْوَاسِعِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَلَی إِقْبَالِ النَّهَارِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَلَی إِدْبَارِ النَّهَارِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَلَی إِدْبَارِ اللَّیْلِ وَ إِقْبَالِ النَّهَارِ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ الْمَجْدُ وَ الْعَظَمَهُ وَ الْكِبْرِیَاءُ مَعَ كُلِّ نَفْسٍ وَ كُلِّ طَرْفَهِ عَیْنٍ وَ كُلِّ لَمْحَهٍ سَبَقَ فِی عِلْمِهِ سُبْحَانَكَ مِلْ ءَ مَا أَحْصَی كِتَابُكَ سُبْحَانَكَ

ص: ۱۰۰

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۸۰- ۸۱.

زِنَهَ عَرْشِکَ سُبْحَانَکَ سُبْحَانَکَ سُبْحَانَکَ (۱).

**[ترجمه]این جمله که در این دعا گـذشت: «وَ لا تَکِلنِی إلی نَفسِـی فَأَعجِزَ عَنها»، (و مرا به خود وامگذار تا مبادا از آن ناتوان گردم)، در اصل به این صورت بوده است . «وَلا تَکِلنِی إلی نَفسِـی فَتَعجِزَ عَنِّی»، (مرا به خود واگـذار مکن تا مبادا از تـدبیر من ناتوان گردد.) لیکن متن دعا در نسخه ها به همان صورت بود که نوشتیم.

دعایی دیگر در سحر: این دعا در یکی از کتاب های اصل کهن از اصول راویان امامیه نقل شد و اولین روایت آن از حسن بن محبوب است و تاریخ نگارش آن سال سیصد و هفتاد و سه هجری قمری است:

ای پناهگاه من در اندوه و ای فریادم رس من در سـختی ها، تنها به سوی تو روی آوردم و به تو یاری جسـتم و پناه آوردم و به غیر تو پنـاه نمی برم و جز از تو طلب گشـایش نمی کنم، پس به فریـاد رس و گشایشـی در کـارم عنـایت فرما. ای خـدایی که اندک را می پذیری و از گناه بسـیار در می گذری، عمل اندک مرا بپذیر و از گناه بسـیارم گذشت کن، که تو بسیار آمرزنده و مهربانی. خدایا، از تو ایمانی را درخواست می کنم که بی واسطه تو را دریابم و یقینی را خواستارم که بدانم جز آن چه برای من مقدر نمودی، به من نمی رسد و در زندگانی به آن چه نصـیبم کردی، خرسـند ساز. ای مهربان ترین مهربانان. ای اندوخته من در انـدوه و ای همراه من در گرفتاری ام و ای سـرپرست و عهـده دار نعمت هایم و ای نهایت مطلوب و خواسـته من، تویی پوشاننده زشتی و ایمنی بخش هراس و درگذرنده از لغزشم، پس خطایم را بیامرز ای مهربان ترین مهربانان.

در کتاب یاد شده آمده است: تسبیحی در سحرهای ماه رمضان:

پاک است خـدایی که گناهان را می دانـد، منزه باد خدایی که گناهان را به شـماره در می آورد، منزه باد خدایی که هیچ چیز در آسـمان ها و زمین ها بر او مخفی نمی مانـد، پاک است پروردگار مهربان، پاک است خدای یگانه تک، پاک است خدای بزرگ بزرگ تر، منزه باد خدایی که بر بندگان خود ستم روا نمی دارد، منزه باد خدایی که زمینیان را به انواع عذاب ها کیفر نمی کنـد، پـاک است خـدای مهربان بخشـنده، پاک است خـدای مهرورز و مهربان، پاک است خـدای قاهر و بخشـنده، پاک است خـدای بردبـار و گرامی، پاک است خـدای بینا و عظیم، منزه است خـدا در روی آوردن و پشت کردن روز، به پاکی می ستایم خدا را در پشت کردن شب و روی آوردن روز، و سـتایش و والایی و عظمت و بزرگ‌منشی برای او با هر نفس و چشم بر هم زدن و با هر گوشه چشم و نگاهی که پیش از این در علم او مقرر شـد، به پاکی می سـتایم تو را به عـدد آنچه کتابت به شمارش در آورد. ، منزه می دانم تو را به اندازه عرشت، پاک و منزه و پاکیزه ای تو. - . الاقبال: ۸۲ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ الْکُلَیْنِیِّ رَحِمَهُ اللَّهُ مِنْ کِتَابِ الْکَافِی (۲)

وَ مِنْ کِتَابِ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِیِّ بِإِسْـنَادِهِمَا إِلَی مَوْلَانَا عَلِیِّ بْنِ الْحُسَـیْنِ صَـلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِمَا: أَنَّهُ کَانَ یَدْعُو بِهِ وَ أَنَّ مَوْلَانَا

مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ الْبَاقِرَ علیه السلام کَانَ أَیْضاً یَدْعُو بِهِ کُلَّ یَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ فِی بَعْضِ الرِّوَایَاتِ زِیَادَاتٌ وَ نُقْصَانٌ وَ هَذَا لَفْظُ بَعْضِهَا.

اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ وَ هَذَا شَهْرُ الصِّیَام وَ هَذَا شَهْرُ الْقِیَام وَ هَذَا شَهْرُ الْإِنَابَهِ وَ هَذَا شَهْرُ التَّوْبَهِ وَ هَذَا شَهْرُ الْمَغْفِرَهِ وَ الرَّحْمَهِ وَ هَذَا شَهْرُ الْعِتْقِ مِنَ النَّارِ وَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ وَ هَذَا شَهْرٌ فِیهِ لَیْلَهُ الْقَدْرِ الَّتِی هِیَ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْهُ لِی وَ تَسَلَّمْهُ مِنِّی وَ أَعِنِّی عَلَیْهِ بِأَفْضَلِ عَوْنِکَ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ لِطَاعَتِکَ وَ فَرِّغْنِی فِیهِ لِعِبَادَتِکَ وَ دُعَائِکَ وَ تِلَاوَهِ کِتَابِکَ وَ أَعْظِمْ لِی فِیهِ الْبَرَکَهَ وَ أَحْرِزْ لِی فِیهِ التَّوْبَهَ وَ أَحْسِنْ لِی فِیهِ الْعَافِیَهَ وَ أَصِحَّ فِیهِ بَدَنِی وَ أَوْسِعْ لِی فِیهِ رِزْقِی وَ اکْفِنِی فِیهِ مَا أَهَمَّنِی وَ اسْتَجِبْ فِیهِ دُعَائِی وَ بَلِّغْنِی فِیهِ رَجَائِی اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَذْهِبْ عَنِّی فِیهِ النُّعَاسَ وَ الْکَسَلَ وَ السَّأْمَهَ وَ الْفَتْرَهَ وَ الْقَسْوَهَ وَ الْغَفْلَهَ وَ الْغِرَّهَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ جَنِّبْنِی فِیهِ الْعِلَلَ وَ الْأَسْقَامَ وَ الْهُمُومَ وَ الْأَحْزَانَ وَ الْأَعْرَاضَ وَ الْأَمْرَاضَ وَ الْخَطَایَا وَ الذُّنُوبَ وَ اصْرِفْ عَنِّی فِیهِ السُّوءَ وَ الْفَحْشَاءَ وَ الْجَهْدَ وَ الْبَلَاءَ وَ التَّعَبَ وَ الْعَنَاءَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعِذْنِی فِیهِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ وَ هَمْزِهِ وَ لَمْزِهِ وَ نَفْثِهِ وَ نَفْخِهِ وَ وَسْوَاسِهِ وَ تَثْبِیطِهِ وَ بَطْشِهِ وَ کَیْدِهِ وَ مَکْرِهِ وَ حِیَلِهِ وَ خُدَعِهِ وَ أَمَانِیِّهِ وَ غُرُورِهِ وَ فِتْنَتِهِ وَ خَیْلِهِ وَ رَجِلِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ أَتْبَاعِهِ وَ إِخْوَانِهِ وَ أَحْزَابِهِ وَ أَشْیَاعِهِ وَ أَوْلِیَائِهِ وَ جَمِیعِ شُرَکَائِهِ وَ کَیْدِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنِی تَمَامَ صِیَامِهِ وَ بُلُوغَ الْأَمَلِ فِیهِ وَ فِی قِیَامِهِ وَ اسْتِکْمَالَ مَا یُرْضِیکَ عَنِّی صَبْراً وَ إِیمَاناً

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۸۲.

۲- ۲. فی المصدر من الطرازی.

وَ يَقِيناً وَ احْتِسَاباً ثُمَّ تَقَبَّلْ ذَلِکَ مِنِّی بِالْأَضْعَافِ الْکَثِیرَهِ وَ الْأَجْرِ الْعَظِیمِ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنَا فِیهِ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ وَ الِاجْتِهَادَ وَ الْقُوَّهَ وَ النَّشَاطَ وَ الْإِنَابَهَ وَ التَّوْفِیقَ وَ الْقُرْبَهَ وَ الْخَیْرَ الْمَقْبُولَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الرَّهْبَهَ وَ التَّضَرُّعَ وَ الْخُشُوعَ وَ الرِّقَّهَ وَ النِّیَّهَ الصَّادِقَهَ وَ صِدْقَ اللِّسَانِ وَ الْوَجَلَ مِنْکَ وَ الرَّجَاءَ لَکَ وَ التَّوَکُّلَ عَلَیْکَ وَ الثِّقَهَ بِکَ وَ الْوَرَعَ عَنْ مَحَارِمِکَ مَعَ صَالِحِ الْقَوْلِ وَ مَقْبُولِ السَّعْیِ وَ مَرْفُوعِ الْعَمَلِ وَ مُسْتَجَابِ الدَّعْوَهِ وَ لَا تَحُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَ شَیْ ءٍ مِنْ ذَلِکَ بِمَرَضٍ وَ لَا هَمٍّ وَ لَا سَقَمٍ وَ لَا غَفْلَهٍ وَ لَا نِسْیَانٍ بَلْ بِالتَّعَاهُدِ وَ التَّحَفُّظِ فِیکَ وَ لَکَ وَ الرِّعَایَهِ لِحَقِّکَ وَ الْوَفَاءِ بِعَهْدِکَ وَ وَعْدِکَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْسِمْ لِی فِیهِ أَفْضَلَ مَا تَقْسِمُهُ لِعِبَادِکَ الصَّالِحِینَ وَ أَعْطِنِی فِیهِ أَفْضَلَ مَا تُعْطِی أَوْلِیَاءَکَ الْمُقَرَّبِینَ مِنَ الرَّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ وَ التَّحَنُّنِ وَ الْإِجَابَهِ وَ الْعَفْوِ وَ الْمَغْفِرَهِ الدَّائِمَهِ وَ الْعَافِیَهِ وَ الْمُعَافَاهِ وَ الْعِتْقِ مِنَ النَّارِ وَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّهِ وَ خَیْرِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ دُعَائِی فِیهِ إِلَیْکَ وَاصِلًا وَ رَحْمَتَکَ وَ خَیْرَکَ إِلَیَّ فِیهِ نَازِلًا وَ عَمَلِی فِیهِ مَقْبُولًا وَ سَعْیِی فِیهِ مَشْکُوراً وَ ذَنْبِی فِیهِ مَغْفُوراً حَتَّی یَکُونَ نَصِیبِی فِیهِ الْأَکْثَرَ وَ حَظِّی فِیهِ الْأَوْفَرَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ عَلَی أَفْضَلِ حَالٍ تُحِبُّ أَنْ یَکُونَ عَلَیْهَا أَحَدٌ مِنْ أَوْلِیَائِکَ وَ أَرْضَاهَا لَکَ ثُمَّ اجْعَلْهَا لِی خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ وَ ارْزُقْنِی فِیهَا أَفْضَلَ مَا رَزَقْتَ أَحَداً مِمَّنْ بَلَّغْتَهُ إِیَّاهَا وَ أَکْرَمْتَهُ بِهَا وَ اجْعَلْنِی فِیهَا مِنْ عُتَقَائِکَ وَ طُلَقَائِکَ مِنَ النَّارِ وَ سُعَدَاءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ وَ رِضْوَانِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنَا فِی شَهْرِنَا هَذَا الْجِدَّ وَ الِاجْتِهَادَ وَ الْقُوَّهَ وَ النَّشَاطَ وَ مَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ رَبَّ الْفَجْرِ وَ اللَّیَالِی الْعَشْرِ وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ وَ رَبَّ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ مَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ رَبَّ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکَائِیلَ وَ إِسْرَافِیلَ وَ جَمِیعِ الْمَلَائِکَهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ رَبَّ إِبْرَاهِیمَ وَ إِسْحَاقَ وَ یَعْقُوبَ وَ رَبَّ مُوسَی وَ عِیسَی وَ رَبَّ جَمِیعِ النَّبِیِّینَ وَ الْمُرْسَلِینَ وَ رَبَّ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ صَلَوَاتُکَ

عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ عَلَيْهِمْ وَ بِحَقِّكَ الْعَظِيمِ لَمَّا صَلَّيْتَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ نَظَرْتَ إِلَيَّ نَظْرَةً رَحِيمَةً تَرْضَى بِهَا عَنِّی رِضًا لَا تَسْخَطُ عَلَيَّ بَعْدَهُ أَبَداً وَ أَعْطَيْتَنِی جَمِيعَ سُؤْلِی وَ رَغْبَتِی وَ أُمْنِيَّتِی وَ إِرَادَتِی وَ صَرَفْتَ عَنِّی مَا أَكْرَهُ وَ أَحْذَرُ وَ أَخَافُ عَلَى نَفْسِی وَ مَا لَا أَخَافُ وَ عَنْ أَهْلِی وَ مَالِی وَ إِخْوَانِی وَ ذُرِّيَّتِی اللَّهُمَّ إِلَيْكَ فَرَرْنَا مِنْ ذُنُوبِنَا فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ آوِنَا تَائِبِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُبْ عَلَيْنَا مُسْتَغْفِرِينَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لَنَا مُتَعَوِّذِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعِذْنَا مُسْتَجِيرِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَجِرْنَا مُسْتَسْلِمِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَخْذُلْنَا رَاهِبِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ آمِنَّا رَاغِبِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ شَفِّعْنَا سَائِلِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعْطِنَا- إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ قَرِيبٌ مُجِيبٌ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّی وَ أَنَا عَبْدُكَ وَ أَحَقُّ مَنْ سَأَلَ الْعَبْدُ رَبَّهُ وَ لَمْ يَسْأَلِ الْعِبَادُ مِثْلَكَ كَرَماً وَ جُوداً يَا مَوْضِعَ شَكْوَى السَّائِلِينَ وَ يَا مُنْتَهَى حَاجَةِ الرَّاغِبِينَ وَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ وَ يَا كَاشِفَ كَرْبِ الْمَكْرُوبِينَ وَ يَا فَارِجَ هَمِّ الْمَهْمُومِينَ وَ يَا كَاشِفَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ يَا اللَّهُ الْمَكْنُونُ مِنْ كُلِّ عَيْنٍ الْمُرْتَدِی بِالْكِبْرِيَاءِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی وَ عُيُوبِی وَ إِسَاءَتِی وَ ظُلْمِی وَ جُرْمِی وَ إِسْرَافِی عَلَى نَفْسِی وَ ارْزُقْنِی مِنْ فَضْلِكَ وَ رَحْمَتِكَ فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا غَيْرُكَ وَ اعْفُ عَنِّی وَ اغْفِرْ لِی كُلَّمَا قَدْ سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ اعْصِمْنِی فِيمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ اسْتُرْ عَلَيَّ وَ عَلَى وَالِدَيَّ وَ وُلْدِی وَ قَرَابَاتِی وَ أَهْلِ حُزَانَتِی وَ مَنْ كَانَ مِنِّی بِسَبِيلٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فِی الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فَإِنَّ جَمِيعَ ذَلِكَ كُلَّهُ بِيَدِكَ وَ أَنْتَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ فَلَا تُخَيِّبْنِی يَا سَيِّدِی وَ لَا تَرُدَّ دُعَائِی وَ لَا تَرُدَّ يَدِی إِلَى نَحْرِی حَتَّى تَفْعَلَ ذَلِكَ بِی وَ تَسْتَجِيبَ لِی جَمِيعَ مَا سَأَلْتُكَ وَ تَزِيدَنِی مِنْ فَضْلِكَ فَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ وَ نَحْنُ إِلَيْكَ رَاغِبُونَ اللَّهُمَّ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَةِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ فِيهَا فَأَسْأَلُكَ أَنْ

تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّیِّینَ وَ إِسَاءَتِی مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِیمَاناً لَا یَشُوبُهُ شَکٌّ وَ رِضًا بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ آتِنِی فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ وَ إِنْ لَمْ تَکُنْ قَضَیْتَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ فِیهَا فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَخِّرْنِی إِلَی ذَلِکَ وَ ارْزُقْنِی فِیهَا ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ طَاعَتَکَ وَ حُسْنَ عِبَادَتِکَ وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا رَبَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ اغْضَبِ الْیَوْمَ لِمُحَمَّدٍ وَ لِأَبْرَارِ عِتْرَتِهِ وَ اقْتُلْ أَعْدَاءَهُمْ بَدَداً وَ أَحْصِهِمْ عَدَداً وَ لَا تَدَعْ عَلَی ظَهْرِ الْأَرْضِ مِنْهُمْ أَحَداً وَ لَا تَغْفِرْ لَهُمْ أَبَداً یَا حَسَنَ الصُّحْبَهِ یَا خَلِیفَهَ النَّبِیِّینَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ الْبَدِیءُ الْبَدِیعُ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِکَ شَیْءٌ وَ لَا قَبْلَکَ شَیْءٌ وَ الدَّائِمُ غَیْرُ الْغَافِلِ وَ الْحَیُّ الَّذِی لَا یَمُوتُ وَ أَنْتَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ أَنْتَ خَلِیفَهُ مُحَمَّدٍ وَ نَاصِرُ مُحَمَّدٍ وَ مُفَضِّلُ مُحَمَّدٍ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَنْصُرَ خَلِیفَهَ مُحَمَّدٍ وَ وَصِیَّ مُحَمَّدٍ وَ الْقَائِمَ بِالْقِسْطِ مِنْ أَوْصِیَاءِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام اعْطِفْ عَلَیْهِمْ نَصْرَکَ یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَ اجْعَلْنِی مَعَهُمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ اجْعَلْ عَاقِبَهَ أَمْرِی إِلَی غُفْرَانِکَ وَ رَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ کَذَلِکَ نَسَبْتَ نَفْسَکَ یَا سَیِّدِی بِاللُّطْفِ بَلَی إِنَّکَ لَطِیفٌ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ الْطُفْ لِی إِنَّکَ لَطِیفٌ لِمَا تَشَاءُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فِی عَامِی هَذَا وَ تَطَوَّلْ عَلَیَّ بِقَضَاءِ حَوَائِجِی لِلْآخِرَهِ وَ الدُّنْیَا ثُمَّ قُلْ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ إِنَّ رَبِّی رَحِیمٌ وَدُودٌ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ إِنَّ رَبِّی قَرِیبٌ مُجِیبٌ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّی وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ- إِنَّهُ کَانَ غَفَّاراً رَبِّ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ رَبِّ إِنِّی عَمِلْتُ سُوءاً وَ ظَلَمْتُ نَفْسِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی إِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ تَقُولُهَا ثَلَاثاً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الْعَظِیمُ الْغَافِرُ لِلذَّنْبِ الْعَظِیمِ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ تَقُولُهَا ثَلَاثاً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ کَانَ غَفُوراً رَحِیماً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ

آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ فِي الْأَمْرِ الْحَكِيمِ فِي لَيْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَ لَا يُبَدَّلُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمُ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتُهُمْ وَ أَنْ تَجْعَلَ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُطِيلَ عُمُرِي وَ تُوَسِّعَ رِزْقِي وَ تُؤَدِّيَ عَنِّي أَمَانَتِي وَ دَيْنِي يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي فِي أَمْرِي فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنِي مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَحْتَسِبُ وَ احْرُسْنِي مِنْ حَيْثُ أَحْتَرِسُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَحْتَرِسُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ تَسْلِيماً كَثِيراً كَثِيراً(۱).

وَ مِنَ الْعَمَلِ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ التَّسْبِيحُ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِي الْعَبَّاسِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَهَ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ شَيْبَانَ الْعَلَّافُ فِي كِتَابِهِ سَنَهَ خَمْسٍ وَ سِتِّينَ وَ مِائَتَيْنِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي حَمْزَهَ عَنْ أَبِيهِ وَ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ الزَّيْدَجِيِّ جَمِيعاً عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: تُسَبِّحُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ نَذْكُرُ فِيهِ زِيَادَهً مِنْ رِوَايَهِ جَدِّي أَبِي جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ الْأَوَّلُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ السَّمِيعِ الَّذِي لَيْسَ شَيْ ءٌ أَسْمَعَ مِنْهُ يَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِينَ وَ يَسْمَعُ مَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ يَسْمَعُ الْأَنِينَ وَ الشَّكْوَى وَ يَسْمَعُ السِّرَّ وَ أَخْفَى وَ يَسْمَعُ وَسْوَاسَ الصُّدُورِ وَ لَا يُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ.

الثَّانِي سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۸۹- ۹۳ و فی ط ۳۳۷- ۴۳۱.

سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْبَصِيرِ الَّذِي لَيْسَ شَيْ ءٌ أَبْصَرَ مِنْهُ يُبْصِرُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِينَ وَ يُبْصِرُ مَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ- لَا تَغْشَى بَصَرَهُ الظُّلْمَةُ وَ لَا يُسْتَتَرُ مِنْهُ بِسِتْرٍ وَ لَا يُوَارَى مِنْهُ جِدَارٌ وَ لَا يَغِيبُ مِنْهُ بَرٌّ وَ لَا بَحْرٌ وَ لَا يُكِنُّ مِنْهُ جَبَلٌ مَا فِي أَصْلِهِ وَ لَا قَلْبٌ مَا فِيهِ وَ لَا جَنْبٌ مَا فِي قَلْبِهِ وَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْهُ صَغِيرٌ لِصِغَرِهِ وَ لا يَخْفى عَلَيْهِ شَيْ ءٌ فِي الْأَرْضِ وَ لا فِي السَّماءِ- هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحامِ كَيْفَ يَشاءُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

الثَّالِثُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي يُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ- وَ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَ يُرْسِلُ الصَّواعِقَ فَيُصِيبُ بِها مَنْ يَشاءُ وَ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْراً بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَ يُنَزِّلُ الْمَاءَ مِنَ السَّمَاءِ بِكَلِمَاتِهِ وَ يُنْبِتُ النَّبَاتَ بِقُدْرَتِهِ وَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ بِعِلْمِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقالُ ذَرَّةٍ- فِي الْأَرْضِ وَ لا فِي السَّماءِ وَ لا أَصْغَرَ مِنْ ذلِكَ وَ لا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتابٍ مُبِينٍ.

الرَّابِعُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي يَعْلَمُ ما تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثى وَ ما تَغِيضُ الْأَرْحامُ وَ ما تَزْدادُ وَ كُلُّ شَيْ ءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ- عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعالِ- سَواءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَ مَنْ جَهَرَ بِهِ وَ مَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَ سارِبٌ بِالنَّهارِ- لَهُ مُعَقِّباتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي يُمِيتُ الْأَحْيَاءَ وَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَ يَعْلَمُ ما تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَ نُقِرُّ فِي الْأَرْحامِ ما نَشاءُ إِلى أَجَلٍ مُسَمًّى-(۱)

ص: ۱۰۶

۱- ۱. فى نسخه الكمبانىّ هاهنا تكرار.

الْخَامِسُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَم سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ مالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهارِ وَ تُولِجُ النَّهارَ فِي اللَّيْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ تُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ.

السَّادِسُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَم سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُها إِلَّا هُوَ وَ يَعْلَمُ ما فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ ما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُها وَ لا حَبَّةٍ فِي ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَ لا رَطْبٍ وَ لا يابِسٍ إِلَّا فِي كِتابٍ مُبِينٍ.

السَّابِعُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَم سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَا يُحْصِي مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ وَ لَا يَجْزِي بِآلَائِهِ الشَّاكِرُونَ وَ الْعَابِدُونَ وَ هُوَ كَمَا قَالَ وَ فَوْقَ مَا نَقُولُ وَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ كَمَا أَثْنَى عَلَى نَفْسِهِ وَ لا يُحِيطُونَ بِشَيْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِما شاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ لا يَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ.

الثَّامِنُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَم سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ كُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَى سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ كُلِّ شَيْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى سُبْحَانَ

اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِی یَعْلَمُ ما یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَ ما یَخْرُجُ مِنْها وَ ما یَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما یَعْرُجُ فِیها وَ لَا یَشْغَلُهُ مَا یَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا یَعْرُجُ فِیهَا عَمَّا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَ مَا یَخْرُجُ مِنْهَا وَ لَا یَشْغَلُهُ مَا یَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَ مَا یَخْرُجُ مِنْهَا عَمَّا یَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا یَعْرُجُ فِیهَا وَ لَا یَشْغَلُهُ عِلْمُ شَیْ ءٍ عَنْ عِلْمِ شَیْ ءٍ وَ لَا یَشْغَلُهُ خَلْقُ شَیْ ءٍ عَنْ خَلْقِ شَیْ ءٍ وَ لَا حِفْظُ شَیْ ءٍ عَنْ حِفْظِ شَیْ ءٍ وَ لَا یُسَاوِیهِ شَیْ ءٌ وَ لَا یَعْدِلُهُ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ.

التَّاسِعُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ سُبْحَانَ اللَّهِ فاطِرِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِکَهِ رُسُلًا أُولِی أَجْنِحَهٍ مَثْنی وَ ثُلاثَ وَ رُباعَ یَزِیدُ فِی الْخَلْقِ ما یَشاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- ما یَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَهٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَ ما یُمْسِکْ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَ هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ.

الْعَاشِرُ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِی یَعْلَمُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الْأَرْضِ ما یَکُونُ مِنْ نَجْوی ثَلاثَهٍ إِلَّا هُوَ رابِعُهُمْ وَ لا خَمْسَهٍ إِلَّا هُوَ سادِسُهُمْ وَ لا أَدْنی مِنْ ذلِکَ وَ لا أَکْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَیْنَ ما کانُوا ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِما عَمِلُوا یَوْمَ الْقِیامَهِ إِنَّ اللَّهَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عَلِیمٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ (۱).

الصَّلَاهُ عَلَی النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله فِی کُلِّ یَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: إِنَّ اللَّهَ وَ مَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ- یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِیماً لَبَّیْکَ یَا رَبِّ وَ سَعْدَیْکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیْتَ وَ بَارَکْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ اللَّهُمَّ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ کَمَا رَحِمْتَ إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۹۳- ۹۶ و فی ط ۳۴۱- ۳۴۴.

اللَّهُمَّ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ امْنُنْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا مَنَنْتَ عَلَى مُوسَى وَ هَارُونَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا شَرَّفْتَنَا بِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا هَدَيْتَنَا بِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ.

عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ السَّلَامُ كُلَّمَا طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ السَّلَامُ كُلَّمَا طَرَفَتْ عَيْنٌ أَوْ بَرَقَتْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ السَّلَامُ كُلَّمَا ذُكِرَ السَّلَامُ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كُلَّمَا سَبَّحَ اللَّهَ مَلَكٌ أَوْ قَدَّسَهُ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الْأَوَّلِينَ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الْآخِرِينَ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَ رَبَّ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ وَ رَبَّ الْحِلِّ وَ الْحَرَامِ أَبْلِغْ مُحَمَّداً نَبِيَّكَ وَ آلَهُ عَنَّا السَّلَامَ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً مِنَ الْبَهَاءِ وَ النَّضْرَهِ وَ السُّرُورِ وَ الْكَرَامَهِ وَ الْغِبْطَهِ وَ الْوَسِيلَهِ وَ الْمَنْزِلَهِ وَ الْمَقَامِ وَ الشَّرَفِ وَ الرِّفْعَهِ وَ الشَّفَاعَهِ عِنْدَكَ- يَوْمَ الْقِيَامَهِ أَفْضَلَ مَا تُعْطِي أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ وَ أَعْطِ مُحَمَّداً وَ آلَهُ فَوْقَ مَا تُعْطِي الْخَلَائِقَ مِنَ الْخَيْرِ أَضْعَافاً كَثِيرَهً لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَطْيَبَ وَ أَطْهَرَ وَ أَزْكَى وَ أَنْمَى وَ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى فَاطِمَهَ بِنْتِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ وَ الْعَنْ مَنْ آذَى نَبِيَّكَ فِيهَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ إِمَامَيِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُمَا وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُمَا وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِمَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْوَلِيدُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْمَنْصُورُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الرَّشِيدُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْمَأْمُونُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْمُعْتَصِمُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْمُتَوَكِّلُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ ضَاعِفِ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ شَرِكَ فِي دَمِهِ وَ هُوَ الْمُعْتَمَدُ أَوِ الْمُعْتَضِدُ بِرِوَايَةِ ابْنِ بَابَوَيْهِ الْقُمِّيِّ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ إِمَامِ الْمُسْلِمِينَ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الطَّاهِرِ وَ الْقَاسِمِ ابْنَيْ نَبِيِّكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أُمِّ كُلْثُومٍ ابْنَةِ نَبِيِّكَ وَ الْعَنْ مَنْ آذَى نَبِيَّكَ فِيهَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى رُقَيَّةَ ابْنَةِ نَبِيِّكَ وَ الْعَنْ مَنْ آذَى نَبِيَّكَ فِيهَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى ذُرِّيَّةِ نَبِيِّكَ اللَّهُمَّ اخْلُفْ نَبِيَّكَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ اللَّهُمَّ مَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ عَدَدِهِمْ وَ مَدَدِهِمْ وَ أَنْصَارِهِمْ عَلَى الْحَقِّ فِي السِّرِّ وَ الْعَلَانِيَةِ اللَّهُمَّ اطْلُبْ بِذَحْلِهِمْ وَ وَتْرِهِمْ وَ دِمَائِهِمْ وَ كُفَّ عَنَّا وَ عَنْهُمْ وَ عَنْ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ بَأْسَ كُلِّ بَاغٍ وَ طَاغٍ وَ كُلِّ دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّكَ أَشَدُّ بَأْساً وَ أَشَدُّ تَنْكِيلًا.

وَ تَقُولُ يَا عُدَّتِي فِي كُرْبَتِي وَ يَا صَاحِبِي فِي شِدَّتِي وَ يَا وَلِيِّي فِي نِعْمَتِي وَ يَا غَايَتِي فِي رَغْبَتِي أَنْتَ السَّاتِرُ عَوْرَتِي وَ الْمُؤْمِنُ رَوْعَتِي وَ الْمُقِيلُ عَثْرَتِي فَاغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ لِهَمٍّ لَا يُفَرِّجُهُ غَيْرُكَ وَ لِرَحْمَةٍ لَا تُنَالُ إِلَّا بِكَ وَ لِكَرْبٍ لَا يَكْشِفُهُ إِلَّا أَنْتَ وَ لِرَغْبَةٍ لَا تُبْلَغُ إِلَّا بِكَ وَ لِحَاجَةٍ لَا تُقْضَى دُونَكَ اللَّهُمَّ فَكَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ مَا أَذِنْتَ لِي بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِكَ وَ رَحِمْتَنِي بِهِ مِنْ ذِكْرِكَ فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ سَيِّدِي الِاسْتِجَابَةُ لِي فِيمَا دَعَوْتُكَ وَ عَوَائِدُ الْإِفْضَالِ فِيمَا رَجَوْتُكَ وَ النَّجَاةُ مِمَّا فَزِعْتُ إِلَيْكَ فِيهِ فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَكَ فَإِنَّ رَحْمَتَكَ أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنِي وَ تَسَعَنِي وَ إِنْ لَمْ أَكُنْ لِلْإِجَابَةِ أَهْلًا فَأَنْتَ أَهْلُ الْفَضْلِ وَ رَحْمَتُكَ وَسِعَتْ

كُلَّ شَيْ ءٍ فَلْتَسَعْنِي رَحْمَتُكَ يَا إِلَهِي يَا كَرِيمُ أَسْأَلُكَ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَنْ تُفَرِّجَ هَمِّي وَ تَكْشِفَ كَرْبِي وَ غَمِّي وَ تَرْحَمَنِي بِرَحْمَتِكَ وَ تَرْزُقَنِي مِنْ فَضْلِكَ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ قَرِيبٌ مُجِيبٌ (۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْهُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ بِأَفْضَلِهِ وَ كُلُّ فَضْلِكَ فَاضِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِفَضْلِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ رِزْقِكَ بِأَعَمِّهِ وَ كُلُّ رِزْقِكَ عَامٌّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرِزْقِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ عَطَايَاكَ بِأَهْنَئِهَا وَ كُلُّ عَطَايَاكَ هَنِيئَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِعَطَايَاكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِكَ بِأَعْجَلِهِ وَ كُلُّ خَيْرِكَ عَاجِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِخَيْرِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ إِحْسَانِكَ بِأَحْسَنِهِ وَ كُلُّ إِحْسَانِكَ حَسَنٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِإِحْسَانِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَا تُجِيبُنِي بِهِ حِينَ أَسْأَلُكَ فَأَجِبْنِي يَا اللَّهُ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ الْمُرْتَضَى وَ رَسُولِكَ الْمُصْطَفَى وَ أَمِينِكَ وَ نَجِيِّكَ دُونَ خَلْقِكَ وَ نَجِيبِكَ مِنْ عِبَادِكَ وَ نَبِيِّكَ وَ مَنْ جَاءَ بِالصِّدْقِ مِنْ عِنْدِكَ وَ حَبِيبِكَ الْمُفَضَّلِ عَلَى رُسُلِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنَ الْعَالَمِينَ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَبْرَارِ الطَّاهِرِينَ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الَّذِينَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِكَ وَ حَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِكَ وَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الَّذِينَ يُنْبِئُونَ عَنْكَ بِالصِّدْقِ وَ عَلَى رُسُلِكَ الَّذِينَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِوَحْيِكَ وَ فَضَّلْتَهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ بِرِسَالاتِكَ وَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ أَدْخَلْتَهُمْ فِي رَحْمَتِكَ الْأَئِمَّةِ الْمُهْتَدِينَ الرَّاشِدِينَ وَ أَوْلِيَائِكَ الْمُطَهَّرِينَ وَ عَلَى جَبْرَئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ إِسْرَافِيلَ وَ مَلَكِ الْمَوْتِ وَ رِضْوَانَ خَازِنِ الْجِنَانِ وَ مَالِكٍ خَازِنِ النِّيرَانِ وَ رُوحِ الْقُدُسِ وَ الرُّوحِ الْأَمِينِ وَ حَمَلَةِ عَرْشِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ الْحَافِظَيْنِ عَلَيَّ بِالصَّلَاةِ الَّتِي تُحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ بِهَا عَلَيْهِمْ أَهْلُ السَّمَاوَاتِ وَ أَهْلُ الْأَرَضِينَ صَلَاةً طَيِّبَةً كَثِيرَةً زَاكِيَةً مُبَارَكَةً نَامِيَةً ظَاهِرَةً بَاطِنَةً شَرِيفَةً فَاضِلَةً تُبَيِّنُ بِهَا فَضْلَهُمْ عَلَى الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ.

۱- ۱. كتاب الاقبال: ص ۹۶- ۹۸ و فى ط ۳۴۴- ۳۴۶.

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِيلَهَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِيلَهَ وَ اجْزِهِ خَيْرَ مَا جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله مَعَ كُلِّ زُلْفَهٍ زُلْفَهً وَ مَعَ كُلِّ وَسِيلَهٍ وَسِيلَهً وَ مَعَ كُلِّ فَضِيلَهٍ فَضِيلَهً وَ مَعَ كُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً وَ آلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَهِ أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ أَحَداً مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله أَدْنَى الْمُرْسَلِينَ مِنْكَ مَجْلِساً وَ أَفْسَحَهُمْ فِي الْجَنَّهِ عِنْدَكَ مَنْزِلًا وَ أَقْرَبَهُمْ إِلَيْكَ وَسِيلَهً وَ اجْعَلْهُ أَوَّلَ شَافِعٍ وَ أَوَّلَ مُشَفَّعٍ وَ أَوَّلَ قَائِلٍ وَ أَنْجَحَ سَائِلٍ وَ ابْعَثْهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ الَّذِي يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَسْمَعَ صَوْتِي وَ تُجِيبَ دَعْوَتِي وَ تَجَاوَزَ عَنْ خَطِيئَتِي وَ تَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِي وَ تُنْجِحَ طَلِبَتِي وَ تَقْضِيَ حَاجَتِي وَ تُنْجِزَ لِي مَا وَعَدْتَنِي وَ تُقِيلَ عَثْرَتِي وَ تَقَبَّلَ مِنِّي وَ تَغْفِرَ ذُنُوبِي وَ تَعْفُوَ عَنْ جُرْمِي وَ تُقْبِلَ عَلَيَّ وَ لَا تُعْرِضَ عَنِّي وَ تَرْحَمَنِي وَ لَا تُعَذِّبَنِي وَ تُعَافِيَنِي وَ لَا تَبْتَلِيَنِي وَ تَرْزُقَنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ مِنْ أَطْيَبِ رِزْقِكَ وَ أَوْسَعِهِ وَ لَا تَحْرِمْنِي جَنَّتَكَ يَا رَبِّ وَ اقْضِ عَنِّي دَيْنِي وَ ضَعْ عَنِّي وِزْرِي وَ لَا تُحَمِّلْنِي مَا لَا طَاقَهَ لِي بِهِ يَا مَوْلَايَ وَ أَدْخِلْنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ السَّلَامُ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَاسْتَجِبْ لِي كَمَا وَعَدْتَنِي يَا كَرِيمُ تَقُولُهَا ثَلَاثاً وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ قَلِيلًا مِنْ كَثِيرٍ مَعَ حَاجَهٍ بِي إِلَيْهِ عَظِيمَهٍ وَ غِنَاكَ عَنْهُ قَدِيمٌ وَ هُوَ عِنْدِي كَثِيرٌ وَ هُوَ عَلَيْكَ سَهْلٌ يَسِيرٌ فَامْنُنْ عَلَيَّ بِهِ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ (۱).

وَ مِنْ ذَلِكَ دُعَاءٌ آخَرُ وَجَدْنَاهُ فِي أَدْعِيَهِ كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ بِإِسْنَادٍ وَ تَرْغِيبٍ عَظِيمِ الشَّأْنِ يَذْكُرُ أَنَّهُ مِنْ أَسْرَارِ الدَّعَوَاتِ وَ مَضْمُونِ الْإِجَابَاتِ وَ هُوَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَاسْتَجِبْ لِي كَمَا وَعَدْتَنِي ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ بَهَائِكَ بِأَبْهَاهُ وَ كُلُّ بَهَائِكَ بَهِيٌّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِبَهَائِكَ كُلِّهِ

۱- ۱. كتاب الاقبال ص ۹۸- ۱۰۰ و فى ط ۳۴۶- ۳۴۸.

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ جَلَالِكَ بِأَجَلِّهِ وَ كُلَّ جَلَالِكَ جَلِيلٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِجَلَالِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ جَمَالِكَ بِأَجْمَلِهِ وَ كُلُّ جَمَالِكَ جَمِيلٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِجَمَالِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِى فَاسْتَجِبْ لِى كَمَا وَعَدْتَنِى ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ عَظَمَتِكَ بِأَعْظَمِهَا وَ كُلُّ عَظَمَتِكَ عَظِيمَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِعَظَمَتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ نُورِكَ بِأَنْوَرِهِ وَ كُلُّ نُورِكَ نَيِّرٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِنُورِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ رَحْمَتِكَ بِأَوْسَعِهَا وَ كُلُّ رَحْمَتِكَ وَاسِعَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ

إِنِّى أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِى فَاسْتَجِبْ لِى كَمَا وَعَدْتَنِى ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ كَمَالِكَ بِأَكْمَلِهِ وَ كُلُّ كَمَالِكَ كَامِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِكَمَالِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ كَلِمَاتِكَ بِأَتَمِّهَا وَ كُلُّ كَلِمَاتِكَ تَامَّةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِكَلِمَاتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ أَسْمَائِكَ بِأَكْبَرِهَا وَ كُلُّ أَسْمَائِكَ كَبِيرَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِى فَاسْتَجِبْ لِى كَمَا وَعَدْتَنِى ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ عِزَّتِكَ بِأَعَزِّهَا وَ كُلُّ عِزَّتِكَ عَزِيزَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ مَشِيَّتِكَ بِأَمْضَاهَا وَ كُلُّ مَشِيَّتِكَ مَاضِيَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِمَشِيَّتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ قُدْرَتِكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِى اسْتَطَلْتَ بِهَا عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ وَ كُلُّ قُدْرَتِكَ مُسْتَطِيلَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِقُدْرَتِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِى فَاسْتَجِبْ لِى كَمَا وَعَدْتَنِى ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ عِلْمِكَ بِأَنْفَذِهِ وَ كُلُّ عِلْمِكَ نَافِذٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِعِلْمِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ قَوْلِكَ بِأَرْضَاهُ وَ كُلُّ قَوْلِكَ رِضًا اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِقَوْلِكَ كُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ مَسَائِلِكَ بِأَحَبِّهَا إِلَيْكَ وَ كُلُّ مَسَائِلِكَ إِلَيْكَ حَبِيبَةٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِمَسَائِلِكَ كُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِى فَاسْتَجِبْ لِى كَمَا وَعَدْتَنِى ثَلَاثاً.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ شَرَفِکَ بِأَشْرَفِهِ وَ کُلُّ شَرَفِکَ شَرِیفٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَرَفِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ سُلْطَانِکَ بِأَدْوَمِهِ وَ کُلُّ سُلْطَانِکَ دَائِمٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِسُلْطَانِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مُلْکِکَ بِأَفْخَرِهِ وَ کُلُّ مُلْکِکَ فَاخِرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمُلْکِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَنِی ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَلَائِکَ بِأَعْلَاهُ وَ کُلُّ عَلَائِکَ عَالٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَلَائِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ مَنِّکَ بِأَقْدَمِهِ وَ کُلُّ مَنِّکَ قَدِیمٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَنِّکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ آیَاتِکَ بِأَعْجَبِهَا وَ کُلُّ آیَاتِکَ عَجِیبَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِآیَاتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَنِی ثَلَاثاً اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ بِأَفْضَلِهِ وَ کُلُّ فَضْلِکَ فَاضِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِفَضْلِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ بِأَعَمِّهِ وَ کُلُّ رِزْقِکَ عَامٌّ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرِزْقِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ عَطَائِکَ بِأَهْنَئِهِ وَ کُلُّ عَطَائِکَ هَنِیءٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَطَائِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِکَ بِأَعْجَلِهِ وَ کُلُّ خَیْرِکَ عَاجِلٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِخَیْرِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ إِحْسَانِکَ بِأَحْسَنِهِ وَ کُلُّ إِحْسَانِکَ حَسَنٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِإِحْسَانِکَ کُلِّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَا تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَدْعُوکَ فَأَجِبْنِی یَا اللَّهُ نَعَمْ دَعَوْتُکَ یَا اللَّهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَا أَنْتَ فِیهِ مِنَ الشُّئُونِ وَ الْجَبَرُوتِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِشَأْنِکَ وَ جَبَرُوتِکَ کُلِّهَا اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَا تُجِیبُنِی بِهِ حِینَ أَسْأَلُکَ فَأَجِبْنِی یَا اللَّهُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اذْکُرْ مَا تُرِیدُ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ابْعَثْنِی عَلَی الْإِیمَانِ بِکَ وَ التَّصْدِیقِ بِرَسُولِکَ وَ الْوَلَایَهِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ الِائْتِمَامِ بِالْأَئِمَّهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِهِمْ فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذَلِکَ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُکَ خَیْرَ الْخَیْرِ رِضْوَانَکَ وَ الْجَنَّهَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ الشَّرِّ سَخَطِکَ وَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ احْفَظْنِی مِنْ كُلِّ مُصِيبَهٍ وَ كُلِّ بَلِيَّهٍ وَ مِنْ كُلِّ عُقُوبَهٍ وَ مِنْ كُلِّ فِتْنَهٍ وَ مِنْ كُلِّ بَلَاءٍ وَ مِنْ كُلِّ شَرٍّ وَ مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ وَ مِنْ كُلِّ مُصِيبَهٍ وَ مِنْ كُلِّ آفَهٍ نَزَلَتْ أَوْ تَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ وَ فِی هَذَا الْيَوْمِ وَ فِی هَذَا الشَّهْرِ وَ فِی هَذِهِ السَّنَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْسِمْ لِی مِنْ كُلِّ سُرُورٍ وَ مِنْ كُلِّ بَهْجَهٍ وَ مِنْ كُلِّ اسْتِقَامَهٍ وَ مِنْ كُلِّ فَرَجٍ وَ مِنْ كُلِّ عَافِيَهٍ وَ مِنْ كُلِّ سَلَامَهٍ وَ مِنْ كُلِّ كَرَامَهٍ وَ مِنْ كُلِّ رِزْقٍ وَاسِعٍ حَلَالٍ طَيِّبٍ وَ مِنْ كُلِّ نِعْمَهٍ وَ مِنْ

كُلِّ حَسَنَهٍ نَزَلَتْ أَوْ تَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ وَ فِی هَذَا الْيَوْمِ وَ فِی هَذَا الشَّهْرِ وَ فِی هَذِهِ السَّنَهِ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ ذُنُوبِی قَدْ أَخْلَقَتْ وَجْهِی عِنْدَكَ وَ حَالَتْ بَيْنِی وَ بَيْنَكَ أَوْ غَيَّرَتْ حَالِی عِنْدَكَ فَإِنِّی أَسْأَلُكَ بِنُورِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ الَّذِی لَمْ يُطْفَأْ وَ بِوَجْهِ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى وَ بِوَجْهِ وَلِيِّكَ عَلِيٍّ الْمُرْتَضَى وَ بِحَقِّ أَوْلِيَائِكَ الَّذِينَ انْتَجَبْتَهُمْ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ لِوَالِدَيَّ وَ مَا وَلَدَا وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ مَا تَوَالَدُوا ذُنُوبَنَا كُلَّهَا صَغِيرَهَا وَ كَبِيرَهَا وَ أَنْ تَخْتِمَ لَنَا بِالصَّالِحَاتِ وَ أَنْ تَقْضِيَ لَنَا الْحَاجَاتِ وَ الْمُهِمَّاتِ وَ صَالِحَ الدُّعَاءِ وَ الْمَسْأَلَهَ فَاسْتَجِبْ لَنَا بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ آمِينَ آمِينَ آمِينَ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ- سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

وَ مُدَّ يَدَيْكَ وَ مَيِّلْ عُنُقَكَ عَلَى مَنْكِبِكَ الْأَيْسَرِ وَ ابْكِ أَوْ تَبَاكَ وَ قُلْ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَيْكَ عَظِيمٌ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِبَهَاءِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِجَلَالِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِجَمَالِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِنُورِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِكَمَالِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِعِزَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِعِظَمِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِقَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِشَرَفِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِعَلَاءِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ

بلا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهْ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ أَسْأَلُكَ يَا سَيِّدِي تَقُولُ ذَلِكَ وَ أَنْتَ مَادٌّ يَدَيْكَ مُتَنٍّ عُنُقَكَ عَلَى مَنْكِبِكَ الْأَيْسَرِ يَا اللَّهُ يَا رَبَّاهْ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ يَا سَيِّدَاهْ يَا مَوْلَاهْ يَا غِيَاثَاهْ يَا مَلْجَآهْ يَا مُنْتَهَى غَايَةِ رَغْبَتَاهْ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَسْأَلُكَ فَلَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْ ءٌ وَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ دَعْوَةٍ مُسْتَجَابَةٍ دَعَاكَ بِهَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ أَوْ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ أَوْ عَبْدٌ مُؤْمِنٌ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ وَ اسْتَجَبْتَ دَعْوَتَهُ مِنْهُ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ وَ أُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَيْ حَوَائِجِي يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّكَ وَ رَبِّي وَ أُقَدِّمُكَ بَيْنَ يَدَيْ حَوَائِجِي يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهُ أَسْأَلُكَ بِكَ فَلَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْ ءٌ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِمُحَمَّدٍ حَبِيبِكَ وَ بِعِتْرَتِهِ الْهَادِيَةِ وَ أُقَدِّمُهُمْ بَيْنَ يَدَيْ حَوَائِجِي وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِحَيَاتِكَ الَّتِي لَا تَمُوتُ وَ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي لَا يُطْفَأُ وَ بِعَيْنِكَ الَّتِي لَا تَنَامُ وَ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عَلَيْكَ عَظِيمٌ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ قَبْلَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ بَعْدَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ عَدَدَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ زِنَةَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ مِلْ ءَ كُلِّ شَيْ ءٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ الْمُصْطَفَى وَ رَسُولِكَ الْمُرْتَضَى وَ أَمِينِكَ الْمُصْطَفَى وَ نَجِيبِكَ دُونَ خَلْقِكَ وَ حَبِيبِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ أَجْمَعِينَ النَّذِيرِ الْبَشِيرِ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُطَهَّرِينَ الْأَخْيَارِ الْأَبْرَارِ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الَّذِينَ اسْتَخْلَصْتَهُمْ لِنَفْسِكَ وَ حَجَبْتَهُمْ عَنْ خَلْقِكَ وَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الَّذِينَ يُنْبِئُونَ بِالصِّدْقِ عَنْكَ وَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ أَدْخَلْتَهُمْ فِي رَحْمَتِكَ وَ الْأَئِمَّةِ الْمُهْتَدِينَ الرَّاشِدِينَ الْمُطَهَّرِينَ وَ عَلَى جَبْرَئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ إِسْرَافِيلَ وَ مَلَكِ الْمَوْتِ وَ رِضْوَانَ خَازِنِ الْجَنَّةِ وَ مَالِكٍ خَازِنِ النَّارِ وَ الرُّوحِ الْقُدُسِ وَ حَمَلَةِ الْعَرْشِ وَ مُنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ وَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ الْحَافِظَيْنِ عَلَيَّ بِالصَّلَاةِ الَّتِي تُحِبُّ أَنْ تُصَلِّي بِهَا عَلَيْهِمْ صَلَاةً كَثِيرَةً طَيِّبَةً مُبَارَكَةً زَاكِيَةً نَامِيَةً طَاهِرَةً شَرِيفَةً فَاضِلَةً تُبَيِّنُ بِهَا فَضْلَهُمْ عَلَى الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَسْمَعَ صَوْتِي وَ تُجِيبَ دَعْوَتِي وَ تَغْفِرَ ذُنُوبِي وَ تُنْجِحَ طَلِبَتِي وَ تَقْضِيَ حَاجَاتِي وَ تَقَبَّلَ قِصَّتِي وَ تُنْجِزَ لِي مَا وَعَدْتَنِي وَ تُقِيلَنِي

عَثْرَتِی وَ تَتَجَاوَزَ عَنْ خَطِیئَتِی وَ تَصْفَحَ عَنْ ظُلْمِی وَ تَعْفُوَ عَنْ جُرْمِی وَ تُقْبِلَ عَلَیَّ وَ لَا تُعْرِضَ عَنِّی وَ تَرْحَمَنِی وَ لَا تُعَذِّبَنِی وَ تُعَافِیَنِی وَ لَا تَبْتَلِیَنِی وَ تَرْزُقَنِی مِنْ أَطْیَبِ الرِّزْقِ وَ أَوْسَعِهِ وَ أَهْنَئِهِ وَ أَمْرَئِهِ وَ أَسْبَغِهِ وَ أَكْثَرِهِ وَ لَا تَحْرِمْنِی یَا رَبِّ النَّظَرَ إِلَی وَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ وَ الْعِتْقَ مِنَ النَّارِ وَ اقْضِ عَنِّی یَا رَبِّ دَیْنِی وَ أَمَانَتِی وَ ضَعْ عَنِّی وِزْرِی وَ لَا تُحَمِّلْنِی مَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ یَا مَوْلَایَ وَ أَدْخِلْنِی فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْنِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ وَ لَا تُفَرِّقْ بَیْنِی وَ بَیْنَهُمْ طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَنِی ثَلَاثاً.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ قَلِیلًا مِنْ کَثِیرٍ مَعَ حَاجَهٍ بِی إِلَیْهِ عَظِیمَهٍ وَ غِنَاکَ عَنْهُ قَدِیمٌ وَ هُوَ عِنْدِی کَثِیرٌ وَ هُوَ عَلَیْکَ سَهْلٌ یَسِیرٌ فَامْنُنْ بِهِ عَلَیَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ فِی الصَّالِحِینَ فَأَدْخِلْنَا وَ فِی عِلِّیِّینَ فَارْفَعْنَا وَ بِکَأْسٍ مِنْ مَعِینٍ مِنْ عَیْنٍ سَلْسَبِیلٍ فَاسْقِنَا وَ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ بِرَحْمَتِکَ فَزَوِّجْنَا وَ مِنَ الْوِلْدَانِ الْمُخَلَّدِینَ کَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَکْنُونٌ فَأَخْدِمْنَا وَ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّهِ وَ لُحُومِ الطَّیْرِ فَأَطْعِمْنَا وَ مِنْ ثِیَابِ السُّنْدُسِ وَ الْحَرِیرِ وَ الْإِسْتَبْرَقِ فَأَلْبِسْنَا وَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَ حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرَامِ وَ قَتْلًا فِی سَبِیلِکَ مَعَ وَلِیِّکَ فَوَفِّقْ لَنَا وَ صَالِحَ الدُّعَاءِ وَ الْمَسْأَلَهِ فَاسْتَجِبْ لَنَا یَا خَالِقَنَا اسْمَعْ وَ اسْتَجِبْ لَنَا وَ إِذَا جَمَعْتَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ یَوْمَ الْقِیَامَهِ فَارْحَمْنَا وَ بَرَاءَهً مِنَ النَّارِ وَ أَمَاناً مِنَ الْعَذَابِ فَاکْتُبْ لَنَا وَ فِی جَهَنَّمَ فَلَا تَجْعَلْنَا وَ مَعَ الشَّیَاطِینِ فَلَا تَقْرِنَّا وَ فِی هَوَانِکَ وَ عَذَابِکَ فَلَا تَقْلِبْنَا وَ مِنَ الزَّقُّومِ وَ الضَّرِیعِ فَلَا تُطْعِمْنَا وَ فِی النَّارِ عَلَی وُجُوهِنَا فَلَا تَکْبُبْنَا وَ مِنْ ثِیَابِ النَّارِ وَ سَرَابِیلِ الْقَطِرَانِ فَلَا تُلْبِسْنَا وَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ فَنَجِّنَا- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَ لَمْ یُسْأَلْ مِثْلُکَ وَ أَرْغَبُ إِلَیْکَ وَ لَمْ یُرْغَبْ إِلَی مِثْلِکَ یَا رَبِّ أَنْتَ مَوْضِعُ مَسْأَلَهِ السَّائِلِینَ وَ مُنْتَهَی رَغْبَهِ الرَّاغِبِینَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ بِأَفْضَلِ أَسْمَائِکَ کُلِّهَا وَ أَنْجَحِهَا یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ وَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الْمَصُونِ الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَعْظَمِ الَّذِی تُحِبُّهُ وَ تَهْوَاهُ وَ تَرْضَی عَمَّنْ دَعَاکَ بِهِ وَ تَسْتَجِیبُ لَهُ دُعَاءَهُ وَ حَقٌّ

عَلَیْکَ یَا رَبِّ أَنْ لَا تَحْرِمَ سَائِلَکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکَلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ دَعَاکَ بِهِ عَبْدٌ هُوَ لَکَ فِی بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ أَوْ سَهْلٍ أَوْ جَبَلٍ أَوْ عِنْدَ بَیْتِکَ الْحَرَامِ أَوْ فِی شَیْ ءٍ مِنْ سُبُلِکَ فَأَسْأَلُکَ یَا رَبِّ دُعَاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ وَ عَظُمَ جُرْمُهُ وَ ضَعُفَ کَدْحُهُ فَأَشْرَفَتْ عَلَى الْهَلَکَهِ نَفْسُهُ وَ لَمْ یَثِقْ بِشَیْ ءٍ مِنْ عَمَلِهِ وَ لَمْ یَجِدْ لِمَا هُوَ فِیهِ سَادّاً وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِراً وَ لَا لِعَثْرَتِهِ مُقِیلًا غَیْرَکَ هَارِباً إِلَیْکَ مُتَعَوِّذاً بِکَ مُتَعَبِّداً لَکَ غَیْرَ مُسْتَنْکِفٍ وَ لَا مُسْتَکْبِرٍ وَ لَا مُسْتَحْسِرٍ وَ لَا مُتَجَبِّرٍ وَ لَا مُتَعَظِّمٍ بَلْ بَائِسٌ فَقِیرٌ خَائِفٌ مُسْتَجِیرٌ أَسْأَلُکَ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَاهً کَثِیرَهً طَیِّبَهً مُبَارَکَهً نَامِیَهً زَاکِیَهً شَرِیفَهً أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ أَنْ تَغْفِرَ لِی فِی شَهْرِی هَذَا وَ تَرْحَمَنِی وَ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ تُعْطِیَنِی فِیهِ خَیْرَ مَا أَعْطَیْتَ بِهِ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ وَ خَیْرَ مَا أَنْتَ مُعْطِیهِ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضَانَ صُمْتُهُ لَکَ مُنْذُ أَسْکَنْتَنِی أَرْضَکَ إِلَى یَوْمِی هَذَا بَلِ اجْعَلْهُ عَلَیَّ أَتَمَّهُ نِعْمَهً وَ أَعَمَّهُ عَافِیَهً وَ أَوْسَعَهُ رِزْقاً وَ أَجْزَلَهُ وَ أَهْنَأَهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ وَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ مُلْکِکَ الْعَظِیمِ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ مِنْ یَوْمِی هَذَا أَوْ یَنْقَضِیَ بَقِیَّهُ هَذَا الْیَوْمِ أَوْ یَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَیْلَتِی هَذِهِ أَوْ یَخْرُجَ هَذَا الشَّهْرُ وَ لَکَ قِبَلِی تَبِعَهٌ أَوْ ذَنْبٌ أَوْ خَطِیئَهٌ تُرِیدُ أَنْ تُقَایِسَنِی بِهَا أَوْ تُؤَاخِذَنِی بِهَا أَوْ تُوقِفَنِی بِهَا مَوْقِفَ خِزْیٍ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ أَوْ تُعَذِّبَنِی یَوْمَ أَلْقَاکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ لِهَمٍّ لَا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ وَ لِرَحْمَهٍ لَا تُنَالُ إِلَّا بِکَ وَ لِکَرْبٍ لَا یَکْشِفُهُ إِلَّا أَنْتَ وَ لِرَغْبَهٍ لَا تُبْلَغُ إِلَّا بِکَ وَ لِحَاجَهٍ لَا تُقْضَى دُونَکَ اللَّهُمَّ فَکَمَا کَانَ مِنْ شَأْنِکَ مَا أَرَدْتَنِی بِهِ مِنْ مَسْأَلَتِکَ وَ رَحِمْتَنِی بِهِ مِنْ ذِکْرِکَ فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ الِاسْتِجَابَهُ لِی فِیمَا دَعَوْتُکَ بِهِ وَ النَّجَاهُ لِی فِیمَا فَزِعْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ أَیَا مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِدَاوُدَ علیه السلام أَیْ کَاشِفَ الضُّرِّ وَ الْکُرَبِ الْعِظَامِ عَنْ أَیُّوبَ وَ مُفَرِّجَ غَمِّ یَعْقُوبَ وَ مُنَفِّسَ کَرْبِ یُوسُفَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی مَا أَنْتَ أَهْلُهُ فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّقْوَى وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ.

اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ کَرْبٍ وَ رَجَائِی فِی کُلِّ شِدَّهٍ وَ أَنْتَ لِی فِی کُلِ

أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَهٌ وَ عُدَّهٌ کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ مِنْهُ الْفُؤَادُ وَ تَقِلُّ فِیهِ الْحِیلَهُ وَ یَخْذُلُ فِیهِ الصَّدِیقُ وَ یَشْمَتُ فِیهِ الْعَدُوُّ أَنْزَلْتُهُ بِکَ وَ شَکَوْتُهُ إِلَیْکَ رَغْبَهً مِنِّی فِیهِ إِلَیْکَ عَمَّنْ سِوَاکَ فَفَرَّجْتَهُ وَ کَشَفْتَهُ وَ کَفَیْتَهُ فَأَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ وَ صَاحِبُ کُلِّ حَسَنَهٍ وَ مُنْتَهَی کُلِّ رَغْبَهٍ أَعُوذُ بِکَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ مِنْ شَیْ ءٍ اللَّهُمَّ عَافِنِی فِی یَوْمِی هَذَا أَنْتَ حَتَّی أُمْسِیَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بَرَکَهَ یَوْمِی هَذَا وَ مَا نَزَلَ فِیهِ مِنْ عَافِیَهٍ وَ مَغْفِرَهٍ وَ رَحْمَهٍ وَ رِضْوَانٍ وَ رِزْقٍ وَاسِعٍ حَلَالٍ تَبْسُطُهُ عَلَیَّ وَ عَلَی وَالِدَیَّ وَ وُلْدِی وَ أَهْلِی وَ عِیَالِی وَ أَهْلِ حُزَانَتِی وَ مَنْ أَحْبَبْتَ وَ أَحَبَّنِی وَ وَلَدْتُ وَ وَلَدَنِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّکِّ وَ الشِّرْکِ وَ الْحَسَدِ وَ الْبَغْیِ وَ الْحَمِیَّهِ وَ الْغَضَبِ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبَّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ وَ مَا فِیهِنَّ وَ مَا بَیْنَهُنَّ وَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اکْفِنِی الْمُهِمَّ مِنْ أَمْرِی بِمَا شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ.

ثُمَّ اقْرَأِ الْحَمْدَ وَ آیَهَ الْکُرْسِیِّ وَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله وَ لَسَوْفَ یُعْطِیکَ رَبُّکَ فَتَرْضی اللَّهُمَّ إِنَّ نَبِیَّکَ وَ رَسُولَکَ وَ حَبِیبَکَ وَ خِیَرَتَکَ مِنْ خَلْقِکَ- لَا یَرْضَی بِأَنْ تُعَذِّبَ أَحَداً مِنْ أُمَّتِهِ دَانَکَ بِمُوَالاتِهِ وَ مُوَالاهِ الْأَئِمَّهِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ إِنْ کَانَ مُذْنِباً خَاطِئاً فِی نَارِ جَهَنَّمَ فَأَجِرْنِی یَا رَبِّ مِنْ جَهَنَّمَ وَ عَذَابِهَا وَ هَبْنِی لِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا جَامِعاً بَیْنَ أَهْلِ الْجَنَّهِ عَلَی تَأَلُّفٍ مِنَ الْقُلُوبِ وَ شِدَّهِ الْمَحَبَّهِ وَ نَازِعَ الْغِلِّ مِنْ صُدُورِهِمْ وَ جَاعِلَهُمْ إِخْوَاناً عَلَی سُرُرٍ مُتَقَابِلِینَ یَا جَامِعاً بَیْنَ أَهْلِ طَاعَتِهِ وَ بَیْنَ مَنْ خَلَقَهَا لَهُ وَ یَا مُفَرِّجَ حُزْنِ کُلِّ مَحْزُونٍ وَ یَا مُنْهِلَ کُلِّ غَرِیبٍ یَا رَاحِمِی فِی غُرْبَتِی وَ فِی کُلِّ أَحْوَالِی بِحُسْنِ الْحِفْظِ وَ الْکِلَاءَهِ لِی یَا مُفَرِّجَ مَا بِی مِنَ الضِّیقِ وَ الْخَوْفِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْمَعْ بَیْنِی وَ بَیْنَ أَحِبَّتِی وَ قَادَتِی وَ سَادَتِی وَ هُدَاتِی وَ مَوَالِیَّ یَا مُؤَلِّفاً بَیْنَ الْأَحِبَّاءِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَفْجَعْنِی بِانْقِطَاعِ رُؤْیَهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَنِّی وَ لَا بِانْقِطَاعِ رُؤْیَتِی عَنْهُمْ فَبِکُلِّ مَسَائِلِکَ یَا رَبِّ أَدْعُوکَ إِلَهِی فَاسْتَجِبْ دُعَائِی إِیَّاکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِانْقِطَاعِ حُجَّتِی وَ وُجُوبِ حُجَّتِکَ أَنْ تَغْفِرَ لِیَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ

خِزْيِ يَوْمِ الْمَحْشَرِ وَ مِنْ شَرِّ مَا بَقِيَ مِنَ الدَّهْرِ وَ مِنْ شَرِّ الْأَعْدَاءِ وَ صَفِيرِ الْفَنَاءِ وَ عُضَالِ الدَّاءِ وَ خَيْبَةِ الرَّجَاءِ وَ زَوَالِ النِّعْمَةِ وَ فَجْأَةِ النَّقِمَةِ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي قَلْباً يَخْشَاكَ كَأَنَّهُ يَرَاكَ إِلَى يَوْمِ يَلْقَاكَ (۱).

**[ترجمه]اقبال الاعمال: محمد بن یعقوب کلینی - رحمه الله - در کتاب الکافی و نیز علی بن عبدالواحد نهدی در کتاب خود آوردند که مولایمان علی بن حسین صلوات الله علیهما این دعا را می خواند، چنان که امام محمد بن علی باقر علیهما السلام

نیز در هر روز از ماه رمضان این دعا را می خواند. البته روایاتی که این دعا را نقل کرده اند، در زیادی و نقصان متفاوت اند و متنی که ما ذکر می کنیم، عین لفظ دعا بر اساس برخی روایات است:

خداوندا، این ماه، ماه رمضان است، ماه روزه داری و ماه شب خیزی و ماه بازگشت و ماه توبه و ماه آمرزش و رحمت و ماه آزادی از آتش جهنم و رسیدن به بهشت است و ماهی است که شب قدر که بهتر از هزار ماه است، در آن قرار دارد. خدایا، پس بر محمد و خاندان او درود فرست و آن را برای من سالم بدار و سالم از من تحویل بگیر و با برترین یاری ات کمکم کن و به طاعت خود موفق گردان و مجال عبادت و دعا و تلاوت قرآن را به من عطا کن، و برکت بزرگ را در آن به من ارزانی دار و در آن توبه و عافیت نیکو را برایم قرار ده و بدنم را تندرست و روزی ام را گسترده گردان و هر چه را که مورد اهتمام من است کفایت کن و دعایم را در آن مستجاب فرما و به امید و آرزویم برسان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و خواب آلودگی و تنبلی و خستگی و سستی و سخت دلی و غفلت و فراموشی را در این ماه از من برطرف کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا در این ماه از ناخوشی ها و بیماری ها و ناراحتی ها و اندوه ها و آسیب ها و امراض و اشتباهات و گناهان دور دار، و بدی و زشتی و مشقت و بلا و رنج و ستوه را از من منصرف کن، به راستی که تو شنونده دعا هستی.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از شیطان رانده شده و خطورات و اندیشه های بد و وسوسه و بازداشتن و با زور گرفتن و فریب و مکر و نیرنگ ها و ریسمان ها و خدعه ها و آرزوها و فریفتن و فتنه و لشکریان سواره و پیاده و همدستان و دام او و نیز از اتباع و برادران و احزاب و پیروان و دوستان و همدستان او و همه مکرها او به پناه خود درآور. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و روزه داری کامل در این ماه و رسیدن به آرزو و شب خیزی در آن و نیز تکمیل اعمالی که به واسطه آن از من خشنود گردی، روزی ام کن و شکیبایی و ایمان و یقین و اخلاص را به من ارزانی دار. سپس همه این ها را با چندین برابر و پاداش بزرگ از من بپذیر و اجابت فرما. ای پروردگار جهانیان.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در این ماه، حج و عمره و سخت کوشی و نیرو و نشاط و بازگشت به سوی تو و توفیق و توبه و تقرب و قبول اعمال خیر و گرایش و بیم و تضرع و فروتنی و لطافت دل و نیت صادق و راستگویی و هراس و امید به خود و توکل و اعتماد بر خود و پرهیز از محرمات همراه با سخن شایسته و کوشش پذیرفته و عمل مقبول و دعای مستجاب را روزی ام کن و میان من و هیچ یک از این امور، با آسیب و مرض و دل مشغولی و بیماری و غفلت و فراموشی فاصله مینداز، بلکه کاری کن که همه را با تعهد و حفاظت خود و مراعات حقّت و وفا نمودن به پیمان و نویدت انجام دهم، ای مهربان ترین مهربانان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و برترین چیزهایی راکه به بندگان شایسته ات در این

ماه قسمت می کنی و برترین چیزهایی را که به اولیای مقرب خود می دهی، مانند رحمت و آمرزش و مهرورزی و اجابت دعا و گذشت و آمرزش دائمی و عافیت و سلامتی و آزادی از آتش جهنم و کامیابی به بهشت و خیر دنیا و آخرت، به من نیز قسمت کن. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در این ماه دعایم را به درگاهت واصل و خیر و رحمتت را بر من نازل گردان و عملم را بپذیر و کوششم را پاداش ده و گناهم را بیامرز، به حدی که سهم من در این ماه بیشترین سهم و بهره ام فراوان ترین بهره ها باشد. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بر بهترین و پسندیده ترین حالی که دوست داری یکی از اولیائت داشته باشد، به درک شب قدر موفق کن، سپس آن را برای من از هزار ماه بهتر قرار ده و برترین روزی هایی را که به کسانی که به درک آن موفق و گرامی داشته ای می دهی، به من نیز عطا کن و مرا در آن شب از رها شدگان از آتش جهنم و آنهایی که سعادت معرفت تو را دارند قرار ده. به آمرزش و خشنودی ات، ای مهربان ترین مهربان.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در این ماه، جدیت و سخت کوشی و نیرومندی و نشاط و آن چه را که دوست داری و می پسندی، روزی مان کن. خدایا، ای پروردگار سپیده دم و شب های دهگانه و جفت و تاق و ای پروردگار ماه رمضان و قرآنی که در آن فرو فرستادی و ای پروردگار جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و همه فرشتگان مقرب، و ای پروردگار ابراهیم و اسحاق و یعقوب و ای پروردگار موسی و عیسی و همه پیامبران و فرستادگان و پروردگار محمد خاتم پیامبران صلواتک علیه و آله، از تو به حق تو به آنان و به حق آنان بر تو و به حق بزرگ تو می خواهم که بر پیامبر و همه پیامبران درود فرستی و نظر رحمتی به من بیندازی که بدان از من خشنود گردی، و دیگر هرگز بر من خشم نگیری و تمام حاجت ها و خواهش ها و آرزوها و خواسته هایم را برآورده کنی و تمام اموری را که ناخوشایند من است و من از آن بر خود ترس و بیم دارم یا ندارم، از من و خانواده و مال و برادران و فرزندانم دور بداری.

خدایا، از گناهان خود به سوی تو گریختیم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که به درگاه تو توبه نمودیم در پناه خود درآور، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که از تو آمرزش می خواهیم بیامرز، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که به تو پناه آورده ایم پناه ده، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که از تو پناه می خواهیم پناه ده، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که تسلیم تو شدیم خوار مکن، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که بیمناکیم امان ده، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که به تو گراییدیم شفاعت کن، و بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را که از تو درخواست می کنیم عطا کن، به درستی که تو شنونده دعایی و نزدیک و اجابت کننده ای.

خدایا، تو پروردگار من و من بنده توام و تو سزاوارترین کسی هستی که بنده باید از او درخواست کند، و بندگان از کسی کریم تر و بخشنده تر از تو درخواست ننمودند، ای جایگاه شکوه درخواست کنندگان و ای نهایت نیاز مشتاقان و ای فریادرس یاری خواهان و ای اجابت کننده دعای بیچارگان و ای برطرف کننده اندوه اندوهناکان و ای کسی که غم را از دل غمدیدگان می زدایی و ای برطرف کننده اندوه بزرگ، ای خدا ای رحمت گستر ای مهربان ای مهربان ترین مهربانان و ای خدایی که از دیده ها پنهانی و ردای بزرگ‌منشی بر تن داری، بر محمد و آل محمد درود فرست و گناهان و عیب ها و بدی و ستم و جرم و اسراف من بر خویشتن را ببخشای و از فضل و رحمتت روزی ام کن، زیرا رحمت تو در نزد دیگری یافت نشود؛ و از من گذشت کن و تمامی گناهان گذشته ام را بیامرز و مرا در باقی مانده عمرم از گناه بدور دار و بر من و پدر و مادر و فرزندان و نزدیکان و کسانی که مورد اهتمام من هستند و مردان و زنان مومنی که حقی بر من دارند، در دنیا و آخرت

بپوشـان، زیرا همه این هـا به دست تو است و تو گستراننـده آمرزش هسـتی. پس ای آقـای من، مرا نومیـد مکن و دعـایم را رد مکـن و دسـتم را خـالی بر مگردان تـا ایـن کـه همـه ایـن امـور را دربـاره مـن به واقعیت بپیونـدی و همه چیزهـایی را که از تو درخـواست نمـودم مسـتجاب گردانی و از فضـل خود بر من بیفزایی، زیرا تو بر هر کـار توانـایی و مـا به درگـاه تو می گراییم. خداوندا، زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشـی و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشـنده مهربان، از تـو درخواست می کنم که اگر فرود آمـدن فرشـتگان و روح را در این شب مقرر نموده بودی، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و نـام مرا در میان نیکبختان و جانم را با شـهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار داده و بـدی ام را ببخشایی و یقینی به من عطا کن تا بی واسـطه تو را دریابم و ایمانی که شک و تردید به آن راه نیابد و خشـنودی به آن چه برای من تقسیم نمودی عطا کن و نیکی دنیا و آخرت را به من ارزانی دار و از آتش جهنم نگاه دار، و اگر فرود آمدن فرشتگان و روح را در این شب مقرر ننمودی، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و تـا آن زمـان، عمر مرا به تـاخیر انـداز و در آن شب، یاد و سپاسـگزاری و طـاعت و عبـادتی نیک، روزی ام کن و بهترین درودهایت را بر محمـد و آل محمـد بفرست، ای مهربان ترین مهربانان. ای بی همتـا ای بی نیاز، ای پروردگار حضـرت محمـد و آل محمـد، امروز به دشـمنان محمـد و خانـدان نیک او خشم کن و آنان را متفرق گردان و بمیران و تعـدادشان را انـدک و به شـماره درآور و هیـچ یک از آنان را بر روی زمین مگـذار و آنان را هرگز میامرز. ای نیک همنشین، ای کسی که پیامبران را به جانشینی خود گماردی، تو مهربان ترین مهربانانی و آغاز گر و نو آفرینی هستی که ماننـدی برای تو نیست و جاودانه ای هستی که غفلت نمی ورزی و زنده ای هستی که نمی میری و هر روز در کاری هستی و تو محمد را جانشـین و یاور و برتری بخش هستی، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و جانشین و وصـی محمـد و آن کس از اوصـیای حضـرت محمـد صـلی الله علیه و آله را که برای اجرای عـدل و داد به پا می خیزد، یاری کنی. آنان را یاری کن، ای خـدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، به حق این که معبودی جز تو وجود ندارد، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا در دنیا و آخرت با آنان همراه بگردان و پایان کار مرا به سوی آمرزش و رحمتت قرار ده، ای مهربان ترین مهربانـان. هم چنین ای آقـای من، تـو خـود را به لطف سـتودی و به راسـتی که لطیفی، پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و به من لطف کن، به راستی که تو به هر چه بخواهی لطف می کنی.

خـدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در این سال حج و عمره را روزی ام نما و خواسـته های دنیوی و اخروی مرا به من ارزانی دار و برآور.[سـپس بگـو:] از خـدا کـه پروردگـار مـن است آمرزش می خـواهم و بـه درگـاه او تـوبه می کنـم، زیرا پروردگـارم مهربـان و مهرورز است. از خـدا کـه پروردگـار مـن اسـت آمرزش می خـواهم و به درگـاه او تـوبه می کنم، زیرا پروردگارم نزدیک و اجابت کننـده است. از خـدا که پروردگار من است آمرزش می خواهم و به درگاه او توبه می کنم، زیرا پروردگار من بسیار بخشاینده است. پروردگارا مرا بیامرز و بر من رحم کن، زیرا تو مهربان ترین مهربانان هستی. پروردگارا بد کردم و به خود سـتم نمودم. پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و مرا بیـامرز، که فقط تو گناهان را می آمرزی. – سه بار بگو: – از خداوندی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است آمرزش می طلبم و به درگاه او توبه می کنم. – سه بار بگو: – از خداونـدی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده و بزرگ و آمرزنده گناه بزرگ است آمرزش می طلبم و به درگاه او توبه می کنم. از خدا آمرزش می طلبم، زیرا خدا بسیار آمرزنده و مهربان است. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در امـور اسـتوار و قطعی که در شب قـدر به صـورت سـرنوشت حتمی مقرر و مقـدر می کنی و بـازگشت و دگرگونی در آن راه نـدارد، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و نـام مرا از حاجیـان خـانه محترمت بنویس. حاجیـانی که حجشان نیک و عملشان

ستوده و گناهانشان آمرزیده و بدی هایشان پوشیده است؛ و بر محمد و آل محمد درود فرست و عمر مرا طولانی و روزی ام را گسترده بگردان و امانت و بدهی ام را ادا کن، ای پروردگار جهانیان. خداوندا، در کار من گشایش و راه خروج قرار ده و از جایی که گمان می کنم یا نمی کنم روزی ده و از جایی که محافظت می کنم و یا نمی کنم از من محافظت کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود و سلام بسیار و فراوان بفرست - . الاقبال: ۸۹-۹۳ و در چاپ دیگر:۳۳۷-۴۳۱ - .

یکی از اعمال هر روز ماه رمضان، تسبیح است: در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است: در هر روز از ماه رمضان این تسبیح را بگوی. (البته ما زیادت این روایت را نیز که در روایت جدم ابوجعفر طوسی آمده است نیز ذکر می کنیم):

[اول:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه باد خدای شنوایی که هیچ چیز شنواتر از او نیست، از بالای عرش خود، زیر زمین های هفتگانه و آن چه در تاریکی های خشکی ها و دریاها وجود دارد را می شنود و ناله ها و شکایت ها و رازها و پنهان تر از رازها و وسوسه های دل ها را می شنود و هیچ صدایی مانع از شنوایی او نمی شود.

[دوم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. پاک است خدای بینایی که هیچ چیز بیناتر از او وجود ندارد، از بالای عرش خود، زیر زمین های هفتگانه و آن چه در تاریکی های خشکی ها و دریاها وجود دارد را می بیند و دیدگان نمی توانند او را ببینند و او دیدگان را درک می کند و لطیف و آگاه است و تاریکی جلوی دید او را نمی گیرد و با هیچ پرده ای نمی توان خود را از او مستور داشت و هیچ دیواری نمی تواند میان او و چیزی حائل شود و خشکی ها و دریاها و آنچه در دل کوه ها و قلب ها و پهلوهاست از او پنهان نمی ماند و هیچ چیز کوچکی به دلیل حجم کمش نمی تواند خود را از او پنهان دارد و هیچ چیز در زمین و آسمان بر او پنهان نمی ماند. اوست که شما را در رحم مادرانتان به هر صورت که بخواهد می نگارد، و خدایی جز او که شکست ناپذیر و حکیم است، وجود ندارد.

[سوم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه باد خدایی که ابرهای سنگین را پدید می آورد و آذرخش در ستایش او و فرشتگان از بیمش، او را به پاکی می ستایند و آذرخش ها را می فرستد و هر کس را که بخواهد دچار آن می کند و بادها را به عنوان بشارت رحمت خود گسیل می دارد و آب را با کلمات خود از آسمان فرو فرستد و گیاه را به قدرت خویش می رویاند و روزی را به دانش خود می گستراند. منزه باد خدایی که به اندازه یک ذره، نه در زمین و نه در آسمان از دید او پنهان نمی ماند و هیچ چیز

کوچک تر و یا بزرگ تر از این نیست مگر آن که در کتابی آشکار وجود دارد.

[چهارم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه باد خدایی که به آن چه ماده ها باردار می شوند و یا رحم از آن ها می کاهد و یا می افزاید، آگاه است و هر چیز در نزد او اندازه معینی دارد و دانای پنهان و آشکار و بزرگ و متعالی است، خواه سخن را نهان دارید و یا آشکار کنید و خواه در شب خود را پنهان کنید و یا در روز آشکار گردانید و برای او فرشتگان تعقیب کننده از جلو و پشت سر قرار دارد که به فرمان خدا از او پاسبانی می کنند. پاک است خدایی که زندگان را می میراند و مردگان را زنده می کند و از آن چه زمین از تعداد آنان می کاهد آگاه است و هر چه را بخواهد، تا زمانی مشخص در رحم مادران مستقر می گرداند .

[پنجم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه باد خدایی که مالک سلطنت است. به هر کس بخواهی سلطنت می بخشی و از هرکس بخواهی می گیری و هر کس را بخواهی سرافراز یا خوار می گردانی، خیر تنها به دست تو است و تو بر هر چیز توانایی، شب را در روز و روز را در شب فرو می بری و زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می آوری و به هر کس بخواهی بدون حساب روزی می دهی.

[ششم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. پاک است خدایی که کلیدهای غیب نزد او است و آن ها را جز او نمی داند و او از تمام آن چه در خشکی و دریا است آگاه است و هیچ برگی نمی افتد مگر آن که او از آن آگاه است و هیچ دانه ای در تاریکی های زمین و هیچ تر و خشکی نیست مگر آن که در کتابی آشکار وجود دارد.

[هفتم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه است خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه است خدایی که گویندگان نمی توانند سپاس او را به شماره درآورند و شکرگزاران و عابدان نمی توانند پاداش نعمت های او را به جا آورند. او همان گونه است که خود گفته است و برتر از آن است که ما می گوییم و خداوند سبحان همان گونه است که خویشتن را ستوده است و انسان ها نمی توانند به دانش او جز به اندازه ای که او می

خواهد احاطه پیدا کنند، کرسی او آسمان ها و زمین را فرا گرفته است و حفظ آن ها بر او سخت نیست و او بلندپایه و بزرگ است.

[هشتم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. منزه باد خدایی که از هر چه در زمین فرو می رود یا از آن بیرون می آید و نیز از هر چه از آسمان فرو می آید یا به آن بالا می رود، آگاه است و آن چه از آسمان فرو می آید یا به آن صعود می کند او را از آن چه در زمین فرو می رود یا از آن بیرون می آید، به خود مشغول نمی کند، و نیز آن چه در زمین فرو می رود یا از آن بیرون می آید، او را از آن چه از آسمان فرو می آید یا به آن صعود می کند، به خود سرگرم نمی کند و دانستن چیزی او را از آگاهی چیز دیگر باز نمی دارد و آفرینش چیزی او را از آفرینش چیز دیگر و نگاه داری از چیزی او را از حفظ چیز دیگر، به خود مشغول نمی کند و هیچ چیز با او یکسان نیست و هیچ چیز با او برابری نمی کند و هیچ چیز همانند او نیست و اوست شنوا و بینا.

[نهم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. پاک است خدایی که آسمان ها و زمین را آفرید و فرشتگان دارای بال های متعدد، دو تا دو تا، سه تا سه تا، و چهار تا چهار تا، را پیام آوران خود قرار داد و هر چه بخواهد در آفریده خود می افزاید و بر هر چیز توانا است. هر رحمتی که خدا برای مردم بگشاید، هیچ کس نمی تواند آن را باز دارد و هر چه باز دارد، هیچ کس جز او نمی تواند آن را روان کند و اوست شکست ناپذیر و حکیم.

[دهم:] پاک است خدای آفریننده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خدای شکافنده دانه و هسته، پاک است خدای آفریننده همه اشیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به میزان نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان. پاک است خدایی که به آن چه در آسمان ها و زمین است آگاه است و هیچ نجوای سه نفره نیست جز آن که او چهارمین آن ها است و هیچ نجوای پنج نفره نیست جز آن که او ششمین آن ها است و هیچ نجوای کمتر و بیشتر از این نیست جز آن که او همراه با آن ها است، هر کجا که باشند، سپس در روز قیامت آنان را از اعمالشان آگاه می گرداند. ستایش خدایی که کارهای شایسته به نعمت او کامل می گردد. - . الاقبال: ۹۳-۹۶ و در چاپ دیگر:۳۴۱-۳۴۴ -

صلوات بر پیامبر در هر روز از ماه رمضان

خداوند و فرشتگان بر پیامبر درود می فرستند، ای کسانی که ایمان آوردید، بر او درود بفرستید و به فرمانش گردن نهید، ای پروردگار من، اطاعت می کنم تو را و یاری می دهم. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بر محمد و آل محمد مبارک گردان، همان گونه که بر حضرت ابراهیم و خاندان او درود فرستادی و خجسته گردانیدی، به راستی که تو ستوده و

بزرگی. خداوندا، رحمت خود را بر محمد و آل محمد بفرست چنان که بر حضرت ابراهیم و آل ابراهیم رحمت نمودی، به راستی که تو ستوده و بزرگواری. خدایا، بر محمد و آل محمد سلام بفرست چنان که در میان جهانیان بر نوح سلام فرستادی. خدایا، بر محمد و آل محمد ارزانی دار همان گونه که بر حضرت موسی و هارون ارزانی داشتی. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست همان گونه که ما را به وجود او برتری دادی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست همان گونه که ما را به وسیله او هدایت نمودی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و او را به مقام ستوده ای که نسل های پیشین و پسین بر او رشک برند، برانگیز.

سلام بر محمد و خاندان او هر گاه که آفتاب طلوع یا غروب می کند، سلام بر محمد و خاندان او هر گاه که چشمی بر هم گذاشته می شود یا گشوده می شود، سلام بر محمد و خاندان او هر گاه که سلام ذکر می شود، سلام بر محمد و خاندان او هر گاه که فرشته ای خدا را تسبیح یا تقدیس می کند. سلام بر محمد و خاندان او در نسل های پیشین، سلام بر محمد وخاندان او در نسل های پسین، سلام بر محمد و خاندان او در دنیا و آخرت. خدایا، ای پروردگار سرزمین محترم و پروردگار رکن و مقام و پروردگار حلال و حرام، به پیامبرت محمد و خاندان او از سوی ما سلام برسان. خداوندا، در روز قیامت بهترین شادمانی و برافروختگی و خوشحالی و کرامت و رشک بردن دیگران از او و وسیله و منزلت و مقام و شرافت و بلندی مقام و شفاعت در نزد خود را که به آفریدگانت می دهی، به محمد عطا کن و به او و خاندانش، چندین برابر برترین خیرهایی را که به مخلوقاتت می دهی، عطا کن، که غیر تو قادر بر شمارش آن نباشد.

خدایا، بهترین و پاکیزه ترین و بالنده ترین و برترین درودهایی را که در نسل های پیشین و پسین و یکی از آفریدگانت می فرستی، بر محمد و آل محمد بفرست، ای مهربان ترین مهربانان. خداوندا، بر علی امیرمؤمنان درود فرست و با هر کس که با او دوستی کند، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی ورزد، دشمنی کن و عذاب کسانی را که در ریختن خون او شرکت کردند، دو چندان کن. خدایا، بر فاطمه، دختر پیامبرت محمد درود فرست و کسانی که در رابطه با او به پیامبرت آزار رساندند، لعنت کن. خدایا، بر حسن و حسین، امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که آن دو را دوست بدارد، دوستی ورز و با هر کس که با آن دو دشمنی کند، دشمنی کن و عذاب کسانی را که در ریختن خون آن دو شرکت جستند، دو چندان کن. خدایا، بر علی بن حسین امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که او را دوست بدارد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی کند، دشمنی ورز و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت جسته است (و او ولید است) را دو چندان کن. خداوندا، بر محمد بن علی امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که با او دوستی کند، دوستی کن و با هر کس که با او دشمنی ورزد، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت نمود (و او ابراهیم بن ولید است) را دو چندان کن. خدایا، بر جعفر بن محمد امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که با او دوستی ورزد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی کند، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت نمود (و او منصور است) را دو چندان کن. خدایا، بر موسی بن جعفر امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که با او دوستی ورزد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی کند، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت کرد (و او رشید است) را دو چندان کن. خدایا، بر علی بن موسی الرضا امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که او را دوست بدارد، دوست بدار و با هر کس که با او دشمنی ورزد، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت جست (و او مامون است) را دو چندان کن. خدایا، بر محمد بن علی امام

مسلمانان درود فرست و با هر کس که با او دوستی ورزد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی ورزد، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت کرد (و او معتصم است) را دو چندان کن. خدایا، بر علی بن محمد امام مسلمانان درود فرست و هر کس که او را دوست بدارد، دوست بدار و با هر کس که با او دشمنی ورزد، دشمنی ورز و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت کرد (و او متوکل است) را دو چندان کن. خدایا، بر حسن بن علی امام مسلمانان درود فرست و با هر کس که با او دوستی ورزد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی کند، دشمنی کن و عذاب کسی را که در ریختن خون او شرکت کرد (و او معتمد – و یا معتضد به روایت ابن بابویه قمی – است) را دو چندان کن. خداوند بر جانشین حسن عسکری که امام مسلمانان است، درود فرست و با هر کس که با او دوستی ورزد، دوستی ورز و با هر کس که با او دشمنی کند، دشمنی کن و در فرج او شتاب کن، خداوندا، بر طاهر و قاسم دو پسر پیامبرت درود بفرست. خدایا، بر ام کلثوم دختر پیامبرت درود فرست و کسی را که در رابطه با او به پیامبرت آزار رساند، لعنت کن. خدایا، بر رقیه دختر پیامبرت درود فرست و کسی را که در رابطه با او به پیامبرت آزار رساند، لعنت کن. خدایا بر فرزندان پیامبرت درود فرست.

خدایا، تو جانشین پیامبرت در خاندان او باش. خدایا زمین را در اختیار آنان بگذار. خدایا، در نهان و آشکار، ما را از یاوران آنان بر حق قرار ده. خدایا، انتقام خون آنان را بگیر و از آنان خونخواهی کن و ما و آنان و تمام مردان و زنان مومن را، از آسیب تمام ستمگران و متجاوزان و هر جنبنده ای که پیشانی او به دست تو است، در امان دار، به راستی که قدرت و کیفر تو سخت تر است.

و می گویی: ای اندوخته من در سختی ها و ای همدم من در هر گرفتاری و ای سرپرست و عهده دار من در هر نعمت و ای نهایت مطلوب و خواسته من، تویی پوشاننده زشتی ام و به هراسم آرامش می بخشی و از لغزشم می گذری، پس خطایم را ببخشای ای مهربان ترین مهربانان.

و می گویی: خدایا، تو را برای اندوهی می خوانم که جز تو نمی تواند آن را بگشاید و برای رحمتی که جز به وسیله تو نمی توان بدان نایل شد و برای گرفتاری که جز تو نمی تواند آن را برطرف کند و برای آرزویی که جز به تو نمی توان بدان رسید و برای خواسته ای که جز تو نمی تواند آن را برآورده کند. خداوندا، پس همان گونه که اجازه دادی از تو درخواست کنم و با یاد کردن من از خود، مرا مورد رحمت خویش قرار دادی. ای آقای من، این نیز در شأن توست که دعاهایم را مستجاب گردانی و در آن چه به تو امید بستم، بخشش های ناشی از تفضلت را شامل حالم کنی و از شر آن چه به درگاهت پناه آوردم، رهایی ام دهی؛ زیرا اگر من سزاوار آن نباشم که رحمتت را درک کنم، رحمت تو زیبنده است که مرا درک نماید و فراگیرد و اگر من سزاوار اجابت نباشم، تو شایسته تفضل و بخشش هستی و رحمتت همه چیز را فراگرفته است، پس مرا نیز فراگیرد. ای معبود من ای بزرگوار، به روی با کرامتت از تو درخواست می کنم که بر محمد و خاندان او درود فرستی و اندوه مرا بگشایی و ناراحتی ام را برطرف کنی و رحمتت و روزی ات را شامل حالم کنی، به راستی که تو شنونده دعا، نزدیک و اجابت کننده هستی. – . الاقبال:۹۶-۹۸ و در چاپ دیگر:۳۴۴-۳۴۶ –

دعای دیگر در هر روز از ماه رمضان

خداوندا، به برترین لطف و فضل تو از تو می خواهم، درحالی که تمام فضل های تو افزون است. خدایا به تمام فضل های تو

از تو درخواست می کنم. خداونـدا، به فراگیرترین روزی تو از تو درخواست می کنم، در حـالی که همه روزی های تو فراگیر است. خدایا، به تمام روزی هایت از تو درخواست می کنم. خداوندا به گواراترین بخشش های تو از تو مسالت دارم در حالی که همه بخشـش های تو گوارا است. خدایا، به همه بخشش های تو از تو درخواست می کنم. خداوندا، به شتابنده ترین خوبی هـایت از تو درخواست می کنم در حـالی که همه خوبی هـایت شـتابنده است. خـدایا، به همه خیرهای تو از تو درخواست می کنم. خداونـدا، به نیکوترین نیکی هـایت از تو درخواست می کنم در حـالی که همه نیکی هـای تو زیبـا است. خـدایا، به همه نیکی هـایت از تو درخواست می کنم. خداونـدا، تو را به چیزی می خوانم که با آن دعایم را اجابت می کنی، پس اجابت کن ای خدا.

و بر محمـد درود فرست، او که بنده پسـندیده و فرسـتاده برگزیده و امانت دار و نجوا کننده با تو از میان آفریدگان و برگزیده از میـان بنـدگان و پیـامبر تو و کسـی است که سـخن راست از نزد تو آورد، محبوب تو که بر پیـامبرانت برتری دادی و از میان جهانیان انتخاب کردی و اوست بشارت دهنـده و بیم دهنده و چراغ فروزان. و بر خاندان نیک و پاکیزه او درود فرست و نیز بر فرشـتگانی که برای خود خالص گردانیـدی و از بنـدگانت مسـتور داشتی و هم چنین بر پیامبرانی که به راستی از طرف تو خبر می دهند درود فرست و بر رسولانت که برای وحی خود برگزیدی و به واسـطه پیام هایت بر جهانیان برتری دادی و بر بندگان شایسـته ات که در رحمت خود وارد نمودی، آن امامان هدایت یافته راه دان و دوستان پاکیزه ات درود فرست و نیز بر جبرئیل و میکائیـل و اسـرافیل و فرشـته مرگ و بر رضوان کلیـددار بهشت هـا و مالک کلیـد دار جهنم و روح القـدس و روح الامین و حاملان عرش که در نزد تو مقرب اند و بر دو فرشـته نگهبان بر من، درود فرست، درودی که دوست داری آسمانیان و زمینیان بر آنان بفرسـتند، درودی گوارا، بسـیار پاکیزه، خجسـته، بالنده، آشکار و پنهان، والا و افزون که به وسیله آن برتری آنان را بر نسل های پیشینیان و پسینیان روشن سازی.

خداوندا، شفاعت و شرافت و برتری را به محمد، عطا کن و بهترین پاداشی را که به پیامبری در رابطه با امتش دادی، به او عطا کن. خداونـدا، به محمـد صـلی الله علیه و آله با هر قرب و منزلت، قرب و منزلتی دیگر و با هر شـفاعت، شـفاعتی دیگر و با هر فضـیلت، فضـیلتی دیگر و با هر شرافتی، شرافت دیگر عطا کن. خدایا، به محمد و خاندان او در روز قیامت، بهترین عطاهایی را که به نسل های پیشـین و متاخر می دهی، عطا کن. خداونـدا، جایگاه محمد صـلی الله علیه و آله را در بهشت، نزدیک ترین به خـود و منزلت او را وسـیع ترین و شـفاعت او را نزدیـک ترین وسـیله بگردان و او را اولین شـفاعت کننـده که شـفاعتش مورد پذیرش قرار می گیرد و اولین سـخنگو و اولین درخواست کننده که به خواسته خود می رسد، قرار ده و او را به مقام ستوده ای برانگیز که نسل های پیشـین و پسـین به او رشک برنـد، ای مهربان ترین مهربانان. از تو درخواست می کنم که بر محمـد و آل محمد درود فرستی و صدایم را بشـنوی و دعایم را اجابت کنی و از خطایم درگذری و از سـتم من چشم پوشی کنی و مطلوبم را عطـا کرده و خواسـته ام را برآوری و به وعـده خود نسـبت به من وفـا کنی و لغزشم را نادیـده بگیری و عمـل مرا بپـذیری و گناهـانم را بیـامرزی و از جرمـم گـذشت کنی و بر مـن روی آوری و از من روی برنگردانی و رحمتت را شامـل حـالم کنی و عـذابم نکنی و عـافیتم بخشـی و گرفتارم نکنی و از گواراترین و گسترده ترین روزی، عطایم کنی، ای مهربان ترین مهربانان و ای پروردگـار من، مرا از بهشت محروم نگردان و نیز بـدهی ام را ادا کن و بار گناه مرا از دوشم بردار و ای مولای من، آن چه را که توان آن را نـدارم، بر دوشم مگذار و در هر خیر که محمد و آل محمد را در آن وارد نمودی، وارد کن و از هر بدی که

محمد و آل محمد - که درود سلام تو بر او و همه آنان باد - را از آن رهانیدی، رهایی ده .

سپس سه بـار بگو: خداونـدا، همـان گونه که دسـتور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعـده دادی، دعایم را اجابت فرما ای بزرگوار. آن گاه بگو: خداوندا، من از تو اندک از بسـیار را خواهانم با این که به آن اندک نیز بسیار نیاز دارم و تو از دیر زمـان، از آن بی نیـازی و آن نزد مـن بسـیار، ولی برای تـو آسـان و راحت و انـدک است، پس آن را به من ارزانی دار، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. اجابت فرما، ای پروردگار جهانیان - . الاقبال: ۹۸-۱۰۰ و در چاپ دیگر:۳۴۶-۳۴۸ - .

دعایی دیگر: این دعا را در ضمن دعاهای هر روز ماه رمضان با سند یافتیم و بسیار بر خواندن آن ترغیب شده است و نیز گفته می شود این دعا از دعاهای سرّ و اجابت آن قطعی و مورد ضمانت است. متن دعا به این صورت است:

خداوندا، همان گونه که دسـتور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو - خداونـدا، به زیباترین حسن تو، از تو درخواست می کنم در حالی که همه زیبایی هایت زیبا است. خدایا به تمام زیبایی ات از تو می خواهم. خداونـدا، به بزرگ ترین جلال تو مسألت دارم در حالی که همه جلال تو بزرگ است، خـدایا به همه جلال تو از تو می خواهم. خداوندا، به زیباترین جمال از تو درخواست می کنم در حالی که همه زیبایی هایت زیبا است، خدایا به تمام زیبایی ات از تو می خواهم. خداوندا، همان گونه که دسـتور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو-.

خداونـدا، به والاـترین عظمت تو درخواست می کنم در حـالی که همه عظمت تو والا است، خداونـدا، به همه عظمت تو از تو می خـواهم. خداونـدا به درخشـنده ترین نـور تو درخواست می کنم در حـالی که همه انوار تو درخشـنده است، خـدایا به همه انوار تو از تو می خواهم. خداونـدا، به گسترده ترین رحمت تو درخواست می کنم در حـالی که همه رحمت هـای تو گسترده است، خدایا به همه رحمت هایت از تو می خواهم. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو - .

خداوندا به کامل ترین کمال تو از تو می خواهم در حالی که همه کمال های تو کامل است، خدایا به همه کمال های تو از تو می خواهم. خداونـدا به کامل ترین سـخنان تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه کلمات تو کامل است، خدایا به همه کلمـات تـو از تو می خواهم. خداونـدا به بزرگ ترین اسم تو از تو درخواست می کنم در حـالی که همه اسم هـای تو بزرگ است، خـدایا به همه اسم های تو از تو می خواهم. خداوندا، همان گونه که دسـتور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو -.

خداوندا به سربلندترین عزت تو از تو می خواهم در حالی که همه عزت تو سربلند است، خدایا به همه عزتت از تو درخواست می کنم، خداونـدا به نافـذترین خـواست تـو از تو مسـألت دارم در حـالی که همه خواست هـای تو قطعی است. خـدایا به همه خواست های تو از تو درخواست می کنم. خداونـدا، به آن قـدرت تو که به واسـطه آن بر همه اشـیا سـیطره داری از تو مسألت دارم درحالی که همه قدرت تو مسلط است، خدایا به همه قدرت تو از تو درخواست می کنم. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو -.

خداوندا به نافذترین دانش تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه دانش های تو نافذ است. خدایا به همه علم های تو از تو می خواهم. خداوندا به پسندیده ترین سخن تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه سخنان تو پسندیده است، خدایا به همه سخن های تو از تو می خواهم. خداوندا به محبوب ترین درخواست ها در نزد تو از تو می خواهم در حالی که همه درخواست ها نزد تو محبوب است، خدایا به همه درخواست هایت از تو می طلبم. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما.– سه بار بگو –.

خداوندا به برترین شرافت تو از تو می خواهم در حالی که همه شرافت های تو بزرگ و برتر است، خدایا به همه بزرگی های تو از تو می خواهم. خداوندا به پاینده ترین تسلط و فرمانروایی تو از تو می طلبم در حالی که همه فرمانروایی های تو پاینده است. خدایا به همه فرمانروایی تو از تو می خواهم. خداوندا به بالنده ترین سلطنت تو از تو مسألت دارم در حالی که سلطنت تو همه بالنده است، خدایا به همه سلطنت تو از تو می خواهم. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. – سه بار بگو –.

خداوندا، به برترین بزرگی تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه بزرگی های تو برتر است. خدایا به همه برتری های تو از تو می خواهم. خداوندا، به قدیمی ترین بخشش تو از تو می خواهم درحالی که همه بخشش های تو دیرینه است، خدایا به همه بخشش های تو از تو می طلبم. خداوندا به شگفت انگیزترین نشانه هایت از تو درخواست می کنم در حالی همه نشانه هایت شگفت انگیز است، خدایا به همه نشانه های تو از تو می خواهم. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. – سه بار بگو –.

خداوندا، به برترین لطف و تفضل تو از تو مسألت دارم در حالی که تمام تفضل های تو افزون است. خدایا به تمام تفضل های تو از تو درخواست می کنم. خداوندا، به فراگیرترین روزی تو از تو درخواست می کنم در حالی که همه روزی های تو فراگیر است. خدایا، به تمام روزی های تو از تو درخواست می کنم. خداوندا، به گواراترین بخشش های تو از تو مسألت دارم در حالی که همه بخشش های تو گوارا است. خدایا، به همه بخشش های تو از تو درخواست می کنم. خداوندا، به شتابنده ترین خوبی هایت از تو درخواست می کنم در حالی که همه خوبی های تو شتابنده است. خدایا، به همه خیرهای تو از تو درخواست می کنم. خداوندا به نیکوترین نیکی هایت از تو درخواست می کنم در حالی که همه نیکی های تو زیبا است. خدایا، به همه نیکی هایت از تو درخواست می کنم. خداوندا به آن چه در صورت درخواست به آن دعایم را اجابت می کنی، از تو مسألت دارم، پس اجابت کن ای خدا. آری، ای خدا تو را خواندم. خداوندا، به همه منزلت ها و شکوهت از تو درخواست می کنم. خدایا به تمامی منزلت و شکوهت از تو مسألت دارم. خدایا، از تو به چیزی درخواست می کنم که هرگاه به آن از تو درخواست شود اجابت می کنی .

پس ای خدا، دعای مرا مستجاب کن و بر محمد و آل محمد درود فرست.... در این جا حاجتت را بخواه.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا با ایمان به خود و تصدیق پیامبرت و ولایت علی بن ابی طالب علیهما السلام و امامت امامانی که از خاندان محمد هستند و بیزاری از دشمنانشان، برانگیز؛ زیرا ای پروردگار من، من به همین باورها خرسند گشته ام. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و از تو بهترین خیر و نیکی، یعنی خشنودی تو و بهشت را

خواهانم و به تو از بـدترین بدی، یعنی ناخشـنودی تو و آتش جهنم پناه می برم. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از همه مصـیبت ها و همه گرفتاری ها و از همه کیفرها و همه آشوب ها و از همه بلاها و همه بـدی ها و همه ناخوشاینـدی ها و از همه رخدادهای بد و آسیبی که در این لحظه و این شب و این روز و این ماه و این سال از آسمان به زمین فرو فرستادی و یا می فرستی، نگاه دار. خـدایا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و مرا از همه شادمانی ها و همه برافروختگی ها و از همه پایداری ها و از همه گشایش ها و همه عافیت ها و از همه تندرستی ها و همه کرامت ها و از همه روزی های گسترده و حلال و پـاک و از همه نعمت هـا و همه نیکی ها که در این لحظه و در این شب و در این روز و در این ماه و در این سال از آسـمان به زمین فرو فرستادی و یا می فرستی، برخوردار بگردان.

خداونـدا، اگر گناهانم موجب شده بودند که رویم در نزد تو سیاه گردد و میان من و تو حایل شده بودند یا حالم را در نزد تو دگرگون کرده بودند، به روشنایی روی با کرامتت که هرگز نور آن خاموش نمی گردد و نیز به روی محبوبت محمد مصطفی و به روی ولیّ‌ات علی مرتضـی و به حق دوستان برگزیده ات، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و تمامی گناهان کوچک و بزرگ من و پـدر و مادرم و تمامی فرزنـدان آن دو و مردان و زنان مؤمن و تمامی فرزندان آنان را بیامرزی و پایان کار ما را به کارهای شایسـته ختم نمایی و خواسـته ها و امور مورد اهتمام ما را بر آوری و دعاها و خواسته های شایسته مـا را مستجاب گردانی، به حق محمـد و خانـدان او. خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست. اجـابت فرما، اجابت فرما، اجابت فرما. هر چه خـدا خواست همان می شود و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا تحقق نمی یابد و منزه باد پروردگارت، پروردگار عزت، از آن چه او را بدان توصیف می کنند. و درود بر رسولان و ستایش مخصوص خداست، پروردگار جهانیان.

سپس دو دست خود را به آسـمان بلند کن و گردنت را به سـمت شانه چپ خود کج کن و با حالت گریه یا در حالی که خود را به گریه وا می داری، بگو:

ای خـدایی که خـدایی جز تو وجود نـدارد، به حق کسانی که حق بزرگ بر تو دارنـد از تو درخواست می کنم، به خدایی که جز تو وجود نـدارد. و از تو می خواهم به خـدایی که جز تو وجود ندارد، از تو درخواست می کنم به زیبایی خدایی که جز تو وجـود نـدارد. ای خـدایی که معبودی جز تو نیست، از تو می خواهم به جلالـ خـدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خـدایی که معبودی جز تو نیست، از تو درخواست می کنم به جمـال خـدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خـدایی که معبودی جز تو وجود نـدارد، از تو مسالت دارم به نور خـدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خـدایی که معبودی جز تو نیست، از تو می طلبم به کمال خـدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، از تو مسالت دارم به عزت خدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خدای که معبودی جز تو نیست، از تو خواهانم به بزرگی خدایی که جز تو وجود ندارد. ای خدایی که معبودی جز تو نیست، از تو می خواهم به سـخن خـدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، از تو می طلبم به برتری خدایی که جز تو وجود ندارد. ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، از تو می خواهم به بلندمرتبگی خدایی که جز تو وجود نـدارد. ای خدایی که معبودی جز تو وجود ندارد، از تو می طلبم به خدایی که جز تو وجود ندارد. ای خدایی که معبودی جز تو نیست ای پروردگـار من ای پروردگار من. - این عبارت را به انـدازه یک نفس کامل بگو -. از تو می خواهم.

سپس دستهایت را به آسمان دراز می کنی و گردنت را بر شانه چپ می گذاری و می گویی: از تو می خواهم ای آقای من، ای خدا ای پروردگار من - به اندازه یک نفس کامل - ای سرور و مولای من، ای فریاد رس و پناهگاه من، ای منتهای مطلوب من، ای مهربان ترین مهربانان. از تو که هیچ چیز همانند تو نیست، درخواست می کنم. از تو به تمام دعاهای مستجاب شده ای درخواست می کنم که پیامبرانت و یا فرشتگان مقرب درگاهت یا بنده مومنی که دل او را برای ایمان آزمودی، تو را بدان خواندند و دعایشان را مستجاب گردانیدی، و به وسیله پیامبرت محمد، پیامبر رحمت به درگاه تو روی می کنم و او را پیشاپیش خواسته هایم مقدم می دارم. ای محمد ای رسول خدا، پدر و مادرم به فدایت، به وسیله تو به درگاه پروردگار تو و پروردگار خویش روی می آورم و تو را پیشاپیش خواسته هایم مقدم می دارم. ای پروردگار ای پروردگار ای پروردگار، به تو که هیچ چیز همانند تو نیست، درخواست می کنم و به وسیله محبوبت محمد و خاندان هدایتگر او به تو توجه می کنم و آنان را پیشاپیش خواسته هایم مقدم می دارم. ای خدا، به زندگانی تو که مرگ در آن راه ندارد و به نور روی تو که هرگز به خاموشی نمی گراید و به چشم تو که هرگز نمی خوابد و به حق کسانی که حق بزرگ بر تو دارند، مسالت دارم که قبل و بعد از هر چیز و به شماره و هم وزن و آکندگی همه اشیا بر محمد و آل محمد درود فرستی. خداوندا، از تو می خواهم که بر محمد، بنده منتخب و فرستاده برگزیده و امانت دار منتخب و گزینش شده از میان خلق و محبوب و برگزیده از میان جهانیان، و بیم دهنده و مژده رسان و چراغ فروزان درود فرست و نیز بر خاندان پاک و پاکیزه و بی آلایش و برگزیده و خوب او درود فرست و بر فرشتگانی که برای خود برگزیده و از دید خلق پنهان داشتی درود فرست و بر پیامبران تو که به راستی از تو خبر می دهند و نیز بندگان شایسته ات که در رحمت خود وارد نمودی، و امامان هدایت یافته و هدایتگر و پاکیزه ات درود فرست و نیز بر جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و فرشته مرگ و بر رضوان کلیددار بهشت ها و مالک کلیددار جهنم و روح القدس و حاملان عرش و نیز منکر و نیکر و بر دو فرشته ای که نگهبان من هستند، درود فرست، درودی که مورد پسند توست، درودی فراوان، خوش خجسته، پاکیزه بالنده، پاک، با کرامت و برتر که به واسطه آن فضیلت های آنان را بر نسل های پیشین و پسین روشن گردانی .

خداوندا، از تو درخواست می کنم که صدایم را گوش کنی و دعایم را اجابت کنی و خواسته ام را تحقق بخشی و حاجاتم را برآوری و سخنم را بپذیری و هر چه را که به من وعده دادی وفا کنی و لغزشم را نادیده بگیری و از ستمم درگذری و جرمم را عفو نمایی و بر من روی آوری و از من روی برنگردانی و بر من رحم کنی و عذابم نکنی و عافیتم بخشی و مبتلایم مکنی و از پاکیزه ترین و گسترده ترین، گواراترین، دلچسب ترین، فراوان ترین و بیشترین روزی عطایم کنی و ای پروردگار من، مرا از نگریستن به روی گرامی ات و کامیابی به بهشت و آزادی از آتش جهنم محروم نگردان و ای پروردگار من، بدهی و امانتم را بپرداز و بار گناهم را بردار و آن چه را که توانش را ندارم بر دوشم حمل مکن، ای آقای من، مرا در هر خیری که محمد و آل محمد را در آن داخل نمودی، وارد کن و از هر بدی که محمد و آل محمد را از آن بیرون آوردی، بیرون آور و میان من و آنان هیچ گاه حتی به اندازه یک چشم بر هم زدن، در دنیا و آخرت جدایی میناز. خداوندا، همان گونه که دستور دادی تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را اجابت فرما. - سه بار بگو-.

خداوندا، من اندک از بسیار را خواهانم، با وجود این که به آن اندک نیز سخت نیاز دارم و تو از دیر زمان از آن بی نیازی و آن نزد من بسیار ولی برای تو آسان و اندک است، پس آن را به من ارزانی دار، به راستی که تو به هر چیز توانایی. خداوندا،

به رحمت خود ما را در میان صالحان وارد کن و در علیین و بالاـترین مرتبه بهشت قرار ده و با جامی از آب زلال چشمه سلسبیل سیرابمان کن و به رحمت خود، همسران زیبای بهشتی را به ازدواجمان درآور و از خدمتکاران جاودانه که گویی مرواریدی پنهان هستند برای خدمت ما مقرر گردان و از میوه های بهشت و گوشت پرندگان بخوران و از لباس های پرنیان، ابریشم و حریر ستبر بپوشان و توفیق درک شب قدر و حج خانه گرامی ات و شهادت در راه خود همراه با ولی ات را به ما عطا کن و دعا و درخواست شایسته ما را مستجاب فرما. ای آفریدگار ما، دعای ما را بشنو و اجابت کن و آن گاه که اولین و آخرین بندگان را در روز قیامت گرد می آوری، بر ما رحم کن و دوری از آتش و ایمنی از عذاب را برای ما مقرر بفرما و ما را همراه شیاطین در جهنم قرار مده و به خواری و عذابت دچار مکن و از زقُّوم و ضریع به ما نخوران و ما را به رو در آتش جهنم میفکن و از لباس های آتشین و پیراهن های قطران مپوشان. ای خدایی که معبودی جز تو نیست، به حق معبودی که جز تو نیست، ما را از تمام بدی ها نجات ده.

خداوندا، از تو درخواست می کنم، در حالی که از هیچ کس همانند تو درخواست نمی شود و به درگاه تو می گرایم در حالی که به هیچ کس همانند تو گراییده نمی شود. ای پروردگار من، تو جایگاه درخواست کنندگان و منتهای آرزوی راغبان هستی. خدایا، به برترین و بهترین اسمهای تو درخواست می کنم. ای خدا ای رحمت گستر، و به اسم اندوخته محفوظ تو که سربلندترین، والاـترین و بزرگ ترین اسم تو است و تو آن را دوست می داری و بدان علاقه مندی و هر کس بدان دعا کند از او خشنود می گردی و دعایش را مستجاب می کنی و ای پروردگار من، بر توست که درخواست کننده ای را محروم ننمایی. خداوندا به تمامی اسمای تو که زیبنده توست و بنده ای از بندگانت در خشکی یا در دریا، در صحرا یا در کوهستان یا در کنار خانه گرامی ات یا در یکی از راه هایت، تو را بدان خواند، از تو درخواست می کنم ای پروردگار من، مانند کسی که نیازش سخت و گناهش بزرگ و کوشش و عملش اندک است و در شرف مرگ است و به هیچ یک از اعمالش اعتماد ندارد و هیچ کس جز تو را نمی یابد تا او را از این اوضاع نجات دهد و گناهانش را بیامرزد و از لغزش هایش بگذرد، به سوی تو می گریزد و پناه می آورد و تو را می پرستد، بی آن که سرباز زند و استکبار و احساس خستگی نماید و یا گردنکشی کند و خود را بزرگ بپندارد، بلکه بیچاره و نیازمند و بیمناک و پناهنده به توست. ای خدا ای رحمت گستر، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای آفریننده آسمان ها و زمین، ای شکوهمند و بزرگوار، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی، درود بسیار، پاکیزه، خجسته، بالنده، پاک و والا، خداوندا، از تو می خواهم که در این ماه مرا بیامرزی و به من رحم نمایی و از آتش جهنم آزاد کنی و بهترین عطایایی را که به آفریده هایت داده ای و یا خواهی داد، به من عطا کن و این ماه رمضان را آخرین ماه رمضان، از زمانی که مرا در زمین ساکن گردانیده ای تا امروز قرار مده، بلکه پرنعمت ترین و پرعافیت ترین و گسترده ترین و فراوان ترین و گواراترین ماه رمضان از لحاظ روزی قرار ده.

خداوندا، به تو و به روی با کرامت و سلطنت با شکوهت پناه می برم از این که آفتاب امروز غروب کند یا بقیه این روز سپری شود یا سپیده دم امشب طلوع کند یا این ماه تمام شود و گناه یا خطایی از من نزد تو باشد که بخواهی مرا به آن کیفر یا مؤاخذه نمایی، یا به واسطه آن در دنیا و آخرت رسوا کنی، یا در روزی که تو را ملاقات می کنم عذابم کنی، ای مهربان ترین مهربانان. خدایا، تو را برای ناراحتی ای می خوانم که جز تو نمی تواند آن را برطرف کند و برای رحمتی که جز از تو نمی توان بدان رسید و برای اندوه گلوگیری که غیر تو توانایی رفع آن را ندارد و برای خواسته ای که جز به تو نمی توان بدان

دست یافت و برای حاجتی که جز به تو برآورده نمی گردد. خـدایا، همان گونه که خواستی تا از تو درخواست کنم و با یادت مرا مورد ترحم قرار دادی، پس دعایم را اجابت نما و مرا از آن چه به درگاهت پناه آوردم، نجات ده. ای نرم کننده آهن برای داوود علیه السلام، ای برطرف کننـده رنـج و ناراحتی بزرگ از ایوب و گشاینـده اندوه از یعقوب و از بین برنده اندوه سـخت یوسف، بر محمد و آل محمد درود فرست و آن چه شایسته آنی با من کن، زیرا تو زیبنده تقوا و آمرزش هستی.

خـدایا، تو تکیه گاه من در ناراحتی ها و امیـدم در سـختی ها هستی و در گرفتاری هایی که برایم پیش می آیـد، مایه اعتماد و اندوخته من هستی. چه بسیار اندوهی که دل از تحمل آن ناتوان و انسان از آن بیچاره می گردد و دوستان انسان را یاری نمی کننـد و دشـمنان شـماتت می کننـد، آن را نزد تـو آوردم و به درگـاه تـو از آن گله نمودم، زیرا گرایش من به سوی توست نه کس دیگر و تـو آن را برطرف و کفـایت نمودی. پس تویی سرپرست همه نعمت هـا و صـاحب همه نیکی هـا و منتهـای همه آرزوها. از شـر همه مخلوقات، به کلمات کامل تو پناه می برم. خداوندا، در این روز مرا عافیت بخش تا این که آن را به شـب آورم. خـدایا، برکت این روز را خواهانم و نیز این که هر عافیت، آمرزش، رحمت، خشـنودی و روزی گسترده و حلال که در آن فرو فرسـتاده ای، بر من و پدر و مادر و فرزندان و خانواده افراد تحت تکفل و افرادی که مورد اهتمام من است و برای آنان که انـدوه می خورم و دوسـتشان دارم و مرا دوست دارند و فرزندانم و کسانی که مرا زاده اند، بگسترانی. خدایا، به تو پناه می برم از شک و شرک و حسادت و تجاوز و تعصب و خشم.

خداونـدا، ای پروردگـار آسـمان هـا و زمین هـای هفتگانه و آن چه در آن ها و میان آن ها است و پروردگار عرش بزرگ، بر محمد و آل محمد درود فرست و امر مهم مرا هر طور و به هر صورت که می خواهی، کفایت نما.

آن گاه سوره حمد و آیه الکرسی را بخوان. سپس بگو:

خداوندا، خود به پیامبرت صلی الله علیه و آله فرمودی: {و پروردگارت به تو عطا خواهد کرد تا خشنود گردی.} خدایا، پیامبر و رسول و محبوب و برگزیده تو از میان آفریده هایت، نمی پسندد هیچ یک از افراد امت او را که با دوستی او و امامان از اهل بیت او دین ورزی نموده است، اگر چه گناهکـار و خطا کار باشـد، در آتش جهنم عـذاب کنی. پس ای پروردگار من، مرا از آتش جهنـم و عـذاب آن رهـا کـن و بـه محمـد و آل محمـد ببخش، ای مهربـان ترین مهربانـان. ای خـدایی که بهشتیـان را با نزدیکی دل هـا و شـدت محبت میـان آن هـا گرد هم می آوری و کینه را از دل هایشان برمی کنی و بر روی تخت ها روبروی هم می نشانی و برادر یکـدیگر قرار می دهی، ای خدایی که اهل طاعت و آن چه را که برای آنان آفریده ای در یک جا جمع می کنی، و ای گشاینده اندوه اندوهناکان، و ای آبشـخور غریبان، ای کسـی که در حال غربت و در همه حالات، با نگاهداری و پاییـدن نیکو به من رحم می کنی، ای برطرف کننده فشار و بیم من، بر محمد و آل محمد درود فرست و میان من و دوسـتان و راهبران و سـروران و هـدایتگران و آقایـان من در یـک جـا گرد آور. ای جمع کننـده دوسـتان، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و بـا گسسـتن نگـاه محمـد و آل محمـد از من و یا نگاه من از آنان، مرا به درد نیاور. ای پروردگار و معبود من، به تمام درخواست هایت تو را می خوانم، پس دعایم را مستجاب کن، ای مهربان ترین مهربانان. خداوندا، به اتمام حجت تو بر من، از تو می خواهم که مرا بیامرزی. خداوندا، به تو پناه می برم از رسوایی روز محشر و از شر روزهای باقیمانده دنیا و از شر دشمنان و از بانگ نابودی و درد سـخت و برآورده نشدن نا امیدی و از بین رفتن نعمت و گرفتاری های ناگهانی. خدایا، دلی برای من

قرار ده که تا روزی که با تو ملاقات می کنـد، چنان از تو بیم داشـته باشد که گویی تو را می بیند. - . الاقبال: ۱۰۰-۱۰۷ و در چاپ دیگر:۳۴۸-۳۵۴ -

**[ترجمه]

«۴»

وَجَدْتُ بِخَطِّ الشَّيْخِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْجُبَعِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ نَقْلًا مِنْ خَطِّ الشَّيْخِ الشَّهِيدِ قُدِّسَ سِرُّهُ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله: مَنْ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ بَعْدَ الْمَكْتُوبَهِ اسْتُغْفِرَتْ ذُنُوبُهُ إِلَی يَوْمِ الْقِيَامَهِ وَ هُوَ- اللَّهُمَّ أَدْخِلْ عَلَی أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ اللَّهُمَّ أَغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ اللَّهُمَّ أَشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ اللَّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْيَانٍ اللَّهُمَّ اقْضِ دَيْنَ كُلِّ مَدِينٍ اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ كُلِّ مَكْرُوبٍ اللَّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَرِيبٍ اللَّهُمَّ فُكَّ كُلَّ أَسِيرٍ اللَّهُمَّ أَصْلِحْ كُلَّ فَاسِدٍ مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَرِيضٍ اللَّهُمَّ سُدَّ فَقْرَنَا بِغِنَاكَ اللَّهُمَّ غَيِّرْ سُوءَ حَالِنَا بِحُسْنِ حَالِكَ اللَّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَ أَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ- إِنَّكَ عَلی كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

ص: ۱۲۰

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۱۰۰- ۱۰۷ و فی ط ۳۴۸- ۳۵۴.

**[ترجمه]به خط شیخ محمد بن علی جبعی - رحمه الله - به نقل از خط شیخ شهید یافتم: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس در ماه رمضان این دعا را بعد از هر نماز واجب بخواند، گناهان او تا روز قیامت بخشیده خواهد شد. متن دعا از این قرار است:

خدایا، مردگان را شاد کن و فقیران را بی نیاز ساز، گرسنگان را سیر گردان، برهنگان را بپوشان و قرض قرضمندان را ادا کن و گره از کار گرفتاران بگشای و غریبان را به دیار خودشان باز گردان، اسیران را رها ساز و ناراستی های امور مسلمانان را اصلاح کن، مریضان را شفا بخش. خدایا با غنای خود فقر ما را برطرف ساز و حال بد ما را به حسن حال خود تغییر ده، خدایا قرض های ما را ادا کن و ما را بی نیاز ساز، به راستی که تو بر هر کاری توانایی .

**[ترجمه]

باب ۷ أدعیه لیالی القدر و الإحیاء فی هذا الشهر و أعمالها زائدا علی ما مر فی بحث أبواب الصیام و فی الأبواب الماضیه و ما یناسب ذلک

الأخبار

أقول

قد أوردنا غسل هذه اللیالی فی کتاب الطهاره و بعض أعمالها و خاصه صلواتها فی کتاب الصیام بل فی کتاب الصلاه أیضا و سنذکر الزیارات المتعلقه بهذه الأیام و اللیالی فی کتاب المزار إن شاء الله تعالی.

و اعلم أن لیالی القدر هی لیله تسع عشره و إحدی و عشرین و لیله ثلاث و عشرین کما سبق.

**[ترجمه]از جمله اعمال این شب ها، غسل است که آن را در کتاب الطهاره ذکر کردیم و برخی از اعمال مربوط به این شب‌ها به ویژه نمازها

را در کتاب الصیام و نیز در کتاب الصلوه آوردیم. زیارات مختص به این شب ها و روزها را نیز در کتاب المزار ذکر خواهیم کرد، انشاءالله تعالی.

بدان که شب های قدر شامل شب های نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم می باشد، همانطور که گذشت.

**[ترجمه]

«۱»

یب، [تهذیب الأحکام] ابْنُ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: لَیْلَهُ الْقَدْرِ فِی کُلِّ سَنَهٍ وَ یَوْمُهَا مِثْلُ لَیْلَتِهَا(۱).

**[ترجمه]تهـذیب: امام صادق علیه السـلام فرمودند: شب قدر در هر سال است و روز آن مثل شب آن است. - . التهذیب: ۱، - ۴۴۵

**[ترجمه]

«۲»

کف، [المصـباح للکفعمی] ک، [إکمال الـدین]: وَ ادْعُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ یَعْنِی لَیْلَهَ ثَلَاثٍ وَ عِشْـرِینَ وَ فِی لَیْلَهِ تِسْعَ عَشْـرَهَ وَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ بِمَا رُوِیَ عَنْ مَوْلَانَا زَیْنِ الْعَابِدِینَ علیه السلام أَنَّهُ کَانَ یَدْعُو بِهِ فِی لَیَالِی الْأَفْرَادِ قَائِماً وَ قَاعِداً وَ رَاکِعاً وَ سَاجِداً- اللَّهُمَّ إِنِّی أَمْسَـیْتُ لَکَ عَبْداً دَاخِراً- لَا أَمْلِکُ لِنَفْسِـی نَفْعاً وَ لَا ضَـرّاً وَ لَا أَصْـرِفُ لَهَا سُوءاً أَشْـهَدُ بِذَلِکَ عَلَی نَفْسِـی وَ أَعْتَرِفُ لَکَ بِضَعْفِ قُوَّتِی وَ قِلَّهِ حِیلَتِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْجِزْ لِی مَا وَعَـدْتَنِی وَ جَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنَ الْمَغْفِرَهِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ وَ أَتْمِمْ عَلَیَّ مَا آتَیْتَنِی فَإِنِّی عَبْـدُکَ الْمِسْـکِینُ الْمُسْـتَکِینُ الضَّعِیفُ الْفَقِیرُ الْمَهِینُ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِی نَاسِـیاً لِـذِکْرِکَ فِیمَا أَوْلَیْتَنِی وَ لَا لِإِحْسَانِکَ فِیمَا أَعْطَیْتَنِی وَ لَا آیِساً مِنْ إِجَابَتِکَ وَ إِنْ أَبْطَأَتْ عَنِّی فِی سَـرَّاءَ کُنْتُ أَوْ ضَـرَّاءَ أَوْ فِی شِدَّهٍ أَوْ رَخَاءٍ أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ بَلَاءٍ أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نَعْمَاءَ إِنَّکَ

ص: ۱۲۱

۱- ۱. التهذیب ج ۱ ص ۴۴۵.

سَمِيعُ الدُّعَاءِ.

**[ترجمه]مصباح کفعمی، اکمال الدین: در شب بیست و سوم و بیست و یکم و نوزدهم، این دعا را بخوان که بنا بر روایت، امام سجاد علیه السلام در این شب های فرد، آن را در حالت ایستاده، نشسته، رکوع و سجود می خواندند.

خدایا من بنده فرومایه تو هستم و اختیار هیچ سود و زیانی برای خود ندارم و نمی توانم بدی ها را از خود دور کنم و بر این ناتوانی هایم گواهی می دهم و بر قدرت اندک و بیچارگی خود اعتراف می کنم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و آنچه را به من و همه زنان و مردان مومن وعده دادی که همه را بیامرزی تحقق بخش و نعمت هایی را که به من دادی کامل گردان. من بنده مسکین و مستمند و ضعیف و فقیر و خوار توام. خدایا چنان کن که در آنچه به من دادی و نیکی هایی که به من عطا کردی یاد تو را فراموش نکنم و مرا از اجابتت نا امید مگردان، هر چند اجابت تو برایم به تاخیر افتد، در آسایش و سختی باشم، یا در گرفتاری و راحتی یا عافیت و بلا یا تنگی و نعمت، به راستی تو شنونده دعایی.

**[ترجمه]

«۳»

قل، إقبال الأعمال فيما نذكره من زيادات و دعوات فى الليله التاسعه عشر منه و يومها و فيه عده زيادات منها الغسل المشار إليه مؤكدا فيها و منها الصلوات الزائده و أدعيتها و منها استغفار مائه مره و منها الروايه بنشر المصحف و دعائه و منها ما نختاره من عده روايات بالدعوات و منها الدعاء المختص بيومها و منها الروايه بأن فضل يوم ليله القدر مثل ليلته

**[ترجمه]اقبال: اعمال بیشتر و دعاهای مخصوص شب و روز نوزدهم که عبارتند از: غسل، چنان که بدان اشاره شد، در این شب تأکید شده، نمازهای مستحبی و دعاهای آن ها، صد مرتبه استغفار، روایت در باره باز کردن قرآن و خواندن دعای آن، روایاتی که در زمینه دعاهای این شب برگزیدیم، و دعای مخصوص روز نوزدهم و نیز روایت در باره برابری فضیلت شب قدر و روز آن.

**[ترجمه]

أقول

و اعلم أن ليله تسع عشره أولى الثلاث الليالى الأفراد و هذه الليالى محل الزياده فى الاجتهاد و لعمرى إن الأخبار وارده و آكده فى ليله إحدى و عشرين منه أكثر من ليله تسع عشره و فى ليله ثلاث و عشرين منه أكثر من ليله تسع عشره و من ليله إحدى و عشرين و قد قدمنا ما ذكره أبو جعفر الطوسى فى التبيان عند تفسير إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ أنها فى مفردات العشر الأواخر بلا خلاف و قال رحمه الله قال أصحابنا هى إحدى الليلتين إحدى و عشرين و ثلاث و عشرين و هو منقول عن الأئمه الطاهرين العارفين بأسرار رب العالمين و أسرار سيد المرسلين صلوات الله جل جلاله عليهم أجمعين و قد قدمنا دعاء العشرين ركعه فى أول ليله منه

**[ترجمه]در هر حـال، بایـد توجه داشت که شب نوزدهم یکی از شب هـای فرد است و در این شب ها بایـد در عبادت بیشتر کوشـش کرد. به جانم سوگنـد که روایات درباره شب بیست و یکم بیشتر از شب نوزدهم و درباره شب بیست و سوم بیشتر از شب نوزدهم و بیست و یکم وارد شـده است و تأکیـد کرده است و ما مطلبی را که شـیخ ابو جعفر طوسـی در التبیان در تفسـیر سوره «إِنَّا أَنزلنَاهُ فی لَیلَه القَدر» ذکر کرده بود، پیش از این آوردیم که: شب قدر بدون اختلاف نظر در شب های فرد دهه آخر قرار دارد. و نیز فرمودنـد: علمـای امـامیه مـا گفته انـد که شب قـدر یکی از دو شب بیست و یکم یـا بیست و سوم است. و این مساله از ائمه طاهرین که با اسـرار پروردگار جهانیان و اسـرار سـرور پیامبران خدا صلوات الله علیهم اجمعین آشنایند، نقل شده است. دعای بیست رکعت از نمازهای این ماه را در اعمال شب اول آوردیم.

**[ترجمه]

و نحن ذاکرون فی هذه اللیله تسع عشره دعاء الثمانین رکعه تمام المائه رکعه أنقله من خط أبی جعفر الطوسـی رضوان الله علیه لتعمل علیه و ما کان لی إلی تقدیم دعاء المائه رکعه قبل هذه اللیله سبب یحوج إلیه فلذلک جعلناه فی هذه اللیله

وَ قَدْ رُوِیَ: أَنَّ هَذِهِ الْمِائَهَ رَکْعَهٍ تُصَلَّی فِی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنَ الْمُفْرَدَاتِ کُلَّ رَکْعَهٍ بِالْحَمْدِ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ. و إن قویت علی ذلـک فاعمـل علیه و اغتنم أیهـا العبـد المیت الفـانی مـا یبلغ اجتهـادک علیه فـإن سم الفنـاء یسـری إلی الأعضاء مذ خرجت إلی دار الفنـاء و آخره هجوم الممـات و انقطـاع الأعمال الصالحات و أن تصـیر من جمله القبور الـدارسات المهجورات فبادر إلی السعادات الدائمات.

ص: ۱۲۲

فصل ما تقدم ذكره من العشرين ركعه و أدعيتها و سبح تسبيح الزهراء عليها السلام بين كل ركعتين من جميع الركعات ثم قم فصل الثمانين ركعه الباقيات تصلى ركعتين و تقول:

يَا حَسَنَ الْبَلَاءِ عِنْدِی یَا قَدِیمَ الْعَفْوِ عَنِّی یَا مَنْ لَا غَنَاءَ لِشَیْ ءٍ عَنْهُ یَا مَنْ لَا بُدَّ لِشَیْ ءٍ مِنْهُ یَا مَنْ مَرَدُّ کُلِّ شَیْ ءٍ إِلَیْهِ یَا مَنْ مَصِیرُ کُلِّ شَیْ ءٍ إِلَیْهِ تَوَلَّنِی سَیِّدِی وَ لَا تُوَلِّ أَمْرِی شِرَارَ خَلْقِکَ أَنْتَ خَالِقِی وَ رَازِقِی یَا مَوْلَایَ فَلَا تُضَیِّعْنِی.

ثم تصلی ركعتين و تقول

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبَادِکَ نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ مِنْ نُورٍ تَهْدِی بِهِ أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُهَا وَ مِنْ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ وَ مِنْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ وَ مِنْ بَلَاءٍ تَرْفَعُهُ وَ مِنْ سُوءٍ تَدْفَعُهُ وَ مِنْ فِتْنَهٍ تَصْرِفُهَا وَ اکْتُبْ لِی مَا کَتَبْتَ لِأَوْلِیَائِکَ الصَّالِحِینَ الَّذِینَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوَابَ وَ أَمِنُوا بِرِضَاکَ عَنْهُمْ مِنْکَ الْعَذَابَ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی وَ بَارِکْ لِی فِی کَسْبِی وَ قَنِّعْنِی بِمَا رَزَقْتَنِی وَ لَا تَفْتِنِّی بِمَا زَوَیْتَ عَنِّی.

ثم تصلی ركعتين و تقول

اللَّهُمَّ إِلَیْکَ نَصَبْتُ یَدِی وَ فِیمَا عِنْدَکَ عَظُمَتْ رَغْبَتِی فَاقْبَلْ سَیِّدِی تَوْبَتِی وَ ارْحَمْ ضَعْفِی وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ اجْعَلْ لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ نَصِیباً وَ إِلَی کُلِّ خَیْرٍ سَبِیلًا اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْکِبْرِ وَ مَوَاقِفِ الْخِزْیِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ اعْصِمْنِی فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ ارْدُدْ عَلَیَّ أَسْبَابَ طَاعَتِکَ وَ اسْتَعْمِلْنِی بِهَا وَ اصْرِفْ عَنِّی أَسْبَابَ مَعْصِیَتِکَ وَ حُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَهَا وَ اجْعَلْنِی وَ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ مَالِی فِی وَدَائِعِکَ الَّتِی لَا تَضِیعُ وَ اعْصِمْنِی مِنَ النَّارِ وَ اصْرِفْ عَنِّی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ شَرَّ کُلِّ ذِی شَرٍّ وَ شَرَّ کُلِّ ضَعِیفٍ أَوْ شَدِیدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ شَرَّ کُلِّ دَابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِهَا- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

ثم تصلی ركعتين و تقول: اللَّهُمَّ أَنْتَ مُتَعَالِی الشَّأْنِ عَظِیمُ الْجَبَرُوتِ شَدِیدُ الْمِحَالِ عَظِیمُ الْکِبْرِیَاءِ قَادِرٌ قَاهِرٌ قَرِیبُ الرَّحْمَهِ صَادِقُ الْوَعْدِ وَفِیُّ الْعَهْدِ

قَرِيبٌ مُجِيبٌ سَامِعُ الدُّعَاءِ قَابِلُ التَّوْبَهِ مُحْصٍ لِمَا خَلَقْتَ قَادِرٌ عَلَى مَا أَرَدْتَ مُدْرِكٌ مَنْ طَلَبْتَ رَازِقٌ مَنْ خَلَقْتَ شَكُورٌ إِنْ شُكِرْتَ ذَاكِرٌ إِنْ ذُكِرْتَ فَأَسْأَلُكَ يَا إِلَهِي مُحْتَاجاً وَ أَرْغَبُ إِلَيْكَ فَقِيراً وَ أَتَضَرَّعُ إِلَيْكَ خَائِفاً وَ أَبْكِي إِلَيْكَ مَكْرُوباً وَ أَرْجُوكَ نَاصِراً وَ أَسْتَغْفِرُكَ ضَعِيفاً وَ أَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ مُحْتَسِباً وَ أَسْتَرْزِقُكَ مُتَوَسِّعاً وَ أَسْأَلُكَ يَا إِلَهِي أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي وَ تَتَقَبَّلَ عَمَلِي وَ تُيَسِّرَ مُنْقَلَبِي وَ تُفَرِّجَ قَلْبِي إِلَهِي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَدِّقَ ظَنِّي وَ تَعْفُوَ عَنْ خَطِيئَتِي وَ تَعْصِمَنِي مِنَ الْمَعَاصِي إِلَهِي ضَعُفْتُ فَلَا قُوَّهَ لِي وَ عَجَزْتُ فَلَا حَوْلَ لِي إِلَهِي جِئْتُكَ مُسْرِفاً عَلَى نَفْسِي مُقِرّاً بِسُوءِ عَمَلِي قَدْ ذَكَرْتُ غَفْلَتِي وَ أَشْفَقْتُ مِمَّا كَانَ مِنِّي فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْضَ عَنِّي وَ اقْضِ لِي جَمِيعَ حَوَائِجِي مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ثم تصلی رکعتين و تقول اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَهَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ وَ دَرَكِ الشَّقَاءِ وَ مِنَ الضُّرِّ فِي الْمَعِيشَهِ وَ أَنْ تَبْتَلِيَنِي بِبَلَاءٍ لَا طَاقَهَ لِي بِهِ أَوْ تُسَلِّطَ عَلَيَّ طَاغِياً أَوْ تَهْتِكَ لِي سِتْراً أَوْ تُبْدِيَ لِي عَوْرَهً أَوْ تُحَاسِبَنِي يَوْمَ الْقِيَامَهِ مُقَاصّاً أَحْوَجَ مَا أَكُونُ إِلَى عَفْوِكَ وَ تَجَاوُزِكَ عَنِّي فَأَسْأَلُكَ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ عُتَقَائِكَ وَ طُلَقَائِكَ مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَدْخِلْنِي الْجَنَّهَ وَ اجْعَلْنِي مِنْ سُكَّانِهَا وَ عُمَّارِهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ سَفَعَاتِ النَّارِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنِي الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ وَ الصِّيَامَ وَ الصَّدَقَهَ لِوَجْهِكَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِي سُجُودِكَ يَا سَامِعَ كُلِّ صَوْتٍ وَ يَا بَارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَ يَا مَنْ لَا تَغْشَاهُ الظُّلُمَاتُ وَ يَا مَنْ لَا تَتَشَابَهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ وَ يَا مَنْ لَا يَشْغَلُهُ شَيْ ءٌ عَنْ شَيْ ءٍ أَعْطِ مُحَمَّداً أَفْضَلَ مَا سَأَلْتُهُ وَ سَأَلَكَ وَ أَفْضَلَ مَا سُئِلْتَ لَهُ أَفْضَلَ مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ عُتَقَائِكَ وَ طُلَقَائِكَ مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلِ الْعَافِيَهَ شِعَارِي وَ دِثَارِي وَ نَجَاهً لِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ يَوْمَ الْقِيَامَهِ

ص: ۱۲۴

ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِینَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مَالِکُ یَوْمِ الدِّینِ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مِنْکَ بَدْءُ الْخَلْقِ وَ إِلَیْکَ یَعُودُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْجَنَّهِ وَ النَّارِ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْخَیْرِ وَ الشَّرِّ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَ لَا تَزَالُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ- عَالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَهِ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا یُشْرِکُونَ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی یُسَبِّحُ لَکَ مَا فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ أَنْتَ اللَّهُ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَ الْکِبْرِیَاءُ رِدَاؤُکَ ثُمَّ تُصَلِّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَدْعُو بِمَا أَحْبَبْتَ.

قَالَ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ یَسْأَلُ اللَّهَ بِهِنَّ یُقْبِلُ بِهِنَّ قَلْبَهُ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا قَضَی اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ حَاجَتَهُ وَ لَوْ کَانَ شَقِیّاً رَجَوْتُ أَنْ یُحَوَّلَ سَعِیداً.

و رأیت فی روایتین من غیر أدعیه شهر رمضان هذا الدعاء و فیه ما لک الخیر و الشر و لیس فیه خالق الخیر و الشر ثم تصلی رکعتین و تقول.

مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِدِرْعِکَ الْحَصِینَهِ وَ بِقُوَّتِکَ وَ عَظَمَتِکَ وَ سُلْطَانِکَ أَنْ تُجِیرَنِی مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ جَبَّارٍ عَنِیدٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحُبِّی إِیَّاکَ وَ بِحُبِّی رَسُولَکَ وَ بِحُبِّی أَهْلَ بَیْتِ رَسُولِکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ یَا خَیْراً لِی مِنْ أَبِی وَ أُمِّی وَ مِنَ النَّاسِ جَمِیعاً اقْدِرْ لِی خَیْراً مِنْ قُدْرَتِی لِنَفْسِی وَ خَیْراً لِی مِمَّا یَقْدِرُ لِی أَبِی وَ أُمِّی أَنْتَ جَوَادٌ لَا یَبْخَلُ وَ حَلِیمٌ لَا یَجْهَلُ وَ عَزِیزٌ لَا یَسْتَذِلُّ اللَّهُمَّ مَنْ کَانَ النَّاسُ ثِقَتَهُ وَ رَجَاءَهُ فَأَنْتَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی

اقْدِرْ لِی خَیْرَهَا عَافِیَةً وَ رَضِّنِی بِمَا قَضَیْتَ لِی اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَلْبِسْنِی عَافِیَتَکَ الْحَصِینَةَ وَ إِنِ ابْتَلَیْتَنِی فَصَبِّرْنِی وَ الْعَافِیَةُ أَحَبُّ إِلَیَّ.

**[ترجمه]در این شب نوزدهم، دعاهای هشتاد رکعت را تا پایان صد رکعت ذکر می کنیم و این دعاها را از روی خط جدم ابوجعفر طوسی - رضوان الله علیه - نقل می کنیم تا بدان عمل کنی و دلیلی نداشت که این دعاها را پیش از این ذکر کنیم. لذا آن ها را در اعمال این شب ذکر می کنیم. در حدیث آمده است: این صد رکعت در هر یک از شب های فرد خوانده می شود، به این صورت که در هر رکعت یک سوره حمد و ده بار سوره «قُل هُوَ اللهُ أَحَد» قرائت می شود. بنابراین، اگر توانستی به همین صورت عمل کن و ای بنده بی جان فانی، هر چه می توانی اعمال این شب را مغتنم شمار، زیرا از روزی که به سرای فنا آمده ای، سم فنا به اعضای تو سرایت می کند و پایان کار تو عبارت است از هجوم مرگ و تمام شدن اعمال شایسته ات و این که از اهل قبور فرسوده و مهجور گردی، پس به سوی نیکبختی های جاودانه بشتاب.

پس بیست رکعتی را پیش از این یادآور شدیم، همراه با دعاهای آن به جا آور و در بین هر دو رکعت از این نمازها، تسبیح فاطمه زهرا علیها السلام را بگو، سپس برخیز و هشتاد رکعت باقیمانده را بخوان. بعد از دو رکعت اول بگو:

ای خدایی که بلا و امتحان تو در نزد من زیبا است، ای کسی که از دیر زمان از من گذشته ای، ای خدایی که هیچ چیز از تو بی نیاز نیست، ای کسی که هیچ چیز گریزی از تو ندارد، ای خدایی که بازگشت همه موجودات به سوی تو است، ای آقای من، سرپرستی مرا به عهده گیر و کارم را به مخلوقات شر خود مسپار، تو آفریننده و روزی دهنده منی، ای مولای من، پس مرا ضایع مکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از بهره ورترین بندگان از تمام خیراتی که در این شب فرو فرستاده ای و یا فرو می فرستی، مانند نوری که به وسیله آن هدایت می کنی و رحمتی که می گسترانی و روزی ای که پخش می کنی و رنجوری ای که برطرف و بلایی که رفع و بدیی که دفع می کنی و فتنه ای که بر می گردانی قرار ده و هر چه برای دوستان شایسته ات که مستحق پاداش از نزد تو گردیده و به خشنودی تو از آنان، از عذاب تو ایمن شده اند نوشته ای، برای من نیز بنویس. ای بزرگوار ای بزرگوار ای بزرگوار. بر محمد و آل محمد درود فرست و در گشایش کار آنان شتاب کن و گناهم را بیامرز و کار و کسبم را مبارک گردان و به آن چه روزی ام داده ای قانعم کن و به آن چه از من باز داشته ای فریفته مکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، دستم را به سوی تو بلند کرده ام و به آن چه نزد تو است سخت راغبم، پس ای آقا و مولای من، توبه ام را بپذیر و بر ناتوانی ام رحم کن و مرا بیامرز و بر من رحم آر و برای من از هر خیر بهره ای و به سوی هر خیر راهی قرار ده. خداوندا، از خود بزرگ پنداری و رسوایی در مواقف دنیا و آخرت، به تو پناه می برم. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و گناهان گذشته ام را بیامرز و مرا در مقدار باقی مانده از عمرم از گناه نگاه دار و اسباب طاعتت را در اختیار من بگذار و مرا با آن ها به عمل وادار و اسباب معصیت را از من باز دار و میان من و آن ها حایل شو و من و خانواده و فرزندان و دارایی ام را در سپرده های خود که هرگز ضایع نمی گردد، قرار ده و از آتش جهنم نگاه دار و شّر جنیان و انسان های بد کار و شر هر بدی رسان و شر همه مردم اعم از ناتوان و نیرومند و شرّ هر جنبنده ای را

که تو پیشانی آن را گرفته ای، از من باز دار، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، تو دارای مقام والا و شکوه بزرگ و سخت نیرنگ زن و صاحب بزرگ‌منشی والا و توانمند و چیره ای و رحمتت نزدیک و وعده ات راست است و به پیمانت وفا می کنی و نزدیک و اجابت کننده ای. دعا را می شنوی و توبه را می پذیری و نسبت به آفریده هایت نرم و عذر پذیری و بر هر چه بخواهی توانایی و در جست و جوی هر کس باشی به او می رسی و هر کس را آفریده ای روزی می دهی و در صورت سپاسگزاری از تو، سپاسگزاری می کنی و اگر کسی یادت کند، او را یاد می کنی. پس ای معبود من، من با نیازمندی از تو می خواهم و با ناداری از تو می طلبم و با بیم به درگاه تو تضرع می کنم و با اندوه سخت به درگاه تو می گریم و از تو امید یاری دارم و با تضرع از تو آمرزش می خواهم و با بسندگی به تو، بر تو توکل می کنم و روزی گسترده ات را می طلبم و ای معبود من، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و گناهانم را ببخشایی و عملم را بپذیری و بازگشتم را آسان نمایی و دلم را بگشایی. معبودا، از تو می خواهم که گمانم را راست بگردانی و از خطایم بگذری و از گناهان باز داری. معبودا، ناتوان شده ام و نیرویی ندارم و درمانده ام و قدرتی ندارم. معبودا، با اسراف بر خویشتن و اعتراف به کردار زشتم و در حالی که متذکر غفلت خود هستم و از اعمالی که از من سرزده هراسناکم، به درگاه تو آمده ام، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و از من خشنود شو و همه خواسته هایم اعم از خواسته های دنیا و آخرتم را برآور، ای مهربان ترین مهربانان .

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خدایا، عافیت از گرفتاری سخت و شادی دشمنان و سرنوشت حتمی بد و در رسیدن بدبختی و ضرر در روزی و نیز عافیت از این که مرا به بلایی دچار کنی که توان آن را نداشته باشم یا سرکشی را بر من مسلط کنی یا پرده حرمت مرا بدری یا زشتی ام را بنمایانی یا در روز قیامت، آن گاه که به گذشت و چشم پوشی ات بیشتر از هر وقت دیگر نیازمندم، با قصاص و عوض خواهی از من حساب بکشی. پس به روی گرامی و سخنان کامل تو، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از آزاد و رهاشدگان از آتش جهنم قرار دهی. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا وارد بهشت کن و از ساکنان و آبادکنندگان آن قرار ده. خداوندا، از شعله های سوزان آتش جهنم به تو پناه می برم. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و حج و عمره و روزه داری و پرداخت صدقه برای خشنودی خود را روزی ام کن.

سپس سجده کن و در حال سجده بگو: ای شنوای همه صداها و ای آفریننده جان ها بعد از مرگ و ای کسی که تاریکی ها تو را نمی پوشاند و ای خدایی که صداها بر تو مشتبه نمی گردد و ای خدایی که هیچ چیز تو را از چیز دیگر به خود مشغول نمی کند، به محمد، برترین چیزی را که از تو درخواست نموده و یا برای او درخواست شده و یا خواهد شد، عطا کن و از تو می خواهم که مرا از آزاد و رهاشدگان از آتش جهنم قرار دهی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و عافیت را جامه زیرین و رویین و وسیله نجات من از تمام بدی های روز قیامت قرار ده.

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و پروردگار جهانیانی، تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و بلندپایه و بزرگی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و تو سرافراز و فرزانه ای، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و بسیار آمرزنده و مهربانی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و رحمت گستر و

مهربانی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و خداوندگار روز جزا هستی، و تویی که معبودی جز تو نیست و آغاز آفرینش از تو است و به سوی تو باز می گردد، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و آفریننده بهشت و آتش جهنم هستی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و آفریننده خیر و شر هستی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و پیوسته بوده ای و جاودانه خواهی بود، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و یگانه بی همتا و بی نظیری هستی که نه زاده ای و نه زاده شده ای و هیچ کس همتای تو نیست، و تویی خدایی که مبعودی جز تو نیست و دانای نهان و آشکار و رحمت گر و مهربانی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و پادشاه و بسیار پاکیزه و ایمن و ایمنی بخش و نگاهبان چیره و سرافراز و باشکوه و متکبر هستی، منزه باد خد از آن چه شریک او می گیرند، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و آفریننده و پدیدآورنده و نگارگری و بهترین نام ها از آن تو است و همه موجوداتی که در آسمان ها و زمین وجود دارند، تو را به پاکی می ستایند و تو خدای سرافراز و فرزانه ای هستی، و تویی خدایی که معبودی جز تو نیست و بزرگ‌منشی زیبنده تو است. سپس بر محمد و آل محمد صلوت بفرست و هر دعایی را که دوست داشتی، بکن.

شیخ طوسی به سند خود نقل کرد که امام صادق علیه السلام فرمودند: هر مؤمنی با این کلمات از خدا درخواست کند و با آن ها به درگاه خداوند عزّ و جلّ روی آورد، قطعا خداوند حاجت او را بر می آورد و اگر بدبخت هم باشد، امیدوارم که نیکبخت گردد. این دعا در دو روایت دیگر به غیر از دعاهای ماه رمضان آمده است، با این تفاوت که در آن دو به جای جمله «خالِقُ الخَیر وَ الشَّرِّ» عبارت «مالِکُ الخَیر و الشَّرِّ» آمده است.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام باقر علیه السلام نقل شده است، بخوان: معبودی جز خداوند بردبار و گرامی وجود ندارد، معبودی جز خداوند بلندپایه و بزرگ وجود ندارد، پاکا خدایی که پروردگار آسمان ها و زمین های هفتگانه و پروردگار عرش بزرگ است و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. خداوندا، به سپر مصون و به نیرو و بزرگی و تسلط تو، از تو می خواهم که مرا از شر شیطان رانده شده و شر هر سرکش ستیزه جو به پناه خود در آوری. خدایا، به دوستی ام نسبت به تو و پیامبر و خاندان پیامبرت صلواتک علیه و علیهم از تو خواستارم، ای بهتر از پدر و مادر و همه مردم در نزد من، بهتر از آن چه من برای خود مقرر می کنم و پدر و مادرم برای من مقرر می کنند، مقدر بفرما، زیرا تو بخشنده‌ای هستی که بخل نمی ورزی و بردباری که شتاب نمی کنی و سرافرازی که خوار نمی گردی. خداوندا، هر کس تکیه گاه و امیدش مردم باشد، تو تکیه گاه و امید منی، پس خوش فرجام ترین چیزها را برای من مقدر کن و به آن چه به سرنوشت حتمی خود برای من مقرر نموده ای، خرسندم گردان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و عافیت مصون و محفوظ خود را به من بپوشان و اگر دچار بلا نمودی، شکیبایی ام عطا کن، اگر چه عافیت نزد من محبوب تر است.

**[ترجمه]

أقول

و وجدت فی مجلد عتیق لعل تاریخه أکثر من مائتی سنه و فی أول المجلد أدب الکتاب للصولی و آخره کتاب الجواهر لإبراهیم بن إسحاق الصولی و فیه كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَقُولُ: فِي دُعَائِهِ- اللَّهُمَّ إِنِ ابْتَلَيْتَنِي فَصَبِّرْنِي وَ الْعَافِيَةُ أَحَبُّ إِلَيَّ ثم

تصلی رکعتین.

و تقول مَا رُوِیَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ علیه السلام: اللَّهُمَّ إِنَّکَ أَعْلَمْتَ سَبِیلًا مِنْ سُبُلِکَ فَجَعَلْتَ فِیهِ رِضَاکَ وَ نَدَبْتَ إِلَیْهِ أَوْلِیَاءَکَ وَ جَعَلْتَهُ أَشْرَفَ سُبُلِکَ عِنْدَکَ ثَوَاباً وَ أَکْرَمَهَا لَدَیْکَ مَآباً وَ أَحَبَّهَا إِلَیْکَ مَسْلَکاً ثُمَّ اشْتَرَیْتَ فِیهِ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ أَنْفُسَهُمْ وَ أَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّهَ یُقَاتِلُونَ فِی سَبِیلِکَ فَیَقْتُلُونَ وَ یُقْتَلُونَ وَعْداً عَلَیْکَ حَقّاً فِی التَّوْرَاهِ وَ الْإِنْجِیلِ وَ الْفُرْقَانِ فَاجْعَلْنِی مِمَّنِ اشْتَرَی فِیهِ مِنْکَ نَفْسَهُ ثُمَّ وَفَی لَکَ بِبَیْعَتِهِ الَّذِی بَایَعَکَ عَلَیْهِ غَیْرَ نَاکِثٍ وَ لَا نَاقِضٍ عَهْداً وَ لَا مُبَدِّلٍ تَبْدِیلًا إِلَّا اسْتِنْجَازاً لِوَعْدِکَ وَ اسْتِیجَاباً لِمَحَبَّتِکَ وَ تَقَرُّباً بِهِ إِلَیْکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْهُ خَاتِمَهَ عَمَلِی وَ ارْزُقْنِی فِیهِ لَکَ وَ بِکَ مِنَ الْوَفَاءِ مَشْهَداً تُوجِبُ لِی بِهِ الرِّضَا وَ تَحُطُّ عَنِّی بِهِ الْخَطَایَا اجْعَلْنِی فِی الْأَحْیَاءِ الْمَرْزُوقِینَ بِأَیْدِی الْعُدَاهِ الْعُصَاهِ تَحْتَ لِوَاءِ الْحَقِّ وَ رَایَهِ الْهُدَی مَاضٍ عَلَی نُصْرَتِهِمْ قُدُماً غَیْرَ مُوَلٍّ دُبُراً وَ لَا مُحْدِثٍ شَکّاً أَعُوذُ بِکَ عِنْدَ ذَلِکَ مِنَ الذَّنْبِ الْمُحِیطِ لِلْأَعْمَالِ.

ثم تصلی رکعتین و تقول مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیهم السلام: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتِی لَا تُنَالُ مِنْکَ إِلَّا بِالرِّضَا وَ الْخُرُوجَ مِنْ مَعَاصِیکَ وَ الدُّخُولَ فِی کُلِّ مَا یُرْضِیکَ وَ نَجَاهً مِنْ کُلِّ وَرْطَهٍ وَ الْمَخْرَجَ مِنْ کُلِّ کِبْرٍ وَ الْعَفْوَ عَنْ کُلِّ سَیِّئَهٍ یَأْتِی بِهَا مِنِّی عَمْدٌ أَوْ زَلَّ بِهَا خَطَأٌ أَوْ خَطَرَتْ بِهَا مِنِّی خَطَرَاتٌ نَسِیتُ أَنْ أَسْأَلَکَ خَوْفاً تُعِینُنِی بِهِ عَلَی حُدُودِ رِضَاکَ وَ أَسْأَلُکَ الْأَخْذَ بِأَحْسَنِ

مَا أَعْلَمُ وَ التَّرْکَ لِشَرٍّ مَا أَعْلَمُ وَ الْعِصْمَهَ مِنْ أَنْ أَعْصِیَ وَ أَنَا أَعْلَمُ أَوْ أَخْطِئَ مِنْ حَیْثُ لَا أَعْلَمُ وَ أَسْأَلُکَ السَّعَهَ فِی الرِّزْقِ وَ الزُّهْدَ فِیمَا هُوَ وَبَالٌ وَ أَسْأَلُکَ الْمَخْرَجَ بِالْبَیَانِ مِنْ کُلِّ شُبْهَهٍ وَ الْفَلْجَ بِالصَّوَابِ فِی کُلِّ حُجَّهٍ وَ الصِّدْقَ فِیمَا عَلَیَّ وَ لِی وَ ذَلِّلْنِی بِإِعْطَاءِ النَّصَفِ مِنْ نَفْسِی فِی جَمِیعِ الْمَوَاطِنِ فِی الرِّضَا وَ السَّخَطِ وَ التَّوَاضُعَ وَ الْقَصْدِ وَ تَرْکِ قَلِیلِ الْبَغْیِ وَ کَثِیرِهِ فِی الْقَوْلِ مِنِّی وَ الْفِعْلِ وَ أَسْأَلُکَ تَمَامَ عَافِیَهِ النِّعْمَهِ فِی جَمِیعِ الْأَشْیَاءِ وَ الشُّکْرَ بِهَا حَتَّی تَرْضَی وَ بَعْدَ الرِّضَا وَ الْخِیَرَهَ فِیمَا یَکُونُ فِیهِ الْخِیَرَهُ بِمَیْسُورِ جَمِیعِ الْأُمُورِ- لَا بِمَعْسُورِهَا یَا کَرِیمُ ثم تصلی رکعتین.

و تقول مَا رُوِیَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ علیه السلام: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی أَطْیَبِ الْمُرْسَلِینَ- مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُنْتَجَبِ الْفَاتِقِ الرَّاتِقِ اللَّهُمَّ فَخُصَّ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله بِالذِّکْرِ الْمَحْمُودِ وَ الْحَوْضِ الْمَوْرُودِ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ الْوَسِیلَهَ وَ الرِّفْعَهَ وَ الْفَضِیلَهَ وَ فِی الْمُصْطَفَیْنَ مَحَبَّتَهُ وَ فِی عِلِّیِّینَ دَرَجَتَهُ وَ فِی الْمُقَرَّبِینَ کَرَامَتَهُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ مِنْ کُلِّ کَرَامَهٍ أَفْضَلَ تِلْکَ الْکَرَامَهِ وَ مِنْ کُلِّ نَعِیمٍ أَوْسَعَ ذَلِکَ النَّعِیمِ وَ مِنْ کُلِّ عَطَاءٍ أَجْزَلَ ذَلِکَ الْعَطَاءِ وَ مِنْ کُلِّ یُسْرٍ أَیْسَرَ ذَلِکَ الْیُسْرِ وَ مِنْ کُلِّ قِسْمٍ أَوْفَرَ ذَلِکَ الْقِسْمِ حَتَّی لَا یَکُونَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَقْرَبَ مِنْهُ مَجْلِساً وَ لَا أَرْفَعَ مِنْهُ عِنْدَکَ ذِکْراً وَ مَنْزِلَهً وَ لَا أَعْظَمَ عَلَیْکَ حَقّاً وَ لَا أَقْرَبَ وَسِیلَهً مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ إِمَامِ الْخَیْرِ وَ قَائِدِهِ وَ الدَّاعِی إِلَیْهِ وَ الْبَرَکَهِ عَلَی جَمِیعِ الْعِبَادِ وَ الْبِلَادِ وَ رَحْمَهٍ لِلْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ اجْمَعْ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ فِی بَرْدِ الْعَیْشِ وَ بَرْدِ الرَّوْحِ وَ قَرَارِ النِّعْمَهِ وَ شُهُودِ الْأَنْفُسِ وَ مُنَی الشَّهَوَاتِ وَ نَعِیمِ اللَّذَّاتِ وَ رَجَاءِ الْفَضِیلَهِ وَ شُهُودِ الطُّمَأْنِینَهِ وَ سُؤْدُدِ الْکَرَامَهِ وَ قُرَّهِ الْعَیْنِ وَ نَضْرَهِ النَّعِیمِ وَ بَهْجَهٍ لَا تُشْبِهُ بَهَجَاتِ الدُّنْیَا نَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ الرِّسَالَهَ وَ أَدَّی النَّصِیحَهَ وَ اجْتَهَدَ لِلْأُمَّهِ وَ أُوذِیَ فِی جَنْبِکَ وَ جَاهَدَ فِی سَبِیلِکَ وَ عَبَدَکَ حَتَّی أَتَاهُ الْیَقِینُ فَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَیْکَ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ.

اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَ رَبَّ الرُّکْنِ وَ الْمَقَامِ وَ رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَ رَبَّ الْحِلِّ وَ الْحَرَامِ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ عَنَّا السَّلَامَ اللَّهُمَّ صَلِ

عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَ رُسُلِكَ أَجْمَعِينَ وَ صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى الْحَفَظَهِ الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ وَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ أَهْلِ الْأَرَضِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَجْمَعِينَ.

فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الدُّعَاءِ سَجَدْتَ وَ قُلْتَ اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَ بِكَ اعْتَصَمْتُ وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي وَ أَنْتَ رَجَائِي اللَّهُمَّ فَاكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي وَ مَا لَا يُهِمُّنِي وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي عَزَّ جَارُكَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَ لَا إِلَهَ غَيْرُكَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَيْ ءٍ زَحْزَحَ بَيْنِي وَ بَيْنَكَ أَوْ صَرَفَ بِهِ عَنِّي وَجْهَكَ الْكَرِيمَ أَوْ نَقَصَ بِهِ مِنْ حَظِّي عِنْدَكَ اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ وَفِّقْنِي لِكُلِّ شَيْ ءٍ يُرْضِيكَ عَنِّي وَ يُقَرِّبُنِي إِلَيْكَ وَ ارْفَعْ دَرَجَتِي عِنْدَكَ وَ أَعْظِمْ حَظِّي وَ أَحْسِنْ مَثْوَايَ وَ ثَبِّتْنِي بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاهِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَهِ وَ وَفِّقْنِي لِكُلِّ خَيْرٍ وَ مَقَامٍ مَحْمُودٍ تُحِبُّ أَنْ تُدْعَى فِيهِ بِأَسْمَائِكَ وَ تُسْأَلَ فِيهِ مِنْ عَطَائِكَ رَبِّ لَا تَكْشِفْ عَنِّي سِتْرَكَ وَ لَا تُبْدِ عَوْرَتِي لِلْعَالَمِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَهِ فِي السُّعَدَاءِ حَتَّى تُتِمَّ الدُّعَاءَ-(۱)

ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي فِي كُلِّ كَرْبٍ وَ أَنْتَ لِي فِي كُلِّ شَدِيدَهٍ وَ أَنْتَ لِي فِي كُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِي ثِقَهٌ وَ عُدَّهٌ كَمْ مِنْ كَرْبٍ يَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤَادُ وَ تَقِلُّ فِيهِ الْحِيلَهُ وَ يَخْذُلُ عَنْهُ الْقَرِيبُ وَ يَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ وَ تُعْيِينِي فِيهِ الْأُمُورُ أَنْزَلْتُهُ بِكَ وَ شَكَوْتُهُ إِلَيْكَ رَاغِباً إِلَيْكَ فِيهِ عَمَّنْ سِوَاكَ فَفَرَّجْتَهُ وَ كَشَفْتَهُ وَ كَفَيْتَنِيهِ فَأَنْتَ وَلِيُّ كُلِّ نِعْمَهٍ وَ

۱- ۱. تمامه هكذا:« و روحى مع الشهداء، و احسانى فى عليين، و إساءتى مغفوره و أن تهب لى يقينا تباشر به قلبى، و ايمانا يذهب الشك عنى، و ترضينى بما قسمت لى، و آتنى فى الدنيا حسنه و فى الآخره حسنه و قنى عذاب النار، و ارزقنى فيها ذكرك و شكرك و الرغبه إليك و التوبه و الانابه و التوفيق لما وفقت له محمّدا و آل محمّد صلواتك عليه و عليهم و السلام عليه و عليهم و رحمه اللّه و بركاته» و قد مر فى مواضع كثيره.

صَاحِبُ كُلِّ حَاجَةٍ وَ مُنْتَهَى كُلِّ رَغْبَةٍ لَكَ الْحَمْدُ كَثِيراً وَ لَكَ الْمَنُّ فَاضِلًا.

رَوَى هَذَا الدُّعَاءَ ابْنُ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله يَوْمَ الْأَحْزَابِ- اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي إِلَى تَمَامِ الدُّعَاءِ.

ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ وَ سَتَرَ الْقَبِيحَ يَا مَنْ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ وَ لَمْ يُؤَاخِذْ بِالْجَرِيرَةِ يَا عَظِيمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ يَا صَاحِبَ كُلِّ نَجْوَى وَ مُنْتَهَى كُلِّ شَكْوَى يَا مُقِيلَ الْعَثَرَاتِ يَا كَرِيمَ الصَّفْحِ يَا عَظِيمَ الْمَنِّ يَا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا يَا رَبَّاهْ يَا سَيِّدَاهْ يَا أَمَلَاهْ يَا غَايَةَ رَغْبَتِي أَسْأَلُكَ بِكَ يَا اللَّهُ أَنْ لَا تُشَوِّهَ خَلْقِي بِالنَّارِ وَ أَنْ تَقْضِيَ لِي حَوَائِجَ آخِرَتِي وَ دُنْيَايَ وَ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا وَ تُصَلِّي عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَدْعُو بِمَا بَدَا لَكَ ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ خَلَقْتَنِي فَأَمَرْتَنِي وَ نَهَيْتَنِي وَ رَغَّبْتَنِي فِي ثَوَابِ مَا بِهِ أَمَرْتَنِي وَ رَهَّبْتَنِي عِقَابَ مَا عَنْهُ نَهَيْتَنِي وَ جَعَلْتَ لِي عَدُوّاً يَكِيدُنِي وَ سَلَّطْتَهُ مِنِّي عَلَى مَا لَمْ تُسَلِّطْنِي عَلَيْهِ مِنْهُ فَأَسْكَنْتَهُ صَدْرِي وَ أَجْرَيْتَهُ مَجْرَى الدَّمِ مِنِّي لَا يَغْفُلُ إِنْ غَفَلْتُ وَ لَا يَنْسَى إِنْ نَسِيتُ يُؤْمِنُنِي عَذَابَكَ وَ يُخَوِّفُنِي بِغَيْرِكَ إِنْ هَمَمْتُ بِفَاحِشَةٍ شَجَّعَنِي وَ إِنْ هَمَمْتُ بِصَالِحٍ ثَبَّطَنِي وَ يَنْصِبُ لِي بِالشَّهَوَاتِ وَ يَعْرِضُ لِي بِهَا إِنْ وَعَدَنِي كَذَبَنِي وَ إِنْ مَنَّانِي قَنَّطَنِي وَ إِنِ اتَّبَعْتُ هَوَاهُ أَضَلَّنِي وَ إِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُ يَسْتَزِلَّنِي وَ إِنْ لَا تُفْلِتْنِي مِنْ حَبَائِلِهِ يَصُدَّنِي وَ إِلَّا تَعْصِمْنِي مِنْهُ يَفْتِنِّي اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْهَرْ سُلْطَانَهُ عَنِّي بِسُلْطَانِكَ عَلَيْهِ حَتَّى تَحْبِسَهُ عَنِّي بِكَثْرَةِ الدُّعَاءِ لَكَ مِنِّي فَأَفُوزَ فِي الْمَعْصُومِينَ مِنْهُ بِكَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ.

روى هذا الدعاء و الذى قبله عن أبى عبد الله عليه السلام ثم تصلى ركعتين و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: يَا أَجْوَدَ مَنْ أَعْطَى وَ يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَ يَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ يَا مَنْ لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا وَلَداً يَا مَنْ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ وَ يَقْضِي مَا أَحَبَّ يَا مَنْ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ يَا مَنْ هُوَ

بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى يَا مَنْ لَيسَ كَمِثْلِهِ شَيْ ءٌ يَا سَمِيعُ يَا بَصِيرُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ مَا أَكُفُّ بِهِ وَجْهِي وَ أُؤَدِّي بِهِ عَنْ أَمَانَتِي وَ أَصِلُ بِهِ رَحِمِي وَ يَكُونُ عَوْناً لِي عَلَى الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ ثم تصلی رکعتين.

و تقول مَا رُوِيَ عَنِ الرِّضَا عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الْأَوَّلِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الْآخِرِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فِي النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صلی الله عليه و آله الْوَسِيلَةَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِيلَةَ وَ الدَّرَجَةَ الْكَبِيرَةَ اللَّهُمَّ إِنِّي آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صلی الله عليه و آله وَ لَمْ أَرَهُ فَلَا تَحْرِمْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رُؤْيَتَهُ وَ ارْزُقْنِي صُحْبَتَهُ وَ تَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ وَ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِهِ مَشْرَباً رَوِيّاً لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَداً- إِنَّكَ على كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ كَمَا آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ لَمْ أَرَهُ فَعَرِّفْنِي فِي الْجِنَانِ وَجْهَهُ اللَّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنِّي تَحِيَّةً كَثِيرَةً وَ سَلَاماً ثُمَّ ادْعُ بِمَا بَدَا لَكَ ثُمَّ اسْجُدْ وَ قُلْ فِي سُجُودِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا سَامِعَ كُلِّ صَوْتٍ وَ يَا بَارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ يَا مَنْ لَا تَغْشَاهُ الظُّلُمَاتُ وَ لَا تَتَشَابَهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ وَ لَا تُغَلِّطُهُ الْحَاجَاتُ يَا مَنْ لَا يَنْسَى شَيْئاً لِشَيْ ءٍ وَ لَا يَشْغَلُهُ شَيْ ءٌ عَنْ شَيْ ءٍ أَعْطِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَفْضَلَ مَا سَأَلُوا وَ خَيْرَ مَا سَأَلُوكَ وَ خَيْرَ مَا سُئِلْتَ لَهُمْ وَ خَيْرَ مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثم ارفع رأسک و ادع بما أحببت ثم تصلی رکعتين.

و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله عليه و آله: اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ اللَّهُمَّ لَا هَادِيَ لِمَنْ أَضْلَلْتَ وَ لَا مُضِلَّ لِمَا هَدَيْتَ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَ لَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ اللَّهُمَّ لَا قَابِضَ لِمَا بَسَطْتَ وَ لَا بَاسِطَ لِمَا قَبَضْتَ اللَّهُمَّ لَا مُقَدِّمَ لِمَا أَخَّرْتَ وَ لَا مُؤَخِّرَ لِمَا قَدَّمْتَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْحَلِيمُ فَلَا تَجْهَلُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْجَوَادُ فَلَا تَبْخَلُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْعَزِيزُ فَلَا تُسْتَذَلُّ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَنِيعُ فَلَا تُرَامُ اللَّهُمَّ أَنْتَ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ و ادع بما شئت.

ثم تصلی رکعتين و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ

الْعَافِيَهَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ وَ دَرَكِ الشَّقَاءِ وَ مِنَ الضَّرَرِ فِي الْمَعِيشَهِ وَ أَنْ تَبْتَلِيَنِي بِبَلَاءٍ لَا طَاقَهَ لِي بِهِ أَوْ تُسَلِّطَ عَلَيَّ طَاغِياً أَوْ تَهْتِكَ لِي سِتْراً أَوْ تُبْدِيَ لِي عَوْرَهً أَوْ تُحَاسِبَنِي يَوْمَ الْقِيَامَهِ مُنَاقِشاً أَحْوَجَ مَا أَكُونُ إِلَى عَفْوِكَ وَ تَجَاوُزِكَ عَنِّي فِيمَا سَلَفَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْكَرِيمِ وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ عُتَقَائِكَ وَ طُلَقَائِكَ مِنَ النَّارِ.

ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ يَا اللَّهُ لَيْسَ يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ وَ لَا يُنْجِي مِنْ عَذَابِكَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَيْكَ فَهَبْ لِي يَا إِلَهِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَهً تُغْنِينِي بِهَا عَنْ رَحْمَهِ مَنْ سِوَاكَ بِالْقُدْرَهِ الَّتِي تُحْيِي بِهَا مَيْتَ الْبِلَادِ وَ بِهَا تَنْشُرُ مَيْتَ الْعِبَادِ وَ لَا تُهْلِكْنِي غَمّاً حَتَّى تَغْفِرَ لِي وَ تَرْحَمَنِي وَ تُعَرِّفَنِي الِاسْتِجَابَهَ فِي دُعَائِي وَ أَذِقْنِي طَعْمَ الْعَافِيَهِ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ لَا تُمَكِّنْهُ مِنْ رَقَبَتِي اللَّهُمَّ إِنْ وَضَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُنِي وَ إِنْ رَفَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضَعُنِي وَ إِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَحُولُ بَيْنَكَ وَ بَيْنِي أَوْ يَتَعَرَّضُ لَكَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِي فَقَدْ عَلِمْتُ يَا إِلَهِي أَنْ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ وَ لَا فِي نَقِمَتِكَ عَجَلَهٌ إِنَّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ وَ إِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ وَ قَدْ تَعَالَيْتَ يَا إِلَهِي عَنْ ذَلِكَ عُلُوّاً كَبِيراً فَلَا تَجْعَلْنِي لِلْبَلَاءِ غَرَضاً وَ لَا لِنَقِمَتِكَ نَصَباً وَ مَهِّلْنِي وَ نَفِّسْنِي وَ أَقِلْنِي عَثْرَتِي وَ لَا تُتْبِعْنِي بِبَلَاءٍ عَلَى أَثَرِ بَلَاءٍ فَقَدْ تَرَى ضَعْفِي وَ قِلَّهَ حِيلَتِي أَسْتَجِيرُ بِكَ اللَّهُمَّ فَأَجِرْنِي وَ أَسْتَعِيذُ بِكَ مِنَ النَّارِ فَأَعِذْنِي وَ أَسْأَلُكَ الْجَنَّهَ فَلَا تَحْرِمْنِي ثم تصلى ركعتين.

و تقول بعدهما مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عليه السلام: اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَ لَا أَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاكَ وَ لَا أُشْرِكُ بِكَ شَيْئاً اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ وَ ارْحَمْ إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَ مَا أَخَّرْتُ وَ أَعْلَنْتُ وَ أَسْرَرْتُ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي وَ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَ أَنْتَ الْمُؤَخِّرُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ دُلَّنِي عَلَى الْعَدْلِ وَ الْهُدَى وَ الصَّوَابِ وَ قِوَامِ الدِّينِ اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنِي هَادِياً مَهْدِيّاً رَاضِياً مَرْضِيّاً غَيْرَ ضَالٍّ وَ لَا

مُضِلٍّ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبَّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ اكْفِنِى الْمُهِمَّ مِنْ أَمْرِى بِمَا شِئْتَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ادْعُ بِمَا أَحْبَبْتَ.

ثُمَّ تُصَلِّى رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنَّ عَفْوَكَ عَنْ ذَنْبِى وَ تَجَاوُزَكَ عَنْ خَطِيئَتِى وَ صَفْحَكَ عَنْ ظُلْمِى وَ سَتْرَكَ عَلَى قَبِيحِ عَمَلِى وَ حِلْمَكَ عَنْ كَثِيرِ جُرْمِى عِنْدَ مَا كَانَ مِنْ خَطَئِى وَ عَمْدِى أَطْمَعَنِى فِى أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْكَ الَّذِى رَزَقْتَنِى مِنْ رَحْمَتِكَ وَ أَرَيْتَنِى مِنْ قُدْرَتِكَ وَ عَرَّفْتَنِى مِنْ إِجَابَتِكَ فَصِرْتُ أَدْعُوكَ آمِناً وَ أَسْأَلُكَ مُسْتَأْنِساً لَا خَائِفاً وَ لَا وَجِلًا مُدِلًّا عَلَيْكَ فِيمَا قَصَدْتُ فِيهِ إِلَيْكَ فَإِنْ أَبْطَأَ عَنِّى عَتَبْتُ بِجَهْلِى عَلَيْكَ وَ لَعَلَّ الَّذِى أَبْطَأَ عَنِّى هُوَ خَيْرٌ لِى لِعِلْمِكَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ فَلَمْ أَرَ مَوْلًى كَرِيماً أَصْبَرَ عَلَى عَبْدٍ لَئِيمٍ مِنْكَ عَلَيَّ يَا رَبِّ إِنَّكَ تَدْعُونِى فَأُوَلِّى عَنْكَ وَ تَتَحَبَّبُ إِلَيَّ فَأَتَبَغَّضُ إِلَيْكَ وَ تَتَوَدَّدُ إِلَيَّ فَلَا أَقْبَلُ مِنْكَ كَأَنَّ لِيَ التَّطَوُّلَ عَلَيْكَ ثُمَّ لَمْ يَمْنَعْكَ ذَلِكَ مِنَ الرَّحْمَهِ لِى وَ الْإِحْسَانِ إِلَيَّ وَ التَّفَضُّلِ عَلَيَّ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ فَارْحَمْ عَبْدَكَ الْجَاهِلَ وَ جُدْ عَلَيْهِ بِفَضْلِ إِحْسَانِكَ إِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ و ادع بما أحببت فإذا فرغت من الدعاء فاسجد و قل فى سجودك- يَا كَائِناً قَبْلَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ يَا كَائِناً بَعْدَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ يَا مُكَوِّنَ كُلِّ شَيْ ءٍ لَا تَفْضَحْنِى فَإِنَّكَ بِى عَالِمٌ وَ لَا تُعَذِّبْنِى فَإِنَّكَ عَلَيَّ قَادِرٌ اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ مِنَ الْعَذَابِ (۱) عِنْدَ الْمَوْتِ وَ مِنْ سُوءِ الْمَرْجِعِ فِى الْقُبُورِ وَ مِنَ النَّدَامَهِ يَوْمَ الْقِيَامَهِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ عِيشَةً هَنِيئَةً وَ مِيتَةً سَوِيَّةً وَ مُنْقَلَباً كَرِيماً غَيْرَ مُخْزٍ وَ لَا فَاضِحٍ ثم ارفع رأسك من السجود و ادع بما شئت ثم تصلى ركعتين.

و تقول مَا رُوِىَ عَنْ أَحَدِهِمَا عليهما السلام: اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ إِنِّى سَائِلٌ فَقِيرٌ وَ خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ وَ تَائِبٌ مُسْتَغْفِرٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِى ذُنُوبِى كُلَّهَا قَدِيمَهَا وَ حَدِيثَهَا وَ كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ اللَّهُمَّ لَا تُجْهِدْ بَلَائِى وَ لَا تُشْمِتْ بِى أَعْدَائِى فَإِنَّهُ لَا رَافِعَ وَ لَا مَانِعَ إِلَّا أَنْتَ ثم تصلى ركعتين.

و تقول مَا رُوِىَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ

۱- ۱. فى المصدر المطبوع: من العديله.

إِيمَاناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ یَقِیناً حَتَّی أَعْلَمَ أَنَّهُ لَنْ یُصِیبَنِی إِلَّا مَا کَتَبْتَ لِی وَ الرِّضَا بِمَا قَسَمْتَ لِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ نَفْساً طَیِّبَهً تُؤْمِنُ بِلِقَائِکَ وَ تَقْنَعُ بِعَطَائِکَ وَ تَرْضَی بِقَضَائِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ إِیمَاناً لَا أَجَلَ لَهُ دُونَ لِقَائِکَ تَوَلَّنِی مَا أَبْقَیْتَنِی عَلَیْهِ وَ تُحْیِینِی مَا أَحْیَیْتَنِی عَلَیْهِ وَ تَوَفَّانِی إِذَا تَوَفَّیْتَنِی عَلَیْهِ وَ تَبْعَثُنِی إِذَا بَعَثْتَنِی عَلَیْهِ وَ تُبْرِئُ بِهِ صَدْرِی مِنَ الشَّکِّ وَ الرَّیْبِ فِی دِینِی ثم تصلی رکعتین.

و تقول مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا عَالِمُ یَا عَلِیمُ یَا قَادِرُ یَا قَاهِرُ یَا خَبِیرُ یَا لَطِیفُ یَا اللَّهُ یَا رَبَّاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا مَوْلَایَاهْ یَا رَجَایَاهْ فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُکَ نَفْحَهً مِنْ نَفَحَاتِکَ کَرِیمَهً رَحِیمَهً تَلُمُّ بِهَا شَعْثِی وَ تُصْلِحُ بِهَا شَأْنِی وَ تَقْضِی بِهَا دَیْنِی وَ تَنْعَشُنِی بِهَا وَ عِیَالِی وَ تُغْنِینِی بِهَا عَمَّنْ سِوَاکَ یَا مَنْ هُوَ خَیْرٌ لِی مِنْ أَبِی وَ أُمِّی وَ مِنَ النَّاسِ أَجْمَعِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ ذَلِکَ بِیَ السَّاعَهَ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ- اللَّهُمَّ إِنَّ الِاسْتِغْفَارَ مَعَ الْإِصْرَارِ لُؤْمٌ وَ تَرْکِیَ الِاسْتِغْفَارَ مَعَ مَعْرِفَتِی بِکَرَمِکَ عَجْزٌ فَکَمْ تَتَحَبَّبُ إِلَیَّ بِالنِّعَمِ مَعَ غِنَاکَ عَنِّی وَ أَتَبَغَّضُ إِلَیْکَ بِالْمَعَاصِی مَعَ فَقْرِی إِلَیْکَ یَا مَنْ إِذَا وَعَدَ وَفَی وَ إِذَا تَوَعَّدَ عَفَا صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی أَوْلَی الْأَمْرَیْنِ بِکَ فَإِنَّ مِنْ شَأْنِکَ الْعَفْوَ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحُرْمَهِ مَنْ عَاذَ بِذِمَّتِکَ وَ لَجَأَ إِلَی عِزِّکَ وَ اسْتَظَلَّ بِفَیْئِکَ وَ اعْتَصَمَ بِحَبْلِکَ یَا جَزِیلَ الْعَطَایَا یَا فَکَّاکَ الْأُسَارَی یَا مَنْ سَمَّی نَفْسَهُ مِنْ جُودِهِ الْوَهَّابَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لِی یَا مَوْلَایَ مِنْ أَمْرِی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ رِزْقاً وَاسِعاً کَیْفَ تَشَاءُ وَ أَنَّی شِئْتَ وَ بِمَا شِئْتَ وَ حَیْثُ شِئْتَ فَإِنَّهُ یَکُونُ مَا شِئْتَ إِذَا شِئْتَ کَیْفَ شِئْتَ ثم تصلی رکعتین.

و تقول مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فِی سُرَادِقِ الْمَجْدِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فِی سُرَادِقِ الْبَهَاءِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فِی سُرَادِقِ الْعَظَمَهِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فِی سُرَادِقِ الْجَلَالِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ فِی سُرَادِقِ الْعِزَّهِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْتُوبِ

فِی سُرَادِقِ السَّرَائِرِ السَّابِقِ الْفَائِقِ الْحَسَنِ النَّضِیرِ وَ رَبِّ الْمَلَائِکَهِ الثَّمَانِیَهِ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ وَ بِالْعَیْنِ الَّتِی لَا تَنَامُ وَ بِالاسْمِ الْأَکْبَرِ الْأَکْبَرِ الْأَکْبَرِ وَ بِالاسْمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْمُحِیطِ بِمَلَکُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ بِالاسْمِ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ بِالاسْمِ الَّذِی أَشْرَقَتْ بِهِ الشَّمْسُ وَ أَضَاءَ بِهِ الْقَمَرُ وَ سُجِّرَتْ بِهِ الْبِحَارُ وَ نُصِبَتْ بِهِ الْجِبَالُ وَ بِالاسْمِ الَّذِی قَامَ بِهِ الْعَرْشُ وَ الْکُرْسِیُّ وَ بِأَسْمَائِکَ الْمُکَرَّمَاتِ الْمُقَدَّسَاتِ الْمَکْنُونَاتِ الْمَخْزُونَاتِ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ أَسْأَلُکَ بِذَلِکَ کُلِّهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ و تدعو بما أحببت فإذا فرغت من الدعاء فاسجد و قل فی سجودک- سَجَدَ وَجْهِیَ اللَّئِیمُ لِوَجْهِ رَبِّیَ الْکَرِیمِ سَجَدَ وَجْهِیَ الْحَقِیرُ لِوَجْهِ رَبِّیَ الْعَزِیزِ الْکَرِیمِ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ بِکَرَمِکَ وَ جُودِکَ اغْفِرْ لِی ظُلْمِی وَ جُرْمِی وَ إِسْرَافِی عَلَی نَفْسِی ثم ارفع رأسک و ادع بما أحببت.

ثم تصلی رکعتین و تقول مَا رُوِیَ عَنْ أَحَدِهِمَا علیهما السلام: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحَامِدِکَ کُلِّهَا عَلَی نَعْمَائِکَ کُلِّهَا حَتَّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ إِلَی مَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَکَ وَ خَیْرَ مَا أَرْجُو وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا أَحْذَرُ وَ مِنْ شَرِّ مَا لَا أَحْذَرُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَوْسِعْ لِی فِی رِزْقِی وَ امْدُدْ لِی فِی عُمُرِی وَ اغْفِرْ لِی ذَنْبِی وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِینِکَ وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْیَتِکَ مَا یَحُولُ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ مَعَاصِیکَ وَ مِنْ طَاعَتِکَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتَکَ وَ مِنَ الْیَقِینِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَیْنَا مُصِیبَاتِ الدُّنْیَا وَ مَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَ أَبْصَارِنَا وَ انْصُرْنَا عَلَی مَنْ عَادَانَا وَ لَا تَجْعَلْ مُصِیبَتَنَا فِی دِینِنَا وَ لَا تَجْعَلِ الدُّنْیَا أَکْبَرَ هَمِّنَا وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَیْنَا مَنْ لَا یَرْحَمُنَا ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ- إِلَهِی ذُنُوبِی تُخَوِّفُنِی مِنْکَ وَ جُودُکَ یُبَشِّرُنِی عَنْکَ فَأَخْرِجْنِی بِالْخَوْفِ مِنَ الْخَطَایَا وَ أَوْصِلْنِی بِجُودِکَ إِلَی الْعَطَایَا حَتَّی أَکُونَ غَداً فِی الْقِیَامَهِ عَتِیقَ کَرَمِکَ کَمَا کُنْتُ فِی الدُّنْیَا رَبِیبَ نِعَمِکَ فَلَیْسَ مَا تَبْذُلُهُ غَداً

مِنَ النَّجَاءِ بِأَعْظَمَ مِمَّا قَدْ مَنَحْتَهُ الْيَوْمَ مِنَ الرَّجَاءِ وَ مَتَى خَابَ فِي فِنَائِكَ آمِلٌ أَمْ مَتَى انْصَرَفَ بِالرَّدِّ عَنْكَ سَائِلٌ إِلَهِي مَا دَعَاكَ مَنْ لَمْ تُجِبْهُ لِأَنَّكَ قُلْتَ- ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ وَ أَنْتَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا إِلَهِي وَ اسْتَجِبْ دُعَائِي ثم تصلي ركعتين.

و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي الْمَوْتِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى سَكَرَاتِ الْمَوْتِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى غَمِّ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ضِيقِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ظُلْمَهِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى وَحْشَهِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى أَهْوَالِ يَوْمِ الْقِيَامَهِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي طُولِ يَوْمِ الْقِيَامَهِ اللَّهُمَّ زَوِّجْنِي مِنَ الْحُورِ الْعِينِ- ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ لَا بُدَّ مِنْ أَمْرِكَ وَ لَا بُدَّ مِنْ قَدَرِكَ وَ لَا بُدَّ مِنْ قَضَائِكَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِكَ اللَّهُمَّ فَمَا قَضَيْتَ عَلَيْنَا مِنْ قَضَاءٍ أَوْ قَدَّرْتَ عَلَيْنَا مِنْ قَدَرٍ فَأَعْطِنَا مَعَهُ صَبْراً يَقْهَرُهُ وَ يَدْمَغُهُ وَ اجْعَلْهُ لَنَا صَاعِداً فِي رِضْوَانِكَ يُنْمِي فِي حَسَنَاتِنَا وَ تَفْضِيلِنَا وَ سُؤْدُدِنَا وَ شَرَفِنَا وَ مَجْدِنَا وَ نَعْمَائِنَا وَ كَرَامَتِنَا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ لَا تَنْقُصْ مِنْ حَسَنَاتِنَا اللَّهُمَّ وَ مَا أَعْطَيْتَنَا مِنْ عَطَاءٍ أَوْ فَضَّلْتَنَا بِهِ مِنْ فَضِيلَهٍ أَوْ أَكْرَمْتَنَا بِهِ مِنْ كَرَامَهٍ فَأَعْطِنَا مَعَهُ شُكْراً يَقْهَرُهُ وَ يَدْمَغُهُ وَ اجْعَلْهُ لَنَا صَاعِداً فِي رِضْوَانِكَ وَ فِي حَسَنَاتِنَا وَ سُؤْدُدِنَا وَ شَرَفِنَا وَ نَعْمَائِكَ وَ كَرَامَتِكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ لَنَا أَشَراً وَ لَا بَطَراً وَ لَا فِتْنَهً وَ لَا مَقْتاً وَ لَا عَذَاباً وَ لَا خِزْياً فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ عَثْرَهِ اللِّسَانِ وَ سُوءِ الْمَقَامِ وَ خِفَّهِ الْمِيزَانِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَقِّنَا حَسَنَاتِنَا فِي الْمَمَاتِ وَ لَا تُرِنَا أَعْمَالَنَا عَلَيْنَا حَسَرَاتٍ وَ لَا تُخْزِنَا عِنْدَ لِقَائِكَ وَ لَا تَفْضَحْنَا بِسَيِّئَاتِنَا يَوْمَ نَلْقَاكَ وَ اجْعَلْ قُلُوبَنَا تَذْكُرُكَ وَ لَا تَنْسَاكَ وَ تَخْشَاكَ كَأَنَّهَا تَرَاكَ حَتَّى تَلْقَاكَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ بَدِّلْ سَيِّئَاتِنَا حَسَنَاتٍ وَ اجْعَلْ حَسَنَاتِنَا دَرَجَاتٍ وَ اجْعَلْ دَرَجَاتِنَا غُرُفَاتٍ وَ اجْعَلْ غُرُفَاتِنَا عَالِيَاتٍ اللَّهُمَّ وَ أَوْسِعْ لِفَقْرِنَا مِنْ سَعَهِ مَا قَضَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مُنَّ عَلَيْنَا بِالْهُدَى مَا أَبْقَيْتَنَا وَ الْكَرَامَهِ مَا أَحْيَيْتَنَا وَ الْكَرَامَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ

إِذَا تَوَفَّيْتَنَا وَ الْحِفْظِ فِيمَا يَبْقَى مِنْ أَعْمَارِنَا وَ الْبَرَكَهِ فِيمَا رَزَقْتَنَا وَ الْعَوْنِ عَلَى مَا حَمَّلْتَنَا وَ الثَّبَاتِ عَلَى مَا طَوَّقْتَنَا وَ لَا تُؤَاخِذْنَا بِظُلْمِنَا وَ لَا تُقَايِسْنَا بِجَهْلِنَا وَ لَا تَسْتَدْرِجْنَا بِخَطَايَانَا وَ اجْعَلْ أَحْسَنَ مَا نَقُولُ ثَابِتاً فِي قُلُوبِنَا وَ اجْعَلْنَا عُظَمَاءَ عِنْدَكَ وَ فِي أَنْفُسِنَا أَذِلَّهً وَ انْفَعْنَا بِمَا عَلَّمْتَنَا وَ زِدْنَا عِلْماً نَافِعاً أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَ مِنْ عَيْنٍ لَا تَدْمَعُ وَ صَلَاهٍ لَا تُقْبَلُ أَجِرْنَا مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ يَا وَلِيَّ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ.

فإذا فرغت من الدعاء فاسجد و قل فى سجودك مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: سَجَدَ وَجْهِي لَكَ تَعَبُّداً وَ رِقّاً- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ حَقّاً حَقّاً الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ الْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَيْ ءٍ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ فَاغْفِرْ لِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي فَإِنِّي مُقِرٌّ بِذُنُوبِي عَلَى نَفْسِي وَ لَا يَدْفَعُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ غَيْرُكَ.

ثم ارفع رأسك من السجود فإذا استويت قائما فادع بما أحببت ثم تصلى ركعتين و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي فِي كُلِّ كُرْبَهٍ وَ أَنْتَ رَجَائِي فِي كُلِّ شِدَّهٍ وَ أَنْتَ لِي فِي كُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِي ثِقَهٌ وَ عُدَّهٌ كَمْ مِنْ كَرْبٍ يَضْعُفُ عَنْهُ الْفُؤَادُ وَ تَقِلُّ فِيهِ الْحِيلَهُ وَ يَخْذُلُ عَنْهُ الْقَرِيبُ وَ يَشْمَتُ بِهِ الْعَدُوُّ وَ تُعْيِينِي فِيهِ الْأُمُورُ أَنْزَلْتُهُ بِكَ وَ شَكَوْتُهُ إِلَيْكَ رَاغِباً إِلَيْكَ فِيهِ عَمَّنْ سِوَاكَ فَفَرَّجْتَهُ وَ كَشَفْتَهُ وَ كَفَيْتَهُ فَأَنْتَ وَلِيُّ كُلِّ نِعْمَهٍ وَ صَاحِبُ كُلِّ حَاجَهٍ وَ مُنْتَهَى كُلِّ رَغْبَهٍ لَكَ الْحَمْدُ كَثِيراً وَ لَكَ الْمَنُّ فَاضِلًا.

ثم تصلى ركعتين و تقول مَا رُوِيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهَذَا الدُّعَاءِ- اللَّهُمَّ إِنَّكَ تُنْزِلُ فِي اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ مَا شِئْتَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْزِلْ عَلَيَّ وَ عَلَى إِخْوَانِي وَ أَهْلِي وَ جِيرَانِي بَرَكَاتِكَ وَ مَغْفِرَتَكَ وَ الرِّزْقَ الْوَاسِعَ وَ اكْفِنَا الْمُؤَنَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنَا مِنْ حَيْثُ نَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا نَحْتَسِبُ وَ احْفَظْنَا مِنْ حَيْثُ نَحْتَفِظُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا نَحْتَفِظُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنَا فِي جِوَارِكَ وَ حِرْزِكَ عَزَّ جَارُكَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَ لَا

إِلَهَ غَيْرُکَ.

ثم تصلی رکعتین و تقول مَا رُوِیَ عَنِ الرِّضَا علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: هَذَا دُعَاءُ الْعَافِیَهِ یَا اللَّهُ یَا وَلِیَّ الْعَافِیَهِ وَ الْمَنَّانَ بِالْعَافِیَهِ وَ رَازِقَ الْعَافِیَهِ وَ الْمُنْعِمَ بِالْعَافِیَهِ وَ الْمُتَفَضِّلَ بِالْعَافِیَهِ عَلَیَّ وَ عَلَى جَمِیعِ خَلْقِهِ رَحْمَانَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِیمَهُمَا صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ لَنَا فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنَا الْعَافِیَهَ وَ دَوَامَ الْعَافِیَهِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی قَهَرَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِجَبَرُوتِکَ الَّتِی غَلَبَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِقُوَّتِکَ الَّتِی لَا یَقُومُ لَهَا شَیْ ءٌ وَ بِعَظَمَتِکَ الَّتِی مَلَأَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِعِلْمِکَ الَّذِی أَحَاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ وَ بِوَجْهِکَ الْبَاقِی بَعْدَ فَنَاءِ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَضَاءَ لَهُ کُلُّ شَیْ ءٍ یَا نُورُ یَا نُورُ یَا أَوَّلَ الْأَوَّلِینَ وَ یَا آخِرَ الْآخِرِینَ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا اللَّهُ یَا رَحِیمُ یَا اللَّهُ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُحدِثُ النِّقَمَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُورِثُ النَّدَمَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَحْبِسُ الْقِسَمَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَهْتِکُ الْعِصَمَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَمْنَعُ الْقَضَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُنْزِلُ الْبَلَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُدِیلُ الْأَعْدَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَحْبِسُ الدُّعَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَقْطَعُ الرَّجَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُورِثُ الشَّقَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تُظْلِمُ الْهَوَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَکْشِفُ الْغِطَاءَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِی تَحْبِسُ غَیْثَ السَّمَاءِ.

ثم تصلی رکعتین و تقول ما روی عنهم علیهم السلام و الدعاء المتقدم اللَّهُمَّ إِنَّکَ حَفِظْتَ الْغُلَامَیْنِ لِصَلَاحِ أَبَوَیْهِمَا وَ دَعَاکَ الْمُؤْمِنُونَ فَقَالُوا رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَنْشُدُکَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَنْشُدُکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ وَ أَنْشُدُکَ بِعَلِیٍّ وَ فَاطِمَهَ وَ أَنْشُدُکَ بِحَسَنٍ وَ حُسَیْنٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ وَ أَنْشُدُکَ بِأَسْمَائِکَ وَ أَرْکَانِکَ کُلِّهَا وَ أَنْشُدُکَ بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الَّذِی إِذَا دُعِیتَ

بِهِ لَمْ تَرُدَّ مَا كَانَ أَقْرَبَ مِنْ طَاعَتِكَ وَ أَبْعَدَ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَ أَوْفَى بِعَهْدِكَ وَ أَقْضَى لِحَقِّكَ فَأَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُنَشِّطَنِي لَهُ وَ أَنْ تَجْعَلَنِي لَكَ عَبْداً شَاكِراً تَجِدُ مِنْ خَلْقِكَ مَنْ تُعَذِّبُهُ غَيْرِي وَ لَا أَجِدُ مَنْ يَغْفِرُ لِي إِلَّا أَنْتَ أَنْتَ عَنْ عَذَابِي غَنِيٌّ وَ أَنَا إِلَى رَحْمَتِكَ فَقِيرٌ أَنْتَ مَوْضِعُ كُلِّ شَكْوَى وَ شَاهِدُ كُلِّ نَجْوَى وَ مُنْتَهَى كُلِّ حَاجَةٍ وَ منجى [مُنْجٍ] مِنْ كُلِّ عَثْرَةٍ وَ غَوْثُ كُلِّ مُسْتَغِيثٍ فَأَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَعْصِمَنِي بِطَاعَتِكَ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَ بِمَا أَحْبَبْتَ عَمَّا كَرِهْتَ وَ بِالْإِيمَانِ عَنِ الْكُفْرِ وَ بِالْهُدَى عَنِ الضَّلَالَهِ وَ بِالْيَقِينِ عَنِ الرِّيبَهِ وَ بِالْأَمَانَهِ عَنِ الْخِيَانَهِ وَ بِالصِّدْقِ عَنِ الْكَذِبِ وَ بِالْحَقِّ عَنِ الْبَاطِلِ وَ بِالتَّقْوَى عَنِ الْإِثْمِ وَ بِالْمَعْرُوفِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ بِالذِّكْرِ عَنِ النِّسْيَانِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَافِنِي مَا أَحْيَيْتَنِي وَ أَلْهِمْنِي الشُّكْرَ عَلَى مَا أَعْطَيْتَنِي وَ كُنْ بِي رَحِيماً فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ الدُّعَاءِ فَاسْجُدْ وَ قُلْ فِي سُجُودِكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اعْفُ عَنْ جُرْمِي بِحِلْمِكَ وَ جُودِكَ يَا رَبِّ يَا كَرِيمُ يَا مَنْ لَا يَخِيبُ سَائِلُهُ وَ لَا يَنْفَدُ نَائِلُهُ يَا مَنْ عَلَا فَلَا شَيْ ءَ فَوْقَهُ يَا مَنْ دَنَا فَلَا شَيْ ءَ دُونَهُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ادْعُ بِمَا أَحْبَبْتَ.

ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ وَ يَا ذُخْرَ مَنْ لَا ذُخْرَ لَهُ وَ يَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهُ يَا غِيَاثَ مَنْ لَا غِيَاثَ لَهُ يَا حِرْزَ مَنْ لَا حِرْزَ لَهُ يَا كَرِيمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ الْبَلَاءِ يَا عَظِيمَ الرَّجَاءِ يَا عَوْنَ الضُّعَفَاءِ يَا مُنْقِذَ الْغَرْقَى يَا مُنْجِيَ الْهَلْكَى يَا مُجْمِلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ أَنْتَ الَّذِي سَجَدَ لَكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَ نُورُ النَّهَارِ وَ ضَوْءُ الْقَمَرِ وَ ضِيَاءُ الشَّمْسِ وَ خَرِيرُ الْمَاءِ وَ حَفِيفُ الشَّجَرِ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى لَا شَرِيكَ لَكَ يَا رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ بِعَفْوِكَ وَ أَدْخِلْنَا الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِكَ وَ زَوِّجْنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ بِجُودِكَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ- إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ وَ ادْعُ بِمَا أَحْبَبْتَ.

ثُمَّ تُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْحَمِيدَهِ الْكَرِيمَهِ

الَّتِی إِذَا وُضِعَتْ عَلَی الْأَشْیَاءِ ذَلَّتْ لَهَا وَ إِذَا طُلِبَتْ بِهَا الْحَسَنَاتُ أُدْرِکَتْ وَ إِذَا أُرِیدَ بِهَا صَرْفُ السَّیِّئَاتِ صُرِفَتْ أَسْأَلُکَ بِکَلِمَاتِ التَّامَّاتِ الَّتِی لَوْ أَنَّ ما فِی الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَهٍ أَقْلامٌ وَ الْبَحْرُ یَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَهُ أَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ کَلِماتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِیزٌ حَکِیمٌ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا کَرِیمُ یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ یَا أَبْصَرَ الْمُبْصِرِینَ وَ یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ وَ یَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِینَ وَ یَا أَحْکَمَ الْحَاکِمِینَ وَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِقُدْرَتِکَ عَلَی مَا تَشَاءُ وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ حَرْفٍ أُنْزِلَتْ فِی کِتَابٍ مِنْ کُتُبِکَ وَ بِکُلِّ دُعَاءٍ دَعَاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَنْبِیَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ادْعُ بِمَا بَدَا لَکَ.

ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ سُبْحَانَ مَنْ أَکْرَمَ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله سُبْحَانَ مَنِ انْتَجَبَ مُحَمَّداً سُبْحَانَ مَنِ انْتَجَبَ عَلِیّاً سُبْحَانَ مَنْ خَصَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ سُبْحَانَ مَنْ فَطَمَ بِفَاطِمَهَ مَنْ أَحَبَّهَا مِنَ النَّارِ سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِإِذْنِهِ سُبْحَانَ مَنِ اسْتَعْبَدَ أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ بِوَلَایَهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ الْجَنَّهَ لِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ سُبْحَانَ مَنْ یُورِثُهَا مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ شِیعَتَهُمْ سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ النَّارَ لِأَجْلِ أَعْدَاءِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ سُبْحَانَ مَنْ یُمَلِّکُهَا مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهَ وَ ما سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ لِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ کَمَا یَنْبَغِی لِلَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ کَمَا یَنْبَغِی لِلَّهِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ عَلَی جَمِیعِ الْمُرْسَلِینَ حَتَّی یَرْضَی اللَّهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ أَیَادِیکَ وَ هِیَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصَی وَ مِنْ نِعَمِکَ وَ هِیَ أَجَلُّ مِنْ أَنْ تُعَادَ وَ أَنْ یَکُونَ عَدُوِّی عَدُوَّکَ وَ لَا صَبْرَ لِی عَلَی أَنَاتِکَ فَعَجِّلْ هَلَاکَهُمْ وَ بَوَارَهُمْ وَ دَمَارَهُمْ- ثُمَّ تُصَلِّی رَکْعَتَیْنِ وَ تَقُولُ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ اللَّهُمَّ فاطِرَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ عالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ إِنِّی أَعْهَدُ إِلَیْکَ فِی دَارِ الدُّنْیَا أَنِّی أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَنَّ الدِّینَ کَمَا شَرَعْتَ وَ الْإِسْلَامَ کَمَا وَصَفْتَ وَ الْکِتَابَ کَمَا أَنْزَلْتَ وَ الْقَوْلَ کَمَا حَدَّثْتَ وَ أَنَّکَ أَنْتَ أَنْتَ اللَّهُ الْحَقُّ الْمُبِینُ جَزَی اللَّهُ مُحَمَّداً خَیْرَ الْجَزَاءِ وَ حَیَّا اللَّهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ بِالسَّلَامِ.

ثم تصلی رکعتین و تقول مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: إِذَا فَرَغْتَ مِنْ صَلَاتِکَ فَقُلْ هَذَا الدُّعَاءَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدِینُکَ بِطَاعَتِکَ وَ وَلَایَتِکَ وَ وَلَایَهِ رَسُولِکَ وَ وَلَایَهِ الْأَئِمَّهِ مِنْ أَوَّلِهِمْ إِلَی آخِرِهِمْ وَ سَمِّهِمْ ثُمَّ قُلْ آمِینَ أَدِینُکَ بِطَاعَتِهِمْ وَ وَلَایَتِهِمْ وَ الرِّضَا بِمَا فَضَّلْتَهُمْ بِهِ غَیْرَ مُنْکِرٍ وَ لَا مُسْتَکْبِرٍ عَلَی مَعْنَی مَا أَنْزَلْتَ فِی کِتَابِکَ عَلَی حُدُودِ مَا أَتَانَا فِیهِ وَ مَا لَمْ یَأْتِنَا مُؤْمِنٌ مُقِرٌّ بِذَلِکَ مُسَلِّمٌ رَاضٍ بِمَا رَضِیتَ بِهِ یَا رَبِّ أُرِیدُ بِهِ وَجْهَکَ وَ الدَّارَ الْآخِرَهَ مَرْهُوباً وَ مَرْغُوباً إِلَیْکَ فِیهِ فَأَحْیِنِی مَا أَحْیَیْتَنِی عَلَیْهِ وَ أَمِتْنِی إِذَا أَمَتَّنِی عَلَیْهِ وَ ابْعَثْنِی إِذَا بَعَثْتَنِی عَلَی ذَلِکَ وَ إِنْ کَانَ مِنِّی تَقْصِیرٌ فِیمَا مَضَی فَإِنِّی أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْهُ وَ أَرْغَبُ إِلَیْکَ فِیمَا عِنْدَکَ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَعْصِمَنِی مِنْ مَعَاصِیکَ وَ لَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً مَا أَحْیَیْتَنِی وَ لَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِکَ وَ لَا أَکْثَرَ- إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَهٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمْتَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَعْصِمَنِی بِطَاعَتِکَ حَتَّی تَوَفَّانِی عَلَیْهَا وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ وَ أَنْ تَخْتِمَ لِی بِالسَّعَادَهِ وَ لَا تُحَوِّلَنِی عَنْهَا أَبَداً وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ، ثم تدعو بما أحببت.

فإذا فرغت من الدعاء فاسجد و قل فی سجودک سَجَدَ وَجْهِیَ الْبَالِی الْفَانِی لِوَجْهِکَ الدَّائِمِ الْعَظِیمِ سَجَدَ وَجْهِیَ الذَّلِیلُ لِوَجْهِکَ الْعَظِیمِ الْعَزِیزِ سَجَدَ وَجْهِیَ الْفَقِیرُ لِوَجْهِکَ الْغَنِیِّ الْکَرِیمِ رَبِّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ مِمَّا کَانَ وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِمَّا یَکُونُ رَبِّ لَا تُجْهِدْ بَلَائِی رَبِّ لَا تُسِئْ قَضَائِی رَبِّ لَا تُشْمِتْ بِی أَعْدَائِی رَبِّ إِنَّهُ لَا دَافِعَ وَ لَا مَانِعَ إِلَّا أَنْتَ رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِکَ وَ بَارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِأَفْضَلِ بَرَکَاتِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ سَطَوَاتِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَقِمَاتِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ جَمِیعِ غَضَبِکَ وَ سَخَطِکَ سُبْحَانَکَ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ.

و روی هذا الدعاء فی السجود عن أبی عبد الله علیه السلام یقول علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن محمد الطاوس یا أیها المقبل بإقبال الله جل جلاله علیه حیث استدعاه إلی الحضور بین یدیه و ارتضاه أن یخدمه و یختص به و یکون ممن یعز علیه لو عرفت ما فی مطاوی هذه العنایات من السعادات ما کنت تستکثر لله جل جلاله شیئا من العبادات فتمم رحمک الله جل

جلاله وظائف هذه الليله من غير تثاقل و لا تكاسل و لا إعجاب فأنت ذلک المخلوق من التراب الذی شرفک مولاک رب الأرباب و خلصک من ذلک الأصل الذميم و أتحفک بهذا التکريم و التعظيم و اخدمه و اعرف له قدر المنه عليک و لا يخطر بقلبک إلا أن هذه العباده من أعظم إحسانه إليک و أنت تعبده لأنه أهل و الله للعباده فإنک مستعظم لنفسک کيف بلغ بک إلى هذه السعاده.

و اعلم أنک إن عبدته لأجل طلب أجره على عبادتک کنت فى مخاطرتک کرجل کان عليه لبعض الغرماء الأقوياء الأغنياء ديون لا يقوم لها حکم العدد و الإحصاء فاجتاز هذا الذی عليه الديون الکثيره مع غريمه صاحب الحقوق الکثيره على سوق فيه حلاوه

فاقتضى إنعام الغريم أنه اشترى لهذا الذی عليه الدين العظيم طبقا من تلک الحلاوه العظيمه اللذات و کلفه حملها إلى دار الغريم ليأکلها الذی عليه الديون وحده على أبلغ الشهوات فلما أکلها الذی عليه الديون الکثيره و فرغ من أکلها قال للغريم إن هذه الحلاوه قد حملتها معک فأعطنى رغيفا أجره حملها فقال له الغريم إنما حملتها على سبيل المنه عليک و لتصل هذه الحلاوه إليک و ما کنت محتاجا أنا إليها و لى ديون کثيره عليک ما طالبتک بها فکيف اقتضى عقلک أن تطلب رغيفا أجره حمل حلاوه ما کلفتک وزن ثمن لها فهل يسترضى أحد من ذوى العقول السليمه ما فعله الذی عليه الديون من طلب تلک الأجره الذميمه فکذا حال العبد مع الله جل جلاله فإن القوه التى عمل بها الطاعات من مولاه و العقل و النقل الذی عمل به العبادات من ربه مالک دنياه و أخراه و العمل الذی کلفه إياه إنما يحصل نفعه للعبد على اليقين و الله جل جلاله مستغن عن عباده العالمين و لله جل جلاله على عباده من النعم بإنشائه و إبقائه و إرفاده و إسعاده ما لا يحصيها الإنسان و لو بالغ فى اجتهاده فلا يقتضى العقل و النقل أن يعبد لأجل طلب الثواب بل يعبد الله جل جلاله لأنه أهل للعباده و له المنه عليک کيف رفعک عن مقام التراب و الدواب و جعلک أهلا للخطاب و الجواب

و وعدک بدوام نعیم دار الثواب.

و اعلم أن من مکاسب إحدی هذه اللیالی المشار إلیها لمن عبد الله جل جلاله علی ما ذکرناه من النیه التی نبهنا علیها مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی ابْنِ فَضَّالٍ بِإِسْنَادِهِ إِلَی عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ مَا عِنْدِی فِیهِ شَیْ ءٌ وَ لَکِنْ إِذَا کَانَ لَیْلَهُ تِسْعَ عَشْرَهَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ قُسِّمَ فِیهِ الْأَرْزَاقُ وَ کُتِبَ فِیهَا الْآجَالُ وَ خَرَجَ فِیهَا صِکَاکُ الْحَاجِّ وَ اطَّلَعَ اللَّهُ تَعَالَی عَزَّ وَ جَلَّ إِلَی عِبَادِهِ فَیَغْفِرُ لِمَنْ یَشَاءُ إِلَّا شَارِبَ مُسْکِرٍ فَإِذَا کَانَتْ لَیْلَهُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ- فِیها یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ ثُمَّ یَنْتَهِی ذَلِکَ وَ یُقْضَی قَالَ قُلْتُ إِلَی مَنْ قَالَ إِلَی صَاحِبِکُمْ وَ لَوْ لَا ذَلِکَ لَمْ یَعْلَمْ.

وَ بِإِسْنَادِنَا إِلَی عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ فَقَالَ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ إِلَی مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: اللَّیْلَهُ الَّتِی یُفْرَقُ فِیهَا کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ یَنْزِلُ فِیهَا مَا یَکُونُ فِی السَّنَهِ إِلَی مِثْلِهَا مِنْ خَیْرٍ أَوْ شَرٍّ وَ رِزْقٍ أَوْ أَمْرٍ أَوْ مَوْتٍ أَوْ حَیَاهٍ وَ یُکْتَبُ فِیهَا وَفْدُ مَکَّهَ فَمَنْ کَانَ فِی تِلْکَ السَّنَهِ مَکْتُوباً لَمْ یَسْتَطِعْ أَنْ یَحْبِسَ وَ إِنْ کَانَ فَقِیراً مَرِیضاً وَ مَنْ لَمْ یَکُنْ فِیهَا مَکْتُوباً لَمْ یَسْتَطِعْ أَنْ یَحُجَّ وَ إِنْ کَانَ غَنِیّاً صَحِیحاً.

**[ترجمه]ما این دعا را از یک جلد کتاب کهن که تاریخ نگارش آن بعد از سال دویست هجری قمری است، یافته‌ایم. در جلد اول آمده است که نام این کتاب «ادب الکتّاب» و نام نویسنده آن «صولی» است و در پایان آن آمده است: «کتاب الجواهر لابراهیم بن اسحاق الصولی». افزون بر این، در آن کتاب آمده است: علی بن ابی طالب علیه السلام در دعای خود می فرمودند: خدایا، اگر گرفتارم نمودی، شکیبایی ام ده؛ و عافیت نزد من محبوب‌تر است.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن، دعایی را که امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارش از علی بن حسین از امیرالمومنین علیه السلام نقل کرده است، بخوان:

خداوندا، تو یکی از راه‌های خودت را نشان دادی و خشنودی خود را در آن راه قرار دادی و دوستانت را به سوی آن فراخواندی و آن را والاترین راه ها در نزد خود از لحاظ پاداش و گرامی ترین راه از نظر بازگشت و محبوب ترین راه از جهت پیمودن قرار دادی، آن گاه جان و مال مومنان را به صورت وعده واقعی که در تورات و انجیل و فرقان داده ای، در برابر بهشت خریداری نمودی، تا در راه تو پیکار کنند و بکشند و کشته شوند. پس مرا از کسانی قرار ده که جان خود را در آن راه به تو فروختند، سپس به بیعتی که با تو بستند وفا نمودند، بی آن که پیمان خود را شکسته و به هم بزنند و یا تغییر دهند، بلکه فقط برای این که وفا به وعده ات را جویا شده و محبت تو را پاسخ داده و به درگاه تو نزدیکی بجویند. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و آن را فرجام اعمال من قرار ده و در اثر وفا به پیمانت، جایگاهی در راه خود و به وسیله خود روزی ام کن و به واسطه آن خشنودی ات را شامل حالم نموده و خطاهایم را فرو ریز و مرا جزو زندگانی قرار ده که روزی داده می شوند و به دست تجاوزکاران سرکش و زیر پرچم حق و درفش هدایت کشته می شوند، در حالی که در یاری آنان گام بر می دارم، بی آن که پشت کنم و یا دچار تردید گردم و به تو پناه می برم در آن زمان، از گناهی که اعمال انسان را نابود می کند.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارش از علی بن حسین علیه السلام نقل کرده است، بخوان:

خداوندا، به رحمت تو که جز با خشنودی تو به دست نمی آید و بیرون آمدن از گناهانت و داخل شدن به تمام آن چه که تو را خشنود می کند، خواستارم که مرا از تمام گرداب های هلاکت نجات داده و از انواع خود بزرگ بینی بیرون بری و از تمام گناهانم بگذری، خواه از روی عمد به جا آورده باشم یا از روی خطا و لغزش و یا به دلم خطور کرده باشد و فراموش کرده باشم که از تو بیمی را درخواست کنم که به واسطه آن مرا بر مرزهای خشنودی خود یاری دهی. و نیز از تو عمل به بهترین دانسته ها و ترک بدترین آموخته هایم را خواهانم، و این که مرا از گناه آگاهانه یا خطای غیرآگاهانه نگاه داری، و از تو گستردگی روزی و عدم تمایل به آن چه موجب رنج و دشواری است را خواستارم و نیز می خواهم که مرا با بیان و توضیح از تمام شبهه ها بیرون آوری و در تمام دلیل ها به دسترسی به صواب موفق گردانی و نیز از تو راستگویی را خواهانم، چه در مواردی که به ضرر من باشد و چه مواردی که به نفع من باشد و نیز می خواهم که در همه موارد، خواه در حال خشنودی و یا ناخشنودی، مرا به انصاف دادن خوار بداری و نیز فروتنی و تفضل و ترک تجاوز و ستم، خواه کم باشد و یا بسیار و خواه در گفتار من باشد و یا کردارم، از تو خواستارم و نیز از تو نعمت کامل در همه امور و سپاسگزاری در برابر آن تا این که خشنود گردی، بلکه حتی بعد از خشنودی تو و گزینش آن چه خیر من در آن است را با آسان برآورده ساختن همه امور، نه دشوار کردن آن ها، خواستارم، ای بزرگوار .

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که حسین بن علی از امیرالمومنین علیهما السلام نقل کرده است، بخوان: ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است و درود خداوند بر پاکیزه ترین پیامبران، حضرت محمد بن عبدالله که برگزیده تو است و فَتق و رَتق امور به دست او است. خداوندا، پس محمد صلی الله علیه و آله را به یاد ستوده و حوضی که بر آن وارد می شوند، ویژه گردان. خداوندا، به محمد صلواتک علیه و آله وسیله شفاعت و بلندپایگی و فضیلت و در میان برگزیدگان، به او محبت و در علیین، درجه آن را در میان مقربان درگاه، به او کرامت عطا کن. خداوندا، به محمد صلواتک علیه و آله از هر کرامت برترین آن و از هر نعمت گسترده ترین آن و از هر عطا بزرگ ترین آن و از هر آسانی آسان ترین آن و از هر بهره پر بهره ترین و بیشترین آن را عطا کن، تا این که جایگاه نشستن هیچ کس از آفریده هایت نسبت به تو نزدیک تر از محمد صلواتک علیه و آله و یاد و منزلت هیچ کس بلندتر از او و حق هیچ کس بزرگ تر از او و وسیله هیچ کس نزدیک تر از او نباشد، هم او که پیشوا و راهبر و فراخواننده به سوی خیر، و برکت بر همه بندگان و آبادی ها و رحمت برای همه جهانیان است. خداوندا، میان ما و محمد صلواتک علیه و آله در خنکی و آرامش زندگانی و آسایش و استقرار نعمت و دلخواه جان ها و آرزوی خواهش ها و نعمت های لذت بخش و امید به فضیلت و مشاهده آرامش و سروری کرامت و نور چشم و برافروختگی نعمت و شادمانی‌ای که همسان خوشحالی های دنیا نیست، در یک جا گردآور. ما گواهی می دهیم که او پیام خود را رساند و نسبت به امت خود خیرخواهی نمود و به نفع آنان کوشید و در راه طاعت تو مورد آزار و اذیت قرار گرفت و در راهت جهاد کرد و تو را پرستید تا این که مرگ او را دریافت، پس ای خدا، بر او و خاندان پاک و پاکیزه او درود فرست.

خداوندا، ای پروردگار سرزمین محترم و پروردگار رکن و مقام و پروردگار مشعر محترم و پروردگار سرزمین حلال و حرام، به روح محمد صلواتک علیه و آله از ما سلام برسان. خداوندا، نیز بر فرشتگان مقرب درگاه و بر پیامبران فرستاده شده و همه فرستادگانت درود فرست و نیز ای خدا، بر فرشتگان نگاهبان که گرامی اند و اعمال انسان ها را می نویسند و هم چنین بر همه اهل طاعتت از ساکنان آسمان های هفتگانه گرفته تا مومنان ساکن زمین ها درود فرست.

و وقتی دعا را به پایان بردی، سجده کن و در حال سجده بگو: خداوندا، به درگاه تو روی آورده ام و به تو چنگ زده ام و بر تو توکل نمودم. خدایا، تو مورد اعتماد و امید منی خدایا، پس آن چه را که مورد اهتمام من است و یا نیست و آن چه را که تو نسبت به آن از من داناتری، کفایت فرما. همسایه تو سرافراز و ستایشت والا است و معبودی جز تو نیست. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و در گشایش کار آنان شتاب کن.

سپس سر از سجده بردار و بگو: خداوندا، به تو پناه می برم از هر چیز که میان من و تو فاصله ایجاد کند، یا روی با کرامتت را از من منصرف کند، یا از بهره من در نزد تو بکاهد. خدایا، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا به هر چیزی که تو را از من خشنود می سازد و مرا به تو نزدیک می کند، موفق گردان و درجه ام را نزد خود بالا- بر و بهره ام را بسیار گردان و جایگاهم را زیبا کن و به سخن استوار در دنیا و آخرت ثابت گردان و به هر مقام ستوده که دوست داری تو را در آن به اسمایت بخوانند و از عطایت درخواست کنند، موفق گردان. پروردگارا، پرده ات را از من کنار مزن و زشتی ام را به جهانیان نشان مده و بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب، جزو نیکبختان قرار ده، تا آنکه دعا را به پایان ببری. - . ادامه دعا به این صورت است: و روحم را با شهیدان و نیکی ام را در علیین قرار ده و گناهم را ببخش و به من یقینی ده تا تو را بی واسطه دریابم و ایمانی که شک مرا از بین ببرد و مرا به قسمت خود راضی گردان و در دنیا و آخرت به من نیکی عطا کن و از عذاب آتش محافظت فرما و یاد، سپاسگزاری و گراییدن به تو، توبه، بازگشت و توفیق بر آنچه به محمد و ال محمد توفیق آن دادی، درود و سلام و برکات تو بر او و آنان باد، به من عطا کنی و این بخش از دعا در موارد زیادی قبلا آمده است. -

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بگو: خدایا، تو مورد اعتماد من در هر ناراحتی گلوگیر و حامی من در هر سختی هستی و در هر گرفتاری که بر من نازل شده، مورد اعتماد و اندوخته منی. چه بسیار اندوه سخت که دلم از تحمل آن ناتوان بود و بیچاره شده بودم و نزدیکان مرا رها کرده بودند و دشمنانم شاد شده بودند و امور مرا به ستوه درآورده بودند که به درگاه تو فرود آوردم و با گرایش به تو و بریدن از غیر تو، به درگاه تو از آن گله نمودم و تو آن را گشودی و برطرف نمودی و کفایتم کردی، پس تو سرپرست همه نعمت ها و برآورنده همه خواسته ها و منتهای همه خواهش ها هستی، ستایش بسیار و بخشش برتر تو را.

در روایت دیگر منقول از امام صادق علیه السلام آمده است: یکی از دعاهای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در جنگ احزاب، دعای یاد شده بود.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بگو: ای کسی که زیبایی را آشکار نمودی و زشتی را پوشاندی و پرده عیب های مرا ندریدی و به واسطه جنایتم نگرفتی، دارای عفو بزرگ و گذشت زیبا، ای گسترنده آمرزش، ای گشاینده دو دست خود برای رحمت، ای شنونده و همدم همه نجواها و منتهای همه گله ها، ای درگذرنده از لغزش ها، ای صاحب گذشت کریمانه، ای دارای بخشش بزرگ، ای خدایی که پیش از استحقاق و ابتدائاً نعمت ها را ارزانی می داری، ای پروردگار من ای آقای من، ای آرزوی من ای منتهای گرایش من، ای خدا، از تو می خواهم که تن مرا با آتش جهنم زشت نگردانی و همه خواسته های من اعم از دنیوی و اخروی را برآوری و با من چنین و چنان کنی. سپس بر محمد و خاندان او درود می فرستی و دعا می کنی.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، مرا آفریدی و دستور دادی و نهی کردی و به پاداش آن چه بدان دستور دادی ترغیب نمودی و از کیفر آن چه از آن نهی کردی بیم دادی و دشمنی برای من قرار دادی که به من نیرنگ می زند و او را در اموری بر من مسلط نمودی که من بر او مسلط نیستم و او را در دلم نشاندی و مانند خون در وجودم جاری گردانیدی، اگر من غفلت بورزم، او غفلت نمی کند و اگر فراموش کنم، او فراموش نمی کند. مرا از عذابت ایمن گرداند و از غیر تو می ترساند، اگر قصد انجام کار زشتی را بکنم مرا نسبت به آن دلیر می گرداند و اگر قصد انجام کار شایسته ای را بکنم، مرا از آن بازداشته و به کار دیگری مشغول می کند، تور خواهش های نفس را برای من پهن می کند و آن ها را به من عرضه می دارد و اگر وعده بدهد، تخلف می کند و اگر آرزوی چیزی رادر دلم بیفکند، نومیدم می کند و اگر از خواهش نفس او پیروی کنم، گمراهم می کند و اگر تو نیرنگ او را از من باز نداری، مرا دچار لغزش می کند و اگر از بندهای او نجاتم ندهی، مرا از راه تو باز می دارد و اگر مرا از گزند او نگاه نداری، مرا می فریبد. خدایا، پس بر محمد و خاندان او درود فرست و او را از تسلطی که بر من پیدا کرده، به واسطه تسلطت بر او مغلوب کن، تا این که به واسطه زیاد دعا کردنم او را از من بازداری و در نتیجه من نیز در میان نگاه داشته شدگان از او رستگار گردم. هیچ بازدارندگی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد. این دعا و دعای پیش از آن از امام صادق علیه السلام نقل شده است.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که باز از امام صادق علیه السلام نقل شده است، بخوان: ای بخشنده ترین عطا کننده و ای بهترین درخواست شده، و ای مهربان ترین کسی که از او درخواست مهربانی می شود، ای یگانه ای بی همتا ای بی نیاز، ای کسی که نه زاده ای و نه زاده شده ای و هیچ کس همتای تو نیست، ای خدایی که هیچ کس را به همسری و فرزندی برنگرفته ای، ای خدایی که هر چه را بخواهی می کنی و هر چه اراده کنی فرمان می رانی و هر چه را دوست بداری به صورت سرنوشت حتمی مقرر می داری، ای خدایی که میان انسان و قلب او حایل می گردی، ای خدایی که در تماشاگاه برتر قرار داری، ای خدایی که هیچ چیز همانند تو نیست، ای شنوا ای بینا، بر محمد و خاندان او درود فرست و از روزی حلال خود به مقداری بر من بگستران که به واسطه آن از رو زدن به دیگران خودداری کنم و امانتم را بپردازم و به بستگانم رسیدگی کنم و یاور من بر انجام حج و عمره باشد.

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام رضا علیه السلام نقل شده است، بخوان: خداوندا، در میان پیشینیان بر محمد و آل محمد درود فرست و در میان نسل های پیشین بر محمد و آل محمد درود فرست و در میان جمع برتر بر محمد و آل محمد درود فرست و در میان پیامبران و رسولان بر محمد و آل محمد درود فرست. خداوندا، به حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسیله شفاعت و شرافت و فضیلت و درجه بزرگ عطا کن. خداوندا، من ندیده به محمد صلی الله علیه و آله ایمان آورده ام، پس در روز قیامت مرا از دیدار او محروم مگردان و همنشینی با او را روزی ام کن و بر آیین او بمیران و از حوض او با نوشیدنی سیراب کننده که هیچ گاه بعد از آن تشنه نگردم، سیرابم ساز، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خداوندا، من ندیده به محمد صلی الله علیه و آله ایمان آورده ام، پس در بهشت ها روی او را به من بشناسان. خداوندا، از طرف من به روح محمد درود و سلام فراوان برسان. سپس به هر گونه که خواهی دعا کن.

سپس سجده کن و در حال سجده بگو: خداوندا، از تو درخواست می کنم ای شنونده همه صداها و ای آفریننده جان ها بعد از مرگ، ای خدایی که تاریکی ها تو را نمی پوشاند و صداها بر تو مشتبه نمی گردد و خواسته ها تو را دچار اشتباه نمی کند

و ای کسی که هیچ چیز را به خاطر چیز دیگر فراموش نمی کند و هیچ چیز تو را از چیز دیگر به خود مشغول نمی کند، به محمد و آل محمد که درودهای تو بر او و آنان، برترین و بهترین چیزهایی را که درخواست نموده اند و برای آنان درخواست شده است و من از تو درخواست نمودم و تا روز قیامت درخواست خواهد شد، به آنان عطا کن. آن گاه سر از سجده بردار ....و هر دعایی را که دوست داشتی بکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که امام صادق علیه السلام به نقل از پدرش از پدران بزرگوارش علیهم السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده است، بخوان: خداوندا، همه ستایش تو راست. خدایا، هر کس را که تو گمراه نموده باشی کسی نمی تواند هدایت کند و هر کس را که تو هدایت نموده باشی کسی نمی تواند گمراه کند. خدایا، هیچ کس نمی تواند از آن چه تو عطا کرده ای جلوگیری کند و هیچ کس نمی تواند آن چه را که تو از آن جلوگیری نموده ای، عطا کند. خدایا، هیچ کس نمی تواند آن چه را که تو گسترده ای، ببندد و هیچ کس نمی تواند آن چه را که تو بسته ای بگستراند. خدایا، آن چه را که تو مؤخر داشته ای، هیچ کس نمی تواند مقدم بردارد و آن چه را که تو مقدم داشته ای، هیچ کس نمی تواند موخر بدارد. خداوندا، تو بردباری هستی که جاهلانه عمل نمی کنی. خدایا، تو بخشنده‌ای هستی که بخل نمی ورزی. خدایا، تو سرافرازی هستی که خوار نمی گردی، خداوندا، تو نفوذ ناپذیری هستی که هیچ کس نمی تواند آهنگ تو را بکند. خداوندا، تو شکوهمند و بزرگواری، بر محمد و آل محمد درود فرست. سپس هر دعایی خواستی بکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است بخوان: خداوندا، از تو عافیت از بلای سخت و عافیت از شادی دشمنان و سرنوشت حتمی بد و پیوستن بدبختی و از ضرر در امر روزی را خواهانم و این که مبادا مرا به بلایی گرفتار کنی که توان تحمل آن را نداشته باشم، یا سرکشی را بر من چیره گردانی، یا پرده ام را بدری، یا زشتی را آشکار کنی، یا در روز قیامت که بیشتر از همیشه به عفو و گذشت تو نسبت به آن چه از من درگذشته سرزده، نیاز دارم، با دقت حسابرسی کنی. خدایا، به اسم گرامی و سخنان کامل تو از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از آزاد و رها شدگان از آتش جهنم قرار دهی.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: ای خدا، خشم تو را جز بردباری ات دفع نمی کند و هیچ چیز جز تضرع به درگاه تو مرا از عذابت نمی رهاند، پس ای معبود من، از نزد خود چنان رحمتی به من ارزانی دار که مرا از رحمت دیگران بی نیاز گرداند، به قدرتی که با آن شهرهای مرده را زنده می گردانی و انسان های مرده را بر می انگیزانی و مرا با اندوه از دنیا مبر تا این که مرا بیامرزی و بر من رحم کنی و مرا از اجابت دعایم آگاه کنی و مزه عافیتت را تا منتهای سرآمد عمرم به من بچشان و مرا دشمن شاد مکن و دشمن را بر من مسلط مگردان. خدایا، اگر تو مرا پایین بیاوری چه کسی می تواند بالا ببرد؟ و اگر تو مرا بالا ببری چه کسی می تواند پایین بیاورد؟ و اگر تو مرا نابود کنی چه کسی می تواند میان من و تو واسطه گردیده و تو را از این کار باز دارد یا درباره کار من به تو اعتراض نماید؟ ای معبود من، می دانم که در فرمان تو ستم و در کیفرت شتاب راه ندارد، زیرا کسی که از فوت چیزی بیم دارد، شتاب می کند و شخص ناتوان به ستم نیاز پیدا می کند و تو ای معبود من، از این ها چنان که باید بسیار منزهی، پس مرا آماج بلا و هدف کیفرت قرار مده و به من مهلت ده و ناراحتی ام را برطرف کن و لغزشم را نادیده انگار و بلاها را در پی یکدیگر به سوی من مفرست، زیرا که تو از ضعف و بیچارگی من آگاهی .

خداونـدا، به تو پنـاه می برم، پس پنـاهم ده و از آتش جهنم به تو پنـاه می جویم، پس مرا در پناه خود درآور و بهشت را از تو خواهانم، پس مرا از آن محروم مدار.

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعـد از آن دعایی را که از امام کاظم علیه السـلام نقل شـده است بگو: خداونـدا، معبودی جز تو وجود ندارد و من جز تو را نمی پرستم و به تو هیچ شرک نمی ورزم. خدایا، من به خویشتن ستم نمودم. پس مرا بیامرز و بر من رحم آر، زیرا جز تو کسـی گناهان را نمی آمرزد. خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و گناهان من، اعم از گذشـته و آینده و آشکارا و نهانی و آن چه تو نسبت به آن از من آگاه تری، بیامرز و تو مقدم و موخر دارنده ای. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و من را بر عدالت و هدایت و راه درست و استواری دینم رهنمون شو. خداوندا، من را هدایت گر هـدایت یـافته، خشـنود و مورد پسـند، غیرگمراه و غیرگمراه کننـده بگردان. خـدایا، ای پروردگـار آسـمان ها و زمین های هفتگـانه و پروردگـار عرش بزرگ، امـور مـورد اهتمـام مـن را به هر چه خواسـتی کفـایت کن و بر محمـد و خانـدان او درود فرست... پس دعا کن به هرچه که خواستی.

بعـد دو رکعت دیگر را بخوان و بعـد از آن بگو: خـدایا، عفو تو از گنـاه من و گـذشت تو از خطایم و چشمپوشـی از سـتمم و سرپوش گذاشتن بر عمل زشتم و بردباری از گناه بسیارم، خواه به صورت خطا از من سرزده باشد و یا از روی عمد، مرا آزمند نموده است که آن چه را که شایسـتگی آن را نـدارم از تو بخواهم، مانند آن چه از رحمت به من روزی کردی و از قدرتت به من نمایانـدی و از اجـابت دعایم که مرا آگاه نمودی. از این رو، اکنون چنان گردیـده ام که با ایمنی و دلبسـتگی و انس تو را می خوانم، نه با بیم و هراس؛ و در آن چه آهنگ تو را کرده ام، بر تو اعتماد نموده و اگر خواسته ام به تأخیر افتد با جهل خود تـو را سـرزنش می کنم در حـالی که شایـد تـأخیر آن به خیر من باشـد، زیرا تو از عـاقبت همه چیز آگـاهی. بنـابراین، مولاـیی بزرگـوارتر از تـو که در برابر بنـده فرومـایه اش شـکیبا باشـد، ندیـده ام. ای پروردگـار من، تو مرا می خوانی و من روی بر می گردانم و با من اظهار دوستی می کنی و من با تو دشـمنی می کنم و با من با مودت رفتار می کنی و من نمی پذیرم. گویی که من بر تو برتری داشـته و چیزی بر تو بخشـیده ام، ولی این همه، مانع از رحمت و نیکی و تفضل تو به بخشش و بزرگواری ات بر مـن نمی گردد. پس بر ایـن بنـده نـادانت رحـم آر و بـه تفضـل و نیکوکـاری ات بر او ببخش، به راسـتی که تـو بخشـنده و بزرگواری. و به هر گونه که دوست داری دعا کن.

وقتی از دعا فارغ شدی، سـجده کن و در حال سـجده بگو: ای موجود پیش و بعد از همه اشیا و پدید آورنده همه موجودات، مرا رسوا مکن که به حـال من آگاهی، و مرا عـذاب مکن زیرا بر کیفر من توانایی داری. خداونـدا، به تو پناه می برم از عـذاب هنگـام مرگ و از بـازگشت بـد در قـبر و از پشـیمانی در روز قیـامت، خداونـدا، زنـدگانی گـوارا و مرگ متعـادل و درست و بازگشت بزرگوارانه را، بی آن که رسوا و مفتضح گردم، از تو خواستارم. سپس سر از سجده بردار و هر دعایی را که خواستی بکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعـد از آن دعـایی را که از امـام صـادق یـا امـام باقر علیهما السـلام نقل شـده است، بخوان: خداوندا، از تو درخواست می کنم که ستایش تو را است و معبودی جز تو وجود ندارد و بسیار بخشنده و نوآفرین آسمان ها و زمین و شـکوهمند و بزرگواری، و من درخواست کننده نادار و بیمناک پناه جو و توبه کننده آمرزش خواهم. خدایا، بر محمد

و آل محمد درود فرست و همه گناهان من اعم از گناهان قدیمی و جدید و هر گناهی را که مرتکب شده ام، بیامرز. خدایا، بلای مرا سخت مگردان و مرا دشمن شاد مکن، که دفع کننده و بازدارنده ای جز تو وجود ندارد.

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن، دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است، بخوان: خداوندا، از تو ایمانی را خواستارم که بی واسطه تو را دریابم و یقینی که بدانم هرگز جز آن چه نوشتی، به من نخواهد رسید، و خشنودی به آن چه برای من مقرر و تقسیم نمودی. خدایا، من از تو جان پاکیزه ای را خواهانم که به ملاقات با تو ایمان آورد و به بخشش قناعت کند و به سرنوشت حتمی ای که مقرر نمودی، خشنود گردد. خدایا، ایمانی را از تو خواستارم که پایانی جز ملاقات با تو نداشته باشد، تا زمانی که مرا در دنیا نگاه می داری، بر اساس آن سرپرستی ام کن و تا زمانی که زنده می داری بر آن زنده بدار و هرگاه جانم را می گیری، بر آن بمیران و هر گاه بر می انگیزانی، بر آن برانگیز و به واسطه آن دلم را از شک و تردید در دینم سالم بدار.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعداز آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است بخوان: ای بردبار ای بزرگوار ای دانا ای آگاه، ای توانمند ای چیره، ای کاردان ای باریک بین، ای خدا ای پروردگار من، ای سرور من ای مولای من ای امید من، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از تو نسیمی از نسیم های بزرگوارانه و مهرورزانه ات را خواهانم که به وسیله آن پریشانی مرا سامان دهی و اوضاعم را بهبود بخشی و دینم را ادا نمایی و من و افراد تحت تکفلم را بالا- بری و از غیر خود بی نیاز گردانی. ای کسی که برای من بهتر از پدر و مادرم و همه مردم هستی، بر محمد و آل محمد درود فرست و در همین لحظه با من چنین کن، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، آمرزش خواهی با پافشاری بر گناه، خواری است و ترک آمرزش خواهی با شناختی که من از بزرگواری تو دارم، درماندگی است؛ زیرا چه بسیار با دادن نعمت های خود با من دوستی می کنی با این که از من بی نیازی، و من با گناهان با تو دشمنی می کنم با این که به تو نیازمندم. ای کسی که هرگاه وعده می دهی، وفا می کنی و هرگاه تهدید می کنی، در می گذری، بر محمد و آل محمد درود فرست و به شایسته ترین صورت از میان این دو چیز با من رفتار کن، زیرا گذشت از شؤون تو است و تو مهربان ترین مهربانانی. خدایا، به احترام کسانی که از تو به تو پناه برده و به عزتت پناه جسته اند و در زیر سایه تو قرار گرفته و به ریسمانت چنگ زده اند، از تو درخواست می کنم، ای فراوان عطا کننده، ای آزاد کننده اسیران، ای کسی که از فراوانی بخشش، خود را بسیار بخشنده نام نهاده ای، بر محمد و آل محمد درود فرست و ای مولای من، در کار من گشایش و راه بیرون آمدن قرار ده و به من روزی گسترده، هر گونه که خواستی و هر زمان خواستی و به هر وسیله که خواستی و هر کجا که خواستی، عطا کن؛ زیرا هر چه تو بخواهی و هر گاه بخواهی و به هر صورت که بخواهی، تحقق می یابد .

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است، بخوان: خداوندا، به آن نام تو که بر سراپرده مجد و بلندپایگی تو نوشته شده است و به آن نام تو که بر سراپرده حسن تو نوشته شده است و به آن نام تو که بر سراپرده عظمت تو نوشته شده است و به آن نام تو که بر سراپرده جلال تو نوشته شده است و به آن نام تو که بر سراپرده سرافرازی تو نوشته شده است و به آن نام که تو بر سراپرده باطن همه چیز نوشته شده است و پیشی گیرنده و برتر و زیبا و

برافروخته است، از تو درخواست می کنم. ای پروردگار فرشتگان هشتگانه و پروردگار عرش بزرگ، و به آن چشم تو که هرگز نمی خوابد و به اسم بزرگ تر بزرگ تر بزرگ تر و به اسم والاتر والاتر والاتر تو که ملکوت آسمان ها و زمین را فراگرفته است، و به آن اسم تو که آسمان ها و زمین به واسطه آن روشن هستند، و به آن اسم تو که خورشید به واسطه آن روشن و ماه فروزان و دریاها خروشان و کوه ها بر پا هستند، و به آن اسم تو که عرش و کرسی بدان بر جا هستند و اسم های گرامی پاکیزه و نهان تو که در علم غیب نزد خود اندوخته ای، به همه این ها از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی....سپس به آنچه دوست داری دعا کن.

وقتی دعا را به پایان بردی، سجده کن و در حال سجده بگو: روی فرومایه من در برابر روی گرامی پروردگارم سجده نمود. روی پست من در برابر روی سرفراز و بزرگوار پروردگارم سجده نمود. ای بزرگوار ای بزرگوار، به بزرگواری و بخشش، ستم و جرم و اسراف من بر خویشتن را بیامرز. سپس سر از سجده بلند کن و هر دعایی را که خواستی بکن.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق یا امام باقر علیهما السلام نقل شده است، بخوان: خداوندا، ستایش تو را به همه ستایش هایت بر همه نعمت هایت، تا این که ستایش به آن چه دوست داری و می پسندی، منتهی گردد. خدایا، خیر تو و خوبی آن چه را که از تو امید دارم، از تو خواهانم و از شر آن چه بیم دارم و یا ندارم، به تو پناه می برم. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و روزی ام را گسترده و عمرم را طولانی گردان و گناهم را بیامرز و از کسانی قرار ده که به وسیله آن ها دینت را یاری می دهی و کس دیگر را جانشین من مکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و از هراس خود، آن اندازه که میان ما و گناهان حایل گردد و از طاعتت، آن اندازه که ما را به بهشت برساند و از یقین، به اندازه ای که گرفتاری های دنیا را بر ما آسان سازد، نصیبمان کن و ما را از گوش ها و چشم هایمان بهره مند ساز و بر کسانی که با ما دشمنی می ورزند یاری ده و گرفتاری ما را در دین مان قرار مده و دنیا را بزرگ ترین دل مشغولی ما مگردان و کسانی را که بر ما رحم نمی کنند، بر ما چیره مکن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خدایا گناهانم مرا از تو می ترساند و بخشش به من مژده می دهد، پس به واسطه بیم من از خود، مرا از خطاها بیرون بر و به واسطه بخشش مرا به عطاهایت برسان، تا فردای قیامت، آزاد شده بزرگواری تو گردم، چنان که در دنیا پرورده نعمت های تو بودم؛ زیرا نجات و رهایی که فردا ارزانی می داری، بزرگ تر از امیدی که امروز بخشیدی نیست، و کی آرزومندی در درگاه تو نومید گردید؟ یا کی درخواست کننده ای از درگاهت دست خالی بازگشت؟ معبودا، آن کس که تو دعای او را اجابت نکردی، تو را نخواند، زیرا خود فرمودی: {مرا بخوانید، تا شما را اجابت کنم.} و تو خلف وعده نمی کنی، پس ای معبود من، بر محمد و آل محمد درود فرست و دعای مرا مستجاب کن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است، بخوان: خداوندا، مرگ را بر من مبارک گردان. خداوندا، مرا بر بی هوشی های مرگ یاری نما. خدایا، مرا بر اندوه قبر یاری کن. خدایا، مرا بر تنگی قبر و وحشت و تاریکی قبر یاری کن. خدایا، مرا بر بیم های روز قیامت یاری کن. خداوندا، درازی و طولانی بودن روز قیامت را بر من مبارک گردان. خدایا، از همسران زیبای بهشتی به ازدواج من در آور.

آن گـاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعـد از آن بگو: خداونـدا، گریزی از فرمـان و تقـدیر و سـرنوشت حتمی تو نیست و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو به وجود نمی آید. خدایا، پس هر سرنوشت حتمی که بر ماه مقرر نمودی و هر چیزی را که بر ما مقـدر نمـودی، همراه بـا آن شـکیبایی بـه مـا عطـا کن که بر آن چیره گردد و آن را سـرکوب کنـد و آن را صـعود کننـده در خشـنودی ات برای مـا قرار ده. به گونه ای که نیکی هـا و برتری و سـروری و شـرافت و والایی نعمت و کرامت ما را در دنیا و آخرت بالاـ بری و از نیکی هـای مـا نکـاهی. خـدایا، و نیز هر چیزی که به مـا عطـا کردی و هر فضـیلتی که مـا را بـدان برتری بخشـیدی و هر کرامتی که به واسـطه آن ما را گرامی داشتی، همراه با آن سپاسگزاری‌ای به ما عطا کن که بر آن چیره گردد و آن را سـرکوب کند و آن را صـعود کننده در خشـنودی ات و در نیکی ها و سـروری و شـرافت و نعمت و کرامت ما در دنیا و آخرت قرار ده. خداوندا، آن را مایه شادمانی مفرط و خوشـحالی بیش از حد و آشوب و خشم و کیفر و رسوایی ما در آخرت و دنیـا مگردان. خـدایا، از لغزش زبان و جایگاه بـد و سـبکی ترازوی اعمال به تو پناه می بریم. خداونـدا، بر محمـد و خانـدان محمـد درود فرست و نیکی هایمان را در حال مرگ به ما تلقین کن و اعمال ما را مایه افسوس ما مگردان و مرا هنگام ملاقات با خود خوار مکن و روزی که با تو دیدار می کنیم، به واسطه کارهای زشت رسوا مکن و دل هایمان را چنان کن که تو را یاد کننـد و فراموش نکننـد و چنان از تو بترسـند که گویی تو را می بیننـد، تا این که با تو ملاقات کننـد؛ و بر محمد و آل او درود فرست و بـدی هایمـان را به نیکی مبـدل کن و نیکی هایمـان را مـایه ارتقـاء و درجه مـا قرار ده و درجـات ما را غرفه هایی در بهشـت و ایـن غرفـه هـا را بالاـتر قرار ده. خداونـدا، و نیـاز مـا را به خـودت، از روزی گسـترده ای که بر خـود واجب نمـودی، بگستران. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و تا زمانی که ما را پایدار و زنده نگاه داشتی، هدایت و کرامت خود و آن گاه که جان ما را می گیری، کرامت [و آمرزش] خود و در مقـدار باقی مانده از عمرمان، نگاهداری خود، و در آن چه روزی کردی، برکت را بر ما ارزانی دار و در آن چه بر دوشمان نهادی، یاری کن و در آن چه ما را بدان مکلف نمودی، استوار بدار و ما را به ستم خویش کیفر مکن و به نادانی مان مسنج و به واسطه خطاهایمان به تدریج گرفتار مکن و بهترین سخن ما را در دل هایمان اسـتوار بـدار و ما را نزد خود بزرگ و در نزد خودمان خوار و به آن چه آموختی بهره مند بگردان و دانش سودمند ما را بیفزا. به تو پناه می برم از دلی که فروتنی نمی کنـد و از دیـده ای که اشک نمی ریزد و از نمازی که پذیرفته نمی گردد. ما را از فتنه ها و آشوب های بد برهان، ای سرپرست دنیا و آخرت.

وقتی دعـا را به پایان بردی، سـجده کن و در حال سـجده، دعای منقول از امام صادق علیه السـلام را بخوان: روی و وجودم از روی بنـدگی و بردگی در برابر تـو سـجده کرده است. معبـودی جز تو وجود نـدارد و تو حق حق و اول پیش از هر چیز و آخر بعـد از همه چیز هستی. هـان این منم که در پیشـگاه تو ایستاده ام و اختیـار من به دست تو است، پس مرا بیـامرز؛ زیرا گناهان بزرگ را جز تو نمی آمرزد و مرا بیـامرز که در درگـاه تو علیه خود به گناهـانم اعـتراف می کنم و گنـاه بزرگ را جز تو نمی تواند دفع کند.

سپس سـر از سجده بلند کن و وقتی کاملا ایستادی، هر دعایی را که خواستی بکن. بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السـلام نقل شده است، بخوان: خدایا، تو تکیه گاه من در هر ناراحتی و امید من در هر سـختی و مورد اعتماد و اندوخته من در هر بلایی که بر من نازل می شود، هستی. چه بسا ناراحتی سـخت که دل از تحمل آن ناتوان و انسان بیچاره می گردد و نزدیکان انسان را تنها می گذارنـد و دشـمنان شاد می شونـد و بلاها انسان را به سـتوه در می آورند،

که به درگاه تو آمدم و به تو از آن گله نمودم و دیگران را رها کردم و تو آن را گشودی و برطرف نمودی و مرا کفایت نمودی؛ پس تو سرپرست همه نعمت ها و برآورنده همه خواسته ها و منتهای همه خواهش ها هستی، ستایش بسیار تو را و منت برتر از آن تو است.

آن گاه دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است بخوان؛ زیرا آن حضرت دستور خواندن این دعا را می داد: خداوندا، هر چه را بخواهی در شبانه روز فرو می فرستی، پس بر محمد و خاندان او درود فرست و برکات و آمرزش و روزی گسترده خود را بر من و برادران و خانواده و همسایگانم فرو فرست و ما را از سختی ها کفایت کن. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و از جایی که گمان و حساب می کنیم و یا نمی کنیم، به ما روزی ده و از جایی که محافظت می کنیم و یا نمی کنیم، ما را نگاه دار. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را در جوار و حفظ خود قرار ده. هر کس در جوار تو باشد سربلند است و ستایش تو والا است و معبودی جز تو وجود ندارد.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام رضا علیه السلام نقل شده است بخوان. زیرا آن حضرت فرمودند: این دعا دعای عافیت است: ای خدا، ای سرپرست عافیت و بخشنده و روزی دهنده و عطا و تفضل کننده عافیت بر من و بر همه آفریده هایت، ای رحمت گستر و مهربان در دنیا و آخرت، بر محمد و آل محمد درود فرست و در گشایش و راه بیرون آمدن ما شتاب کن و عافیت و دوام عافیت را در دنیا و آخرت روزی مان کن، ای مهربان ترین مهربانان.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، از تو به رحمتت که همه اشیا را فراگرفت و به قدرتت که بر هر چیز چیره است و به سرکشی ات که بر همه موجودات غلبه کرد و به نیروی تو که هیچ چیز توانایی ایستادگی در برابر آن را ندارد و به عظمتت که هر چیز را پر کرد و به آگاهی ات که بر هر چیز احاطه کرد و به روی تو که بعد از نابودی هر چیز پاینده است و به نور روی تو که همه اشیا بدان روشن و نورانی هستند، ای نور ای نور، ای سر آغاز نخستینان و ای آخرین متاخران، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای مهربان، ای خدا، از گناهانی که کیفرها را ایجاد می کنند به تو پناه می برم، و از گناهانی که پشیمانی به بار می آورند به تو پناه می برم، و از گناهانی که قسمت ها را باز می دارند به تو پناه می برم، و از گناهانی که پرده ها را می درند به تو پناه می برم، و از گناهانی که مانع از تحقق سرنوشت حتمی تو می شوند به تو پناه می برم، و از گناهانی که بلا را بر سر انسان فرود می آورند به تو پناه می برم، و از گناهانی که دشمنان را نوبت به نوبت به انسان مسلط می کنند به تو پناه می برم، و از گناهانی که مانع از استجابت دعا می شوند به تو پناه می برم، و از گناهانی که در مرگ انسان سرعت می بخشند به تو پناه می برم، و از گناهانی که امید انسان را قطع می کنند به تو پناه می برم، و از گناهانی که بدبختی به بار می آورند به تو پناه می برم، و از گناهانی که هوا را تاریک می کنند به تو پناه می برم، و از گناهانی که پرده ها را بر می دارند به تو پناه می برم، و از گناهانی که از ریزش باران جلوگیری می کنند به تو پناه می برم.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از ائمه علیهم السلام نقل شده است، بخوان. متن دعا به این صورت است: خداوندا، تو آن دو نوجوان را به خاطر صالح بودن پدر و مادرشان حفظ نمودی و مومنان به درگاهت دعا کردند و گفتند: {پروردگارا، ما را آزمایش ستمکاران قرار مده.} خدایا، به واسطه رحمتت و به پیامبرت، پیامبر رحمت و به علی و فاطمه و حسن و حسین صلواتک علیه و علیهم و به همه اسماء و ستون های تو از تو درخواست می کنم و به بزرگ ترین

بزرگ ترین بزرگ ترین اسم تو که هر گاه به آن خوانده شود، رد نمی کنی از تو مسألت دارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و هر چه به طاعت تو نزدیک تر و از نافرمانی تو دورتر است و بیشتر موجب وفا کردن به پیمان تو و برآوردن حقت می گردد، مرا برای آن سرحال نمایی و بنده سپاسگزار خود قرار دهی. تو کس دیگر از آفریده هایت غیر از من را می توانی بیابی که عذاب کنی، ولی من جز تو کسی را نمی توانم بیابم که مرا بیامرزد، تو از کیفر من بی نیازی و من به رحمتت نیازمندم. تو جایگاه همه گله ها و گواه بر همه رازگویی ها و منتهای همه خواسته ها و رهایی بخش از همه لغزش ها و فریادرس همه فریادخواهان هستی. از این رو، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا به واسطه طاعتت از نافرمانی ات و به آن چه دوست داری از آن چه ناخوشایندی و به ایمان از کفر و به هدایت از گمراهی و به یقین از تردید و به امانت داری از خیانت ورزی و به راست گویی از دروغ و به حق از باطل و به تقوا از گناه و به کار نیک از کار زشت و به واسطه یاد تو از فراموشی تو، نگاه داری. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و تا زمانی که مرا زنده داشته ای عافیت بخش و سپاسگزاری در برابر آن چه به من عطا کرده ای، الهام کن و نسبت به من مهربان و بسیار مهرورز باش. هر گاه دعا را به پایان بردی، سجده کن و در حال سجده بگو: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و به بردباری و بخشش خود، از ستم و جرم من درگذر، ای پروردگار من ای بزرگوار، ای کسی که هیچ درخواست کننده از تو نومید نمی گردد و بخششت پایان نمی پذیرد، ای خدایی که برتری و لذا هیچ چیز برتر از تو وجود ندارد و ای خدایی که نزدیکی و چیزی نزدیک‌تر از تو نیست، بر محمد و آل محمد درود فرست....پس هر چه خواستی دعا کن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: ای تکیه گاه کسانی که تکیه گاهی ندارند و ای اندوخته کسانی که ذخیره ای ندارند و ای پشت گرمی کسانی که پشت گرمی ای ندارند و ای فریادرس کسانی که فریادرس ندارند و ای نگاه دار کسانی که نگهبانی ندارند، ای کسی که گذشت تو کریمانه و بلای تو نیکو است و امید بزرگ از تو می رود. ای یاور درماندگان ای نجات دهنده غرقه شدگان، ای رهایی دهنده هلاکت شدگان، ای نیکوکار ای نعمت بخش ای بخشنده، تویی همان خدایی که سیاهی شب و روشنایی روز و پرتو ماه و درخشش آفتاب و شرشر آب و صدای آب و صدای درختان در برابر تو سجده می کنند. ای خدا ای خدا، نیکوترین اسم ها از آن تو است و شریکی برای تو وجود ندارد. ای پروردگار من، بر محمد و آل محمد درود فرست و به عفو خود ما را از آتش جهنم نجات ده و به رحمت خود در بهشت وارد کن و به بخشش خود از همسران زیبای بهشتی به ازدواج ما درآور و بر محمد و آل محمد درود فرست و آن چه زیبنده آنی با ما بکن، ای مهربان ترین مهربانان، به راستی که تو بر هر چیز توانایی و به هرگونه که دوست داری دعا کن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: خداوندا، به اسماء ستوده و بزرگوارانه ات که هر گاه بر اشیا نهاده شود، در برابر آن خوار می گردند و هر گاه نیکی ها را به وسیله آن درخواست کنند، بدان می رسند و هرگاه بخواهند که بدی ها بازگردانده شود، بازگردانده می شود از تو می خواهم و به سخنان کامل تو که اگر همه درختان زمین قلم گردند و دریا بنویسد و هفت دریا به یاری آن بشتابد، سخنان تو پایان نمی پذیرد و به راستی که سرفراز و فرزانه ای. از تو خواهانم، ای زنده ای پاینده ای بزرگوار ای بلندپایه ای بزرگ ای بیناترین بینا و ای شنواترین شنوا و ای زود حسابرس‌ترین حسابرس و ای فرمانرواترین فرمانروا و ای مهربان ترین مهربانان، به عزت و قدرت تو بر هر چه بخواهی و به هر چیز که دانش تو بدان احاطه کرد و به تمام حروفی که در کتاب هایت فرو فرستادی و به هر دعایی که فرشتگان و رسولانت و پیامبرانت تو را به آن

خواندند، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی....در این جا هر دعایی خواستی بکن.

سپس دو رکعت نماز می گزاری و بعد از آن می گویی: پاک است خدایی که محمد، درود و سلام خدا بر او و خاندان او را گرامی داشت، پاک است خدایی که محمد را برگزید، پاک است خدایی که علی را برگزید، پاک است خدایی که حسن و حسین را ویژه گردانید. پاک است خدایی که دوستداران فاطمه را به واسطه او از آتش جهنم باز گرفت، پاک است خدایی که آسمان ها و زمین را به اذن خود آفرید، پاک است خدایی که آسمانیان و زمینیان را به ولایت محمد و آل محمد - علیهم السلام - به بندگی پذیرفت، پاک است خدایی که بهشت را برای محمد و آل محمد آفرید، پاک است خدایی که بهشت را به ارث محمد و آل محمد و شیعیان آنان می گذارد، پاک است خدایی که آتش جهنم را برای دشمنان محمد و آل محمد آفرید، پاک است خدایی که جهنم را در اختیار محمد و آل محمد می گذارد، پاک است خدایی که دنیا و آخرت و آن چه را که در شبانه روز آرام می گیرد، برای محمد و آل محمد آفرید. ستایش خدا را چنان که زیبنده او است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا وجود پیدا نمی کند چنان که زیبنده او است، و درود خداوند بر محمد و خاندان او و بر تمام رسولان تا این که خدا خشنود گردد. خداوندا، [از تو می خواهم] از عطاهای تو که بیشتر از آن است که به شماره درآید و از نعمت هایت که بزرگ تر از آن است که شمرده شود، و این که دشمن من، دشمن تو باشد و من بر درنگ تو صبر ندارم، پس در هلاکت و نابودی و از بین بردن آنان شتاب کن.

سپس دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن بگو: به نام خداوند رحمت گستر مهربان، خداوندا، ای پدیدآورنده آسمان ها و زمین و آگاه به نهان و آشکار و رحمت گستر مهربان، من در سرای دنیا با تو پیمان می بندم و گواهی می دهم که معبودی جز تو وجود ندارد و تو یگانه ای و شریکی برای تو وجود ندارد و دین آن گونه است که قرار دادی و اسلام آن گونه است که توصیف نمودی و قرآن آن گونه است که فرو فرستادی و سخن به همان صورتی است که گفتی و این که تو، تو، تو، خدای حق و آشکار هستی. خداوند بهترین پاداش را به محمد بدهد و با سلام بر محمد و آل محمد درود بفرستد.

بعد دو رکعت دیگر را بخوان و بعد از آن دعایی را که از امام صادق علیه السلام نقل شده است بخوان، که فرمودند: وقتی دو رکعت نماز گذشته را به پایان بردی، این دعا را بخوان:

خداوندا، با اطاعت و ولایت تو و ولایت فرستاده ات و ولایت همه امامان از اول تا آخر، به تو دین ورزی می کنم. - در این جا همه امامان علیهم السلام را به نام ذکر کن - سپس بگو: اجابت فرما- من با اطاعت و ولایت آنان و خرسندی از آن چه آنان را بدان برتری بخشیدی، بی آن که انکار یا گردنکشی کنم، بر اساس آن چه در کتابت فرو فرستادی و به صورتی که از آن به ما رسید و نرسید. به تو دین ورزی می کنم و ایمان دارم و اعتراف می کنم و تسلیم می باشم و به آن چه تو از آن خرسندی، خرسندم. ای پروردگار من، رضای تو و سرای آخرت را قصد کردم در حالی که از تو بیم دارم و به سوی تو می گرایم، پس تا زمانی که مرا زنده نگاه داشتی بر آن زنده بدار و هنگامی که می میرانی بر آن بمیران و آن گاه که بر می انگیزانی بر آن برانگیز و اگر کوتاهی ای از من درگذشته سر زد، از آن به درگاه تو توبه می کنم و به آن چه که نزد تو است می گرایم و از تو می خواهم که مرا از گناهان نگاه داری و تا زمانی که زنده ام نگاه داشتی، هیچ گاه حتی به اندازه یک چشم به هم زدن یا کمتر و بیشتر از این به خود واگذار نکنی، زیرا نفس بسیار بدفرما است مگر آن که تو رحم آری، ای

مهربـان ترین مهربانـان و نیز از تو می خواهم که به طاعت خود، مرا تا زمانی که جانم را می گیری، نگاه داری در حالی که از من خشـنودی و کـارم را به نیکبختـی پایـان آری و هرگز از آن به چیزی دیگر متحول نکنی. هیـچ نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد. آن گاه درباره هر چه دوست داشتی دعا کن.

وقتی از دعا فارغ شدی سـجده کن و در حال سجده بگو: روی وجود از بین رونده و فانی من در برابر روی پاینده و بزرگ تو به سـجده افتـاده است، روی خوار و ذلیل من در برابر روی عزیز تو سـجده کرده است، روی نیازمنـد من در برابر روی بزرگ، بی نیـاز و بزرگـوار تـو بـه سـجده افتـاده است. پروردگـارا، از گذشـته و حـال آمرزش می طلبم. پروردگـارا، بلاـیم را سـخت مگردان. پروردگارا، سـرنوشت حتمی بـد برایم مقرر مکن، پروردگارا، مرا دشـمن شاد مگردان. پروردگارا، هیـچ بازدارنـده و جلوگیری کننـده ای جز تو نیست. پروردگارا، برترین درودهایت را بر محمد و آل محمد بفرست و با برترین برکت های خود بر محمـد و آل محمـد مبـارک گردان. خداونـدا، به تو پنـاه می برم از تـاختن هـا و از کیفرهـا و همه غضب ها و خشم هایت. منزهی تو ای خدا پروردگار جهانیان. دعای در حال سجده که ذکر شد، از امام صادق علیه السلام نقل شده است.

علی بن موسـی بن جعفر بن محمـد بن محمـد طاووس می‌گویـد: ای بنـده ای که در اثر اقبال خداوند جلّ جلاله به تو، به خدا روی آوردی، چرا که تو را به حضور در پیشگاهش فرا خواند و پسندید که بندگی او را نمایی و به او اختصاص داشته باشی و از عزیزان او بـه شـمار آیی. اگر می دانسـتی چه خوشـبختی هـا در لابلاـی این عنایـات نهفته است، هرگز عبـادات خـود را در درگـاه خداونـد جلّ جلاله بسـیار نمی شـمردی. بنابراین، ای بنـده ای که رحمت خداونـد بر تو باد. وظایف این شب را بـدون احسـاس سـنگینی و تنبلی و شـگفت از کـثرت اعمـال خود، تکمیـل کن؛ تو همـان هستی که از خـاک آفریـده شـده ای. تو را مولاـیت رب الاربـاب برتری داد و از آن اصـل نکوهیـده رهـایی داد و این تکریم و تعظیم را به تو ارزانی داشت. پس به قـدر بخشـش او برخود، بنـدگی کن و او را بشـناس. بـا این حـال، تنهـا این به قلب تو خطور کنـد که این عبادت نیز از بزرگ ترین احسان های او به تو است و او را از آن جهت که شایسـته پرسـتش است عبادت کن و از این که خداونـد تو را به این سـعادت نایل گردانید، احساس بزرگی کن.

و بدان که اگر خدا را در برابر گرفتن پاداش عبادت بپرستی، مانند شخصی که به فرد نیرومند و بی نیازی، بدهی بسیاری داشته باشد به حدی که نتوان آن را شـمرد و اتفاقا همراه با طلبکار خود از بازار شـیرینی فروشـی بگذرد و بخشش طلبکار اقتضا کند که برای بـدهکار خود که بسـیار به او بدهی دارد، یک طبق شـیرینی بسـیار لذیذ بخرد و به او بگوید که آن را به منزل طلبکار خود ببرد تا آن شخص به تنهایی و با اشتهای کامل شیرینی را بخورد و وقتی آن ها را خورد و تمام کرد، به طلبکار بگوید: در برابر مزد بردن شـیرینی به منزل، یک قرص نان به من بـده و طلبکار پاسخ دهد: من شـیرینی را به تو بخشـیدم و برای این به تو دادم تا به منزل برسانی، تا از آن تو باشد، و گرنه من بدان نیاز نداشتم؛ زیرا می دانی که من طلب بسیار از تو دارم که تا کنون مطـالبه نکرده ام. بنـابراین، چگـونه عقـل تـو حکم می کنـد که در برابر حمـل شـیرینی که به انـدازه قیمت آن تو را به زحمت نینـداختم، از من یـک قرص نـان به عنوان مزد درخواست می کنی؟ آیا هیـچ صاحب عقل سـلیمی این عمل پست و نکوهیـده بدهکار، یعنی درخواست مزد را می پسندد.

حال بنـده با خداوند جلّ جلاله نیز چنین است؛ زیرا نیرویی که بنده با آن طاعات و عبادات را به جا آورده است، از آن مولای

او است و عقل و نقل نیز که بنده از راه آن به عبادات دست یافت و عمل کرد، از آن پروردگار و مالک دنیا و آخرت او است و نیز نفع عملی که خداوند او را به انجام آن مکلف کرده است قطعا به خود بنده می رسد و خداوند جلّ جلاله از عبادت جهانیان بی نیاز است. از این گذشته، خداوند جلّ جلاله نعمت های دیگری مانند ایجاد و ابقا و عطایا و بخشش ها بر بندگان عطا کرده است که اگر انسان با تمام توان خود هم بکوشد، نمی تواند آن ها را به شماره در آورد. بر این پایه، مقتضای عقل و نقل آن است که نباید خدا را به خاطر درخواست ثواب عبادت کرد، بلکه خداوند جلّ جلاله را باید از آن جهت که شایسته پرستش است و بر بنده منت نهاد که او را از مقام خاکی و حیوانی بالا آورد و شایسته خطاب و پاسخ خود گرداند و به نعمت های دائمی سرای ثواب وعده داده است، عبادت کرد.

در هر حال، یکی از تجارت ها در یکی از این سه شب که بدان اشاره شد، برای کسی که خواهان آن است تا خداوند جلّ جلاله را با نیتی که بدان توجه دادیم، عبادت کند، این است که در روایت است که عبدالله بن سنان می گوید: از آن حضرت درباره نیمه شعبان پرسیدم. فرمودند: چیزی در این باره نزد من نیست، لیکن در شب نوزدهم ماه رمضان روزی ها تقسیم می گردد و سرآمد عمر انسان ها نوشته می شود و اجازه رفتن حاجیان به مکه مشخص می گردد و خداوند عزّ و جلّ بر بندگانش مشرف گردید و هر کس را که بخواهد، به جز کسی که چیز مست کننده می خورد، می آمرزد و در شب بیست و سوم، تمام امور استوار جدا می شود، سپس به کسی داده می شود و سرنوشت حتمی هر چیز مقرر می گردد. عرض کردم: به چه کسی؟ فرمودند: به امام شما، و گرنه اطلاعی از آن نداشت.

نیز در حدیث دیگر آمده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: در شبی که تمام امور استوار در آن جدا می شود، تمام امور تا آن شب از سال آینده، اعم از خیر و شر و روزی و امور دیگر و مرگ و زندگی فرود می آید و نام گروهی که به مکه مشرف خواهند شد، نوشته می شود. بنابراین، هر کس نام او در آن سال نوشته شده باشد، نمی تواند به مکه نرود، اگر چه نیازمند و بیمار باشد و هر کس نام او نوشته نشده باشد، نمی تواند به حج برود، هر چند دارا و سالم باشد.

**[ترجمه]

فهل یحسن من مصدق بالإسلام و بما نقل عن الرسول و عترته علیه و علیهم أفضل السلام أن لیله واحده من ثلاث لیال أن یکون فیها تدبیر السنه کلها و إطلاق العطایا و دفع البلایا و تدبیر الأمور و هی أشرف لیله فی السنه عند القادر علی نفع کل سرور و دفع کل محذور فلا یکون نشیطا لها و لا مهتما بها فهل تجد العقل قاضیا أن سلطانا یختار لیلته من سنه للإطلاق و العتاق و المواهب و نجاه المطالب و یأذن إذنا عاما فی الطلب منه لکل حاضر و غائب فیتخلف أحد من ذلک المجلس العام و عن تلک اللیله المختصه بذلک الإنعام التی ما یعود مثلها إلی بعد عام مع أن الذین دعاهم إلی سؤاله محتاجون مضطرون إلی ما بذله لهم من نواله و إقباله و إفضاله ما ذا تقول لو أنک بعد الفراغ من هذه المائه رکعه أو مائه و عشرین سمعت أن قد حضر ببابک رسول من بعض ملوک الآدمیین قد عرض

ص: ۱۴۲

علیک مائه دینار أو شیئا مما تحتاج إلیها من المسار و دفع الأخطار فکیف کان نشاطک و سرورک بالرسول و بالإقبال و القبول و یزول النوم و الکسل بالکلیه الذی کنت تجده فی معامله مولاک مالک الجلاله المعظمه الإلهیه الذی قد بذل لک السعاده الدنیویه و الأخرویه لقد افتضح ابن آدم المسکین بتهوینه بمالک الأولین و الآخرین.

فارحم یا أیها المسعود نفسک و لا یکن محمد رسول الله سلطان العالمین و ما وعد به عن مالک یوم الدین دون رسول عبد من العباد یجوز أن یخلف فی المیعاد و أمره یزول إلی الفناء و النفاد و لا تشهد علی نفسک أنک ما أنت مصدق بوعد سلطان المعاد بتثاقلک عن حبه و قربه و وعده و نشاطک لعبد من عبیده.

و من مهمات لیله تسع عشره ما قدمناه فی أول لیله منه مما یتکرر کل لیله فلا تعرض عنه.

**[ترجمه]بر این اساس، آیا کسی که دین اسلام و روایات وارده از پیامبر اکرم و اهل بیت او علیه و علیهم افضل السلام را باور دارد، مبنی بر این که این شب یکی از شب هایی است که امور کل سال در آن مقدر و تدبیر می شود و این شب، شب دادن عطایا و دفع بلاها و تدبیر همه امور و برترین شب ها در طول سال است، با وجود این که قدرت کسب تمام شادمانی ها و دفع تمام بیم ها و گرفتاری ها را دارد، آیا درست است که نشاط نداشته باشد و بدان اهتمام نورزد. آیا اگر پادشاهی، یکی از شب های سال را برای آزاد کردن برده ها و دادن عطایا و برآوردن خواسته ها انتخاب کند و اذن عام بدهد که هر کس چه حاضر باشد و یا غائب، هر چه خواست بطلبد و با این حال، آیا عقل حکم می کند که انسان از این مجلس عام و شب مخصوص بخشش که تا سال آینده تکرار نمی شود، جا بماند. با آن که دعوت شدگان به بخشش و اقبال و تفضلی که او بذل می کند، نیازمند و از آن ناگزیرند. آیا اگر بعد از فراغت از این صد یا صد و بیست رکعت نافله ماه رمضان بشنوی که پیکی از یکی از پادشاهان دم در حاضر شده است و می خواهد صد دینار یا چیز دیگری که موجب خوشحالی و دفع خطر از تو است، به تو بدهد، آن گاه چه می گویی؟ و نشاط و خوشحالی تو به پیک و توجه و پذیرش او چگونه خواهد بود و در آن صورت چگونه خواب و تنبلی ای که در معامله با مولای خود، یعنی مالک جلالت بزرگ که نیکبختی دنیوی و اخروی را به تو ارزانی داشته است، به کلی برطرف می شود؟. آری، آدمی بیچاره با خوار شمردن خدا، که مالک اولین و آخرین است، خود را رسوا نموده است.

پس ای نیکبخت، بر نفس خود رحم کن و مبادا محمد - صلی الله علیه و آله - پیک و رسول سلطان جهانیان و نیز وعده هایی که او از سوی مالک روز جزا می دهد، در نزد تو کمتر از پیک یکی از بندگان باشد که امکان خلف وعده او می رود و پایان کار او نابودی و نیستی است؛ و گرنه با وجود احساس سنگینی و تنبلی در دوستی و قرب و وعده های او و نشاط در برابر وعده های یکی از بندگان او، برخود گواه باش که وعده های پادشاه معاد را باور نداری.

از اعمال مهم شب نوزدهم، اعمالی است که در شب اول ماه رمضان برای تمام شب های ماه رمضان ذکر کردیم. پس از آن ها روی مگردان.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رُوِیَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِیِّ فِی کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَکْرٍ أَحْمَدُ بْنُ یَعْقُوبَ الْفَارِسِیُّ وَ إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْبَصْرِیُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هَوْذَةَ عَنِ الْأَحْمَرِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: إِذَا کَانَ لَیْلَهُ تِسْعَ عَشْرَهَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ أُنْزِلَتْ صِکَاکُ الْحَاجِّ وَ کُتِبَتِ الْآجَالُ وَ الْأَرْزَاقُ وَ اطَّلَعَ اللَّهُ عَلَی خَلْقِهِ فَغَفَرَ لِکُلِّ مُؤْمِنٍ مَا خَلَا شَارِبَ مُسْکِرٍ أَوْ صَارِمَ رَحِمٍ مَاسَّهٍ مُؤْمِنَهٍ.

**[ترجمه]علی بن عبدالواحد نهدی در کتاب (عمل شهر رمضان) نقل کرده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: در شب نوزدهم ماه رمضان، اجازه‌نامه های رفتن حاجیان به مکه فرود می آید و سرآمد عمر انسان ها و روزی آن ها نوشته می شود و خداوند بر آفریده های خود مشرف می شود و تمام مومنان را می آمرزد، به جز کسی که چیز مست کننده نوشیده باشد، یا با بستگان مومن نزدیک خود قطع رابطه نموده باشد.

**[ترجمه]

أقول

و قد مضی فی کتابنا هذا و غیره أن لیله النصف من شعبان یکتب الآجال و یقسم الأرزاق و یکتب أعمال السنه و یحتمل أن یکون فی لیله نصف شعبان تکون البشاره بأن فی لیله تسع عشره من شهر رمضان یکتب الآجال و یقسم الأرزاق فتکون لیله نصف شعبان لیله البشاره بالوعد و لیله تسع عشره من شهر رمضان وقت إنجاز ذلک الوعد أو یکون فی تلک اللیله یکتب آجال قوم و یقسم أرزاق قوم و فی هذه لیله تسع عشره یکتب آجال الجمیع و أرزاقهم أو غیر ذلک مما لم نذکره فإن الخبر ورد صحیحا صریحا بأن الآجال و الأرزاق تکتب فی لیله تسع عشره و لیله

إحدى و عشرين و ثلاث و عشرين من شهر رمضان و سنذكر هاهنا بعض أحاديث ليله تسع عشره فنقول:

رَوَى أَيْضاً عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِيُّ فِي كِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ فِي آخَرِينَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حَاتِمٍ فِي كِتَابِهِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ يَعْنِي ابْنَ بُطَّهَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بْنِ عِمْرَانَ الْأَشْعَرِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَ نَاسٌ يَسْأَلُونَهُ يَقُولُونَ إِنَّ الْأَرْزَاقَ تُقْسَمُ لَيْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ لَا وَ اللَّهِ مَا ذَلِكَ إِلَّا فِي لَيْلَهِ تِسْعَ عَشْرَهَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ فَإِنَّ فِي لَيْلَهِ تِسْعَ عَشْرَهَ يَلْتَقِي الْجَمْعَانِ وَ فِي لَيْلَهِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ وَ فِي لَيْلَهِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ يَمْضِي مَا أَرَادَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ ذَلِكَ وَ هِيَ لَيْلَهُ الْقَدْرِ الَّتِي قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ قُلْتُ مَا مَعْنَى قَوْلِهِ يَلْتَقِي الْجَمْعَانِ قَالَ يَجْمَعُ اللَّهُ فِيهَا مَا أَرَادَ اللَّهُ مِنْ تَقْدِيمِهِ وَ تَأْخِيرِهِ وَ إِرَادَتِهِ وَ قَضَائِهِ قُلْتُ وَ مَا مَعْنَى يَمْضِيهِ فِي لَيْلَهِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ قَالَ إِنَّهُ يُفْرَقُ فِي لَيْلَهِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ وَ يَكُونُ لَهُ فِيهِ الْبَدَاءُ فَإِذَا كَانَتْ لَيْلَهُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ أَمْضَاهُ فَيَكُونُ مِنَ الْمَحْتُومِ الَّذِي لَا يَبْدُو لَهُ فِيهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى.

**[ترجمه]در این کتاب ضمن اعمال شب نیمه شعبان و نیز در کتاب های دیگر آمده است: در شب نیمه شعبان، سرآمد عمر انسان ها نوشته می شود و روزی ها تقسیم می گردد و اعمال کل سال نوشته می شود. بنابراین، شاید بتوان این گونه بین این دو دسته روایت جمع کرد که منظور این است که در شب نیمه شعبان بشارت داده می شود که در شب نوزدهم ماه رمضان، سرآمد عمرها نوشته می شود و روزی ها تقسیم می گردد. بر این اساس، شب نیمه شعبان، شب بشارت به این وعده و شب نوزدهم ماه رمضان، زمان عمل به این وعده خواهد بود. یا این که در شب نیمه شعبان، سرآمد عمر افراد خاص نوشته می شود و روزی هایشان تقسیم می گردد و در شب نوزدهم ماه رمضان، سرآمد عمر و روزی همگان مقرر می گردد. یا احتمال های دیگر که در این جا ذکر نمی کنیم. در هر حال، روایت صحیح و صریح در این باره وارد شده است که سرآمد عمر انسان ها و روزی های آن ها در شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان نوشته می شود. برخی از احادیث مربوط به شب نوزدهم ماه رمضان را در این جا یادآور می شویم:

علی بن عبدالواحد نهدی در کتاب «عمل شهر رمضان» نقل کرد که اسحاق بن عمار می گوید: عده ای از امام صادق علیه السلام پرسیدند: آیا روزی ها در شب نیمه ماه شعبان تقسیم می گردند؟ آن حضرت فرمودند: به خدا سوگند، خیر. این مطلب در شب نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان واقع می شود؛ به این صورت که در شب نوزدهم دو گروه با هم برخورد می کنند و در شب بیست و یکم تمام امور استوار از هم جدا می شوند و در شب بیست و سوم هر چه را که خداوند جلّ جلاله بخواهد، به صورت سرنوشت حتمی مشخص و امضا می کند و این شب، شب قدر است که خداوند درباره آن می فرماید: {بهتر از هزار ماه است.} عرض کردم: معنای این که فرمودید: دو گروه با هم برخورد می کنند، چیست، فرمودند: یعنی خداوند در آن شب، امور مختلف، اعم از تقدیم و تاخیر و اراده و سرنوشت حتمی را گرد می آورد. عرض کردم: معنای امضا در شب بیست و سوم چیست، فرمودند: در شب بیست و یکم امور از هم جدا می شوند و شک در آن راه دارد، ولی در شب بیست و سوم امضا می گردد و حتمی می شود و شک در آن راه ندارد.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رُوِیَ: أَنَّهُ یَسْتَغْفِرُ لَیْلَهَ تِسْعَ عَشْرَهَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ یَلْعَنُ قَاتِلَ مَوْلَانَا عَلِیٍّ علیه السلام مِائَهَ مَرَّهٍ.

و رأیت حدیثا فی الأصل الذی فی المجلد الکتاب الذی أوله الرساله الغریه فی فضلها.

**[ترجمه]در روایت است: که انسان در شب نوزدهم ماه رمضان صد بار استغفار کند و صد بار بر قاتل مولی علی علیه السلام لعنت بفرستد. حدیثی در این باره در کتاب اصلی که اول آن «الرساله الغریه» و موضوع آن فضیلت شب نوزدهم ماه رمضان بود، دیدم.

**[ترجمه]

أقول

و وجدت فی کتاب کنز الیواقیت تألیف أبی الفضل بن محمد الهروی أخبارا فی فضل لیله القدر و صلاه فنحن نذکرها فی هذه لیله تسع عشره لأنها أول اللیالی المفردات فیصلیها من یرید الاحتیاط للعبادات فی الثلاث اللیالی المفضلات.

ذکر الصلاه المرویه

فِی الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله قَالَ: مَنْ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ فَیَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعَ

ص: ۱۴۴

مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغَ یَسْتَغْفِرُ سَبْعِینَ مَرَّةً فَمَا دَامَ لَا یَقُومُ مِنْ مَقَامِهِ حَتَّی یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ وَ لِأَبَوَیْهِ وَ بَعَثَ اللَّهُ مَلَائِکَةً یَکْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ إِلَی سَنَةٍ أُخْرَی وَ بَعَثَ اللَّهُ مَلَائِکَةً إِلَی الْجِنَانِ یَغْرِسُونَ لَهُ الْأَشْجَارَ وَ یَبْنُونَ لَهُ الْقُصُورَ وَ یُجْرُونَ لَهُ الْأَنْهَارَ وَ لَا یَخْرُجُ مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی یَرَی ذَلِکَ کُلَّهُ.

وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَحْیَا لَیْلَةَ الْقَدْرِ حُوِّلَ عَنْهُ الْعَذَابُ إِلَی السَّنَهِ الْقَابِلَهِ.

وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: قَالَ مُوسَی إِلَهِی أُرِیدُ قُرْبَکَ قَالَ قُرْبِی لِمَنِ اسْتَیْقَظَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ رَحْمَتَکَ قَالَ رَحْمَتِی لِمَنْ رَحِمَ الْمَسَاکِینَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ الْجَوَازَ عَلَی الصِّرَاطِ قَالَ ذَلِکَ لِمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَهٍ فِی اللَّیْلَهِ الْقَدْرِ قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ مِنْ أَشْجَارِ الْجَنَّهِ وَ ثِمَارِهَا قَالَ ذَلِکَ لِمَنْ سَبَّحَ تَسْبِیحَهً فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ النَّجَاهَ مِنَ النَّارِ قَالَ ذَلِکَ لِمَنِ اسْتَغْفَرَ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ قَالَ إِلَهِی أُرِیدُ رِضَاکَ قَالَ رِضَایَ لِمَنْ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ.

وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: یُفَتَّحُ أَبْوَابُ السَّمَاوَاتِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ فَمَا مِنْ عَبْدٍ یُصَلِّی فِیهَا إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ بِکُلِّ سَجْدَهٍ شَجَرَهً فِی الْجَنَّهِ لَوْ یَسِیرُ الرَّاکِبُ فِی ظِلِّهَا مِائَهَ عَامٍ لَا یَقْطَعُهَا وَ بِکُلِّ رَکْعَهٍ بَیْتاً فِی الْجَنَّهِ مِنْ دُرٍّ وَ یَاقُوتٍ وَ زَبَرْجَدٍ وَ لُؤْلُؤٍ وَ بِکُلِّ آیَهٍ تَاجاً مِنْ تِیجَانِ الْجَنَّهِ وَ بِکُلِّ تَسْبِیحَهٍ طَائِراً مِنَ الْعَجَبِ وَ بِکُلِّ جِلْسَهٍ دَرَجَهً مِنْ دَرَجَاتِ الْجَنَّهِ وَ بِکُلِّ تَشَهُّدٍ غُرْفَهً مِنْ غُرُفَاتِ الْجَنَّهِ وَ بِکُلِّ تَسْلِیمَهٍ حُلَّهً مِنْ حُلَلِ الْجَنَّهِ فَإِذَا انْفَجَرَ عَمُودُ الصُّبْحِ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الْکَوَاعِبِ الْمُآلِفَاتِ (۱) وَ الْجَوَارِی الْمُهَذَّبَاتِ وَ الْغِلْمَانِ الْمُخَلَّدِینَ وَ النَّجَائِبِ الْمُطَیَّرَاتِ وَ الرَّیَاحِینِ الْمُعَطَّرَاتِ وَ الْأَنْهَارِ الْجَارِیَاتِ وَ النَّعِیمِ الرَّاضِیَاتِ وَ التُّحَفِ وَ الْهَدِیَّاتِ وَ الْخِلَعِ وَ الْکَرَامَاتِ وَ مَا تَشْتَهِی الْأَنْفُسُ وَ تَلَذُّ الْأَعْیُنُ وَ أَنْتُمْ فِیها خالِدُونَ.

۱- ۱. المألف: الذی یألفه الإنسان، و المألفات جمع المألفه؛ و قیل هو مصحف المألقات المتوددات اللاطفات.

وَ مِنْ هَذَا الْكِتَابِ عَنِ الْبَاقِرِ علیه السلام: مَنْ أَحْيَا لَيْلَهَ الْقَدْرِ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَ لَوْ كَانَتْ ذُنُوبُهُ عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَ مَثَاقِيلَ الْجِبَالِ وَ مَكَايِيلَ الْبِحَارِ.

**[ترجمه]در کتاب «کنز الیواقیت» تالیف ابوالفضل بن محمد هروی روایاتی در فضیلت شب قدر و نماز مخصوص آن ذکر شده است. این روایات را در این جا، یعنی ضمن اعمال شب نوزدهم ذکر می کنیم، زیرا این شب اولین شب فرد از سه شب فرد است که یکی از آن ها شب قدر می باشد. هر کس خواهان رعایت احتیاط در انجام عبادات است، آن را در هر یک از این سه شب با فضیلت بخواند .

ذکر نماز وارد شده در روایت: در کتاب یاد شده به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است: هرکس در شب قدر دو رکعت نماز بخواند؛ در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب را یک بار و سوره «قُل هُوَ اللَّهُ أَحَد» را هفت بار و وقتی نماز را به پایان برد، هفتاد بار استغفار کند، از جای خود بر نمی خیزد مگر این که خداوند او و پدر و مادرش را می آمرزد و فرشتگانی را می گمارد تا سال آینده برای او اعمال نیک بنویسند و نیز فرشتگانی را به سوی بهشت ها گسیل می دارد تا برای او درخت بکارند و قصر بسازند و جوی ها جاری کنند و پیش از آن که از دنیا برود، این ها را می بیند.

نیز در کتاب یاد شده آمده است که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس شب قدر را احیا کند، تا سال آینده عذاب از او برداشته می شود. هم چنین در کتاب مذکور به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است، موسی به پیشگاه خداوند عرض کرد: معبودا، قرب و نزدیکی به تو را می خواهم. خداوندا، فرمود: قرب من برای کسی است که شب قدر را بیدار بماند. عرض کرد: معبودا، رحمتت را می خواهم. فرمود: رحمت من برای کسی است که در شب قدر به بیچارگان مهربانی کند. عرض کرد: معبودا، گذر از صراط را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر صدقه بدهد. عرض کرد: معبودا، می خواهم از درختان و میوه های بهشتی برخوردار گردم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر یک بار تسبیح بگوید: عرض کرد: معبودا، نجات از آتش جهنم را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر استغفار کند. عرض کرد: معبودا، خشنودی تو را می خواهم. فرمود: این برای کسی است که در شب قدر دو رکعت نماز بخواند.

نیز در کتاب یاد شده آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: درهای آسمان ها در شب قدر گشوده می گردد و هر بنده ای در آن نماز بخواند، خداوند متعال در برابر هر سجده، یک درخت در بهشت برای او می نویسد، به گونه ای که اگر شخص سواره صد سال در سایه آن حرکت کند، نمی تواند آن را طی کند و در برابر هر رکعت، خانه ای در بهشت از در و یاقوت و زبرجد و لوء لوء به او می دهد و خداوند در برابر هر آیه، تاجی از تاج های بهشت و در مقابل هر تسبیح، یک مرکب پرنده و در برابر هر بار نشستن، درجه ای از درجات بهشت و در مقابل هر تشهد، یک طبقه بالا از خانه های بلند بهشت و در برابر هر سلام، یک لباس از لباس های بهشتی برای او می نویسد و هنگامی که سپیده صبح شکافته می شود، خداوند از دختران دارای سینه های برجسته و انیس و کنیزان پاکیزه و غلامان جاوید و مرکب های پرنده و گل های خوشبو و جوی های روان و نعمت های مورد پسند و تحفه ها و هدایا و خلعت ها و کرامت ها و آن چه جان ها جویای آن اند و چشم ها از آن لذت می برند، به او عطا می کند و شما جادوانه در آن جا خواهید بود.

هم چنین در آن کتاب به نقل از امام باقر علیه السلام آمده است: هرکس شب قدر را احیا کند، گناهانش آمرزیده می شود، اگر چه به شماره ستارگان آسمان و هموزن کوه ها و به پیمانه دریاها باشد.

**[ترجمه]

ذکر نشر المصحف الشریف و دعائه

رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی حَرِیزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السِّجِسْتَانِیِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: تَأْخُذُ الْمُصْحَفَ فِی ثَلَاثِ لَیَالٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَتَنْشُرُهُ وَ تَضَعُهُ بَیْنَ یَدَیْکَ وَ تَقُولُ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِکِتَابِکَ الْمُنْزَلِ وَ مَا فِیهِ وَ فِیهِ اسْمُکَ الْأَکْبَرُ وَ أَسْمَاؤُکَ الْحُسْنَی وَ مَا یُخَافُ وَ یُرْجَی أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ عُتَقَائِکَ مِنَ النَّارِ وَ تَدْعُو بِمَا بَدَا لَکَ مِنْ حَاجَةٍ.

**[ترجمه]در حدیثی از امام باقر علیه السلام است: در سه شب ماه رمضان قرآن را به دست بگیر و آن را باز کن و در جلوی خود بگذار و بگو: خداوندا، به کتابی که فرو فرستاده ای و آن چه در آن است، که بزرگ ترین اسم تو و زیباترین اسمای تو و آن چه از آن بیمناک و بدان امیدوار می گردند در آن است، از تو می خواهم که مرا از آزاد شدگان از آتش جهنم قرار دهی. و بعد از آن درباره هر حاجتی که داشتی، دعا کن.

**[ترجمه]

ذکر دعاء آخر للمصحف الشریف

ذَکَرْنَا إِسْنَادَهُ وَ حَدِیثَهُ فِی کِتَابِ إِغَاثَةِ الدَّاعِی وَ نَذْکُرُ هَاهُنَا الْمُرَادَ مِنْهُ وَ هُوَ عَنْ مَوْلَانَا الصَّادِقِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ قَالَ: خُذِ الْمُصْحَفَ فَدَعْهُ عَلَی رَأْسِکَ وَ قُلِ- اللَّهُمَّ بِحَقِّ هَذَا الْقُرْآنِ وَ بِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ بِهِ وَ بِحَقِّ کُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فِیهِ وَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ فَلَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّکَ مِنْکَ بِکَ یَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَقُولُ- بِمُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِعَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِفَاطِمَةَ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِالْحَسَنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِالْحُسَیْنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِعَلِیِّ بْنِ مُوسَی عَشْرَ مَرَّاتٍ بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِالْحُجَّةِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ تَسْأَلُ حَاجَتَکَ وَ ذَکَرَ فِی حَدِیثِهِ إِجَابَةَ الدَّاعِی وَ قَضَاءَ حَوَائِجِهِ.

**[ترجمه]در حدیثی از مولی امام صادق صلوات الله علیه که آن را به تفصیل و با ذکر سند در کتاب إغاثه الداعی آوردیم، و در اینجا آنچه منظورمان هست از آن را می آوریم: قرآن را به دست بگیر و بر سر خود بگذار و بگو: خداوندا، به حق این قرآن و به حق کسی که آن را به واسطه او فرستاده ای و به حق همه مومنانی که آنان را در آن ستوده ای و به حق تو بر آنان، زیرا من هیچ کس جز تو را آشناتر به حقت نمی شناسم. به تو ای خدا - ده مرتبه - به محمد - ده مرتبه - ، به علی - ده مرتبه - ، به فاطمه - ده مرتبه - ، به حسن - ده مرتبه - ، به حسین - ده مرتبه - ، به علی بن حسین - ده مرتبه - ، به محمد به علی - ده مرتبه - ، به جعفر بن محمد - ده مرتبه - ، به موسی بن جعفر - ده مرتبه - ، به علی بن موسی - ده مرتبه - ، به محمد بن علی - ده مرتبه - ، به علی بن محمد - ده مرتبه - ، به حسن بن علی - ده مرتبه - ، و به حضرت حجت - ده مرتبه -. و

حاجتت را بخواه. در ادامه این حدیث آمده است: هر کس این عمل را انجام دهد، دعاهایش مستجاب می شود و خواسته هایش برآورده می گردد.

**[ترجمه]

ذِكرَ دُعَاءُ آخَرُ لِلْمُصْحَفِ الشَّرِيفِ

ذَكَرْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَيْهِ فِی كِتَابِ إِغَاثَهِ الدَّاعِی عَنْ عَلِیِّ بْنِ يَقْطِينٍ رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْ مَوْلَانَا مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا يَقُولُ فِيهِ: خُذِ الْمُصْحَفَ فِی يَدِكَ وَ ارْفَعْهُ فَوْقَ رَأْسِكَ وَ قُلِ- اللَّهُمَّ بِحَقِّ هَذَا الْقُرْآنِ وَ بِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ إِلَی خَلْقِكَ وَ بِكُلِّ آيَهٍ هِیَ فِيهِ وَ بِحَقِّ كُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فِيهِ وَ بِحَقِّهِ عَلَيْكَ وَ لَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّهِ مِنْكَ يَا سَيِّدِی يَا سَيِّدِی يَا سَيِّدِی يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ بِحَقِّ كُلِّ إِمَامٍ وَ تَعُدُّهُمْ حَتَّی تَنْتَهِیَ إِلَی

ص: ۱۴۶

إِمَامِ زَمَانِکَ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِنَّکَ لَا تَقُومُ مِنْ مَوْضِعِکَ حَتَّى يُقْضَى لَکَ حَاجَتُکَ وَ تَيَسَّرَ لَکَ أَمْرُکَ.

**[ترجمه]در کتاب اغاثه الداعی به نقل از مولی امام موسی بن جعفر علیه السلام نقل کرده ایم که فرمودند: قرآن را به دست بگیر و بر بالای سر بگذار و بگو: خدایا، به حق این قرآن و به حق کسی که او را به سوی آفریده هایت فرستاده ای و به تمام آیه های آن و به حق تمام مومنانی که در آن ستوده ای و به حق آنان بر تو، که هیچ کس آشناتر از تو به حق خود نمی شناسم. ای آقای من ای آقای من ای خدا ای خدا ای خدا - ده مرتبه - ، و به حق محمد - ده مرتبه - و به حق همه امام ها تا امام زمان. نام همه امامان تا امام زمان را ده مرتبه می گویی. در این صورت، از جای خود بر نمی خیزی مگر آن که حاجت تو برآورده می شود و امورت فراهم می گردد.

**[ترجمه]

ذكر ما نختاره من الروايات بالدعوات ليله تسع عشره من شهر رمضان

دُعَاءٌ وَجَدْنَاهُ فِی كُتُبِ أَصْحَابِنَا الْعَتِيقَهِ وَ هُوَ: اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا وَهَبْتَ لِی مِنِ انْطِوَاءِ مَا طُوِيَتْ مِنْ شَهْرِی وَ أَنَّکَ لَمْ تُجِنْ فِيهِ أَجَلِی وَ لَمْ تَقْطَعْ عُمُرِی وَ لَمْ تُبْلِنِی بِمَرَضٍ يَضْطَرُّنِی إِلَى تَرْکِ الصِّيَامِ وَ لَا بِسَفَرٍ يُحِلُّ لِیَ الْإِفْطَارَ فَأَنَا أَصُومُهُ فِی كِفَايَتِکَ وَ وِقَايَتِکَ أُطِيعُ أَمْرَکَ وَ أَقْتَاتُ رِزْقَکَ وَ أَرْجُو وَ أُؤَمِّلُ تَجَاوُزَکَ فَأَتْمِمِ اللَّهُمَّ عَلَیَّ فِی ذَلِکَ نِعْمَتَکَ وَ أَجْزِلْ بِهِ مِنَّتَکَ وَ اسْلَخْهُ عَنِّی بِكَمَالِ الصِّيَامِ وَ تَمْحِيصِ الْآثَامِ وَ بَلِّغْنِی آخِرَهُ بِخَاتِمَهِ خَيْرٍ وَ خِيَرَهٍ يَا أَجْوَدَ الْمَسْئُولِينَ وَ يَا أَسْمَحَ الْوَاهِبِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

**[ترجمه]دعای شب نوزدهم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه رحمهم الله: خداوندا، ستایش تو را در برابر سپری شدن آن مقدار از ماه رمضان که به من ارزانی داشتی و سرآمد عمرم را در آن به سر نیاوردی و عمرم را قطع نکردی و به بیماری‌ای که مرا به ترک روزه وادار کند و به مسافرتی که خوردن روزه در آن بر من حلال گردد، گرفتار نکردی و من این ماه را در تحت کفایت و نگاه داری تو روزه می گیرم و از دستورهای تو اطاعت می کنم و روزی ات را می خورم و به گذشت تو امیدوارم و آرزو دارم. خدایا، پس نعمتت را در این ماه بر من تمام کن و بخششت را فراوان گردان و با تکمیل روزه و زدودن گناهان، آن را به پایان بر و مرا عاقبت به خیر به پایان ماه برسان، ای بخشنده ترین درخواست شده و ای ارزانی دارنده ترین عطا کننده. درود خداوند بر محمد و خاندان پاک او.

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی اللَّيْلَهِ التَّاسِعَهَ عَشَرَ مِنْهُ

رَوَيْنَاهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی قُرَّهَ مِنْ كِتَابِهِ فِی عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: يَا ذَا الَّذِی كَانَ قَبْلَ كُلِّ شَیْ ءٍ ثُمَّ خَلَقَ كُلَّ شَیْ ءٍ ثُمَّ يَبْقَى وَ يَفْنَى كُلُّ شَیْ ءٍ يَا ذَا الَّذِی لَيْسَ فِی السَّمَاوَاتِ الْعُلَى وَ لَا فِی الْأَرَضِينَ السُّفْلَى وَ لَا فَوْقَهُنَّ وَ لَا بَيْنَهُنَّ وَ لَا تَحْتَهُنَّ إِلَهٌ يُعْبَدُ غَيْرُهُ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا يَقْدِرُ عَلَى إِحْصَائِهِ إِلَّا أَنْتَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَاهً لَا يَقْدِرُ عَلَى إِحْصَائِهَا إِلَّا أَنْتَ.

**[ترجمه]به نقل از کتاب «عمل شـهر رمضان» نوشته محمد بن ابی قرّه: ای خدایی که پیش از هر چیز وجود داشتی و آن گاه همه موجودات را آفریـدی و سـرانجام تو می مانی و همه اشـیا نابود می گردنـد و ای خـدایی که در آسـمان های برتر و زمین های زیرین و در بالا و میان و زیر آن ها، معبودی که پرستیـده شود، جز تو وجود ندارد. سـتایش تو را، ستایشـی که هیچ کس جز تو بر شمارش آن قادر نباشد. پس بر محمد و آل محمد درود فرست، درودی که جز تو نتواند آن را بشمارد.

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی لَیْلَهِ تِسْعَ عَشْرَهَ مِنْهُ

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَ فِیمَا تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ وَ فِی الْقَضَاءِ الَّذِی لَا یُرَدُّ وَ لَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئَاتُهُمْ وَ اجْعَلْ فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ أَنْ تُطِیلَ عُمُرِی وَ تُوَسِّعَ عَلَیَّ فِی رِزْقِی وَ تَفْعَلَ بِی کَذَا وَ کَذَا وَ هَذَا الدُّعَاءُ ذَکَرْنَا نَحْوَهُ فِی دُعَاءِ کُلِّ لَیْلَهٍ وَ لَکِنْ بَیْنَهُمَا تَفَاوُتٌ.

**[ترجمه]خدایا، از قضا و قدرهای محتوم خود و از امور اسـتوار که در شب قدر فیصله می دهی و از سرنوشت حتمی ات که برگشت و تبدیل در آن راه ندارد، نام مرا از حاجیان خانه گرامی ات بنویس، حاجیانی که حجشان نیک و کوشـش و عملشان مورد سپاس و گناهانشان بخشوده و بـدی هایشان پوشـیده است و جزو قضا و قدر خود مقرر فرما که عمر مرا طولانی نمایی و روزی خود را بر من بگسترانی و انجام ده با من چنین و چنان... مشابه دعای یاد شـده در ضـمن دعاهای هر شب از ماه رمضان گذشت، لیکن بین این دو تفاوت هایی وجود دارد.

**[ترجمه]

اللَّهُمَّ إِنِّی أَمْسَیْتُ لَکَ عَبْداً دَاخِراً- لَا أَمْلِکُ لِنَفْسِی ضَرّاً وَ لَا نَفْعاً وَ لَا أَصْرِفُ عَنْهَا سُوءاً أَشْهَدُ بِذَلِکَ عَلَی نَفْسِی وَ أَعْتَرِفُ لَکَ بِضَعْفِ قُوَّتِی وَ قِلَّهِ حِیلَتِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْجِزْ لِی مَا وَعَدْتَنِی وَ

جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنَ الْمَغْفِرَهِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ وَ أَتْمِمْ عَلَیَّ مَا آتَیْتَنِی فَإِنِّی عَبْدُکَ الْمِسْکِینُ الْمُسْتَکِینُ الضَّعِیفُ الْفَقِیرُ الْمَهِینُ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِی نَاسِیاً لِذِکْرِکَ فِیمَا أَوْلَیْتَنِی وَ لَا غَافِلًا لِإِحْسَانِکَ فِیمَا أَعْطَیْتَنِی وَ لَا آیِساً مِنْ إِجَابَتِکَ وَ إِنْ أَبْطَأَتْ عَنِّی فِی سَرَّاءَ کُنْتُ أَوْ ضَرَّاءَ أَوْ شِدَّهٍ أَوْ رَخَاءٍ أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ بَلَاءٍ أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نَعْمَاءَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ(۱).

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مَرْوِیٌّ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: سُبْحَانَ مَنْ لَا یَمُوتُ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَزُولُ مُلْکُهُ سُبْحَانَ مَنْ لَا یَخْفَی عَلَیْهِ خَافِیَهٌ سُبْحَانَ مَنْ لَا تَسْقُطُ وَرَقَهٌ إِلَّا بِعِلْمِهِ- وَ لا حَبَّهٍ فِی ظُلُماتِ الْأَرْضِ وَ لا رَطْبٍ وَ لا یابِسٍ إِلَّا فِی کِتابٍ مُبِینٍ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَ بِقُدْرَتِهِ فَسُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ مَا أَعْظَمَ شَأْنَهُ وَ أَجَلَّ سُلْطَانَهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْنَا مِنْ عُتَقَائِکَ وَ سُعَدَاءِ خَلْقِکَ بِمَغْفِرَتِکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ.

**[ترجمه]خداوندا، بنده خوار تو گشتم و اختیار زیان و سود خود را ندارم و نمی توانم بدی را از خود دفع کنم. به این مطلب علیه خود گواهی می دهم و به ضعف نیرو و بیچارگی خود اعتراف می کنم. پس بر محمد و آل محمد درود فرست و به وعده آمرزش که در این شب به من و همه مردان و زنان مومن داده ای، وفا کن و آن چه را که به من داده ای کامل کن، زیرا من بنده بیچاره و زار و درمانده و نیازمند و خوار توام. خدایا، در آن چه به من نیکی کرده ای، مرا به فراموشی یادت و در آن چه عطا کرده ای، به غفلت از نیکی و نومیدی از اجابتت دچار مکن، اگر چه اجابتت به تاخیر بیفتد. خواه حالم خوش باشد یا رنجور، در سختی باشم یا فراخی، در عافیت باشم یا گرفتار، نیازمند باشم یا در نعمت، به راستی که تو دعا را می شنوی - . این دعا در اول فصل ذکر شد. - .

دعای منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در این شب: پاک است خدایی که نمی میرد، پاک است خدایی که سلطنتش پایدار است، پاک است خدایی که هیچ چیز بر او پنهان نمی ماند، پاک است خدایی که هیچ برگ درختی جز به آگاهی او به زمین نمی افتد و هیچ دانه در تاریکی های زمین و هیچ تر و خشکی نیست جز آن که به علم و قدرت او در کتاب آشکار او است. پس پاک است پاک است پاک است پاک است پاک است خدا که چه قدر مقام او بزرگ و تسلط او والا است. خداوندا، بر محمد و خاندان او درود فرست و به آمرزش خود ما را از آزادشدگان و آفریده های نیکبخت بگردان، به راستی که تو بسیار آمرزنده و مهربانی.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم التاسع عشر من دعاء غیر متکرر

دُعَاءُ الْیَوْمِ التَّاسِعَ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ وَ بِأَنَّکَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ- وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَ بِأَنَّکَ جَوَادٌ مَاجِدٌ رَحْمَانُ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ تُعْطِی مَنْ تَشَاءُ وَ تَحْرِمُ مَنْ تَشَاءُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَبْسُوطِ رِزْقُهُمُ الْمَحْفُوظِینَ فِی أَنْفُسِهِمْ وَ أَدْیَانِهِمْ وَ أَهَالِیهِمْ وَ أَوْلَادِهِمْ وَ أَنْ تَجْعَلَ ذَلِکَ فِی عَامِی هَذَا وَ فِی کُلِّ عَامٍ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَهٍ وَ صِحَّهٍ مِنْ جِسْمِی وَ نِیَّهٍ خَالِصَهٍ لَکَ وَ سَعَهٍ فِی ذَاتِ یَدِی وَ قُوَّهٍ فِی بَدَنِی عَلَی جَمِیعِ أُمُورِی اللَّهُمَّ مَنْ طَلَبَ حَاجَتَهُ إِلَی أَحَدٍ مِنَ الْمَخْلُوقِینَ فَإِنِّی لَا أَطْلُبُ حَاجَتِی إِلَّا مِنْکَ

وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ لِی أَنْ أَغُضَّ بَصَرِی وَ أَنْ أَحْفَظَ فَرْجِی وَ أَنْ أَکُفَّ عَنْ مَحَارِمِکَ وَ أَنْ أَعْمَلَ مَا أَحْبَبْتَ وَ أَنْ أَدَعَ مَا أَسْخَطْتَ.

ص: ۱۴۸

۱- ۱. قد مر هذا الدعاء فی أول الفصل ص ۱۲۱.

**[ترجمه]خداوندا، از آن جا که معبودی جز تو نیست و یگانه ای و شریکی برای تو نیست و محمد صلواتک علیه و آله بنده و فرستاده تو است و تو بی همتا و بی نیازی و نه زاده ای و نه زاده شده ای و هیچ کس همتای تو نیست و بخشنده و بزرگ و رحمت گستر دنیا و آخرت هستی، به هر کس بخواهی می دهی و هر کس را بخواهی محروم می داری، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و جزو امور قطعی که به سرنوشت حتمی خود مقرر و مقدر می کنی، مرا از حاجیان خانه گرامی ات بنویسی، حاجیانی که حجشان نیک و روزی شان گسترده و جان و دین و خاندان و فرزندان شان محفوظ می ماند و در این سال و در تمام سال ها تا زمانی که در دنیا پایدار و زنده ام داشته‌ای، برای همیشه چنین کنی، در حالی که با آسانی و عافیت و تندرستی و نیت خالص و فراوانی و گستردگی آن چه در اختیار من است و نیروی بدنی بر انجام تمام امور مربوط به خودم، همراه باشد. خداوندا، هر کس حاجت خود را از آفریده هایت بخواهد، من حاجتم را جز از تو که یگانه ای و شریکی برای تو وجود ندارد، نمی خواهم. از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از تو می خواهم که مرا چنان بگردانی که دیده ام را بپوشم و پاکی دامنم را حفظ کنی و از همه چیزهایی که حرام کردی خودداری کنم و آن چه را که دوست داری به جا آورم و آن چه را که ناخوشایند تو است، ترک کنم.

**[ترجمه]

دُعَاءُ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ

اللَّهُمَّ وَفِّرْ حَظِّی مِنْ بَرَکَاتِهِ وَ سَهِّلْ سَبِیلِی إِلَی حِیَازَهِ خَیْرَاتِهِ وَ لَا تَحْرِمْنِی الْقَلِیلَ مِنْ حَسَنَاتِهِ یَا هَادِی إِلَی الْحَقِّ الْمُبِینِ.

**[ترجمه]خداوندا، در این روز، مرا از برکات آن بسیار بهره مند ساز و راهم را به اکتساب خیرات آن آسان کن و از کارهای نیک و اندکم در آن محروم مکن، ای هدایت گر من به سوی حق آشکار .

**[ترجمه]

أقول

و اعلم أن الروایه وردت من عده جهات عن الصادقین عن الله جل جلاله علیهم أفضل الصلوات أن یوم لیله القدر مثل لیلته فإیاک أن تهون بنهار تسع عشره أو إحدی و عشرین أو ثلاث و عشرین و تتکل علی ما عملته فی لیلتها و تستکثره لمولاک و أنت غافل عن عظیم نعمته و حقوق ربوبیته و کن فی هذه الأیام الثلاثه المعظمات علی أبلغ الغایات فی العبادات و الدعوات و اغتنام الحیاه قبل الممات

**[ترجمه]از چند طریق از امامان علیهم السلام که به راستی از خداوند جلّ جلاله خبر می دهند، روایت شده که گویای آن است که روز شب قدر نیز همانند شب قدر است. بنابراین، مبادا روز نوزدهم و بیست و یکم و بیست و سوم ماه رمضان را سبک بشماری و بر اعمالی که در شب انجام دادی تکیه کنی و آن را در درگاه مولایت بسیار بدانی و از نعمت های بزرگ و ادای حقوق ربوبیت غفلت بورزی؛ بلکه در این سه روز بزرگ، تمام توان خود را در انجام عبادات و دعاها به کار بر و فرصت

زندگانی را پیش از مرگ مغتنم بشمار.

**[ترجمه]

أقول

و المهم من هذه الليالی فی ظاهر الروايات عن الطاهرين ما قدمناه من التصريح أن ليله القدر ليله ثلاث و عشرين فلا تهمل يومها.

وَ مِنَ الرِّوَايَهِ فِی ذَلِکَ بِإِسْنَادِنَا عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَکَمِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ: يَوْمُهَا مِثْلُ لَيْلَتِهَا يَعْنِی لَيْلَهَ الْقَدْرِ.

وَ فِی حَدِيثٍ آخَرَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: أَنَّهُ سَأَلَهُ بَعْضُ أَصْحَابِنَا وَ لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا سَعِيدَ السَّمَّانِ كَيْفَ تَكُونُ لَيْلَهُ الْقَدْرِ خَيْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ قَالَ الْعَمَلُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْعَمَلِ فِی أَلْفِ شَهْرٍ لَيْسَ فِيهِ لَيْلَهُ الْقَدْرِ.

وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: يَوْمُهَا مِثْلُ لَيْلَتِهَا يَعْنِی لَيْلَهَ الْقَدْرِ وَ هِیَ تَكُونُ فِی كُلِّ سَنَهٍ(۱).

**[ترجمه]مهم ترين شب از ميان شب های قدر، بنابر تصريح روايات وارده از ائمه طاهرين، چنان كه پش از اين ذكر كرديم، شب بيست و سوم است. بنابراين مبادا در روز بيست و سوم كوتاهی كنی. از جمله احاديث در اين باره، روايتی است از امام صادق صلوات الله عليه كه فرمودند: روز آن مانند شب آن است، يعنی شب قدر. هم چنين بنابر روايتی - راوی ظاهرا سعيد سمّان بوده است - از حضرت پرسيد: چگونه شب قدر بهتر از هزار ماه است؟ فرمودند: زيرا عمل در آن از عمل هزار ماه كه شب قدر نداشته باشد، بهتر است و در ادامه فرمودند: روز آن يعنی شب قدر كه در هر سال وجود دارد، همانند شب آن است.
- . الاقبال: ۱۶۶-۱۹۱ و در چاپ ديگر۳۹۶-۴۲۱ -

**[ترجمه]

«۴»

قل، إقبال الأعمال فيما نذكره من زيادات و دعوات فی الليله الحاديه و العشرين منه و فی يومها فمن الزيادات فی فضل ليله إحدی و عشرين علی ليله تسع عشره اعلم أن ليله الحاديه و العشرين من شهر الصيام ورد فيها أحاديث أنها أرجح من ليله تسع عشره منه و أقرب إلی بلوغ المرام.

فَمِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی زُرَارَهَ عَنْ حُمْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُ- أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ لَيْلَهِ الْقَدْرِ قَالَ هِیَ فِی إِحْدَی وَ عِشْرِينَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ.

وَ مِنْ ذَلِكَ بِإِسْنَادِنَا أَيْضاً إِلَی عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ الْمُخْتَارِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ عليه السلام أَخْبِرْنِی عَنْ لَيْلَهِ

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۱۶۶- ۱۹۱ و فی ط ۳۹۶- ۴۲۱.

الْقَدْرِ قَالَ الْتَمِسْهَا فِی لَیْلَهِ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ وَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ فَقُلْتُ أَفْرِدْهَا لِی فَقَالَ وَ مَا عَلَیْکَ أَنْ تَجْتَهِدَ فِی لَیْلَتَیْنِ.

**[ترجمه]الاقبال: اعمال و دعاهای مخصوص شب بیست و یکم و روز آن و روایاتی در فضیلت شب بیست و یکم بر نوزدهم.

درباره شب بیست و یکم ماه رمضان احادیثی مبنی بر برتری آن بر شب نوزدهم، و این که برای رسیدن به مقصود نزدیک تر از شب نوزدهم است، وارد شده است.

از جمله حمران می گوید: از امام صادق علیه السلام درباره شب قدر پرسیدم. فرمودند: شب قدر در شب بیست و یکم و بیست و سوم است. نیز در حدیث دیگر، عبدالواحد بن مختار انصاری می گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: درباره شب قدر به من خبر ده، فرمودند: آن را در شب بیست و یکم و بیست و سوم بیاب .

عرض کردم: یکی را مشخصاً بیان فرمایید. فرمودند: بهتر است هر دو شب را در انجام عبادت بکوشی.

**[ترجمه]

أقول

و قد قدمنا قول أبی جعفر الطوسی فی التبیان أن لیله القدر فی مفردات العشر الأواخر من شهر رمضان و ذکر أنه بلا خلاف.

و منها أن الاعتکاف فی هذا العشر الأواخر من شهر رمضان عظیم الفضل و الرجحان مقدم علی غیره من الأزمان

وَ قَدْ رَوَیْنَا بِعِدَّهِ طُرُقٍ عَنِ الشَّیْخِ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ الْکُلَیْنِیِّ وَ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ بَابَوَیْهِ وَ جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ قَدَّسَ اللَّهُ أَرْوَاحَهُمْ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله کَانَ یَعْتَکِفُ هَذَا الْعَشْرَ الْأَخِیرَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

**[ترجمه]سخن شیخ ابوجعفر طوسی در التبیان نیز در این باره مبنی بر این که شب قدر در شب های فرد دهه آخر ماه رمضان قرار دارد و این که در این مطلب اختلاف نظر وجود ندارد، گذشت.

از جمله این که اعتکاف در دهه آخر ماه پرفضیلت و با شرافت رمضان بر زمان های دیگر مقدم است. در روایت متعدد که شیخ محمد بن یعقوب کلینی و ابوجعفر محمد بن بابویه و جدم ابوجعفر طوسی، خداوند ارواحشان را پاکیزه گرداند، نقل کرده اند، آمده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله در دهه آخر ماه رمضان اعتکاف می نمود.

**[ترجمه]

و اعلم أن کمال الاعتکاف هو إیقاف العقول و القلوب و الجوارح علی مجرد العمل الصالح و حبسها علی باب الله جل جلاله و مقدس إرادته و تقییدها بقیود مراقباته و صیانتها عما یصون الصائم کمال صونه عنه و یزید علی احتیاط الصائم فی صومه زیاده معنی المراد من الاعتکاف و التلزم بإقباله علی الله و ترک الإعراض عنه فمتی أطلق المعتکف خاطرا لغیر الله فی طرق أنوار عقله

و قلبه أو استعمل جارحه فى غير الطاعه لربه فإنه يكون قد أفسد من حقيقه كمال الاعتكاف بقدر ما غفل أو هون به من كمال الأوصاف و منها ذكر المواضع التى يعتكف فيها رَوَيْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ الْكُلَيْنِيِّ وَ أَبِى جَعْفَرٍ ابْنِ بَابَوَيْهِ وَ جَدِّى أَبِى جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ بِإِسْنَادِهِمْ إِلَى عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام مَا تَقُولُ فِى الِاعْتِكَافِ بِبَغْدَادَ فِى بَعْضِ مَسَاجِدِهَا فَقَالَ لَا اعْتِكَافَ إِلَّا فِى مَسْجِدِ جَمَاعَهٍ قَدْ صَلَّى فِيهَا إِمَامٌ عَدْلٌ صَلَاهَ جَمَاعَهٍ وَ لَا بَأْسَ أَنْ تَعْتَكِفْ فِى مَسْجِدِ الْكُوفَهِ وَ الْبَصْرَهِ وَ مَسْجِدِ الْمَدِينَهِ وَ مَسْجِدِ مَكَّهَ.

ذكر أن الاعتكاف لا يكون أقل من ثلاثه أيام بالصيام رَوَيْنَاهُ بِالْإِسْنَادِ الْمُقَدَّم ذِكْرُهُ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: لَا يَكُونُ الِاعْتِكَافُ أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثَهِ أَيَّامٍ وَ مَتَى اعْتَكَفَ صَامَ وَ يَنْبَغِى لِلْمُعْتَكِفِ إِذَا اعْتَكَفَ أَنْ يَشْتَرِطَ كَمَا يَشْتَرِطُ الَّذِى يُحْرِمُ.

**[ترجمه]بدان که کمال اعتکاف، عبارت است از نگاه داشتن عقل و قلب و اعضا و جوارح بر صرف عمل صالح و بازداشتن آن ها بر درگاه خداوند جلّ جلاله و اراده پاک او و به بند کشیدن آن ها به بند مراقبه حضرت حق و حفظ و صیانت آن ها از آن چه روزه دار، روزه کامل خود را از آن حفظ می کند. حقیقت معنای اعتکاف و التزام به توجه به خدا و روی نگرداندن از او، بر احتیاط روزه دار در روزه خود می افزاید. بنابراین، هر گاه معتکف خاطره غیر خدایی را در راه های انوار عقل و قلب خود راه دهد و آزاد بگذارد، یا یکی از اعضای خود را در غیر طاعت پروردگار به کار بزنند، به اندازه غفلت و کوتاهی در اوصاف کمال، کمال اعتکاف را تباه نموده است.

از جمله، ذکر مواضعی که اعتکاف در آنها صورت می گیرد: محمد به یعقوب کلینی و ابوجعفر ابن بابویه و جدم ابوجعفر طوسی - رضی الله عنهم - نقل کرده اند که عمر بن یزید می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: درباره اعتکاف در برخی مساجد بغداد چه می فرمایید؟ فرمودند: اعتکاف درست نیست جز در مسجد جامعی که امام عادل در آن نماز جماعت خوانده باشد و اشکالی ندارد که در مسجد کوفه و بصره و مسجد مدینه و مسجد مکه اعتکاف نمایی.

گفته شد که اعتکاف نباید کمتر از سه روز باشد و این سه روز را باید روزه داشت. در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است: اعتکاف کمتر از سه روز نمی شود و هر گاه شخصی اعتکاف نمود باید روزه بدارد و نیز شایسته است که معتکف شرط کند، چنان که شخص محرم شرط می کند.

**[ترجمه]

و من شرط المعتکف أن لا یخرج من موضع اعتکافه إلا بضروره تقتضی جواز انصرافه و إذا خرج لضروره فیکون أیضا حافظا لجوارحه و أطرافه حتی یعود إلی مسجد الاختصاص و ما شرط علی نفسه من الإخلاص لیظفر من الله جل جلاله بالشرط المضمون فی قوله تعالی أَوْفُوا بِعَهْدِی أُوفِ بِعَهْدِکُمْ وَ إِیَّایَ فَارْهَبُونِ.

**[ترجمه]منظور از شرط معتکف که در روایت ذکر شد، این است که معتکف از جایی که اعتکاف نمود خارج نشود مگر برای ضرورت و هر گاه برای ضرورت خارج شد، تا بازگشت به مسجد خاصی که در آن اعتکاف نموده است، مواظب اعضا و جوارح خود باشد و نیز مقصود از آن، شرط اخلاصی است که بر نفس خود کرده است تا به شرط ضمانت شده خداوند جلّ جلاله دست یابد، آن جا که می فرماید: به پیمان خود با من وفا کنید، تا من نیز به پیمان خود با شما وفا نمایم و تنها از من بهراسید.

**[ترجمه]

ذکر ما نختار روایته من فضل المهاجره إلی الحسین صلوات الله علیه فی العشر الأواخر من شهر رمضان

رَوَیْنَا ذَلِکَ بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَبِی الْمُفَضَّلِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بُنْدَارَ الْقُمِّیُّ إِجَازَهً قَالَ حَدَّثَنِی یَحْیَی بْنُ عِمْرَانَ الْأَشْعَرِیُّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ قَالَ سَمِعْتُ الرِّضَا عَلِیَّ بْنَ مُوسَی علیه السلام یَقُولُ: عُمْرَهٌ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّهً وَ اعْتِکَافُ لَیْلَهٍ فِی مَسْجِدِ الرَّسُولِ صلی الله علیه و آله وَ عِنْدَ قَبْرِهِ یَعْدِلُ حَجَّهً وَ عُمْرَهً وَ مَنْ زَارَ الْحُسَیْنَ علیه السلام یَعْتَکِفُ عِنْدَ

الْعَشْرِ الْغَوَابِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَكَأَنَّمَا اعْتَكَفَ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله وَ مَنِ اعْتَكَفَ عِنْدَ قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله كَانَ ذَلِكَ أَفْضَلَ لَهُ مِنْ حَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ بَعْدَ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ الرِّضَا عليه السلام وَ لْيَحْرِصْ مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ عليه السلام فِي شَهْرِ رَمَضَانَ أَلَّا يَفُوتَهُ لَيْلَةُ الْجُهَنِيِّ عِنْدَهُ وَ هِيَ لَيْلَةُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ فَإِنَّهَا اللَّيْلَةُ الْمَرْجُوَّةُ قَالَ وَ أَدْنَى الِاعْتِكَافِ سَاعَةٌ بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ فَمَنِ اعْتَكَفَهَا فَقَدْ أَدْرَكَ حَظَّهُ أَوْ قَالَ نَصِيبَهُ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ.

و منها الغسل فى كل ليله من العشر الأواخر رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِنْ كِتَابِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِيِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله يَغْتَسِلُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ.

و منها تعيين فضل الغسل فى ليله إحدى و عشرين من شهر رمضان وَ قَدْ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ بِإِسْنَادِهِ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: غُسْلُ لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ سُنَّةٌ.

و منها المائه ركعه و دعاؤها أو المائه و الثلاثون ركعه على إحدى الروايتين و أدعيتها و قد قدمنا وصف المائه ركعه و أدعيتها منها عشرون ركعه أول ليله من

الشـهر و منهـا ثمانون ركعه فى ليله تسع عشـره منه تكمله الـدعوات فليعمل هـذه الليله على تلك الصـفات ثمان بين العشاءين و اثنتان و تسعون ركعه بعد العشاء الآخره.

و منها الـدعوات المتكرره فى كل ليله من شـهر رمضان قبل السـحر و بعـده و قد تقدم وصف ذكرها و طيب نشـرها فى أول ليله من شهر رمضان فاعمل عليه و لا تتكاسل عنه فإنما تعمل مع نفسك العزيزه عليك و إن هونت فأنت النادم و الحجه ثابته عليك بالتمكن الـذى قـدرت عليه و إذا رأيت المجتهـدين يوم التغابن ندمت على التفريط و خاصه إذا وجدت نفسك هناك دون من كنت فى الدنيا متقدما عليه.

و منها الدعاء المختص بليله إحدى و عشـرين وجدناه فى كتب أصحابنا العتيقه و هو فى ليله إحدى و عشرين: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ وَ مُصَـرِّفُ الدُّهُورِ وَ خَالِقُ الْأَشْـيَاءِ جَمِيعاً بِحِكْمَتِهِ دَالَّهً عَلَى أَزَلِيَّتِهِ وَ قِدَمِهِ جَاعِلُ الْحُقُوقِ الْوَاجِبَهِ لِمَا يَشَاءُ رَأْفَهً مِنْهُ وَ رَحْمَهً لِيَسْأَلَ بِهَا سَائِلٌ وَ يَأْمُلَ إِجَابَهَ دُعَائِهِ بِهَا آمِلٌ فَسُـبْحَانَ مَنْ خَلَقَ وَ الْأَسْـبَابُ إِلَيْهِ كَثِيرَهٌ وَ الْوَسَائِلُ إِلَيْهِ مَوْجُودَهٌ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِى لَا يَعْتَوِرُهُ فَاقَهٌ وَ لَا تَسْـتَذِلُّهُ حَاجَهٌ وَ لَا تُطِيفُ بِهِ ضَـرُورَهٌ وَ لَا يَحْـذَرُ إِبْطَاءَ رِزْقِ رَازِقٍ وَ لَا سَـخَطَ خَالِقٍ فَإِنَّهُ الْقَدِيرُ عَلَى رَحْمَهِ مَنْ هُوَ بِهَـذِهِ الْخِلَالِ مَقْهُورٌ وَ فِى مَضَائِقِهَا مَحْصُورٌ يَخَافُ وَ يَرْجُو مَنْ بِيَـدِهِ الْأُمُورُ وَ إِلَيْهِ الْمَصِـيرُ وَ هُوَ عَلَى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْـدِكَ وَ رَسُولِـكَ وَ نَبِيِّكَ مُؤَدِّى الرِّسَـالَهِ وَ مُوضِـحِ الـدَّلَالَهِ أَوْصِـلْ كِتَابَـكَ وَ اسْـتَحَقَّ ثَوَابَكَ وَ أَنْهَـجَ سَبِيلَ حَلَالِكَ وَ حَرَامِكَ وَ كَشَفَ عَنْ شَعَائِرِكَ وَ أَعْلَامِكَ فَإِنَّ هَذِهِ اللَّيْلَهَ الَّتِى سَمَّيْتَهَا بِالْقَدْرِ وَ أَنْزَلْتَ فِيهَا مُحْكَمَ الذِّكْرِ وَ فَضَّلْتَهَا عَلَى أَلْفِ شَهْرٍ وَ هِىَ لَيْلَهُ مَوَاهِبِ الْمَقْبُولِينَ وَ مَصَائِبِ الْمَرْدُودِينَ فَيَا خُسْـرَانَ مَنْ بَاءَ فِيهَا بِسَـخَطِهِ وَ يَا وَيْـحَ مَنْ حَظِىَ فِيهَا بِرَحْمَتِهِ اللَّهُمَّ فَارْزُقْنِى قِيَامَهَا وَ النَّظَرَ إِلَى مَا عَظَّمْتَ مِنْهَا مِنْ غَيْرِ حُضُورِ أَجَلٍ وَ لَا قُرْبِهِ وَ لَا انْقِطَاعِ أَمَلٍ وَ لَا فَوْتِهِ وَ وَفِّقْنِى فِيهَا لِعَمَلٍ تَرْفَعُهُ وَ دُعَاءٍ تَسْـمَعُهُ وَ تَضَرُّعٍ تَرْحَمُهُ وَ شَرٍّ تَصْرِفُهُ وَ خَيْرٍ تَهَبُهُ

وَ غُفْرَانٍ تُوجِبُهُ وَ رِزْقٍ تُوَسِّعُهُ وَ دَنَسٍ تُطَهِّرُهُ وَ إِثْمٍ تُغَسِّلُهُ وَ دَيْنٍ تَقْضِيهِ وَ حَقٍّ تَتَحَمَّلُهُ وَ تُؤَدِّيهِ وَ صِحَّةٍ تُتِمُّهَا وَ عَافِيَةٍ تُنْمِيهَا وَ أَشْعَاثٍ تُلِمُّهَا وَ أَمْرَاضٍ تَكْشِفُهَا وَ صَنْعَةٍ تَكْنُفُهَا وَ مَوَاهِبَ تَكْشِفُهَا وَ مَصَائِبَ تَصْرِفُهَا وَ أَوْلَادٍ وَ أَهْلٍ تُصْلِحُهُمْ وَ أَعْدَاءٍ تَغْلِبُهُمْ وَ تَقْهَرُهُمْ وَ تَكْفِي مَا أَهَمَّ مِنْ أَمْرِهِمْ وَ تَقْدِرُ عَلَى قُدْرَتِهِمْ وَ تَسْطُو بِسَطَوَاتِهِمْ وَ تَصُولُ عَلَى صَوْلَاتِهِمْ وَ تَغُلُّ أَيْدِيَهُمْ إِلَى صُدُورِهِمْ وَ تُخْرِسُ عَنْ مَكَارِهِي أَلْسِنَتِهِمْ وَ تَرُدُّ رُءُوسَهُمْ عَلَى صُدُورِهِمْ اللَّهُمَّ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ اكْفِنِي الْبَغْيَ وَ مُصَارَعَةَ الْغَدْرِ وَ مَعَاطِبَهُ وَ اكْفِنِي سَيِّدِي شَرَّ عِبَادِكَ وَ اكْفِ عَنِّي شَرَّ جَمِيعِ عِبَادِكَ وَ انْشُرْ عَلَيْهِمُ الْخَيْرَاتِ مِنِّي حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيَّ فِي الْآخِرِينَ وَ اذْكُرْ وَالِدَيَّ وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ بِرَحْمَتِكَ وَ مَغْفِرَتِكَ ذِكْرَى سَيِّدٍ قَرِيبٍ لِعَبِيدٍ وَ إِمَاءٍ فَارَقُوا الْأَحِبَّاءَ وَ خَرِسُوا عَنِ النَّجْوَى وَ صَمُّوا عَنِ النِّدَاءِ وَ حَلُّوا أَطْبَاقَ الثَّرَى وَ تُمَزِّقُهُمُ الْبِلَى اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَوْجَبْتَ لِوَالِدٍ عَلَيَّ حَقّاً وَ قَدْ أَدَّيْتُهُ بِالاسْتِغْفَارِ لَهُمَا إِلَيْكَ إِذْ لَا قُدْرَةَ لِي عَلَى قَضَائِهِ إِلَّا مِنْ جِهَتِكَ وَ فَرَضْتَ لَهُمَا فِي دُعَائِي فَرْضاً قَدْ أَوْفَدْتُهُ عَلَيْكَ إِذْ خَلَتْ بِيَ الْقُدْرَةُ عَلَى وَاجِبِهَا وَ أَنْتَ تَقْدِرُ وَ كُنْتُ لَا أَمْلِكُ وَ أَنْتَ تَمْلِكُ اللَّهُمَّ لَا تَخْلُلْ بِي فِيمَا أَوْجَبْتَ وَ لَا تُسَلِّمْنِي فِيمَا فَرَضْتَ وَ أَشْرِكْنِي فِي كُلِّ صَالِحِ دُعَاءٍ أَجَبْتَهُ وَ أَشْرِكْ فِي صَالِحِ دُعَائِي جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ إِلَّا مَنْ عَادَى أَوْلِيَاءَكَ وَ حَارَبَ أَصْفِيَاءَكَ وَ أَعْقَبَ بِسُوءِ الْخِلَافَةِ أَنْبِيَاءَكَ وَ مَاتَ عَلَى ضَلَالَتِهِ وَ انْطَوَى فِي غَوَايَتِهِ فَإِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنْ دُعَاءٍ لَهُمْ أَنْتَ الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ غَفَّارُ الصَّغَائِرِ وَ الْمُوبِقُ بِالْكَبَائِرِ ب لا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَانْشُرْ عَلَيَّ رَأْفَتَكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ كَثِيراً.

وَ مِنْهَا الدُّعَاءُ الْمُخْتَصُّ بِلَيْلَةِ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنَ الْفُصُولِ الثَّلَاثِينَ مَرْوِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ- وَ أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لا رَيْبَ فِيها وَ أَنَّ اللَّهَ

يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الرَّبَّ رَبِّى لَا شَرِيکَ لَهُ وَ لَا وَلَدَ لَهُ وَ لَا وَالِدَ لَهُ وَ أَشْهَدَ أَنَّهُ الْفَعَّالُ لِمَا يُرِيدُ وَ الْقَادِرُ عَلَى کُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ وَ الصَّانِعُ لِمَا يُرِيدُ وَ الْقَاهِرُ مَنْ يَشَاءُ وَ الرَّافِعُ مَنْ يَشَاءُ مَالِکُ الْمُلْکِ وَ رَازِقُ الْعِبَادِ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ الْعَلِيمُ الْحَلِيمُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَشْهَدُ أَنَّکَ سَيِّدِى کَذَلِکَ وَ فَوْقَ ذَلِکَ لَا يَبْلُغُ الْوَاصِفُونَ کُنْهَ عَظَمَتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اهْدِنِى وَ لَا تُضِلَّنِى بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِى إِنَّکَ أَنْتَ الْهَادِى الْمَهْدِىُّ.

و منها ذکر ما يختص بهذه الليله من دعاء العشر الأواخر رويناه بعده طرق إلى جماعه من أصحابنا الماضين عمن أسندوه إليه من الأئمه الطاهرين صلوات الله عليهم أجمعين و وجدنا روايه محمد بن أبى قره رحمه الله أکمل الروايات فأوردناها بألفاظها احتياطا للعبادات و هى مِمَّا نَرْوِيهِ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِى مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى رَحِمَهُ اللَّهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: يَقُولُ أَوَّلَ لَيْلَهٍ مِنْهُ- يَا مُولِجَ اللَّيْلِ فِى النَّهَارِ وَ مُولِجَ النَّهَارِ فِى اللَّيْلِ وَ مُخْرِجَ الْحَىِّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ مُخْرِجَ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَىِّ يَا رَازِقَ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحِيمُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْکِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ کُنْتَ قَضَيْتَ فِى هَذِهِ اللَّيْلَهِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ حَکِيمٍ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِى فِى السُّعَدَاءِ وَ رُوحِى مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِى فِى عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِى مَغْفُورَهً وَ أَنْ تَهَبَ لِى يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِى وَ إِيمَاناً يَذْهَبُ بِالشَّکِّ عَنِّى وَ رِضًا بِمَا قَسَمْتَ لِى وَ آتِنِى فِى الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِى الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِى عَذَابَ النَّارِ وَ ارْزُقْنِى يَا رَبِّ فِيهَا ذِکْرَکَ وَ شُکْرَکَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَيْکَ وَ التَّوْبَهَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا تُحِبُّهُ وَ تَرْضَاهُ وَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَهَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّى بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّى بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ أَغْنِنِى يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْکَ وَاسِعٍ بِحَلَالِکَ عَنْ حَرَامِکَ وَ ارْزُقْنِى الْعِفَّهَ فِى بَطْنِى وَ فَرْجِى وَ فَرِّجْ عَنِّى کُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا

تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ وَفِّقْ لِی لَيْلَهَ الْقَدْرِ عَلَی أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِی لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ افْعَلْ بِی كَذَا وَ كَذَا السَّاعَهَ السَّاعَهَ حَتَّی يَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

زِيَادَهٌ بِغَيْرِ الرِّوَايَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْسِمْ لِی حِلْماً يَسُدُّ عَنِّی بَابَ الْجَهْلِ وَ هُدًی تَمُنُّ بِهِ عَلَيَّ مِنْ كُلِّ ضَلَالَهٍ وَ غِنًی تَسُدُّ بِهِ عَنِّی بَابَ كُلِّ فَقْرٍ وَ قُوَّهً تَرُدُّ بِهَا عَنِّی كُلَّ ضَعْفٍ وَ عِزّاً تُكْرِمُنِی بِهِ عَنْ كُلِّ ذُلٍّ وَ رِفْعَهً تَرْفَعُنِی بِهَا عَنْ كُلِّ ضَعَهٍ وَ أَمْناً تَرُدُّ بِهِ عَنِّی كُلَّ خَوْفٍ وَ عَافِيَهً تَسْتُرُنِی بِهَا مِنْ كُلِّ بَلَاءٍ وَ عِلْماً تَفْتَحُ لِی بِهِ مِنْ كُلِّ يَقِينٍ وَ يَقِيناً تُذْهِبُ بِهِ عَنِّی كُلَّ شَكٍّ وَ دُعَاءً تَبْسُطُ لِی بِهِ الْإِجَابَهَ فِی هَذِهِ اللَّيْلَهِ وَ فِی هَذِهِ السَّاعَهِ السَّاعَهِ السَّاعَهَ السَّاعَهَ يَا كَرِيمُ وَ خَوْفاً تُيَسِّرُ لِی بِهِ كُلَّ رَحْمَهٍ وَ عِصْمَهً تَحُولُ بِهَا بَيْنِی وَ بَيْنَ الذُّنُوبِ حَتَّی أُفْلِحَ بِهَا بَيْنَ الْمَعْصُومِينَ عِنْدَكَ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

و من الزيادات ما يتكرر كل ليله من العشر الأواخر فَمِنْ ذَلِکَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُرَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ فِی كُلِّ لَيْلَهٍ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ- اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ فِی كِتَابِکَ الْمُنْزَلِ- شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدیً لِلنَّاسِ وَ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَ الْفُرْقانِ فَعَظَّمْتَ حُرْمَهَ شَهْرِ رَمَضَانَ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ خَصَصْتَهُ بِ لَيْلَهِ الْقَدْرِ وَ جَعَلْتَهَا خَيْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ أَيَّامُ شَهْرِ رَمَضَانَ قَدِ انْقَضَتْ وَ لَيَالِيهِ قَدْ تَصَرَّمَتْ وَ قَدْ صِرْتُ يَا إِلَهِی مِنْهُ إِلَی مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی وَ أَحْصَی لِعَدَدِهِ مِنَ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ فَأَسْأَلُکَ بِمَا سَأَلَکَ بِهِ مَلَائِكَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَ أَنْبِيَاؤُکَ الْمُرْسَلُونَ وَ عِبَادُکَ الصَّالِحُونَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ تُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَيَّ بِعَفْوِکَ وَ كَرَمِکَ وَ تَتَقَبَّلَ تَقَرُّبِی وَ تَسْتَجِيبَ دُعَائِی وَ تَمُنَّ عَلَيَّ بِالْأَمْنِ يَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ كُلِّ هَوْلٍ أَعْدَدْتَهُ لِيَوْمِ الْقِيَامَهِ إِلَهِی وَ أَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْكَرِيمِ وَ

بِجَلَالِكَ الْعَظِيمِ أَنْ تَنْقَضِيَ أَيَّامُ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيَالِيهِ وَ لَكَ قِبَلِي تَبِعَةٌ أَوْ ذَنْبٌ تُؤَاخِذُنِي بِهِ أَوْ خَطِيئَةٌ تُرِيدُ أَنْ تَقْتَصَّهَا مِنِّي لَمْ تَغْفِرْهَا لِي سَيِّدِي سَيِّدِي سَيِّدِي أَسْأَلُكَ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِذْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِنْ كُنْتَ رَضِيتَ عَنِّي فِي هَذَا الشَّهْرِ فَازْدَدْ عَنِّي رِضًا وَ إِنْ لَمْ تَكُنْ رَضِيتَ عَنِّي فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنِّي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا اللَّهُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ وَ أَكْثِرْ أَنْ تَقُولَ يَا مُلَيِّنَ الْحَدِيدِ لِدَاوُدَ علیه السلام يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَ الْكُرَبِ الْعِظَامِ عَنْ أَيُّوبَ علیه السلام أَيْ مُفَرِّجَ هَمِّ يَعْقُوبَ علیه السلام أَيْ مُنَفِّسَ غَمِّ يُوسُفَ علیه السلام صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا أَنْتَ أَهْلٌ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ افْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ لَا تَفْعَلْ بِي مَا أَنَا أَهْلُهُ.

وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: تَقُولُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ كُلَّ لَيْلَةٍ- أَعُوذُ بِجَلَالِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ يَنْقَضِيَ عَنِّي شَهْرُ رَمَضَانَ أَوْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ مِنْ لَيْلَتِي هَذِهِ وَ بَقِيَ لَكَ عِنْدِي تَبِعَةٌ أَوْ ذَنْبٌ تُعَذِّبُنِي عَلَيْهِ يَوْمَ أَلْقَاكَ.

**[ترجمه]در حدیثی از امام رضا علیه السلام آمده است: یک عمره در ماه رمضان با یک حج برابر است و اعتکاف در مسجد رسول خدا صلی الله علیه و آله و نزد قبر او با یک حج و عمره معادل است و هر کس امام حسین علیه السلام را زیارت کند و دهه آخر ماه رمضان را در کنار قبر او اعتکاف کند، گویی نزد قبر پیامبر صلی الله علیه و آله اعتکاف نموده است و هر کس نزد قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله اعتکاف کند، برای او برتر از یک حج و عمره به جز حجه الاسلام خواهد بود. امام رضا علیه السلام در ادامه فرمودند: هر کس در ماه رمضان، امام حسین علیه السلام را زیارت کند، بسیار مواظب باشد که شب جُهَنی در کنار قبر آن حضرت اقامت کند و آن، شب بیست و سوم و شبی است که امید می رود شب قدر باشد. سپس فرمودند: کمترین مدت اعتکاف، یک ساعت بین دو نماز مغرب و عشا است. بنابراین، هر کس این مدت را اعتکاف کند، بهره خود از شب قدر را درک کرده است.

از جمله، غسل در هر شب از شب های دهه آخر: علی بن عبدالواحد نهدی در کتاب خود آورده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله در دهه آخر ماه رمضان در هر شب غسل می نمود.

از جمله، تعیین فضیلت غسل در شب بیست و یکم: در حدیثی از امام صادق علیه السلام است: غسل شب بیست و یکم ماه رمضان، سنت است .

از دیگر اعمال شب بیست و یکم: صد یا صد و سی رکعت نافله ماه رمضان و دعاهای بعد از آن ها بنابر اختلاف روایات در این باره است. ما این صد رکعت نماز را با دعاهای آن پیش از این ذکر کردیم؛ بیست رکعت همراه با دعاهای آن در اعمال شب اول ماه رمضان و هشتاد رکعت مکمل و دعاهای آن را در اعمال شب نوزدهم. بنابراین، هر کس خواست این نمازها را به همان صورت که ذکر کردیم بخواند؛ یعنی هشت رکعت را بین نماز مغرب و عشا و نود و دو رکعت را بعد از نماز عشا.

از دیگر اعمال این شب، دعاهای هر شب ماه رمضان است که پیش از سحر و بعد از آن خوانده می شود، که در اعمال شب اول ذکر شد و بوی خوش آن گسترده شد. بنابراین، به آن ها عمل کن و سستی مکن، که برای نفس عزیز خود عمل می کنی و اگر خوار بشماری، پشیمان خواهی شد و با امکان انجام آن ها حجت بر تو تمام است و آن هنگام که کوشندگان در عمل

را در روز حسرت می بینی، از کوتاهی خود پشیمان خواهی شد، به ویژه اگر خود را پایین تر از کسانی ببینی که در دنیا خود را بر آن ها مقدم می دانستی.

دعای شب بیست و یکم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

معبودی جز خدا نیست، همه امور را تدبیر می کند و روزگاران را روان می گرداند و همه اشیا را به فرزانگی خود می آفریند، تا بر ازلی و قدیم بودن خود رهنمون گردد و برای هر کس که بخواهد، از روی مهرورزی و رحمت، حقوق واجبی قرار می دهد، تا درخواست کنندگان به واسطه آن از او درخواست نمایند و آرزو کنندگان اجابت دعای خود را آرزو کنند. پس پاک است خدایی که آفرید و اسباب نیل به درگاه او فراوان و وسیله ها به سوی او موجود است و پاک است خدایی که نیازمند نمی شود و هیچ حاجتی او را خوار نمی گرداند و هیچ نیازی بر گرد او نمی گردد و از به تاخیر انداختن روزی روزی رسان و خشم آفریدگار بیم ندارد؛ زیرا او تواناست بر مهرورزی کردن به کسی که مغلوب این ویژگی ها و نیازها و در تنگناهای آن ها محصور است و می ترسد از کسی که این امور به دست او است، و به او امید هم دارد و بازگشت همه چیز به سوی او است و بر هر چه بخواهد، توانا است .

خداوندا، بر محمد، بنده و فرستاده و پیامبر و رساننده پیام و روشنگر راهنمایی ات درود فرست، کسی که کتابت را رساند و شایسته دریافت پاداشت گردید و راه حلال و حرام تو را روشن ساخت و از شعائر و نشانه های تو پرده برداشت، این شب، شبی است که آن را شب قدر نام نهادی و کتاب استوارت را در آن فرو فرستادی و آن را بر هزار ماه برتری دادی و این شب، شب بخشش به پذیرفته شدگان و شب مصیبت رانده شدگان است. پس وای بر زیان کسی که با خشم تو در این شب باز گردد و خوشا به حال کسی که از رحمت تو بهره مند گردد، خداوندا، بنابراین شب خیزی در آن و توجه به آن چه را که در آن بزرگ داشتی روزی ام کن، بی آن که عمرم به سر آید و یا اجلم نزدیک شود و به آرزویم نرسم و یا از دستم برود و در این شب مرا موفق بدار به عملی که می پذیری و دعایی که بدان گوش فرا می دهی و تضرعی که بر آن رحم می آوری و شری که از من باز می داری و خیری که ارزانی می داری و آمرزشی که حتمی می کنی و روزی‌ای که می گسترانی و پلیدی که از آن پاکیزه می کنی و گناهی که شست و شو می دهی و وامی که می پردازی و حقی که تحمل می کنی و ادا می کنی و تندرستی که کامل می کنی و عافیتی که ادامه و رشد می دهی و پریشانی هایی که جمع می کنی و بیماری هایی که برطرف می کنی و کار نیکی که از آن حمایت می کنی و بخشش هایی که از آن ها پرده بر می داری و گرفتاری هایی که از آن ها جلوگیری می کنی و فرزندان و بستگانی که شایسته می گردانی و دشمنانی که بر آن ها غلبه می کنی و چیره می گردی و کارهای اندوه آور آنان را کفایت می کنی و بر نیروی آنان غلبه می کنی و بر تاخت های آنان می تازی و بر حمله های آنان غلبه می کنی و دست هایشان را به سینه هایشان بند می کنی و زبان هایشان را از اموری که برای من ناگوار و ناخوشایند است، لال می کنی و سرهایشان را بر روی سینه هایشان می اندازی.

خداوندا، ای سرور و مولای من، مرا از تجاوز و از به زمین خوردن و نابودی در اثر فریب و نیز ای سرور من، [مرا] از شر بندگان بد و از شر همه بندگانت کفایت کن و خیرات خود را به واسطه من بر آنان بگستران تا این که در نسل های بعدی، خیرات خود را بر من فرو فرستی و پدر و مادر و همه مردان و زنان مومن را با رحمت و آمرزش خود یاد کن، همانند یاد

کردن سرور نزدیک نسبت به بندگان و کنیزانی که از دوستانشان جدا شدند و از شنیدن رازگویی، کر و از ندا کردن، لال گردیدند و در طبقه های زیرین خاک فرو رفتند و در اثر پوسیدگی پاره پاره شدند. خداوندا، تو نسبت به پدر و مادرم حقی بر من واجب کردی و من آن را با آمرزش خواهی از تو برای آنان، ادا کردم؛ زیرا من توانایی برآوردن حق آنان را جز به وسیله تو ندارم و دعا برای آن دو را بر من واجب کردی و من به درگاهت دعا کردم؛ زیرا توانایی انجام آن به مقدار واجب را ندارم و تو توانایی و من اختیار چیزی را ندارم، تو اختیار همه اشیاء را دارای. خداوندا، در آن چه بر من واجب کردی عذابت را بر من وارد مکن و در آن چه بر من بایسته کردی، رها مکن و مرا در همه دعاهای شایسته ای که اجابت کرده ای شریک گردان و نیز همه مردان و زنان مومن را در دعاهای شایسته من شریک کن، مگر کسانی که به دوستان تو دشمنی ورزیدند و با برگزیدگانت جنگیدند و با صورت زشت از پیامبرانت جانشینی کردند و بر گمراهی جان سپردند و در بیراهی خود پیچیده شدند، من از دعا برای آنان به درگاه تو بیزاری می جویم. تویی استوار بر هر کس به آن چه به دست آورد، گناهان کوچک را می آمرزی و گناهان بزرگ را با این ذکر که «خدایی جز خدای یگانه نیست، منزهی تو، من از ستمکاران بودم[لا اله الاّ انت سبحانک انّی کنت من الظالمین]»، از بین می بری. پس رأفتت را بر من بگستران ای مهربان ترین مهربانان. درود و سلام ویژه خداوند بر محمد، پیامبر خدا و خاندان او.

از جمله، دعای مخصوص شب بیست و یکم از دعاهای سی گانه منقول از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

گواهی می دهم که معبودی جز خدا وجود ندارد، یگانه است و شریکی برای او نیست و گواهی می دهم که محمد بنده و فرستاده او است و گواهی می دهم که بهشت و جهنم حق است و قیامت خواهد آمد و تردیدی در آن وجود ندارد و خداوند اهل قبور را بر می انگیزاند و گواهی می دهم که پروردگار، پروردگار من است که شریکی ندارد و نه فرزند دارد و نه پدر. و گواهی می دهم که او هر چه را بخواهد می کند و بر هر چیز توانا است و هر چه را بخواهد انجام می دهد و بر هر چه بخواهد غلبه می کند و هر کس را بخواهد بالا می برد و خداوندگار سلطنت و روزی بخش بندگان و بسیار آمرزنده و مهربان و آگاه و بردبار است. گواهی می دهم گواهی می دهم گواهی می دهم گواهی می دهم گواهی می دهم گواهی می دهم گواهی می دهم که تو، سرور من، این گونه و برتر از این هستی و توصیف کنندگان به حقیقت عظمت تو نمی رسند. خداوندا، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و مرا هدایت کن و بعد از هدایت گمراهم مکن، زیرا تو هدایتگر هدایت یافته ای.

دعای مخصوص شب بیست و یکم از دعاهای شب های دهه آخر: این دعاها با چندین سند از طریق راویان امامیه از ائمه اطهار صلوات الله علیهم اجمعین نقل شده است و ما چون روایت محمد بن ابی قرّه - رحمه الله - را کامل ترین روایت یافتیم، برای رعایت احتیاط در انجام عبادات، عین الفاظ آن را نقل می کنیم. متن این روایت به این صورت است: ابومحمد هارون بن موسی - رحمه الله - به سند خود از عمر بن یزید نقل می کند که امام صادق علیه السلام فرمودند: در شب اول از دهه آخر ماه بگو:

ای فرو برنده شب در روز و روز در شب و بیرون آورنده زنده از مرده و مرده از زنده، ای کسی که به هر کس بخواهی، بدون حسابرسی روزی می دهی، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای مهربان، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا نام های نیکوتر و اوصاف برتر و بزرگ منشی و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو

درخواست می کنم که اگر به صورت سرنوشتی حتمی مقرّر نموده‌ای که فرشتگان و روح در این شب، همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب جزو نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که به واسطه آن با دلم درآمیزی و ایمانی که شک و تردید را از من ببری و خشنودی به آن چه نصیبم کردی و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که دوست می داری و می پسندی و شیعیان آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق کردی، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، با جست و جوی آن چه از من بازداشته ای امتحانم مکن و ای پروردگار، مرا با دادن روزی گسترده، به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و پاکی دامن و شکم را به من روزی کن و همه دلگیری ها و اندوه ها را از من بگشای و مرا دشمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر به برترین حالتی که کسی آن را دیده است، موفق کن و به آن چه محمد و آل محمد صلواتک علیه و علیهم را بدان موفق نمودی، موفق بدار و در همین لحظه همین لحظه حاجت مرا برآور.... کلمه همین لحظه را به اندازه یک نفس کامل بگو.

ادامه این دعا بر اساس روایت دیگر: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بردباری‌ای را به من عطا کن که در نادانی را به روی من ببندد و هدایتی که به واسطه آن، به منت خود همه گمراهی ها را از من باز داری و بی نیازی ای که در همه ناداری ها را به روی من ببندی و نیرویی که همه ناتوانی ها را از من باز داری و سرافرازی که به واسطه آن، مرا از همه خواری ها گرامی بداری و بلند پایگی که به واسطه آن مرا از همه فرومایگی ها بالا ببری و ایمنی که به واسطه آن همه بیم ها را از من دفع کنی و عافیتی که به واسطه آن مرا از همه گرفتاری ها بپوشانی و علمی که همه یقین ها را به رویم بگشایی و یقینی که همه تردیدها را از من بزدایی و دعایی که در این شب و در این لحظه این لحظه این لحظه، اجابت خود را بر من بگسترانی ای بزرگوار، و بیمی که همه مهربانی ها را برای من فراهم نمایی و نگاه داری که به واسطه آن میان من و گناهان حایل گردی تا این که جزو معصومان در نزد تو، رستگار گردم. به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

از جمله اعمالی که در شب های دهه آخر ماه رمضان تکرار می شود، دعایی است که امام صادق علیه السلام در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان آن را می خواندند:

خداوندا، در کتابی که فرو فرستادی، فرمودی: ماه رمضان [همان ماه] است که در آن قرآن فرو فرستاده شده است. [کتابی] که مردم را راهبر و [متضمن] دلایل آشکار هدایت و میزان تشخیص حق از باطل است. و با فرو فرستادن قرآن، حرمت ماه رمضان را بزرگ داشتی و آن را به شب قدر اختصاص دادی و شب قدر را بهتر از هزار ماه قرار دادی. خدایا، این روزهای ماه رمضان است که سپری گردید و شب های آن که به پایان رسید و ای معبود من، وضع من در این ماه به جایی رسید که خود آگاه تر و از همه مردم به میزان آن داناتری. پس به آن چه فرشتگان مقرب درگاه و پیامبران فرستاده شده و بندگان شایسته ات در خواست نمودند، از تو خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از آتش جهنم آزاد کنی و به رحمت خود در بهشت وارد سازی و به گذشت و بزرگواری ات بر من تفضل کنی و تقربم را بپذیری و دعایم را اجابت کنی و در روز بیم از تمام گرفتاری هایی که برای روز قیامت فراهم آوردی، ایمنی خود را بر من ارزانی داری. معبودا، به روی با کرامت و به شکوه بزرگت پناه می برم از این که روزها و شب های ماه رمضان به سرآید در حالی که گناهی داشته باشم که مرا بدان کیفر دهی

یا خطایی که بخواهی در برابر آن از من قصاص بکشی و نیامرزیده باشی.

سرور من سرور من سرور من. ای خدایی که معبودی جز تو نیست، از تو درخواست می کنم، زیرا معبودی جز تو وجود ندارد، اگر در این ماه از من خشنود گردیدی، بر خشنودی ات از من بیفزا؛ و اگر از من خرسند نگردیدی، هم اکنون از من خرسند شو، ای مهربان ترین مهربانان. ای خدا ای بی همتا ای بی نیاز ای خدایی که نه زاده ای و نه زاده شده ای و هیچ همتایی برای تو وجود ندارد.

این دعا را بسیار تکرار کن: ای نرم کننده آهن برای داوود علیه السلام، ای برکنار زننده رنجوری و اندوه های بزرگ از ایوب علیه السلام، ای گشاینده دلگیری یعقوب علیه السلام، ای برطرف کننده غم یوسف علیه السلام، بر محمد و آل محمد درود فرست، همان گونه که خود شایسته آنی که بر همه آنان درود فرستی و آن چه زیبنده آنی با من کن و آن چه من سزاوار آنم با من مکن.

بنابر روایت دیگر، امام صادق علیه السلام فرمودند: در تمام شب های دهه آخر ماه رمضان بگو:

به شکوه روی گرامی تو پناه می برم از این که ماه رمضان از من سپری شود یا سپیده دم این شب طلوع کند و گناهی نزد من باقی مانده باشد که به واسطه آن مرا در روز ملاقات با خود عذاب کنی .

**[ترجمه]

فصل

و اعلم أن هذه الروایه بأدعیه العشر الأواخر من شهر رمضان تتکرر فی کل لیله منها مفرداتها و مزدوجاتها إن کنت قضیت فی هذه اللیله تنزل الملائکه و الروح فیها و من المعلوم من مذهب الإمامیه و روایاتهم أن لیله القدر فی اللیالی المفردات دون المزدوجات فیحتاج ذکرها فی هذه الأدعیه فی مزدوجات العشر جمیعه إلی تأویل فأقول إنه إن کان یمکن أن یکون المقصود بذکرها فی جمیع لیالی العشر ستر هذه اللیله من أعدائهم و إبهامهم أنهم ما یعرفونها کما کنا قد بیناه أو یکون المراد إن کنت قضیت فی اللیالی المزدوجات أن یکون لیله القدر فی اللیالی المفردات أو یکون إن کنت قضیت نزول الملائکه إلی موضع خاص من السماء فی اللیالی المزدوجات و یتکمل نزولهم إلی الدنیا فی اللیالی المفردات أو یکون له تأویل غیر ما ذکرناه.

ص: ۱۵۶

فصل و إن أسرار خواص الله جل جلاله و نوابه ما يتطلع كل أحد على حقيقه معناه.

**[ترجمه]این دعـا: «إن کُنتَ قَضَـیتَ فِی هـذِهِ اللَّیلَهِ تَنَزُّلَ المَلائِکَهِ وَ الرُّوحِ فیها...»، (اگر در این شب، فرو آمـدن فرشـتگان و روح را به صورت حتمی مقرر نموده بودی ...) در تمـام شب های دهه آخر ماه رمضان، اعم از شب های فرد و زوج تکرار می شود، در حـالی که روشن است مـذهب امـامیه و مفـاد روایات آنان این است که شب قـدر در شب های فرد دهه آخر است نه شب هـای زوج. بنـابراین، این که در این دعاهـا احتمال شب قـدر در شب های زوج دهه آخر ذکر شـده است، نیاز به تأویل و توجیه دارد. از این رو، می گویم: شایـد مقصود از ذکر شب قـدر در تمام شب های دهه آخر توسط ائمه علیهم السـلام، پنهان نگاه داشتن این شب از دشمنان خود؛ و یا پوشیدن علم خود به شب قدر باشد، چنان که پیش از این توضیح دادیم؛ یا بخواهند بفرمایند: اگر در شب های زوج دهه آخر به صورت سرنوشت حتمی مقرر نموده بودی که شب قدر در شب های فرد باشد...؛ و احتمال دیگر این است که بخواهنـد بفرمایند: اگر در شب های زوج دهه آخر به صورت سـرنوشت حتمی مقرر نموده بودی که فرشـتگان به جای خاصـی از آسمان فرود آیند و در شب های فرد کاملا به دنیا نزول کنند ...؛ و یا توجیه های دیگر غیر از آن‌هایی که ذکر کردیم.

هیچ کس نمی تواند از حقیقت معنای اسرار خواص درگاه خداوند جلّ جلاله و جانشینان او اطلاع حاصل کند.

**[ترجمه]

و ذکر أبو جعفر محمـد بن بابویه فی کتاب من لا یحضـره الفقیه أدعیه العشـر الأواخر من شـهر رمضان من نوادر محمد بن أبی عمیر عن الصادق علیه السـلام و لم یذکر فیها إن کنت قضـیت بل یقول أن تجعل فی هذه اللیله اسـمی فی السعداء و روحی مع الشهداء و تمام الدعاء.

**[ترجمه]ابو جعفر محمـد بن بابویه در کتاب من لایحضـره الفقیه دعاهای یاد شده در دهه آخر ماه رمضان را از کتاب نوادر تـألیف محمـد بـن ابی عمیر از امـام صـادق علیه السـلام نقـل کرده است و در آن عبـارت «إن کُنتَ قَضـیتَ...: اگر مقرر کرده بودی» را نیاورده است، بلکه به جای آن آورده است: «أن تَجعَل فِی هـذِهِ اللَّیلَهِ اسـمِی فی السُّعَـداءِ وَ روحی مَعَ الشُّهـداء...: نام مرا در این شب از نیکبختان و روحم را با شهیدان قرار ده»، تا آخر دعا.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الحادی و العشرین من دعاء

رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ الطِّرَازِیُّ قَالَ عَنْ عَبْدِ الْبَاقِی بْنِ بزداد [یَزْدَادَ] أَیَّدَهُ اللَّهُ قَالَ أَخْبَرَنِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ وَهْبَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِیُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَلِیٍّ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ جُمْهُورٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِی عَنْ أَبِیهِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام لَیْلَهَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ لِی یَا حَمَّادُ اغْتَسَلْتَ قُلْتُ نَعَمْ جُعِلْتُ فِدَاکَ فَدَعَا بِحَصِیرٍ ثُمَّ قَالَ إِلَی لِزْقِی فَصَلِّ فَلَمْ یَزَلْ یُصَلِّی وَ أَنَا أُصَلِّی إِلَی لِزْقِهِ حَتَّی فَرَغْنَا مِنْ جَمِیعِ صَلَاتِنَا ثُمَّ أَخَذَ یَدْعُو وَ أَنَا أُؤَمِّنُ عَلَی دُعَائِهِ إِلَی أَنِ اعْتَرَضَ الْفَجْرُ فَأَذَّنَ وَ أَقَامَ وَ دَعَا بَعْضَ غِلْمَانِهِ فَقُمْنَا خَلْفَهُ فَتَقَدَّمَ وَ صَلَّی بِنَا الْغَدَاهَ فَقَرَأَ بِفَاتِحَهِ الْکِتَابِ وَ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ فِی الْأُولَی وَ فِی الرَّکْعَهِ الثَّانِیَهِ- بِفَاتِحَهِ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَلَمَّا فَرَغْنَا مِنَ التَّسْبِیحِ وَ التَّحْمِیدِ وَ التَّقْدِیسِ وَ الثَّنَاءِ عَلَی اللَّهِ تَعَالَی وَ الصَّلَاهِ عَلَی رَسُولِهِ صلی الله علیه و آله وَ الدُّعَاءِ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ خَرَّ سَاجِداً لَا أَسْمَعُ مِنْهُ إِلَّا النَّفَسَ سَاعَهً طَوِیلَهً ثُمَّ سَمِعْتُهُ یَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقَ الْخَلْقِ بِلَا حَاجَهٍ فِیکَ إِلَیْهِمْ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُبْدِئَ الْخَلْقِ لَا یَنْقُصُ عَنْ مُلْکِکَ شَیْ ءٌ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بَاعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُدَبِّرَ الْأُمُورِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ دَیَّانَ الدِّینِ وَ جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُجْرِیَ الْمَاءِ فِی الصَّخْرَهِ الصَّمَّاءِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُجْرِیَ الْمَاءِ فِی النَّبَاتِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُکَوِّنَ طَعْمِ الثِّمَارِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

مُحْصِيَ عَدَدِ الْقَطْرِ وَ مَا تَحْمِلُهُ السَّحَابُ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُحْصِيَ عَدَدِ مَا تَجْرِی بِهِ الرِّيَاحُ فِی الْهَوَاءِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُحْصِيَ مَا فِی الْبِحَارِ مِنْ رَطْبٍ وَ يَابِسٍ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُحْصِيَ مَا يَدِبُّ فِی ظُلُمَاتِ الْبِحَارِ وَ فِی أَطْبَاقِ الثَّرَی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَکَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَکَ وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمَّاکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ نَبِيٍّ أَوْ صِدِّيقٍ أَوْ شَهِيدٍ أَوْ أَحَدٍ مِنْ مَلَائِکَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إِذَا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ وَ إِذَا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَيْتَ وَ أَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ صَلَوَاتُکَ عَلَيْهِمْ وَ بَرَکَاتُکَ وَ بِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلَی نَفْسِکَ وَ أَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ الدَّاعِی إِلَيْکَ بِإِذْنِکَ وَ سِرَاجِکَ السَّاطِعِ بَيْنَ عِبَادِکَ فِی أَرْضِکَ وَ سَمَائِکَ وَ جَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ وَ نُوراً اسْتَضَاءَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ فَبَشَّرَنَا بِجَزِيلِ ثَوَابِکَ وَ أَنْذَرَنَا الْأَلِيمَ مِنْ عِقَابِکَ أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَ صَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوهُ ذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ أَسْأَلُکَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهْ يَا رَبَّاهْ يَا سَيِّدِی يَا سَيِّدِی يَا سَيِّدِی يَا مَوْلَایَ يَا مَوْلَایَ يَا مَوْلَایَ أَسْأَلُکَ فِی هَذِهِ الْغَدَاةِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبَادِکَ وَ سَائِلِيکَ نَصِيباً وَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ بِفَکَاکِ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ أَسْأَلُکَ بِجَمِيعِ مَا سَأَلْتُکَ وَ مَا لَمْ أَسْأَلْکَ مِنْ عَظِيمِ جَلَالِکَ مَا لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِيَائِکَ وَ أَصْفِيَائِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ بِهِ تُبِيدُ الظَّالِمِينَ وَ تُهْلِکُهُمْ عَجِّلْ ذَلِکَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ فِی جَمِيعِ مَا سَأَلْتُکَ لِعَاجِلِ الدُّنْيَا وَ آجِلِ الْآخِرَةِ يَا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَيَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَ اقْلِبْنِی بِقَضَاءِ حَوَائِجِی يَا خَالِقِی وَ يَا رَازِقِی وَ يَا بَاعِثِی وَ يَا مُحْيِيَ عِظَامِی وَ هِيَ رَمِيمٌ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْتَجِبْ لِی دُعَائِی يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ فَلَمَّا فَرَغَ رَفَعَ رَأْسَهُ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاکَ سَمِعْتُکَ وَ أَنْتَ تَدْعُو بِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَصْفِيَاءِ اللَّهِ وَ أَوْلِيَائِهِ أَ وَ لَسْتَ أَنْتَ هُوَ قَالَ لَا ذَاکَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ عليهم السلام قُلْتُ فَهَلْ لِخُرُوجِهِ عَلَامَةٌ قَالَ نَعَمْ كُسُوفُ الشَّمْسِ عِنْدَ طُلُوعِهَا ثُلُثَيْ سَاعَةٍ مِنَ النَّهَارِ

وَ خُسُوفُ الْقَمَرِ [فِی] ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ وَ فِتْنَهٌ یُظِلُّ أَهْلَ مِصْرَ الْبَلَاءُ وَ قَطْعُ النِّیلِ اکْتَفِ بِمَا بَیَّنْتُ لَکَ وَ تَوَقَّعْ أَمْرَ صَاحِبِکَ لَیْلَکَ وَ نَهَارَکَ فَإِنَّ اللَّهَ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِی شَأْنٍ لَا یَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ ذَلِکَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ وَ بِهِ تَحْصِینُ أَوْلِیَائِهِ وَ هُمْ لَهُ خَائِفُونَ.

وَ مِنْ ذَلِکَ دُعَاءُ الْیَوْمِ الْحَادِی وَ الْعِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: سُبْحَانَ اللَّهِ السَّمِیعِ الَّذِی لَیْسَ شَیْ ءٌ أَسْمَعَ مِنْهُ یَسْمَعُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ مَا تَحْتَ سَبْعِ أَرَضِینَ وَ یَسْمَعُ مَا فِی ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ یَسْمَعُ الْأَنِینَ وَ یَسْمَعُ السِّرَّ وَ یَسْمَعُ وَسَاوِسَ الصُّدُورِ وَ یَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ وَ لَا یُصِمُّ سَمْعَهُ صَوْتٌ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوَی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ.

دُعَاءٌ آخَرُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیهِ إِلَی مَرْضَاتِکَ دَلِیلًا وَ لَا تَجْعَلْ لِلشَّیْطَانِ فِیهِ عَلَیَّ سَبِیلًا وَ اجْعَلِ الْجَنَّهَ مَنْزِلًا لِی وَ مَقِیلًا یَا قَاضِیَ حَوَائِجِ الطَّالِبِینَ.

**[ترجمه]حماد بن عثمان می گوید: در شب بیست و یکم ماه رمضان به خدمت امام صادق علیه السلام رسیدم. آن حضرت خطاب به من فرمودند: آیا غسل کرده ای؟ عرض کردم: بله، فدایت شوم! سپس حصیری خواست و به من فرمودند: در کنار من به نماز مشغول شو. هر دو مشغول به نماز شدیم. پیوسته آن حضرت نماز می خواند و من در کنارش نماز می خواندم تا این که تمام نمازها را به پایان بردیم، سپس شروع کرد به دعا کردن و من به دعای آن حضرت آمین می گفتم تا این که سپیده صبح دمید و آن حضرت اذان و اقامه گفت و بعضی از غلام های خود را فرا خواند و جلو ایستاد و ما در پشت آن بزرگوار ایستادیم و نماز صبح را به جماعت خواندیم و آن حضرت در رکعت اول نماز صبح سوره فاتحه الکتاب و «إنّا أنزَلنَاهُ فی لَیلَهِ القَدر» و در رکعت دوم سوره فاتحه الکتاب و «قُل هُوَ اللهُ أَحَد» را قرائت نمودند. وقتی از تسبیح و ستایش و تقدیس و مدح و ثنای الهی و صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله و دعا برای همه مردان و زنان مومن و مسلمان از اولین تا آخرین فراغت پیدا کردیم، حضرت به سجده رفت و مدت طولانی در سجده جز صدای نفس آن حضرت چیزی نمی شنیدیم تا این که فرمودند:

معبودی جز تو که زیر و رو کننده دل ها و دیدگانی، وجود ندارد. معبودی جز تو که آفریننده خلق بدون نیاز به آنان هستی، وجود ندارد. معبودی جز تو که پدیدآورنده خلق هستی و هیچ چیز از سلطنتت نمی کاهد، وجود ندارد. معبودی جز تو که برانگیزاننده اهل قبور هستی، وجود ندارد. معبودی جز تو که همه امور را تدبیر می کنی، وجود ندارد. معبودی جز تو که بسیار پاداش دهنده روز جزا و شکوهمند چیره بر سرکشان هستی، وجود ندارد. معبودی جز تو که روان کننده آب در صخره سخت هستی وجود ندارد. معبودی جز تو که روان کننده آب در گیاه هستی، وجود ندارد. معبودی جز تو که پدید آورنده مزه میوه ها هستی، وجود ندارد. معبودی جز تو که تعداد قطره های باران و آن چه ابر آن را حمل می کند و به شماره در می آوری، وجود ندارد. معبوی جز تو که تعداد چیزهایی را که بادها در هوا جاری می سازند به شماره در می آوری، وجود ندارد. معبودی جز تو که تمام تر و خشک دریاها را به شماره در می آوری، وجود ندارد. معبودی جز تو که همه جنبنده های موجود در تاریکی های دریاها و طبقات زیر زمین را به شماره در می آوری، وجود ندارد. به آن اسم تو که خود را به آن نامیده ای یا در علم غیب برای خود برگزیده ای از تو درخواست می کنم و به تمام اسمایی که یکی از آفریدگانت مانند پیامبر یا صدیق یا

شهیـد یا یکی از فرشـتگانت، تو را بـدان نامیـده انـد از تو درخواست می کنم و به آن اسم تو که هر گاه به آن خوانـده شوی، اجابت می کنی و هر گاه به آن درخواست شوی، عطا می کنی و به حق تو بر محمد و اهل بیت او صلواتک علیهم و برکاتک و به حق آنان به تو که برخود واجب نمودی و به واسطه آن، روزی افزون خود را به آنان ارزانی داشته ای، از تو خواهانم که بر محمد، بنده و فرستاده و فراخواننده به اذن تو به سوی تو و چراغ فروزان تو در میان بندگان و زمین و آسمان، درود فرستی، او که به عنوان رحمت برای جهانیان و نوری که مومنان از روشـنایی او بهره برند، قرار دادی و او مژده پاداش فراوان تو را به ما رسانـد و از عـذاب دردنـاک تـو بیم داد. و فرسـتادگان را تصـدیق نمود و گواهی می دهم کسـانی که او را تکـذیب نمودنـد، عذاب دردناک خواهند چشید.

ای خـدا ای خدا، ای پروردگار من ای پروردگار من، ای سـرور من ای سـرور من، ای مولای من ای مولای من، در این اول صـبح از تو می خواهم که بر محمـد و خاندان محمد درود فرستی و مرا از پر بهره ترین بندگان و درخواست کنندگان قرار دهی و بر من منت نهی و از آتش جهنم آزاد کنی، ای مهربان ترین مهربانان، و به تمـام آن چه از تـو درخـواست نمـودم و یـا از شـکوه بزرگ تو درخواست ننمودم و اگر می دانسـتم قطعـا درخواست می کردم، از تـو می خـواهم کـه بر محمـد و اهـل بیـت او درود فرسـتی و در گشـایش کـار کسـی که به فرج او، برای دوسـتان و برگزیـدگان تو از میـان آفریـده هایت گشایش حاصل می شود و سـتمگران را به او نیست و نابود می کنی، اجازه ده و در آن شتـاب کـن، ای پروردگـار جهانیـان و ای شـکوهمند و بزرگـوار، خواسـته مرا در تمـام آن چه برای دنیـا زودرس و یـا آخرت دیررس خود درخواست نمودم، عطا کن. ای خـدایی که از رگ گردن به من نزدیک تری، لغزشم را نادیده بگیر و با برآورده ساختن خواسـته هایم مرا بازگردان، ای آفریدگار من، ای روزی رسان من، ای برانگیزاننده من و ای زنده کننده اسـتخوان های پوسیده من، بر محمد و آل محمد درود فرست و دعایم را مستجاب کن ای مهربان ترین مهربانان .

هنگامی که حضـرت این دعا را تا آخر خواند و سـر از سـجده برداشت، عرض کردم: فدایت شوم، شـنیدم که در سـجده برای فرج کسـی که با فرج او گشایش برگزیدگان و اولیای الهی فرا می رسد، دعا نمودید، آیا منظور شما از این شخص، خود شما نیسـتیـد؟ فرمودنـد: خیر، او قائم آل محمـد علیهم السـلام است. عرض کردم: آیا برای خروج او نشانه ای وجود دارد؟ فرمودند: بله گرفتگی آفتـاب هنگـام طلوع آن به مـدت دو سوم روز؛ و گرفتگی مـاه در بیست و سوم ماه؛ و فتنه و آشوبی که در اثر آن بلا به اهل مصـر می رسد و رود نیل بند می آید، به آن چه برای تو بیان نمودم، بسـنده کن و در شب و روز چشم به راه فرمان امـامت بـاش؛ زیرا خداونـد در هر لحظـه بـه کـاری مشغول اسـت و هیـچ کـاری او را از کـار دیگر بـاز نمی دارد و خداونـد، پروردگار جهانیان است و محافظت از اولیای او بر عهده او است و آنان از او بیم دارند.

از جمله، دعای روز بیسـتم و یکم از ماه رمضان: منزه باد خـدای شـنوایی که هیچ چیز شـنواتر از او نیست، از بالای عرش خود زیر زمین های هفتگانه و آن چه را که در تاریکی های خشکی ها و دریاها وجود دارد می شنود و ناله و گله گذاری و نهان و نهـان تر از نهـان و وسوسه هـای دل هـا را می شـنود و از خیـانت دیـدگان و آن چه دل هـا نهان می دارنـد، آگاه است و هیچ صـدایی مانع از شـنوایی او نمی شود. پاک است خـدای پدیدآورنده انسان ها، پاک است خدای تصویرگر، پاک است خدای آفریننـده تمـام جفت هـا، پاک است خـدای آفریننـده تاریکی ها و نور، پاک است خـدای شـکافنده دانه و هسـته، پاک اسـت خـدای آفریننـده همه اشیا، پاک است خـدای آفریننـده موجوداتی که دیـده می شونـد و یا نمی شونـد، منزه باد خدا به اندازه

نوشتن کلمات او، پاک است خدا پروردگار جهانیان.

دعای دیگر: خداوندا، در این روز راهنمایی برای من به سوی خشنودی ات قرار ده و به هیچ وجه شیطان را بر من مسلط مکن و بهشت را جایگاه اقامت و آسایش من قرار ده، ای برآوردنده خواسته های درخواست کنندگان.

**[ترجمه]

«۵»

قل، إقبال الأعمال فیما نذکره من زیادات و دعوات فی اللیله الثالثه و العشرین منه و یومها و فیها عده روایات اعلم أن هذه اللیله الثالثه و العشرین من شهر رمضان وردت أخبار صریحه بأنها لیله القدر علی الکشف و البیان.

فَمِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی سُفْیَانَ بْنِ السِّمْطِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام أَفْرِدْ لِی لَیْلَهَ الْقَدْرِ قَالَ لَیْلَهُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی زُرَارَهَ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ الْمُخْتَارِ الْأَنْصَارِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ علیه السلام عَنْ لَیْلَهِ الْقَدْرِ فَقَالَ أُخْبِرُکَ وَ اللَّهِ ثُمَّ لَا أُعَمِّی عَلَیْکَ هِیَ أَوَّلُ لَیْلَهٍ مِنَ السَّبْعِ الْآخِرِ.

**[ترجمه]الاقبال: اعمال و دعاهای مخصوص شب بیست و سوم و روز آن؛ و در آن چند روایت است .

بدان، احادیث وارده صراحت در این معنا دارد که شب بیست و سوم ماه رمضان، به روشنی و وضوح شب قدر است. از جمله سفیان بن سمط می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: به صورت مشخص شب قدر را برای من بیان بفرمایید. فرمودند: شب بیست و سوم. نیز عبدالواحد بن مختار انصاری می گوید: از امام باقر علیه السلام درباره شب قدر پرسیدم. فرمودند: به خدا سوگند به تو خبر می دهم و از تو پنهان نمی دارم. شب قدر، اولین شب از هفت شب آخر ماه رمضان است.

**[ترجمه]

أقول

لعله قد أخبر عن شهر کان تسعا و عشرین یوما لأننی ما عرفت أن لیله أربع و عشرین و هی غیر مفرده مما یحتمل أن تکون لیله القدر و وجدت بعد هذه التأویل فی الجزء الثالث من جامع محمد بن الحسن القمی لما روی منه هذا

الحديث فقال ما هذا لفظه عَنْ زُرَارَةَ قَالَ كَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعَةً وَ عِشْرِينَ يَوْماً.

وَ مِنْ ذَلِكَ بِإِسْنَادِنَا إِلَى ضَمْرَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صلى الله عليه و آله يَقُولُ: لَيْلَةُ الْقَدْرِ ثَلَاثٌ وَ عِشْرُونَ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا أَيْضاً إِلَى حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام يَقُولُ: إِنَّ الْجُهَنِيَّ أَتَى إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي إِبِلًا وَ غَنَماً وَ غِلْمَةً فَأُحِبُّ أَنْ تَأْمُرَنِي لَيْلَةً أَدْخُلُ فِيهَا فَأَشْهَدُ الصَّلَاةَ وَ ذَلِكَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فَسَارَّهُ فِي أُذُنِهِ قَالَ فَكَانَ الْجُهَنِيُّ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ دَخَلَ بِإِبِلِهِ وَ غَنَمِهِ وَ أَهْلِهِ وَ وُلْدِهِ وَ غِلْمَتِهِ فَكَانَ تِلْكَ اللَّيْلَةُ لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ بِالْمَدِينَةِ فَإِذَا أَصْبَحَ خَرَجَ بِأَهْلِهِ وَ غَنَمِهِ وَ إِبِلِهِ إِلَى مَكَانِهِ وَ اسْمُ الْجُهَنِيِّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أُنَيْسٍ الْأَنْصَارِيُّ.

وَ رَوَى أَبُو نُعَيْمٍ فِي كِتَابِ الصِّيَامِ وَ الْقِيَامِ بِإِسْنَادِهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه و آله كَانَ يَرُشُّ عَلَى أَهْلِهِ الْمَاءَ- لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ يَعْنِي مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

و من الزيادات فى ليله ثلاث و عشرين من شهر رمضان فمنها الغسل روينا ذلك بعده طرق مِنْهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى رَحِمَهُ اللَّهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى بُرَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: رَأَيْتُهُ اغْتَسَلَ فِي لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مَرَّةً فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ مَرَّةً فِي آخِرِهِ.

و منها المائه ركعه و أدعيتها على إحدى الروايتين أو المائه و ثلاثون على روايه أخرى بأدعيتها و قد تقدم وصف هذه المائه عشرون منها فى أول ليله من شهر رمضان بدعواتها و ثمانون ركعه فى ليله تسع عشره بضراعاتها فتؤخذ من هناك على ما قدمنا من صفاتها.

و منها نشر المصحف الشريف و دعاؤه و قد ذكرناه فى ليله تسع عشره و منها الدعوات المتكرره فى كل ليله فى أول الليل و آخره و قد تقدم وصفها فى أول ليله منه.

و منها دعاء وجدناه فى كتب أصحابنا العتيقه و هو فى ليله ثلاث و عشرين: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ الشَّكُّ فِي أَنَّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِيهَا أَوْ فِيمَا تَقَدَّمَهَا وَاقِعٌ فَإِنَّهُ فِيكَ وَ فِي وَحْدَانِيَّتِكَ وَ تَزْكِيَتِكَ الْأَعْمَالَ زَائِلٌ وَ فِي أَيِّ اللَّيَالِي تَقَرَّبَ مِنْكَ الْعَبْدُ لَمْ

تُبْعِدْهُ وَ قَبِلْتَهُ وَ أَخْلَصَ فِی سُؤَالِکَ لَمْ تَرُدَّهُ وَ أَجَبْتَهُ وَ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ شَکَرْتَهُ وَ رَفَعَ إِلَیْکَ مَا یُرْضِیکَ ذَخَرْتَهُ اللَّهُمَّ فَأَمْدِدْنِی فِیهَا بِالْعَوْنِ عَلَی مَا یُزْلِفُ لَدَیْکَ وَ خُذْ بِنَاصِیَتِی إِلَی مَا فِیهِ الْقُرْبَی إِلَیْکَ وَ أَسْبِغْ مِنَ الْعَمَلِ فِی الدَّارَیْنِ سَعْیِی وَ رَقِّ لِی مِنْ جُودِکَ بِخَیْرَاتِهَا عَطِیَّتِی وَ ابْتُرْ عَیْلَتِی مِنْ ذُنُوبِی بِالتَّوْبَهِ وَ مِنْ خَطَایَایَ بِسَعَهِ الرَّحْمَهِ وَ اغْفِرْ لِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ وَ لِوَالِدَیَّ وَ لِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ غُفْرَانَ مُتَنَزِّهٍ عَنْ عُقُوبَهِ الضُّعَفَاءِ رَحِیمٍ بِذَوِی الْفَاقَهِ وَ الْفُقَرَاءِ جَادٍ عَلَی عَبِیدِهِ شَفِیقٍ بِخُضُوعِهِمْ وَ ذِلَّتِهِمْ رَفِیقٍ لَا تَنْقُصُهُ الصَّدَقَهُ عَلَیْهِمْ وَ لَا یُفْقِرُهُ مَا یُغْنِیهِمْ مِنْ صَنِیعِهِ إِلَیْهِمْ.

اللَّهُمَّ اقْضِ دَیْنِی وَ دَیْنَ کُلِّ مَدْیُونٍ وَ فَرِّجْ عَنِّی وَ عَنْ کُلِّ مَکْرُوبٍ وَ أَصْلِحْنِی وَ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ أَصْلِحْ کُلَّ فَاسِدٍ وَ انْفَعْ مِنِّی وَ اجْعَلْ فِی الْحَلَالِ الطَّیِّبِ الْهَنِیءِ الْکَثِیرِ السَّائِغِ مِنْ رِزْقِکَ عَیْشَتِی وَ مِنْهُ لِبَاسِی وَ فِیهِ مُنْقَلَبِی وَ اقْبِضْ عَنِ الْمَحَارِمِ یَدِی مِنْ غَیْرِ قَطْعٍ وَ لَا شَلٍّ وَ لِسَانِی مِنْ غَیْرِ خَرَسٍ وَ أُذُنِی مِنْ غَیْرِ صَمَمٍ وَ عَیْنِی مِنْ غَیْرِ عَمًی وَ رِجْلِی مِنْ غَیْرِ زَمَانَهٍ وَ فَرْجِی مِنْ غَیْرِ إِحْبَالٍ وَ بَطْنِی مِنْ غَیْرِ وَجَعٍ وَ سَائِرَ أَعْضَائِی مِنْ غَیْرِ خَلَلٍ وَ أَوْرِدْنِی عَلَیْکَ یَوْمَ وُقُوفِی بَیْنَ یَدَیْکَ خَالِصاً مِنَ الذُّنُوبِ نَقِیّاً مِنَ الْعُیُوبِ لَا أَسْتَحْیِی مِنْکَ بِکُفْرَانِ نِعْمَهٍ وَ لَا إِقْرَارٍ بِشَرِیکٍ لَکَ فِی الْقُدْرَهِ وَ لَا بِإِزْهَاجٍ فِی فِتْنَهٍ وَ لَا تَوَرُّطٍ فِی دِمَاءٍ مُحَرَّمَهٍ وَ لَا بَیْعَهٍ أُطَوِّقُهَا عُنُقِی لِأَحَدٍ مِمَّنْ فَضَّلْتَهُ بِفَضِیلَهٍ وَ لَا وُقُوفٍ تَحْتَ رَایَهِ غَدْرَهٍ وَ لَا أَسْوَدَ الْوَجْهِ بِالْأَیْمَانِ الْفَاجِرِ وَ الْعُهُودِ الْخَائِنَهِ وَ أَنِلْنِی مِنْ تَوْفِیقِکَ وَ هُدَاکَ مَا نَسْلُکُ بِهِ سُبُلَ طَاعَتِکَ وَ رِضَاکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و منها دعوات مختصه بهذه اللیله من جمله الفصول الثلاثین و هو مروی عن رسول الله صلی الله علیه و آله و هو دعاء لیله ثلاث و عشرین: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَهِ وَ الْعَرْشِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْبِحَارِ وَ الْجِبَالِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ یُسَبِّحُ لَهُ الْحِیتَانُ وَ الْهَوَامُّ وَ السِّبَاعُ وَ الْآکَامُ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ سَبَّحَتْ لَهُ الْمَلَائِکَهُ الْمُقَرَّبُونَ سُبُّوحٌ

قُدُّوسٌ عَلَا فَقَهَرَ وَ خَلَقَ فَقَدَرَ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي وَ تَرْحَمَنِي فَإِنَّكَ أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ.

و منها أدعيه مختصه بها من أدعيه العشر الأواخر فمن ذلك: يَا رَبَّ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ جَاعِلَهَا خَيْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ وَ رَبَّ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ الْجِبَالِ وَ الْبِحَارِ وَ الظُّلَمِ وَ الْأَنْوَارِ وَ الْأَرْضِ وَ السَّمَاءِ يَا بَارِئُ يَا مُصَوِّرُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا قَيُّومُ يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْآلَاءُ وَ النَّعْمَاءُ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ تَنَزُّلَ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ حَكِيمٍ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلِ اسْمِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ فِي السُّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِي فِي عِلِّيِّينَ وَ إِسَاءَتِي مَغْفُورَةً وَ أَنْ تَهَبَ لِي يَقِيناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِي وَ إِيمَاناً يَذْهَبُ بِالشَّكِّ عَنِّي وَ تُرْضِيَنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنِي عَذَابَ النَّارِ الْحَرِيقِ وَ ارْزُقْنِي يَا رَبِّ فِيهَا ذِكْرَكَ وَ شُكْرَكَ وَ الرَّغْبَةَ وَ الْإِنَابَةَ وَ التَّوْفِيقَ لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ شِيعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا تَفْتِنِّي بِطَلَبِ مَا زَوَيْتَ عَنِّي بِحَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ أَغْنِنِي يَا رَبِّ بِرِزْقٍ مِنْكَ وَاسِعٍ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ ارْزُقْنِي بِحَوْلِكَ فِي بَطْنِي وَ فَرْجِي وَ فَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ لَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي وَ وَفِّقْ لِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ عَلَى أَفْضَلِ مَا رَآهَا أَحَدٌ وَ وَفِّقْنِي لِمَا وَفَّقْتَ لَهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ افْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا اللَّيْلَةَ اللَّيْلَةَ اللَّيْلَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ.

و من دعاء ليله ثلاث و عشرين: اللَّهُمَّ امْدُدْ لِي فِي عُمُرِي وَ أَوْسِعْ لِي فِي رِزْقِي وَ أَصِحَّ جِسْمِي وَ بَلِّغْنِي أَمَلِي وَ إِنْ كُنْتُ مِنَ الْأَشْقِيَاءِ فَامْحُنِي مِنَ الْأَشْقِيَاءِ وَ اكْتُبْنِي مِنَ السُّعَدَاءِ فَإِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ عَلَى نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- يَمْحُوا اللَّهُ ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ.

و من الدعاء فی هذه اللیله: اللَّهُمَّ إِیَّاکَ تَعَمَّدْتُ اللَّیْلَهَ بِحَاجَتِی وَ بِکَ أَنْزَلْتُ فَقْرِی وَ مَسْأَلَتِی تَسَعُنِی اللَّیْلَهَ رَحْمَتُکَ وَ عَفْوُکَ فَأَنَا لِرَحْمَتِکَ أَرْجَی مِنِّی لِعَمَلِی وَ رَحْمَتُکَ وَ مَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِی وَ اقْضِ لِی کُلَّ حَاجَهٍ هِیَ لِی بِقُدْرَتِکَ عَلَی ذَلِکَ وَ تَیْسِیرِهِ عَلَیْکَ فَإِنِّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً إِلَّا مِنْکَ وَ لَمْ یَصْرِفْ عَنِّی أَحَدٌ سُوءاً قَطُّ غَیْرُکَ وَ لَیْسَ لِی رَجَاءٌ لِدِینِی وَ دُنْیَایَ وَ لَا لِآخِرَتِی وَ لَا لِیَوْمِ فَقْرِی یَوْمَ أُدْلَی فِی حُفْرَتِی وَ یُفْرِدُنِی النَّاسُ بِعَمَلِی غَیْرُکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ.

و من دعاء لیله ثلاث و عشرین: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبَادِکَ نَصِیباً مِنْ کُلِّ خَیْرٍ أَنْزَلْتَهُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ أَوْ أَنْتَ مُنْزِلُهُ مِنْ نُورٍ تَهْدِی بِهِ أَوْ رَحْمَهٍ تَنْشُرُهَا أَوْ رِزْقٍ تَقْسِمُهُ أَوْ بَلَاءٍ تَدْفَعُهُ أَوْ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ وَ اکْتُبْ لِی مَا کَتَبْتَ لِأَوْلِیَائِکَ الصَّالِحِینَ الَّذِینَ اسْتَوْجَبُوا مِنْکَ الثَّوَابَ وَ أَمِنُوا بِرِضَاکَ عَنْهُمْ مِنْکَ الْعِقَابَ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی ذَلِکَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

و من الدعاء فی هذه اللیله: أَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمِسْکِینِ الْمُسْتَکِینِ وَ أَبْتَهِلُ إِلَیْکَ ابْتِهَالَ الْمُذْنِبِ الْبَائِسِ الذَّلِیلِ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَاصِیَتُهُ وَ اعْتَرَفَ بِخَطِیئَتِهِ فَفَاضَتْ لَکَ عَبْرَتُهُ وَ هَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ وَ ضَلَّتْ حِیلَتُهُ وَ انْقَطَعَتْ حُجَّتُهُ أَنْ تُعْطِیَنِی فِی لَیْلَتِی هَذِهِ مَغْفِرَهَ مَا مَضَی مِنْ ذُنُوبِی وَ اعْصِمْنِی فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فِی عَامِی هَذَا وَ اجْعَلْهَا حَجَّهً مَبْرُورَهً خَالِصَهً لِوَجْهِکَ وَ ارْزُقْنِیهِ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی وَ لَا تُخْلِنِی عَنْ زِیَارَتِکَ وَ زِیَارَهِ قَبْرِ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ إِلَهِی وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَکْفِیَنِی مَئُونَهَ خَلْقِکَ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ مِنْ کُلِّ دَابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِهَا إِنَّکَ عَلَی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِی فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَ مِمَّا تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ فِی الْقَضَاءِ الَّذِی لَا یُرَدُّ وَ لَا یُبَدَّلُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ فِی عَامِی هَذَا الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئَاتُهُمْ وَ أَنْ تُطِیلَ عُمُرِی وَ تُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی وَ ارْزُقْنِی وَلَداً بَارّاً إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ

قَدِيرٌ وَ بِكَلِّ شَيْ ءٍ مُحِيطٌ.

و من الدعاء فی لیله ثلاث و عشرین: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ سُؤَالَ الْمِسْكِينِ الْمُسْتَكِينِ وَ أَبْتَغِی إِلَيْکَ ابْتِغَاءَ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ وَ أَتَضَرَّعُ إِلَيْکَ تَضَرُّعَ الضَّعِيفِ الضَّرِيرِ وَ أَبْتَهِلُ إِلَيْکَ ابْتِهَالَ الْمُذْنِبِ الذَّلِيلِ وَ أَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ مَنْ خَضَعَتْ لَکَ نَفْسُهُ وَ رَغِمَ لَکَ أَنْفُهُ وَ عَفَّرَ لَکَ وَجْهَهُ وَ خَضَعَتْ لَکَ نَاصِيَتُهُ وَ اعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ وَ فَاضَتْ لَکَ عَبْرَتُهُ وَ انْهَمَلَتْ لَکَ دُمُوعُهُ وَ ضَلَّتْ عَنْهُ حِيلَتُهُ وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ حُجَّتُهُ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْکَ وَ بِحَقِّکَ الْعَظِيمِ عَلَيْهِمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَيْهِمْ كَمَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى نَبِيِّکَ وَ آلِ نَبِيِّکَ وَ أَنْ تُعْطِيَنِی أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ السَّائِلِينَ مِنْ عِبَادِکَ الْمَاضِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَفْضَلَ مَا تُعْطِی الْبَاقِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَفْضَلَ مَا تُعْطِی مَنْ تَخْلُفُهُ مِنْ أَوْلِيَائِکَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ مِمَّنْ جَعَلْتَ لَهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ وَ أَعْطِنِی فِی مَجْلِسِی هَذَا مَغْفِرَهَ مَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِی وَ اعْصِمْنِی فِيمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ ارْزُقْنِی الْحَجَّ وَ الْعُمْرَهَ فِی عَامِی هَذَا مُتَقَبَّلًا مَبْرُوراً خَالِصاً لِوَجْهِکَ يَا كَرِيمُ وَ ارْزُقْنِيهِ أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِی يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ وَ اكْفِنِی مَئُونَهَ نَفْسِی وَ اكْفِنِی مَئُونَهَ عِيَالِی وَ اكْفِنِی مَئُونَهَ خَلْقِکَ وَ اكْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ اكْفِنِی شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ اكْفِنِی شَرَّ كُلِّ دَابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّی عَلى صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ.

و من الدعاء فی لیله ثلاث و عشرین و قد تقدم نحوه فی لیله تسع عشره عن مولانا الکاظم علیه السلام و هذا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِيمَا تَقْضِی وَ فِيمَا تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَ فِيمَا تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَكِيمِ فِی لَيْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِی لَا يُرَدُّ وَ لَا يُبَدَّلُ أَنْ تَكْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِکَ الْحَرَامِ فِی عَامِی هَذَا الْمَبْرُورِ حَجُّهُمْ الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمْ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتُهُمْ وَ اجْعَلْ فِيمَا تُقَدِّرُ وَ فِيمَا تَقْضِی أَنْ تُطِيلَ عُمُرِی وَ تُوَسِّعَ لِی فِی رِزْقِی.

**[ترجمه]شاید مقصود حضرت از ماه رمضان در این روایت، ماهی باشد که تعداد روزهای آن بیست و نه روز است؛ زیرا احتمال این که شب بیست و چهارم که زوج است، شب قدر باشد، منتفی است. اتفاقا بعد از توجیهی که ذکر کردیم، در جلد سوم کتاب جامع محمد بن حسن قمی در ذیل این حدیث دیدم که زراره گفت: آن ماه، بیست و نه روز بود.

از جمله این روایات، روایتی است از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که فرمود: شب قدر، شب بیست و سوم ماه رمضان است.

در حدیث دیگری، امام باقر علیه السلام فرمودند: جهنّی به خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید و خطاب به ایشان عرض کرد: من شتران و گوسفندان و غلام هایی دارم، لذا دوست دارم یک شب از ماه رمضان را معین بفرمایید که در آن شب در نماز شما حاضر شوم. رسول خدا صلی الله علیه و آله او را به نزدیک خود فرا خواند و در گوش او چیزی گفت. از آن پس، وقتی شب بیست و سوم ماه رمضان فرا می رسید، جهنّی شتران و گوسفندان و خانواده و فرزندان و غلام های خود را وارد مدینه می کرد و آن شب را در شهر می ماند و وقتی صبح می شد، خانواده و گوسفندان و شترانش را به سوی آبادی خود بیرون می برد. (نام جهنّی، عبدالرحمان بن انیس انصاری است.)

ابونعیم در کتاب «الصیام و القیام» به سند خود نقل کرد: رسول خدا صلی الله علیه و آله در شب بیست و سوم ماه رمضان برای بیدار ماندن افراد خانواده خود، بر روی آن ها آب می پاشید .

اعمال این شب عبارت است از: غسل، چنان که با چندین سند نقل شده است که برید بن معاویه می گوید: امام صادق علیه السلام را دیدم که در شب بیست و سوم ماه رمضان دو بار غسل نمود؛ یک بار در اول شب و بار دیگر در آخر شب. صد رکعت بنا بر روایتی و یا صد و سی رکعت نماز بنا بر روایتی دیگر، همراه با دعاهای آن، که کیفیت آن پیش از این ذکر شد؛ بیست رکعت همراه با دعاهای آن در اعمال شب اول ماه رمضان و هشتاد رکعت همراه با تضرع های آن در اعمال شب نوزدهم. بنابراین، برای اطلاع از نحوه آن، به اعمال این دو شب رجوع شود.

گشودن قرآن و دعای آن که در اعمال شب نوزدهم یادآور شدیم. از دیگر اعمال این شب، دعاهایی است که در هر شب ماه رمضان خوانده می شود، در اول شب و آخر شب که در اعمال شب اول گذشت. دعای شب بیست و سوم بر اساس کتاب های کهن راویان امامیه:

خداوندا، اگر این مطلب مورد تردید باشد که شب قدر امشب یا شب پیش از آن است، در تو و یگانگی ات و این که تو اعمال را پاکیزه می کنی تردیدی نیست و در هر شب، بنده به تو نزدیکی جوید، او را به دور نمی رانی و می پذیری و اگر در خواسته خود اخلاص ورزد، رد نمی کنی و دعای او را مستجاب می کنی و اگر کارهای شایسته انجام دهد از او سپاسگزاری می کنی و اگر اعمال مورد پسند به درگاه تو صعود دهد، برای او می اندوزی، خداوندا، پس مرا بر آن چه به تو نزدیک می گرداند، یاری ده و موی پیشانی مرا بگیر و به سوی آن چه قرب تو در آن است، بکش و کوشش و عمل مرا در دو دنیا بسیار گردان و از بخشش خود، خیرات این ماه را بر من نیکو گردان و سرپرستی من از گناهان و خطاهای خود را با توبه و رحمت گسترده ات قطع کن و در این شب، من و پدر و مادر و همه مردان و زنان مومن را بیامرز، آمرزش کسی که از کیفر درماندگان منزه و به حاجتمندان و نیازمندان مهربان است و بر بردگانش می بخشاید و در برابر فروتنی و خواری شان مهربان است و همدمی که تصدق بر آنان چیزی از او نمی کاهد و آن چه با نیکی کردن آنان را بی نیاز می سازد، او را نیازمند نمی گرداند .

خداوندا، قرض من و همه بدهکاران را ادا کن و از من و همه اندوهگینان اندوه گشایی کن و من و خانواده و فرزندانم و همه نابسامانی ها را اصلاح کن و مرا سودمند قرار ده و زندگانی و روزی مرا در روزی حلال، پاکیزه، گوارا، فراوان و دلپذیر خود و جامه ام را از آن و تصرفم را در آن قرار ده و دست و زبان و گوش و چشم و پا و دامن و شکم و سایر اندام هایم را از روزی های حرام کوتاه کن بی آن که دستم را قطع یا شل و زبانم را لال و گوشم را ناشنوا و چشمم را نابینا و پایم را زمین گیر و مرا نازا کنی و یا به درد شکم و نارسایی سایر اندام ها مبتلا کنی و در آن روز که در پیشگاهت می ایستم، در حالی مرا وارد کن که از گناهان خالص و از عیب ها پاکیزه ام و خجالت زده از ناسپاسی در برابر نعمت تو نباشم و شریکی برای تو در قدرت قرار نداده باشم و نه فتنه ای برانگیخته باشم و نه در خون های حرام مشارکت کرده باشم و نه بیعتی بر گردن من باشد برکسی که او را برتری داده ای و در آن روز زیر پرچم خیانت نایستم و رویم به واسطه سوگندهای دروغین و پیمان های خیانت آمیز سیاه نشود و از توفیق و هدایت خود به اندازه ای به من برسان که به واسطه آن راه های طاعت و خشنودی ات را بپیمایم، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای مخصوص شب بیست و سوم از سلسله دعاهای سی گانه، منقول از رسول خدا صلی الله علیه و آله: خداوند بسیار پاکیزه

و بی آلایش و پروردگار فرشتگان و روح است، بسیار پاک و بی آلایش و پروردگار روح و عرش است، بسیار پاکیزه و بی آلایش و پروردگار آسمان ها و زمین ها است، بسیار پاک و بی آلایش و پروردگار دریاها و کوه ها است، بسیار پاکیزه و منزه است و ماهی ها و حشرات و درندگان جنگل او را به پاکی می ستایند، بسیار پاک و بی آلایش است و فرشتگان مقرب او را به پاکی یاد می کنند، بسیار پاکیزه و بی آلایش و برتر است، لذا چیره است و آفریدگار است، لذا تواناست، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار پاکیزه است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، بسیار بی آلایش است، [از تو خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا بیامرزی و بر من رحم آری، به راستی که تو بی همتا و بی نیازی].

دعای شب بیست و سوم از جمله دعاهای شب های دهه آخر:

ای پروردگار شب قدر و قرار دهنده آن بهتر از هزار ماه، و ای پروردگار شب و روز و کوه ها و دریاها و تاریکی ها و روشنایی ها و زمین و آسمان، ای پدید آورنده ای نگارگر، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای خدا ای بخشنده، ای پاینده، ای پدیدآورنده، ای آفریننده آسمان ها و زمین، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا زیباترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ‌منشی و عطایا و نعمت ها از آن تو است. به نام تو، به نام خداوند بخشنده مهربان از تو درخواست می کنم که اگر به صورت سرنوشت حتمی مقرّر نمودی که فرشتگان و روح در این شب، همه امور استوار را فرود آورند، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و نام مرا در این شب جزو نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار ده و گناهم را بیامرز و یقینی به من ارزانی دار که به واسطه آن با دلم درآمیزی و ایمانی که شک و تردیدم را از من بزداید و خشنودی به آن چه نصیبم کرده ای و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار و ای پروردگار من، در این شب، یاد و سپاسگزاری از تو و گرایش و بازگشت به درگاهت و توبه و توفیق آن چه را که شیعیان آل محمد را بدان موفق کردی، روزی ام کن، ای مهربان ترین مهربانان. و به نیرو و قدرت خود، با جست و جوی آن چه از من بازداشتی امتحانم مکن و ای پروردگار من، با دادن روزی گسترده، به حلال خود از حرام بی نیاز گردان و عفت شکم و دامن را به من روزی کن. همه دلگیری ها و اندوه ها را از من بگشای و مرا دشمن شاد مکن و مرا به درک شب قدر به برترین حالتی که کسی آن را دیده است، موفق کن و به آن چه محمد و آل محمد علیه و علیهم السلام را بدان موفق نموده ای، موفق بدار و همین امشب و همین امشب و همین امشب و همین لحظه و همین لحظه حاجت مرا بر آور.... به اندازه یک نفس کامل بگو.

دعای دیگر شب بیست و سوم: خداوندا، عمرم را طولانی و روزی ام را گسترده و تنم را سالم بگردان و به آرزویم برسان و اگر جزو بدبختان باشم، نامم را از میان بدبختان بزدای و جزو نیکبختان بنویس، زیرا خود در کتابی که بر پیامبرت صلواتک علیه و آله نازل کردی، فرمودی: {خدا آنچه را بخواهد محو یا اثبات می کند و اصل کتاب نزد اوست.}

دعای دیگر این شب: خداوندا، امشب با حاجت خود به سوی تو آمدم و نیاز و درخواستم را به تو آوردم، امشب با رحمت و گذشتت مرا فراگیر، زیرا من به رحمت تو بیشتر از عملم امیدوار می باشم و رحمت و آمرزش تو گسترده تر از گناهان من است و تمام حوایج مرا برآور، به قدرت تو بر برآوردن آن ها و آسان بودن آن ها بر تو؛ زیرا من به هیچ خیری نرسیدم جز از

راه تـو و هیـچ کس جز تـو هیـچ بـدی را از مـن بـاز نـداشت و بـه هیـچ کس به جز تـو امیـدی در دین و دنیـا و آخرت و روز نیازمندی ام و روزی که مردم مرا در گورم می افکنند و مرا با عملم تنها می گذارند، ندارم. ای پروردگار جهانیان.

دعای دیگر این شب: خداوندا، مرا از بهره‌ورترین بندگان خود از تمام خیراتی که در این شب فرو فرستادی یا فرو می فرستی، ماننـد نوری که به وسـیله آن هـدایت می کنی و رحمتی که می گسترانی و روزی ای که تقسـیم می کنی و بلاـیی که دفع می کنی و رنجوری که برطرف می کنی قرار ده و هر چه برای دوستان شایسته ات که مستحق پاداش از تو گردیدند و به خشنودی تو از آنان، از عـذاب تو ایمن گردیدنـد نوشـته ای، برای من نیز بنویس. ای بزرگوار ای بزرگوار، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و با من چنین کن، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر این شب: خداوندا، از تو مانند بیچاره افتاده درخواست می کنم و بسان گناهکار نیازمند و ذلیل به درگاهت تضرع می نمایم و چونان کسـی تو را می خوانم که نفس او فروتن گردیـده و به گناه خود اعتراف دارد و در اثر آن چشـمانش پر از اشـک شـده و سـرشک از دیـده می ریزد و بیچـاره گردیـده است و حجّتی نـدارد، که در این شب تمـام گناهـان گذشـته مرا بیـامرزی و در بـاقی مانـده از عمرم مرا از گنـاه نگـاه داری، و حـج و عمره را در این سال روزی ام کن و آن را نیک و خالص برای روی

خود قرار ده و برای همیشه تا زمانی که زنده ام نگاه داشتی، روزی ام کن و مرا از زیارت خود و قبر پیامبرت صلواتک علیه و آله بی نصیب مفرما. معبودا، نیز از تو درخواست می کنم که مرا از شر همه آفریده هایت از جنیان و انسان ها و عرب و عجم و هر جنبنده ای که زمام امور آن به دست تو است، کفایت نمایی. به راستی که تو بر راه راست استوار هستی. خداوندا، از قضا و قدرهای محتوم خود و جزو امور استوار خود که در این شب فیصله می دهی و جزو سرنوشت حتمی خود که برگشت و تبدیل در آن راه ندارد، قرار بده که نام مرا از حاجیان خانه محترمت بنویسـی، حاجیانی که حجشان نیک و کوشـش و عملشان مورد سپاس و گناهانشان بخشوده و بدی هایشان پوشـیده است و عمر مرا طولانی بنما و روزی گسترده به من عطا کن و فرزند نیک به من روزی کن. به راستی که تو بر هر چیز توانایی و به همه اشیا احاطه داری.

دعـای دیگر شب بیست و سوم: خداونـدا، ماننـد بیچاره افتاده از تو درخواست می کنم و چون نیازمنـد نادار تقاضا می نمایم و بسان ناتوان سـتمدیده به درگاهت تضرع می کنم و مانند گناهکار ناتوان از تو التماس می کنم و چونان کسی تو را می خوانم که نفس او فروتن گردیـد و بینی خود را به خاک مالید و صورت خود را خاک آلود نمود و پیشانی اش برای تو فرو افتاد و به گناه خود اعتراف دارد و چشـمانش پر از اشک شده و سرشک از دیدگانش جاری و بیچاره گردیده است و برهانی ندارد، به حـق محمـد و آل محمـد بر تـو و به حق بزرگ خود بر آنـان، از تو خواهـانم، همـان گونه که زیبنـده تو است بر آن هـا درود فرستی و بر پیامبرت و خاندان او درود فرستی و برترین چیزهایی را که به درخواست کنندگانت، اعم از بندگان مومن خود در گذشـته و یـا بـاقی مانـده، و برترین چیزهایی را که به دوسـتان آینـده ات تا روز جزا عطا می کنی و خیر دنیا و آخرت را برای آنان مقرر می داری، به من عطا کنی، ای بزرگوار ای بزرگوار ای بزرگوار، و در این مجلس، آمرزش گناهان گذشـته ام را به من عطا کن و در مقـدار باقی مانده از عمرم از گناه نگاه دار و حج و عمره پذیرفته، نیک و خالص برای تو در این سال و برای همیشه تا زمانی که زنده ام داشـته ای، روزی ام کن. ای بزرگوار ای بزرگوار ای بزرگوار، و مخارج من و خانواده

ام و همه آفریدگانت را کفایت فرما و نیز مرا از شر تبهکاران عرب و عجم و نیز از شر جنیان و انسان های تبهکار و از شر هر جنبنده ای که موی پیشانی آن به دست تو است، کفایت فرما. به راستی که تو بر راه راست استوار هستی.

دعای دیگر شب بیست و سوم که مشابه آن در شب نوزدهم به نقل از مولی امام کاظم علیه السلام نقل شد، ولی این دعا از امام صادق علیه السلام نقل شده است: خدایا، از تو درخواست می کنم که در این سال جزو قضا و قدر قطعی خود و نیز جزو امور استوار که در شب قدر فیصله می دهی و جزو سرنوشت حتمی ات که برگشت و تغییر و تبدیل در آن راه ندارد، نام مرا از حاجیان خانه گرامی ات بنویسی، حاجیانی که حجشان نیک و کوشش و عملشان مورد سپاس و گناهانشان آمرزیده و بدی هایشان پوشیده است و جزو قضا و قدر خود مقرر فرما که عمر مرا طولانی نمایی و روزی ات را بر من بگسترانی.

**[ترجمه]

و هذا الدعاء ذکره محمد بن أبی قره فی دعاء لیله ثلاث و عشرین و

ص: ۱۶۴

أورد حديثا عن عمر بن يزيد عن أبی عبد الله علیه السلام أن هذا الدعاء من أدعیه لیله القدر.

و من زیادات لیله ثلاث و عشرین القراءه فیها لسوره العنکبوت و سوره الروم نَرْوِی ذَلِکَ بِعِدَّهِ طُرُقٍ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَرَأَ سُورَهَ الْعَنْکَبُوتِ وَ الرُّومِ فِی لَیْلَهِ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ فَهُوَ وَ اللَّهِ یَا بَا مُحَمَّدٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّهِ- لَا أَسْتَثْنِی فِیهِ أَبَداً وَ لَا أَخَافُ أَنْ یَکْتُبَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَیَّ فِی یَمِینِی إِثْماً وَ إِنَّ لِهَاتَیْنِ السُّورَتَیْنِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى مَکَاناً وَ مِنَ الْقِرَاءَهِ فِیهَا سُورَهُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ أَلْفَ مَرَّهٍ وَ قَدْ تَقَدَّمَتْ رِوَایَهٌ لِذَلِکَ فِی اللَّیْلَهِ الْأُوْلَى عُمُوماً فِی الشَّهْرِ کُلِّهِ.

و روینا تخصیص قراءتها فی هذه اللیله بعده طرق إلی مولانا أبی عبد الله علیه السلام قَالَ: لَوْ قَرَأَ رَجُلٌ لَیْلَهَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ أَلْفَ مَرَّهٍ لَأَصْبَحَ وَ هُوَ شَدِیدُ الْیَقِینِ بِالاعْتِرَافِ بِمَا یَخْتَصُّ فِینَا وَ مَا ذَاکَ إِلَّا لِشَیْ ءٍ عَایَنَهُ فِی نَوْمِهِ.

دُعَاءُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیهما السلام (۱) فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ: یَا بَاطِناً فِی ظُهُورِهِ وَ یَا ظَاهِراً فِی بُطُونِهِ یَا بَاطِناً لَیْسَ یَخْفَى یَا ظَاهِراً لَیْسَ یُرَى یَا مَوْصُوفاً لَا یَبْلُغُ بِکَیْنُونِیَّتِهِ مَوْصُوفٌ وَ لَا حَدٌّ مَحْدُودٌ یَا غَائِباً غَیْرَ مَفْقُودٍ وَ یَا شَاهِداً غَیْرَ مَشْهُودٍ یُطْلَبُ فَیُصَابُ وَ لَمْ یَخْلُ مِنْهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ مَا بَیْنَهُمَا طَرْفَهَ عَیْنٍ- لَا یُدْرَکُ بِکَیْفٍ وَ لَا یُؤَیَّنُ بِأَیْنٍ وَ لَا بِحَیْثٍ أَنْتَ نُورُ النُّورِ وَ رَبُّ الْأَرْبَابِ أَحَطْتَ بِجَمِیعِ الْأُمُورِ سُبْحَانَ مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ سُبْحَانَ مَنْ هُوَ هَکَذَا وَ لَا هَکَذَا غَیْرُهُ ثُمَّ تَدْعُو بِمَا تُرِیدُ.

و من زیادات عمل لیله ثلاث و عشرین من شهر رمضان زیاره الحسین صلوات الله علیه رَوَیْنَاهَا مِنْ کِتَابِ عَمَلِ شَهْرِ رَمَضَانَ لِعَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ النَّهْدِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَى أَبِی الْمُفَضَّلِ وَ قَالَ وَ کَتَبْتُهُ مِنْ أَصْلِ کِتَابِهِ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ خَلِیلِ بْنِ فَرْحَانَ بِأَحْمَدَآبَادَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَهِیکٍ قَالَ حَدَّثَنِی الْعَبَّاسُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ زُرَیْقٍ عَنْ زَیْدٍ أَبِی أُسَامَهَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنَ مُحَمَّدٍ علیهما السلام: فِی هَذِهِ

۱- ۱. فی نسخه: دعاء الحسن بن علیّ علیهما السلام.

الْآیَهِ فِیها یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ قَالَ هِیَ لَیْلَهُ الْقَدْرِ یُقْضَی فِیهِ أَمْرُ السَّنَهِ مِنْ حَجٍّ وَ عُمْرَهٍ أَوْ رِزْقٍ أَوْ أَمْرٍ أَوْ أَجَلٍ أَوْ سَفَرٍ أَوْ نِکَاحٍ أَوْ وَلَدٍ إِلَی سَائِرِ مَا یُلَاقِی ابْنُ آدَمَ مِمَّا یُکْتَبُ لَهُ أَوْ عَلَیْهِ فِی بَقِیَّهِ ذَلِکَ الْحَوْلِ مِنْ تِلْکَ اللَّیْلَهِ إِلَی مِثْلِهَا مِنْ عَامٍ قَابِلٍ وَ هِیَ فِی الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَمَنْ أَدْرَکَهَا أَوْ قَالَ شَهِدَهَا عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَیْنِ علیه السلام یُصَلِّی عِنْدَهُ رَکْعَتَیْنِ أَوْ مَا تَیَسَّرَ لَهُ وَ سَأَلَ اللَّهَ الْجَنَّهَ وَ اسْتَعَاذَ بِهِ مِنَ النَّارِ آتَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ وَ أَعَاذَهُ مِمَّا اسْتَعَاذَ مِنْهُ وَ کَذَلِکَ إِنْ سَأَلَ اللَّهَ تَعَالَی أَنْ یُؤْتِیَهُ مِنْ خَیْرِ مَا فَرَقَ وَ قَضَی فِی تِلْکَ اللَّیْلَهِ وَ أَنْ یَقِیَهُ مِنْ شَرِّ مَا کَتَبَ فِیهَا أَوْ دَعَا اللَّهَ وَ سَأَلَهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی فِی أَمْرٍ- لَا إِثْمَ فِیهِ رَجَوْتُ أَنْ یُؤْتَی سُؤْلَهُ وَ یُوقَی مَحَاذِیرَهُ وَ یُشَفَّعَ فِی عَشَرَهٍ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ کُلِّهِمْ قَدِ اسْتَوْجَبُوا الْعَذَابَ وَ اللَّهُ إِلَی سَائِلِهِ وَ عَبْدِهِ بِالْخَیْرِ أَسْرَعُ.

وَ رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا أَیْضاً إِلَی أَبِی الْمُفَضَّلِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الشَّیْبَانِیِّ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِیُّ بْنُ نَصْرٍ البرسجی [الْبَنْدَنِیجِیُ] قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَی عَنْ عَبْدِ الْعَظِیمِ الْحَسَنِیِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی فِی حَدِیثٍ قَالَ: مَنْ زَارَ الْحُسَیْنَ علیه السلام لَیْلَهَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ هِیَ اللَّیْلَهُ الَّتِی یُرْجَی أَنْ تَکُونَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَ فِیها یُفْرَقُ کُلُّ أَمْرٍ حَکِیمٍ صَافَحَهُ رُوحُ أَرْبَعَهٍ وَ عِشْرِینَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ نَبِیٍّ کُلُّهُمْ یَسْتَأْذِنُ اللَّهَ فِی زِیَارَهِ الْحُسَیْنِ علیه السلام فِی تِلْکَ اللَّیْلَهِ.

قَالَ وَ أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ شَاذَانَ وَ إِسْحَاقُ بْنُ الْحُسَیْنِ قَالا أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ مَنْدَلٍ عَنْ أَبِی الصَّبَّاحِ الْکِنَانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: إِذَا کَانَ لَیْلَهُ الْقَدْرِ یَفْرُقُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ کُلَّ أَمْرٍ حَکِیمٍ نَادَی مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ السَّابِعَهِ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ غَفَرَ لِمَنْ أَتَی قَبْرَ الْحُسَیْنِ علیه السلام.

**[ترجمه]دعای یاد شده را محمد بن ابی قرّه در ضمن دعاهای شب بیست و سوم آورد و حدیثی از امام صادق علیه السلام نقل کرد مبنی بر این که این دعا از دعاهای شب قدر است.

از اعمال شب بیست و سوم، قرائت دو سوره عنکبوت و روم است. با چندین سند از امام صادق علیه السلام نقل می کنیم که فرمود: هر کس دو سوره عنکبوت و روم را در شب بیست و سوم بخواند، به خدا سوگند از اهل بهشت خواهد بود. و من در این سوگندم هرگز کلمه اِن شاء الله را قید نمی کنم و بیمی ندارم که خداوند متعال بر این سوگندم، گناهی بر من بنویسد. این دو سوره جایگاه ویژه ای نزد خداوند متعال دارند. یکی دیگر از اعمال این شب، خواندن هزار بار سوره «انا انزلنه فی لیله القدر» است که روایت مربوط به آن طور کلی در شب های ماه رمضان، در ضمن اعمال شب اول ماه گذشت و حدیث مربوط به خواندن هزار بار «إنَّا أنزَلنهُ فی لیلهِ القَدر» به خصوص در این شب، این است که به چندین سند آمده است: امام صادق علیه السلام فرمودند: اگر کسی در شب بیست و سوم ماه رمضان، هزار بار سوره «إنَّا أنزَلنهُ فی لیلهِ القَدر» را بخواند، قطعا صبح خواهد کرد در حالی که یقین او در اعتراف به آن چه مخصوص به ما است بیشتر می شود و این نیست جز به خاطر آن چه در خواب دیده است .

یکی از دعاهای این شب، دعای علی بن حسین علیهما السلام در شب قدر است: ای پنهان در عین آشکاری و ای آشکار در عین نهانی، ای نهانی که پنهان نیستی و ای آشکاری که دیده نمی شوی، ای صاحب صفاتی که هستی او را نمی توان وصف کرد و نمی توان برای آن حدی قائل شد، ای غایبی که مفقود نیستی و ای حاضری که پیدا نیستی. او را جست و جو می کنند و به او می رسند و آسمان ها و زمین و میان آن دو، به اندازه یک چشم بر هم زدن از او خالی نیست، به هیچ طریقی درک نمی شود و به هیچ مکانی محدود نمی گردد. تو نور نور و پروردگار پروردگاران هستی و به همه چیز احاطه داری. پاک

است خدایی که هیچ چیز همانند او نیست و شنوا و بینا است، پاک است خدایی که چنین است و غیر او چنین نیست. پس هر دعایی که می خواهی می کنی.

از اعمال مخصوص شب بیست و سوم ماه رمضان، زیارت امام حسین صلوات الله علیه است. در کتاب «عمل شهر رمضان» نوشته علی بن عبدالواحد نهدی آمده است: امام صادق علیه السلام درباره این آیه {هر کاری به نحو استوار فیصله می یابد.} فرمودند: مقصود شب قدر است که تمام امور سال، اعم از حج و عمره و روزی و سرآمد عمر انسان ها و امور دیگر و مسافرت و ازدواج و فرزند دار شدن و سایر اموری که انسان با آن روبرو می شود و اعم از اموری که به نفع یا به ضرر او است و در باقیمانده سال از این شب تا مثل همان شب از سال آینده پیش می آید، به صورت سرنوشت حتمی مقرر می گردد و این شب در شب های دهه آخر ماه رمضان قرار دارد. هر کس این شب را نزد قبر امام حسین علیه السلام درک کند و دو رکعت و یا هر قدر که برای او میسر بود نماز بخواند و از خداوند متعال بهشت درخواست نماید و از آتش جهنم به خدا پناه ببرد، خداوند متعال خواسته او را برآورد و از آن چه به خدا پناه می برد، در پناه خود در می آورد و این چنین است اگر از خداوند متعال بخواهد از خیراتی که در این شب فیصله می دهد و به صورت سرنوشت حتمی مقرر می گردد، یا بخواهد که او را از شر آن چه می نویسد حفظ کند، یا به درگاه خداوند تبارک و تعالی دعا کند و چیزی را که گناهی در آن نیست از خدا بخواهد، امیدوارم که خواسته اش به او داده شود و از چیزهایی که بیم دارد محفوظ نگاه داشته شود و از ده تن از بستگان خود که همه مستوجب عذاب هستند، شفاعت نماید، شفاعتش پذیرفته شود. خداوند نسبت به بنده و درخواست کننده از خود، بیشتر شتاب به خیر دارد.

حضرت جواد علیه السلام در ضمن حدیثی فرمودند: هر کس در شب بیست و سوم ماه رمضان به زیارت امام حسین علیه السلام برود و این شب همان شبی است که امید می رود شب قدر باشد، و تمام امور استوار در آن جدا می شوند. روح صد و بیست و چهار هزار فرشته و پیامبر با او دست می دهند، در حالی که همگی از خدا برای زیارت امام حسین علیه السلام در این شب، اجازه گرفته اند.

هم چنین در روایتی آمده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: وقتی شب قدر فرا می رسد و خداوند عزّ و جلّ تمام امور استوار را جدا و مقدر می کند، منادی از آسمان هفتم از وسط عرش صدا بر می آورد: خداوند عزّ و جلّ هر کس را که برای زیارت قبر امام حسین علیه السلام بیاید، آمرزیده است.

**[ترجمه]

فصل

و لا- یمتنع الإنسان فی هذه اللیله من دعوات بظهر الغیب لأهل الحق فقد قدمنا فی عمل الیوم و اللیله فضائل الدعاء للإخوان و رأینا فی القرآن عن إبراهیم علیه السلام وَ اغْفِرْ لِأَبِی إِنَّهُ کانَ مِنَ الضَّالِّینَ و روینا دعاء النبی علیه السلام لأعدائه

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ.

**[ترجمه]ما پیش از این در کتاب مربوط به اعمال شبانه روز، فضایل دعا برای برادران را ذکر کرده ایم. افزون بر آن، خداوند در قرآن به نقل از حضرت ابراهیم علیه السلام می فرماید: {و بر پدرم ببخشای که او از گمراهان بود.} نیز در حدیث آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای دشمنانش چنین دعا می نمودند: خدایا، قوم مرا بیامرز، زیرا آنان نادان اند.

**[ترجمه]

أقول و کنت فی لیله جلیله من شهر رمضان بعد تصنیف هذا الکتاب زمانا و إنی أدعو فی السحر لمن یجب أو یحسن تقدیم الدعاء له و لی و لمن یلیق بالتوفیق أن أدعو له فورد علی خاطری أن الجاحدین لله جل جلاله و لنعمته و المستخفین بحرمته و المبدلین لحکمه فی عباده و خلیقته ینبغی أن یبدأ بالدعاء لهم بالهدایه من ضلالتهم فإن جنایتهم علی الربوبیه و الحکمه الإلهیه و الجلاله النبویه أشد من جنایه العارفین بالله و بالرسول صلوات الله علیه و آله فیقتضی تعظیم الله و تعظیم جلاله و تعظیم رسوله صلی الله علیه و آله و حقوق هدایته بمقاله و فعاله أن یقدم الدعاء بهدایه من هو أعظم ضررا و أشد خطرا حیث تعذر أن یزال ذلک بالجهاد و منعهم من الإلحاد و الفساد.

**[ترجمه]مدتی بعد از نگارش این بخش از کتاب، در یکی از شب های بزرگ ماه رمضان در حالی که در سحر مشغول دعا برای کسانی که مقدم کردن آن ها در دعا واجب و یا نیکو است بودم و نیز برای خود و برای کسانی که شایسته است انسان توفیق دعا برای آنان را داشته باشد دعا می کردم، بر خاطرم گذشت که شایسته است انسان ابتدا برای هدایت کافرانی که خداوند جلّ جلاله را انکار می نمایند و حرمت او را سبک می شمارند و احکام او در بندگان و آفریده هایش را تغییر می دهند، دعا کند تا از گمراهی خود دست بردارند؛ زیرا جنایت آنان بر ربوبیت و حکمت الهی و عظمت نبوی، بزرگ تر از جنایت عارفان به خدا و رسول صلوات الله علیه و آله است. از این رو، مقتضای تعظیم خدا و جلال او و تعظیم رسولش صلی الله علیه و آله و حقوق او بر ما، که با گفتار و کردار ما را هدایت نمود، آن است که ابتدا برای هدایت کسانی که ضرر و خطرشان بیشتر است، دعا کنیم. چون که نتوان ضرر و خطر آنان را با جهاد زایل نمود و از انحراف و تباهی بازداشت.

**[ترجمه]

أقول

فدعوت لکل ضال عن الله بالهدایه إلیه و لکل ضال عن الرسول بالرجوع إلیه و لکل ضال عن الحق بالاعتراف به و الاعتماد علیه.

فصل ثم دعوت لأهل التوفیق و التحقیق بالثبوت علی توفیقهم و الزیاده فی تحقیقهم و دعوت لنفسی و من یعنینی أمره بحسب ما رجوته من الترتیب الذی یکون أقرب إلی من أتضرع إلیه و إلی مراد رسوله صلی الله علیه و آله و قد قدمت مهمات الحاجات بحسب ما رجوته أقرب إلی الإجابه.

فصل أ فلا ـ ترى ما تضمنه مقدس القرآن من شفاعه إبراهيم عليه السلام فى أهل الكفران فقال الله جل جلاله يُجادِلُنا فِي قَوْمِ لُوطٍ إِنَّ إِبْراهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ فمدحه جل جلاله على حلمه و شفاعته و مجادلته فى قوم لوط الذين قد بلغ كفرهم إلى تعجيل نقمته.

فصل أ ما رأيت ما تضمنته أخبار صاحب الرساله و هو قدوه أهل الجلاله كيف كان كلما آذاه قومه الكفار و بالغوا فيما يفعلون. قَالَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ.

فصل أ ما رأيت الحديث عن عيسى عليه السلام كن كالشمس تطلع على البر و الفاجر

و قول نبينا صلوات الله عليه و آله اصنع الخير إلى أهله و إلى غير أهله فإن لم يكن أهله فكن أنت أهله و قد تضمن ترجيح مقام المحسنين إلى المسيئين قوله جل جلاله لا يَنْهاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ لَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَ تُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ و يكفى أن محمدا صلى الله عليه و آله بعث رحمه للعالمين.

**[ترجمه]بر اين اساس، نخست براى گمراهان از خدا و رسول حق، دعا كردم كه به خدا هدايت يابند و به سوى رسول رجوع نمايند و به حق اعتراف كنند و بر آن اعتماد كنند. سپس براى اهل توفيق و يقين دعا كردم كه در توفيق خود استوار مانند و يقينشان افزون گردد و نيز براى خود و كسانى كه مورد عنايت و اهتمام من هستند، به ترتيبى كه نزد خدايى كه به درگاه او تضرع مى كنم و نيز نزد رسول او صلى الله عليه و آله پسنديده تر است، دعا نمودم و خواسته هاى مهم را نيز به ترتيبى كه اميد اجابت آن بيشتر است، مرتب نمودم و مقدم داشتم.

آيا نمى بينى قرآن مقدس درباره شفاعت حضرت ابراهيم عليه السلام از ناسپاسان مى فرمايد: {دربار قوم لوط با ما چون و چرا مى كرد زيرا ابراهيم بردبار و نرمدل و بازگشت كننده بود.} و آن حضرت را بر بردبارى و شفاعت و مجادله درباره قوم لوط كه كفرشان به آن جا رسيده بود كه مستحق عذاب الهى بودند ستوده است. يا روايات مربوط به سخن صاحب رسالت را كه الگوى بزرگان و خداگرايان است، نديده اى كه هرچه قوم كافرش او را آزار مى دادند و در كارشان پيش مى رفتند، حضرت مى فرمودند: خدايا، قوم مرا بيامرز، زيرا آنان نادان اند.

يا حديث منقول از حضرت عيسى عليه السلام را نديده اى كه فرمودند: بسان آفتاب باش كه بر نيك و بد مى تابد و نيز سخن پيامبرمان صلوت الله عليه و آله را كه مى فرمايند: به شايستگان نيكى و به غير آنان خوبى كن، زيرا اگر آنان شايسته نيكى نباشند، تو شايستگى نيكى كردن را دارى. و بالاخره اين سخن خداوند جلّ جلاله كه مى فرمايد: {خدا شما را از كسانى كه در دين با شما نجنگيده و شما را از ديارتان بيرون نكرده اند باز نمى دارد كه با آنان نيكى كنيد و با ايشان عدالت ورزيد زيرا خدا دادگران را دوست دارد.} در بردارنده ترجيح مقام نيكوكاران بر بدكاران است و سرانجام در اين باره همين بس كه حضرت محمد صلى الله عليه و آله به عنوان رحمت براى جهانيان برانگيخته شده است.

**[ترجمه]

فصل و مما نذكره من فضل إحياء ليله القدر

مَا ذَكَرَهُ الشَّيْخُ الْفَاضِلُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الدُّورْيَسْتِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي كِتَابِ الْحُسْنَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْجَرِيشِ الرَّازِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليهم السلام عَنْ آبَائِهِ عَنِ الْبَاقِرِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عليهم السلام قَالَ: مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَ لَوْ كَانَتْ ذُنُوبُهُ عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَ مَثَاقِيلَ الْجِبَالِ وَ مَكَايِيلَ الْبِحَارِ.

وَ مِنَ الْكِتَابِ الْحُسْنَى الْمَذْكُورِ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ السَّكُونِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ السَّكُونِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْجَوْهَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ

عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْبَاقِرِ علیه السلام قَالَ: مَنْ أَحْیَا لَیْلَهَ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ صَلَّی فِیهِ مِائَهَ رَکْعَهٍ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَیْهِ مَعِیشَتَهُ فِی الدُّنْیَا وَ کَفَاهُ أَمْرَ مَنْ یُعَادِیهِ وَ أَعَاذَهُ مِنَ الْغَرَقِ وَ الْهَدْمِ وَ السَّرَقِ وَ مِنْ شَرِّ السِّبَاعِ وَ دَفَعَ عَنْهُ هَوْلَ مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ وَ خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ نُورٌ یَتَلَأْلَأُ لِأَهْلِ الْجَمْعِ وَ یُعْطَی کِتَابَهُ بِیَمِینِهِ وَ یُکْتَبُ لَهُ بَرَاءَهٌ مِنَ النَّارِ وَ جَوَازٌ عَلَی الصِّرَاطِ وَ أَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ وَ یَدْخُلُ الْجَنَّهَ بِغَیْرِ حِسَابٍ وَ یُجْعَلُ فِیهَا مِنْ رُفَقَاءِ النَّبِیِّینَ وَ الصِّدِّیقِینَ وَ الشُّهَداءِ وَ الصَّالِحِینَ وَ حَسُنَ أُولئِکَ رَفِیقاً.

و من زیادات لیله ثلاث و عشرین قراءه سوره الدخان فیها و فی کل لیله

و قد قدمنا الروایه بذلک فی أول لیله و أن تحیا بالعباده کما قدمناه.

و مما رویناه فی تعظیم فضلها و إحیائها أیضا مَا رَوَاهُ ابْنُ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ جَمِیلٍ وَ هِشَامٍ وَ حَفْصٍ قَالُوا: مَرِضَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام مَرَضاً شَدِیداً فَلَمَّا کَانَ لَیْلَهُ ثَلَاثٍ وَ عِشْرِینَ أَمَرَ مَوَالِیَهُ فَحَمَلُوهُ إِلَی الْمَسْجِدِ فَکَانَ فِیهِ لَیْلَتَهُ.

**[ترجمه]احمد بن عباس بن محمد بن دوریستی - رحمه الله - در کتاب «الحُسنی» آورده است: در روایتی از امام جواد به روایت از پدران بزرگوارش از امام باقر علیه السلام آمده است: هر کس شب قدر را احیا کند، گناهان او آمرزیده می شود اگر چه به شماره ستارگان آسمان و هموزن کوه ها و به پیمانه دریاها باشد.

نیز در همان کتاب آمده است، امام باقر علیه السلام فرمودند: هر کس شب بیست و سوم ماه رمضان را احیا نماید و صد رکعت نماز در آن بخواند، خداوند روزی او را در دنیا گسترده می نماید و از شر دشمنانش کفایت می کند و نیز او را از غرق و منهدم شدن خانه و فرو ریختن سقف آن بر سر او و به سرقت رفتن کالایش و از شر درندگان به پناه خود در می آورد و بیم دو فرشته نکیر و منکر را از او باز می دارد و در حالی که نور او برای جمعیت می درخشد از قبر بیرون می آید و نامه عملش به دست راستش داده می شود و برای او دوری از آتش جهنم و گذشتن از صراط و ایمنی از عذاب نوشته و مقرر می شود و بدون حسابرسی وارد بهشت می گردد و در آن جا از همدمان پیامبران و صدیقان و گواهان و شایستگان می گردد و چه همدمان خوبی.

یکی دیگر از اعمال مخصوص شب بیست و سوم، خواندن سوره دخان در آن و در هر شب ماه رمضان است که روایت مربوط به آن در ضمن اعمال شب اول گذشت و یکی دیگر از اعمال این شب آن است که با انجام عبادت احیا شود، چنان که پیش از این بدان اشاره کردیم. افزون بر آن، در تعظیم فضیلت و احیای این شب در روایت آمده است: زمانی امام صادق علیه السلام سخت بیمار شدند، وقتی شب بیست و سوم فرا رسید، به غلامان خود دستور دادند که او را به مسجد ببرند و آن شب را در مسجد بیتوته نمودند.

**[ترجمه]

فصل فیما یختص بالیوم الثالث و العشرین من شهر رمضان

دعاء الیوم الثالث و العشرین من شهر رمضان.

سُبْحَانَ الَّذِی یُنْشِئُ السَّحابَ الثِّقالَ- وَ یُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَ الْمَلائِکَهُ مِنْ خِیفَتِهِ وَ یُرْسِلُ الصَّواعِقَ فَیُصِیبُ بِها مَنْ یَشاءُ وَ یُرْسِلُ الرِّیاحَ بُشْراً بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهِ وَ یُنَزِّلُ الْمَاءَ مِنَ السَّمَاءِ بِکَلِمَاتِهِ وَ یُنْبِتُ النَّبَاتَ بِقُدْرَتِهِ وَ یَسْقُطُ الْوَرَقَ بِأَمْرِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ بَارِئِ النَّسَمِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْمُصَوِّرِ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ الْأَزْوَاجِ کُلِّهَا سُبْحَانَ اللَّهِ جَاعِلِ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ سُبْحَانَ اللَّهِ فَالِقِ الْحَبِّ وَ النَّوی سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ کُلِّ شَیْ ءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ خَالِقِ مَا یُرَی وَ مَا لَا یُرَی سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ- سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ ثَلَاثاً.

دُعَاءٌ آخَرُ فِی هَذَا الْیَوْمِ: اللَّهُمَّ اغْسِلْنِی فِیهِ مِنَ الذُّنُوبِ وَ طَهِّرْنِی فِیهِ مِنَ الْعُیُوبِ وَ امْتَحِنْ فِیهِ قَلْبِی لِتَقْوَی الْقُلُوبِ یَا مُقِیلَ عَثَرَاتِ

الْمُذْنِبِينَ (١).

ص: ١۶٩

١- ١. كتاب الاقبال ص ١٩۴- ٢١۶.

**[ترجمه]دعـای مخصوص روز بیست و سوم مـاه رمضان: منزه باد خـدایی که بادهای سـنگین را پدیـد می آورد و آذرخش همراه بـا سـتایش او، و نیز فرشـتگان از بیم او، او را به پـاکی می سـتایند و آذرخش هـا را می فرسـتد و هر کس را که بخواهد دچار آن می کنـد و بادها را به عنوان مژده رسان پیش از رحمت خود گسـیل می دارد و آب را با کلمات خود از آسـمان فرو می فرسـتد و گیاه را به قـدرت خویش می رویانـد و برگ درختان را به امر خود فرو می ریزد. پاک است خدای پدید آورنده انسان ها، پاک است خـدای صورت نگار، پاک است خـدای آفریننـده تمام جفت ها، پاک است خدای آفریننده تاریکی ها و نور، پاک است خـدای شـکافنده دانه و هسـته، پاک است خدای آفریننده همه اشـیا، پاک است خدای آفریننده موجوداتی که دیده می شوند و یا نمی شوند، منزه باد خدا به اندازه نوشتن کلمات او، پاک است خدا، پروردگار جهانیان.- سه بار بگو- .

دعـای دیگر: خـدایا، گناهان مرا در این روز بشوی و مرا از عیب ها پاک بگردان و قلبم را برای تقوای قلب ها امتحان کن، ای پوشاننده لغزش های گنهکاران. - . الاقبال:۱۹۴-۲۱۶ -

**[ترجمه]

باب ۸ أدعیه وداع شهر رمضان و أعماله

الأخبار

أقول

قد مضی ما ینوط بهذا الباب فی أبواب الصیام و فی أبواب الدعاء من کتاب الصلاه و غیرها أیضا فلا تغفل

**[ترجمه]آنچه به این باب بستگی دارد، در باب های روزه و باب‌های دعا از کتاب الصلو ه و جاهای دیگر ذکر شده، پس از آن غافل نشو.

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال و من ذلک ما یتعلق بوداع شـهر رمضان فنقول إن سأل سائل فقال ما معنی الوداع لشهر رمضان و لیس هو من الحیوان الـذی یخاطب أو یعقل ما یقال له باللسان فاعلم أن عاده ذوی العقول قبل الرسول و مع الرسول و بعـد الرسول یخاطبون الدیار و الأوطان و الشـباب و أوقات الصـفا و الأمان و الإحسان ببیان المقال و هو محادثه لها بلسان الحال فلما جاء أدب الإسلام أمضـی مـا شـهدت بجوازه من ذلک أحکام العقول و الأفهام و نطق به مقـدس القرآن المجیـد فقال جل جلاله یَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَـلِ امْتَلَأْتِ وَ تَقُولُ هَـلْ مِنْ مَزِیـدٍ فـأخبر أن جهنم رد الجواب بالمقـال و هو إشـاره إلی لسـان الحـال و ذکر کـثیرا فی القرآن الشـریف المجیـد و فی کلاـم النبی و الأـئمه صـلوات الله علیه و علیهم السـلام و کلاـم أهل التعریف فلا یحتاج ذوو الألباب إلی الإطـاله فی الجواب فلمـا کان شـهر رمضان قـد صاحبه ذوو العنایه به من أهل الإسـلام و الإیمان أفضل لهم من صـحبه الـدیار و المنازل و أنفع من الأهل و أرفع من الأعیان و الأماثل اقتضت دواعی لسان الحال أن یودع عنـد الفراق و الانفصال ذکر ما نورده

من طبقـات أهـل الوداع الشـهر الصـيام فنقول اعلم أن الوداع لشـهر رمضـان يحتاج إلى زياده بيان و الناس فيه على طبقات طبقه منهم كانوا فى شـهر رمضان على مراد الله جل جلاله و آدابه فيه فى السـر و الإعلان فهؤلاء يودعون شهر الصيام وداع من صاحبه بالصفاء و الوفاء و حفظ الذمام كما تضمنه وداع مولانا زين العابدين عليه أفضل السلام.

ص: ۱۷۰

و طبقه منهم صاحبوا شهر رمضان تاره يكونون معه على مراد الله جل جلاله فى بعض الأزمان و تاره يفارقون شروطه بالغفله أو بالعصيان فهؤلاء إن اتفق خروج شهر رمضان و هم مفارقون له فى الآداب و الاصطحاب فالمفارقون لا يودعون و لا هم مجتمعون و إنما الوداع لمن كان مرافقا و موافقا فى مقتضى العقول و الألباب و إن اتفق خروج شهر رمضان و هم فى حال حسن صحبته فلهم أن يودعوه على قدر ما عاملوه فى حفظ حرمته و أن يستغفروا و يندموا على ما فرطوا فيه من إضاعه شروط الصحبه و الوفاء و يبالغوا عند الوداع فى التلهف و التأسف كيف عاملوه بوقت من الأوقات بالجفاء.

و طبقه ما كانوا فى شهر رمضان مصاحبين له بالقلوب بل كان فيهم من هو كاره لشهر الصيام لأنه كان يقطعهم عن عاداتهم فى التهوين و مراقبه علام الغيوب فهؤلاء ما كانوا مع شهر رمضان حتى يودعوه عند الانفصال و لا أحسنوا المجاوره له لما نزل من القرب من دارهم و تكرهوا به و استقبلوه بسوء اختيارهم فلا معنى لوداعهم له عند انفصاله و لا يلتفت إلى ما يتضمنه لفظ وداعهم و سوء مقالهم أقول فلا تكن أيها الإنسان ممن نزل به ضيف غنى عنه و ما نزل به ضيف مذ سنه أشرف منه و قد حضره للإنعام عليه و حمل إليه معه تحف السعادات و شرف العنايات و ما لا يبلغه وصف المقال من الآمال و الإقبال فأساء مجاوره هذا الضيف الكريم و جفاه و هون به و عامله معامله

المضيف اللئيم فانصرف الضيف الكريم ذاما لضيافته و بقى الذى نزل به فى فضيحه تقصيره و سوء مجاورته أو فى عار تأسفه و ندامته فكن إما محسنا فى الضيافه و المعرفه بحقوق ما وصل به هذا الضيف من السعاده و الرحمه و الرأفه و الأمن من المخافه أو كن لا له و لا عليه فلا تصاحبه بالكراهه و سوء الأدب عليه و إنما تهلك بأعمالك السخيفه نفسك الضعيفه و تشهرها بالفضائح و النقصان فى ديوان الملوك و الأعيان الذين ظفروا بالأمان و الرضوان.

أقول و اعلم أن وقت الوداع لشهر الصيام رويناه عن أحد الأئمه عليهم

أفضل السلام من كتاب فيه مسائل جماعه من أعيان الأصحاب و قد وقع عليه السلام بعد كل مسأله بالجواب و هذا لفظ ما وجدناه.

وَدَاعُ شَهْرِ رَمَضَانَ مَتَى يَكُونُ فَقَدِ اخْتَلَفَ أَصْحَابُنَا فَبَعْضُهُمْ قَالَ فِی آخِرِ لَيْلَهٍ مِنْهُ وَ بَعْضُهُمْ قَالَ هُوَ فِی آخِرِ يَوْمٍ مِنْهُ إِذَا رَأَى هِلَالَ شَوَّالٍ الْجَوَابُ الْعَمَلُ فِی شَهْرِ رَمَضَانَ فِی لَيَالِيهِ وَ الْوَدَاعُ يَقَعُ فِی آخِرِ لَيْلَهٍ مِنْهُ فَإِنْ خَافَ أَنْ يَنْقُصَ الشَّهْرُ جَعَلَهُ فِی لَيْلَتَيْنِ.

قلت هذا اللفظ ما رأيناه و رويناه فاجتهد فی وقت الوداع علی إصلاح السريره فالإنسان علی نفسه بصيره و تخير لوقت وداع الفضل الذی كان فی شهر رمضان أصلح أوقاتک فی حسن صحبته و جميل ضيافته و معاملته من آخر ليله منه كما رويناه فإن فاتک الوداع فی آخر ليله ففی أواخر نهار المفارقه له و الانفصال عنه فمتی وجدت فی تلک الليله أو ذلک اليوم نفسک علی حال صالحه فی صحبه شهر رمضان فودعه فی ذلک الأوان وداع أهل الصفاء و الوفاء الذين يعرفون حق الضيف العظيم الإحسان و اقض من حق التأسف علی مفارقته و بعده بقدر ما فاتک من شرف ضيافته و فوائد رفده و أطلق من ذخائر دموع الوداع ما جرت به عوائد الأحبه إذا تفرقوا بعد الاجتماع و قل.

مَا رَوَاهُ الشَّيْخُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مُحَمَّدٍ الدُّورْيَسْتِيُّ فِی كِتَابِ الْحُسْنَی بِإِسْنَادِهِ إِلَی جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِی آخِرِ جُمُعَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَلَمَّا بَصُرَ بِی قَالَ لِی يَا جَابِرُ هَذَا آخِرُ جُمُعَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَوَدِّعْهُ وَ قُلِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِيَامِنَا إِيَّاهُ فَإِنْ جَعَلْتَهُ فَاجْعَلْنِی مَرْحُوماً وَ لَا تَجْعَلْنِی مَحْرُوماً فَإِنَّهُ مَنْ قَالَ ذَلِکَ ظَفِرَ بِإِحْدَی الْحُسْنَيَيْنِ إِمَّا بِبُلُوغِ شَهْرِ رَمَضَانَ مِنْ قَابِلٍ وَ إِمَّا بِغُفْرَانِ اللَّهِ وَ رَحِمَتِهِ.

وداع آخر لشهر رمضان وَ قَدْ رَوَيْنَاهُ عَنْ مَوْلَانَا عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ علیه السلام صَاحِبِ الْأَنْفَاسِ الْمُقَدَّسَهِ الشَّرِيفَهِ فِيمَا تَضَمَّنَهُ إِسْنَادُ أَدْعِيَهِ الصَّحِيفَهِ فَقَالَ: وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ علیه السلام فِی وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ- اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَرْغَبُ فِی الْجَزَاءِ وَ يَا مَنْ لَا يَنْدَمُ عَلَی الْعَطَاءِ وَ يَا مَنْ لَا يُكَافِی

عَبْدَهُ عَلَی السَّوَاءِ هِبَتُکَ ابْتِدَاءٌ وَ عَطِیَّتُکَ تَفَضُّلٌ وَ عُقُوبَتُکَ عَدْلٌ وَ قَضَاؤُکَ خِیَرَهٌ إِنْ أَعْطَیْتَ لَمْ تَشُبْ بِمَنٍّ وَ إِنْ مَنَعْتَ لَمْ یَکَنْ مَنْعُکَ بِتَعَدٍّ تَشْکُرُ مَنْ شَکَرَکَ وَ أَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُکْرَکَ وَ تُکَافِئُ مَنْ حَمِدَکَ وَ أَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْدَکَ تَسْتُرُ عَلَی مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ وَ تَجُودُ عَلَی مَنْ لَوْ أَرَدْتَ مَنَعْتَهُ وَ کِلَاهُمَا مِنْکَ أَهْلٌ لِلْفَضِیحَهِ وَ الْمَنْعِ غَیْرَ أَنَّکَ بَنَیْتَ أَفْعَالَکَ عَلَی التَّفَضُّلِ وَ أَجْرَیْتَ قُدْرَتَکَ عَلَی التَّجَاوُزِ وَ تَلَقَّیْتَ مَنْ عَصَاکَ بِالْحِلْمِ وَ أَمْهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظُّلْمِ تَسْتَنْظِرُهُمْ بِأَنَاتِکَ إِلَی الْإِنَابَهِ وَ تَتْرُکُ مُعَاجَلَتَهُمْ إِلَی التَّوْبَهِ لِکَیْلَا یَهْلِکَ عَلَیْکَ هَالِکُهُمْ وَ لِئَلَّا یَشْقَی بِنِقْمَتِکَ شَقِیُّهُمْ إِلَّا عَنْ طُولِ الْإِعْذَارِ إِلَیْهِ وَ بَعْدَ تَرَادُفِ الْحُجَّهِ عَلَیْهِ کَرَماً مِنْ فِعْلِکَ یَا کَرِیمُ وَ عَائِدَهً مِنْ عَطْفِکَ یَا حَلِیمُ أَنْتَ الَّذِی فَتَحْتَ لِعِبَادِکَ بَاباً إِلَی عَفْوِکَ وَ سَمَّیْتَهُ التَّوْبَهَ وَ جَعَلْتَ عَلَی ذَلِکَ الْبَابِ دَلِیلًا مِنْ رَحْمَتِکَ لِئَلَّا یَضِلُّوا عَنْهُ فَقُلْتَ تُوبُوا إِلَی اللَّهِ تَوْبَهً نَصُوحاً عَسی رَبُّکُمْ أَنْ یُکَفِّرَ عَنْکُمْ سَیِّئاتِکُمْ وَ یُدْخِلَکُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ فَمَا عُذْرُ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ ذَلِکَ الْبَابِ یَا سَیِّدِی بَعْدَ فَتْحِهِ وَ إِقَامَهِ الدَّلِیلِ عَلَیْهِ وَ أَنْتَ الَّذِی زِدْتَ فِی السَّوْمِ عَلَی نَفْسِکَ لِعِبَادِکَ تُرِیدُ رِبْحَهُمْ فِی مُتَاجَرَتِکَ وَ فَوْزَهُمْ بِزِیَادَتِکَ فَقُلْتَ مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثالِها وَ مَنْ جاءَ بِالسَّیِّئَهِ فَلا یُجْزی إِلَّا مِثْلَها ثُمَّ قُلْتَ مَثَلُ الَّذِینَ یُنْفِقُونَ أَمْوالَهُمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ کَمَثَلِ حَبَّهٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنابِلَ فِی کُلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ وَ مَا أَنْزَلْتَ مِنْ نَظَائِرِهِنَّ فِی الْقُرْآنِ وَ أَنْتَ الَّذِی دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِکَ الَّذِی مِنْ غَیْبِکَ وَ تَرْغِیبِکَ الَّذِی فِیهِ مِنْ حَظِّهِمْ عَلَی مَا لَوْ سَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِکْهُ أَبْصَارُهُمْ وَ لَمْ تَعِهِ أَسْمَاعُهُمْ وَ لَمْ تَلْحَقْهُ أَوْهَامُهُمْ فَقُلْتَ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ فَاذْکُرُونِی أَذْکُرْکُمْ وَ لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَأَزِیدَنَّکُمْ وَ ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ وَ قُلْتَ مَنْ ذَا الَّذِی یُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضاً حَسَناً فَیُضاعِفَهُ لَهُ فَذَکَرُوکَ وَ شَکَرُوکَ وَ دَعَوْکَ وَ تَصَدَّقُوا لَکَ طَلَباً لِمَزِیدِکَ وَ فِیهَا کَانَتْ نَجَاتُهُمْ مِنْ غَضَبِکَ وَ فَوْزُهُمْ بِرِضَاکَ وَ لَوْ دَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقاً مِنْ نَفْسِهِ عَلَی مِثْلِ الَّذِی دَلَلْتَ عَلَیْهِ عِبَادَکَ مِنْکَ کَانَ مَحْمُوداً فَلَکَ الْحَمْدُ مَا وُجِدَ فِی حَمْدِکَ مَذْهَبٌ وَ مَا بَقِیَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِهِ وَ مَعْنًی

يَنْصَرِفُ إِلَيْهِ.

يَا مَنْ تَحَمَّدَ إِلَى عِبَادِهِ بِالْإِحْسَانِ وَ الْفَضْلِ وَ عَامَلَهُمْ بِالْمَنِّ وَ الطَّوْلِ مَا أَفْشَى فِينَا نِعْمَتَكَ وَ أَسْبَغَ عَلَيْنَا مِنَّتَكَ وَ أَخَصَّنَا بِبِرِّكَ وَ هَدَيْتَنَا لِدِينِكَ الَّذِی اصْطَفَيْتَ وَ مِلَّتِكَ الَّتِی ارْتَضَيْتَ وَ سَبِيلِكَ الَّذِی سَهَّلْتَ وَ بَصَّرْتَنَا مَا يُوجِبُ الزُّلْفَةَ لَدَيْكَ وَ الْوُصُولَ إِلَى كَرَامَتِكَ اللَّهُمَّ وَ أَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَايَا تِلْكَ الْوَظَائِفِ وَ خَصَائِصِ تِلْكَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِی اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشُّهُورِ وَ تَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَزْمِنَةِ وَ الدُّهُورِ وَ آثَرْتَهُ عَلَى جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ فَرَضْتَ فِيهِ مِنَ الصِّيَامِ وَ أَجْلَلْتَ فِيهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتِی هِیَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ثُمَّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ وَ اصْطَفَيْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْأَدْيَانِ فَصُمْنَا بِأَمْرِكَ نَهَارَهُ وَ قُمْنَا بِعَوْنِكَ لَيْلَهُ مُتَعَرِّضِينَ بِصِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ لِمَا عَرَّضْتَنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ وَ سَبَّبْتَنَا إِلَيْهِ مِنْ مَثُوبَتِكَ وَ أَنْتَ الْمَلِیءُ بِمَا رُغِبَ فِيهِ إِلَيْكَ الْجَوَادُ بِمَا سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِكَ الْقَرِيبُ إِلَى مَنْ حَاوَلَ قُرْبَكَ وَ قَدْ أَقَامَ فِينَا هَذَا الشَّهْرُ مُقَامَ حَمْدٍ وَ صَحِبَنَا صُحْبَةَ السُّرُورِ وَ أَرْبَحَنَا أَفْضَلَ أَرْبَاحِ الْعَالَمِينَ ثُمَّ قَدْ فَارَقَنَا عِنْدَ تَمَامِ وَقْتِهِ وَ انْقِطَاعِ مُدَّتِهِ وَ وَفَاءِ عَدَدِهِ فَنَحْنُ مُوَدِّعُوهُ وِدَاعَ مَنْ عَزَّ فِرَاقُهُ عَلَيْنَا وَ غَمَّنَا وَ أَوْحَشَ انْصِرَافُهُ عَنَّا فَهَمَّنَا وَ لَزِمَنَا لَهُ الذِّمَامُ الْمَحْفُوظُ وَ الْحُرْمَةُ الْمَرْعِيَّةُ وَ الْحَقُّ الْمَقْضِیُّ فَنَحْنُ قَائِلُونَ:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا شَهْرَ اللَّهِ الْأَكْبَرَ وَ يَا عِيدَ أَوْلِيَائِهِ الْأَعْظَمَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ وَ يَا خَيْرَ شَهْرٍ فِی الْأَيَّامِ وَ السَّاعَاتِ السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فِيهِ الْآمَالُ وَ نُشِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ قَرِينٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُوداً وَ أَفْجَعَ فِرَاقُهُ مَفْقُوداً السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ أَلِيفٍ آنَسَ مُقْبِلًا فَسَرَّ وَ أَوْحَشَ مُنْقَضِياً فَأَمَرَّ السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقَّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ وَ قَلَّتْ فِيهِ الذُّنُوبُ السَّلَامُ عَلَيْكَ مِنْ نَاصِرٍ أَعَانَ عَلَى الشَّيْطَانِ وَ صَاحِبٍ سَهَّلَ سَبِيلَ الْإِحْسَانِ السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا أَكْثَرَ عُتَقَاءَ اللَّهِ فِيكَ وَ مَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَهُ بِكَ السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَمْحَاكَ لِلذُّنُوبِ وَ أَسْتَرَكَ لِأَنْوَاعِ الْعُيُوبِ السَّلَامُ عَلَيْكَ مَا كَانَ أَطْوَلَكَ عَلَى

الْمُجْرِمِینَ وَ أَهْیَبَکَ فِی صُدُورِ الْمُؤْمِنِینَ السَّلَامُ عَلَیْکَ مِنْ شَهْرٍ لَا تُنَافِسُهُ الْأَیَّامُ وَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ السَّلَامُ عَلَیْکَ غَیْرَ کَرِیهِ الْمُصَاحَبَهِ وَ لَا ذَمِیمِ الْمُلَابَسَهِ السَّلَامُ عَلَیْکَ کَمَا وَرَدْتَ عَلَیْنَا بِالْبَرَکَاتِ وَ غَسَلْتَ عَنَّا دَنَسَ الْخَطِیئَاتِ السَّلَامُ عَلَیْکَ غَیْرَ مُوَدَّعٍ بَرَماً وَ لَا مَتْرُوکٍ صِیَامُهُ سَأَماً السَّلَامُ عَلَیْکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ وَ مَحْزُونٍ عَلَیْهِ عِنْدَ فَوْتِهِ السَّلَامُ عَلَیْکَ کَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنَّا وَ کَمْ مِنْ خَیْرٍ أُفِیضَ بِکَ عَلَیْنَا السَّلَامُ عَلَیْکَ وَ عَلَی لَیْلَهِ الْقَدْرِ الَّتِی جَعَلَهَا اللَّهُ خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ السَّلَامُ عَلَیْکَ وَ عَلَی فَضْلِکَ الَّذِی حُرِمْنَاهُ وَ عَلَی مَا کَانَ مِنْ بَرَکَاتِکَ سُلِبْنَاهُ السَّلَامُ عَلَیْکَ مَا کَانَ أَحْرَصَنَا بِالْأَمْسِ عَلَیْکَ وَ أَشَدَّ شَوْقَنَا غَداً إِلَیْکَ اللَّهُمَّ إِنَّا أَهْلُ هَذَا الشَّهْرِ الَّذِی شَرَّفْتَنَا بِهِ وَ وَفَّقْتَنَا بِمَنِّکَ لَهُ حِینَ جَهِلَ الْأَشْقِیَاءُ فَضْلَهُ وَ حُرِمُوا لِشَقَائِهِمْ خَیْرَهُ وَ أَنْتَ وَلِیُّ مَا آثَرْتَنَا بِهِ مِنْ مَعْرِفَتِهِ وَ هَدَیْتَنَا لَهُ مِنْ سُنَّتِهِ وَ قَدْ تَوَلَّیْنَا بِتَوْفِیقِکَ صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ عَلَی تَقْصِیرٍ وَ أَدَّیْنَا مِنْ حَقِّکَ فِیهِ قَلِیلًا مِنْ کَثِیرٍ اللَّهُمَّ فَلَکَ إِقْرَارُنَا بِالْإِسَاءَهِ وَ اعْتِرَافُنَا بِالْإِضَاعَهِ وَ لَکَ مِنْ قُلُوبِنَا عُقْدَهُ النَّدَمِ وَ مِنْ أَلْسِنَتِنَا صِدْقُ الِاعْتِذَارِ فَأْجُرْنَا عَلَی مَا أَصَابَنَا بِهِ مِنَ التَّفْرِیطِ أَجْراً نَسْتَدْرِکُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فِیهِ وَ نَعْتَاضُ بِهِ مِنْ إِحْرَازِ الذُّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَیْهِ وَ أَوْجِبْ لَنَا عُذْرَکَ عَلَی مَا قَصَّرْنَا فِیهِ مِنْ حَقِّکَ وَ أَبْلِغْ بِأَعْمَارِنَا مَا بَیْنَ أَیْدِینَا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ الْمُقْبِلِ فَإِذَا بَلَّغْتَنَاهُ فَأَعِنَّا عَلَی تَنَاوُلِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْعِبَادَهِ وَ أَدْنِی إِلَی الْقِیَامِ بِمَا نَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطَّاعَهِ وَ أَجْرِ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ مَا یَکُونُ دَرْکاً لِحَقِّکَ فِی الشَّهْرَیْنِ وَ فِی شُهُورِ الدَّهْرِ.

اللَّهُمَّ وَ مَا أَلْمَمْنَا بِهِ فِی شَهْرِنَا هَذَا مِنْ إِثْمٍ وَ أَوْقَعْنَا فِیهِ مِنْ ذَنْبٍ وَ اکْتَسَبْنَا فِیهِ مِنْ خَطِیئَهٍ عَنْ تَعَمُّدٍ مِنَّا لَهُ أَوْ عَلَی نِسْیَانٍ مِنْ ظُلْمِنَا فِیهِ أَنْفُسَنَا أَوِ انْتِهَاکِنَا فِیهِ حُرْمَهً مَنْ غَیْرِنَا فَاسْتُرْهُ بِسِتْرِکَ وَ اعْفُ عَنَّا بِعَفْوِکَ وَ لَا تَنْصِبْنَا فِیهِ لِأَعْیُنِ الشَّامِتِینَ وَ لَا تَبْسُطْ عَلَیْنَا أَلْسِنَهَ الطَّاعِنِینَ وَ اسْتَعْمِلْنَا بِمَا یَکُونُ حِطَّهً وَ کَفَّارَهً لِمَا أَنْکَرْتَ مِنَّا فِیهِ بِرَأْفَتِکَ الَّتِی لَا تَنْفَدُ وَ فَضْلِکَ الَّذِی لَا یَنْقُصُ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْبُرْ مُصِیبَتَنَا بِشَهْرِنَا وَ بَارِکْ لَنَا فِی یَوْمِ عِیدِنَا

وَ اجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْنَا أَجْلَبِهِ لِلْعَفْوِ وَ أَمْحَاهُ لِلذَّنْبِ وَ اغْفِرْ لَنَا مَا خَفِيَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا عَلَنَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْلَخْنَا بِانْسِلَاخِ هَذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطَايَانَا وَ أَخْرِجْنَا بِخُرُوجِهِ عَنْ سَيِّئَاتِنَا وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَسْعَدِ أَهْلِهِ بِهِ وَ أَوْفَرِهِمْ قِسْماً اللَّهُمَّ وَ مَنْ رَعَى حُرْمَةَ هَذَا الشَّهْرِ حَقَّ رِعَايَتِهَا وَ حَفِظَ حُدُودَهُ حَقَّ حِفْظِهَا وَ اتَّقَى ذُنُوبَهُ حَقَّ تُقَاتِهَا أَوْ تَقَرَّبَ إِلَيْكَ بِقُرْبَةٍ أَوْجَبَتْ رِضَاكَ عَنْهُ وَ عَطَفَتْ بِرَحْمَتِكَ عَلَيْهِ فَهَبْ لَنَا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِكَ وَ إِحْسَانِكَ وَ أَعْطِنَا أَضْعَافَهُ مِنْ فَضْلِكَ فَإِنَّ فَضْلَكَ لَا يَغِيضُ وَ إِنَّ خَزَائِنَكَ لَا تَنْقُصُ بَلْ تَفِيضُ وَ إِنَّ مَعَادِنَ إِحْسَانِكَ لَا تَفْنَى وَ إِنَّ عَطَاءَكَ لَلْعَطَاءُ الْمُهَنَّا اللَّهُمَّ اكْتُبْ لَنَا مِثْلَ أُجُورِ مَنْ صَامَهُ بِنِيَّةٍ أَوْ تَعَبَّدَ لَكَ فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَتُوبُ إِلَيْكَ فِي يَوْمِ فِطْرِنَا الَّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُسْلِمِينَ عِيداً وَ سُرُوراً وَ لِأَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعاً وَ مُحْتَشَداً مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْنَاهُ أَوْ سُوءٍ أَسْلَفْنَاهُ أَوْ خَطْرِهِ شَرٍّ أَضْمَرْنَاهُ أَوْ عَقِيدِهِ سَوْءٍ اعْتَقَدْنَاهَا تَوْبَةَ مَنْ لَا يَنْطَوِي عَلَى رُجُوعٍ إِلَى ذَنْبٍ وَ لَا عَوْدٍ فِي خَطِيئَةٍ تَوْبَةً نَصُوحاً خَلَصَتْ مِنَ الشَّكِّ وَ الِارْتِيَابِ فَتَقَبَّلْهَا مِنَّا وَ ارْضَ بِهَا عَنَّا وَ ثَبِّتْنَا عَلَيْهَا اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا خَوْفَ غَمِّ الْوَعِيدِ وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتَّى نَجِدَ لَذَّةَ مَا نَدْعُوكَ بِهِ وَ كَآبَةَ مَا نَسْتَجِيرُ بِكَ مِنْهُ وَ اجْعَلْنَا عِنْدَكَ مِنَ التَّوَّابِينَ الَّذِينَ أَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبَّتَكَ وَ قَبِلْتَ مِنْهُمْ مُرَاجَعَةَ طَاعَتِكَ يَا أَعْدَلَ الْعَادِلِينَ اللَّهُمَّ تَجَاوَزْ عَنْ آبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا وَ أَهْلِ دِينِنَا جَمِيعاً مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَ مَنْ غَبَرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ صَلِّ عَلَى نَبِيِّنَا وَ آلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ أَنْبِيَائِكَ الْمُطَهَّرِينَ وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَ سَلِّمْ عَلَى آلِهِ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى آلِ يس وَ صَلِّ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ صَلَاةً تَبْلُغُنَا بَرَكَتُهَا وَ يَنَالُنَا نَفْعُهَا وَ تَغْمُرُنَا بِأَسْرِهَا وَ يُسْتَجَابُ دُعَاؤُنَا بِهَا إِنَّكَ أَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ وَ أَعْطَى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ(۱).

**[ترجمه]از جمله آنچه مربوط به وداع ماه مبارک رمضان است: پس می گوییم، در ارتباط با وداع ماه رمضان، اگر کسی بپرسد و بگوید: معنای خداحافظی با ماه رمضان با این که ماه رمضان جان دار نیست تا مورد خطاب قرار گیرد و سخنانی را که انسان به او می گوید دریابد، چیست؟ می گوییم: عاقلان پیش از پیامبر صلی الله علیه و آله، در زمان او و بعد از او، عادت داشتند که سرزمین و وطن و جوانی و اوقات صفا و امنیت و نیکی را با گفتار مورد خطاب قرار دهند و با زبان حال با آن ها سخن بگویند. زمانی هم که آداب اسلامی ظهور کرد، آن چه را که عقل و فهم انسان ها بدان حکم می کرد و گواهی به جواز آن می داد، امضا کرد و قرآن مقدس و مجید نیز بر این اساس سخن گفت، آن جا که خداوند عزّ و جلّ می فرماید: {آن روز که به دوزخ می گوییم: آیا پر شدی و می گوید: آیا باز هم هست؟} چنان که ملاحظه می فرمایید، قرآن شریف بیان می کند که جهنم به سخن در می آید و معنای آن این است که با زبان حال آن گونه پاسخ می‌دهد و امثال این در قرآن شریف و مجید و در کلام پیامبر اکرم و ائمه، درودها و سلام خدا بر او و آنان، فراوان است و خردمند نیازی به اطاله پاسخ ندارد. چنین است، توجه کنندگان به ماه رمضان از میان مسلمانان و مومنان، که بهتر از مصاحبت با سرزمین ها و منزلگاه ها با ماه رمضان خو گرفته‌اند، به طوری که این ماه برای آنان پر بارتر از بهره دوستان و بستگان و بالاتر از گرامی ترین و ارجمند ترین چیزهایی است که دارد. بنابراین، اقتضا می کند تا هنگام فراق و جدایی ماه رمضان، با آن خداحافظی کنند .

در ذکر گروه هایی که با ماه رمضان وداع می کنند می گوییم: بدان که وداع با این ماه نیاز به توضیح بیشتر دارد و آنان که خداحافظی می کنند، چندین دسته اند:

گروهی در ماه رمضان در پی کسب خواست خدا و رعایت آداب این ماه در نهان و آشکار بودند. اینان ماه صیام را مانند کسانی وداع می کنند که با یکرنگی و وفا و حفظ پیمان ها با آن مصاحبت کردند، همان گونه که دعای وداع مولایمان امام زین العابدین علیه افضل السلام با ماه رمضان گویای آن است.

گروهی دیگر، گـاه بر اسـاس خواست خـدا با ماه رمضان مصاحبت کردنـد و گاه با غفلت یا عصـیان از شـروط این ماه فاصـله گرفتنـد. این گروه اگر در هنگام سپری شـدن ماه رمضان، از رعایت آداب و مصاحبت با آن جدایی گرفته باشـند، خداحافظی کردن از ماه رمضان برای آنان سـزوار نیست؛ زیرا هیچ گاه افراد جدا از هم، از یکدیگر خداحافظی نمی کنند، بلکه از دیدگاه عقـل و خرد، از کسـی بایـد خـداحافظی کرد که با انسان همـدم و موافق است؛ ولی اگر ماه رمضان در حالی سپری شود که با نیکی با آن مصاحبت می کردنـد، شایسـته است به همان اندازه که حرمت آن را پاس می داشـتند با آن وداع نمایند و افزون بر آن، از خـدا طلب آمرزش نماینـد و از عـدم رعایت و کوتاهی خود در شـروط مصاحبت و وفا با ماه رمضان پشـیمان گردند و هنگام وداع، از این که گاه گاهی با جفا با آن رفتار کردند، در حسرت و دریغ خوردن بر آن بسیار بکوشند.

گروهی دیگر با دل با ماه رمضان همراه نبودند، بلکه برخی از آنان با ناخوشایندی با آن همراهی کردند، زیرا ماه رمضان آنان را از عادت خود یعنی سـبک شـمردن مراقبه خداونـد دانای غیب، باز می داشت. اینان در واقع در ماه رمضان نبودنـد تا هنگام جـدایی با آن وداع کننـد و آن گاه که ماه رمضان به نزدیک خانه آنان فرود آمـده بود، به خوبی با آن همسایه داری نکردند، بلکه از آن بدشان آمد و به صورت بد از آن اسـتقبال کردند. بنابراین، معنایی برای خداحافظی از ماه رمضان برای آنان وجود ندارد و اصلا به خداحافظی و سخنان بد آنان توجه نمی شود.

مؤلف:

بنـابراین، ای انسـان، مبـادا ماننـد کسـی باشـی که میهمان بی نیازی بر او وارد شود، میهمان بزرگی که از یک سال پیش چنین میهمان بزرگی بر او وارد نشده است و فقط برای انعام و بخشش به میهمانی او آمده است و همراه با خود، تحفه های نیکبختی و عنایات بزرگ و برآوردن خواسـته ها و توجه هایی را که به توصـیف و گفتار در نمی آید، آورده باشد و آن شـخص با این حال، با آن میزبان بزرگوار، بـد همسایگی نماید و به او جفا کند و او را سـبک بشـمارد و مانند یک میهمان فرومایه با او رفتار کنـد و در نتیجه آن میهمـان بزرگوار با سـرزنش از او جـدا شود و آن شـخص در رسوایی کوتاهی و بـدهمسایگی یا در ننگ تاسف و ندامت بماند. بنابراین، در میهمانی و شناخت حقوق این میهمان که نیکبختی و رحمت و مهربانی و ایمنی از بیم ها را با خود به همراه آورد، یا نیکوکار باش و یا دست کم، نه به نفع او نه بر ضـرر او. پس با ناخوشایندی و بی ادبی با آن همراهی مکـن؛ چرا که بـا اعمـال پست خـود، نفس ضـعیف خـود را هلاـک نمـودی و در دیـوان پادشاهـان و بزرگـانی که به ایمنی و خشنودی الهی دست یافتند، خود را به رسوایی و عیب ها مشهور می کنی.

بـدان که زمان وداع با ماه رمضان را از نامه ای که مجموعه ای از پرسـش های گروهی از راویان بزرگ بود و از یکی از ائمه، بهترین سـلام ها بر آنان، بعـد از هر مساله پاسخ را نوشـتند، آوردیم. بدین صورت [که پرسیدند]: زمان وداع با ماه رمضان چه وقت است، زیرا راویـان مـا در این بـاره اختلاـف نظر دارنـد؛ برخی می گوینـد، در آخرین شب ماه رمضان و برخی دیگر می... گوینـد در آخرین روز ماه رمضان، آن هنگام که هلال ماه شوال دیـده می شود. پاسـخ دادنـد: اعمال ماه رمضان در شب های آن است و وداع نیز در آخرین شب است و اگر کسی بیم آن را داشت که ماه کمتر از سی روز باشد، در دو شب وداع کند.

این عین عبـارت روایت بود که مـا بـدان دسته یـافتیم و نقـل کردیم. بنابراین، هنگام وداع با ماه رمضان در اصـلاح باطن خود بکوش، زیرا انسان به حال خود بینا است و برای وداع با فضـیلتی که در ماه رمضان بود، شایسـته ترین اوقات خود در مصاحبت

با آن و نیکوترین ضیافت و رفتار خود از آخرین شب آن را برگزین، چنان که در روایت گذشته آمده بود و اگر در آخرین شب نتوانستی، در اواخر آخرین روز مفارقت و جدایی از ماه رمضان، با آن خداحافظی کن. پس هر گاه در آخرین شب یا روز، حالت خوبی در مصاحبت با ماه رمضان داشتی، همان وقت همانند وداع با دوستان صمیمی و باوفا که حق میهمان بسیار نیکوکار را می شناسند با آن وداع کن و به همان اندازه که از شرف ضیافت و فواید پاداش آن از دست رفت، حق تاسف بر مفارقت و دوری آن را قضا کن و همچون دوستان، آن گاه که بعد از گردآمدن از یکدیگر جدا می شوند، گنجینه اشک های خود را بگشا و جاری ساز.

شیخ الدوریستی در کتاب الحسنی روایتی از جابر بن عبدالله انصاری نقل می کند، که می گوید: در آخرین جمعه ماه رمضان به خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسیدم. وقتی چشم مبارکش به من افتاد، فرمودند: ای جابر، این آخرین جمعه ماه رمضان است، پس با آن وداع کن و بگو: «خداوندا، این ماه رمضان را آخرین ماه روزه داری ما قرار مده و اگر قرار دادی، ما را مشمول رحمت خود قرار ده و نومید و محروم از آن مگردان.» و هرکس این دعا را بخواند، به یکی از این دو فضیلت می رسد: یا ماه رمضان سال آینده را درک می کند و یا مشمول رحمت و آمرزش پروردگار می گردد.

وداعی دیگر با ماه رمضان: بر اساس اسناد صحیفه سجادیه، مولایمان علی بن حسین علیه السلام صاحب انفاس مقدس و شریف، با ماه رمضان این گونه وداع کرد:

خداوندا، ای کسی که خواهان پاداش نیستی و ای کسی که از عطا پشیمان نمی گردی و ای خدایی که پاداش بنده ات را به صورت برابر نمی دهی، بخشش تو آغازین و گذشت تو تفضل و کیفرت عدل و سرنوشت حتمی ات، خیر و برگزیده است. اگر عطا کنی، عطای خود را با منت نمی آمیزی و اگر باز داری، بازداشتن تو تجاوز نیست، از هر کس که از تو سپاسگزاری کند، سپاسگزاری می کنی در حالی که تو سپاسگزاری را به او الهام کردی و به هر کس که از تو ستایش کند پاداش می دهی در حالی که تو خود ستایش را به او آموختی و گناه کسانی را که اگر می خواستی می توانستی رسوایشان سازی، می پوشانی و به کسانی که اگر اراده نموده بودی، می توانستی عطا نکنی، می بخشی در حالی که هر دو دسته سزاوار رسوایی و عدم عطا هستند، جز این که تو کارهایت را بر اساس تفضل و قدرتت را بر گذشت بنا نهادی و با کسانی که از تو نافرمانی می کنند، با بردباری برخورد می کنی و کسانی را که قصد ستم به خود دارند، مهلت می دهی و با تانی و درنگ، مهلت بازگشت به آنان می دهی و در توبه آنان شتاب نمی کنی، تا هر کس که به هلاکت دچار می گردد، به اختیار خود به هلاکت دچار گردد و بدبختان بعد از این که مهلت طولانی برای پوزش خواهی به آنان دادی و حجت های پی در پی خود را بر آنان اتمام کردی، در برابر نعمت تو دچار بدبختی گردند. و این همه به خاطر کارهای بزرگوارانه تو است، ای بزرگوار، و از عطوفت تو است، ای بردبار.

تو آن خدایی هستی که دری برای بندگان برای نیل به عفو و گذشت گشودی و آن را توبه نامیدی و راهنمایی از رحمت خود بر این در قرار دادی تا بندگانت گمراه نشوند و فرمودی: {ای کسانی که ایمان آورده اید، به درگاه خدا توبه ای راستین کنید، امید است که پروردگارتان بدی هایتان را از شما بزداید و شما را به باغ هایی که از زیر درختان آن جویبارها روان است درآورد.} ای سرور من، پس چه عذری دارد کس که بعد از آن که این در گشوده شد و راهنما بر آن اقامه شد غفلت

ورزیـد؟ و تویی آن خدایی که در معامله خود با بندگان افزودی و هدف تو از این، آن است که آنان در داد و ستد خود سود نماینـد و به فضل تو دست یابنـد و فرمودی: {هر کس کار نیکو بیاورد، ده برابر آن پاداش دارد و هر کس کار بـد بیاورد، جز مانند آن سزا نمی بیند و به آنان ستم نمی شود.} سپس فرمودی: {داستان کسانی که اموالشان را در راه خدا انفاق می کنند مانند این است که دانه ای هفت خوشه برویاند که در هر خوشه صد دانه باشد و خدا برای هر که بخواهد چند برابر می کند و خدا گشایشمند و داناست.} و آیات دیگر مشابه این آیات که در قرآن نازل کردی.

تویی آن خدایی که از غیب راهنمایی کردی و آنان را به بهره و نصیبشان تشویق نمودی که اگر از آنان می پوشاندی، دیدگانش آن را نمی دید و گوش هایشان در نمی یافت و عقل هایشان آن را درک نمی کرد، و تو که نامت بلند پایه و متعالی باد، فرمودی: {مرا یاد کنید، تا شما را یاد کنم.} نیز فرمودی: {اگر شکر به جای آورید حتما آن را برای شما افزون می کنم و اگر ناسپاسی کنید، بی شک عذاب من سخت خواهد بود.} همچنین فرمودی: {مرا بخوانید، تا شما را اجابت کنم.} و فرمود: {کیست آن که به خدا قرض دهد تا آن را برایش مضاعف کند و برای او اجری گران مایه خواهد بود.} و بندگان برای درخواست روزی افزون تو، تو را یاد کردند و از تو سپاسگزاری نمودند و خواندند و در راه تو صدقه پرداختند و راه نجات آنان از خشم تو و کامیابی به خشنودی ات در همین بود. اگر بنده ای مخلوقی دیگر را بر آن چه تو بندگان را بر آن رهنمون شدی، راهنمایی می کرد، قطعا مورد سپاس قرار می گرفت. پس ستایش تو را تا زمانی که راهی برای ستایش تو وجود دارد و واژه ای یافت می شود که بتوان به واسطه آن تو را ستایش کرد و معنایی که به سوی تو باز گردد.

ای خدایی که با نیکوکاری و تفضل، بندگانت را به ستایش خود واداشتی و با نوازش و بخشش با آنان رفتار کردی، چه قدر نعمت تو در میان ما منتشر و نوازشت بر ما فراوان و نیکوکاری ات به ما ویژه است. ما را به دین برگزیده و آیین مورد پسند و راه آسان و فراهمت رهنمودن شدی و به اموری که موجب نزدیکی و قرب و رسیدن به کرامتت می شود، بینا گردانیدی. خداوندا، و نیز از جمله این وظایف برگزیده و واجبات ویژه، ماه رمضان را قرار دادی، ماهی که آن را از میان سایر ماه ها ویژه گردانیدی و از میان همه زمان ها و روزگاران برگزیدی و به واسطه فرو فرستادن قرآن و واجب گردانیدن روزه داری و قرار دادن شب قدر که بهتر از هزار ماه است، آن را بر تمام اوقات مقدم داشتی و آن گاه از میان همه امت ها، ما را مقدم داشتی و آن را به ما عطا کردی و ما و نه دیگر ملت ها را برای دست یافتن به فضایل آن برگزیدی و ما نیز به فرمان تو روزهای آن را روزه داشتیم و به یاری تو شب هایش را برخاستیم و هدف ما از روزه داری و شب خیزی در آن، درخواست رحمت تو بود که تو راه تقاضای آن و پاداش خود را برای ما فراهم کردی و تو همان خدایی هستی که هر چه را که از تو خواسته شود، دارا هستی و هر چه از روزی افزونت درخواست شود، می بخشی و به هر کس در کوشش رسیدن به قربت باشد، نزدیکی. این ماه در میان ما جایگاه ستوده ای داشت و با شادمانی با ما همنشینی کرد و به ما برترین سودهای جهانیان را داد و اکنون در پایان زمان و به سرآمدن مدت و تکمیل شماره روزهایش، از ما جدا شده است. از این رو، ما با او وداع می کنیم، همانند وداع با کسی که جدایی از او بر ما سخت و غمبار است و بازگشت او، ما را دچار احساس تنهایی نموده و پیمان های آن را نگاه داشتیم و احترام آن را رعایت کردیم و حق آن را ادا کردیم. از این رو، می گوییم:

درود بر تو ای بزرگ ترین ماه خدا و ای بزرگ ترین عید اولیای خدا، درود بر تو ای گرامی ترین زمان همراه و ای بهترین ماه در روزها و لحظه ها، درود بر تو ای ماهی که آرزوها در تو نزدیک گردید و اعمال، آسان به جا آورده شد. درود بر تو ای

ماهی که حضور تو ارجمند و جدایی تو دردآور است. درود بر تو ای انیسی که هنگام روی آوردن با ما خو گرفتی و ما را شادمان کردی و هنگام رفتن ما را تنها نمودی و ما را به درد آوردی. درود بر تو ای همسایه ای که دل ها در تو نازک و گناهان اندک گردید. درود بر تو ای یاوری که ما را علیه شیطان یاری دادی و دوستی که راه نیکوکاری را آسان نمودی. درود بر تو که چه قدر آزاد شدگان خدا در تو بسیار بود و کسانی که به واسطه تو، حرمت تو را پاس داشتند، چه قدر نیکبخت اند. درود بر تو که چه قدر زداینده گناه و پوشاننده انواع عیب ها بودی، درود بر تو که چه قدر بر بزه کاران طولانی و در دل مومنان با هیبت بودی، درود بر تو ای ماهی که روزها نمی توانند با تو برابری کنند. درود بر تو ای ماهی که ایمن از همه امور هستی. درود بر تو در حالی که ما از همنشینی با تو ناخوشایند نیستیم و معاشرت با تو را نکوهش نمی کنیم. درود بر تو همان گونه که با برکت ها بر ما وارد شدی و خطاهای ما را شستی. درود بر تو بی آن که از روی خستگی با تو وداع کنیم و یا روزه ات را از روی رنجش ترک کنیم. سلام بر تو که پیش از فرا رسیدن زمان تو، تو را می جستیم و هنگام سپری شدن تو، اندوهناکیم. درود بر تو که چه بسیار بدی ها که به واسطه تو از ما برطرف گردید و چه بسیار خیرها که به واسطه تو بر ما نازل شد. درود بر تو و بر شب قدری که خداوند آن را بهتر از هزار ماه قرار داد. سلام بر تو که چه قدر دیروز به تو آزمند بودیم و چه قدر فردا به تو اشتیاق خواهیم داشت. سلام بر تو و بر فضیلت تو که از آن محروم گردیدیم و بر برکت هایی که از ما گرفته شد. درود بر تو که دیروز چقدر بر تو حریص بودیم و فردا شوق دیدار تو را داریم.

خداوندا، ما اهل این ماه هستیم و ما را بدان مشرّف و به منت خود بدان موفق گردانیدی. و به خاطر بدبختی شان از فضیلت آن محروم گردیدند و تو سرپرست شناخت آن هستی و ما را برای آن برگزیدی و ما را به راه و روش آن رهنمون گردیدی و ما با کوتاهی، به توفیق تو روزه و شب خیزی آن را عهده دار شدیم و اندک از حق بسیار تو را در آن ادا کردیم. خداوندا، از این رو به بدکاری خود اقرار می کنیم و به تضییع خود اعتراف می کنیم و با دل، پیمان پشیمانی با تو می بندیم و با زبان، از تو صادقانه پوزش می خواهیم، پس در برابر کوتاهی که کردیم، پاداشی به ما عطا کن که به واسطه آن فضیلت مطلوب را دریابیم و در عوض آن، اندوخته ای را که بر آن تشویق شدیم، به دست آوریم و در آنچه از حقت کم گذاشتیم از ما بگذر. و عمر پیشاروی ما را به ماه رمضان آینده برسان و وقتی بدان رسانیدی، بر انجام عبادتی که اهل آن هستی یاری کن و به عمل به طاعتی که مستحق آن هستیم، نایل ساز و به اعمال شایسته، به اندازه ای که تدارک و پاداش حق تو در دو ماه و در همه ماه های روزگار باشد، موفق بدار.

خدایا، هر گناه کوچک یا بزرگ را که در این ماه بدان نزدیک شده یا مرتکب شدیم و هر خطایی که به جا آوردیم، خواه از روی عمد یا فراموشی، و خواه به خود ستم کردیم یا حرمت دیگران را دریدیم، به پوشش خود مستور بدار و به گذشت خود عفو کن و ما را در مقابل شماتت کنندگان قرار مده و زبان سرزنش کنندگان را بر ما مگشا و ما را در آن چه موجب ریزش و پوشش اعمال زشتی می شود که از ما نمی پسندی، به کارگیر. به مهرورزی ات که پایان نمی یابد و به تفضلت که کاستی نمی پذیرد.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مصیبت این ماه ما را جبران کن و روز عید فطر را برای ما مبارک گردان و آن را از بهترین روزهایی که بر من گذشت و سرشارترین روز از عفو و گناه زداترین روز قرار داده و گناهان پنهان و آشکار ما را بیامرز. خداوندا بر محمد و آل محمد درود فرست و با برکنده شدن و پایان این ماه، ما را از خطاهایمان برکن و به بیرون

آمدن آن از بدی هایمان بیرون آر و از نیکبخت ترین و پر بهره ترین اهل این ماه قرار ده. خداوندا، هر کس حق این ماه را به راستی رعایت و حدودش را به شایستگی حفظ و حقیقتا از گناهان پرهیز کرد، یا با عمل عبادی به درگاه تو نزدیکی جست که به واسطه آن خشنودی خود را بر او لازم کردی و رحمتت را متوجه او نمودی، همانند آن از عطایا و احسان هایت را به ما ارزانی دار و چندین برابر آن از فضلت را به ما عطا کن، زیرا فضل تو هرگز کم نمی شود و گنجینه هایت کاستی و معدن های نیکوکاری ات پایان نمی پذیرد و به راستی که عطای تو گوارا است.

خداوندا، همانند پاداش تمام کسانی که تا روز قیامت این ماه را با نیت روزه می گیرند یا عبادت تو را به جا می‌آورند، برای ما بنویس. خداوندا، در این روز فطر که آن را عید و مایه شادمانی مسلمانان، و زمان اجتماع و گردآمدن اهل آیینت قرار دادی، از همه گناهانی که مرتکب شدیم و بدی هایی که در گذشته از ما سرزد و خاطره های بدی که در دل داریم و باورهای زشتی که بدان اعتقاد داریم، به درگاه تو توبه می کنیم، بسان توبه کسی که هرگز بازگشت به آن گناه یا به خطای دیگر را در دل نمی پرورد، توبه ای خالصانه که از شک و تردید خالص گردیده باشد. پس توبه ما را بپذیر و به واسطه آن از ما خشنود باش و ما را بر آن استوار بدار. خداوندا، بیم دلگیری از وعده عذاب و شوق به پاداش روز موعود را روزی مان کن، تا لذت آن چه را که تو را بدان می خوانیم و اندوه آنچه که از آن به تو پناه می جوییم را بیابیم و در نزد خود ما را از توبه کنندگانی که دوستی ات را بر آنان واجب کردی و بازگشت به طاعتت را از آنان پذیرفتی، قرار داده، ای عادل ترین دادگر. خداوندا، از پدران و مادران و از همه هم کیشان ما، کسانی که در گذشتند و یا تا روز قیامت باقی هستند، درگذر. خداوندا، بر پیامبرت حضرت محمد و خاندان او درود فرست، همان گونه که بر فرشتگان مقرب درود فرستادی و بر او و خاندان او درود فرست، همان گونه که بر پیامبران فرستاده شده و بندگان شایسته ات درود فرستادی و بر خاندان او سلام بفرست، همان گونه که بر خاندان یس سلام فرستادی و بر همه آنان درود فرست، درودی که برکت و سود آن به ما برسد و همه آن ما را فراگیرد و به واسطه آن دعایمان مستجاب گردد، به راستی که تو گرامی ترین کسی هستی که از تو خواهش می شود و عطا کننده ترین کسی هستی که از فضل تو درخواست می شود و به راستی که تو بر هر چیز توانایی .

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] وَدَاعٌ آخَرُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ رَوَيْنَاهُ بِعِدَّهِ طُرُقٍ إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام فِی وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ نَقَلْنَاهُ مِنْ خَطِّ جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ:

۱- ۱. ما بين العلامتين من أول الباب إلی هنا أضفناه من المصدر و كان محله بياضا.

اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ فِی کِتَابِکَ الْمُنْزَلِ عَلَی لِسَانِ نَبِیِّکَ الْمُرْسَلِ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ قَوْلُکَ حَقٌّ شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ وَ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ قَدْ تَصَرَّمَ فَأَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّهِ إِنْ کَانَ بَقِیَ عَلَیَّ ذَنْبٌ لَمْ تَغْفِرْهُ لِی أَوْ تُرِیدُ أَنْ تُعَذِّبَنِی عَلَیْهِ أَوْ تُقَایِسَنِی بِهِ أَنْ یَطْلُعَ فَجْرُ هَذِهِ اللَّیْلَهِ أَوْ یَنْصَرِمَ هَذَا الشَّهْرُ إِلَّا وَ قَدْ غَفَرْتَهُ لِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحَامِدِکَ کُلِّهَا أَوَّلِهَا وَ آخِرِهَا مَا قُلْتَ لِنَفْسِکَ مِنْهَا وَ مَا قَالَهُ لَکَ الْخَلَائِقُ الْحَامِدُونَ الْمُجْتَهِدُونَ الْمَعْدُودُونَ الْمُؤْثِرُونَ فِی ذِکْرِکَ وَ الشُّکْرِ لَکَ الَّذِینَ أَعَنْتَهُمْ عَلَی أَدَاءِ حَقِّکَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِکَ مِنَ الْمَلَائِکَهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ النَّبِیِّینَ وَ الْمُرْسَلِینَ وَ أَصْنَافِ النَّاطِقِینَ الْمُسَبِّحِینَ لَکَ مِنْ جَمِیعِ الْعَالَمِینَ عَلَی أَنَّکَ بَلَّغْتَنَا شَهْرَ رَمَضَانَ وَ عَلَیْنَا مِنْ نِعَمِکَ وَ عِنْدَنَا مِنْ قِسَمِکَ وَ إِحْسَانِکَ وَ تَظَاهُرِ امْتِنَانِکَ فَبِذَلِکَ لَکَ مُنْتَهَی الْحَمْدِ الْخَالِدِ الدَّائِمِ الرَّاکِدِ الْمُخَلَّدِ السَّرْمَدِ الَّذِی لَا یَنْفَدُ طُولَ الْأَبَدِ جَلَّ ثَنَاؤُکَ أَعَنْتَنَا عَلَیْهِ حَتَّی قَضَیْتَ عَنَّا صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ مِنْ صَلَاهٍ وَ مَا کَانَ مِنَّا فِیهِ مِنْ بِرٍّ أَوْ نُسُکٍ أَوْ ذِکْرٍ اللَّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا بِأَحْسَنِ قَبُولِکَ وَ تَجَاوُزِکَ وَ عَفْوِکَ وَ صَفْحِکَ وَ غُفْرَانِکَ وَ حَقِیقَهِ رِضْوَانِکَ حَتَّی تُظْفِرَنَا فِیهِ بِکُلِّ خَیْرٍ مَطْلُوبٍ وَ جَزِیلِ عَطَاءٍ مَوْهُوبٍ تُؤْمِنَّا فِیهِ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ مَرْهُوبٍ وَ ذَنْبٍ مَکْسُوبٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَظِیمِ مَا سَأَلَکَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَرِیمِ أَسْمَائِکَ وَ جَزِیلِ ثَنَائِکَ وَ خَاصَّهِ دُعَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ شَهْرَنَا هَذَا أَعْظَمَ شَهْرِ رَمَضَانَ مَرَّ عَلَیْنَا مُنْذُ أَنْزَلْتَنَا إِلَی الدُّنْیَا بَرَکَهً فِی عِصْمَهِ دِینِی وَ خَلَاصِ نَفْسِی وَ قَضَاءِ حَاجَتِی وَ تَشْفِیعِی فِی مَسَائِلِی وَ تَمَامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ وَ صَرْفِ السُّوءِ عَنِّی وَ لِبَاسِ الْعَافِیَهِ لِی وَ أَنْ تَجْعَلَنِی بِرَحْمَتِکَ مِمَّنْ حُزْتَ لَهُ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَ جَعَلْتَهَا لَهُ خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ فِی أَعْظَمِ الْأَجْرِ وَ کَرَائِمِ الذُّخْرِ وَ طُولِ الْعُمُرِ وَ حُسْنِ الشُّکْرِ وَ دَوَامِ الْیُسْرِ.

اللَّهُمَّ وَ أَسْأَلُکَ بِرَحْمَتِکَ وَ طَوْلِکَ وَ عَفْوِکَ وَ نَعْمَائِکَ وَ جَلَالِکَ وَ قَدِیمِ إِحْسَانِکَ وَ امْتِنَانِکَ أَنْ لَا تَجْعَلَهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا لِشَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّی تُبَلِّغَنَاهُ مِنْ قَابِلٍ عَلَی

أَحْسَنِ حَالٍ وَ تُعَرِّفَنِی هِلَالَهُ مَعَ النَّاظِرِینَ إِلَیْهِ وَ الْمُتَعَرِّفِینَ لَهُ فِی أَعْفَی عَافِیَتِکَ وَ أَتَمِّ نِعْمَتِکَ وَ أَوْسَعِ رَحْمَتِکَ وَ أَجْزَلِ قِسْمِکَ اللَّهُمَّ یَا رَبِّیَ الَّذِی لَیْسَ لِی رَبٌّ غَیْرُهُ- لَا یَکُونُ هَذَا الْوَدَاعُ مِنِّی وَدَاعَ فَنَاءٍ وَ لَا آخِرَ الْعَهْدِ مِنَ اللِّقَاءِ حَتَّی تُرِیَنِیهِ مِنْ قَابِلٍ فِی أَسْبَغِ النِّعَمِ وَ أَفْضَلِ الرَّجَاءِ وَ أَنَا لَکَ عَلَی أَحْسَنِ الْوَفَاءِ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی وَ تَذَلُّلِی لَکَ وَ اسْتِکَانَتِی وَ تَوَکُّلِی عَلَیْکَ فَأَنَا لَکَ سِلْمٌ لَا أَرْجُو نَجَاحاً وَ لَا مُعَافَاةً وَ لَا تَشْرِیفاً وَ لَا تَبْلِیغاً إِلَّا بِکَ وَ مِنْکَ فَامْنُنْ عَلَیَّ جَلَّ ثَنَاؤُکَ وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُکَ بِتَبْلِیغِی شَهْرَ رَمَضَانَ وَ أَنَا مُعَافًی مِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَ مَحْذُورٍ وَ مِنْ جَمِیعِ الْبَوَائِقِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَعَانَنَا عَلَی صِیَامِ هَذَا الشَّهْرِ وَ قِیَامِهِ حَتَّی بَلَّغَنَا آخِرَ لَیْلَةٍ مِنْهُ.

قال الشیخ أبو جعفر الطوسی ره فی الأصل الذی نقلنا منه هذا الوداع بخطه ما هذا لفظه إلی هاهنا روایه الکلینی

وَ رَوَی إِبْرَاهِیمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْأَحْمَرِیُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَمَّادٍ الْأَنْصَارِیِّ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ وَ عَنْ جَمَاعَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: مِثْلَ ذَلِکَ وَ زَادَ فِیهِ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَحَبِّ مَا دُعِیتَ بِهِ وَ أَرْضَی مَا رَضِیتَ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَجْعَلْ وَدَاعِی وَدَاعَ شَهْرِ رَمَضَانَ وَدَاعَ خُرُوجِی مِنَ الدُّنْیَا وَ لَا وَدَاعَ آخِرِ عِبَادَتِکَ فِیهِ وَ لَا آخِرَ صَوْمِی لَکَ وَ ارْزُقْنِی الْعَوْدَ فِیهِ ثُمَّ الْعَوْدَ فِیهِ بِرَحْمَتِکَ یَا وَلِیَّ الْمُؤْمِنِینَ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَةِ الْقَدْرِ وَ اجْعَلْهَا لِی خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ یَا رَبَّ لَیْلَةِ الْقَدْرِ وَ جَاعِلَهَا خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ رَبَّ اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ الْجِبَالِ وَ الْبِحَارِ وَ الظُّلَمِ وَ الْأَنْوَارِ وَ الْأَرْضِ وَ السَّمَاءِ یَا بَارِئُ یَا مُصَوِّرُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا قَیُّومُ یَا بَدِیعُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی وَ الْأَمْثَالُ الْعُلْیَا وَ الْکِبْرِیَاءُ وَ الْآلَاءُ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ اسْمِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَةِ فِی السُّعَدَاءِ وَ رُوحِی مَعَ الشُّهَدَاءِ وَ إِحْسَانِی فِی عِلِّیِّینَ وَ إِسَاءَتِی مَغْفُورَةً وَ أَنْ تَهَبَ لِی یَقِیناً تُبَاشِرُ بِهِ قَلْبِی وَ إِیمَاناً لَا یَشُوبُهُ شَکٌّ وَ رِضًا بِمَا قَسَمْتَ لِی وَ أَنْ تُؤْتِیَنِی فِی الدُّنْیَا

حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ أَنْ تَقِیَنِی عَذَابَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُومِ وَ فِیمَا تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَکِیمِ فِی لَیْلَهِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِی لَا یُرَدُّ وَ لَا یُبَدَّلُ وَ لَا یُغَیَّرُ أَنْ تَکْتُبَنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ الْمَغْفُورِ ذَنْبُهُمُ الْمُکَفَّرِ عَنْهُمْ سَیِّئَاتُهُمْ وَ اجْعَلْ فِیمَا تَقْضِی وَ تُقَدِّرُ أَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَ لَمْ یَسْأَلِ الْعِبَادُ مِثْلَکَ جُوداً وَ کَرَماً وَ أَرْغَبُ إِلَیْکَ وَ لَمْ یُرْغَبْ إِلَی مِثْلِکَ أَنْتَ مَوْضِعُ مَسْأَلَهِ السَّائِلِینَ وَ مُنْتَهَی رَغْبَهِ الرَّاغِبِینَ أَسْأَلُکَ بِأَعْظَمِ الْمَسَائِلِ کُلِّهَا وَ أَفْضَلِهَا وَ أَنْجَحِهَا الَّتِی یَنْبَغِی لِلْعِبَادِ أَنْ یَسْأَلُوکَ بِهَا یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ وَ بِأَسْمَائِکَ مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ وَ بِأَسْمَائِکَ الْحُسْنَی وَ أَمْثَالِکَ الْعُلْیَا وَ بِنِعْمَتِکَ الَّتِی لَا تُحْصَی وَ بِأَکْرَمِ أَسْمَائِکَ إِلَیْکَ وَ أَحَبِّهَا إِلَیْکَ وَ أَشْرَفِهَا عِنْدَکَ مَنْزِلَهً وَ أَقْرَبِهَا مِنْکَ وَسِیلَهً وَ أَجْزَلِهَا مِنْکَ ثَوَاباً وَ أَسْرَعِهَا لَدَیْکَ إِجَابَهً وَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الْحَیِّ الْقَیُّومِ الْأَکْبَرِ الْأَجَلِّ الَّذِی تُحِبُّهُ وَ تَهْوَاهُ وَ تَرْضَی عَمَّنْ دَعَاکَ بِهِ وَ تَسْتَجِیبُ لَهُ دُعَاءَهُ وَ حَقٌّ عَلَیْکَ أَلَّا تُخَیِّبَ سَائِلَکَ وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ فِی التَّوْرَاهِ وَ الْإِنْجِیلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْفُرْقَانِ وَ بِکُلِّ اسْمٍ دَعَاکَ بِهِ حَمَلَهُ عَرْشِکَ وَ مَلَائِکَهُ سَمَاوَاتِکَ وَ جَمِیعُ الْأَصْنَافِ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ نَبِیٍّ أَوْ صِدِّیقٍ أَوْ شَهِیدٍ وَ بِحَقِّ الرَّاغِبِینَ إِلَیْکَ الْمُقَرَّبِینَ مِنْکَ الْمُتَعَوِّذِینَ بِکَ وَ بِحَقِّ مُجَاوِرِی بَیْتِکَ الْحَرَامِ حُجَّاجاً وَ مُعْتَمِرِینَ وَ مُقَدِّسِینَ وَ الْمُجَاهِدِینَ فِی سَبِیلِکَ وَ بِحَقِّ کُلِّ عَبْدٍ مُتَعَبِّدٍ لَکَ فِی بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ أَوْ سَهْلٍ أَوْ جَبَلٍ أَدْعُوکَ دُعَاءَ مَنْ قَدِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ وَ کَثُرَتْ ذُنُوبُهُ وَ عَظُمَ جُرْمُهُ وَ ضَعُفَ کَدْحُهُ دُعَاءَ مَنْ لَا یَجِدُ لِنَفْسِهِ سَادّاً وَ لَا لِضَعْفِهِ مُعَوِّلًا وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِراً غَیْرَکَ هَارِباً إِلَیْکَ مُتَعَوِّذاً بِکَ مُتَعَبِّداً لَکَ غَیْرَ مُتَکَبِّرٍ وَ لَا مُسْتَنْکِفٍ خَائِفاً بَائِساً فَقِیراً مُسْتَجِیراً بِکَ أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَ عَظَمَتِکَ وَ جَبَرُوتِکَ وَ سُلْطَانِکَ وَ بِمُلْکِکَ وَ بِبَهَائِکَ وَ جُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَ بِآلَائِکَ وَ حُسْنِکَ وَ جَمَالِکَ وَ بِقُوَّتِکَ عَلَی مَا أَرَدْتَ مِنْ خَلْقِکَ أَدْعُوکَ یَا رَبِ

خَوْفاً وَ طَمَعاً وَ رَهْبَهً وَ رَغْبَهً وَ تَخَشُّعاً وَ تَمَلُّقاً وَ تَضَرُّعاً وَ إِلْحَافاً وَ إِلْحَاحاً خَاضِعاً لَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ یَا قُدُّوسُ یَا قُدُّوسُ یَا قُدُّوسُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ أَعُوذُ بِکَ یَا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الْوَتْرُ الْکَبِیرُ الْمُتَعَالِی وَ أَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ مَا دَعَوْتُکَ بِهِ وَ بِأَسْمَائِکَ الَّتِی تَمْلَأُ أَرْکَانَکَ کُلَّهَا أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ الْعَظِیمِ وَ تَقَبَّلْ مِنِّی شَهْرَ رَمَضَانَ وَ صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ وَ

فَرْضَهُ وَ نَوَافِلَهُ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ اعْفُ عَنِّی وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضَانَ صُمْتُهُ لَکَ وَ عَبَدْتُکَ فِیهِ وَ لَا تَجْعَلْ وَدَاعِی إِیَّاهُ وَدَاعَ خُرُوجِی مِنَ الدُّنْیَا اللَّهُمَّ وَ أَوْجِبْ لِی مِنْ رَحْمَتِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ رِضْوَانِکَ وَ خَشْیَتِکَ أَفْضَلَ مَا أَعْطَیْتَ أَحَداً مِمَّنْ عَبَدَکَ فِیهِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِی آخِرَ مَنْ سَأَلَکَ فِیهِ وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ أَعْتَقْتَهُ فِی هَذَا الشَّهْرِ مِنَ النَّارِ وَ غَفَرْتَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ وَ أَوْجَبْتَ لَهُ أَفْضَلَ مَا رَجَاکَ وَ أَمَّلَهُ مِنْکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی الْعَوْدَ فِی صِیَامِهِ وَ عِبَادَتِکَ فِیهِ وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ کَتَبْتَهُ فِی هَذَا الشَّهْرِ مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَغْفُورِ ذَنْبُهُمْ الْمُتَقَبَّلِ عَمَلُهُمْ آمِینَ آمِینَ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ لَا تَدَعْ لِی فِیهِ ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا خَطِیئَهً إِلَّا مَحَوْتَهَا وَ لَا عَثْرَهً إِلَّا أَقَلْتَهَا وَ لَا دَیْناً إِلَّا قَضَیْتَهُ وَ لَا عَیْلَهً إِلَّا أَغْنَیْتَهَا وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا فَاقَهً إِلَّا سَدَدْتَهَا وَ لَا عُرْیاً إِلَّا کَسَوْتَهُ وَ لَا مَرَضاً إِلَّا شَفَیْتَهُ وَ لَا دَاءً إِلَّا أَذْهَبْتَهُ وَ لَا حَاجَهً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ إِلَّا قَضَیْتَهَا عَلَی أَفْضَلِ أَمَلِی وَ رَجَائِی فِیکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا وَ لَا تُذِلَّنَا بَعْدَ إِذْ أَعْزَزْتَنَا وَ لَا تَضَعْنَا بَعْدَ إِذْ رَفَعْتَنَا وَ لَا تُهِنَّا بَعْدَ إِذْ أَکْرَمْتَنَا وَ لَا تُفْقِرْنَا بَعْدَ إِذْ أَغْنَیْتَنَا وَ لَا تَمْنَعْنَا بَعْدَ إِذْ أَعْطَیْتَنَا وَ لَا تَحْرِمْنَا بَعْدَ إِذْ رَزَقْتَنَا وَ لَا تُغَیِّرْ شَیْئاً مِنْ نِعَمِکَ عَلَیْنَا وَ إِحْسَانِکَ إِلَیْنَا لِشَیْ ءٍ کَانَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ لَا لِمَا هُوَ کَائِنٌ مِنَّا فَإِنَّ فِی کَرَمِکَ وَ عَفْوِکَ وَ فَضْلِکَ سَعَهً لِمَغْفِرَهِ ذُنُوبِنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَ تَجَاوَزْ عَنَّا وَ لَا تُعَاقِبْنَا عَلَیْهَا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ

اللَّهُمَّ أَكْرِمْنِي فِي مَجْلِسِي هَذَا كَرَامَةً لَا تُهِينُنِي بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَعِزَّنِي عِزّاً لَا تُذِلَّنِي بَعْدَهُ أَبَداً وَ عَافِنِي عَافِيَةً لَا تَبْتَلِينِي بَعْدَهَا أَبَداً وَ ارْفَعْنِي رِفْعَةً لَا تَضَعُنِي بَعْدَهَا أَبَداً وَ اصْرِفْ عَنِّي شَرَّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ شَرَّ كُلِّ قَرِيبٍ وَ بَعِيدٍ وَ شَرَّ كُلِّ صَغِيرٍ وَ كَبِيرٍ وَ شَرَّ كُلِّ دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ اللَّهُمَّ مَا كَانَ فِي قَلْبِي مِنْ شَكٍّ أَوْ رِيبَةٍ أَوْ جُحُودٍ أَوْ قُنُوطٍ أَوْ فَرَحٍ أَوْ مَرَحٍ أَوْ بَطَرٍ أَوْ بَذَخٍ أَوْ خُيَلَاءَ أَوْ رِيَاءٍ أَوْ سُمْعَةٍ أَوْ شِقَاقٍ أَوْ نِفَاقٍ أَوْ كُفْرٍ أَوْ فُسُوقٍ أَوْ مَعْصِيَةٍ أَوْ شَيْءٍ لَا تُحِبُّ عَلَيْهِ وَلِيّاً لَكَ فَأَسْأَلُكَ أَنْ تَمْحُوَهُ مِنْ قَلْبِي وَ تُبَدِّلَنِي مَكَانَهُ إِيمَاناً وَ رِضًا بِقَضَائِكَ وَ وَفَاءً بِعَهْدِكَ وَ وَجَلًا مِنْكَ وَ زُهْداً فِي الدُّنْيَا وَ رَغْبَةً فِيمَا عِنْدَكَ وَ ثِقَةً بِكَ وَ طُمَأْنِينَةً إِلَيْكَ وَ تَوْبَةً نَصُوحاً إِلَيْكَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ بَلَّغْتَنَاهُ وَ إِلَّا فَأَخِّرْ آجَالَنَا إِلَى قَابِلٍ حَتَّى تُبَلِّغَنَاهُ فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَ عَافِيَةٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كَثِيراً وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

وَدَاعٌ آخَرُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَّعُكْبَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: مَنْ وَدَّعَ شَهْرَ رَمَضَانَ فِي آخِرِ لَيْلَةٍ مِنْهُ وَ قَالَ- اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ صِيَامِي لِشَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَعُوذُ بِكَ أَنْ يَطْلُعَ فَجْرُ هَذِهِ اللَّيْلَةِ إِلَّا وَ قَدْ غَفَرْتَ لِي غَفَرَ اللَّهُ لَهُ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ وَ رَزَقَهُ الْإِنَابَةَ إِلَيْهِ.

وَدَاعٌ آخَرُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ وَجَدْنَاهُ فِي كُتُبِ الدَّعَوَاتِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يُدْرِكُ الْعُلَمَاءُ عِلْمَهُ وَ لَا يَسْتَخِفُّ الْجُهَّالُ حِلْمَهُ وَ لَا يُحْسِنُ الْخَلَائِقُ وَصْفَهُ وَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ مَا فِي الصُّدُورِ خَلَقَ خَلْقَهُ مِنْ غَيْرِ أَصْلٍ وَ لَا مِثَالٍ بِلَا تَعَبٍ وَ لَا نَصَبٍ وَ لَا تَعْلِيمٍ وَ رَفَعَ السَّمَاوَاتِ الْمَوْطُودَاتِ بِلَا أَصْحَابٍ وَ لَا أَعْوَانٍ وَ بَسَطَ الْأَرْضَ عَلَى الْهَوَاءِ بِغَيْرِ أَرْكَانٍ عَلِمَ بِغَيْرِ تَعْلِيمٍ وَ خَلَقَ بِلَا مِثَالٍ عِلْمُهُ بِخَلْقِهِ قَبْلَ أَنْ يُكَوِّنَهُمْ كَعِلْمِهِ بِهِمْ بَعْدَ تَكْوِينِهِ لَهُمْ لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ لِتَشْدِيدِ سُلْطَانٍ وَ لَا لِخَوْفٍ مِنْ زَوَالٍ وَ لَا نُقْصَانٍ وَ لَا اسْتَعَانَ

بِخَلْقِهِ عَلَى ضِدٍّ مُكَابِرٍ وَ لَا نِدٍّ مُثَاوِرٍ مَا لِسُلْطَانِهِ حَدٌّ وَ لَا لِمُلْكِهِ نَفَادٌ تَقَدَّسَ بِنُورِ قُدْسِهِ دَنَا فِعْلًا وَ عَلَا قَدَرْنَا فَلَهُ الْحَمْدُ حَمْداً يَنْتَهِي مِنْ سَمَائِهِ إِلَى مَا لَا نِهَايَةَ لَهُ فِي اعْتِلَائِهِ حَسُنَ فَعَالُهُ وَ عَظُمَ جَلَالُهُ وَ أُوضِحَ بُرْهَانُهُ فَلَهُ الْحَمْدُ زِنَةَ الْجِبَالِ ثِقْلًا وَ عَدَدَ الْمَاءِ وَ الثَّرَى وَ عَدَدَ مَا يُرَى وَ مَا لَا يُرَى الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَانَ إِذْ لَمْ تَكُنْ أَرْضٌ مَدْحِيَّةٌ وَ لَا سَمَاءٌ مَبْنِيَّةٌ وَ لَا جِبَالٌ مُرْسَيَةٌ وَ لَا شَمْسٌ تَجْرِي وَ لَا قَمَرٌ يَسْرِي وَ لَا لَيْلٌ يُدْجِي وَ لَا نَهَارٌ يُضَحَّى اكْتَفَى بِحَمْدِهِ عَنْ حَمْدِ غَيْرِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي تَفَرَّدَ بِالْحَمْدِ وَ دَعَا بِهِ فَهُوَ وَلِيُّ الْحَمْدِ وَ مُنْشِئُهُ وَ خَالِقُهُ وَ وَاهِبُهُ مَلَكَ فَقَهَرَ وَ حَكَمَ فَعَدَلَ وَ أَضَاءَ فَاسْتَنَارَ هُوَ كَهْفُ الْحَمْدِ وَ قَرَارُهُ وَ مِنْهُ مُبْتَدَاهُ وَ إِلَيْهِ مُنْتَهَاهُ اسْتَخْلَصَ الْحَمْدَ لِنَفْسِهِ وَ رَضِيَ بِهِ مِمَّنْ حَمِدَهُ فَهُوَ الْوَاحِدُ بِلَا نِسْبَةٍ الدَّائِمُ بِلَا مُدَّةٍ الْمُنْفَرِدُ بِالْقُوَّةِ الْمُتَوَحِّدُ بِالْقُدْرَةِ لَمْ يَزَلْ مُلْكُهُ عَظِيماً وَ مِنْهُ قَدِيماً وَ قَوْلُهُ رَحِيماً وَ أَسْمَاؤُهُ ظَاهِرَةٌ رَضِيَ مِنْ عِبَادِهِ بَعْدَ الصُّنْعِ أَنْ قَالُوا- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ جَمِيعِ مَا خَلَقَ وَ زِنَتَهُ وَ أَضْعَافَ ذَلِكَ أَضْعَافاً لَا تُحْصَى عَلَى جَمِيعِ نِعَمِهِ وَ عَلَى مَا هَدَانَا وَ آتَانَا وَ قَوَّانَا بِمَنِّهِ عَلَى صِيَامِ شَهْرِنَا هَذَا وَ مَنَّ عَلَيْنَا بِقِيَامِ بَعْضِ لَيْلِهِ وَ آتَانَا مَا لَمْ نَسْتَأْهِلْهُ وَ لَمْ نَسْتَوْجِبْهُ بِأَعْمَالِنَا فَلَكَ الْحَمْدُ اللَّهُمَّ رَبَّنَا فَأَنْتَ مَنَنْتَ عَلَيْنَا فِي شَهْرِنَا هَذَا بِتَرْكِ لَذَّاتِنَا وَ اجْتِنَابِ شَهَوَاتِنَا وَ ذَلِكَ مِنْ مَنِّكَ عَلَيْنَا لَا مِنْ مَنِّنَا عَلَيْكَ رَبَّنَا فَلَيْسَ أَعْظَمُ الْأَمْرَيْنِ عَلَيْنَا نُحُولَ أَجْسَامِنَا وَ نَصَبَ أَبْدَانِنَا وَ لَكِنْ أَعْظَمُ الْأَمْرَيْنِ وَ أَجَلُّ الْمَصَائِبِ عِنْدَنَا أَنْ خَرَجْنَا مِنْ شَهْرِنَا هَذَا مُحْتَقِبِينَ الْخَيْبَةَ مَحْرُومِينَ قَدْ خَابَ طَمَعُنَا وَ كَذَبَ ظَنُّنَا فَيَا مَنْ لَهُ صُمْنَا وَ وَعْدَهُ صَدَّقْنَا وَ أَمْرَهُ اتَّبَعْنَا وَ إِلَيْهِ رَغِبْنَا- لَا تَجْعَلِ الْحِرْمَانَ حَظَّنَا وَ لَا الْخَيْبَةَ جَزَاءَنَا فَإِنَّكَ إِنْ حَرَمْتَنَا فَأَهْلُ ذَلِكَ نَحْنُ لِسُوءِ صَنِيعِنَا وَ كَثْرَةِ خَطَايَانَا وَ إِنْ تَعْفُ عَنَّا رَبَّنَا وَ تَقْضِ حَوَائِجَنَا فَأَنْتَ أَهْلُ ذَلِكَ مَوْلَانَا فَطَالَمَا بِالْعَفْوِ عِنْدَ الذُّنُوبِ اسْتَقْبَلْتَنَا وَ بِالرَّحْمَةِ لَدَى اسْتِيجَابِ عُقُوبَتِكَ أَدْرَكْتَنَا وَ بِالتَّجَاوُزِ وَ السَّتْرِ عِنْدَ ارْتِكَابِ مَعَاصِيكَ كَافَيْتَنَا وَ بِالضَّعْفِ وَ الْوَهْنِ وَ كَثْرَةِ الذُّنُوبِ وَ الْعَوْدِ فِيهَا عَرَّفْتَنَا

وَ بِالتَّجَاوُزِ وَ الْعَفْوِ عَرَفْنَاکَ رَبَّنَا فَمُنَّ عَلَیْنَا بِعَفْوِکَ یَا کَرِیمُ فَقَدْ عَظُمَتْ مُصِیبَتُنَا وَ کَثُرَ أَسَفُنَا عَلَی مُفَارَقَهِ شَهْرٍ کَبُرَ فِیهِ أَمَلُنَا قَدْ خَفِیَ عَلَیْنَا عَلَی أَیِّ الْحَالاتِ فَارَقْنَا وَ بِأَیِّ الزَّادِ مِنْهُ خَرَجْنَا أَ بِاحْتِقَابِ الْخَیْبَهِ لِسُوءِ صَنِیعِنَا أَمْ بِجَزِیلِ عَطَائِکَ بِمَنِّکَ مَوْلَانَا وَ سَیِّدَنَا فَعَلَی شَهْرِ صَوْمِنَا الْعَظِیمِ فِیهِ رَجَاؤُنَا السَّلَامُ فَلَوْ عَقَلْنَا مُصِیبَتَنَا لِمُفَارَقَهِ شَهْرِ أَیَّامِ صَوْمِنَا عَلَی ضَعْفِ اجْتِهَادِنَا فِیهِ لَاشْتَدَّ لِذَلِکَ حُزْنُنَا وَ عَظُمَ عَلَی مَا فَاتَنَا فِیهِ مِنَ الِاجْتِهَادِ تَلَهُّفُنَا اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ عِوَضَنَا مِنْ شَهْرِ صَوْمِنَا مَغْفِرَتَکَ وَ رَحْمَتَکَ رَبَّنَا وَ إِنْ کُنْتَ رَحِمْتَنَا فِی شَهْرِنَا هَذَا فَذَلِکَ ظَنُّنَا وَ أَمَلُنَا وَ تِلْکَ حَاجَتُنَا فَازْدَدْ عَنَّا رِضًا وَ إِنْ کُنَّا حُرِمْنَا ذَلِکَ بِذُنُوبِنَا فَمِنَ الْآنَ رَبَّنَا لَا تُفَرِّقْ جَمَاعَتَنَا حَتَّی تَشْهَدَ لَنَا بِعِتْقِنَا وَ تُعْطِیَنَا فَوْقَ أَمَلِنَا وَ تَزِیدَنَا فَوْقَ طَلِبَتِنَا وَ تَجْعَلَ شَهْرَنَا هَذَا أَمَاناً لَنَا مِنْ عَذَابِکَ وَ عِصْمَهً لَنَا مَا أَبْقَیْتَنَا وَ إِنْ أَنْتَ بَلَّغْتَنَا شَهْرَ رَمَضَانَ أَیْضاً فَبَلِّغْنَا غَیْرَ عَائِدِینَ فِی شَیْ ءٍ مِمَّا تَکْرَهُ وَ لَا مُخَالِفِینَ لِشَیْ ءٍ مِمَّا تُحِبُّ ثُمَّ بَارِکْ لَنَا فِیهِ وَ اجْعَلْنَا أَسْعَدَ أَهْلِهِ بِهِ وَ إِنْ أَتَتْ آجَالُنَا دُونَ ذَلِکَ فَاجْعَلِ الْجَنَّهَ مُنْقَلَبَنَا وَ مَصِیرَنَا وَ اجْعَلْ شَهْرَنَا هَذَا أَمَاناً لَنَا مِنْ أَهْوَالِ مَا نَرِدُ عَلَیْهِ وَ اجْعَلْ خُرُوجَنَا إِلَی عِیدِنَا وَ مُصَلَّانَا وَ مُجْتَمَعَنَا خُرُوجاً مِنْ جَمِیعِ ذُنُوبِنَا وَ وُلُوجاً فِی سَابِغَاتِ رَحْمَتِکَ وَ اجْعَلْنَا أَوْجَهَ مَنْ تَوَجَّهَ إِلَیْکَ وَ أَقْرَبَ مَنْ تَقَرَّبَ إِلَیْکَ وَ أَنْجَحَ مَنْ سَأَلَکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ دَعَاکَ فَأَجَبْتَهُ وَ اقْلِبْنَا مِنْ مُصَلَّانَا وَ قَدْ غَفَرْتَ لَنَا مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ عَصَمْتَنَا فِی بَقِیَّهِ أَعْمَارِنَا وَ أَسْعَفْتَنَا بِحَوَائِجِنَا وَ أَعْطَیْتَنَا جَمِیعَ خَیْرِ الْآخِرَهِ وَ الدُّنْیَا ثُمَّ لَا تُعِدْنَا فِی ذَنْبٍ وَ لَا مَعْصِیَهٍ أَبَداً وَ لَا تُطْعِمْنَا رِزْقاً تَکْرَهُهُ أَبَداً وَ اجْعَلْ لَنَا فِی الْحَلَالِ مَفْسَحاً وَ مُتَّسَعاً.

اللَّهُمَّ وَ نَبِیَّکَ الْمُجِیبَ الْمُکَرَّمَ الرَّاسِخَ لَهُ فِی قُلُوبِ أُمَّتِهِ خَالِصَ الْمَحَبَّهِ لِصَفْوِ نَصِیحَتِهِ لَهُمْ وَ شِدَّهِ شَفَقَتِهِ عَلَیْهِمْ وَ لِتَبْلِیغِهِ رِسَالاتِکَ وَ صَبْرِهِ فِی ذَاتِکَ وَ تَحَنُّنِهِ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ مِنْ عِبَادِکَ فَاجْزِهِ اللَّهُمَّ عَنَّا أَفْضَلَ مَا جَزَیْتَ نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ وَ صَلِّ عَلَیْهِ عَدَدَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّاتِ أَنْتَ وَ مَلَائِکَتُکَ وَ ارْفَعْهُ إِلَی أَعْلَی الدَّرَجِ وَ أَشْرَفِ الْغُرَفِ حَیْثُ یَغْبِطُهُ الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ وَ نَضِّرْ وُجُوهَنَا بِالنَّظَرِ إِلَیْهِ

فِی جِنَانِکَ وَ أَقِرَّ أَعْیُنَنَا وَ أَنِلْنَا مِنْ حَوْضِهِ رَیّاً لَا ظَمَأَ بَعْدَهُ وَ لَا شَقَاءَ وَ بَلِّغْ رُوحَهُ مِنْکَ تَحِیَّهً وَ سَلَاماً مِنَّا مُسْتَشْهَداً لَهُ بِالْبَلَاغِ وَ النَّصِیحَهِ اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَی جَمِیعِ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ بَلِّغْ أَرْوَاحَهُمْ مِنَّا السَّلَامَ وَ شَهَادَتَنَا لَهُمْ بِالنَّصِیحَهِ وَ الْبَلَاغِ وَ صَلِّ عَلَی مَلَائِکَتِکَ أَجْمَعِینَ وَ اجْزِ نَبِیَّنَا عَنَّا أَفْضَلَ الْجَزَاءِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَ لِمَنْ وَلَدَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ الْأَحْیَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ وَ أَدْخِلْ عَلَی أَسْلَافِنَا مِنْ أَهْلِ الْإِیمَانِ الرَّوْحَ وَ الرَّحْمَهَ وَ الضِّیَاءَ وَ الْمَغْفِرَهَ اللَّهُمَّ انْصُرْ جُیُوشَ الْمُسْلِمِینَ وَ اسْتَنْقِذْ أُسَارَاهُمْ وَ اجْعَلْ جَائِزَتَکَ لَهُمْ جَنَّاتِ النَّعِیمِ اللَّهُمَّ اطْوِ لِحُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ وَ عُمَّارِهِ الْبُعْدَ وَ سَهِّلْ لَهُمُ الْحَزْنَ وَ ارْجِعْهُمْ غَانِمِینَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ مَغْفُوراً لَهُمْ کُلُّ ذَنْبٍ وَ مَنْ أَوْجَبْتَ عَلَیْهِ الْحَجَّ مِنْ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله فَیَسِّرْ لَهُ ذَلِکَ وَ اقْضِ عَنْهُ فَرِیضَتَکَ وَ تَقَبَّلْهَا مِنْهُ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ وَ فَرِّجْ عَنْ مَکْرُوبِی أُمَّهِ أَحْمَدَ وَ مَنْ کَانَ مِنْهُمْ فِی غَمٍّ أَوْ هَمٍّ أَوْ ضَنْکٍ أَوْ مَرَضٍ فَفَرِّجْ عَنْهُ وَ أَعْظِمْ أَجْرَهُ اللَّهُمَّ وَ کَمَا سَأَلْتُکَ فَافْعَلْ ذَلِکَ بِنَا وَ بِجَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ أَشْرِکْنَا فِی صَالِحِ دُعَائِهِمْ وَ أَشْرِکْهُمْ فِی صَالِحِ دُعَائِنَا اللَّهُمَّ اجْعَلْ بَعْضَنَا عَلَی بَعْضٍ بَرَکَهً اللَّهُمَّ وَ مَا سَأَلْنَاکَ أَوْ لَمْ نَسْأَلْکَ مِنْ جَمِیعِ الْخَیْرِ کُلِّهِ فَأَعْطِنَاهُ وَ مَا نَعُوذُ بِکَ مِنْهُ أَوْ لَمْ نَعُذْ مِنْ جَمِیعِ الشَّرِّ کُلِّهِ فَأَعِذْنَا مِنْهُ بِرَحْمَتِکَ وَ آتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ اللَّهُمَّ وَ اجْمَعْ لَنَا خَیْرَ الْآخِرَهِ وَ الدُّنْیَا وَ أَعِذْنَا مِنْ شَرِّهِمَا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

وَدَاعٌ آخَرُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ وَجَدْنَاهُ فِی نُسْخَهٍ عَتِیقَهٍ بِخَطِّ الرَّضِیِّ الْمُوسَوِیِّ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَحَبِّ مَا دُعِیتَ بِهِ وَ أَرْضَی مَا رَضِیتَ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ أَهْلِ بَیْتِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ لَا تَجْعَلْ آخِرَ وَدَاعِ شَهْرِی هَذَا وَدَاعَ خُرُوجِی مِنَ الدُّنْیَا وَ لَا وَدَاعَ آخِرِ عِبَادَتِکَ وَ وَفِّقْنِی فِیهِ لِلَیْلَهِ الْقَدْرِ وَ اجْعَلْهَا لِی خَیْراً مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مَعَ تَضَاعُفِ الْأَجْرِ وَ الْإِجَابَهِ وَ الْعَفْوِ عَنِ الذَّنْبِ بِرِضَا الرَّبِّ.

دُعَاءٌ آخَرُ وُجِدَ فِی عَقِیبِ هَذَا الْوَدَاعِ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا مُبْدِئَ الْبَدَایَا

وَ يَا مُصَوِّرَ الْبَرَايَا وَ يَا خَالِقَ السَّمَاءِ وَ يَا إِلَهَ مَنْ بَقِيَ وَ مَنْ مَضَى وَ يَا مَنْ رَفَعَ السَّمَاءَ وَ سَطَحَ الْأَرْضَ وَ بِأَنَّكَ تَبْعَثُ أَرْوَاحَ أَهْلِ الْبَلَاءِ بِقُدْرَتِكَ وَ سُلْطَانِكَ عَلَى عِبَادِكَ وَ إِمَاتَتِكَ الْأَذِلَّاءِ وَ بِأَنَّكَ تَبْعَثُ الْمَوْتَى وَ تُمِيتُ الْأَحْيَاءَ وَ تُحْيِي الْمَوْتَى وَ أَنْتَ رَبُّ الشِّعْرَى وَ مَنَاةَ الثَّالِثَةِ الْأُخْرَى صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُونُ لَكَ رِضًا وَ ارْزُقْنِي بِمَنْزِلَتِهِ وَ مَنْزِلَتِهِمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْمُبَارَكِ النُّهَى وَ التُّقَى وَ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلَاءِ وَ الْعَوْنَ عَلَى الْقَضَاءِ وَ اجْعَلْنِي مِنْ أَهْلِ الْعَافِيَةِ وَ الْمُعَافَاةِ وَ هَبْ لِي يَقِينَ أَهْلِ التُّقَى وَ أَعْمَالَ أَهْلِ النُّهَى فَإِنَّكَ تَعْلَمُ يَا إِلَهِي ضَعْفِي عِنْدَ الْبَلَاءِ فَاسْتَجِبْ لِي فِي شَهْرِكَ الَّذِي عَظَّمْتَ بَرَكَتَهُ الدُّعَاءَ وَ اجْعَلْنِي إِلَهِي فِي الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ مَعَ مَنْ أَتَوَلَّى وَ لَا تُلْحِقْنِي بِمَنْ مَضَى مِنْ أَهْلِ الْجُحُودِ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا وَ اجْعَلْنِي مَعَ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فِي كُلِّ عَافِيَةٍ وَ بَلَاءٍ وَ كُلِّ شِدَّةٍ وَ رَخَاءٍ احْشُرْنِي مَعَهُمْ يَوْمَ يُحْشَرُ النَّاسُ ضُحًى وَ اصْرِفْ عَنِّي بِمَنْزِلَتِهِ وَ مَنْزِلَتِهِمْ عَذَابَ الْآخِرَةِ وَ خِزْيَ الدُّنْيَا وَ فَقْرَهَا وَ فَاقَتَهَا وَ الْبَلَاءَ يَا مَوْلَايَاهْ يَا وَلِيَّ نِعْمَتَاهْ آمِينَ آمِينَ يَا رَبَّاهْ ثُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ سَلْ حَوَائِجَكَ تُقْضَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَدَاعٌ آخَرُ لِشَهْرِ رَمَضَانَ وَجَدْنَاهُ فِي كُتُبِ الدَّعَوَاتِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعَمِهِ الْمُتَظَاهِرَةِ وَ أَيَادِيهِ الْحَسَنَةِ الْجَمِيلَةِ عَلَى مَا أَوْلَانَا وَ خَصَّنَا بِكَرَامَتِهِ إِيَّانَا وَ فَضْلِهِ وَ عَلَى مَا أَنْعَمَ بِهِ عَلَيْنَا وَ تَصَرُّمِ شَهْرِنَا الْمُبَارَكِ مَقْضِيّاً عَنَّا مَا افْتَرَضَ عَلَيْنَا مِنْ صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ الطَّيِّبِينَ الَّذِينَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً وَ أَنْ تَتَقَبَّلَ مِنَّا وَ أَنْ تَرْزُقَنَا مَا تُؤْتِينَا فِيهِ مِنَ الْأَجْرِ وَ تُعْطِيَنَا مَا أَمَّلْنَا وَ رَجَوْنَا فِيهِ مِنَ الثَّوَابِ وَ أَنْ تُزَكِّيَ أَعْمَالَنَا وَ تَتَقَبَّلَ إِحْسَانَنَا فَإِنَّكَ وَلِيُّ النِّعْمَةِ كُلِّهَا وَ إِلَيْكَ الرَّغْبَةُ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

**[ترجمه]الاقبال: وداعی دیگر با ماه رمضان که محمد بن یعقوب به سند خود از امام صادق علیه السلام نقل می کند. ما این دعا را از روی خط جدم ابوجعفر طوسی - رضی الله عنه - نقل می کنیم:

خداوندا، تو در کتابی که فرو فرستادی، بر زبان پیامبر فرستاده ات که درودهای تو بر او، فرمودی و سخن تو حق است که {ماه رمضان، که قرآن در آن فرو فرستاده شد.} و این ماه رمضان است که به پایان آمد. پس به روی با کرامت و سخنان کامل تو، از تو خواستارم که اگر گناهی بر من باقی ماند که نیامرزیدی یا می خواهی مرا بر آن کیفر کنی یا عذابت را به من بچشانی، پیش از طلوع سپیده دم این شب یا پیش از به پایان آمدن این ماه آن را بیامرزی، ای مهربان ترین مهربانان.

خداوندا، ستایش تو را با تمام ستایش هایت، از اول و آخر آن ها و آن چه خود برای خویش گفتی یا مردمان ستایشگر و کوشا در عبادت که مشخص اند و مقدم دارندگان یاد و سپاس تو گفتند، همان کسانی که آنان را بر ادای حقت یاری نمودی، از انواع آفریده هایت، مانند فرشتگان مقرب و پیامبران و فرستاده شدگان و انواع گویندگان و تسبیح گویان از میان همه جهانیان در برابر این که ما را به پایان ماه رمضان رسانیدی و نعمت ها و بهره ها و نیکی ها و بخشش های فراوان بر ما ارزانی داشتی. پس در برابر همه این ها منتهای ستایش جاودانه و پیوسته و ماندگار و پاینده و همیشگی که برای همیشه پایان نمی پذیرد، برای تو باد و نیز ثنای تو والا باد. ما را یاری کردی تا این که روزه و شب خیزی در ماه رمضان را با نماز خواندن و اعمال دیگر مانند نیکوکاری و عبادات و یاد خود، به پایان آوردی.

خداوندا، پس آن را با بهترین وجه و گذشت و عفو و چشم پوشی و آمرزش و خشنودی راستین از ما بپذیر، تا این که ما را در این ماه به همه خیراتی که از ما مطلوب است و نیز به عطا و بخشش فراوانت کامیاب گردانی و از تمام امور بیمناک و گناهانی

که انسان مرتکب می شود، ایمن گردانی. خداوندا، به خواسته های بزرگی که آفریده هایت با توسل به اسمهای گرامی و ستایش فراوان و دعای ویژه از تو درخواست نمودند، خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و این ماه ما را با برکت ترین ماه رمضانی که از آغاز آوردن ما به دنیا بر ما گذشت، در زمینه نگاه داری در امور دینی و رهایی نفس و برآوردن خواسته ها و شفاعت در درخواست ها و اتمام نعمت و دفع بدی ها و پوشاندن لباس عافیت بر من، قرار دهی و به رحمت خود مرا از کسانی بگردانی که به درک شب قدر موفق گردانیدی و شب قدر را برای آنان، در بزرگ ترین پاداش ها و اندوخته های با ارزش و عمر طولانی و سپاسگزاری زیبا و آسایش پیوسته، بهتر از هزار ماه قرار دادی.

خدایا، و نیز به حرمت و بخشش و گذشت و نعمت و بزرگی و نیکوکاری و بخشش دیرینه ات از تو درخواست می کنم که این ماه رمضان را آخرین دیدار ما با آن قرار ندهی، بلکه ما را در سال آینده بر بهترین حال به آن برسان و هلال آن را همراه با نگاه کنندگان به آن و کسانی که در صدد شناخت اول ماه بر آمدند، در بهترین حال عافیت و کامل ترین نعمت و گسترده ترین رحمت و فراوان ترین بهره ها، به ما بشناسان. خداوندا، ای پروردگار من که هیچ پروردگاری جز تو ندارم، مبادا که این وداع، وداع پایانی من با ماه رمضان و آخرین دیدارم با آن باشد، بلکه چنان کن در سال آینده در فراوان ترین نعمت و برترین امید و بهترین وفاداری آن را به من نشان دهی، به راستی که تو شنونده دعا هستی. خدایا، دعایم را بشنو و بر تضرع و خاکساری و ذلت و توکلم بر تو رحم آر، که من تسلیم توام و امید کامیابی و عافیت و مشرف شدن و رسیدن را جز به تو و از تو ندارم. پس ای خدایی که ثنای تو والا و اسمای تو پاکیزه است، بر من منت نه و من را به ماه رمضان آینده برسان، در حالی که از همه ناخوشایندی ها و بیم ها و از همه گرفتاری ها در عافیت باشم. ستایش خدا را که ما را به روزه داری و شب خیزی در این ماه یاری کرد تا این که به شب آخر آن رسیدیم.

شیخ ابوجعفر طوسی - ره - در کتاب - اصل - خود که دعای گذشته را از روی خط او نقل کردیم، چنین نوشت: تا این جا بر اساس روایت کلینی بود. همین دعا به سند دیگر از امام صادق علیه السلام نقل شده و در ادامه آن آمده:

خداوندا، به محبوب ترین آنچه خوانده شدی و به مورد پسندترین چیزهایی که به واسطه آن از حضرت محمد صلی الله علیه و آله خشنود گردیدی، خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و وداع من با ماه رمضان را وداع رفتن از دنیا و آخرین عبادت و یا روزه داری ات در آن قرار مده، بلکه به رحمت خود، بازگشت پی در پی آن را روزی ام کن، ای سرپرست مومنان، و به درک شب قدر موفق گردان و شب قدر را برای من برتر از هزار ماه قرار ده، ای پروردگار جهانیان، ای پروردگار شب قدر و گرداننده آن بهتر از هزار ماه، ای پروردگار شب و روز و کوه ها و دریاها و تاریکی ها و روشنایی ها و زمین و آسمان. ای پدیدآورنده ای نگارگر، ای بسیار مهرورز ای بسیار بخشنده، ای خدا ای رحمت گستر، ای پاینده ای آفریننده، بهترین نام ها و برترین اوصاف و بزرگ منشی از آن تو است. به نام تو به نام خداوند رحمت گستر مهربان از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و نام مرا در این شب جزو نیکبختان و روحم را با شهیدان و نیکوکاری ام را در علیین قرار دهی و گناهم را بیامرزی و یقینی به من ارزانی داری که بی واسطه تو را دریابم و ایمانی که شک و تردید با آن آمیخته نشده باشد و خشنودی به آن چه نصیبم کردی و نیکی دنیا و آخرت را به من عطا کنی و از عذاب آتش جهنم نگاه داری.

خداونـدا، از امـور اسـتوار و حتمی کـه برگشـت و تغییر و تبـدیل در آن راه نـدارد و در شـب قـدر فیصله می دهی، نـام مرا از حاجیـان خـانه محترمت بنویس. حاجیـانی که حجشـان نیـک و کوشـش و عملشـان مورد سپاس و گناهانشان بخشوده و بـدی هایشان پوشیده است؛ و جزو قضا و قدر خود مقرر فرما که مرا از آتش جهنم آزاد کنی، ای مهربان ترین مهربانان.

خداونـدا، از تـو درخواست می کنم که بنـدگان از بخشـش و کرم هیـچ کس هماننـد تو درخواست نکردنـد و به سوی تو می گرایم که هیـچ کس به هماننـد تو نگراییـد، تو جایگاه درخواست کننـدگان و منتهای خواهش خواهش کننـدگان هستی، از تو به بزرگ ترین و برترین و دست یافتنی ترین درخواست ها که برای بنـدگان شایسـته است از تو بخواهنـد ای خدا ای رحمت گستر و نیز به اسـمهای تو، اعم از اسم هایی که از آن آگاهم یا آگاه نیستم و به بهترین اسم ها و برترین اوصاف و به نعمت غیرقابل شـمارش تو و به گرامی ترین و محبوب ترین و والاترین و نزدیک ترین اسم از لحاظ واسطه و پرپاداش ترین و زود اجابت شونده ترین اسم هایت و اسم نهان و اندوخته و زنده و پاینده و بزرگ ترین و والاترین اسم تو که آن را دوسـت داری و بدان مهر می ورزی و از کسـی که تو را بدان بخواند، خشـنود می گردی و دعایش را مستجاب می کنی و درخواست کننـده از خود را نومید نگردانی، از تو درخواست می کنم و نیز به همه اسم های تو که در تورات و انجیل و زبور و فرقان و به تمـام اسـم هـایی که حاملاـن عرش و فرشـتگان آسـمان هـا و انـواع آفریـده هـایتماننـد انبیـا و صـدیقان و گواهـان و به حق گرایندگان به درگاهت که نزد تو مقرب هستند و به تو پناه می برند و به حق مجاوران خانه محترمت، از حاجیان و عمره به جا آورندگان و به پاکی سـتایندگان و مجاهدان در راهت و به حق تمام بنده هایی که در خشکی یا دریا و در بیابان یا کوه ها، به عبادت تو می پردازنـد، درخواست می کنم. همانند کسـی که نیازش سـخت و گناهانش بسـیار و جرمش بزرگ و کوشـش و عملش اندک است، تو را می خوانم. همانند کسـی که هیچ نگاه دارنده ای برای خویشـتن و هیچ نیرو بخشی برای ناتوانی اش و هیچ آمرزنده ای برای گناهانش جز تو نمی یابد، در حالی که به تو می گریزد و پناه می آورد و تو را می پرسـتد، بی آن که خود را بزرگ بپنـدارد و گردنکشـی کنـد و هراسـناک و گرفتـار و نادان است و به تو پناهنـده شـده است، تو را می خوانم. به سربلنـدی و بزرگی و شـکوه و چیرگی و سـلطنت و زیبـایی و بخشـش و کرم و به نعمت هـا و حسن و جمال و به قـدرت و بر آفریـده هـایت بـه هر چـه اراده کنی، درخـواست می کنـم، ای پروردگـار مـن، از روی بیم و آزمنـدی و هراس و گرایش و با افتـادگی و اظهـار دوسـتی و تضـرع و اصـرار و پافشـاری و فروتنی، تـو را می خوانم. معبودی جز تو وجود نـدارد، یگـانه ای و شریکی برای تو نیست. ای بسـیار پاکیزه ای بسـیار بی آلایش ای بسـیار پاک، ای خـدا ای خـدا ای خـدا، ای رحمت گستر ای رحمت گستر ای رحمت گستر، ای مهربـان ای مهربـان ای مهربان، ای پروردگار من ای پروردگار من ای پرودرگار من، به تو پنـاه می برم ای خـدای یگـانه و بی همتـا و بی نیـاز و تـک و بزرگ و متعالی. به همه دعاهایی که به درگاهت کردم و به همه اسم های تو که همه پایه ها و ارکان تو را پر کردنـد، خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا بیامرز و بر من رحم کن و روزی افزون و بزرگت را بر من بگستران و مـاه رمضـان و روزه داری و شب خیزی و اعمـال واجب و مسـتحب آن را از من بپذیر و مرا بیامرز و بر من رحم آور و از من بگذر و این ماه رمضان را آخرین ماه رمضانی که برای تو روزه داشـتم و تو را پرستیـدم قرار مـده و وداع مـن بـا آن را وداع رفتـن از دنیـا مگردان. خداونـدا، بهـترین عطایـای خـود از رحمـت و آمرزش و خشـنودی و هراس از تـو را کـه بـه پرسـتندگان خـود دادی، برای من واجب کن. و از کسـانی بگردان که در این مـاه از آتش جهنم آزاد نمودی و گناهـان گذشـته و آینـده شان را آمرزیـدی و برترین امیـد و آرزو را برای آنان واجب کردی، ای مهربان ترین مهربانان.

خداونـدا، بـازگشت به روزه داری و عبـادت در این ماه را روزی ام کن و از کسانی قرار ده که در این ماه از حاجیان محترمت نوشتی و مقرر داشتی، حاجیانی که حجشان نیک و گناهشان آمرزیـده و عملشان پذیرفته است. اجابت فرما اجابت فرما، ای پروردگار جهانیان. خداونـدا، گناهی برای من مگـذار مگر این که آمرزیده باشـی و نه خطایی جز آن که از بین برده باشـی و نه لغزشـی مگر این که نادیـده گرفته باشـی و نه وامی مگر آن که ادا نموده باشـی و نه نیازی مگر این که به بی نیازی مبدل نموده باشـی و نه اندوهی مگر این که گشوده باشی و نه فقری جز این که بر طرف نموده باشی و نه برهنگی مگر این که پوشیده باشی و نه بیماری‌ای مگر این که شفا داده باشی و نه دردی مگر این که برده باشی و نه حاجتی از حوائج دنیا و آخرت جز آن که بر بهترین آرزو و امیدی که از تو دارم، برآورده باشی، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا دل های ما را بعد از هدایت منحرف مگردان و بعد از سـربلندی خوارمان مگردان و بعد از بالا بردن پایین میاور و بعد از گرامی داشتن خوار و سبک مشمار و بعد از بی نیازی، نیازمندمان مکن و بعد از دادن، عطای خود را از ما باز مدار و ما را بعد از روزی بخشـی محروم مکن و هیـچ یـک از نعمت هایی را که بر ما ارزانی داشتی و نیکوکاری هایت بر ما را به واسـطه هیچ یک از گناهانی که از ما سـرزده و سرخواهد زد، تغییر مده؛ زیرا بزرگواری و گذشت و تفضل تو گنجایش آمرزش گناهان ما را دارد، پس ما را بیامرز و از ما درگـذر و به واسـطه گناهانمان کیفر مکن، ای مهربان ترین مهربانان، خداوندا، در این مجلس کرامتی به ما ارزانی دار که بعـد از آن دیگر مارا خوار نکنی و عزتی که بعد از آن دیگر ذلیل نگردانی و عافیتی که بعد از آن دیگر گرفتارمـان نکنی و بلنـدپایگی که بعـد از آن دیگر مـا را پـایین نیـاوری و شـر همه سـرکش هـای سـتیزه جو و همه افراد نزدیـک و دور و کوچـک و بزرگ و شـر همـه جنبنـدگانی را کـه اختیارشـان به دست تـو است، از مـا بگردان، به راسـتی که پروردگـارم بر راه راست اسـتوار است. خـدایا، هر شـک و تردیـد و انکار و نومیـدی و شادمانی و خوشـحالی مفرط و بیش از انـدازه و خود بزرگ بینی و نمایانـدن و شـنواندن اعمال خود به دیگران و ستیزه جویی و نفاق و کفر و ناپارسایی و نافرمانی و هر چیز را که دوست نداری هر کس دوست تو است آن را داشته باشد، از تو می خواهم که از دلم بزدایی و به جای آن ایمان به خود و خشـنودی به سرنوشت حتمی و وفا به پیمانت و هراس از خود و عدم تمایل به دنیا و گرایش به آن چه نزد تو است و اعتماد و آرامش به تو و توبه خالصانه بگذار. خدایا، اگر ما را به ماه رمضان آینده رساندی؛ و گر نه اجل ما را تا سال آینده به تـاخیر بینـداز تـا در فراوانی و عـافیت از جـانب خود، به آن برسانی، ای مهربان ترین مهربانان، درود فراوان و رحمت و برکات خداوند بر حضرت محمد و خاندان او.

وداعی دیگر با ماه رمضان: در حدیثی از امام صادق علیه السـلام که فرمودند: هر کس در آخرین شب ماه رمضان، با آن وداع نمایـد و بگویـد: «خداونـدا، این ماه رمضان را آخرین روزه ما در آن قرار مـده. به تو پناه می برم از این که سپیده دم این شـب بدمـد و مرا نیامرزیـده باشـی.» پیش از آن که صـبح بر او وارد شود، خداوند متعال او را می آمرزد و توفیق توبه و بازگشت به خود را به او روزی می کند.

دعای دیگر در وداع با ماه رمضان که آن را در کتاب های دعا یافتیم:

به نام خداوند رحمت گستر مهربان. سـتایش خدا را که دانشـمندان نمی توانند به دانش او برسند و نادانان نمی توانند او را که بردبار است به سـبکی و خواری بکشاننـد و آفریـدگان نمی تواننـد توصـیف او را نیکو ادا کننـد و آن چه در دل ها است بر او

پنهان نمی ماند. آفریده ها را نه از روی اصل و نمونه و بدون رنج و ماندگی و آموزش، آفرید و آسمان های استوار را بدون یار و یاور برافراشت و زمین را بدون نیاز به پایه ها بر هوا گستراند. بدون آموزش دانست و بدون نمونه آفرید. آگاهی او از آفریده هایش پیش از پدید آوردن آن ها، همانند آگاهی او به آن ها بعد از پدیدآوردن آن ها است. آفریده ها را به جهت شدت بخشیدن به تسلط خود و یا از بیم نابودی و کاستی، نیافرید و از آفریده هایش علیه مخالفی که با او ستیزه کند و یا همانندی که با او مشورت نماید، یاری نجست. سلطه او مرزی ندارد و سلطنتش پایان نمی پذیرد، بلکه به نور مقدس و پاک خود، پاکیزه است. نزدیک است و لذا برتر است، و بلندپایه است لذا نزدیک است. پس ستایش از آن اوست، ستایشی که از آسمانش به آن چه در برتری نهایتی برای آن نیست، منتهی گردد. کارهایش نیک و شکوهش بزرگ و برهانش آشکار است. پس ستایش او را به اندازه سنگینی کوه ها و به شماره آب و خاک و آن چه دیده می شود و یا نمی شود. ستایش خدا را که وجود داشت آن گاه که نه زمینی گسترده بود و نه آسمانی بنیاد شده بود و نه کوه ها استوار بودند و نه آفتاب و ماه در حرکت بودند و نه شب تاریک می کرد و نه روز روشن می کرد و او به ستایش خود از ستایش دیگران اکتفا کرد. ستایش خدا را که به تنهایی خود را ستایش نمود و به آن فرا خواند. پس او سرپرست و پدید آورنده و آفریننده و بخشنده ستایش است. فرمان راند و چیره گردید، و حکم کرد و دادگری نمود، و پرتو افکند و روشن کرد. او پناهگاه و جایگاه استقرار ستایش است و آغاز ستایش از او و منتهای آن به او است. ستایش را برای خود خالص گردانید و از ستایش کنندگان خشنود گردید. از این رو، او یگانه بدون انتساب و جاودانه بدون مدت، و یگانه در نیرومندی و تک در قدرت است و پیوسته سلطنت او بزرگ و بخشش او قدیمی و گفتارش مهربان و اسمایش آشکار است و بعد از آفرینش، از بندگانش به همین خشنود است که بگویند: {ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است.}

ستایش خدا همانند همه آفریده ها و به وزن آن ها و چندین برابر غیرقابل شمارش بر تمام نعمت هایش و در برابر این که ما را هدایت نمود و عطا کرد و به بخشش خود ما را بر روزه داری در این ماه نیرومند گردانید و شب خیزی پاسی از شب های این ماه را به ما ارزانی داشت و آن چه را که با اعمال خود شایسته و مستحق آن نیستیم، عطا کرد. پس ستایش از آن اوست، خداوندا پروردگارا، تو در این ماه بر ما منت نهادی که لذت های خود را ترک گوییم و از خواهش های نفس خود بپرهیزیم و این منت تو بر ما است، نه منت ما بر تو. پروردگارا، بزرگ ترین کارها از میان دو کار، لاغری جسم و خستگی تن ما نیست، بلکه بزرگ ترین کارها و سخت ترین مصیبت ها بر ما، این است که با محرومیت از این ماه بیرون آییم. در حالی که طمع ما نومید گردد و گمان ما به واقعیت نپیوندد. پس ای خدا، ما برای تو روزه داشتیم و وعده ات را تصدیق نمودیم و از فرمانت پیروی کردیم و به سوی تو گراییدیم، بهره ما را محرومیت و پاداشمان را نومیدی قرار مده، زیرا اگر ما را محروم کنی، ما به خاطر کار زشت و خطاهای بسیار خود مستحق این هستیم، ولی اگر ای پروردگار ما، از ما درگذری و خواسته هایمان را برآوری ای مولای ما، تو شایسته این هستی؛ زیرا چه بسیار از گناهان ما که با گذشت خود استقبال نمودی و هنگامی که مستحق کیفرت بودیم، ما را دریافتی و هنگام ارتکاب گناهان با گذشت و پوشش پاداش دادی. تو ما را ناتوان و سست و دارای گناهان فراوان و بازگشت به گناهان شناختی و ما تو را به گذشت و عفو شناختیم. پروردگارا، پس گذشت خود را بر ما ارزانی دار، ای بزرگوار؛ که مصیبت ما بزرگ و افسوس ما بر جدایی از این ماه بسیار است، ماهی که آرزوی ما در آن بزرگ بود و بر ما پنهان ماند که با چه حالی از آن جدا شدیم، و با کدامین توشه از آن بیرون آمدیم؛ آیا با محرومیت به واسطه کردار زشت خود، یا با عطای فراوانت به واسطه بخشش تو، ای مولی و سرور ما؟ پس درود بر ماه روزه که امید بزرگ

به او بسته بودیم.

اگر مصیبت خود به واسطه جدایی این ماه صیام، که در کوشش خود در آن کم گذاشتیم را می فهمیدیم، سخت اندوهگین می شدیم و بر عدم کوشیدن در آن، بسیار حسرت می خوردیم. خداوندا، پس پاداش ما را از این ماه رمضان، آمرزش و رحمت خود قرار ده. پروردگارا، اگر در این ماه بر ما را رحم کردی، همین گمان و آرزوی ما به تو است و همین خواسته را از تو داریم، پس بر خشنودی خود از ما بیفزا، و اگر به واسطه گناهانمان از این ها محروم داشتی، ای پروردگار من، از هم اکنون گروه ما را متفرق مکن تا این که به آزادی ما از آتش جهنم گواهی دهی و بیشتر از آن چه آرزو کردیم، به ما عطا کن و بیش از خواسته ما به ما بیفزا و این ماه را ایمنی ما از عذابت و مصونیت از گناه تا زمانی که پاینده داشتی، قرار ده و اگر به ماه رمضان دیگر رساندی، بدون بازگشت حتی به یک مورد از امور ناخوشایند و مخالفت با یک مورد از آن چه دوست داری، ما را به درک ماه رمضان آینده برسان، سپس آن را برای ما مبارک گردان و ما را از نیکبخت ترین اهل آن قرار ده. و اگر پیش از آن، عمرمان به پایان رسید، بهشت را جایگاه بازگشت و انتقال ما قرار ده و این ماه رمضان را سبب ایمنی از بیم هایی که بر ما وارد می شود بگردان و بیرون آمدن ما را برای نماز عید و گردآمدن در آن جا را، بیرون آمدن از همه گناهان و ورود به رحمت های فراوان خود قرار ده و ما را از آبرومندترین روی آورندگان و نزدیک ترین نزدیکی جویندگان و کامیاب ترین کسانی که از تو درخواست نمودند و عطا کردی و به درگاهت دعا کردند و دعایشان را مستجاب نمودی، بگردان و از نمازگاه مان برگردان، در حالی که گناهان گذشته ما را آمرزیدی و در مقداری که از عمرمان باقی مانده است، از گناه نگاه داشتی و خواسته هایمان را برآوردی و همه خیرهای دنیا و آخرت را به ما عطای کردی. آن گاه هرگز ما را به سوی گناه و معصیت باز مگردان و هیچ گاه روزی‌ای را که ناخوشایند تو است، روزی ما مکن و در حلال برای ما فراخی و گستردگی قرار ده.

خداوندا، به پیامبر اجابت کننده و گرامی خود که به واسطه خیرخواهی بی آلایش و شدت مهرورزی نسبت به امت خود و رساندن پیام های تو و شکیبایی برای ذات تو و مهربانی بر بندگان مومن تو، محبت او در دل امت و پیروان او که خالصانه او را دوست می دارند، جا کرده است پاداش ده. خدایا، برترین پاداشی را که به پیامبری در رابطه با امتش دادی، به او عطا کن و تو و فرشتگانت به شماره سخنان کاملت بر او درود فرستید و به بالاترین درجه ها و والاترین طبقات بهشت، آن جا که پیشینیان و نسل های متاخر بر او رشک می برند، بالا بر و چهره های ما را به واسطه نگریستن به او در بهشت هایت بر افروخته گردان و چشم هایمان را روشن کن و از حوض او چنان سیرابمان کن که بعد از آن دیگر هیچ تشنگی و بدبختی وجود نداشته باشد و به روح او از ما درود و سلام برسان، در حالی که به تبلیغ و خیرخواهی او گواهی می دهیم.

خدایا، و نیز بر تمام پیامبران و فرستادگانت درود فرست و به روح آنان از ما سلام و گواهی ما را مبنی بر خیرخواهی و تبلیغ آنان، به آنان برسان و نیز بر همه فرشتگانت درود فرست و به پیامبر ما برترین پاداش را عطا کن. خدایا، ما و همه مردان و زنان مومن، از زنده و مرده را که ما را به دنیا آوردند، بیامرز و آسودگی و رحمت و روشنایی و آمرزش خود را بر گذشتگان مومن ما وارد کن. خدایا، لشکریان مسلمان را یاری کن و اسیران مسلمان را رهایی بخش و پاداش آنان را بهشت های پرنعمت قرار ده. خدایا، دوری را برای حاجیان خانه محترم و عبادت کنندگان در آن، از بین ببر و اندوه آنان را آسان کن و در حالی که از کار های نیک مغتنم می شوند و گناهانشان آمرزیده می شود، بازگردان و برای هر کس از امت محمد صلی

الله علیه و آله که حج را واجب نمودی، این ها را آسان کن و واجب آنان را ادا کن و بپذیر، اجابت فرما ای پروردگار جهانیان. خداوندا، و نیز اندوه اندوهگینان امت احمد را بگشا و نیز اندوه هر کس از آنان که دچار غم یا اندوه یا گرفتاری یا بیماری است را برطرف کن و پاداش بزرگ به آنان عطا کن. خدایا، و نیز همان گونه که از تو درخواست نمودم، این دعاها را در حق من و همه مردان و زنان مومن به اجابت رسان و آنان را در دعاهای شایسته ما و ما را در دعاهای شایسته آنان شریک گردان. خداوندا، ما را سبب برکت برای همدیگر قرار ده. خدایا، هر چه از امور خیر از تو درخواست نمودیم یا ننمودیم، به ما عطا کن و هر چه از بدی ها به تو پناه بردیم یا نبردیم، به رحمت خود در پناه خود در آور و نیکی دنیا و آخرت را به ما عطا کن و از عذاب آتش جهنم نگاه دار. خدایا، خیر دنیا و آخرت را برای ما گردآور و از شر آن دو در پناه خود در آور، ای مهربان ترین مهربانان.

دعای دیگر در وداع با ماه رمضان که در نسخه ای کهن به خط الرضی الموسوی یافتیم:

خداوندا، به محبوب ترین دعاهایی که به درگاهت شد و مورد پسندترین چیزهایی که به واسطه آن ها از محمد و اهل بیت او سلام بر او و آنان، خشنود گردیدی، از تو خواهانم که بر او و آنان درود فرستی و آخرین وداع من با این ماه را وداع رفتن از دنیا و آخرین عبادتت قرار مده و به درک شب قدر موفق گردان و آن را برای ما بهتر از هزار ماه قرار ده. همراه با دو چندان کردن پاداش و اجابت دعا و آمرزش گناهان با خشنودی پروردگار .

دعای وداع دیگر در پی دعای گذشته: خدایا، از تو خواهانم ای پدیدآورنده پدیدآمده ها و ای تصویرگر آفریده ها و ای آفریننده آسمان و ای معبود باقی ماندگان و درگذشتگان و ای کسی که آسمان را برافراشتی و زمین را گستراندی و به این که ارواح از دنیا رفتگان را به قدرت و تسلط خود بر بندگان و کنیزان خوارت بر می انگیزانی و به این که همه مردگان را بر می انگیزی و زندگان را می میرانی و مردگان را زنده می کنی تو پروردگار شعری و منات، آن سومین بت هستی، خواستارم بر حضرت محمد و اهل بیت او درود فرستی، درودی که مورد پسند تو باشد و به مقام حضرت محمد و منزلت اهل بیت او، در این ماه مبارک، خردورزی و تقوا و شکیبایی در برابر بلا- و یاری کردن علیه آن چه که برای ما مقرر داشتی، روزی مان کنی و ما را از اهل عافیت و گرفتار نشدگان قرار ده و یقین تقواپیشگان و اعمال خردمندان را به ما ارزانی دار؛ زیرا تو ای معبود من، از درماندگی من هنگام بلا- آگاهی، پس در این ماه که برکت آن را بزرگ قرار دادی، دعایم را مستجاب کن و ای معبود من، مرا در دین و دنیا و آخرت با کسانی که به دوستی می گیرم، قرار ده و به کسانی از انکار کنندگان از اهل دنیا که در گذشتند ملحق مکن و در هر عافیت و بلا و گرفتاری و فراخی، با حضرت محمد و اهل بیت او که درود بر او و آنان، قرار ده و در آن روز که مردم در اول روز محشور می گردند، با آنان محشور کن و به مقام حضرت محمد و منزلت اهل بیت او، عذاب آخرت و رسوایی و ناداری و نیازمندی و گرفتاری دنیا را از من برگردان، ای مولای ما، ای ولی نعمت ما، اجابت فرما اجابت فرما ای پروردگار من. سپس بر حضرت محمد و اهل بیت او سلام بر او و آنان، صلوات بفرست و حوایج خود را بخواه، ان شاء الله برآورده می شود.

دعای وداع دیگر که آن را در کتاب های دعا یافتیم: ستایش خدا را در برابر نعمت های آشکار و عطاهای نیکو و زیبای او و برای این که ما را بر کرامت و تفضل خود ویژه گردانید و در برابر نعمت هایی که به ما عطا کرد و برای سپری شدن این ماه

مبارک، در حالی که روزه داری و شب خیزی که در آن بر ما واجب نمود، از طرف ما ادا کرد. از تو خواهانم بر حضرت محمد و خاندان پاک و پاکیزه او که پلیدی را از آنان زدودی و به نحو شایسته پاکیزه گردانیدی، درود فرستی و این ماه را از ما بپذیری و پاداش مخصوص آن را به ما ارزانی داری و روزی کنی و ثوابی را که در آن آرزومند و امیدواریم، به ما عطا کنی و اعمال ما را پاکیزه گردانی و نیکوکاری ما را بپذیری؛ زیرا تو سرپرست همه نعمت ها هستی و گرایش همه به بخشش و کرم توست، اجابت فرما ای پروردگار جهانیان.

**[ترجمه]

فصل

و اعلم أنک تدعی فی بعض هذه الوداعات أن شهر رمضان أحزنک فراقه و فقده و أوجعک لما فاتک من فضله و رفده فیراد منک تصدیق هذه الدعوی بأن یکون علی وجهک أثر الحزن و البلوی و لا تختم آخر یوم منه بالکذب فی

ص: ۱۸۵

المقال و الخلل فى الفعال و من وظائف الشيعه الإماميه بل من وظائف الأمه المحمديه أن يستوحشوا فى هذه الأوقات و يتأسفوا عند أمثال هذه المقامات على ما فاتهم من أيام المهدى الذى بشرهم و وعدهم به جده محمد عليهما أفضل الصلوات على قدومه ما لو كان حاضرا ظفروا به من السعادات ليراهم الله جل جلاله على قدم الصفا و الوفاء لملوكهم الذين كانوا سبب سعادتهم فى الدنيا و يوم الوعيد و ليقولوا ما معناه:

أردد طرفى فى الديار فلا أرى***وجوه أحبائى الذين أريد

فالمصيبه بفقده على أهل الأديان أعظم من المصيبه بفقد شهر رمضان فلو كانوا قد فقدوا والدا شفيقا أو أخا معاضدا شقيقا أو ولدا بارا رفيقا أ ما كانوا يستوحشون لفقده و يتوجعون لبعده و أين الانتفاع بهؤلاء من الانتفاع بالمهدى خليفه خاتم الأنبياء و إمام عيسى ابن مريم فى الصلاه و الولاء و مزيل أنواع البلاء و مصلح أمور جميع من تحت السماء ذكر ما يحسن أن يكون أواخر ملاطفته لمالك نعمته و استدعاء رحمته و هو مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى الشَّيْخِ أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی التَّلَّعُكْبَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليهما السلام إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ لَا يَضْرِبُ عَبْداً لَهُ وَ لَا أَمَةً وَ كَانَ إِذَا أَذْنَبَ الْعَبْدُ وَ الْأَمَةُ يَكْتُبُ عِنْدَهُ أَذْنَبَ فُلَانٌ أَذْنَبَتْ فُلَانَهُ يَوْمَ كَذَا وَ كَذَا وَ لَمْ يُعَاقِبْهُ فَيَجْتَمِعُ عَلَيْهِمُ الْأَدَبُ حَتَّى إِذَا كَانَ آخِرُ لَيْلَهٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ دَعَاهُمْ وَ جَمَعَهُمْ حَوْلَهُ ثُمَّ أَظْهَرَ الْكِتَابَ ثُمَّ قَالَ يَا فُلَانُ فَعَلْتَ كَذَا وَ كَذَا وَ لَمْ أُؤَدِّبْكَ أَ تَذْكُرُ ذَلِكَ فَيَقُولُ بَلَى يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَأْتِيَ عَلَى آخِرِهِمْ وَ يُقَرِّرُهُمْ جَمِيعاً ثُمَّ يَقُومُ وَسْطَهُمْ وَ يَقُولُ لَهُمْ ارْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ وَ قُولُوا يَا عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ إِنَّ رَبَّكَ قَدْ أَحْصَى عَلَيْكَ كُلَّ مَا عَمِلْتَ كَمَا أَحْصَيْتَ عَلَيْنَا كُلَّ مَا عَمِلْنَا وَ لَدَيْهِ كِتَابٌ يَنْطِقُ عَلَيْكَ بِالْحَقِّ- لا يُغادِرُ صَغِيرَهً وَ لا كَبِيرَهً مِمَّا أَتَيْتَ إِلَّا أَحْصاها وَ تَجِدُ كُلَّ مَا عَمِلْتَ لَدَيْهِ حَاضِراً كَمَا وَجَدْنَا كُلَّ مَا عَمِلْنَا لَدَيْكَ حَاضِراً فَاعْفُ وَ اصْفَحْ كَمَا تَرْجُو مِنَ الْمَلِيكِ

الْعَفْوَ وَ كَمَا تُحِبُّ أَنْ يَعْفُوَ عَنْكَ فَاعْفُ عَنَّا تَجِدْهُ عَفُوّاً وَ بِكَ رَحِيماً وَ لَكَ غَفُوراً- وَ لا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَداً كَمَا لَدَيْكَ كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ عَلَيْنَا لا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَ لا كَبِيرَةً مِمَّا أَتَيْنَاهَا إِلَّا أَحْصاها فَاذْكُرْ يَا عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ ذُلَّ مَقَامِكَ بَيْنَ يَدَيْ رَبِّكَ الْحَكَمِ الْعَدْلِ الَّذِي لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ وَ يَأْتِي بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ كَفى بِاللَّهِ حَسِيباً وَ شَهِيداً فَاعْفُ وَ اصْفَحْ يَعْفُ عَنْكَ الْمَلِيكُ وَ يَصْفَحْ فَإِنَّهُ يَقُولُ وَ لْيَعْفُوا وَ لْيَصْفَحُوا أَ لا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَ هُوَ يُنَادِي بِذَلِكَ عَلَى نَفْسِهِ وَ يُلَقِّنُهُمْ وَ هُمْ يُنَادُونَ مَعَهُ وَ هُوَ وَاقِفٌ بَيْنَهُمْ يَبْكِي وَ يَنُوحُ وَ يَقُولُ رَبِّ إِنَّكَ أَمَرْتَنَا أَنْ نَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنَا فَقَدْ ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا فَنَحْنُ قَدْ عَفَوْنَا عَمَّنْ ظَلَمَنَا كَمَا أَمَرْتَ فَاعْفُ عَنَّا فَإِنَّكَ أَوْلَى بِذَلِكَ مِنَّا وَ مِنَ الْمَأْمُورِينَ وَ أَمَرْتَنَا أَنْ لَا نَرُدَّ سَائِلًا عَنْ أَبْوَابِنَا وَ قَدْ أَتَيْنَاكَ سُؤَّالًا وَ مَسَاكِينَ وَ قَدْ أَنَخْنَا بِفِنَائِكَ وَ بِبَابِكَ نَطْلُبُ نَائِلَكَ وَ مَعْرُوفَكَ وَ عَطَاءَكَ فَامْنُنْ بِذَلِكَ عَلَيْنَا وَ لَا تُخَيِّبْنَا فَإِنَّكَ أَوْلَى بِذَلِكَ مِنَّا وَ مِنَ الْمَأْمُورِينَ إِلَهِي كَرُمْتَ فَأَكْرِمْنِي إِذْ كُنْتُ مِنْ سُؤَّالِكَ وَ جُدْتَ بِالْمَعْرُوفِ فَاخْلِطْنِي بِأَهْلِ نَوَالِكَ يَا كَرِيمُ ثُمَّ يُقْبِلُ عَلَيْهِمْ وَ يَقُولُ قَدْ عَفَوْتُ عَنْكُمْ فَهَلْ عَفَوْتُمْ عَنِّي وَ مِمَّا كَانَ مِنِّي إِلَيْكُمْ مِنْ سُوءِ مَلَكَةٍ فَإِنِّي مَلِيكُ سَوْءٍ لَئِيمٌ ظَالِمٌ مَمْلُوكٌ لِمَلِيكٍ كَرِيمٍ جَوَادٍ عَادِلٍ مُحْسِنٍ مُتَفَضِّلٍ فَيَقُولُونَ قَدْ عَفَوْنَا عَنْكَ يَا سَيِّدَنَا وَ مَا أَسَأْتَ فَيَقُولُ لَهُمْ قُولُوا اللَّهُمَّ اعْفُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ كَمَا عَفَا عَنَّا فَأَعْتِقْهُ مِنَ النَّارِ كَمَا أَعْتَقَ رِقَابَنَا مِنَ الرِّقِّ فَيَقُولُونَ ذَلِكَ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ اذْهَبُوا فَقَدْ عَفَوْتُ عَنْكُمْ وَ أَعْتَقْتُ رِقَابَكُمْ رَجَاءً لِلْعَفْوِ عَنِّي وَ عِتْقِ رَقَبَتِي فَيُعْتِقُهُمْ.

فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْفِطْرِ أَجَازَهُمْ بِجَوَائِزَ تَصُونُهُمْ وَ تُغْنِيهِمْ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ مَا مِنْ سَنَةٍ إِلَّا وَ كَانَ يُعْتِقُ فِيهَا فِي آخِرِ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ مَا بَيْنَ الْعِشْرِينَ رَأْساً إِلَى أَقَلَّ أَوْ أَكْثَرَ وَ كَانَ يَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ سَبْعِينَ أَلْفَ أَلْفِ عَتِيقٍ مِنَ النَّارِ كُلًّا قَدِ اسْتَوْجَبَ النَّارَ فَإِذَا كَانَ آخِرُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ أَعْتَقَ فِيهَا مِثْلَ مَا أَعْتَقَ فِي جَمِيعِهِ وَ إِنِّي لَأُحِبُّ أَنْ يَرَانِيَ اللَّهُ

وَ قَدْ أَعْتَقْتُ رِقَاباً فِی مِلْکِی فِی دَارِ الدُّنْیَا رَجَاءَ أَنْ یُعْتِقَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ مَا اسْتَخْدَمَ خَادِماً فَوْقَ حَوْلٍ کَانَ إِذَا مَلَکَ عَبْداً فِی أَوَّلِ السَّنَهِ أَوْ فِی وَسَطِ السَّنَهِ إِذَا کَانَ لَیْلَهُ الْفِطْرِ أَعْتَقَ وَ اسْتَبْدَلَ سِوَاهُمْ فِی الْحَوْلِ الثَّانِی ثُمَّ أَعْتَقَ کَذَلِکَ کَانَ یَفْعَلُ حَتَّی لَحِقَ بِاللَّهِ تَعَالَی وَ لَقَدْ کَانَ یَشْتَرِی السُّودَانَ وَ مَا بِهِ إِلَیْهِمْ مِنْ حَاجَهٍ یَأْتِی بِهِمْ عَرَفَاتٍ فَیَسُدُّ بِهِمْ تِلْکَ الْفُرَجَ وَ الْخِلَالَ فَإِذَا أَفَاضَ أَمَرَ بِعِتْقِ رِقَابِهِمْ وَ جَوَائِزَ لَهُمْ مِنَ الْمَالِ.

**[ترجمه]بدان که در برخی از دعاهای وداع گذشته، چنین ادعا می کنی که من از جدایی و رفتن ماه رمضان اندوهناک شدم و تفضل و عطایای از دسته رفته آن، مرا به درد آورد، پس باید برای تصدیق دعا، نشانه های آن به صورت اندوه و گرفتاری از چهره ات نمایان گردد. بنابراین، مواظب باش که آخرین روز ماه رمضان را با سخن دروغ در گفتار و نارسایی و کاستی در کردار، به پایان نبری. یکی از وظایف شیعه امامیه، بلکه از وظایف امت محمدی صلی الله علیه و آله این است که در این اوقات، احساس تنهایی نماید و در چنین مواقعی بر روزگار دولت حضرت مهدی که جدش حضرت محمد، بهترین درودها بر آن دو، مژده و نوید قدوم او را داد، غصه بخورند که از دستشان رفت؛ امامی که اگر ظهور می کرد، به واسطه او به نیکبختی ها دست می یافتند. تا خداوند جلّ جلاله آنان را نسبت به ملوکشان که وسیله سعادت آنان در دنیا و روز تحقق وعده عذاب الهی هستند، صمیمی و باوفا ببیند و مضمون این شعر را با خود بگویند که: «هر چه در این سرزمین چشم خود را به این طرف و آن طرف می گردانم. چهره های دوستان خود را که جویای آن ها هستم، نمی بینم.»

زیرا مصیبت عدم ظهور او بر دین داران، از مصیبت از دست رفتن ماه رمضان بزرگ تر است. آیا اگر انسان پدر مهربان یا برادری را که پشتیبان صمیمی او است یا فرزندی را که نیکوکار و همدم او است، از دست بدهد، از فقدان او احساس تنهایی نمی کند و برای دوری او دردمند نمی شود؟ در حالی که بهره بردن از این ها کجا و بهره مندی از حضرت مهدی جانشین خاتم انبیا و عیسی فرزند مریم در ولایت و نماز و از بین برنده گرفتاری ها و به سامان آورنده امور در همه موجودات زیر آسمان، کجا.

شایسته است جزو آخرین ملاطفت ها و درخواست رحمت ها از خداوندی که مالک نعمت انسان است، این باشد که در روایت امام صادق علیه السلام آمده است: وقتی ماه رمضان فرا می رسید، حضرت علی بن حسین علیهما السلام هرگز غلامان و کنیزهای خود را تأدیب نمی کرد. هر گاه غلام یا کنیزی تخلف می کرد، آن را با نام و تاریخ یادداشت می کرد و او را تنبیه نمی کرد و تا اینکه جمع می شد، و وقتی شب آخر ماه رمضان فرا می رسید، همه را فرا می خواند و گرد خود جمع می کرد و نوشته ای را که یادداشت نموده بود در می آورد و به آن ها نشان می داد و هر کدام را به نام صدا می کرد و او می گفت: بله، ای پسر رسول خدا. تا این که یادداشت به آخر می رسید و بدین سان از همه اقرار می گرفت، سپس در میان آن ها به پا می خواست و می فرمود: با صدای بلند بگویید: ای علی بن حسین، همان گونه که تو تمام اعمال ما را به شماره درآوردی، پروردگار تو نیز تمام اعمال تو را به شماره درآورده است و نزد او نوشته ای است که علیه تو به حق می گوید و هیچ یک از اعمال تو، اعم از کوچک و بزرگ را فرو نمی گذارد و همه را به شماره در می آورد و همان گونه که ما اعمال خود را نزد تو حاضر یافتیم، تو نیز تمام اعمالت را نزد او حاضر خواهی یافت، پس همان طور که امید داری فرمانروای مطلق تو را عفو کند، ما را عفو کن و از ما درگذر و همان گونه که دوست داری پادشاه مطلق تو را عفو کند، ما را عفو کن که او را بسیار بخشاینده و مهربان و آمرزنده خواهی دید و پروردگار تو به هیچ کس ستم نمی کند. همان گونه که نزد تو نوشته ای است

که علیه ما به حق سخن می گوید و هیچ یک از اعمال ما، از کوچک و بزرگ را رها نکرد و همه را به شماره در آورد. ای علی بن حسین، ایستادن خود به حالت خاکساری در پیشگاه پروردگارت را به یادآور، دادگری که به اندازه یک دانه خردل به هیچ کس ستم نمی کند و آن را به همان صورت در روز قیامت حاضر می سازد و خداوند بر حسابرسی و گواهی دادن کافی است. پس ما را عفو کن و از ما در گذر، تا آن فرمانروا، تو را عفو نماید و چشم پوشی کند، زیرا او می فرماید: {و باید عفو و چشم پوشی کنند. آیا دوست ندارید که خداوند شما را بیامرزد.} امام سجاد علیه السلام این سخنان را خطاب به خود می گفت و به غلامان و کنیزان خود تلقین می کرد تا آن ها نیز او را با این سخنان مورد خطاب قرار دهند و در این مدت در میان آن ها ایستاده بود و ناله می کرد و به درگاه خدا عرض می کرد: پروردگارا، به ما دستور دادی که از کسانی که به ما ستم کردند بگذریم. ما به خود ستم کردیم و همان گونه که دستور دادی، از کسانی که به ما ستم کردند، گذشتیم، پس تو نیز از ما گذشت کن، زیرا تو سزاوارتر از ما و از تمام دستور داده شدگان به عفو و گذشت هستی و نیز به ما دستور دادی که هیچ درخواست کننده ای را از در نرانیم و اینک ما با حال گدایی و بیچارگی به درگاهت آمدیم و بر آستانه و درگاه تو رحل اقامت افکندیم و بخشش و نیکی و عطایای تو را خواهانیم، پس بر ما منت نه و ما را نومید مکن، که تو از ما و تمام دستور داده شدگان سزاوارتری. معبودا، کرم نمودی، پس کرامت را شامل حال من نیز بکن، زیرا من از گدایان درگاه توام؛ و نیکی خود را ارزانی داشتی، پس مرا نیز با کسانی که به آن ها بخشش نمودی جمع کن، ای کریم. سپس رو به غلامان خود می کردند و می فرمودند: از شما گذشتم. آیا شما نیز از من و بدرفتاری من با خود گذشتید، زیرا من مالک بد، پست، ستمگر، و مملوک پادشاه کریم، بخشنده، دادگر، نیکوکار و تفضل کننده هستم و آنان پاسخ می دادند: ای آقای ما، ما در گذشتیم، اگر چه شما هیچ بدی به ما نکردید. آن گاه خطاب به آنان می فرمودند: بگویید: خدایا از علی بن حسین گذشت کن، همان طور که او از ما گذشت و او را از آتش جهنم آزاد کن، همان گونه که او ما را آزاد کرد و آن ها این سخنان را می گفتند، آن گاه آن حضرت به درگاه الهی عرض می کرد: خدایا، استجابت کن، ای پروردگار جهانیان، سپس به آنان می فرمودند: به هر جا خواستید بروید، من از شما گذشتم و شما را آزاد کردم، به امید این که خدا از من بگذرد و آزادم کند و بدین سان همه را آزاد می نمود.

و در روز فطر به آنان جایزه می داد و آنان را از این که به سوی مردم دست دراز کنند، بی نیاز می کرد و پیوسته در هر سال در آخرین شب ماه رمضان، بیست تن و یا اندکی کمتر یا بیشتر را آزاد می کردند و می فرمودند: خداوند متعال در هر یک از شب های ماه رمضان هنگام افطار، هفتاد هزار هزار نفر را که مستوجب آتش هستند، از آتش جهنم آزاد می کند و در آخرین شب ماه رمضان، به تعداد تمام افرادی که در کل ماه آزاد نمود، از آتش جهنم آزاد می کند. از این رو، دوست دارم خداوند ببیند که من نیز بردگانی را که در دنیا مملوکم بودند، آزاد کردم، به امید این که خدا مرا از آتش جهنم آزاد کند .

و بدین ترتیب هیچ خادمی را بیش از یک سال نگاه نمی داشت و از هیچ خادمی بیش از یک سال کار نمی کشید و وقتی برده ای را در اول یا وسط سال می خرید، شب عید فطر آزاد می کرد و در سال دوم افراد دیگری را جانشین آن ها می کرد و بدین ترتیب آن ها را نیز در شب عید فطر سال آینده آزاد می کرد و پیوسته چنین عمل کرد تا این که به خداوند متعال پیوست. بردگان سیاه را می خرید در حالی که هیچ نیازی به آن ها نداشت و آنان را به عرفات می برد و فقط شکاف ها را با آن ها پر می کرد و وقتی از عرفات باز می گشت، دستور آزادی آنان را می داد و جایزه هایی از اموال خود به آنان می

بخشید.

**[ترجمه]

أقول

و من وظائف هذه الليله أن يختم عملها على الوجه الذى قدمناه فى أول ليله منه فإياك أن تهون به أو تعرض عنه.

**[ترجمه]یکی از وظایف این شب آن است که اعمال آن به همان صورت که در شب اول ماه رمضان گفتیم، به پایان برده شود. و نباید آن دستور را سبک شماری یا از آن روی بگردانی .

**[ترجمه]

باب ۹ ما يتعلق بسوانح شهور السنه العربيه و ما شاكلها

الأخبار

أقول

قد مر كثير مما يرتبط بهذا الباب فى مطاوى أكثر مجلدات كتابنا هذا و لنذكر هنا أيضا شطرا من ذلك إن شاء الله تعالى و إنما عقدنا هذا الباب لكثره فوائده و منافعه و لحاجه الناس إلى الوقوف على أيام السرور و الحزن كى يعملوا فى كل منهما بمقتضاه و لذلك قد صنف أصحابنا رضى الله عنهم فى خصوص هذا المطلب كتبا و رسائل.

**[ترجمه]بسیاری از مطالب این باب را در لابلای بیشتر جلدهای این کتاب آوردیم، با این وجود، باید برخی از مطالب را ذکر کنیم، این باب را به سبب فوائد و منفعت‌های زیاد آن و همچنین نیاز مردم به آگاهی از اعمالی متناسب با روزهای شادی و اندوه گردآوردیم تا به مقتضای شادی و اندوه، این اعمال را انجام دهند، و از این رو است که بسیاری از علما - رضی الله عنهم - در این زمینه، کتاب‌های فراوانی نگاشته‌اند.

**[ترجمه]

«۱»

فمنها ما وجدت بخط الشيخ محمد بن على الجبعى ره نقلا من خط الشيخ قدس الله روحه قال كتبته من ظهر كتاب بمشهد الكاظم عليه السلام بخزانته الشريفه-: يوم سبعه عشر من شوال ردت الشمس و يوم الرابع عشر من ذى الحجه إملاك الزهراء عليها السلام و يوم السابع منه يوم الزينه و التاسع منه ولد فيه عيسى عليه السلام و ذكر أن المعراج كان فيه و فيه سد أبواب القوم و فتح باب أمير المؤمنين عليه السلام الثانى عشر منه آخى رسول الله صلى الله عليه و آله عليا و سن للإشهاد ثامن

عشره يوم الغدير و صيامه يعدل عمر الدنيا و فيه قتل عثمان و كان يوم الإثنين و يوم أحد و عشرين منه أنزلت توبه آدم و هو يوم المباهله و روى أنه يوم البساط و يوم أربعه و عشرين منه نام على عليه السلام على الفراش و روى أنه يوم المباهله و روى يوم البساط يوم سبعه و عشرون منه و يستحب صوم يوم تسعه و عشرين من ذى الحجه آخر يوم من السنه فصمه يشهد لك وَ رُوِيَ: أَنَّ أَوَّلَ الْمُحَرَّمِ أُدْخِلَ إِدْرِيسُ الْجَنَّهَ وَ عَاشِرَهُ وُلِدَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ.

و يحيى بن زكريا و مريم ابنه عمران- التاسع من شهر ربيع الأول قيل ورد فيه صلاه و دعاء من أنفق فيه شيئا غفر له و يستحب فيه إطعام الإخوان و تطييبهم و التوسعه فى النفقه و لبس الجديد و الشكر و العباده و هو يوم نفى الهموم و روى أنه ليس فيه صوم- رابع عشر شهر ربيع الأول مات يزيد و يقال افتقد سنه أربع و ستين بعد قتل الحسين صلوات الله و سلامه عليه بثلاث سنين و شهور و أربع ليال التى يستحب فيها كل سنه الصلاه و الدعاء أربع ليال- ليله الفطر و ليله الأضحى و ليله النصف من شعبان و أول ليله رجب و من غيره هذه الروايه ليله رابع و عشرين من ذى الحجه ليله الفراش يستحب السهر فيها و الصلاه و الدعاء و فى غير هذه الروايه أيضا استحباب إحيائها و الصلاه و يسأل الله المعونه.

**[ترجمه]از جمله آن مطلبی است که به خط محمد بن علی الجبعی - ره - به نقل از خط شیخ - قدس الله روحه - یافتم که گفته بود: آن را از روی کتابی در خزانه شریف مرقد امام کاظم علیه السلام نوشتم:

روز هفدهم شوال، روزی است که واقعه ردّ الشمس اتفاق افتاد. روز چهاردهم ذی الحجه، روز بخشیدن فدک به حضرت زهرا علیها السلام و روز هفتم ذی الحجّه، روز زینت، و در نهم ذی الحجه، حضرت عیسی علیه السلام متولد شد و گویند معراج نیز در این روز رخ داد و در همین روز است که در همه خانه‌ها به جز در خانه امیرالمؤمنین علیه السلام به روی مسجد بسته شد و در روز دوازدهم ذی الحجه رسول خدا صلی الله علیه و آله با علی پیمان اخوت بست و در روز هجدهم ذی الحجه، در ملأ عام علی علیه السلام را جانشین خود معرفی نمود، پاداش روزه این روز برابر با پاداش روزه یک عمر دنیا است. در این روز، عثمان کشته شد، و روز دوشنبه بود و در روز بیست و یکم این ماه توبه آدم نازل شد. که روز مباهله نیز می باشد و روایت شده، روز البساط - دحو الأرض - نیز هست، در بیست و چهارم ذی الحجّه، حضرت علی علیه السلام در بستر رسول خدا صلی الله علیه و آله خوابید، و در روایت است، این روز، روز مباهله است، و نیز گفته شده است که روز بیست و هفتم ذی الحجّه، دحو الارض است. روزه روز بیست و نهم ذی الحجه یعنی آخرین روز سال مستحب است، پس روزه بگیر تا بر تو گواهی دهد.

در روایت است که ادریس در روز اول محرم وارد بهشت شد و در روز دهم محرم، موسی بن عمران، یحیی بن زکریا و مریم بنت عمران متولد شدند.

گفته شده: برای روز نهم ربیع الاول نماز و دعاهایی وارد شده است، هر کس در این روز انفاق کند، خداوند گناهان او را می‌بخشد و اطعام همنوعان و سعی در شاد کردن آنان و خرج کردن در این روز و پوشیدن لباس‌های نو، شکرگزاری خداوند و عبادت او، در این روز مستحب است، زیرا در این روز، اندوه و ناراحتی‌ها دور می‌شوند و روایت شده که روزه در اعمال آن وارد نشده است.

در چهاردهم ربیع الاول، یزید به درک واصل شد و گفته می‌شود، در سال شصت و چهار هجری قمری یعنی سه سال بعد از شهادت امام حسین صلوات الله علیه هلاک شد.

چهار شب سال دارای فضیلت بسیار بوده و نماز و دعا در آن توصیه شده است که عبارتند از: شب عید فطر، شب عید قربان، شب نیمه شعبان و شب اول ماه رجب. در غیر این روایت، شب بیست و چهارم ذی الحجه، همان شبی که حضرت علی علیه السلام در بستر پیامبر صلی الله علیه و آله خوابید، نیز دارای فضیلت بسیار است و شب‌زنده‌داری و نماز و دعا در آن توصیه شده است. در غیر از این روایت هم بر فضیلت این شب و احیا و نماز و دعا در آن، بسیار سفارش شده است و این که از خدا درخواست کمک کند.

**[ترجمه]

«۲»

أَقُولُ سَیَجِی ءُ فِی کِتَابِ الْحَجِ (۱) فِی بَابِ عِلَلِ الْحَجِّ وَ أَفْعَالِهِ مِنْ تَفْسِیرِ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ (۲) بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام فِی طَیِّ حَدِیثٍ: أَنَّ آدَمَ أُخْرِجَ مِنَ الْجَنَّهِ أَوَّلَ یَوْمٍ مِنْ ذِی الْقَعْدَهِ وَ أَنَّ جَبْرَئِیلَ خَرَجَ بِهِ مِنْ مَکَّهَ یَوْمَ التَّرْوِیَهِ وَ أَمَرَهُ أَنْ یَغْتَسِلَ وَ یُحْرِمَ وَ أَنَّهُ لَمَّا کَانَ یَوْمُ الثَّامِنِ مِنْ ذِی الْحِجَّهِ وَ هُوَ یَوْمُ التَّرْوِیَهِ بِعَیْنِهِ أَخْرَجَهُ جَبْرَئِیلُ علیه السلام إِلَی مِنًی فَبَاتَ بِهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ أَخْرَجَهُ إِلَی

ص: ۱۸۹

۱- ۱. راجع ج ۹۹ ص ۳۵.

۲- ۲. تفسیر علیّ بن إبراهیم: ۲۷.

عَرَفَاتٍ إِلَى آخِرِ أَفْعَالِ الْحَجِّ.

**[ترجمه]مؤلف:

در كتاب حج، باب علل حج و آداب آن، برگرفته از تفسير على بن ابراهيم - . ر. ك به تفسير على بن ابراهيم: ۳۷ -

به نقل از امام صادق عليه السلام در حديثى خواهد آمد: حضرت آدم در اولين روز از ذى القعده از بهشت اخراج شد و جبرئيل با او روز ترويه از مكه خارج شد و به او دستور داد غسل كند و محرم شود و جبرئيل در روز هشتم ذى الحجه كه همان روز ترويه است، او را به منى برد و شب را در آنجا بيتوته نمود و صبح هنگام او را به عرفات برد و باقى آداب حج را به جا آورد.

**[ترجمه]

«۳»

وَ رَوَى الشَّيْخُ رَضِيُّ الدِّينِ عَلِيٌّ أَخُو الْعَلَّامَهِ فِى كِتَابِ الْعُدَدِ الْقَوِيَّهِ عَنْ مَوْلَانَا الْبَاقِرِ عليه السلام: أَنَّ الْقَائِمَ عليه السلام يَخْرُجُ يَوْمَ السَّبْتِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ الْيَوْمَ الَّذِى قُتِلَ فِيهِ الْحُسَيْنُ عليه السلام.

**[ترجمه]شيخ رضى الدين على برادر علامه در كتاب العدد القويه از امام باقر عليه السلام نقل كرد: حضرت قائم عليه السلام در روز شنبه و عاشورا يعنى روزى كه حسين عليه السلام كشته شد، ظهور مى‌كند.

**[ترجمه]

«۴»

دَعَائِمُ الْإِسْلَامِ، رُوِّينَا عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليهما السلام: أَنَّ عَلِيّاً عليه السلام سُئِلَ فَقِيلَ لَهُ مَا أَفْضَلُ مَنَاقِبِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ أَفْضَلُ مَنَاقِبِى مَا لَيْسَ لِى فِيهِ صُنْعٌ وَ ذَكَرَ مَنَاقِبَ كَثِيرَهً قَالَ فِيهَا فَإِنَّ اللَّهَ لَمَّا أَنْزَلَ عَلَى رَسُولِهِ بَرَاءَهَ بَعَثَ بِهَا أَبَا بَكْرٍ إِلَى أَهْلِ مَكَّهَ فَلَمَّا خَرَجَ وَ فَصَلَ (۱)

نَزَلَ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ لَا يُبَلِّغُ عَنْكَ إِلَّا عَلِيٌّ فَدَعَانِى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ أَمَرَنِى أَنْ أَرْكَبَ نَاقَتَهُ الْعَضْبَاءَ وَ أَنْ أَلْحَقَ أَبَا بَكْرٍ فَآخُذَهَا مِنْهُ فَلَحِقْتُهُ فَقَالَ مَا لِى أَ سَخَطٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ قُلْتُ لَا إِلَّا أَنَّهُ نَزَلَ عَلَيْهِ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ لَا يُؤَدِّى عَنْهُ إِلَّا رَجُلٌ مِنْهُ-(۲)

۱- ۱. فصل عن البلد: أى خرج.

۲ - ۲. قوله« لاـ يؤدى عنه الاـ رجـل منه» أى عوضـا منه و بـدلا عنه، حيث لم يؤد بنفسه فلاـ ينافى قوله فى بعض الموارد:« فليبلغ الشاهد الغائب» بعد الأداء و التبليغ بنفسه الشريفه. و ذلك لان ملاك الفرق الجماعه المؤدى اليهم ذلك الحكم، فان كان متعلقا بالعموم فقرأ على الحاضـرين آيه الحكم أو بينه لهم فقـد خرج عن عهـده التبليغ المتوجه إليه الموظف به، و أمّا قوله بعـد الأداء« فليبلغ الشاهد الغائب» فارشاد للمسـلمين حيث ان سؤال الغائب بعد الحضور وظيفه للغائب، و لا يجب على النبىّ صلّى اللّه عليه و آله بعد تبليغه علنا أن يحضر عند كل أحد و يبلغه الحكم و انما عليهم أن يحضروا عنده أو يتفحصوا بعد الحضور. و أمّا ان كان الحكم متعلقا بجماعه خاصّه غير حاضـرين- كالمشـركين الذين عاهدهم رسول اللّه صـلّى اللّه عليه و آله فى المسجد الحرام، أو سائر المشركين الذين كان محشرهم و مجمعهم الى مكّه- وجب على الرسول أن يرحل اليهم بنفسه لاداء وظيفته و هو التبليغ، أو يرسل اليهم من هو منه بمنزله هارون من موسى حيث كان شريكه فى أمره و وزيره فى تبليغ الاحكام يشد أزره و كان منه بحيث عبر اللّه عنهمـا معـا بقوله« اذْهَبْ أَنْتَ وَ أَخُوكَ بِآياتِي وَ لا تَنِيا فِي ذِكْرِي اذْهَبا إِلى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغى». و لـذلك أخـذ رسول اللّه صلّى اللّه عليه و آله آيات البراءه من أبى بكر و أرسلها مع علىّ عليه السلام، فان التبليغ فى المرحله الأولى وظيفه عليه و على من أجاز اللّه له ذلك و رضـى بوزارته و نيابته، و أمّا بعد ذلك فالتبليغ وظيفه عقلانيه لكل أحد اطلع على ذلك، كالمشركين الذين حضروا الحجّ الأكبر، و بعد ما علموا ببراءه اللّه و رسوله عن المشركين توجهوا الى أقوامهم و أنذروهم ذلك.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ علیهما السلام فَأَخَذَهَا مِنْهُ وَ مَضَی حَتَّی وَصَلَ إِلَی مَکَّهَ فَلَمَّا کَانَ یَوْمُ النَّحْرِ بَعْدَ الظُّهْرِ قَامَ بِهَا فَقَرَأَ- بَرَاءَهٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ إِلَی الَّذِینَ عاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِکِینَ- فَسِیحُوا فِی الْأَرْضِ أَرْبَعَهَ أَشْهُرٍ عِشْرِینَ مِنْ ذِی الْحِجَّهِ وَ الْمُحَرَّمَ وَ صَفَرَ وَ شَهْرَ رَبِیعٍ الْأَوَّلِ وَ عَشْراً مِنْ شَهْرِ رَبِیعٍ الْآخِرِ وَ قَالَ لَا یَطُوفَنَّ بِالْبَیْتِ عُرْیَانٌ وَ لَا عُرْیَانَهٌ وَ لَا مُشْرِکٌ أَلَا وَ مَنْ کَانَ لَهُ عَهْدٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَمُدَّتُهُ هَذِهِ الْأَرْبَعَهُ الْأَشْهُرِ وَ ذَکَرَ الْحَدِیثَ بِطُولِهِ (۱).

**[ترجمه]دعائم الاسلام: از جعفر بن محمد علیهما السلام روایت است، از امام علی علیه السلام سؤال شد: برترین فضیلت‌های شما کدام است؟ فرمودند: برترین فضیلت من آن چیزی است که من در آن دستی نداشته‌ام، سپس فضیلت‌های فراوانی را ذکر کرد، از جمله آنها عبارت است از اینکه زمانی که خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله وحی نمود تا از مشرکین برائت بجوید، ایشان ابوبکر را به سوی اهل مکه فرستادند و هنگامی که ابوبکر خارج شد، جبرئیل نازل شد و گفت: ای محمد، فقط علی علیه السلام می‌تواند این پیام را از طرف تو ابلاغ نماید، پس پیامبر صلی الله علیه و آله مرا فرا خواندند و دستور دادند تا بر شتر ایشان (عضباء) سوار شوم و خود را به ابوبکر برسانم و ابلاغ را از او بگیرم، من نیز چنین کردم. ابوبکر گفت: مرا چه شده؟ آیا من مورد خشم خداوند و رسول او قرار گرفتم؟ گفتم: نه، بلکه جبرئیل بر پیامبر نازل شد و فرمود: فقط شخصی که از او باشد باید این پیام را ابلاغ کند.

جعفر بن محمد علیهما السلام فرمودند: علی علیه السلام ابلاغ را گرفت و به سوی مکه تاخت و در بعد از ظهر روز عید قربان آن را خواند: {بیزاری است از جانب خداوند و رسول او به کسانی از مشرکان که با آنها پیمان بسته اید، اکنون چهار ماه در این سرزمین بگردید ولی بدانید که شما نمی توانید از سلطه خدا خارج شوید و بدانید که خدا رسوا کننده کافران است.} که شامل بیست روز از ماه ذی الحجه، ماه محرم و صفر و ماه ربیع الاول و ده روز از ماه ربیع الآخر می‌شود. و فرمود: مرد عریان و زن عریان و نیز مشرک، نباید به طواف کعبه بپردازد، بدانید هر کس نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله عهد و پیمانی دارد، مدت آن همین چهار ماه است و حدیث را تا آخر ذکر کرد. - . دعائم الاسلام ۱ : ۳۴۰، ۳۴۱ -

**[ترجمه]

«۵»

ثم اعلم أن الشیخ رضی الدین علی بن یوسف بن المطهر الحلی أخا العلامه أورد فی کتاب العدد القویه لدفع المخاوف الیومیه الذی مر ذکره آنفا سوانح کل یوم یوم و لیله لیله من الشهور العربیه حسب ما وقف علیه مما له ظرافه أو طرافه أو شرافه لکن قد أشرنا سابقا إلی أنا لم نقف منه إلا علی النصف الأخیر و لذلک قد اقتصرنا هنا فیما ننقله عن کتابه علی سوانح الیوم الخامس عشر من الشهر إلی آخره ملخصا و لم نذکر منه سوانح الأیام السابقه علیه قال قدس سره فی الکتاب المذکور فی سوانح الیوم الخامس عشر فی تاریخ المفید فی یوم النصف من شهر رمضان لثمانیه عشر شهرا من الهجره سنه بدر کان مولد سیدنا أبی محمد الحسن بن علی علیه السلام و فی کتاب دلائل الإمامه ولد أبو محمد الحسن بن علی علیه السلام یوم النصف من شهر رمضان سنه ثلاث من الهجره و فی کتاب الحجه ولد الحسن بن علی علیه السلام فی شهر رمضان فی سنه بدر سنه اثنتین بعد الهجره و روی أنه ولد فی سنه ثلاث بالمدینه و فی کتاب تحفه الظرفاء ولد فی النصف من

۱- ۱. دعائم الإسلام ج ۱ ص ۳۴۰ و ۳۴۱.

رمضان سـنه ثلاث من الهجره و كذا فى كتاب الذخيره و فى كتاب المجتبين فى النسب ولد الحسن عليه السلام فى شهر رمضان لثلاث من الهجره بالمدينه قبل وقعه بدر بتسعه عشـر يوما و فى كتاب التذكره ولد الحسن بن على عليهما السلام فى النصف من شهر رمضان سنه ثلاث من الهجره.

و فيها كانت غزاه أحد و كان النبى صلى الله عليه و آله فى ألف و المشركون فى ثلاثه آلاف و قتل حمزه بن عبد المطلب رماه وحشـى مولى جبير بن مطعم بحربه و فى كتاب مواليد الأئمه عليهم السـلام ولد مولانا الحسن عليه السـلام فى شـهر رمضان سنه بدر لسنتين من الهجره و فى روايه سنه ثلاث و قيل يوم الثلاثاء النصف من شهر رمضان سنه ثلاث من الهجره بالمدينه فى ملك يزدجرد بن شـهريار و فى تاريخ المفيد فى النصف من جمادى الأولى من سنه ست و ثلاثين من الهجره كان فتح البصره و نزول النصـر من الله تعالى على أمير المؤمنين على بن أبى طالب عليه السـلام و فى كتاب التذكره فى هذه السنه أظهر معاويه الخلافه و فيها بايع جاريه بن قدامه السعدى لعلى بالبصره و هرب منها عبد الله بن عامر و فيها لحق الزبير بمكه و كانت وقعه الجمل الحربيه يوم الخميس لخمس خلون من جمـادى الآخره قتل فيها طلحه و فى هـذه السـنه صالـح معاويه الروم على مال حمله إليهم لشـغله بحرب على عليه السلام.

و فى تاريخ المفيد فى النصف من جمادى الأولى من سنه ست و ثلاثين من الهجره كان مولد سيدنا أبى محمد على بن الحسين زين العابدين عليهم السـلام و هو يوم شـريف عظيم البركه يسـتحب فيه الصيام و التطوع بالخيرات و فى كتاب الدر ولد بالمدينه سنه ثمان و ثلاثين من الهجره و كذا فى كتاب مواليد الأئمه- قبل وفاه جده أمير المؤمنين عليه السـلام بسنتين و فى روايه أخرى بست سنين و فى كتاب الذخيره مولده سنه ست و ثلاثين- و قيل ثمان و ثلاثين و فى كتاب الإرشاد كان

مولـد على بن الحسـين عليه السـلام بالمدينه سـنه ثمان و ثلاثين (۱) من الهجره و كـذا فى كتـاب الحجه و فى كتـاب المصـباح مولـده فى النصف من جمـادى الأولى سـنه ست و ثلاثين و قيل ولـد يوم الخميس ثامن شـعبان و قيل سابعه سـنه ثمان و ثلاثين بالمدينه فى خلافه جده أمير المؤمنين عليه السـلام و فى كتاب التذكره ولد على بن الحسـين زين العابدين عليه السلام سنه ثمان و ثلاثين و فيها كان قتل محمد بن أبى بكر بمصر.

انتهى كلامه ملخصا فى أحوال هـذا اليوم و لم يورد شـيئا من سوانـح اليوم السادس عشـر و قال فى أحوال اليوم السابع عشـر فى تاريخ المفيد و فى اليوم السابع عشر من شهر ربيع الأول عند طلوع الفجر من يوم الجمعه فى عام الفيل ولد سيدنا و مولانا رسول الله صلى الله عليه و آله و هو يوم شريف عظيم البركه يستحب صيامه و الصدقه فيه و التطوع بالخيرات و إدخال المسار على أهل الإيمان و فى كتاب أسـماء حجج الله ولد رسول الله صـلى الله عليه و آله سابع عشـره ليله من شـهر ربيع الأول فى عام الفيل و فى كتاب المصباح و فى اليوم السابع عشر من شهر ربيع الأول عند طلوع الفجر من يوم الجمعه فى عام الفيل كان مولد سيدنا رسول الله صلى الله عليه و آله و فى كتاب الحجه ولد رسول الله صلى الله عليه و آله لاثنتى عشره ليله مضت من شهر ربيع الأول فى عام الفيل يوم الجمعه مع الزوال و روى أيضا عند طلوع الفجر قبل أن يبعث بأربعين سنه و حملت به أمه فى أيام التشريق عند الجمره الوسـطى و فى كتاب الدر الصـحيح أنه ولد عليه السلام عند طلوع الفجر من يوم الجمعه السابع عشر من ربيع الأول بعد خمس و خمسـين يوما من هلاك أصحاب الفيل و قال العامه يوم الإثنين الثامن أو العاشر من ربيع الأول لسبع بقين من ملك أنوشيروان و يقال فى ملك هرمز بن أنوشـيروان و ذكر الطبرى أن مولده كان فى الاثنتين و أربعين سـنه من ملك أنوشـيروان و هو الصـحيح لقوله عليه السلام:

۱– ۱. ما بين العلامتين أضفناه من إرشاد المفيد: ۲۳۷.

ولدت فی زمن الملک العادل أنوشیروان.

و وافق من شهر الروم العشرین من شباط و فی کتاب موالید الأئمه علیهم السلام ولد النبی صلی الله علیه و آله لثلاث عشره بقیت من شهر ربیع الأول فی عام الفیل یوم الجمعه مع الزوال- و روی عند طلوع الفجر قبل المبعث بأربعین سنه و حملت به أمه فی أیام التشریق عند الجمره الوسطی و قیل ولد یوم الإثنین آخر النهار ثالث عشر ربیع الأول سنه ثمان و تسعمائه للإسکندر فی شعب أبی طالب فی ملک أنوشیروان و فی کتاب المناقب ولد مولانا جعفر بن محمد الصادق علیه السلام بالمدینه یوم الجمعه عند طلوع الفجر و یقال یوم الإثنین لثلاث عشره لیله بقیت من شهر ربیع الأول سنه ثلاث و ثمانین و قالوا سنه ست و ثمانین و فی کتاب الکافی ولد سنه ثلاث و ثمانین و کذا فی کتاب الإرشاد و کذا فی کتاب عتیق و کذا فی کتاب موالید الأئمه و کذا فی کتاب الدر و قیل یوم الإثنین سابع عشر ربیع الأول سنه ثلاث و ثمانین بالمدینه فی ولایه عبد الملک بن مروان و قال قدس سره فی سوانح الیوم الثامن عشر من الشهر إنه قصه غدیر خم کانت فی الیوم الثامن عشر من ذی الحجه و هو یوم عید الغدیر و فیه نصب رسول الله صلی الله علیه و آله علیا بالخلافه و فی الثامن عشر من ذی الحجه أیضا من سنه خمس و ثلاثین من الهجره قتل عثمان بن عفان بن الحکم بن أبی العاص بن عبد شمس بن عبد مناف بن قصی الأموی و هو أول خلفاء بنی أمیه و فی هذا الیوم بعینه بایع الناس أمیر المؤمنین علیه السلام صلوات الله علیه بعد عثمان و رجع الأمر إلیه فی الظاهر و الباطن و اتفقت الکافه علیه طوعا بالاختیار و فی هذا الیوم فلج موسی علی السحره و أخزی الله عز و جل فرعون و جنوده من أهل الکفر و الضلال و فیه نجی الله تعالی إبراهیم علیه السلام من النار و جعلها بردا و سلاما کما نطق به القرآن و فیه نصب موسی بن عمران علیه السلام وصیه یوشع بن نون و نطق بفضله علی رءوس الأشهاد و فیه أظهر عیسی وصیه شمعون الصفا و فیه أشهد سلیمان بن داود علیهما السلام سائر رعیته علی استخلاف آصف وصیه و دل علی

فضله بالآيات و البينات و هو يوم كثير البركات.

و ذكر ابن عبد البر فى الإستيعاب أن عثمان بويع يوم السبت غره المحرم سنه أربع و عشرين بعد دفن عمر بن الخطاب بثلاثه أيام و قتل بالمدينه يوم الجمعه لثمانيه عشر أو سبعه عشر خلت من ذى الحجه سنه خمس و ثلاثين من الهجره و قيل فى وسط أيام التشريق و قيل قتل على رأس إحدى عشره سنه و أحد عشر شهرا و اثنين و عشرين يوما من قتل عمر بن الخطاب و على رأس خمس و عشرين سنه من متوفى رسول الله صلى الله عليه و آله و قيل قتل يوم الجمعه لثمان ليال خلت من ذى الحجه يوم الترويه سنه خمس و ثلاثين و قيل قتل يوم الجمعه لليلتين بقيتا من ذى الحجه و حاصروه ثمانيه و أربعين يوما و قيل حاصروه شهرين و عشرين يوما و قال رحمه الله فى سوانح اليوم التاسع عشر من الشهر و فى ليله تسع عشره من شهر رمضان يكتب وفد الحاج و يستحب فيها الغسل و فى ليله الأربعاء تاسع عشر شهر رمضان سنه أربعين من الهجره ضرب مولانا أمير المؤمنين على بن أبى طالب عليه السلام و قال رحمه الله فى سوانح اليوم العشرين من الشهر و فى اليوم العشرين من رمضان سنه ثمان من الهجره كان فتح مكه و هو عيد أهل الإسلام و مسره بنصره الله تعالى نبيه و إنجاز له ما وعده من الإبانه عن حقه و إبطال عدوه و يستحب فيه التطوع بالخيرات و مواصله ذكر الله تعالى و الشكر له على جليل الإنعام و فى اليوم العشرين من صفر سنه إحدى و ستين أو اثنتين على اختلاف الروايه فى قتل مولانا الحسين عليه السلام كان رجوع حرم مولانا أبى عبد الله من الشام إلى مدينه الرسول و هو اليوم الذى ورد فيه جابر بن عبد الله بن حرام الأنصارى صاحب رسول الله صلى الله عليه و آله و رضى عنه و أرضاه من المدينه إلى كربلاء لزياره قبر الحسين عليه السلام و كان أول من زاره من الناس.

و فی تاریخ المفید و فی الیوم العشرین من جمادی الآخره سنه اثنتین من المبعث کان مولد السیده الزهراء فاطمه علیها السلام و هو یوم شریف متجدد فیه سرور المؤمنین و یستحب فیه التطوع بالخیرات و الصدقه علی المساکین و کذا فی کتاب المصباح و فی روایه أخری سنه خمس من المبعث و الجمهور یرون أن مولدها- قبل المبعث بخمس سنین و فی الدر أن فاطمه ولدت بعد ما أظهر الله نبوه أبیها بخمس سنین و قریش تبنی البیت و روی أنها ولدت علیها السلام فی جمادی الآخره یوم العشرین منه سنه خمس و أربعین من مولد النبی صلی الله علیه و آله وَ فِی الْمَنَاقِبِ رُوِیَ: أَنَّ فَاطِمَهَ وُلِدَتْ بِمَکَّهَ بَعْدَ الْمَبْعَثِ بِخَمْسِ سِنِینَ وَ بَعْدَ الْإِسْرَاءِ بِثَلَاثِ سِنِینَ فِی الْعَشْرِ مِنْ جُمَادَی الْآخِرَهِ. و ولدت الحسن علیه السلام و لها اثنتی عشره سنه و قیل إحدی عشره سنه بعد الهجره و کان بین ولادتها بالحسن و بین حملها بالحسین علیه السلام خمسون یوما و روی أنها ولدت بعد خمس سنین من ظهور الرساله و نزول الوحی.

و قال رحمه الله فی سوانح الیوم الحادی و العشرین من الشهر و فی لیله إحدی و عشرین من رمضان قبل الهجره بسته أشهر کان الإسراء برسول الله صلی الله علیه و آله و قیل فی السابع عشر من شهر رمضان لیله السبت و قیل لیله الإثنین من شهر ربیع الأول بعد النبوه بسنتین و فی لیله إحدی و عشرین من شهر رمضان رفع عیسی ابن مریم و قبض موسی بن عمران و فی مثلها قبض وصیه یوشع بن نون و فی الإرشاد أن لیله الأربعاء لتسع عشره لیله خلت من شهر رمضان سنه أربعین من الهجره ضرب ابن ملجم لعنه الله أمیر المؤمنین علیه السلام بالسیف و قبض قبل الفجر لیله الجمعه حادی و عشرین رمضان سنه أربعین و فی کتاب الذخیره جرح لتسع عشره لیله خلت من شهر رمضان سنه أربعین و توفی علیه السلام فی لیله الثانی و العشرین منه و فی کتاب الحجه قتل فی شهر رمضان لسبع بقین منه سنه أربعین من الهجره و فی التحفه فی شهر رمضان سنه أربعین و فی التذکره حادی و عشرین شهر رمضان سنه أربعین و فی الکافی لیله الأحد حادی و عشرین

شهر رمضان سنه أربعين من الهجره و فی کتاب عتیق لیله الأحد لسبع بقین من رمضان سنه أربعین و فی موالید الأئمه لیله الأحد لتسع بقین من شهر رمضان و فی کتاب أسماء حجج الله قبض فی إحدی و عشرین لیله من رمضان فی عام الأربعین و فی تاریخ المفید و فی لیله إحدی و عشرین من رمضان سنه أربعین من الهجره وفاه أمیر المؤمنین علی بن أبی طالب صلوات الله و سلامه علیه و قیل یوم الإثنین لتسعه عشر من رمضان سنه إحدی و أربعین بالکوفه و دفن بالغری و عمره علیه السلام ثلاث و ستون سنه و قیل قتل علیه السلام فی شهر رمضان لتسع مضین منه و قیل لتسع بقین منه لیله الأحد سنه أربعین من الهجره و قال أیضا و اختلف فی اللیله التی استشهد فیها علی علیه السلام أحدها آخر اللیله السابعه عشره من شهر رمضان صبیحه الجمعه بمسجد الکوفه الجامع قاله ابن عباس الثانی لیله إحدی و عشرین من رمضان فبقی الجمعه ثم یوم السبت و توفی لیله الأحد قاله مجاهد و الثالث أنه قتل فی اللیله السابعه و العشرین من شهر رمضان قاله الحسن البصری و هی لیله القدر و فیها عرج بعیسی ابن مریم و فیها توفی یوشع بن نون و هذا أشهر و قد کان وضع سور الحله السیفیه- حادی عشر من رمضان سنه خمسمائه و سنه إحدی و خمسمائه نزل سیف الدوله- صدقه بن منصور بن علی بن دبیس و سنه ثلاث و تسعین و أربعمائه- عمر أرض الحله و هی آجام و وضع الأساس للدار و الأبواب- سنه خمس و تسعین و أربعمائه و حفر الخندق حول الحله سنه ثمان و تسعین و أربعمائه و وضع الکشک ولده دبیس بعد وفاته و تولی بعده ولده علی و انقرض ملکهم علی ید علی و لهذا یقولون إن أول ملک بنی دبیس علی و آخره علی.

و فی لیله إحدی و عشرین من المحرم لیله الخمیس سنه ثلاث من الهجره کان نقل فاطمه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله إلی أمیر المؤمنین صلوات الله علیه و زفافها إلیه و لها یومئذ ست عشره سنه و روی تسع سنین.

**[ترجمه]سپس بدان، شیخ رضی الدین علی بن یوسف بن المطهر الحلی برادر علامه، در کتاب «العدد القویه لدفع المخاوف الیومیه» که قبلاً ـ اسم آن ذکر شد، مناسبت‌های هر روز و هر شب این ماهای عربی را بر اساس آنچه بر آن وقوف یافته که دارای ظرافت و لطافت و شرافت بوده را آورده است. البته همان طور که گفتیم، فقط نیمه دوم آن را پیدا کردیم و از این رو به مناسبت‌های روز پانزدهم به بعد، به صورت خلاصه اکتفا کردیم و مناسبت‌های روزهای پیشین آن را ذکر نکرده‌ایم.

شیخ رضی الدین در این کتاب در مناسبت‌های روز پانزدهم می‌فرمایند:

در کتاب تاریخ مفید آمده است: در نیمه ماه رمضان، در سال جنگ بدر یعنی هجده ماه بعد از هجرت، ولادت مولایمان ابی محمد حسن بن علی علیه السلام است. کتاب «دلائل الامامه»، ولادت ایشان را پانزدهم رمضان سال سوم هجری، آورده است، و کتاب الحجه، ولادت امام علیه السلام را ماه رمضان و سال جنگ بدر و سال دوم هجری نقل کرده است. و روایت است: ایشان در سال سوم هجری در مدینه چشم به جهان گشودند. تاریخ ولادت ایشان در کتاب «تحفه الظرفاء» و کتاب «الذخیره» نیمه رمضان سال سوم هجری است و در کتاب «المجتبین فی النسب» آمده است: حسن علیه السلام در ماه رمضان سال سوم هجری در شهر مدینه و نوزده روز قبل از جنگ بدر، دیده به جهان گشود. و کتاب «التذکره» نیز ولادت حسن بن علی علیهما السلام را در نیمه رمضان سال سوم هجرت نقل کرده است.

و در این سال است که جنگ احد در گرفت. پیامبر صلی الله علیه و آله با هزار سرباز و مشرکان با سه هزار سرباز به پیکار آمدند، و در این جنگ، حمزه بن عبدالمطلب توسط سلاحی کوتاه تر از نیزه که وحشی، برده جبیر بن مطعمه به سوی او پرتاب کرد، کشته شد، در کتاب «موالید الائمه» علیهم السلام آمده است: مولایمان امام حسن علیه السلام در ماه رمضان سال دوم هجری، همان سالی که جنگ بدر روی داد، به دنیا آمدند، و در روایتی دیگر، سال سوم هجری را نقل کرده‌اند، و نیز گفته شد، ولادت ایشان، روز سه‌شنبه نیمه ماه رمضان و سال سوم هجری در مدینه و همزمان با فرمانروایی یزدگرد بن شهریار بود.

«تاریخ المفید»، نیمه ماه جمادی الاولی از سال سی و شش هجری را روز فتح بصره و نزول یاری خداوند بر امیر مؤمنان علی بن ابیطالب علیه السلام ذکر کرده است، کتاب التذکره، شروع خلافت معاویه را در این سال آورده است، و در همین سال است که جاریه بن قدامه السعدی با علی علیه السلام در بصره بیعت کرد، ولی عبدالله بن عامر زیر بار آن نرفت و زبیر هم در این سال به مکه رفت. جنگ جمل در روز پنج شنبه، پنجم جمادی الثانی در گرفت و طلحه در آن کشته شد. و در این سال، معاویه به خاطر جنگ با علی علیه السلام، اموالی به روم فرستاد و با آن ها صلح کرد.

کتاب «تاریخ شیخ مفید»، نیمه جمادی الاولی سال سی و شش هجری را روز ولادت مولایمان ابو محمد علی بن حسین زین العابدین علیه السلام آورده است و این روز بسیار گرامی و بابرکت است و مستحب است این روزه به روزه و انجام کارهای خیر سپری شود. کتاب «الدّر»، تاریخ ولادت ایشان را سال سی و هشت هجری در شهر مدینه آورده است و نیز کتاب موالید الائمه، ولادت ایشان را دو سال قبل از شهادت جدشان امیر مؤمنان علیه السلام و در روایت دیگر، آن را شش سال قبل از شهادت ایشان آورده است. کتاب الذخیره، ولادت امام علیه السلام را سال سی و شش هجری و در روایتی، سی و هشت هجری ذکر کرده است، و کتاب الارشاد و کتاب الحجه، ولادت ایشان را [در مدینه و سال سی و هشت] - . مطلب میان

علامت را از کتاب ارشاد مفید آوردیم:۲۳۷. -

هجری نقل کرده اند. ولادت ایشان در کتاب «المصباح»، نیمه جمادی الاولی سال سی و شش هجری است و در روایتی، آن را به روز پنج شنبه، هشتم شعبان نسبت داده‌اند و نیز در روایت است: ولادت ایشان در هفتم شعبان سال سی و هشت هجری در مدینه و در دوران خلافت امیر مؤمنان علیه السلام بود. کتاب التذکره، ولادت علی بن حسین زین العابدین علیه السلام را سال سی و هشت هجری، همان سالی که محمد بن ابی بکر در مصر کشته شد، نقل می کند.

بدین ترتیب، سخن ایشان در وقایع روز پانزدهم به پایان رسید و بی آنکه به مناسبت‌های روز شانزدهم اشاره فرماید، وارد روز هفدهم می شود:

در تاریخ المفید آمده است، سرور و مولای ما رسول خدا صلی الله علیه و آله در سپیده‌دم روز جمعه هفدهم ربیع الاول در عام الفیل دیده به جهان گشودند. این روز بسیار گرامی و با برکت است، و مستحب است که با روزه و صدقه دادن و کارهای خیر و شاد کردن مؤمنان سپری شود.

در کتاب «أسماء حجج الله» آمده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله در شب هفدهم ربیع الاول عام الفیل، چشم به جهان گشودند و کتاب المصباح آن را در سپیده دم روز جمعه مطابق با هفدهم ربیع الاول عام الفیل روایت کرده است.

در کتاب الحجه چنین آمده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله در ظهر روز جمعه مطابق با دوازده ربیع الاول عام الفیل، پا به عرصه وجود نهادند و البته در روایتی دیگر، آن را در سپیده‌دم و چهل سال قبل از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند. مادر ایشان در ایام تشریق در جمره الوسطی ایشان را باردار بودند. در کتاب الدّر آمده است: صحیح آن است که ایشان در سپیده‌دم روز جمعه مطابق با هفده ربیع الاول و پنجاه و پنج روز بعد از هلاکت اصحاب فیل، دیده به جهان گشودند.

اهل تسنن، ولادت پیامبر صلی الله علیه و آله را در روز دوشنبه، هشتم یا دهم ربیع الاول، و هفت سال قبل از به پایان رسیدن فرمانروایی انوشیروان ذکر کرده‌اند. گفته می‌شود، در روزگار فرمانروایی هرمز بن انوشیروان بوده است. طبری ولادت ایشان را در چهل و دومین سال از فرمانروایی انوشیروان ذکر می کند که همین صحیح است. زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «من در دوران انوشیروان، فرمانروای عادل به دنیا آمدم.» که برابر با بیستم شباط (فوریه) از ماه‌های رومی است.

در کتاب موالید الائمه علیهم السلام، آمده است: پیامبر صلی الله علیه و آله ظهر - زوال - روز جمعه و در روایتی سپیده‌دم آن، مطابق با هفدهم ربیع الاول عام الفیل، چهل سال قبل از مبعث، چشم به جهان گشودند. مادرشان ایشان را در ایام تشریق و در جمره الوسطی باردار بودند و گفته شده، ولادت ایشان در روز دوشنبه، پایان روز سیزدهم ربیع الاول سال نهصد و هشت اسکندر در شعب ابی طالب در دوران فرمانروایی انوشیروان می‌باشد.

در کتاب «المناقب» آمده است: مولایمان جعفر بن محمد الصادق علیه السلام، در مدینه و در سپیده دم روز جمعه و به روایتی روز دوشنبه هفدهم ربیع الاول سال هشتاد و سه هجری دیده به جهان گشودند. برخی آن را سال هشتاد و شش هجری

آورده‌انـد. کتاب الکافی، الارشاد، موالیـد الائمه، الـدّر و در کتابی کهن، ولادت ایشان را در سال هشـتاد و سه آورده‌اند. و در روایتی دیگر آن را روز دوشـنبه هفـدهم ربیع الاول سال هشـتاد و سه هجری در مدینه و دوران خلافت عبدالملک مروان ذکر کرده‌اند.

شیخ رضـی الدین در بیان مناسبت‌های روز هجدهم، به واقعه غدیر خم در هجدهم ذی الحجه اشاره می‌کند، روزی که رسول خدا صـلی الله علیه و آله علی علیه السـلام را به خلافت برگزید. و در همین روز از سال سـی و پنج هجری، عثمان بن عفان بن حکم بن ابی العاص بن عبـد شـمس بن عبد مناف بن قصّیِ ی الاموی، اولین خلیفه اموی به قتل رسـید. و در همین تاریخ بود که مردم بعد از کشـته شدن عثمان با امیر مؤمنان علیه السـلام بیعت کردند و تمام امور در ظاهر و باطن به ایشان بازگشت و همه با اختیار، بر خلافت ایشان اتفاق کردند.

و در چنین روزی بود که حضـرت موسـی علیه السلام به پیکار با ساحران برخاست و خداوند عزّ و جلّ فرعون و لشکریان کافر و گمراهش را خوار کرد، و در این روز خداونـد ابراهیم علیه السـلام را از آتش رها ساخت و آن را سـرد و سـلامت قرار داد، همانطور که در قرآن کریم آمده است. و در این روز حضـرت موسی بن عمران علیه السلام یوشع بن نون را جانشین خود قرار داد و در ملأ عام از فضل او سخن گفت، و در این روز حضرت عیسی علیه السلام شمعون الصفا را جانشین خود معرفی کرد و سلیمان بن داوود علیهما السلام در چنین روزی آصف را جانشین خود قرار داد و مردم را به آن گواه ساخت. این روز بسیار پر برکت و فضیلت است و نشانه‌ها و دلایل فراوانی بر این امر گواه است.

ابن عبـد البرّ در کتاب الاستیعاب آورده است: در روز شـنبه مطابق با اول محرم سال بیست و چهار هجری یعنی سه روز بعـد از دفن عمر بن خطاب، با عثمان بیعت شد و وی در روز جمعه مطابق با هجدهم یا هفدهم ذی الحجه سال سی و پنج هجری و به روایتی در ایام تشـریق به قتل رسید و نقل است، بعد از گذشت یازده سال و یازده ماه و بیست و دو روز از قتل عمر بن خطاب و پس از بیست و پنج سال از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله، به قتل رسید. و در روایتی است: در روز جمعه، هشتم ذی الحجه، روز ترویه سال سـی و پنج هجری کشته شد و در روایتی دیگر، روز بیست و هشتم ذی الحجه را تاریخ قتل عثمان ذکر کرده‌اند و این که چهل و هشت روز در محاصره بود و همچنین نقل است، محاصره وی، دو ماه و بیست روز طول کشید.

شیـخ رضـی الـدین – رحمه الله – در مناسـبت‌های نوزدهم ماه رمضان آورده است: در شب نوزدهم ماه رمضان، اسم حاجیان خانه خدا نوشـته می‌شود و غسل از اعمال مسـتحبی این شب است و در شب چهارشنبه مطابق با نوزدهم ماه رمضان سال چهلم هجرت، مولایمان امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام ضربت خورد.

شیـخ – رحمه الله – در باب مناسبت‌های روز بیسـتم ماه رمضان آورده‌اند: در بیسـتم رمضان سال هشـتم هجری، فتح مکه رخ داد که عید مسـلمانان و روز شادی آنان است. زیرا خداوند پیامبر را یاری بخشید و وعده‌های خود را تحقق بخشید که بیش از پیش حقـانیت پیـامبر صـلی الله علیه و آله و بطلاـن دشـمنان وی روشن گردیـد و مسـتحب است این روز را به انجام امور خیر، مداومت بر ذکر خداوند و سپاس نعمت‌های بیکران او سپری کرد.

روز بیسـتم از مـاه صـفر، سال شـصت و یک یا شـصت و دو – بنابر اختلاف روایات در تاریـخ شـهادت مولایمان حسـین علیه

السلام – اهل بیت ابا عبدالله از شام به مدینه بازگشتند و این روزی است که جابر بن عبدالله بن حرام انصاری صحابی رسول خدا صلی الله علیه و آله از مدینه به کربلا به قصد زیارت قبر حسین علیه السلام به راه افتاد و اولین کسی است که به زیارت قبر امام علیه السلام رفت.

در تاریخ شیخ مفید آمده است: ولادت بانو حضرت زهرا سلام الله علیها در روز بیستم جمادی الثانی، سال دوم بعثت است و این روز بسیار گرامی است و مؤمنان در آن شاد می‌شوند و در این روز، انجام کارهای خیر و صدقه دادن فقیران مستحب است. و همین روایت در کتاب المصباح نیز آمده است. نقل است: ولادت ایشان در سال پنجم بعثت است و اهل سنت بر آنند که ولادت این بانوی بزرگوار پنج سال قبل از بعثت است. در کتاب الدّر آمده است، فاطمه علیها السلام پنج سال بعد از بعثت پدرشان، زمانی که قریش کعبه را می‌ساخت، چشم به جهان گشودند. نقل است ایشان در بیستم جمادی الثانی، چهل و پنج سال بعد از ولادت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به دنیا آمدند. کتاب المناقب، ولادت حضرت زهرا سلام الله علیها را در مکه و در روز دهم جمادی الثانی و در سال پنجم بعثت یعنی سه سال بعد از معراج، آورده است. ایشان در دوازده سالگی، امام حسن علیه السلام را به دنیا آوردند و پنجاه روز بعد حسین علیه اسلام را باردار شدند. در روایت است ولادت این بانوی بزرگوار پنج سال بعد از نزول وحی و بعثت بود.

شیخ رضی الدین – رحمه الله – در مناسبت‌های روز بیست و یکم ماه رمضان آورده است:

معراج رسول خدا صلی الله علیه و آله شش ماه قبل از هجرت در بیست و یکم ماه رمضان صورت گرفت و نقل است: معراج در شب شنبه، هفدهم رمضان و در روایتی سال دوم بعثت در شب دوشنبه از ماه ربیع الاول صورت گرفت. در شب بیست و یکم ماه رمضان، حضرت عیسی بن مریم به آسمان رفت و موسی بن عمران رحلت کرد و جانشین او، یوشع بن نون نیز در چنین روزی وفات نمود.

در کتاب الارشاد آمده است، در نوزده رمضان سال چهل هجری، ابن ملجم لعنه الله با شمشیر بر امیر مؤمنان علیه السلام ضربت وارد کرد و امام علیه السلام قبل از طلوع فجر، در شب جمعه و مطابق با بیست و یکم رمضان سال چهل هجری دار فانی را وداع گفت. در کتاب الذخیره چنین آمده است: امام علیه السلام در شب نوزدهم ماه رمضان سال چهل هجری ضربت خوردند و شب بیست و دوم به شهادت رسیدند و در کتاب الحجه، شهادت ایشان، شب بیست و سوم ماه رمضان سال چهلم هجری ذکر شده است و کتاب «التحفه»، شهادت وی را در ماه رمضان سال چهل هجری آورده است و کتاب التذکره، شهادت امام علیه السلام را بیست و یکم رمضان سال چهل هجرت ذکر می‌کند. و در کتاب الکافی نیز بیست و یکم رمضان سال چهل هجری، تاریخ شهادت امام علیه السلام آمده است و کتابی کهن، شب و بیست و سوم رمضان سال چهل هجری و کتاب موالید الائمه، شب بیست و یکم ماه رمضان را زمان شهادت آن حضرت نقل می‌کند. کتاب اسماء حجج الله، شهات امام را در شب بیست و یکم سال چهل هجری نقل می کند، و کتاب تاریخ شیخ مفید چنین می آورد، وفات علی بن ابی طالب، درود و سلام خدا بر او باد، در شب بیست و یکم سال چهل هجری بود. و نقل است در روز دوشنبه، نوزدهم رمضان سال چهل و یک هجری در کوفه به شهادت رسیدند و در غری دفن شدند و شصت و سه سال عمر کردند و در روایتی دیگر، تاریخ شهادت امام علیه السلام را در نهم رمضان آورده‌اند، و روایتی دیگر آن را در شب بیست و یکم سال چهل هجری ذکر کرده‌اند.

شیخ رضی الدین اضافه کرد: شب شهادت علی علیه السلام مورد اختلاف است. به روایت ابن عباس، شهادت ایشان در پایان شب هفدهم ماه رمضان و صبح روز جمعه در مسجد جامع کوفه بود و به روایت مجاهد، امام علیه السلام شب بیست و یکم ماه رمضان ضربت خوردند، و بعد از گذشت دو روز یعنی روزهای جمعه و شنبه، در یکشنبه به شهادت رسیدند و به روایت حسن بصری، ایشان در شب بیست و هفتم ماه رمضان که شب قدر است به شهادت رسیدند و در این شب، حضرت عیسی بن مریم به آسمان رفت و یوشع بن نون وفات نمود و این روایت مشهورتر است.

دیوارهای شهر حله نیز در بیست و یکم رمضان سال پانصد هجری بنا شد و در سال پانصد و یک، سیف الدوله صدقه بن منصور بن علی بن دبیس به آنجا وارد شد و در سال چهارصد و نود و سه سرزمین حله آباد شد و در حالی که قبل از آن بیشه زاری بود. و در سال چهارصد و نود و پنج، برای خانه‌ها، ستون و در گذاشته شد. در سال چهارصد و نود و هشت، خندقی اطراف شهر حله کنده شد و کُشک بعد از خود فرزندش دبیس را به حکومت نشاند و او نیز فرزندش علی را جانشین خود ساخت، و در روزگار فرمانروایی او، حکومتشان سرنگون شد، از این روست که می‌گویند: اولین فرمانروای بنی دبیس، علی و آخرین آنها نیز شخصی به نام علی است.

شب پنج شنبه، بیست و یکم ماه محرم سال سوم هجری، شب ازدواج فاطمه دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله با امیر مؤمنان علیه السلام است که در آن زمان این بانوی بزرگوار شانزده سال و به روایتی نه سال داشتند.

**[ترجمه]

و أقول

قد روی الکلینی فی الکافی أیضا فی طی بعض الأخبار أن جرح علی علیه السلام فی اللیله الإحدی و العشرین من شهر رمضان و شهادته فی اللیله الثالثه و العشرین و الظاهر أن هذا الخبر و ما یشبهه من الأقوال أیضا من مرویات العامه أو قد صدر عنهم علیهم السلام تقیه کما أوضحناه فی مجلد أحواله صلوات الله علیه من هذا الکتاب و بیناه فی کتاب جلاء العیون أیضا بالفارسیه ثم إن صاحب العدد رحمه الله لم یورد من سوانح الیوم الثانی و العشرین من الشهر شیئا فیه و قال فی سوانح الیوم الثالث و العشرین و فی لیله ثلاث و عشرین من شهر رمضان أنزل الله تعالی علی نبیه الذکر و یستحب فیها الغسل و هی آخر لیالی القدر و فیه فضل کثیر و یستحب فیها قراءه الروم و العنکبوت و قراءه إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیلَهِ الْقَدْرِ ألف مره و فی الثالث و العشرین من ذی القعده کانت وفاه مولانا أبی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام و فی الإرشاد فی صفر سنه ثلاث و مائتین و کذا فی کتاب الکافی و کذا فی کتاب الدر و کذا فی کتاب عتیق و فی کتاب موالید الأئمه فی عام اثنتین و مائتین من سنی الهجره و فی کتاب المناقب یوم الجمعه لسبع بقین من رمضان سنه اثنتین و مائتین و قیل سنه ثلاث و فی الدر یوم الجمعه غره رمضان سنه اثنتین و مائتین بالسم فی العنب فی زمن المأمون بطوس فی سناباد و قال رحمه الله فی سوانح الیوم الرابع و العشرین من الشهر و فی الیوم الرابع و العشرین من ذی الحجه من سنه تسع من الهجره باهل رسول الله صلی الله علیه و آله بعلی و الحسن و الحسین و فاطمه علیهم السلام نصاری نجران و جاء بذکر المباهله به و بزوجته و ولدیه علیهم السلام محکم القرآن و روی أن المباهله فی الیوم الخامس و العشرین من ذی الحجه و فی الرابع و العشرین تصدق أمیر المؤمنین علیه السلام بالخاتم و هو راکع فنزلت

ولایته فی القرآن و فی کتاب الکافی أنزل القرآن لأربع و عشرین لیله من شهر رمضان و قال رحمه الله فی سوانح الیوم الخامس و العشرین من الشهر و فی

ص: ۱۹۸

الخامس و العشرين من ذی القعده نزلت الکعبه و هو أول رحمه نزلت و فیه دحا الله تعالی الأرض من تحت الکعبه یستحب صومه و فی لیله الخامس و العشرین من ذی الحجه سنه تصدق أمیر المؤمنین علیه السلام و فاطمه- علی المسکین و الیتیم و الأسیر بثلاثه أقراص کانت قوتهما من الشعیر و آثراهم علی أنفسهما و واصلا الصیام و فی الخامس و العشرین من ذی الحجه سنه نزلت فی أمیر المؤمنین و فاطمه و الحسن و الحسین علیهم السلام هَلْ أَتی عَلَی الْإِنْسانِ و فی تاریخ المفید فی الیوم الخامس و العشرین من المحرم سنه أربع و تسعین کانت وفاه مولانا الإمام السجاد زین العابدین أبی محمد و أبی الحسن علی بن الحسین صلوات الله علیهما و فی کتاب تذکره الخواص توفی سنه أربع و تسعین ذکره ابن عساکر أو سنه اثنتین و تسعین قاله أبو نعیم أو سنه خمس و تسعین و الأول أصح لأنها تسمی سنه الفقهاء لکثره من مات بها من العلماء و کان علی سید الفقهاء مات فی أولها و تتابع الناس بعده سعید بن المسیب و عروه بن الزبیر و سعید بن جبیر و عامه فقهاء المدینه و فی کتاب الکافی و الإرشاد و الدر توفی فی المحرم سنه خمس و سبعین من الهجره و قیل توفی علیه السلام یوم السبت ثامن عشر المحرم سنه خمس و سبعین سمه الولید بن عبد الملک بن مروان و قال قدس الله روحه فی سوانح الیوم السادس و العشرین من الشهر و فی الیوم السادس و العشرین من ذی الحجه سنه ثلاث و عشرین من الهجره طعن عمر بن الخطاب بن نفیل بن عبد العزی بن ریاح بن عبد الله بن قرط بن رزاح بن کعب القرشی العدوی أبو حفص قال سعید بن المسیب قتل أبو لؤلؤه عمر بن الخطاب و طعن منه اثنی عشر رجلا فمات منهم سته فرمی علیه رجل من أهل العراق برنسا ثم برک علیه فلما رأی أنه لا یستطیع أن یتحرک وجأ بنفسه فقتلها أقول و قال جماعه إن قتل عمر بن الخطاب قد کان فی الیوم التاسع من شهر ربیع الأول و الناس یسمونه بعید بابا شجاع الدین و قد مر القول فیه

مشروحا فی کتاب الفتن.

و قال رحمه الله فی سوانح الیوم السابع و العشرین و هو یوم المبعث روی عن ابن عباس و أنس بن مالک أنهما قالا أوحی الله عز و جل إلی النبی صلی الله علیه و آله یوم الإثنین السابع و العشرین من رجب و له أربعون سنه و قال ابن مسعود إحدی و أربعون سنه و قیل بعث فی شهر رمضان لقوله تعالی- شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِی أُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ أی ابتداء إنزاله السابع عشر أو الثامن عشر و فی السابع و العشرین من جمادی الآخره سنه ثلاث عشره من الهجره کانت وفاه أبی بکر عبد الله بن عثمان أبی قحافه بن عمرو التیمی بن عامر بن کعب بن سعد بن تیم بن لؤی بن غالب بن فهر بن النضر و یسمی قریشا فکل من ولده النضر فهو قرشی و من لم یلده فلیس بقرشی و قال رحمه الله فی سوانح الیوم الثامن و العشرین من الشهر فی تاریخ المفید و للیلتین بقیتا من شهر صفر سنه سبع و أربعین من الهجره کانت وفاه مولانا السید الإمام السبط أبی محمد الحسن بن علی بن أبی طالب صلوات الله علیهما و فی الإرشاد و المصباح فی صفر سنه خمسین من الهجره و فی کتاب الکافی روی فی صفر فی آخره سنه تسع و أربعین و کذا فی کتاب الدر و قیل یوم الخمیس من ربیع الأول سنه إحدی و خمسین و فی کتاب الإستیعاب اختلف فی وقت وفاته فقیل مات سنه تسع و أربعین و قیل فی ربیع الأول سنه خمسین- بعد ما مضی من خلافه معاویه عشر سنین و قیل بل مات سنه إحدی و خمسین و دفن بدار أبیه ببقیع الغرقد هذا آخر ما التقطناه من النصف الآخر من کتاب العدد القویه للشیخ رضی الدین علی أخی العلامه.

**[ترجمه]کلینی در کتاب الکافی، ضربت خوردن علی علیه السلام را در شب بیست و یکم ماه رمضان و شهادت ایشان را در شب بیست و سوم نقل می‌کند. به ظاهر، احادیثی از این قبیل، برگرفته از روایات اهل تسنن است و یا اینکه ائمه علیهم السلام از روی تقیه آن را نقل کرده‌اند، همانطور که در جلد احوال آن بزرگوار صلوات الله علیه از این کتاب آوردیم و در کتاب «جلاء العیون» نیز به زبان فارسی به تبیین آن پرداختیم.

صاحب کتاب «العدد» — رحمه الله — به مناسبت‌های روز بیست و دوم ماه نمی‌پردازد و در باب مناسبت‌های روز بیست و سوم می‌گوید: در شب بیست و سوم خداوند قرآن را بر پیامبرش نازل فرمود و غسل از اعمال مستحبی این شب است و آخرین شب قدر شمرده می‌شود، دارای فضیلت بسیار است و از جمله اعمال این شب، تلاوت سوره روم، عنکبوت و هزار بار سوره قدر می‌باشد. شب بیست و سوم ذی القعده سالروز شهادت مولایمان ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام است. در کتاب الارشاد، الکافی، الدرّ و کتابی کهن، آن را در ماه صفر سال دویست و سه هجری آورده‌اند. کتاب موالید الأئمه آن را در سال دویست و دو هجری و کتاب المناقب آن را در روز جمعه، بیست و سوم رمضان سال دویست و دو آورده است و نقل است، سال دویست و سه هجری است و کتاب الدّر، شهادت امام علیه السلام را روز جمعه اول رمضان سال دویست و سه هجری به واسطه انگوری سم‌آلود در زمان خلافت مامون و در سناباد طوس آورده است .

شیخ — رحمه الله — در مناسبت‌های روز بیست و چهارم ماه آورده است: در بیست و چهارم ذی الحجه سال نهم هجری، رسول خدا صلی الله علیه و آله به همراهی علی و حسن و حسین و فاطمه علیهم السلام با مسیحیان نجران مباهله کردند که در قرآن نیز به این امر اشاره شده است. در روایت است که مباهله در روز بیست و پنجم ذی الحجه رخ داد و در روز بیست و چهارم، امیر مؤمنان علیه السلام انگشتری خود را در حالی که در رکوع بود، صدقه داد و در این هنگام، آیه ولایت نازل شد.

در کتاب الکافی، نزول قرآن را در شب بیست و چهارم ماه رمضان نقل می‌کند.

شیخ – رحمه الله – در بیان مناسبت‌های روز بیست و پنجم ماه می‌فرمایند: در بیست و پنجم ذی القعده، کعبه فرود آمد و این اولین رحمتی بود که نازل گشت و در این روز خداوند زمین را از زیر کعبه گستراند و روزه این روز دارای فضیلت است. و شب بیست و پنجم ذی الحجه سالی که امیر مؤمنان علیه السلام و فاطمه علیها السلام، سه نان از جو را به مسکین و یتیم و اسیر دادند و آنها را بر خود ترجیح دادند و بدین ترتیب روزه خود را ادامه دادند و در روز بیست و پنجم ذی الحجه سالی که سوره «هل أتی علی الانسان» در شأن امیر مؤمنان و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام نازل شد.

در تاریخ شیخ مفید، روز بیست و پنجم محرم سال نود و چهار هجری را روز شهادت مولایمان امام سجاد زین العابدین ابی محمد و ابی الحسن علی بن حسین صلوات الله علیهما آورده است. ابن عساکر در کتاب «تذکره الخواص»، آن را در سال نود و چهار هجری نقل می‌کند و ابو نعیم آن را سال نود و دو هجری ذکر می‌کند، و سال نود و پنج نیز روایت شده است، ولی روایت اول صحیح‌تر است. زیرا در آن سال علمای زیادی رحلت کردند و از این رو سال فقهاء نامیده شد. و علی بن حسین سرور فقیهان، ابتدای این سال شهید شدند و پس از ایشان، سعید بن مسیّب، عروه بن زبیر و سعید بن جبیر و بیشتر فقیهان مدینه رحلت کردند. در کتاب الکافی و الارشاد و الدرّ آمده است: امام علیه السلام در محرم سال هفتاد و پنج هجری به شهادت رسیدند و نقل است: در روز شنبه، هجدهم محرم سال هفتاد و پنج هجری در اثر سمی که ولید بن عبد الملک بن مروان به ایشان خوراندند، به شهادت رسیدند.

شیخ رضی الدین – قدّس الله روحه – در مناسبت‌های روز بیست و ششم ماه فرمودند: در بیست و ششم ذی الحجه سال بیست و سوم هجری، عمر بن خطاب بن نفیل بن عبد العزّی بن ریاح بن عبدالله بن قرط بن رزاح بن کعب القرشی العدوی ابو حفص، مورد ضربت قرار گرفت. بنابر نقل سعید بن مسیّب، ابو لوء لوء، عمر بن خطاب را به قتل رساند. او به دوازده نفر دیگر نیز ضربه زد که شش نفر آنها کشته شدند، و در این هنگام مردی از عراق لباسی بر وی انداخت بر روی او نشست و ابو لوء لوء که دید توانایی حرکت ندارد، با زدن ضرباتی خود کشی کرد.

مؤلف:

بر اساس نقل برخی، عمر بن خطاب در روز نهم ربیع الاول کشته شد و مردم آن روز را «عید بابا شجاع الدین» می‌نامند و در این باره در کتاب الفتن به تفصیل سخن رفته است.

شیخ – رحمه الله – پیرامون مناسبت‌های روز بیست و هفتم می‌گوید: این روز، روز مبعث است. ابن عباس و انس بن مالک روایت کردند، خداوند در روز دوشنبه بیست و هفتم رجب، وحی خود را بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که چهل سال داشتند فرو فرستاد. ابن مسعود نقل کرد: پیامبر صلی الله علیه و آله چهل و یک سال داشتند و نقل است ایشان در ماه رمضان به پیامبری مبعوث شد. بر اساس این آیه {ماه رمضان که در آن قرآن فرو فرستاده شد.} یعنی آغاز نزول، هفدهم یا هجدهم آن.

در بیست و هفتم جمادی الثانی سال سیزده هجری، ابی بکر عبدالله بن عثمان ابی قحافه بن عمرو التیمی بن عامر بن کعب بن

سعد بن تیم بن لوّی بن غالب بن فهر بن النضر وفات کرد. نضر، قریش هم نامیده می‌شود و فرزندان نضر، همگی قرشی هستند و آنان که از فرزندان او نباشند، قرشی محسوب نمی‌شوند.

شیخ رضی الدین – رحمه الله – در باب مناسبت‌های روز بیست و هشتم گفته‌اند: در کتاب تاریخ شیخ مفید، شب بیست و هشتم صفر سال چهل و هفت هجری را شب شهادت ابی محمد حسن بن علی بن ابی طالب صلوات الله علیهما آورده‌اند. در کتاب الإرشاد و المصباح، شهادت ایشان را در ماه صفر سال پنجاه هجری نقل کرده‌اند. و کتاب الکافی و الدرّ، بر شهادت ایشان در اواخر ماه صفر سال چهل و نه هجری تصریح داشته‌اند، و نقل است: روز پنجشنبه از ماه ربیع الاول سال پنجاه و یک هجری، روز شهادت امام علیه السلام است. در کتاب «الاستیعاب» زمان شهادت آن حضرت علیه السلام مورد اختلاف است: بنابر نقلی، برابر با سال چهل و نه هجری است و در روایتی دیگر، آن را در ماه ربیع الاول سال پنجاه هجری، ده سال بعد از خلافت معاویه رقم زده‌اند و نیز گفته شده است: در سال پنجاه و یک هجری رحلت نمودند و در خانه پدرش در بقیع الغرقد به خاک سپرده شدند.

و آنچه پیرامون مناسبتهای نیمه دوم ماه گفته شد، برگرفته از کتاب العدد القویه اثر شیخ رضی الدین علی، برادر علامه حلی می‌باشد.

**[ترجمه]

و أقول

سوانح أيام الشهور العربيه و الفارسيه كثيره جدا و أكثرها مذكوره فى أبواب هذا الجزء و كل فى محله و قد سبق بعضها فى مجلدات القصص و النبوه و الإمامه و الفتن و أحوال الأئمه عليهم السلام و المزار و غيرها

ص: ۲۰۰

و أصحاب التقويم أيضا يذكرون كثيرا منها فى صفحات تقاويمهم فى كل سنه و لعل فيما أوردناه هنا كفايه لما قصدناه إن شاء الله تعالى و لعل من عثر على النصف الأول من كتاب العدد المشار إليه وجد كثيرا مما يتعلق بسوانح أيام الشهر من أوله إلى اليوم الخامس عشر منه و الله الموفق.

**[ترجمه]ماه‌های عربی و فارسی دربردارنده مناسبت‌های فراوانی است که بسیاری از آنها در بخش‌های همین کتاب و در جای خود ذکر خواهند شد، و به برخی از آنها نیز در جلدهای القصص، النبوه، الامامه، الفتن، احوال الائمه علیهم السلام و المزار و غیر آن اشاره شد و تقویم‌نویسان نیز بسیاری از این مناسبت‌ها را در صفحات تقویمشان درج می‌کنند و امید است آنچه در اینجا آورده شد، هدف ما را برآورده سازد، ان شاء الله تعالی. و کسانی که به نیمه اول کتاب العدد دسترسی داشته باشند و مراجعه نمایند، از بسیاری از مناسبت‌های روزهای اول تا پانزدهم هر ماه آگاه خواهند شد، و الله الموفق .

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بشهر شوال من الأدعيه و الأعمال و غيرها

باب ۱ عمل أول ليله منه و هى ليله عيد الفطر

الأخبار

أقول

قد ذكرنا استحباب غسل هذه الليله مع بعض أعمالها فى كتاب الطهاره و الصلاه و فى كتاب الزكاه و الصيام و كتاب الدعاء و كتاب المزار أيضا فارجع إليها.

**[ترجمه]غسل در این شب مستحب است که آن را به همراه سایر اعمال این شب در کتاب الطهاره، الصلاه، الزکاه، الصیام، الدعا و کتاب المزار آوردیم، به آنجا مراجعه کن.

**[ترجمه]

باب ۲ عمل أول يوم من هذا الشهر و هو يوم عيد الفطر

الأخبار

أقول

قد أوردنا أكثر أعمال هذا اليوم فى كتاب الطهاره و كتاب الصلاه و كتاب الدعاء و كتاب الزكاه و كتاب الصيام و كتاب الحج و كتاب المزار و غيرها أيضا و لنورد هنا ما يصلح فى هذا المقام إن شاء الله تعالى و اعلم أن الأعمال المستحبه فى أول كل شهر قد سبقت فى باب أول هذا الجزء فتذكر.

**[ترجمه]بیشتر اعمال این روز را در کتاب الطهاره، الصلاه، الدعاء، الزکاه، الصیام، الحجّ و کتاب المزار ذکر کردیم، و مطالبی متناسب با این باب را در اینجا خواهیم آورد انشاء الله تعالی، و بدان که اعمال مستحبی اول هر ماه در باب اول این جلد آمد، پس آنها را به یادآور.

**[ترجمه]

«۱»

لد، [بلد الأمین] مِنَ الدُّعَاءِ بَعْدَ صَلَاهِ الْعِیدِ:(۱) اللَّهُمَّ إِنِّی تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله أَمَامِی وَ عَلِیٍّ مِنْ خَلْفِی وَ أَئِمَّتِی عَنْ یَمِینِی وَ شِمَالِی أَسْتَتِرُ بِهِمْ مِنْ عَذَابِکَ وَ سَخَطِکَ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ زُلْفَی- لَا أَجِدُ أَحَداً أَقْرَبَ إِلَیْکَ مِنْهُمْ فَهُمْ أَئِمَّتِی فَآمِنْ بِهِمْ خَوْفِی مِنْ عَذَابِکَ وَ سَخَطِکَ وَ أَدْخِلْنِی بِرَحْمَتِکَ الْجَنَّهَ فِی عِبَادِکَ

ص: ۲۰۲

۱- ۱. سیأتی فی کتاب الصلاه کیفیه صلاه العید و آدابه و بعدها باب أدعیه عید الفطر و زوائد آداب صلاته و خطبها، و فی الباب ذکر هذه الأدعیه المنقوله فی الفوق، بروایه أخری فراجع.

الصَّالِحِينَ أَصْبَحْتُ بِاللَّهِ مُؤْمِناً مُوقِناً مُخْلِصاً عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله وَ سُنَّتِهِ وَ عَلَى دِينِ عَلِيٍّ وَ سُنَّتِهِ وَ عَلَى دِينِ الْأَوْصِيَاءِ وَ سُنَّتِهِمْ آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَ عَلَانِيَتِهِمْ وَ أَرْغَبُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فِيمَا رَغِبُوا فِيهِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذُوا مِنْهُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ وَ لَا مَنَعَةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ- تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ حَسْبِيَ اللَّهُ وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُكَ فَأَرِدْنِي وَ أَطْلُبُ مَا عِنْدَكَ فَيَسِّرْهُ لِي اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي مُحْكَمِ كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ وَ قَوْلُكَ الْحَقُّ وَ وَعْدُكَ الصِّدْقُ- شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدىً لِلنَّاسِ فَعَظَّمْتَ شَهْرَ رَمَضَانَ بِمَا أَنْزَلْتَ فِيهِ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ وَ خَصَصْتَهُ بِأَنْ جَعَلْتَ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ اللَّهُمَّ وَ قَدِ انْقَضَتْ أَيَّامُهُ وَ لَيَالِيهِ وَ قَدْ صِرْتُ مِنْهُ إِلَى مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي فَأَسْأَلُكَ يَا إِلَهِي بِمَا سَأَلَكَ بِهِ مَلَائِكَتُكَ الْمُقَرَّبُونَ وَ أَنْبِيَاؤُكَ الْمُرْسَلُونَ وَ عِبَادُكَ الصَّالِحُونَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَقْبَلَ مِنِّي كُلَّ مَا تَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَيْكَ فِيهِ وَ تَتَفَضَّلَ عَلَيَّ بِتَضْعِيفِ عَمَلِي وَ قَبُولِ تَقَرُّبِي وَ قُرُبَاتِي وَ اسْتِجَابَةِ دُعَائِي وَ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَ آمِنِّي يَوْمَ الْخَوْفِ مِنْ كُلِّ الْفَزَعِ وَ مِنْ كُلِّ هَوْلٍ أَعْدَدْتَهُ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ أَعُوذُ بِحُرْمَةِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ بِحُرْمَةِ نَبِيِّكَ صلى الله عليه و آله وَ بِحُرْمَةِ الْأَوْصِيَاءِ عليهم السلام أَنْ يَتَصَرَّمَ هَذَا الْيَوْمُ وَ لَكَ قِبَلِي تَبِعَةٌ تُرِيدُ أَنْ تُؤَاخِذَنِي بِهَا أَوْ خَطِيئَةٌ تُرِيدُ أَنْ تَقْتَصَّهَا مِنِّي لَمْ تَغْفِرْهَا لِي أَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تَرْضَى عَنِّي وَ إِنْ كُنْتَ رَضِيتَ عَنِّي فَزِدْ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِي رِضًا وَ إِنْ كُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنِّي فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنِّي يَا سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ وَ اجْعَلْنِي فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ مِنْ عُتَقَائِكَ مِنَ النَّارِ عِتْقاً لَا رِقَّ بَعْدَهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ تَجْعَلَ يَوْمِي هَذَا خَيْرَ يَوْمٍ عَبَدْتُكَ فِيهِ مُنْذُ أَسْكَنْتَنِي الْأَرْضَ أَعْظَمَهُ أَجْراً وَ أَعَمَّهُ نِعْمَةً وَ عَافِيَةً وَ أَوْسَعَهُ رِزْقاً وَ أَبْتَلَهُ عِتْقاً مِنَ النَّارِ وَ أَوْجَبَهُ مَغْفِرَةً وَ أَكْمَلَهُ رِضْوَاناً وَ أَقْرَبَهُ إِلَى مَا تُحِبُّ وَ تَرْضَى اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ شَهْرِ رَمَضَانَ صُمْتُهُ لَكَ وَ ارْزُقْنِي الْعَوْدَ فِيهِ ثُمَّ الْعَوْدَ فِيهِ حَتَّى

تَرْضَی وَ یَرْضَی کُلَّ مَنْ لَهُ (۱) قِبَلِی تَبِعَهٌ وَ لَا تُخْرِجْنِی مِنَ الدُّنْیَا إِلَّا وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ فِی هَذَا الْعَامِ وَ فِی کُلِّ عَامٍ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْکُورِ سَعْیُهُمُ الْمَغْفُورِ ذَنْبُهُمُ الْمُسْتَجَابِ دُعَاؤُهُمُ الْمَحْفُوظِینَ فِی أَنْفُسِهِمْ وَ أَدْیَانِهِمْ وَ أَمْوَالِهِمْ وَ ذَرَارِیِّهِمْ وَ جَمِیعِ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیْهِمْ اللَّهُمَّ اقْلِبْنِی مِنْ مَجْلِسِی هَذَا وَ فِی یَوْمِی هَذَا وَ فِی سَاعَتِی هَذِهِ مُفْلِحاً مُنْجِحاً مُسْتَجَاباً دُعَائِی مَرْحُوماً صَوْتِی مَغْفُوراً ذَنْبِی اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْ فِیمَا شِئْتَ وَ أَرَدْتَ وَ قَضَیْتَ وَ حَتَمْتَ وَ أَنْفَذْتَ وَ قَدَّرْتَ أَنْ تُطِیلَ عُمُرِی وَ أَنْ تُقَوِّیَ ضَعْفِی وَ تَجْبُرَ فَاقَتِی وَ أَنْ تُعِزَّ ذُلِّی وَ تُؤْنِسَ وَحْشَتِی وَ أَنْ تُکْثِرَ قِلَّتِی وَ أَنْ تُدِرَّ رِزْقِی فِی عَافِیَهٍ وَ یُسْرٍ وَ خَفْضِ عَیْشٍی وَ تَکْفِیَنِی کُلَّ مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی وَ لَا تَکِلَنِی إِلَی نَفْسِی فَأَعْجِزَ عَنْهَا وَ لَا إِلَی النَّاسِ فَیَرْفُضُونِی وَ عَافِنِی فِی بَدَنِی وَ دِینِی وَ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ أَهْلِ مَوَدَّتِی وَ جِیرَانِی وَ إِخْوَانِی وَ ذُرِّیَّتِی وَ أَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِالْأَمْنِ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی تَوَجَّهْتُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ قَدَّمْتُهُمْ إِلَیْکَ أَمَامِی وَ أَمَامَ حَاجَتِی وَ طَلِبَتِی وَ تَضَرُّعِی وَ مَسْأَلَتِی فَاجْعَلْنِی بِهِمْ عِنْدَکَ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ فَإِنَّکَ مَنَنْتَ عَلَیَّ بِمَعْرِفَتِهِمْ فَاخْتِمْ لِی بِهَذِهِ السَّعَادَهِ- إِنَّکَ علی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ فَإِنَّکَ وَلِیِّی وَ مَوْلَایَ وَ سَیِّدِی وَ رَبِّی وَ إِلَهِی وَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی وَ مَعْدِنُ مَسْأَلَتِی وَ مَوْضِعُ شَکْوَایَ وَ مُنْتَهَی رَغْبَتِی وَ مُنَایَ فَلَا تُخَیِّبَنَّ عَلَیْکَ رَجَائِی یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ فَلَا تُبْطِلَنَّ عَمَلِی وَ طَمَعِی وَ رَجَائِی لَدَیْکَ یَا إِلَهِی وَ مَسْأَلَتِی وَ اخْتِمْ لِی بِالسَّعَادَهِ وَ السَّلَامَهِ وَ الْإِسْلَامِ وَ الْأَمْنِ وَ الْإِیمَانِ وَ الْمَغْفِرَهِ وَ الرِّضْوَانِ وَ الشَّهَادَهِ وَ الْحِفْظِ یَا مَنْزُولًا بِهِ کُلُّ حَاجَهٍ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ أَنْتَ لِکُلِّ حَاجَهٍ فَتَوَلَّ عَافِیَتَهَا وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَیْنَا أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ بِشَیْ ءٍ- لَا طَاقَهَ لَنَا بِهِ مِنْ أَمْرِ الدُّنْیَا وَ فَرِّغْنَا لِأَمْرِ الْآخِرَهِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِکْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَأَفْضَلِ مَا صَلَّیْتَ وَ

ص: ۲۰۴

۱- ۱. ما بین العلامتین أضفناه من المصدر، و کان محله بیاضا.

بَارَکْتَ وَ تَرَحَّمْتَ وَ سَلَّمْتَ وَ تَحَنَّنْتَ وَ مَنَنْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ(۱).

**[ترجمه]خدایا، من در حالی که محمد صلی الله علیه و آله را پیش روی خود قرار دادم و علی در پشت سر من و امامان در سمت راست و چپ من قرار دارند، به تو روی کردم، و به واسطه آنها از عذاب و خشم تو در حجاب قرار می گیرم و به واسطه آنها به درگاه تو نزدیکی می‌جویم و هیچ کس را نزدیک تر از آنها به تو نمی‌یابم و آنها امامان من هستند، پس به واسطه آن ها مرا از عذاب و خشم خود ایمن گردان، و مرا در کنار بندگان صالح خود در بهشت جای ده. من بر دین محمد صلی الله علیه و آله و سیره او و بر دین علی و سنت او و بر دین اوصیاء و سنت ایشان به خدا ایمان آوردم و یقین کردم و خالص گشتم، به ظاهر و باطن آنها ایمان آوردم و در آنچه به آن گرایش داشتند، به سوی خدا گرایش پیدا می کنم، به خدا پناه می‌برم از شرّ آنچه آنها پناه جستند، هیچ دگرگونی و قدرت و منعی جز به خدای بلندمرتبه و بزرگ صورت نمی گیرد، بر خدا توکل کردم و خدا برای من کافی است و هر کس بر خدا توکل کند، برای او کفایت می کند.

خداوندا، من تو را می‌خواهم و تو نیز مرا اراده کن و آنچه نزد توست طلب می کنم پس آن را برایم آسان گردان. خدایا تو در کتاب محکم و فروفرستاده خود و گفتار حقت، و وعده راستت فرمودی: {ماه رمضانی که قرآن در آن نازل شد، هدایتی برای مردم است.} تو ماه رمضان را به واسطه نزول قرآن گرامی داشتی، و با قرار دادن شب قدر در آن، آن را ویژه گردانیدی، خدایا آن روزها و شب‌ها گذشت و من به جایی رسیدم که تو از من به آن آگاه‌تری. خدایا، از تو می‌خواهم به آنچه فرشتگان مقرب و پیامبر فرستاده شده و بندگان صالح از تو درخواست کردند، بر محمد و آل محمد درود فرستی و از من، هر آنچه برای نزدیکی تو در این ماه انجام دادم بپذیری، و با چند برابر کردن پاداش عملم و پذیرفتن نزدیکی جویی‌ام و نزدیکی‌هایم، و استجابت دعایم بر من تفضل کنی، و از جانب خود، مرا مورد رحمت قرار دهی، و مرا از آتش جهنم رهایی‌بخشی و مرا از ترس‌ها و ناله‌های روز قیامت، ایمن داری؛ و به حرمت روی گرامی‌ات و حرمت پیامبرت صلی الله علیه و آله و سلّم و امامان علیهم السلام پناه می‌برم از اینکه این روز بگذرد و گناهی از من باقی مانده باشد و تو مرا به آن بازخواست نمایی و یا اشتباهی که از من بازجویی کنی و آن را نبخشیده باشی.

به حرمت روی گرامی‌ات ای خدایی که معبودی جز تو نیست، به اینکه خدایی جز تو نیست، از تو می خواهم، از من خشنود گردی، و اگر از من راضی گشتی، بر رضایت خود از من در باقی عمرم، بیافزای و اگر خرسند نگشتی، پس از اکنون، از من راضی شو، ای سرور و مولای من، همین لحظه همین لحظه همین لحظه، در این لحظه و در این روز و در اینجا که نشستم مرا چنان از آتش جهنم آزاد گردان که هیچ اسارتی بعد از آن نباشد .

خدایا به روی گرامی‌ات، می‌خواهم این روز مرا بهترین روزی که تو را عبادت کردم، از زمان زندگانی‌ام بر زمین، قرار دهی، و آن را پراجرترین، پرنعمت ترین و پرروزی‌ترین، آزادترین از آتش جهنم، سزاوارترین به مغفرت، رضایتمندی و نزدیک‌ترین به آنچه دوست داری و می‌پسندی قرار دهی.

خداوندا آن را آخرین ماه رمضانی که برای تو روزه گرفتم قرار نده و بازگشت پی‌درپی به آن را روزی‌ام کن، تا از من راضی شوی و هر کس من در حقش گناهی کردم، از من راضی گردد. و زمانی مرا از دنیا ببر که از من راضی و خشنودی.

خداونـدا، مرا از حاجیـان خـانه گرامی‌ات در این سال و همه سال‌ها قرار ده، آنان که حـج‌شان نیکو، تلاشـشان مورد سپاس و گناهشان بخشوده و دعایشان مستجاب و جان، دین، مال و فرزندان و تمام نعمت‌های تو بر آنها، محفوظ است.

خـدایا مرا از اینجا که نشسـته‌ام و در این روز و این لحظه، با رسـتگاری کامیابی و دعای مسـتجاب و صدایم مشـمول رحمت و گناهم آمرزیده، برگردان.

خـدایا در آنچه خواستی و اراده کردی و حکم کردی و قطعی کردی و اجرا نمودی و مقدر ساختی، طولانی شدن عمر، از بین رفتن ضـعف، برطرف کردن نیاز، عزیز شـدن، تنها نگشـتن، افزون گشـتن، فراوان شـدن رزق به همراه عافیت، آسانی و راحتی قرار ده. و تمام امور مهم من از دنیا و آخرت را کفایت کن و مرا به خودم وامگذار تا ناتوان گردم و به مردم مسپار تا مرا طرد کننـد و جسم، دین، خـانواده، فرزنـدان، دوسـتان، همسایگان، برادران و نسل مرا در عافیت قرار ده و مادامی که مرا زنـده نگاه داشتی، مورد منت و بخشایش خود قرار ده. به واسـطه محمد و خاندان محمد صـلی الله علیه و آله و سـلّم، به تو روی آوردم و آنهـا را پیش روی خود و حاجـات و درخواست‌هـایم و ناله و زاری‌ام و خواسـته‌ام قرار دادم، پس مرا به واسـطه آنان در دنیا و آخرت آبرومند بگردان، به راستی که تو با شـناخت آنان مرا مورد لطف قرار دادی، پس آن را به سـعادت ختم کن، به راستی تو به هر کاری توانایی و تو سـرپرست، مولا و سـرور و پروردگار و معبود و اطمینان و امید و سرچشـمه درخواست‌ها و جایگاه شکایت‌ها و انتهای آرزوها هستی، پس ای سـرور و مولای من، امیـد مرا ناامید مگردان و ای معبود من، عمل و طمع و امید من به خود و درخواسـتم را نـابود مکن، و ای کسـی که حـاجت‌هـا به نزد تو آورده می‌شود، عاقبت کار مرا به سـعادت، سـلامت، تسلیم، ایمنی، ایمان، آمرزش، رضایت، گواهی و حفاظت قرار ده، ای خدا ای خدا ای خدا، تو مسئول هر حاجت هستی، پس آن را در عـافیت قرار ده و هیـچ یـک از مخلوقـاتت را در چیزی بر مـا چیره مگردان که تحمل آن را از امور دنیایی نـداریم، و کاری کن به امر آخرت بپردازیم، ای صاحب شـکوه و بزرگی، و بر محمـد و خاندان محمد درود فرست و بر محمد و خاندان محمـد برکت فرست و بر محمـد و خانـدان محمـد سـلام فرست، برترین درودهـا، برکـات، رحمت هـا، سـلام‌ها، مهربانی‌ها و بخشش‌هایی که به ابراهیم و خاندان ابراهیم ابراز داشتی، به راستی که تو ستوده بزرگی. -. البلد الامین: **۲۴۱-۲۴۳** -

دعایی دیگر:

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] دُعَاءٌ آخَرُ الدُّعَاءُ بَعْدَ صَلَاهِ الْعِيدِ: اللَّهُمَّ إِنِّی سَأَلْتُکَ أَنْ تَرْزُقَنِی صِيَامَ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَنْ تُحْسِنَ مَعُونَتِی عَلَيْهِ وَ أَنْ تُبَلِّغَنِی اسْتِتْمَامَهُ وَ فِطْرَهُ وَ أَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ فِی ذَلِکَ بِعِبَادَتِکَ وَ حُسْنِ مَعُونَتِکَ وَ تَسْهِيلِ أَسْبَابِ تَوْفِيقِکَ فَأَجَبْتَنِی وَ أَحْسَنْتَ مَعُونَتِی عَلَيْهِ وَ فَعَلْتَ ذَلِکَ بِی وَ عَرَّفْتَنِی حُسْنَ صَنِيعِکَ وَ کَرِيمَ إِجَابَتِکَ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا رَزَقْتَنِی مِنْ ذَلِکَ وَ عَلَى مَا أَعْطَيْتَنِی مِنْهُ اللَّهُمَّ وَ هَذَا يَوْمٌ عَظَّمْتَ قَدْرَهُ وَ کَرَّمْتَ حَالَهُ وَ شَرَّفْتَ حُرْمَتَهُ وَ جَعَلْتَهُ عِيداً لِلْمُسْلِمِينَ وَ أَمَرْتَ عِبَادَکَ أَنْ يَبْرُزُوا لَکَ فِيهِ لِتُوَفِّیَ کُلَّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَ ثَوَابَ مَا قَدَّمَتْ وَ لِتَفَضَّلَ عَلَى أَهْلِ النَّقْصِ فِی الْعِبَادَهِ وَ التَّقْصِيرِ فِی الِاجْتِهَادِ فِی أَدَاءِ الْفَرِيضَهِ مِمَّا لَا يَمْلِکُهُ غَيْرُکَ وَ لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ سِوَاکَ اللَّهُمَّ وَ قَدْ وَافَاکَ فِی هَذَا الْيَوْمِ فِی هَذَا الْمَقَامِ مَنْ عَمِلَ لَکَ عَمَلًا قَلَّ ذَلِکَ الْعَمَلُ أَوْ کَثُرَ

كُلَّهُمْ يَطْلُبُ أَجْرَ مَا عَمِلَ وَ يَسْأَلُ الزِّيَادَهَ مِنْ فَضْلِكَ فِی ثَوَابِ صَوْمِهِ لَکَ وَ عِبَادَتِهِ إِيَّاكَ عَلَى حَسَبِ مَا قُلْتَ- يَسْئَلُهُ مَنْ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِی شَأْنٍ اللَّهُمَّ وَ أَنَا عَبْدُكَ الْعَارِفُ بِمَا أَلْزَمْتَنِی وَ الْمُقِرُّ بِمَا أَمَرْتَنِی الْمُعْتَرِفُ بِنَقْصِ عَمَلِی وَ التَّقْصِيرِ فِی اجْتِهَادِی وَ الْمُخِلُّ بِفَرْضِكَ عَلَیَّ وَ التَّارِكُ لِمَا ضَمِنْتَ لَکَ عَلَى نَفْسِی اللَّهُمَّ وَ قَدْ ضَمِنْتُ فَشُبْتُ صَوْمِی لَکَ فِی أَحْوَالِ الْخَطَإِ وَ الْعَمْدِ وَ النِّسْيَانِ وَ الذِّكْرِ وَ الْحِفْظِ بِأَشْيَاءَ نَطَقَ بِهَا لِسَانِی أَوْ رَأَتْهَا عَيْنَیَّ وَ هَوَتْهَا نَفْسِی أَوْ مَالَ إِلَيْهَا هَوَایَ وَ أَحَبَّهَا قَلْبِی أَوِ اشْتَهَتْهَا رُوحِی أَوْ بَسَطْتُ إِلَيْهَا يَدِی أَوْ سَعَيْتُ إِلَيْهَا بِرِجْلِی مِنْ حَلَالِكَ الْمُبَاحِ بِأَمْرِكَ إِلَى حَرَامِكَ الْمَحْظُورِ بِنَهْيِكَ اللَّهُمَّ وَ كُلُّ مَا كَانَ مِنِّی مُحْصًى عَلَیَّ غَيْرَ مُخِلٍّ بِقَلِيلٍ وَ لَا كَثِيرٍ وَ لَا صَغِيرٍ وَ لَا كَبِيرٍ اللَّهُمَّ وَ قَدْ بَرَزْتُ إِلَيْکَ وَ خَلَوْتُ بِکَ لِأَعْتَرِفَ لَکَ بِنَقْصِ عَمَلِی وَ تَقْصِيرِی فِيمَا يَلْزَمُنِی وَ أَسْأَلُکَ الْعَوْدَ عَلَیَّ بِالْمَغْفِرَهِ وَ الْعَائِدَهِ الْحَسَنَهِ

ص: ۲۰۵

۱- ۱. البلد الأمين: ۲۴۱- ۲۴۳.

عَلَيَّ بِأَحْسَنِ رَجَائِي وَ أَفْضَلِ أَمَلِي وَ أَكْمَلِ طَمَعِي فِي رِضْوَانِكَ اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِي كُلَّ نَقْصٍ وَ كُلَّ تَقْصِيرٍ وَ إِسَاءَةٍ وَ كُلَّ تَفْرِيطٍ وَ كُلَّ جَهْلٍ وَ كُلَّ عَمْدٍ وَ كُلَّ خَطَإٍ دَخَلَ عَلَيَّ فِي شَهْرِي هَذَا وَ فِي صَوْمِي لَهُ وَ فِي فَرْضِكَ عَلَيَّ وَ هَبْهُ لِي وَ تَصَدَّقْ بِهِ عَلَيَّ وَ تَجَاوَزْ لِي عَنْهُ يَا غَايَةَ كُلِّ رَغْبَةٍ وَ يَا مُنْتَهَى كُلِّ مَسْأَلَةٍ وَ اقْلِبْنِي مِنْ وَجْهِي هَذَا وَ قَدْ عَظَّمْتَ فِيهِ جَائِزَتِي وَ أَجْزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتِي وَ كَرَّمْتَ فِيهِ حِبَائِي وَ تَفَضَّلْتَ عَلَيَّ بِأَفْضَلَ مِنْ رَغْبَتِي وَ أَعْظَمَ مِنْ مَسْأَلَتِي يَا إِلَهِي يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْ ءٌ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الْعَمْدَ مِنْهَا وَ الْخَطَأَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ يَا رَبَّ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ وَلِيَّهُ افْعَلْ ذَلِكَ بِي وَ تُبْ بِمَنِّكَ وَ فَضْلِكَ وَ رَأْفَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ عَلَيَّ تَوْبَةً نَصُوحاً لَا أَشْقَى بَعْدَهَا أَبَداً يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَكَ الْأَمْثَالُ الْعُلْيَا وَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّكِّ بَعْدَ الْيَقِينِ وَ مِنَ الْكُفْرِ بَعْدَ الْإِيمَانِ يَا إِلَهِي اغْفِرْ لِي يَا إِلَهِي تَفَضَّلْ عَلَيَّ يَا إِلَهِي تُبْ عَلَيَّ يَا إِلَهِي ارْحَمْنِي يَا إِلَهِي ارْحَمْ فَقْرِي يَا إِلَهِي ارْحَمْ ذُلِّي يَا إِلَهِي ارْحَمْ مَسْكَنَتِي يَا إِلَهِي ارْحَمْ عَبْرَتِي يَا إِلَهِي لَا تُخَيِّبْنِي وَ أَنَا أَدْعُوكَ وَ لَا تُعَذِّبْنِي وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ لِنَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ- وَ ما كانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِيهِمْ وَ ما كانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ أَسْتَغْفِرُكَ يَا رَبِّ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ جَمِيعِ ذُنُوبِي كُلِّهَا مَا تَعَمَّدْتُ مِنْهَا وَ مَا أَخْطَأْتُ وَ مَا حَفِظْتُ وَ مَا نَسِيتُ اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ لِنَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ- وَ إِذا سَأَلَكَ عِبادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِي فَاسْتَجِبْ لِي كَمَا وَعَدْتَنِي إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعادَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ بَارِكْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِكَ وَ أَدْخِلْنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَهُمْ فِيهِ وَ أَخْرِجْنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَهُمْ مِنْهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ عِتْقاً بَتْلًا لَا رِقَّ بَعْدَهُ أَبَداً وَ لَا حَرَقَ بِالنَّارِ وَ لَا ذُلَّ وَ لَا وَحْشَةَ وَ لَا رُعْبَ وَ لَا لَوْعَةَ وَ لَا رَوْعَةَ وَ لَا فَزِعَةَ وَ لَا رَهْبَةَ

بِالنَّارِ وَ مُنَّ عَلَيَّ بِالْجَنَّهِ بِأَفْضَلِ حُظُوظِ أَهْلِهَا وَ أَشْرَفِ كَرَامَاتِهِمْ وَ أَجْزَلِ عَطَايَاكَ لَهُمْ وَ أَفْضَلِ جَوَائِزِكَ إِيَّاهُمْ وَ خَيْرِ حِبَائِكَ لَهُمْ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اقْلِبْنِي مِنْ مَجْلِسِي هَذَا وَ مِنْ مَخْرَجِي هَذَا وَ لَا تُبْقِ فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَكَ وَ لَا فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا خَطِيئَهً إِلَّا مَحَوْتَهَا وَ لَا عَثْرَهً إِلَّا أَقَلْتَهَا وَ لَا فَاضِحَهً إِلَّا صَفَحْتَ عَنْهَا وَ لَا جَرِيرَهً إِلَّا خَلَّصْتَ مِنْهَا وَ لَا سَيِّئَهً إِلَّا وَهَبْتَهَا لِي وَ لَا كُرْبَهً إِلَّا وَ قَدْ خَلَّصْتَنِي مِنْهَا وَ لَا دَيْناً إِلَّا قَضَيْتَهُ وَ لَا عَائِلَهً إِلَّا أَغْنَيْتَهَا وَ لَا فَاقَهً إِلَّا سَدَدْتَهَا وَ لَا عُرْياً إِلَّا كَسَوْتَهُ وَ لَا مَرِيضاً إِلَّا شَفَيْتَهُ وَ لَا سَقِيماً إِلَّا دَاوَيْتَهُ وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا غَمّاً إِلَّا أَذْهَبْتَهُ وَ لَا خَوْفاً إِلَّا آمَنْتَهُ وَ لَا عُسْراً إِلَّا يَسَّرْتَهُ وَ لَا ضَعْفاً إِلَّا قَوَّيْتَهُ وَ لَا حَاجَهً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ إِلَّا قَضَيْتَهَا عَلَى أَفْضَلِ الْأَمَلِ وَ أَحْسَنِ الرَّجَاءِ وَ أَكْمَلِ الطَّمَعِ- إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَمَرْتَنِي بِالدُّعَاءِ وَ دَلَلْتَنِي عَلَيْهِ فَسَأَلْتُكَ وَ وَعَدْتَنِي الْإِجَابَهَ فَتَنَجَّزْتَ بِوَعْدِكَ وَ أَنْتَ الصَّادِقُ الْقَوْلِ الْوَفِيُّ الْعَهْدِ اللَّهُمَّ وَ قَدْ قُلْتَ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ وَ قُلْتَ وَ سْئَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ وَ قُلْتَ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كانُوا يُوعَدُونَ اللَّهُمَّ وَ أَنَا أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِي مُتَنَجِّزاً لِوَعْدِكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْطِنِي كُلَّ مَا وَعَدْتَنِي وَ كُلَّ أُمْنِيَّتِي وَ كُلَّ سُؤْلِي وَ كُلَّ هَمِّي وَ كُلَّ نَهْمَتِي وَ كُلَّ هَوَايَ وَ كُلَّ مِحْنَتِي وَ اجْعَلْ ذَلِكَ كُلَّهُ سَائِحاً فِي جَلَالِكَ ثَابِتاً فِي طَاعَتِكَ مُتَرَدِّداً فِي مَرْضَاتِكَ مُتَصَرِّفاً فِيمَا دَعَوْتَ إِلَيْهِ غَيْرَ مَصْرُوفٍ مِنْهُ قَلِيلًا وَ لَا كَثِيراً فِي شَيْ ءٍ مِنْ مَعَاصِيكَ وَ لَا فِي مُخَالِفِهِ لِأَمْرِكَ إِلَهَ الْحَقِّ رَبَّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ وَ كَمَا وَفَّقْتَنِي لِدُعَائِكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ وَفِّقْ لِي إِجَابَتَكَ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ أَوْ تَعَبَّأَ أَوْ أَعَدَّ أَوِ اسْتَعَدَّ لِوِفَادَهٍ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ جَوَائِزِهِ وَ نَوَافِلِهِ وَ فَضَائِلِهِ وَ عَطَايَاهُ فَإِلَيْكَ يَا سَيِّدِي كَانَتْ تَهْيِئَتِي وَ تَعْبِئَتِي وَ إِعْدَادِي وَ اسْتِعْدَادِي رَجَاءَ رِفْدِكَ وَ جَوَائِزِكَ وَ فَوَاضِلِكَ وَ نَوَافِلِكَ وَ عَطَايَاكَ وَ قَدْ غَدَوْتُ إِلَى عِيدٍ مِنْ أَعْيَادِ أُمَّهِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله وَ لَمْ آتِكَ الْيَوْمَ بِعَمَلٍ صَالِحٍ أَثِقُ بِهِ قَدَّمْتُهُ وَ لَا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ وَ لَكِنِّي أَتَيْتُكَ خَاضِعاً مُقِرّاً بِذُنُوبِي وَ إِسَاءَتِي

إِلَى نَفْسِی وَ لَا حُجَّهَ لِی وَ لَا عُذْرَ لِی أَتَیْتُکَ أَرْجُو أَعْظَمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِینَ وَ أَنْتَ الَّذِی غَفَرْتَ لَهُمْ عَظِیمَ جُرْمِهِمْ وَ لَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَی عَظِیمِ جُرْمِهِمْ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ فَیَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ وَ فَضْلُهُ عَظِیمٌ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ یَا کَرِیمُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عُدْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَ عَافِیَتِکَ وَ تَعَطَّفْ عَلَیَّ بِفَضْلِکَ وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ رِزْقَکَ یَا رَبِّ إِنَّهُ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلَّا حِلْمُکَ وَ لَا یَرُدُّ سَخَطَکَ إِلَّا عَفْوُکَ وَ لَا یُجِیرُ مِنْ عِقَابِکَ إِلَّا رَحْمَتُکَ وَ لَا یُنْجِینِی مِنْکَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ هَبْ لِی یَا إِلَهِی فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الَّتِی بِهَا تُحْیِی أَمْوَاتَ الْعِبَادِ وَ بِهَا تَنْشُرُ مَیْتَ الْبِلَادِ وَ لَا تُهْلِکْنِی یَا إِلَهِی غَمّاً حَتَّی تَسْتَجِیبَ لِی وَ تُعَرِّفَنِی الْإِجَابَهَ فِی دُعَائِی وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْعَافِیَهِ إِلَی مُنْتَهَی أَجَلِی وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ لَا تُسَلِّطْهُ عَلَیَّ وَ لَا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی.

یَا رَبِّ إِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی وَ إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْفَعُنِی وَ مَنْ ذَا الَّذِی یَرْحَمُنِی إِنْ عَذَّبْتَنِی وَ مَنْ ذَا الَّذِی یُعَذِّبُنِی إِنْ رَحِمْتَنِی وَ مَنْ ذَا الَّذِی یُکْرِمُنِی إِنْ أَهَنْتَنِی وَ مَنْ ذَا الَّذِی یُهِینُنِی إِنْ أَکْرَمْتَنِی وَ إِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ وَ قَدْ عَلِمْتُ یَا إِلَهِی أَنَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ جَوْرٌ وَ لَا ظُلْمٌ وَ لَا فِی عُقُوبَتِکَ عَجَلَهٌ وَ إِنَّمَا یَعْجَلُ مَنْ یَخَافُ الْفَوْتَ وَ إِنَّمَا یَحْتَاجُ إِلَی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ وَ قَدْ تَعَالَیْتَ عَنْ ذَلِکَ سَیِّدِی عُلُوّاً کَبِیراً اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَجْعَلْنِی لِلْبَلَاءِ غَرَضاً وَ لَا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً وَ مَهِّلْنِی وَ نَفِّسْنِی وَ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی وَ لَا تُتْبِعْنِی بِبَلَاءٍ عَلَی أَثَرِ بَلَاءٍ فَقَدْ تَرَی ضَعْفِی وَ قِلَّهَ حِیلَتِی وَ تَضَرُّعِی إِلَیْکَ أَعُوذُ بِکَ الْیَوْمَ مِنْ غَضَبِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعِذْنِی وَ أَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْ سَخَطِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَجِرْنِی وَ أَسْتَرْحِمُکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْحَمْنِی وَ أَسْتَهْدِیکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اهْدِنِی وَ أَسْتَنْصِرُکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ انْصُرْنِی وَ أَسْتَکْفِیکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنِی وَ أَسْتَرْزِقُکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَغْنِنِی وَ أَسْتَعْصِمُکَ فِیمَا

بَقِيَ مِنْ عُمُرِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اعْصِمْنِی وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی فَإِنِّی لَنْ أَعُودَ لِشَیْ ءٍ کَرِهْتَهُ إِنْ شِئْتَ ذَلِکَ یَا رَبِّ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْتَجِبْ لِی جَمِیعَ مَا سَأَلْتُکَ وَ طَلَبْتُهُ مِنْکَ وَ رَغِبْتُ فِیهِ إِلَیْکَ وَ قَدِّرْهُ وَ أَرِدْهُ وَ اقْضِهِ وَ أَمْضِهِ وَ خِرْ لِی فِیمَا تَقْضِی مِنْهُ وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ وَ أَسْعِدْنِی بِمَا تُعْطِینِی مِنْهُ وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ سَعَهِ مَا عِنْدَکَ فَإِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ وَ صِلْ ذَلِکَ کُلَّهُ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَ نَعِیمِهَا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ إِلَهَ الْحَقِّ رَبَّ الْعَالَمِینَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْتَحْ لَهُمْ فَتْحاً یَسِیراً وَ اجْعَلْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطَاناً نَصِیراً اللَّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِمْ دِینَکَ وَ سُنَّهَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ حَتَّی لَا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْ ءٍ مِنَ الْحَقِّ مَخَافَهَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ إِلَیْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِیمَهٍ تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلَامَ وَ أَهْلَهُ وَ تُذِلُّ بِهَا النِّفَاقَ وَ أَهْلَهُ وَ تَجْعَلُنَا فِیهَا مِنَ الدُّعَاهِ إِلَی طَاعَتِکَ وَ الْقَادَهِ إِلَی سَبِیلِکَ وَ تَرْزُقُنَا بِهَا کَرَامَهَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ مَا أَنْکَرْنَا مِنَ الْحَقِّ فَعَرِّفْنَاهُ وَ مَا قَصُرْنَا عَنْهُ فَبَلِّغْنَاهُ اللَّهُمَّ وَ اسْتَجِبْ لَنَا وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ یَتَذَکَّرُ فَتَنْفَعُهُ الذِّکْرَی اللَّهُمَّ وَ قَدْ غَدَوْتُ إِلَی عِیدٍ مِنْ أَعْیَادِ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ لَمْ أَثِقْ بِغَیْرِکَ وَ لَمْ آتِکَ بِعَمَلٍ صَالِحٍ أَثِقُ بِهِ وَ لَا تَوَجَّهْتُ بِمَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ اللَّهُمَّ بَارِکْ لَنَا فِی عِیدِنَا هَذَا کَمَا هَدَیْتَنَا لَهُ وَ رَزَقْتَنَا وَ أَعِنَّا عَلَیْهِ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا مَا أَدَّیْتَ عَنَّا فِیهِ مِنْ حَقٍّ وَ مَا قَضَیْتَ عَنَّا فِیهِ مِنْ فَرِیضَهٍ وَ مَا اتَّبَعْنَا فِیهِ مِنْ سُنَّهٍ وَ مَا تَنَفَّلْنَا فِیهِ مِنْ نَافِلَهٍ وَ مَا أَذِنْتَ لَنَا فِیهِ مِنْ تَطَوُّعٍ وَ مَا تَقَرَّبْنَا إِلَیْکَ مِنْ نُسُکٍ وَ مَا اسْتَعْمَلْتَنَا فِیهِ مِنَ الطَّاعَهِ وَ مَا رَزَقْتَنَا فِیهِ مِنَ الْعَافِیَهِ وَ الْعِبَادَهِ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا ذَلِکَ کُلَّهُ زَاکِیاً وَافِیاً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنَا وَ لَا تُذِلَّنَا بَعْدَ إِذْ أَعْزَزْتَنَا وَ لَا تُضِلَّنَا بَعْدَ إِذْ وَفَّقْتَنَا وَ لَا تُهِنَّا بَعْدَ إِذْ أَکْرَمْتَنَا وَ لَا تُفْقِرْنَا بَعْدَ إِذْ أَغْنَیْتَنَا وَ لَا تَمْنَعْنَا بَعْدَ إِذْ أَعْطَیْتَنَا وَ لَا تَحْرِمْنَا بَعْدَ إِذْ رَزَقْتَنَا وَ لَا تُغَیِّرْ شَیْئاً مِنْ نِعَمِکَ عَلَیْنَا وَ لَا إِحْسَانِکَ إِلَیْنَا لِشَیْ ءٍ کَانَ مِنَّا وَ لَا لِمَا هُوَ کَائِنٌ فَإِنَّ فِی کَرَمِکَ وَ عَفْوِکَ وَ فَضْلِکَ سَعَهً لِمَغْفِرَتِکَ ذُنُوبَنَا بِرَحْمَتِکَ فَأَعْتِقْ رِقَابَنَا مِنَ النَّارِ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا لَا إِلَهَ

إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ إِنْ کُنْتَ رَضِیتَ عَنِّی فِی هَذَا الشَّهْرِ أَنْ تَزْدَادَ عَنِّی رِضًا لَا سَخَطَ بَعْدَهُ أَبَداً عَلَیَّ وَ إِنْ کُنْتَ لَمْ تَرْضَ عَنِّی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ ذَلِکَ فَمِنَ الْآنَ فَارْضَ عَنِّی رِضًا لَا سَخَطَ بَعْدَهُ أَبَداً عَلَیَّ وَ ارْحَمْنِی رَحْمَهً لَا تُعَذِّبُنِی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَسْعِدْنِی سَعَادَهً لَا أَشْقَی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَغْنِنِی غِنًی لَا فَقْرَ بَعْدَهُ أَبَداً وَ اجْعَلْ أَفْضَلَ جَائِزَتِکَ لِیَ الْیَوْمَ فَکَاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ أَعْطِنِی مِنَ الْجَنَّهِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ إِنْ کُنْتَ بَلَّغْتَنَا بِهِ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَ إِلَّا فَأَخِّرْ آجَالَنَا إِلَی قَابِلٍ حَتَّی تُبَلِّغَنَاهُ فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَهٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا بِشَهْرِ رَمَضَانَ وَ أَعْطِ جَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مَا سَأَلْتُکَ لِنَفْسِی بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ

الرَّاحِمِینَ- ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَرَی وَ لَا تُرَی وَ أَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی فالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوی تَعْلَمُ السِّرَّ وَ أَخْفَی فَلَکَ الْحَمْدُ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی أَعْلَی عِلِّیِّینَ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی النُّورِ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الظِّلِّ وَ الْحَرُورِ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الْغُدُوِّ وَ الْآصَالِ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الْأَزْمَانِ وَ الْأَحْوَالِ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی قَفْرِ أَرْضِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی کُلِّ حَالٍ إِلَهِی صَلَّیْنَا خَمْسَنَا وَ حَصَّنَّا فُرُوجَنَا وَ صُمْنَا شَهْرَنَا وَ أَطَعْنَاکَ رَبَّنَا وَ أَدَّیْنَا زَکَاهَ رُءُوسِنَا طَیِّبَهً بِهَا نُفُوسُنَا وَ خَرَجْنَا إِلَیْکَ لِأَخْذِ جَوَائِزِنَا فَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تُخَیِّبْنَا وَ امْنُنْ عَلَیْنَا بِالتَّوْبَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ وَ لَا تَرُدَّنَا عَلَی عَقِبِنَا وَ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا وَ ارْزُقْنَا صِیَامَهُ وَ قِیَامَهُ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنَا وَ امْنُنْ عَلَیْنَا بِالْجَنَّهِ وَ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ وَ زَوِّجْنَا مِنَ الْحُورِ الْعِینِ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی خِیَرَتِهِ مِنْ خَلْقِهِ- مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً(۱).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۵۱۰- ۵۱۵ فی ط، و ص ۲۹۱- ۲۹۵ فی ط آخر.

**[ترجمه]الاقبال: دعای بعد از نماز عید فطر: خداوندا، از تو درخواست نمودم که روزه‌داری در ماه رمضان را روزی‌ام کنی و مرا به خوبی بر آن یاری کنی و مرا به پایان این ماه و عید فطر برسانی و با عبادت و یاری نیک و فراهم ساختن اسباب توفیقت، بر من منت نهی و تو نیز اجابت نمودی و نیک یاری‌ام کردی و با من این گونه رفتار کردی و نیکی و اجابت بزرگوارانه‌ات را به من شناساندی. پس تو را ستایش می کنم بر آنچه به من روزی کردی و عطا نمودی. خداوندا، این روز، روزی است که ارزش آن را بزرگ و منزلت آن را گرامی و حرمت آن را والا داشتی و عید مسلمانان گردانیدی و به بندگانت دستور دادی که در آن بیرون آیند، تا هر کس پاداش اعمالش و آنچه پیش فرستاد را دریابد و بر کسانی که در عبادت کاستی داشتند و در کوشش در ادای واجب کوتاهی کردند، فضیلت یابند، عطایی که غیر تو اختیار و توان آن را ندارد. خداوندا، اکنون در این روز و در این جایگاه، کسانی که برای تو عمل کردند، خواه اندک یا بسیار، نزد تو آمدند و همه پاداش اعمال خود را می‌طلبند و خواهان تفضل افزونی در فضل تو در پاداش روزه‌داری و عبادت برای تو هستند. زیرا خود فرمودی: {هر که در آسمان‌ها و زمین است از او درخواست می‌کند و هر زمان او در کاری است.}

خداوندا، من آن بنده توام که با اموری که بر من واجب نمودی آشنایم و به دستورهایت اقرار دارم و به تقصیر و کوتاهی خود در کوشیدن اعتراف می‌کنم و واجبات را به جا نمی آورم و آنچه را که برای تو ضمانت کردم، ترک نمودم. خداوندا، روزه داشتم ولی روزه‌ام را در حالات مختلف از اشتباه و عمد و فراموشی و یاد کردن و توجه داشتن، با چیزهایی آمیختم که از زبان جاری شد یا چشمم دید یا نفسم خواهش نمود یا خواهش نفسم بدان متمایل شد یا دلم دوست داشت یا جانم آرزو کرد یا دستم را به سوی آن گشودم یا پایم به سوی آن رفت، از حلالی که به دستور تو جایز بود، به سوی حرامی که به واسطه نهی تو ممنوع بود، و خدایا روزه ام را با هر عملی که از من سر زد و علیه من به شماره درآوردی، بدون آنکه عمل اندک یا بسیار و کوچک یا بزرگ را فروگذاری، آمیختم. خدایا، اکنون به خاطر تو بیرون آمدم تا با تو خلوت کنم و به نقص عمل و کوتاهی خود در آنچه بر من واجب است، اعتراف کنم و از تو بخواهم که با آمرزش و بخشش نیک، به بهترین امید و برترین آرزو و کامل‌ترین آزمندی که در خشنودی‌ات دارم، بر من عنایت کنی. خداوندا، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و همه کاستی‌ها و کوتاهی‌ها و بدی‌ها و کوتاه‌روی‌ها و نادانی‌ها و هر کار عمدی و یا اشتباهی را که در این ماه در روزه‌ام و در فریضه‌ای که بر من واجب نمودی، وارد شد، بیامرز و به من ببخش و بر من ارزانی دار و از من درگذر، ای نهایت همه... خواهش‌ها و ای منتهای همه درخواست‌ها، و روانه‌ام کن در حالی که جایزه بزرگ و عطای فراوان و بخشش والای خود را به من ارزانی داشتی و برتر از خواهشم و بزرگ‌تر از درخواستم به من تفضل نمودی.

ای معبود من، ای خدا ای خدا ای خدا، ای خدایی که هیچ چیز همانند تو نیست، بر محمد و آل محمد درود فرست و گناهان عمدی و سهوی مرا در این روز و در این لحظه ببخش. ای پروردگار من و سرپرست همه اشیاء، با ما چنین کن و به بخشش و تفضل و مهربانی و رحمتت توبه ام را بپذیر، توبه خالصانه ای که بعد از آن هرگز بدبخت نگردم، ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا ای خدا که صفات برتر و اسمهای زیبا از آن توست، از شک بعد از یقین و از کفر بعد از ایمان به تو پناه می برم، ای معبود من مرا بیامرز، ای خدای من بر من تفضل کن، خدایا توبه ام را بپذیر ای معبود من، بر من رحم کن ای خدای من بر نیازمندی ام رحم کن، ای معبود من بر خواری ام رحم کن، ای خدای من بر بیچارگی ام رحم کن، ای معبود من بر اشک چشمم رحم کن، ای خدای من اکنون که تو را می خوانم مرا محروم مگردان و اکنون که از تو آمرزش

می خواهم مرا عذاب مکن، خداوندا خود به پیامبرت صلی الله علیه و آله فرمودی: {ولی هرگز با وجود تو در میان آنان، خدا بر آن نیست تا آنان را عذاب کند و تا آنان طلب آمرزش کنند، خدا عذاب کننده ایشان نخواهد بود.} ای پروردگار من، اکنون من نیز از تو آمرزش می خواهم از تمامی گناهانم، از آنچه از روی عمد به جا آوردم و یا از روی سهو و به یادم بود و یا فراموش کردم از خدا آمرزش می طلبم، خدایا خود به پیامبرت، درود و سلام بر او و خاندان او، فرمودی: {و هر گاه بندگان من از تو درباره من پرسیدند [بگو] من نزدیکم و دعای دعا کننده را به هنگامی که مرا بخواند اجابت می کنم، پس [آنان] باید فرمان مرا گردن نهند و به من ایمان آورند، باشد که راه یابند.} خداوندا من نیز همانگونه که دستور دادی به درگاهت دعا می کنم، پس همانگونه که وعده دادی اجابت فرما که تو هرگز خلف وعده نمی کنی. خداوندا بهترین درود هایت را بر حضرت محمد و خاندان او که از آنان راضی هستی بفرست و بهترین برکاتت را شامل حال آنان بگردان و در هر خیر و خوبی که آنان را وارد کردی مرا نیز وارد کن و از هر بدی که آنان را در دنیا و آخرت از آن رهانیدی مرا نیز برهان، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از آتش جهنم آزاد کن، آزادی‌ای که بعد از آن هیچ اسارتی و یا سوختن به آتش و خواری و تنهایی و ترس و سوز و هراس و ترس آتش جهنم نداشته باشم و بهشت را همراه با بهترین بهره‌مندی‌ها و والاترین کرامت‌ها و فراوان‌ترین عطایا و برترین جایزه‌ها و بهترین بخشش‌ها که به بهشتیان عطا می‌کنی، به من ارزانی دار. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و از جایی که نشستم و خارج شدم، در حالی مرا برگردان که میان من و خودت و هیچ یک از آفریده‌هایت گناهی نگذاری، مگر این که آمرزیده باشی و نه خطایی جز آن که پاک کنی و نه لغزشی مگر این که از آن درگذشته باشی و نه رسوایی مگر این که از آن چشم پوشیده باشی و نه جنایتی مگر آن که مرا از آن رها کرده باشی و نه کار بدی مگر آنکه به من بخشیده باشی و نه اندوهی مگر اینکه مرا از آن نجات دهی و نه وامی جز اینکه پرداخت نموده باشی و نه نیازمندی جز این که بی‌نیاز کنی و نه فقری جز اینکه برطرف نمایی و نه برهنگی‌ای مگر آنکه بپوشانی و نه بیماری‌ای مگر آنکه بهبودی بخشیده باشی و نه دردمندی‌ای جز آن که درمان کنی و نه گرفتاری جز آن که گشوده باشی و نه اندوهی مگر آن که زدوده باشی و نه بیمی جز آنکه ایمنی بخشی و نه سختی مگر آنکه آسان کنی و نه ناتوانی جز آن که نیرو بخشی و نه خواسته‌ای از حاجات دنیا و آخرت مگر آنکه برآورده سازی، به بهترین آرزو و زیباترین امید و کامل‌ترین آزمندی از تو، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خداوندا، خود به دعا کردن دستور دادی و بر آن رهنمون شدی و من از تو درخواست نمودم و خود وعده اجابت دادی و من از تو می‌خواهم که به وعده‌ات وفا کنی، زیرا تو راستگویی و به پیمان خود وفا می‌کنی. خدایا، خود فرمودی: {مرا بخوانید، تا شما را اجابت کنم.} و نیز فرمودی: {و از روزی افزون خدا درخواست کنید.} و همچنین فرمودی: {وعده راستی که بدانان وعده داده می‌شده است.} خدایا، همان گونه که دستور دادی تو را می‌خوانم و از تو می‌خواهم که به وعده‌ات وفا کنی، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و هر چیزی را که به من وعده دادی و همه آرزوها و خواسته‌ها و امور مورد اهتمام و گمان و امور مورد علاقه‌ام و چیزهایی را که دوست می‌دارم، به من عطا کن و همه اینها را در پهنای بزرگی خود و در طاعتت قرار ده و و آن ها را در مسیر خشنودی و آنچه بدان فراخواندی، قرار ده؛ بی‌آنکه اندک و یا بسیار از آن را در یکی از گناهان و یا در مخالفت دستورت صرف کنی، ای معبود حق و پروردگار جهانیان .

خداونـدا، همـان گونه که مرا به دعایت موفق گردانیـدی، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و توفیق اجابت آن را به من عطا کن، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خـدایا، عـده ای خود را آماده و مهیا و مستعد وارد شـدن بر آفریده‌ای کردند، به امید این که به پـاداش و جـایزه‌ها و بخشـش‌ها و تفضل‌ها و عطایای او دست یابنـد، ولی پروردگارا، من تنها به امیـد دست یافتن به پـاداش و جـایزه‌ها و تفضل‌ها و بخشـش‌ها و عطایای تو، خود را آماده و مهیا و مستعد کردم و به سوی یکی از عیـدهای امت پیامبرت حضـرت محمـد صـلی الله علیه و آله، صـبحگاهان بیرون آمـدم و عمل شایسـته‌ای که بدان تکیه کنم، نفرسـتادم، و به آفریـده‌ای که به او امیـد داشـته باشم، روی نکردم؛ بلکه با فروتنی و اعتراف به گناهانم و بـدی به خویش به درگاه تو آمدم و هیـچ دلیل و عـذری ندارم، به درگاه تو آمدم در حالی که به بزرگ‌ترین عفو ت که به واسـطه آن از خطاکاران گذشتی، امید دارم. تو همان خـدایی هستی که گناهان بزرگ آنان را آمرزیدی و روی آوردن پیوسـته آنان بر گناه بزرگ، مانع از آن نشـد که با رحمت خود بر آنان عنایت نمایی، پس ای خـدایی که رحمتت گسترده و فضـلت بزرگ است، ای بزرگ ای بزرگ ای بزرگ، ای بزرگـوار ای بزرگـوار ای بزرگـوار، بر محمـد و آل محمـد درود فرسـت و بـا رحمـت خـود به من عنـایت کن و با گذشت و عافیتت به من منت نه و با فضل خود بر من مهر ورز و روزی‌ات را بر من بگستران. ای پروردگار من، خشم تو را جز بردبـاری‌ات و ناخشـنودی‌ات را جز گذشـتت دفع نمی‌کنـد و تنهـا رحمت توست که می توان از عـذابت به آن پنـاه برد، و جز تضـرع و التمـاس بـه درگـاه تـو، چیزی انسـان را نجـات نمی‌دهـد. پس بر محمـد و آل محمـد درود فرسـت و ای خـدای من، گشایشـی در کارم قرار ده، به آن قدرتی که مردگان را زنده می گردانی و آبادی‌های مرده را حیات می‌بخشـی، به من ببخش و ای معبود من، مرا با اندوه نابود مکن تا اینکه دعایم را مستجاب گردانی و اجابت دعایم را به من بفهمانی و مزه عافیتت را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا دشمن شاد مگردان و دشمنم را بر من مسلط مکن و اختیار مرا به او مده.

ای پروردگـار من، اگر تو مرا بالا ـ ببری چه کسـی مرا پایین می آورد و اگر تو مرا پایین آوری چه کسـی می‌توانـد بالا ببرد؟ و اگر تو بر من رحم کنی، چه کسـی می‌تواند عذابم کند و اگر تو عذابم کنی چه کسـی می‌تواند بر من رحم کند؟ و اگر تو مرا گرامی بـداری، چه کسـی می‌توانـد مرا خوار کنـد و اگر تو مرا خوار کنی، چه کسـی می‌تواند مرا گرامی بدارد؟ و اگر تو مرا نابود کنی، چه کسـی می‌توانـد در این مورد بر تو اعتراض کند و یا بازخواست نماید؟ ای معبود من، می دانم که در فرمان تو، جور و سـتم و در کیفر تو، شـتاب وجود ندارد، زیرا کسی شتاب می‌کند که از نابودی فرصت ها می ترسد و کسی به ستم نیاز دارد که ناتوان باشـد و تو ای آقای من، از این‌ها بسیار منزه و بلندی. خدایا، پس بر محمد و آل دورد فرست و مرا آماج بلا و پیشاروی کیفرت قرار مده و مهلتم ده و ناراحتی‌ام را برطرف کن و لغزشم را نادیده بگیر و بر تضـرعم به درگاهت رحم کن و پی در پی بلا بر من مفرست، در حالی که ناتوانی و بیچارگی و تضـرعم به درگاهت را می‌بینی. خدایا، امروز از خشـمت به تو پنـاه می‌برم، پس بر محمـد و خانـدان او درود فرست و مرا در پنـاه خود درآور و از ناخشـنودی‌ات به درگـاه تو پناه می آورم، پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و مرا پناه ده و از تو طلب رحمت می‌کنم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و بر من رحمت فرست و از تو طلب هـدایت می‌کنم، پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و هدایتم کن و از تو طلب یاری می‌ـ کنم، پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و مرا یـاری کن و از تو طلب کفـایت می‌کنم، پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و کفایتم کن و از تو طلب روزی می‌کنم، پس بر محمـد و آل محمـد درود فرست و بی نیازم کن و در مقدار باقیمانده از عمرم از تو می خواهم مرا نگاه داری، پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و مرا نگاه دار و از گناهان گذشـته‌ام آمرزش می‌خواهم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز، زیرا اگر تو بخواهی، هرگز به سوی آن چه ناخوشایند تو است

باز نخواهم گشت. ای پروردگار من، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای شکوهمند و بزرگوار، بر محمد و آل محمد درود فرست و همه چیزهایی را که از تو درخواست نمودم و خواستم و به سوی تو روی کردم، مستجاب و اراده و مقدر کن و به صورت سرنوشت حتمی مقرر و امضا کن و آنچه را که به سرنوشت حتمی مقرر می‌داری، برایم خیر قرار ده و آن را به من تفضل کن و در آنچه به من عطا می کنی نیکبخت گردان و از فضل و فراخی که نزد تو است، بر من بیفزای؛ زیرا تو وسعت دهنده و گرامی هستی و همه اینها را به خیر و نعمت آخرت متصل گردان، ای مهربان‌ترین مهربانان، ای معبود حق ای پروردگار جهانیان.

خداوندا بر محمد و آل محمد درود فرست و برای آنان گشایشی آسان و از نزد خود قدرت یاری بخش مقرر فرما. خدایا، به واسطه آنان دین خود و راه و روش پیامبرت، سلام بر او و آنان، را آشکار کن تا از بیم آفریده‌هایت هیچ حقی را پنهان نکند. خداوندا، ما دولت کریمه‌ای را از تو خواهانیم که اسلام و اسلامیان را به آن سرافراز نمایی و نفاق و منافقان را خوار گردانی و ما را در آن از دعوت‌کنندگان به طاعت و رهبران به راهت قرار دهی و کرامت دنیا و آخرت را روزی ما گردانی. خدایا، هر چه را که از حق نمی‌شناسیم به ما بشناسان و هر چه را که از آن کوتاهی می‌کنیم به ما برسان. خدایا، دعای ما را مستجاب کن و از کسانی قرار ده که یاد آور می شوند و این یادآوری برای آنان سودمند است. خدایا، اکنون به سوی یکی از عیدهای امت پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله در اول صبح بیرون آمدم و به کسی غیر از تو اطمینان ندارم و عمل شایسته‌ای که به آن تکیه کنم، به پیشگاهت نیاوردم و به آفریده ای که به او امید داشته باشم روی نکردم. خداوندا، همان گونه که ما را به این عید رهنمون شدی و روزی دادی، آن را برای ما مبارک گردان و بر آن یاری بخش. خدایا، هر حقی را که در آن از سوی ما ادا کردی و هر واجبی که از طرف ما به جا آوردی و هر سنتی که پیروی نمودیم و هر نافله ای که به جا آوردیم و هر کار خیری که اجازه آن را به ما دادی و هر عبادتی که با آن به سوی تو تقرب جستیم و هر طاعتی که بدان عمل کردیم و هر عافیت و عبادتی که به ما روزی کردی، از ما بپذیر. خدایا، همه این ها را به صورت پاک و کامل از ما قبول کن، ای مهربان‌ترین مهربانان. خداوندا، بعد از آنکه دل‌هایمان را هدایت نمودی، منحرف مگردان و بعد از آنکه سرافراز کردی، خوار مکن و بعد از آنکه موفق کردی گمراه مکن و بعد از آنکه گرامی داشتی، خوار مکن و بعد از آنکه بی‌نیاز کردی، نیازمند مگردان و بعد از آنکه عطا کردی، از عطا خودداری مکن و بعد از آنکه روزی بخشیدی محروم مگردان و هیچ یک از نعمت‌هایی را که بر ما ارزانی داشتی و نیکی‌هایی که به ما کردی، به خاطر آنچه که از ما سر زد و یا می‌زند، تغییر مده؛ زیرا بزرگواری و گذشت و فضل تو، توانایی آمرزش گناهان ما را دارد، پس به رحمتت ما را از آتش جهنم آزاد کن. به حق اینکه معبودی جز تو وجود ندارد، ای خدایی که معبودی جز تو نیست. به روی با کرامتت از تو می‌خواهم که اگر در این ماه از من خشنود گردیدی، خشنودی‌ات را افزون کنی، که دیگر بعد از آن هرگز از من خشمگین نگردی؛ و اگر از من خشنود نگردیدی، – و به تو پناه می‌برم – از هم اکنون چنان از من راضی شو، که بعد از آن هرگز از من ناخشنود نگردی و چنان مرا مورد رحمت خود قرار ده که بعد از آن هرگز مرا عذاب نکنی و چنان مرا نیکبخت بگردان که بعد از آن بدبخت نگردم و چنان بی‌نیازم کن که نیازمند نگردم و امروز، برترین جایزه‌ات را، آزادی من از آتش جهنم قرار ده و از بهشت آنچه را که خود شایسته‌آنی، عطا کن، اگر مرا به درک شب قدر موفق گردانیدی؛ و گر نه عمر ما را تا سال آینده به تأخیر بینداز تا ما را در آسانی و عافیت به درک آن موفق گردانی، ای مهربان‌ترین مهربانان و این ماه رمضان را آخرین ماه رمضان ما قرار مده و تمام آنچه را که برای خود درخواست نمودم، به همه مردان و زنان مؤمن عطا کن، ای مهربان‌ترین مهربانان. هرچه خدا بخواهد و هیچ

دگرگونی و نیرویی جز به خـدا تحقق نمی‌یابـد و خـدا مـا را کـافی است و بهترین کـارگزار است و درود و سـلام خداونـد بر بهترین آفریده‌اش حضرت محمد و خاندان او.

خداوندا، تو می‌بینی و دیده نمی‌شوی و در بالاترین منظرگاه قرار داری و تویی شـکافنده دانه و هسته و از نهان و نهان‌تر از آن آگـاهی؛ پس سـتایش از آن تـوست ای پروردگـار جهانیـان و سـتایش مخصوص توست در بالاـترین جایگـاه والاـی بهشت و ستایش از آن توست در روشـنایی و ستایش از آن توست در سایه و آفتاب و ستایش از آن توست در صبحگاهان و شامگاهان و سـتایش از آن تـوست در همه زمـان‌هـا و حالاـت و سـتایش از آن تـوست در پهنـای زمین و سـتایش از آن توست در تمـام حالات. خـدایا، نمازهای پنجگانه را خواندیم و دامن خود را پاک نگاه داشتیم و روزه ماه را گرفتیم و از پروردگارمان اطاعت کردیم و زکـات افرادمان را با کمال میل پرداختیم و اکنون برای گرفتن پاداش به سوی تو آمـدیم، پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و مـا را نومیـد مگردان و توبه و آمرزش را بر مـا ارزانی دار و ما را به عقب برمگردان و دل هامان را بعـد از آنکه هـدایت نمودی، منحرف نگردان و این مـاه رمضـان را آخرین مـاه رمضـان مـا قرار مـده و روزه و شب خیزی مـاه رمضان را تا زمـانی که ما را زنـده داشتی، روزی ما گردان و بهشت را بر ما ارزانی دار و ما را از آتش جهنم نجات ده و از همسـران زیبای بهشتی به ازدواج مـا درآور. اجـابت فرمـا، ای پروردگار جهانیان، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. درود و سـلام خداونـد بر برگزیـده خود از میان آفریـدگانش، پیامبر اکرم حضـرت محمـد و خاندان پاک و پاکیزه او. - . الاقبال: ۵۱۰-۵۱۵ و در چاپ دیگر:۲۹۱-۲۹۵ -

**[ترجمه]

باب ۳ أعمال باقی أیام هذا الشهر و لیالیه

الأخبار

أقول

قد مر فی طی الأبواب السابقه جمله مما یناسب أیام هذا الشهر و لیالیه.

**[ترجمه]در باب های پیشین، اعمال روزها و شب های این ماه ذکر شد .

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بشهر ذی القعده من الأعمال و الأدعیه و غیر ذلک

باب ۱ عمل أول لیله منه و أول یوم منه

الأخبار

أقول

و من جمله أعماله ما سبق فی باب أول هذا الجزء من أعمال أول كل شهر.

**[ترجمه]برخی از اعمال آن در باب اول این جلد در بخش اعمال اول هر ماه ذکر شد.

**[ترجمه]

باب ۲ أعمال باقی أيام هذا الشهر و لياليه

الأخبار

أقول

قد مر فی كتاب الصيام ما يناسب هذا الباب.

**[ترجمه]اعمال متناسب با این باب در کتاب الصیام ذکر شد.

**[ترجمه]

باب ۳ أعمال خصوص يوم دحو الأرض من أيامه

الأخبار

أقول

قد مضى فيما سبق ما يناسب هذا اليوم.

ص: ۲۱۱

**[ترجمه]اعمال متناسب با این روز در صفحات پیشین ذکر شد .

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بشهر ذى الحجه من الأعمال و الأدعيه و ما يناسب ذلک

باب ۱ عمل أول ليله منه و أول يومه و أعمال باقى عشر ذى الحجه

الأخبار

أقول

قد مضى بعض ما يناسبه فى كتاب الصيام و فى كتاب الدعاء و سيجى ء شطر منه فى كتاب الحج (۱).

**[ترجمه]اعمال آن در کتاب الصيام و کتاب الـدعاء ذکر شـد و پاره ای از آن نيز در کتاب الحـج ذکر خواهد شد. - . برای اعمال اين روزها و ماه ها به کتاب الاقبال و البلد الامين و ديگر کتاب های دعا مراجعه کن. -

**[ترجمه]

باب ۲ أعمال خصوص يوم عرفه و ليلتها و أدعيتهما زائدا على ما مر فى طى الباب السابق

الأخبار

أقول

قـد أوردنـا كثيرا من أخبار هـذا الباب فى مواضع منها فى كتاب الحـج و كتاب المزار و فى كتاب الطهاره و الصـلاه و الـدعاء و الصيام و غيرها أيضا فليراجع إليها.

**[ترجمه]بسـياری از مطالب اين باب در کتاب الحـجّ، المزار، الطهاره، الصـلاه، الدعاء، الصيام و ديگر کتاب‌ها ذکر شد و به آنها مراجعه کن.

**[ترجمه]

«۱»

لد، بلد الأمين يوم عرفه يسـتحب صومه لمن لا يضعف عن الدعاء و الاغتسال قبل الزوال فإذا زالت الشمس فابرز تحت السماء و صل الظهرين تحسن ركوعهن

ص: ۲۱۲

١- ١. من أراد أعمال هذه الشهور و الأيّام فليراجع كتاب الاقبال و البلد الأمين و سائر كتب الأدعيه.

و سجودهن فإذا فرغت فكبر الله مائه مره و احمده مائه مره و سبحه مائه مره و اقرأ التوحيد مائه مره و احمد الله تعالى و هلله و مجده و أثن عليه ما قدرت و تخير لنفسك من الدعاء ما أحببت و اجتهد فإنه يوم دعاء و مسأله ثم قل اللهم من تهيأ و تعبأ إلى آخره و قد مر ذكره (۱) فى أدعيه ليله الجمعه ثم ادع بدعاء على بن الحسين عليهما السلام يوم عرفه(۲) و قد ذكرناه فى محله من الصحيفه فى هذا الكتاب ثم ادع بهذا الدعاء و هو من أدعيه على بن الحسين عليهما السلام أيضا ذكره الطوسى فى مصباحيه- اللهم أنت الله رب العالمين و ساق الدعاء نحو ما سيجى ء عن الإقبال للسيد بن طاوس (۳).

**[ترجمه]روزه روز عرفه مستحب است و برای کسی توصیه می‌شود که ضعف مانع دعای او نمی‌شود، از دیگر اعمال این روز، غسل پیش از ظهر می‌باشد، به هنگام ظهر، زیر آسمان برو و نماز ظهر و عصر را با رکوع و سجده نیکو به جا آور و چون از نماز فارغ شدی، صد بار الله اکبر، صد بار الحمد لله، صد بار سبحان الله، صد بار سوره توحید، بخوان. آن گاه حمد خدا را به جای آور و او را به بزرگی و یگانگی یاد کن و تا می‌توانی او را ستایش کن. سپس هر دعایی خواستی، برای خودت انتخاب کن، و بسیار همت گذار که این روز، روز دعا و خواستن است، سپس بگو: خدایا هر کس آماده شود و...تا آخر دعا که قبلاً در دعاهای شب جمعه ذکر شد. -. دعاهای شب جمعه در کتاب الصلاه گرد آمده است. - سپس

دعای علی بن حسین علیهما السلام در روز عرفه را بخوان که آن را در جای خود در این کتاب ذکر کردیم. -. به کتاب البلد الامین صفحات ۴۸۳ – ۴۹۰ مراجعه کن. -

**[ترجمه]

«۲»

لد، بلد الأمين ثم ادع بدعاء الحسين عليه السلام و هو الحمد لله الذى ليس لقضائه دافع و ساق الدعاء على نحو ما سننقله عن الإقبال لابن طاوس أيضا إلى قوله عليه السلام الطيبين الطاهرين المخلصين و سلم و بعده ثم اندفع عليه السلام فى المسأله و اجتهد فى الدعاء و قال و عيناه تكفان دموعا اللهم اجعلنى أخشاك و ساق تتمه الدعاء إلى قوله عليه السلام شر فسقه الجن و الإنس على نحو ما سيأتى فى الإقبال و فيه أيضا بعده قال بشر و بشير: ثم رفع عليه السلام صوته و بصره إلى السماء و عيناه ماطرتان كأنهما مزادتان و قال يا أسمع السامعين و ساقه إلى قوله عليه السلام عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ يا رب يا رب و فيه أيضا بعده قال بشر و بشير فلم يكن له جهد إلا قوله يا رب يا رب بعد هذا الدعاء و شغل من حضر ممن كان حوله و شهد ذلك المحضر عن الدعاء لأنفسهم و أقبلوا على الاستماع له عليه السلام و التأمين على دعائه قد اقتصروا على ذلك لأنفسهم ثم علت أصواتهم بالبكاء معه و غربت الشمس و أفاض عليه السلام و أفاض الناس معه.

و ينبغى أن يقول هذا التسبيح بعد ذلك و ثوابه لا يحصى كثره تركناه اختصارا و هو:

۱- ۱. أدعيه ليله الجمعه مستوعبه فى كتاب الصلاه.

٢- ٢. راجع البلد الأمين ص ٤٨٣- ٤٩٠.

٣- ٣. البلد الأمين: ٢٤٥- ٢٥١.

سُبْحَانَ اللَّهِ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ مَعَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ يَبْقَى رَبّاً وَ يَفْنَى كُلُّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً بَعْدَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً مَعَ كُلِّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَفْضُلُ تَسْبِيحَ الْمُسَبِّحِينَ فَضْلًا كَثِيراً لِرَبِّنَا الْبَاقِي وَ يَفْنَى كُلُّ أَحَدٍ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً لَا يُحْصَى وَ لَا يُدْرَى وَ لَا يُنْسَى وَ لَا يَبْلَى وَ لَا يَفْنَى وَ لَيْسَ لَهُ مُنْتَهًى وَ سُبْحَانَ اللَّهِ تَسْبِيحاً يَدُومُ بِدَوَامِهِ وَ يَبْقَى بِبَقَائِهِ فِي سِنِي الْعَالَمِينَ وَ شُهُورِ الدُّهُورِ وَ أَيَّامِ الدُّنْيَا وَ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ أَبَدَ الْأَبَدِ وَ مَعَ الْأَبَدِ مِمَّا لَا يُحْصِيهِ الْعَدَدُ وَ لَا يُفْنِيهِ الْأَمَدُ وَ لَا يَقْطَعُهُ الْأَبَدُ وَ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ثُمَّ قُلْ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ إِلَى آخِرِهِ كَمَا مَرَّ فِي التَّسْبِيحِ غَيْرَ أَنَّكَ تُبَدِّلُ لَفْظَ التَّسْبِيحِ بِالتَّحْمِيدِ وَ كَذَلِكَ تَقُولُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ(۱).

و قال الكفعمی فی حاشیه البلد الأمین المذكور علی أول هذا الدعاء وَ ذَكَرَ السَّيِّدُ الْحَسِيبُ النَّسِيبُ رَضِيُّ الدِّينِ عَلِيُّ بْنُ طَاوُسٍ قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ فِي كِتَابِ مِصْبَاحِ الزَّائِرِ قَالَ رَوَى بِشْرٌ وَ بَشِيرٌ الْأَسَدِيَّانِ: أَنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام خَرَجَ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ يَوْمَئِذٍ مِنْ فُسْطَاطِهِ مُتَذَلِّلًا خَاشِعاً فَجَعَلَ علیه السلام يَمْشِي هَوْناً هَوْناً حَتَّى وَقَفَ هُوَ وَ جَمَاعَةٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ وُلْدِهِ وَ مَوَالِيهِ فِي مَيْسَرَةِ الْجَبَلِ مُسْتَقْبِلَ الْبَيْتِ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ كَاسْتِطْعَامِ الْمِسْكِينِ ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَيْسَ لِقَضَائِهِ دَافِعٌ إِلَى آخِرِهِ.

قلت معنی هونا أی مشیا رویدا رفیقا یعنی بالسكینه و الوقار قاله العزیزی انتهی ما فی حاشیه البلد الأمین صبا، [مصباح الزائر] فی بحث زیاره یوم عرفه روی بشر و بشیر الأسدیان: و ساق علی نحو ما نقلناه عن حاشیه البلد الأمین ثم أورد هذا الدعاء علی نحو ما فی البلد الأمین (۲).

**[ترجمه]پس این دعـا را بخوان که از علی بن حسین علیه السلام است و طوسی در کتاب مصباح آن را ذکر کرده است: «خدایا تویی خدای یکتا و پروردگار جهانیان...» و ادامه دعا طبق آن چیزی است که در کتاب الاقبال از سید بن طاووس خواهد آمد. - . البلد الامین: ۲۴۵-۲۵۱ -

سپس این دعای امام حسین علیه السلام را بخوان: «ستایش خدایی که کسی نمی‌تواند جلوی قضای او را بگیرد». و ادامه دعا بر طبق کتاب الاقبال از سید بن طاووس خواهد آمد تا آنجا که امام علیه السلام می‌فرمایند: «بر پاکان و پاکیزگان و مخلصان و درود فرست» و ادامه آن؛ سپس ایشان علیه السلام به دعا و ذکر حاجات خود روی آوردند و در حالی که اشک از چشمانشان جاری می‌گشت فرمودند: «خدایا مرا آنگونه قرار ده تا از تو بترسم» و دعا تا این فرمایش ایشان ادامه پیدا می‌کند: «از شر جن و انس بد کار»، بر اساس آنچه در کتاب الاقبال ذکر خواهد شد.

بشر و بشیر روایت کردند: سپس امام علیه السلام صدای خود را بلند کردند و چشمانشان را به آسمان دوختند، در حالی که همچون دو مشک از آنها اشک جاری بود و فرمودند: «ای شنواترین شنونده‌ها» تا «بر هر چیز توانایی، ای پروردگار من ای پروردگار من» و بعد از دعا پیوسته « ای پروردگار من، ای پروردگار من» را تکرار می‌کردند، به گونه‌ای که کسانی که اطراف ایشان نشسته بودند، برای خود دعا نکردند و فقط به دعای امام گوش فرا دادند و آمین گفتند و بر همین اکتفا کردند و آنگاه همراه با امام علیه السلام با صدای بلند گریه کردند تا اینکه آفتاب غروب کرد.

و بهتر است که بعد از دعا این تسبیح خوانده شود که ثواب بسیاری دارد و ما به جهت اختصار آن را ذکر نمی‌کنیم. متن تسبیح به این صورت است: پاک و منزه است خداوند قبل از هر چیز و پاک و منزه است خداوند بعد از هر چیز و پاک و منزه است خداوند همراه هر چیز. پاک و منزه است خدایی که پروردگار است و باقی است و هرچه غیر از اوست، فانی است. پاک و منزه است خداوند، تسبیحی بسیار بالاتر از آنچه تسبیح‌گویان او را به پاکی می‌ستایند، قبل از هر چیز. پاک و منزه است خداوند، تسبیحی بسیار بالاتر از آنچه تسبیح‌گویان او را به پاکی می‌ستایند بعد از هر چیز. پاک و منزه است خداوند، تسبیحی بسیار بالاتر از آنچه تسبیح‌گویان او را به پاکی می‌ستایند، همراه هر چیز. پاک و منزه است خداوند، تسبیحی بسیار بالاتر از آنچه تسبیح‌گویان او را به پاکی می‌ستایند، و این تسبیحات شایسته پروردگار جاویدان ماست در حالی که همه چیز غیر از او فنا شدنی است. پاک و منزه است خداوند، تسبیحی بی‌شمار، خارج از فهم و درک فراموش نشدنی که کهنه نمی‌شود و از بین نمی‌رود و بی‌نهایت است. پاک و منزه است خداوند و این تسبیح برای اوست مادامی که وجود دارد و پابرجاست. در گذر سال‌های جهانیان، ماه‌های روزگار روزهای دنیا و لحظه‌های شب و روز. پاک و منزه است تا ابد و همراه با ابد به طوری که از شمارش خارج است و همیشگی است و تا ابد از بین نمی‌رود، بلندمرتبه است خدایی که بهترین آفرینشگر آفریده هاست.

سپس بگو: ستایش مخصوص خداست قبل از هر چیز، و همین طور مثل آنچه در تسبیح آمد را ادامه می‌دهی، فقط به جای لفظ پاک است، لفظ ستایش را قرار می‌دهی و همین طور می‌گویی «خدایی جز خدای یگانه نیست و خدا بزرگتر است». - . البلد الامین: ۲۵۱ – ۳۵۹. -

کفعمی در حاشیه بلد الامین، در ابتدای این دعا چنین آورده است: سید بزرگوار رضی الدین علی بن طاووس - قدس الله روحه - در کتاب مصباح الزائر نقل کرد: بشر و بشیر اسدی روایت کردند، حسین بن علی علیهما السلام در عصر روز عرفه در نهایت خشوع و خضوع از خیمه خود خارج شدند و به آرامی گام برمی‌داشتند تا اینکه به همراه جمعی از خانواده، فرزندان و یارانشان در جانب چپ کوه و رو به کعبه ایستادند و آنگاه دستان خود را تا مقابل صورت بالا آوردند. همچون مسکینی که طلب غذا می‌کند، و فرمودند: «سپاس مخصوص خدایی است که هیچ مانعی در برابر قضای او وجود ندارد» گفتم: به آرامی یعنی همراه با آرامش و وقار، العزیزی آن را نقل کرد، پایان آنچه در حاشیه البلد الامین ذکر شد. - . البلد الامین: ۲۵۱ -

مصباح: در زیارت روز عرفه، روایت بشر و بشیر اسدی بر طبق آنچه از حاشیه البلد الامین نقل کردیم آمده است، و سپس دعا را نیز به روال همان کتاب آورده است.

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] فَمِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ رَضِیَ

١- ١. البلد الأمين ٢٥١- ٣٥٩.

٢- ٢. البلد الأمين: ٢٥١.

اللَّهُ عَنْهُ فِيمَا ذَكَرَهُ فِي كِتَابِ تَهْذِيبِ الْأَحْكَامِ بِإِسْنَادِنَا إِلَى مَوْلَانَا الصَّادِقِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله لِعَلِيٍّ عليه السلام أَ لَا أُعَلِّمُكَ دُعَاءَ يَوْمِ عَرَفَهَ وَ هُوَ دُعَاءُ مَنْ كَانَ قَبْلِي مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَالَ تَقُولُ- لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ- يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ- وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي تَقُولُ وَ خَيْراً مِمَّا نَقُولُ وَ فَوْقَ مَا يَقُولُ الْقَائِلُونَ اللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَ نُسُكِي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي وَ لَكَ بَرَاءَتِي وَ لَكَ حَوْلِي وَ مِنْكَ قُوَّتِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَ مِنْ وَسْوَاسِ الصَّدْرِ وَ مِنْ شَتَاتِ الْأَمْرِ وَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الرِّيَاحِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَجِي ءُ بِهِ

الرِّيَاحُ وَ أَسْأَلُكَ خَيْرَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُوراً وَ فِي سَمْعِي وَ بَصَرِي نُوراً وَ فِي لَحْمِي وَ عِظَامِي نُوراً وَ فِي عُرُوقِي وَ مَقْعَدِي وَ مَقَامِي وَ مَدْخَلِي وَ مَخْرَجِي نُوراً وَ أَعْظِمْ لِي نُوراً يَا رَبِّ يَوْمَ أَلْقَاكَ- إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

**[ترجمه]الاقبال: جدّم ابو جعفر طوسی - رضی الله عنه - در كتاب تهذيب الاحكام به نقل از مولايمان امام صادق صلوات الله عليه آورده است كه فرمودند: رسول خدا صلّی الله عليه و آله به علی عليه السلام فرمودند: آيا دعای روز عرفه را به تو نياموزم، همان دعايی كه پيامبران پيش از من نيز آن را می‌خواندند؟ سپس فرمودند: بگو: معبودی جز خدا نيست، يگانه است و شريكی برای او وجود ندارد، سلطنت و ستايش از آن او است. زنده می‌كند و می‌ميراند و او زنده‌ای است كه هرگز نمی... ميرد و خير و خوبی به دست او است و بر هر چيز تواناست. خداوندا، ستايش از آن توست آن گونه كه خود می‌گويی و بهتر از آنچه ما می‌گوييم و برتر از آنچه همه می‌گويند. خدايا، نماز و عبادت و زندگانی و مرگ من به سوی توست و به وسيله تو پرهيز می‌كنم و خود را باز می‌دارم و نيروی من از تو است. خدايا، از ناداری و وسوسه‌های دل و از پراكندگی امورم و از عذاب قبر به تو پناه می‌برم. خداوندا، خير بادها را از تو می‌طلبم و از شرّ آنچه بادها با خود به همراه می‌آورند به تو پناه می‌برم و خير شب و روز را از تو خواهانم. خدايا، در دل و گوش و چشم و گوشت و استخوان‌ها و رگ‌های بدنم، در نشستن و برخاستن و ورود و خروجم نور و روشنايی قرار ده و ای پروردگار من، آن روز كه با تو ملاقات می‌كنم، نور عظيم خود را به من عطا كن، به راستی كه تو بر هر چيز توانايی .

**[ترجمه]

أقول

و قد كنا ذكرنا فی كتاب عمل اليوم و الليله فی صفات المخلصين فی الدعوات عده روايات و سوف نذكر فی هذا الموضع ما يليق منها.

أَقُولُ فَمِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِيدِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى الْقَاسِمِ بْنِ حُسَيْنٍ النَّيْسَابُورِيِّ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام عِنْدَ مَا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ مَدَّ يَدَيْهِ جَمِيعاً فَمَا زَالَتَا مَمْدُودَتَيْنِ إِلَى أَنْ أَفَاضَ فَمَا رَأَيْتُ أَحَداً أَقْدَرَ عَلَى ذَلِكَ مِنْهُ.

وَ مِنْ ذَلِكَ مَا رَوَيْتُهُ بِإِسْنَادِي إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ بِإِسْنَادِهِ إِلَى عَلِيِّ بْنِ دَاوُدَ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي الْمَوْقِفِ آخِذاً بِلِحْيَتِهِ وَ مَجَامِعِ ثَوْبِهِ وَ هُوَ يَقُولُ بِإِصْبَعِهِ الْيُمْنَى مُنَكِّسَ الرَّأْسِ هَذِهِ رُمَّتِي بِمَا جَنَيْتُ.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْتُهُ بِإِسْنَادِی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِیدِ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ إِلَی حَمَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: کُنْتُ قَرِیباً مِنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی علیه السلام بِالْمَوْقِفِ فَلَمَّا هَمَّتِ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ أَخَذَ بِیَدِهِ الْیُسْرَی بِمَجَامِعِ ثَوْبِهِ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِأُمُورٍ قَدْ سَلَفَتْ مِنِّی وَ أَنَا بَیْنَ

يَدَيْکَ بِرُمَّتِي وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّي فَأَهْلُ الْعَفْوِ أَنْتَ يَا أَهْلَ الْعَفْوِ يَا أَحَقَّ مَنْ عَفَا اغْفِرْ لِي وَ لِأَصْحَابِي وَ حَرَّکَ دَابَّتَهُ فَمَرَّ.

وَ مِنْ ذَلِکَ مما [مَا] لَمْ نَذْكُرْهُ فِي عَمَلِ الْيَوْمِ وَ اللَّيْلَهِ عَنْ مَوْلَانَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي يَوْمِ عَرَفَهَ: اللَّهُمَّ كَمَا سَتَرْتَ عَلَيَّ مَا لَمْ أَعْلَمْ فَاغْفِرْ لِي مَا تَعْلَمُ وَ كَمَا وَسِعَنِي عِلْمُکَ فَلْيَسَعْنِي عَفْوُکَ وَ كَمَا بَدَأْتَنِي بِالْإِحْسَانِ فَأَتِمَّ نِعْمَتَکَ بِالْغُفْرَانِ وَ كَمَا أَكْرَمْتَنِي بِمَعْرِفَتِکَ فَاشْفَعْهَا بِمَغْفِرَتِکَ وَ كَمَا عَرَّفْتَنِي وَحْدَانِيَّتَکَ فَأَكْرِمْنِي طَاعَتِکَ وَ كَمَا عَصَمْتَنِي مِمَّا لَمْ أَكُنْ أَعْتَصِمُ مِنْهُ إِلَّا بِعِصْمَتِکَ فَاغْفِرْ لِي مَا لَوْ شِئْتَ عَصَمْتَنِي مِنْهُ يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ.

**[ترجمه]درباره صفات کسانی که اخلاص در دعا دارند، روایاتی در کتاب عمل الیوم و اللیله یادآور شدیم، اکنون برخی از آنها را که شایسته است در این جا ذکر شود، ذکر می کنیم:

قاسم بن حسین نقل کرد: امام باقر علیه السلام را در موقف عرفات دیدم که دو دست خود را بلند کردند و به سوی آسمان گشوده بودند و هم چنان تا پایان روز عرفه دست هایش گشوده رو به آسمان بود، و هیچ کس دیگر را ندیدم که توانایی انجام این کار را داشته باشد.

علی بن داوود نقل کرد: امام صادق علیه السلام را در موقف عرفات دیدم که محاسن و لباس خود را به دست گرفته بود و سر به زمین افکنده بود و با انگشت دست راست اشاره می‌نمود و به درگاه خدا عرض می کرد: این تمام وجود من است، در برابر جنایت‌هایی که کردم.

حماد بن عبدالله نقل کرد: در موقف نزد امام کاظم علیه السلام بودم. زمانی که خورشید شروع به [غروب] کرد، با دست چپ لباس‌های خود را گرفت و این دعا را قرائت نمود:

خدایا، من بنده و فرزند بنده توام، اگر عذابم کنی، به واسطه گناهانی است که از من سر زد و اکنون من با تمام وجود در پیشگاه توام و اگر ببخشی، تو زیبنده بخششی، ای اهل بخشش. ای سزاوارترین بخشنده، من و یارانم را بیامرز. سپس مرکب خود را حرکت دادند و رفتند.

یکی دیگر از دعاهایی که در کتاب عمل الیوم و اللیله ذکر نکردیم، دعایی است که مولایمان حضرت علی بن موسی الرضا صلوات الله علیه در روز عرفه می‌خواندند: خداوندا، همان گونه که چیزهایی را که نمی‌دانستم پوشاندی، آنچه را که می‌دانی بیامرز و همان گونه که علم تو مرا فرا گرفته، بخشش تو نیز مرا فرا گیرد و همان طور که نیکی خود را به من آغاز کردی، نعمتت را با آمرزش کامل کن و چنان که با شناخت خود مرا گرامی داشتی، آمرزشت را در کنار آن قرار ده و همان گونه که مرا با یگانگی‌ات آشنا کردی، طاعتت را به من کرامت کن و همانطور که از اموری که نمی توانستم جز به نگاهداری تو، خود را حفظ کنم مرا حفظ کردی، آنچه را که اگر می‌خواستی، می‌توانستی از آن حفظ کنی، بیامرز، ای بخشنده بزرگوار، ای صاحب شکوه و بزرگی..

**[ترجمه]

فانظر رحمک الله إلی القوم الـذین تقتدی بآثارهم و تهتدی بأنوارهم فکن عند دعوتک و فی محل مناجاتک علی صـفاتهم فی ضراعاتهم.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ الْمُشَرَّفَهِ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ دُعَاءُ مَوْلَانَا الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَیْسَ لِقَضَائِهِ دَافِعٌ وَ لَا لِعَطَائِهِ مَانِعٌ وَ لَا کَصُنْعِهِ صُنْعُ صَانِعٍ وَ هُوَ الْجَوَادُ الْوَاسِعُ فَطَرَ أَجْنَاسَ الْبَدَائِعِ وَ أَتْقَنَ بِحِکْمَتِهِ الصَّنَائِعَ- لَا یَخْفَی عَلَیْهِ الطَّلَائِعُ وَ لَا تَضِیعُ عِنْدَهُ الْوَدَائِعُ أَتَی بِالْکِتَابِ الْجَامِعِ وَ بِشَرْعِ الْإِسْلَامِ النُّورِ السَّاطِعِ وَ هُوَ لِلْخَلِیفَهِ صَانِعٌ وَ هُوَ الْمُسْتَعَانُ عَلَی الْفَجَائِعِ جَازِی کُلِّ صَانِعٍ وَ رَائِشُ کُلِّ قَانِعٍ وَ رَاحِمُ کُلِّ ضَارِعٍ وَ مُنْزِلُ الْمَنَافِعِ وَ الْکِتَابِ الْجَامِعِ بِالنُّورِ السَّاطِعِ وَ هُوَ لِلدَّعَوَاتِ سَامِعٌ وَ لِلدَّرَجَاتِ رَافِعٌ وَ لِلْکُرُبَاتِ دَافِعٌ وَ لِلْجَبَابِرَهِ قَامِعُ وَ رَاحِمُ عَبْرَهِ کُلِّ ضَارِعٍ وَ دَافِعُ ضَرْعَهِ کُلِّ ضَارِعٍ فَلَا إِلَهَ غَیْرُهُ وَ لَا شَیْ ءَ یَعْدِلُهُ وَ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ- وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَرْغَبُ إِلَیْکَ وَ أَشْهَدُ بِالرُّبُوبِیَّهِ لَکَ مُقِرّاً بِأَنَّکَ رَبِّی وَ أَنَّ إِلَیْکَ مَرَدِّی ابْتَدَأْتَنِی بِنِعْمَتِکَ قَبْلَ أَنْ أَکُونَ شَیْئاً مَذْکُوراً وَ خَلَقْتَنِی مِنَ التُّرَابِ ثُمَّ أَسْکَنْتَنِی الْأَصْلَابَ آمِناً لِرَیْبِ الْمَنُونِ وَ اخْتِلَافِ الدُّهُورِ فَلَمْ أَزَلْ ظَاعِناً مِنْ

صُلْبٍ إِلَى رَحِمٍ فِی تَقَادُمِ الْأَيَّامِ الْمَاضِيَهِ وَ الْقُرُونِ الْخَالِيَهِ لَمْ تُخْرِجْنِی لِرَأْفَتِکَ بِی وَ لُطْفِکَ لِی وَ إِحْسَانِکَ إِلَيَّ فِی دَوْلَهِ أَيَّامِ الْكَفَرَهِ الَّذِينَ نَقَضُوا عَهْدَکَ وَ كَذَّبُوا رُسُلَکَ لَكِنَّکَ أَخْرَجْتَنِی رَأْفَهً مِنْکَ وَ تَحَنُّناً عَلَيَّ لِلَّذِی سَبَقَ لِی مِنَ الْهُدَى الَّذِی يَسَّرْتَنِی وَ فِيهِ أَنْشَأْتَنِی وَ مِنْ قَبْلِ ذَلِکَ رَؤُفْتَ بِی بِجَمِيلِ صُنْعِکَ وَ سَوَابِغِ نِعْمَتِکَ فَابْتَدَعْتَ خَلْقِی مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى ثُمَّ أَسْكَنْتَنِی فِی ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ بَيْنَ لَحْمٍ وَ جِلْدٍ وَ دَمٍ لَمْ تُشَهِّرْنِی بِخَلْقِی وَ لَمْ تَجْعَلْ إِلَيَّ شَيْئاً مِنْ أَمْرِی ثُمَّ أَخْرَجْتَنِی إِلَى الدُّنْيَا تَامّاً سَوِيّاً وَ حَفِظْتَنِی فِی الْمَهْدِ طِفْلًا صَبِيّاً وَ رَزَقْتَنِی مِنَ الْغِذَاءِ لَبَناً مَرِيّاً عَطَفْتَ عَلَيَّ قُلُوبَ الْحَوَاضِنِ وَ كَفَّلْتَنِی الْأُمَّهَاتِ الرَّحَائِمَ وَ كَلَأْتَنِی مِنْ طَوَارِقِ الْجَانِّ وَ سَلَّمْتَنِی مِنَ الزِّيَادَهِ وَ النُّقْصَانِ فَتَعَالَيْتَ يَا رَحِيمُ يَا رَحْمَانُ حَتَّى إِذَا اسْتَهْلَلْتُ نَاطِقاً بِالْكَلَامِ أَتْمَمْتَ عَلَيَّ سَوَابِغَ الْإِنْعَامِ فَرَبَّيْتَنِی زَائِداً فِی كُلِّ عَامٍ حَتَّى إِذَا كَمَلَتْ فِطْرَتِی وَ اعْتَدَلَتْ سَرِيرَتِی أَوْجَبْتَ عَلَيَّ حُجَّتَکَ بِأَنْ أَلْهَمْتَنِی مَعْرِفَتَکَ وَ رَوَّعْتَنِی بِعَجَائِبِ فِطْرَتِکَ وَ أَنْطَقْتَنِی لِمَا ذَرَأْتَ فِی سَمَائِکَ وَ أَرْضِکَ مِنْ بَدَائِعِ خَلْقِکَ وَ نَبَّهْتَنِی لِذِكْرِکَ وَ شُكْرِکَ وَ وَاجِبِ طَاعَتِکَ وَ عِبَادَتِکَ وَ فَهَّمْتَنِی مَا جَاءَتْ بِهِ رُسُلُکَ وَ يَسَّرْتَ لِی تَقَبُّلَ مَرْضَاتِکَ وَ مَنَنْتَ عَلَيَّ فِی جَمِيعِ ذَلِکَ بِعَوْنِکَ وَ لُطْفِکَ ثُمَّ إِذْ خَلَقْتَنِی مِنْ حُرِّ الثَّرَى لَمْ تَرْضَ لِی يَا إِلَهِی بِنِعْمَهٍ دُونَ أُخْرَى وَ رَزَقْتَنِی مِنْ أَنْوَاعِ الْمَعَاشِ وَ صُنُوفِ الرِّيَاشِ بِمَنِّکَ الْعَظِيمِ عَلَيَّ وَ إِحْسَانِکَ الْقَدِيمِ إِلَيَّ حَتَّى إِذَا أَتْمَمْتَ عَلَيَّ جَمِيعَ النِّعَمِ وَ صَرَفْتَ عَنِّی كُلَّ النِّقَمِ لَمْ يَمْنَعْکَ جَهْلِی وَ جُرْأَتِی عَلَيْکَ أَنْ دَلَلْتَنِی عَلَى مَا يُقَرِّبُنِی إِلَيْکَ وَ وَفَّقْتَنِی لِمَا يُزْلِفُنِی لَدَيْکَ فَإِنْ دَعَوْتُکَ أَجَبْتَنِی وَ إِنْ سَأَلْتُکَ أَعْطَيْتَنِی وَ إِنْ أَطَعْتُکَ شَكَرْتَنِی وَ إِنْ شَكَرْتَنِی زِدْتَنِی كُلُّ ذَلِکَ إِكْمَالًا لِأَنْعُمِکَ عَلَيَّ وَ إِحْسَاناً إِلَيَّ فَسُبْحَانَکَ سُبْحَانَکَ مِنْ مُبْدِئٍ مُعِيدٍ حَمِيدٍ مَجِيدٍ وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُکَ وَ عَظُمَتْ آلَاؤُکَ فَأَيُّ أَنْعُمِکَ يَا إِلَهِی أُحْصِی عَدَداً أَوْ ذِكْراً أَمْ أَيُّ عَطَائِکَ أَقُومُ بِهَا شُكْراً وَ هِیَ يَا رَبِّ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحْصِيَهَا الْعَادُّونَ أَوْ يَبْلُغَ عِلْماً بِهَا الْحَافِظُونَ ثُمَّ مَا صَرَفْتَ وَ دَرَأْتَ عَنِّی اللَّهُمَّ مِنَ الضُّرِّ وَ الضَّرَّاءِ أَكْثَرُ مِمَّا ظَهَرَ لِی مِنَ الْعَافِيَهِ وَ السَّرَّاءِ وَ أَنَا أُشْهِدُکَ يَا إِلَهِی بِحَقِيقَهِ إِيمَانِی وَ عَقْدِ عَزَمَاتِ

يَقِينِي وَ خَالِصِ صَرِيحِ تَوْحِيدِي وَ بَاطِنِ مَكْنُونِ ضَمِيرِي وَ عَلَائِقِ مَجَارِي نُورِ بَصَرِي وَ أَسَارِيرِ صَفْحَهِ جَبِينِي وَ خُرْقِ مَسَارِبِ نَفْسِي وَ خَذَارِيفِ مَارِنِ عِرْنِينِي وَ مَسَارِبِ صِمَاخِ سَمْعِي وَ مَا ضُمَّتْ وَ أُطْبِقَتْ عَلَيْهِ شَفَتَايَ وَ حَرَكَاتُ لَفْظِ لِسَانِي وَ مَغْرَزِ حَنَكِ فَمِي وَ فَكِّي وَ مَنَابِتِ أَضْرَاسِي وَ بُلُوغِ حَبَائِلِ بَارِعِ عُنُقِي وَ مَسَاغِ مَطْعَمِي وَ مَشْرَبِي وَ حِمَالَهِ أُمِّ رَأْسِي وَ جُمَلِ حَمَائِلِ حَبْلِ وَتِينِي وَ مَا اشْتَمَلَ عَلَيْهِ تَامُورُ صَدْرِي وَ نِيَاطِ حِجَابِ قَلْبِي وَ أَفْلَاذِ حَوَاشِي كَبِدِي وَ مَا حَوَتْهُ شَرَاسِيفُ أَضْلَاعِي وَ حِقَاقِ مَفَاصِلِي وَ أَطْرَافِ أَنَامِلِي وَ قَبْضِ عَوَامِلِي وَ دَمِي وَ شَعْرِي وَ بَشَرِي وَ عَصَبِي وَ قَصَبِي وَ عِظَامِي وَ مُخِّي وَ عُرُوقِي وَ جَمِيعِ جَوَارِحِي وَ مَا انْتَسَجَ عَلَى ذَلِكَ أَيَّامَ رَضَاعِي وَ مَا أَقَلَّتِ الْأَرْضُ مِنِّي وَ نَوْمِي وَ يَقَظَتِي وَ سُكُونِي وَ حَرَكَتِي وَ حَرَكَاتِ رُكُوعِي وَ سُجُودِي أَنْ لَوْ حَاوَلْتُ وَ اجْتَهَدْتُ مَدَى الْأَعْصَارِ وَ الْأَحْقَابِ لَوْ عُمِّرْتُهَا أَنْ أُؤَدِّيَ شُكْرَ وَاحِدَهٍ مِنْ أَنْعُمِكَ مَا اسْتَطَعْتُ ذَلِكَ إِلَّا بِمَنِّكَ الْمُوجِبِ عَلَيَّ شُكْراً آنِفاً جَدِيداً وَ ثَنَاءً طَارِفاً عَتِيداً أَجَلْ وَ لَوْ حَرَصْتُ وَ الْعَادُّونَ مِنْ أَنَامِكَ أَنْ نُحْصِيَ مَدَى إِنْعَامِكَ سَالِفَهً وَ آنِفَهً لَمَا حَصَرْنَاهُ عَدَداً وَ لَا أَحْصَيْنَاهُ أَبَداً هَيْهَاتَ أَنَّى ذَلِكَ وَ أَنْتَ الْمُخْبِرُ عَنْ نَفْسِكَ فِي كِتَابِكَ النَّاطِقِ وَ النَّبَإِ الصَّادِقِ- وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَهَ اللَّهِ لا تُحْصُوها صَدَقَ كِتَابُكَ اللَّهُمَّ وَ نَبَؤُكَ وَ بَلَّغَتْ أَنْبِيَاؤُكَ وَ رُسُلُكَ مَا أَنْزَلْتَ عَلَيْهِمْ مِنْ وَحْيِكَ وَ شَرَعْتَ لَهُمْ مِنْ دِينِكَ غَيْرَ أَنِّي أَشْهَدُ بِجِدِّي وَ جَهْدِي وَ مَبَالِغِ طَاقَتِي وَ وُسْعِي وَ أَقُولُ مُؤْمِناً مُوقِناً- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً فَيَكُونَ مَوْرُوثاً- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ فَيُضَادَّهُ فِيمَا ابْتَدَعَ وَ لَا وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِ فَيُرْفِدَهُ فِيمَا صَنَعَ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ- لَوْ كانَ فِيهِما آلِهَهٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتا وَ تَفَطَّرَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْحَقِّ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْداً يَعْدِلُ حَمْدَ مَلَائِكَتِهِ الْمُقَرَّبِينَ وَ أَنْبِيَائِهِ الْمُرْسَلِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى خِيَرَتِهِ مِنْ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ الْمُخْلَصِينَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَخْشَاكَ كَأَنِّي أَرَاكَ وَ أَسْعِدْنِي بِتَقْوَاكَ

وَ لَا تُشْقِنِی بِمَعْصِيَتِکَ وَ خِرْ لِی فِی قَضَائِکَ وَ بَارِکْ لِی فِی قَدَرِکَ حَتَّی- لَا أَحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ وَ لَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ غِنَایَ فِی نَفْسِی وَ الْيَقِينَ فِی قَلْبِی وَ الْإِخْلَاصَ فِی عَمَلِی وَ النُّورَ فِی بَصَرِی وَ الْبَصِيرَهَ فِی دِينِی وَ مَتِّعْنِی بِجَوَارِحِی وَ اجْعَلْ سَمْعِی وَ بَصَرِی الْوَارِثَيْنِ مِنِّی وَ انْصُرْنِی عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی وَ ارْزُقْنِی مَآرِبِی وَ ثَأْرِی وَ أَقِرَّ بِذَلِکَ عَيْنِی اللَّهُمَّ اكْشِفْ كُرْبَتِی وَ اسْتُرْ عَوْرَتِی وَ اغْفِرْ لِی خَطِيئَتِی وَ اخْسَأْ شَيْطَانِی وَ فُکَّ رِهَانِی وَ اجْعَلْ لِی يَا إِلَهِی الدَّرَجَهَ الْعُلْيَا فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ كَمَا خَلَقْتَنِی فَجَعَلْتَنِی سَمِيعاً بَصِيراً وَ لَکَ الْحَمْدُ كَمَا خَلَقْتَنِی فَجَعَلْتَنِی حَيّاً سَوِيّاً رَحْمَهً بِی وَ كُنْتَ عَنْ خَلْقِی غَنِيّاً رَبِّ بِمَا بَرَأْتَنِی فَعَدَّلْتَ فِطْرَتِی رَبِّ بِمَا أَنْشَأْتَنِی فَأَحْسَنْتَ صُورَتِی يَا رَبِّ بِمَا أَحْسَنْتَ بِی وَ فِی نَفْسِی عَافَيْتَنِی رَبِّ بِمَا كَلَأْتَنِی وَ وَفَّقْتَنِی رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَهَدَيْتَنِی رَبِّ بِمَا آوَيْتَنِی وَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ آتَيْتَنِی وَ أَعْطَيْتَنِی رَبِّ بِمَا أَطْعَمْتَنِی وَ سَقَيْتَنِی رَبِّ بِمَا أَغْنَيْتَنِی وَ أَقْنَيْتَنِی رَبِّ بِمَا أَعَنْتَنِی وَ أَعْزَزْتَنِی رَبِّ بِمَا أَلْبَسْتَنِی مِنْ ذِكْرِکَ الصَّافِی وَ يَسَّرْتَ لِی مِنْ صُنْعِکَ الْكَافِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعِنِّی عَلَی بَوَائِقِ الدَّهْرِ وَ صُرُوفِ الْأَيَّامِ وَ اللَّيَالِی وَ نَجِّنِی مِنْ أَهْوَالِ الدُّنْيَا وَ كُرُبَاتِ الْآخِرَهِ وَ اكْفِنِی شَرَّ مَا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِی الْأَرْضِ اللَّهُمَّ مَا أَخَافُ فَاكْفِنِی وَ مَا أَحْذَرُ فَقِنِی وَ فِی نَفْسِی وَ دِينِی فَاحْرُسْنِی وَ فِی سَفَرِی فَاحْفَظْنِی وَ فِی أَهْلِی وَ مَالِی وَ وُلْدِی فَاخْلُفْنِی وَ فِيمَا رَزَقْتَنِی فَبَارِکْ لِی وَ فِی نَفْسِی فَذَلِّلْنِی وَ فِی أَعْيُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِی وَ مِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ فَسَلِّمْنِی وَ بِذُنُوبِی فَلَا تَفْضَحْنِی وَ بِسَرِيرَتِی فَلَا تُخْزِنِی وَ بِعَمَلِی فَلَا تَبْتَلِنِی وَ نِعَمَکَ فَلَا تَسْلُبْنِی وَ إِلَی غَيْرِکَ فَلَا تَكِلْنِی إِلَی مَنْ تَكِلُنِی إِلَی الْقَرِيبِ يَقْطَعُنِی أَمْ إِلَی الْبَعِيدِ يَتَجَهَّمُنِی أَمْ إِلَی الْمُسْتَضْعِفِينَ لِی وَ أَنْتَ رَبِّی وَ مَلِيکُ أَمْرِی أَشْكُو إِلَيْکَ غُرْبَتِی وَ بُعْدَ دَارِی وَ هَوَانِی عَلَی مَنْ مَلَّكْتَهُ أَمْرِی اللَّهُمَّ فَلَا تُحْلِلْ بِی غَضَبَکَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ غَضِبْتَ عَلَیَّ فَلَا أُبَالِی سِوَاکَ غَيْرَ أَنَّ عَافِيَتَکَ أَوْسَعُ لِی فَأَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ الْأَرْضُ وَ السَّمَاوَاتُ

ص: ۲۱۹

وَ انْكَشَفَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ وَ صَلَحَ عَلَيْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ أَنْ لَا تُمِيتَنِي عَلَى غَضَبِكَ وَ لَا تُنْزِلَ بِي سَخَطَكَ لَكَ الْعُتْبَى حَتَّى تَرْضَى قَبْلَ ذَلِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ الَّذِي أَحْلَلْتَهُ الْبَرَكَةَ وَ جَعَلْتَهُ لِلنَّاسِ أَمَنَةً يَا مَنْ عَفَا عَنِ الْعَظِيمِ مِنَ الذُّنُوبِ بِحِلْمِهِ يَا مَنْ أَسْبَغَ النِّعْمَةَ بِفَضْلِهِ يَا مَنْ أَعْطَى الْجَزِيلَ بِكَرَمِهِ يَا عُدَّتِي فِي كُرْبَتِي يَا مُونِسِي فِي حُفْرَتِي يَا وَلِيَّ نِعْمَتِي يَا إِلَهِي وَ إِلَهَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ رَبَّ جَبْرَئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ إِسْرَافِيلَ وَ رَبَّ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ آلِهِ الْمُنْتَجَبِينَ وَ مُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَ الْإِنْجِيلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ وَ مُنْزِلَ كهيعص وَ طه وَ يس وَ الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ أَنْتَ كَهْفِي حِينَ تُعْيِينِي الْمَذَاهِبُ فِي سَعَتِهَا وَ تَضِيقُ عَلَيَّ الْأَرْضُ بِرُحْبِهَا وَ لَوْ لَا رَحْمَتُكَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ وَ أَنْتَ مُؤَيِّدِي بِالنَّصْرِ عَلَى الْأَعْدَاءِ وَ لَوْ لَا نَصْرُكَ لِي لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ يَا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِالسُّمُوِّ وَ الرِّفْعَةِ وَ أَوْلِيَاؤُهُ بِعِزِّهِ يَعْتَزُّونَ يَا مَنْ جَعَلَتْ لَهُ الْمُلُوكُ نِيرَ الْمَذَلَّةِ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ تَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَ ما تُخْفِي الصُّدُورُ وَ غَيْبَ مَا تَأْتِي بِهِ الْأَزْمَانُ وَ الدُّهُورُ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ هُوَ إِلَّا هُوَ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ مَا يَعْلَمُهُ إِلَّا هُوَ يَا مَنْ كَبَسَ الْأَرْضَ عَلَى الْمَاءِ وَ سَدَّ الْهَوَاءَ بِالسَّمَاءِ يَا مَنْ لَهُ أَكْرَمُ الْأَسْمَاءِ يَا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذِي لَا يَنْقَطِعُ أَبَداً يَا مُقَيِّضَ الرَّكْبِ لِيُوسُفَ فِي الْبَلَدِ الْقَفْرِ وَ مُخْرِجَهُ مِنَ الْجُبِّ وَ جَاعِلَهُ بَعْدَ الْعُبُودِيَّةِ مَلِكاً يَا رَادَّ يُوسُفَ عَلَى يَعْقُوبَ بَعْدَ أَنِ ابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَ الْبَلَاءِ عَنْ أَيُّوبَ يَا مُمْسِكَ يَدِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ ذَبْحِ ابْنِهِ بَعْدَ كِبَرِ سِنِّهِ وَ فَنَاءِ عُمُرِهِ يَا مَنِ اسْتَجَابَ لِزَكَرِيَّا فَوَهَبَ لَهُ يَحْيَى وَ لَمْ يَدَعْهُ فَرْداً وَحِيداً يَا مَنْ أَخْرَجَ يُونُسَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ يَا مَنْ فَلَقَ الْبَحْرَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ فَأَنْجَاهُمْ وَ جَعَلَ فِرْعَوْنَ وَ جُنُودَهُ مِنَ الْمُغْرَقِينَ يَا مَنْ أَرْسَلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ يَا مَنْ لَمْ يَعْجَلْ عَلَى مَنْ عَصَاهُ مِنْ خَلْقِهِ يَا مَنِ اسْتَنْقَذَ السَّحَرَةَ مِنْ بَعْدِ طُولِ الْجُحُودِ وَ قَدْ غَدَوْا فِي نِعْمَتِهِ يَأْكُلُونَ رِزْقَهُ وَ يَعْبُدُونَ غَيْرَهُ وَ قَدْ حَادُّوهُ وَ نَادُّوهُ وَ كَذَّبُوا رُسُلَهُ يَا اللَّهُ

يَا بَدِي ءُ لَا بَدْءَ لَكَ يَا دَائِماً لَا نَفَادَ لَكَ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا مُحْيِيَ الْمَوْتَى يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلى كُلِّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ يَا مَنْ قَلَّ لَهُ شُكْرِی فَلَمْ يَحْرِمْنِی وَ عَظُمَتْ خَطِيئَتِی فَلَمْ يَفْضَحْنِی وَ رَآنِی عَلَى الْمَعَاصِی فَلَمْ يَخْذُلْنِی يَا مَنْ حَفِظَنِی فِی صِغَرِی يَا مَنْ رَزَقَنِی فِی كِبَرِی يَا مَنْ أَيَادِيهِ عِنْدِی لَا تُحْصَى يَا مَنْ نِعَمُهُ عِنْدِی لَا تُجَازَى يَا مَنْ عَارَضَنِی بِالْخَيْرِ وَ الْإِحْسَانِ وَ عَارَضْتُهُ بِالْإِسَاءَةِ وَ الْعِصْيَانِ يَا مَنْ هَدَانِی بِالْإِيمَانِ قَبْلَ أَنْ أَعْرِفَ شُكْرَ الِامْتِنَانِ يَا مَنْ دَعَوْتُهُ مَرِيضاً فَشَفَانِی وَ عُرْيَاناً فَكَسَانِی وَ جَائِعاً فَأَطْعَمَنِی وَ عَطْشَاناً فَأَرْوَانِی وَ ذَلِيلًا فَأَعَزَّنِی وَ جَاهِلًا فَعَرَّفَنِی وَ وَحِيداً فَكَثَّرَنِی وَ غَائِباً فَرَدَّنِی وَ مُقِلًّا فَأَغْنَانِی وَ مُنْتَصِراً فَنَصَرَنِی وَ غَنِيّاً فَلَمْ يَسْلُبْنِی وَ أَمْسَكْتُ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ فَابْتَدَأَنِی فَلَكَ الْحَمْدُ يَا مَنْ أَقَالَ عَثْرَتِی وَ نَفَّسَ كُرْبَتِی وَ أَجَابَ دَعْوَتِی وَ سَتَرَ عَوْرَتِی وَ ذُنُوبِی وَ بَلَّغَنِی طَلِبَتِی وَ نَصَرَنِی عَلَى عَدُوِّی وَ إِنْ أَعُدَّ نِعَمَكَ وَ مِنَنَكَ وَ كَرَائِمَ مِنَحِكَ لَا أُحْصِيهَا يَا مَوْلَایَ أَنْتَ الَّذِی أَنْعَمْتَ أَنْتَ الَّذِی أَحْسَنْتَ أَنْتَ الَّذِی أَجْمَلْتَ أَنْتَ الَّذِی أَفْضَلْتَ أَنْتَ الَّذِی مَنَنْتَ أَنْتَ الَّذِی أَكْمَلْتَ أَنْتَ الَّذِی رَزَقْتَ أَنْتَ الَّذِی أَعْطَيْتَ أَنْتَ الَّذِی أَغْنَيْتَ أَنْتَ الَّذِی أَقْنَيْتَ أَنْتَ الَّذِی آوَيْتَ أَنْتَ الَّذِی كَفَيْتَ أَنْتَ الَّذِی هَدَيْتَ أَنْتَ الَّذِی عَصَمْتَ أَنْتَ الَّذِی سَتَرْتَ أَنْتَ الَّذِی غَفَرْتَ أَنْتَ الَّذِی أَقَلْتَ أَنْتَ الَّذِی مَكَّنْتَ أَنْتَ الَّذِی أَعْزَزْتَ أَنْتَ الَّذِی أَعَنْتَ أَنْتَ الَّذِی عَضَدْتَ أَنْتَ الَّذِی أَيَّدْتَ أَنْتَ الَّذِی نَصَرْتَ أَنْتَ الَّذِی شَفَيْتَ أَنْتَ الَّذِی عَافَيْتَ أَنْتَ الَّذِی أَكْرَمْتَ تَبَارَكْتَ رَبِّی وَ تَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ دَائِماً وَ لَكَ الشُّكْرُ وَاصِباً ثُمَّ أَنَا يَا إِلَهِی الْمُعْتَرِفُ بِذُنُوبِی فَاغْفِرْهَا لِی أَنَا الَّذِی أَخْطَأْتُ أَنَا الَّذِی أَغْفَلْتُ أَنَا الَّذِی جَهِلْتُ أَنَا الَّذِی هَمَمْتُ أَنَا الَّذِی سَهَوْتُ أَنَا الَّذِی اعْتَمَدْتُ أَنَا الَّذِی تَعَمَّدْتُ أَنَا الَّذِی وَعَدْتُ أَنَا الَّذِی أَخْلَفْتُ أَنَا الَّذِی نَكَثْتُ أَنَا الَّذِی أَقْرَرْتُ إِلَهِی أَعْتَرِفُ بِنِعْمَتِكَ عِنْدِی وَ أَبُوءُ بِذُنُوبِی فَاغْفِرْ لِی يَا مَنْ لَا تَضُرُّهُ ذُنُوبُ عِبَادِهِ وَ هُوَ الْغَنِيُّ عَنْ طَاعَتِهِمْ وَ الْمُوَفِّقُ مَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ صَالِحاً بِمَعُونَتِهِ

وَ رَحْمَتِهِ فَلَکَ الْحَمْدُ إِلَهِی أَمَرْتَنِی فَعَصَیْتُکَ وَ نَهَیْتَنِی فَارْتَکَبْتُ نَهْیَکَ فَأَصْبَحْتُ لَا ذَا بَرَاءَهٍ فَأَعْتَذِرَ وَ لَا ذَا قُوَّهٍ فَأَنْتَصِرَ فَبِأَیِّ شَیْ ءٍ أَسْتَقْبِلُکَ یَا مَوْلَایَ أَ بِسَمْعِی أَمْ بِبَصَرِی أَمْ بِلِسَانِی أَمْ بِرِجْلِی أَ لَیْسَ کُلُّهَا نِعَمَکَ عِنْدِی وَ بِکُلِّهَا عَصَیْتُکَ یَا مَوْلَایَ فَلَکَ الْحُجَّهُ وَ السَّبِیلُ عَلَیَّ یَا مَنْ سَتَرَنِی مِنَ الْآبَاءِ وَ الْأُمَّهَاتِ أَنْ یَزْجُرُونِی وَ مِنَ الْعَشَائِرِ وَ الْإِخْوَانِ أَنْ یُعَیِّرُونِی وَ مِنَ السَّلَاطِینِ أَنْ یُعَاقِبُونِی وَ لَوِ اطَّلَعُوا یَا مَوْلَایَ عَلَی مَا اطَّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنِّی إِذًا مَا أَنْظَرُونِی وَ لَرَفَضُونِی وَ قَطَعُونِی فَهَا أَنَا ذَا بَیْنَ یَدَیْکَ یَا سَیِّدِی خَاضِعاً ذَلِیلًا

حَقِیراً لَا ذُو بَرَاءَهٍ فَأَعْتَذِرَ وَ لَا قُوَّهٍ فَأَنْتَصِرَ وَ لَا حُجَّهَ لِی فَأَحْتَجَّ بِهَا وَ لَا قَائِلٌ لَمْ أَجْتَرِحْ وَ لَمْ أَعْمَلْ سُوءاً وَ مَا عَسَی الْجُحُودُ لَوْ جَحَدْتُ یَا مَوْلَایَ فَیَنْفَعُنِی وَ کَیْفَ وَ أَنَّی ذَلِکَ وَ جَوَارِحِی کُلُّهَا شَاهِدَهٌ عَلَیَّ بِمَا قَدْ عَلِمْتُ یَقِیناً غَیْرَ ذِی شَکٍّ أَنَّکَ سَائِلِی عَنْ عَظَائِمِ الْأُمُورِ وَ أَنَّکَ الْحَکِیمُ الْعَدْلُ الَّذِی لَا یَجُورُ وَ عَدْلُکَ مُهْلِکِی وَ مِنْ کُلِّ عَدْلِکَ مَهْرَبِی فَإِنْ تُعَذِّبْنِی فَبِذُنُوبِی یَا مَوْلَایَ بَعْدَ حُجَّتِکَ عَلَیَّ وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی فَبِحِلْمِکَ وَ جُودِکَ وَ کَرَمِکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُوَحِّدِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْوَجِلِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الرَّاجِینَ الرَّاغِبِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ السَّائِلِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الْمُهَلِّلِینَ الْمُسَبِّحِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبِّی وَ رَبُّ آبَائِیَ الْأَوَّلِینَ اللَّهُمَّ هَذَا ثَنَائِی عَلَیْکَ مُمَجِّداً وَ إِخْلَاصِی مُوَحِّداً وَ إِقْرَارِی بِآلَائِکَ مُعَدِّداً وَ إِنْ کُنْتُ مُقِرّاً أَنِّی لَا أُحْصِیهَا لِکَثْرَتِهَا وَ سُبُوغِهَا وَ تَظَاهُرِهَا وَ تَقَادُمِهَا إِلَی حَادِثٍ مَا لَمْ تَزَلْ تَتَعَمَّدُنِی بِهِ مَعَهَا مُذْ خَلَقْتَنِی وَ بَرَأْتَنِی مِنْ أَوَّلِ الْعُمُرِ مِنَ الْإِغْنَاءِ بَعْدَ الْفَقْرِ وَ کَشْفِ الضُّرِّ وَ تَسْبِیبِ الْیُسْرِ وَ دَفْعِ الْعُسْرِ وَ تَفْرِیجِ الْکَرْبِ وَ الْعَافِیَهِ فِی الْبَدَنِ وَ السَّلَامَهِ فِی الدِّینِ وَ لَوْ رَفَدَنِی عَلَی قَدْرِ ذِکْرِ نِعَمِکَ عَلَیَّ جَمِیعُ الْعَالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ لَمَا قَدَرْتُ وَ لَا هُمْ عَلَی ذَلِکَ تَقَدَّسْتَ وَ تَعَالَیْتَ مِنْ رَبٍّ عَظِیمٍ کَرِیمٍ رَحِیمٍ

ص: ۲۲۲

لَا تُحْصَى آلَاؤُكَ وَ لَا يُبْلَغُ ثَنَاؤُكَ وَ لَا تُكَافَى نَعْمَاؤُكَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَتْمِمْ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ وَ أَسْعِدْنَا بِطَاعَتِكَ سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تُجِيبُ دَعْوَةَ الْمُضْطَرِّ إِذَا دَعَاكَ وَ تَكْشِفُ السُّوءَ وَ تُغِيثُ الْمَكْرُوبَ وَ تَشْفِي السَّقِيمَ وَ تُغْنِي الْفَقِيرَ وَ تَجْبُرُ الْكَسِيرَ وَ تَرْحَمُ الصَّغِيرَ وَ تُعِينُ الْكَبِيرَ وَ لَيْسَ دُونَكَ ظَهِيرٌ وَ لَا فَوْقَكَ قَدِيرٌ وَ أَنْتَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ يَا مُطْلِقَ الْمُكَبَّلِ الْأَسِيرِ يَا رَازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِيرِ يَا عِصْمَةَ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ يَا مَنْ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ لَا وَزِيرَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْطِنِي فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ وَ أَنَلْتَ أَحَداً مِنْ عِبَادِكَ مِنْ نِعْمَةٍ تُولِيهَا وَ آلَاءٍ تُجَدِّدُهَا وَ بَلِيَّةٍ تَصْرِفُهَا وَ كُرْبَةٍ تَكْشِفُهَا وَ دَعْوَةٍ تَسْمَعُهَا وَ حَسَنَةٍ تَتَقَبَّلُهَا وَ سَيِّئَةٍ تَغْفِرُهَا إِنَّكَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ وَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَقْرَبُ مَنْ دُعِيَ وَ أَسْرَعُ مَنْ أَجَابَ وَ أَكْرَمُ مَنْ عَفَا وَ أَوْسَعُ مَنْ أَعْطَى وَ أَسْمَعُ مَنْ سُئِلَ يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ رَحِيمَهُمَا لَيْسَ كَمِثْلِكَ مَسْئُولٌ وَ لَا سِوَاكَ مَأْمُولٌ دَعَوْتُكَ فَأَجَبْتَنِي وَ سَأَلْتُكَ فَأَعْطَيْتَنِي وَ رَغِبْتُ إِلَيْكَ فَرَحِمْتَنِي وَ وَثِقْتُ بِكَ فَنَجَّيْتَنِي وَ فَزِعْتُ إِلَيْكَ فَكَفَيْتَنِي اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ نَبِيِّكَ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ وَ تَمِّمْ لَنَا نَعْمَاءَكَ وَ هَنِّئْنَا عَطَاءَكَ وَ اجْعَلْنَا لَكَ شَاكِرِينَ وَ لِآلَائِكَ ذَاكِرِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ يَا مَنْ مَلَكَ فَقَدَرَ وَ قَدَرَ فَقَهَرَ وَ عُصِيَ فَسَتَرَ وَ اسْتُغْفِرَ فَغَفَرَ يَا غَايَةَ الرَّاغِبِينَ وَ مُنْتَهَى أَمَلِ الرَّاجِينَ يَا مَنْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْ ءٍ عِلْماً وَ وَسِعَ الْمُسْتَقِيلِينَ رَأْفَةً وَ حِلْماً اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ الَّتِي شَرَّفْتَهَا وَ عَظَّمْتَهَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَ رَسُولِكَ وَ خِيَرَتِكَ وَ أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْبَشِيرِ النَّذِيرِ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ الَّذِي أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَ جَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ كَمَا مُحَمَّدٌ أَهْلُ ذَلِكَ يَا عَظِيمُ فَصَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الْمُنْتَجَبِينَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ وَ تَغَمَّدْنَا بِعَفْوِكَ عَنَّا فَإِلَيْكَ عَجَّتِ الْأَصْوَاتُ بِصُنُوفِ اللُّغَاتِ وَ اجْعَلْ لَنَا فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ نَصِيباً فِي كُلِّ خَيْرٍ تَقْسِمُهُ وَ نُورٍ تَهْدِي بِهِ وَ رَحْمَةٍ تَنْشُرُهَا وَ عَافِيَةٍ

تُجَلِّلُهَا وَ بَرَكَةٍ تُنْزِلُهَا وَ رِزْقٍ تَبْسُطُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

اللَّهُمَّ اقْلِبْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مُنْجِحِينَ مُفْلِحِينَ مَبْرُورِينَ غَانِمِينَ وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ وَ لَا تُخْلِنَا مِنْ رَحْمَتِكَ وَ لَا تَحْرِمْنَا مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ فَضْلِكَ وَ لَا تَرُدَّنَا خَائِبِينَ وَ لَا مِنْ بَابِكَ مَطْرُودِينَ وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ مَحْرُومِينَ وَ لَا لِفَضْلِ مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ عَطَايَاكَ قَانِطِينَ يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ وَ يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ إِلَيْكَ أَقْبَلْنَا مُوقِنِينَ وَ لِبَيْتِكَ الْحَرَامِ آمِّينَ قَاصِدِينَ فَأَعِنَّا عَلَى مَنَاسِكِنَا وَ أَكْمِلْ لَنَا حَجَّنَا وَ اعْفُ اللَّهُمَّ عَنَّا فَقَدْ مَدَدْنَا إِلَيْكَ أَيْدِيَنَا وَ هِيَ بِذِلَّةِ الِاعْتِرَافِ مَوْسُومَةٌ اللَّهُمَّ فَأَعْطِنَا فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ مَا سَأَلْنَاكَ وَ اكْفِنَا مَا اسْتَكْفَيْنَاكَ فَلَا كَافِيَ لَنَا سِوَاكَ وَ لَا رَبَّ لَنَا غَيْرُكَ نَافِذٌ فِينَا حُكْمُكَ مُحِيطٌ بِنَا عِلْمُكَ عَدْلٌ قَضَاؤُكَ اقْضِ لَنَا الْخَيْرَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ الْخَيْرِ اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لَنَا بِجُودِكَ عَظِيمَ الْأَجْرِ وَ كَرِيمَ الذُّخْرِ وَ دَوَامَ الْيُسْرِ فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا أَجْمَعِينَ وَ لَا تُهْلِكْنَا مَعَ الْهَالِكِينَ وَ لَا تَصْرِفْ عَنَّا رَأْفَتَكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مِمَّنْ سَأَلَكَ فَأَعْطَيْتَهُ وَ شَكَرَكَ فَزِدْتَهُ وَ تَابَ إِلَيْكَ فَقَبِلْتَهُ وَ تَنَصَّلَ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبِهِ فَغَفَرْتَهَا لَهُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ اللَّهُمَّ وَفِّقْنَا وَ سَدِّدْنَا وَ اعْصِمْنَا وَ اقْبَلْ تَضَرُّعَنَا يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَ يَا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ إِغْمَاضُ الْجُفُونِ وَ لَا لَحْظُ الْعُيُونِ وَ لَا مَا اسْتَقَرَّ فِي الْمَكْنُونِ وَ لَا مَا انْطَوَتْ عَلَيْهِ مُضْمَرَاتُ الْقُلُوبِ أَلَا كُلُّ ذَلِكَ قَدْ أَحْصَاهُ عِلْمُكَ وَ وَسِعَهُ حِلْمُكَ سُبْحَانَكَ وَ تَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوّاً كَبِيراً تُسَبِّحُ لَكَ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ مَا فِيهِنَّ وَ إِنْ مِنْ شَيْ ءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَ الْمَجْدُ وَ عُلُوُّ الْجَدِّ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ وَ الْفَضْلِ وَ الْإِنْعَامِ وَ الْأَيَادِي الْجِسَامِ وَ أَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ الرَّءُوفُ الرَّحِيمُ أَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ وَ عَافِنِي فِي بَدَنِي وَ دِينِي وَ آمِنْ خَوْفِي وَ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ لَا تَمْكُرْ بِي وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِي وَ لَا تَخْذُلْنِي وَ ادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ وَ يَا أَبْصَرَ النَّاظِرِينَ وَ يَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ حَاجَتِيَ الَّتِي إِنْ أَعْطَيْتَهَا لَمْ

يَضُرَّنِی مَا مَنَعْتَنِی وَ إِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِی مَا أَعْطَيْتَنِی أَسْأَلُكَ فَكَاكَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَكَ الْمُلْكُ وَ لَكَ الْحَمْدُ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ.

إِلَهِی أَنَا الْفَقِيرُ فِی غِنَایَ فَكَيْفَ لَا أَكُونُ فَقِيراً فِی فَقْرِی إِلَهِی أَنَا الْجَاهِلُ فِی عِلْمِی فَكَيْفَ لَا أَكُونُ جَهُولًا فِی جَهْلِی إِلَهِی إِنَّ اخْتِلَافَ تَدْبِيرِكَ وَ سُرْعَةَ طَوَاءِ مَقَادِيرِكَ مَنَعَا عِبَادَكَ الْعَارِفِينَ بِكَ عَنِ السُّكُونِ إِلَى عَطَاءٍ وَ الْيَأْسِ مِنْكَ فِی بَلَاءٍ إِلَهِی مِنِّی مَا يَلِيقُ بِلُؤْمِی وَ مِنْكَ مَا يَلِيقُ بِكَرَمِكَ إِلَهِی وَصَفْتَ نَفْسَكَ بِاللُّطْفِ وَ الرَّأْفَةِ لِی قَبْلَ وُجُودِ ضَعْفِی أَ فَتَمْنَعُنِی مِنْهُمَا بَعْدَ وُجُودِ ضَعْفِی إِلَهِی إِنْ ظَهَرَتِ الْمَحَاسِنُ مِنِّی فَبِفَضْلِكَ وَ لَكَ الْمِنَّةُ عَلَيَّ وَ إِنْ ظَهَرَتِ الْمَسَاوِی مِنِّی فَبِعَدْلِكَ وَ لَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ إِلَهِی كَيْفَ تَكِلُنِی وَ قَدْ تَوَكَّلْتَ لِی وَ كَيْفَ أُضَامُ وَ أَنْتَ النَّاصِرُ لِی أَمْ كَيْفَ أَخِيبُ وَ أَنْتَ الْحَفِيُّ بِی هَا أَنَا أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِفَقْرِی إِلَيْكَ وَ كَيْفَ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِمَا هُوَ مَحَالٌ أَنْ يَصِلَ إِلَيْكَ أَمْ كَيْفَ أَشْكُو إِلَيْكَ حَالِی وَ هُوَ لَا يَخْفَى عَلَيْكَ أَمْ كَيْفَ أُتَرْجِمُ بِمَقَالِی وَ هُوَ مِنْكَ بَرَزٌ إِلَيْكَ أَمْ كَيْفَ تُخَيِّبُ آمَالِی وَ هِیَ قَدْ وَفَدَتْ إِلَيْكَ أَمْ كَيْفَ لَا تُحْسِنُ أَحْوَالِی وَ بِكَ قَامَتْ إِلَهِی مَا أَلْطَفَكَ بِی مَعَ عَظِيمِ جَهْلِی وَ مَا أَرْحَمَكَ بِی مَعَ قَبِيحِ فِعْلِی إِلَهِی مَا أَقْرَبَكَ مِنِّی وَ أَبْعَدَنِی عَنْكَ وَ مَا أَرْأَفَكَ بِی فَمَا الَّذِی يَحْجُبُنِی عَنْكَ إِلَهِی عَلِمْتُ بِاخْتِلَافِ الْآثَارِ وَ تَنَقُّلَاتِ الْأَطْوَارِ أَنَّ مُرَادَكَ مِنِّی أَنْ تَتَعَرَّفَ إِلَيَّ فِی كُلِّ شَیْ ءٍ حَتَّى لَا أَجْهَلَكَ فِی شَیْ ءٍ إِلَهِی كُلَّمَا أَخْرَسَنِی لُؤْمِی أَنْطَقَنِی كَرَمُكَ وَ كُلَّمَا آيَسَتْنِی أَوْصَافِی أَطْمَعَتْنِی مِنَنُكَ إِلَهِی مَنْ كَانَتْ مَحَاسِنُهُ مَسَاوِیَ فَكَيْفَ لَا تَكُونُ مَسَاوِيهِ مَسَاوِیَ وَ مَنْ كَانَتْ حَقَائِقُهُ دَعَاوِیَ فَكَيْفَ لَا تَكُونُ دَعَاوِيهِ دَعَاوِیَ إِلَهِی حُكْمُكَ النَّافِذُ وَ مَشِيَّتُكَ الْقَاهِرَةُ لَمْ يَتْرُكَا لِذِی مَقَالٍ مَقَالًا وَ لَا لِذِی حَالٍ حَالًا إِلَهِی كَمْ مِنْ طَاعَةٍ بَنَيْتُهَا وَ حَالَةٍ شَيَّدْتُهَا هَدَمَ اعْتِمَادِی عَلَيْهَا عَدْلُكَ بَلْ أَقَالَنِی مِنْهَا فَضْلُكَ إِلَهِی إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّی وَ إِنْ لَمْ تَدُمِ الطَّاعَةُ مِنِّی فِعْلًا جَزْماً فَقَدْ دَامَتْ مَحَبَّةً وَ عَزْماً إِلَهِی كَيْفَ أَعْزِمُ وَ أَنْتَ الْقَاهِرُ وَ كَيْفَ لَا أَعْزِمُ وَ أَنْتَ الْآمِرُ إِلَهِی تَرَدُّدِی فِی الْآثَارِ يُوجِبُ بُعْدَ الْمَزَارِ فَاجْمَعْنِی عَلَيْكَ بِخِدْمَةٍ تُوصِلُنِی إِلَيْكَ كَيْفَ يُسْتَدَلُّ عَلَيْكَ بِمَا هُوَ فِی وُجُودِهِ مُفْتَقِرٌ

إِلَیْکَ أَ یَکُونُ لِغَیْرِکَ مِنَ الظُّهُورِ مَا لَیْسَ لَکَ حَتَّی یَکُونَ هُوَ الْمُظْهِرَ لَکَ مَتَی غِبْتَ حَتَّی تَحْتَاجَ إِلَی دَلِیلٍ یَدُلُّ عَلَیْکَ وَ مَتَی بَعُدْتَ حَتَّی تَکُونَ الْآثَارُ هِیَ الَّتِی تُوصِلُ إِلَیْکَ عَمِیَتْ عَیْنٌ لَا تَرَاکَ عَلَیْهَا رَقِیباً وَ خَسِرَتْ صَفْقَهُ عَبْدٍ لَمْ تَجْعَلْ لَهُ مِنْ حُبِّکَ نَصِیباً إِلَهِی أَمَرْتَ بِالرُّجُوعِ إِلَی الْآثَارِ فَارْجِعْنِی إِلَیْکَ بِکِسْوَهِ الْأَنْوَارِ وَ هِدَایَهِ الِاسْتِبْصَارِ حَتَّی أَرْجِعَ إِلَیْکَ مِنْهَا کَمَا دَخَلْتُ إِلَیْکَ مِنْهَا مَصُونَ السِّرِّ عَنِ النَّظَرِ إِلَیْهَا وَ مَرْفُوعَ الْهِمَّهِ عَنِ الِاعْتِمَادِ عَلَیْهَا- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ إِلَهِی هَذَا ذُلِّی ظَاهِرٌ بَیْنَ یَدَیْکَ وَ هَذَا حَالِی لَا یَخْفَی عَلَیْکَ مِنْکَ أَطْلُبُ الْوُصُولَ إِلَیْکَ وَ بِکَ أَسْتَدِلُّ عَلَیْکَ فَاهْدِنِی بِنُورِکَ إِلَیْکَ وَ أَقِمْنِی بِصِدْقِ الْعُبُودِیَّهِ بَیْنَ یَدَیْکَ إِلَهِی عَلِّمْنِی مِنْ عِلْمِکَ الْمَخْزُونِ وَ صُنِّی بِسِرِّکَ الْمَصُونِ إِلَهِی حَقِّقْنِی بِحَقَائِقِ أَهْلِ الْقُرْبِ وَ اسْلُکْ بِی مَسْلَکَ أَهْلِ الْجَذْبِ إِلَهِی أَغْنِنِی بِتَدْبِیرِکَ لِی عَنْ تَدْبِیرِی وَ بِاخْتِیَارِکَ عَنِ اخْتِیَارِی وَ أَوْقِفْنِی عَلَی مَرَاکِزِ اضْطِرَارِی إِلَهِی أَخْرِجْنِی مِنْ ذُلِّ نَفْسِی وَ طَهِّرْنِی مِنْ شَکِّی وَ شِرْکِی قَبْلَ حُلُولِ رَمْسِی بِکَ أَنْتَصِرُ فَانْصُرْنِی وَ عَلَیْکَ أَتَوَکَّلُ فَلَا تَکِلْنِی وَ إِیَّاکَ أَسْأَلُ فَلَا تُخَیِّبْنِی وَ فِی فَضْلِکَ أَرْغَبُ فَلَا تَحْرِمْنِی وَ بِجَنَابِکَ أَنْتَسِبُ فَلَا تُبْعِدْنِی وَ بِبَابِکَ أَقِفُ فَلَا تَطْرُدْنِی إِلَهِی تَقَدَّسَ رِضَاکَ أَنْ تَکُونَ لَهُ عِلَّهٌ مِنْکَ فَکَیْفَ یَکُونُ لَهُ عِلَّهٌ مِنِّی إِلَهِی أَنْتَ الْغَنِیُّ بِذَاتِکَ أَنْ یَصِلَ إِلَیْکَ النَّفْعُ مِنْکَ فَکَیْفَ لَا تَکُونُ غَنِیّاً عَنِّی إِلَهِی إِنَّ الْقَضَاءَ وَ الْقَدَرَ یُمَنِّینِی وَ إِنَّ الْهَوَی بِوَثَائِقِ الشَّهْوَهِ أَسَرَنِی فَکُنْ أَنْتَ النَّصِیرَ لِی حَتَّی تَنْصُرَنِی وَ تُبَصِّرَنِی وَ أَغْنِنِی بِفَضْلِکَ حَتَّی أَسْتَغْنِیَ بِکَ عَنْ طَلَبِی أَنْتَ الَّذِی أَشْرَقْتَ الْأَنْوَارَ فِی قُلُوبِ أَوْلِیَائِکَ حَتَّی عَرَفُوکَ وَ وَحَّدُوکَ وَ أَنْتَ الَّذِی أَزَلْتَ الْأَغْیَارَ عَنْ قُلُوبِ أَحِبَّائِکَ حَتَّی لَمْ یُحِبُّوا سِوَاکَ وَ لَمْ یَلْجَئُوا إِلَی غَیْرِکَ أَنْتَ الْمُونِسُ لَهُمْ حَیْثُ أَوْحَشَتْهُمُ الْعَوَالِمُ وَ أَنْتَ الَّذِی هَدَیْتَهُمْ حَیْثُ اسْتَبَانَتْ لَهُمُ الْمَعَالِمُ مَا ذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَکَ وَ مَا الَّذِی فَقَدَ مَنْ وَجَدَکَ لَقَدْ خَابَ مَنْ رَضِیَ دُونَکَ بَدَلًا وَ لَقَدْ خَسِرَ مَنْ بَغَی عَنْکَ مُتَحَوَّلًا کَیْفَ یُرْجَی سِوَاکَ وَ أَنْتَ مَا قَطَعْتَ الْإِحْسَانَ وَ کَیْفَ یُطْلَبُ مِنْ غَیْرِکَ وَ أَنْتَ مَا بَدَّلْتَ عَادَهَ الِامْتِنَانِ یَا مَنْ أَذَاقَ أَحِبَّاءَهُ حَلَاوَهَ الْمُؤَانَسَهِ فَقَامُوا بَیْنَ یَدَیْهِ مُتَمَلِّقِینَ وَ یَا مَنْ أَلْبَسَ أَوْلِیَاءَهُ مَلَابِسَ هَیْبَتِهِ فَقَامُوا بَیْنَ یَدَیْهِ

مُسْتَغْفِرِينَ أَنْتَ الذَّاكِرُ قَبْلَ الذَّاكِرِينَ وَ أَنْتَ الْبَادِي بِالْإِحْسَانِ قَبْلَ تَوَجُّهِ الْعَابِدِينَ وَ أَنْتَ الْجَوَادُ بِالْعَطَاءِ قَبْلَ طَلَبِ الطَّالِبِينَ وَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ثُمَّ لِمَا وَهَبْتَنَا مِنَ الْمُسْتَقْرِضِينَ إِلَهِي اطْلُبْنِي بِرَحْمَتِكَ حَتَّى أَصِلَ إِلَيْكَ وَ اجْذِبْنِي بِمَنِّكَ حَتَّى أُقْبِلَ إِلَيْكَ إِلَهِي إِنَّ رَجَائِي لَا يَنْقَطِعُ عَنْكَ وَ إِنْ عَصَيْتُكَ كَمَا أَنَّ خَوْفِي لَا يُزَايِلُنِي وَ إِنْ أَطَعْتُكَ فَقَدْ دَفَعَتْنِي الْعَوَالِمُ إِلَيْكَ وَ قَدْ أَوْقَعَنِي عِلْمِي بِكَرَمِكَ عَلَيْكَ إِلَهِي كَيْفَ أَخِيبُ وَ أَنْتَ أَمَلِي أَمْ كَيْفَ أُهَانُ وَ عَلَيْكَ مُتَّكَلِي إِلَهِي كَيْفَ أَسْتَعِزُّ وَ فِي الذِّلَّةِ أَرْكَزْتَنِي أَمْ كَيْفَ لَا أَسْتَعِزُّ وَ إِلَيْكَ نَسَبْتَنِي إِلَهِي كَيْفَ لَا أَفْتَقِرُ وَ أَنْتَ الَّذِي فِي الْفُقَرَاءِ أَقَمْتَنِي أَمْ كَيْفَ أَفْتَقِرُ وَ أَنْتَ الَّذِي بِجُودِكَ أَغْنَيْتَنِي وَ أَنْتَ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُكَ تَعَرَّفْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ فَمَا جَهِلَكَ شَيْءٌ وَ أَنْتَ الَّذِي تَعَرَّفْتَ إِلَيَّ فِي كُلِّ شَيْءٍ فَرَأَيْتُكَ ظَاهِراً فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ أَنْتَ الظَّاهِرُ لِكُلِّ شَيْءٍ يَا مَنِ اسْتَوَى بِرَحْمَانِيَّتِهِ فَصَارَ الْعَرْشُ غَيْباً فِي ذَاتِهِ مَحَقْتَ الْآثَارَ بِالْآثَارِ وَ مَحَوْتَ الْأَغْيَارَ بِمُحِيطَاتِ أَفْلَاكِ الْأَنْوَارِ يَا مَنِ احْتَجَبَ فِي سُرَادِقَاتِ

عَرْشِهِ عَنْ أَنْ تُدْرِكَهُ الْأَبْصَارُ يَا مَنْ تَجَلَّى بِكَمَالِ بَهَائِهِ فَتَحَقَّقَتْ عَظَمَتُهُ مِنَ الِاسْتِوَاءِ كَيْفَ تَخْفَى وَ أَنْتَ الظَّاهِرُ أَمْ كَيْفَ تَغِيبُ وَ أَنْتَ الرَّقِيبُ الْحَاضِرُ- إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ (۱).

**[ترجمه]خدایت رحمت کند، به کسانی بنگر که به آن ها اقتدا نمودی و از نورشان هدایت یافتی و سعی کن تضرع تو در دعا و مناجات همچون آنان باشد.

از دعاهای شریف روز عرفه، دعای مولایمان حسین بن علی، درود خدا بر او باد، در روز عرفه است.

خدای را سپاس که برای حکمش برگرداننده ای، و برای بخششش بازدارنده ای نیست و هیچ سازنده ای نمی تواند همانند او بسازد، و او سخاوتمند گستراننده است، انواع مخلوقات را پدید آورد، و ساخته ها را با حکمتش محکم نمود، طلیعه ها بر او پوشیده نمی ماند، و ودیعه ها نزد او ضایع نمی شود، آورنده کتاب جامع و شریعت اسلام، همان نور درخشنده، و اوست آفریننده مخلوقات و یاری دهنده در مصیبت ها، پاداش دهنده هر سازنده، و بی نیازکننده هر قناعت گر، و رحم کننده بر هر نالان، و فرو فرستنده سودها، و نازل کننده کتاب جامع با نور درخشان است. او شنونده دعاها، و بالابرنده درجات و دورکننده بلاها و کوبنده گردنکشان است. رحم کننده بر اشک نالان و دور کننده ناله از زاری کنندگان است، پس معبودی جز او نیست، و چیزی با او برابری نمی کند، و چیزی همانندش نیست، و اوست شنوا و بینا، و لطیف و آگاه، و بر هرچیز تواناست.

خدایا به سوی تو رغبت می نمایم، و به پروردگاری تو گواهی می دهم، اقرارکننده ام که تو پروردگار منی، و بازگشت من به سوی تو است، وجودم را با نعمتت آغاز کردی پیش از آنکه موجودی قابل ذکر باشم، و مرا از خاک پدید آوردی، سپس در میان صلبها جایم دادی، در حالی که از حوادث زمانه و رفت و آمد روزگار و سالها، ایمنی بخشیدی. همواره کوچ کننده بودم از صلبی به رحمی، درگذشته از ایام و قرنهای پیشین، از باب رأفت و لطف و احسانی که به من داشتی، مرا در حکومت پیشوایان کفر، آنان که پیمانت را شکستند، و پیامبرانت را تکذیب کردند، به دنیا نیاوردی، ولی زمانی به دنیا آوردی (به خاطر آنچه برایم رقم خورده بود و آن عبارت بود از هدایتی که مرا برای پذیرفتن آن آماده ساختی) و در آن پرورشم دادی، و پیش از آن هم با رفتار زیبایت، و نعمتهای کاملت بر من مهر ورزیدی، در نتیجه وجودم را از نطفه ریخته شده پدید آوردی و در تاریکیهای سه گانه میان گوشت و خون و پوست جایم دادی، و مرا در آفرینشم شهرت ندادی [یا مرا در آفرینشم گواه نگرفتی] و چیزی از کار خلقتم را به من واگذار ننمودی؛ سپس برای آنچه در علمت از هدایتم گذشته بود، مرا کامل به دنیا

آوردی، و در حال کودکی و خردسالی در میان گهواره محافظت نمودی، و از بین غذاها شیر گوارا نصیبم کردی، و دل دایه ها را بر من مهربان نمودی، و مادران پرمهر را به پرستاری ام گماشتی، و از آسیبهای پریان نگهداری فرمودی، و از زیادی و کمی، سالم داشتی، پس تو برتری ای مهربان، ای بخشنده، تا آنگاه که آغاز به سخن کردم، نعمتهای کاملت را بر من تمام کردی و مرا در هر سال با افزودن به وجودم پرورش دادی تا آفرینشم کامل شد، و تاب و توانم معتدل گشت. حجّت را بر من واجب نمودی، چنان که معرفتت را به من الهام فرمودی و با شگفتیهای حکمتت به هراسم افکندی، و به آنچه در آسمان و زمینت از پدیده های خلقت پدید آوردی، بیدارم نمودی. به سپاسگزاری و یادت آگاهی ام دادی و طاعت و عبادتت را بر من واجب نمودی، و آنچه را پیامبرانت آوردند به من فهماندی، و پذیرفتن خشنودی ات را بر من آسان کردی، و در تمام این امور به یاری و لطفت بر من منّت نهادی. سپس وقتی که مرا از بهترین خاک آفریدی، برایم نپسندیدی ای معبود من، نعمتی را بدون نعمتی دیگر، و از انواع وسایل زندگی و اقسام بهره ها نصیب من فرمودی، و این به خاطر نعمت بخشی بزرگ و بزرگتر و احسان دیرینه ات بر من بود، تا جایی که همه نعمت ها را بر من کامل نمودی، و تمام بلاها را از من بازگرداندی. نادانی و گستاخی ام بر تو، تو را باز نداشت از این که مرا به آنچه به تو نزدیک می کند راهنمایی کنی، و به آنچه مرا به پیشگاهت مقرّب می نماید توفیق دادی، پس اگر بخوانمت، اجابت می نمایی و اگر از تو درخواست نمایم، عطایم می کنی، و اگر اطاعتت کنم قدردانی می کنی، و اگر به شکرت برخیزم بر نعمتم می افزایی، همه اینها کامل کردن نعمتهایت بر من و احسانت به سوی من است، پس منزّهی تو، منزّهی تو، که آفریننده ای و بازگرداننده ای، و ستوده ای و بزرگواری. نامهایت مقدس است، و نعمتهایت بزرگ .

خدایا، کدام یک از نعمتهایت را به شماره آورم و یاد کنم، یا برای کدام یک از عطاهایت به سپاسگزاری برخیزم، در حالی که پروردگارا، بیش از آن است که شماره گران برشمارند، یا اینکه یاد دارندگان در دانش به آنها برسند. آنگاه ای خدا، آنچه از بدحالی و پریشانی از من بازگرداندی و دور کردی، از آنچه از سلامتی کامل و خوشحالی برایم نمایان شد، بیشتر است. معبودا، من گواهی می دهم به حقیقت ایمانم، و باور تصمیمات یقینم، و یکتاپرستی صادقانه و صریحم و درون پوشیده نهادم، و آویزه های راههای نور چشمم، و چین های صفحه پیشانی ام، و روزنه های راههای نفسم، و پرّه های نرمه تیغه بینی ام، و حفره های پرده شنوایی ام، و آنچه که ضمیمه شده و بر آن بر هم نهاده دو لبم، و حرکت های سخن زبانم، و جای فرو رفتگی سقف دهان و آرواره ام، و محل روییدن دندان هایم، م-ح-ل ب-ی-رون آم-دن دن-دان-ه-ای-م و لوله (حلق) متصل به رگهای گردنم، محل چشیدن خوراکی‌ها و آشامیدنی ها و رش-ت-ه و عصب مغز سرم و رشته های رگ قلبم و آنچه در برگرفته آن را، قفسه سینه ام و شاهرگ پرده دلم و پاره های گوشه و کنار جگرم و آنچه را در بردارد استخوانهای دنده هایم و سربندهای استخوان هایم و سرانگشتانم و انقباض عضلات بدنم و خونم و موی بدنم و پوستم و عصبم و ساقم و استخوانم و مغزم و رگهایم و تمام اعضاء و جوارحم و آنچه بر اینها بافته شده از دوران شیرخوارگی ام، و آنچه را زمین از من بر خود گرفت و خوابم و بیداری‌ام و آرامش و تحرکم و حرکتهای رکوع و سجود من. گواهی می دهم بر اینکه اگر به حرکت می آمدم و طول روزگاران، و زمان های بس دراز می کوشیدم - بر فرض که آن همه زمان را عمر می کردم - ، که شکر یکی از نعمتهایت را بجا آورم، نخواهم توانست، جز با منّت که به سبب آن شکرت بر من واجب می شود، شکری دائم و نو، و ثنایی تازه و فراهم.

آری، اگر من و همه شمارش گران از آفریدگانت، حرص ورزیم که نهایت نعمتهایت، از نعمتهای گذشته ات را برشماریم، هرگز نمی توانیم به شماره آوریم، و نه اندازه آن را می دانیم. چه دور است چنین چیزی؛ چگونه ممکن است و حال آنکه تو در کتاب گویایت و خبر صادقانه ات اعلام کردی: {اگر نعمتهای خدا را برشمارید، قدرت شمارش آن را ندارید.} خدایا، کتابت راست گفت، و اخبارت صادقانه است، و پیامبرانت و رسولانت به مردم رساندند، آنچه را از وحی‌ات بر آنان نازل کردی. و برای آنان و به وسیله آنان از دینت شریعت ساختی. معبودا، من گواهی می دهم به تلاش و کوششم، و به قدر رسایی طاقت و ظرفیتم، و از باب ایمان و یقین می گویم:

سپاس خدای را که فرزندی نگرفت تا از او ارث برند، و برای او در فرمانروایی اش شریکی نبوده تا با او در آنچه پدید آورد مخالفت کند، و سرپرستی از خواری برایش نبود، تا او را در آنچه ساخت یاری دهد، پس منزّه است او، منزّه است او، منزّه است او. اگر در آسمان و زمین معبودهایی جز خدا بود، هر آینه هر دو تباه می شدند و متلاشی می گشتند. منزّه است خدای یگانه یکتا و بی نیاز، که نزایید و زاییده نشد و احدی همتایش نبود. سپاس خدای را، سپاسی که برابری کند با سپاس فرشتگان مقرّب، و انبیای مرسلش را، و درود و سلام خدا بر بهترین برگزیده از خلقش، محمّد خاتم پیامبران، و اهل بیت پاک و پاکیزه و خالص او باد. خدایا چنانم کن که از تو بترسم، گویا که تو را می بینم، و با پرهیزکاری مرا خوشبخت گردان، و به نافرمانی ات بدبختم مکن، و خیر در قضایت را برایم اختیار کن، و به من در تقدیرت برکت ده، تا تعجیل آنچه را تو به تأخیر انداختی نخواهم و تأخیر آنچه را تو پیش انداختی میل نکنم.

خدایا، بی نیازی را در ذاتم قرار ده، و یقین را در دلم، و اخلاص را در عملم، و نور را در دیده ام، و بصیرت را در دینم و مرا به اعضایم بهره مند کن، و گوش و چشمم را دو وارث من گردان، و مرا بر آن که به من ستم روا داشت پیروز فرما، و در رابطه با او انتقام و هدفم را نشانم ده، و چشمم را بدین سبب روشن گردان. خدایا، گرفتاری ام را برطرف کن، و زشتی ام را بپوشان، و خطایم را بیامرز و شیطان مرا بران و دینم را ادا کن، و برایم معبودا، در آخرت و دنیا درجه ای برتر قرار ده.

خدایا تو را سپاس، مرا آفریدی و شنوا و بینا قرار دادی، و تو را سپاس که مرا پدید آوردی، و از روی رحمت، آفریده ای متناسب قرار دادی، درحالی که از آفرینش من بی نیاز بودی .

پروردگارا، به اینکه مرا پدید آوردی، پس در خلقتم تناسب نهادی. پروردگارا، به اینکه آفرینشم را آغاز نمودی و صورتم را نیکو نمودی. پروردگارا، به اینکه به من احسان کردی و در خویشتنم عافیت نهادی. پروردگارا، به اینکه از من محافظت نمودی و موّفق داشتی. پروردگارا، به اینکه بر من نعمت بخشیدی و راهنمایی نمودی. پروردگارا، به اینکه مرا سزاوار احسان کردی و از هر خیری عطا کردی. پروردگارا، به اینکه مرا خوراندی و نوشاندی. پروردگارا، به اینکه مرا بی نیاز ساختی و اندوخته بخشیدی. پروردگارا، به اینکه مرا یاری نمودی و عزّت بخشیدی. پروردگارا، به اینکه به من پوشاندی، از پوشش با صفایت، و بر من آسان نمودی از رفتار کفایت کننده ات، بر محمّد و خاندان محمّد درود فرست و مرا بر بلاهای روزگار و حوادث شبها و روزها یاری ده، و از هراس های دنیا و گرفتاری های آخرت نجات ده، و مرا از شرّ آنچه ستمگران در زمین انجام می دهند کفایت کن. خدایا، از آنچه می ترسم مرا کفایت کن و از آنچه می ترسم نگهداری کن، و در نفسم و دینم از من نگهبانی فرما و مرا در سفرم نگهدار، و در خاندان و مالم و فرزندانم جانشین باش، و مرا در آنچه به من نصیب فرمودی

برکت ده، و مرا در نزد خویش خوار ساز، و در دیـدگان مردم بزرگ کن، و از شرّ جن و انس سالم بـدار و به گناهانم رسوا مساز، و به باطنم سبک منما، و به عملم دچار مکن، و مرا از نعمت هایت محروم مفرما، و مرا به غیر خود واگذار مکن.

خـدایا، مرا به که واگـذار می کنی؟ به نزدیـک تا با من به دشـمنی برخیزد، یا به بیگانه تا با من با ترشـرویی برخورد کنـد یا به آنان که خوارم می شمرند؟ و حال اینکه تو خدای من، و زمامدار کار منی. من به تو شکایت می کنم، از غربتم، و دوری خانه آخرتم، و سبکی ام نزد کسی که اختیار کارم را به او دادی. خدایا غضبت را بر من فرود نیاور، اگر در مقام خشم کردن بر من نباشـی، از غیر تـو بـاک نـدارم. منزّهی تـو، جز اینکه عـافیتت را بر من بگسـتران، از تـو درخواست می کنم پروردگـارا، به نور رویت که زمین و آسـمان ها به آن روشن گشت و تاریکی ها به آن برطرف شد، و کار گذشـتگان و آیندگان به وسیله آن به اصلاح رسید، که مرا بر خشمت نمیرانی، و ناخشنودی ات را بر من فرود نیاوری. باز خواست حق توست، تا پیش از آن راضی شوی. معبودی جز تو نیست، پروردگـار خـانه محترم و مشـعر الحرام، و خـانه کعبه که برکت را در آن نـازل فرمودی، و آن را برای مردم ایمن ساختی، ای آن که با بردباری اش از گناهان بزرگ گـذشت، ای آن که با فضـلش نعمت ها را کامل ساخت، ای آن که بـا کرمش فراوان عطـا کرد، ای تـوشه ام در سـختی هـا، ای همراهم در تنهـایی، ای فریـادرسم در گرفتـاری هـا، ای سرپرسـتم در نعمتها، ای خـدای من و خـدای پـدرانم ابراهیم و اسـماعیل و اسـحق و یعقوب، و پروردگار جبراییل و میکاییل و اسـرافیل و پروردگار محمّـد خاتم پیامبران و اهل بیت برگزیده اش و نازل کننده تورات و انجیل و زبور و قرآن و فروفرسـتنده کهیعص و طـه و یس و قرآن حکیم، تـو پناهگـاه منی، زمـانی که راه هـا بـا همه وسـعتشان مرا درمانـده کننـد، و زمین بـا همه پهنـاوری اش بر من تنگ شود؛ و اگر رحمت تو نبود، من از رسوا شـدگان بودم، و تویی که مرا بر دشـمنانم پیروز می کنی؛ و اگر یاری تو نبود، من از شکست خوردگان بودم.

ای کسـی که وجودش را به بلنـدی و برتری اختصـاص داد، در نتیجه اولیایش به عزّت او عزیز می شونـد، ای آن که پادشاهان در برابرش یوغ ذلّت بر گردن هایشـان گذاشـتند، در نتیجه از حملاتش ترساننـد، خیانت چشـمها را، و آنچه سـینه ها پنهان می کننـد می داند، و به پنهانی هایی که زمانها و روزگاران می آورد آگاهی دارد، ای آن که جز او نمی داند او چگونه است، ای آن که جز او نمی دانـد او چیست، ای آن که جز او او را نمی شـناسد، ای آن که زمین را بر آب انبـاشت، و هـوا را به آسـمان بست. ای آن که برای اوست گرامی ترین نامها، ای صاحب احسانی که هرگز قطع نگردد، ای آماده کننده کاروان برای نجات یوسـف در سـرزمین بی آب و گیـاه، و خـارج کننـده اش از چـاه، و قراردهنـده اش بر تخت پادشـاهی پس از بنـدگی، ای برگرداننـده یوسف به نزد یعقوب، پس از آنکه دو چشـمش از انـدوه نابینـا شـد، و دلش آکنـده از غم بود، ای برطرف کننـده بدحالی و گرفتاری از ایوب، ای گیرنده دسـتهای ابراهیم از بریدن سـر فرزندش، پس از سنّ پیری و به پایان آمدن عمرش، ای که دعای زکرّیا را اجابت کرد و یحیی را به او بخشـید و او را یگانه و تنها نگذاشت، ای که یونس را از دل ماهی به در آورد، ای که دریا را برای بنی اسـراییل شـکافت و آنان را نجات داد، و فرعون و لشکریانش را از غرق شدگان قرار داد، ای که بادها را مژده دهنـدگانی پیشاپیش باران رحمتش فرسـتاد، ای که بر عـذاب نافرمانان از بنـدگانش شـتاب نورزد، ای آن که ساحران روزگـار موسـی را از ورطه هلاـکت رهانیـد، پس از سالیـان طولاـنی که در انکار حق بودنـد، و در عین حال تنعّم به نعمت او رزقش را می خوردنـد، و برای غیر او بنـدگی می کردند، با او مخالفت داشـتند و برای او شبیه قرار داده بودند، و پیامبرانش را تکذیب کردند. ای خدا، ای آغازگر، ای پدیدآور، برای تو همتایی نیست، ای جاودانه‌ای که پایانی برایت نمی باشد، ای زنده

وقتی که زنـده ای نبود، ای زنـده کننـده مردگـان، ای مراقب بر هرکس به آنچه که انجـام داده، ای که شـکرم برای او انـدک است ولی مرا محروم نسـاخت، خطایم بزرگ شـد، پس رسوایم نکرد، و مرا بر نافرمانی ها دیـد، ولی در بین مردم رسوا ننمود، ای که در خردسـالی مرا حفـظ نمود، و در بزرگسـالی رزق داد، ای که عطاهـایش نزد من شـماره نشود، و نعمت هایش تلافی نگردد، ای که با من به خیر و احسان روبرو شـد، و من با بـدی و نافرمانی با او روبرو گشـتم، ای که مرا به ایمان هدایت نمود، پیش از آنکه سپاس نعمت هایش را بشناسم، ای که در بیماری او را خواندم، پس شفایم داد، و در حال برهنگی مرا پوشاند، و در حـال گرسـنگی سـیرم کرد و در حـال تشـنگی مرا سـیراب نمود، و در حـال خواری، به من عزّت بخشـید، و در حال نادانی معرفت بخشید، و در حال تنهایی مرا افزون نمود، و در حال غربت، مرا باز گرداند، و در حال نداری، بی نیازم کرد، و در یاری خواهی، مرا یـاری فرمود، و در ثروتمنـدی محروم نکرد، و از درخواست همه اینهـا باز ایسـتادم، پس او شـروع به عنایت بر من نمود.

حمد و سپاس تو راست، ای که لغزشم را نادیده گرفت و اندوهم را زدود، و دعایم را اجابت نمود، و عیبم را پوشاند، و گناهم را آمرزیـد، و مرا به خواسـته ام رسانـد و بر دشـمنم پیروز گردانـد، اگر نعمت ها و عطاها و بخششـهای با ارزشت را برشـمارم، هرگز نمی توانم به شماره آرم، ای سرور من.

تـویی که عطـا کردی، تـویی که نعمت دادی، تـویی که نیکی کردی، تویی که زیبـا نمودی، تویی که افزون نمودی، تویی که کامـل کردی، تویی که روزی دادی، تویی که عطا فرمودی، تویی که بی نیاز نمودی، تویی که ثروت بخشیدی، تویی که پناه دادی، تـویی که کفـایت نمودی، تویی که راهنمـایی فرمودی، تویی که حفـظ کردی، تویی که پرده پوشـی نمودی، تویی که آمرزیـدی، تـویی کـه نادیـده گرفـتی، تـویی که قـدرت دادی، تـویی که عزّت بخشـیدی، تـویی که کمـک کردی، تـویی که مساعدت فرمودی، تویی که تأیید نمودی، تویی که نصرت دادی، تویی که شفا بخشیدی، تویی که سلامت کامل دادی، تویی که گرامی داشتی، بزرگ و برتری، حمد و شکر همیشگی تو راست.

معبودا، من اعتراف کننده به گناهانم هستم، پس مرا بیامرز، منم که بد کردم، منم که خطا کردم، منم که قصد گناه کردم، منم که نادانی نمودم، منم که غفلت ورزیدم، منم که اشتباه کردم، منم که به غیر تو اعتماد کردم، منم که در گناه تعمّد داشتم، منم که وعده کردم، منم که وعده شکستم، منم که پیمان شکنی نمودم، منم که اقرار کردم، منم که به نعمتت بر خود و پیش خود اعتراف کردم، و به گناهـانم اقرار می کنم؛ پس مرا بیـامرز، ای آن که گناهـان بنـدگانش به او زیـانی نرسانـد، و او بی نیـاز از طاعت آنان است، و توفیق دهنـده کسـی که از آنان به کمک و رحمتش عمل شایسـته بجا آورد. تو را سپاس ای معبود من و آقای من، و خدای من، فرمان دادی فرمانت نخواندم، مرا نهی نمودی، مرتکب نهیت شدم، اکنون چنانم که نه دور از گناهم تا عـذرخواهی کنم، و نه دارای قـدرتم، تا یاری سـتانم، ای مولای من، با چه وسـیله ای با تو روبرو شوم؟ آیا با گوشم، یا با دیده ام، یا با زبانم، یا با پایم؟ آیا این همه نعمتهای تو نزد من نیست و من به همه اینها تو را معصیت کردم؟! ای مولای من، تو را بر من حجّت و راه است، ای آن که مرا از پـدران و مـادران پوشانـد، از اینکه مرا از خود براننـد، و از خویشان و برادران، از اینکه مرا سـرزنش کننـد، و از پادشاهـان از اینکه مرا مجازات نماینـد. مولای من، اگر اینان آگاه می شدنـد، بر آنچه تو بر آن از من می دانی، در این صورت مهلتم نمی دادنـد و مرا تنهـا می گذاردنـد، و از من می بریدنـد، هم اینک ای خـدای من، در برابرت هسـتم، ای آقای من، فروتن و خوار، درمانـده و کوچک، نه وسـیله تبرئه جویی دارم تا عـذرخواهی کنم، و نه نیرویی که یاری

بطلبم، و نه دلیلی که با آن احتجاج نمایم، و نه گوینـده ای هسـتم که گناه و کار بد نکرده باشم. انکار گناه کجا! بر فرض اگر انکـار می کردم، چه سود می داد؟ چگونه و چسـان این معنـا ممکن شود، و حال آنکه همه اعضایم بر آنچه عمل کردم بر من گواهنـد؟ به یقین دانسـتم و بـدون تردیـد، که تو از کارهای بزرگ من پرسـنده ای، و تو حاکم عـدالت پیشه ای هستی که در حکم و داوری سـتم نمی کنی، و عـدالت تو هلاک کننـده من است، و من از همه عـدالت تو گریزانم. معبودا، اگر مرا عـذاب کنی، به خاطر گناهان من است پس از حجّتی که بر من داری، و اگر از من درگذری، به سبب بردباری و جود و کرم توست.

معبـودی جز تـو نیست منزّهی تـو من از سـتمکارانم، معبـودی جز تـو نیست منزّهی تـو من از آمرزش خواهـانم، معبودی جز تو نیست منزّهی تو من از یکتاپرسـتانم، معبودی جز تو نیست منزّهی تو من از هراسـندگانم، معبودی جز تو نیست منزهی تو من از امیـدواران و مشـتاقانم، معبودی جز تو نیست منزهی تو من از درخواست کنندگانم، معبودی جز تو نیست منزّهی تو من از لااله الاالله گویان و تسبیح کنندگانم، معبودی جز تو نیست پروردگار من و پروردگار پدران نخستین من.

خدایا، این است ثنای من بر تو برای تعظیم تو، و اخلاصم برای یاد تو برای یکتاپرستی، و اقرارم به نعمتهایت، در شمارش آن... هـا؛ اگرچه اعتراف دارم نتوانسـتم آنهـا را شـماره کنم، به خاطر فراوانی و آش-ک-اری آن-ه-ا و پیشـی جُسـتن آنها از زمان پیـدایش من تـاکنون، آنچه همواره مرا بـا آن همراه آنها سـرپرستی می کردی، از هنگامی که مرا آفریـدی و پدیـد آوردی، از آغـاز عمر، و همـه آنچه بر من بخشـیدی، از بی نیـاز گردانـدنم از تهیـدستی، و برطرف کردن بـدحالی و فراهم کردن اسـباب راحتی و دفع دشواری و گشودن گره اندوه، و تندرستی در بدن، و سلامت در دین، اگر همه جهانیان از گذشتگان و آیندگان به انـدازه ای که نعمتت را ذکر کنم یاری ام دهنـد، نه من قدرت ذکر آن را دارم، نه آنها. مقدّسـی و برتری، پروردگار کریم، بزرگ، مهربـان، عطاهـایت به عـدد نیایـد، به ثنایت نتوان رسـید. نعمت هایت تلافی نگردد، بر محمّـد و خانـدان محمّـد درود فرست و نعمتهایت را بر ما تمام کن و به طاعتت خوشـبختمان فرما، منزّهی تو، معبودی جز تو نیست. خدایا بیچارگان را پاسـخ می دهی آن هنگام که تو را بخوانند و بدی را برطرف می کنی، و به فریاد گرفتاران می رسی، و بیماران را درمان می کنی، و تهیـدست را بی نیـاز می گردانی، و شـکست را جبران می نمـایی، و به خردسالاـن رحم می کنی، و به بزرگسالاـن کمک می دهی، جز تو پشتیبانی نیست، و فوق تو قدرتمندی وجود ندارد، و تو برتر و بزرگی. ای رهاکننده اسیر در بند، ای روزی دهنده کودک خردسال، ای پناه هراسـنده پناه خواه، ای که برایت شـریک و وزیری نیست، بر محمّد و خاندان محمّد درود فرست، و در ایـن شـب بـه مـن عطـا کن برترین چیزی که عطـا کردی و نائـل نمـودی یکی از بنـدگانت را، از نعمـتی که می بخشـی، و عطاهایی که تجدیـد می نمایی، و بلایی که برمی گردانی و رنجی که برطرف می کنی، و دعایی که می شـنوی، و عمل نیکی که می پذیری، و بدی که می پوشانی، همانا به هرچه خواهی مهربان و آگاهی، و بر هرچیز توانایی.

خدایا، تو نزدیک ترین کسـی هستی که خوانده شد، و سریعترین کسی که جواب داد، و بزرگوارترین کسی که گذشت کرد، و وسیع ترین کسی که عطا کرد، و شنواترین کسی که سؤال شد، ای مهربان دنیا و آخرت، و بخشنده دنیا وآخرت، همانند تو سؤال شـده ای نیست، و غیر تو آرزو شـده ای وجود ندارد. تو را خواندم، مرا پاسخ دادی، از تو درخواست کردم عطا نمودی، و به سویت میل کردم، به من رحم فرمودی، به تو اطمینان کردم، نجاتم دادی، و به تو پناهنـده شدم، مرا کفایت نمودی. خدایا درود فرست بر محمّـد بنده و فرسـتاده ات و پیامبرت، و بر همگی اهل بیت پاک و پاکیزه اش، و نعمتهایت را بر ما تمام کن، و عطاهایت را بر ما گوارا گردان، و ما را نسبت به خود از سپاسـگزاران، و در نعمت هایت از یادکنندگان ثبت فرما، اجابت فرما

ای پروردگار جهانیان.

خدایا، ای که مالک شد و توانا گشت، و توانست و چیره شد، نافرمانی شد و پوشاند، از او آمرزش خواسته شد و آمرزید، ای هدف خواستاران مشتاق، و نهایت آرزوی امیدواران، ای آن که در دانش بر هر چیز احاطه دارد، و مهربانی و رحمت و بردباری او، جویندگان گذشت از گناه را فرا گرفت.

خدایا در این شب به تو رو می آوریم، شبی که آن را شرافت و عظمت دادی؛ به محمّد پیامبرت و فرستاده ات و برگزیده از خلقت، و امین وحی‌ات، آن مژده دهنده و ترساننده، و چراغ نور بخش، آن که به سبب او بر مسلمانان نعمت بخشیدی، و او را رحمت برای جهانیان قرار دادی. خدایا بر محمّد و خاندان محمّد درود فرست، آنچنان که محمّد از جانب تو شایسته آن است، ای بزرگ، بر او و بر همه خاندان نجیب و پاک و پاکیزه اش درود فرست، و ما را به گذشت از ما بپوشان، که صداها با انواع زبان ها به جانب تو بلند است. خدایا در این شب برای ما قرار ده، از هر خیری، نصیبی که میان بندگانت تقسیم می کنی، و نوری که با آن هدایت می نمایی، و رحمتی که می گسترانی، عافیتی که بر اندام حیات بندگان می پوشانی، و برکتی که فرو می فرستی و رزقی که می گستری، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا ما را در این وقت، از پیشگاه رحمتت پیروز و رستگار و پذیرفته و بهره مند بازگردان، و ما را از ناامیدان قرار مده، و از رحمتت با دست خالی مگذار، و از آنچه از فضلت امیدواریم محروم مکن، و ما را از رحمتت محروم منما، و از افزونی آنچه از عطایت آرزو داریم نا امید مساز، و ناکام باز مگردان، و از درگاهت مران، ای بخشنده ترین بخشندگان، و کریم ترین کریمان، یقین کنان به درگاهت رو نمودیم، و آهنگ کنان و قصدکنان به زیارت خانه ات آمدیم، ما را بر ادای مناسک حج یاری ده، و حجّمان را کامل نما، و از ما درگذر؛ چرا که دستهای خود را به جانب تو دراز کرده ایم، و آن دستها به خواری اعتراف، علامت دار است.

خدایا، آنچه را در این شب از تو خواستیم به ما عطا کن، و کفایت آنچه را از تو خواستیم عهده دار باش، که ما را کفایت کننده ای جز تو نیست، و برای ما پروردگاری جز تو نمی باشد. قانونت بر ما نافذ است، دانشت ما را فراگیر است، قضایت درباره ما عادلانه است، خیر را برای ما حکم کن و ما را اهل خیر قرار بده. خدایا، پاداش بزرگ و ذخیره کریمانه و دوام آسایش را به حق جودت بر ما لازم گردان، و گناهان همه ما را بیامرز، و ما را با هلاک شدگان هلاک مکن، و مهربانی و رحمتت را از ما باز مگردان، ای مهربان ترین مهربانان. خدایا، در این وقت ما را از کسانی قرار ده که از تو درخواست کردند و تو به آنان عطا فرمودی و تو را شکر نمودند پس بر آنان افزودی و به سویت بازگشتند و آنان را پذیرفتی، و به سوی تو از همه گناهانشان بیزاری جستند پس همه گناهانشان را آمرزیدی، ای دارای بزرگی و بزرگواری. خدایا ما را پاک کن و به جانب راست و درستی توجّه ده، و زاری ما را بپذیر، ای بهترین کسی که درخواست شد، و رحم کننده ترین کسی که از او رحمت خواسته شد، ای آن که بر هم نهادن پلک ها، و دقت نظر چشم ها بر او پوشیده نیست، و آنچه در نهان مستقرّ شد، و آنچه را در دل ها پنهان شد، از او مخفی نیست. آری، همه این ها را دانشت شماره کرد، و بردباری ات فرا گرفت، تو منزّهی و برتری از آنچه ستمگران درباره ات می گویند، پس برتری آسمان های هفتگانه و زمین ها و هرکه در آنهاست تو را تسبیح می گویند، و هیچ موجودی نیست مگر اینکه با سپاست تسبیح می گوید، پس تو را سپاس و بزرگواری و بلندی مقام، ای

دارنده بزرگی و کرامت و فضل و نعمت، و عطاهای بزرگ، و تویی بخشنده کریم رئوف و مهربان. خدایا از روزی ات بر من وسعت ده، و در تن و دینم سلامت کامل بخش، و ترسم را امان ده، و وجودم را از آتش آزاد کن.

خدایا مرا به مکر خود دچار مساز و در غفلت تدریجی بسوی نابودی مبر و خوار نساز و شر بدکاران جن و انس را از من دور کن. ای شنواترین شنوایان، ای بیناترین بینایان، و ای سریعترین حسابرسان، و ای مهربان ترین مهربانان، بر محمّد و خاندان محمّد، آن سروران با میمنت درود فرست، و از تو درخواست می کنم خدایا، حاجتم را که اگر آن را به من عطا کنی، بی شک هرچه را از من دریغ ورزی به من ضرری نرساند، و اگر قضای حاجتم را از من دریغ نمایی، آنچه را عطا کنی سودی نبخشد. آزادی از آتش را از تو درخواست می کنم، معبودی جز تو نیست، یگانه ای، برایت شریکی نیست، فرمانروایی و سپاس خاص توست، و تو بر هرچیز توانایی، پروردگارا پروردگارا پروردگارا.

خدایا، در عین توانگری تهیدستم، پس چگونه در تهیدستی تهیدست نباشم. خدایا، در عین دانایی نادانم، پس چگونه در عین نادانی نادان نباشم. خدایا، همانا اختلاف تدبیرت، و سرعت تغییر تقدیراتت، بندگان عارف به تو را، از اطمینان به بخشش و ناامیدی از تو در گرفتاری باز داشت. خدایا از من است آنچه سزاوار پستی من است، و از توست آنچه شایسته بزرگواری توست. خدایا تو خود را با لطف و مهربانی به من توصیف کردی، پیش از پیدایش ناتوانی من، آیا آن دو را از من دریغ ورزی، پس از پدید آمدن ناتوانی ام؟ خدایا، اگر زیبایی هایی از من نمایان شود، به فضل توست، و تو را بر من منت بسیار است، و اگر زشتی هایی از من ظاهر گردد، به عدل توست و تو را بر من حجت کامل است. خدایا چگونه مرا وا می نهی در صورتی که عهده دار من شده ای و چگونه مورد ستم واقع شوم و حال آنکه تو یار منی، یا چگونه ناامید گردم، درحالی که نسبت به من سخت مهربانی؟ اینک به نیازم به تو، متوسل به توام، و چگونه متوسل به تو شوم به آنچه که محال است به تو برسد، یا چگونه از حالم به تو شکایت کنم و حال آنکه بر تو پوشیده نیست، یا چگونه با گفتارم ترجمه حال نمایم، درحالی که از تو برای تو واضح است، یا چگونه آرزوهایم را به عرصه نومیدی بری، در صورتی که به آستان تو وارد گشت، یا چگونه احوالم را نیکو نگردانی، درحالی که احوال من استوار به توست؟.

خدایا، چه اندازه به من لطف داری، با این نادانی بزرگ من، و چه قدر به من مهربانی، با این عمل زشت من؟ خدایا، چقدر به من نزدیکی، و من چقدر از تو دورم، و چه اندازه به من مهر می ورزی، پس چیست آنچه مرا از تو در پرده می کند؟ خدایا از اختلاف آثار، و تغییرات احوال دانستم که خواسته ات از من این است که خود را در هر چیز به من بشناسانی تا در هیچ چیز نسبت به تو جاهل نباشم. خدایا هر زمان فرومایگی ام از سخن مرا بازداشت، کرم تو مرا گویا نمود، و هر وقت اوصافم ناامیدم کرد، نعمتهایت مرا به طمع انداخت. خدایا، کسی که زیبایی هایش زشتی بود، پس چگونه زشتی هایش زشتی نباشد، و کسی که حقیقت گویی هایش ادعای خالی بود، چگونه ادعاهایش ادعا نباشد؟ خدایا دستور نافذت و مشیت چیره ات، برای صاحب سخن سخنی، و برای صاحب حال حالی نگذشت. خدایا چه بسیار طاعتی که بنا کردم، و چه بسیار حالتی که استوار نمودم. عدالتت اعتمادم را بر آنها ویران کرد، ولی فضل تو عذر مرا از آنها پذیراست. خدایا، همانا می دانی هرچند طاعت از جانب من به صورتی جدّی ادامه نداشت، ولی به صورت محبّت و اراده ادامه داشت. خدایا چگونه تصمیم بگیرم و حال آنکه تو چیره ای؛ و چگونه تصمیم نگیرم درحالی که تو دستوردهنده ای؟ خدایا مردّد شدن من در آثار موجب دوری دیدار است، پس مرا با وجودت گرد آور، به وسیله عبادتی که مرا به تو رساند. چگونه بر وجود تو استدلال شود، به موجودی که در

وجـودش نیازمنـد به تـوست؟ آیـا برای غیر تـو ظهوری هست که برای تو نیست، تـا آن غیر وسـیله ظهور تو باشـد؟ کی پنهـان بودی، تا نیازمند به دلیلی باشی که بر تو دلالت کند و کی دور بودی تا آثار واصل کننده به تو باشند؟ کور باد دیده ای که تو را بر آن دیده بان نبیند و زیان کار باد تجارت بنده ای که از محبّتت برای او سـهمی قرار ندادی. خدایا فرمان دادی که به آثار تو رجوع کنم پس مرا باز گردان به سوی خود به پوششـی از انوار و هدایت ،تا بازگردم به سویت پس از دیدن آثار، هم چنان که آمـدم به سویت از آنها در حالی که از نظر به آنها مصون ماندم و همتم را از اعتماد بدانها برداشـته باشم که به راستی تو بر هرچیز توانایی.

خدایا این خواری من است که پیش رویت عیان و آشـکار است و این حال من است که بر تو پوشـیده نیست، از تو خواهم که مرا به خود برسانی و به وسیله ذات تو بر تو دلیل می آورم، پس به نور خود مرا بر ذاتت راهنمائی فرما و به یادآر مرا با بندگی صادقانه در پیش رویت. خـدایا بیاموز به من از دانش مخزونت و مرا محفوظ دار به پرده مصونت، خدایا مرا به حقائق نزدیکان درگـاهت بیارای و به راه اهل جـذبه و شوقت ببر. خـدایا بی نیاز کن مرا به تـدبیر خودت از تـدبیر خودم و به اختیار خودت از اختیار خودم و بر جاهای بیچارگی و درمانـدگی ام مرا واقف گردان. خدایا مرا از خواری نفسم نجات ده و پاک کن از شـک و شرک خودم، پیش از آنکه داخل گور گردم. به تو یاری جویم پس تو هم مرا یاری کن و بر تو توکل کنم پس مرا وامگذار و از تو درخواست کنم پس ناامیـدم مگردان و در فضل تو رغبت کردم پس مرا محروم مفرما و به درگاه تو خود را بسـتم پس دورم مکن و به درگـاه تو ایسـتادم پس مرا طرد مکن. خـدایا مبرّا است خشـنودی تو از اینکه علت و سـببی از جـانب تو داشـته باشـد پس چگـونه ممکن است من سـبب آن گردم؟ خـدایا تـو به ذات خـود بی نیـازی از اینکه سودی از جـانب خودت به تو برسـد، پس چگـونه از من بی نیـاز نباشـی. خـدایا به راسـتی قضـا و قـدر مرا آرزومنـد می کننـد و از آن سو هوای نفس مرا به بنـدهای شـهوت اسـیر کرده، پس تو یـاور من بـاش تا مرا پیروز کنی و بینا کنی و به وسـیله فضل خویش مرا بی نیاز گردانی تا بوسـیله تو از طلب کردن بی نیـاز شوم، تویی که انوار را در دل اولیائت تابانـدی تا اینکه تو را شـناختند و یگانه ات دانسـتند و تویی که اغیار و بیگانگان را از دل دوسـتانت براندی تا اینکه کسی را جز تو دوست نداشته و به غیر تو پناهنده نشوند، و تویی مونس ایشـان در آنجـا که عوالم وجود آنهـا را به وحشت انـدازد، و تویی که راهنمـائی‌شـان کنی آنگـاه که نشـانه ها برایشان آشـکار گردد. چه دارد آن کس که تو را گم کرده و چه نـدارد آن کس که تو را یـافت. به راستی محروم است آن کس که بجـای تو به دیگری راضـی شود و بطور حتم زیـان کـار است کسـی که از تو به دیگری روی کنـد. چگونه می شود به غیر تو امیدوار بود در صورتی که تو احسانت را قطع نکردی و چگونه از غیر تو می توان طلب کرد با اینکه تو شـیوه عطابخشـی‌ات را تغییر نـدادی. ای خـدایی که به دوسـتانت شـیرینی همـدمی خـود را چشانـدی و آنهـا در برابرت به چاپلوسـی برخاسـتند، و ای خـدایی که بر اولیای خودت خلعت های هیبت خود را پوشانـدی پس آنها در برابرت به آمرزش خواهی بپاخواسـتند. تویی که یاد کنی پیش از آنکه یاد کنندگان یادت کنند و تویی آغازنده به احسان قبل از آنکه پرستش کنندگان بسویت توجه کنند، و تویی بخشـنده عطا پیش از آنکه خواهندگان از تو خواهند، و تویی پربخشش و سپس همان را که به ما بخشیدی از ما به قرض می خواهی. خـدایا مرا به وسـیله رحمتت بطلب تا من به نعمت وصالت نائل گردم و به وسـیله نعمتت مرا جذب کن تا به تو رو کنم. خـدایا براستی امیـد من از تو قطع نگردد و اگرچه تو را نافرمانی کنم، چنانکه ترسم از تو زائل نشود و گرچه فرمانت برم، همانـا جهانیـان مرا بسوی تو رانـده انـد و آن علمی که به کرم تو دارم مرا به درگـاه تو آورده. خـدایا چگونه نومیـد شوم و تو آرزوی منی و چگونه پست و خوار شوم با اینکه اعتمادم بر تو است. خـدایا چگونه عزت جویم با اینکه در خواری جای دادی

و چگونه عزت نجویم با اینکه مرا به خود منتسب کردی. خـدایا چگونه نیازمنـد نباشم با اینکه تو مرا در نیازمندان جای دادی، یا چگونه نیازمنـد باشم و تویی که به جود و بخشـشت بی نیازم کردی، و توئی که معبودی جز تو نیست. شـناساندی خود را به هر چیز و هیـچ چیزی نیست که تـو را نشـناسد، و تـویی که شـناساندی خود را به من در هر چیز و من تو را آشـکار در هر چیز دیدم، و تویی آشـکار بر هر چیز؛ ای که به وسیله مقام رحمانیت خود احاطه کردی و عرش در ذاتش پنهان شد. تویی که آثار را به آثار نابود کردی و اغیار را به احاطه کننده های افلاک انوار محو کردی. ای که در سـراپرده های عرشش محتجب شد از اینکه دیده ها او را درک کنند. ای که تجلی کردی به کمال زیبایی و نورانیت و پابرجا شد عظمتش از استواری، چگونه پنهان شوی با اینکه تو آشـکاری یا چگونه غایب شوی که تو نگهبانی و به راستی بر هرچیزی توانایی و سـتایش از آن خدایی اسـت که یکتاست. -. الاقبال: ۳۳۹۳۵۰ -

**[ترجمه]

«۴»

أقول قـد أورد الکفعمی ره أیضا هـذا الدعاء فی البلد الأمین (۲) و ابن طاوس فی مصـباح الزائر: کما سـبق ذکرهما و لکن لیس فی آخره فیهمـا بقـدر ورق تقریبا و هو من قوله إلهی أنا الفقیر فی غنای إلی آخر هـذا الـدعاء و کـذا لم یوجـد هـذه الورقه فی بعض النسـخ العتیقه من الإقبـال أیضـا و عبارات هـذه الورقه- لا تلائم سـیاق أدعیه الساده المعصومین أیضا و إنما هی علی وفق مذاق الصوفیه و لذلک قد مال بعض الأفاضل إلی کون هذه الورقه من مزیدات بعض مشایخ الصوفیه و من إلحاقاته و إدخالاته.

و بـالجمله هـذه الزیـاده إمـا وقعت من بعضـهم أولا فی بعض الکتب و أخـذ ابن طاوس عنه فی الإقبال غفله عن حقیقه الحال أو وقعت ثانیا من بعضهم فی نفس کتاب الإقبال و لعل الثانی أظهر علی ما أومأنا إلیه من عدم وجدانها

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۳۳۹- ۳۵۰.

۲- ۲. البلد الأمین: ۲۵۱- ۲۵۸.

فی بعض النسخ العتیقه و فی مصباح الزائر و الله أعلم بحقائق الأحوال.

ثُمَّ قَالَ السَّیِّدُ ابْنُ طَاوُسٍ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ فِی کِتَابِ الْإِقْبَالِ وَ مِنْ أَدْعِیَهِ یَوْمِ عَرَفَهَ دُعَاءُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیه السلام لِلْمَوْقِفِ وَ هُوَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ وَ أَنْتَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ الدَّائِبُ فِی غَیْرِ وَصَبٍ وَ لَا نَصَبٍ وَ لَا یَشْغَلُکَ رَحْمَتُکَ عَنْ عَذَابِکَ وَ لَا عَذَابُکَ مِنْ رَحْمَتِکَ خَفِیتَ مِنْ غَیْرِ مَوْتٍ وَ ظَهَرْتَ فَلَا شَیْ ءَ فَوْقَکَ وَ تَقَدَّسْتَ فِی عُلُوِّکَ وَ تَرَدَّیْتَ بِالْکِبْرِیَاءِ فِی الْأَرْضِ وَ فِی السَّمَاءِ وَ قَوِیتَ فِی سُلْطَانِکَ وَ دَنَوْتَ فِی کُلِّ شَیْ ءٍ فِی ارْتِفَاعِکَ وَ خَلَقْتَ الْخَلْقَ بِقُدْرَتِکَ وَ قَدَّرْتَ الْأُمُورَ بِعِلْمِکَ وَ قَسَمْتَ الْأَرْزَاقَ بِعَدْلِکَ وَ نَفَذَ فِی کُلِّ شَیْ ءٍ عِلْمُکَ وَ حَارَتِ الْأَبْصَارُ دُونَکَ وَ قَصُرَ دُونَکَ طَرْفُ کُلِّ طَارِفٍ وَ کَلَّتِ الْأَلْسُنُ عَنْ صِفَاتِکَ وَ غَشِیَ بَصَرَ کُلِّ نَاظِرٍ نُورُکَ وَ مَلَأْتَ بِعَظَمَتِکَ أَرْکَانَ عَرْشِکَ وَ ابْتَدَأْتَ الْخَلْقَ عَلَی غَیْرِ مِثَالٍ نَظَرْتَ إِلَیْهِ مِنْ أَحَدٍ سَبَقَکَ إِلَی صَنْعَهِ شَیْ ءٍ مِنْهُ وَ لَمْ تُشَارَکْ فِی خَلْقِکَ وَ لَمْ تَسْتَعِنْ بِأَحَدٍ فِی شَیْ ءٍ مِنْ أَمْرِکَ وَ لَطُفْتَ فِی عَظَمَتِکَ وَ انْقَادَ لِعَظَمَتِکَ کُلُّ شَیْ ءٍ وَ ذَلَّ لِعِزَّتِکَ کُلُّ شَیْ ءٍ أُثْنِی عَلَیْکَ یَا سَیِّدِی وَ مَا عَسَی أَنْ یَبْلُغَ فِی مِدْحَتِکَ ثَنَائِی مَعَ قِلَّهِ عِلْمِی وَ قَصْرِ رَأْیِی وَ أَنْتَ یَا رَبِّ الْخَالِقُ وَ أَنَا الْمَخْلُوقُ وَ أَنْتَ الْمَالِکُ وَ أَنَا الْمَمْلُوکُ وَ أَنْتَ الرَّبُّ وَ أَنَا الْعَبْدُ وَ أَنْتَ الْغَنِیُّ وَ أَنَا الْفَقِیرُ وَ أَنْتَ الْمُعْطِی وَ أَنَا السَّائِلُ وَ أَنْتَ الْغَفُورُ وَ أَنَا الْخَاطِئُ وَ أَنْتَ الْحَیُّ لَا تَمُوتُ وَ أَنَا خَلْقٌ أَمُوتُ یَا مَنْ خَلَقَ الْخَلْقَ وَ دَبَّرَ الْأُمُورَ فَلَا یُقَایِسُ شَیْئاً بِشَیْ ءٍ مِنْ خَلْقِهِ لَمْ یَسْتَعِنْ عَلَی خَلْقِهِ بِغَیْرِهِ ثُمَّ أَمْضَی الْأُمُورَ عَلَی قَضَائِهِ وَ أَجَّلَهَا إِلَی أَجَلٍ مُسَمًّی قَضَی فِیهَا بِعَدْلِهِ وَ عَدَلَ فِیهَا بِفَضْلِهِ وَ فَصَلَ فِیهَا بِحُکْمِهِ وَ حَکَمَ فِیهَا بِعَدْلِهِ وَ عَلِمَهَا بِحِفْظِهِ ثُمَّ جَعَلَ مُنْتَهَاهَا إِلَی مَشِیَّتِهِ وَ مُسْتَقَرَّهَا إِلَی مَحَبَّتِهِ وَ مَوَاقِیتَهَا إِلَی قَضَائِهِ لَا مُبَدِّلَ لِکَلِمَاتِهِ وَ لَا مُعَقِّبَ لِحُکْمِهِ وَ لَا رَادَّ لِقَضَائِهِ وَ لَا مُسْتَرَاحَ عَنْ أَمْرِهِ وَ لَا مَحِیصَ لِقَدَرِهِ وَ لَا خُلْفَ لِوَعْدِهِ وَ لَا مُتَخَلَّفَ عَنْ دَعْوَتِهِ وَ لَا یُعْجِزُهُ شَیْ ءٌ طَلَبَهُ وَ لَا یَمْتَنِعُ مِنْهُ أَحَدٌ أَرَادَهُ وَ لَا یَعْظُمُ عَلَیْهِ شَیْ ءٌ فَعَلَهُ وَ لَا یَکْبُرُ عَلَیْهِ شَیْ ءٌ صَنَعَهُ وَ لَا یَزِیدُ فِی سُلْطَانِهِ طَاعَهُ

مُطِيع وَ لَا يَنْقُصُهُ مَعْصِيَهُ عَاصٍ وَ لَا يَتَبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيْهِ وَ لَا يُشْرِكُ فِی حُکْمِهِ أَحداً الَّذِی مَلَکَ الْمُلُوکَ بِقُدْرَتِهِ وَ اسْتَعْبَدَ الْأَرْبَابَ بِعِزِّهِ وَ سَادَ الْعُظَمَاءَ بِجُودِهِ وَ عَلَا السَّادَهَ بِمَجْدِهِ وَ انْهَدَّتِ الْمُلُوکُ لِهَيْبَتِهِ وَ عَلَا أَهْلَ السُّلْطَانِ بِسُلْطَانِهِ وَ رُبُوبِيَّتِهِ وَ أَبَادَ الْجَبَابِرَهَ بِقَهْرِهِ وَ أَذَلَّ الْعُظَمَاءَ بِعِزِّهِ وَ أَسَّسَ الْأُمُورَ بِقُدْرَتِهِ وَ نبا [بَنَی] الْمَعَالِیَ بِسُؤْدُدِهِ وَ تَمَجَّدَ بِفَخْرِهِ وَ فَخَرَ بِعِزِّهِ وَ عَزَّ بِجَبَرُوتِهِ وَ وَسِعَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِرَحْمَتِهِ إِيَّاکَ أَدْعُو وَ إِيَّاکَ أَسْأَلُ وَ مِنْکَ أَطْلُبُ وَ إِلَيْکَ أَرْغَبُ يَا غَايَهَ الْمُسْتَضْعَفِينَ يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ وَ مُعْتَمَدَ الْمُضْطَهَدِينَ وَ مُنْجِیَ الْمُؤْمِنِينَ وَ مُثِيبَ الصَّابِرِينَ وَ عِصْمَهَ الصَّالِحِينَ وَ حِرْزَ الْعَارِفِينَ وَ أَمَانَ الْخَائِفِينَ وَ ظَهْرَ اللَّاجِينَ وَ جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ وَ طَالِبَ الْغَادِرِينَ وَ مُدْرِکَ الْهَارِبِينَ وَ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ خَيْرَ النَّاصِرِينَ وَ خَيْرَ الْفَاصِلِينَ وَ خَيْرَ الْغَافِرِينَ وَ أَحْکَمَ الْحَاکِمِينَ وَ أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ- لَا يُمْتَنَعُ مِنْ بَطْشِهِ وَ لَا يُنْتَصَرُ مِنْ عِقَابِهِ وَ لَا يُحْتَالُ لِکَيْدِهِ وَ لَا يُدْرَکُ عِلْمُهُ وَ لَا يُدْرَکُ مُلْکُهُ وَ لَا يُقْهَرُ عِزُّهُ وَ لَا يُذَلُّ اسْتِکْبَارُهُ وَ لَا يُبْلَغُ جَبَرُوتُهُ وَ لَا تَصْغُرُ عَظَمَتُهُ وَ لَا يَضْمَحِلُّ فَخْرُهُ وَ لَا يَتَضَعْضَعُ رُکْنُهُ وَ لَا تُرَامُ قُوَّتُهُ الْمُحْصِی لِبَرِيَّتِهِ الْحَافِظَ أَعْمَالَ خَلْقِهِ- لَا ضِدَّ لَهُ وَ لَا نِدَّ لَهُ وَ لَا وَلَدَ لَهُ وَ لَا سَمِیَّ لَهُ وَ لَا کُفْوَ لَهُ وَ لَا قَرِيبَ لَهُ وَ لَا شَبِيهَ لَهُ وَ لَا نَظِيرَ لَهُ وَ لَا مُبَدِّلَ لِکَلِمَاتِهِ وَ لَا يَبْلُغُ شَیْ ءٌ مَبْلَغَهُ وَ لَا يَقْدِرُ شَیْ ءٌ قُدْرَتَهُ وَ لَا يُدْرِکُ شَیْ ءٌ أَثَرَهُ وَ لَا يَنْزِلُ شَیْ ءٌ مَنْزِلَتَهُ وَ لَا يُدْرِکُ شَیْ ءٌ أَحْرَزَهُ وَ لَا يَحُولُ دُونَهُ شَیْ ءٌ- بَنَی السَّمَاوَاتِ فَأَتْقَنَهُنَّ وَ مَا فِيهِنَّ بِعَظَمَتِهِ وَ دَبَّرَ أَمْرَهُ تَدْبِيراً فِيهِنَّ بِحِکْمَتِهِ وَ کَانَ کَمَا هُوَ أَهْلُهُ لَا بِأَوَّلِيَّهٍ قَبْلَهُ وَ کَانَ کَمَا يَنْبَغِی لَهُ يَرَی وَ لَا يُرَی وَ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی يَعْلَمُ السِّرَّ وَ الْعَلَانِيَهَ وَ لَا يَخْفَی عَلَيْهِ خَافِيَهٌ وَ لَيْس لِنَقِمَتِهِ وَاقِيَهٌ يَبْطِشُ الْبَطْشَهَ الْکُبْرَی وَ لَا تُحْصِنُ مِنْهُ الْقُصُورُ وَ لَا تُجِنُّ مِنْهُ السُّتُورُ وَ لَا تُکِنُّ مِنْهُ الْجُدُورُ وَ لَا تُوَارِی مِنْهُ الْبُحُورُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ وَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عَلِيمٌ يَعْلَمُ هَمَاهِمَ الْأَنْفُسِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ وَ وَسَاوِسَهَا وَ نِيَّاتِ الْقُلُوبِ وَ نُطْقَ الْأَلْسُنِ وَ رَجْعَ الشِّفَاهِ وَ بَطْشَ الْأَيْدِی وَ نَقْلَ الْأَقْدَامِ وَ خائِنَهَ الْأَعْيُنِ وَ السِّرَّ وَ أَخْفی وَ النَّجْوَی وَ ما تَحْتَ الثَّری وَ لَا يَشْغَلُهُ شَیْ ءٌ عَنْ شَیْ ءٍ وَ لَا يُفَرِّطُ فِی شَیْ ءٍ وَ لَا يَنْسَی

شَیْئاً لِشَیْ ءٍ أَسْأَلُکَ یَا مَنْ عَظُمَ صَفْحُهُ وَ حَسُنَ صُنْعُهُ وَ کَرُمَ عَفْوُهُ وَ کَثُرَتْ نِعْمَتُهُ وَ لَا یُحْصَی إِحْسَانُهُ وَ جَمِیلُ بَلَائِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَقْضِیَ حَوَائِجِیَ الَّتِی أَفْضَیْتُ بِهَا إِلَیْکَ وَ قُمْتُ بِهَا بَیْنَ یَدَیْکَ وَ أَنْزَلْتُهَا بِکَ وَ شَکَوْتُهَا إِلَیْکَ مَعَ مَا کَانَ مِنْ تَفْرِیطِی فِیمَا أَمَرْتَنِی وَ تَقْصِیرِی فِیمَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ یَا نُورِی فِی کُلِّ ظُلْمَهٍ وَ یَا أُنْسِی فِی کُلِّ وَحْشَهٍ وَ یَا ثِقَتِی فِی کُلِّ شَدِیدَهٍ وَ یَا رَجَائِی فِی کُلِّ کُرْبَهٍ وَ یَا وَلِیِّی فِی کُلِّ نِعْمَهٍ وَ یَا دَلِیلِی فِی الظَّلَامِ أَنْتَ دَلِیلِی إِذَا انْقَطَعَتْ دَلَالَهُ الْأَدِلَّاءِ فَإِنَّ دَلَالَتَکَ لَا تَنْقَطِعُ لَا یَضِلُّ مَنْ هَدَیْتَ وَ لَا یَذِلُّ مَنْ وَالَیْتَ أَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَأَسْبَغْتَ وَ رَزَقْتَنِی فَوَفَّرْتَ وَ وَعَدْتَنِی فَأَحْسَنْتَ وَ أَعْطَیْتَنِی فَأَجْزَلْتَ بِلَا اسْتِحْقَاقٍ لِذَلِکَ بِعَمَلٍ مِنِّی وَ لَکِنِ ابْتِدَاءً مِنْکَ بِکَرَمِکَ وَ جُودِکَ فَأَنْفَقْتُ نِعْمَتَکَ فِی مَعَاصِیکَ وَ تَقَوَّیْتُ بِرِزْقِکَ عَلَی سَخَطِکَ وَ أَفْنَیْتُ عُمُرِی فِیمَا لَا تُحِبُّ فَلَمْ یَمْنَعْکَ جُرْأَتِی عَلَیْکَ وَ رُکُوبِی مَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ وَ دُخُولِی فِیمَا حَرَّمْتَ عَلَیَّ أَنْ عُدْتَ فِی مَعَاصِیکَ فَأَنْتَ الْعَائِدُ بِالْفَضْلِ وَ أَنَا الْعَائِدُ فِی الْمَعَاصِی وَ أَنْتَ یَا سَیِّدِی خَیْرُ الْمَوَالِی لِعَبِیدِهِ وَ أَنَا شَرُّ الْعَبِیدِ أَدْعُوکَ فَتُجِیبُنِی وَ أَسْأَلُکَ فَتُعْطِینِی وَ أَسْکُتُ عَنْکَ فَتَبْتَدِئُنِی وَ أَسْتَزِیدُکَ فَتَزِیدُنِی فَبِئْسَ الْعَبْدُ أَنَا لَکَ یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ.

أَنَا الَّذِی لَمْ أَزَلْ أُسِی ءُ وَ تَغْفِرُ وَ لَمْ أَزَلْ أَتَعَرَّضُ لِلْهَلَکَهِ وَ تُنْجِینِی وَ لَمْ أَزَلْ أُضَیِّعُ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ فِی تَقَلُّبِی فَتَحْفَظُنِی فَرَفَعْتَ خَسِیسَتِی وَ أَقَلْتَ عَثْرَتِی وَ سَتَرْتَ عَوْرَتِی وَ لَمْ تَفْضَحْنِی بِسَرِیرَتِی وَ لَمْ تُنَکِّسْ بِرَأْسِی عِنْدَ إِخْوَانِی بَلْ سَتَرْتَ عَلَیَّ الْقَبَائِحَ الْعِظَامَ وَ الْفَضَائِحَ الْکِبَارَ وَ أَظْهَرْتَ حَسَنَاتِیَ الْقَلِیلَهَ الصِّغَارَ مَنّاً مِنْکَ عَلَیَّ وَ تَفَضُّلًا وَ إِحْسَاناً وَ إِنْعَاماً وَ اصْطِنَاعاً ثُمَّ أَمَرْتَنِی فَلَمْ أَأْتَمِرْ وَ زَجَرْتَنِی فَلَمْ أَنْزَجِرْ وَ لَمْ أَشْکُرْ نِعْمَتَکَ وَ لَمْ أَقْبَلْ نَصِیحَتَکَ وَ لَمْ أُؤَدِّ حَقَّکَ وَ لَمْ أَتْرُکْ مَعَاصِیَکَ بَلْ عَصَیْتُکَ بِعَیْنِی وَ لَوْ شِئْتَ أَعْمَیْتَنِی فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِکَ بِی وَ عَصَیْتُکَ بِسَمْعِی وَ لَوْ شِئْتَ أَصْمَمْتَنِی فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِکَ بِی وَ عَصَیْتُکَ بِرِجْلِی

وَ لَوْ شِئْتَ جَذَمْتَنِی فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِکَ بِی وَ عَصَیْتُکَ بِفَرْجِی وَ لَوْ شِئْتَ لَعَقَمْتَنِی (۱) فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِکَ بِی وَ عَصَیْتُکَ بِجَمِیعِ جَوَارِحِی وَ لَمْ یَکُ هَذَا جَزَاءَکَ مِنِّی فَعَفْوَکَ عَفْوَکَ فَهَا أَنَا ذَا عَبْدُکَ الْمُقِرُّ بِذَنْبِی وَ الْخَاشِعُ بِذُلِّی الْمُسْتَکِینُ لَکَ بِجُرْمِی مُقِرٌّ لَکَ بِجِنَایَتِی مُتَضَرِّعٌ إِلَیْکَ رَاجٍ لَکَ فِی مَوْقِفِی هَذَا تَائِبٌ إِلَیْکَ مِنْ ذُنُوبِی وَ مِنِ اقْتِرَافِی وَ مُسْتَغْفِرٌ لَکَ مِنْ ظُلْمِی لِنَفْسِی رَاغِبٌ إِلَیْکَ فِی فَکَاکِ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ مُبْتَهِلٌ إِلَیْکَ فِی الْعَفْوِ عَنِ الْمَعَاصِی طَالِبٌ إِلَیْکَ أَنْ تُنْجِحَ لِی حَوَائِجِی وَ تُعْطِیَنِی فَوْقَ رَغْبَتِی وَ أَنْ تَسْمَعَ نِدَائِی وَ تَسْتَجِیبَ دُعَائِی وَ تَرْحَمَ تَضَرُّعِی وَ شَکْوَایَ وَ کَذَلِکَ الْعَبْدُ الْخَاطِئُ یَخْضَعُ لِسَیِّدِهِ وَ یَخْشَعُ لِمَوْلَاهُ بِالذُّلِّ یَا أَکْرَمَ مَنْ أَقَرَّ لَهُ کُلٌّ بِالذُّنُوبِ وَ أَکْرَمَ مَنْ خُضِعَ لَهُ وَ خُشِعَ مَا أَنْتَ صَانِعٌ بِمُقِرٍّ لَکَ بِذَنْبِهِ خَاضِعٌ لَکَ بِذُلِّهِ فَإِنْ کَانَتْ ذُنُوبِی قَدْ حَالَتْ بَیْنِی وَ بَیْنَکَ أَنْ تُقْبِلَ عَلَیَّ بِوَجْهِکَ وَ تَنْشُرَ عَلَیَّ رَحْمَتَکَ وَ تُنَزِّلَ عَلَیَّ شَیْئاً مِنْ بَرَکَاتِکَ وَ تَرْفَعَ لِی إِلَیْکَ صَوْتاً أَوْ تَغْفِرَ لِی ذَنْباً أَوْ تَتَجَاوَزَ عَنْ خَطِیئَةٍ فَهَا أَنَا ذَا عَبْدُکَ مُسْتَجِیراً بِکَرَمِ وَجْهِکَ وَ عِزِّ جَلَالِکَ وَ مُتَوَجِّهاً إِلَیْکَ وَ مُتَوَسِّلًا إِلَیْکَ وَ مُتَقَرِّباً إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله أَحَبِّ خَلْقِکَ إِلَیْکَ وَ أَکْرَمِهِمْ لَدَیْکَ وَ أَوْلَاهُمْ بِکَ وَ أَطْوَعِهِمْ لَکَ وَ أَعْظَمِهِمْ مِنْکَ مَنْزِلَةً وَ عِنْدَکَ مَکَاناً وَ بِعِتْرَتِهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمُ الْهُدَاةِ الْمَهْدِیِّینَ الَّذِینَ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَ جَعَلْتَهُمْ وُلَاةَ الْأَمْرِ بَعْدَ نَبِیِّکَ یَا مُذِلَّ کُلِّ جَبَّارٍ وَ یَا مُعِزَّ کُلِّ ذَلِیلٍ قَدْ بَلَغَ مَجْهُودِی فَهَبْ لِی نَفْسِیَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ بِرَحْمَتِکَ اللَّهُمَّ لَا قُوَّةَ لِی عَلَی سَخَطِکَ وَ لَا صَبْرَ لِی عَلَی عَذَابِکَ وَ لَا غِنًی بِی عَنْ رَحْمَتِکَ تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُ غَیْرِی وَ لَا أَجِدُ مَنْ یَرْحَمُنِی غَیْرَکَ وَ لَا قُوَّةَ لِی عَلَی الْبَلَاءِ وَ لَا طَاقَةَ لِی عَلَی الْجَهْدِ أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله وَ بِآلِهِ الطَّاهِرِینَ وَ أَتَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِالْأَئِمَّهِ الَّذِینَ اخْتَرْتَهُمْ لِسِرِّکَ وَ أَطْلَعْتَهُمْ عَلَی وَحْیِکَ وَ اخْتَرْتَهُمْ بِعِلْمِکَ وَ طَهَّرْتَهُمْ

۱- ۱. راجع شرح ذلک الی بحار الأنوار الطبعه الجدیده ج ۲۵ ص ۲۰۳- ۲۰۵ و هکذا ص ۲۰۹- ۲۱۱.

وَ خَلَّصْتَهُمْ وَ اصْطَفَيْتَهُمْ وَ صَفَّيْتَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ هُدَاةً مَهْدِيِّينَ وَ ائْتَمَنْتَهُمْ عَلَى وَحْيِكَ وَ عَصَمْتَهُمْ عَنْ مَعَاصِيكَ وَ رَضِيتَهُمْ لِخَلْقِكَ وَ خَصَصْتَهُمْ بِعِلْمِكَ وَ اجْتَبَيْتَهُمْ وَ حَبَوْتَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ حُجَجاً عَلَى خَلْقِكَ وَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ وَ لَمْ تُرَخِّصْ لِأَحَدٍ فِي مَعْصِيَتِهِمْ وَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ عَلَى مَنْ بَرَأْتَ وَ أَتَوَسَّلُ بِهِمْ إِلَيْكَ فِي مَوْقِفِي الْيَوْمَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ خِيَارِ وَفْدِكَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَم صُرَاخِي وَ اعْتِرَافِي بِذَنْبِي وَ تَضَرُّعِي وَ ارْحَمْ طَرْحِي رَحْلِي بِفِنَائِكَ وَ ارْحَمْ مَسِيرِي إِلَيْكَ يَا أَكْرَمَ مَنْ سُئِلَ يَا عَظِيماً يُرْجَى لِكُلِّ عَظِيمٍ اغْفِرْ لِي ذَنْبِيَ الْعَظِيمَ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الْعَظِيمَ إِلَّا الْعَظِيمُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فَكَاكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ يَا رَبَّ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِي يَا مَنَّانُ مُنَّ عَلَيَّ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا مَنْ لَا يُخَيِّبُ سَائِلَهُ لَا تَرُدَّنِي يَا عَفُوُّ اعْفُ عَنِّي يَا تَوَّابُ تُبْ عَلَيَّ وَ اقْبَلْ تَوْبَتِي يَا مَوْلَايَ حَاجَتِيَ الَّتِي إِنْ أَعْطَيْتَنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي وَ إِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أَعْطَيْتَنِي فَكَاكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَنِّي تَحِيَّةً وَ سَلَاماً وَ بِهِمُ الْيَوْمَ فَاسْتَنْقِذْنِي يَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يَجْزِي عَلَى الْعَفْوِ يَا مَنْ يَعْفُو يَا مَنْ رَضِيَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يُثِيبُ عَلَى الْعَفْوِ الْعَفْوَ الْعَفْوَ يَقُولُهَا عِشْرِينَ مَرَّةً أَسْأَلُكَ الْيَوْمَ الْعَفْوَ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ هَذَا مَكَانُ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ هَذَا مَكَانُ الْمُضْطَرِّ إِلَى رَحْمَتِكَ هَذَا مَكَانُ الْمُسْتَجِيرِ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ هَذَا مَكَانُ الْعَائِذِ بِكَ مِنْكَ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَ مِنْ فَجْأَةِ نَقِمَتِكَ يَا أَمَلِي يَا رَجَائِي يَا خَيْرَ مُسْتَغَاثٍ يَا أَجْوَدَ الْمُعْطِينَ يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ يَا سَيِّدِي يَا مَوْلَايَ يَا رَجَائِي وَ ثِقَتِي وَ مُعْتَمَدِي وَ يَا ذُخْرِي وَ ظَهْرِي وَ عُدَّتِي وَ غَايَةَ أَمَلِي وَ رَغْبَتِي يَا غِيَاثِي يَا وَارِثِي مَا أَنْتَ صَانِعٌ بِي فِي هَذَا الْيَوْمِ الَّذِي فَزِعْتُ فِيهِ إِلَيْكَ وَ كَثُرَتْ فِيهِ الْأَصْوَاتُ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُقَلِّبَنِي فِيهِ مُفْلِحاً مُنْجِحاً بِأَفْضَلِ مَا انْقَلَبَ بِهِ مَنْ رَضِيتَ عَنْهُ وَ اسْتَجَبْتَ دُعَاءَهُ وَ قَبِلْتَهُ وَ أَجْزَلْتَ حِبَاهُ وَ غَفَرْتَ ذُنُوبَهُ وَ أَكْرَمْتَهُ وَ لَمْ تَسْتَبْدِلْ بِهِ سِوَاهُ وَ شَرَّفْتَ

مَقَامَهُ وَ بَاهَیْتَ بِهِ مَنْ هُوَ خَیْرٌ مِنْهُ وَ قَلَبْتَهُ بِکَلِّ حَوَائِجِهِ وَ أَحْیَیْتَهُ بَعْدَ الْمَمَاتِ حَیَاهً طَیِّبَهً وَ خَتَمْتَ لَهُ بِالْمَغْفِرَهِ وَ أَلْحَقْتَهُ بِمَنْ تَوَلَّاهُ.

اللَّهُمَّ إِنَّ لِکُلِّ وَافِدٍ جَائِزَهً وَ لِکُلِّ زَائِرٍ کَرَامَهً وَ لِکُلِّ سَائِلٍ لَکَ عَطِیَّهً وَ لِکُلِّ رَاجٍ لَکَ ثَوَاباً وَ لِکُلِّ مُلْتَمِسٍ مَا عِنْدَکَ جَزَاءً وَ لِکُلِّ رَاغِبٍ إِلَیْکَ هِبَهً وَ لِکُلِّ مَنْ فَزِعَ إِلَیْکَ رَحْمَهً وَ لِکُلِّ مَنْ رَغِبَ فِیکَ زُلْفَی وَ لِکُلِّ مُتَضَرِّعٍ إِلَیْکَ إِجَابَهً وَ لِکُلِّ مُسْتَکِینٍ إِلَیْکَ رَأْفَهً وَ لِکُلِّ نَازِلٍ بِکَ حِفْظاً وَ لِکُلِّ مُتَوَسِّلٍ عَفْواً وَ قَدْ وَفَدْتُ إِلَیْکَ وَ وَقَفْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ فِی هَذَا الْمَوْضِعِ الَّذِی شَرَّفْتَهُ رَجَاءً لِمَا عِنْدَکَ فَلَا تَجْعَلْنِیَ الْیَوْمَ أَخْیَبَ وَفْدِکَ وَ أَکْرِمْنِی بِالْجَنَّهِ وَ مُنَّ عَلَیَّ بِالْمَغْفِرَهِ وَ جَمِّلْنِی بِالْعَافِیَهِ وَ أَجِرْنِی مِنَ النَّارِ وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ رِزْقِکَ الْحَلَالِ الطَّیِّبِ وَ ادْرَأْ عَنِّی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ شَرَّ شَیَاطِینِ الْإِنْسِ وَ الْجِنِّ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَرُدَّنِی خَائِباً وَ سَلِّمْنِی مَا بَیْنِی وَ بَیْنَ لِقَائِکَ حَتَّی تُبَلِّغَنِی الدَّرَجَهَ الَّتِی فِیهَا مُرَافَقَهُ أَوْلِیَائِکَ وَ اسْقِنِی مِنْ حَوْضِهِمْ مَشْرَباً رَوِیّاً لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ وَ احْشُرْنِی فِی زُمْرَتِهِمْ وَ تَوَفَّنِی فِی حِزْبِهِمْ وَ عَرِّفْنِی وُجُوهَهُمْ فِی رِضْوَانِکَ وَ الْجَنَّهِ فَإِنِّی رَضِیتُ بِهِمْ هُدَاهً یَا کَافِیَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ لَا یَکْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنِی شَرَّ مَا أَحْذَرُ وَ شَرَّ مَا لَا أَحْذَرُ وَ لَا تَکِلْنِی إِلَی أَحَدٍ سِوَاکَ وَ بَارِکْ لِی فِیمَا رَزَقْتَنِی وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی وَ لَا تَکِلْنِی إِلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ لَا إِلَی رَأْیِی فَیُعْجِزَنِی وَ لَا إِلَی الدُّنْیَا فَتَلْفِظَنِی وَ لَا إِلَی قَرِیبٍ وَ لَا بَعِیدٍ بَلْ تَفَرَّدْ بِالصُّنْعِ لِی یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ اللَّهُمَّ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْکَ فِی هَذَا الْیَوْمِ تَطَوَّلْ عَلَیَّ فِیهِ بِالرَّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الْأَمْکِنَهِ الشَّرِیفَهِ وَ رَبَّ کُلِّ حَرَمٍ وَ مَشْعَرٍ عَظَّمْتَ قَدْرَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ بِالْبَیْتِ الْحَرَامِ وَ بِالْحِلِّ وَ الْحَرَامِ وَ الرُّکْنِ وَ الْمَقَامِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْجِحْ لِی کُلَّ حَاجَهٍ مِمَّا فِیهِ صَلَاحُ دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی وَ اغْفِرْ لِی وَ لِوَالِدَیَ وَ لِمَنْ وَلَدَنِی مِنَ الْمُسْلِمِینَ وَ ارْحَمْهُمَا کَمَا رَبَّیَانِی صَغِیراً وَ اجْزِهِمَا عَنِّی خَیْرَ الْجَزَاءِ وَ عَرِّفْهُمَا بِدُعَائِی لَهُمَا مَا تَقَرُّ بِهِ أَعْیُنُهُمَا فَإِنَّهُمَا قَدْ

سَبَقَانِی إِلَی الْغَایَهِ وَ خَلَقْتَنِی بَعْدَهُمَا فَشَفِّعْنِی فِی نَفْسِی وَ فِیهِمَا وَ فِی جَمِیعِ أَسْلَافِی مِنَ الْمُؤْمِنِینَ فِی هَذَا الْیَوْمِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ عَنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْهُمْ أَئِمَّهً یَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَ بِهِ یَعْدِلُونَ وَ انْصُرْهُمْ وَ انْتَصِرْ بِهِمْ وَ أَنْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ وَ بَلِّغْنِی فَتْحَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنِی کُلَّ هَوْلٍ دُونَهُ ثُمَّ اقْسِمِ اللَّهُمَّ لِی فِیهِمْ نَصِیباً خَالِصاً یَا مُقَدِّرَ الْآجَالِ یَا مُقَسِّمَ الْأَرْزَاقِ افْسَحْ لِی فِی عُمُرِی وَ ابْسُطْ لِی فِی رِزْقِی اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَصْلِحْ لَنَا إِمَامَنَا وَ اسْتَصْلِحْهُ وَ أَصْلِحْ عَلَی یَدَیْهِ وَ آمِنْ خَوْفَهُ وَ خَوْفَنَا عَلَیْهِ وَ اجْعَلْهُ اللَّهُمَّ الَّذِی تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِینِکَ اللَّهُمَّ امْلَأِ الْأَرْضَ بِهِ عَدْلًا وَ قِسْطاً کَمَا مُلِئَتْ ظُلْماً وَ جَوْراً وَ امْنُنْ بِهِ عَلَی فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِینَ وَ أَرَامِلِهِمْ وَ مَسَاکِینِهِمْ وَ اجْعَلْنِی مِنْ خِیَارِ مَوَالِیهِ وَ شِیعَتِهِ أَشَدِّهِمْ لَهُ حُبّاً وَ أَطْوَعِهِمْ لَهُ طَوْعاً وَ أَنْفَذِهِمْ لِأَمْرِهِ وَ أَسْرَعِهِمْ إِلَی مَرْضَاتِهِ وَ أَقْبَلِهِمْ لِقَوْلِهِ وَ أَقْوَمِهِمْ بِأَمْرِهِ وَ ارْزُقْنِی الشَّهَادَهَ بَیْنَ یَدَیْهِ حَتَّی أَلْقَاکَ وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ اللَّهُمَّ إِنِّی خَلَّفْتُ الْأَهْلَ وَ الْوَلَدَ وَ مَا خَوَّلْتَنِی وَ خَرَجْتُ إِلَیْکَ وَ وَکَلْتُ مَا خَلَّفْتُ إِلَیْکَ فَأَحْسِنْ عَلَیَّ فِیهِمُ الْخَلَفَ فَإِنَّکَ وَلِیُّ ذَلِکَ مِنْ خَلْقِکَ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْأَرَضِینَ السَّبْعِ وَ مَا فِیهِنَّ وَ مَا بَیْنَهُنَّ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ (۱).

و من هذا الموضع زیاده لیس من هذا الفصل و هو مضاف إلیه:

اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ نَاصِیَتِی بِیَدِکَ وَ أَجَلِی بِعِلْمِکَ فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُوَفِّقَنِی لِمَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ أَنْ تُسَلِّمَ لِی مَنَاسِکِیَ الَّتِی أَرَیْتَهَا إِبْرَاهِیمَ خَلِیلَکَ وَ دَلَلْتَ عَلَیْهَا نَبِیَّکَ مُحَمَّداً صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِمَا اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ رَضِیتَ عَمَلَهُ وَ أَطَلْتَ عُمُرَهُ وَ أَحْیَیْتَهُ بَعْدَ الْمَمَاتِ حَیَاهً طَیِّبَهً الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی نَعْمَائِهِ الَّتِی لَا تُحْصَی بِعَدَدٍ وَ لَا تُکَافَی بِعَمَلٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی خَلَقَنِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً مَذْکُوراً وَ فَضَّلَنِی عَلَی کَثِیرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِیلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی رَزَقَنِی وَ لَمْ أَکُ أَمْلِکُ شَیْئاً الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی حِلْمِهِ بَعْدَ عِلْمِهِ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۳۵۸- ۳۶۵.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَفْوِهِ بَعْدَ قُدْرَتِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى رَحْمَتِهِ الَّتِی سَبَقَتْ غَضَبَهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ الَّذِی اصْطَفَیْتَهُ لِرِسَالاتِکَ وَ اجْعَلْهُ اللَّهُمَّ أَوَّلَ شَافِعٍ وَ أَوَّلَ مُشَفَّعٍ وَ أَوَّلَ قَائِلٍ وَ أَنْجَحَ سَائِلٍ إِنَّکَ تُجِیبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاکَ وَ تَکْشِفُ السُّوءَ وَ تُغِیثُ الْمَکْرُوبَ وَ تَشْفِی السَّقِیمَ وَ تُغْنِی الْفَقِیرَ وَ تَجْبُرُ الْکَسِیرَ وَ لَیْسَ فَوْقَکَ أَمِیرٌ وَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْکَبِیرُ یَا عِصْمَهَ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِیرِ یَا مَنْ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ لَا وَزِیرَ أَسْأَلُکَ بِعَظِیمِ مَا سَأَلَکَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَرِیمِ أَسْمَائِکَ وَ جَمِیلِ ثَنَائِکَ وَ خَاصَّهِ آلَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ عَشِیَّتِی هَذِهِ أَعْظَمَ عَشِیَّهٍ مَرَّتْ عَلَیَّ مُنْذُ أَنْزَلْتَنِی إِلَى الدُّنْیَا بَرَکَهً فِی عِصْمَهِ دِینِی وَ خَلَاصِ نَفْسِی وَ قَضَاءِ حَاجَتِی وَ تَشْفِیعِی فِی مَسَائِلِی وَ إِتْمَامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ وَ صَرْفِ السُّوءِ عَنِّی وَ لِبَاسِ الْعَافِیَهِ لِی وَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَیْهِ فِی هَذِهِ الْعَشِیَّهِ بِرَحْمَتِکَ إِنَّکَ جَوَادٌ کَرِیمٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَجْعَلْ هَذِهِ الْعَشِیَّهَ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی حَتَّى تُبَلِّغَنِیهَا مِنْ قَابِلٍ مَعَ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ وَ الزُّوَّارِ- لِقَبْرِ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ فِی أَعْفَى عَافِیَتِکَ وَ أَعَمِّ نِعْمَتِکَ وَ أَوْسَعِ رَحْمَتِکَ وَ أَجْزَلِ قِسْمِکَ وَ أَوْسَعِ رِزْقِکَ وَ أَفْضَلِ الرَّجَاءِ وَ أَنَا لَکَ عَلَى أَحْسَنِ الْوَفَاءِ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْمَعْ دُعَائِی وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی وَ تَذَلُّلِی وَ اسْتِکَانَتِی وَ تَوَکُّلِی فَإِنِّی لَکَ سِلْمٌ لَا أَرْجُو نَجَاحاً وَ لَا مُعَافَاهً وَ لَا تَشْرِیفاً إِلَّا بِکَ وَ مِنْکَ فَامْنُنْ عَلَیَّ بِتَبْلِیغِی هَذِهِ الْعَشِیَّهَ مِنْ قَابِلٍ وَ أَنَا مُعَافًى مِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَ مَحْذُورٍ وَ مِنْ جَمِیعِ الْبَوَائِقِ وَ أَعِنِّی عَلَى طَاعَتِکَ وَ طَاعَهِ رَسُولِکَ وَ أَوْلِیَائِکَ الَّذِینَ اصْطَفَیْتَهُمْ مِنْ خَلْقِکَ لِخَلْقِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْنِی فِی دِینِی وَ امْدُدْ لِی فِی عُمُرِی وَ أَصِحَّ جِسْمِی یَا مَنْ رَحِمَنِی وَ أَعْطَانِی سُؤْلِی فَاغْفِرْ لِی ذَنْبِی إِنَّکَ عَلَى کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تَمِّمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ فِیمَا بَقِیَ مِنْ أَجَلِی حَتَّى تَتَوَفَّانِی وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ وَ لَا تُخْرِجْنِی مِنْ مِلَّهِ الْإِسْلَامِ فَإِنِّی اعْتَصَمْتُ بِحَبْلِکَ فَلَا تَکِلْنِی إِلَى غَیْرِکَ وَ عَلِّمْنِی مَا یَنْفَعُنِی وَ امْلَأْ قَلْبِی عِلْماً وَ خَوْفاً مِنْ سَطَوَاتِکَ وَ نَقِمَاتِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمُضْطَرِّ إِلَیْکَ الْمُشْفِقِ مِنْ عَذَابِکَ الْخَائِفِ مِنْ عُقُوبَتِکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی

وَ تَحَنَّنْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ أَنْ تَجُودَ عَلَیَّ بِمَغْفِرَتِکَ وَ تُؤَدِّیَ عَنِّی فَرِیضَتَکَ وَ تُغْنِیَنِی بِفَضْلِکَ عَمَّنْ سِوَاکَ وَ أَنْ تُجِیرَنِی مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

وَ مِنْ أَدْعِیَهِ یَوْمِ عَرَفَهَ دُعَاءٌ لِمَوْلَانَا زَیْنِ الْعَابِدِینَ علیه السلام وَ هُوَ دُعَاءٌ اشْتَمَلَ عَلَی الْمَعَانِی الرَّبَّانِیَّهِ وَ أَدَبِ الْعُبُودِیَّهِ مَعَ الْجَلَالَهِ الْإِلَهِیَّهِ: اللَّهُمَّ إِنَّ مَلَائِکَتَکَ مُشْفِقُونَ مِنْ خَشْیَتِکَ سَامِعُونَ مُطِیعُونَ لَکَ وَ هُمْ بِأَمْرِکَ یَعْمَلُونَ- لَا یَفْتُرُونَ اللَّیْلَ وَ النَّهَارَ یُسَبِّحُونَ وَ أَنَا أَحَقُّ بِالْخَوْفِ الدَّائِمِ لِإِسَاءَتِی عَلَی نَفْسِی وَ تَفْرِیطِهَا إِلَی اقْتِرَابِ أَجَلِی فَکَمْ لِی یَا رَبِّ مِنْ ذَنْبٍ أَنَا فِیهِ مَغْرُورٌ مُتَحَیِّرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی قَدْ أَکْثَرْتُ عَلَی نَفْسِی مِنَ الذُّنُوبِ وَ الْإِسَاءَهِ وَ أَکْثَرْتَ عَلَیَّ مِنَ الْمُعَافَاهِ سَتَرْتَ عَلَیَّ وَ لَمْ تَفْضَحْنِی بِمَا أَحْسَنْتَ لِیَ النَّظَرَ وَ أَقَلْتَنِی الْعَثْرَهَ وَ أَخَافُ أَنْ أَکُونَ فِیهَا مُسْتَدْرَجاً فَقَدْ یَنْبَغِی لِی أَنْ أَسْتَحْیِیَ مِنْ کَثْرَهِ مَعَاصِیَّ ثُمَّ لَمْ تَهْتِکْ لِی سِرّاً وَ لَمْ تُبْدِ لِی عَوْرَهً وَ لَمْ تَقْطَعْ عَنِّی الرِّزْقَ وَ لَمْ تُسَلِّطْ عَلَیَّ جَبَّاراً وَ لَمْ تَکْشِفْ عَنِّی غِطَاءً مُجَازَاهً لِذُنُوبِی تَرَکْتَنِی کَأَنِّی لَا ذَنْبَ لِی کَفَفْتَ عَنْ خَطِیئَتِی وَ زَکَّیْتَنِی بِمَا لَیْسَ فِیَّ أَنَا الْمُقِرُّ عَلَی نَفْسِی بِمَا جَنَتْ عَلَیَّ یَدَایَ وَ مَشَتْ إِلَیْهِ رِجْلَایَ وَ بَاشَرَ جَسَدِی وَ نَظَرَتْ إِلَیْهِ عَیْنَایَ وَ سَمِعَتْهُ أُذُنَایَ وَ عَمِلَتْهُ جَوَارِحِی وَ نَطَقَ بِهِ لِسَانِی وَ عَقَدَ عَلَیْهِ قَلْبِی فَأَنَا الْمُسْتَوْجِبُ یَا إِلَهِی زَوَالَ نِعْمَتِکَ وَ مُفَاجَأَهَ نَقِمَتِکَ وَ تَحْلِیلَ عُقُوبَتِکَ لِمَا اجْتَرَأْتُ عَلَیْهِ مِنْ مَعَاصِیکَ وَ ضَیَّعْتُ مِنْ حُقُوقِکَ أَنَا صَاحِبُ الذُّنُوبِ الْکَبِیرَهِ الَّتِی لَا تُحْصَی عَدَدُهَا وَ صَاحِبُ الْجُرْمِ الْعَظِیمِ أَنَا الَّذِی أَحْلَلْتُ الْعُقُوبَهَ بِنَفْسِی وَ أَوْبَقْتُهَا بِالْمَعَاصِی جُهْدِی وَ طَاقَتِی وَ عَرَّضْتُهَا لِلْمَهَالِکِ بِکُلِّ قُوَّتِی إِلَهِی أَنَا الَّذِی لَمْ أَشْکُرْ نِعَمَکَ عِنْدَ مَعَاصِیَّ إِیَّاکَ وَ لَمْ أَدَعْهَا عِنْدَ حُلُولِ الْبَلِیَّهِ وَ لَمْ أَقِفْ عِنْدَ الْهَوَی وَ لَمْ أُرَاقِبْکَ یَا إِلَهِی أَنَا الَّذِی لَمْ أَعْقِلْ عِنْدَ الذُّنُوبِ نَهْیَکَ وَ لَمْ أُرَاقِبْ عِنْدَ اللَّذَّاتِ زَجْرَکَ وَ لَمْ أَقْبَلْ عِنْدَ الشَّهْوَهِ نَصِیحَتَکَ وَ رَکِبْتُ الْجَهْلَ بَعْدَ الْحِلْمِ وَ غَدَوْتُ إِلَی الظُّلْمِ بَعْدَ الْعِلْمِ اللَّهُمَّ فَکَمَا حَلُمْتَ عَنِّی فِیمَا اجْتَرَأْتُ عَلَیْهِ مِنْ مَعَاصِیکَ وَ عَرَفْتَ تَضْیِیعِی حَقَّکَ وَ ضَعْفِی عَنْ شُکْرِ نِعْمَتِکَ وَ رُکُوبِی مَعْصِیَتَکَ اللَّهُمَّ إِنِّی لَسْتُ ذَا عُذْرٍ فَأَعْتَذِرَ وَ لَا ذَا حِیلَهٍ فَأَنْتَصِرَ اللَّهُمَّ قَدْ أَسَأْتُ وَ ظَلَمْتُ وَ بِئْسَ مَا

صَنَعْتُ عَمِلْتُ سُوءاً لَمْ تَضُرَّکَ ذُنُوبِی فَأَسْتَغْفِرَکَ یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ سُبْحَانَکَ لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ.

اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُهُ غَیْرِی وَ لَا أَجِدُ مَنْ یَرْحَمُنِی سِوَاکَ اللَّهُمَّ فَلَوْ کَانَ لِی مَهْرَبٌ لَهَرَبْتُ وَ لَوْ کَانَ لِی مَصْعَدٌ فِی السَّمَاءِ أَوْ مَسْلَکٌ فِی الْأَرْضِ لَسَلَکْتُ وَ لَکِنَّهُ لَا مَهْرَبَ لِی وَ لَا مَلْجَأَ وَ لَا مَنْجی وَ لَا مَأْوَی مِنْکَ إِلَّا إِلَیْکَ اللَّهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَأَهْلُ ذَلِکَ أَنَا وَ إِنْ تَرْحَمْنِی فَأَهْلُ ذَلِکَ أَنْتَ بِمَنِّکَ وَ فَضْلِکَ وَ وَحْدَانِیَّتِکَ وَ جَلَالِکَ وَ کِبْرِیَائِکَ وَ عَظَمَتِکَ وَ سُلْطَانِکَ فَقَدِیماً مَا مَنَنْتَ عَلَی أَوْلِیَائِکَ وَ مُسْتَحِقِّی عُقُوبَتِکَ بِالْعَفْوِ وَ الْمَغْفِرَهِ سَیِّدِی عَافِیَهَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ عَافِیَتَکَ وَ عَفْوَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ عَفْوَکَ وَ رَحْمَهَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ رَحْمَتَکَ وَ مَغْفِرَهَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ مَغْفِرَتَکَ وَ رِزْقَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ رِزْقَکَ وَ فَضْلَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ فَضْلَکَ سَیِّدِی أَکْثَرْتَ عَلَیَّ مِنَ النِّعَمِ وَ أَقْلَلْتُ لَکَ مِنَ الشُّکْرِ فَکَمْ لَکَ عِنْدِی مِنْ نِعْمَهٍ لَا یُحْصِیهَا أَحَدٌ غَیْرُکَ مَا أَحْسَنَ بَلَاءَکَ عِنْدِی وَ أَحْسَنَ فِعَالَکَ نَادَیْتُکَ مُسْتَغِیثاً مُسْتَصْرِخاً فَأَغَثْتَنِی وَ سَأَلْتُکَ عَائِلًا فَأَغْنَیْتَنِی وَ نَأَیْتُ فَکُنْتَ قَرِیباً مُجِیباً وَ اسْتَعَنْتُ بِکَ مُضْطَرّاً فَأَعَنْتَنِی وَ وَسَّعْتَ عَلَیَّ وَ هَتَفْتُ إِلَیْکَ فِی مَرَضِی فَکَشَفْتَهُ عَنِّی وَ انْتَصَرْتُ بِکَ فِی رَفْعِ الْبَلَاءِ فَوَجَدْتُکَ یَا مَوْلَایَ نِعْمَ الْمَوْلَی وَ نِعْمَ النَّصِیرُ وَ کَیْفَ لَا أَشْکُرُکَ یَا إِلَهِی أَطْلَقْتَ لِسَانِی بِذِکْرِکَ رَحْمَهً لِی مِنْکَ وَ أَضَأْتَ لِی بَصَرِی بِلُطْفِکَ حُجَّهً مِنْکَ عَلَیَّ وَ سَمِعَتْ أُذُنَایَ بِقُدْرَتِکَ نَظَراً مِنْکَ وَ دَلَّتَ عَقْلِی عَلَی تَوْبِیخِ نَفْسِی إِلَیْکَ أَشْکُو ذُنُوبِی فَإِنَّهَا لَا مَجْرَی لِبَثِّهَا إِلَّا إِلَیْکَ فَفَرِّجْ عَنِّی مَا ضَاقَ بِهِ صَدْرِی وَ خَلِّصْنِی مِنْ کُلِّ مَا أَخَافُ عَلَی نَفْسِی مِنْ أَمْرِ دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ أَهْلِی وَ مَالِی فَقَدِ اسْتَصْعَبَ عَلَیَّ شَأْنِی وَ شَتَّتَ عَلَیَّ أَمْرِی وَ قَدْ أَشْرَفَتْ عَلَی هَلَکَتِی نَفْسِی وَ إِذَا تَدَارَکْتَنِی مِنْکَ رَحْمَهً تُنْقِذُنِی بِهَا فَمَنْ لِی بَعْدَکَ یَا مَوْلَایَ أَنْتَ الْکَرِیمُ الْعَوَّادُ بِالْمَغْفِرَهِ وَ أَنَا اللَّئِیمُ الْعَوَّادُ بِالْمَعَاصِی فَاحْلُمْ یَا حَلِیمُ عَنْ جَهْلِی وَ أَقِلْنِی یَا مُقِیلَ عَثْرَتِی وَ تَقَبَّلْ یَا رَحِیمُ تَوْبَتِی سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ.

لَا بُدَّ مِنْ لِقَائِکَ عَلَی کُلِّ حَالٍ وَ کَیْفَ یَسْتَغْنِی الْعَبْدُ عَنْ رَبِّهِ وَ کَیْفَ یَسْتَغْنِی الْمُذْنِبُ عَمَّنْ یَمْلِکُ

عُقُوبَتَهُ وَ مَغْفِرَتَهُ سَيِّدِی لَمْ أَزْدَدْ إِلَيْکَ إِلَّا فَقْراً وَ لَمْ تَزْدَدْ عَنِّی إِلَّا غِنًی وَ لَمْ تَزْدَدْ ذُنُوبِی إِلَّا کَثْرَةً وَ لَمْ يَزْدَدْ عَفْوُکَ إِلَّا سَعَةً سَيِّدِی ارْحَمْ تَضَرُّعِی إِلَيْکَ وَ انْتِصَابِی بَيْنَ يَدَيْکَ وَ طَلَبِی مَا لَدَيْکَ تَوْبَةً فِيمَا بَيْنِی وَ بَيْنَکَ سَيِّدِی مُتَعَوِّذاً بِکَ مُتَضَرِّعاً إِلَيْکَ بَائِساً فَقِيراً تَائِباً غَيْرَ مُسْتَنْکِفٍ وَ لَا مُسْتَکْبِرٍ وَ لَا مُسْتَسْخِطٍ بَلْ مُسْتَسْلِمٌ لِأَمْرِکَ رَاضٍ بِقَضَائِکَ- لَا آيِسٌ مِنْ رَوْحِکَ وَ لَا آمِنٌ مِنْ مَکْرِکَ وَ لَا قَانِطٌ مِنْ رَحْمَتِکَ سَيِّدِی بَلْ مُشْفِقٌ مِنْ عَذَابِکَ رَاجٍ لِرَحْمَتِکَ لِعِلْمِی بِکَ يَا سَيِّدِی وَ مَوْلَایَ فَإِنَّهُ لَنْ يُجِيرَنِی مِنْکَ أَحَدٌ وَ لَا أَجِدُ مِنْ دُونِکَ مُلْتَحَداً.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ تُحْسِنَ فِی رَامِقَهِ الْعُيُونِ عَلَانِيَتِی وَ تَفْتَحَ فِيمَا أَخْلُو لَکَ سَرِيرَتِی مُحَافِظاً عَلَی رِئَاءِ النَّاسِ مِنْ نَفْسِی مُضَيِّعاً مَا أَنْتَ مُطَّلِعٌ عَلَيْهِ مِنِّی فَأُبْدِیَ لَکَ بِأَحْسَنِ أَمْرِی وَ أَخْلُو لَکَ بَشَرِّ فِعْلِی تَقَرُّباً إِلَی الْمَخْلُوقِينَ بِحَسَنَاتِی وَ فِرَاراً مِنْهُمْ إِلَيْکَ بِسَيِّئَاتِی حَتَّی کَأَنَّ الثَّوَابَ لَيْسَ مِنْکَ وَ کَأَنَّ الْعِقَابَ لَيْسَ إِلَيْکَ قَسْوَةً مِنْ مَخَافَتِکَ مِنْ قَلْبِی وَ زَلَّلًا عَنْ قُدْرَتِکَ مِنْ جَهْلِی فَيَحِلُّ بِی غَضَبُکَ وَ يَنَالُنِی مَقْتُکَ فَأَعِذْنِی مِنْ ذَلِکَ کُلِّهِ وَ قِنِی بِوِقَايَتِکَ الَّتِی وَقَيْتَ بِهَا عِبَادَکَ الصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّی مَا کَانَ صَالِحاً وَ أَصْلِحْ مِنِّی مَا کَانَ فَاسِداً وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ مَنْ لَا يَرْحَمُنِی وَ لَا بَاغِياً وَ لَا حَاسِداً اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنِّی کُلَّ هَمٍّ وَ فَرِّجْ عَنِّی کُلَّ غَمٍّ وَ ثَبِّتْنِی فِی کُلِّ مَقَامٍ وَ اهْدِنِی فِی کُلِّ سَبِيلٍ مِنْ سُبُلِ الْحَقِّ وَ حُطَّ عَنِّی کُلَّ خَطِيئَةٍ وَ أَنْقِذْنِی مِنَ کُلِّ هَلَکَةٍ وَ بَلِيَّةٍ وَ عَافِنِی أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِی وَ اغْفِرْ لِی إِذَا تَوَفَّيْتَنِی وَ لَقِّنِی رَوْحاً وَ رَيْحَاناً وَ جَنَّهَ نَعِيمٍ أَبَدَ الْآبِدِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ (۱).

وَ مِنْ أَدْعِيَهِ يَوْمِ عَرَفَهَ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی التَّلَّعُکْبَرِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی إِيَاسِ بْنِ سَلَمَهَ بْنِ الْأَکْوَعِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ: سَمِعْتُهُ يَدْعُو فِی يَوْمِ عَرَفَهَ فِی الْمَوْقِفِ بِهَذَا الدُّعَاءِ فَنَسَخْتُهُ تَقُولُ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ مِنْ يَوْمِ عَرَفَهَ وَ أَنْتَ بِهَا تُصَلِّی الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ ثُمَّ ائْتِ الْمَوْقِفَ وَ کَبِّرِ اللَّهَ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ احْمَدْهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ سَبِّحْهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ هَلِّلْهُ مِائَهَ مَرَّهٍ

۱- ۱. الإقبال: ۳۵۸- ۳۶۹.

وَ اقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَه مَرَّهٍ وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَزِيدَ عَلَى ذَلِکَ فَزِدْ وَ اقْرَأْ سُورَهَ الْقَدْرِ مِائَه مَرَّهٍ.

ثُمَّ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْکَرِيمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ مَا فِيهِنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ اللَّهُمَّ إِيَّاکَ أَعْبُدُ وَ إِيَّاکَ أَسْتَعِينُ اللَّهُمَّ إِنِّی أُرِيدُ أَنْ أُثْنِیَ عَلَيْکَ وَ مَا عَسَی أَنْ أَبْلُغَ مِنْ مَدْحِکَ مَعَ قِلَّهِ عِلْمِی وَ قِصَرِ رَأْيِی وَ أَنْتَ الْخَالِقُ وَ أَنَا الْمَخْلُوقُ وَ أَنْتَ الْمَالِکُ وَ أَنَا الْمَمْلُوکُ وَ أَنْتَ الرَّبُّ وَ أَنَا الْمَرْبُوبُ وَ أَنْتَ الْعَزِيزُ وَ أَنَا الذَّلِيلُ وَ أَنْتَ الْقَوِيُّ وَ أَنَا الضَّعِيفُ وَ أَنْتَ الْغَنِيُّ وَ أَنَا الْفَقِيرُ وَ أَنْتَ الْمُعْطِی وَ أَنَا السَّائِلُ وَ أَنْتَ الْغَفُورُ وَ أَنَا الْخَاطِئُ وَ أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِی لَا تَمُوتُ وَ أَنَا خَلْقٌ أَمُوتُ- اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَکِيمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مَالِکُ يَوْمِ الدِّينِ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بَدِیءُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ إِلَيْکَ يَعُودُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَ لَا تَزَالُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْجَنَّهِ وَ النَّارِ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْخَيْرِ وَ الشَّرِّ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ يَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَهِ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِکُونَ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ يُسَبِّحُ لَکَ ما فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَکِيمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْکَبِيرُ وَ الْکِبْرِيَاءُ رِدَاؤُکَ.

اللَّهُمَّ إِنَّکَ سَابِغُ النَّعْمَاءِ حَسَنُ الْبَلَاءِ جَزِيلُ الْعَطَاءِ مُسْقِطُ الْقَضَاءِ بَاسِطُ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ نَفَّاعٌ بِالْخَيْرَاتِ کَاشِفُ الْکُرُبَاتِ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ مُنْزِلُ الْآيَاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ عَظِيمُ الْبَرَکَاتِ مُخْرِجٌ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ مُبَدِّلُ السَّيِّئَاتِ حَسَنَاتٍ وَ جَاعِلُ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ اللَّهُمَّ إِنَّکَ دَنَوْتَ فِی عُلُوِّکَ وَ عَلَوْتَ فِی دُنُوِّکَ فَدَنَوْتَ فَلَيْسَ دُونَکَ شَیْ ءٌ وَ ارْتَفَعْتَ فَلَيْسَ فَوْقَکَ شَیْ ءٌ تَرَى وَ لَا تُرَى وَ أَنْتَ بِالْمَنْظَرِ

الْأَعْلَى فالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوى لَکَ مَا فِی السَّمَاوَاتِ الْعُلَی وَ لَکَ الْکِبْرِیَاءُ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی اللَّهُمَّ إِنَّکَ غَافِرُ الذُّنُوبِ شَدِیدُ الْعِقَابِ ذُو الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ وَسِعَتْ رَحْمَتُکَ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بَلَغَتْ حُجَّتُکَ وَ لَا مُعَقِّبَ لِحُکْمِکَ وَ أَنْتَ لَا تُخَیِّبُ سَائِلَکَ أَنْتَ الَّذِی لَا رَافِعَ لِمَا وَضَعْتَ وَ لَا وَاضِعَ لِمَا رَفَعْتَ أَنْتَ الَّذِی أَثْبَتَّ کُلَّ شَیْ ءٍ بِحُکْمِکَ وَ أَحْصَیْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِعِلْمِکَ وَ أَبْرَمْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِحُکْمِکَ وَ لَا یَفُوتُکَ شَیْ ءٌ بِعِلْمِکَ وَ لَا یَمْتَنِعُ عَنْکَ شَیْ ءٌ أَنْتَ الَّذِی لَا یُعْجِزُکَ هَارِبُکَ وَ لَا یَرْتَفِعُ صَرِیعُکَ وَ لَا یَحْیَا قَتِیلُکَ أَنْتَ عَلَوْتَ فَقَهَرْتَ وَ مَلَکْتَ فَقَدَرْتَ وَ بَطَنْتَ فَخَبَرْتَ وَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ ظَهَرْتَ عَلِمْتَ خَائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ مَا تُخْفِی الصُّدُورُ وَ تَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ أُنْثی وَ مَا تَضَعُ- وَ ما تَغِیضُ الْأَرْحامُ وَ ما تَزْدادُ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ عِنْدَکَ بِمِقْدَارٍ أَنْتَ الَّذِی لَا تَنْسَی مَنْ ذَکَرَکَ وَ لَا یُضَیَّعُ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ أَنْتَ الَّذِی لَا یَشْغَلُکَ مَا فِی جَوِّ أَرْضِکَ عَمَّا فِی جَوِّ سَمَاوَاتِکَ وَ لَا یَشْغَلُکَ مَا فِی جَوِّ سَمَاوَاتِکَ عَمَّا فِی جَوِّ أَرْضِکَ أَنْتَ الَّذِی تَعَزَّزْتَ فِی مُلْکِکَ وَ لَمْ یَشْرَکْکَ أَحَدٌ فِی جَبَرُوتِکَ أَنْتَ الَّذِی عَلَا کُلَّ شَیْ ءٍ مُلْکُکَ وَ مَلَکَ کُلَّ شَیْ ءٍ أَمْرُکَ أَنْتَ الَّذِی مَلَکْتَ الْمُلُوکَ بِقُدْرَتِکَ وَ اسْتَعْبَدْتَ الْأَرْبَابَ بِعِزَّتِکَ وَ عَلَوْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِفَضْلِکَ أَنْتَ الَّذِی لَا یُسْتَطَاعُ کُنْهُ وَصْفِکَ وَ لَا مُنْتَهَی لِمَا عِنْدَکَ أَنْتَ الَّذِی لَا یَصِفُ الْوَاصِفُونَ عَظَمَتَکَ وَ لَا یَسْتَطِیعُ الْمُزَایِلُونَ تَحْوِیلَکَ أَنْتَ شِفَاءٌ لِمَا فِی الصُّدُورِ وَ هُدًی وَ رَحْمَهٌ لِلْمُؤْمِنِینَ أَنْتَ الَّذِی لَا یُحْفِیکَ سَائِلٌ وَ لَا یَنْقُصُکَ نَائِلٌ وَ لَا یَبْلُغُ مِدْحَتَکَ مَادِحٌ وَ لَا قَائِلٌ أَنْتَ الْکَائِنُ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ الْمُکَوِّنُ لِکُلِّ شَیْ ءٍ وَ الْکَائِنُ بَعْدَ کُلِّ شَیْ ءٍ أَنْتَ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ الَّذِی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَ لَمْ یَتَّخِذْ صَاحِبَهً وَ لَا وَلَداً السَّمَاوَاتُ وَ مَنْ فِیهِنَّ لَکَ وَ الْأَرَضُونَ وَ مَنْ فِیهِنَّ لَکَ وَ مَا بَیْنَهُنَّ وَ مَا تَحْتَ الثَّرَی أَحْصَیْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ أَحَطْتَ بِهِ عِلْماً وَ أَنْتَ تَزِیدُ فِی الْخَلْقِ مَا تَشَاءُ وَ أَنْتَ لَا تُسْأَلُ عَمَّا تَفْعَلُ وَ هُمْ یُسْئَلُونَ وَ أَنْتَ الْفَعَّالُ لِمَا تُرِیدُ وَ أَنْتَ الْقَرِیبُ وَ أَنْتَ الْبَعِیدُ وَ أَنْتَ السَّمِیعُ وَ أَنْتَ الْبَصِیرُ وَ أَنْتَ الْمَاجِدُ وَ أَنْتَ الْأَحَدُ(۱)

وَ أَنْتَ الْعَلِیمُ وَ أَنْتَ الْکَرِیمُ وَ أَنْتَ الْبَارُّ وَ أَنْتَ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ الْقَادِرُ

۱- ۱. الواحد خ ل، الواجد خ ل.

وَ أَنْتَ الْقَاهِرُ لَکَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى كُلُّهَا وَ أَنْتَ الْجَوَادُ الَّذِی لَا يَبْخَلُ وَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الَّذِی لَا تَذِلُّ وَ أَنْتَ مُمْتَنِعٌ لَا تُرَامُ يُسَبِّحُ لَکَ مَا فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ أَنْتَ بِالْخَيْرِ أَجْوَدُ مِنْکَ بِالشَّرِّ أَنْتَ رَبِّی وَ رَبُّ آبَائِیَ الْأَوَّلِينَ أَنْتَ تُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاکَ أَنْتَ نَجَّيْتَ نُوحاً مِنَ الْغَرَقِ وَ أَنْتَ غَفَرْتَ لِدَاوُدَ ذَنْبَهُ وَ أَنْتَ نَفَّسْتَ عَنْ ذِی النُّونِ كَرْبَهُ وَ أَنْتَ كَشَفْتَ عَنْ أَيُّوبَ ضُرَّهُ وَ أَنْتَ رَدَدْتَ مُوسَى عَلَى أُمِّهِ وَ أَنْتَ صَرَفْتَ قُلُوبَ السَّحَرَةِ إِلَيْکَ حَتَّى قالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعالَمِينَ وَ أَنْتَ وَلِيُّ نِعْمَةِ الصَّالِحِينَ- لَا يُذْكَرُ مِنْکَ إِلَّا الْحَسَنُ الْجَمِيلُ وَ مَا لَا يُذْكَرُ أَكْثَرُ لَکَ الْآلَاءُ وَ النِّعَمُ وَ أَنْتَ الْمُحْسِنُ الْمُجْمِلُ لَا تُبْلَغُ مِدْحَتُکَ وَ لَا الثَّنَاءُ عَلَيْکَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِکَ سُبْحَانَکَ وَ بِحَمْدِکَ تَبَارَكَتْ أَسْمَاؤُکَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ مَا أَعْظَمَ شَأْنَکَ وَ أَجَلَّ مَكَانَکَ وَ مَا أَقْرَبَکَ مِنْ عِبَادِکَ وَ أَلْطَفَکَ بِخَلْقِکَ وَ أَمْنَعَکَ بِقُوَّتِکَ أَنْتَ أَعَزُّ وَ أَجَلُّ وَ أَسْمَعُ وَ أَبْصَرُ وَ أَعْلَى وَ أَكْبَرُ وَ أَظْهَرُ وَ أَشْكَرُ وَ أَقْدَرُ وَ أَعْلَمُ وَ أَجْبَرُ وَ أَكْبَرُ وَ أَعْظَمُ وَ أَقْرَبُ وَ أَمْلَکُ وَ أَوْسَعُ وَ أَمْنَعُ وَ أَعْطَى وَ أَحْكَمُ وَ أَفْضَلُ وَ أَحْمَدُ مِنْ أَنْ تُدْرِکَ الْعِيَانُ عَظَمَتَکَ أَوْ يَصِفَ الْوَاصِفُونَ صِفَتَکَ أَوْ يَبْلُغُوا غَايَتَکَ اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَجَلُّ مَنْ ذُكِرَ وَ أَشْكَرُ مَنْ عُبِدَ وَ أَرْأَفُ مَنْ مَلَکَ وَ أَجْوَدُ مَنْ سُئِلَ وَ أَوْسَعُ مَنْ أَعْطَى تَحْلُمُ بَعْدَ مَا تَعْلَمُ وَ تَعْفُو وَ تَغْفِرُ بَعْدَ مَا تَقْدِرُ لَمْ تُطَعْ قَطُّ إِلَّا بِإِذْنِکَ وَ لَمْ تُعْصَ قَطُّ إِلَّا بِقُدْرَتِکَ تُطَاعُ رَبَّنَا فَتَشْكُرُ وَ تُعْصَى رَبَّنَا فَتَغْفِرُ اللَّهُمَّ أَنْتَ أَقْرَبُ حَفِيظٍ وَ أَدْنَى شَهِيدٍ حُلْتَ بَيْنَ الْقُلُوبِ وَ أَخَذْتَ بِالنَّوَاصِی وَ أَحْصَيْتَ الْأَعْمَالَ وَ عَلِمْتَ الْأَخْبَارَ وَ بِيَدِکَ الْمَقَادِيرُ وَ الْقُلُوبُ إِلَيْکَ مُقْتَصِدَةٌ وَ السِّرُّ عِنْدَکَ عَلَانِيَةٌ وَ الْمُهْتَدِی مَنْ هَدَيْتَ وَ الْحَلَالُ مَا حَلَّلْتَ وَ الْحَرَامُ مَا حَرَّمْتَ وَ الدِّينُ مَا شَرَعْتَ وَ الْأَمْرُ مَا قَضَيْتَ تَقْضِی وَ لَا يُقْضَى عَلَيْکَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَکَ شَیْ ءٌ وَ أَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَکَ شَیْ ءٌ وَ أَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَکَ شَیْ ءٌ اللَّهُمَّ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ وَ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ النَّصْرِ وَ الْخِذْلَانِ وَ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ الْمَوْتِ وَ الْحَيَاةِ وَ بِيَدِکَ مَقَادِيرُ الْخَيْرِ وَ الشَّرِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ

لِی کُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ فِی ظُلَمِ اللَّیْلِ وَ ضَوْءِ النَّهَارِ عَمْداً أَوْ خَطَأً سِرّاً وَ عَلَانِیَهً إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ هُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ اللَّهُمَّ إِنِّی أُثْنِی عَلَیْکَ بِأَحْسَنِ مَا أَقْدِرُ عَلَیْهِ وَ أَشْکُرُکَ بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ عَلَّمْتَنِی مِنْ شُکْرِکَ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِمَحَامِدِکَ کُلِّهَا عَلَی نَعْمَائِکَ کُلِّهَا وَ عَلَی جَمِیعِ خَلْقِکَ حَتَّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ إِلَی مَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا خَلَقْتَ وَ عَدَدَ مَا ذَرَأْتَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا بَرَأْتَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحْصَیْتَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ وَ لَکَ الْحَمْدُ مِلْ ءَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ ثُمَّ تَقُولُ عَشْراً لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ- لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَ یُمِیتُ وَ هُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ ثُمَّ تَقُولُ عَشْراً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ ثُمَّ تَقُولُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ عَشْراً یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ عَشْراً یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ عَشْراً یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ عَشْراً یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ عَشْراً یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ عَشْراً یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ عَشْراً- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ عَشْراً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَشْراً ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ أَنْتَ وَلِیُّ الْحَمْدِ وَ مُنْتَهَی الْحَمْدِ وَفِیُّ الْحَمْدِ عَزِیزُ الْجُنْدِ قَدِیمُ الْمَجْدِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی کَانَ عَرْشُهُ عَلَی الْمَاءِ حِینَ لَا شَمْسٌ تُضِی ءُ وَ لَا قَمَرٌ یَسْرِی وَ لَا بَحْرٌ یَجْرِی وَ لَا رِیَاحٌ تَذْرِی وَ لَا سَمَاءٌ مَبْنِیَّهٌ وَ لَا أَرْضٌ مَدْحِیَّهٌ وَ لَا لَیْلٌ تُجِنُّ وَ لَا نَهَارٌ یُکِنُّ وَ لَا عَیْنٌ تَنْبُعُ وَ لَا صَوْتٌ یُسْمَعُ وَ لَا جَبَلٌ مَرْسِیٌّ وَ لَا سَحَابٌ مُنْشَأٌ وَ لَا إِنْسٌ مَبْرُوٌّ وَ لَا جِنٌّ مَذْرُوٌّ وَ لَا مَلَکٌ کَرِیمٌ وَ لَا شَیْطَانٌ رَجِیمٌ وَ لَا ظِلٌّ مَمْدُودٌ وَ لَا شَیْ ءٌ مَعْدُودٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی اسْتَحْمَدَ إِلَی مَنِ اسْتَحْمَدَهُ مِنْ أَهْلِ مَحَامِدِهِ لِیَحْمَدُوهُ عَلَی مَا بَذَلَ مِنْ نَوَافِلِهِ الَّتِی فَاقَ مَدْحَ الْمَادِحِینَ مَآثِرُ مَحَامِدِهِ وَ عَدَا وَصْفَ الْوَاصِفِینَ هَیْبَهُ جَلَالِهِ هُوَ أَهْلٌ لِکُلِّ حَمْدٍ وَ مُنْتَهَی کُلِّ رَغْبَهٍ الْوَاحِدُ الَّذِی لَا بَدْءَ لَهُ الْمَلِکُ الَّذِی لَا زَوَالَ لَهُ الرَّفِیعُ الَّذِی لَیْسَ فَوْقَهُ نَاظِرٌ ذی [ذُو] الْمَغْفِرَهِ وَ الرَّحْمَهِ وَ الْمَحْمُودُ لِبَذْلِ نَوَائِلِهِ الْمَعْبُودُ بِهَیْبَهِ جَلَالِهِ الْمَذْکُورُ بِحُسْنِ آلَائِهِ الْمَنَّانُ بِسَعَهِ فَوَاضِلِهِ الْمَرْغُوبُ

إِلَيْهِ فِي تَمامِ الْمَواهِبِ مِنْ خَزائِنِهِ الْعَظِيمُ الشَّأْنِ الْكَرِيمُ فِي سُلْطانِهِ الْعَلِيُّ فِي مَكانِهِ الْمُحْسِنُ فِي امْتِنانِهِ الْجَوادُ فِي فَواضِلِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بارِئِ خَلْقِ الْمَخْلُوقِينَ بِعِلْمِهِ وَ مُصَوِّرِ أَجْسادِ الْعِبادِ بِقُدْرَتِهِ وَ مُخالِفِ صُوَرِ مَنْ خَلَقَ مِنْ خَلْقِهِ وَ نافِخِ الْأَرْواحِ فِي خَلْقِهِ بِعِلْمِهِ وَ مُعَلِّمِ مَنْ خَلَقَ مِنْ عِبادِهِ اسْمَهُ وَ مُدَبِّرِ خَلْقِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ بِعَظَمَتِهِ الَّذِي وَسِعَ كُلَّ شَيْ ءٍ خَلْقُ كُرْسِيِّهِ وَ عَلا بِعَظَمَتِهِ فَوْقَ الْأَعْلَيْنَ وَ قَهَرَ الْمُلُوكَ بِجَبَرُوتِهِ الْجَبَّارِ الْأَعْلَى الْمَعْبُودِ فِي سُلْطانِهِ الْمُتَسَلِّطِ بِقُوَّتِهِ الْمُتَعالِي فِي دُنُوِّهِ الْمُتَدانِي كُلَّ شَيْ ءٍ فِي ارْتِفاعِهِ الَّذِي نَفَذَ بَصِيرُهُ فِي خَلْقِهِ وَ حارَتِ الْأَبْصارُ بِشُعاعِ نُورِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَلِيمِ الرَّشِيدِ الْقَوِيِّ الشَّدِيدِ الْمُبْدِئِ الْمُعِيدِ الْفَعَّالِ لِما يُرِيدُ الْحَمْدُ لِلَّهِ مُنْزِلِ الْآياتِ وَ كاشِفِ الْكُرُباتِ وَ مُؤْتِي السَّماواتِ الْحَمْدُ لِلَّهِ فِي كُلِّ مَكانٍ وَ فِي كُلِّ زَمانٍ وَ فِي كُلِّ أَوانٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لا يَنْسى مَنْ ذَكَرَهُ وَ لا يُخَيِّبُ مَنْ دَعاهُ وَ لا يُذِلُّ مَنْ والاهُ الَّذِي يَجْزِي بِالْإِحْسانِ إِحْساناً وَ بِالصَّبْرِ نَجاةً الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَ هُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ فاطِرِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنى وَ ثُلاثَ وَ رُباعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ ما يَشاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ سُبْحانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ سُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ وَ سُبْحانَ اللَّهِ آناءَ اللَّيْلِ وَ أَطْرافَ النَّهارِ وَ سُبْحانَ اللَّهِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصالِ وَ سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ- وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَما يُحِبُّ رَبُّنا وَ كَما يَرْضى كَثِيراً طَيِّباً وَ سُبْحانَ كُلَّما سَبَّحَ اللَّهَ شَيْ ءٌ وَ كَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُسَبَّحَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كُلَّما حَمِدَ اللَّهَ شَيْ ءٌ وَ كَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُحْمَدَ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كُلَّما هَلَّلَ اللَّهَ شَيْ ءٌ وَ كَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُهَلَّلَ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ كُلَّما كَبَّرَ اللَّهَ شَيْ ءٌ وَ كَما يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُكَبَّرَ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

ثُمَّ تَقُولُ وَ هُوَ الدُّعاءُ الْمَخْزُونُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يا اللَّهُ يا رَحْمانُ سَبْعَ مَرَّاتٍ

بِأَسْمَائِكَ الرَّضِيَّةِ الْمَرْضِيَّةِ الْمَكْنُونَةِ يَا اللَّهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْكِبْرِيَائِيَّةِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْعَزِيزَةِ الْمَنِيعَةِ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ التَّامَّةِ الْكَامِلَةِ الْمَعْهُودَةِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِی هِیَ رِضَاكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِی لَا تَرُدُّهَا دُونَكَ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ مَسَائِلِكَ بِمَا عَاهَدْتَ أَوْ فِی الْعَهْدِ أَنْ لَا تُخَيِّبَ سَائِلَكَ وَ أَسْأَلُكَ بِجُمْلَةِ مَسَائِلِكَ الَّتِی- لَا يَفِی بِحَمْلِهَا شَیْ ءٌ غَيْرُكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ إِذَا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَهُ وَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ وَ كُلِّ مَسْأَلَةٍ حَتَّى يَنْتَهِیَ إِلَى اسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَكْبَرِ الْعَلِیِّ الْأَعْلَى الَّذِی اسْتَوَيْتَ بِهِ عَلَى عَرْشِكَ وَ اسْتَقْلَلْتَ بِهِ عَلَى كُرْسِيِّكَ وَ هُوَ اسْمُكَ الْكَامِلُ الَّذِی فَضَّلْتَهُ عَلَى جَمِيعِ أَسْمَائِكَ يَا رَحْمَانُ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا لَا أَعْلَمُهُ مَا لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُكَ بِهِ وَ بِكُلِّ اسْمٍ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ نَبِيِّكَ وَ أَمِينِكَ وَ حَبِيبِكَ وَ صَفْوَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ خَاصَّتِكَ مِنْ بَرِيَّتِكَ وَ مُحِبِّكَ وَ نَجِيِّكَ وَ حَبِيبِكَ وَ صَفِيِّكَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ مُحَمَّدٍ وَ تَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ مُحَمَّدٍ كَأَفْضَلِ وَ أَجْمَلِ وَ أَزْكَى وَ أَطْهَرِ وَ أَعْظَمِ وَ أَكْثَرِ وَ أَتَمِّ مَا صَلَّيْتَ بِهِ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْأَوَّلِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْآخِرِينَ وَ صَلِّ عَلَيْهِمْ فِی الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَ صَلِّ عَلَيْهِمْ فِی الْمُرْسَلِينَ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَ الْفَضِيلَةَ وَ الشَّرَفَ وَ الدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ اللَّهُمَّ أَكْرِمْ مَقَامَهُ وَ شَرِّفْ بُنْيَانَهُ وَ عَظِّمْ بُرْهَانَهُ وَ بَيِّضْ وَجْهَهُ وَ أَعْلِ كَعْبَهُ وَ أَفْلِجْ حُجَّتَهُ وَ أَظْهِرْ دَعْوَتَهُ وَ تَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ كَمَا بَلَّغَ رِسَالاتِكَ وَ تَلَا آيَاتِكَ وَ أَمَرَ بِطَاعَتِكَ وَ ائْتَمَرَ بِهَا وَ نَهَى عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَ انْتَهَى عَنْهَا فِی سِرٍّ وَ عَلَانِيَةٍ وَ جَاهَدَ فِی اللَّهِ حَقَّ الْجِهَادِ فِيكَ وَ عَبَدَكَ مُخْلِصاً حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى أَهْلِهِ اللَّهُمَّ ابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ عَلَيْهِ الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ اللَّهُمَّ اسْتَعْمِلْنَا لِسُنَّتِهِ وَ تَوَفَّنَا عَلَى مِلَّتِهِ وَ ابْعَثْنَا فِی شِيعَتِهِ وَ احْشُرْنَا فِی زُمْرَتِهِ وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ يَتَّبِعُهُ وَ لَا تَحْجُبْنَا عَنْ رُؤْيَتِهِ وَ لَا تَحْرِمْنَا مُرَافَقَتَهُ حَتَّى تُسْكِنَّا غُرَفَهُ

ص: ۲۴۴

وَ تُخَلِّدَنَا فِی جِوَارِهِ- رَبِّ إِنِّی أَحْبَبْتُهُ فَأَحِبَّنِی لِذَلِکَ وَ لَا تُفَرِّقْ بَیْنَهُ وَ بَیْنِی طَرْفَهَ عَیْنٍ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً اللَّهُمَّ افْتَحْ لَهُمْ فَتْحاً یَسِیراً وَ انْصُرْهُمْ نَصْراً عَزِیزاً وَ اجْعَلْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطَاناً نَصِیراً اللَّهُمَّ مَکِّنْ لَهُمْ فِی الْأَرْضِ وَ اجْعَلْهُمْ أَئِمَّهً وَ اجْعَلْهُمُ الْوَارِثِینَ اللَّهُمَّ أَرِهِمْ فِی عَدُوِّهِمْ مَا یَأْمُلُونَ وَ أَرِ عَدُوَّهُمْ مِنْهُمْ مَا یَحْذَرُونَ اللَّهُمَّ اجْمَعْ بَیْنَهُمْ فِی خَیْرٍ وَ عَافِیَهٍ اللَّهُمَّ عَجِّلِ الرَّوْحَ وَ الْفَرَجَ لِآلِ مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ اجْمَعْ عَلَی الْهُدَی أَمْرَهُمْ وَ اجْعَلْ قُلُوبَهُمْ فِی قُلُوبِ خِیَارِهِمْ وَ أَصْلِحْ ذَاتَ بَیْنِهِمْ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ لِوَالِدَیَّ وَ مَا وَلَدَا وَ أَعْتِقْهُمَا مِنَ النَّارِ وَ ارْحَمْهُمَا وَ أَرْضِهِمَا عَنِّی وَ اغْفِرْ لِکُلِّ وَالِدٍ لِی دَخَلَ فِی الْإِسْلَامِ وَ لِأَهْلِی وَ وُلْدِی وَ جَمِیعِ قَرَابَاتِی- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی وَ جَمِیعَ وَرَثَهِ أَبِی وَ إِخْوَانِی فِیکَ مِنْ أَهْلِ وَلَایَتِکَ وَ مَحَبَّتِکَ فَإِنَّهُ لَا یَقْدِرُ عَلَی ذَلِکَ غَیْرُکَ یَا رَحْمَانُ اللَّهُمَ أَوْزِعْنِی أَنْ أَشْکُرَکَ وَ أَشْکُرَ نِعْمَتَکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ عَلَیَّ وَ عَلی والِدَیَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صالِحاً تَرْضاهُ وَ أَصْلِحْ لِی فِی ذُرِّیَّتِی إِنِّی تُبْتُ إِلَیْکَ وَ إِنِّی مِنَ الْمُسْلِمِینَ وَ اجْزِ وَالِدَیَّ خَیْرَ مَا جَزَیْتَ وَالِداً عَنْ وَلَدِهِ وَ اجْعَلْ ثَوَابَهُمَا عَنِّی جَنَّاتِ النَّعِیمِ وَ اغْفِرْ لَنا وَ لِإِخْوانِنَا الَّذِینَ سَبَقُونا بِالْإِیمانِ وَ لا تَجْعَلْ فِی قُلُوبِنا غِلًّا لِلَّذِینَ آمَنُوا رَبَّنا إِنَّکَ رَؤُفٌ رَحِیمٌ وَ اغْفِرْ لَنا وَ لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ الْأَحْیَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ اللَّهُمَّ أَصْلِحْ ذَاتَ بَیْنِهِمْ وَ اجْمَعْ عَلَی التَّقْوَی أَمْرَهُمْ وَ اجْعَلْنِی وَ إِیَّاهُمْ عَلَی طَاعَتِکَ وَ مَحَبَّتِکَ اللَّهُمَّ وَ الْمُمْ شَعَثَهُمْ وَ احْقُنْ دِمَاءَهُمْ وَ وَلِّ أَمْرَهُمْ خِیَارَهُمْ أَهْلَ الرَّأْفَهِ وَ الْمَعْدَلَهِ عَلَیْهِمْ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ عَالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَهِ ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ وَ الْجُودِ وَ الْقُوَّهِ وَ السُّلْطَانِ وَ الْجَبَرُوتِ وَ الْمَلَکُوتِ وَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْعَظَمَهِ وَ الْقُدْرَهِ وَ الْمِدْحَهِ وَ الرَّهْبَهِ وَ الرَّغْبَهِ وَ الْجُودِ وَ الْعُلُوِّ وَ الْحُجَّهِ وَ الْهُدَی وَ الطَّاعَهِ وَ الْعِبَادَهِ وَ الْأَمْرِ وَ الْخَلْقِ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ لَکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ.

يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ سُؤَالَ الضَّارِعِينَ الْمَسَاكِينَ المستكين [الْمُسْتَكِينِينَ] الرَّاغِبِينَ الرَّاهِبِينَ الَّذِينَ لَا يَحْذَرُونَ سِوَاكَ يَا مَنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ وَ يَكْشِفُ الضُّرَّ وَ يُجِيبُ الدَّاعِيَ وَ يُعْطِي السَّائِلَ أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ سُؤَالَ مَنْ لَمْ يَجِدْ لِضَعْفِهِ مُقَوِّياً وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِراً وَ لَا لِفَقْرِهِ سَادّاً غَيْرَكَ أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ رَبِّ أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ مَسْأَلَهَ كُلِّ سَائِلٍ وَ رَغْبَهَ كُلِّ رَاغِبٍ بِيَدِكَ وَ أَنْتَ إِذَا دُعِيتَ أَجَبْتَ وَ بِحَقِّ السَّائِلِينَ عَلَيْكَ وَ بِحَقِّ صِفْوَتِكَ مِنْ عِبَادِكَ وَ مُنْتَهَى الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَ مُنْتَهَى الرَّحْمَهِ مِنْ كِتَابِكَ أَنْ لَا تَسْتَدْرِجَنِي بِخَطِيئَتِي وَ لَا تَجْعَلَ مُصِيبَتِي فِي دِينِي وَ اذْكُرْنِي يَا رَبِّ بِرِضَاكَ وَ لَا تُنْسِنِي حِينَ تَنْشُرُ رَحْمَتَكَ وَ أَقْبِلْ عَلَيَّ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِكَرَامَتِكَ يَا كَرِيمَ الْعَفْوِ وَ اسْتَجِبْ دُعَائِي وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِي فَإِنِّي بَائِسٌ فَقِيرٌ خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ مِنْ عَذَابِكَ- لَا أَثِقُ بِعَمَلِي وَ لَكِنِّي أَثِقُ بِرَحْمَتِكَ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ اللَّهُمَّ كُنْ بِي حَفِيّاً وَ لَا تَجْعَلْنِي بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيّاً وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِعَافِيَتِكَ وَ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ فَإِنَّنِي لَا أَسْتَغِيثُ بِغَيْرِكَ وَ أَسْتَجِيرُكَ فَأَجِرْنِي مِنْ كُلِّ هَوْلٍ وَ مَشَقَّهٍ وَ خَوْفٍ وَ آمِنْ خَوْفِي وَ شَجِّعْ جُبْنِي وَ قَوِّ ضَعْفِي وَ سُدَّ فَاقَتِي وَ أَصْلِحْ لِي جَمِيعَ أُمُورِي يَا رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ وَ مِنْ شِدَّهِ الْمَوْقِفِ يَوْمَ الدِّينِ فَإِنَّكَ تُجِيرُ وَ لَا يُجَارُ عَلَيْكَ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ.

اللَّهُمَّ لَا تُعْرِضْ عَنِّي حِينَ أَدْعُوكَ وَ لَا تَصْرِفْ عَنِّي وَجْهَكَ حِينَ أَسْأَلُكَ فَلَا رَبَّ لِي سِوَاكَ وَ أَعْطِنِي مَسْأَلَتِي وَ آمِنْ خَوْفِي يَوْمَ أَلْقَاكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ فَأَعِذْنِي فَإِنِّي ضَعِيفٌ خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ بَائِسٌ فَقِيرٌ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ اللَّهُمَّ اكْشِفْ ضُرَّ مَا اسْتَعَذْتُكَ مِنْهُ وَ أَلْبِسْنِي عَافِيَتَكَ وَ جَلِّلْنِي عَافِيَتَكَ وَ آمِنِّي بِرَحْمَتِكَ فَإِنَّكَ تُجِيرُ وَ لَا يُجَارُ عَلَيْكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَحْشَهِ الْقَبْرِ وَ خَلْوَتِهِ وَ مِنْ ظُلْمَتِهِ وَ ضِيقِهِ وَ عَذَابِهِ وَ مِنْ هَوْلِ مَا أَتَخَوَّفُ بَعْدَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبِّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ صَفْوَتِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ أَنْ تَسْتَجِيبَ لِي دُعَائِي وَ تُعْطِيَنِي سُؤْلِي وَ اكْفِنِي مِنْ آخِرَتِي وَ دُنْيَايَ وَ ارْحَمْ فَاقَتِي وَ اغْفِرْ ذُنُوبِي مَا تَقَدَّمَ مِنْهَا وَ مَا تَأَخَّرَ وَ آتِنِي فِي

الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی بِرَحْمَتِکَ عَذَابَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی صِلَهَ قَرَابَتِی وَ حَجّاً مَقْبُولًا وَ عَمَلًا صَالِحاً مَبْرُوراً تَرْضَاهُ مِمَّنْ عَمِلَ بِهِ وَ أَصْلِحْ لِی أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ لِی عَقِباً صَالِحاً تُلْحِقُنِی مِنْ دُعَائِهِمْ رِضْوَاناً وَ مَغْفِرَهً وَ زِیَادَهً فِی کَرَامَتِکَ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ وَ کُلَّمَا کَانَ فِی قَلْبِی مِنْ شَکٍّ أَوْ رِیبَهٍ أَوْ جُحُودٍ أَوْ قُنُوطٍ أَوْ فَرَحٍ أَوْ مَرَحٍ أَوْ بَطَرٍ أَوْ فَخْرٍ أَوْ خُیَلَاءَ أَوْ جُبْنٍ أَوْ خِیفَهٍ أَوْ رِیَاءٍ أَوْ سُمْعَهٍ أَوْ شِقَاقٍ أَوْ نِفَاقٍ أَوْ کُفْرٍ أَوْ فُسُوقٍ أَوْ عَظَمَهٍ أَوْ شَیْ ءٍ مِمَّا لَا تُحِبُّ عَلَیْهِ أَوْلِیَاءَکَ فَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ أَنْ تَمْحُوَ ذَلِکَ مِنْ قَلْبِی وَ أَنْ تُبَدِّلَنِی مَکَانَهُ إِیمَاناً وَ عَدْلًا وَ رِضًا بِقَضَائِکَ وَ وَفَاءً بِعَهْدِکَ وَ وَجَلًا مِنْکَ وَ زُهْداً فِی الدُّنْیَا وَ رَغْبَهً فِیمَا عِنْدَکَ وَ ثِقَهً بِکَ وَ طُمَأْنِینَهً إِلَیْکَ وَ تَوْبَهً إِلَیْکَ نَصُوحاً یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَمَا خَلَقْتَنِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً مَذْکُوراً فَأَعِنِّی عَلَی أَهْوَالِ الدُّنْیَا وَ بَوَائِقِ الدَّهْرِ وَ نَکَبَاتِ الزَّمَانِ وَ کُرُبَاتِ الْآخِرَهِ وَ مُصِیبَاتِ اللَّیَالِی وَ الْأَیَّامِ وَ مِنْ شَرِّ مَا یَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِی الْأَرْضِ اللَّهُمَّ بَارِکْ لِی فِی قَدَرِکَ وَ رَضِّنِی بِقَضَائِکَ اللَّهُمَّ افْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِی لِذِکْرِکَ وَ ارْزُقْنِی شُکْراً وَ تَوْفِیقاً وَ عِبَادَهً وَ خَشْیَهً یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ اطَّلِعْ إِلَیَّ الْیَوْمَ اطِّلَاعَهً تُدْخِلُنِی بِهَا الْجَنَّهَ اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ دُعَائِی وَ اقْبَلْهُ مِنِّی وَ اجْعَلْهُ دُعَاءً جَامِعاً یُوَافِقُ بَعْضُهُ بَعْضاً فَإِنَّ کُلَّ شَیْ ءٍ عِنْدَکَ بِمِقْدَارٍ اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْهُ مِنْ شَأْنِکَ فَإِنَّکَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ اللَّهُمَّ وَ اکْتُبْهُ فِی عِلِّیِّینَ فِی کِتَابٍ لَا یُمْحَی وَ لَا یُبَدَّلُ بِأَنْ تَقُولَ قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِی مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ وَ اسْتَجَبْتُ لَهُ دَعْوَتَهُ وَ وَفَّقْتَهُ وَ اصْطَفَیْتُهُ لِنَفْسِی وَ کَرَّمْتُهُ وَ فَضَّلْتُهُ وَ عَصَمْتُهُ وَ هَدَیْتُهُ وَ زَکَّیْتُهُ وَ أَصْلَحْتُهُ وَ اسْتَخْلَصْتُهُ وَ غَفَرْتُ لَهُ وَ عَفَوْتُ عَنْهُ آمِینَ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله فِی خَلَاصِی وَ خَلَاصِ وَالِدَیَّ وَ مَا وَلَدَا وَ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ جَمِیعِ ذُرِّیَّهِ أَبِی وَ إِخْوَانِی فِیکَ وَ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ کُلِّ وَالِدٍ لِی دَخَلَ فِی الْإِسْلَامِ مِنْ أَهْوَالِ یَوْمِ الْقِیَامَهِ وَ مِنْ هُمُومِ

الـدُّنْيَا وَ الْـآخِرَهِ وَ أَهْوَالِهَـا وَ أَسَأَلُـكَ أَنْ تَرْزُقَنِی عِزَّهَا وَ تَصْـرِفَ عَنِّی شَـرَّهَا وَ تُثَبِّتَنِی بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِی الْحَیاهِ الـدُّنْیا وَ فِی الْآخِرَهِ إِنَّکَ رَءُوفٌ رَحِیمٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ کَثِیراً وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسأَلُکَ أَنْ تَصْـرِفَ عَنِّی شَرَّ کُلِّ جَبَّارٍ عَنِیدٍ وَ شَـرَّ کُلِّ شَـیْطَانٍ مَرِیدٍ وَ شَـرَّ کُلِّ ضَـعِیفٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ شَدِیدٍ وَ مِنْ شَرِّ السَّامَّهِ وَ الْهَامَّهِ وَ اللَّامَّهِ وَ الْخَاصَّهِ وَ الْعَامَّهِ وَ مِنْ شَـرِّ کُلِّ دَابَّهٍ صَـغِیرَهٍ أَوْ کَبِیرَهٍ بِاللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ مِنْ شَرِّ فَسَـقَهِ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَـیْ ءٍ قَـدِیرٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ صَـلَّی اللَّهُ عَلَی خَیْرِ مَخْلُوقٍ دَعَا إِلَی خَیْرِ مَعْبُودٍ اللَّهُمَّ رَبَّنا وَ آتِنا فِی الـدُّنْیا حَسَـنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَـنَهً وَ قِنا بِرَحْمَتِکَ عَـذابَ النَّارِ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ اللَّهُمَّ وَ مَا کَـانَ مِنْ خَیْرٍ أَوْ عَمَـلٍ صَالِحٍ أَسْأَلُکَ بِهِ وَ أَکُونُ فِی رِضْوَانِکَ وَ عَافِیَتِکَ وَ مَا صَـلَحَ مِنْ ذَلِکَ مِنَ الْبِرِّ فَامْنُنْ عَلَیَّ بِهِ إِنِّی إِلَیْکَ رَاغِبٌ وَ بِکَ مُسْتَجِیرٌ.

اللَّهُمَّ مَا اسْـتَعْفَیْتُکَ مِنْهُ وَ مَا لَمْ أَسْـتَعْفِکَ مِنْهُ وَ تُوجِبُ عَلَیَّ بِهِ النَّارَ وَ سَخَطَکَ فَأَعْفِنِی مِنْهُ وَ مَا عُذْتُ مِنَ الْمَخَازِی یَوْمَ الْقِیَامَهِ وَ سُوءِ الْمُطَّلَعِ إِلَی مَا فِی الْقُبُورِ فَأَعِـذْنِی مِنْهُ اللَّهُمَّ مَا أَنْـدَمُ عَلَیْهِ مِنْ فِعْلِی لَهُ وَ أُجَازَی عَلَیْهِ یَوْمَ الْمَعَادِ أَوْ تَرَانِی فِی الدُّنْیَا عَلَی الْحَالِ الَّتِی تُورِثُ سَـخَطَکَ فَأَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ تُعَظِّمَ عَافِیَتِی مِنْ جَمِیعِ ذَلِکَ یَا وَلِیَّ الْعَافِیَهِ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ وَ أَسْأَلُکَ یَا رَبِّ مَعَ ذَلِـکَ الْعَافِیَهَ مِنْ جَهْـدِ الْبَلَاءِ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ وَ شَـمَاتَهِ الْأَعْـدَاءِ وَ أَنْ تَحْمِلَنِی بِمَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ وَ تُنَاقِشَنِی فِی الْحِسَابِ یَوْمَ الْحِسَـابِ مُنَاقَشَهً بِمَسَـاوِیَ أَحْوَجَ مَـا أَکُونُ إِلَی عَفْوِکَ وَ تَجَاوُزِکَ أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ أَنْ تُعَظِّمَ عَافِیَتِی فِی جَمِیعِ ذَلِکَ یَا وَلِیَّ الْعَـافِیَهِ أَیْ مَنْ عَفَـا عَنِ السَّیِّئَاتِ وَ لَمْ یُجَـازِ بِهَـا ارْحَمْ عَبْـدَکَ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ نَفْسِـی نَفْسِـی ارْحَمْ عَبْدَکَ یَا سَـیِّدَاهْ عَبْدُکَ بَیْنَ یَدَیْکَ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا مُنْتَهَی رَغْبَتَاهْ یَا مُجْرِیَ الدَّمِ فِی عُرُوقِی عَبْدَکَ عَبْدَکَ یَا سَیِّدَاهْ عَبْدُکَ بَیْنَ یَدَیْکَ یَا مَالِکَ عَبْدِهِ یَا سَیِّدَاهْ یَا مَالِکَاهْ یَا هُوَ یَا رَبَّاهْ لَا حِیلَهَ لِی وَ لَا غِنَی بِی عَنْ نَفْسِی وَ لَا أَسْتَطِیعُ

لَها ضَرّاً وَ لَا نَفعاً وَ لَا رَجاءَ لِی وَ لَا أَجِدُ أَحَداً أَصَانِعُهُ تَقَطَّعَتْ أَسْبَابُ الْخَدَائِعِ وَ اضْمَحَلَّ عَنِّی کُلَّ بَاطِلٍ أَفْرَدَنِی الدَّهْرُ إِلَیْکَ فَقُمْتُ هَذَا الْمَقَامَ إِلَهِی بِعِلْمِکَ فَکَیْفَ أَنْتَ صَانِعٌ بِی لَیْتَ شِعْرِی وَ لَا أَشْعُرُ کَیْفَ تَقُولُ لِدُعَائِی أَ تَقُولُ نَعَمْ أَوْ تَقُولُ لَا فَإِنْ قُلْتَ لَا فَیَا وَیْلَتَاهْ یَا وَیْلَتَاهْ یَا وَیْلَتَاهْ یَا عَوْلَتَاهْ یَا عَوْلَتَاهْ یَا عَوْلَتَاهْ یَا شِقْوَتَاهْ یَا شِقْوَتَاهْ یَا شِقْوَتَاهْ یَا ذُلَّاهْ یَا ذُلَّاهْ یَا ذُلَّاهْ إِلَی مَنْ وَ إِلَی عِنْدِ مَنْ أَوْ کَیْفَ أَوْ بِمَا ذَا أَوْ إِلَی أَیِّ شَیْ ءٍ وَ مَنْ أَرْجُو أَوْ مَنْ یَعُودُ عَلَیَّ إِنْ رَفَضْتَنِی یَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَهِ وَ إِنْ قُلْتَ نَعَمْ کَمَا الظَّنُّ بِکَ فَطُوبَی لِی أَنَا السَّعِیدُ فَطُوبَی لِی أَنَا الْمَرْحُومُ أَیَا مُتَرَحِّمُ أَیَا مُتَعَطِّفُ أَیَا مُحْیِی أَیَا مُتَسَلِّطُ- لَا عَمَلَ لِی أَرْجُو بِهِ نَجَاحَ حَاجَتِی وَ لَا أَحَدَ أَنْفَعُ لِی مِنْکَ یَا مَنْ عَرَّفَنِی نَفْسَهُ یَا مَنْ أَمَرَنِی بِطَاعَتِهِ یَا مَدْعُوُّ یَا مَسْئُولُ أَیَا مَطْلُوبُ إِلَیْهِ رَفَضْتُ وَصِیَّتَکَ وَ لَوْ أَطَعْتُکَ لَکَفَیْتَنِی مَا قُمْتُ إِلَیْکَ فِیهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَقُومَ وَ أَنَا مَعَ مَعْصِیَتِی لَکَ رَاجٍ فَلَا تَحُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَ مَا رَجَوْتُهُ وَ ارْدُدْ یَدِی مَلْأَی مِنْ خَیْرِکَ بِحَقِّکَ یَا سَیِّدِی یَا وَلِیِّی أَنَا مَنْ قَدْ عَرَفْتَ شَرُّ عَبْدٍ وَ أَنْتَ خَیْرُ رَبٍّ یَا مَخْشِیَّ الِانْتِقَامِ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا مُحِیطُ بِمَلَکُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ أَصْلِحْنِی لِدُنْیَایَ وَ أَصْلِحْنِی لِآخِرَتِی وَ أَصْلِحْنِی لِأَهْلِی وَ أَصْلِحْنِی لِوُلْدِی وَ أَصْلِحْ لِی مَا خَوَّلْتَنِی یَا إِلَهِی وَ أَصْلِحْنِی مِنْ خَطَایَایَ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِإِجَابَتِکَ وَ صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ أَهْلِهِ وَ سَلِّمْ وَ حُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَ مَا حُلْتَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ أَهْلِ مُحَمَّدٍ مِنَ الْبَاطِلِ وَ آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ ثُمَّ تَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ- وَ إِلهُکُمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ هُوَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ- لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ یَعْلَمُ ما بَیْنَ أَیْدِیهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لا یُحِیطُونَ بِشَیْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ لا یَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ- الم اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُکُمْ فِی الْأَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ الَّذِینَ یَقُولُونَ رَبَّنا إِنَّنا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ

قِنا عَذابَ النَّارِ- الصَّابِرِينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الْقانِتِينَ وَ الْمُنْفِقِينَ وَ الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحارِ- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ الْمَلائِكَةُ وَ أُولُوا الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلامُ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلى يَوْمِ الْقِيامَةِ لا رَيْبَ فِيهِ وَ مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثاً ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ خالِقُ كُلِّ شَيْ ءٍ فَاعْبُدُوهُ وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ وَكِيلٌ- اتَّبِعْ ما أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ أَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ.

قُلْ يا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعاً الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحيِي وَ يُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ كَلِماتِهِ وَ اتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ- وَ ما أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلهاً واحِداً لا إِلهَ إِلَّا هُوَ سُبْحانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ- لَقَدْ جاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ ما عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ- فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- حَتَّى إِذا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُوا إِسْرائِيلَ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ- فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّما أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَ أَنْ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ- قُلْ هُوَ رَبِّي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ إِلَيْهِ مَتابِ- أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى فَاسْتَمِعْ لِما يُوحى- إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَ أَقِمِ الصَّلاةَ لِذِكْرِي إِنَّما إِلهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْ ءٍ عِلْماً- وَ ما أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ.

وَ ذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنادى فِي الظُّلُماتِ أَنْ لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ- فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَ نَجَّيْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَ كَذلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ- فَتَعالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ- لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولى وَ الْآخِرَةِ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ- يا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّماءِ وَ الْأَرْضِ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ- إِنَّهُمْ كانُوا إِذا قِيلَ لَهُمْ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ- ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ- غافِرِ الذَّنْبِ

وَ قابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقابِ ذِي الطَّوْلِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خالِقُ كُلِّ شَيْ ءٍ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ- تَبارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَ يُمِيتُ رَبُّكُمْ وَ رَبُّ آبائِكُمُ الْأَوَّلِينَ- فَاعْلَمْ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِناتِ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَ مَثْواكُمْ- لَوْ أَنْزَلْنا هذَا الْقُرْآنَ عَلى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خاشِعاً مُتَصَدِّعاً مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَ تِلْكَ الْأَمْثالُ نَضْرِبُها لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ- هُوَ اللَّهُ الَّذِي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ- هُوَ اللَّهُ الَّذِي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ- هُوَ اللَّهُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى يُسَبِّحُ لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ عَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ- رَبُّ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا- وَ إِنَّهُ لَكِتابٌ عَزِيزٌ لا يَأْتِيهِ الْباطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ لا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ تَقُولُهُ سَبْعاً ثُمَّ تَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَ ما أُنْزِلَ إِلَيْنا وَ ما أُنْزِلَ إِلى إِبْراهِيمَ وَ إِسْماعِيلَ وَ إِسْحاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ الْأَسْباطِ وَ ما أُوتِيَ مُوسى وَ عِيسى وَ ما أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ- رَبُّنا رَبُّ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَا مِنْ دُونِهِ إِلهاً لَقَدْ قُلْنا إِذاً شَطَطاً- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهذا وَ ما كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُ رَبِّنا بِالْحَقِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ تَقُولُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خِيَرَةَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ وَ أَمِينَهُ عَلَى وَحْيِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ أَنْتَ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَ بَابُ عِلْمِهِ وَ وَصِيُّ نَبِيِّهِ وَ الْخَلِيفَةُ مِنْ بَعْدِهِ فِي أُمَّتِهِ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً غَصَبَتْكَ حَقَّكَ وَ قَعَدَتْ مَقْعَدَكَ أَنَا بَرِي ءٌ مِنْهُمْ وَ مِنْ شِيعَتِهِمْ إِلَيْكَ السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا فَاطِمَةُ الْبَتُولُ السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا زَيْنَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكِ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا أُمَّ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً غَصَبَتْكِ حَقَّكِ وَ مَنَعَتْكِ مَا جَعَلَهُ اللَّهُ لَكِ حَلَالًا أَنَا بَرِي ءٌ إِلَيْكِ مِنْهُمْ وَ مِنْ

شِیعَتِهِمْ.

السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ الزَّکِیَّ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّهً قَتَلَتْکَ وَ بَایَعَتْ فِی أَمْرِکَ وَ شَایَعَتْ أَنَا بَرِی ءٌ إِلَیْکَ مِنْهُمْ وَ مِنْ شِیعَتِهِمْ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ- صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْکَ وَ عَلَی أَبِیکَ وَ جَدِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّهً اسْتَحَلَّتْ دَمَکَ وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّهً قَتَلَتْکَ وَ اسْتَبَاحَتْ حَرِیمَکَ وَ لَعَنَ اللَّهُ أَشْیَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ وَ لَعَنَ اللَّهُ الْمُمَهِّدِینَ لَهُمْ بِالتَّمْکِینِ مِنْ قِتَالِکُمْ أَنَا بَرِی ءٌ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ مِنْهُمْ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا مُحَمَّدٍ عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا الْحَسَنِ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُوسَی السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ- السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا مَوْلَایَ یَا أَبَا الْقَاسِمِ مُحَمَّدَ بْنَ الْحَسَنِ صَاحِبَ الزَّمَانِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَ عَلَی عِتْرَتِکَ الطَّاهِرَهِ الطَّیِّبَهِ یَا مَوَالِیَّ کُونُوا شُفَعَائِی فِی حَطِّ وِزْرِی وَ خَطَایَایَ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَیْکُمْ وَ أَتَوَالَی آخِرَکُمْ بِمَا أَتَوَالَی أَوَّلَکُمْ وَ بَرِئْتُ مِنَ الْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ وَ اللَّاتِ وَ الْعُزَّی یَا مَوَالِیَّ أَنَا سِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَکُمْ وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَکُمْ وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاکُمْ وَ وَلِیٌّ لِمَنْ وَالاکُمْ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَهِ وَ لَعَنَ اللَّهُ ظَالِمِیکُمْ وَ غَاصِبِیکُمْ وَ لَعَنَ اللَّهُ أَشْیَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ أَهْلَ مَذْهَبِهِمْ وَ أَبْرَأُ إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکُمْ مِنْهُمْ اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ وَ کَفَی بِکَ شَهِیداً وَ أُشْهِدُ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ عَلِیّاً وَ الثَّمَانِیَهَ مِنْ حَمَلَهِ عَرْشِکَ وَ الْأَرْبَعَهَ الْأَمْلَاکِ خَزَنَهَ عِلْمِکَ أَنِّی بَرِی ءٌ مِنْ أَعْدَائِهِمْ وَ أَنَّ فَرْضَ صَلَوَاتِی لِوَجْهِکَ وَ نَوَافِلِی وَ زَکَوَاتِی وَ مَا طَابَ مِنْ قَوْلٍ وَ عَمَلٍ عِنْدَکَ فَعَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ اللَّهُمَّ أَقْرِرْ عَیْنَیَّ بِصَلَاتِهِ وَ صَلَاهِ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ اجْعَلْ مَا هَدَیْتَنِی إِلَیْهِ مِنَ الْحَقِّ وَ الْمَعْرِفَهِ بِهِمْ مُسْتَقَرّاً لَا مُسْتَوْدَعاً یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ

اللَّهُمَّ وَ عَرِّفْنِی نَفْسَکَ وَ عَرِّفْنِی رُسُلَکَ وَ عَرِّفْنِی مَلَائِکَتَکَ وَ عَرِّفْنِی وُلَاهَ أَمْرِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی لَا آخُذُ إِلَّا مَا أَعْطَیْتَ وَ لَا وَاقِ إِلَّا مَا وَقَیْتَ اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنِی مَنَازِلَ أَوْلِیَائِکَ وَ لَا تُزِغْ قَلْبِی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنِی وَ هَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَأْفَهً وَ رُشْداً اللَّهُمَّ وَ عَلِّمْنِی نَاطِقَ التَّنْزِیلِ وَ خَلِّصْنِی مِنَ الْمَهَالِکِ اللَّهُمَّ وَ خَلِّصْنِی مِنَ الشَّیْطَانِ وَ حِزْبِهِ وَ مِنَ السُّلْطَانِ وَ جُنْدِهِ وَ مِنَ الْجِبْتِ وَ أَنْصَارِهِ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ الْمَحْمُودِ وَ بِعَلِیٍّ الْمَقْصُودِ وَ بِحَقِّ شَبَّرَ وَ شَبِیرٍ وَ بِحَقِّ أَسْمَائِکَ الْحُسْنَی صَلِّ عَلَی أَفْضَلِ الصَّفْوَهِ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ أَنْتَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ مُحِیطٌ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا مَوْلَاهْ یَا مَوْلَاهْ یَا مَوْلَاهْ یَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ یَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهُ یَا ذُخْرَ مَنْ لَا ذُخْرَ لَهُ أَنْتَ رَبِّی وَ أَنَا عَبْدُکَ عَلَی عَهْدِکَ وَ وَعْدِکَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مَوْقِفاً مَحْمُوداً وَ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا وَ أَشْرِکْنَا فِی صَالِحِ دُعَاءِ مَنْ دَعَاکَ بِمِنًی وَ عَرَفَاتٍ وَ مُزْدَلِفَهَ وَ عِنْدَ قَبْرِ نَبِیِّکَ علیه السلام وَ عِنْدَ زَمْزَمَ وَ الْمَقَامِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَیْثُ رَفَعْتَ أَقْدَارَنَا عَنْ شَدِّ الزَّنَانِیرِ فِی الْأَوْسَاطِ وَ الْخَوَاتِیمِ فِی الْأَعْنَاقِ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَیْثُ لَمْ تَجْعَلْنَا زَنَادِقَهً مُضِلِّینَ وَ لَا مُدَّعِیَهً شَاکِّینَ مُرْتَابِینَ وَ لَا مُعَارِضِینَ وَ لَا عَنْ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله مُنْحَرِفِینَ وَ لَا بَیْنَ عِبَادِهِ مَشْهُورِینَ.

اللَّهُمَّ کَمَا بَلَّغْتَنَا هَذَا الْیَوْمَ الْمُبَارَکَ مِنْ شَهْرِنَا وَ سُنَّتِنَا هَذِهِ الْمُبَارَکَهِ فَبَلِّغْنَا آخِرَهَا فِی عَافِیَهٍ وَ بَلِّغْنَا أَعْوَاماً کَثِیرَهً بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا رَبِّ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا سَیِّدَاهْ یَا مَوْلَاهْ یَا مَوْلَاهْ یَا مَوْلَاهْ اللَّهُمَّ وَ مَا قَسَمْتَ لِی فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ فِی هَذَا الْیَوْمِ وَ فِی هَذَا الشَّهْرِ وَ فِی هَذِهِ السَّنَهِ مِنْ خَیْرٍ أَوْ بَرَکَهٍ أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ مَغْفِرَهٍ أَوْ رَأْفَهٍ أَوْ رَحْمَهٍ أَوْ عِتْقٍ مِنَ النَّارِ أَوْ رِزْقٍ وَاسِعٍ حَلَالٍ طَیِّبٍ أَوْ تَوْبَهٍ نَصُوحٍ فَاجْعَلْ لَنَا فِی ذَلِکَ أَوْفَرَ النَّصِیبِ وَ أَجْزَلَ الْحَظِّ اللَّهُمَّ مَا أَنْزَلْتَ فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ فِی هَذَا الْیَوْمِ وَ فِی هَذَا الشَّهْرِ وَ فِی هَذِهِ السَّنَهِ مِنْ حَرَقٍ أَوْ شَرَقٍ أَوْ غَرَقٍ أَوْ هَدْمٍ أَوْ رَدْمٍ أَوْ خَسْفٍ أَوْ قَذْفٍ أَوْ رَجْفٍ أَوْ مَسْخٍ أَوْ زَلْزَلَهٍ أَوْ فِتْنَهٍ أَوْ صَاعِقَهٍ أَوْ بَرْدٍ أَوْ جُنُونٍ أَوْ جُذَامٍ أَوْ بَرَصٍ أَوْ أَکْلِ سَبُعٍ أَوْ مِیتَهِ سَوْءٍ وَ جَمِیعِ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ فَاصْرِفْهُ عَنَّا کَیْفَ شِئْتَ وَ أَنَّی شِئْتَ وَ عَنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ فِی

كُلِّ دَارٍ وَ مَنْزِلٍ فِی شَرْقِ الْأَرْضِ وَ غَرْبِهَا.

عَزَّ جَارُکَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ وَ لَا إِلَهَ غَیْرُکَ وَحْدَکَ- لَا شَرِیکَ لَکَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ عَالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَهِ رَبَّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مَلِیکَهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْجَنَّهَ حَقٌّ وَ أَنَّ السَّاعَهَ آتِیَهٌ- لا رَیْبَ فِیها وَ أَنَّ اللَّهَ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ عَلَیْهَا أَحْیَا وَ عَلَیْهَا أَمُوتُ وَ عَلَیْهَا أُبْعَثُ حَیّاً إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

رَضِیتُ بِاللَّهِ رَبّاً وَ بِالْإِسْلَامِ دِیناً وَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله نَبِیّاً وَ بِعَلِیٍّ وَلِیّاً وَ بِالْقُرْآنِ کِتَاباً وَ بِالْکَعْبَهِ قِبْلَهً وَ بِإِبْرَاهِیمَ علیه السلام أَباً وَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله نَبِیّاً وَ بِأَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ لِلْحَقِّ وَاضِحاً وَ لِلْجَنَّهِ وَ النَّارِ قَاسِماً وَ بِالْمُؤْمِنِینَ مِنْ شِیعَتِهِ إِخْوَاناً- لَا أُشْرِکُ بِاللَّهِ شَیْئاً وَ لَا أَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ وَلِیّاً وَ لَا أَدَّعِی مَعَهُ إِلَهاً لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ إِلَهاً وَاحِداً فَرْداً صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صَاحِبَهً وَ لَا وَلَداً اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِالْعَظِیمِ مِنْ آلَائِکَ وَ الْقَدِیمِ مِنْ نَعْمَائِکَ وَ الْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِکَ وَ مَا وَارَتِ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِکَ وَ مَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَی الرَّحْمَهِ مِنْ کِتَابِکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَرْحَمَ هَذِهِ النَّفْسَ الْجَزُوعَهَ وَ هَذَا الْبَدَنَ الْهَلُوعَ الَّذِی لَا یُطِیقُ حَرَّ شَمْسِکَ فَکَیْفَ حَرَّ نَارِکَ إِنْ تُعَاقِبْنِی لَا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ شَیْ ءٌ وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی لَا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْ ءٌ أَنْتَ یَا رَبِّ أَرْحَمُ وَ بِعِبَادِکَ أَعْلَمُ وَ بِسُلْطَانِکَ أَرْأَفُ وَ بِمُلْکِکَ أَقْدَمُ وَ بِعَفْوِکَ أَکْرَمُ وَ عَلَی عِبَادِکَ أَنْعَمُ لَا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ طَاعَهُ الْمُطِیعِینَ وَ لَا یَنْقُصُ مِنْهُ مَعْصِیَهُ الْعَاصِینَ وَ اعْفُ عَنِّی یَا أَکْرَمَ الْأَکْرَمِینَ وَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَلُوذُ بِعِزَّتِکَ وَ أَسْتَظِلُّ بِفِنَائِکَ وَ أَسْتَجِیرُ بِقُدْرَتِکَ وَ أَسْتَغِیثُ بِرَحْمَتِکَ وَ أَعْتَصِمُ بِحَبْلِکَ وَ لَا أَثِقُ إِلَّا بِکَ وَ لَا أَلْجَأُ إِلَّا إِلَیْکَ یَا عَظِیمَ الرَّجَاءِ یَا کَاشِفَ الْبَلَاءِ وَ یَا أَحَقَّ مَنْ تَجَاوَزَ وَ عَفَا اللَّهُمَّ إِنَّ ظُلْمِی مُسْتَجِیرٌ بِعَفْوِکَ وَ خَوْفِی مُسْتَجِیرٌ بِأَمَانِکَ وَ فَقْرِی مُسْتَجِیرٌ بِغِنَاکَ وَ وَجْهِیَ الْبَالِی الْفَانِی مُسْتَجِیرٌ بِوَجْهِکَ الدَّائِمِ الْبَاقِی الَّذِی لَا یَفْنَی وَ لَا یَزُولُ یَا مَنْ لَا یَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ لَا تَجْعَلْ مُصِیبَتَنَا

فِی دِینِنَا- وَ لَا تَجْعَلِ الدُّنْیَا أَکْبَرَ هَمِّنَا وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَیْنَا مَنْ لَا یَرْحَمُنَا وَ عُدْ بِحِلْمِکَ عَلَی جهلْنَا وَ بِقُوَّتِکَ عَلَی ضَعْفِنَا وَ بِغِنَاکَ عَلَی فَقْرِنَا وَ أَعِذْنَا مِنَ الْأَذَی وَ الْعِدَی وَ الضُّرِّ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ وَ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ وَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِی الْمَالِ وَ الدِّینِ وَ الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ وَ عِنْدَ مُعَایَنَهِ الْمَوْتِ اللَّهُمَّ یَا رَبِّ نَشْکُو غَیْبَهَ نَبِیِّنَا عَنَّا وَ قِلَّهَ نَاصِرِنَا وَ کَثْرَهَ عَدُوِّنَا وَ شِدَّهَ الزَّمَانِ عَلَیْنَا وَ وُقُوعَ الْفِتَنِ بِنَا وَ تَظَاهُرَ الْخَلْقِ عَلَیْنَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْرِجْ ذَلِکَ بِفَرَجٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ وَ ضُرٍّ تَکْشِفُهُ وَ حَقٍّ تُظْهِرُهُ اللَّهُمَّ ابْعَثْ بِقَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله لِلنَّصْرِ لِدِینِکَ وَ إِظْهَارِ حُجَّتِکَ وَ الْقِیَامِ بِأَمْرِکَ وَ تَطْهِیرِ أَرْضِکَ مِنْ أَرْجَاسِهَا بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أُوَالِیَ لَکَ عُدُوّاً أَوْ أُعَادِیَ لَکَ وَلِیّاً أَوْ أَسْخَطَ لَکَ رِضًا أَوْ أَرْضَی لَکَ سَخَطاً أَوْ أَقُولَ لِحَقٍّ هَذَا بَاطِلٌ أَوْ أَقُولَ لِبَاطِلٍ هَذَا حَقٌّ أَوْ أَقُولَ لِلَّذِینَ کَفَرُوا هؤُلاءِ أَهْدی مِنَ الَّذِینَ آمَنُوا سَبِیلًا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنا بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النَّارِ(۱).

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ الْمَرْوِیَّاتِ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام فَقَالَ: تُکَبِّرُ اللَّهَ تَعَالَی مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تُهَلِّلُهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تُسَبِّحُهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تُقَدِّسُهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَقْرَأُ آیَهَ الْکُرْسِیِّ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله مِائَهَ مَرَّهٍ ثُمَّ تَبْدَأُ بِالدُّعَاءِ فَتَقُولُ إِلَهِی وَ سَیِّدِی وَ عِزَّتِکَ وَ جَلَالِکَ مَا أَرَدْتُ بِمَعْصِیَتِی لَکَ مُخَالَفَهَ أَمْرِکَ بَلْ عَصَیْتُ إِذْ عَصَیْتُکَ وَ مَا أَنَا بِنَکَالِکَ جَاهِلٌ وَ لَا لِعُقُوبَتِکَ مُتَعَرِّضٌ وَ لَکِنْ سَوَّلَتْ لِی نَفْسِی وَ غَلَبَتْ عَلَیَّ شِقْوَتِی وَ أَعَانَنِی عَلَیْهِ عَدُوُّکَ وَ عَدُوِّی وَ غَرَّنِی سَتْرُکَ الْمُسْبَلُ عَلَیَّ فَعَصَیْتُکَ بِجَهْلِی وَ خَالَفْتُکَ بِجُهْدِی فَالْآنَ مِنْ عَذَابِکَ مَنْ یَسْتَنْقِذُنِی وَ بِحَبْلِ مَنْ أَتَّصِلُ إِنْ أَنْتَ قَطَعْتَ حَبْلَکَ عَنِّی أَنَا الْغَرِیقُ الْمُبْتَلَی فَمَنْ سَمِعَ بِمِثْلِی أَوْ رَأَی مِثْلَ جَهْلِی- لَا رَبَّ لِی غَیْرُکَ یُنْجِینِی وَ لَا عَشِیرَهَ تَکْفِینِی وَ لَا مَالَ یُفْدِینِی فَوَ عِزَّتِکَ یَا سَیِّدِی لَأَطْلُبَنَّ إِلَیْکَ وَ عِزَّتِکَ یَا مَوْلَایَ لَأَتَضَرَّعَنَّ إِلَیْکَ وَ عِزَّتِکَ یَا إِلَهِی لَأُلِحَّنَّ عَلَیْکَ وَ عِزَّتِکَ یَا إِلَهِی لَأَبْتَهِلَنَّ إِلَیْکَ وَ عِزَّتِکَ یَا رَجَائِی لَأَمُدَّنَ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۳۶۹- ۳۸۵.

یَدِی مَعَ جُرْمِهَا إِلَیْکَ.

إِلَهِی فَمَنْ لِی مَوْلَایَ فَبِمَنْ أَلُوذُ سَیِّدِی فَبِمَنْ أَعُوذُ أَمَلِی فَمَنْ أَرْجُو أَنْتَ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ یَا أَحَدَ مَنْ لَا أَحَدَ لَهُ یَا أَکْرَمَ مَنْ أَقِرَّ لَهُ بِذَنْبٍ یَا أَعَزَّ مَنْ خُضِعَ لَهُ بِذُلٍّ یَا أَرْحَمَ مَنِ اعْتُرِفَ لَهُ بِجُرْمٍ لِکَرَمِکَ أَقْرَرْتُ بِذُنُوبِی وَ لِعِزَّتِکَ خَضَعْتُ بِذِلَّتِی فَمَا صَانِعٌ مَوْلَایَ وَ لِرَحْمَتِکَ أَنْتَ اعْتَرَفْتُ بِجُرْمِی فَمَا أَنْتَ فَاعِلٌ سَیِّدِی لِمُقِرٍّ لَکَ بِذَنْبِهِ خَاضِعٌ لَکَ بِذُلِّهِ مُعْتَرِفٌ لَکَ بِجُرْمِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْمَعِ اللَّهُمَّ دُعَائِی إِذَا دَعَوْتُکَ وَ نِدَائِی إِذَا نَادَیْتُکَ وَ أَقْبِلْ عَلَیَّ إِذَا نَاجَیْتُکَ فَإِنِّی أُقِرُّ لَکَ بِذُنُوبِی وَ أَعْتَرِفُ وَ أَشْکُو إِلَیْکَ مَسْکَنَتِی وَ فَاقَتِی وَ قَسَاوَةَ قَلْبِی وَ ضُرِّی وَ حَاجَتِی یَا خَیْرَ مَنْ آنَسْتُ بِهِ وَحْدَتِی وَ نَاجَیْتُهُ بِسِرِّی یَا أَکْرَمَ مَنْ بَسَطْتُ إِلَیْهِ یَدِی وَ یَا أَرْحَمَ مَنْ مَدَدْتُ إِلَیْهِ عُنُقِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِیَ الَّتِی نَظَرَتْ إِلَیْهَا عَیْنَایَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِیَ الَّتِی نَطَقَ بِهَا لِسَانِی اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِیَ الَّتِی اکْتَسَبَتْهَا یَدِی وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِیَ الَّتِی بَاشَرَهَا جِلْدِی وَ اغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِیَ الَّتِی احْتَطَبْتُ بِهَا عَلَی بَدَنِی وَ اغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِیَ الَّتِی قَدَّمَتْهَا یَدَایَ وَ اغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِیَ الَّتِی أَحْصَاهَا کِتَابُکَ وَ اغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِیَ الَّتِی سَتَرْتَهَا مِنَ الْمَخْلُوقِینَ وَ لَمْ أَسْتُرْهَا مِنْکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی أَوَّلَهَا وَ آخِرَهَا صَغِیرَهَا وَ کَبِیرَهَا دَقِیقَهَا وَ جَلِیلَهَا مَا أَعْرَفُ مِنْهَا وَ مَا لَا أَعْرَفُ مَوْلَایَ عَظُمَتْ ذُنُوبِی وَ جَلَّتْ وَ هِیَ صَغِیرَةٌ فِی جَنْبِ عَفْوِکَ فَاعْفُ عَنِّی فَقَدْ قَیَّدَتْنِی وَ اشْتَهَرَتْ عُیُوبِی وَ غَرَّقَتْنِی خَطَایَایَ وَ أَسْلَمَتْنِی نَفْسِی إِلَیْکَ بَعْدَ مَا لَمْ أَجِدْ مَلْجَأً وَ لَا مَنْجًی مِنْکَ إِلَّا إِلَیْکَ مَوْلَایَ اسْتَوْجَبْتُ أَنْ أَکُونَ لِعُقُوبَتِکَ عَرَضاً وَ لِنَقِمَتِکَ مُسْتَحِقّاً إِلَهِی قَدْ غُیِّرَ عَقْلِی فِیمَا وَجِلْتُ مِنْ مُبَاشَرَةِ عِصْیَانِکَ وَ بَقِیتُ حَیْرَاناً مُتَعَلِّقاً بِعَمُودِ غُفْرَانِکَ فَأَقِلْنِی یَا مَوْلَایَ وَ إِلَهِی بِالاعْتِرَافِ فَهَا أَنَا ذَا بَیْنَ یَدَیْکَ عَبْدٌ ذَلِیلٌ خَاضِعٌ صَاغِرٌ دَاخِرٌ رَاغِمٌ إِنْ تَرْحَمْنِی فَقَدِیماً شَمِلَنِی عَفْوُکَ وَ أَلْبَسْتَنِی عَافِیَتَکَ وَ إِنْ تُعَذِّبْنِی فَإِنِّی

لِذَلِکَ أَهْلٌ وَ هُوَ مِنْکَ یَا رَبِّ عَدْلٌ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِکَ وَ مَا وَارَتِ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تَرْحَمَ هَذِهِ النَّفْسَ الْجَزُوعَ وَ هَذَا الْبَدَنَ الْهَلُوعَ وَ الْجِلْدَ الرَّقِیقَ وَ الْعَظْمَ الدَّقِیقَ مَوْلَایَ عَفْوَکَ عَفْوَکَ مِائَهَ مَرَّهٍ اللَّهُمَّ قَدْ غَرَّقَتْنِی الذُّنُوبُ وَ غَمَرَتْنِی النِّعَمُ وَ قَلَّ شُکْرِی وَ ضَعُفَ عَمَلِی وَ لَیْسَ لِی مَا أَرْجُوهُ إِلَّا رَحْمَتُکَ فَاعْفُ عَنِّی فَإِنِّی امْرَؤٌ حَقِیرٌ وَ خَطَرِی یَسِیرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی فَإِنَّ عَفْوَکَ أَرْجَی لِی مِنْ عَمَلِی وَ إِنْ تَرْحَمْنِی فَإِنَّ رَحْمَتَکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِی وَ أَنْتَ الَّذِی لَا تُخَیِّبُ السَّائِلَ وَ لَا یَنْقُصُکَ النَّائِلُ یَا خَیْرَ مَسْئُولٍ وَ أَکْرَمَ مَأْمُولٍ هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِیرِ بِکَ مِنَ النَّارِ مِائَهَ مَرَّهٍ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ مِنَ النَّارِ مِائَهَ مَرَّهٍ هَذَا مَقَامُ الذَّلِیلِ هَذَا مَقَامُ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِیرِ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَا أَمَلَ لَهُ سِوَاکَ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَا یُفَرِّجُ کَرْبَهُ سِوَاکَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهذا وَ ما کُنَّا لِنَهْتَدِیَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُ رَبِّنا بِالْحَقِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا رَزَقْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا مَنَحْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا أَلْهَمْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا وَفَّقْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا شَفَیْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا عَافَیْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا هَدَیْتَنِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی ذَلِکَ کُلِّهِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی کُلِّ نِعْمَهٍ أَنْعَمْتَ عَلَیَّ ظَاهِرَهً وَ بَاطِنَهً حَمْداً کَثِیراً دَائِماً سَرْمَداً أَبَداً لَا یَنْقَطِعُ وَ لَا یَفْنَی أَبَداً حَمْداً تَرْضَی بِحَمْدِکَ عَنَّا حَمْداً یَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَ لَا یَفْنَی آخِرُهُ یَزِیدُ وَ لَا یَبِیدُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ قَوِیَ عَلَیْهِ بَدَنِی بِعَافِیَتِکَ أَوْ نَالَتْهُ قُدْرَتِی بِفَضْلِ نِعْمَتِکَ أَوْ بَسَطْتُ إِلَیْهِ یَدِی بِسَابِغِ رِزْقِکَ أَوِ اتَّکَلْتُ عِنْدَ خَوْفِی مِنْهُ عَلَی أَنَاتِکَ أَوْ وَثِقْتُ فِیهِ بِحَوْلِکَ أَوْ عَوَّلْتُ فِیهِ عَلَی کَرِیمِ عَفْوِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ خُنْتُ فِیهِ أَمَانَتِی أَوْ نَحَسْتُ بِفِعْلِهِ نَفْسِی أَوِ احْتَطَبْتُ بِهِ عَلَی بَدَنِی أَوْ قَدَّمْتُ فِیهِ

لَـذَّتِی أَوْ آثَرْتُ فِیـهِ شَـهَوَاتِی أَوْ سَـعَیْتُ فِیـهِ لِغَیْرِی أَوِ اسْـتَغْوَیْتُ فِیهِ مَنْ تَبِعَنِی أَوْ غَلَبْتُ عَلَیْهِ بِفَضْـلِ حِیلَـتِی أَوِ احْتَلْتُ فِیهِ عَلَیْکَ مَوْلَایَ فَلَمْ تَغْلِبْنِی عَلَی فِعْلِی إِذْ کُنْتَ کَارِهاً لِمَعْصِـیَتِی لَکِنْ سَـبَقَ عِلْمُکَ فِی فِعْلِی فَحَلُمْتَ عَنِّی لَمْ تُـدْخِلْنِی یَا رَبِّ فِیهِ جَبْراً وَ لَمْ تَحْمِلْنِی عَلَیْـهِ قَهْراً وَ لَمْ تَظْلِمْنِی فِیهِ شَـیْئاً أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ غَمَرَتْهُ مَسَـاغِبُ الْإِسَـاءَهِ فَأَیْقَنَ مِنْ إِلَهِهِ بِالْمُجَـازَاهِ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ تَهَوَّرَ تَهَوُّراً فِی الْغَیَـاهِبِ وَ تَـدَاحَضَ لِلشِّقْوَهِ فِی أَوْدَاءِ الْمَـذَاهِبِ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ أَوْرَطَهُ الْإِفْرَاطُ فِی مَآثِمِهِ وَ أَوْثَقَهُ الِارْتِبَاکُ فِی لُجَجِ جَرَائِمِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَنَافَ عَلَی الْمَهَالِکِ بِمَا اجْتَرَمَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَوْحَدَتْهُ الْمَنِیَّهُ فِی حُفْرَتِهِ فَأَوْحَشَ بِمَا اقْتَرَفَ مِنْ ذَنْبٍ اسْتَکْفَفَ فَاسْتَرْحَمَ هُنَالِکَ رَبَّهُ وَ اسْتَعْطَفَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ یَتَزَوَّدْ لِبُعْدِ سَفَرِهِ زَاداً وَ لَمْ یُعِدَّ لِمَظَاعِنِ تَرْحَالِهِ إِعْدَاداً أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ شَسَـعَتْ شُـقَّتُهُ وَ قَلَّتْ عُدَّتُهُ فَغَشِـیَتْهُ هُنَالِکَ کُرْبَتُهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ خَالَطَ کَسْبَهُ التَّدَالُسَ وَ قَرَنَ بِأَعْمَالِهِ التَّبَاخُسَ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ لَا یَعْلَمُ عَلَی أَیِّ مَنْزِلَتِهِ هَاجِمٌ أَ فِی النَّارِ یُصْلَی أَمْ فِی الْجَنَّهِ نَاعِمٌ یَحْیَا أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْـتِغْفَارَ مَنْ غَرِقَ فِی لُجَجِ الْمَآثِمِ وَ تَقَلَّبَ فِی أَظَالِیلِ مَقْتِ الْمَحَارِمِ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ عَنَدَ عَنْ لَوَائِحِ حَقِّ الْمَنْهَجِ وَ سَـلَکَ سَوَادِفَ سُـبُلِ الْمُرْتَتَجِ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ یُهْمِلْ شُکْرِی وَ لَمْ یَضْرِبْ عَنْهُ صَفْحاً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ یُنْجِهِ الْمَفَرُّ مِنْ مُعَانَاهِ ضَنْکِ الْمُنْقَلَبِ وَ لَمْ یُجْرِهِ الْمَهْرَبُ مِنْ أَهَاوِیلِ عِبْ ءِ الْمَکْسَبِ.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ تَمَرَّدَ فِی طُغْیَانِهِ عُدُوّاً وَ بَارَزَهُ بِالْخَطِیئَهِ عُتُوّاً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَحْصَی عَلَیْهِ کُرُورَ لَوَافِظِ أَلْسِنَتِهِ وَ زِنَهَ مَخَانِقِ الْجَنَّهِ أَسْـتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَا یَرْجُو سِوَاهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ مِمَّا أَحْصَاهُ الْعُقُولُ وَ الْقَلْبُ الْجَهُولُ وَ اقْتَرَفَتْهُ الْجَوَارِحُ الْخَاطِئَهُ وَ اکْتَسَـبَتْهُ الْیَدُ الْبَاغِیَهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بِمِقْدَارِ وَ مِقْیَاسِ وَ مِکْیَالِ وَ مَبْلَغِ مَا أَحْصَی وَ عَدَدِ مَا خَلَقَ وَ فَلَقَ وَ ذَرَأَ وَ بَرَأَ وَ أَنْشَأَ وَ صَوَّرَ وَ دَوَّنَ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَضْعَافَ

ذَلِکَ وَ أَضْعَافاً مُضَاعَفَهً وَ أَمْثَالًا مُمَثَّلَهً حَتَّی أَبْلُغَ رِضَا اللَّهِ وَ أَفُوزَ بِعَفْوِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانِی لِدِینِهِ الَّذِی لَا یُقْبَلُ عَمَلٌ إِلَّا بِهِ وَ لَا یَغْفِرُ ذَنْباً إِلَّا لِأَهْلِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَنِی مُسْلِماً لَهُ وَ لِرَسُولِهِ صلی الله علیه و آله فِیمَا أَمَرَ بِهِ وَ نَهَی عَنْهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَجْعَلْنِی أَعْبُدُ شَیْئاً غَیْرَهُ وَ لَمْ یُکْرِمْ بِهَوَانِی أَحَداً مِنْ خَلْقِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی مَا صَرَفَ عَنِّی مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ فِی نَفْسِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ وُلْدِی وَ أَهْلِ حُزَانَتِی- وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ عَلَی کُلِّ حَالٍ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِکُ الرَّحْمَنُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمُفْضِلُ الْمَنَّانُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ذُو الطَّوْلِ وَ إِلَیْهِ الْمَصِیرُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ مِدَادَ کَلِمَاتِهِ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ مِلْ ءَ عَرْشِهِ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ عَدَدَ مَا أَحْصَی کِتَابُهُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْحَلِیمِ الْکَرِیمِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْغَفُورِ الرَّحِیمِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِی لَا یَنْبَغِی التَّسْبِیحُ إِلَّا لَهُ وَ سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمَّا یَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الَّذِینَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرَهُمْ تَطْهِیراً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ نَبِیِّکَ وَ صَفِیِّکَ وَ حَبِیبِکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ الْمُبَلِّغِ رِسَالاتِکَ فَإِنَّهُ قَدْ أَدَّی الْأَمَانَهَ وَ مَنَحَ النَّصِیحَهَ وَ حَمَلَ عَلَی الْمَحَجَّهِ وَ کَابَدَ الْعُسْرَهَ اللَّهُمَّ أَعْطِهِ بِکُلِّ مَنْقَبَهٍ مِنْ مَنَاقِبِهِ وَ مَنْزِلَهٍ مِنْ مَنَازِلِهِ وَ حَالٍ مِنْ أَحْوَالِهِ خَصَائِصَ مِنْ عَطَائِکَ وَ فَضَائِلَ مِنْ حِبَائِکَ تَسُرُّ بِهَا نَفْسَهُ وَ تُکْرِمُ بِهَا وَجْهَهُ وَ تَرْفَعُ بِهَا مَقَامَهُ وَ تُعْلِی بِهَا شَرَفَهُ عَلَی الْقُوَّامِ بِقِسْطِکَ وَ الذَّابِّینَ عَنْ حَرِیمِکَ اللَّهُمَّ وَ أَوْرِدْ عَلَیْهِ وَ عَلَی ذُرِّیَّتِهِ وَ أَزْوَاجِهِ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أُمَّتِهِ مَا تَقَرُّ بِهِ عَیْنُهُ وَ اجْعَلْنَا مِنْهُمْ وَ مِمَّنْ تَسْقِیهِ بِکَأْسِهِ وَ تُورِدُهُ حَوْضَهُ وَ تَحْشُرُنَا فِی زُمْرَتِهِ وَ تَحْتَ لِوَائِهِ وَ تُدْخِلُنَا فِی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فِیهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی کُلِّ شِدَّهٍ وَ رَخَاءٍ وَ فِی کُلِّ عَافِیَهٍ وَ بَلَاءٍ وَ فِی کُلِّ أَمْنٍ وَ خَوْفٍ وَ فِی کُلِّ مَثْوًی وَ مُنْقَلَبٍ اللَّهُمَّ أَحْیِنِی مَحْیَاهُمْ وَ أَمِتْنِی مَمَاتَهُمْ وَ اجْعَلْنِی مَعَهُمْ فِی الْمَوَاطِنِ کُلِّهَا وَ لَا تُفَرِّقْ بَیْنِی وَ بَیْنَهُمْ أَبَداً- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ

قَدِيرٌ- اللَّهُمَّ أَفْنِنِی خَيْرَ الْفَنَاءِ إِذَا أَفْنَيْتَنِی عَلَی مُوَالاتِکَ وَ مُوَالاهِ أَوْلِيَائِکَ وَ مُعَادَاهِ أَعْدَائِکَ وَ الرَّغْبَهِ وَ الرَّهْبَهِ إِلَيْکَ وَ الْوَفَاءِ بِعَهْدِکَ وَ التَّصْدِيقِ بِکِتَابِکَ وَ الِاتِّبَاعِ لِسُنَّهِ نَبِيِّکَ صلی الله عليه و آله وَ تُدْخِلُنِی مَعَهُمْ فِی کُلِّ خَيْرٍ وَ تُنْجِينِی بِهِمْ مِنْ کُلِّ سُوءٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اغْفِرْ ذَنْبِی وَ وَسِّعْ خُلُقِی وَ طَيِّبْ کَسْبِی وَ قَنِّعْنِی بِمَا رَزَقْتَنِی وَ لَا تُذْهِبْ نَفْسِی إِلَی شَیْ ءٍ صَرَفْتَهُ عَنِّی اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ النِّسْيَانِ وَ الْکَسَلِ وَ التَّوَانِی فِی طَاعَتِکَ وَ مِنْ عِقَابِکَ الْأَدْنَی وَ عَذَابِکَ الْأَکْبَرِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ دُنْيَا تَمْنَعُ خَيْرَ الْآخِرَهِ وَ مِنْ حَيَاهٍ تَمْنَعُ خَيْرَ الْمَمَاتِ وَ مِنْ أَمَلٍ يَمْنَعُ خَيْرَ الْعَمَلِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَ مِنْ دُعَاءٍ لَا يُرْفَعُ وَ مِنْ صَلَاهٍ لَا تُقْبَلُ اللَّهُمَّ افْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِی لِذِکْرِکَ حَتَّی أَتَّبِعَ کِتَابَکَ وَ أُصَدِّقَ رَسُولَکَ وَ أُومِنَ بِوَعْدِکَ وَ أُوفِیَ بِعَهْدِکَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُکَ الصَّبْرَ عَلَی طَاعَتِکَ وَ الصَّبْرَ لِحُکْمِکَ وَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ حَقَائِقَ الْإِيمَانِ وَ الصِّدْقَ فِی الْمَوَاطِنِ کُلِّهَا وَ الْعَفْوَ وَ الْمُعَافَاهَ وَ الْيَقِينَ وَ الْکَرَامَهَ فِی الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ الشُّکْرَ وَ النَّظَرَ إِلَی وَجْهِکَ الْکَرِيمِ فَإِنَّ بِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

اللَّهُمَّ أَنْتَ تُنْزِلُ الْغِنَی وَ الْبَرَکَهَ مِنَ الرَّفِيعِ الْأَعْلَی تَکُونُ عَلَی الْعِبَادِ قَاهِراً مُقْتَدِراً أَحْصَيْتَ أَعْمَالَهُمْ وَ قَسَمْتَ أَرْزَاقَهُمْ وَ سَمَّيْتَ آجَالَهُمْ وَ کَتَبْتَ آثَارَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَهً أَلْسِنَتُهُمْ وَ أَلْوَانُهُمْ خَلْقاً مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ لَا يَعْلَمُ الْعِبَادُ عِلْمَکَ وَ کُلُّنَا فُقَرَاءُ إِلَيْکَ فَلَا تَصْرِفِ اللَّهُمَّ عَنِّی وَجْهَکَ وَ لَا تَمْنَعْنِی فَضْلَکَ وَ لَا تَحْرِمْنِی طَوْلَکَ وَ عَفْوَکَ وَ اجْعَلْنِی أُوَالِی أَوْلِيَاءَکَ وَ أُعَادِی أَعْدَاءَکَ وَ ارْزُقْنِی الرَّهْبَهَ وَ الرَّغْبَهَ وَ الْخُشُوعَ وَ الْوَفَاءَ وَ التَّسْلِيمَ وَ التَّصْدِيقَ بِکِتَابِکَ وَ اتِّبَاعَ سُنَّهِ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله عليه و آله.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی وَ غَمَّنِی وَ لَا تَکِلْنِی إِلَی نَفْسِی وَ أَعِذْنِی مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ وَ أَلْبِسْنِی دِرْعَکَ الْحَصِينَهَ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِکَ وَ اقْضِ عَنِّی دَيْنِی وَ وَفِّقْنِی لِمَا يُرْضِيکَ عَنِّی وَ احْرُسْنِی وَ ذُرِّيَّتِی وَ أَهْلِی وَ قَرَابَاتِی وَ جَمِيعَ إِخْوَانِی فِيکَ وَ أَهْلَ حُزَانَتِی مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَ الْجِنِّ وَ انْصُرْنِی عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی وَ تَوَفَّنِی

ص: ۲۶۰

مُسْلِماً وَ أَلْحِقْنِی بِالصَّالِحِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَظِیمِ مَا سَأَلَکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَرِیمِ أَسْمَائِکَ وَ جَمِیلِ ثَنَائِکَ وَ خَاصَّهِ دُعَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ عَشِیَّتِی هَذِهِ أَعْظَمَ عَشِیَّهٍ مَرَّتْ عَلَیَّ مُنْذُ أَخْرَجْتَنِی إِلَی الدُّنْیَا بَرَکَهً فِی عِصْمَهِ مِنْ دِینِی وَ خَلَاصِ نَفْسِی وَ قَضَاءِ حَاجَتِی وَ تَشْفِیعِی فِی مَسْأَلَتِی وَ إِتْمَامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ وَ صَرْفِ السُّوءِ عَنِّی وَ لِبَاسِ الْعَافِیَهِ وَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَیْهِ فِی هَذِهِ الْعَشِیَّهِ بِرَحْمَتِکَ إِنَّکَ جَوَادٌ کَرِیمٌ اللَّهُمَّ إِنْ کُنْتَ لَمْ تَکْتُبْنِی فِی حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ أَوْ أَحْرَمْتَنِی الْحُضُورَ مَعَهُمْ فِی هَذِهِ الْعَشِیَّهِ فَلَا تَحْرِمْنِی شَرِکَتَهُمْ فِی دُعَائِهِمْ وَ انْظُرْ إِلَیَّ بِنَظْرَتِکَ الرَّحِیمَهِ لَهُمْ وَ أَعْطِنِی مِنْ خَیْرِ مَا تُعْطِی أَوْلِیَاءَکَ وَ أَهْلَ طَاعَتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَجْعَلْ هَذِهِ الْعَشِیَّهَ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّی حَتَّی تُبَلِّغَنِیهَا مِنْ قَابِلٍ مَعَ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ وَ زُوَّارِ قَبْرِ نَبِیِّکَ علیه السلام فِی أَعْفَی عَافِیَتِکَ وَ أَعَمِّ نِعْمَتِکَ وَ أَوْسَعِ رَحْمَتِکَ وَ أَجْزَلِ قِسَمِکَ وَ أَسْبَغِ رِزْقِکَ وَ أَفْضَلِ رَجَائِکَ وَ أَتَمِّ رَأْفَتِکَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اسْمَعْ دُعَائِی وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی وَ تَذَلُّلِی وَ اسْتِکَانَتِی وَ تَوَکُّلِی عَلَیْکَ فَأَنَا مُسَلِّمٌ لِأَمْرِکَ لَا أَرْجُو نَجَاحاً وَ لَا مُعَافَاهً وَ لَا تَشْرِیفاً إِلَّا بِکَ وَ مِنْکَ فَامْنُنْ عَلَیَّ بِتَبْلِیغِ هَذِهِ الْعَشِیَّهِ مِنْ قَابِلٍ وَ أَنَا مُعَافًی مِنْ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَ مَحْذُورٍ وَ مِنْ جَمِیعِ الْبَوَائِقِ وَ مَحْذُورَاتِ الطَّوَارِقِ اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی طَاعَتِکَ وَ طَاعَهِ أَوْلِیَائِکَ الَّذِینَ اصْطَفَیْتَهُمْ مِنْ خَلْقِکَ لِخَلْقِکَ وَ الْقِیَامِ فِیهِمْ بِدِینِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلِّمْ لِی دِینِی وَ زِدْ فِی أَجَلِی وَ أَصِحَّ لِی جِسْمِی وَ أَقِرَّ بِشُکْرِ نِعْمَتِکَ عَیْنَیَّ وَ آمِنْ رَوْعَتِی وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تَمِّمْ آلَاءَکَ عَلَیَّ فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ تَوَفَّنِی وَ تَوَفَّنِی إِذَا تَوَفَّیْتَنِی وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ثَبِّتْنِی عَلَی دِینِ الْإِسْلَامِ فَإِنِّی بِحَبْلِکَ اعْتَصَمْتُ فَلَا تَکِلْنِی فِی جَمِیعِ الْأُمُورِ إِلَّا إِلَیْکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ امْلَأْ قَلْبِی رَهْبَهً مِنْکَ وَ رَغْبَهً إِلَیْکَ وَ خَشْیَهً مِنْکَ وَ غِنًی بِکَ وَ عَلِّمْنِی مَا یَنْفَعُنِی وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا عَلَّمْتَنِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مَسْأَلَهَ الْمُضْطَرِّ إِلَیْکَ الْمُشْفِقِ مِنْ عَذَابِکَ

الْخَائِفِ مِنْ عُقُوبَتِكَ أَنْ تُغْنِيَنِی بِعَفْوِکَ وَ تُجِیرَنِی بِعِزَّتِکَ وَ تَحَنَّنَ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ تُؤَدِّیَ عَنِّی فَرِیضَتَکَ وَ تَسْتَجِیبَ لِی فِیمَا سَأَلْتُکَ وَ تُغْنِیَنِی عَنْ شِرَارِ خَلْقِکَ وَ تُدْنِیَنِی مِمَّنْ کَادَنِی وَ تَقِیَنِی مِنَ النَّارِ وَ مَا قَرَّبَ إِلَیْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَ تَغْفِرَ لِی وَ لِوَالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ- إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِینَ (۱).

**[ترجمه]مؤلف: کفعمی – رحمه الله – در کتاب البلد الامین و ابن طاووس نیز در کتاب مصباح الزائر این دعا را آورده‌اند – البلد الامین: ۲۵۸ – ۲۵۱ – .

که قبلا ذکر شد. البته به اندازه یک ورق از آخر دعا در این دو کتاب وجود ندارد، یعنی از آنجایی که می گوید: «خدایا من در بی‌نیازی‌ام، فقیرم» تا آخر دعا. و نیز این مقدار از دعا در برخی از نسخه‌های کهن کتاب الاقبال نیز یافت نشد. فرازهای دعا در این ورق، مطابق با دعاهای ائمه معصومین علیهم السلام نیست و بیشتر به ذوق و سلیقه صوفیان نزدیک است، از این رو، برخی از بزرگان بر آنند که این یک ورق از الحاقات صوفیه بر دعاست و از امامان معصوم نیست.

در هر صورت، این قسمت اضافی یا از سوی صوفیه در کتاب ها رفته است و سید بن طاووس با غفلت از حقیقت امر آن را آورده است و یا اینکه از جانب آنان در کتاب الاقبال اضافه شده است؛ و حالت دوم به آنچه ما اشاره کردیم، از عدم وجود این دعا در نسخه های کهن و کتاب مصباح الزائر، نزدیک تر است. و خداوند به حقیقت امور آگاه است.

سپس سید بن طاووس در کتاب الاقبال، دعای امام علی بن حسین علیه السلام را در عرفات را ذکر کرد، متن دعا به این صورت است:

خداوندا، تو همان خدایی هستی که پروردگار جهانیانی، تو همان خدای رحمت‌گر و مهربانی، تو همان خدای جاودانه‌ای بی آن که بیمار و یا خسته و رنجور گردی و رحمتت تو را از کیفرت و کیفرت تو را از عذابت به خود مشغول نمی کند، پنهان شدی بی آن که بمیری و آشکار شدی آن‌چنان که هیچ چیز بالاتر از تو نیست، و در بلندمرتبگی‌ات پاک و مقدّسی و در آسمان و زمین لباس بزرگ‌منشی را به تن کردی، و در سلطه ات توانا گشتی و در عین بلندی به هر چیز نزدیک شدی. آفریده‌ها را به قدرت خویش آفریدی و امور را به دانش خود مقدّر نمودی و روزی‌ها را با عدالت تقسیم کردی و آگاهی‌ات در هر چیز راه یافت و چشم‌ها در مقابل تو سرگشته شدند و دیده هر بیننده‌ای در برابر تو کم سو و زبان‌ها از توصیف تو لال گردیدند و نور تو دیده همه بینندگان را پوشانید و پایه‌های عرشت را به عظمتت پر کردی و آفریده‌ها را، نه از روی نمونه... هایی که کسی پیش از تو ساخته باشد و تو بدان نگریسته باشی، پدید آوردی و هیچ کس در آفرینش شریک تو نبود و از هیچ کس کمک نگرفتی. تو در عین عظمت لطیف هستی و همه اشیاء در برابر بزرگی و عزتت خوارند.

ای سرور من، تو را می‌ستایم، ولی با وجود اندک بودن عمل و نقص نظر و دیدگاه من، ستایش من در برابر مدح و ثنای تو چه ارزشی دارد؟ در حالی که ای پروردگار من، تو آفریننده‌ای و من آفریده، و تو مالکی و من مملوک، و تو پروردگار و من بنده، و تو بی‌نیازی و من نیازمند، و تو عطا کننده‌ای و من درخواست کننده، و تو بسیار آمرزنده‌ای و من خطاکار، و تو زنده... ای هستی که هرگز نمی‌میری و من آفریده‌ای هستم که می میرم. ای خدایی که خلق را آفرید و امور آن‌ها را تدبیر و کارسازی نمود و هیچ یک از آفریده‌هایش را با دیگری نسنجید و از کس دیگر برای آفرینش کمک نگرفت، سپس امور را

براساس سرنوشت حتمی‌اش قطعی گرداند و زمان مشخص برای آن‌ها قرار داد. امور را به عدل و داد به صورت حتمی مقرر نمود و با تفضّل و بخشش در آن‌ها عدالت ورزید و با فرمانش آن‌ها را فیصله داد و با عدالت در آن‌ها حکم راند و با حفظ و نگاه‌داری خود، از آن‌ها آگاه شد، آن‌گاه منتهای امور را به سوی خواست خود و جایگاه استقرارش را به سوی محبتش و وعده‌گاه‌های آن‌ها را به سوی سرنوشت حتمی اش رهسپار ساخت. هیچ کس نمی‌تواند سخنان او را تغییر دهد، یا فرمانش را به تأخیر اندازد، یا سرنوشت حتمی‌اش را برگرداند و هیچ جایی برای رهایی از فرمان او و هیچ گریزی از مقدّرات او نیست و هرگز خلف وعده ننمود و دعوتش غیر قابل تخلف است و از طلب چیزی ناتوان نیست و هر کس را اراده کند، قدرت سرپیچی ندارد و انجام هیچ چیز بر او سخت، و ساختن هیچ چیز بر او بزرگ و سنگین نیست و اطاعت اطاعت‌کنندگان بر فرمانروایی او نمی‌افزاید و نافرمانی گناه‌کاران از او نمی‌کاهد و سخن او تغییر نمی کند و هیچ کس را در فرمانروایی شریک خود نمی‌گرداند. خدایی که با قدرت خویش پادشاهان را در اختیار درآورد و با عزتش پروردگان را به بندگی کشید و به جود خویش بر بزرگان سروری یافت و به بلندپایگی‌اش بر سروران رفعت گرفت و شکوه همه پادشاهان در برابر بیم و شکوه او فرو ریخت و با سلطه و پروردگاری خویش بر همه تسلط‌جویان برتری یافت و با قهر و غلبه‌اش سرکشان را نابود ساخت و با سربلندی‌اش بزرگان را خوار ساخت و با قدرت خویش امور را بر پا کرد و با سروری خود از همه والایی‌ها اوج گرفت و به بالندگی‌اش بلندی یافت و به سربلندی‌اش بالید و به شکوهش عزت یافت و رحمتش همه چیز را فراگرفت. تنها تو را می‌خوانم و از تو درخواست می‌کنم و از تو می‌طلبم و به تو می گرایم، ای منتهای خواسته ناتوانان، ای فریادرس فریادخواهان و ای تکیه‌گاه ستمدیدگان و نجات‌دهنده مؤمنان و پاداش‌دهنده به شکیبایان و نگاه‌دارنده شایستگان و پناهگاه عارفان و ایمنی بخش هراسناکان و پشتوانه پناه آورندگان و یاور پناه جویان و جویای فریب‌کاران و دریابنده گریختگان و مهربان‌ترین مهربانان و بهترین یاوران و برترین حکمرانان و دادرس‌ترین داوران و سریع ترین حساب‌رسان. هیچ کس نمی‌تواند از سخت... گیری او سرپیچی کند و برای رهایی از کیفرش از دیگری یاری بطلبد و در برابر مکر او چاره‌جویی کند، دانش او را نمی‌توان درک کرد و از فرمانروایی و سلطنت او نمی‌توان جلوگیری نمود و بر عزتش نمی‌توان غلبه کرد و بزرگ‌منشی او را نمی‌توان خوار و ذلیل نمود و به شکوه چیره او نمی‌توان رسید و عظمت او را نمی‌توان کوچک شمرد و بالندگی او از بین نمی‌رود و پایه او فرو نمی‌ریزد و به قوت و نیروی او نمی‌توان دست یافت، او که آفریده‌هایش را به شمار در می آورد و از اعمال آن‌ها نگاه‌داری می‌کند. نه ضدی برای او است و نه مشابهی، نه فرزندی دارد و نه همنامی دارد و نه همتایی، نه نزدیکی دارد و نه شبیه و مانندی و هیچ کس نمی‌تواند سخنان او را تغییر دهد و هیچ چیز نمی‌تواند به او برسد، یا اندازه قدرت او را درک کند، یا نشانه او را درک کند یا به مقام و منزلت او برسد و به چیزی که در دست او است نمی‌توان رسید و هیچ چیز نمی‌تواند او را مانع شود.

آسمان‌ها را بنیان نهاد و آن‌ها و آن‌چه را که در آن‌ها است به عظمت خویش استوار ساخت و به حکمت خویش، فرمانش را در آن‌ها به نحو شایسته تدبیر و کارسازی نمود و همانطور که شایسته او بود، نه به واسطه چیزی که پیش از او باشد، و آنطور بود که سزاوار او است. می‌بیند و دیده نمی‌شود، در حالی که در بلندترین منظرگاه است و از نهان و آشکار آگاه است و هیچ چیز بر او پنهان نیست و هیچ چیز نمی‌تواند از کیفر او جلوگیری کند، سخت می‌گیرد. نه کاخ‌ها می‌توانند چیزی را از دیده او مخفی نگاه دارند و نه پرده‌ها می‌توانند چیزی را از او پنهان کنند و نه دیوارها می‌توانند چیزی را از دید او در خود جای دهند و نه دریاها می‌توانند چیزی را از او نهان بدارند و او بر هر چیز توانا و به هر چیز آگاه است و از همّ و غمّ جان‌ها و آن‌چه دل...

ها در خود نهان می‌دارند و نیز از وسوسه دل‌ها و تصمیم‌های قلبی و نیز از گفتار زبان‌ها و به هم خوردن لب‌ها و گرفتن دست‌ها و گام برداشتن قدم‌ها و هم‌چنین از خیانت چشم‌ها و از رازها و بلکه مخفی‌تر از آن، از رازها و آن‌چه در زیر خاک است، اطلاع دارد و هیچ چیزی او را از چیز دیگر به خود مشغول نمی‌کند و در هیچ چیز کوتاهی نمی‌کند و هیچ چیز را به خاطر چیز دیگر فراموش نمی‌کند.

از تو درخواست می‌کنم ای خدایی که گذشتت بزرگ و کردارت زیبا و بخششت بزرگوارانه و نعمتت فراوان است و نیکی‌ها و کردار زیبایت به شماره نمی‌آید، که بر محمد و آل محمد درود فرستی و خواسته‌هایی را که پیش تو آوردم و در پیشگاهت عرضه کردم و بر درگاهت فرود آوردم و شکوه و گله‌گزاری نمودم، برآورده سازی، با وجود این که من در انجام دستوراتت کوتاهی می‌ورزم و در آن‌چه نهی کرده‌ای، مقصرم. ای روشنایی من در هر تاریکی و ای انیس من در هر هراس و ای مورد اعتماد من در هر سختی و ای امید من در هر اندوه و ای سرپرست من در هر نعمت و ای راهنمای من در هر تاریکی، تویی راهنمای من آن گاه که راهنمایی راهنمایان به پایان می‌رسد؛ زیرا راهنمایی تو پایان نمی‌پذیرد و کسی را که تو هدایت کنی، گمراه نمی‌گردد و هر کس را که تو دوست بداری خوار نمی‌گردد. نعمت خویش را به صورت کامل و فراوان بر من ارزانی داشتی و به طور گسترده از روزی‌ات برخوردار نمودی و وعده نیک به من دادی و عطای فراوان به من بخشیدی، بی آن که من با عمل خویش استحقاق این‌ها را داشته باشم، بلکه تو خود با کرم و جود خویش، ابتدائاً این‌ها را به من ارزانی داشتی؛ ولی من نعمتت را در معصیت و نافرمانی از تو صرف کردم و با بهره‌مندی از روزی تو، بر خشم و غضبت نیرو گرفتم و عمرم را در آن‌چه دوست نداشتی، سپری کردم و گستاخی من بر تو و نیز ارتکاب آن‌چه از آن نهی نمودی و اقدام به آن‌چه بر من حرام گردانیدی، مانع از توجه تو به من نشد، در حالی که در معصیت های تو هستم. بنابراین، تویی خدایی که بر من تفضّل می‌کنی و من از تو نافرمانی می‌کنم و تو ای سرور من، بهترین سرور و آقا برای بندگان و من بدترین بنده هستم. تو را می‌خوانم و اجابت می‌کنی و تو را می خوانم و عطا می‌کنی و خاموش می‌مانم و تو خود نعمتت را آغاز می‌کنی و از تو طلب زیادی می‌کنم و زیاده می‌بخشی. پس چه بنده بدی هستم من برای تو ای آقا و مولای من.

من همان کسی هستم که پیوسته بد می‌کنم و می‌آمرزی و بلا- بر من عارض می‌گردد و عافیت می‌بخشی و همواره دچار هلاکت می‌شوم و نجاتم می‌دهی و در طول شبانه‌روز پیوسته در اعمالم دچار تباهی می‌گردم و تو حفظم می‌کنی. بنابراین، تو بودی که منِ کمترین را برتری بخشیدی و لغزشم را نادیده گرفتی و عیوبم را مستور نگاه داشتی و باطنم رسوا نساختی و نزد برادرانم سرافکنده نکردی، بلکه از روی منّت، تفضل، احسان، بخشش و نیکی بر من، اعمال زشت و رسوایی‌های بزرگ مرا پنهان داشتی و اعمال نیک اندک و کوچک مرا آشکار ساختی. با این وجود، به من دستور دادی و گوش به فرمانت نکردم و نهی کردی و خودداری ننمودم و از نعمتت سپاسگزاری نکردم و خیرخواهی ات را نپذیرفتم و حقّت را ادا ننمودم و معصیت را ترک نکردم؛ بلکه با چشمم از تو نافرمانی کردم در حالی که اگر می خواستی، می‌توانستی کورم کنی و چنین نکردی، و با گوشم معصیت کردم در حالی که اگر می‌خواستی، می‌توانستی مرا ناشنوا بگردانی و چنین ننمودی، و با دستم معصیت کردم در حالی که اگر می‌خواستی می توانستی دست مرا شل بکنی و چنین نکردی و دامانم را پاک نگاه نداشتم در حالی که اگر می‌خواستی، می‌توانستی مرا عقیم بگردانی - . مراجعه کن به شرح این مطلب در چاپ جدید بحار الانوار: ۲۵، ص ۲۰۳۲۰۵ و نیز ص ۲۰۹۲۱۱. -

و چنین نکردی و بـا همه اعضـا و جوارحم معصـیت کردم در حـالی که این پـاداش تو از سوی من نبود. پس عفوت، عفوت را خواسـتارم. من همـان بنـده توام که به گنـاهم اقرار می نمـایم و با خواری در برابرت اظهار فروتنی می کنم و به خاطر جرمم به درگاهت خاکساری می‌کنم. به جنایت خویش اعتراف می نمایم و به درگاهت تضـرع می‌کنم و در این‌جا که قرار دارم، به تو امید می بندم و از همه گناهان توبه می‌کنم و از سـتم به خویش طلب آمرزش می‌نمایم و آرزومندم که مرا از آتش جهنم آزاد کنی و به درگاهت تضـرّع می‌کنم که از گناهانم درگـذری و درخواست می‌کنم که حوایجم را برآوری و افزون بر خواسته‌ام به من عطا کنی و ندایم را بشـنوی و دعایم را مستجاب گردانی و بر تضرّع و گله گزاری‌ام رحم آری و این چنین بنده خطاکار در برابرآقای خود فروتنی می‌کند و با خاکساری در برابر مولایش اظهار افتادگی می‌کند.

ای گرامی‌ترین کسی که همه در درگاه او اعتراف به گناه می‌کنند و ای ارجمندترین کسی که همه در برابر او اظهار فروتنی و افتـادگی می‌کننـد، بـا من که در درگـاه تو به گنـاهم اعتراف می‌کنم و یـا خاکسـاری فروتنی می‌نمـایم، چه خواهی کرد، اگر گناهانم میان من و تو فاصله انداخته است و مانع از آن شده است که بر من روی آوری و رحمتت را بر من بگسترانی و بخشی از برکاتت را بر من فرود آوری و صـدایم را به درگاهت برسانی، یا گناهم را بیامرزی، یا از خطایم درگـذری، و من بنده توام کـه بـه روی گرامی و سـربلندی عظمـت پناهنـده می شـوم و بـه تـو روی می آورم و توسـل می جـویم و بـا واسـطه قرار دادن پیامبرت، حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله، محبوب‌ترین، گرامی‌ترین، شایسـته‌ترین، مطیع‌ترین، برترین و والاترین آفریده‌ها در نزد تو، و خانـدان هـدایت‌گر و هـدایت یـافته او و صـلی الله علیهم که اطـاعت از آنـان را واجب نمودی و به دوستی بـا آنـان دسـتور دادی و فرمانروایـان بعـد از پیـامبرت قرار دادی، بـه درگـاهت نزدیکی می‌جـویم. ای خـواری کننـده سـرکشان و ای سرافرازکننـده خاکسـاران، خسـته و ضـعیف شـدم، پس همین لحظه و همین لحظه، به رحمت خویش، وجود و جـان مرا به من ارزانی دار.

خداوندا، من توان ایسـتادگی در برابر خشـمت را ندارم و نمی‌توانم در برابر عذابت شـکیبا باشم و از رحمتت بی‌نیاز نیستم، تو غیر مرا می‌یابی که عـذاب کنی ولی من کسـی جز تو را نمی‌یابم که بر من رحم کند و توان گرفتاری‌های طاقت‌فرسا را ندارم. به حق پیامبرت، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و خاندان پاک او، از تو درخواست می‌کنم و به امامانی توسّل می‌جویم که آنان را برای اسـرار خود برگزیدی و از وحی‌ات آگاه گردانیدی و برای حمل دانش خود برگزیدی و پاک و پاکیزه ساختی و گزینش نمودی و بی‌آلا‌یش سـاختی و هـدایت‌گر و هـدایت یـافته و امـانت‌دار وحی‌ات قرار دادی و از گنـاه بازداشتی و برای آفریده‌هایت پسندیدی و به دانش خود ویژه گردانیدی و برگزیدی و نعمتت را به آنان ارزانی داشتی و حجت خویش بر خلق قرار دادی و به اطـاعت از آنـان دسـتور دادی و به هیـچ کس اجـازه نافرمـانی از آنـان را نـدادی و اطـاعت از آنـان را بر همه... آفریـده‌هایت واجب گردانیدی و نیز امروز و اکنون که در این‌جا ایسـتادم، به آنان توسل می جویم و از تو می‌خواهم که مرا از بهترین و برگزیده‌ترین بندگان خود قرار دهی.

خداونـدا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بر ناله و اعترافم به گناه و تضـرّعم و رحل اقامت بر آسـتانه‌ات و راهی شدنم به سویت رحم کن، ای گرامی‌ترین درخواست‌شدگان، ای بزرگی که برای گناه بزرگ به تو امید بسـته می‌شود، گناه بزرگ مرا بیامرز، به راستی که گناه بزرگ را جز بزرگ نمی آمرزد.

خداونـدا، از تو خواهـانم که مرا از آتش جهنم آزاد کنی. ای پروردگار مؤمنان، امیـدم را قطع مکن، ای بسیار بخشـنده بر من ببخش، ای مهربان‌ترین مهربانان، ای خـدایی که درخواست‌کنندگان از خود را نومید نمی‌گردانی، مرا از درگاه خود مران، ای بسیار گـذشت‌کننده از من درگذر، ای بسیار توبه‌پذیر، توفیق توبه به من ده و توبه‌ام را بپذیر. ای مولای من، حاجت من از تو که اگر آن را به من عطا کنی، هر چه از من بازداری، ضـرری به من نمی‌رسانـد و اگر آن را از من بازداری، هر چه به من عطا کنی سودی به حال من نـدارد، این است که مرا از آتش جهنم آزاد کنی. خـدایا، درود و سـلام مرا به روح محمد و آل محمد برسان و به واسـطه آنان، امروز مرا نجات ده. ای خدایی که دسـتور گذشت دادی، ای خدایی که در برابر گذشت پاداش می‌دهی، ای خـدایی که گذشت می‌کنی، ای خدایی که از گذشت خشـنودی، ای خدایی که در برابر گذشت ثواب می‌دهی، مرا ببخش مرا ببخش مرا ببخش، آن را بیسـت مرتبـه بگـو . امروز گذشـتت را خواسـتارم و نیز از هر خیری کـه علـم تـو آن را فراگرفت، از تو درخواست می‌کنم.

این جایگـاه بنـده بیچـاره و نیازمنـد است، این جایگاه درمانـده و نیازمنـد به رحمت تو است، این جایگاه پناه‌جوی به عفوت از کیفرت می‌باشد، این جایگاه پناه آورنده به تو از تو است، از خشم و ناگهان در رسیدن کیفرت به خشنودی‌ات پناه می‌برم. ای آرزو و امید من، ای بهترین فریادرس، ای بخشنده‌ترین بخشنده، ای کسی که رحمتت بر غضبت پیشی گرفت. ای سرور و مولا و امید و مورد اعتماد و تکیه‌گاه من، ای ذخیره و پشتیبان و اندوخته و نهایت آرزو و خواسته من، ای فریادرس و ای وارث من، در این روز که به تـو پناهنـده شـدم و صـداهای فراوان به سـوی تـو بلنـد است، بـا من چه خواهی کرد، از تو می خواهم که بر محمـد و آل محمـد درود فرسـتی و در این روز مرا رسـتگار و کامیـاب از درگـاهت برگردان، به بهترین صورت که از کسـی خشـنود گردیدی و دعایش را اجابت نمودی و پذیرفته و عطای فراوان به او بخشیدی و گناهانش را آمرزیدی و گرامی داشتی و کس دیگر را به جـای او بر نگزیـدی و مقـامش را والا گردانیـدی و در نزد افراد بهتر از او به او مباهات کردی و با برآوردن تمـامی حوایجش از درگـاهت برگردانـدی و بعـد از مرگ نیز او را به زنـدگانی پـاکیزه زنـده گردانـدی و پایـان کـار او را به آمرزش پایان دادی و به آنان که دوستش دارد، ملحق کردی.

خـدایا، هر وارد شونـده‌ای جایزه‌ای دارد و هر زیارت‌کننـده‌ای کرامتی و هر درخواست‌کننده‌ای عطایی و هر امیدواری ثوابی و هر درخواست کننده‌ای از تو پاداشی و هر گراینده‌ای به درگاهت هدیه‌ای و هر پناه‌جویی رحمتی و هر خواهش کننده‌ای قرب و منزلت و هر تضـرع کننـده اجـابتی و هر خاکسـاری رأفـتی و هر فرود آمـده‌ای از حق حفـظ و نگـاه‌داری تو برخوردار و هر توسـل‌کننـده‌ای از حق گذشـتت برخوردار است و من اکنون به درگاهت وارد شـدم و در این مکان که شـرافت دادی، به امید آن‌چه در نزد تو است در پیشـگاهت ایسـتادم، پس امروز مرا از نومیـدترین وارد شونـدگان بر خود قرار مده، بلکه با بهشت مرا گرامی بـدار و آمرزشـت را به من ارزانی بـدار و بـا عـافیتت بیـآرای و از آتش جهنم در پنـاه خـود درآور و از روزی حلال و پاکیزه‌ات بر من بگستران و شرّ فاسقان عرب و عجم و شرّ شیطان‌هایی از جن و انسان را از من دور بدار. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا نومید برمگردان و میان من و ملاقات با خود را سالم و بی‌گزند بدار تا این که مرا به درجه همدمی با دوسـتانت نایـل گردانی و با شـرابی گوارا از حوض آنان به من بنوشانی به گونه‌ای که هرگز بعـد از آن تشـنه نگردم و مرا در زمره آنان محشور کن و جزو حزب و گروه آنان بمیران و در مقام رضا و بهشت، چهره آنان را به من بشـناسان؛ زیرا که من از آنان به عنوان هـدایت‌گر خشـنودم. ای کفایت‌کننده هر چیز که هیچ چیز نمی‌تواند چیزی را از تو کفایت کند، بر محمد و آل

محمـد درود فرست و مرا از شرّ آن‌چه از آن پرهیز می‌کنم و یـا نمی‌کنم، کفـایت کن و به هیـچ کس به جز خود وامگـذار و آنچـه را کـه به من روزی کردی مبـارک گردان و کس دیگر را به جـای من مگزین و مرا به آفریـده‌هـایت وامگـذار و به نظر خودم واگـذار مکن تا مرا ناتوان گردانـد و به دنیا وامگـذار که مرا به دور بیفکنـد و به نزدیک و دور وامگذار، بلکه تنها تو به کارهای من بپرداز ای سرور و مولای من.

خداوندا، تو، امیدم در این روز جز از تو گسـست. در این روز رحمت و آمرزشت را بر من ارزانی دار. خداوندا، ای پروردگار این مکان‌های شـریف و پروردگار همه نقاط سـرزمین حرم و مشـعر که قدرش را بزرگ داشتی و عظمت بخشـیدی [و] به حق خانه محترم و سرزمین حلّ و حرم و رکن و مقام، بر حضرت محمد و خاندان او درود فرست و همه حوائج مرا که صلاح دین، دنیا و آخرت من در آن است، برآور و من و پدر و مادر من و اجداد مسلمان مرا بیامرز و بر پدر و مادر من رحمت آر، همان... گونه که آن دو در حـال کودکی مرا پرورش دادنـد و بهترین پـاداش را به آن دو عطـا کن و به واسـطه دعـای من آن دو را با چیزی آشـنا کن که چشم‌هایشان بـدان روشن گردد؛ زیرا آن دو در رسـیدن به مقصد از من پیشـی گرفتند و مرا بعد از آن دو آفریدی، پس در این روز، شفاعت مرا در رابطه با خودم و درباره آن دو و همه نیاکان مؤمنم بپذیر، ای مهربان‌ترین مهربانان.

خداونـدا بر محمـد و آل محمـد درود فرست و از خاندان محمد اندوه‌گشایی کن و آنان را امامانی قرار ده که به حق رهنمون می شوند و به وسـیله آن عدالت می ورزند و آنان را یاری ده و به واسطه آنان دینت را یاری کن و به آن‌چه که به آنان وعده دادی، وفا کن و مرا به پیروزی خاندان محمد نایل گردان و در راه رسیدن به آن از هر امر هولناک کفایت نما؛ سپس ای خدا، بهره‌ای خالص و بی‌آلایش در رابطه با آنان برای من مقدّر کن، ای مقدرکننده سـرآمد عمر انسان‌ها و ای تقسیم‌کننده روزی... ها، عمر مرا دراز و روزی‌ام را گسترده بگردان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و امام ما را شایسته بگردان و امور ما را به او سامان ده و بیم او را و نیز بیم ما را بر او ایمن گردان و ای خـدا، او را یاور دینت قرار ده. خداوندا، به وجود او زمین را از داد و قسط آکنده کن، چنان که از سـتم و جور پر است و وجود او را بر فقرا و زنان بی‌شوهر و افراد بیچاره مسـلمان منّت نه و مرا از بهترین دوستان و شیعیان او بگردان، آنان که بسیار شیفته اویند و به نحو شایسته از او اطاعت می نمایند و سرسپرده... فرمان اویند و زودتر از همه به خشـنودی او می‌شـتابند و سخن او را می‌پذیرند و برای اجرای فرمان او به پا می‌خیزند و شهادت در پیشاروی او را به من روزی کن، تا این که در حالی که تو از من خشنودی، با تو ملاقات کنم. خدایا، من خانواده و فرزندان و آن‌چه را که تو به من بخشـیدی، رها کردم به سوی تو بیرون آمدم و همه کسانی را که رها کردم، به تو واگذار نمودم. پس به نیکی از من جانشـینی کن، که تو سـرپرست آفریـده‌هایت می‌باشـی. معبودی جز خداونـد بردبار و کریم نیست، معبودی جز خداونـد بلنـدپایه و بزرگ نیست. پـاک است خـدایی که پروردگار آسـمان‌ها و زمین‌های هفت‌گانه و آن‌چه در آن‌ها و میان آن‌ها وجود دارد و پروردگار عرش بزرگ است و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. - . الاقبال: ۳۵۸-۳۶۵ -

ادامه این دعا که در این فصل نیست و به آن اضافه شد:

خداوندا، من بنده توام و زمام اختیارم به دست تو است و عمر من به دانش تو بستگی دارد. از تو می‌خواهم که مرا به آن‌چه تو را از مـن خرسـند می‌گردانـد، موفـق گردانی و مناسـک مرا کـه به خلیـل و دوست صـمیمی‌ات حضـرت ابراهیم نشـان دادی و پیامبرت حضـرت محمـد صـلواتک علیهما را بر آن راهنمایی کردی، بی کم و کاست قرار دهی. خـدایا، مرا از کسانی قرار ده

که کردارشان را پسندیدی و عمرشان را طولانی کردی و بعد از مرگ به زندگانی پاکیزه زنده گردانیدی. سپاس خدا را در برابر نعمت هایش که به شماره در نمی‌آید و با عمل نمی‌توان آن را جبران کرد، ستایش خدایی را که مرا آفرید در حالی که چیزی در خور یاد نبودم و بر بسیاری از آفریده‌هایش به نحو شایسته برتری بخشید، ستایش خدایی را که مرا روزی داد در حالی که مالک هیچ چیز نبودم، ستایش خدا را بر بردباری‌اش با وجود آگاهی‌اش، ستایش خدا را بر گذشتش با وجود توانایی‌اش، ستایش خدا را بر رحمتش که بر خشمش پیشی گرفت. خداوندا، بر بنده فرستاده و برگزیده‌ات از میان آفریده... هایت که او را برای ابلاغ پیام هایت انتخاب کردی، درود فرست و ای خدا، او را اولین شفاعت‌کننده و اولین کسی که شفاعتش مورد پذیرش قرار می‌گیرد و اولین سخنگو و حاجت برآورده شده‌ترین درخواست‌کننده قرار ده، به راستی که تو دعای بیچاره را آن‌گاه که تو را بخواند، اجابت می‌کنی و سختی و گرفتاری را برطرف می نمایی و اندوهناک را یاری می کنی و بیمار را بهبود می بخشی و نیازمند را بی‌نیاز می گردانی و شکستگی را اصلاح می‌کنی و هیچ فرمانروایی برتر از تو وجود ندارد و تو بلندپایه و بزرگی. ای نگاه دارنده بیمناک پناه‌جو، ای کسی که نه شریکی داری و نه وزیری، به خواسته‌های بزرگ آفریده‌هایت از تو، به نام‌های حق گرامی و ستایش زیبا و نعمت‌های ویژه‌ات، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و خاندان او درود فرستی و این شامگاه مرا بزرگ‌ترین شامگاهی که که مرا بر زمین آوردی از جهت برکت در نگاهداری از دین، آزاد کردن من و برآوردن حوائج، شفاعت درخواست‌ها، اتمام نعمتت بر من، برکنار کردن بدی از من، پوشاندن لباس عافیت به تنم، قرار دهی و نیز مرا از کسانی قرار دهی که در این شامگاه با رحمتت به آنان نگریستی و به راستی که تو بخشنده و گرامی هستی.

خدایا بر محمد و خاندان او درود فرست و دیدار من با این شامگاه را آخرین دیدار قرار مده، تا این که مرا در سال آینده همراه با حاجیان خانه محترم و زائران قبر پیامبرت علیه و آله السلام در بهترین عافیت و فراگیرترین نعمت و گسترده‌ترین رحمت و فراوان‌ترین بهره و وسیع‌ترین روزی و برترین امید و نیز در حالی که من بهترین وفا را نسبت به تو دارم، به آن برسانی؛ به راستی که تو شنوای دعا هستی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و دعایم را بشنو و بر تضرّع و خاکساری و فروتنی و توکلم رحم آر، به راستی که من تسلیم توام و تنها به تو و از تو امید کامیابی و عافیت و برتری دارم، پس بر من منّت نِه و در سال آینده در حالی که از ناخوشایندی و بیم همه گرفتاری‌ها در عافیت هستم، مرا به این شامگاه برسان و بر اطاعت از خود و اطاعت از پیامبرت و اولیایت که از میان آفریده‌هایت برگزیدی، یاری ده. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و دین مرا سالم و عمرم را دراز و تنم را سالم بگردان. ای خدایی که بر من رحم آوردی و خواسته‌ام را عطا کردی، گناهم را بیامرز، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در باقی‌مانده از عمرم، نعمتت را بر من تمامی بخش، تا این که در حالی که از من خرسندی، جانم را بگیری و مرا از آئین اسلام بیرون مبر، که من به ریسمان تو چنگ زدم، پس مرا به غیر خود وامگذار و آن... چه سودمند است به من بیاموز و دلم را از دانش و هراس از سخت‌گیری‌ها و کیفرهایت آکنده گردان. خداوندا، از تو همانند درمانده به تو، هراسناک از عذابت، بیمناک از کیفرت، درخواست می‌کنم که مرا بیامرزی و با رحمتت بر من، مهرورزی و آمرزشت را بر من ببخشی و واجبات را از سوی من ادا کنی و به تفضّل خویش مرا از غیر خود بی‌نیاز گردانی و از آتش جهنم پناه دهی، به رحمتت ای مهربان‌ترین مهربان.

از دیگر دعاهـای روز عرفه، دعای عرفه مولایمان امام زین‌العابـدین صلوات الله علیه است که در بردارنـده معانی ربّانی و ادب عبودیت در برابر عظمت خداوند است:

خداوندا، فرشتگان از بیم تو هراسناک و گوش به فرمان و مطیع توأند و به دستور تو عمل می کنند و شب و روز خسته نمی... گردنـد و پیوسته تسبیح‌گوی تُواَنـد، در حـالی که من به خاطر بـدی بر خویشتن و کوتاهی در امر نفس خویش تا نزدیکی به زمان سرآمد عمرم، سزاوارترم که پیوسته بیمناک باشم. ای پروردگار من، چه بسیار گناه که من فریفته و سرگشته آن هستم، خدایا، من گناهان و بدی فراوان نمودم و تو بسیار عافیت بخشیدی؛ بر من پوشیدی و به واسطه حسن نظرت به من، رسوایم ننمودی و لغزشم را نادیـده گرفتی، به حـدی که بیم آن را دارم که بـا دادن نعمت پی در پی، مرا به عـذابت نزدیکی کنی، در حـالی که سزاوار است از فراوانی گناهانم شـرم کنم، سپس باز پرده‌دری نکردی و عیبم را آشکار نساختی و روزی‌ام را قطع نکردی و سرکشی را بر من مسلّط نساختی و به سزای گناهانم پرده از من برکنار ننمودی، بلکه مرا به گونه‌ای رها کردی که گویی گناهی ندارم؛ از خطایم چشم پوشیدی و به واسطه آن‌چه در من نیست، پاکم شمردی. من به واسطه جنایاتی که دستانم کردنـد و پاهـایم به سوی آن روانه شدنـد و تنم بـا آن تمـاس گرفت و چشـمانم به آن نگریست و گوش‌هـایم شـنید و اعضا و جوارح دیگرم بـدان عمل نمود و زبانم بـدان گویا شد و دلم بدان معتقد گردید، علیهِ خود اعتراف می‌کنم. بنابراین، ای معبود من، من به واسـطه گستاخی بر معصـیت و پایمال کردن حقوق تو، سزاوار برگرفتن نعمت و کیفر ناگهانی و نزول عذاب توام. من گناهان فراوان بی‌شمار را مرتکب شـدم و جرم بزرگی از من سـرزد، من همانم که عـذابت را به خود خریدم و با ارتکاب گناهان با تمام توان و طاقت، خود را هلاک کردم و با تمام نیرو در معرض نابودی قرار دادم .

خـدایا، من همان کسـی هسـتم که هنگام معصـیت از نعمت‌های تو سپاسـگزاری ننمودم و حتی هنگام نزول بلا نیز معصـیت را کنـار نگذاشـتم و از هوا و هوس بـاز نایسـتادم و تو را نیابیـدم. ای معبود من، من همان کسـی هسـتم که تو را نپاییـدم و هنگام ارتکـاب گناهـان به نهی تـو تـوجه ننمـودم و هنگـام لـذات، فرمـان تـو را در نظر نگرفتم و هنگـام خواهش نفسـانی، پنـد تو را نپـذیرفتم و بعـد از بردبـاری تـو بر نـادانی سوار شـدم و بـا وجود آگـاهی تو، به سوی سـتمگری رفتم. خـدایا، همـان گونه که گستاخی نمودم و گناهانی مرتکب شدم و تو بردباری نمودی و دانستی که حق تو را نادیده گرفتم و از سپاس در برابر نعمت های تو ناتوان گشتم و معصیت تو را مرتکب شدم، خدایا اکنون من نه عذری دارم تا بیاورم و نه چاره‌ای تا از آن یاری بطلبم. خدایا، بدی و ستم نمودم و چه کردار زشتی که از من سر زد و بدی هایی که مرتکب شدم، ولی مولای من، گناهان من به تو ضرری نرسانـد، ای سـرور و مولای من، از تو آمرزش می‌خواهم. پاکی تو ای خـدایی که معبودی جز تو نیست، پاکی تو و من از ستمکارانم.

خـدایا، تو به جز من، کسـی را می‌یابی که عـذابش کنی، ولی من جز تو کسـی را نـدارم که بر من رحم کنـد. خـدایا، اگر راه فراری داشـتم به سوی آن می‌گریختم و اگر راهی در آسـمان یا زمین بود، وارد آن می‌شدم، لیکن هیچ گریزگاه، پناهگاه، راه نجـات و جایگـاهی برای فرار از تـو جز به سـوی تو نیست. خـدایا، اگر عـذابم کنی، سـزاوار من است و اگر بر من رحم آری، زیبنده تو است. تو را سوگند به بخشش، تفضیل، یگانگی، جلال، بزرگ‌منشی، عظمت و فرمانروایی‌ات، تو بودی که از دیرباز بر دوسـتان و حتی بر آنان که سـزاوار کیفر تو بودنـد منت نهادی و گذشت و آمرزشت را شامل حال آنان نمودی. سـرور من، اگر امید عافیت تو را نداشته باشم، به چه کسی امید داشته باشم و اگر به گذشت تو امید نبندم، به گذشت چه کسی امید ببندم

و اگر امید رحمت تو را نداشته باشم، به رحمت چه کسی امید داشته باشم و اگر به آمرزش تو امید نبندم، به آمرزش چه کسی امید ببندم و اگر به روزی تو امید نداشته باشم، به روزی چه کسی امید داشته باشم و اگر به فضل تو امید نبندم، به فضل چه کسی امید ببندم؟ .

سرور من، نعمت‌هایت را به صورت فراوان به من بخشیدی و من در برابر آنها سپاسگزاری اندکی نمودم، چه قدر نعمت که تو به من ارزانی داشتی و جز تو نمی‌تواند آن را بشمارد. چه زیباست آزمودن تو نزد من و چه قدر کردار تو برای من نیک است. از تو فریاد خواستم و کمک گرفتم و تو به فریادم رسیدی و با فقر از تو درخواست نمودم و تو بی‌نیازم ساختی و از تو دوری گزیدم ولی تو به من نزدیک شدی و دعایم را اجابت نمودی و با بیچارگی از تو کمک خواستم و تو مرا یاری نمودی و بر من گستردی، و در حال بیماری تو را فریاد زدم و تو آن را برطرف نمودی و برای رفع بلا و گرفتاری از تو یاری طلبیدم و ای مولای من، تو را بهترین آقا و بهترین یاور یافتم. اکنون ای معبود من، چگونه تو را سپاس نگویم، تو بودی که با رحمت و برای اتمام حجت، زبانم را به یادت گشودی و به لطف دیده‌ام را روشن گردانیدی و برای نظری که به من کردی، گوش‌هایم به قدرتت شنید و عقل مرا بر سرزنش خودم رهنمون کردی. از گناهانم به تو گله می‌گزارم، زیرا راهی برای گله‌گزاری از آن‌ها به جز درگاه تو وجود ندارد، پس آن‌چه را که سینه ام را به تنگ آورد، بگشای و از هر چه بر خود بیم دارم، اعم از امور مربوط به دین، دنیا، خانواده و اموالم رهایی بخش، که کارم بسیار گره خورد و امورم پریشان شد و نَفسم مرا به هلاکت نزدیک کرد. اگر با رحمتی از خود مرا درنیابی که به واسطه آن مرا نجات دهی، ای مولای من، چه کسی جز تو را دارم.

تویی کریمی که پی در پی آمرزشت را شامل حال من می‌کنی و منم بنده پستی که پی در پی گناه می‌کنم؛ پس ای بردبار، در مورد نادانی من بردباری ورز و ای نادیده انگارنده لغزش، لغزشم را نادیده بگیر و ای مهربان، توبه‌ام را بپذیر. ای آقا و مولای من، من در هر حال، از ملاقات با تو ناگزیرم و چگونه بنده از پروردگارش بی‌نیاز می‌گردد و چگونه گناهکار از کسی که کیفر و آمرزش در اختیار او است، بی نیاز می‌گردد، سرور من، و هر لحظه بر فقر نیازمندی من به درگاه تو و بی‌نیازی تو از من، افزوده می‌گردد و گناهان من رو به افزایش است و عفو تو رو به گسترش. سرور من، بر تضرّع من به درگاهت و ایستادنم در پیشگاهت و درخواست آن‌چه در نزد تو است به خاطر توبه از آن‌چه میان من و تو است، رحم آر. آقای من، در حالی که به تو پناه می جویم و به درگاهت تضرّع می‌کنم و سخت نیازمند و فقیرم و به درگاه تو توبه می‌کنم، بی آن که بخواهم سرکشی و بزرگ‌منشی نمایم یا تو را به خشم آورم، بلکه تسلیم فرمان و راضی به قضای تُوأَم، نه این که از رحمت تو مأیوس و از فکر و فریبت ایمن و از رحمتت نومید گردم، بلکه ای سرور من، از عذابت هراسناک و به رحمتت امید دارم؛ زیرا ای سرور و مولای من، می‌دانم که هیچ کس جز تو نمی‌تواند مرا از دست تو پناه دهد و من پناهگاهی جز تو ندارم.

خدایا، به تو پناه می‌برم از این که مرا در دید مردم نیک جلوه دهی ولی در خلوت من با تو، باطنم را بگشایی و ببینم که بر ریا و نشان دادن خود به مردم محافظت کردم و آن‌چه را که تو از آن مطّلعی باطل نمودم و در نتیجه نیک‌ترین کردارم را برای تو آشکار کنم و بدترین عملم را در خلوت، به تو انجام بدهم، برای این که با نیکی‌هایم به آفریده‌هایت نزدیکی بجویم و با کردارهای بدم از آن‌ها به سوی تو بگریزم، به حدی که گویی ثواب و عقاب از تو و به دست تو نیست و این همه، به جهت قساوت پیدا کردن قلبم از یاد بیم تو و نادانی‌ام که گمان کنم قدرتت دچار لغزش گردید، می‌باشد و سرانجام غضبت بر من فرود آید و خشمت به من برسد، از همه این‌ها مرا پناه ده و به آن نگاه داری‌ات که بندگان شایسته‌ات را بدان نگاه داشتی، از

من محافظت کن.

خداونـدا، اعمـال شایسـته مرا بپـذیر و اعمـال باطـل و فاسـدم را اصـلاح نمـا و کسـانی را کـه بر مـن رحم نمی‌کننـد و نیز هیچ تجـاوزگر و حسودی را بر من مسـلط مکن. خـدایا، همه انـدوه‌های مرا از بین ببر و همه غم‌هایم را بگشا و در همه جا اسـتوارم بـدار و به راه‌هـای حق راهنمـایی‌ام کن و تمـامی خطاهـایم را بریز و از همه هلاکت‌ها و بلایا نجاتم ده و تا زمانی که زنـده‌ام، همواره عـافیت بخش و آن‌گـاه که جانم را می‌گیری بیامرز و رحمت و روزی و بهشت پرنعمتت را برای همیشه به من بنمایان، ای مهربان‌ترین مهربان. درود خداوند بر حضرت محمد و خاندان پاک او - . الاقبال: ۳۵۸-۳۶۹ - .

ایاس بن سمله بن اکوع به نقل از پدرش آورده: از امام جعفر بن محمد صادق علیهما السلام شنیدم که در روز عرفه در موقف عرفات این دعا را می‌خواند؛ و من این دعا را از روی نسخه او نوشتم.

هرگاه وقت ظهر شد، در سـرزمین عرفات، نماز ظهر و عصـر را بخوان، سپس به موقف برو و در آن‌جا صد بار تکبیر و صد بار أَلحَمـدُلله و صـد بـار سُبحانَ الله و صـد بـار لاـاله الّا الله بگو و صـد بار سوره قُل هَوَ اللَّهُ أَحَـدٌ را بخوان و اگر خواستی اذکار و سوره‌های دیگر افزون بر این اذکار و سوره‌ها را بخوانی، بر آن اضافه کن و آن‌گاه صد بار سوره قدر را بخوان.

سپس بگو: معبودی جز خداونـد بردبـار و کریم وجود نـدارد، معبودی جز خداونـد بلنـدپایه و بزرگ نیست، پاک است خـدا، پروردگار آسمان‌ها و زمین‌های هفت‌گانه و آن‌چه در آن‌ها و میان آن‌ها است و پروردگار عرش بزرگ، و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. خدایا، تنها تو را می‌پرستم و تنها از تو یاری می طلبم. خداوندا، من می‌خواهم که تو را بسـتایم، ولی با وجود اندکی دانش و کوتاهی نظر من، سـتایش من به کجا می‌رسد، در حالی که تو آفریدگاری و من آفریده و تو مالکی و من مملوک و تو پروردگاری و من بنده و تو سـربلندی و من خوار و تو نیرومندی و من ناتوان و تو بی‌نیازی و من نیازمند و تو عطاکننده‌ای و من درخواست‌کننده و تو بسیار آمرزنده‌ای و من خطاکار و تو زنده‌ای هستی که هرگز نمی‌میری و من آفریده... ای هستم که می‌میرم.

خـدایا، تو خدایی هستی که پروردگار جهانیانی و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و سـربلند و حکیمی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بلندپایه و بزرگی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بسیار آمرزنده و مهربانی، و تو خـدایی هسـتی که معبودی جز تو نیست و مالـک روز جزایی، و تو خـدایی هسـتی که معبودی جز تو نیست و همه اشیاء را پدیـد آوردی و همه به سوی تو بازمی‌گردند، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و پیوسـته هستی و خواهی بود، و تو خـدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بهشت و جهنم را آفریـدی. و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و آفریننده... خوب و بـدی هستی، و تو خـدایی هستی که معبودی جز تو نیست و یگـانه و بی‌همتـا و تک و بی‌نیازی و نه زاییـدی و نه زاده شـدی و هیـچ کس همتـای تو نیست، و تو خـدایی هستی که معبودی جز تو نیست و آگـاه به نهـان و آشکاری، و تو خـدایی هستی که معبودی جز تو نیست و پادشـاه پـاکیزه و ایمن و ایمن بخش و نگاهبان چیره و سـرفراز و شـکوهمند چیره و بزرگ... منشی، پاک است خـدا از آن‌چه به او شـرک می‌ورزنـد و تویی خـدایی که معبودی جز تو نیست و آفریننـده و پدیدآورنده و چهره‌نگاری و آن‌چه در آسـمان‌ها و زمین است تسبیح تو را می گویند و تو سرافراز و حکیمی و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بزرگی و بزرگ‌منشی جامه تو است.

خـدایا، تو نعمت فراوان می‌بخشـی و کردارت نیکو و عطایت بسـیار است و سـرنوشت حتمی را فرو می‌آوری و دو دست تو به رحمت گشوده است و بسیار خیر رسان و گشاینده اندوه‌ها و بالابرنده درجات و فرو فرستنده آیات از فراز هفت آسمان هستی و برکات تو بزرگ است و از نور به سوی تاریکی‌ها بیرون می‌بری و بـدی‌ها را به نیکی تبـدیل می کنی و برای نیکی‌ها درجه قرار دادی. خـدایا، تو در عین بلندپایگی نزدیکی و در عین نزدیکی بلندپایه ای، نزدیکی به حدی که هیچ چیز نزدیک‌تر از تو نیست و بلندپایه‌ای به حدّی که هیچ چیز برتر از تو نیست، می‌بینی ولی دیده نمی‌شوی در حالی که در بلندترین تماشاگاه قرار داری، دانه و هسته را می‌شکافی و آن‌چه در آسمان‌های بلند است از آن تو است و در آخرت و دنیا بزرگ‌منشی اختصاص به تو دارد. خدایا، تو آمرزنده گناهان، سخت کیفر و بخشنده‌ای، معبودی جز تو نیست و بازگشت همه به سوی تو است، رحمتت همه اشیاء را فراگرفت و حجتت رسید و هیچ چیز نمی‌تواند فرمان تو را به عقب بیندازد و تو درخواست‌کننده از خود را نومید نمی‌گردانی، تویی آن خـدایی که هیچ کس نمی‌تواند آن‌چه را که تو فرود آوردی، بالا برد و آن‌چه را که تو بالا بردی، فرود آورد. تویی آن خدایی که همه چیز را با فرمانت اسـتوار ساختی و همه چیز را با آگاهی‌ات به شمار درآوردی و همه چیز را با فرمان خود برجا داشتی و به واسـطه دانشت هیچ چیز از تو فوت نمی‌شود و هیچ چیز نمی‌تواند از فرمان تو سـرپیچی کند. تویی خـدایی که گریزان از تو، تو را ناتوان نمی کنـد و افتاده تو نمی‌توانـد بلنـد شود و کشـته ات زنـده نمی‌گردد. بلنـدپایه شدی و چیره گشتی و مالک شـدی، پس توانا گشتی و پنهان کردی و خبر دادی و بر هر چیز اشـراف داری و از خیانت چشم‌ها و آن... چه دل‌هـا نهان می دارنـد، آگاهی و از آن‌چه هر موجود ماده‌ای در درون دارد و می‌زایـد و آن‌چه کم می کنـد یا می افزایـد، اطلاع داری و همه چیز نزد تو انـدازه خاصـی دارد، تویی خدایی که آنان را که به یاد تُواَند فراموش نمی‌کنی و هر کس به تو توکل کند، ضایع نمی‌کنی. تویی خدایی که موجوداتی که در فضای زمین هسـتند تو را از موجوداتی که در جوّ آسـمان‌هایند به خود مشـغول نمی‌کنـد و آن‌چه در جوّ آسـمان‌هـا است تو را از آن‌چه در فضای زمین است به خود مشغول نمی‌کنـد. تویی خـدایی که در سلطنت سـربلندی و هیـچ کس در شـکوهمندی شـریک تو نیست، تویی خدایی که سـلطنتت بر هر چیز برتری یافت و فرمانت همه چیز را در اختیار دارد و تویی خدایی که با قدرتت پادشاهان را به اختیار درآوردی و با عزّتت پروردگان را به بنـدگی کشـیدی و بر همه چیز چیره گشـتی و به تفضّـلت بر هر چیز برتری داری، تویی خـدایی که نمی‌توان تو را حقیقتاً توصـیف نمود و آن‌چه در نزد تو است پایـانی نـدارد، تویی خـدایی که توصـیف‌کننـدگان نمی‌تواننـد عظمت تو را به وصـف درآورنـد و منحرفان از تو نمی‌تواننـد تو را دگرگون سازنـد، تو مایه بهبودی دل‌ها و هـدایت‌گر و رحمت برای مؤمنان هستی، تویی خـدایی که هیچ درخواست کننده‌ای نمی‌تواند تو را به سـتوه درآورد و هیچ بخششـی از تو نمی‌کاهد و هیچ ستایشـگر و گوینده‌ای نمی‌تواند تو را بستاید، تو پیش از هر چیز بودی و همه اشیاء را پدید می آوری و بعد از همه خواهی بود، تو یگانه... بی‌نیازی هستی که نه زاییـدی و نه زاییـده شـدی و هیچ کس همتای تو نیست و هیچ کس را به همسـری و فرزندی برنگرفتی، آسـمان‌هـا و آن‌چه در آن‌هـا است و زمین‌هـا و آن‌چه در آن‌هـا و میان آن‌ها و زیر خاک است، از آنِ تو است، همه چیز را به شمـاره درآوردی و آگـاهی‌ات بـدان احـاطه دارد و هر چه بخواهی در آفرینش افزون می‌کنی و از کردارت بازخواست نمی... شـوی در حـالی که همه بـازخواست می‌شونـد، و هر چه را بخواهی می‌کنی و هم نزدیـک و هم دور و شـنوا و بینـا و بزرگ و یگـانه و آگـاه و بزرگوار و نیکوکـار و مهربـان و توانا و چیره‌ای و همه نام‌های نیک از آنِ تو است و تو بخشـنده‌ای هستی که هرگز بخل نمی‌ورزی و سـربلندی هستی که هرگز خوار نمی‌گردی و باشـکوهی چیره هستی که هرگز کسی نمی تواند به آن دست یابـد، آن‌چه در آسـمان‌هـا و زمین است تسبیـح تـو را می‌گویـد و تـو در دادن خیر، بخشـنده‌تر از دادن بـدی هسـتی. تو پروردگار من و پـدران پیشـین من هستی، تو دعای بیچاره را آن‌گاه که تو را بخوانـد، اجابت می‌کنی و تو بودی که نوح را از

غرق شـدن نجات دادی و تو بودی که گناه داوود را بخشـیدی و تو بودی که انـدوه ذی‌النون را برطرف نمودی و تو بودی که رنجوری ایوب را برطرف کردی و تو بودی که موسـی را به مـادرش برگردانـدی و تو بودی که دل سـاحران را به سوی خود منصرف کردی تا این که گفتند: به پروردگار جهانیان ایمان آوردیم. و تویی سرپرست نعمت شایستگان و از تو جز به نیکی و زیبایی یاد نمی‌شود، با این که آن‌چه از تو یاد نمی‌شود بیشتر است و نعمت‌ها از آن تو است و تو نیکوکار و نیکی کننده‌ای، به نهایت مدح و ثنای تو نمی‌توان رسید، تو همان‌گونه ای که خود، خود را ستودی، پاکی تو و ستایش تو را است، نام‌هایت منزه و ثنایت بزرگ باد. چه قـدر مقام تو بلنـد و جایگاهت والا است و چه اندازه به بندگانت نزدیک و به آفریده‌هایت مهربان و به واسـطه نیرویت دور از دسترسی! تو سربلندتر و والاتر و شنواتر و بیناتر و بلندتر و بزرگ‌تر و آشکارتر و سپاسگزارتر و تواناتر و آگاه‌تر و شـکوهمندتر و بزرگ‌تر و عظیم‌تر و نزدیک‌تر و داراتر و گسترنـده‌تر و جلوگیری کننده‌تر و عطاکننده‌تر و فرمانرواتر و برتر و سـتوده‌تر از آن هستی که دیدگان عظمت تو را درک کنند، یا توصیف‌کنندگان بتوانند تو را توصیف نمایند و نهایت تو را درک کنند.

خداوندا، تو آن خدایی هستی که معبودی جز تو نیست، برترین یادشونده، سپاسگزارترین معبود، مهربان‌ترین مالک، بخشنده‌ترین درخواست شونـده، و بیشترین عطاکننـده‌ای. بـا وجود آگاهی بردباری می کنی و با وجود توانایی، در می‌گـذری و می‌آمرزی، جز به اجازه‌ات اطاعت نشـدی و جز به قـدرتت نافرمانی نشدی. پروردگارا، از تو اطاعت می‌کنند و سپاسـگزاری می‌کنی و از تو نافرمـانی می‌کننـد و می آمرزی. خداونـدا، تو نزدیک‌ترین نگاهـدار و گواه هستی، میان دل‌ها وارد گشتی و زمام امـور همه را گرفـتی و اعمـال همه را به شـماره درآوردی و از همه خبرهـا آگـاهی و انـدازه هر چیز به دست تـو است و دل‌ها آهنـگ تو را دارنـد و نهـان در نزد تو آشـکار است و هـدایت یافته کسـی است که تو او را هـدایت نمودی و حلال آن چیزی است که تو حلال نمودی و حرام چیزی است که تو حرام کردی، و دین همـان شـریعت توست و فرمان آن چیزی است که تو بدان حکم راندی، فرمان می دهی و هیچ کس نمی‌تواند علیه تو حکم کند.

خداونـدا، تو اولی هستی که چیزی پیش از تو نیست و آخری هستی که چیزی بعد از تو نیست و نهانی هستی که چیزی نهان‌تر از تو نیست. خـدایا، انـدازه شب و روز، حساب آفتاب و ماه، یاری و خواری، دنیا و آخرت، مرگ و زنـدگانی و خیر و شـرّ به دست تو است، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و همه گناهـانی را که من در تاریکی شب و روشـنایی روز مرتکب شـدم، بیامرز، خواه از روی عمد به جا آورده باشم یا از روی خطا، نهانی باشد یا آشـکارا، به راستی که تو بر هر چیز توانایی و آن بر تو آسان است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو که خداوند بلندپایه و بزرگی، تحقق نمی‌یابد.

خداونـدا، من بـا بهترین صورت که بر آن قـادرم تو را ثنـا می‌گویم و با آن‌چه از سپاسـگزاری‌ات بر من ارزانی داشـته و به من آموختی، تو را سپاس می‌گویم. خدایا، ستایش تو را به همه ستایش‌هایت در برابر همه نعمت‌هایت بر همه آفریده‌هایت، تا این که سـتایش ای پروردگار ما، به آن‌جا که دوست داری و می‌پسـندی، برسد. خداوندا، ستایش تو را به شماره آن‌چه آفریدی و پدید آوردی و سـتایش تو را به شـماره آن‌چه ایجاد کردی و ستایش تو را به شماره آن‌چه به شماره درآوردی و ستایش تو را به شماره آن‌چه در آسمان‌ها و زمین‌ها است و ستایش تو را به لبریزی دنیا و آخرت.

سپس ده بار بگو: معبودی جز خدا نیست که یگانه است و شـریکی برای او نیست و فرمانروایی و سـتایش از آن او است، زنده

است، زنـده می کنـد و می‌میرانـد و او خود زنده‌ای است که هرگز نمی‌میرد، خیر و خوبی منحصراً به دست او است و او بر هر چیز توانا است. - سپس ده بار بگو: - از خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است، آمرزش می طلبم و به درگاه او توبه می کنم. - سپس ده بـار بگو: - ای خـدا، ای خـدا و - ده بـار بگو: - ای رحمت گر، ای رحمت گر و - ده بـار بگو: - ای مهربـان، ای مهربان و - ده بار بگو: - ای آفریننـده آسـمان‌ها و زمین و - ده بار بگو: - ای صاحب شـکوه و بزرگی و - ده بار بگو: - ای بسـیار مهربـان، ای بسـیار بخشـنده و - ده بار بگو: - ای زنـده، ای پاینـده و - ده بار بگو: - به نام خداونـد بخشـنده مهربان و - ده بار بگو: - خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست.

سپس می گویی: خداوندا، سـتایش مخصوص توست و تو سرپرست ستایش و منتهای آن و وفاکننده به ستایشی که لشکریانت شکست ناپـذیر و بلنـدپایگی‌ات دیرینه است. سـتایش خدایی را که عرش او بر روی آب بود آن‌گاه که نه آفتابی نور می‌داد و نه مـاهی روان بود و نه دریـایی جریان داشت و نه بادها می‌وزیدنـد و نه آسـمان بنا شـده بود و نه زمین گسترده شـده بود و نه شب تاریک می‌کرد و نه روز موجودات را می پوشاند و نه چشـمه‌ای می‌جوشـید و نه صدایی شنیده می‌شد و نه کوهی استوار بود و نه ابری بر فراز بود و نه انسانی موجود بود و نه جنی پدید آمده بود و نه فرشـته‌ای گرامی وجود داشت و نه شیطان رانده شده‌ای و نه سایه‌ای گسترده بود و نه چیزی که به شمار آید.

ستایش خـدایی را که از ستایشـگران خواست او را در برابر نعمت‌های افزونی که ارزانی داشت سـتایش کننـد، نعمت‌هایی که گزیـده سـتایش‌ها در برابر آن، برتر از ثنای ثناگویان و هیبت جلال او افزون از توصـیف توصـیف‌کننـدگان است. او شایسـته... همه سـتایش‌ها و منتهای همه خواسـته‌ها است؛ خـدای یگانه ای که آغازی نـدارد و سـلطنت او زایل نمی‌گردد، بلندپایه‌ای که هیچ نگرنده‌ای برتر از او وجود ندارد و آمرزنده و رحمت‌گر و در برابر بخشش‌هایش، ستوده است و به واسطه هیبت جلالش، پرستیـده می شود و به واسـطه نعمت‌هـای نیکش، از او یـاد می‌شود و نعمت‌هـای افزون و گسترده‌اش را ارزانی می‌دارد و برای تکمیل مواهب از گنجینه‌هایش به او گرائیده می‌شود. خدای بزرگی که در سلطه اش گرامی و جایگاهش بلند و در بخشش نیکوکـار و در نعمت‌هـای افزونش بخشـنده است. سـتایش خـدایی را که آفریـده‌هـا را به دانش خـود پدیـد آورد و به قـدرت خویش تن بندگان را تصویرگری کرد و چهره آفریده‌هایش را متفاوت قرار داد و به آگاهی خود در آن روح دمید و نام خود را به بنـدگانش آمـوخت و به عظمت خویش امر آسـمان‌هـا و زمین را تـدبیر نمود، خـدایی که آفرینش کرسـی او بر همه چیز گسترده شـد و به عظمت خویش بر برتران برتری یافت و با شـکوه خود بر پادشاهان غلبه کرد، خداوند باشـکوه و برتری که به واسـطه سـلطه‌اش پرستیده می‌شود و به واسطه نیرویش سلطه دارد، خدایی که در عین نزدیکی متعالی و در عین تعالی و رفعت به همه چیز نزدیک است، خدایی که دیدش در آفریده‌ها نافذ است و چشم ها به واسطه پرتو نور او سرگشته‌اند.

ستایش خدایی را که بردبار، هدایت‌گر، نیرومند، سـخت‌گیر، پدیدآور، بازگرداننده است و هر چه را بخواهد می کند. ستایش خدایی را که آیات را فرو می فرستد و اندوه‌ها را برطرف می نماید و آسمان‌ها را ایجاد می کند. ستایش خدا را در هر مکان و هر زمـان و در هر لحظه. سـتایش خـدایی را که به یادآورنـدگانش را فراموش نمی‌کنـد و دعاکننـدگان به درگـاهش را نومید نمی‌گرداند و دوسـتدارانش را خوار نمی‌گرداند، خدایی که نیکی را با نیکی و صبر را با نجات پاداش می‌دهد. ستایش خدا را که آن‌چه در آسـمان‌ها و زمین است از آنِ او است و ستایش او را در آخرت و اوست که حکیم و آگاه است. ستایش خدایی را که آسـمان‌ها و زمین را پدیـد آورد و فرشـتگان را فرسـتاده خود و دارای دو یا سه یا چهار بال قرار داد و هر چه بخواهد در

آفرینش می‌افزاید، به راستی که خداوند بر هر چیز توانا است. پاک است خدا و ستایش مخصوص اوست و معبودی جز او نیست و خداوند بزرگ‌تر است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به او که بلندپایه و بزرگ است، تحقق نمی‌یابد و پاک است خدا در شامگاه و صبحگاهان و ستایش مخصوص اوست در آسمان‌ها و زمین و به هنگام شام و ظهر. و پاک است خدا در تمامی لحظات شب و روز و پاک است خدا در اوقات صبح و عصر و پاک است پروردگار تو، پروردگار سربلند از آن‌چه او را بدان توصیف می‌کنند و درود بر رسولان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است و ستایش فراوان و پاکیزه خدا را آن‌گونه که پروردگار ما دوست دارد و می‌پسندد و [پاک است خدا] هرگاه که چیزی خدا را تسبیح گوید [و آن‌گونه که دوست دارد تسبیح شود و ستایش خدا را هرگاه که چیزی خدا را ستایش کند] و آن‌گونه که دوست دارد ستایش شود و معبودی جز خدا نیست هرگاه که چیزی او را به یگانگی یاد کند و آن‌گونه که دوست دارد به یگانگی یاد شود و خدا بزرگ‌تر است هرگاه که چیزی او را به بزرگی یاد کند و آن‌گونه که دوست دارد به بزرگی یاد شود و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خداوند بلندپایه و بزرگ تحقق نمی‌یابد.

سپس این دعا را که از گنجینه دعاهای با ارزش است می خوانی: خداوندا، از تو درخواست می‌کنم ای خدا ای بخشنده – هفت بار می گویی – به نام‌های پسندیده و موردپسند و پنهانی تو ای خدا. خدایا از تو می‌طلبم به نام‌های بزرگ‌منشانه‌ات. خداوندا، از تو درخواست می‌کنم به نام‌های سرفراز و بلندت، و از تو می‌خواهم به نام‌های تام، کامل و شناخته شده‌ات ای خدا، و از تو درخواست می‌کنم به نام‌هایی که خشنودی تو در آن است ای خدا، و از تو می‌طلبم به نام‌هایت که جز تو نمی... تواند آن‌ها را جواب دهد و از تو می‌خواهم به درخواست‌هایی که با استوارترین پیمان، عهد نمودی که درخواست‌کننده از خود را نومید نگردانی و از تو درخواست می‌کنم به همه درخواست‌ها که چیزی جز تو توان حمل آن را ندارد – هفت بار می گویی – و از تو درخواست می‌کنم به هر نامی که هرگاه بدان خوانده شوی اجابت می‌کنی و به هر نامی که تو دارای آن هستی و هر درخواستی تا این که به بزرگوارترین بزرگوارترین بزرگ‌ترین بزرگ ترین و بالا- و برترین نام تو که بدان بر عرش چیره گشتی و بر کرسی خویش استوار گردیدی و آن نام کامل تو است که آن را بر همه نام‌هایت برتری دادی، برسد ای رحمت‌گستر — هفت بار – و از تو درخواست می‌کنم به آن‌چه نمی‌دانم و اگر می‌دانستم از تو برای آن درخواست می... کردم و به هر اسمی که در علم غیب در نزد خود برای خویش برگزیدی، ای رحمت‌گستر، ای رحمت‌گستر، که بر حضرت محمد بنده، رسول، پیامبر، امین، محبوب، برگزیده‌ات از میان خلق، ویژه‌ات از میان آفریده‌هایت، دوستدار، همراز، دوست و برگزیده تو می‌باشد، درود فرستی. بر حضرت محمد و خاندان او درود فرست و رحمت خود را شامل آنان کن، همانند برترین، نیک‌ترین، پاک‌ترین، پاکیزه‌ترین، بزرگ‌ترین، فراوان‌ترین و کامل‌ترین درودی که بر یکی از پیامبران و رسولانت فرستادی، ای صاحب شکوه و بزرگی. خدایا، همراه با پیشینیان بر محمد و آل محمد درود فرست و همراه با آیندگان بر محمد و آل محمد درود فرست و همراه با اهل آسمان ها بر آنان درود فرست و همراه با رسولان بر آنان درود فرست .

خداوندا، به حضرت محمد صلواتک علیه، وسیله، برتری، والایی و درجه بلند عطا کن. خدایا، مقام او را گرامی دار و بنیانش را عظمت و برهان و دلیل او را بزرگ و رویش را سپید و پایه‌اش را بلند و حجتش را آشکار و پیروز و دعوتش را آشکار بگردان و شفاعتش را بپذیر، چنان که او پیام‌های تو را رسانید و آیاتت را تلاوت نمود و به اطاعت از تو فرمان داد و خود فرمانبری نمود و از نافرمانی تو پرهیز داد و خود در پنهان و آشکار از نافرمانی‌ات پرهیز نمود و حق جهاد را ادا کرد و خالصانه

عبادتت کرد تا این که مرگ او را دریافت، درودهای تو بر او و خانـدان او. خداونـدا، او را به چنان مقام سـتوده‌ای برانگیز که پیامبران و رسولان پیشین و متأخّر به او غبطه خورند.

خـدایا، مـا را در راه و روش او به کارگیر و بر آئین او بمیران و جزو پیروانش برانگیز و در گروه او محشور گردان و از کسانی قرار ده که از او پیروی می‌کننـد و مـا را از دیـدار و همراهی بـا او محروم مگردان، تـا این که مـا را در خانه هایی که او در آن سـاکن اسـت، سـاکن گردانی و در جـوار او جـاودانه گردانی. پروردگـارا، مـن او را دوسـت دارم، پس تـو نیز برای همیـن مرا دوست بـدار و بین ما به انـدازه یک چشم بر هم زدن در دنیا و آخرت جـدایی مینـداز. خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست، آنان که پلیدی را از آنان زدودی و به نحو شایسـته پاکیزه گردانیده‌ای. خدایا، به صورت آسان آنان را پیروز گردان و سربلنـدانه یـاری کن و از نزد خود قـدرتی یاری‌گر برای آنان مقرّر بـدار. خـدایا، امکان حکومت آنان را در روی زمین فراهم کن و آنان را پیشوا و وارث زمین بگردان. خـدایا، آن‌چه را که در دشـمنانشان آرزومندنـد، به آنان نشان ده و به دشـمنانشان، آن‌چه را که سـبب هراس آن‌ها است نشان ده. خداونـدا، آنان را در خیر و عافیت گرد هم آور. خـدایا، در آسایش و گشایش کار آل محمد شـتاب کن. خدایا، کار آنان را بر هدایت گردآور و دل آنان را در دل نیکان آنان قرار ده و رابطه میان آن‌ها را اصلاح گردان، به راستی که تو ستوده و بلندپایه‌ای.

خدایا، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و من و پدر و مادر من و فرزندان آن دو را بیامرزی و از آتش جهنم آزاد و بر آنان رحم کن و از من خشـنود گردان و تمامی اجداد مسلمان من و نیز خاندان، فرزندان و همه نزدیکان مرا بیامرز، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خـدایا من و همه وارثان پـدرم و نیز برادران دینی‌ام را از اولیا و دوسـتداران خود قرار ده، زیرا هیچ کس جز تو توان این کار را ندارد، ای رحمت‌گستر. خدایا، در دلم بیانداز که از تو سپاسگزاری کنم و نیز از نعمتی که بر من و پـدر و مادرم ارزانی داشتی، شـکرگزاری نمایم و عمل شایسـته و مورد پسـند تو را انجام دهم و فرزندان مرا افراد شایسـته بگردان، که من به درگـاه تو بازگشـتم و تسـلیم توام و پـدر و مادر مرا به بهترین صورت که پـدر و مادری را در رابطه با فرزنـدش پاداش دادی، پاداش ده و ثواب آن دو در رابطه با من را بهشت‌های پرنعمت قرار ده و همه ما و برداران ما را که در ایمـان بر مـا پیشـی گرفتنـد، بیـامرز و کینه مؤمنـان را در دل مـا قرار مـده، پروردگـارا، به راستی که تو بسـیار مهرورز و مهربان هستی و ما و همه مؤمنان، اعم از مرد و زن، زنده و مرده را بیامرز.

خـدایا، رابطه میـان آن‌هـا را اصـلاح گردان و کـار آنـان را بر تقوا گردآور و من و آنان را بر طاعت و محبتت اسـتوار گردان. خـدایا، امور پراکنده آنان را گردآور و خون‌شان را حفظ کن و کار آنان را به نیکان آنان که دلسوز و عادل هسـتند بسپار، به راستی که تو بر هر چیز توانـایی، ای پروردگـار من، ای پروردگـار من، ای پروردگـار من. خداونـدا، ای آفریننـده آسـمان‌ها و زمین، آگاه به نهان و آشـکار، دارای جلال و کرامت، جود، نیرومنـدی، تسـلّط، شـکوه چیره، مالکیت، بزرگ‌منشـی، عظمت، قـدرت، ثنا، بیم، گرایش، بخشـش، بلنـدپایگی، حجت و دلیل، هدایت، طاعت و عبادت، فرمان و آفرینش، که همه چیز از آن توست ای پروردگار جهانیان.

ای پروردگـار من، ای پروردگـار من، ای پروردگـار من، از تـو درخـواست می‌کنم هماننـد درخواست و زاری نـاله‌کننـدگان، بیچارگان، فروتنان و خاکساران، گرایندگان و بیمناکانی که جز از تو نمی‌هراسـند، ای کسی که دعای بیچارگان را اجابت می

کنی و ضـررها را برطرف می سازی و دعای دعاکنندگان به درگاهت را مستجاب می‌کنی و به درخواست کنندگان عطا می‌کنی. ای پروردگار من، از تو درخواست می‌کنم همانند کسـی که برای ناتوانی خود، نیرومندی و برای گناهانش آمرزنده‌ای و برای نیازمنـدی‌اش برطرف‌کننـده‌ای جز تو نمی‌یابـد. از تو درخواست می‌کنم همانند کسـی که نیازش بسیار شد و نیرویش به ضعف گراییـد و گناهـانش فراوان گشت، ای صاحب شـکوه و بزرگی، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار، از تو درخواست می‌کنم هماننـد همه درخواست‌کننـدگان و گراینـدگانی که گرایش‌شـان به دست تو است و هرگاه به درگاهت دعـا شود، اجـابت می‌کنی و به حق درخواست‌کننـدگان بر تو، به حق بنـدگان برگزیـده‌ات و به منتهـای سـربلندی از عرشت و نهایت رحمت از کتابت، که به واسـطه خطایم با مهلت دادن انـدک انـدک مرا دچار عذابت مکنی و مصیبت مرا در دینم قرار نـدهی و ای پروردگـار مـن، مرا به خشـنودی‌ات یـاد کن و آن هنگـام که رحمتت را می‌گسـتری مرا فرامـوش مکن و بـا روی گرامی‌ات بر من روی آور و کرامتت را به من ارزانی دار. ای بزرگوار، گناهم را ببخش و دعایم را مسـتجاب کن و بر زاری‌ام رحم کن، زیرا من سـخت نیازمنـد، فقیر و بیمناکم و از عـذابت به تو پناه می آورم و به عملم اعتماد نـدارم، بلکه به رحمت تو امید دارم. ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من.

خـدایا، نسبت به من نیکی فراوان کن. ای پروردگار من، چون تو را خواندم مرا بدبخت مگردان و عافیتت را به من ارزانی دار و مرا از آتش جهنم آزاد کن، زیرا من از غیر تو یـاری نمی‌طلبم و تنهـا از تو یـاری می‌جویم و به تو پناه می‌برم، پس مرا از هر امر هولنـاک و سـختی و بیم در پنـاه خود درآور و بیم مرا ایمن گردان و ترسم را ایمنی بخش و ضـعفم را نیرو ده و حاجتم را برطرف کن و همه امورم را سامـان ده. ای پروردگـار من، از هول ورود بر امور آخرت و از سـختی ایسـتادن در روز جزا به تو پناه می‌برم؛ زیرا تو پناه می‌دهی و هیـچ کس نمی‌تواند چیزی را از تو در پناه خویش درآورد. ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگـار من. خداونـدا، آن‌گـاه که تـو را می‌خـوانم از من دوری مکن و آن‌گـاه که از تو درخواست می کنم از من روی برمگردان؛ زیرا من پروردگاری به جز تو نـدارم و خواسـته‌ام را عطا کن و از بیم روز ملاقات با خود ایمن گردان. خدایا، به تو پناه می‌برم پس پناهم ده؛ زیرا من ناتوان و بیمناکم و از تو یاری می‌جویم و سـخت نیازمند و فقیرم. ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. خـدایا، رنجوری آن‌چه را که از شـرّ آن به تو پناهنـده شـدم، برطرف کن و رحمتت را به من بپوشان و عافیت را به تنم کن و مرا به آن بزرگ گردان و به رحمتت مرا ایمنی بخش؛ زیرا تو پناه می‌دهی و هیچ کسی نمی‌توانـد چیزی را از تو در پنـاه خویش درآورد. خـدایا، به تو پناه می‌برم از وحشت، خلوت، تاریکی، تنگی و عـذاب قبر و از بیم آن‌چـه بعـد از آن می‌ترسـم ای پروردگـار جهانیـان، ای پروردگـار مـن، ای پروردگـار مـن، ای پروردگـار مـن. خـدایا، از تو درخواست می‌کنم که بر حضـرت محمد و خاندان او که برگزیدگان و برترین ها از میان آفریده‌هایت می‌باشـند، درود فرستی و دعای مرا اجابت نمایی و خواسـته‌ام را عطا کنی و در امور دنیا و آخرت کفایتم کن و بر نیازم رحم کن و گناهان گذشـته و آینده‌ام را بیامرز و در دنیا و آخرت نیکی به من عطا کن و به رحمتت از عذاب آتش جهنم نگاه دار.

خدایا، ارتباط با نزدیکان، حج مقبول، عمل شایسـته نیک که از هر کس آن‌گونه عمل کند، خشنود می‌گردی، روزی‌ام کن و خانواده و فرزندانم را شایسته بگردان و از تو درخواست می‌کنم که نسل مرا شایسته قرار دهی و در اثر دعای آنان، خشنودی و آمرزش و کرامت افزونت را برای من قرار دهی، به راستی که تو بر هر چیز توانـا و مهربـان‌ترین مهربانـان هستی، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. خـدایا، هرگونه تردیـد، دودلی، انکار، نومیدی، شادمانی، خوشـحالی مفرط، طغیان…

گری، به خود بالیدن، خود بزرگ پنداری، ترس، بیم، ریا، شنواندن نیکی‌های خود به دیگران، ستیزه‌جویی، دورویی، کفر، ناپارسایی، تکبر، و دیگر اموری که در دل من است و تو دوست نداری دوستانت داشته باشند، از تو به حق حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - درخواست می‌کنم که همه این‌ها را از قلبم پاک کنی و ایمان، عدل، خشنودی از سرنوشت حتمی‌ات، وفا نمودن به پیمانت، بیم از خودت، زهد و عدم تمایل به دنیا، گرایش به آن‌چه در نزد تو است، اعتماد و اطمینان به تو، توبه... خالصانه به درگاهت را جانشین آن بگردانی، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من.

خداوندا، ستایش تو را چنان که مرا آفریدی در حالی که چیز در خور یاد نبودم، پس مرا در برابر امور هولناک دنیا و سختی های روزگار و گرفتاری زمانه و اندوه‌های آخرت و مصیبت های شبانه روز و از شرّ اعمالی که ستمگران در روی زمین مرتکب می‌گردند، یاری ده. خدایا، مقدراتت را برای من مبارک و به سرنوشت حتمی‌ات خشنود گردان. خدایا، گوش‌های دلم را برای یاد خود بگشای و سپاسگزاری، توفیق، عبادت و بیم از خود را روزی‌ام نما، ای پروردگار جهانیان، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. خدایا، امروز چنان به من نظر کن که به واسطه آن مرا وارد بهشت کنی. خدایا، دعایم را مستجاب گردان و آن را از من بپذیر و آن را دعایی جامع قرار ده، به گونه‌ای که همه بخش‌های آن با یکدیگر همخوان باشند؛ زیرا هر چیز اندازه خاصی نزد تو دارد. خدایا، دعای مرا نیز جزو امور خویش قرار ده، زیرا تو در هر لحظه به کاری می‌پردازی. خدایا، دعای مرا در علیین در نوشته‌ای که نه پاک می‌گردد و نه تغییر و تبدیل در آن حاصل می‌شود، بنویس؛ به این صورت که بگویی: گناهان گذشته و آینده بنده‌ام را آمرزیدم و دعای او را مستجاب نمودم و به او توفیق داده و او را برای خود برگزیدم و او را گرامی داشتم و برتری بخشیدم و نگاه داشتم و هدایت نمودم و پاکیزه گردانیدم و اصلاح نمودم و برای خود انتخاب کردم و او را آمرزیدم و از او گذشتم. اجابت فرما ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من.

خدایا، من با واسطه قرار دادن پیامبر رحمت، حضرت محمد صلی الله علیه و آله به درگاه تو روی آوردم تا من، پدر و مادرم و تمامی فرزندان آن دو، خانواده من و فرزندانم، همه نسل پدرم، برادران ایمانی‌ام، همه مؤمنان اعم از مرد و زن، و همه اجداد مسلمان مرا از امور هولناک روز قیامت و از اندوه‌ها و امور بیمناک دنیا و آخرت رهایی دهی، و از تو درخواست می‌کنم که سربلندی در روز قیامت را روزی ام کنی و از شرور آن بازداری و با سخن استوار در زندگانی دنیا و آخرت استوار گردانی، به راستی که تو بسیار مهرورز و مهربانی. درود فراوان خداوند بر حضرت محمد و خاندان او، خدا ما را بس است و چه وکیل خوبی است، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من.

خدایا، از تو می‌خواهم که مرا از شرّ هر سرکش ستیزه‌جو، و هر شیطان نافرمان، همه آفریده‌هایت اعم از ناتوان و توانا، شرّ حیوانات زهردار، حشرات موذی و آزار رسان، که به خصوص من یا به عمرم آسیب می‌رسانند، شرّ همه جانوران اعم از کوچک و بزرگ در طول شبانه روز، شرّ افراد بدکار از عرب و عجم، و شرّ جنیان و انسان های فاسق دور بداری، به راستی که تو بر هر چیز توانایی و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلندپایه و بزرگ تحقق نمی‌یابد. درود خداوند بر بهترین آفریده‌ای که مردم را به سوی بهترین معبود فرا خواند. خداوندا، پروردگارا، در دنیا و آخرت به ما نیکی عطا کن و به رحمت خود ما را از عذاب جهنم در امان دار، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. خدایا، هر عمل خیر یا شایسته‌ای را که از تو درخواست می‌کنم و در خشنودی و عافیت تو قرار می‌گیرم و اعمال نیکی که شایسته است، به من

ارزانی دار، به راستی که من به تو می گرایم و به تو پناه می‌جویم.

خدایا، هر چیز که عافیت از آن را از تو درخواست نمودم یا ننمودم ولی ورود به آتش جهنم و خشمت را بر من واجب می‌گرداند، مرا از آن عافیت بخش و مرا از همه رسوایی‌های روز قیامت و ورود زشت و بد بر وقایع قبر که از آن به تو پناه بردم، در پناه خویش درآور. خدایا، هر کاری که از آن پشیمان می گردم و در روز معاد در برابر آن مجازات می‌شوم و هر حالتی که سبب خشم تو است و می‌بینی که من در دنیا بدان متصف هستم، به روی با کرامت تو، از تو درخواست می کنم که مرا از همه این‌ها به صورت شایسته عافیت بخشی، ای سرپرست عافیت، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. پروردگارا، افزون بر این، عافیت از بلاهای بسیار سخت، سرنوشت حتمی ناپسند و شادمانی دشمنان را از تو خواهانم و این که مبادا آن‌چه را که توان تحمل آن را ندارم بر دوشم نهی و در روز قیامت مرا به گناهان و کارهای زشتم مواخذه کنی، در آن زمان که بیش از هر زمان نیازمند عفو و گذشت تو ام. به روی گرامی تو، از تو می‌خواهم که مرا به صورت شایسته از همه‌این‌ها عافیت بخشی ای سرپرست عافیت، ای خدایی که از بدی‌ها در گذشته و در برابر آن کیفر نمی کنی، بر بنده‌ات رحم آر، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. ای خدا، ای خدا، ای خدا، مرا مرا، بر بنده‌ات رحم کن ای آقای من، بنده‌ات در پیشگاه تو است، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای منتهای خواسته من، ای جاری‌کننده خون در رگ‌های من، بنده‌ات، بنده‌ات، ای آقای من ای مالک بنده، ای آقای من، ای مالک من، ای خدا، ای پروردگار من، من هیچ چاره‌ای سراغ ندارم و از پرداختن به کار خویش بی‌نیاز نیستم، ولی نمی‌توانم به خود ضرر و یا سود برسانم و به هیچ چیز امید ندارم و هیچ کس را نمی‌یابم که به او رشوه بپردازم تا مرا برهاند، همه اسباب فریب‌کاری گسسته شد و هرگونه باطلی از بین رفت و روزگار مرا در درگاه تو تنها رها کرد و من، ای معبود من، بدین صورت که آگاهی، در پیشگاه تو ایستادم. اکنون با من چه خواهی کرد؟ ای کاش می‌دانستم ولی نمی دانم، در برابر دعای من چه خواهی فرمود؟ آیا خواهی گفت: بله، یا خواهی گفت: نه. اگر بگویی: نه. پس وای بر من، وای بر من، وای بر من، فریاد بر من، فریاد بر من، فریاد بر من؛ و وای بر بدبختی من، و وای بدبختی من، و وای بدبختی من؛ و وای بر خواری من، و وای برخواری من، و وای برخواری من! اگر مرا برانی به سوی چه کسی، یا نزد چه کسی، یا چگونه، یا با چه وسیله‌ای، یا به سوی چه چیزی بروم و به چه کسی امید بورزم، و یا چه کسی به من رو می کند، اگر تو مرا رد کنی، ای صاحب آمرزش گسترده؛ و اگر بگویی: بله، چنان که گمان دارم، خوشا به حال من که نیک‌بختم و خوشا به حال من که مشمول رحمت تو قرار گرفتم.

ای رحم کننده، ای مهرورز، ای زنده‌کننده، ای دارا، ای چیره، من عملی ندارم که برای برآوردن حاجتم به آن امید بندم و هیچ کس سودمندتر از تو را سراغ ندارم، ای خدایی که خود را به من شناساندی، ای خدایی که مرا به اطاعت از خود دستور دادی، ای خوانده شده، ای درخواست شده، ای خواسته شده، سفارش تو را رها کردم. اگر از تو اطاعت می کردم، قطعاً آن‌چه را که اکنون برخاسته‌ام و از تو درخواست می کنم، پیش از آن که برخیزم کفایت می کردی. البته من با وجود نافرمانی از تو، به تو امید دارم، پس میان من و آن‌چه بدان امید بستم حایل مشو و دست مرا آکنده از رحمتت به پائین برگردان، به حقت ای آقای من، ای سرپرست من. من همان کسی هستم که می‌شناسی، که بدترین بنده‌ام و تو بهترین پروردگاری، ای کسی که همگان از انتقام او بیم دارند، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من. ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای احاطه کننده به ملکوت آسمان‌ها و زمین، مرا برای دنیا، آخرت، خانواده، و فرزندانم شایسته گردان و ای معبود من، هر نعمتی را که

به من ارزانی داشتی، شایسته من گردان و مرا از خطاهایم اصلاح کن. ای بسیار مهرورز، ای بسیار بخشنده، به رحمتت بر من تفضل کن و اجابتت را بر من منّت نه و ای خدا، بر پیامبرت حضرت محمد و خاندان او درود و سلام بفرست و مرا از هر باطلی که اهل بیت محمد را از آن بازداشتی، بازدار و در دنیا و آخرت نیکی به ما عطا کن، ای مهربان‌ترین مهربانان.

سپس می گویی: به نام خداوند بخشنده و مهربان. معبود شما، معبود یگانه‌ای است که معبودی جز او نیست و رحمت‌گر و مهربان است. او است خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است که مقدّمات خواب و خواب‌آلودگی او را نمی... گیرد و آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است، از آن او است. چه کسی می‌تواند جز به اذنش نزد او شفاعت کند، از پیشاروی و پشت سر آنان آگاه است و جز به مقداری که او بخواهد، نمی‌توانند از علم او آگاه گردند و کرسی او آسمان‌ها و زمین را فراگرفته است و حفظ آن دو بر او سخت نیست و او بلندپایه و بزرگ است. الم، خداوند کسی است که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است. او است خدایی که به هر صورت که بخواهد، شما را در رحم مادران نگارگری می‌کند، معبودی جز او که سربلند و حکیم است، وجود ندارد. کسانی هستند که می‌گویند: پروردگارا، ایمان آوردیم، پس گناهان ما را بیامرز و ما را از عذاب آتش جهنم نگاه دار، هم آنان که شکیبا، راستگو، فرمانبردار، انفاق‌کننده‌اند و به هنگام سحرگاهان به آمرزش خواهی می‌پردازند. خداوند و فرشتگان و دانشمندان گواهی می‌دهند که معبودی جز او نیست و عدالت را به پا می کند، معبودی جز او که سربلند و حکیم است، وجود ندارد. همانا دین نزد خدا عبارت از تسلیم و فرمانبرداری است. خدا است که معبودی جز او نیست و قطعاً همه شما را در روز قیامت که تردیدی در آن نیست، گرد می‌آورد و چه کسی راستگوتر از خداست، این است خدا که پروردگار شما است و معبودی جز او نیست و آفریننده همه چیز است. پس او را بپرستید، که او کارگزار هر چیز است، از آن‌چه از سوی پروردگارت به تو وحی می‌شود پیروی کن، که معبودی جز او نیست و از مشرکان روی گردان، بگو: ای مردم، من فرستاده خدا به سوی همه شما هستم، او که فرمانروایی آسمان‌ها و زمین از آن او است و معبودی جز او وجود ندارد، زنده می‌کند و می‌میراند، پس به خدا و رسول او که پیامبر امّی است و به خدا و سخنان او ایمان دارد ایمان بیاورید و از او پیروی کنید، امید که راه یابید. و جز این دستورها به آن‌ها داده نشده است که معبود یگانه را بپرستند که معبودی جز او نیست، پاک است خدا از آن‌چه به او شرک می‌ورزند، به راستی رسولی از خود شما به سوی شما آمده که رنج بردن شما بر او سخت و به شما شدیداً علاقمند است و به خصوص نسبت به مؤمنان مهرورز و مهربان است. اگر روی گرداندند، بگو: خدا برای من کافی است معبودی جز او نیست، تنها بر او توکّل نمودم و او پروردگار عرش بزرگ است. تا این که وقتی نزدیک شد غرق شود، گفت: ایمان آوردم به این که معبودی جز خدا نیست، همان خدایی که بنی اسرائیل بدان ایمان آورده‌اند و من از تسلیم‌شدگان هستم. اگر اجابتت نکردند، بدانید که قطعاً به علم خدا فرود آمده است و این که معبودی جز او نیست. پس آیا شما تسلیم آن می‌شوید؟ بگو: او است پروردگار من که معبودی جز او نیست، تنها بر او توکّل نمودم و بازگشتم به سوی او است. بیم دهید که معبودی جز من نیست، پس از من بپرهیزید، خدا است که معبودی جز او نیست و بهترین نام ها از آن او است. پس به آن‌چه وحی می‌شود گوش فرا ده. من همان خدایی هستم که معبودی جز من نیست، پس مرا بپرست و نماز را به منظور یادِ من، برپا دار. معبود شما تنها خدا است که معبودی جز او نیست، دانش او هر چیز را فراگرفته است، و ما هیچ فرستاده‌ای پیش از تو نفرستاده‌ایم جز آن که به او وحی نمودیم که معبودی جز من نیست، پس مرا بپرستید.

و ذوالنون را یاد کن آن‌گاه که خشمگین رفت و پنداشت که ما هرگز بر او قدرتی نداریم، تا در دل تاریکی‌ها ندا داد که معبودی جز تو نیست، منزهی تو، به راستی من از ستمکاران بودم. پس ما دعای او را مستجاب کرده و او را از اندوه نجات دادیم و این چنین مؤمنان را نجات می‌بخشیم، پس بلندمرتبه باد خدایی که پادشاه و حق است. معبودی جز او نیست و در دنیا و آخرت ستایش از آن او است و نیز فرمانروایی از آن او است و به سوی او بازگردانده می‌شوید. ای مردم، نعمت خدا را بر خود به یاد آورید. آیا آفریننده‌ای جز خدا وجود دارد، همان خدایی که از آسمان و زمین به شما روزی می‌دهد. معبودی جز او نیست پس به کجا برگردانده می‌شوید؟ آنان پیش از این، این‌گونه بودند که هرگاه به آنان گفته می‌شد: معبودی جز خدا نیست، گردنکشی می‌کردند. این خدا است که پروردگار شما است و فرمانروایی از آن او است و معبودی جز او نیست، پس به کجا برگردانده می‌شوید، هم او که آمرزنده گناه، توبه‌پذیر، سخت‌کیفر و بخشنده است. معبودی جز او نیست و بازگشت به سوی او است. این خدا است که پروردگار شما و آفریننده شما و آفریننده هر چیز است، پس به کجا برگردانده می‌شوید؟ بلندپایه باد خدایی که پروردگار جهانیان است، معبودی جز او نیست، زنده می‌کند و می‌میراند، پروردگار شما و پدران نخستین شما است. پس بدان که معبودی جز خدا نیست و از گناه خود و نیز برای مردان و زنان مؤمن آمرزش بخواه. خداوند از آمد و شد و ایستادن شما آگاه است.

اگر این قرآن را بر کوه فرود می‌آوردیم، قطعاً می‌دیدی که آن کوه از بیم خدا فروتن گردیده و از هم می‌پاشد. این مثال‌ها را برای مردم می‌زنیم، باشد که بیندیشند. او است خدایی که معبودی جز او نیست و از نهان و آشکار آگاه و رحمت‌گر و مهربان است. او است خدایی که معبودی جز او نیست و فرمانروا، بسیار پاکیزه، ایمن، ایمنی ده، نگاهبان چیره، سربلند، شکوهمند و بزرگ‌منش است. پاک است خدا از آن‌چه به او شرک می‌ورزند. او است خدای آفریننده، پدیدآورنده و چهره‌نگار که بهترین نام‌ها از آن او است و آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است تسبیح او را می‌گوید و سربلند و حکیم است. خداوند کسی است که جز او نیست. بنابراین، مؤمنان باید بر خدا توکل کنند. او پروردگار مشرق و مغرب است. معبودی جز او نیست، پس او را به عنوان کارگزار خود انتخاب کن. به راستی که این کتاب، کتاب سربلندی است که باطل نه از پیشاروی و نه از پشت، به سوی آن نمی‌آید و از سوی خداوند حکیم و ستوده فرو فرستاده شده است. این را هفت بار می گویی.

سپس می گویی: به خدا و آن‌چه بر ما فرو فرستاده شده، و نیز به آن‌چه بر حضرت ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و نوادگان فرو فرستاده شده، و هم چنین به آن‌چه به حضرت موسی و عیسی داده شده و نیز به آن‌چه به دیگر پیامبران از سوی پروردگارشان داده شده است، ایمان آوردیم و میان هیچ کدام از آنان فرق نمی‌گذاریم و تسلیم آنان هستیم. پروردگار ما، پروردگار آسمان‌ها و زمین است و هرگز جز او را معبود نخواهیم خواند، وگرنه سخن پریشان گفته‌ایم. ستایش خدا را که ما را به این رهنمون گردید و اگر خدا ما را هدایت نمی‌کرد، هدایت نمی‌یافتیم. به راستی که فرستادگان پروردگارمان حق را آوردند. درود خداوند بر همه آنان.

سپس می گویی: سلام بر تو ای رسول خدا، سلام بر تو ای پیامبر خدا، سلام بر تو ای برگزیده خدا از میان آفریده‌ها و امانت‌دار او بر وحی‌اش، سلام بر تو ای مولای من ای امیر مؤمنان، سلام بر تو ای مولای من، تو حجت خدا بر آفریده‌های خدا و در دانش خدا و سفارش شده پیامبر و جانشین او در میان امت هستی. خدا لعنت کند گروهی را که حق تو را غصب نمودند و به جای تو نشستند. من از آنان و پیروان‌شان به درگاه تو بیزاری می‌جویم. سلام بر تو ای فاطمه بتول، سلام بر تو ای زینت زنان

جهان، سلام بر تو ای دختر فرستاده خدا و پروردگار جهانیان. درود خدا بر تو و بر او، بر تو ای مادر امام حسن و امام حسین – علیهم السلام –، لعنت خدا بر گروهی که حقّ تو را غصب نمودند و آن‌چه را خداوند برای تو حلال گردانیده بود، بازداشتند. من از آنان و پیروان آنان به درگاه تو بیزاری می‌جویم.

سلام بر تو ای مولای من، ای ابومحمد حسن پاکیزه، سلام بر تو ای مولای من، لعنت خدا بر گروهی که تو را کشتند و درباره کشتن تو بیعت نمودند و دنباله‌روی کردند. من از آنان و پیروان‌شان بیزارم. سلام بر تو ای مولای من ای اباعبدالله حسین بن علی، درودهای خدا بر تو و بر پدر و جدّت حضرت محمد صلی الله علیه و آله، لعنت خدا بر گروهی که ریختن خون تو را حلال شمردند و لعنت خدا بر کسانی که تو را کشتند و حرمت اهل حرم تو را نگاه نداشتند و لعنت خدا بر دنباله روان و پیروان آن‌ها و لعنت خدا بر کسانی که امکان جنگ با شما را برای آنان فراهم آوردند. من از پیروان آن‌ها به درگاه خدا و در پیشگاه تو بیزاری می‌جویم.

سلام بر تو ای مولای من ای ابا محمد علی بن حسین، سلام بر تو ای مولای من ابوجعفر محمد بن علی، سلام بر تو ای مولای من ای اباعبدالله جعفر بن محمد، سلام بر تو ای مولای من ای اباالحسن موسی بن جعفر، سلام بر تو ای مولای من ای اباالحسن علی بن موسی، سلام بر تو ای مولای من ای اباجعفر محمد بن علی، سلام بر تو ای مولای من ای اباالحسن علیّ بن محمد، سلام بر تو ای مولای من ای ابامحمد حسن بن علی، سلام بر تو ای مولای من ای ابوالقاسم محمد بن حسن صاحب زمان. درود خدا بر تو و بر خاندان پاک و پاکیزه تو.

ای سروران من، در رابطه با ریختن گناهان و خطاهای من شفیع من باشید. به خدا و آن‌چه به شما فرو فرستاده شد ایمان آوردم و آخرین شما را همانند اولین شما دوست دارم و از عصیان و طاغوت و لات و عُزّی بیزاری می‌جویم. ای سروران من، با هر کسی که با شما سرآشتی داشته باشد، آشتی می‌کنم و با هر کسی که با شما سرستیز و دشمنی داشته باشد، در ستیز و دشمنم و تا روز قیامت با دوستان شما دوستم. لعنت خدا بر کسانی که به شما ستم نمودند و حق شما را غصب کردند و لعنت خدا بر پیروان و دنباله‌روان و هم‌کیشان آن‌ها. من از آن‌ها به خدا و شما بیزاری می‌جویم.

خداوندا، تو را گوه می‌گیرم که تو برای گواهی کافی هستی و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و علی و هشت حاملان عرش و چهار فرشته‌ای را که گنجینه‌دار دانش تواند، گواه می‌گیرم که از دشمنان آنان بیزارم و نمازهای واجبم برای خشنودی تو و نمازهای مستحبی و زکات اموالم و هر گفتار و کردار پاکیزه‌ای که در نزد تو دارم، همه از آن حضرت محمد و خاندان پاک و پاکیزه او است. خدایا، چشم مرا به درود بر او و خاندان او روشن گردان و آن‌چه از حق و شناخت آنان که مرا بدان رهنمون ساخته‌ای، پایدار قرار ده، نه به عنوان سپرده، ای مهربان‌ترین مهربانان.

خدایا، خودت را به من بشناسان و فرستادگان و فرشتگان و والیان امر از سوی خود را به من بشناسان. خداوندا، من جز آن‌چه را که تو عطا نمودی نمی‌گیرم و جز از آن‌چه نگاه داشتی پرهیز نمی‌کنم. خدایا، مرا از منازل دوستانت محروم مگردان و بعد از آن که هدایتم نمودی، دلم را منحرف مگردان و رأفت و هدایتی از نزد خود به من ارزانی دار. خدایا، هم‌چنین آیات گویای قرآن را به من بیاموز و از هلاکت‌گاه‌ها رهایی ده. خدایا، مرا از شیطان و گروه او و از سلطان و لشکریان او و از عصیان و یاران او رهایی ده، به حق حضرت محمد که ستوده است و علی که مقصود است و به حق شبّر و شبّیر و به حق

زیباترین نام‌هایت. بر برترین برگزیـده درود فرست، به راستی که تو بر هر چیز توانایی و به هر چیز احاطه داری. ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای خـدا ای خـدا ای خدا، پروردگارا پروردگارا، ای آقای من ای آقای من ای آقای من، ای مولای من ای مولای من ای مولای من، ای تکیه گاه هر کس که تکیه‌گاه نـدارد و ای پشـتوانه هر کس که پشـتوانه‌ای نـدارد و ای انـدوخته هر کس که اندوخته‌ای ندارد، تو پروردگار منی و من بنده توام و بر پیمان و وعده‌ات اسـتوارم. خداوندا، ایسـتادن ما را ایسـتادنی سـتوده قرار ده و آخرین دیدار ما با آن قرار مده و ما را در دعاهای نیک کسانی که در منی، عرفات و مزدلفه و نزد قـبر پیـامبرت صـلی الله علیه و آله و در کنـار زمزم و مقـام به درگـاه تو دعـا می‌کننـد، شـریک گردان. خداونـدا، سـتایش تو را که ارزش مـا را از بسـتن زنار به کمر و آویختن صـلیب بر گردن بالا بردی و سـتایش تو را که ما را نه از کافران گمراه کننـده قرار دادی و نه از فراخوانـده شدگانی که دچار شک و تردید گردیدند و نه از ستیزه‌جویان و نه جزو منحرفان از اهل بیت پیامبرت صلی الله علیه و آله و نه در میان بندگانت مشهور گردانیدی.

خداوندا، همان‌گونه که ما را به این روز خجسـته از این ماه و این سال فرخنده رسانیدی، همراه با عافیت به پایان این سال و نیز سال‌های بسیار برسان، به رحمتت ای مهربان‌ترین مهربانان، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای خدا ای خـدا ای خـدا، پروردگـارا پروردگـارا پروردگـارا، ای سـرور من ای سـرور من ای سـرور من، ای مولـای من ای مولای من ای مولـای من، خداونـدا، هر خیر و برکت و عافیت و آمرزش و رأفت و رحمت و آزادی از آتش جهنم و روزی گسترده و حلال و پـاکیزه و توبه خالصانه که در این لحظه و این روز و این ماه و این سال به من قسـمت کردی، فراوان‌ترین و پربهره‌ترین سـهم را برای ما مقرر بـدار. خداونـدا، هر سوختن و گیر کردن چیزی در گلو و غرق شدن و ویرانی و بسـته شدن و فرو رفتن زمین و پرتاب و لرزش زمین و مسخ و صـیحه آسمانی و زلزله و گرفتاری و آذرخش و تگرگ و دیوانگی و خوره و پیسی و خوراک درنـدگان گردیـدن و هرگونه مرگ زشت و همه انواع بلاهـا در دنیـا و آخرت را که در این لحظه و این روز و این مـاه و این سـال فرو می فرستی، به هر صورت که می‌خواهی و در هر کجـا که می‌خواهی، از ما و از همه مؤمنان در همه خانه‌ها و منزل‌ها در شرق و غرب زمین بازدار.

پناهنده تو سربلند و ثنای تو بزرگ است و معبودی جز تو نیست، یگانه‌ای و شریکی بر تو وجود ندارد و پدیدآورنده آسمان‌ها و زمین و آگـاه به نهـان و آشـکار و پروردگـار و فرمـانروای هر چیز هستی. گواهی می‌دهم که معبودی جز خـدا نیست، یگانه است و شـریکی برای او وجود ندارد و گواهی می‌دهم که حضرت محمد صلی الله علیه و آله بنده و فرستاده او است و گواهی می‌دهم که بهشت حق است و این که قیامت خواهـد آمد و تردیدی در آن نیست و این که خداوند اهل قبور را برمی‌انگیزاند. گواهی می‌دهم که معبودی جز خـدا نیست، یگـانه است و شـریکی برای او وجود نـدارد، بر این گواهی زنـده‌ام و براساس آن می‌میرم و انشاءالله بر آن زنده و برانگیخته می گردم.

به خدا به عنوان پروردگار و به اسـلام به عنوان دین و به حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله به عنوان پیامبر و به علی به عنوان امـام و به قرآن به عنـوان کتـاب آسـمانی و به کعبه به عنوان قبله و به حضـرت ابراهیم علیه السـلام به عنوان پـدر و به حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله به عنوان پیامبر و به امیر مؤمنان صلوات الله علیه به عنوان روشنگر حق و تقسیم‌کننده بهشت و جهنم و به مؤمنان از شـیعیان و پیروان او به عنوان برادران خرسندم و هیچ چیز را به عنوان شریک خدا و هیچ کس جز او را به عنوان سرپرست نمی گیرم و بـا او هیـچ معبـودی را نمی‌خوانم. معبودی جز خـدا نیست، یگـانه است و شـریکی برای او وجود نـدارد،

معبودی یگانه و تک و بی‌نیاز که هیچ کس را به عنوان همسر و فرزند برنگیرد. خداوندا، از تو به نعمت‌های بزرگ و نعمت‌های دیرینه و نام‌های اندوخته‌ات و آن حسن تو که حجاب‌ها آن را پوشاند و به جایگاه های سربلندی از عرشت و منتهای رحمت تو از کتابت، که یگانه‌ای و شریکی برای تو نیست، خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و بر این جان بی‌تاب و تن آزمند من که تاب سوز آفتاب تو را ندارد، رحم کنی. چگونه تاب سوز آتش جهنم را خواهد آورد؟ اگر عذابم کنی چیزی در سلطنت تو افزون نمی گردد و اگر از من درگذری، چیزی از سلطنت تو نمی کاهد. ای پروردگار من، تو مهربان‌ترینی و از حال بندگانت آگاه ترینی و سلطه تو مهرورزانه‌ترین و سلطنتت دیرینه‌ترین و گذشتت کریمانه‌ترین و نسبت به بندگانت نعمت بخش‌ترین هستی و اطاعت اطاعت‌کنندگان در سلطنت تو نمی‌افزاید و نافرمانی گناهکاران از آن نمی‌کاهد. از من درگذر ای گرامی‌ترین گرامیان و ای مهربان‌ترین مهربانان.

به عزت تو پناهنده می‌شوم و از آستانه‌ات سایه‌ای می جویم و به قدرتت پناه می‌برم و از رحمتت یاری می‌جویم و به ریسمانت چنگ می‌زنم و جز به تو اعتماد ندارم و جز به تو پناهنده نمی‌شوم، ای کسی که امیدهای بزرگ به او بسته می‌شود، ای برطرف کننده گرفتاری و ای سزاوارترین کسی که در می گذری و می‌بخشی. خداوندا، ستم من به عفو تو و بیمم به ایمنی بخشی تو و نیازمندی‌ام به بی‌نیازی تو و روی پوسنده و فانی شونده‌ام به روی جاودانه و پایدار تو که هرگز فنا نمی پذیرد و از بین نمی‌رود، پناهنده می شود. ای خدایی که هیچ کاری تو را از کار دیگر باز نمی‌دارد، مصیبت ما را در دین‌مان و دنیا را بزرگ‌ترین دل مشغولی‌مان قرار مده و کسانی را که بر ما رحم نمی‌کنند بر ما چیره مگردان و با بردباری‌ات بر نادانی ما و با نیرویت بر ناتوانی ما و با بی‌نیازی‌ات بر نیازمندی ما توجه کن و ما را از آزار و دشمنان و رنجوری و سرنوشت بد و شادمانی دشمنان و بدمنظر شدن در مال و دین و خانواده و فرزندان و هنگام مشاهده مرگ پناه ده.

خدایا پروردگارا، ما از نبود پیامبرمان، کمی یاوران، زیادی دشمنان، سختی روزگار بر ما و دچار شدن به فتنه ها و همدستی مردم بر علیه ما به درگاه تو شکوه می کنیم. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و آن را با گشایشی که در آن شتاب ورزی و نابود کردن ضررها و آشکار کردن حق، بگشای. خدایا قائم آل محمد صلی الله علیه و آله را بر انگیز تا دینت را یاری کند و برهانت را آشکار سازد و امرت را به پا دارد و زمین را از آلودگی ها پاک سازد، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان. خدایا به تو پناه می برم از اینکه دشمن تو را دوست بدارم و با دوست تو دشمنی کنم و از رضایت تو ناخشنود گردم و از خشمت خرسند شوم و یا حقی را باطل و باطلی را حق بشمارم و یا کسانی که کافر شدند را راه یافته تر از مومنان بدانم. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و در دنیا و آخرت به ما نیکی عطا کن و به رحمت خود ما را از آتش جهنم نگاه دار - . الاقبال: ۳۶۹-۳۸۵ - .

از دعاهای روایت شده از امام صادق علیه السلام در روز عرفه که فرمودند: صد بار الله اکبر و صد بار لا اله الا الله و صد بار سبحان الله می خوانی و صد بار او را به پاکی یاد می کنی، سپس آیه الکرسی را صد مرتبه می خوانی و بر پیامبر صلی الله علیه و آله صد مرتبه صلوات می فرستی و سپس این دعا را می خوانی:

خدایا ای معبود من، من با گناهانم به دنبال مخالفت با تو نبودم و آنگاه که معصیت کردم از تو نافرمانی نمودم و من به عذاب تو نادان نیستم و بی باکانه در پی کیفر تو نمی باشم، ولی نفسم آن را برای من آراست و بدی ام بر من غلبه کرد و آنکه

دشـمن مـن و تـوست، مرا یـاری نمـود. پوشـش فراگیر تـو مرا مغرور کرد و مـن از روی نـادانی تـو را معصیت کردم و در راه مخالفت تو تلاش نمودم و اکنون چه کسـی مرا از عـذاب تو می رهاند؟ و اگر تو ارتباطت را قطع کنی، من به ریسـمان ارتباط چه کسـی چنـگ زنم؟ من فرو رفته در بلاـیم، چه کسـی هماننـد مرا شـنید یا نادانی همچون مرا دیـد؟! من پروردگاری غیر تو ندارم که مرا نجات دهد و نه خاندانی که مرا کفایت کند و نه مالی که مرا آزاد کند، به عزتت سوگند ای مولای من، خواسـته ام را به سوی تو آوردم و به عزتت سوگنـد ای مولای من، در بارگاه تو تضـرع می کنم. به عزتت سوگنـد ای خدای من، بر تو اصـرار می کنم. به عزتت سوگنـد ای خـدای من، در نزد تو نـاله می کنم. به عزتت ای امیـد من، دسـتان آلوده به خطـایم را به سوی تو دراز می کنم.

خدایا چه کسـی مرا یاری می کند، و به چه کسـی پناه برم؟ و از چه کسـی پناه جویم؟ ای امید من، به چه کسـی امید بندم؟ تو تو! امید هیچگاه از درگاه تو قطع نمی شود، یکتایی و شریکی نداری ای یگانه ای که کسی ندارد و ای گرامی ترین کسی که به درگاه او اقرار به گناه می شود. ای سـربلندترینی که به درگاهت سـر خضوع فرو آورده می شود، ای مهربان‌ترینی که نزد او به گناهـان اعـتراف می شـود. بزرگـواری توست که مرا به اقرار به گناهـان واداشت و عزت توست که مرا در پیشـگاه تو خوار کرد، چه کنم ای مولای من، رحمت تو سـبب شد تا به جرمم اعتراف کنم. ای سـرور من، با کسی که به گناه خود اعتراف می کنـد و به ذلت نزد تو خوار می گردد و به جرمش اعتراف می کند چه می کنی؟ خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرسـت و هنگامی که تو را می‌خوانم و آنگاه که نـدایت می‌کنم، به دعا و ندایم گوش فرا ده و آن‌گاه که با تو مناجات می‌کنم بر من روی آور، که من در درگاه تو به گناهانم اقرار می نمایم و از بیچارگی و نیازمنـدی و سـنگدلی و رنجوری و حاجتم به درگاه تو اعتراف و شـکوه می‌کنم، ای بهترین کسی که مونس تنهایی و همراز اسرار منی. ای گرامی‌ترین کسـی که دست به سوی تو گشـودم و ای مهربـان‌ترین کسـی که گردن به سویت دراز کردم، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و گناهـانی را که بـا دو چشم خود کردم و نگریستم بیامرز.

خـدایا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و گناهـانی را که زبـان بـدان گشودم، بیامرز. خـدایا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و گناهانی را که با دست مرتکب شدم و گناهانی را که به واسطه پوست بدنم با آن تماس گرفتم بیامرز. و گناهانی که آن ها را همچون هیزم بر دوش می کشم. خـدایا گناهانی را که به واسـطه دست هایم انجام دادم بیامرز. خدایا، گناهانی را که کتابت علیه من به شماره درآورد، بیامرز. گناهانی را که از آفریده‌ها پنهان کردم و از تو پنهان ننمودم، بیامرز.

خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرسـت و همـه گناهـان مرا از اول و آخر، کوچـک و بزرگ، ریز و درشـت، و این که بشـناسم یـا نشـناسم، بیـامرز. مولای من، اگرچه گناهانم بزرگ و درشت است، ولی در کنار عفو تو کوچک است، پس از من درگذر که گناهانم مرا در بند خود درآوردند و عیب‌هایم آشـکار گردید و خطاهایم مرا غرق نمودند و نفسم مرا به درگاه تو سپرد، بعـد از آن که پناهگاه و راه نجاتی جز تو برای رهایی از تو به درگاه تو ندارم. مولای من، سـزاوار آن گردیدم که آماج عـذاب و شایسته کیفرت گردم. معبـودا، بیـم و هراس حاصـل از ارتکـاب معصـیت، عقلم را پریشـان نمـوده است و سرگشـته گردیـد و بـه سـتون عفـو تـو آویخته‌ام، پس ای مـولی و معبـود من، به واسـطه اعـترافم لغزشم را نادیـده انگـار. این منم که در پیشـگاهت ایسـتاده‌ام و بنـده خوار و فروتن و کوچک و خاکسار و ذلیل توام، اگر بر من رحم کنی، از دیر زمان عفو و عافیتت شامل حالم شد و اگر عذابم کنی، شایسته کیفر توام و آن از طرف تو ای پروردگار من، عدل است.

خداونـدا، به نام‌های انـدوخته‌ات و آن حسن تو که در پرده حجاب‌ها است، درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و بر این نَفس بی‌تـاب و تن آزمنـد و پـوست نـازک و استخوان باریـک من رحم کنی. مولای من، عفـوت عفـوت را خواستارم؛ – صد مرتبه می گویی – .

خداوندا، از سویی گناهانم مرا غرق نموده‌اند و [از سویی] در نعمت هایت غوطه ورم و سپاسگزاری‌ام اندک و عملم کم است و جز به رحمتت امیـد نمی بندم، پس از من درگذر که من شخصـی فرومایه هسـتم و ارزشم اندک است. خداوندا، از تو می... خواهم که بر محمـد و آل محمـد درود فرستی و اگر از من درگـذری، من به عفو تو بیشتر از عمل خود امید دارم و اگر بر من رحم کنی، به راستی که رحمتت گسترده‌تر از گناهـان من است و تو خـدایی هستی که درخواست کننـده را نومیـد نمی‌کنی و بخشـش، چیزی از تو نمی کاهـد، ای بهترین درخواست شـده و گرامی‌ترین آرزو شـده. این ایسـتادن کسـی است که از آتش جهنم به تو پناهنده می شود، این ایستادن کسی است که از آتش جهنم به تو پناه می آورد – صد مرتبه – .

این جایگاه شـخص خوار، گرفتار، نیازمند و پناه‌جو است، این ایستادن کسی است که آرزویی جز تو ندارد، این ایستادن کسی است که جز تو نمی‌توانـد انـدوه او را برطرف کنـد. سـتایش خـدا را که ما را به این رهنمون گردیـد و اگر خـدا ما را هـدایت نمی‌کرد، هـدایت نمی‌شـدیم. به راستی که فرسـتاده‌های پروردگارمان حق را آوردند. خداوندا، سـتایش تو را در برابر روزی... هایت و سـتایش تو را در برابر بخشـش‌هایت و سـتایش تو را بر الهام‌هایی که به من کردی و ستایش تو را بر توفیق‌هایی که به من دادی و سـتایش تو را در برابر بهبودهایی که به من بخشـیدی و سـتایش تو را بر عافیت بخشی‌هایی که نمودی و ستایش تو را در برابر رهنمودهـایی که کردی و سـتایش تو را بر راحتی و رنجوری و سـتایش تو را بر همه این‌ها و سـتایش تو را بر همه... نعمت‌های آشـکار و پنهان که به من ارزانی داشتی، ستایشـی فراوان، جاودانه، بی‌آغاز و بی‌انجام به گونه‌ای که هرگز گسسـته نگردد و پایان نپذیرد، ستایشـی که به واسطه آن از ما خشنود گردی، ستایشی که آغازش صعود کند و آخر آن پایان نپذیرد و افزون گردد و از بین نرود.

خدایا، آمرزش می طلبم از هر گناهی که تنم به واسـطه عافیتت بر آن نیرو گرفت، یا توانم به واسطه نعمت افزونت بدان دست یـافت، یـا به واسـطه روزی فراوانت به سوی آن دست دراز کردم، یـا هنگام بیم از آن بر تأنی و درنگ تو اعتماد نمودم، یا در ارتکـاب آن به نیرویت تکیه کردم، یـا بر گـذشت کریمـانه‌ات متکی شـدم، به درگـاه تـو آمرزش می‌خواهم. خداونـدا، از هر گنـاهی که بـا ارتکـاب آن، خیـانت در امانت کردم، یا خودم را نحس کردم، یا بر جسـمم حمل کردم، یا پیرو لـذتم شـدم، یا هواهـای نفسـانی‌ام را مقـدم داشـتم، یا برای غیر خود کوشـیدم، یا پیروانم را گمراه نمودم، یا به فضل چاره‌جویی‌ام بر آن چیره گردیـدم، یـا علیه تو ای مولای من چاره‌جویی نمودم و چون نافرمانی من خوشاینـد تو نبود تو بر من غلبه ننمودی و از کردارم جلوگیری نکردی، بلکه علم تـو بر کردار من پیشـی گرفت. از این رو، بردبـاری نمـودی تو از من، و ای پروردگـار من، مرا به زور در آن وارد ننمودی و با چیرگی بر آن وارد نکردی و به هیچ وجه در آن بر من ستم روا نداشتی. بسان کسی که قحطی‌ها و گرسنگی‌های بدکرداری غرقه‌اش کرد و یقین دارد که معبودش او را کیفر خواهد نمود، از درگاه خدا آم

آمرزش می‌طلبم. همانند کسـی که سخت در تاریکی‌ها و در باتلاق های هلاکت فرو رفت، از خدا آمرزش می‌خواهم. همانند کسـی که زیـاده‌روی او را در گناهان فرو برد و فرومانـدن در گرداب‌های جرایمش او را به بنـد کشـید، از خـدا طلب آمرزش

می‌کنم. همانند کسی که به واسطه جرمش رو به هلاکت آورد، از خدا آمرزش می‌طلبم. همانند کسی که مرگ او را در قبر تنها گذاشت و به واسطه گناهی که مرتکب شد دچار وحشت گردید و تصمیم بر ترک گناه گرفت و در آن‌جا از پروردگارش طلب رحمت و مهرورزی نمود، از خدا آمرزش می‌خواهم. بسان کسی که برای سفر طولانی‌اش توشه‌ای نیندوخت و برای منازل کوچ خود چیزی فراهم نکرد، از خدا آمرزش می‌طلبم. همانند کسی که مقصدش دور و توشه اش اندک است و لذا اندوه او را فرا گرفته است، از خدا آمرزش می طلبم. بسان کسی که فریب‌کاری با کسبش درآمیخت و زیان به اعمالش همراه شد، از خدا آمرزش می‌خواهم. همانند کسی که نمی‌داند به کدامین منزل سراسیمه روان است: آیا در آتش وارد می‌شود، یا در بهشت در خوشی و نعمت زنده خواهد بود، از درگاه خدا طلب مغفرت می‌کنم. مانند کسی که در گرداب‌های گناه غرق شد و در سایه‌بان‌های ناخشنودی و خشم محرمات دست و پا می‌زند، از خدا طلب آمرزش می‌نمایم. همانند کسی که از نشانه‌های روشن راه راست و حق روی‌گردان شد و راه‌های تاریک و ناهموار و تنگ را می‌پیماید، از خدا آمرزش می‌خواهم. بسان کسی که از سپاسگزاری من فروگذاری نکرد و از آن روی برنگرداند، از خدا طلب آمرزش می‌کنم. همانند کسی که گریز از رنج تنگی جایگاه بازگشت موجب نجات و رهایی او نشد و فرار از هول و هراس مشکلات اعمال او را پناه نداد، از خدا طلب آمرزش می‌کنم. بسان کسی که از روی دشمنی در طغیان گردن‌کشی نمود و از روی سرکشی با ارتکاب گناه به مبارزه با خدا پرداخت، از خدا آمرزش می‌طلبم. به اندازه کسی که به شماره چرخش الفاظ زبانش و به وزن گلوگاه های بهشت گناه کرد، از خدا طلب آمرزش می‌کنم. مانند کسی که جز به خدا امید ندارد، از او آمرزش می‌طلبم، از آن‌چه عقل‌ها و دل‌های بسیار نادان به شماره درآورد و اعضا و جوارح پرخطا مرتکب شد و دست طغیان‌گر به دست آورد، از درگاه خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است، آمرزش می‌خواهم. به اندازه، پیمانه، قدر و شماره آن‌چه خدا آفرید و شکافت و پدید آورد و ایجاد کرد و پدیدار ساخت و چهره‌نگاری نمود و گرد آورد، از درگاه خداوندی که معبودی جز او نیست، طلب آمرزش می‌کنم و به اندازه چندین برابر همه این‌ها و چندین برابر دیگر و امثال و مشابه آن از خدا طلب آمرزش می‌نمایم تا این که به خشنودی خدا نایل گردم و به عفو او دست یابم.

ستایش خدایی را که مرا به دین خود رهنمون گردید، همان دینی که عمل فقط با آن پذیرفته می‌شود و فقط گرونده‌گان به واسطه آن بخشیده می‌شوند و ستایش خدایی را که در امر و نهی خود، مرا تسلیم خود و رسولش صلی الله علیه و آله گردانید و سپاس خدایی را که مرا آن‌گونه قرار نداد که چیزی جز او بپرستم و با خوار ساختن من، هیچ یک از آفریده‌هایش را گرامی نداشت و ستایش خدایی را که انواع بلاها را از من، خانواده، مال، فرزندان و کسانی که غصه آنان را می‌خورم، برطرف نمود و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است، در هر حال و معبودی جز خدای فرمانروا و بخشنده نیست و معبودی جز خدای بخشنده بسیار نوازشگر نیست و معبودی جز خداوند که اول و آخر است، نیست و معبودی جز خداوند که بخشنده است و بازگشت همگان به سوی او است، وجود ندارد و معبودی جز خداوند پیدا و پنهان نیست و خداوند بزرگ‌تر است به اندازه... کلماتش و خداوند بزرگ‌تر است به اندازه آکندگی عرشش و خداوند بزرگ است به شماره آن‌چه کتابش به شماره درآورد و پاک است خدای بردبار و گرامی و پاک است خدای بسیار آمرزنده و مهربان و پاک است خدایی که جز او شایسته تسبیح نیست و پاک است پروردگار تو، پروردگار شکست ناپذیر از آن‌چه او را بدان توصیف می‌کنند و درود بر رسولان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است و درود خدا بر حضرت محمد و خاندان پاک و پاکیزه او، آنان که خداوند پلیدی را از آن‌ها زدود و به نحو شایسته پاکیزه گردانید.

خداونـدا، بر حضـرت محمـد، بنده، فرسـتاده، پیامبر، برگزیده، محبوب، گزیده از میان آفریده‌هایت و رساننده پیام‌هایت، درود فرست؛ زیرا او امانت را ادا کرد و خیرخواهی را ارزانی داشت و بندگان را به راه راست رهسپار ساخت و سختی کشید. خدایا، در برابر هر یک از فضایل، منازل و حالات او، عطایای ویژه و بخشـش‌های برترت را به او ارزانی دار، به گونه‌ای که به واسـطه آن، جـان او را شادمـان گردانی و روی او را کرامت بخشـی و مقـام او را بالا بری و او را بر به پادارنـدگان عـدل و داد و دفاع کنندگان از حریم خود برتری بخشی. خداوندا، هم‌چنین بر او، بر فرزندان، همسران، خاندان، یاران و امت او عطایایی را که به واسـطه آن چشـمش روشن گردد، عطا کن و ما را جزو آنان و از کسانی قرار ده که با دست آن حضرت سیراب می‌گردانی و به حوض او وارد می‌کنی و ما را در گروه و زیر پرچم او محشور می گردانی و در هر خیری که محمـد و آل محمـد صـلی الله علیهم اجمعین را در آن وارد کردی، وارد کن.

خداوندا، در هر حال از سـختی و گشایش، عافیت و گرفتاری، ایمنی و بیم، در حال ایسـتادن و رهسپار شدن، مرا در کنار آنان قرار ده. خـدایا، مرا هماننـد آنان زنده بدار و بمیران و در همه جایگاه‌ها با آنان همراه بگردان و هرگز میان من و ایشان جدایی مینـداز، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خدایا، آن‌گاه که مرا از دنیا می‌بری بر بهترین مرگ بمیران؛ یعنی بر دوستی خود و دوستی دوسـتانت و دشمنی با دشمنانت و گرایش و هراس از تو و وفا به پیمانت و تصدیق کتابت و پیروی سیره پیامبرت صلی الله علیه و آله. و در هر خیری با آنان همراه بگردان و به واسطه آنان مرا از هر بدی رهایی ده.

خداونـدا، بر محمـد و آل محمد درود فرست و گناهم را بیامرز و گنجایش اخلاقم را افزون و کار و کسـبم را پاکیزه گردان و به آن چه روزی‌ام نمودی قانع ساز و دلم را به چیزی که از من بازداشتی، منصرف مساز. خدایا، از فراموشی، تنبلی و سستی در انجام طاعتت و نیز از عـذاب نزدیک‌تر و عـذاب بزرگ‌تر به تو پناه می‌برم و نیز به تو پناه می‌برم از دنیایی که از خیر آخرت و از زنـدگانی ای که از خیر مرگ و آرزویی که از عمل نیک جلوگیری می‌کنـد و نیز به تو پناه می‌برم از نفسـی که سـیر نمی‌گردد و از قلبی که فروتنی نمی‌کند و از دعایی که مستجاب نمی‌گردد و از نمازی که قبول نمی‌شود. خداوندا، گوش‌های دلم را بر یادت بگشای، تا این که از کتابت پیروی نمایم و رسولت را تصـدیق کنم و به وعـده‌ات ایمان آورم و به پیمانت وفا کنم، معبودی جز تو نیست. خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست. از تو شـکیبایی بر انجـام طـاعتت و صبر در برابر فرمـان و قضایت را خواسـتارم. خدایا، از تو حقایق ایمان، راست‌گویی در همه جایگاه‌ها، گذشت، عافیت، یقین، کرامت دنیا و آخرت، سپاسگزاری و نگریستن به روی گرامی تو را خواستارم؛ زیرا اعمال شایسته فقط با نعمت تو تمام می‌گردد.

خداونـدا، بی‌نیازی و برکت را از جایگاه برتر بر بندگانت فرو می‌فرستی، و بر بندگان چیره و توانایی، اعمال آنان را به شـماره در آوردی و روزی‌هایشان را تقسـیم نمودی و عمرهایشان را مشخص نمودی و آثار آنان را نوشتی و زبان و رنگ پوست‌شان را گوناگون قرار دادی و آفرینشـی از پی آفرینشی دیگر، و بندگانت از دانش تو آگاهی ندارند و همه ما به تو نیازمندیم. پس ای خدا، روی از من برمگردان و لطف و تفضلت را از من بازمدار و از بخشش و گذشتت محروم مکن، بلکه مرا چنان بگردان که دوسـتانت را دوست بدارم و با دشمنانت دشمنی ورزم و گرایش و بیم و فروتنی و وفا و تسلیم و تصدیق کتابت و پیروی از شیوه زندگی پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله را روزی‌ام کن.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و از آن‌چه مرا اندوهگین ساخت، کفایت کن و مرا به خویش وامگذار و از شرّ آن...

چه آفریـدی، پدیـد آوردی و ایجاد نمودی، در پناه خود درآور و زره نگاه دارنـده از شرّ همه آفریده‌هایت را به تنم بپوشان و قرضم را ادا کن و به آن چه تو را از من خشنود می سازد، موفق بـدار و من، فرزنـدان، خانواده، نزدیکان، همه برادران دینی و کسانی که غصه‌شان را می خورم، از شرّ شیطان رانده شده و شرّ فاسقان عرب و عجم و شیطان‌های انس و جن نگاه دار و مرا بر کسانی که به من ستم روا می‌دارنـد، یاری ده و مسلمان بمیران و به شایستگان محلق نما. خداونـدا، به حق درخواست‌های بزرگی که آفریـده‌هـایت از تو نمودنـد، از خوانـدن تو به نام‌های گرامی و ستایش زیبا و دعاهای ویژه‌ات، از تو می خواهم بر محمد و آل محمد درود فرستی و این شامگاه مرا پر برکت‌ترین شامگاه از زمان آوردن من به دنیا، از لحاظ حفظ دینم، رهایی جـانم، برآورده شـده حاجتم، شـفاعت در اجابت خواسـته‌ام، اتمام نعمتت بر من، دفع بـدی از من و پوشانـدن لباس عافیت قرار دهی و مرا از کسانی قرار دهی که در این شامگاه با نظر رحمت به آنان نگاه می کنی، به راستی که تو بخشنده و بزرگواری.

خـدایا، اگر مرا از حاجیـان خـانه گرامی ات ننوشتی، یـا از حضور همراه بـا آنان در این شامگاه محروم ساختی، از شـرکت در دعای آنان محروم مدار و با نظر رحمت به من بنگر و از بهترین عطایایی که به دوستان و اطاعت‌کنندگان از خود ارزانی می... داری، به من نیز عطا کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و این شامگاه را آخرین شامگاه من قرار مده، تا این که در سـال آینـده همراه بـا حاجیـان خـانه محترم و زائران قـبر پیـامبرت صـلی الله علیـه و آله در بهـترین عـافیت، فراگیرترین نعمت، گسترده‌ترین رحمت، فراوان‌ترین بهره و روزی، برترین امیـد، کامـل‌ترین مهربـانی، مرا به این شامگـاه برسانی، به راستی که تو شنونده دعا هستی.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و به دعایم گوش فرا ده و بر تضـرّع، خاکساری، بیچارگی و توکّلم بر تو، رحم کن، زیرا من تسلیم فرمان تو هسـتم و به هیـچ کامیابی، عافیت و بزرگداشتی جز به تو و از تو امید ندارم؛ پس بر من منّت نه و سال آینـده مرا به این شامگاه رسان، در حالی که از هر ناخوشایندی و ناگواری و از همه گرفتاری‌ها و رخدادهایی که از آن پرهیز می‌کنم، در عـافیت بـاشم. خداونـدا، مرا بر اطـاعت از خود و آن دسـته از اولیـائت که از میان آفریـده‌هایت برگزیـدی و نیز به برپاداشـتن دین خود، یـاری ده. خـدایا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و دینم را برایم سالم بـدار و بر عمرم بیفزا و تنم را تندرست بدار و به واسـطه سپاسـگزاری از نعمتت، چشـمم را روشن گردان و هراسم را ایمنی بخش و خواسته‌ام را عطا کن، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خـدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در مقدار باقی مانده از عمرم، نعمت‌هایت را بر من تمام کن و در حالی که از من خرسندی، جانم را بگیر. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بر آئین اسلام استوار بدار، زیرا من به ریسمانت چنگ زدم، پس در همه امور مرا جز به خود وامگذار. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و دلم را از هراس از تو و گرایش به تو و بیم از تو و بی‌نیازی به واسطه تو، آکنده گردان و آن‌چه را به نفع من است به من بیاموز و مرا در آن‌چه آموخته‌ای به کار گیر. خدایا، همچون بیچاره ای که چاره ای جز تو ندارد و از عذابت هراسناک و از کیفرت بیمناک است، از تو می خواهم که بـا گذشـت بی‌نیازم گردانی و با عزتت پناهم دهی و به رحمتت بر من مهربانی کنی و واجباتم را ادا کنی و آن‌چه را که از تو درخواست نمودم اجابت کنی و از آفریـده‌های بـد بی‌نیاز گردانی و مرا به کسانی که می‌خواهند مرا بفریبند، [به خود] نزدیک گردانی و از آتش جهنم و هر گفتار و کرداری که انسان را به آن نزدیک می‌گرداند، نگاه داری و من و پدر و مادرم و همه... مؤمنان اعم از مرد و زن را بیامرزی، ای شکوهمند و بزرگوار، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. - .[1] الاقبال: ۳۵۸-۳۹۲ -

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ

مَرْوِیٌّ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرٍ عَلَیْهِ سَلَامُ اللَّهِ الْمَلِکِ الْأَکْبَرِ: اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِینَ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِیمُ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مَالِکُ یَوْمِ الدِّینِ بَدِیءُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ إِلَیْکَ یَعُودُ لَمْ تَزَلْ وَ لَا تَزَالُ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ الْکِبْرِیَاءُ رِدَاؤُکَ سَابِغُ النَّعْمَاءِ جَزِیلُ الْعَطَاءِ بَاسِطُ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ نَفَّاحُ الْخَیْرَاتِ کَاشِفُ الْکُرُبَاتِ مُنْزِلُ الْآیَاتِ مُبَدِّلُ السَّیِّئَاتِ جَاعِلُ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ دَنَوْتَ فِی عُلُوِّکَ وَ عَلَوْتَ فِی دُنُوِّکَ دَنَوْتَ فَلَا شَیْ ءَ دُونَکَ وَ ارْتَفَعْتَ فَلَا شَیْ ءَ فَوْقَکَ تَرَی وَ لَا تُرَی وَ أَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی- فالِقُ الْحَبِّ وَ النَّوی لَکَ مَا فِی السَّمَاوَاتِ الْعُلَی وَ لَکَ الْکِبْرِیَاءُ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی غَافِرُ الذَّنْبِ وَ قَابِلُ التَّوْبِ شَدِیدُ الْعِقَابِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَیْکَ الْمَأْوَی وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ وَسِعَتْ رَحْمَتُکَ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بَلَغَتْ حُجَّتُکَ وَ لَا مُعَقِّبَ لِحُکْمِکَ وَ لَا یُخَیَّبُ سَائِلُکَ أَحَطْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ بِعِلْمِکَ وَ أَحْصَیْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ عَدَداً وَ جَعَلْتَ لِکُلِّ شَیْ ءٍ أَمَداً وَ قَدَّرْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ تَقْدِیراً بَلَوْتَ فَقَهَرْتَ وَ نَظَرْتَ فَخَبَرْتَ وَ بَطَنْتَ وَ عَلِمْتَ فَسَتَرْتَ وَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ ظَهَرْتَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ- لَا تَنْسَی مَنْ ذَکَرَکَ وَ لَا تُخَیِّبُ مَنْ سَأَلَکَ وَ لَا تُضَیِّعُ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ أَنْتَ الَّذِی لَا یَشْغَلُکَ مَا فِی جَوِّ سَمَاوَاتِکَ عَمَّا فِی جَوِّ أَرْضِکَ تَعَزَّزْتَ فِی مُلْکِکَ

ص: ۲۶۲

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۳۵۸- ۳۹۲.

وَ تَقَوَّیْتَ فِی سُلْطَانِکَ وَ غَلَبَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَضَاؤُکَ وَ مَلَکَ کُلَّ شَیْ ءٍ أَمْرُکَ وَ قَهَرَتْ قُدْرَتُکَ کُلَّ شَیْ ءٍ- لَا یُسْتَطَاعُ وَصْفُکَ وَ لَا یُحَاطُ بِعِلْمِکَ وَ لَا مُنْتَهَی لِمَا عِنْدَکَ وَ لَا تَصِفُ الْعُقُولُ صِفَهَ ذَاتِکَ.

عَجَزَتِ الْأَوْهَامُ عَنْ کَیْفِیَّتِکَ وَ لَا تُدْرِکُ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَیْنِیَّتِکَ وَ لَا تُحَدُّ فَتَکُونَ مَحْدُوداً وَ لَا تُمَثَّلُ فَتَکُونَ مَوْجُوداً وَ لَا تَلِدُ فَتَکُونَ مَوْلُوداً أَنْتَ الَّذِی لَا ضِدَّ مَعَکَ فَیُعَانِدَکَ وَ لَا عَدِیلَ لَکَ فَیُکَاثِرَکَ وَ لَا نِدَّ لَکَ فَیُعَارِضَکَ أَنْتَ ابْتَدَعْتَ وَ اخْتَرَعْتَ وَ اسْتَحْدَثْتَ فَمَا أَحْسَنَ مَا صَنَعْتَ سُبْحَانَکَ مَا أَجَلَّ ثَنَاءَکَ وَ أَسْنَی فِی الْأَمَاکِنِ مَکَانَکَ وَ اصْدَعْ بِالْحَقِّ فُرْقَانَکَ سُبْحَانَکَ مِنْ لَطِیفٍ مَا أَلْطَفَکَ وَ حَکِیمٍ مَا أَعْرَفَکَ وَ مَلِیکٍ مَا أَسْمَحَکَ بَسَطْتَ بِالْخَیْرَاتِ یَدَکَ وَ عُرِفَتِ الْهِدَایَهُ مِنْ عِنْدِکَ وَ خَضَعَ لَکَ کُلُّ شَیْ ءٍ وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِیمِ لَکَ کُلُّ شَیْ ءٍ سَبِیلُکَ جَدَدٌ وَ أَمْرُکَ رَشَدٌ وَ أَنْتَ حَیٌّ صَمَدٌ وَ أَنْتَ الْمَاجِدُ الْجَوَادُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْعَلِیمُ الْکَرِیمُ الْقَدِیمُ الْقَرِیبُ الْمُجِیبُ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ عَمَّا یَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُکَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ الَّذِی صَدَعَ بِأَمْرِکَ وَ بَالَغَ فِی إِظْهَارِ دِینِکَ وَ أَکَّدَ مِیثَاقَکَ وَ نَصَحَ لِعِبَادِکَ وَ بَذَلَ جُهْدَهُ فِی مَرْضَاتِکَ اللَّهُمَّ شَرِّفْ بُنْیَانَهُ وَ عَظِّمْ بُرْهَانَهُ.

اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَی وُلَاهِ الْأَمْرِ بَعْدَ نَبِیِّکَ وَ تَرَاجِمَهِ وَحْیِکَ وَ خُزَّانِ عِلْمِکَ وَ أُمَنَائِکَ فِی بِلَادِکَ الَّذِینَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ عَلَی بَرِیَّتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِمْ صَلَاهً دَائِمَهً بَاقِیَهً اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَی السُّیَّاحِ وَ الْعُبَّادِ وَ أَهْلِ الْجِدِّ وَ الِاجْتِهَادِ وَ اجْعَلْنِی فِی هَذِهِ الْعَشِیَّهِ مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَیْهِ فَرَحِمْتَهُ وَ سَمِعْتَ دُعَاءَهُ فَأَجَبْتَهُ وَ آمَنَ بِکَ فَهَدَیْتَهُ وَ سَأَلَکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ رَغِبَ إِلَیْکَ فَأَرْضَیْتَهُ وَ هَبْ لِی فِی یَوْمِی هَذَا صَلَاحاً لِقَلْبِی وَ دِینِی وَ دُنْیَایَ وَ مَغْفِرَهً لِذُنُوبِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ أَسْأَلُکَ الرَّحْمَهَ یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ وَ ثِقَتِی یَا رَجَائِی یَا مُعْتَمَدِی وَ مَلْجَئِی وَ ذُخْرِی وَ ظَهْرِی وَ عُدَّتِی وَ أَمَلِی وَ غَایَتِی وَ أَسْأَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ أَنْ تَغْفِرَ لِی ذُنُوبِی وَ عُیُوبِی وَ إِسَاءَتِی وَ ظُلْمِی وَ جُرْمِی عَلَی نَفْسِی فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ

مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ الْهَارِبِ إِلَيْکَ مِنَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ وَ هَذَا يَوْمُ عَرَفَهَ كَرَّمْتَهُ وَ شَرَّفْتَهُ وَ فَضَّلْتَهُ وَ عَظَّمْتَهُ نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَکَ وَ مَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِکَ وَ أَجْزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتَکَ وَ تَفَضَّلْتَ فِيهِ عَلَى عِبَادِكَ اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ الْعَشِيَّهُ مِنْ عَشَايَا رَحْمَتِکَ وَ مِنَحِکَ وَ إِحْدَى أَيَّامِ زُلْفَتِکَ وَ لَيْلَهُ عِيدٍ مِنْ أَعْيَادِکَ فِيهَا يُفْضَى إِلَيْکَ مَا يَهُمُّ مِنَ الْحَوَائِجِ مَنْ قَصَدَکَ مُؤَمِّلًا رَاجِياً فَضْلَکَ طَالِباً مَعْرُوفَکَ الَّذِى تَمُنُّ بِهِ عَلَى مَنْ تَشَاءُ مِنْ خَلْقِکَ وَ أَنْتَ فِيهَا بِكُلِّ لِسَانٍ تُدْعَى وَ لِكُلِّ خَيْرٍ تُبْتَغَى وَ تُرْجَى وَ لَکَ فِيهَا جَوَائِزُ وَ مَوَاهِبُ وَ عَطَايَا تَمُنُّ بِهَا عَلَى مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِکَ وَ تَشْمَلُ بِهَا أَهْلَ الْعِنَايَهِ مِنْکَ وَ قَدْ قَصَدْنَاکَ مُؤَمِّلِينَ رَاجِينَ وَ أَتَيْنَاکَ طَالِبِينَ نَرْجُو مَا لَا خُلْفَ لَهُ مِنْ وَعْدِکَ وَ لَا مَتْرَکَ لَهُ مِنْ عَظِيمِ أَجْرِکَ قَدْ أَبْرَزَتْ ذَوُو الْآمَالِ إِلَيْکَ وُجُوهَهَا الْمَصُونَهَ وَ مَدُّوا إِلَيْکَ أَكُفَّهُمْ طَلَباً لِمَا عِنْدَکَ لِيُدْرِكُوا بِذَلِکَ رِضْوَانَکَ يَا غَفَّارُ يَا مُسْتَرَاشُ مِنْ نَيْلِهِ وَ مُسْتَعَاشُ مِنْ فَضْلِهِ يَا مَلِکُ فِى عَظَمَتِهِ يَا جَبَّارُ فِى قُوَّتِهِ يَا لَطِيفُ فِى قُدْرَتِهِ يَا مُتَكَفِّلُ يَا رَازِقَ النَّعَّابِ فِى عُشِّهِ يَا أَكْرَمَ مَسْئُولٍ وَ يَا خَيْرَ مَأْمُولٍ وَ يَا أَجْوَدَ مَنْ نَزَلَتْ بِفِنَائِهِ الرَّكَائِبُ وَ طُلِبَ عِنْدَهُ نَيْلُ الرَّغَائِبِ وَ أَنَاخَتْ بِهِ الْوُفُودُ يَا ذَا الْجُودِ يَا أَعْظَمَ مِنْ كُلِّ مَقْصُودٍ أَنَا عَبْدُکَ الَّذِى أَمَرْتَنِى فَلَمْ أَئْتَمِرْ وَ نَهَيْتَنِى عَنْ مَعْصِيَتِکَ وَ زَجَرْتَنِى فَلَمْ أَنْزَجِرْ فَخَالَفْتُ أَمْرَکَ وَ نَهْيَکَ-لَا مُعَانَدَهً لَکَ وَ لَا اسْتِكْبَاراً عَلَيْکَ بَلْ دَعَانِى هَوَایَ وَ اسْتَزَلَّنِى عَدُوُّکَ وَ عَدُوِّى فَأَقْدَمْتُ عَلَى مَا فَعَلْتُ عَارِفاً بِوَعِيدِکَ رَاجِياً لِعَفْوِکَ وَاثِقاً بِتَجَاوُزِکَ وَ صَفْحِکَ فَيَا أَكْرَمَ مَنْ أُقِرَّ لَهُ بِالذُّنُوبِ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْکَ صَاغِراً ذَلِيلًا خَاضِعاً خَاشِعاً خَائِفاً مُعْتَرِفاً عَظِيمَ ذُنُوبِى وَ خَطَايَایَ فَمَا أَعْظَمَ ذُنُوبِیَ الَّتِى تَحَمَّلْتُهَا وَ أَوْزَارِیَ الَّتِى اجْتَرَمْتُهَا مُسْتَجِيراً فِيهَا بِصَفْحِکَ لَائِذاً بِرَحْمَتِکَ مُوقِناً أَنَّهُ لَا يُجِيرُنِى مِنْکَ مُجِيرٌ وَ لَا يَمْنَعُنِى مِنْکَ مَانِعٌ فَعُدْ عَلَيَّ بِمَا تَعُودُ بِهِ عَلَى مَنِ اقْتَرَبَ مِنْ تَغَمُّدِکَ وَ جُدْ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَى مَنْ أَلْقَى بِيَدِهِ إِلَيْکَ مِنْ عِبَادِکَ وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِمَا لَا يَتَعَاظَمُکَ أَنْ تَمُنَّ بِهِ عَلَى مَنْ أَمَّلَکَ لِغُفْرَانِکَ لَهُ يَا كَرِيمُ ارْحَمْ صَوْتَ حَزِينٍ يُخْفِى مَا سَتَرْتَ عَنْ خَلْقِکَ مِنْ مَسَاوِيهِ يَسْأَلُکَ فِى هَذِهِ الْعَشِيَّهِ رَحْمَهً تُنْجِيهِ مِنْ كَرْبِ مَوْقِفِ الْمَسْأَلَهِ

وَ مَكْرُوهِ يَوْمِ هَوْلِ الْمُعَايَنَهِ حِينَ تَفَرَّدَهُ عَمَلُهُ وَ يَشْغَلُهُ عَنْ أَهْلِهِ وَ وُلْدِهِ.

فَارْحَمْ عَبْدَكَ الضَّعِيفَ عَمَلًا الْجَسِيمَ أَمَلًا خَرَجَتْ مِنْ يَدِى أَسْبَابُ الْوُصُلَاتِ إِلَّا مَا وَصَلَهُ رَحْمَتُكَ وَ تَقَطَّعَتْ عَنِّى عِصَمُ الْآمَالِ إِلَّا مَا أَنَا مُعْتَصِمٌ بِهِ مِنْ عَفْوِكَ قَلَّ عِنْدِى مَا أَعْتَدُّ بِهِ مِنْ طَاعَتِكَ وَ كَبُرَ عِنْدِى مَا أَبُوءُ بِهِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَ لَنْ يَضِيقَ عَفْوُكَ عَنْ عَبْدِكَ وَ إِنْ أَسَاءَ فَاعْفُ عَنِّى فَقَدْ أَشْرَفَ عَلَى خَفَايَا الْأَعْمَالِ عِلْمُكَ وَ انْكَشَفَ كُلُّ مَسْتُورٍ عِنْدَ خُبْرِكَ وَ لَا يَنْطَوِى عَلَيْكَ دَقَائِقُ الْأُمُورِ وَ لَا يَعْزُبُ عَنْكَ غَيْبَاتُ السَّرَائِرِ وَ قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيَّ عَدُوُّكَ الَّذِى اسْتَنْظَرَكَ لِغَوَايَتِى فَأَنْظَرْتَهُ وَ اسْتَمْهَلَكَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ لِإِضْلَالِى فَأَمْهَلْتَهُ وَ أَوْقَعَنِى بِصَغَائِرِ ذُنُوبٍ مُوبِقَهٍ وَ كَبَائِرِ أَعْمَالٍ مُرْدِيَهٍ حَتَّى إِذَا قَارَفْتُ مَعْصِيَتَكَ وَ اسْتَوْجَبْتُ بِسُوءِ فِعْلِى سَخَطَكَ تَوَلَّى عَنِّى بِالْبَرَاءَهِ مِنِّى فَأَصْحَرَنِى لِغَضَبِكَ فَرِيداً وَ أَخْرَجَنِى إِلَى فِنَاءِ نَقِمَتِكَ طَرِيداً لَا شَفِيعٌ يَشْفَعُ لِى إِلَيْكَ وَ لَا خَفِيرٌ يَقِينِى مِنْكَ وَ لَا حِصْنٌ يَحْجُبُنِى عَنْكَ وَ لَا مَلَاذٌ أَلْجَأُ إِلَيْهِ مِنْكَ فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ مَحَلُّ الْمُعْتَرِفِ لَكَ وَ لَا يَضِيقَنَّ عَنِّى فَضْلُكَ وَ لَا يَقْصُرَنَّ دُونِى عَفْوُكَ وَ لَا أَكُنْ أَخْيَبَ وَفْدِكَ مِنْ عِبَادِكَ التَّائِبِينَ وَ لَا أَقْنَطَ وُفُودِكَ الْآمِلِينَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِى إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَطَالَ مَا أَغْفَلْتُ مِنْ وَظَائِفِ فُرُوضِكَ وَ تَعَدَّيْتُ عَنْ مَقَامَاتِ حُدُودِكَ فَهَذَا مَقَامُ مَنِ اسْتَحْيَا لِنَفْسِهِ مِنْكَ وَ سَخِطَ عَلَيْهَا وَ رَضِىَ عَنْكَ وَ تَلَقَّاكَ بِنَفْسٍ خَاشِعَهٍ وَ رَقَبَهٍ خَاضِعَهٍ وَ ظَهْرٍ مُثْقَلٍ مِنَ الذُّنُوبِ وَاقِفاً بَيْنَ الرَّغْبَهِ إِلَيْكَ وَ الرَّهْبَهِ مِنْكَ فَأَنْتَ أَوْلَى مَنْ وَثِقَ بِهِ مَنْ رَجَاهُ وَ آمَنُ مَنْ خَشِيَهُ وَ اتَّقَاهُ اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعْطِنِى مَا رَجَوْتُ وَ آمِنِّى مِمَّا حَذِرْتُ وَ عُدْ عَلَيَّ بِعَائِدَهِ مِنْ رَحْمَتِكَ اللَّهُمَّ فَإِذْ سَتَرْتَنِى بِفَضْلِكَ وَ تَغَمَّدْتَنِى بِعَفْوِكَ فِى دَارِ الْحَيَاهِ وَ الْفَنَاءِ بِحَضْرَهِ الْأَكْفَاءِ فَأَجِرْنِى مِنْ فَضِيحَاتِ دَارِ الْبَقَاءِ عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ مِنَ الْمَلَائِكَهِ الْمُقَرَّبِينَ وَ الرُّسُلِ الْمُكَرَّمِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ فَحَقِّقْ رَجَائِى فَأَنْتَ أَصْدَقُ الْقَائِلِينَ- يا عِبادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلى أَنْفُسِهِمْ- لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللَّهِ اللَّهُمَ

إِنِّی سَائِلُکَ الْقَاصِدُ وَ مِسْکِینُکَ الْمُسْتَجِیرُ الْوَافِدُ وَ ضَعِیفُکَ الْفَقِیرُ نَاصِیَتِی بِیَدِکَ وَ أَجَلِی بِعِلْمِکَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُوَفِّقَنِی لِمَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ أَنْ تُبَارِکَ لِی فِی یَوْمِی هَذَا الَّذِی فَزِعَتْ فِیهِ إِلَیْکَ الْأَصْوَاتُ وَ تَقَرَّبُوا إِلَیْکَ عِبَادُکَ بِالْقُرُبَاتِ أَسْأَلُکَ بِعَظِیمِ مَا سَأَلَکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ مِنْ کَرِیمِ أَسْمَائِکَ وَ جَمِیلِ ثَنَائِکَ وَ خَاصَّهِ دُعَائِکَ بِآلَائِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَجْعَلَ یَوْمِی هَذَا أَعْظَمَ یَوْمٍ مَرَّ عَلَیَّ مُنْذُ أَنْزَلْتَنِی إِلَی الدُّنْیَا بَرَکَهً فِی عِصْمَهِ دِینِی وَ خَاصَّهِ نَفْسِی وَ قَضَاءِ حَاجَتِی وَ تَشْفِیعِی فِی مَسَائِلِی وَ إِتْمَامِ النِّعْمَهِ عَلَیَّ وَ صَرْفِ السُّوءِ عَنِّی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ افْتَحْ عَلَیَّ أَبْوَابَ رَحْمَتِکَ وَ رَضِّنِی بِعَادِلِ قِسْمِکَ وَ اسْتَعْمِلْنِی بِخَالِصِ طَاعَتِکَ یَا أَمَلِی وَ یَا رَجَائِی حَاجَتِیَ الَّتِی إِنْ أَعْطَیْتَنِیهَا لَمْ یَضُرَّنِی مَا مَنَعْتَنِی وَ إِنْ مَنَعْتَنِیهَا لَمْ یَنْفَعْنِی مَا أَعْطَیْتَنِی فَکَاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ إِلَهِی لَا تَقْطَعْ رَجَائِی وَ لَا تُخَیِّبْ دُعَائِی یَا مَنَّانُ مُنَّ عَلَیَّ بِالْجَنَّهِ یَا عَفُوُّ اعْفُ عَنِّی یَا تَوَّابُ تُبْ عَلَیَّ وَ تَجَاوَزْ عَنِّی وَ اصْفَحْ عَنْ ذُنُوبِی یَا مَنْ رَضِیَ لِنَفْسِهِ الْعَفْوَ یَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ یَا مَنْ یَجْزِی عَلَی الْعَفْوِ یَا مَنِ اسْتَحْسَنَ الْعَفْوَ أَسْأَلُکَ الْیَوْمَ الْعَفْوَ الْعَفْوَ یَقُولُهَا عِشْرِینَ مَرَّهً أَنْتَ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْکَ وَ خَابَتِ الْآمَالُ إِلَّا فِیکَ فَلَا تَقْطَعْ رَجَائِی یَا مَوْلَایَ إِنَّ لَکَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ أَضْیَافاً فَاجْعَلْنِی مِنْ أَضْیَافِکَ فَقَدْ نَزَلْتُ بِفِنَائِکَ رَاجِیاً مَعْرُوفَکَ یَا ذَا الْمَعْرُوفِ الدَّائِمِ الَّذِی لَا یَنْقَضِی أَبَداً یَا ذَا النَّعْمَاءِ الَّتِی لَا تُحْصَی عَدَداً اللَّهُمَّ إِنَّ لَکَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِهَا عَلَیَّ وَ لِلنَّاسِ قِبَلِی تَبِعَاتٌ فَتَحَمَّلْهَا عَنِّی وَ قَدْ أَوْجَبْتَ یَا رَبِّ لِکُلِّ ضَیْفٍ قِرًی وَ أَنَا ضَیْفُکَ فَاجْعَلْ قِرَایَ اللَّیْلَهَ الْجَنَّهَ یَا وَهَّابَ الْجَنَّهِ یَا وَهَّابَ الْمَغْفِرَهِ اقْلِبْنِی مُفْلِحاً مُنْجِحاً مُسْتَجَاباً لِی مَرْحُوماً صَوْتِی مَغْفُوراً ذَنْبِی بِأَفْضَلِ مَا یَنْقَلِبُ بِهِ الْیَوْمَ أَحَدٌ مِنْ وَفْدِکَ وَ زُوَّارِکَ وَ بَارِکْ لِی فِیمَا أَرْجِعُ إِلَیْهِ مِنْ مَالٍ إِلَی هَاهُنَا مَا وُجِدَ فِی الْأَصْلِ (۱).

**[ترجمه]خداوندا، تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و پروردگار جهانیانی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و سربلند و حکیمی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بلندپایه و بزرگی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بسیار آمرزنده و مهربانی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و بخشنده و مهربانی، و تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و مالک روز جزایی، همه اشیاء را پدید می آوری و همه به سوی تو باز می گردند و پیوسته فرمانروا، بسیار پاکیزه، ایمنی بخش، نگاهبان چیره، سربلند، باشکوه و بزرگ‌منش هستی و بزرگ‌منشی شایسته تو است، و [او] پرنعمت، بسیار بخشنده، گشاینده دو دست به رحمت، بسیار خیررسان، برطرف‌کننده اندوه‌ها، فرو فرستنده آیات، تبدیل کننده بدی... هاست و اوست که برای نیکی‌ها مراتبی مشخص می کند. در عین بلندی نزدیکی و در عین نزدیکی بلندپایه‌ای، نزدیکی به حدّی که هیچ چیز نزدیک‌تر از تو نیست و بلندپایه‌ای به حدّی که هیچ چیز برتر از تو نیست، می‌بینی ولی دیده نمی‌شوی در حالی که در بلندترین منظرگاه قرار داری، دانه و هسته را می‌شکافی و آن‌چه در آسمان‌های بالا است از آن تواست و بزرگ... منشی در آخرت و دنیا مخصوص تو است و آمرزنده گناه، پذیرنده توبه ای و کیفرت بسیار سخت است.

معبودی جز تو نیست و پناهگاه و بازگشت همه به سوی تو است و رحمتت هر چیز را فراگرفت و حجت تو رسید و هیچ کس نمی‌تواند فرمان تو را به تاخیر بیندازد و درخواست کننده از تو نومید نمی گردد و با آگاهی‌ات به هر چیز احاطه کردی و همه چیز را به شماره درآوردی و برای هر چیز زمان خاصی قرار دادی و به اندازه خاصی درآوردی. امتحان نمودی و چیره گشتی و نگاه کردی و آگاه شدی و پنهان شدی و دانستی و پوشاندی و بر هر چیز پدیدار شدی، از خیانت دیده‌ها و آن‌چه دل‌ها پنهان می دارند آگاهی و به یادآورندگان خویش را فراموش نمی‌کنی و درخواست‌کنندگان از خود را نومید نمی نمایی و توکّل‌کنندگان بر خود را تباه نمی‌سازی. تویی آن خدایی که آن‌چه در آسمان‌ها است تو را از آن چه در زمین است، به خود مشغول نمی‌سازد، در فرمانروایی‌ات سربلند و در سلطه‌ات نیرومندی و قضای تو بر هر چیز غلبه کرد و فرمانت مالک هر چیز

است و قدرتت بر هر چیز چیره است و هیچ کس توان توصیف تو را ندارد و نمی‌تواند به دانش تو احاطه کند و منتهایی برای آن‌چه در نزد تو است وجود ندارد و عقل‌ها نمی‌توانند ذات تو را توصیف کنند.

فکرها از درک چگونگی تو ناتوان‌اند و دیده‌ها جایگاه تو را درک نمی‌کنند و حد و مرزی نداری تا محدود گردی و شبیه چیزی نمی شوی تا موجود باشی [موجودی شبیه دیگر موجودات باشی] ، به شمار آیی و نمی‌زایی تا کسی تو را زائیده باشد، تو خدایی هستی که نه ضدّی با تو همراه است تا با تو ستیزه کند و نه همتایی داری تا از تو فزون‌طلبی کند و نه مشابهی داری تا با تو معارضه کند، تو بودی که آغاز کردی و آفریدی و پدید آوردی و چه نیکو عمل کردی. پاکی تو ای خدا که چه قدر ثنایت بلند و جایگاهت در میان جایگاه‌ها رفیع و فرقانت، چقدر آشکارکننده حق است. پاکی تو ای خدا که چقدر لطیفی و فرزانه‌ای، که چقدر آگاهی و پادشاهی، که چقدر بخشنده ای. دستت به خیرات گشوده شد و هدایت از نزد تو شناخته شد و همه چیز در برابر تو فروتن‌اند و همه اشیاء تسلیم تو هستند و راه تو هموار و فرمانت هدایت‌گر است و تو خدای زنده و بی‌نیاز، بزرگوار و بخشنده، یگانه و بی‌همتا، دانا و گرامی و دیرینه، نزدیک و اجابت‌کننده هستی و از آن چه ستمگران درباره تو می‌گویند، بسیار منزه و متعالی هستی و نام‌هایت پاکیزه و ثنایت بزرگ است. پس بر حضرت محمد، بنده و رسولت درود فرست، او که فرمان تو را آشکار ساخت و در اظهار دینت کوشید و پیمانت را استوار ساخت و به بندگانت خیرخواهی نمود و با تمام توان در راه خشنودی تو کوشید. خداوندا، بنیان او را والا و برهان او را بزرگ بدار .

خداوندا، بر والیان امر بعد از پیامبرت درود فرست، آنان که ترجمان وحی و گنجینه‌دار علم تو و امانت‌داران تو در سرزمین‌ها هستند و تو به دوستی آنان فرمان دادی و اطاعت از آنان را بر آفریده‌هایت واجب گردانیدی. خداوندا، درودی جاودانه و پایدار بر آنان فرست. خداوندا، هم‌چنین بر گردشگران [عبرت گیر] و عبادت‌کنندگان و اهل تلاش و کوشش درود فرست و در این شامگاه مرا از کسانی قرار ده که به آنان نگریستی و رحم کردی و دعایشان را شنیدی و اجابت نمودی و به تو ایمان آوردند و هدایت‌شان کردی و از تو درخواست نمودند و به آنان عطا کردی و به تو گرائیدند و خرسندشان ساختی و در این روز، صلاح دل، دین و دنیا و آمرزش گناهانم را به من ارزانی دار، ای مهربان‌ترین مهربانان. از تو رحمتت را درخواست می‌کنم ای سرور و مولی و مورد اعتماد من، ای امید و ای تکیه‌گاه و پناهگاه و اندوخته و پشتوانه و توشه و آرزو و منتهای من. از تو به نور روی گرامی‌ات که آسمان‌ها و زمین بدان نورانی است، درخواست می‌کنم که گناهان، عیب‌ها، کردار بد، ستم، جرم و اسراف مرا بر خودم بیامرزی، این ایستادن کسی است که از آتش جهنم به تو پناه می آورد. این ایستادن کسی است که از آتش جهنم به درگاه تو می گریزد.

خداوندا، امروز، روز عرفه است، آن را گرامی داشتی، والا و بزرگ قرار دادی و رحمتت را در آن گستردی و عفوت را ارزانی داشتی و عطایت را فراوان گردانیدی و بر بندگانت تفضّل نمودی. خدایا، این شامگاه، یکی از شامگاه‌های رحمت و بخشش و روزهای نزدیکی به تو و شب یکی از عیدهای تو است و آنان که آرزوی تو را دارند و به فضلت امیدوارند و نیکی‌ات را طالب‌اند، به تو روی می آورند و حوائج خود را به درگاه تو عرضه می‌دارند، همان نیکی که به هر کسی از آفریده‌هایت بخواهی ارزانی می‌داری و تو در این شب، به هر زبانی خوانده می‌شوی و برای هر خیری درخواست می شوی و به تو امید بسته می‌شود و در این شب جوایز، بخشش‌ها و عطاهایی داری که به هر یک از بندگانت که بخواهی ارزانی می‌داری و شامل حال کسانی که مورد عنایت تواند، می‌کنی. و ما نیز با امید به تو روی آوردیم و با درخواست به درگاهت

آمدیم و به وعده‌های تو که تخلّفی در آن نیست و به پاداش بزرگت، امید داریم. آرزومندان، چهره‌های پوشیده خود را برای تو گشودند و دست‌هایشان را برای درخواست آن‌چه در نزد تو است، دراز کردند، تا بدین وسیله به خشنودی‌ات نایل گردند. ای بسیار بخشنده، ای خدایی که از عطای تو درخواست نیکی می‌شود و از فضل تو درخواست روزی می گردد، ای خدایی که فرمانروایی‌ات بزرگ و شکوه‌ات نیرومند و قدرتت لطیف است، ای عهده‌دار، ای روزی‌رسان به جوجه های کلاغ در لانه هایشان، ای گرامی‌ترین درخواست و ای بهترین آرزو و ای بخشنده‌ترین کسی که بر آستانه‌اش مرکب ها خوابانده می شود و رسیدن به خواسته‌های مورد علاقه از تو درخواست می‌شود و گروه‌ها بر درگاهت رحل اقامت می‌افکنند، ای خدای بخشنده، ای برتر از هر خواسته، من همان بنده تو هستم که فرمان دادی و به دستورت گوش ندادم و از نافرمانی‌ات نهی کردی و بازداشتی و من پرهیز نکردم و با فرمان و نهی تو مخالفت نمودم، ولی نه از روی ستیزه‌جویی و گردن‌کشی بر تو، بلکه هوسم مرا فراخواند و دشمن تو و دشمن من مرا دچار لغزش نمود و بر آن چه کردم، اقدام نمودم، در حالی که از وعده کیفرت آگاه بودم و امید به عفوت داشتم و به گذشت و چشم‌پوشی‌ات اعتماد کردم.

پس ای گرامی‌ترین کسی که در درگاه او به گناه اقرار شد، من در پیشگاه تو ایستاده‌ام، در حالی که کوچک، خوار، خاضع، فروتن و بیمناکم و به گناهان و خطاهای بزرگم اعتراف می کنم. چقدر بزرگ است گناهانی که بر دوش کشیدم و بارهای سنگین گناه که مرتکب شدم، و به چشم‌پوشی‌ات پناهنده می شوم و به رحمتت پناه می آورم و یقین دارم که هیچ کس نمی... تواند مرا از دست تو پناه دهد و جلوگیری کند. پس همان‌گونه که مقرّبان درگاهت را مورد رحمت قرار می دهی، به من نیز ارزانی دار و همان‌گونه که بر بندگانی که دست به سوی تو دراز کردند می‌بخشی، به من ببخش و همان‌گونه که بر تو سخت نیست به آرزوکنندگان آمرزشت ارزانی بداری، بر من ارزانی دار. ای بزرگوار، بر صدای اندوهگینی که بدی‌های خود را که تو از آفریده‌هایت پوشاندی مخفی می‌دارد، رحم کن، که در این شامگاه از تو رحمتی را خواهان است که او را از اندوه ایستادن برای سؤال و از ناخوشایندی روزی که عملش او را تنها می گذارد و او را از خانواده و فرزندانش به خود مشغول می کند، رها سازی .

پس بر این بنده‌ات که عملش کم و آرزویش بزرگ است، رحم کن. اسباب نیل به خواسته‌ها جز رحمت تو از دستم خارج شد و دستاویزهای آرزوها جز عفو تو که من بدان در آویختم، گسست. آن‌چه از طاعتت که من بدان اعتنا دارم، اندک و آن‌چه از معصیتت که من بدان اعتراف دارم، بزرگ است و هرگز گنجایش گذشت تو از بنده، هر چه بدی کرده باشد، کم نخواهد بود، پس از من درگذر؛ که دانش تو بر اعمال پنهانی سایه افکند و همه نهان ها را نزد آگاهی تو آشکار کرد و ظرافت های امور بر تو پیچیده نمی گردد و اسرار نهانی بر تو مخفی نمی‌ماند و دشمن تو که برای گمراه ساختن من از تو درخواست مهلت نمود و به او مهلت دادی، و تا روز جزا برای گمراه کردن من از تو فرصت خواست و تو به او فرصت دادی، و مرا به گناهان کوچک نابودکننده و کردارهای بزرگ هلاکت‌بار مبتلا ساخت، به حدی که هرگاه مرتکب معصیت شدم و به واسطه کردار زشتم سزاوار خشمت گشتم، با بیزاری از من روی گردان می شود و مرا در برابر خشمت تنها می گذارد و به آستانه کیفرت می راند، در حالی که نه کسی هست که از من شفاعت کند و نه پشتیبانی که مرا از تو نگاه دارد و نه پناهگاهی که مرا پنهان کند و نه پناهگاهی که از تو به آن‌جا پناهنده شوم. جایگاه من همچون کسی است که از آتش جهنم به تو پناه می‌برد و به درگاه تو اعتراف می‌کند، پس فضلت را از من دریغ نکن و عفوت را شامل حالم کن و کاری نکن تا

محروم‌ترین فرد در درگاهت از میان توبه کنندگان و نومیدترین از میان آرزومندان تو باشم.

خداونـدا، مرا بیـامرز که تو مهربان‌ترین مهربانانی؛ زیرا مـدت زمان طولانی از وظایف واجب تو غفلت ورزیـدم و حـدود تو را زیر پا گذاشتم. این جایگاه کسی است که در درگاه تو از خود شرم نمود و بر آن خشم گرفت و از تو خرسند است و با جانی فروتن و گردنی افتاده و پشت سـنگین از گناهان به درگاه تو آمد، و در دل، رغبت به تو و ترس از تو را دارد و تو سزاوارترین کسی هستی که به تو اعتماد دارد و امید بسته و ایمنی بخش‌ترین کسی هستی که از تو بیم دارد و می‌پرهیزد.

خداونـدا، پس بر محمـد و آل محمد درود فرست و آن‌چه را بدان امید دارم به من عطا کن و از آن‌چه می‌پرهیزم ایمن گردان و از رحمتت به من ارزانی دار .

خـدایا، اکنون که در دنیـا و سـرای نیسـتی در حضور همتایـان من، مرا به فضـل خود پوشانـدی و مشـمول عفوت نمودی، پس هنگـام ایسـتادن در حضور حاضـران از فرشـتگان مقرب و رسولاـن گرامی و شـهیدان و شایسـتگان، از رسوایی‌های آن سـرای همیشـگی، در پناه خود درآور و امیـدم را محقق ساز؛ زیرا تو راسـتگوترین گویندگان هستی که فرمودی: {ای بندگان من که بر خویشـتن زیاده روی روا داشـته ایـد، از رحمت خـدا نومیـد مشویـد.} خدایا، من درخواست کننده ای هسـتم که به سوی تو آمـدم و بیچـاره ای که به درگـاهت وارد شـدم و نـاتوان و نیازمنـدم و زمـام امورم به دست تو است و عمرم به علم تو بسـتگی دارد، از تو می‌خواهم که مرا به آن‌چه تو را از من خشـنود می سازد، موفق بـداری و این روز را که صـداها، با هراس به درگاه تو بلند است و بندگانت با انجام اعمال نیک به تو نزدیکی می‌جویند، برای من خجسته گردانی، به حق درخواست‌های بزرگی که آفریـده‌هایت از نام‌های گرامی، ثنای زیبا و دعاهای ویژه، از نعمت‌های تو درخواست نمودند، از تو درخواست می‌کنم که بر محمـد و آل محمـد درود فرسـتی و امروز مرا پربرکـت‌تریـن روز از زمـان آوردنم به دنیـا از لحـاظ نگـاه داری دینم و ویژه گردانیـدن جانم و برآوردن حوائج و شـفاعت در خواسـته‌هایم و اتمام نعمت بر من و دفع بدی‌ها از من، بگردانی، ای مهربان... ترین مهربانان، درهای رحمتت را به روی من بگشا و مرا به قسـمت عادلانه‌ات خرسند ساز و در طاعت خالصانه‌ات به کارگیر. ای آرزو و ای امیـد من، آن خواسـته من را که اگر عطا کنی، هرچه بازداری به من ضـرر نمی‌رسانـد و اگر آن را بازداری، هر چه عطا کنی به من سود نمی رسانـد، این است که مرا از آتش جهنم آزاد سازی. معبودا، امیـدم را قطع مکن و دعایم را نومید مگردان، ای بسـیار بخشنده، بهشتت را بر من ارزانی دار. ای درگذرنده، از من درگذر. ای بسیار توبه‌پذیر، توبه‌ام را بپذیر و از من درگذر و از گناهانم چشم بپوش. ای خدایی که گذشت را برای خود پسـندیدی، ای خدایی که به گذشـتت دستور دادی، ای خـدایی که در برابر گـذشت پـاداش می‌دهی، ای خـدایی که گـذشت را نیکـو شـمردی، امروز از تـو عفـوت، عفوت.... را خواستارم. - بیست مرتبه آن را تکرار کن - .

تو، تو، امیـد جز از تو گسـست و آرزوها جز از تو به نومیدی گراییدند، پس ای مولای من، امیدم را قطع مکن؛ زیرا تو در این شب، میهمانانی داری، پس مرا نیز از میهمانانت قرار ده؛ و من با امید به نیکی‌ات بر آستانه‌ات آمدم، ای دارنده نیکی جاودانه... ای که هرگز پایـان نمی‌پـذیرد، ای دارنـده نعمـتی که به شـمار در نمی‌آیـد. خداونـدا، تو حقوقی بر من داری، آن‌هـا را بر من ببخش و حقوقی از مردم بر گردن من است، آن‌ها را از دوش من بردار. و ای پروردگار من، برای هر میهمانی، پذیرایی واجب گردانیـدی و من میهمان تو هسـتم، پس پـذیرایی مرا در این شب، بهشت قرار ده، ای ارزانی دارنده بهشت، ای آمرزش بخش،

مرا برگردان در حالی که رستگار و کامیاب گردیدم و دعایم مستجاب است و بر صدایم رحم کردی و گناهم را آمرزیدی، به بهترین صورتی که وارد شوندگان و زائرانت بازگشتند و نیز اموالی را که به سوی آن بازمی‌گردم، برای من مبارک گردان. - تا همین جا در نسخه یافت شد -. - . الاقبال:۳۹۲-۳۹۷ -

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ وَجَدْنَاهُ فِی کُتُبِ الدَّعَوَاتِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانَا لِحَمْدِهِ وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَکُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشَّاکِرِینَ

ص: ۲۶۶

۱- ۱. الإقبال: ۳۹۲- ۳۹۷.

وَ لِيَجْزِيَنَا عَلَى ذَلِكَ جَزَاءَ الْمُحْسِنِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَبَانَا بِدِينِهِ وَ خَصَّنَا بِمِلَّتِهِ وَ سَبِيلِهِ وَ أَرْشَدَنَا إِلَى سُنَنِ إِحْسَانِهِ لِنَسْلُكَهَا بِمَنِّهِ وَ رِضْوَانِهِ حَمْداً يَقْبَلُهُ مِنَّا وَ يَرْضَى بِهِ عَنَّا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السُّبُلِ يَوْمَ عَرَفَهَ يَوْمٌ عَظِيمٌ قَدْرُهُ جَلِيلٌ أَمْرُهُ مَيْمُونٌ ذِكْرُهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَرَّفَنَا فَضْلَهُ وَ جَعَلَنَا مِنَ التَّابِعِينَ لِرُسُلِهِ الطَّائِعِينَ فِيهِ لِأَمْرِهِ اللَّهُمَّ فَقِنَا فِيهِ مِنَ الْمَخَاوِفِ وَ الشَّدَائِدِ وَ كُنْ بِرَحْمَتِكَ وَ إِحْسَانِكَ عَلَيْنَا عَائِداً وَ اغْفِرْ لَنَا زِيَارَهَ هَذِهِ الْمَشَاهِدِ وَ اجْعَلْ حَظَّنَا مِنْ زِيَارَتِهَا أَعْظَمَ حَظٍّ وَارِدٍ وَ اعْفُ عَنَّا فَأَنْتَ الصَّمَدُ الْوَاحِدُ وَ لَا تُشْمِتْ بِنَا عَدُوّاً وَ لَا حَاسِداً وَ اجْعَلْنِي لِآلَائِكَ شَاكِراً وَ حَامِداً يَا مَنْ تَدَانَى بِنِعْمَتِهِ وَ أَفْضَلَ عَلَيَّ سَنِيَّ قِسَمِهِ يَا مَنْ يَعْلَمُ سَرِيرَتِي وَ يَسْتُرُ عَلَانِيَتِي أَعْطِنِي ثَوَابَ الْمُطِيعِينَ وَ عُلُوَّ مَنَازِلِ الْمُخْبِتِينَ وَ اكْتُبْنِي فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الَّذِينَ قَبِلْتَ عَمَلَهُمْ وَ خَتَمْتَهُ بِالْمَغْفِرَهِ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّهِ الَّتِي ظَاهِرٌ قَدْرُهُ جَلِيلٌ أَمْرُهُ مَشْهُورٌ بَيْنَ الْعُلَمَاءِ ذِكْرُهُ مَحْفُوظٌ فِي قُلُوبِ الْعَارِفِينَ مَنْ عَرَفَ فَضْلَهَا مِنْ بَيْنِ اللَّيَالِي وَ الْأَيَّامِ فَازَ وَ لِكُلِّ فَضْلٍ حَازَ وَ مَنْ دَعَاكَ فَازَ بِجَزِيلِ الثَّوَابِ وَ حُسْنِ الْإِيَابِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي هَذَا وَ خَاتِمَتِهِ وَ اخْتِمْ لَنَا بِخَيْرٍ عِنْدَ مُسَاءَلَتِهِ وَ اجْعَلْهُ لَنَا شَاهِداً بِعَمَلِ طَاعَتِكَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ عِنَايَتِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ مَظَالِمَ كَثِيرَهٍ وَ بَوَائِقَ جَزِيلَهٍ وَ عَظَائِمِ ذُنُوبٍ جَمَّهٍ قَدْ أَثْقَلَتْ ظَهْرِي وَ مَنَعَتْنِي الرُّقَادَ ذِكْرُهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَنَصَّلُ إِلَيْكَ مِنَ الذُّنُوبِ وَ الْخَطَايَا وَ أَتُوبُ فَلَا تَجْعَلْ دُعَائِي يَا رَبِّ عَنْكَ مَحْجُوباً فَأَنْتَ أَكْرَمُ مَأْمُولٍ وَ أَعَزُّ مَطْلُوبٍ إِلَهِي أَمُدُّ إِلَيْكَ كَفّاً طَالَ مَا عَصَتْ وَ أَبْكِي بِعَيْنٍ طَالَ مَا عَلَى الْمَعَاصِي عَكَفَتْ وَ أَدْعُوكَ بِلِسَانٍ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَهُ الْكِرَامُ الْحَفَظَهُ كَتَبَتْ وَ أَرْجُوكَ بِنَفْسِي عَفْوَكَ وَ صَفْحَكَ أَمَّلَتْ وَ عَلَى بِرِّكَ وَ إِحْسَانِكَ يَا كَرِيمُ عَوَّلَتْ وَ لِبَابِ فَضْلِكَ وَ مَعْرُوفِكَ طَرَقَتْ وَ لِمَعْرُوفِكَ تَعَرَّضَتْ إِلَهِي ذَلَّتْ لِعَظَمَتِكَ الْأَرْبَابُ وَ تَاهَتْ عِنْدَ تَأَمُّلِ عَزِيزِ سُلْطَانِكَ أُولُو الْأَلْبَابِ وَ قَصَدَكَ السَّائِلُونَ لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّكَ جَوَادٌ وَهَّابٌ فَقَصَدْتُكَ يَا إِلَهِي لِمَعْرِفَتِي بِأَنَّكَ تُجِيبُ الدَّاعِينَ وَ تَسْمَعُ سُؤَالَ السَّائِلِينَ وَ تُقْبِلُ بِبِرِّكَ وَ مَعْرُوفِكَ عَلَى التَّائِبِينَ فَقَبَضْتُ إِلَيْكَ كَفّاً هِيَ مِنْ عِقَابِكَ خَائِفَهٌ وَ بِمَا جَنَتْ مِنَ الْخَطَايَا عَارِفَهٌ وَ شَخَصَتْ إِلَيْكَ بِعَيْنٍ هِيَ

مِنْ هَيْبَتِکَ ذَارِفَهٌ وَ دَعَوْتُکَ بِلِسَانٍ نَعَمَاتُهُ لِشُکْرِکَ وَاصِفَهٌ وَ أَذْلَلْتُ بَيْنَ يَدَيْکَ نَفْساً لَمْ تَزَلْ عَلَى الْمَعَاصِی عَاکِفَهٌ فَيَا مَنْ يَعْلَمُ سَرِيرَتِی ارْحَم ضَعْفِی وَ مَسْکَنَتِی وَ تَغَمَّدْنِی بِعَفْوِکَ وَ سَتْرِکَ فِی دُنْيَایَ وَ آخِرَتِی وَ لَا تَکِلْنِی إِلَى سِوَاکَ فَأَنْتَ رَجَائِی وَ أَمَلِی يَا عُدَّتِی عِنْدَ الشَّدَائِدِ يَا مَنْ لَا يُضْجِرُهُ سَائِلٌ سَأَلَ وَ لَا يُثْقِلُ عَلَيْهِ مُلِحٌّ بِالدُّعَاءِ مُبْتَهِلٌ بَابُکَ لِلطَّارِقِينَ مَفْتُوحٌ وَ بِرُّکَ لِلْمُنِيبِينَ مَمْنُوحٌ فَأَنْتَ مَشْکُورٌ مَمْدُوحٌ اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ لَيْلَهٌ مَنْ عَرَفَ ظَاهِرَهَا فَازَ وَ مَنْ عَرَفَ بَاطِنَهَا فَبِکُلِّ فَضِيلَهٍ حازَ اللَّهُمَّ وَفِّقْنَا لِلْأَعْمالِ الصَّالِحَهِ وَ التِّجَارَهِ الرَّابِحَهِ وَ السُّلُوکِ لِلْمَحَجَّهِ الْوَاضِحَهِ وَ اجْعَلْهَا لَنَا شَاهِدَهً وَ قِنَا فِيهَا مِنَ الشَّدَائِدِ وَ اجْعَلِ الْخَيْرَ عَلَيْنَا فِيهَا وَارِداً وَ لَا تُشْمِتْ بِنَا عَدُوّاً وَ لَا حَاسِداً فَأَنْتَ الْأَحَدُ الْوَاحِدُ إِلَهِی هَا أَنَا ذَا عَبْدُکَ بَيْنَ يَدَيْکَ بَاسِطٌ إِلَيْکَ کَفّاً هِیَ حَذِرَهٌ مِمَّا جَنَتْ وَجِلَهٌ مِمَّا اقْتَرَفَتْ اللَّهُمَّ فَاسْتُرْ سُوءَ عَمَلِی يَوْمَ کَشْفِ السَّرَائِرِ وَ ارْحَمْنِی مِمَّا فِيهِ أُحَاذِرُ وَ کُنْ بِی رَءُوفاً وَ لِذَنْبِی غَافِراً فَأَنْتَ السَّيِّدُ الْقَاهِرُ فَإِنْ عَفَوْتَ فَمَنْ أَوْلَى مِنْکَ بِالْعَفْوِ وَ إِنْ عَذَّبْتَ فَمَنْ أَعْدَلُ مِنْکَ فِی الْحُکْمِ اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ لَيْلَهٌ بَاطِنُهَا سُرُورُ أَوْلِيَائِکَ الَّذِينَ حَبَوْتَهُمْ بِعُلُوِّ الْمَنَازِلِ وَ الدَّرَجَاتِ وَ ضَاعَفْتَ لَهُمُ الْحَسَنَاتِ وَ غَفَرْتَ لَهُمُ السَّيِّئَاتِ وَ خَتَمْتَ لَهُمْ بِالْخَيْرَاتِ وَ قَدْ أَمْسَيْتُ يَا رَبِّ فِی هَذِهِ الْعَشِيَّهِ رَاجِياً لِفَضْلِکَ مُؤَمِّلًا بِرَّکَ مُنْتَظِراً مَوَادَّ إِحْسَانِکَ وَ لُطْفِکَ مُتَوَکِّلًا عَلَيْکَ مُتَوَسِّلًا بِکَ طَالِباً لِمَا عِنْدَکَ مِنَ الْخَيْرِ الْمَذْخُورِ لَدَيْکَ مُعْتَصِماً بِکَ مِنْ شَرِّ مَا أَخَافُ وَ أَحْذَرُ وَ مِنْ شَرِّ مَا أُعْلِنُ وَ أُسِرُّ فَبِکَ أَمْتَنِعُ وَ أَنْتَصِرُ وَ إِلَيْکَ أَلْجَأُ وَ بِکَ أَسْتَتِرُ وَ بِطَاعَهِ نَبِيِّکَ وَ الْأَئِمَّهِ عليهم السلام أَفْتَخِرُ وَ إِلَى زِيَارَهِ وَلِيِّکَ وَ أَخِی نَبِيِّکَ أَبْتَدِرُ اللَّهُمَّ فَبِهِ وَ بِأَخِيهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ أَتَوَسَّلُ وَ أَسْأَلُ وَ أَطْلُبُ فِی هَذِهِ الْعَشِيَّهِ فَکَاکَ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ الْمَقَرَّ مَعَهُمْ فِی دَارِ الْقَرَارِ فَإِنَّ لَکَ فِی هَذِهِ الْعَشِيَّهِ رِقَاباً تُعْتِقُهَا مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ وَ هَذِهِ لَيْلَهُ عِيدٍ وَ لَکَ فِيهَا أَضْيَافٌ فَاجْعَلْنِی مِنْ أَضْيَافِکَ وَ هَبْ لِی مَا بَيْنِی وَ بَيْنَکَ وَ اجْعَلْ قِرَایَ مِنْکَ الْجَنَّهَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا خَيْرَ مَنْزُولٍ بِهِ يَا خَيْرَ مَنْ نَزَلَتْ بِفِنَائِهِ الرَّکَائِبُ وَ أَنَاخَتْ بِهِ الْوُفُودُ يَا ذَا السُّلْطَانِ الْمُمْتَنِعِ بِغَيْرِ أَعْوَانٍ

وَ لَا جُنُودٍ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَقَرَّ لَکَ کُلَّ مَعْبُودٍ أَحْمَدُکَ وَ أَثْنِی عَلَیْکَ بِمَا حَمِدَکَ کُلَّ مَحْمُودٍ یَا اللَّهُ أَسْأَلُکَ یَا مَنْ بِرَحْمَتِهِ یَسْتَغِیثُ الْمُذْنِبُونَ وَ یَا مَنْ إِلَی ذِکْرِ إِحْسَانِهِ یَفْزَعُ الْمُضْطَرُّونَ یَا مَنْ لِخِیفَتِهِ یَنْتَحِبُ الْخَطَّاءُونَ وَ یَا أُنْسَ کُلِّ مُسْتَوْحِشٍ غَرِیبٍ وَ یَا فَرَجَ کُلِّ مَکْرُوبٍ کَئِیبٍ وَ یَا عَوْنَ کُلِّ ضَعِیفٍ فَرِیدٍ وَ یَا عَضُدَ کُلِّ مُحْتَاجٍ طَرِیدٍ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی وَسِعْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ رَحْمَةً وَ عِلْماً وَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی جَعَلْتَ لِکُلِّ مَخْلُوقٍ فِی نِعَمِکَ سَهْماً وَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی عَفْوُهُ أَعْلَی مِنْ عِقَابِهِ وَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی عَطَاؤُهُ أَکْثَرُ مِنْ مَنْعِهِ وَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی تَسْعَی رَحْمَتُهُ أَمَامَ غَضَبِهِ وَ أَنَا یَا إِلَهِی عَبْدُکَ الَّذِی أَمَرْتَهُ بِالدُّعَاءِ وَ تَکَفَّلْتَ لَهُ الْإِجَابَةَ فَهَا أَنَا ذَا یَا إِلَهِی بَیْنَ یَدَیْکَ أَنَا الَّذِی أَثْقَلَتِ الْخَطَایَا ظَهْرَهُ أَنَا الَّذِی بِجَهْلِهِ عَصَاکَ وَ جَاهَرَکَ بِذَنْبِهِ وَ مَا اسْتَحْیَاکَ وَ لَمْ یَکُنْ هَذَا جَزَاؤُکَ مِنِّی فَعَفْوَکَ فَهَا أَنَا ذَا عَبْدُکَ الْمُقِرُّ بِذَنْبِهِ الْخَاضِعُ لَکَ بِذُلِّهِ الْمُسْتَکِینُ لَکَ بِجُرْمِهِ إِلَهِی فَمَا أَنْتَ صَانِعٌ بِمُقِرٍّ لَکَ بِجِنَایَتِهِ مُتَوَکِّلٌ عَلَیْکَ فِی رِعَایَتِهِ إِلَهِی لَا تُخَیِّبْ مَنْ لَمْ یَجِدْ مَطْمَعاً غَیْرَکَ وَ لَا أَحَداً دُونَکَ یَا أَکْرَمَ مَنْ أَقَرَّ لَهُ بِالذُّنُوبِ وَ یَا أَعْظَمَ مَنْ خُضِعَ وَ خُشِعَ لَهُ أَسْأَلُکَ الْعَفْوَ یَا مَنْ رَضِیَ بِالْعَفْوِ یَا مَنِ اسْتَحْسَنَ الْعَفْوَ یَا مَنْ یَجْزِی عَلَی الْعَفْوِ الْعَفْوَ الْعَفْوَ یَا أَهْلَ الْعَفْوِ الْعَفْوَ الْعَفْوَ لَا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ عَنِّی وَ لَا تَجْبَهْنِی بِالرَّدِّ فِی مَسْأَلَتِی وَ أَکْرِمْ فِی مَجْلِسِی مُنْقَلَبِی فَإِنِّی أَسْأَلُکَ وَ أُنَادِیکَ فَنِعْمَ الْمُجِیبُ وَ نِعْمَ الْمَدْعُوُّ وَ نِعْمَ الْمَرْجُوُّ یَا مَنْ لَا یُبْرِمُهُ سَائِلٌ سَأَلَ وَ لَا مُلِحٌّ عَلَیْهِ بِالدُّعَاءِ مُبْتَهِلٌ یَا أَهْلَ الْوَفَاءِ وَ الْعَطَاءِ یَا کَرِیمَ الْعَفْوِ یَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ یَا مَنْ لَا یُوَارِی مِنْهُ لَیْلٌ دَاجٍ وَ لَا بَحْرٌ عَجَّاجٌ وَ لَا سَمَاءٌ ذَاتُ أَبْرَاجٍ وَ أَسْأَلُکَ بِحَقِّ حُجَّاجِ بَیْتِکَ الْحَرَامِ وَ الرُّکْنِ وَ الْمَقَامِ وَ الْمَشَاعِرِ الْعِظَامِ وَ اللَّیَالِی وَ الْأَیَّامِ وَ الضِّیَاءِ وَ الظَّلَامِ وَ الْمَلَائِکَهِ الْکِرَامِ وَ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ علیهم السلام وَ أَسْأَلُکَ بِأَمْرِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ بِاسْمِکَ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ بِکُلِّ مَا سَأَلَکَ بِهِ دَاعٍ شَاکِرٌ وَ مُسَبِّحٌ ذَاکِرٌ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی خَطِیئَتِی وَ تَرْضَی عَنِّی وَ تَصْفَحَ وَ تَتَجَاوَزَ عَنْ ذَنْبِی وَ تَسْمَحَ وَ أَنْ تَجْعَلَ مَآبِی خَیْرَ مَآبٍ وَ أَنْ تَکْفِیَنِی شَرَّ کُلِّ عَدُوٍّ ظَاهِرٍ وَ مُسْتَخْفٍ وَ بَارِزٍ وَ کَیْدَ کُلِّ مَکِیدٍ

يَا حَلِيمُ يَا وَدُودُ اكْفِنِي شَرَّ أَعْدَائِي وَ حَاسِدِي وَ تَوَلَّنِي بِوَلَايَتِكَ وَ اكْفِنِي بِكِفَايَتِكَ وَ اهْدِ قَلْبِي بِهُدَاكَ وَ حُطَّ عَنِّي وِزْرِي وَ شُدَّ أَزْرِي وَ ارْزُقْنِي التَّوْبَةَ بِحَطِّ السَّيِّئَاتِ وَ تُضَاعُفِ الْحَسَنَاتِ وَ كَشْفِ الْبَيِّنَاتِ وَ رِبْحِ التِّجَارَاتِ وَ رَفْعِ مَعَرَّةِ السِّعَايَاتِ إِنَّكَ مُجِيبُ الدَّعَوَاتِ وَ مُنْزِلُ الْبَرَكَاتِ كُنْ لِدُعَائِي مُجِيباً وَ مِنْ نِدَائِي قَرِيباً وَ لِي حَافِظاً وَ رَقِيباً وَ أَجِرْنِي مِمَّا أُحَاذِرُ وَ أَخْشَى مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِي شَرٍّ مِنْ خَلْقِكَ أَجْمَعِينَ إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]ستایش خدا را که ما را به ستایشش رهنمون گردید و شایستگی ستایش را به ما عطا کرد، تا در برابر نیکوکاری او سپاسگزاری کنیم و خداوند در مقابل آن به ما پاداش نیکوکاران را عطا کند. ستایش خدا را که ما را برای دین خود برگزید و به آیین و راهش ویژه گردانید و به سوی شیوه‌های نیکوکاری رهنمون گردید تا آن راه‌ها را با منّت و خشنودی او بپیماییم، ستایشی که خداوند آن را از ما بپذیرد و به واسطه آن از ما خشنود گردد. ستایش خدا را که روز عرفه را یکی از راه‌ها قرار داد، روزی که ارزش آن بزرگ و اهمیت آن بسیار و یاد آن فرخنده است. ستایش خدا را که برتری آن را به ما شناساند و ما را از پیروان رسولان و اطاعت‌کنندگان از فرمان خود قرار داد. خداوندا، پس در این روز ما را از بیم‌ها و سختی‌ها نگاه دار و رحمت و نیکی‌ات را شامل حال ما کن و زیارت این مشاهد و مکان‌های مقدس را بر ما ببخش و بهره ما از زیارت آن‌ها را بزرگ‌ترین بهره، قرار ده و از ما درگذر، که تو خدای بی‌نیاز و یگانه‌ای و دشمن و حسودان ما را شاد مکن و مرا در برابر نعمت‌هایت سپاسگزار و ستایشگر بگردان. ای خدایی که نعمت خود را نزدیک کرد و بهره‌های برتر را بر من تفضّل نمود، ای خدایی که از باطن من آگاه است و ظاهرم را می‌پوشاند، پاداش اطاعت‌کنندگان و منزلت‌های برتر آرامش یافتگان را به من عطا فرما و مرا از بندگان شایسته‌ات بنویس، هم آنان که اعمال‌شان را پذیرفتی و پایان کارشان را به آمرزش خاتمه دادی، در این شامگاهی که ارزش آن آشکار و اهمیت آن بزرگ و یاد آن در میان دانشمندان مشهور و در دل عارفان محفوظ است و هر کس با فضیلت مخصوص آن در میان شب‌ها و روزهای دیگر آشنا باشد، رستگار و هر فضیلتی را حائز می‌گردد و هر کس در آن روز تو را بخواند، به پاداش فراوان و بازگشت زیبا کامیاب می‌گردد.

خدایا، این روز و پایان آن را بر ما مبارک گردان و هنگام پرسیدن از آن، پایان آن را برای ما ختم به خیر بگردان و آن را گواه ما بر انجام طاعتت قرار ده و ما را از کسانی که به آنان عنایت می‌کنی، بگردان. خدایا، من از ستم‌های بسیار، مصایب فراوان و گناهان بزرگ بسیار که پشت مرا سنگین کرده است و یاد آن‌ها مرا از خواب بازداشته است، از تو آمرزش می‌طلبم. خداوندا، من از این گناهان و خطاها به درگاهت بیزاری می جویم و توبه می‌کنم. پس ای پروردگار من، مانع دعای من از درگاهت مشو؛ زیرا که تو گرامی‌ترین آرزو و سربلندترین خواسته ای. معبودا، دستی را که مدت زمان طولانی مرتکب گناه شد به درگاهت دراز کردم و با چشمی که مدت زمانی طولانی بر گناهان روی آورد، می‌گریم و با زبانی که فرشتگان گرامی و نگاهبان به ضرر آن نوشتند تو را می‌خوانم و با جانی که آرزوی گذشت و چشم پوشی تو را دارد و بر نیکی و احسان تو، ای بزرگوار اعتماد می‌کنم و در فضل و نیکی تو را می کوبم و در کنار احسان تو قرار می گیرم.

خدایا، پرورندگان در برابر عظمتت خوار شدند و خردمندان، هنگام اندیشه سلطه شکست ناپذیرت سرگشته شدند و درخواست‌کنندگان به واسطه این که می‌دانند تو جواد و بخشنده‌ای، به سوی تو آمدند. ای معبود من، من نیز چون می‌دانم تو دعای دعاکنندگان را اجابت می‌کنی و درخواست درخواست کنندگان را می‌شنوی و با نیکی و نیکوکاری بر توبه‌کنندگان روی می‌آوری، آهنگ تو را نمودم و از این رو، با دستی که از کیفرت بیمناک و از جنایات و خطاهایش آگاه است به درگاه

تو چنگ زدم و با چشمی که از هراس تو اشک ریزان است به تو چشم دوختم و با زبانی که با نغمه‌ها و سرایش‌هایش سپاس تو را به وصف در می‌آورد تو را می‌خوانم و جانی را که پیوسته بر گناهان روی می آورد، در پیشگاه تو خوار ساختم. پس ای خدایی که از باطن من آگاهی، بر ناتوانی و بیچارگی من رحم کن و در دنیا و آخرت مرا با گذشت و پوشش خویش بپوش و مرا به هیچ کس جز خود وامگذار که تو امید و آرزوی منی.

ای اندوخته من در سختی‌ها، ای خدایی که درخواست هیچ درخواست کننده‌ای تو را خسته نمی‌کند و اصرار و زاری هیچ دعاکننده‌ای، بر تو سخت نیست، در تو برای کوبندگان گشوده است و نیکی‌ات برای بازگشتگان آزاد است و تو خدایی هستی که مورد سپاسگزاری و ستایشی. خدایا، این شب نیز شبی است که هر کس از ظاهر آن آگاه باشد، رستگار می‌گردد و هر کس با باطن آن آشنا باشد، هر برتری را به دست می آورد. خدایا، ما را در این شب به اعمال شایسته و تجارت سودمند و پیمایش راه راست و روشن موفق بدار و آن را گواهِ ما بگردان و ما را در آن از سختی‌ها نگاه دار و خیر و خوبی را بر ما وارد گردان و دشمن و حسودان ما را شاد مکن، که تو خدای بی‌همتا و یگانه‌ای.

خدایا، این بنده تو است که در پیشگاهت است و دستی را که از جنایاتش بیمناک و از گناهان هراسناک است به سوی تو می گشاید. خداوندا، پس در آن روز که از باطن‌ها پرده برداشته می‌شود، عمل زشت مرا بپوش و از آن‌چه بیم دارم بر من رحم کن و با من مهربان باش و گناهم را بیامرز، که تو سرور چیره‌ای. اگر عفو کنی، چه کسی شایسته تر از تو به عفو و گذشت، و اگر عذاب کنی، چه کسی عادل تر از تو در داوری. خدایا، این شب، شبی است که باطن آن مایه خوشحالی آن دسته از دوستان تو است که منازل و درجات برتر را به آنان ارزانی داشتی و اعمال نیک‌شان را دوچندان گردانیدی و بدی هایشان را آمرزیدی و همه کارهای آنان را به خیر ختم کردی و من، ای پروردگار من، در این شامگاه به تفضّل تو امید دارم و نیکی‌ات را آرزومندم و چشم به راه احسان و لطف پیوسته توام و بر تو توکل می کنم و به تو توسّل می جویم و خیری را که در پیشگاه تو اندوخته است خواهانم و از گزند آن‌چه بیم دارم و می‌پرهیزم و از شرّ آن‌چه آشکار می کنم و یا پنهان می‌دارم، به تو چنگ می زنم. پس من تنها به وسیله تو خودداری می کنم و از تو یاری می‌جویم و به تو پناه می آورم و خود را می‌پوشانم و به اطاعت پیامبرت و ائمه علیهم السلام مباهات می کنم و به زیارت ولیّ و برادر پیامبرت می‌شتابم. خدایا، پس به حق او و برادر و فرزندانش توسل می جویم و در این شامگاه، آزادی از آتش جهنم و استقرار همراه با آنان در سرای آرامش و قرار را از تو درخواست می نمایم و می‌طلبم؛ زیرا تو در این شامگاه، افراد بسیاری را از آتش جهنم آزاد می‌کنی.

خداوندا، نیز این شب، شب عید است و تو در آن میهمان داری، پس مرا نیز از میهمانانت قرار ده و آن‌چه را که میان من و تو است به من ارزانی دار و پذیرایی مرا بهشت قرار ده، ای خدا ای خدا ای خدا، ای بهترین کسی که به درگاه او می‌آیند، ای بهترین کسی که مرکب ها بر آستانه او فرود آمدند و گروه‌ها بر درگاه او رحل اقامت افکندند، ای پادشاه بازدارنده بدون نیاز به یاران و لشکریان، تو همان خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و همه پرستش شدگان به تو اقرار دارند، با همه ستایش هایی که ستایش شدگان تو را بدان ستودند، تو را ستایش می نمایم و می‌ستایم. ای خدا، از تو درخواست می‌کنم، ای خدایی که گناهکاران از رحمتش فریادخواهی می‌کنند و ای خدایی که درماندگان به یاد نیکوکاری‌اش پناهنده می شوند و ای خدایی که خطاکاران از هراس تو ناله سر می‌دهند و ای مونس هر وحشت زده بی‌کس و ای مایه گشایش هر اندوهناک غمگین و ای یاور هر ناتوان تنها و ای پشتوانه هر نیازمند رانده شده، تو آن خدایی هستی که رحمت و آگاهی‌ات هر چیز را

فرا گرفت و تو همان خـدایی هستی که برای هر آفریده‌ای، بهره‌ای در نعمت‌هایت قرار دادی و تو آن خدایی هستی که عفوت از عذابت برتر است و تو همان خدایی هستی که عطایش از خودداری کردن بیشتر است و تو آن خدایی هستی که رحمتت در پیشاپیش خشـمت روان است و من ای معبود من، همان بنـده توام که دسـتور دادی دعا کنم و اجابت دعایم را عهده‌دار شدی. ای معبود من، این منم که در پیشـگاهت هستم، من همان بنده‌ای هستم که خطاها پشتم را سنگین کرد، من همان بنده‌ای هستم که از روی نـادانی از تو نافرمانی کردم و با ارتکاب گناه با تو به مبارزه برخاسـتم و از تو شـرم نکردم، در حالی که این پاداش تـو نبـود و اکنـون عفوت را خواهـانم. این بنـده تو است که به گناهـانش اقرار می‌کنـد و بـا ذلّت اظهـار فروتنی می نمایـد و با خواری، جرم خود را اظهار می‌کند. خدایا، اکنون تو با کسـی که به جنایت خود اقرار دارد و در مراقبت امور خود بر تو توکل می نماید، چگونه رفتار خواهی کرد؟ معبودا، کسـی را که هیچ آرزویی جز تو نمی‌یابد و هیچ کس جز تو ندارد، نومید مکن، ای گرامی‌ترین کسـی که در درگـاه او به گنـاه اقرار می‌شود و ای بزرگ‌ترین کسـی که در درگـاه او اظهـار خضوع و فروتنی می‌شـود، از تـو درخواست گـذشت می‌کنم، ای کسی که از گـذشت خشـنودی، ای کسـی که گـذشت را نیکو شـمردی، ای خـدایی کـه بر پـایه گـذشت، پـاداش می‌دهی، گذشـتت، گذشـتت را خواسـتارم ای شایسـته گـذشت؛ گذشـتت، گذشـتت را خواسـتارم. روی گرامی‌ات را از من برمگردان و در پاسخ خواسته‌ام دست رد بر پیشانی‌ام مزن و در این‌جا که نشستم بازگشتم را گرامی بـدار؛ زیرا من از تو درخواست نمودم و تو را نـدا در می‌دهم و چه اجابت‌کننـده خوبی هستی تو و چه خـدای خوبی که به درگاهت دعا می شود و به تو امیـد بسـته می‌شود. ای خدایی که درخواست هیچ درخواست‌کننده و اصـرار و زاری هیچ دعاکننده‌ای او را رنجور و خسته نمی‌کند، ای اهل وفا و بخشش، ای صاحب عفو کریمانه، ای نیکو درگذرنده، ای خدایی که شب تاریک، دریای خروشان و آسمان دارای برج‌ها، نمی‌تواند چیزی را از او پوشیده بدارد. به حق حاجیان خانه گرامی ات و رکن و مقام و جایگاه‌های بزرگ، شب‌ها و روزها، روشـنایی و تاریکی و فرشـتگان گرامی و پیامبران و رسولان علیهم السـلام از تو درخواست می‌کنم، و نیز به حق فرمان تو در مورد آفریده‌هایت و به نام بلندپایه و بزرگ‌ترت و به تمامی درخواست‌هایی که دعاکننـدگان سپاسـگزار و تسبیـح‌کننـدگانی که به یاد توانـد و از تو درخواست نمودند، خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و خطـای مرا بیامرزی و از من خشـنود گردی و چشم‌پوشـی کنی و از گناهم درگـذری و ببخشـی و بازگشت مرا بهـترین بـازگشت قرار دهی و از شرّ دشـمنان آشـکار، از پنهـان و پیـدا و از مکر هر فریـب‌گر کفـایت فرمـایی، ای بردبـار ای مهرورز، مرا از شـرّ دشمنان و حسودان کفایت نما و به سرپرستی خود از من سرپرستی کن و به کفایت خود از من کفایت فرما و دلم را با هـدایتت هدایت کن و گناه سـنگینم را از دوشم بردار و پشـتم را محکم کن و توبه را روزی‌ام کن، همراه با ریختن بـدی‌هـا و دوچنـدان کردن نیکی‌هـا و برطرف کردن بلاهـا و سودمنـد ساختن تجارت‌ها و دفع بـد خواهی ها؛ به راستی که تو اجابت‌کننـده دعاها و فرو فرسـتنده برکات هستی، دعایم را اجابت کن و به نـدایم نزدیک شو و حافظ و نگاهبان من باش و از شرّ هر بـدی رسان از میان همه آفریـده‌هایت که از شـرّ آن می‌پرهیزم و بیم دارم، در پناه خود درآور، به راستی که تو مهربان‌… ترین مهربانانی. - . الاقبال: ۳۹۷-۴۰۰ -

**[ترجمه]

دُعَاءٌ آخَرُ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ ذَکَرَ رِوَایَهً أَنَّ فِیهِ اسْمَ اللَّهِ الْأَعْظَمَ

اللَّهُمَّ إِنِّی أَقُولُ لَـا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَیُّ الْقَیُّومُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْأَحَـدُ الصَّمَـدُ- لَا

إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ الَّذِی نَجَّیْتَ بِهِ مُوسَی حِینَ قُلْتَ بِآهِیّاً شَرَاهِیّاً فِی الدَّهْرِ الْبَاقِی وَ الدَّهْرِ الْخَالِی وَ أَسْأَلُکَ بِعِلْمِکَ الْغَیْبِ وَ قُدْرَتِکَ عَلَی الْخَلْقِ فَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ وَ بِأَسْمَائِکَ الْمُتَعَزِّزَاتِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَ تَفْعَلَ بِنَا مَا أَنْتَ أَهْلُهُ فَإِنَّکَ أَهْلُ الْعَفْوِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ اغْفِرْ لِی مَا قَدَّمْتُ وَ مَا أَخَّرْتُ وَ مَا أَسْرَرْتُ وَ مَا أَعْلَنْتُ وَ مَا أَبْدَیْتُ وَ مَا أَخْفَیْتُ وَ مَا خَفِیَ عَلَی الْخَلَائِقِ وَ لَمْ یَخْفَ عَلَیْکَ فَإِنَّکَ أَهْلُ التَّجَاوُزِ وَ الْإِحْسَانِ أَسْأَلُکَ یَا جَوَادُ یَا کَرِیمُ أَنْ تَجُودَ عَلَیَّ بِفَضْلِکَ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ الطَّاهِرِینَ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً- اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً دَائِماً مَعَ دَوَامِکَ وَ خَالِداً مَعَ خُلُودِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا أَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِیَّتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ زِنَهَ عَرْشِکَ وَ رِضَا نَفْسِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا أَجْرَ لِقَائِلِهَا دُونَ رِضَاکَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ قُوَّهِ کُلِّ ضَعِیفٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ عِزِّ کُلِّ ذَلِیلٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ غِنَی کُلِّ فَقِیرٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ عَوْنِ کُلِّ مَظْلُومٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ مُؤْنِسِ کُلِّ وَحِیدٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ فَکَاکِ کُلِّ أَسِیرٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ مَلْجَإِ

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۳۹۷- ۴۰۰.

كُلِّ مَهْمُوم وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ دَافِعِ كُلِّ سَيِّئَةٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ كَاشِفِ كُلِّ كُرْبَةٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ صَاحِبِ كُلِّ سَرِيرَةٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مَوْضِعِ كُلِّ رَزِيَّةٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْفَعَّالِ لِمَا يُرِيدُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ رَازِقِ الْعِبَادِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ غَايَةِ كُلِّ طَالِبٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ سَرْمَداً أَبَداً لَا يَنْقَطِعُ أَبَداً وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ عَدَدَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ هَذَا الدُّعَاءِ وَ بِحُرْمَةِ هَذَا الْيَوْمِ الْمُبَارَكِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي مَا قَدَّمْتُ وَ مَا أَخَّرْتُ وَ مَا أَسْرَرْتُ وَ مَا أَعْلَنْتُ وَ مَا أَبْدَيْتُ وَ مَا أَخْفَيْتُ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي وَ أَنْ تُقَدِّرَ لِي خَيْراً مِنْ تَقْدِيرِي لِنَفْسِي وَ تَكْفِيَنِي مَا يُهِمُّنِي وَ تُغْنِيَنِي بِكَرَمِ وَجْهِكَ عَنْ جَمِيعِ خَلْقِكَ وَ تَرْزُقَنِي حُسْنَ التَّوْفِيقِ وَ تَصَدَّقَ عَلَيَّ بِالرِّضَا وَ الْعَفْوِ عَمَّا مَضَى وَ التَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَى وَ تُيَسِّرَ لِي مِنْ أَمْرِي مَا أَخَافُ عُسْرَهُ وَ تُفَرِّجَ عَنِّي الْهَمَّ وَ الْغَمَّ وَ الْكَرْبَ وَ مَا ضَاقَ بِهِ صَدْرِي وَ عِيلَ بِهِ صَبْرِي فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]خداوندا، من می گویم که معبودی جز خدا که بلندپایه و بزرگ است وجود ندارد، معبودی جز خدا که بردبار و گرامی است نیست، معبودی جز خدا که زنده و پاینده است وجود ندارد، معبودی جز خدا که بی‌همتا و بی‌نیاز است وجود ندارد، معبودی جز خدا که آفریننده آسمان‌ها و زمین است وجود ندارد. خدایا، از تو به آن نام بزرگت که حضرت موسی را با آن نجات دادی، آن‌گاه که گفتی: به حق آهیا و شراهیا، در روزگاران آینده و گذشته، و از تو درخواست می‌کنم به علم غیب و قدرتت بر آفریده هایت، که تو بر هر چیز توانایی و به نام‌های نیکوتر و سربلندت، که بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را بیامرزی و آن‌چه را که زیبنده آنی با من بکنی، که تو اهل گذشتی. ای بزرگ و بزرگوار. همه گناهان ما، از گذشته و آینده، پنهانی و آشکارا، آن‌چه اظهار کردم یا پنهان داشتم و آن‌چه بر آفریده‌ها پوشیده است ولی بر تو پوشیده نیست، بیامرز. که تو اهل گذشت و نیکوکاری هستی. از تو درخواست می‌کنم ای بخشنده و ای کریم که تفضّلت را بر من ارزانی داری، اجابت فرما ای پروردگار جهانیان و درود و سلام فراوان خداوند بر حضرت محمد، پیامبر خدا و خاندان پاک او

.

خداوندا، ستایش از آن توست، ستایشی پیوسته به پایندگی تو و جاودانه به جاودانگی تو و ستایش از آن توست ، ستایشی که در مقابل مشیت تو هیچ حدی ندارد و ستایش تو را به اندازه وزن عرش و خشنودی‌ات و ستایش تو را، ستایشی که پاداشی برای گوینده آن در مقابل خشنودی تو وجود ندارد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که نیروی ناتوانان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که سربلندی هر خوار است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که مایه بی‌نیازی نیازمندان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که یاور ستمدیدگان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که مونس تنهایان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که آزادکننده اسیران است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که پناهگاه اندوهناکان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که دفع‌کننده بدی‌ها است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که برطرف کننده اندوه‌ها است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که همدم رازها است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که جایگاه گرفتاری‌ها است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که هر چه را بخواهد، می‌کند، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که

روزی‌رسان به بندگان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا تحقق نمی‌یابد به عدد آن‌چه آفرید و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدایی که منتهای درخواست کنندگان است، تحقق نمی‌یابد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا تحقق نمی‌یابد، از ازل تا ابد به گونه‌ای که تا ابد پایان نمی‌پذیرد و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا تحقق نمی‌یابد به شماره زوج و فرد. خداوندا، به احترام این دعا و حرمت این روز خجسته از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و همه گناهان من از گذشته و آینده، پنهانی و آشکارا، آن‌چه اظهار داشتم یا پنهان ساختم، و آن‌چه تو از من بدان آگاه‌تری، بیامرزی و بهتر از تقدیر و اندازه‌گیری من برای خود، برایم اندازه‌گیری و تقدیر کنی و آن‌چه را که برای من مهم است و به اندیشه وا می‌دارد کفایت کنی و به بزرگواری روی خود، از همه آفریده‌هایت بی‌نیاز گردانی و توفیق نیک را روزی‌ام گردانی و خشنودی و عفو از گذشته‌ها را بر من ارزانی داری و توفیق انجام آن‌چه را که دوست می‌داری و می‌پسندی روزی‌ام کنی و آن دسته از کارها را که از سختی آن می‌ترسم، آسان گردانی و اندوه و غم و ناراحتی من و آن‌چه را که دلم در اثر آن تنگ شد و صبرم به سرآمد، برطرف سازی؛ به راستی که تو می‌دانی و من نمی‌دانم و می توانی و من نمی توانم و تو بر هر چیز توانایی، به رحمتت ای مهربان‌ترین مهربانان. - . الاقبال: ۴۰۰-۴۰۱ -

**[ترجمه]

دُعَاءُ آخَرُ فِی عَشِیَّهِ عَرَفَهَ

وَجَدْنَاهُ فِی نُسْخَهٍ تَارِیخُ کِتَابَتِهَا سَنَهُ سَبْعِینَ وَ مِائَتَیْنِ فَقَالَ مَا هَذَا لَفْظُهُ

بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ وَ مِنْ نَزْغِهِ وَ شَرِّهِ وَ کَیْدِهِ وَ خَیْلِهِ وَ حِیَلِهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَفْتَتِحُ الْقَوْلَ فِی مَقَامِی هَذَا بِمَا یَبْلُغُهُ مَجْهُودِی مِنْ تَحْمِیدِکَ وَ تَهْلِیلِکَ وَ تَکْبِیرِکَ وَ الصَّلَاهِ عَلَی أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ الِاسْتِغْفَارِ لِأَوْلِیَائِکَ لِأَتَقَرَّبَ إِلَیْکَ بِذَلِکَ- فَبِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ مُتَوَجِّهاً جَمِیعاً إِلَیْکَ فِی حَوَائِجِی صَغِیرِهَا وَ کَبِیرِهَا عَاجِلِهَا وَ آجِلِهَا فَکُنِ اللَّهُمَّ الْهَادِیَ فِی ذَلِکَ کُلِّهِ لِلصَّوَابِ وَ الْمُعِینَ عَلَیْهِ بِالتَّوْفِیقِ وَ الرَّشَادِ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِذَلِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

ص: ۲۷۱

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۴۰۰- ۴۰۱.

اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ أَنْتَ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ أَوَّلُهُ وَ بَعْدَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مُنْتَهَاهُ وَ رَبُّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ خَالِقُهُ وَ مُدَبِّرُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مُحْصِیهِ وَ مَالِکُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ وَارِثُهُ أَنْتَ الَّذِی لَمْ تَسْتَعِنْ بِشَیْ ءٍ وَ لَمْ تُشَاوِرْ أَحَداً فِی شَیْ ءٍ وَ لَمْ یُعْوِزْکَ شَیْ ءٌ وَ لَمْ یَمْتَنِعْ عَلَیْکَ شَیْ ءٌ أَنْتَ الَّذِی أَحْصَی کُلَّ شَیْ ءٍ وَ ذَلَّ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعِزَّتِکَ وَ اعْتَرَفَ کُلُّ شَیْ ءٍ لِقُدْرَتِکَ وَ حَارَتِ الْأَبْصَارُ دُونَکَ وَ کَلَّتِ الْأَلْسُنُ عَنْ صِفَاتِکَ وَ ضَلَّتِ الْأَحْلَامُ فِیکَ أَنْتَ الَّذِی تَعَالَیْتَ بِقُدْرَتِکَ وَ عَلَوْتَ بِسُلْطَانِکَ وَ قَهَرْتَ بِعِزَّتِکَ فَأَدْرَکْتَ الْأَبْصَارَ وَ أَحْصَیْتَ الْأَعْمَارَ وَ أَخَذْتَ بِالنَّوَاصِی وَ حُلْتَ دُونَ الْقُلُوبِ اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ أَهْلُ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْعَظَمَهِ وَ مُنْتَهَی الْجَبَرُوتِ وَ الْقُوَّهِ وَ وَلِیُّ الْغَیْثِ وَ الْقُدْرَهِ مَلِکُ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ عَظِیمُ الْمَلَکُوتِ شَدِیدُ الْجَبَرُوتِ عَزِیزُ الْقُدْرَهِ لَطِیفٌ لِمَا یَشَاءُ اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ مُبْدِئُ الْخَفِیَّاتِ مُعْلِنُ السَّرَائِرِ مُحْیِی الْمَوْتَی وَ الْعِظَامِ وَ هِیَ رَمِیمٌ اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ أَوَّلُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ آخِرُهُ وَ بَدِیعُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مُعِیدُهُ وَ خالِقُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مَوْلَاهُ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا رَبِّ خَشَعَتْ لَکَ الْأَصْوَاتُ وَ ضَلَّتْ فِیکَ الْأَحْلَامُ وَ الْأَبْصَارُ وَ أَفْضَتْ إِلَیْکَ الْقُلُوبُ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ کُلُّ شَیْ ءٍ خَاشِعٌ لَکَ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ قَائِمٌ بِکَ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ مُشْفِقٌ مِنْکَ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ ضَارِعٌ إِلَیْکَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَا یَقْضِی فِی الْأُمُورِ إِلَّا أَنْتَ وَ لَا یُدَبِّرُ مَقَادِیرَهَا غَیْرُکَ وَ لَا یَتِمُّ شَیْ ءٌ مِنْهَا دُونَکَ وَ لَا یَصِیرُ شَیْ ءٌ مِنْهَا إِلَّا إِلَیْکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْخَلْقُ کُلُّهُ فِی قَبْضَتِکَ وَ النَّوَاصِی کُلُّهَا بِیَدِکَ وَ الْمَلَائِکَهُ مُشْفِقُونَ مِنْ خَشْیَتِکَ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ أُشْرِکَ بِکَ عَبْدٌ دَاخِرٌ لَکَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَلَوْتَ فَقَهَرْتَ وَ مَلَکْتَ فَقَدَرْتَ فَنَظَرْتَ فَخَبَرْتَ وَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ ظَهَرْتَ عَلِمْتَ خَائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ مَا تُخْفِی الصُّدُورُ سُبْحَانَکَ رَبَّنَا تَسْبِیحاً دَائِماً لَا یَقْصُرُ دُونَ أَفْضَلِ رِضَاکَ وَ لَا یُجَاوِزُهُ شَیْ ءٌ سُبْحَانَکَ عَدَدَ مَا قَهَرَهُ مُلْکُکَ وَ أَحَاطَتْ بِهِ قُدْرَتُکَ وَ أَحْصَاهُ کِتَابُکَ سُبْحَانَکَ مَا

أَعْظَمَ شَأْنَکَ وَ أَعَزَّ سُلْطَانَکَ وَ أَشَدَّ جَبَرُوتَکَ سُبْحَانَکَ لَکَ التَّسْبِیحُ وَ الْعَظَمَهُ لَکَ الْمُلْکُ وَ الْقُدْرَهُ وَ لَکَ الْحَوْلُ وَ الْقُوَّهُ وَ لَکَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَنْ تَکَلَّمَ سَمِعَ کَلَامَهُ وَ مَنْ سَکَتَ عَلِمَ مَا فِی نَفْسِهِ وَ مَنْ عَاشَ فَعَلَیْهِ رِزْقُهُ وَ مَنْ مَاتَ فَإِلَیْهِ مَرَدُّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُجِیرُ وَ لَا یُجَارُ عَلَیْهِ وَ یَمْتَنِعُ وَ لَا یُمْتَنَعُ عَلَیْهِ وَ یَحْکُمُ بِحُکْمِهِ وَ یَقْضِی فَلَا رَادَّ لِقَضَائِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَحَاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْمُهُ وَ وَسِعَ کُلَّ شَیْ ءٍ حِفْظُهُ وَ قَهَرَ کُلَّ شَیْ ءٍ جَبَرُوتُهُ وَ أَخَافَ کُلَّ شَیْ ءٍ سُلْطَانُهُ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَلَکَ فَقَدَرَ وَ بَطَنَ فَخَبَرَ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتَی وَ یُمِیتُ الْأَحْیَاءَ وَ هُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا تَأْخُذُ وَ عَلَی مَا تُعْطِی وَ عَلَی مَا تُبْلِی وَ عَلَی مَا تَبْتَلِی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا بَقِیَ وَ عَلَی مَا تُبْدِی وَ عَلَی مَا تُخْفِی وَ عَلَی مَا لَا یُرَی وَ عَلَی مَا قَدْ کَانَ وَ عَلَی مَا یَکُونُ وَ عَلَی مَا هُوَ کَائِنٌ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ وَ عَلَی عَفْوِکَ بَعْدَ مَنِّکَ وَ قُدْرَتِکَ وَ عَلَی آلَائِکَ بَعْدَ حُجَّتِکَ وَ عَلَی صَفْحِکَ بَعْدَ انْتِقَامِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا تَقْضِی فِیمَا خَلَقْتَ وَ بَعْدَ مَا فَنِیَ خَلْقُکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ قَبْلَ أَنْ تَخْلُقَ شَیْئاً مِنْ خَلْقِکَ وَ عَلَی بَدْءِ مَا خَلَقْتَ إِلَی انْقِضَاءِ خَلْقِکَ وَ بَعْدَ ذَلِکَ حَمْداً أَرْضَی الْحَمْدِ لَکَ وَ أَحَقَّ الْحَمْدِ بِکَ وَ أَحَبَّ الْحَمْدِ إِلَیْکَ وَ تَرْضَاهُ لِنَفْسِکَ حَمْداً لَا یُحْجَبُ عَنْکَ وَ لَا یَنْتَهِی دُونَکَ وَ لَا یَقْصُرُ دُونَ أَفْضَلِ رِضَاکَ تَبَارَکَ أَسْمَاؤُکَ یَا رَبِّ وَ تَعَالَی ذِکْرُکَ وَ قَهَرَ سُلْطَانُکَ وَ تَمَّتْ کَلِمَاتُکَ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ أَمْرُکَ قَضَاءٌ وَ کَلَامُکَ نُورٌ وَ رِضَاکَ رَحْمَهٌ وَ سَخَطُکَ عَذَابٌ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ تَقْضِی بِعِلْمٍ وَ تَعْفُو بِحِلْمٍ وَ تَأْخُذُ بِقُدْرَهٍ وَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَهِ شَدِیدُ الْعِقَابِ وَ النَّقِمَهِ قَرِیبُ الرَّحْمَهِ سَرِیعُ الْحِسَابِ عَلَی کُلِّ خَفِیَّهٍ الْحَاضِرُ لِکُلِّ سَرِیرَهٍ الشَّاهِدُ لِکُلِّ نَجْوَی اللَّطِیفُ لِمَا یَشَاءُ ثُمَّ تُکَبِّرُ اللَّهَ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَحْمَدُهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تُسَبِّحُهُ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَقُولُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ مِائَهَ مَرَّهٍ.

وَ تَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ- لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ يُمِيتُ وَ يُحْيِي وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ تَقْرَأُ عَشَرَةَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الْبَقَرَةِ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ- الم- ذلِكَ الْكِتابُ لا رَيْبَ فِيهِ هُدىً لِلْمُتَّقِينَ- الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ يُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَ مِمَّا رَزَقْناهُمْ يُنْفِقُونَ- وَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِما أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَ ما أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ- أُولئِكَ عَلى هُدىً مِنْ رَبِّهِمْ وَ أُولئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ- إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَواءٌ عَلَيْهِمْ أَ أَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لا يُؤْمِنُونَ- خَتَمَ اللَّهُ عَلى قُلُوبِهِمْ وَ عَلى سَمْعِهِمْ وَ عَلى أَبْصارِهِمْ غِشاوَةٌ وَ لَهُمْ عَذابٌ عَظِيمٌ- وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَ بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ ما هُمْ بِمُؤْمِنِينَ- يُخادِعُونَ اللَّهَ وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ ما يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَ ما يَشْعُرُونَ- فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزادَهُمُ اللَّهُ مَرَضاً وَ لَهُمْ عَذابٌ أَلِيمٌ بِما كانُوا يَكْذِبُونَ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ- لا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ ما بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لا يُحِيطُونَ بِشَيْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِما شاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ لا يَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ- لِلَّهِ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ وَ إِنْ تُبْدُوا ما فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشاءُ وَ يُعَذِّبُ مَنْ يَشاءُ وَ اللَّهُ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- آمَنَ الرَّسُولُ بِما أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَ الْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَ مَلائِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ- لا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَ قالُوا سَمِعْنا وَ أَطَعْنا غُفْرانَكَ رَبَّنا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ- لا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْساً إِلَّا وُسْعَها لَها ما كَسَبَتْ وَ عَلَيْها مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنا لا تُؤاخِذْنا إِنْ نَسِينا أَوْ أَخْطَأْنا رَبَّنا وَ لا تَحْمِلْ عَلَيْنا إِصْراً كَما حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَ لا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَةَ لَنا بِهِ وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنا وَ ارْحَمْنا أَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَى الْقَوْمِ الْكافِرِينَ- لَوْ أَنْزَلْنا هذَا الْقُرْآنَ عَلى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خاشِعاً مُتَصَدِّعاً مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَ تِلْكَ الْأَمْثالُ

نَضْرِبُها لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ- هُوَ اللَّهُ الَّذِی لا- إِلهَ إِلَّا هُوَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَهِ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ- هُوَ اللَّهُ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِکُونَ- هُوَ اللَّهُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنی يُسَبِّحُ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَکِيمُ- إِنَّ رَبَّکُمُ اللَّهُ الَّذِی خَلَقَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ فِی سِتَّهِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوی عَلَی الْعَرْشِ يُغْشِی اللَّيْلَ النَّهارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثاً وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ وَ النُّجُومَ مُسَخَّراتٍ بِأَمْرِهِ أَلا لَهُ الْخَلْقُ وَ الْأَمْرُ تَبارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ- ادْعُوا رَبَّکُمْ تَضَرُّعاً وَ خُفْيَهً إِنَّهُ لا- يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ وَ لا- تُفْسِدُوا فِی الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاحِها وَ ادْعُوهُ خَوْفاً وَ طَمَعاً إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ يَکُنْ لَهُ شَرِيکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ يَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبِيراً- قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ- وَ مِنْ شَرِّ غاسِقٍ إِذا وَقَبَ- وَ مِنْ شَرِّ النَّفَّاثاتِ فِی الْعُقَدِ- وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ إِذا حَسَدَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ- مَلِکِ النَّاسِ إِلهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنَّاسِ- الَّذِی يُوَسْوِسُ فِی صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّهِ وَ النَّاسِ وَ تَحْمَدُ اللَّهَ عَلَی کُلِّ نِعْمَهٍ أَنْعَمَ بِهَا عَلَيْکَ مِنْ أَهْلٍ أَوْ مَالٍ أَوْ وَلَدٍ وَ قَلِيلٍ أَوْ کَثِيرٍ وَ تَذْکُرُ الْمُنْعِمَ عَلَيْکَ فِی جَمِيعِ مَا أَبْلَاکَ وَ أَوْلَاکَ شَيْئاً شَيْئاً مَا أَمْکَنَکَ ذِکْرُهُ وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی نِعَمِهِ الَّتِی لَا تُحْصَی وَ لَا تُکَافَأُ بِعَمَلٍ إِلَّا بِحَمْدِ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی خَلَقَنِی وَ لَمْ أَکُ شَيْئاً مَذْکُوراً وَ فَضَّلَنِی عَلَی کَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ فِی حُسْنِ الرِّزْقِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی حِلْمِهِ بَعْدَ عِلْمِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی عَفْوِهِ بَعْدَ قُدْرَتِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی رَحْمَتِهِ الَّتِی سَبَقَتْ غَضَبَهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يُنْطِقْنِی مِنْ بُکْمٍ غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يُبْصِرْنِی مِنْ عَمًی غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يُسْمِعْنِی مِنْ صَمَمٍ غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يَهْدِنِی مِنْ ضَلَالَهٍ غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يُؤْمِنِّی مِنْ خَوْفٍ غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ يُؤْمِنْ رَوْعِی

غَيْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُقِلْنِی مِنْ عَثْرَهٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُکْرِمْنِی مِنْ هَوَانٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَسْتُرْ مِنِّی عَوْرَهً غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَرْفَعْنِی مِنْ ضَعَهٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَسُدَّ مِنِّی فَاقَهً غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُشْبِعْنِی مِنْ جُوعٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَسْقِنِی مِنْ ظَمَإٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَکْسُنِی مِنْ عُرْیٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُفْهِمْنِی مِنْ عِیٍّ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُعَلِّمْنِی مِنْ جَهْلٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُقَوِّنِی مِنْ ضَعْفٍ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَکْفِنِی الْمُهِمَّ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَصْرِفْ عَنِّی السَّوْءَ غَیْرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَکْرَمَنِی فِی کُلِّ مِصْرٍ قَدِمْتُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی عَافَانِی فِی کُلِّ طَرِیقٍ سَلَکْتُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی آوَانِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَفْرَشَنِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَهَّدَ لِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَخْدَمَنِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی زَوَّجَنِی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی حَمَلَنِی فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی رَزَقَنِی مِنَ الطَّیِّبَاتِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی فَضَّلَنِی عَلَی کَثِیرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِیلًا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ فِی الدُّنْیَا مَا بَقِیَتِ الدُّنْیَا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ فِی الْآخِرَهِ إِذَا انْقَضَتِ الدُّنْیَا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ فِی الدُّنْیَا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَنِی مِمَّنْ یَحْمَدُهُ وَ یَشْکُرُهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَجْعَلْنِی یَهُودِیّاً وَ لَا نَصْرَانِیّاً وَ لَا مَجُوسِیّاً وَ لَا شَاکّاً وَ لَا ضَالًّا وَ لَا مُرْتَاباً وَ لَا مُتَّبِعَ ضَلَالَهٍ وَ لَا مُتَّبِعَ شَیْ ءٍ مِنَ السُّبُلِ الْمُشَبِّهَهِ الَّتِی أَحْدَثَهَا النَّاسُ بَعْدَ نَبِیِّهِمْ علیهم السلام.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانِی لِمَا اخْتُلِفَ فِیهِ مِنَ الْحَقِّ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بِمَحَامِدِهِ کُلِّهَا عَلَی نَعْمَائِهِ کُلِّهَا حَتَّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ إِلَی مَا یُحِبُّ رَبُّنَا وَ یَرْضَی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَنْسَ مَنْ ذَکَرَهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَا یُخَیِّبُ مَنْ دَعَاهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَا یُذِلُّ مَنْ وَالاهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَجْزِی بِالْإِحْسَانِ إِحْسَاناً وَ بِالصَّبْرِ نَجَاهً وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفَاهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی مَنْ وَثِقَ بِهِ لَمْ یَکِلْهُ إِلَی غَیْرِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَقِینَا حَتَّی یَنْقَطِعَ الْحَبْلُ عَنَّا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هُوَ رَجَاؤُنَا حِینَ یَسُوءُ ظَنُّنَا بِأَعْمَالِنَا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یَکْشِفُ غَمَّنَا وَ یُنَفِّسُ کَرْبَنَا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی یُفَرِّجُ هَمَّنَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَوْزِعْنِی شُکْرَ نِعْمَتِکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ

بِهَا عَلَيَّ وَ عَلَى وَالِدَيَّ فَقَدْ أَنْعَمْتَ عَلَيَّ نِعماً لَا أَحْصِيهَا فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى جَمِيعِ مَا أَحْصَيْتَ مِنْهَا وَ عَلَى كُلِّ حالٍ حَمْداً تَرْضَاهُ وَ يَصْعَدُ إِلَيْكَ وَ لَا يُحْجَبُ عَنْكَ وَ لَا يَقْصُرُ دُونَ رِضَاكَ حَمْداً تُوجِبُ لِي بِهِ الْكَرَامَةَ عِنْدَكَ وَ الْمَزِيدَ مِنْ عِنْدِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ تَحْمَدُ اللَّهَ وَ تُسَبِّحُهُ وَ تُهَلِّلُهُ وَ تُكَبِّرُهُ بِكُلِّ مَا فِي الْقُرْآنِ مِنْ ذَلِكَ التَّحْمِيدُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ ... الظُّلُماتِ وَ النُّورَ- فَقُطِعَ دابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهذا وَ ما كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ وَ لَوْ لا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنا لَخَسَفَ بِنا- وَ آخِرُ دَعْواهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْماعِيلَ وَ إِسْحاقَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لا يَعْلَمُونَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ كَبِّرْهُ تَكْبِيراً- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ على عَبْدِهِ الْكِتابَ وَ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجاً وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ وَ لَقَدْ آتَيْنا داوُدَ وَ سُلَيْمانَ عِلْماً وَ قالا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنا عَلى كَثِيرٍ مِنْ عِبادِهِ الْمُؤْمِنِينَ- قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ سَلامٌ عَلى عِبادِهِ الَّذِينَ اصْطَفى وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آياتِهِ فَتَعْرِفُونَها وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولى وَ الْآخِرَهِ- قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لا يَعْلَمُونَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَهِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ فاطِرِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ قالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ- هَلْ يَسْتَوِيانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لا يَعْلَمُونَ وَ قالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنا وَعْدَهُ وَ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَ قِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ- فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّماواتِ وَ رَبِّ الْأَرْضِ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ التَّسْبِيحُ سُبْحانَكَ لا عِلْمَ لَنا إِلَّا ما عَلَّمْتَنا وَ قالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَداً سُبْحانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ- سُبْحانَكَ فَقِنا عَذابَ النَّارِ- سُبْحانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ- سُبْحانَكَ ما يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ ما

لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ ما فِي نَفْسِي وَ لا أَعْلَمُ ما فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ- وَ خَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَ بَناتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يَصِفُونَ- قالَ سُبْحانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَ أَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ سُبْحانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ- دَعْواهُمْ فِيها سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ وَ تَحِيَّتُهُمْ فِيها سَلامٌ- سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يُشْرِكُونَ- وَ يَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَناتِ سُبْحانَهُ وَ لَهُمْ ما يَشْتَهُونَ- سُبْحانَ الَّذِي أَسْرى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى- سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيراً- سُبْحانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَراً رَسُولًا- سُبْحانَهُ إِذا قَضى أَمْراً فَإِنَّما يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ- لَوْ كانَ فِيهِما آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتا فَسُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ- وَ قالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمنُ وَلَداً سُبْحانَهُ بَلْ عِبادٌ مُكْرَمُونَ- لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ- إِذاً لَذَهَبَ كُلُّ إِلهٍ بِما خَلَقَ وَ لَعَلا بَعْضُهُمْ عَلى بَعْضٍ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ- ما يَكُونُ لَنا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهذا سُبْحانَكَ هذا بُهْتانٌ عَظِيمٌ- سُبْحانَكَ ما كانَ يَنْبَغِي لَنا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِياءَ- وَ رَبُّكَ يَخْلُقُ ما يَشاءُ وَ يَخْتارُ ما كانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحانَ اللَّهِ وَ تَعالى عَمَّا يُشْرِكُونَ- فَسُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ- هَلْ مِنْ شُرَكائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذلِكُمْ مِنْ شَيْ ءٍ سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يُشْرِكُونَ- قالُوا سُبْحانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنا مِنْ دُونِهِمْ- سُبْحانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْواجَ كُلَّها مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَ مِمَّا لا يَعْلَمُونَ- فَسُبْحانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ- سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ- سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ- سُبْحانَهُ هُوَ اللَّهُ الْواحِدُ الْقَهَّارُ- وَ السَّماواتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يُشْرِكُونَ- سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ- وَ إِنَّا إِلى رَبِّنا لَمُنْقَلِبُونَ- سُبْحانَ رَبِّ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ- أَمْ لَهُمْ إِلهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ- يَقُولُونَ سُبْحانَ رَبِّنا إِنْ كانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولًا- قالُوا سُبْحانَ رَبِّنا إِنَّا كُنَّا ظالِمِينَ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى.

التَّهْلِيلُ وَ إِلهُكَمْ إِلهٌ واحِدٌ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ- الم اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ الْمَلائِكَةُ وَ أُولُوا الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ- وَ ما مِنْ إِلهٍ إِلَّا اللَّهُ وَ إِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلى يَوْمِ الْقِيامَةِ لا رَيْبَ فِيهِ- ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ خالِقُ كُلِّ شَيْ ءٍ فَاعْبُدُوهُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ أَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحيِي وَ يُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّي- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- لا إِلهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُوا إِسْرائِيلَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ إِلَيْهِ مَتابِ- لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى- لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْ ءٍ عِلْماً- لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ- لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْ ءٍ هالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ سُبْحانَهُ وَ تَعالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ- وَ ما مِنْ إِلهٍ إِلَّا اللَّهُ الْواحِدُ الْقَهَّارُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَ يُمِيتُ رَبُّكُمْ وَ رَبُّ آبائِكُمُ الْأَوَّلِينَ- لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِناتِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِيمُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ثُمَّ قُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ بِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ سُبْحَانَ الْمَلِكِ سُبْحَانَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى سُبْحَانَ مَنْ عَلَا فِي الْهَوَاءِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ تَعَالَى سُبْحَانَ اللَّهِ الْقَائِمِ الدَّائِمِ سُبْحَانَ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ سُبْحَانَ الْعَزِيزِ الْجَبَّارِ الْمُتَكَبِّرِ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ مَا أَحْمَدَكَ وَ أَمْجَدَكَ وَ أَجْوَدَكَ وَ أَكْرَمَكَ وَ أَرْأَفَكَ وَ أَرْحَمَكَ وَ أَعْلَاكَ وَ أَقْرَبَكَ وَ أَقْدَرَكَ وَ أَقْهَرَكَ وَ أَوْسَعَكَ وَ أَفْضَلَكَ وَ أَثْبَتَكَ وَ أَثْوَبَكَ وَ أَحْضَرَكَ وَ أَخْبَرَكَ وَ أَلْطَفَكَ وَ أَعْلَمَكَ وَ أَشْكَرَكَ وَ أَحْلَمَكَ وَ أَجَلَّ ثَنَاءَكَ وَ أَتَمَّ مُلْكَكَ وَ أَمْضَى أَمْرَكَ وَ مَا أَقْدَمَ عِزَّكَ وَ أَعَزَّ قَهْرَكَ وَ أَمْتَنَ كَيْدَكَ وَ أَغْلَبَ مَكْرَكَ وَ أَقْرَبَ فَتْحَكَ

وَ أَدْوَمَ نَصِيرِکَ وَ أَقْدَمَ شَأْنِکَ وَ أَحْوَطَ مُلْکِکَ وَ أَظْهَرَ عَدْلِکَ وَ أَعْدَلَ حُکْمِکَ وَ أَوْفَی عَهْدِکَ وَ أَنْجَزَ وَعْدِکَ وَ أَکْرَمَ ثَوَابِکَ وَ أَشَدَّ عِقَابِکَ وَ أَحْسَنَ عَفْوِکَ وَ أَجْزَلَ عَطَاءِکَ وَ أَشَدَّ أَرْکَانِکَ وَ أَعْظَمَ سُلْطَانِکَ لِأَنَّکَ اللَّهُ الْعَظِيمُ فِی عَظَمَتِکَ جَلِيلٌ فِی بَهَائِکَ بَهِیٌّ فِی جَلَالِکَ جَبَّارٌ فِی کِبْرِيَائِکَ کَبِيرٌ فِی جَبَرُوتِکَ مَلِکٌ فِی قُدْرَتِکَ قَادِرٌ فِی مُلْکِکَ عَزِيزٌ فِی قُدْرَتِکَ قَاهِرٌ فِی عِزِّکَ مُنِيرٌ فِی ضِيَائِکَ عَدْلٌ فِی قَضَائِکَ صَادِقٌ فِی دُعَائِکَ کَرِيمٌ فِی عَفْوِکَ قَرِيبٌ فِی ارْتِفَاعِکَ عَالٍ فِی دُنُوِّکَ اللَّهُمَّ نَدَبْتَ الْمُؤْمِنِينَ إِلَی أَمْرٍ بَدَأْتَ فِيهِ بِنَفْسِکَ وَ مَلَائِکَتِکَ فَقُلْتَ إِنَّ اللَّهَ وَ مَلائِکَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِيماً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ نَبِيِّکَ وَ أَمِينِکَ وَ نَجِيِّکَ وَ نَجِيبِکَ وَ صِفْوَتِکَ وَ صَفِيِّکَ وَ وَلِيِّکَ وَ حَبِيبِکَ وَ خَلِيلِکَ وَ خَاصَّتِکَ وَ خَالِصَتِکَ وَ خِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ الَّذِی انْتَجَبْتَهُ لِرِسَالَتِکَ وَ اسْتَخْلَصْتَهُ لِدِينِکَ وَ اسْتَرْعَيْتَهُ عِبَادَکَ وَ ائْتَمَنْتَهُ عَلَی وَحْيِکَ وَ جَعَلْتَهُ عَلَمَ الْهُدَی وَ بَابَ النُّهَی وَ الْحُجَّةَ الْکُبْرَی وَ الْعُرْوَةَ الْوُثْقَی فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ خَلْقِکَ وَ الشَّاهِدَ لَهُمْ وَ الْمُهَيْمِنَ عَلَيْهِمْ کَمَا بَلَّغَ رِسَالاتِکَ وَ نَصَحَ لِعِبَادِکَ وَ جَاهَدَ فِی سَبِيلِکَ وَ صَدَعَ بِأَمْرِکَ وَ أَحَلَّ حَلَالَکَ وَ حَرَّمَ حَرَامَکَ وَ بَيَّنَ فَرَائِضَکَ وَ احْتَجَّ عَلَی خَلْقِکَ بِأَمْرِکَ أَفْضَلَ وَ أَشْرَفَ وَ أَحْسَنَ وَ أَجْمَلَ وَ أَنْفَعَ وَ أَزْکَی وَ أَنْمَی وَ أَطْهَرَ وَ أَطْيَبَ وَ أَرْضَی وَ أَکْمَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَنْبِيَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَصْفِيَائِکَ وَ أَهْلِ الْمَنْزِلَهِ لَدَيْکَ وَ الْکَرَامَهِ عَلَيْکَ اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْ صَلَوَاتِکَ وَ غُفْرَانَکَ وَ بَرَکَاتِکَ وَ رِضْوَانَکَ وَ رَحْمَتَکَ وَ مَنَّکَ وَ إِفْضَالَکَ وَ تَحِيَّتَکَ وَ سَلَامَکَ وَ تَشْرِيفَکَ وَ إِعْظَامَکَ وَ صَلَوَاتِ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِينَ وَ أَنْبِيَائِکَ الْمُرْسَلِينَ وَ عِبَادِکَ الصَّالِحِينَ مِنَ الشُّهَدَاءِ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الْأَوْصِيَاءِ وَ حَسُنَ أُولئِکَ رَفِيقاً وَ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِينَ وَ مَا بَيْنَهُمَا وَ مَا تَحْتَهُمَا وَ مَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ وَ مَا فِی الْهَوَاءِ وَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ وَ النُّجُومِ وَ الشَّجَرِ وَ الْجِبَالِ وَ الدَّوَابِّ وَ مَا يُسَبِّحُ لَکَ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ الظُّلْمَهِ وَ الضِّيَاءِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصَالِ فِی سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ عَلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ الْمَهْدِیِّ الْهَادِی السِّرَاجِ الْمُنِيرِ الشَّاهِدِ الْأَمِينِ الدَّاعِی

إِلَيْکَ بِإِذْنِکَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ إِمَامِ الْمُتَّقِينَ وَ مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ وَ وَلِيِّ الْمُرْسَلِينَ وَ قَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ كَمَا هَدَيْتَنَا بِهِ مِنَ الضَّلَالَهِ وَ أَنَرْتَ لَنَا بِهِ مِنَ الظُّلْمَهِ وَ اسْتَنْقَذْتَنَا بِهِ مِنَ الْهَلَكَهِ فَاجْزِهِ عَنَّا أَفْضَلَ مَا جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ وَ رَسُولًا عَمَّنْ أَرْسَلْتَهُ إِلَيْهِ وَ اجْعَلْنَا نَدِينُ بِدِينِهِ وَ نَهْتَدِي بِهُدَاهُ وَ نُوَالِي وَلِيَّهُ وَ نُعَادِي عَدُوَّهُ وَ تَوَفَّنَا عَلَى مِلَّتِهِ وَ اجْعَلْنَا فِي شَفَاعَتِهِ وَ احْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِ غَيْرَ خَزَايَا وَ لَا نَادِمِينَ وَ لَا نَاكِثِينَ وَ لَا مُبَدِّلِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ وَ أَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ وَ مَوَدَّتَهُمْ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَلْهَمْتَهُمْ عِلْمَكَ وَ اسْتَحْفَظْتَهُمْ كِتَابَكَ فَإِنَّهُمْ مَعْدِنُ كَلِمَاتِكَ وَ خُزَّانُ عِلْمِكَ وَ دَعَائِمُ دِينِكَ وَ الْقُوَّامُ بِأَمْرِكَ صَلَاهً كَثِيرَهً طَيِّبَهً مُبَارَكَهً تَامَّهً زَاكِيَهً نَامِيَهً وَ أَبْلِغْ أَرْوَاحَهُمْ وَ أَجْسَادَهُمْ مِنِّي فِي هَذِهِ السَّاعَهِ وَ فِي كُلِّ سَاعَهٍ تَحِيَّهً كَثِيرَهً وَ سَلَاماً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ أُولِي الْعَزْمِ مِنَ الْمُرْسَلِينَ وَ الْأَوْلِيَاءِ الْمُنْتَجَبِينَ وَ الْأَئِمَّهِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ أَوَّلِهِمْ وَ آخِرِهِمْ وَ اخْصُصْ خَوَاصَّ أَهْلِ صَفْوَتِكَ الَّذِينَ اجْتَبَيْتَ لِرِسَالاتِكَ وَ حَمَّلْتَ الْأَمَانَهَ فِيمَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ خَلْقِكَ بِتَفَاضُلِ دَرَجَاتِ أَهْلِ صَفْوَتِكَ وَ زِدْهُمْ إِلَى كُلِّ كَرَامَهٍ كَرَامَهً وَ إِلَى كُلِّ فَضِيلَهٍ فَضِيلَهً وَ إِلَى كُلِّ خَاصَّهٍ خَاصَّهً وَ عَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ وَ صِلْ بَيْنِي وَ بَيْنَهُمْ فِي اتِّصَالِ مُوَالاتِكَ اللَّهُمَّ سَلِّمْ عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ اخْصُصْ مُحَمَّداً مِنْ ذَلِكَ بِأَشْرَفِهِ وَ سَلِّمْ عَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ وَ اخْصُصْ جَبْرَئِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَ إِسْرَافِيلَ مِنْ ذَلِكَ بِأَفْضَلِهِ وَ سَلِّمْ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَ اخْصُصْ أَوْلِيَاءَكَ مِنْ ذَلِكَ بِأَدْوَمِهِ وَ بَارِكْ عَلَيْهِمْ جَمِيعاً وَ عَلَى أَهْلِي وَ وُلْدِي وَ وَالِدَيَّ وَ مَا وَلَداً آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ إِنَّ ذُنُوبِي أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصَى وَ حَوَائِجِي أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُسَمَّى اللَّهُمَّ وَ لِي إِلَى عَفْوِكَ وَ مَعْرُوفِكَ وَ مَغْفِرَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ رِضْوَانِكَ وَ عَافِيَتِكَ وَ عِصْمَتِكَ وَ

حُسْنِ إِجَابَتِکَ أَعْظَمُ الْفَاقَهِ وَ أَشَدُّ الْحَاجَهِ- اللَّهُمَّ لَا أَجِدُ فِی ذَلِکَ کُلِّهِ إِلَیْکَ شَافِعاً وَ لَا مُقَرِّباً أَوْجَهَ فِی نَفْسِی رَجَاءً فِیمَا قَصَدْتُ إِلَیْکَ بِهِ مِنْ تَحْمِیدِکَ وَ تَسْبِیحِکَ وَ تَهْلِیلِکَ وَ تَکْبِیرِکَ وَ تَمْجِیدِکَ وَ تَعْظِیمِ ذِکْرِکَ وَ تَفْخِیمِ شَأْنِکَ وَ الصَّلَاهِ عَلَی مَلَائِکَتِکَ وَ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ وَ التَّقَرُّبِ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ وَ بِأَهْلِ بَیْتِهِ الْأَوْصِیَاءِ الْمَرْضِیِّینَ صَلَوَاتُکَ وَ بَرَکَاتُکَ وَ رَحْمَتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی إِنِّی أَتَقَرَّبُ بِکَ إِلَی اللَّهِ رَبِّکَ وَ رَبِّی لِیَغْفِرَ لِی ذُنُوبِی وَ یَقْضِیَ لِی بِکَ حَوَائِجِی فَکُنْ لِی شَفِیعاً عِنْدَ رَبِّکَ وَ رَبِّی فَنِعْمَ الْمَسْئُولُ رَبِّی وَ نِعْمَ الشَّفِیعُ أَنْتَ یَا مُحَمَّدُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهِیراً اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِکَ وَ بَرَکَاتِکَ وَ رَحْمَتِکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ اجْعَلْنِی بِهِ وَ بِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِینَ وَ اجْعَلْ صَلَاتِی بِهِمْ مَقْبُولَهً وَ دُعَائِی بِهِمْ مُسْتَجَاباً وَ ذَنْبِی بِهِمْ مَغْفُوراً وَ رِزْقِی بِهِمْ مَبْسُوطاً وَ انْظُرْ إِلَیَّ فِی مَقَامِی هَذَا نَظْرَهً رَحِیمَهً أَسْتَکْمِلُ بِهَا الْکَرَامَهَ عِنْدَکَ وَ لَا تَصْرِفْهُ عَنِّی أَبَداً بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا وَاحِدُ یَا مَاجِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا قَائِمُ یَا دَائِمُ یَا عَالِمُ یَا مَلِکُ یَا قُدُّوسُ یَا سَلَامُ یَا مُؤْمِنُ یَا مُهَیْمِنُ یَا عَزِیزُ یَا جَبَّارُ یَا مُتَکَبِّرُ یَا خَالِقُ یَا بَارِئُ یَا مُصَوِّرُ یَا عَلِیُّ یَا عَظِیمُ یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا حَکِیمُ یَا عَلِیمُ یَا خَبِیرُ یَا کَبِیرُ یَا مُتَعَالِی یَا وَلِیُّ یَا أَوَّلُ یَا آخِرُ یَا ظَاهِرُ یَا بَاطِنُ یَا حَقُّ یَا مُبِینُ یَا سَمِیعُ یَا بَصِیرُ یَا قَرِیبُ یَا مُجِیبُ یَا حَمِیدُ یَا مَجِیدُ یَا قَادِرُ یَا قَاهِرُ یَا مَلِیکُ یَا مُقْتَدِرُ یَا غَنِیُّ یَا کَرِیمُ یَا عَفُوُّ یَا غَفُورُ یَا غَفَّارُ یَا غَافِرُ یَا قَابِلُ یَا تَوَّابُ یَا وَهَّابُ یَا وَاسِعُ یَا رَفِیعُ یَا رَازِقُ یَا مُنِیرُ یَا شَهِیدُ یَا حَفِیظُ یَا فَالِقُ یَا فَاطِرُ یَا بَدِیعُ یَا نُورُ یَا شَاکِرُ یَا وَلِیُّ یَا مَوْلَی یَا نَصِیرُ یَا اللَّهُ یَا مُسْتَعَانُ یَا خَلَّاقُ یَا لَطِیفُ یَا شَکُورُ یَا قُدُّوسُ یَا سَرِیعُ یَا شَدِیدُ یَا مُحِیطُ یَا رَبِّ یَا قَوِیُّ یَا رَءُوفُ یَا وَدُودُ یَا فَعَّالُ لِمَا یُرِیدُ اللَّهُمَّ یَا عَلَّامُ یَا رَقِیبُ یَا مُغِیثُ یَا حَبِیبُ یَا وَکِیلُ یَا هَادِی یَا مُبْدِئُ یَا مُعِیدُ یَا مَنْ

فِی السَّمَاءِ یَا ذَا الْعَرْشِ یَا ذَا الْفَضْلِ یَا ذَا الطَّوْلِ یَا ذَا الْمَعَارِجِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَام یَا ذَا التَّقْوَی یَا أَهْلَ الْمَغْفِرَهِ یَا جَاعِلُ یَا نَاشِرُ یَا بَاعِثُ یَا كَافِی یَا خَفِیُّ یَا مُولِجُ یَا مُخْرِجُ یَا مُعْطِی یَا قَابِضُ یَا مُجِیبَ الدَّعَوَاتِ أَسْأَلُكَ یَا اللَّهُ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ- عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ- هُوَ اللَّهُ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا یُشْرِكُونَ- هُوَ اللَّهُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنی یُسَبِّحُ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِیزُ الْحَكِیمُ وَ تَقُولُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ- لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ وَ یَا اللَّهُ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ- لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ یَعْلَمُ ما بَیْنَ أَیْدِیهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لا یُحِیطُونَ بِشَیْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِما شاءَ وَسِعَ كُرْسِیُّهُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ لا یَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ كُلِّهَا یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ وَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِی كِتَابِكَ وَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ أَوْ لَمْ تُعَلِّمْهُ إِیَّاهُ وَ أَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ وَ قُدْرَتِكَ وَ نُورِكَ وَ جَمِیعِ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ وَ جَمِیعِ مَا أَحَطْتَ بِهِ عَلَی خَلْقِكَ وَ أَسْأَلُكَ بِجَمْعِكَ وَ أَرْكَانِكَ كُلِّهَا وَ بِحَقِّ رَسُولِكَ صلی الله علیه و آله وَ بِحَقِّ أَوْلِیَائِكَ وَ بِحَقِّكَ عَلَیْهِمْ وَ بِاسْمِكَ الْأَكْبَرِ وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الَّذِی مَنْ دَعَاكَ بِهِ كَانَ حَقّاً عَلَیْكَ أَنْ لَا تَرُدَّهُ وَ أَنْ تُعْطِیَهُ مَا سَأَلَكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی جَمِیعَ ذُنُوبِی وَ جَمِیعَ عِلْمِكَ فِیَّ وَ لَا تَدَعَ لِی فِی مَقَامِی هَذَا ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا وِزْراً إِلَّا حَطَطْتَهُ وَ لَا خَطِیئَهً إِلَّا كَفَّرْتَهَا وَ لَا سَیِّئَهً إِلَّا مَحَوْتَهَا وَ لَا حَسَنَهً إِلَّا أَثْبَتَّهَا وَ لَا شُحّاً إِلَّا سَتَرْتَهُ وَ لَا عَیْباً إِلَّا أَصْلَحْتَهُ وَ لَا شَیْناً إِلَّا زَیَّنْتَهُ وَ لَا سُقْماً إِلَّا شَفَیْتَهُ وَ لَا فَقْراً إِلَّا أَغْنَیْتَهُ وَ لَا فَاقَهً إِلَّا سَدَدْتَهَا وَ لَا دَیْناً إِلَّا قَضَیْتَهُ وَ لَا أَمَانَهً إِلَّا أَدَّیْتَهَا وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا غَمّاً إِلَّا كَشَفْتَهُ وَ لَا كُرْبَهً إِلَّا نَفَّسْتَهَا وَ لَا بَلِیَّهً إِلَّا صَرَفْتَهَا وَ لَا عَدُوّاً إِلَّا أَبَدْتَهُ وَ لَا مَئُونَهً إِلَّا كَفَیْتَهَا وَ لَا حَاجَهً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ إِلَّا قَضَیْتَهَا عَلَی أَفْضَلِ

أَمَلِی وَ رَجَائِی فِیکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِذَلِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُکَ نَاصِیَتِی بِیَدِکَ وَ أَجَلِی بِعِلْمِکَ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُوَفِّقَنِی لِمَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ فُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النَّارِ وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ الطَّیِّبِ وَ ادْرَأْ عَنِّی شَرَّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ شَرَّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَمْکُرْ بِی وَ لَا تَخْدَعْنِی وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِی اللَّهُمَّ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِیرِ الْمُشْفِقِ وَ مَقَامُ مَنْ یَبُوءُ بِخَطِیئَتِهِ وَ یَعْتَرِفُ بِذَنْبِهِ وَ یَتُوبُ إِلَی رَبِّهِ عَصَیْتُکَ إِلَهِی بِلِسَانِی وَ لَوْ تَشَاءُ وَ عِزَّتِکَ لَأَخْرَسْتَنِی وَ عَصَیْتُکَ بِبَصَرِی وَ لَوْ تَشَاءُ وَ عِزَّتِکَ لَأَکْمَهْتَنِی وَ عَصَیْتُکَ بِسَمْعِی وَ لَوْ تَشَاءُ وَ عِزَّتِکَ لَأَصْمَمْتَنِی وَ عَصَیْتُکَ بِرِجْلِی وَ لَوْ تَشَاءُ وَ عِزَّتِکَ لَجَذَمْتَنِی وَ عَصَیْتُکَ إِلَهِی بِجَمِیعِ جَوَارِحِیَ الَّتِی أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیَّ وَ لَمْ یَکُنْ ذَلِکَ جَزَاءَکَ مِنِّی فِی حُسْنِ صَنِیعِکَ إِلَیَّ وَ جَمِیلِ بَلَائِکَ عِنْدِی اللَّهُمَّ مَا عَمِلْتُ مِنْ عَمَلٍ عَمْداً أَوْ خَطَأً سِرّاً أَوْ عَلَانِیَهً مِمَّا خَانَهُ سَمْعِی أَوْ عَایَنَهُ بَصَرِی أَوْ نَطَقَ بِهِ لِسَانِی أَوْ نَقَلْتُ إِلَیْهِ قَدَمِی أَوْ بَطَشْتُهُ بِیَدِی أَوْ بَاشَرْتُهُ بِجِلْدِی أَوْ جَعَلْتُهُ فِی بَطْنِی أَوْ کَسَوْتُهُ ظَهْرِی أَوْ هَوِیتُهُ بِنَفْسِی أَوْ شَرِبْتُهُ قَلْبِی فِیمَا هُوَ لَکَ مَعْصِیَهٌ وَ عَلَی مَنْ فَعَلَهُ وِزْرٌ وَ مِنْ کُلِّ فَاحِشَهٍ أَوْ ذَنْبٍ أَوْ خَطِیئَهٍ عَمِلْتُهَا فِی سَوَادِ لَیْلٍ أَوْ بَیَاضِ نَهَارٍ فِی خَلَإٍ أَوْ مَلَإٍ عَلِمْتُهُ أَوْ لَمْ أَعْلَمْهُ ذَکَرْتُهُ أَوْ نَسِیتُهُ عَصَیْتُکَ فِیهِ طَرْفَهَ عَیْنٍ فِی حِلٍّ أَوْ حَرَمٍ أَوْ قَصَدْتُ فِیهِ مُذْ یَوْمَ خَلَقْتَنِی إِلَی أَنْ وَقَفْتُ مَوْقِفِی هَذَا فَإِنَّنِی أَسْتَغْفِرُکَ لَهُ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْهُ وَ أَسْأَلُکَ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا رَبِّ یَا رَبِّ تَقُولُ ذَلِکَ عَشْرَ مَرَّاتٍ بِحَقِّکَ عَلَی نَفْسِکَ وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ وَ بِحَقِّ أَهْلِ الْحَقِّ عَلَیْکَ وَ بِحَقِّکَ عَلَیْهِمْ وَ بِالْکَلِمَاتِ الَّتِی تَلَقَّاکَ بِهَا آدَمُ- فَتُبْتَ عَلَیْهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَتُوبَ عَلَیَّ فِی مَقَامِی هَذَا وَ أَنْ تُعْطِیَنِی خَیْرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ تَوْبَهً- لَا تَسْخَطُ عَلَیَّ بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی مَغْفِرَهً لَا تُعَذِّبُنِی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَنْ تُعَافِیَنِی مُعَافَاهً لَا تَبْتَلِینِی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَنْ تَرْزُقَنِی فِیهِ یَقِیناً لَا أَشُکُّ بَعْدَهُ أَبَداً وَ أَنْ تُکْرِمَنِی فِیهِ کَرَامَهً لَا تُهِینُنِی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَنْ تُعِزَّنِی فِیهِ عِزّاً لَا ذُلَّ بَعْدَهُ أَبَداً وَ أَنْ تَرْفَعَنِی فِیهِ رِفْعَهً لَا تَضَعُنِی بَعْدَهَا أَبَداً وَ أَنْ تَرْزُقَنِی فِیهِ رِزْقاً وَاسِعاً حَلَالًا طَیِّباً کَثِیراً نَافِعاً لِلْآخِرَهِ وَ الدُّنْیَا مِنْ حَیْثُ أَرْجُو

وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَرْجُو وَ مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَحْتَسِبُ- لَا تُعَذِّبْنِي عَلَيْهِ وَ لَا تُفْقِرْنِي بَعْدَهُ أَبَداً وَ أَنْ تَهَبَ فِيهِ صَلَاحاً لِقَلْبِي وَ صَلَاحاً لِدِينِي وَ صَلَاحاً لِأَهْلِي وَ صَلَاحاً لِوُلْدِي وَ صَلَاحاً لِمَا خَوَّلْتَنِي وَ رَزَقْتَنِي وَ أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ مِنْ قَلِيلٍ أَوْ كَثِيرٍ وَ مَغْفِرَةً لِذُنُوبِي وَ عَافِيَةً مِنْ كُلِّ بَلَاءٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ثُمَّ تَقُولُ سَبْعِينَ مَرَّةً أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ سَبْعِينَ مَرَّةً أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَ سَبْعِينَ مَرَّةً أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَ سَبْعِينَ مَرَّةً أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ ثُمَّ تَقُولُ وَ أَنْتَ رَافِعٌ رَأْسَكَ إِلَى السَّمَاءِ- اللَّهُمَّ حَاجَتِي إِلَيْكَ الَّتِي إِنْ أَعْطَيْتَنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي شَيْ ءٌ وَ إِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي شَيْ ءٌ فَكَاكُ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَ أَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ وَ ادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ اكْفِنِي مَئُونَةَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ اكْفِنِي مَئُونَةَ الشَّيْطَانِ وَ مَئُونَةَ السُّلْطَانِ وَ مَئُونَةَ النَّاسِ وَ مَئُونَةَ عِيَالِي فَإِنَّكَ وَلِيُّ ذَلِكَ مِنِّي وَ مِنْهُمْ فِي يُسْرٍ وَ عَافِيَةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِي مِمَّنْ رَضِيتَ عَنْهُ وَ أَطَلْتَ عُمُرَهُ وَ أَحْيَيْتَهُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَيَاةً طَيِّبَةً اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا أَقُولُ وَ فَوْقَ مَا أَقُولُ وَ فَوْقَ مَا يَقُولُ الْقَائِلُونَ اللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَ دِينِي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي وَ بِكَ قِوَامِي وَ بِكَ حَوْلِي وَ قُوَّتِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَ مِنْ وَسْوَاسِ الصَّدْرِ وَ مِنْ شَتَاتِ الْأَمْرِ وَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُكَ خَيْرَ الرِّيَاحِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تُجْرِيهِ الرِّيَاحُ وَ أَسْأَلُكَ خَيْرَ اللَّيْلِ وَ خَيْرَ النَّهَارِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لِي فِي قَلْبِي نُوراً وَ فِي بَصَرِي نُوراً وَ فِي لَحْمِي وَ دَمِي وَ عِظَامِي وَ عُرُوقِي وَ مَفَاصِلِي وَ مَقْعَدِي وَ مَقَامِي وَ مَدْخَلِي وَ مَخْرَجِي نُوراً وَ أَعْظِمْ لِي يَا رَبِّ نُوراً يَوْمَ أَلْقَاكَ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ وَ تَعَبَّأَ وَ أَعَدَّ وَ اسْتَعَدَّ لِوِفَادَةٍ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ طَلَبَ نَائِلِهِ وَ جَائِزَتِهِ فَإِلَيْكَ أَيْ سَيِّدِي كَانَ الْيَوْمَ تَهْيِئَتِي وَ تَعْبِئَتِي وَ إِعْدَادِي وَ اسْتِعْدَادِي رَجَاءَ عَفْوِكَ وَ رَجَاءَ رِفْدِكَ وَ طَلَبَ فَضْلِكَ وَ جَائِزَتِكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تُخَيِّبْنِي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ وَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِي مِنْ رَجَائِي يَا مَنْ لَا يَخِيبُ عَلَيْهِ سَائِلٌ وَ لَا يَنْقُصُهُ نَائِلٌ فَإِنِّي لَمْ آتِكَ الْيَوْمَ ثِقَةً مِنِّي بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ وَ لَا شَفَاعَةِ

مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ إِلَّا شَفَاعَهَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ وَ بَرَکَاتُکَ عَلَیْهِ وَ رَحْمَتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَتَیْتُکَ مُقِرّاً بِأَنْ لَا حُجَّهَ لِی وَ لَا عُذْرَ لِی أَتَیْتُکَ أَرْجُو عَظِیمَ عَفْوِکَ الَّذِی عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَطَّاءِینَ فَأَنْتَ الَّذِی عَفَوْتَ لِلْخَطَّاءِینَ عَلَی عَظِیمِ جُرْمِهِمْ وَ لَمْ یَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَی عَظِیمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَیْهِمْ بِالرَّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ فَیَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ وَ فَضْلُهُ عَظِیمٌ یَا عَظِیمُ یَا عَظِیمُ یَا کَرِیمُ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عُدْ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ تَحَنَّنْ عَلَیَّ بِمَغْفِرَتِکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِعَفْوِکَ وَ عَافِیَتِکَ وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِفَضْلِکَ وَ تَوَسَّعْ عَلَیَّ بِرِزْقِکَ لَیْسَ یَرُدُّ غَضَبَکَ إِلَّا حِلْمُکَ وَ لَا یَرُدُّ سَخَطَکَ إِلَّا عَفْوُکَ وَ لَا یُجِیرُ مِنْ عِقَابِکَ إِلَّا رَحْمَتُکَ وَ لَا یُنْجِی مِنْکَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَیْکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ هَبْ لِی یَا إِلَهِی مِنْکَ فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الَّتِی تُحْیِی بِهَا أَمْوَاتَ الْعِبَادِ وَ بِهَا تَنْشُرُ مَیْتَ الْبِلَادِ وَ لَا تُهْلِکْنِی یَا إِلَهِی غَمّاً حَتَّی تَسْتَجِیبَ لِی وَ تُعَرِّفَنِی الْإِجَابَهَ فِی دُعَائِی وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْعَافِیَهِ إِلَی مُنْتَهَی أَجَلِی وَ لَا تُشْمِتْ بِی عَدُوِّی وَ لَا تُمَکِّنْهُ مِنْ عُنُقِی یَا إِلَهِی إِنْ رَفَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَضَعُنِی وَ إِنْ وَضَعْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَرْفَعُنِی وَ إِنْ أَکْرَمْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یُهِینُنِی وَ إِنْ أَهَنْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یُکْرِمُنِی أَوْ مَنْ ذَا الَّذِی یَرْحَمُنِی إِنْ عَذَّبْتَنِی أَوْ مَنْ ذَا الَّذِی یُعَذِّبُنِی إِنْ رَحِمْتَنِی وَ إِنْ أَهْلَکْتَنِی فَمَنْ ذَا الَّذِی یَعْرِضُ لَکَ فِی عَبْدِکَ أَوْ یَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ وَ قَدْ عَلِمْتُ یَا إِلَهِی أَنَّهُ لَیْسَ فِی حُکْمِکَ ظُلْمٌ وَ لَا جَوْرٌ وَ لَا فِی عُقُوبَتِکَ عَجَلَهٌ إِنَّمَا یَعْجَلُ مَنْ یَخَافُ الْفَوْتَ وَ إِنَّمَا یَحْتَاجُ إِلَی الظُّلْمِ الضَّعِیفُ وَ قَدْ تَعَالَیْتَ إِلَهِی عُلُوّاً کَبِیراً إِلَهِی صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَا تَجْعَلْنِی لِلْبَلَاءِ غَرَضاً وَ لَا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً وَ أَمْهِلْنِی وَ نَفِّسْنِی وَ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَ ارْحَمْ تَضَرُّعِی وَ لَا تُتْبِعْنِی بِبَلَاءٍ فِی أَثَرِ بَلَاءٍ فَقَدْ تَرَی ضَعْفِی وَ قِلَّهَ حِیلَتِی وَ تَضَرُّعِی إِلَیْکَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ غَضَبِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعِذْنِی وَ أَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْ سَخَطِکَ فَأَجِرْنِی وَ أُومِنُ بِکَ فَآمِنِّی وَ أَسْتَهْدِیکَ فَاهْدِنِی وَ أَسْتَرْحِمُکَ فَارْحَمْنِی وَ أَسْتَنْصِرُکَ فَانْصُرْنِی وَ أَسْتَکْفِیکَ فَاکْفِنِی وَ أَسْتَرْزِقُکَ فَارْزُقْنِی وَ أَسْتَعِینُ بِکَ عَلَی الصَّبْرِ فَأَعِنِّی وَ أَسْتَعْصِمُکَ فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی فَاعْصِمْنِی وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا سَلَفَ مِنْ

ذُنُوبِی فَاغْفِرْ لِی فَإِنِّی لَنْ أَعُودَ لِشَیْ ءٍ کَرِهْتَ إِنْ شِئْتَ ذَلِکَ یَا رَبِّ.

فَإِذَا قَارَبْتَ غُرُوبَ الشَّمْسِ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ سُبْحَانَ اللَّهِ آنَاءَ اللَّیْلِ وَ أَطْرَافَ النَّهَارِ سُبْحَانَ اللَّهِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصَالِ- فَسُبْحانَ اللَّهِ حِینَ تُمْسُونَ وَ حِینَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِیًّا وَ حِینَ تُظْهِرُونَ- یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ یُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ یُحْیِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ کَذلِکَ تُخْرَجُونَ- سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا یَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ سُبْحَانَ ذِی الْمُلْکِ وَ الْمَلَکُوتِ سُبْحَانَ ذِی الْعِزَّةِ وَ الْعَظَمَةِ وَ الْجَبَرُوتِ سُبْحَانَ الْمَلِکِ الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ سُبْحَانَ الْقَائِمِ الدَّائِمِ الْقَدِیمِ سُبْحَانَ الْحَیِّ الْقَیُّومِ سُبْحَانَ رَبِّیَ الْأَعْلَی سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَی سُبْحَانَ اللَّهِ سُبُّوحاً قُدُّوساً رَبِّ الْمَلَائِکَةِ وَ الرُّوحِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَمْسَیْتُ مِنْکَ فِی نِعْمَةٍ وَ عَافِیَةٍ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ أَتْمِمْ عَلَیَّ یَا رَبِّ نِعْمَتَکَ وَ فَضْلَکَ وَ عَافِیَتَکَ وَ ارْزُقْنِی شُکْرَکَ.

اللَّهُمَّ بِنُورِکَ اهْتَدَیْتُ وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْتُ وَ بِنِعْمَتِکَ أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَیْتُ أُشْهِدُکَ وَ کَفَی بِکَ شَهِیداً وَ أُشْهِدُ مَلَائِکَتَکَ وَ حَمَلَةَ عَرْشِکَ وَ أَنْبِیَاءَکَ وَ رُسُلَکَ وَ أَهْلَ سَمَاوَاتِکَ وَ أَهْلَ أَرْضِکَ وَ جَمِیعَ خَلْقِکَ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْتُبْ لِی هَذِهِ الشَّهَادَةَ عِنْدَکَ حَتَّی تُلَقِّنِیهَا یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ قَدْ رَضِیتَ عَنِّی إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً تَضَعُ لَکَ السَّمَاءُ أَکْنَافَهَا وَ یُسَبِّحُ لَکَ الْأَرْضُ وَ مَنْ عَلَیْهَا اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَ لَا یَنْفَدُ آخِرُهُ حَمْداً یَزِیدُ وَ لَا یَبِیدُ حَمْداً سَرْمَداً دَائِماً لَا انْقِطَاعَ لَهُ وَ لَا نَفَادَ حَمْداً یَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَ لَا یَنْفَدُ آخِرُهُ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَیَّ وَ فِیَّ وَ مَعِی وَ قَبْلِی وَ بَعْدِی وَ أَمَامِی وَ لَدَیَّ وَ إِذَا مِتُّ وَ فَنِیتُ وَ بَقِیتُ أَنْتَ یَا مَوْلَایَ وَ لَکَ الْحَمْدُ بِجَمِیعِ مَحَامِدِکَ کُلِّهَا عَلَی جَمِیعِ نَعْمَائِکَ کُلِّهَا وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی کُلِّ عِرْقٍ سَاکِنٍ وَ کُلِّ أَکْلَةٍ وَ شَرْبَةٍ وَ نَفَسٍ وَ بَطْشٍ وَ عَلَی کُلِّ مَوْضِعِ شَعْرَةٍ وَ عَلَی کُلِّ حَالٍ.

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ وَ لَکَ الْمُلْکُ کُلُّهُ وَ بِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ الْأَمْرُ کُلُّهُ عَلَانِیَتُهُ وَ سِرُّهُ وَ أَنْتَ مُنْتَهَی الشَّأْنِ کُلِّهِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بَاعِثَ الْحَمْدِ وَ وَارِثَ الْحَمْدِ وَ بَدِیعَ الْحَمْدِ وَفِیَّ الْعَهْدِ صَادِقَ الْوَعْدِ عَزِیزَ الْجُنْدِ قَدِیمَ الْمَجْدِ رَفِیعَ الدَّرَجَاتِ مُجِیبَ الدَّعَوَاتِ مُنْزِلَ الْآیَاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ مُخْرِجاً مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَی النُّورِ وَ مُبَدِّلَ السَّیِّئَاتِ حَسَنَاتٍ وَ جَاعِلَ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ.

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ غَافِرَ الذَّنْبِ وَ قَابِلَ التَّوْبِ شَدِیدَ الْعِقَابِ ذَا الطَّوْلِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلَّی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ مَلَکٍ فِی السَّمَاءِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ قَطْرَهٍ فِی الْبِحَارِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الْقَطْرِ وَ الشَّجَرِ وَ الْحَصَی وَ النَّوَی وَ الثَّرَی وَ جَمِیعِ الْإِنْسِ وَ الْبَهَائِمِ وَ الطَّیْرِ وَ السِّبَاعِ وَ الْهَوَامِّ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا فِی جَوْفِ الْأَرْضِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا أَحْصَی کِتَابُکَ وَ أَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ حَمْداً کَثِیراً طَیِّباً مُبَارَکاً أَبَداً ثُمَّ قُلْ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ- لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَ یُمِیتُ وَ یُمِیتُ وَ یُحْیِی وَ هُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ- وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ عَشْراً یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ عَشْراً یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ عَشْراً یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ عَشْراً یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ عَشْراً یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَشْراً آمِینَ آمِینَ عَشْراً ثُمَّ قُلْ أَسْأَلُکَ یَا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ یَا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ یَا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی وَ بِالْأُفُقِ الْمُبِینِ یَا مَنْ هُوَ الرَّحْمنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی یَا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَفْعَلَ بِی کَذَا وَ کَذَا وَ تَسْأَلُ کُلَّ حَاجَهٍ لَکَ.

ثُمَّ قُلْ أَمْسَيْنَا وَ الْجُودُ وَ الْجَمَالُ وَ النُّورُ وَ الْبَهَاءُ وَ الْعِزَّةُ وَ الْقُدْرَةُ وَ السُّلْطَانُ وَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةُ وَ ما سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَ النَّهارِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ تَقُولُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا شَرِيكَ لَهُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْهُ أَحَبَّ مَنْ أُحِبَّ وَ آثَرَ مَنْ أُوثِرَ عِنْدِي ثُمَّ ثَبِّتْنِي عَلَى دِينِ مُحَمَّدٍ وَ إِبْرَاهِيمَ عليه السلام وَ أَتْبَاعِهِمَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ تَقُولُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ- لا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ- يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ يُمِيتُ وَ يُحْيِي وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ تَقُولُهَا إِحْدَى عَشْرَةَ مَرَّةً كَذَا وَ تَقُولُ عَشْرَ مَرَّاتٍ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ هَمَزاتِ الشَّياطِينِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ يَحْضُرُونِ ثُمَّ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ مَعَ كُلِّ شَيْ ءٍ حَتَّى لَا يَكُونَ شَيْ ءٌ بِكُلِّ شَيْ ءٍ وَحْدَهُ عَدَدَ جَمِيعِ الْأَشْيَاءِ وَ أَضْعَافِهَا مُنْتَهى عِلْمِ اللَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَذَلِكَ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ كَذَلِكَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْ ءَ الْمِيزَانِ وَ مُنْتَهَى الْعِلْمِ وَ مَبْلَغَ الرِّضَا وَ زِنَةَ الْعَرْشِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ وَ مِثْلَهُ وَ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ وَ مِثْلَهُ وَ عَدَدَ خَلْقِهِ وَ مِثْلَهُ وَ مِلْ ءَ سَمَاوَاتِهِ وَ مِثْلَهُ وَ مِلْ ءَ أَرْضِهِ وَ مِثْلَهُ وَ عَدَدَ جَمِيعِ ذَلِكَ كُلِّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ السَّلَامُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَ أَجْسَادِهِمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ ثُمَّ ارْفَعْ يَدَيْكَ وَ قُلِ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً خَالِداً مَعَ خُلُودِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا أَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِيَّتِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا مُنْتَهَى لَهُ دُونَ عِلْمِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا حَدَّ لِقَائِلِهِ إِلَّا رِضَاكَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَ إِلَيْكَ الْمُشْتَكَى وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا أَنْتَ أَهْلُهُ أَشْهَدُ أَنَّهُ مَا أَمْسَتْ بِي مِنْ نِعْمَةٍ فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ فَإِنَّهَا مِنَ اللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ عَلَيَّ بِهَا وَ الشُّكْرُ كَثِيراً

أَمْسَيْتُ لِلَّهِ عَبْداً مَمْلُوكاً أَمْسَيْتُ لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَسُوقَ إِلَى نَفْسِي خَيْرَ مَا أَرْجُو وَ لَا أَصْرِفَ مِنْهَا شَرَّ مَا أَحْذَرُ أَمْسَيْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلِي أَمْسَيْتُ لَا فَقِيرَ هُوَ أَفْقَرُ مِنِّي إِلَى اللَّهِ- وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ بِاللَّهِ نُصْبِحُ وَ نُمْسِي وَ بِاللَّهِ نَحْيَا وَ بِاللَّهِ نَمُوتُ وَ إِلَى اللَّهِ النُّشُورُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُكَ خَيْرَ لَيْلَتِي هَذِهِ وَ خَيْرَ مَا فِيهَا وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ مَا فِيهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ تَكْتُبَ عَلَيَّ فِيهَا خَطِيئَةً أَوْ إِثْماً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اكْفِنِي خَطِيئَتَهَا وَ إِثْمَهَا وَ أَعْطِنِي يُمْنَهَا وَ نُورَهَا وَ بَرَكَتَهَا اللَّهُمَّ نَفْسِي خَلَقْتَهَا وَ بِيَدِكَ حَيَاتُهَا وَ مَوْتُهَا اللَّهُمَّ فَإِنْ أَمْسَكْتَهَا فَإِلَى رِضْوَانِكَ وَ الْجَنَّةِ وَ إِنْ أَرْسَلْتَهَا فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لَهَا وَ ارْحَمْهَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ قَنِّعْنِي بِمَا رَزَقْتَنِي وَ بَارِكْ لِي فِيمَا آتَيْتَنِي وَ احْفَظْنِي فِي غَيْبَتِي وَ حَضْرَتِي وَ كُلِّ أَحْوَالِي ثُمَّ قُلْ عَشْرَ مَرَّاتٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ ابْعَثْنِي عَلَى الْإِيمَانِ بِكَ وَ التَّصْدِيقِ بِرَسُولِكَ وَ الْوَلَايَةِ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ الْبَرَاءَةِ مِنْ عَدُوِّهِ وَ الِائْتِمَامِ بِالْأَئِمَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ فَإِنِّي قَدْ رَضِيتُ بِذَلِكَ يَا رَبِّ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ فِي الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ فِي الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ فِي الْمُرْسَلِينَ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِيلَةَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضِيلَةَ وَ الدَّرَجَةَ الْكَبِيرَةَ الرَّفِيعَةَ فِي الْجَنَّةِ اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ وَ لَمْ أَرَهُ فَلَا تَحْرِمْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رُؤْيَتَهُ ارْزُقْنِي صُحْبَتَهُ وَ تَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ وَ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِهِ مَشْرَباً رَوِيّاً سَائِغاً هَنِيئاً- لَا ظَمَأَ بَعْدَهُ أَبَداً إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ وَ لَمْ أَرَهُ فَعَرِّفْنِي فِي الْجِنَانِ وَجْهَهُ اللَّهُمَّ أَبْلِغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ مِنِّي تَحِيَّةً كَثِيرَةً وَ سَلَاماً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِينَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ وَ أَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ وَ مَوَدَّتَهُمْ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الَّذِينَ أَلْهَمْتَهُمْ عِلْمَكَ وَ اسْتَحْفَظْتَهُمْ كِتَابَكَ وَ اسْتَرْعَيْتَهُمْ عِبَادَكَ فَإِنَّهُمْ مَعْدِنُ كَلِمَاتِكَ وَ خُزَّانُ عِلْمِكَ وَ

دَعَائِمُ دِينِکَ وَ الْقُوَّامُ بِأَمْرِکَ صَلَاةً کَثِيرَةً طَيِّبَةً مُبَارَکَةً نَامِيَةً وَ أَبْلِغْ أَرْوَاحَهُمُ الطَّيِّبَهَ وَ أَجْسَادَهُمُ الطَّاهِرَةَ مِنِّی فِی هَذِهِ السَّاعَهِ وَ کُلِّ سَاعَهٍ تَحِيَّهً کَثِيرَةً وَ سَلَاماً- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِيماً.

**[ترجمه]این دعا در نسخه‌ای که تاریخ نگارش آن سال دویست و هفتاد ه–جری قمری است، آمده و متن آن به این صورت است:

به نام خدا و با استعانت از خدا و خدا بزرگ‌تر است، از شیطان رانده شده و از تباهی گری، گزند، فریب کاری، لشکریان و حیله‌های او به خدا پناه می‌برم. خداوندا، من در این جایگاه تا آن‌جا که توانم می رسد، سخن خود را با ستایش، یگانگی، بزرگی تو و درود بر پیامبران و رسولانت و آمرزش خواهی برای دوستانت آغاز می کنم و بدین وسیله به درگاه تو نزدیکی می‌جویم و برای برآورده شدن حوایجم از کوچک و بزرگ و زودرس و دیررس، با توسل به حضرت محمد و همه خاندان او علیه و علیهم السلام به درگاه تو روی می کنم. پس خدایا، در همه خواسته‌ها، مرا به راه راست یاری کن و با توفیق و راهنمایی خود کمکم کن. بر محمد و آل محمد درود فرست و این‌ها را به من ارزانی دار ای مهربان‌ترین مهربانان.

خداوندا، تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و یگانه‌ای و شریکی برای تو وجود ندارد، تو پیش و اول هر چیزی و بعد از هر چیز و منتهای آن هستی و پروردگار همه اشیاء و آفریننده آن‌ها هستی و تدبیرکننده هر چیز، و به شماره درآورنده آن هستی و مالک هر چیز و وارث آن هستی. تویی آن خدایی که از چیزی یاری نگرفتی و درباره هیچ چیز با هیچ کس مشورت نکردی و هیچ چیز تو را نیازمند نساخت و هیچ چیز از تو منع نشد، تویی آن خدایی که هر چیز را به شماره در آوردی و همه... اشیاء در برابر سربلندی‌ات خوارند و هر چیز به قدرت تو اعتراف دارد و دیده‌ها از دیدن تو سرگشته شدند و زبان‌ها در توصیف تو لال و فکرها درباره تو راه گم کردند. تویی آن خدایی که با قدرتت تعالی یافتی و با سلطه‌ات چیره گشتی و با سرافرازی‌ات غلبه نمودی و دیدگان را درک کردی و عمرها را به شماره درآوردی و زمام امور همه را گرفتی و میان دل‌ها حائل شدی.

خداوند بزرگ‌تر است، خداوند بزرگ‌تر است، او که شایسته بزرگ‌منشی و عظمت و منتهای شکوهمندی و نیرو و سرپرست باران و قدرت، فرمانروای دنیای و آخرت است. خداوند بزرگ‌تر است خداوند بزرگ‌تر است، او که ملکوت و چیرگی‌اش عظیم و جبروت و شکوهش سخت و قدرت سربلند است و به هرچه بخواهد لطف می کند. خداوند بزرگ‌تر است، خداوند بزرگ‌تر است، خداوند بزرگ‌تر است، او که کارها را تدبیر نمود و نهان‌ها را آشکار ساخت و از درون‌ها پرده برداشت و مرده‌ها و استخوان‌های پوسیده را زنده می گرداند. خداوند بزرگ‌تر است خداوند بزرگ‌تر است، او که اول و آخر هر چیز و آفریننده و بازگرداننده هر چیز و آفریننده و سرپرست همه اشیاء است.

معبودی جز تو نیست. ای پروردگار من، صداها در برابر تو فروتن و ذهن ها و دیده‌ها درباره تو گمراه شدند و دل‌ها به سوی رهسپار گشتند. معبودی جز تو نیست، هر چیز در برابر تو خاشع و به وسیله تو پا برجا و از تو هراسان است و به درگاهت زاری می کند. معبودی جز تو نیست، کارها را جز تو به اتمام نمی‌رساند و تقدیرات را جز تو مقدر نمی کند و هیچ چیزی جز به وسیله تو اتمام نمی‌پذیرد و همه به سوی تو باز می گردند. معبودی جز تو نیست، همه آفریده‌ها در مشت تو هستند و زمام اختیار همه به دست تو است و فرشتگان از بیم تو هراسناک‌اند و هر چیز را که شریک تو شمردند، بنده خوار تو است. معبودی

جز تو نیست، بلندپایه‌ای و چیره‌ای و مالکی و توانا و بینایی و آگاه و بر هر چیز پیدایی و از خیانت دیدگان و آن‌چه دل‌ها پنهان می کنند، اطلاع داری.

پاکی تو ای پروردگار ما، پاکی جاودانه‌ای که از برترین خشنودی تو کمتر نباشد و هیچ چیز از آن بیشتر نباشد، پاکی تو ای خدا به تعداد آن‌چه سلطنت بر آن چیره شد و قدرتت بر آن احاطه کرد و نوشته‌ات به شماره درآورد. پاکی تو ای خدا و چقدر مقام تو بزرگ و سلطه‌ات سربلند و شکوهت سخت است. پاکی تو ای خدا و تسبیح و عظمت، فرمانروایی و قدرت، توانایی و نیرو، و دنیا و آخرت از آن تو است.

ستایش خدایی را که هر کس سخن بگوید، گفتارش را می‌شنود و هر کس خاموش بماند، از آن چه در دلش می گذرد آگاه است و هر کس زنده باشد، روزی‌اش بر او است و هر کس بمیرد، بازگشتش به سوی او است. ستایش خدایی را که پناه می‌دهد و کسی نمی‌تواند از دست او پناه گیرد و منع می کند و نمی‌توان چیزی را از او منع کرد و فرمان می‌راند و حکم می کند و هیچ کس نمی‌تواند فرمان او را برگرداند. ستایش خدایی را که آگاهی او به هر چیز احاطه کرد و نگاهداری او بر هر چیز گسترد و شکوه او بر هر چیز غلبه کرد و سلطه او همه اشیاء را به بیم و هراس واداشت.

ستایش خدایی را که مالك است پس توانا است و پنهان است و آگاه، او که مردگان را زنده می کند و زندگان را می‌میراند و خود او زنده‌ای است که هرگز نمی‌میرد و خیر و خوبی تنها به دست او است و او بر هر چیز توانا است. خداوندا، ستایش تو را در برابر گرفتن، دادن، آزمایش کردن، گرفتار نمودن تو، و ستایش تو را بر آن چه باقی ماند و بر آشکار ساختن و پنهان نمودن تو و بر آن‌چه دیده نمی‌شود و یا بر آن چه که بود و آن چه که به وجود می آید، آن‌چه اکنون موجود است و ستایش تو را بر بردباری‌ات با وجود آگاهی‌ات و بر گذشتت با وجود بخشش و قدرتت و بر نعمت‌هایت بعد از اتمام حجتت و بر چشم پوشی‌ات بعد از انتقامت و ستایش تو را بر آن چه حکم می کنی در مورد آفریده‌هایت و بعد از آن که نیست شدند و ستایش تو را پیش از این که چیزی را بیافرینی و بر آغاز آفرینشت تا نابودی آفریده‌هایت و بعد از آن، ستایشی که موردپسندترین، شایسته‌ترین و محبوب‌ترین ستایش‌ها در نزد تو باشد و تو از آن خرسند گردی، ستایشی که از تو بازداشته نشود و انتهایی نداشته باشد و از برترین خشنودی تو کوتاه نیاید. ای پروردگار من، نام‌های تو منزه، یاد تو متعالی و سلطه‌ات چیره و سخنانت تام است .

تو منزه و بلندپایه‌ای و فرمان تو، قطعی و سخنت، نور و خشنودی‌ات، رحمت و ناخشنودی‌ات، عذاب است. تو منزه و بلندپایه‌ای، با آگاهی‌ات فرمان می‌دهی و با بردباری‌ات در می گذری و با قدرتت می گیری و هر چه بخواهی انجام می‌دهی. منزه و بلندپایه‌ای و آمرزشت گسترده و عذاب و کیفرت سخت و رحمتت نزدیك است و از هر پنهانی زود حساب می کشی و از رازهای درون آگاهی و بر هر نجوایی گواهی و هر چه بخواهی لطف می کنی.

سپس صد تکبیر بگو و صد بار حمد کن و صد بار تسبیح بگو و صد بار سوره قل هو الله احد را بخوان و صد بار «لاحَول و لاقُوَّه إلّا بالله» بگو.

سپس می گویی: معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد، فرمانروایی و ستایش از آن او است، زنده

می‌کند و می‌میراند و می‌میراند و زنده می‌کند و او خود زنده‌ای است که هرگز نمی‌میرد و خیر و خوبی به دست او است، و بر هر چیز توانا است.

و صد بار می گویی: «أَللهمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّد و آل محمَّد». آن‌گاه ده آیه اول سوره بقره، یعنی آیات زیرا را بخوان:

به نام خداوند رحمت‌گستر مهربان، الف لام میم، این است کتابی که در حقانیت آن هیچ تردید نیست، و مایه هدایت تقواپیشگان است، آنان که به غیب ایمان می‌آورند و نماز را برپا می‌دارند و از آن‌چه به ایشان روزی داده‌ایم انفاق می‌کنند و آنان که بدان‌چه به سوی تو فرود آمده و به آن‌چه پیش از تو نازل شده است، ایمان می‌آورند و به آخرت یقین دارند. آن‌ها هستند که از هدایتی از جانب پروردگارشان برخوردارند و آن‌ها همان رستگارانند. درحقیقت کسانی که کفر ورزیدند، چه بیم‌شان دهی، چه بیمشان ندهی، برایشان یکسان است؛ آن‌ها نخواهند گروید. خداوند بر دل‌های آنان و بر گوش ایشان مهر نهاده و بر دیدگان‌شان پرده‌ای است و آنان را عذابی بزرگ است. و برخی از مردم می‌گویند: ما به خدا و آخرت ایمان آورده‌ایم ولی گروندگان راستین نیستند. با خدا و مؤمنان نیرنگ می‌بازند؛ ولی جز بر خویشتن نیرنگ نمی‌زنند و نمی‌فهمند. در دل‌هایشان مرضی است و خدا بر مرض‌شان افزود و به سزای آن‌چه به دروغ گفتند، عذابی دردناک در پیش خواهند داشت.

خداست که معبودی جز او نیست؛ زنده و برپا دارنده است. نه خوابی سبک او را فرو می‌گیرد و نه خوابی گران، آن‌چه در آسمان‌ها و آن‌چه در زمین است از آن او است. کیست آن کس که جز به اذن او در پیشگاهش شفاعت کند؟ آن‌چه در پیش روی آنان و آن‌چه در پشت سرشان است می‌داند و به چیزی از علم او، جز به آن‌چه بخواهد، احاطه نمی‌یابند. کرسی او آسمان‌ها و زمین را در برگرفته و نگهداری آن‌ها بر او دشوار نیست و او است والای بزرگ.

آن‌چه در آسمان‌ها و آن‌چه در زمین است از آنِ خدا است و اگر آن‌چه در دل‌های خود دارید، آشکار یا پنهان کنید، خداوند شما را به آن محاسبه می‌کند، آن‌گاه هر که را بخواهد می‌بخشد و هر که را بخواهد عذاب می‌کند و خداوند بر هر چیزی توانا است. پیامبر خدا بدان‌چه از جانب پروردگارش بر او نازل شده است ایمان آورده است و مؤمنان همگی به خدا و فرشتگان و فرستادگانش ایمان آورده‌اند [و می‌گویند:] میان هیچ یک از فرستادگان او فرق نمی‌گذاریم و نیز می‌گویند: گوش کردیم و از تو اطاعت نمودیم، آمرزشت را خواستاریم و فرجام به سوی تو است. خداوند هیچ کس را جز به قدر توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند. آن‌چه از خوبی به دست آورده به سود او و آن‌چه از بدی به دست آورده به زیان او است. پروردگارا، اگر فراموش کردیم یا به خطا رفتیم بر ما مگیر، پروردگارا، هیچ بار گرانی بر دوش ما مگذار هم‌چنان که بر دوش کسانی که پیش از ما بودند، نهادی. پروردگارا، و آن‌چه تاب آن را نداریم بر ما تحمیل مکن و از ما درگذر و ما را ببخشای و بر ما رحم آور. سرور ما تویی، پس ما را بر گروه کافران پیروز کن.

اگر این قرآن را بر کوهی فرو می‌فرستادیم، یقیناً آن کوه را از بیم خدا فروتن و از آن هم پاشیده می‌دیدی و این مثل‌ها را برای مردم می‌زنیم، باشد که آنان بیندیشند. او است خدایی که غیر او معبودی نیست، داننده غیب و آشکار است، او است رحمت‌گستر مهربان .

او است خدایی که جز او معبودی نیست، همان فرمانروای پاک سلامت‌بخش و مؤمن به حقیقت حقه خود که نگهبان، عزیز، جبار و متکبر است. پاک است خدا از آن‌چه با او شریک می گردانند. او است خدای خالق نوساز که بهترین نام‌ها و صفات از آن او است. آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است جمله تسبیح او می گویند و او عزیز حکیم است.

در حقیقت، پروردگار شما آن خدایی است که آسمان‌ها و زمین را در شش روز آفرید، سپس بر عرش استیلا یافت. روز را به شب – که شتابان آن را می‌طلبد – می‌پوشاند و نیز خورشید و ماه و ستارگان را که به فرمان او و رام شده‌اند، پدید آورد. آگاه باش که عالم خلق و امر از آن او است. فرخنده خدایی که پروردگار جهانیان است. پروردگار خود را به زاری و نهانی بخوانید که او از حد گذرندگان را دوست نمی‌دارد و بعد از اصلاح زمین در آن به تباهی نپردازید و خدا را از روی بیم و هراس و تمایل و علاقه‌مندی بخوانید، که رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است.

و ستایش خدایی را که نه فرزندی گرفته و نه در جهانداری شریکی دارد و نه خوار بوده که نیاز به دوستی داشته باشد و او را بسیار بزرگ شمار.

بگو: پناه می‌برم به پروردگار سپیده‌دم از شرّ آن‌چه آفریده و از شر تاریکی چون فراگیرد و از شرّ دمندگان افسون در گره‌ها و از شر هر حسود آن‌گاه که حسد می‌ورزد. بگو: پناه می‌برم به پروردگار مردم، پادشاه مردم، معبود مردم از شر وسوسه‌گر نهانی، آن کس که در سینه‌های مردم وسوسه می کند، چه از جن و چه از انس.

آن‌گاه در برابر همه نعمت‌هایی که خداوند به تو ارزانی داشت، از بستگان، اموال، فرزندان و دیگر نعمت های کوچک و بزرگ، خدا را ستایش بگو و سپس تمام نعمت های او را یکی یکی، در جمیع حالت هایی که مورد انعام قرار گرفتی ذکر کن. و بگو: ستایش خدا را در برابر نعمت‌هایش که به شماره در نمی آید و جز با ستایش خدا نمی‌توان آن‌ها را جبران نمود و ستایش خدایی را که مرا آفرید در حالی که چیزی در خور یاد نبودم و بر بسیاری از آفریده‌هایش از لحاظ زیبایی روزی برتری داد. و ستایش خدا را بر بردباری‌اش با وجود آگاهی‌اش و ستایش خدا را بر گذشتنش با وجود توانایی‌اش و ستایش خدا را بر رحمتش که بر خشمش پیشی گرفت و ستایش خدایی را که جز او کسی مرا گویا نساخت و ستایش خدا را که تنها او نابینایی مرا به بینایی مبدل ساخت.

و ستایش خدا را که تنها او مرا از ناشنوایی به شنوایی در آورد و ستایش خدا را که جز او نمی تواند مرا از گمراهی به هدایت راه دهد و ستایش خدا را که جز او بیم مرا ایمنی نبخشید و ستایش خدا را که جز او مرا از هراس ایمنی نداد و ستایش خدا را که جز او لغزش مرا نادیده نگرفت و ستایش خدا را که جز او کسی مرا از خواری به کرامت نکشاند و ستایش خدا را که جز او عیب من را نپوشاند و ستایش خدا را که جز او فرومایگی مرا به رفعت مبدّل نساخت و ستایش خدا را که جز او نیاز و حاجت مرا برطرف ننمود و ستایش خدا را که جز او گرسنگی مرا به سیری مبدل نساخت و ستایش خدا را که جز او تشنگی مرا به سیرابی مبدل نکرد و ستایش خدا را که جز او برهنگی مرا به پوشیدگی بدل نساخت و ستایش خدا را که جز او نافهمی مرا به درک و فهم تبدیل نکرد و ستایش خدا را که جز او نادانی مرا به دانایی مبدل نساخت و ستایش خدا را که جز او ناتوانی مرا به توانایی مبدل نکرد و ستایش خدا را که جز او امور مهم مرا کفایت ننمود و ستایش خدا را که جز او بدی را از من برطرف نکرد و ستایش خدایی را که در هر مکان که وارد شدم مرا گرامی داشت و ستایش خدایی را که در هر راهی که

وارد شدم عافیت بخشید.

و ستایش خدایی که مرا پناه داد و ستایش خدایی که در زیر پایم فرش گسترد و ستایش خدایی که همه چیز را برایم آماده نمود و ستایش خدایی که به من خدمت کرد و ستایش خدایی که همسری را به ازدواج من درآورد و ستایش خدایی را که در خشکی و دریا مرا حمل نمود و ستایش خدایی را که غذاهای پاکیزه را روزی‌ام کرد و ستایش خدایی را که مرا بر بسیاری از آفریده‌هایش به نحو شایسته برتری بخشید و ستایش خدا را در دنیا تا زمانی که باقی است و ستایش خدا را در آخرت وقتی دنیا تمام شد. ستایش خدا را در دنیا و ستایش خدایی را که مرا از ستایش‌گران و سپاس‌گزاران خود قرار داد و ستایش خدایی را که مرا یهودی، نصرانی، مجوسی و دچار شک و تردید و گمراه و دودل و یا پیرو گمراهی و یا یکی دیگر از راه‌های شبهه‌انگیز که مردم بعد از پیامبرشان صلی الله علیه و آله پدید آوردند، قرار نداد.

ستایش خدایی را که در جایی که حق روشن نبود هدایت گردانید و ستایش خدای را به همه ستایش‌هایش بر همه نعمت‌هایش تا این که ستایش به آن‌چه پروردگارمان دوست دارد و خشنود می شود، منتهی گردد و ستایش خدایی را که ذاکران خود را فراموش نمی‌کند و ستایش خدایی را که دعاکنندگان به درگاهش را نومید نمی‌گرداند و ستایش خدایی را که دوستانش را خوار نمی‌کند و ستایش خدایی را که نیکوکاری را با نیکوکاری و شکیبایی را با نجات پاداش می‌دهد و ستایش خدایی را که توکل‌کنندگان بر خود را کفایت می‌کند و ستایش خدایی را که هر کس به او اعتماد کرد به غیر واگذار نکرد و ستایش خدایی که ما را حفظ می کند تا این که ریسمان او از ما قطع گردد و ستایش خدا را که امید ما است آن‌گاه که گمان ما به اعمال‌مان بد می‌گردد و ستایش خدایی را که غم ما را برطرف می نماید و اندوهمان را می‌زداید و ستایش خدا را که گرفتاری ما را می‌گشاید. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و سپاسگزاری از نعمت‌هایت را که بر من و بر پدر و مادرم ارزانی داشتی، به من الهام کن؛ زیرا تو نعمت‌های بی‌شماری را بر من ارزانی داشتی، پس ستایش تو را بر همه نعمت‌هایت که به شماره درآوردی و در هر حال، ستایشی که بپسندی و به سوی تو بالا رود و از تو بازداشته نشود و از خشنودی‌ات کوتاه نیاید، ستایشی که به واسطه آن کرامت در نزد خویش و نعمت افزونت را برای من واجب گردانی، ای مهربان‌ترین مهربانان. سپس خدا را به همه ستایش‌ها، تسبیح‌ها، تهلیل‌ها و تکبیرهایی که در قرآن آمد، یاد می کنی.

تحمید: ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. و ستایش خدایی را که تاریکی و روشنایی را پدید آورد. پس ریشه آن گروهی را که ستم کردند برکنده شد و ستایش برای خداوند که پروردگار جهانیان است؛ و ستایش خدایی را که ما را بدین راه هدایت نمود و اگر خدا ما را رهبری نمی‌کرد ما خود هدایت نمی‌یافتیم و اگر خدا بر ما منّت ننهاده بود، ما را هم به زمین فرو برده بود. و پایان نیایش آنان این است که ستایش ویژه پروردگار جهانیان است. سپاس خدای را که با وجود سالخوردگی، اسماعیل و اسحاق را به من بخشید، سپاس خدا را است، بلکه بیشترشان نمی‌دانند. ستایش خدایی را که نه فرزندی گرفته و نه در جهانداری شریکی دارد و نه خوار بوده که نیاز به دوستی داشته باشد و او را بسیار بزرگ شمار.

ستایش خدایی را که این کتاب آسمانی را بر بنده خود فرو فرستاد و هیچ‌گونه کژی در آن ننهاد. ستایش خدای را که ما را از چنگ گروه ظالمان رهانید، و به راستی به داوود و سلیمان دانشی عطا کردیم و آن دو گفتند: ستایش خدایی را که ما را بر بسیاری از بندگان با ایمانش برتری داده است. بگو: سپاس برای خدا است و درود بر آن بندگانش که آنان را برگزیده است.

و بگو: ستایش از آن خدا است. به زودی آیاتش را به شما نشان خواهد داد، در این سرای نخستین و در آخرت، ستایش از آن او است. بگو: ستایش از آن خدا است ولی بیشترشان نمی‌دانند.

سپاس خدایی را که آن‌چه در آسمان‌ها و آن‌چه در زمین است از آن او است و در آخرت نیز سپاس از آن او است. سپاس خدایی را که پدیدآورنده آسمان و زمین است، و می گویند: سپاس خدایی را که اندوه را از ما بزدود، و درود بر فرستادگان، و ستایش ویژه خدا، پروردگار جهانیان است. آیا این دو در مثل یکسان‌اند؟ سپاس خدای را، بلکه بیشترشان نمی‌دانند. و می- گویند: سپاس خدایی را که وعده‌اش را بر ما راست گردانید و میانشان به حق داوری می گردد و گفته می‌شود: سپاس، ویژه- پروردگار جهانیان است، پس ستایش از آن خداست. پروردگار آسمان‌ها و پروردگار زمین، پروردگار جهانیان ، و ستایش از آن او است در آسمان‌ها و زمین و شامگاهان و وقتی که به نیمروز می‌رسید.

تسبیح: منزهی تو، ما را جز آن‌چه خود به ما آموخته‌ای هیچ دانشی نیست. و گفتند: خدا فرزندی برای خود اختیار کرده است. منزه است او. او بی‌نیاز است. آن‌چه در آسمان‌ها و آن‌چه در زمین است از آن او می‌باش ، منزهی تو! پس ما را از عذاب آتش دوزخ در امان بدار، منزه است از آن که برای او فرزندی باشد. آن‌چه در آسمان‌ها و آن‌چه در زمین است از آن او است منزهی تو، مرا نزیبد که درباره خویشتن چیزی را که حق من نیست بگویم. اگر آن را گفته بودم قطعاً آن را می دانستی. آن‌چه در نفس من است تو می‌دانی و آن‌چه در ذات تو است من نمی‌دانم، چرا که تو خود، دانای رازهای نهان.، و برای او بی‌هیچ دانشی پسران و دخترانی تراشیدند. او پاک و برتر است از آن‌چه وصف می کنند. گفت: تو منزهی! به درگاهت توبه کردم و من نخستین مؤمنانم، هیچ معبودی جز او نیست. منزه است او از آن‌چه با وی شریک می گردانند، نیایش آنان در آن‌جا، خدایا، تو پاک و منزهی و درودشان در آن‌جا سلام است او پاک و برتر است از آن‌چه با وی شریک می‌سازن ، و برای خدا دخترانی می‌پندارند. منزه است او و برای خودشان آن‌چه را میل دارند قرار می‌دهند. منزه است آن خدایی که بنده‌اش را شبانگاهی از مسجدالحرام به سوی مسجدالاقصی سیر داد. بسیار پاک و متعالی است خداوند از آن‌چه درباره او می گویند، پاک است پروردگار من، آیا من جز بشری فرستاده هستم؟ منزه است او، چون کاری را اراده کند همین قدر به آن می گوید: موجود شو، پس بی‌درنگ موجود می‌شود.

اگر در آن‌ها جز خدا، خدایانی دیگر وجود داشت، قطعاً زمین و آسمان تباه می‌شد. پس منزه است خدا، پروردگار عرش، از آن‌چه وصف می کنند. و گفتند: خدای رحمان فرزندی اختیار کرده. منزه است بلکه فرشتگان بندگانی ارجمندند که در سخن بر او پیشی نمی‌گیرند و خود به دستور او کار می کنند، و اگر جز این بود او، قطعاً هر خدایی آن‌چه را آفریده بود با خود می- برد و حتماً بعضی از آنان بر بعضی دیگر تفوق می‌جستند. منزه است خدا از آن‌چه وصف می کنند برای ما سزاوار نیست که در این موضوع سخن گوئیم. خداوندا، تو منزهی، این بهتانی بزرگ است، منزهی تو، ما را نسزد که جز تو دوستی برای خود بگیریم، و پروردگار تو هر چه را بخواهد می‌آفریند و برمی گزیند و آنان اختیاری ندارند. منزه است خدا و از آن‌چه با او شریک می گردانند برتر است، پس خدا را تسبیح گوئید آن‌گاه که به عصر در می‌آئید و آن‌گاه که به بامداد در می‌شوید و ستایش از آن او است در آسمان‌ها و زمین و شامگاهان و وقتی که به نیمروز می‌رسید. آیا آنان که شریک خدا قرار داده‌اید نیز می‌توانند این کارها را بکنند؟! منزه است او و برتر است از آن‌چه با وی شریک می گردانند .

گفتند: منزهی تو، سرپرست ما تویی نه آنه ، پاک خدایی که از آن‌چه زمین می‌رویاند و نیز از خودشان و از آن‌چه نمی‌دانند، همه را نر و ماده گردانیده اس ، پس شکوهمند و پاک است آن کسی که ملکوت هر چیزی در دست او است و به سوی او است که بازگردانیده می‌شوید. خدا منزه است از آن‌چه وصف می‌آورند، منزه است پروردگار تو، پروردگار شکوهمند، از آن‌چه وصف می‌کنند. منزه است او، او است خدای یگانه قهار، و آسمان‌ها در پیچیده به دست او است، او منزه است و برتر است از آن‌چه با وی شریک می‌گردانند. پاک است کسی که این را برای ما رام کرد و گرنه ما را یاری رام ساختن آن‌ها نبود و به راستی که ما به سوی پروردگارمان باز خواهیم گشت، پروردگار آسمان‌ها و زمین و پروردگار عرش از آن‌چه وصف می‌کنند منزه است، آیا ایشان را جز خدا معبودی است؟ منزه است خدا از آن‌چه با او شریک می‌گردانند. [گفتند:] منزّه است پروردگار ما که وعده ما قطعاً انجام شدنی است. گفتند: پروردگارا، تو را به پاکی می‌ستایم ما واقعاً ستمگر بودیم، پاکا پروردگار برترم.

تهلیل: و معبود شما، معبود یگانه‌ای اس ، معبودی جز او نیست، زنده و برپادارنده است. الف، لام، میم، خدا است که هیچ معبود به حقی جز او نیست و زنده و پاینده است. هیچ معبودی جز آن توانای حکیم نیست. خدا که همواره به عدل قیام دارد، گواهی می‌دهد که جز او هیچ معبودی نیست و فرشتگان او و دانشوران نیز گواهی می‌دهند که جز او، که توانا و حکیم است، هیچ معبودی نیست. خداوند کسی است که هیچ معبودی جز او نیست. به یقین، در روز رستاخیز که هیچ شکی در آن نیست شما را گرد آورد، این است خدا، پروردگار شما، هیچ معبودی جز او نیست، آفریننده هر چیزی است. پس او را بپرستید، خدایی جز او نیست. پس او را در حالی که دین خود را برای وی بی‌آلایش گردانیده‌اید، بخوانید. سپاس‌ها همه ویژه خدا پروردگار جهانیان است، هیچ معبودی جز او نیست و از مشرکان روی بگردان، هیچ معبودی جز او نیست، که زنده می‌کند و می‌میراند. پس به خدا و فرستاده او که پیامبر درس نخوانده‌ای است بگروید، هیچ معبودی جز او نیست. بر او توکل کردم او پروردگار عرش بزرگ است، هیچ معبودی جز او که فرزندان اسرائیل به او گرویده‌اند، نیست، معبودی جز او نیست. پس آیا شما گردن می‌نهید؟ معبودی جز او نیست بر او توکل کردم و بازگشت من به سوی او است، معبودی جز او نیست. پس از من پروا کنید، معبودی جز او نیست و نام‌های نیکو به او اختصاص دارد. خدایی جز من نیست، پس من را پرستش کنید. معبودی جز او نیست و دانش او همه چیز را در برگرفته است، خدایی جز من نیست، پس من را بپرستید. معبودی جز تو نیست، منزهی تو، به راستی من از ستمکاران بودم. هیچ خدایی جز او نیست، پروردگار عرش بزرگ است، خدایی جز او نیست. او است پروردگار عرش گرانمایه، خدایی جز او نیست. جز ذات او همه چیز نابودشونده است، خدایی جز او نیست. پس چگونه از حق انحراف می‌یابید؟ هیچ معبودی جز او نیست. منزه است او از آن‌چه با وی شریک می‌گردانند، و جز خدای یگانه قهار، معبودی دیگر نیست، خدایی جز او نیست، او زندگی می‌بخشد و می‌میراند. پروردگار شما و پروردگار پدران پیشین شما است، هیچ معبودی جز خدا نیست و برای گناه خویش آمرزش جوی و برای مردان و زنان با ایمان طلب مغفرت کن، جز او معبودی نیست، داننده غیب و آشکار است، او است رحمتگر مهربان، جز او معبودی نیست، همان فرمانروای پاک، خدایی جز او نیست، پس او را کارساز خویش اختیار کن.

سپس بگو: پاک است خدا و ستایش مخصوص اوست، پاک است خدای زنده و پاینده، پاک است خدای فرمانروا، پاک است خدای بلندپایه و برتر، پاک است خدایی که در آسمان ها رفعت یافت، پاک و برتر است خدا، پاک است خدای پابرجا

و جاودانه، پاک است خدای سربلند و حکیم، پاک است خدای شکست ناپذیر و شکوهمند چیره و بزرگ‌منش. خداوندا، ستایش تو را که چقدر ستوده، بلند، بخشنده، عطوف، مهربان، والا، نزدیک، توانا، چیره، گسترده، برتر، استوار، پاداش‌دهنده، حاضر، باخبر، لطیف، آگاه، سپاسگزار و بردباری، و ثنایت بزرگ و سلطنتت تام و فرمانت قطعی و سربلندی‌ات دیرینه و چیرگی‌ات سرفراز و فریبت استوار و مکرت غالب و پیروزی‌ات نزدیک و یاری‌ات پیوسته و مقامت دیرینه و فرمانروایی‌ات فراگیر و عدالتت آشکار و داوری‌ات عادلانه است و چقدر در پیمانت با وفا و به وعده‌ات عمل می کنی و چقدر پاداشت کریمانه و کیفرت سخت و گذشتت نیکو و عطایت فراوان و پایه های عرشت استوار و سلطه‌ات بزرگ است؛ زیرا تو خدایی هستی که در عظمتت بزرگ و در زیبایی ات با شکوه و در شکوهت زیبا و در بزرگ‌منشی‌ات جبّار و در چیرگی‌ات بزرگ و در توانایی‌ات فرمانروا و در سلطنتت توانا و در چیرگی‌ات سرفراز و در عزتت چیره و در پرتوافکنی‌ات روشنگری و در قضای خود عادل و در فراخواندنت راستگو و در گذشتت کریم و در بلندپایگی‌ات نزدیک و در نزدیکی ات بلندپایه‌ای.

خداوندا، مؤمنان را به امری فراخواندی که خود تو و فرشتگانت آغاز نمودی و فرمودی: خداوند و فرشتگانش بر پیامبر درود می‌فرستند. ای کسانی که ایمان آوردید، بر او به نحو شایسته درود و سلام بفرستید. خدایا، بر حضرت محمد و خاندان او درود فرست، او که بنده، فرستاده، پیامبر، امانت دار، همراز، نخبه، برگزیده، گزیده، دوست، محبوب، دوست صمیمی، ویژه، خالص، برگزیده تو از میان آفریده‌ها است و او را برای ابلاغ پیام خود برگزیدی و برای دینت خالص گردانیدی و سرپرستی بندگانت را به او سپردی و امین خود بر وحی‌ات قرار دادی و او را پرچم هدایت، درگاه خرد، حجت بزرگ خود گردانیدی و دستاویز استوار میان خود و آفریده‌هایت و گواه و نگاهبان چیره بر آنان قرار دادی، او نیز پیام تو را ادا کرد و نسبت به بندگانت خیرخواهی نمود و در راهت کوشید و فرمانت را آشکار ساخت و حلالت را حلال و حرامت را حرام شمرد و واجب‌هایت را روشن ساخت و با فرمان تو بر آفریده‌هایت استدلال کرد. به برترین، والاترین، زیباترین، نیکوترین، سودمندترین، پاکیزه‌ترین، بالنده‌ترین، پاک‌ترین، خوش‌ترین، موردپسندترین و کامل‌ترین درودهایی را که بر پیامبران، فرستادگان، برگزیدگان و آنان که در پیشگاه تو از مقام و منزلت و کرامت برخوردارند فرستادی، بر او بفرست.

خداوندا، درودها، آمرزش، برکات، خشنودی، رحمت، بخشش، تفضّل، تحنیت، سلام، بزرگداشت، تعظیم خود و درودهای فرشتگان مقرب و پیامبران مرسل و بندگان شایسته‌ات از شهیدان و صدیقان و اوصیا که بسیار همدمان خوبی اند و ساکنان آسمان‌ها و زمین‌ها و آن‌چه در میان و زیر آن‌ها و بین افق مشرق و مغرب و در فضا است و نیز درودهای آفتاب، ماه، ستارگان، کوه‌ها، درختان، جنبندگان و آن چه در خشکی و دریا، و تاریکی و روشنایی، صبح و عصر و در لحظات شبانه روز، تسبیح تو را می گویند، بر حضرت محمد بن عبدالله بفرست، او که پیامبر امّی، هدایت‌یافته هدایت‌گر، چراغ روشن‌گر، گواه امین، فراخواننده به سوی تو با اجازه تو، سرور رسولان، خاتم پیامبران، پیشوای تقواپیشگان، سرور مؤمنان، سرپرست رسولان، و رهبر کسانی است که اعضای‌شان نورانی است و می‌درخشد. به واسطه او ما را از گمراهی نجات دادی و هدایت کردی و از تاریکی رهایی دادی و روشن گردانیدی و از هلاکت رهانیدی؛ پس برترین پاداشی را که به پیامبری در رابطه با امتش و به رسولی در رابطه با فرستاده‌شدگان به سوی آن‌ها عطا کردی، درباره ما به او اعطا کن و ما را متدین به دین او قرار ده و به هدایت او رهنمون گردان، تا دوست او را دوست بداریم و با دشمنش دشمنی ورزیم و بر آیینش جان بسپاریم و نیز ما را مشمول شفاعت او بگردان و در گروه او محشور گردان، بی آن که رسوا و پشیمان گردیم و یا پیمان‌شکنی نماییم و تغییر

دهیم. اجابت فرما ای پروردگار جهانیان.

خداونـدا، بر حضـرت محمـد و خانـدان او که پلیـدی را از آنان زدودی و پاکیزه گردانیـدی، درود فرست. خدایا، بر حضـرت محمد و خاندان او که به اطاعت از آنان فرمان دادی و حق و دوستی‌شان را واجب گردانیدی، درود فرست. خدایا، بر حضرت محمـد و خاندان او که دانشت را به آنان الهام نمودی و نگاهداری از کتابت را به آنان سپردی و آنان معدن سـخنان، گنجینه... علم، پـایه‌های دین، برپادارنـدگان فرمان تو انـد، درود فرست، درودی بسیار، پاکیزه، خجسـته، کامل، پاک و بالنـده و در این لحظه و در تمام لحظه‌ها درود و سلام فراوان مرا به روح و تن آنان برسان.

خـدایا، بر حضـرت محمـد، بنـده و رسـولت و بر حضـرت ابراهیـم خلیلت و بر فرشـتگان مقرب و رسولاـن اولـوالعزم و اولیـای برگزیده و رهبران هدایتگر و هدایت شده، از اولین تا آخرین‌شان درود فرست و درجات برگزیدگان ویژه‌ات را که برای ادای پیام‌هایت انتخاب کردی و امانت میان خود و آفریده‌هایت را بر دوش آنان نهادی، بالا بر و به هر یک از کرامات آنان کرامتی و بـه هر فضـیلت‌شـان فضـیلتی و بـه هر ویژگی آنـان ویژگی‌ای افزون گردان و نیز بر همـه فرشـتگان و پیـامبران و رسولاـن و اطاعت‌کنندگان از خود درود فرست و میان من و آنان را با دوستی‌ات، متصل گردان.

خداونـدا، بر همه پیامبران و رسولانت سـلام فرست و حضـرت محمـد را از میان آنان به والاترین سـلام ویژه گردان و بر همه... فرشـتگانت سـلام فرست و جبرئیـل، میکائیـل و اسـرافیل را از میان آنان به برترین سـلام اختصاص ده و نیز دوسـتان و بنـدگان شایسـته‌ات را از میـان آنان به پیوسـته‌ترین سـلام ویژه گردان و بر همه آنان و بر اهل خانواده، فرزنـدان، پـدر و مادر، و تمامی فرزندان آنان مبارک گردان، اجابت فرما، ای پروردگار جهانیان.

خداونـدا، گناهان من بیشتر از آن است که به شـمار درآیـد و حوائجم فراوان‌تر از آن که ذکر شونـد. خدایا، و من به گذشت، نیکی، آمرزش، رحمت، خشـنودی، عـافیت‌بخشـی، نگاهـداری و اجابت نیکوی تو، بزرگ‌ترین نیاز و بیشترین حاجت را دارم. خـدایا، در همه این موارد شـفاعت‌گر و وسـیله نزدیـک‌کننـده‌ای امیـدوارتر از آن‌چه به خاطر آن به درگاه تو رو کردم، سـراغ نـدارم و آن همـان سـتایش، تسبیـح، به یگانگی یاد کردن، تکبیر، تمجیـد، بزرگـداشت یاد، تعظیم مقام و منزلت تو و درود بر فرشـتگان، پیامبران، رسولان و اطاعت کننـدگان و نزدیکی جوینـدگان به درگاهت به واسـطه توسل به حضـرت محمـد، پیامبر رحمت و به اهل بیت او که جانشـینان موردپسـند اوینـد، درودها، برکات و رحمت تو بر او و آنان. ای محمـد، ای رسول خدا، پـدر و مادرم به فـدایت. من با توسل به تو به درگاه خدا که پروردگار تو و من است نزدیکی می‌جویم تا گناهان مرا بیامرزد و خواسته‌هایم را برآورده سازد، پس نزد پروردگار خود و من شفاعت‌گر من باش و پروردگارم درخواست شونده خوبی است و تو ای حضـرت محمـد، بسـیار شـفاعتگر خوبی هستی. خـدایا، من با توسل به حضـرت محمد و خاندان او که پلیدی را از آنان زدودی و پاکیزه گردانیدی، به درگاه تو نزدیکی می‌جویم.

خـدایا، درودها، برکات و رحمت خود را بر او و اهل بیت او نازل گردان و مرا به واسـطه او و آنان در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان قرار ده و نماز مرا به واسـطه آنان مقبول و دعایم را مستجاب و گناهم را آمرزیده و روزی‌ام را گسترده بگردان و در این جایگاه نظر رحمتی به من کن که به واسـطه آن به کرامت در نزدت نایل گردم و هرگز آن نظر رحمت را از من باز مگیر، به رحمتت ای مهربان‌ترین مهربانان.

خداوندا، از تو درخواست می‌کنم ای خدا، ای بخشنده، ای مهربان، ای یگانه، ای بزرگوار، ای بی‌همتا، ای بی‌نیاز، ای زنده، ای پاینده، ای جاودانه، ای پابرجا، ای آگاه، ای پادشاه، ای بسیار پاکیزه، ای ایمن، ای ایمنی‌بخش، ای نگاهبان چیره، ای سربلند، ای سرکش، ای بزرگ‌منش، ای آفریننده، ای پدیدآورنده، ای تصویرگر، ای بلندپایه، ای بزرگ، ای بردبار، ای کریم، ای حکیم، ای دانا، ای آگاه، ای بزرگ، ای بلندمرتبه، ای سرپرست، ای اول، ای آخر، ای آشکار، ای پنهان، ای حق، ای آشکارکننده، ای شنوا، ای بینا، ای نزدیک، ای اجابت‌کننده، ای ستوده، ای والا، ای توانا، ای چیره، ای فرمانروا، ای توانمند، ای بی‌نیاز، ای گرامی، ای بسیار درگذرنده، ای بسیار آمرزنده، ای بسیار بخشاینده، ای آمرزشگر، ای پذیرنده، ای توبه‌پذیر، ای بسیار بخشنده، ای گسترنده، ای بلند، ای روزی‌رسان، ای روشنگر، ای آگاه، ای نگاهدار، ای شکافنده، ای پدیدآورنده، ای آفریننده، ای روشنایی، ای سپاسگزار، ای سرپرست، ای سرور، ای یاور، ای خدا، ای فریادخواه، ای آفریدگار، ای لطیف، ای بسیار سپاسگزار، ای بسیار منزه، ای شتابنده، ای سخت‌گیر، ای فراگیر، ای پروردگار، ای نیرومند، ای مهرورز، ای بسیار مهربان، ای خدایی که هر چه بخواهی می‌کنی.

خداوندا، ای بسیار دانا، ای نگاهبان، ای فریادرس، ای محبوب، ای کارگزار، ای هدایت‌گر، ای آغاز کننده، ای بازگرداننده، ای خدایی که در آسمانی، ای صاحب عرش، ای صاحب تفضّل، ای بخشنده، ای صاحب درجات، ای بزرگ و بزرگوار، ای نگاه دارنده، ای آمرزنده، ای آفریننده، ای گسترنده، ای برانگیزاننده، ای کفایت‌کننده، ای مهربان، ای واردکننده، ای بیرون آورنده، ای عطاکننده، ای گیرنده، ای اجابت‌کننده دعاها، از تو درخواست می‌کنم ای خدایی که معبودی جز تو که آگاه به پنهان و آشکار و رحمت‌گر و مهربانی هستی، وجود ندارد. او است خدایی که معبودی جز او نیست و فرمانروا و بسیار پاکیزه و ایمن و ایمنی‌بخش و نگاهبان چیره و سربلند و باشکوه و بزرگ‌منش است. پاک است خدا از آن چه به او شرک می‌ورزند. او است خدایی که آفریننده، پدیدآورنده و تصویرگر است و بهترین نام‌ها از آن او است و آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است، تسبیح او را می‌گوید و او شکست ناپذیر و حکیم است.

بعد می‌گویی: بگو او است خدای بی‌همتا و خدای بی‌نیاز که نه کسی را زاده و نه زاده شده است و هیچ کس همتای او نیست. و ای خدایی که معبودی جز تو نیست که زنده و بر پا دارنده است، نه خواب سبک او را می گیرد و نه خوابی گران و آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است از آن تو است. کیست آن کس که جز به اذن او در پیشگاهش شفاعت کند. آنچه در پیش روی آنان و آنچه در پشت سرشان است می داند و به چیزی از علم او جز به آنچه بخواهد، احاطه نمی یابد. کرسی او آسمان ها و زمین را در بر گرفته و نگهداری آنها بر او دشوار نیست و اوست والای بزرگ. و به همه نام‌هایت از تو درخواست می... کنم ای خدا، ای رحمت‌گر و به هر نام تو که خود را بدان خواندی، یا در کتابت فرو فرستادی، و به هر اسمی که به یکی از آفریده‌هایت آموختی یا نیاموختی از تو درخواست می‌کنم و نیز به عزّت، قدرت، نور و آن‌چه علم تو آن را فراگرفت و تمامی آن‌چه به واسطه آن بر آفریده‌هایت احاطه نمودی از تو می خواهم و نیز به کل وجود تو و همه ارکانت و به حق رسولت صلی الله علیه و آله و به حق دوستانت و بر حق تو بر آنان و به بزرگ‌ترین، بزرگ‌ترین و برزگ‌ترین نام تو و به اسم اعظمِ اعظمِ اعظم تو که هر کس تو را بدان بخواند، بر تو است که به او پاسخ رد ندهی و هر چه خواست به او عطا کنی، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و همه گناهان من و آن‌چه را که از من می‌دانی، بیامرزی و در این جایگاه هیچ گناهی برای من نگذاری جز آن که بیامرزی و هیچ بار سنگین گناهی جز آن که از دوشم برداری و هیچ خطایی جز آن که

بپوشی و هیچ بدی مگر آنکه پاک کنی و هیچ کار نیکی جز آن که ثبت نمایی و هیچ بخلی جز آن که بپوشی و هیچ عیبی جز آن که اصلاح نمایی و هیچ زشتی جز آن که بیارایی و هیچ بیماری جز آن که بهبودی بخشی و هیچ نیازمندی مگر آنکه بی‌نیاز سازی و هیچ حاجتی جز آن که برآوری و هیچ قرضی مگر آنکه بپردازی و هیچ امانتی جز آن که روا کنی و هیچ اندوهی مگر آنکه بگشایی و هیچ غمی جز آن که برطرف نمایی و هیچ ناراحتی مگر آنکه برطرف سازی و هیچ گرفتاری جز آن که رفع کنی و هیچ دشمنی جز آن که نابود سازی و هیچ رنجی مگر آنکه کفایت کنی و هیچ حاجتی از حوائج دنیا و آخرت جز آن که به بهترین وجه که آرزومندم و امید دارم، برآورده سازی و همه این‌ها را به من ارزانی دار، ای مهربان‌ترین مهربانان. خداوندا، من بنده توام و زمام امورم به دست تو و میزان عمرم به علم تو است. از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا به آن چه تو را از من خشنود می‌سازد، موفق بداری و مرا از آتش جهنم آزاد کنی و روزی حلال و پاکیزه‌ات را بر من بگستران و شرّ فاسقان عرب و عجم و نیز شرّ فاسقان جن و انس را از من دور کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا دچار نیرنگ و مکر خود مکن و به استدراج مبتلا نساز.

خداوندا، این جایگاه پناهنده به تو، حاجتمند، نیازمند، بیمناک، پناه‌جو، هراسناک از تو است. این جایگاه کسی که به خطای خود اقرار و به گناهش اعتراف دارد و به درگاه پروردگارش توبه می‌کند. معبودا، با زبانم معصیت کردم و به عزتت سوگند، اگر می‌خواستی می‌توانستی لالم کنی، و با دیده‌ام معصیت کردم و اگر می‌خواستی به عزتت سوگند می‌توانستی نابینایم کنی و با گوشم معصیت کردم و اگر می خواستی به عزتت سوگند می‌توانستی ناشنوایم کنی و با پایم معصیت کردم و اگر می... خواستی به عزتت سوگند می‌توانستی پایم را قطع کنی. معبودا، با همه اعضا و جوارحی که بر من ارزانی داشتی، معصیت کردم و پاسخ تو با کردار نیک و عملکرد زیبا، متناسب با من نبود. خدایا، هر عملی که از من سر زد، خواه از روی عمد یا سهو، پنهانی یا آشکار، و خواه گوشم خیانت کرد، یا چشمم دید، یا زبانم بدان زبان گشود، یا پایم به سوی آن گام برداشت، یا بر دستم گرفتم، یا پوستم با آن تماس برقرار کرد، یا در شکم خود جای دادم، یا بر پشت خود پوشیدم، یا نفسم به سوی آن کشید، یا با دلم آمیختم، از هر نوع عملی که نافرمانی تو بود و از هر کس سر زند بار گناه بر او است و نیز از هر کار زشت، گناه و خطایی که مرتکب شدم، در تاریکی شب یا روشنایی روز، در تنهایی یا میان جمعیت، بدانم یا ندانم، به یاد داشته باشم و یا فراموش کرده باشم، و به اندازه یک چشم بر هم زدن در حلال یا حرام، معصیت تو را کرده باشم، یا از روزی که مرا آفریدی تا این زمان که در این جایگاه هستم، از همه آن‌ها به درگاه تو طلب آمرزش می نمایم و توبه می‌کنم و از تو می... خواهم، ای خدا ای خدا ای پروردگار من ای پروردگار من، - ده مرتبه می گویی - به حق تو بر خویشتن و به حق محمد و آل محمد بر تو و به حق تمام کسانی که حقی بر تو دارند و به حق تو بر آنان و به آن سخنانی که حضرت آدم از تو دریافت نمود و به واسطه آن توبه او را پذیرفتی، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در این جایگاه توبه... ام را بپذیری و خیر دنیا و آخرت را به من ارزانی داری، توبه‌ای که بعد از آن هرگز بر من خشم مگیری و مرا بیامرزی، آمرزشی که بعد از آن هرگز عذابم نکنی و در این روز عافیتم بخشی، عافیتی که بعد از آن هرگز گرفتار نکنی و یقینی به من ارزانی داری که بعد از آن هرگز دچار تردید نگردم و کرامتی به من ارزانی داری که بعد از آن هرگز مرا خوار نکنی و سربلند گردانی، سربلندی که بعد از آن هرگز سرافکنده نگردانی و بلندپایه‌ام گردانی، بلندی که بعد از آن هرگز پایینم نیاوری و روزی گسترده، حلال، پاکیزه، فراوان و سودمند در آخرت و دنیا، از هر جا که امید دارم و یا ندارم و از هر کجا که گمان و حساب می‌کنم یا نمی‌کنم، روزی‌ام کن، روزی‌ای که به واسطه آن عذابم ننمایی و بعد از آن هرگز نیازمندم نکنی و

صلاح دل، دین، خانواده، فرزندان و صلاح آن‌چه را که به من دادی و روزی کردی و هرگونه نعمت از کوچک و بزرگ که به من ارزانی داشتی به من ببخشی و نیز آمرزش گناهانم و عافیت از هرگونه بلا را به من ببخشی، ای مهربان‌ترین مهربانان.

سپس هفتاد بار می گویی: أَستَغفِرُاللَّه: از خدا آمرزش می خواهم، و هفتاد بار : أَتُوبُ إِلَی الله: به سوی خدا باز می گردم، و هفتاد بار: أَسأَلُ اللهَ الجَنَّةَ: از خدا بهشت را خواهانم، سپس هفتاد بار: أَعوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ: از آتش جهنم به خدا پناه می برم. سپس در حالی که سرت را به آسمان بلند کردی، می گویی:

خداوندا، خواسته من از تو که اگر به من عطا کنی هیچ چیز به من ضرر نمی‌ساند و اگر آن را از من بازداری هیچ چیز به من سود نمی‌رساند، آزادی از آتش جهنم است و روزی حلالت را بر من گسترده بگردان و شرّ فاسقان عرب و عجم را از من دور بدار و سختی و رنج امور دنیا و آخرت مرا کفایت نما و از شرّ شیطان و فرمانروا و همه مردم و نیز رنج افراد تحت تکفلم کفایت نما، به راستی که تو سرپرست من و آنان هستی و با آسانی و عافیت می‌توانی کفایت کنی.

خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از کسانی قرار ده که از آنان خشنود گردیدی و عمرشان را دراز گردانیدی و بعد از مرگ زندگانی پاکیزه به آنان ارزانی داشتی. خدایا، ستایش تو را چنان که می گویم و برتر از آن‌چه می گویم و برتر از آن‌چه گویندگان به زبان آوردند. خداوندا، نماز و دین، زندگانی و مرگم از آن تو است و استواری و تکیه و توانایی و نیرویم به تو است. خدایا، به تو پناه می‌برم از نیازمندی و از وسوسه های دل و از پریشانی کار و از عذاب آتش جهنم و از عذاب قبر. خداوندا، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از تو بهترین بادها و نسیم‌ها را خواهانم و به تو پناه می‌برم از شر آن چه بادها و نسیم‌ها جاری می‌سازند و نیز خیر شب و خیر روز را از تو خواهانم. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و در دل، دیده، گوشت، خون، استخوان‌ها، رگ ها، مفاصل، نشستن و ایستادن، ورود و خروجم نور قرار ده، و ای پروردگار من، آن روز که با تو ملاقات می کنم، نور مرا فراوان کن، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خدایا، هر کس به امید حضور در نزد آفریده‌ای و درخواست پاداش و جایزه از او، خود را مهیا، آماده، فراهم و مستعد ورود به نزد او می کند، ای سرور من، امروز من به امید گذشت، پاداش و درخواست فضل و جایزه تو، خود را مهیا، آماده، فراهم و مستعد می نمایم؛ پس بر محمد و آل محمد درود فرست و در این روز و در هر روز تا زمانی که زنده‌ام داشتی، امیدم را به نومیدی مبدل مکن. ای خدایی که هیچ درخواست کننده‌ای از درگاهت نومید نمی گردد و هیچ بخشش از تو نمی کاهد، امروز من با اعتماد به عمل شایسته‌ای که از پیش انجام داده باشم، به درگاهت نیامدم و به شفاعت هیچ آفریده‌ای به جز شفاعت محمد و آل محمد، درودها، برکات و رحمت تو بر او و آنان، امید ندارم. با اقرار به این که هیچ حجت و عذری ندارم به درگاهت آمدم، با امید به گذشت بزرگ تو که خطاکاران را عفو نمودی، به درگاهت آمدم؛ زیرا تویی که خطاکاران را با وجود جرم بزرگشان عفو نمودی و روی آوردن آنان به مدت زمان طولانی بر جرم و گناه بزرگ مانع از آن نشد که رحمت و آمرزش خود را بر آنان ارزانی بداری.

ای خدایی که رحمتت گسترده و فضلت بزرگ است، ای بزرگ، ای بزرگ، ای کریم، بر محمد و آل محمد درود فرست و رحمتت را بر من ارزانی دار و با آمرزشت بر من مهربانی کن و گذشت و مغفرتت را به من منّت نه و با لطفت بر من تفضّل کن و روزی‌ات را بر من بگستران، که خشم تو را جز بردباری‌ات و ناخشنودی‌ات را جز گذشتت برطرف نمی کند و از

کیفرت جز رحمتت انسان را پناه نمی‌دهد و از دست تو جز تضرّع به درگاه تو نجات نمی‌بخشد؛ پس بر محمد و آل محمد درود فرست و ای معبود من، به آن قدرتی که بندگان مرده را زنده گردانیدی و مردگان سرزمین‌ها را زنده و محشور می کنی، گشایشی به من ارزانی دار و ای معبود من، مرا از غصه نمیران تا این که دعایم را اجابت کنی و مستجاب شدن دعایم را به من نشان دهی و طعم عافیت را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا دشمن شاد مکن و دشمن را بر من مسلّط مگردان.

خدای من، اگر مرا بالا بردی چه کسی می‌تواند پایین بیاورد و اگر تو مرا پایین بری چه کسی می تواند بالا ببرد و اگر تو مرا گرامی بداری چه کسی می‌تواند خوار گرداند و اگر تو مرا خوار بداری چه کسی می‌تواند مرا گرامی بدارد و اگر تو بر من رحم کنی چه کسی می‌تواند مرا عذاب کند و اگر تو مرا عذاب کنی چه کسی می‌تواند رحم کند و اگر هلاک کنی چه کسی می‌تواند به تو اعتراض نماید یا پرس‌وجو کند؟ ای معبود من، می‌دانم که ظلم و ستم در داوری تو نیست و در عذابت شتاب نمی‌کنی؛ زیرا کسی که از فوت فرصت می ترسد شتاب می‌کند و شخص ناتوان به ستم نیاز پیدا می کند و تو ای خدای من، از این‌ها بسیار متعالی و منزهی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا آماج بلا و در پیشاروی انتقامت قرار مده، بلکه به من مهلت ده و ناراحتی‌ام را برطرف کن و لغزشم را نادیده انگار و بر زاری‌ام رحم کن و بلا- از پی بلا- برای من نفرست؛ زیرا می‌بینی که چقدر ضعیفم و چاره جویی‌ام اندک است و به درگاه تو تضرّع می‌کنم. از خشمت به تو پناه می‌برم، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا پناه ده، و از غضبت به تو پناه می‌آورم، پس مرا در پناه خود آور و به تو ایمان می آورم، پس مرا ایمنی بخش و از تو طلب هدایت می‌کنم، پس هدایتم کن و از تو طلب رحمت می‌کنم، پس بر من رحم کن و از تو طلب یاری می‌کنم، پس یاری‌ام کن و از تو طلب کفایت می‌کنم، پس کفایتم نما و از تو درخواست روزی می... کنم، پس روزی‌ام ده و برای شکیبایی از تو کمک می‌خواهم پس کمکم کن، و در باقی‌مانده از عمرم از تو درخواست عصمت از گناه می‌کنم پس مرا نگاه دار و از گناهان گذشته‌ام آمرزش می‌خواهم، پس مرا بیامرز؛ زیرا ای پروردگار من، اگر تو بخواهی من هرگز به چیزی که ناخوشایند تو است، باز نخواهم گشت.

وقتی غروب آفتاب نزدیک شد، بگو: به نام خدا و با استعانت از خدا و پاک است خدا و ستایش خدا و معبودی جز خدا نیست و خداوند بزرگ‌تر است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خداوند بلندپایه و بزرگ تحقق نمی‌یابد. پاک است خدا در تمامی لحظات شب و در آغاز و پایان روز، پاک است خدا در اوقات صبح و عصر، پاک است خدا آن هنگام که شام یا صبح می‌کنید و ستایش برای اوست در آسمان‌ها و زمین و به هنگام شام و آن‌گاه که ظهر می‌کنید. خداوند زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می‌آورد و زمین را بعد از مرگ، زنده می‌کند و شما نیز این چنین بیرون آورده می‌شوید، پاک است پروردگار تو، پروردگار سرافراز از آن‌چه او را توصیف کنند و درود بر رسولان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است.

پاک است خداوند پادشاه ظاهر و باطن اشیاء، پاک است خداوند صاحب عزت و عظمت و شکوه، پاک است فرامانروا و زنده‌ای که هرگز نمی‌میرد، پاک است خدای پابرجا و جاودانه و دیرینه، پاک است خدای زنده و پاینده، پاک است پروردگار برتر من، پاک و منزه باد خدا، پاک است خدای بسیار پاکیزه و منزه و مقدّس که پروردگار فرشتگان و روح است. خداوندا، من امشب را در نعمت و عافیت از جانب تو، شب کردم، پس بر حضرت محمد و خاندان او درود فرست و ای پروردگار من نعمت، تفضّل و عافیتت را بر من اتمام کن و سپاسگزاری‌ات را روزی‌ام گردان .

خداونـدا، به نور تو هـدایت یـافتم و به فضل تو بی‌نیاز گردیـدم و به نعمت تو صـبح و شام کردم، تو را گواه می‌گیرم که برای گواهی کافی هستی و نیز فرشـتگان و حاملان عرشت و پیامبران و رسولان و اهل آسمان‌ها و زمین و همه آفریده‌هایت را گواه می‌گیرم که تو خدای یگانه‌ای هستی که شـریکی بر تو نیست و حضرت محمد، بنده و فرستاده تو است. خدایا، بر محمد و آل محمـد درود فرست و این گواهی را در نزد خود برای من بنویس تا این که در روز قیامت آن را به من تلقین کنی در حالی که از من خشنود گشته ای؛ زیرا تو بر هر چیز توانایی. خدایا، ستایش تو را، ستایشی که آسمان، گوشه و کنار خود را برای تو فرو می افکند و زمین و آن‌چه بر روی آن است برای تو تسبیح می کنند. خدایا، ستایش از آن توست، ستایشی که بالا رود و پایان نپذیرد، ستایشی که افزون گردد و از بین نرود، ستایشی ازلی و جاودانی که نه قطع شود و نه پایان پذیرد، [ستایشی که اول آن بالا رود و آخر آن پایان نپذیرد.] ستایش تو را بر من و در من و همراه با من و پیش و بعد از من و مقابل و نزد من و آن هنگام که من می‌میرم و نـابود می‌گردم و تو ای مولای من، بـاقی می‌مـانی. سـتایش تو را به همه سـتایش‌هـایت بر همه نعمت‌هـایت. ستایش تو را در هر رگ و هر بار خوردن و نوشیدن و نفس کشیدن و گرفتن و بر هر جای مو و در هر حال.

خداوندا، همه ستایش و همه فرمانروایی از آن تو و همه خیر به دست تو است و همه امور و آشکار و نهان هر امری به سوی تو باز می‌گردند و تو منتهای هر مقامی هستی. خدایا، سـتایش تو را بر بردباری‌ات با وجود علمت و سـتایش تو را بر آگاهی‌ات با وجـود گذشـت و سـتایش تـو را بر عفـوت بـا وجود قـدرتت. خداونـدا، سـتایش تو را ای برانگیزاننـده سـتایش و وارث آن و آفریننده ستایش و ای خدایی که وعده‌ات راست و لشکرت شکست ناپذیر و بلندی‌ات دیرینه است و ای بالابرنده درجات، ای اجابت کننده دعاها، ای فروفرسـتنده آیات از آسـمان‌های هفت‌گانه و بیرون‌آورنده از تاریکی‌ها به سوی روشنایی و ای کسی که بدی‌ها را به نیکی‌ها تبدیل می کنی و برای نیکی‌ها درجاتی قرار می دهی .

خداوندا، ستایش تو را ای آمرزنده گناه، قبول‌کننده توبه، سخت کیفر دهنده، بخشنده و ای خدایی که معبودی جز تو نیست و بازگشت همه به سوی تو است. خدایا، سـتایش تو را در شب آن‌گاه که می پوشاند و سـتایش تو را در روز آن‌گاه که روشـن می‌گردد و سـتایش تو را در دنیا و آخرت و سـتایش تو را به شماره فرشتگان آسمان و ستایش تو را به عدد قطره‌های دریاها و سـتـایش تو را به شـماره قطره‌هـا، درخت‌هـا، سـنگریزه‌ها، هسـته‌ها، خاک‌ها و همه انسان‌ها، چهارپایان، پرنـدگان، درنـدگان و خزنـدگان و سـتایش تو را به تعـداد موجوداتی که در درون زمین است و سـتایش تو را به شـماره موجوداتی که بر روی زمین است، ستایشی فراوان، پاکیزه، خجسته و جاودانه تو را، بر آن چه نوشته‌ات به شماره درآورد و دانشت فراگرفت.

سپس ده بـار بگو: معبودی جز خـدا نیست، یگـانه است و شـریکی برای او وجود نـدارد، فرمانروایی و سـتایش از آن او است، زنـده می‌کند و می‌میراند و او خود زنده‌ای است که هرگز نمی‌میرد و خیر و خوبی به دست او است، و بر هر چیز توانا است. – ده بار بگو: – طلب اسـتعفار می کنم از خـدایی که جز او خـدایی نیست و زنـده و پاینده است و به سوی او توبه می کنم. – ده بـار بگو: – ای خـدا ای خـدا. – ده بـار بگو: – ای رحمت گر ای رحمت گر. – ده بـار بگو: – ای مهربـان ای مهربان. – ده بار بگو: – ای آفریننـده آسـمان هـا و زمین ای صـاحب شـکوه و بزرگی. – ده بـار بگو:– ای زنـده ای پاینـده. – ده بار بگو: – ای مهربان ای بخشنده. – ده بار بگو: – ای خدایی که جز تو خدایی نیست. – ده بار بگو: – اجابت فرما اجابت فرما.

سپس بگو: از تو درخواست می‌کنم ای خدایی که از رگ گردن به من نزدیک‌تری، ای خدایی که میان انسان و قلب او حایل

می گردی، ای خدایی که در منظرگاه برتر و افق آشکار قرار داری، ای خدای رحمت گستری که بر عرش استیلا یافتی، ای خدایی که هیچ چیز مشابه تو نیست و تو شنوا و بینایی، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و این حاجت مرا روا سازی ...... و حاجات خود را ذکر می کنی .

سپس بگو: شب کردیم در حالی که بخشش، زیبایی، روشنایی، حسن، سربلندی، قدرت، سلطه، دنیا، آخرت و آن‌چه در شب و روز آرام می‌گیرد، از آن خدایی است که پروردگار جهانیان است و شریکی برای او نیست.

آن‌گاه سه بار می گویی: ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است و شریکی برای او نیست و خداوند بزرگ‌تر است و شریکی برای او نیست، معبودی جز خدای یگانه نیست و شریکی برای او وجود ندارد و پاک است خدایی که یگانه است و شریکی برای او نیست. درود خداوند بر حضرت محمد و خاندان او. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و حضرت محمد را در نزد من محبوب‌ترین و برگزیده‌ترین شخص قرار ده و مرا بر دین حضرت محمد و ابراهیم علیهما السلام و پیروان... شان استوار بگردان، ای مهربان‌ترین مهربانان.

سپس سه بار می گویی: گواهی می‌دهم معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی بر او وجود ندارد، فرمانروایی و ستایش از آن او است، زنده می‌کند و می‌میراند و می‌میراند و زنده می‌کند و او خود زنده‌ای است که نمی‌میرد و خوبی ها به دست او است، و بر هر چیز توانا است. یازده بار این را بگو[همین ذکر] و سپس ده بار بگو: به خدا پناه می‌برم از وسوسه‌های شیطان‌ها و از این که نزد من حاضر گردند.

سپس بگو: ستایش خدای یگانه را با هر چیز، تا این که هیچ چیز نباشد و با هر چیز و به تعداد همه اشیاء و چندین برابر آن‌ها و تا منتهای علم خدا و معبودی جز خدا نیست به همین ترتیب و خداوند بزرگ است و پاک است به همین ترتیب، درود و صلوات خدا بر حضرت محمد و خاندان او و ستایش خدا را به آکندگی میزان و تا انتهای علم او و خشنودی اش و هموزن عرش. پاک است خدا و ستایش خدا را و معبودی جز خدا نیست و خدا بزرگ‌تر است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خدا تحقق نمی‌یابد هموزن با عرش و مثل آن و به اندازه کلمات خدا و مثل آن و به شماره آفریده‌های خدا و مثل آن و به آکندگی آسمان‌ها و مثل آن و به آکندگی زمین و مثل آن و به تعداد همه این‌ها. پاک است خدا و ستایش خدا را و معبودی جز خدا نیست و خداوند بزرگ است و درود خداوند بر حضرت محمد و خاندان او و سلام و رحمت و برکات خداوند بر او و آنان و بر روح و تن آنان.

سپس دست‌های خود را بلند کن و بگو: خداوندا، ستایش مخصوص توست، ستایشی که با جاودانگی تو جاودانه باشد و ستایش تو را، ستایشی که پایانی در برابر خواست تو برای آن نباشد و ستایش تو را، ستایشی که منتهایی در برابر علم تو نباشد و ستایش تو را، ستایشی که مرزی برای گوینده آن جز خشنودی‌ات نباشد. خدایا، ستایش مخصوص توست و فقط به درگاه تو گله‌گزاری می نمایم و از تو یاری می‌طلبم. خدایا، ستایش تو را آن‌گونه که شایسته تو است. گواهی می‌دهم که هر نعمتی خواه دینی و یا دنیوی، تنها از خداست که شریکی ندارد و فرمانرواست، ستایش و سپاسگزاری فراوان برای تو در برابر آن... نعمت ها. شب کردم در حالی که بنده مملوک خدا هستم، شب کردم در حالی که نمی‌توانم خیری را که بدان امید دارم به سوی خود آورم و شری را که از آن بیم دارم و می‌پرهیزم از خود دور کنم، شب کردم در حالی که در گرو عمل خود هستم،

شب کردم در حالی که هیچ نیازمندی نیازمندتر از خود به خدا نمی‌بینم و تنها خداوند بی‌نیاز و ستوده است. با خدا صبح و شب می‌کنیم و به خدا زنده می گردیم و می‌میریم و به سوی خدا محشور می شویم. خداوندا، از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از تو خیر این شب و رخدادهای واقع در آن را خواهانم و به تو پناه می‌برم از شر آن و شر رخدادهای واقع در آن. خدایا، به تو پناه می‌برم از این که خطا یا گناهی را در این شب برای من بنویسی. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا از خطا و گناه در این شب کفایت نما و فرخندگی، نور و برکت آن را به من عطا کن.

خدایا، مرا آفریدی و زندگی و مرگ من به دست تو است. خدایا، اگر آن را نگاه داشتی، به سوی خشنودی و بهشتت رهسپار ساز و اگر رها کردی، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و آن را بیامرز و بر آن رحم کن. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا به آن‌چه روزی کردی قانع ساز و آن‌چه را که به من عطا کردی مبارک گردان و در حال غیبت و حضور من و در همه احوال، نگاه دار من باش.

سپس ده بار بگو: خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بر ایمان به خود، تصدیق فرستاده‌ات و ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام، بیزاری جستن از دشمن او و انتقام گرفتن به واسطه ائمه اهل بیت، برانگیز؛ زیرا من به آن خشنود گشتم، ای پروردگار من. خداوندا، بر حضرت محمد، بنده و رسولت در میان پیشینیان و متأخران درود فرست و بر حضرت محمد در میان فرشتگان آسمان درود فرست و بر حضرت محمد در میان رسولان درود فرست. خدایا، به حضرت محمد، وساطت، برتری، فضیلت و درجه رفیع و بلند در بهشت ارزانی دار. خدایا، به حضرت محمد ایمان آوردم، در حالی که او را ندیدم، پس در روز قیامت مرا از دیدارش محروم مدار و همنشینی با او را روزی‌ام گردان و بر آیینش بمیران و از حوض او، با شرابی دلچسب، خوش و گوارا سیرابم گردان به گونه‌ای که بعد از آن هرگز تشنه نگردم، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خدایا، به حضرت محمد ایمان آوردم، در حالی که او را ندیدم، پس روی او را در بهشت به من بشناسان. خدایا، به روح حضرت محمد از سوی من تحیت و سلام فراوان بفرست. خدایا، بر حضرت محمد و خاندانش که پلیدی را از آنان زدودی و پاکیزه گردانیدی، درود فرست. خدایا، بر حضرت محمد و خاندان او که به اطاعت از آنان دستور دادی و حق و دوستی آنان را واجب گردانیدی، درود فرست. خدایا، بر حضرت محمد و خاندان او که دانش خود را به آنان الهام نمودی و کتابت را توسط آنان محفوظ داشتی و بندگانت را بـه آنان سپردی، آنان کـه معدن سخنان، گنجینه‌داران دانش، پایه‌های دین، برپادارندگان فرمان تواند، درود فرست، درودی فراوان، پاکیزه، خجسته و بالنده و در این لحظه و در تمامی لحظات از سوی من به ارواح پاک و اجساد پاکیزه آنان درود و سلام فراوان بفرست. ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است و درود و سلام شایسته خدا بر حضرت محمد و خاندان او .

**[ترجمه]

دُعَاءُ آخَرُ فِی عَشِیَّهِ عَرَفَهَ

یَا رَبِّ إِنَّ ذُنُوبِی لَا تَضُرُّکَ وَ إِنَّ مَغْفِرَتَکَ لِی لَا تَنْقُصُکَ فَأَعْطِنِی مَا لَا یَنْقُصُکَ وَ اغْفِرْ لِی مَا لَا یَضُرُّکَ.

**[ترجمه]ای پروردگار من، گناهان من آسیبی به تو نمی‌رساند و آمرزشت چیزی از تو نمی‌کاهد، پس آن‌چه را که چیزی از تو نمی‌کاهد به من ارزانی دار و آن‌چه را که آسیبی به تو نمی‌رساند، بیامرز.

**[ترجمه]

اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنِی خَیْرَ مَا عِنْدَکَ لِشَرِّ مَا عِنْدِی فَإِنْ أَنْتَ لَمْ تَرْحَمْنِی بِتَعَبِی وَ نَصَبِی فَلَا تَحْرِمْنِی أَجْرَ الْمُصَابِ عَلَی مُصِیبَتِهِ.

أقول:

و قد رویناه فی دعاء جدتنا أم جدنا داود بن الحسن بن مولانا الحسن بن علی بن أبی طالب علیهم السلام المذکور فی عمل یوم النصف من رجب

: قَالَتْ أُمُّ دَاوُدَ فَقُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام أَ یُدْعَی بِهَذَا الدُّعَاءِ فِی غَیْرِ رَجَبٍ قَالَ نَعَمْ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ.

**[ترجمه]خداوندا، مرا به واسطه بدی هایم از خیر و خوبی خود، محروم مدار. پس اگر بر رنجوری و خستگی‌ام رحم نمی‌کنی، مرا از پاداشی که به مصیبت‌زده در برابر مصیبتش عطا می کنی، محروم مکن.

دعای جدّه ما، یعنی مادرِ جدّ ما داوود بن حسن فرزند مولای‌مان امام حسن بن علی بن ابی‌طالب علیهم السلام، در اعمال نیمه رجب ذکر شد.

در روایت است که ام داوود از امام صادق علیه السّلام پرسید: آیا این دعا در غیر از ماه رجب خوانده می شود؟ فرمودند: آری در روز عرفه.

**[ترجمه]

أقول

و یستحب أیضا أن یدعی فی هذا الیوم بالدعاء الذی قدمناه فی تعقیب الظهر یوم الجمعه فی الجزء الرابع عن مولانا زین العابدین علیه السلام الذی أوله یا من یرحم من لا یرحمه العباد(۱).

ص: ۲۹۱

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۴۰۱- ۴۲۱، و الدعاء المشار إلیه قد مر فی کتاب الصلاه.

**[ترجمه]مستحب است، در روز عرفه، دعایی که در جلد چهارم در تعقیب نماز ظهر روز جمعه به نقل از مولای‌مان امام زین‌العابدین علیه السلام ذکر کردیم، خوانده شود. آن دعا با این جمله آغاز می شود: یا مَن یَرحَمُ مَن لایَرحَمُهُ العِبادُ..: ای رحم کننده بر کسی که بندگان به او رحم نمی ورزند... - . الاقبال:۴۰۱-۴۲۱ این دعا در کتاب الصلاه ذکر شد. -

**[ترجمه]

باب ۳ أعمال یوم عید الأضحی و لیلته و أیام التشریق و لیالیها و أدعیه الجمع و ما یناسب ذلک

الأخبار

أقول

سبق أکثر ما یتعلق بهذا الباب فی کتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و کتاب الصوم و سننقل بعضها فی کتاب الحج و کتاب المزار إن شاء الله تعالی أیضا فارجع إلیها.

**[ترجمه]مطالب این باب در کتاب الطهار ه، الصلاه، الدعاء و کتاب الصوم ذکر شد و پاره ای از آن را در کتاب الحج و کتاب المزار خواهیم آورد.

**[ترجمه]

«۱»

و قال الکفعمی ره فی البلد الأمین و إن استطعت أن تحیی لیله الأضحی فافعل فإن أبواب السماء لا تغلق تلک اللیله لأصوات المؤمنین فإذا أصبحت و صلیت العید فادع بعدها بالدعاءین المذکورین فی الصحیفه و هما بعد دعاء یوم عرفه.

و قال فی الحاشیه و ادع فیه أیضا بهذا الدعاء و هو مروی عن الصادق علیه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی وَلِیِّکَ وَ أَخِی نَبِیِّکَ وَ وَزِیرِهِ وَ حَبِیبِهِ وَ خَلِیلِهِ وَ مَوْضِعِ سِرِّهِ وَ خِیَرَتِهِ مِنْ أُسْرَتِهِ وَ وَصِیِّهِ وَ صَفْوَتِهِ وَ خَالِصَتِهِ وَ أَمِینِهِ وَ وَلِیِّهِ وَ أَشْرَفِ عِتْرَتِهِ الَّذِینَ آمَنُوا وَ أَبِی ذُرِّیَّتِهِ وَ بَابِ حِکْمَتِهِ وَ النَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ وَ الدَّاعِی إِلَی شَرِیعَتِهِ وَ الْمَاضِی عَلَی سُنَّتِهِ وَ خَلِیفَتِهِ عَلَی أُمَّتِهِ سَیِّدِ الْمُسْلِمِینَ وَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَ قَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ أَفْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ أَصْفِیَائِکَ وَ أَوْصِیَاءِ أَنْبِیَائِکَ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ عَنْ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله مَا حُمِّلَ وَ رَعَی مَا اسْتُحْفِظَ وَ حَفِظَ مَا اسْتُودِعَ وَ حَلَّلَ حَلَالَکَ وَ حَرَّمَ حَرَامَکَ وَ أَقَامَ أَحْکَامَکَ وَ دَعَا إِلَی سَبِیلِکَ وَ إِلَی أَوْلِیَائِکَ وَ عَادَی أَعْدَاءَکَ وَ جَاهَدَ النَّاکِثِینَ عَنْ سَبِیلِکَ وَ الْقَاسِطِینَ وَ الْمَارِقِینَ عَنْ أَمْرِکَ صَابِراً مُحْتَسِباً مُقْبِلًا غَیْرَ مُدْبِرٍ- لَا تَأْخُذُهُ فِی اللَّهِ لَوْمَهُ لَائِمٍ حَتَّی بَلَغَ فِی ذَلِکَ الرِّضَا وَ سَلَّمَ إِلَیْکَ الْقَضَاءَ وَ عَبَدَکَ مُخْلِصاً وَ نَصَحَ لَکَ مُجْتَهِداً حَتَّی أَتَاهُ الْیَقِینُ فَقَبَضْتَهُ إِلَیْکَ شَهِیداً سَعِیداً وَلِیّاً رَضِیّاً زَکِیّاً هَادِیاً مَهْدِیّاً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَیْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ أَنْبِیَائِکَ وَ أَصْفِیَائِکَ

يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ (۱).

**[ترجمه]کفعمی در کتاب البلـد المین ذکر کرد: اگر می توانی شب عیـد قربان را احیا بدار زیرا در این شب درهای آسـمان به روی صـدای مومنان بسـته نمی شوند و در صـبح این روز بعد از نماز عید قربان این دعاها را بخوان که در صـحیفه سـجادیه بعد از دعای روز عرفه ذکر شده است.

و در حاشـیه آورده: و نیز این دعـا که از امام صادق علیه السـلام منقول است را بخوان: خـدایا، بر ولیّ و برادر نبیّ‌ات و وزیر و حبیب و دوست و محرم اسرار و بهترین فرد از خانواده اش و جانشین او و برگزیده مورد اعتماد و خالص برای او و امانت دار و سرپرست و گرامی ترین فرد خاندانش که ایمان آوردند و پدر فرزندانش و دروازه حکمت و گویای حجت او و فراخواننده به شریعتش و اجرا کننـده سـنت او و جانشـین او بر امتش و سـرور مسـلمانان و امیر مومنان و رهبر سپید رویان عالم، بهترین درود هایی را که بر مخلوقاتت و برگزیدگانت و جانشینان پیامبرانت فرستادی، روانه ساز.

خداوندا من گواهی می دهم که او آنچه را از سوی پیامبرت صلی الله علیه و آله بر عهده داشت را ایفا کرد و آنچه را محفوظ داشت مراقبت کرد و آنچه را ودیعه داشت، حفـظ نمود، حلالـت را حلاـل و حرامت را حرام دانست و احکامت را اجرا کرد و به راه تو و دوسـتان تو فرا خواند و با دشمنان تو دشمنی کرد و با آنان که پیمان شکستند و ظلم نمودند و از دین خارج شدند، مبارزه نمود، در حالی که بر امر تو صابر و حسابرس بود به آن روی آورد و پشت نکرد و در راه خـدا به سـرزنش خرده گیران اعتنـا ننمود تا اینکه در این راه به رضای خداونـد دست یافت و قضا را به تو سپرد و خالصانه تو را پرستیـد و با تلاش در راه تو خیرخواهی نمود تا اینکه مرگ او را دریافت و تو او را در مقام شـهادت و نیکبختی و سـرپرستی که از او راضی هستی و پاک و هدایتگر و راه یافته، به سوی خود بردی.

خـدایا ای پروردگار جهانیان، بر محمد و آل محمد بهترین درود هایی که بر پیامبران و برگزیدگان خود فرسـتادی، روانه ساز.
- . البلد الامین:۲۵۹ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال فیما نذکره مما ینبغی أن یکون أهل السعادات و الإقبال علیه- یوم الأضحی من الأحوال اعلم أننا قد ذکرنا فی عید شـهر رمضان ما فتحه علینا مالک القلب و اللسان من الآداب عند استقبال ذلک العید و آداب ذلک النهار ما نستغنی به الآن عن التکرار لکن یمکن أنک لا تقـدر علی نظر ما قـدمناه أو لا تعرف معناه فنـذکر عرف ما یفتح الله جل جلاله علیه و یحسن به إلینا فنقول اذکر أیها الإنسان أن الله جل جلاله سبقک بالإحسان قبل أن تعرفه و قبل أن تتقرب إلیه بشی ء من الطاعات فهیأ لک کل ما کنت محتاجا إلیه من المهمات حتی بعث لک رسولا من أعز الخلائق علیه یزیل ملوک الکفار و یقطع دابر الأشرار الذین یحولون بینک و بین فوائـد أسـراره و یشـغلونک عن الاهتداء بأنواره فأطفأ نار الکافرین و أذل رقاب ملوک الیهود و النصاری و الملحدین و لم یکلفک أن تکون فی تلک الأوقات من المجاهدین و لا تکلفت خطرا و لا تحملت ضـررا فی استقامه هذا الدین

و جاءتک العبادات فی عافیه و نعمه صافیه مما کان فیه سید المرسلین و خواص عترته الطاهرین صلوات الله علیه و علیهم أجمعین و مما جاهد علیه و وصل إلیه السلف من المسلمین فلا تنس المنه علیک فی سلامتک من تلک الأهوال و ما ظفرت به من الآمال و الأقبال و جر بلسان الحال بنظرک و اذکر بخاطرک القتلی الذین سفکت دماؤهم فی مصلحتک و هدایتک من أهل الکفر و من أهل الإسلام حتی ظفرت أنت بسعادتک و کم خرب من بلاد عامره و أهلک من أمم غابره.

ثم اذکر إبراز الله جل جلاله أسراره بیوم العید و أظهر لک أنواره بذلک الوقت السعید من مخزون ما کان مستورا عن الأمم الماضیه و القرون الخالیه و جعلک أهلا أن تزور عظمته و حضرته فیه و تحدثه بغیر واسطه و تناجیه فهل

ص: ۲۹۳

۱- ۱. البلد الأمین: ۲۵۹ و قد کان هاهنا بیاض فی الکمبانیّ.

كان هذا فى حسنات نطفتك أو علقتك أو مضغتك أو لما كنت جنينا ضعيفا أو لما صرت رضيعا لطيفا أو لما كنت ناشئا صغيرا أو هل وجدت لک فى ذلک تدبيرا فكن رحمک الله عبدا مطيعا و مملوكا سميعا لذلك المالك السالك بک فى تلك المسالک الواقى لک من المهالك فو الله إنه ليقبح بک مع سلامه عقلك و ما وهب لک من فضله الذى صرت تعتقده من فضلك أن تعمى أو تتعامى عن هذا الإحسان الخارق للألباب أو أن تشغل عنه أو تؤثر عليه شيئا من الأسباب أقول فاستقبل هديه الله جل جلاله إليک يوم عيده بتعظيمه و تمجيده و القيام بحق وعوده و الخوف من وعيده و فرحک و سرورک بما فى ذلک من المسار و المبار

على قدر الواهب جل جلاله و على قدر ما كنت عليه من ذل التراب و عقبات النشأه الأولى و ما كان فيها من الأخطار و ترددک فى الأصلاب و الأرحام ألوفا كثيره من الأعوام يسار بک فى تلك المضايق على مركب السلامه من العوائق حتى وصلت إلى هذه المسافه و أنت مشمول بالرحمه و الرأفه موصول بموائد الضيافه آمنا من المخافه فالعجب لک كل العجب لک إن جهلت قدر المنه عليک فيما تولاه الله جل جلاله من الإحسان إليک فاشتغل بما يريد و قد كفاک كل هول شديد و هو جل جلاله كافيک ما قد بقى بذلک اللطف و العطف الذى أجزأه على المماليک و العبيد

**[ترجمه]الاقبال: حالاتی که شایسته است اهل سعادت و توجه‌کنندگان به خدا در روز عید قربان، داشته باشند:

بدان، در ضمن اعمال عید فطر، آداب استقبال از عید و آداب آن روز را به صورتی که صاحب اختیار قلب و زبان به ما عنایت کرد، ذکر کردیم، به گونه‌ای که با وجود آن اکنون بی‌نیاز از تکرار هستیم؛ لیکن از آن‌جا که ممکن است به آن دسترسی نداشته باشی و یا معنای آن را درنیابی، نکاتی را که خداوند به ما عنایت کرد و احسان نمود، در این‌جا یادآور می شویم و می‌گوییم:

ای انسان، به این نکته توجه داشته باش که پیش از آن که خدا را بشناسی و با انجام طاعات به سوی او تقرّب بجویی، خداوند به تو احسان کرد؛ زیرا او بود که تمامی نیازهای مهم تو را برآورد و حتی فرستاده‌ای را که سربلندترین آفریده‌های خویش است، به سوی تو فرستاد تا پادشاهان کافر را از بین ببرد و اشرار را ریشه‌کن کند، آنان که جلوی استفاده تو از بهره‌های اسرار الهی را می گیرند و مانع هدایت تو از طریق انوار الهی می شوند. پس آتش کافران را خاموش کرد و گردن پادشاهان یهود، نصاری و ملحدان را خوار ساخت و خداوند برای استقامت دین خود، تو را مکلّف به جهاد و تحمل خطر و ضرر نکرد، بلکه عبادات اسلامی با عافیت و نعمت خالص به دست تو رسید. زیرا سیّد فرستادگان و خاندان پاک و ویژه او، درودهای خدا بر او و بر همه آنان، و مسلمانان صدر اسلام آن سختی ها را بر دوش کشیدند. بنابراین، منّت خدا را بر خود که تو را از آن حوادث سالم نگاه داشت و به آرزوهای خویش و خوشبختی ها رساند، فراموش مکن و زبان حال خود را در نگاهت قرار ده و به یاد آور کسانی را که برای صلاح و هدایت تو، از مسلمان و کافر، خونشان ریخته شد تا تو به سعادت دست یابی و و چه آبادی هایی که ویران گردید و امت‌های گذشته‌ای که نابود شدند.

سپس این نکته را به یاد آور که چگونه خداوند جلّ جلاله اسرار خویش را در روز عید اظهار داشت و انوار خود را در این زمان فرخنده آشکار گردانید، اسراری که از امت‌های گذشته و نسل‌های پیشین پوشیده مانده بود و تو را شایسته دیدار عظمت و جمال خویش و گفت‌وگو و مناجات بلاواسطه با خود گردانید. آیا این الطاف به خاطر نیکی‌های نطفه یا خون‌بسته یا پاره...

گوشت تو بود؟ یـا آن زمان، که تو جنینی ضـعیف بودی؟ یا زمانی که نوجوانی خردسال بودی؟ آیا در این دوران ها تـدبیری در این امور داشتی؟

بنابراین، خدا رحمتت کند. بنده مطیع و حرف‌شنو باش و به سخن مالک خود که تو را در این راه‌ها روانه ساخت و از هلاکت نگاه داشت، گوش فرا ده. به خـدا سوگنـد، با وجود سـلامتی عقلت و فضایلی که خداوند به تو ارزانی داشت و تو گمان می‌کنی جزو فضایل تو است، ناپسـند است که خود را به نابینایی بزنی، یا از دیـدن این احسان که برتر از عقل است، کور گردی، یا خود را به چه چیز دیگر مشغول کنی، یا کارهای دیگر را بر آن مقدّم بداری؟

می‌گویم، با تعظیم و تحمید خدا و برپا داشتن حقوق وعده های او و با هراس از وعده‌های عذاب الهی، از هدایت خداوند جلّ جلاله در روز عیـد اسـتقبال کن و از نیکی‌ها خوشـحال و شادمان باش، به انـدازه عظمت خداوند بخشـنده جلّ جلاله و ذلت و خاکسـاری خود و گرفتـاری‌ها و خطرهایی که در دنیا به سوی توست. تو که هزاران سال از پشت پـدران و رحم مادران انتقال یـافتی و سوار بر مرکب سـلامتی از موانع و تنگناهـا عبور کردی و تا بـدین جا رسـیدی که رحمت و رأفت خـدا شامل حال تو است و ایمن از بیم، از سفره ضیافت الهی بهره مند می شوی.

بسیار شگفت است اگر به قدر منّت خداوند جلّ جلاله بر خود، با نیکی‌هایی که به تو عنایت نمود، آگاهی نداشته باشی. پس، به آن‌چه از تو خواست، مشـغول شو، که خداونـد تو را از تمـام هراس‌هـای سـخت کفایت نموده است و در آینـده نیز با همان لطف و مهری که شامل حال بندگان خود نمود، تو را کفایت خواهد کرد.

**[ترجمه]

فصل فیما نذکره من الروایه بغسل یوم الأضحی

بإسنادنا إلی أبی جعفر بن بابویه رضوان الله جل جلاله علیه فیما ذکره من کتاب من لا یحضره الفقیه فقال ما هذا لفظه:

وَ رَوَی ابْنُ الْمُغِیرَهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْوَلِیدِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ غُسْلِ الْأَضْحَی قَالَ وَاجِبٌ إِلَّا بِمِنَی، ثُمَّ قَالَ ره وَ رَوَی: أَنَّ غُسْلَ الْأَضْحَی سُنَّهٌ.

**[ترجمه]به نقـل از ابو جعفر ابن بـابویه - رضوان الله جـلّ جلاـله علیه - در کتاب من لایحضـره الفقیه، به این صورت آمـده است:

از قاسم بن ولیـد نقل است که از غسل روز عیـد قربان از آن حضـرت پرسیـدم. فرمودنـد: واجب است به جز در سـرزمین منی. سپس ادامه داد: و روایت است که غسل روز عید قربان سنت است.

**[ترجمه]

أقول

إنه إذا ورد لفظ الأمر بالوجوب لشـى ء يكون ظاهر العمل عليه أنه مندوب يعنى يكون المراد بلفظ الواجب التأكيد للعمل عليه و إظهار تعظيمه على غيره من غسل مندوب لم يبلغ تعظيمه إليه.

ص: ۲۹۴

**[ترجمه]هر گاه لفظ امر به وجوب برای چیزی به کار رود، ظاهر عمل به آن این است که عمل به آن مستحب است؛ یعنی مراد از لفظ واجب، تاکید بر آن عمل است و نشان از بزرگ‌داشتن آن بر دیگر غسل‌های مستحب دارد.

**[ترجمه]

فصل

فیما نذکره مما یعتمد الإنسان فی یوم الأضحی علیه بعد الغسل المشار إلیه وجدنا ذلک فی بعض مصنفات أصحابنا المهتم بالعبادات نسخه عتیقه ذکر مصنفها أنها مختصر من کتاب المنتخب فقال ما هذا لفظه العمل فی یوم النحر أن تبکر یوم النحر فتغتسل و تلبس أنظف ثوب لک و تقول عند ذلک:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ- اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَفْتِحُ الثَّنَاءَ بِحَمْدِکَ وَ نَسْتَدْعِی الثَّوَابَ بِمَنِّکَ فَاسْمَعْ یَا سَمِیعُ مِدْحَتِی فَکَمْ یَا إِلَهِی مِنْ کُرْبَةٍ قَدْ کَشَفْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ وَ کَمْ یَا إِلَهِی مِنْ دَعْوَةٍ قَدْ أَجَبْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ وَ کَمْ یَا إِلَهِی مِنْ رَحْمَةٍ قَدْ نَشَرْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ وَ کَمْ یَا إِلَهِی مِنْ عَثْرَةٍ قَدْ أَقَلْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ وَ کَمْ یَا إِلَهِی مِنْ مِحْنَةٍ قَدْ أَزَلْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ وَ کَمْ یَا إِلَهِی مِنْ حَلْقَةٍ ضَیِّقَةٍ قَدْ فَکَکْتَهَا فَلَکَ الْحَمْدُ سُبْحَانَکَ لَمْ تَزَلْ عَالِماً کَامِلًا أَوَّلًا آخِراً ظَاهِراً بَاطِناً مَلِکاً عَظِیماً أَزَلِیّاً قَدِیماً عَزِیزاً حَکِیماً رَءُوفاً رَحِیماً جَوَاداً کَرِیماً سَمِیعاً بَصِیراً لَطِیفاً خَبِیراً عَلِیّاً کَبِیراً عَلِیماً قَدِیراً- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَکَ وَ تَعَالَیْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ وَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَشْهَدُ بِحَقِیقَةِ إِیمَانِی وَ عَقْدِ عَزَائِمِی وَ إِیقَانِی وَ حَقَائِقِ ذُنُوبِی وَ مَجَارِی سُیُولِ مَدَامِعِی وَ مَسَاغِ مَطْعَمِی وَ لَذَّةِ مَشْرَبِی وَ مَشَامِی وَ لَفْظِی وَ قِیَامِی وَ قُعُودِی وَ مَنَامِی وَ رُکُوعِی وَ سُجُودِی وَ بَشَرِی وَ عَصَبِی وَ قَصَبِی وَ لَحْمِی وَ دَمِی وَ مُخِّی وَ عِظَامِی وَ مَا احْتَوَتْ عَلَیْهِ شَرَاسِیفُ أَضْلَاعِی وَ مَا أَطْبَقَتْ عَلَیْهِ شَفَتَایَ وَ مَا أَقَلَّتِ الْأَرْضُ مِنْ قَدَمِی إِنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ- لَا شَرِیکَ لَکَ إِلَهاً وَاحِداً أَحَداً فَرْداً صَمَداً لَمْ تَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا وَلَداً وَ لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ وَ کَیْفَ لَا أَشْهَدُ لَکَ بِذَلِکَ یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ وَ أَنْتَ خَلَقْتَنِی بَشَراً سَوِیّاً وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً مَذْکُوراً وَ کُنْتَ یَا مَوْلَایَ عَنْ خَلْقِی غَنِیّاً وَ رَبَّیْتَنِی طِفْلًا صَغِیراً وَ هَدَیْتَنِی لِلْإِسْلَامِ کَبِیراً وَ لَوْ لَا رَحْمَتُکَ إِیَّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْهَالِکِینَ نَعَمْ فَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ کَلِمَةُ حَقٍّ مَنْ قَالَهَا سَعِدَ وَ عَزَّ وَ مَنِ اسْتَکْبَرَ عَنْهَا شَقِیَ وَ ذَلَّ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ کَلِمَةٌ خَفِیفَةٌ عَلَی اللِّسَانِ ثَقِیلَةٌ فِی الْمِیزَانِ بِهَا رِضَی الرَّحْمَنِ وَ سَخَطُ الشَّیْطَانِ.

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ أَضْعَافَ مَا حَمِدَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ يَرْضَى أَنْ تُحْمَدَ وَ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ عِظَمِ رُبُوبِيَّتِهِ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ أَضْعَافَ مَا سَبَّحَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ يَرْضَى أَنْ يُسَبَّحَ وَ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ عِظَمِ رُبُوبِيَّتِهِ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِلَهاً وَاحِداً أَحَداً فَرْداً صَمَداً لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا وَلَداً وَ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ أَضْعَافَ مَا هَلَّلَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ يَرْضَى أَنْ يُهَلَّلَ وَ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ عِظَمِ رُبُوبِيَّتِهِ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ أَضْعَافَ مَا كَبَّرَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ يَرْضَى أَنْ يُكَبَّرَ وَ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ عِظَمِ رُبُوبِيَّتِهِ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ غَفَّارُ الذُّنُوبِ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيَّ أَضْعَافَ مَا اسْتَغْفَرَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ يَرْضَى أَنْ يُسْتَغْفَرَ وَ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَ عِزِّ جَلَالِهِ وَ عِظَمِ رُبُوبِيَّتِهِ وَ مِدَادِ كَلِمَاتِهِ وَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ اللَّهُمَّ يَا اللَّهُ يَا رَبِّ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ يَا مَلِكُ يَا قُدُّوسُ يَا سَلَامُ يَا مُؤْمِنُ يَا مُهَيْمِنُ يَا عَزِيزُ يَا جَبَّارُ يَا مُتَكَبِّرُ يَا كَبِيرُ يَا خَالِقُ يَا بَارِئُ يَا مُصَوِّرُ يَا حَكِيمُ يَا خَبِيرُ يَا سَمِيعُ يَا بَصِيرُ يَا عَالِمُ يَا عَلِيمُ يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا حَلِيمُ يَا قَدِيمُ يَا غَنِيُّ يَا عَظِيمُ يَا مُتَعَالِي يَا عَالِي يَا مُحِيطُ يَا رَءُوفُ يَا غَفُورُ يَا وَدُودُ يَا شَكُورُ يَا جَلِيلُ يَا جَمِيلُ يَا حَمِيدُ يَا مَجِيدُ يَا مُبْدِئُ يَا مُعِيدُ يَا فَعَّالًا لِمَا يُرِيدُ يَا بَاعِثُ يَا وَارِثُ يَا قَدِيرُ يَا مُقْتَدِرُ يَا صَمَدُ يَا قَاهِرُ يَا تَوَّابُ يَا بَارُّ يَا قَوِيُّ يَا بَدِيعُ يَا وَكِيلُ يَا كَفِيلُ يَا قَرِيبُ يَا مُجِيبُ يَا أَوَّلُ يَا رَازِقُ يَا مُنِيرُ يَا وَلِيُّ يَا هَادِي يَا نَاصِرُ يَا وَاسِعُ يَا مُحْيِي يَا مُمِيتُ يَا قَابِضُ يَا بَاسِطُ يَا قَائِمُ يَا شَهِيدُ يَا رَقِيبُ يَا حَبِيبُ يَا مَالِكُ يَا نُورُ يَا رَفِيعُ

يَا مَوْلَى يَا ظَاهِرُ يَا بَاطِنُ يَا أَوَّلُ يَا آخِرُ يَا طَاهِرُ يَا مُطَهِّرُ يَا لَطِيفُ يَا حَفِيُّ يَا خَالِقُ يَا مَالِكَ يَا فَتَّاحُ يَا عَلَّامُ يَا شَاكِرُ يَا أَحَدُ يَا غَفَّارُ يَا ذَا الطَّوْلِ يَا ذَا الْحَوْلِ يَا مُعِينُ يَا ذَا الْعَرْشِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا مُسْتَعَانُ يَا غَالِبُ يَا مُغِيثُ يَا مَحْمُودُ يَا مَعْبُودُ يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ يَا فَرْدُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا قَدِيمَ الْإِحْسَانِ.

أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْمَاءِ وَ بِحَقِّ أَسْمَائِكَ كُلِّهَا مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَ رَسُولِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الطَّيِّبِينَ الْأَخْيَارِ الطَّاهِرِينَ الْأَبْرَارِ وَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنِّي كُلَّ غَمٍّ وَ هَمٍّ وَ كَرْبٍ وَ ضُرٍّ وَ ضِيقٍ أَنَا فِيهِ وَ تُوَسِّعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي أَبَداً مَا أَحْيَيْتَنِي وَ تُبَلِّغَنِي أَمَلِي سَرِيعاً عَاجِلًا وَ تَكْبِتَ أَعْدَائِي وَ حُسَّادِي وَ ذَوِي التَّعَزُّزِ عَلَيَّ وَ الظُّلْمِ لِي وَ التَّعَدِّي عَلَيَّ وَ تَنْصُرَنِي عَلَيْهِمْ بِرَحْمَتِكَ وَ تَكْفِيَنِي أَمْرَهُمْ بِعِزَّتِكَ وَ تَجْعَلَنِي الظَّاهِرَ عَلَيْهِمْ بِقُدْرَتِكَ وَ غَالِبِ مَشِيَّتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ سَلَّمَ تَسْلِيماً كَثِيراً وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ (١).

ص: ٢٩٧

١- ١. كتاب الاقبال: ٤٢٢- ٤٢٥، و ما بين العلامتين كان محله بياضا ألحقناه من المصدر، و بعد ذلك فى كتاب الاقبال كيفيه الخروج الى صلاه العيد و قد مر ما يتعلق بذلك فى كتاب الصلاه.

**[ترجمه]بعد از انجام غسل، که از نسخه‌ای کهن از برخی تألیفات راویان امامیّه که به انجام عبادات اهتمام می‌ورزیدند، ذکر کردیم. مصنف این نسخه، آن را مختصری از کتاب المنتخب نامیده و گفته: در روز عید قربان، صبح زود، غسل به جا آور و پاکیزه‌ترین لباس خود را بپوش و هنگام غسل بگو:

به نام خداوند رحمت‌گر مهربان. خدایا، ثنای بر تو را با ستایشت آغاز می‌کنم و به بخششت پاداش تو را خواهانم. پس ای شنوا، به ستایشم گوش فرا ده. ای معبود من، چه بسیار اندوهی که گشودی پس تو را ستایش می کنم و خدایا، چه بسیار دعا که اجابت نمودی پس تو را ستایش می کنم و ای معبود من، چه بسیار رحمت که گستردی و تو را ستایش می‌کنم و ای معبود من، چه لغزش‌ها که نادیده گرفتی پس تو را برای آن ستایش می کنم و ای معبود من، چه بسیار گرفتاری که برطرف نمودی پس تو را ستایش می کنم و ای معبود من، چه حلقه های تنگی که باز کردی پس تو را ستایش می کنم. پاکی تو ای خدا که پیوسته آگاه و کامل، اول و آخر، آشکار و پنهان، فرمانروا و بزرگ، ازلی و دیرینه، سربلند و حکیم، مهرورز و مهربان، بخشنده و کریم، شنوا و بینا، لطیف و دانا، بلندپایه و بزرگ، آگاه و توانایی و معبودی جز تو نیست. پاک و منزهی. از تو آمرزش می طلبم و به درگاهت توبه می‌کنم و تو بسیار توبه پذیر و مهربان هستی.

خدایا، من با حقیقت ایمان و تصمیم‌ها و یقین و با گناهان ثابتم و با جایگاه روان شدن سیل اشک و چشش غذا و لذت بردن از نوشیدن، و حس بویایی و گویایی‌ام و با برخاستن، نشستن، خوابیدن، رکوع و سجده‌ام و با پوست، عصب، استخوان، گوشت، خون، مغز، استخوان‌ها و آن‌چه بندهای دنده‌هایم متضمن است و آن‌چه لبانم را بر آن گشوده شد و آن‌چه زمین از قدم‌هایم بر روی خود حمل کرد، گواهی می‌دهم که تو خدای یگانه‌ای هستی که معبودی جز تو نیست و شریکی برای تو وجود ندارد، معبود یگانه، بی‌همتا، تک و بی‌نیاز که هیچ کس را به همسری و فرزندی برنگرفتی و نه زاییدی و نه زاییده شدی و هیچ کس همتای تو نیست. ای سرور و مولای من، چگونه به این حقایق گواهی ندهم در حالی که تو مرا به صورت بشری خوش اندام آفریدی و حال آن که من چیزی در خور یاد نبودم و تو ای مولای من، از آفرینش من بی‌نیاز بودی و نیز مرا در زمانی که کودکی خردسال بودم پروردی و در زمان بزرگسالی به اسلام رهنمون گردیدی. اگر رحمت تو به من نبود، قطعاً دچار هلاکت می‌شدم. بنابراین، این که خدایی جز خدای یگانه نیست، کلمه حقی است که هر کس آن را بگوید، نیک‌بخت و سربلند می گردد و هر کس از گفتن آن سرپیچی کند، بدبخت و خوار می گردد و این که خدایی جز خدای یکتا نیست و شریکی ندارد، کلمه‌ای است که بر زبان سبک، ولی در ترازوی عمل سنگین است و موجب خشنودی خداوند رحمت‌گستر و خشم شیطان است.

و ستایش از آن خداست، چندین برابر آن‌چه همه آفریده‌ها از پیشینیان و متأخّران او را ستودند و آن‌گونه که پروردگارمان، آن خدایی که معبودی جز او نیست، دوست دارد و می‌پسندد که تو او را اینگونه بستایی. و آن‌گونه که زیبنده روی گرامی و سربلندی جلال و عظمت پروردگاری و گنجایش سخنان او و سزاوار او است، و پاک است خدا به اندازه چندین برابر آن‌چه همه آفریده‌ها از پیشینیان و متأخّران او را به پاکی ستودند و آن‌گونه که پروردگارمان، آن خدایی که معبودی جز او نیست، دوست دارد و می‌پسندد که تسبیح شود و آن‌گونه که شایسته روی گرامی و سربلندی جلال و عظمت پروردگاری و گنجایش سخنان او و سزاوار او است و معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد، معبودی یگانه، بی‌ـ همتا، تنها و بی‌نیاز که هیچ کس را به همسری و فرزندی برنگرفت و نه کسی را زایید و نه زاییده شد و هیچ کس همتای او

نیست، به اندازه چندین برابر آن‌چه همه آفریده‌ها از پیشینیان و متأخران او را به یگانگی یاد کردند و آن‌گونه که پروردگارمان، خدایی که معبودی جز او نیست، دوست دارد و می‌پسندد که به یگانگی یاد شود و آن‌گونه که زیبنده روی گرامی و سربلندی جلال و عظمت پروردگاری و گنجایش سخنان او است و آنگونه که خود شایسته آن است و خداوند بزرگ است به اندازه چندین برابر آن چه آفریده‌ها از پیشینیان و متأخّران او را به بزرگی ستودند و آن‌گونه که پروردگار ما، خداوندی که معبودی جز او نیست، دوست دارد و می‌پسندد که به بزرگی ستوده شود و آن‌گونه که زیبنده روی گرامی و سربلندی جلال و بزرگی پروردگاری و گنجایش سخنان اوست و همانگونه که شایسته اوست.

و از خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده و آمرزنده گناهان است، آمرزش می‌خواهم و به درگاه او توبه می‌کنم و از او مسألت دارم که توبه مرا بپذیرد، به اندازه چندین برابر آن‌چه همه آفریده ها از پیشینیان و متأخران از او آمرزش خواستند و آن‌گونه که پروردگار ما، آن خدایی که معبودی جز او نیست، دوست دارد و می‌پسندد که از او آمرزش خواهی شود و آن‌گونه که شایسته روی گرامی و سربلندی جلال و بزرگی پروردگاری و گنجایش سخنان اوست و آنگونه که او شایسته آن است.

خدایا، ای خدا ای پروردگار، ای رحمت‌گستر ای مهربان، ای فرمانروا ای بسیار پاکیزه، ای ایمن ای ایمنی‌بخش، ای نگاهبان چیره، ای سربلند، ای باشکوه ای بزرگ‌منش، ای بزرگ ای آفریننده، ای پدیدآورنده ای صورت‌نگار، ای حکیم ای آگاه، ای شنوا ای بینا، ای دانا ای آگاه، ای بخشنده ای کریم، ای بردبار ای دیرینه ای بی‌نیاز، ای بزرگ ای متعالی، ای بلند ای فراگیر، ای مهرورز ای بسیار بخشاینده ای بسیار مهربان، ای بسیار سپاسگزار ای شکوهمند، ای زیبا، ای ستوده ای بلندپایه، ای آغازگر ای بازگرداننده، ای خدایی که هر چه بخواهی می‌کنی، ای برانگیزاننده ای به ارث برنده، ای توانا ای توانمند، ای بی‌نیاز ای چیره، ای بسیار توبه‌پذیر ای نیکوکار، ای نیرومند ای آفریننده، ای کارگزار ای کفایت‌کننده، ای نزدیک ای اجابت‌کننده، ای اوّل ای روزی‌رسان ای روشنگر، ای سرپرست ای هدایت‌گر، ای یاری رسان ای گسترده، ای زنده‌کننده ای میراننده، ای گیرنده ای رهاکننده و گسترش‌دهنده، ای پا برجا ای گواه، ای نگاهبان ای محبوب، ای مالك ای نور، ای بلندپایه ای سرور، ای آشکار ای پنهان، ای اوّل ای آخر، ای پاك ای پاکیزه‌کننده، ای لطیف ای مهربان، ای آفریدگار ای فرمانروا، ای گشایشگر ای بسیار دانا، ای سپاسگزار ای بی‌همتا، ای بسیار آمرزنده، ای بخشنده، ای دگرگون‌کننده، ای یاری‌گر ای صاحب عرش، ای دارای بزرگی و بزرگواری، ای کسی که از او یاری می خواهند، ای غلبه‌کننده ای یاری‌رسان، ای ستوده ای پرستیده شده، ای نیکوکار ای نیکی‌کننده ای تک، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای دارای نیکوکاری دیرینه.

به حق این نام‌ها و همه نام‌های تو و هر آنچه از آن ها که آگاهی داشتم یا نداشتم، از تو می خواهم که بر حضرت محمد، پیامبر و رسول و برگزیده‌ات از میان آفریده‌ها و نیز بر خاندان او که پاك و نیك و پاکیزه و نیکوکارند، درود فرستی و گره از همه غم‌ها، دل‌مشغولی‌ها، ناراحتی‌ها، رنجوری‌ها و تنگناهایی که دارم، بگشایی و تا زمانی که زنده‌ام داشتی، همواره روزی... ات را بر من بگسترانی و مرا زود و با شتاب به آرزویم برسانی و دشمنان و حسودان مرا و آنان که بر من سرکشی و ستم می... نمایند و بر من تعدّی می‌کنند، خوار گردانی و به رحمت خویش مرا بر آن‌ها پیروز گردانی و به سربلندی‌ات از آنان کفایت کنی و به قدرت و مشیت چیره‌ات بر آنان غالب گردانی، ای مهربان‌ترین مهربانان. اجابت فرما ای پروردگار جهانیان و درود و سلام فراوان و شایسته خداوند بر حضرت محمد خاتم پیامبران و بر خاندان پاك و پاکیزه او. خدا ما را کافی است و نیکو

حمایت گری است. - . الاقبال: ۴۲۲-۴۲۵ -

**[ترجمه]

باب ۴ أعمال یوم الغدیر و لیلته و أدعیتهما

الأخبار

أقول

قد ذکرنا أکثر ما یناسب هذا الباب فی کتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و کتاب الصیام و کتاب المزار و أوردنا أیضا جمل ما یتعلق بیوم الغدیر فی کتاب الفتن و کتاب أحوال مولانا أمیر المؤمنین علیه السلام و غیر ذلک أیضا.

**[ترجمه]بیشتر مطالب مناسب این باب را در کتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و الصیام و المزار ذکر کردیم؛ علاوه بر این، پیرامون اعمال روز غدیر در کتاب الفتن و کتاب احوال مولایمان امیر مومنان علیه السلام و دیگر کتب نیز مطالبی آوردیم.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] رَوَیْنَا بِالْأَسَانِیدِ الْمُتَّصِلَهِ مِمَّا ذَکَرَهُ وَ رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ الطِّرَازِیُّ فِی کِتَابِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ کَثِیرٍ الرَّقِّیِّ عَنْ عُمَارَهَ بْنِ جُوَیْنٍ أَبِی هَارُونَ الْعَبْدِیِّ وَ رَوَیْنَا بِأَسَانِیدِنَا أَیْضاً إِلَی الشَّیْخِ الْمُفِیدِ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ فِیمَا رَوَاهُ عَنْ عُمَارَهَ بْنِ جُوَیْنٍ أَبِی هَارُونَ الْعَبْدِیِّ أَیْضاً قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام فِی الْیَوْمِ الثَّامِنَ عَشَرَ مِنْ ذِی الْحِجَّهِ فَوَجَدْتُهُ صَائِماً فَقَالَ إِنَّ هَذَا الْیَوْمَ یَوْمٌ عَظَّمَ اللَّهُ حُرْمَتَهُ عَلَی الْمُؤْمِنِینَ إِذْ أَکْمَلَ اللَّهُ لَهُمْ فِیهِ الدِّینَ وَ تَمَّمَ عَلَیْهِمُ النِّعْمَهَ وَ جَدَّدَ لَهُمْ مَا أَخَذَ عَلَیْهِمْ مِنَ الْمِیثَاقِ وَ الْعَهْدِ فِی الْخَلْقِ الْأَوَّلِ إِذْ أَنْسَاهُمُ اللَّهُ ذَلِکَ الْمَوْقِفَ وَ وَفَّقَهُمْ لِلْقَبُولِ مِنْهُ وَ لَمْ یَجْعَلْهُمْ مِنْ أَهْلِ الْإِنْکَارِ الَّذِینَ جَحَدُوا فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاکَ فَمَا صَوَابُ صَوْمِ هَذَا الْیَوْمِ فَقَالَ إِنَّهُ یَوْمُ عِیدٍ وَ فَرَحٍ وَ سُرُورٍ وَ صَوْمٍ شُکْراً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِنَّ صَوْمَهُ یَعْدِلُ سِتِّینَ شَهْراً مِنَ الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ وَ مَنْ صَلَّی فِیهِ رَکْعَتَیْنِ أَیَّ وَقْتٍ شَاءَ وَ أَفْضَلُ ذَلِکَ قُرْبُ الزَّوَالِ وَ هِیَ السَّاعَهُ الَّتِی أُقِیمَ فِیهَا أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ علیه السلام بِغَدِیرِ خُمٍّ عَلَماً لِلنَّاسِ وَ ذَلِکَ أَنَّهُمْ کَانُوا قَرُبُوا مِنَ الْمَنْزِلِ فِی ذَلِکَ الْوَقْتِ فَمَنْ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ سَجَدَ وَ شَکَرَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ بَعْدَ رَفْعِ رَأْسِهِ مِنَ السُّجُودِ الدُّعَاءُ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّ لَکَ الْحَمْدَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَنَّکَ وَاحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ یَا مَنْ هُوَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ کَمَا کَانَ مِنْ شَأْنِکَ أَنْ تَفَضَّلْتَ عَلَیَّ بِأَنْ جَعَلْتَنِی

مِنْ أَهْلِ إِجَابَتِکَ وَ أَهْلِ دِینِکَ وَ أَهْلِ دَعْوَتِکَ وَ وَفَّقْتَنِی لِذَلِکَ فِی مُبْتَدَإِ خَلْقِی تَفَضُّلًا مِنْکَ وَ کَرَماً وَ جُوداً ثُمَّ أَرْدَفْتَ الْفَضْلَ فَضْلًا وَ الْجُودَ جُوداً وَ الْکَرَمَ کَرَماً رَأْفَةً مِنْکَ وَ رَحْمَةً إِلَی أَنْ جَدَّدْتَ ذَلِکَ الْعَهْدَ لِی تَجْدِیداً بَعْدَ تَجْدِیدِکَ خَلْقِی وَ کُنْتُ نَسْیاً مَنْسِیّاً نَاسِیاً سَاهِیاً غَافِلًا فَأَتْمَمْتَ نِعْمَتَکَ بِأَنْ ذَکَّرْتَنِی ذَلِکَ وَ مَنَنْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ هَدَیْتَنِی لَهُ فَلْیَکُنْ مِنْ شَأْنِکَ یَا إِلَهِی وَ سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ أَنْ تُتِمَّ لِی ذَلِکَ وَ لَا تَسْلُبَنِیهِ حَتَّی تَتَوَفَّانِی عَلَی ذَلِکَ وَ أَنْتَ عَنِّی رَاضٍ فَإِنَّکَ أَحَقُّ الْمُنْعِمِینَ أَنْ تُتِمَّ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ اللَّهُمَّ سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا وَ أَجَبْنَا دَاعِیَکَ بِمَنِّکَ فَلَکَ الْحَمْدُ غُفْرَانَکَ رَبَّنَا وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ بِرَسُولِهِ مُحَمَّدٍ وَ صَدَّقْنَا وَ أَجَبْنَا دَاعِیَ اللَّهِ وَ اتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فِی مُوَالاةِ مَوْلَانَا وَ مَوْلَی الْمُؤْمِنِینَ- أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ عَبْدِ اللَّهِ وَ أَخِی رَسُولِهِ وَ الصِّدِّیقِ الْأَکْبَرِ وَ الْحُجَّةِ عَلَی بَرِیَّتِهِ الْمُؤَیِّدِ بِهِ نَبِیَّهُ وَ دِینَهُ الْحَقَّ الْمُبِینَ عَلَماً لِدِینِ اللَّهِ وَ خَازِناً لِعِلْمِهِ وَ عَیْبَةِ غَیْبِ اللَّهِ وَ مَوْضِعِ سِرِّ اللَّهِ وَ أَمِینِ اللَّهِ عَلَی خَلْقِهِ وَ شَاهِدِهِ فِی بَرِیَّتِهِ اللَّهُمَ إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِیاً یُنَادِی لِلْإِیمانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّکُمْ فَآمَنَّا رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ کَفِّرْ عَنَّا سَیِّئاتِنا وَ تَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ- رَبَّنا وَ آتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَ لا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ فَإِنَّا یَا رَبَّنَا بِمَنِّکَ وَ لُطْفِکَ أَجَبْنَا دَاعِیَکَ وَ اتَّبَعْنَا الرَّسُولَ وَ صَدَّقْنَاهُ وَ صَدَّقْنَا مَوْلَی الْمُؤْمِنِینَ وَ کَفَرْنَا بِالْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ فَوَلِّنَا مَا تَوَلَّیْنَا وَ احْشُرْنَا مَعَ أَئِمَّتِنَا فَإِنَّا بِهِمْ مُؤْمِنُونَ مُوقِنُونَ وَ لَهُمْ مُسَلِّمُونَ آمَنَّا بِسِرِّهِمْ وَ عَلَانِیَتِهِمْ وَ شَاهِدِهِمْ وَ غَائِبِهِمْ وَ حَیِّهِمْ وَ مَیِّتِهِمْ وَ رَضِینَا بِهِمْ أَئِمَّهً وَ قَادَهً وَ سَادَهً وَ حَسْبُنَا بِهِمْ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ اللَّهِ دُونَ خَلْقِهِ لَا نَبْتَغِی بِهِمْ بَدَلًا وَ لَا نَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِمْ وَلِیجَهً وَ بَرِئْتُ إِلَی اللَّهِ مِنْ کُلِّ مَنْ نَصَبَ لَهُمْ حَرْباً مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ وَ کَفَرْنَا بِالْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ وَ الْأَوْثَانِ الْأَرْبَعَهِ وَ أَشْیَاعِهِمْ وَ أَتْبَاعِهِمْ وَ کُلِّ مَنْ وَالاهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ إِلَی آخِرِهِ.

اللَّهُمَّ إِنَّا نُشْهِدُکَ أَنَّا نَدِینُ بِمَا دَانَ بِهِ مُحَمَّدٌ وَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ

وَ قَوْلُنَا مَا قَالُوا وَ دِينُنَا مَا دَانُوا بِهِ مَا قَالُوا بِهِ قُلْنَا وَ مَا دَانُوا بِهِ دِنَّا وَ مَا أَنْكَرُوا أَنْكَرْنَا وَ مَنْ وَالَوْا وَالَيْنَا وَ مَنْ عَادَوْا عَادَيْنَا وَ مَنْ لَعَنُوا لَعَنَّا وَ مَنْ تَبَرَّءُوا مِنْهُ تَبَرَّأْنَا مِنْهُ وَ مَنْ تَرَحَّمُوا عَلَيْهِ تَرَحَّمْنَا عَلَيْهِ آمَنَّا وَ سَلَّمْنَا وَ رَضِينَا وَ اتَّبَعْنَا مَوَالِيَنَا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ اللَّهُمَّ فَتَمِّمْ لَنَا ذَلِكَ وَ لَا تَسْلُبْنَاهُ وَ اجْعَلْهُ مُسْتَقَرّاً ثَابِتاً عِنْدَنَا وَ لَا تَجْعَلْهُ مُسْتَعَاراً وَ أَحْيِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا عَلَيْهِ وَ أَمِتْنَا إِذَا أَمَتَّنَا عَلَيْهِ آلُ مُحَمَّدٍ أَئِمَّتُنَا فَبِهِمْ نَأْتَمُّ وَ إِيَّاهُمْ نُوَالِي وَ عَدُوَّهُمْ عَدُوَّ اللَّهِ نُعَادِي فَاجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَإِنَّا بِذَلِكَ رَاضُونَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَحْمَدُ اللَّهَ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَشْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ أَنْتَ سَاجِدٌ فَإِنَّهُ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كَانَ كَمَنْ حَضَرَ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و آله عَلَى ذَلِكَ وَ كَانَتْ دَرَجَتُهُ مَعَ دَرَجَهِ الصَّادِقِينَ الَّذِينَ صَدَقُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فِي مُوَالاهِ مَوْلَاهُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَ كَانَ كَمَنْ شَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ مَعَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عليهما السلام وَ كَمَنْ يَكُونُ تَحْتَ رَايَهِ الْقَائِمِ عليه السلام وَ فِي فُسْطَاطِهِ مِنَ النُّجَبَاءِ وَ النُّقَبَاءِ(۱).

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِي يَوْمِ عِيدِ الْغَدِيرِ مَا ذَكَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الطِّرَازِيُّ فِي كِتَابِهِ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ لِمَنْ حَضَرَهُ مِنْ مَوَالِيهِ وَ شِيعَتِهِ: أَ تَعْرِفُونَ يَوْماً شَيَّدَ اللَّهُ بِهِ الْإِسْلَامَ وَ أَظْهَرَ بِهِ مَنَارَ الدِّينِ وَ جَعَلَهُ عِيداً لَنَا وَ لِمَوَالِينَا وَ شِيعَتِنَا فَقَالُوا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ ابْنُ رَسُولِهِ أَعْلَمُ أَ يَوْمُ الْفِطْرِ هُوَ يَا سَيِّدَنَا قَالَ لَا قَالُوا أَ فَيَوْمُ الْأَضْحَى هُوَ قَالَ لَا وَ هَذَانِ يَوْمَانِ جَلِيلَانِ شَرِيفَانِ وَ يَوْمُ مَنَارِ الدِّينِ أَشْرَفُ مِنْهُمَا وَ هُوَ الْيَوْمُ الثَّامِنَ عَشَرَ مِنْ ذِي الْحِجَّهِ وَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و آله لَمَّا انْصَرَفَ مِنْ حَجَّهِ الْوَدَاعِ وَ صَارَ بِغَدِيرِ خُمٍّ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ جَبْرَئِيلَ عليه السلام أَنْ يَهْبِطَ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله وَقْتَ قِيَامِ الظُّهْرِ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَ أَمَرَهُ أَنْ يَقُومَ بِوَلَايَهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ أَنْ يَنْصِبَهُ عَلَماً لِلنَّاسِ بَعْدَهُ وَ أَنْ يَسْتَخْلِفَهُ فِي

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۴۷۲- ۴۷۴.

أَمَّتِهِ فَهَبَطَ إِلَيْهِ وَ قَالَ لَهُ حَبِيبِی مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ یُقْرِئُکَ السَّلَامَ وَ یَقُولُ لَکَ قُمْ فِی هَذَا الْیَوْمِ بِوَلَایَهِ عَلِیٍّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ لِیَکُونَ عَلَماً لِأُمَّتِکَ بَعْدَکَ یَرْجِعُونَ إِلَیْهِ وَ یَکُونُ لَهُمْ کَأَنْتَ فَقَالَ النَّبِیُّ صلی الله علیه و آله حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ إِنِّی أَخَافُ تَغَیُّرَ أَصْحَابِی لِمَا قَدْ وَتَرُوهُ وَ أَنْ یَبْدُوا مَا یُضْمِرُونَ فِیهِ فَعَرَجَ وَ مَا لَبِثَ أَنْ هَبَطَ بِأَمْرِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ یا أَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَما بَلَّغْتَ رِسالَتَهُ وَ اللَّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله ذَعِراً مَرْعُوباً خَائِفاً مِنْ شِدَّهِ الرَّمْضَاءِ وَ قَدَمَاهُ تُشْوَیَانِ وَ أَمَرَ بِأَنْ یُنَظَّفَ الْمَوْضِعُ وَ یُقَمَّ مَا تَحْتَ الدَّوْحِ مِنَ الشَّوْکِ وَ غَیْرِهِ فَفُعِلَ ذَلِکَ ثُمَّ نَادَی بِالصَّلَاهِ جَامِعَهً فَاجْتَمَعَ الْمُسْلِمُونَ وَ فِیمَنِ اجْتَمَعَ أَبُو بَکْرٍ وَ عُمَرُ وَ عُثْمَانُ وَ سَائِرُ الْمُهَاجِرِینَ وَ الْأَنْصَارِ ثُمَّ قَامَ خَطِیباً وَ ذَکَرَ بَعْدَهُ الْوَلَایَهَ فَأَلْزَمَهَا لِلنَّاسِ جَمِیعاً فَأَعْلَمَهُمْ أَمْرَ اللَّهِ بِذَلِکَ فَقَالَ قَوْمٌ مَا قَالُوا وَ تَنَاجَوْا بِمَا أَسَرُّوا فَإِذَا کَانَ صَبِیحَهُ ذَلِکَ الْیَوْمِ وَجَبَ الْغُسْلُ فِی صَدْرِ نَهَارِهِ وَ أَنْ یَلْبَسَ الْمُؤْمِنُ أَنْظَفَ ثِیَابِهِ وَ أَفْخَرَهَا وَ یَتَطَیَّبَ إِمْکَانَهُ وَ انْبِسَاطَ یَدِهِ ثُمَّ یَقُولَ- اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْیَوْمَ شَرَّفْتَنَا فِیهِ بِوَلَایَهِ وَلِیِّکَ عَلِیٍّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ وَ جَعَلْتَهُ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ وَ أَمَرْتَنَا بِمُوَالاتِهِ وَ طَاعَتِهِ وَ أَنْ نَتَمَسَّکَ بِمَا یُقَرِّبُنَا إِلَیْکَ وَ یُزْلِفُنَا لَدَیْکَ أَمْرُهُ وَ نَهْیُهُ اللَّهُمَّ قَدْ قَبِلْنَا أَمْرَکَ وَ نَهْیَکَ وَ سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا

لِنَبِیِّکَ وَ سَلَّمْنَا وَ رَضِینَا فَنَحْنُ مَوَالِی عَلِیٍّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ أَوْلِیَاؤُهُ کَمَا أَمَرْتَ نُوَالِیهِ وَ نُعَادِی مَنْ یُعَادِیهِ وَ نَبْرَأُ مِمَّنْ تَبَرَّأَ مِنْهُ وَ نُبْغِضُ مَنْ أَبْغَضَهُ وَ نُحِبُّ مَنْ أَحَبَّهُ وَ عَلِیٌّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ مَوْلَانَا کَمَا قُلْتَ وَ إِمَامُنَا بَعْدَ نَبِیِّنَا صلی الله علیه و آله کَمَا أَمَرْتَ فَإِذَا کَانَ وَقْتُ الزَّوَالِ أَخَذْتَ مَجْلِسَکَ بِهُدُوءٍ وَ سُکُونٍ وَ وَقَارٍ وَ هَیْبَهٍ وَ إِخْبَاتٍ وَ تَقُولُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ کَمَا فَضَّلَنَا فِی دِینِهِ عَلَی مَنْ جَحَدَ وَ عَنَدَ وَ فِی نَعِیمِ الدُّنْیَا عَلَی کَثِیرٍ مِمَّنْ عَمَدَ وَ هَدَانَا بِمُحَمَّدٍ نَبِیِّهِ صلی الله علیه و آله وَ شَرَّفَنَا بِوَصِیِّهِ وَ خَلِیفَتِهِ فِی حَیَاتِهِ وَ بَعْدَ مَمَاتِهِ- أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ اللَّهُمَّ إِنَّ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله نَبِیُّنَا

ص: ۳۰۱

كَمَا أَمَرْتَ وَ عَلِيّاً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ مَوْلَانَا كَمَا أَقَمْتَ وَ نَحْنُ مَوَالِيهِ وَ أَوْلِيَاؤُهُ- ثُمَّ تَقُومُ وَ تُصَلِّي شُكْراً لِلَّهِ تَعَالَى رَكْعَتَيْنِ تَقْرَأُ فِي الْأُولَى الْحَمْدَ وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ كَمَا أُنْزِلَتَا لَا كَمَا نُقِصَتَا ثُمَّ تَقْنُتُ وَ تَرْكَعُ وَ تُتِمُّ الصَّلَاةَ وَ تُسَلِّمُ وَ تَخِرُّ سَاجِداً وَ تَقُولُ فِي سُجُودِكَ- اللَّهُمَّ إِنَّا إِلَيْكَ نُوَجِّهُ وُجُوهَنَا فِي يَوْمِ عِيدِنَا الَّذِي شَرَّفْتَنَا فِيهِ بِوَلَايَةِ مَوْلَانَا- أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَلَيْكَ نَتَوَكَّلُ وَ بِكَ نَسْتَعِينُ فِي أُمُورِنَا اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدَتْ وُجُوهُنَا وَ أَشْعَارُنَا وَ أَبْشَارُنَا وَ جُلُودُنَا وَ عُرُوقُنَا وَ أَعْظُمُنَا وَ أَعْصَابُنَا وَ لُحُومُنَا وَ دِمَاؤُنَا اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ لَكَ نَخْضَعُ وَ لَكَ نَسْجُدُ عَلَى مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَ دِينِ مُحَمَّدٍ وَ وَلَايَةِ عَلِيٍّ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ حُنَفَاءَ مُسْلِمِينَ وَ مَا نَحْنُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَ لَا مِنَ الْجَاحِدِينَ اللَّهُمَّ الْعَنِ الْجَاحِدِينَ الْمُعَانِدِينَ الْمُخَالِفِينَ لِأَمْرِكَ وَ أَمْرِ رَسُولِكَ صلى الله عليه و آله اللَّهُمَّ الْعَنِ الْمُبْغِضِينَ لَهُمْ لَعْناً كَثِيراً- لَا يَنْقَطِعُ أَوَّلُهُ وَ لَا يَنْفَدُ آخِرُهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ثَبِّتْنَا عَلَى مُوَالاتِكَ وَ مُوَالاةِ رَسُولِكَ وَ آلِ رَسُولِكَ وَ مُوَالاةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ اللَّهُمَ آتِنا فِي الدُّنْيا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ أَحْسِنْ مُنْقَلَبَنَا يَا سَيِّدَنَا وَ مَوْلَانَا ثُمَّ كُلْ وَ اشْرَبْ وَ أَظْهِرِ السُّرُورَ وَ أَطْعِمْ إِخْوَانَكَ وَ أَكْثِرْ بِرَّهُمْ وَ اقْضِ حَوَائِجَ إِخْوَانِكَ إِعْظَاماً لِيَوْمِكَ وَ خِلَافاً عَلَى مَنْ أَظْهَرَ فِيهِ الِاغْتِمَامَ وَ الْحُزْنَ ضَاعَفَ اللَّهُ حُزْنَهُ وَ غَمَّهُ (١).

**[ترجمه]الاقبال: ابی هارون عبدی نقل کرد: در روز هجدهم ذی حجه به محضر امام صادق علیه السلام وارد شدم و دیدم که روزه است. فرمودند: امروز، روزی است که خداوند حرمت آن را بر مومنان بزرگ داشت، چرا که در این روز دین خود را تکمیل کرد و نعمت را بر مومنان تمام کرد و میثاق و پیمانی را که در آفرینش نخستین از آنان گرفته بود تجدید نمود، زیرا آن را از یاد آنان برده بود، و به پذیرش آن موفق گردانید و آنان را از منکرانی که از پذیرش آن سرپیچی کردند، قرار نداد.

عرض کردم: فدایت گردم! پاداش روزه داشتن این روز چیست؟ فرمودند: این روز، روز عید و شادمانی و خوشحالی و روزه داری جهت سپاسگزاری از خداوند عز و جل است. از این رو، روزه آن با روزه شصت ماه از ماه های حرام برابر است. نیز هر کس در این روز، هر وقت که خواست، دو رکعت نماز بخواند - و بهترین وقت برای خواندن این دو رکعت، نزدیک ظهر و همان ساعتی است که امیر مومنان علیه السلام در غدیر خم به عنوان امام تعیین گردید، به دلیل این که مردم در این زمان به آن جایگاه نزدیک شده بودند - هر کس این دو رکعت را بخواند، سپس سجده کند و صد بار شکر خداوند عزّ و جلّ را به جا آورد و بعد از بلند کردن سر از سجده، این دعا را بخواند:

خدایا، از تو درخواست می کنم به حق این که ستایش مخصوص تو است و یگانه ای و شریکی برای تو نیست و یگانه، بی همتا و بی نیازی هستی که نه زاییدی و نه از کسی زاییده شدی و هیچ کس همتای تو نیست و حضرت محمد، درودهای تو بر او و بر خاندانش، بنده و رسول تو است، ای خدایی که در هر لحظه کاری داری، و از کارهای تو این بود که بر من تفضل کردی و مرا از اجابت کنندگان، دینداران و فراخوانده شدگان قرار دادی و در آغاز آفرینش از روی تفضل و کرم، وجود مرا به این ها موفق گردانیدی، سپس از روی مهرورزی و ترحم به من، و در پی آن تفضل، جود و کرم، پی در پی به من تفضل، جود و کرم نمودی تا این که بعد از تجدید آفرینشم، آن پیمان را برایم تجدید نمودی، در حالی که کاملا- آن را فراموش کرده بودم و از آن بی خبر و غافل بودم و نعمتت را بر من تمام کردی، به این صورت که آن پیمان را به یاد من آوردی و بر من منت نهادی و بدان رهنمون گردیدی، پس - ای معبود، سرور و مولای من - از شأن و کار تو این باشد که آن پیام را برای ما تمام گردانی و آن را از ما مگیری تا این که بر اساس آن مرا از دنیا ببری و از من راضی و خشنود باشی؛ زیرا تو سزاوارترین نعمت بخشی هستی که نعمت را بر من تمام می کنی.

خـدایا، گـوش دادیـم و اطـاعت کردیـم و به منت تـو، منـادی تـو را اجـابت کردیم، پس سـتایش از آن تـوست و آمرزشت را خواسـتاریم ای پروردگـار ما و بازگشت همه به سوی تو است. به خـدای یگانه ای که شـریکی برای او نیست و به فرسـتاده او، حضـرت محمـد ایمـان آوردیم و فراخواننـده به سوی خـدا را تصـدیق نمودیم و اجابت کردیم و در دوستی مولای ما و مولای مومنان، امیر مومنان علی بن ابی طالب، از او پیروی کردیم. او که بنـده خدا، برادر رسولش، بزرگ ترین راسـتگو، حجت خدا برآفریـده ها و کسـی بود که خداوند، پیامبر خود و دین حق روشـنگر او را به وجود او تقویت نمود و نشانه دین خدا و گنجینه دار علم خـدا و راز دار غیب خـدا و جایگاه اسـرار الهی و امانت دار او بر خلق و گواه او در میان آفریـده هایش بود. خدایا، ما شنیـدیم که منـادی به ایمـان فرا می خوانـد که به پروردگـار خود ایمـان آوریـد، پس ایمـان آوردیم. پروردگارا، گناهان ما را بیامرز و بدی های ما را بپوشان و ما را در زمره نیکان بمیران. پروردگارا، آن چه را که به وسـیله فرستادگانت به ما وعده دادی به ما عطا کن و ما را روز قیامت رسوا مگردان؛ زیرا تو خلاف وعـده ات عمل نمی کنی. پس ای پروردگار ما، به منت و لطف تو، فراخواننـده به سوی تو را اجابت کردیم و از فرسـتاده تو پیروی نمودیم و او و مولای مومنان را تصدیق کردیم و به جبت و طـاغوت کفر ورزیـدیم، پس آنان را که ما به دوستی گرفتیم، سـرپرست ما قرار ده و ما را با پیشوایانمان محشور گردان، که ما به آنان ایمان آوردیم و آنان را باور کردیم و تسـلیم آنان هستیم. به نهان و آشـکار و حاضر و غایب و زنده و مرده آنان ایمان آوردیم و به امامت، راهبری و سـروری آنان خشـنودیم و وساطت آنها میان ما و خداوند باشـند، کافی است، کسی دیگر را به جـای آنـان نمی طلبیم و هیـچ کس دیگر به جز آنـان را به عنوان محرم اسـرار نمی گیریم. از هر کس از جنیـان و انسـان هـا و پیشـینیان و متأخران که با آنان جنگ داشـته باشـند، به درگاه خـدا بیزاری می جوییم و به جبت و طاغوت و چهار بت دیگر و پیروان و تابعـان آنـان و همه کسـانی که از جنیـان و انسـان ها که از آغاز روزگار تا پایان آن، آنان را به دوستی گرفتنـد، کفر ورزیدیم.

خـدایا، تو را گواه می گیریم که به آن چه حضـرت محمد و خاندان او صـلی الله علیه و آله متدین بودند، متدینیم و سـخن ما، سخن آنان و دین ما، دین آنان است و هر آن چه آنان گفتنـد، همان را می گوییم و هر چه بـدان دین ورزی نمودند، به همان دین ورزی می کنیم و هر چه را انکار کردند، انکار می کنیم و هر کس را دوست داشـتند، دوست داریم و با هرکس دشـمنی نمودنـد، دشـمنی می‌ورزیم و هر کس را لعنت کردند، لعنت می کنیم و از هر کس بیزاری جسـتند، بیزاری می جوییم و بر هر کس رحم کردند، رحمت می کنیم. به سرپرستان خود، درودهای خدا بر آنان، ایمان آوردیم و تسلیم گشتیم و راضی شدیم و پیروی کردیم. خـدایا، پس آن هـا را برای مـا کامل نما و از ما مگیر و آن را در وجود ما پا برجا و اسـتوار گردان و موقت قرار مـده و تا زمانی که ما را زنـده داشتی، بر آن زنـده بـدار و آن گاه که از دنیا می بری، بر اساس آن بمیران. آل محمد امامان ما هسـتند، فقـط از آنـان پیروی می کنیم و تنها آن را دوست می داریم و دشـمن آنان، دشـمن خـدا است و با آن ها دشـمنی می کنیم، پس در دنیـا و آخرت مـا را همراه بـا آل محمـد و از مقربـان درگـاهت قرار ده؛ زیرا که ما به این خشـنودیم، ای مهربان ترین مهربانان .

سپس سجده می کنی و در حال سجده صد بار ستایش خدا و صد بار شکر خدا را به جا می آوری. هر کس این عمل را به جا آورد، هماننـد کسـی است که در آن روز حضور داشـته و بـا رسول خـدا صـلی الله علیه و آله بر امامت علی علیه السـلام بیعت کرده و با راستگویانی که در پـذیرش ولایت ولیّ تعیین شـده به دست خـدا و رسول او، با خدا و رسول صادقانه عمل کردند،

در یـک رتبه قرار خواهـد گرفت و همسان کسانی خواهنـد بود که در رکاب رسول خـدا صـلی الله علیه آله و امیر مومنان علیه السـلام و امام حسن و امام حسـین علیهما السـلام بودند و از گرامیان و سرشـناسانی خواهد بود که در زیر پرچم قائم آل محمد علیه السلام و در خیمه او هستند. - . الاقبال: ۴۷۲-۴۷۴ -

از جمله دعاهای روز عید غدیر: محمد بن علی طرازی در کتاب خود آورد: امام صادق علیه السلام به موالی و شیعیان خود که در محضـر او حضور داشـتند، فرمودنـد: آیا می دانیـد روزی که خداونـد اسـلام را با آن سـربلند گردانید و راه دین را آشـکار گردانیـد و برای ما و موالی و شـیعیان ما عیـد قرار داد،چه روزی است؟ عرض کردنـد: خـدا و رسول او و فرزند رسول او آگاه ترنـد. ای سـرور ما، آیا آن روز عیـد فطر است؟ فرمودند: خیر. گفتند: آیا آن روز عید قربان است؟ فرمودند: خیر. اگر چه این دو روز بزرگ و شـریف هسـتند، ولی آن روز که راه دین آشـکار گردیـد، از این دو بزرگ تر است و آن روز، روز هجـدهم ذی حجه است. هنگامی که رسول خدا صـلی الله علیه و آله از حجهٔ الوداع باز می گشـتند، وقتی به غدیر خم رسیدند، خداوند عز و جل به جبرئیل علیه السـلام دسـتور داد، هنگامی که آفتاب ظهر آن روز بالا آمـد، بر پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله نازل شود و به آن حضـرت دسـتور دهـد که ولایـت امیر مومنان علیه السـلام را اعلام کنـد و ایشان را بعـد از خود به عنوان پیشوای مردم و جانشین خـود در امـت قرار دهنـد. جبرئیـل بر پیـامبر صـلی الله علیه و آله نـازل شـد و عرض کرد: دوست من، محمـد! خداونـد به تو سـلام می رساند و می فرماید: امروز ولایت علی علیه السـلام را اعلام کن تا بعداز تو پیشوای امتت باشد و مردم به او رجوع کننـد و برای آنان هماننـد تو باشـد. پیامبر صـلی الله علیه وآله فرمود: حبیبم جبرئیل! بیم آن دارم که اصـحابم از او انتقام بگیرند وآن چه را که از او در دل دارند، اظهار کنند. از این رو، جبرئیل به آسـمان صـعود کرد، ولی چیزی نگذشت که دوبـاره به امر خـدا، فرود آمـد و به پیـامبر صـلی الله علیه وآله عرض کرد: {ای پیـامبر، آنچه از جـانب پروردگارت به سوی تو نازل شده ابلاغ کن و اگر نکنی پیامش را نرسانده ای و خداوند تو را از [گزند] مردم نگاه می دارد. آری خدا گروه کافران را هـدایت نمی کنـد.} لـذا رسول خـدا صـلی الله علیه و آله لرزان و هراسان و بیمناک و در حالی که از شدت گرما پاهایش می سوخت، به پا خاسـتند و دسـتور دادند که زیر درخت بزرگی را تمیز کنند و خار و خاشاک آن را بروبند. چنین کردند. سـپس مردم را به نمـاز جماعت فرا خواندنـد. مسـلمانان جمع شدنـد. ابوبکر، عمر، عثمان و سایر مهاجران و انصار نیز در آنجا حضور داشـتند. آن گاه رسول خـدا صـلی الله علیه وآله برای ایراد سـخنرانی به پا خاسـتند و بعد از ایراد خطبه، مسأله ولایت علی علیه السـلام را ذکر کردند و همه مردم را به پذیرش آن ملزم ساختند و دسـتور خدا در این باره را به آنان اعلام کردند. این جا بود که گروهی چیزهایی گفتند، و مخفیانه رازهایی در میان گذاشتند.

بنابراین، وقتی صـبح این روز فرا رسـید، واجب است مومن در آغاز روز غسل کند و پاکیزه ترین و بهترین لباس خود را بپوشد و تا آن جا که می تواند، خود را خوشبو کند، سپس بگوید:

خداوندا، این روز، همان روزی است که ما را با ولایت ولیّ خود، حضـرت علی، درود های خدا بر او، برتری بخشیدی و او را امیر مومنـان قرار دادی و مـا را به اقرار به سـرپرستی و اطاعت از او دسـتور دادی و اینکه به امر و نهی‌ای که ما را به تو نزدیک می کنـد و مقرب درگاهت قرار می دهد، چنگ زنیم. خدایا، امر و نهی تو را پذیرفتیم و از پیامبرت اطاعت کردیم و تسـلیم او شدیم و از او خشنود گشتیم و همان گونه که دستور دادی، از موالی و دوستداران حضرت علی، درودهای خدا بر او هستیم؛ با دوسـتان او دوست و با دشـمنان او دشـمنیم و از هرکس که از او بیزاری بجوید بیزاریم و از هر کس که کینه او را داشته باشد،

کینه داریم و دوستداران او را دوست داریم و همان گونه که فرمودی و امر کردی، حضرت علی، درود خدا بر او، مولی و امام ما بعد از پیامبرت صلی الله علیه وآله می باشد.

و هنگامی که وقت ظهر رسید، به آرامی و وقار و سنگینی و شکوه و اطمینان در جایی بنشین و بگو:

ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است، همان گونه که ما را در دین بر منکران و ستیزه جویان و نیز در برخورداری از نعمت های فراوان دنیا بر بسیاری از کسانی که مورد خشم قرار گرفتند، برتری بخشید و ما را به وسیله پیامبرش حضرت محمد صلی الله علیه وآله رهنمون گردید و به وسیله وصی و جانشین او در حال زندگی و بعد از رحلتش، یعنی امیر مومنان، درود خدا بر او، برتری داد. خدایا، همان گونه که دستور دادی، حضرت محمد صلی الله علیه وآله پیامبر ما و همان گونه که خود تعیین نمودی، حضرت علی علیه السلام، مولای ماست و ما پیروان و دوستداران اوییم.

سپس برمی‌خیزی و برای سپاسگزاری از خداوند متعال، دو رکعت نماز می خوانی؛ در رکعت اول سوره حمد و سوره إنا أنزلناه فی لیلهٔ القدر و قل هوالله احد را به آن صورت که نازل شده می خوانی، و چیزی از آن کم نمی کنی. سپس قنوت و رکوع را به جا می آوری و نماز را تمام کن و سلام بگو و به سجده برو و در حال سجده می گویی:

خداوندا، ما در این روز عید که با ولایت مولایمان امیر مومنان، علی بن ابی طالب، درود خدا بر او، ما را برتری دادی، به درگاه تو روی می کنیم و در تمامی امور بر تو توکل می نماییم و از تو یاری می طلبیم. خدایا، روی، مو، بشره، پوست، رگ، استخوان، عصب، گوشت و خون ما برای تو سجده کرد. خدایا، تنها تو را می پرستیم و فقط برای تو فروتنی و سجده می کنیم، بر اساس آیین حضرت ابراهیم و دین حضرت محمد و ولایت حضرت علی علیهم السلام و در حالی که موحد و تسلیم هستیم و از مشرکان و منکران نیستیم. خدایا، کسانی را که فرمان تو و فرمان رسولت صلی الله علیه وآله را انکار کردند و با آن مخالفت نمودند، لعنت کن. خدایا، کسانی را که با آنان دشمنی ورزیدند، بسیار لعنت کن، لعنتی که آغاز آن قطع نشود و آخر آن پایان نپذیرد. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را بر دوستی خود و دوستی رسول و خاندان رسولت و دوستی امیر مؤمنان، درودهای خدا بر آنان، استوار بدار. خدایا، در دنیا و آخرت به ما نیکی عطا کن و ای سرور و مولای ما، بازگشت ما را نیکو گردان.

آن گاه برای بزرگداشت روز عید غدیر و مخالفت با آنان که در این روز اظهار ناراحتی می کنند که خداوند غم آنان را دو چندان گرداند، بخور و بنوش و اظهار شادمانی کن و به برادرانت اطعام کن و برای بزرگداشت این روز به آنان بسیار نیکویی کن و نیازهای آنان را برآورده ساز. - . الاقبال:۴۷۴-۴۷۵ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی یَوْمِ الْغَدِیرِ مَا نَقَلْنَاهُ مِنْ کِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الطِّرَازِیِّ أَیْضاً بِإِسْنَادٍ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ عَبْدِ الْقَاهِرِ بَوَّابِ مَوْلَانَا أَبِی إِبْرَاهِیمَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِیُّ بْنُ حَسَّانَ

الْوَاسِطِيُّ بِوَاسِطٍ فِی سَنَهِ ثَلَاثِمِائَهٍ قَالَ حَدَّثَنِی عَلِیُّ بْنُ الْحَسَنِ الْعَبْدَلِیُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ عَلَیْهِ الصَّلَاهُ وَ السَّلَامُ وَ عَلَی آبَائِهِ وَ أَبْنَائِهِ یَقُولُ: صَوْمُ یَوْمِ غَدِیرِ خُمٍّ یَعْدِلُ صِیَامَ عُمُرِ الدُّنْیَا لَوْ عَاشَ إِنْسَانٌ عُمُرَ الدُّنْیَا ثُمَّ لَوْ صَامَ

ص: ۳۰۲

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۴۷۴- ۴۷۵.

مَا عُمِّرَتِ الدُّنْيَا لَكَانَ لَهُ ثَوَابُ ذَلِكَ وَ صِيَامُهُ يَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِائَةَ حَجَّهٍ وَ مِائَهَ عُمْرَهٍ وَ هُوَ عِيدُ اللَّهِ الْأَكْبَرُ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ نَبِيّاً إِلَّا وَ تَعَيَّدَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ عَرَّفَ حُرْمَتَهُ وَ اسْمُهُ فِي السَّمَاءِ يَوْمُ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ وَ فِي الْأَرْضِ يَوْمُ الْمِيثَاقِ الْمَأْخُوذِ وَ الْجَمْعِ الْمَشْهُودِ وَ مَنْ صَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَزُولَ الشَّمْسُ بِنِصْفِ سَاعَهٍ شُكْراً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَهٍ سُورَهَ الْحَمْدِ عَشْراً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَهِ الْقَدْرِ عَشْراً وَ آيَهَ الْكُرْسِيِّ عَشْراً عَدَلَتْ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِائَهَ أَلْفِ حَجَّهٍ وَ مِائَهَ أَلْفِ عُمْرَهٍ وَ

مَا سَأَلَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ حَاجَهً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ كَائِنَهً مَا كَانَتْ إِلَّا أَتَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى قَضَائِهَا فِي يُسْرٍ وَ عَافِيَهٍ وَ مَنْ فَطَّرَ مُؤْمِناً كَانَ لَهُ ثَوَابُ مَنْ أَطْعَمَ فِئَاماً وَ فِئَاماً فَلَمْ يَزَلْ يَعُدُّ حَتَّى عَقَدَ عَشَرَهً ثُمَّ قَالَ أَ تَدْرِي مَا الْفِئَامُ قُلْتُ لَا قَالَ مِائَهُ أَلْفٍ وَ كَانَ لَهُ ثَوَابُ مَنْ أَطْعَمَ بِعَدَدِهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ فِي حَرَمِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ سَقَاهُمْ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَهٍ وَ الدِّرْهَمُ فِيهِ بِمِائَهِ أَلْفِ دِرْهَمٍ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّكَ تَرَى أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ يَوْماً أَعْظَمَ حُرْمَهً مِنْهُ- لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ وَ لْيَكُنْ مِنْ قَوْلِكَ إِذَا لَقِيتَ أَخَاكَ الْمُؤْمِنَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَنَا بِهَذَا الْيَوْمِ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُوفِينَ بِعَهْدِهِ الَّذِي عَهِدَ إِلَيْنَا وَ مِيثَاقِهِ الَّذِي وَاثَقَنَا بِهِ مِنْ وَلَايَهِ وُلَاهِ أَمْرِهِ وَ الْقُوَّامِ بِقِسْطِهِ وَ لَمْ يَجْعَلْنَا مِنَ الْجَاحِدِينَ وَ الْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ ثُمَّ قَالَ وَ لْيَكُنْ مِنْ دُعَائِكَ فِي دُبُرِ الرَّكْعَتَيْنِ أَنْ تَقُولَ- رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِياً يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ كَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَ تَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ- رَبَّنَا وَ آتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَ لَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَهِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ وَ كَفَى بِكَ شَهِيداً وَ أُشْهِدُ مَلَائِكَتَكَ وَ حَمَلَهَ عَرْشِكَ وَ سُكَّانَ سَمَاوَاتِكَ وَ أَرْضِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَعْبُودُ الَّذِي لَيْسَ مِنْ لَدُنْ عَرْشِكَ إِلَى قَرَارِ أَرْضِكَ مَعْبُودٌ يُعْبَدُ سِوَاكَ إِلَّا

بَاطِلٌ مُضْمَحِلٌّ غَيْرَ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَعْبُودُ لَا مَعْبُودَ سِوَاكَ تَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوّاً كَبِيراً- وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ وَ أَشْهَدُ أَنَّ عَلِيّاً أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ وَلِيُّهُمْ وَ مَوْلَاهُمْ وَ مَوْلَايَ رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا النِّدَاءَ وَ صَدَّقْنَا الْمُنَادِيَ- رَسُولَكَ صلی الله علیه و آله إِذْ نَادَى نِدَاءً عَنْكَ بِالَّذِي أَمَرْتَهُ أَنْ يُبَلِّغَ عَنْكَ مَا أَنْزَلْتَ إِلَيْهِ مِنْ مُوَالاةِ وَلِيِّ الْمُؤْمِنِينَ وَ حَذَّرْتَهُ وَ أَنْذَرْتَهُ إِنْ لَمْ يُبَلِّغْ أَنْ تَسْخَطَ عَلَيْهِ وَ أَنَّهُ إِذَا بَلَّغَ رِسَالاتِكَ عَصَمْتَهُ مِنَ النَّاسِ فَنَادَى مُبَلِّغاً وَحْيَكَ وَ رِسَالاتِكَ أَلَا مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ وَ مَنْ كُنْتُ وَلِيَّهُ فَعَلِيٌّ وَلِيُّهُ وَ مَنْ كُنْتُ نَبِيَّهُ فَعَلِيٌّ أَمِيرُهُ رَبَّنَا قَدْ أَجَبْنَا دَاعِيَكَ النَّذِيرَ الْمُنْذِرَ مُحَمَّداً عَبْدَكَ الَّذِي أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ وَ جَعَلْتَهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ رَبَّنَا آمَنَّا وَ اتَّبَعْنَا مَوْلَانَا وَ وَلِيَّنَا وَ هَادِيَنَا وَ دَاعِيَنَا وَ دَاعِيَ الْأَنَامِ وَ صِرَاطَكَ السَّوِيَّ الْمُسْتَقِيمَ وَ حُجَّتَكَ الْبَيْضَاءَ وَ سَبِيلَكَ الدَّاعِيَ إِلَيْكَ عَلَى بَصِيرَةٍ هُوَ وَ مَنِ اتَّبَعَهُ وَ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ بِوَلَايَتِهِ وَ بِأَمْرِ رَبِّهِمْ بِاتِّخَاذِ الْوَلَائِجِ مِنْ دُونِهِ فَاشْهَدْ يَا إِلَهِي أَنَّ الْإِمَامَ الْهَادِيَ الْمُرْشِدَ الرَّشِيدَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِي ذَكَرْتَهُ فِي كِتَابِكَ فَقُلْتَ- وَ إِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتابِ لَدَيْنا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ اللَّهُمَّ فَإِنَّا نَشْهَدُ بِأَنَّهُ عَبْدُكَ الْهَادِي مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ- النَّذِيرِ الْمُنْذِرِ وَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ وَ إِمَامُ الْمُؤْمِنِينَ وَ قَائِدُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ وَ حُجَّتُكَ الْبَالِغَةُ وَ لِسَانُكَ الْمُعَبِّرُ عَنْكَ فِي خَلْقِكَ وَ الْقَائِمُ بِالْقِسْطِ بَعْدَ نَبِيِّكَ وَ دَيَّانُ دِينِكَ وَ خَازِنُ عِلْمِكَ وَ عَيْبَةُ وَحْيِكَ وَ عَبْدُكَ وَ أَمِينُكَ الْمَأْمُونُ الْمَأْخُوذُ مِيثَاقُهُ مَعَ مِيثَاقِكَ وَ مِيثَاقِ رُسُلِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ بَرِيَّتِكَ بِالشَّهَادَةِ وَ الْإِخْلَاصِ بِالْوَحْدَانِيَّةِ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَ مُحَمَّدٌ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ وَ عَلِيٌّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ جَعَلْتَ الْإِقْرَارَ بِوَلَايَتِهِ تَمَامَ تَوْحِيدِكَ وَ الْإِخْلَاصَ لَكَ بِوَحْدَانِيَّتِكَ وَ إِكْمَالَ دِينِكَ وَ تَمَامَ نِعْمَتِكَ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ فَقُلْتَ وَ قَوْلُكَ الْحَقُّ- الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلامَ دِيناً فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيْنَا مِنَ الْإِخْلَاصِ لَكَ بِوَحْدَانِيَّتِكَ وَ جُدْتَ عَلَيْنَا بِمُوَالاةِ وَلِيِّكَ الْهَادِي مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ النَّذِيرِ الْمُنْذِرِ وَ رَضِيتَ لَنَا الْإِسْلَامَ دِيناً بِمَوْلَانَا وَ أَتْمَمْتَ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ

بِالَّذِی جَدَّدْتَ لَنَا عَهْدَکَ وَ مِیثَاقَکَ وَ ذَکَّرْتَنَا ذَلِکَ وَ جَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ وَ التَّصْدِیقِ لِعَهْدِکَ وَ مِیثَاقِکَ وَ مِنْ أَهْلِ الْوَفَاءِ بِذَلِکَ وَ لَمْ تَجْعَلْنَا مِنَ النَّاکِثِینَ الْمُکَذِّبِینَ وَ الْجَاحِدِینَ بِیَوْمِ الدِّینِ وَ لَمْ تَجْعَلْنَا مِنَ الْمُغَیِّرِینَ وَ الْمُبَدِّلِینَ وَ الْمُحَرِّفِینَ وَ الْمُبَتِّکِینَ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَ الْمُغَیِّرِینَ خَلْقَ اللَّهِ وَ مِنَ الَّذِینَ اسْتَحْوَذَ عَلَیْهِمُ الشَّیْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِکْرَ اللَّهِ وَ صَدَّهُمْ عَنِ السَّبِیلِ وَ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِیمِ وَ أَکْثِرْ مِنْ قَوْلِکَ اللَّهُمَّ الْعَنِ الْجَاحِدِینَ وَ النَّاکِثِینَ وَ الْمُغَیِّرِینَ وَ الْمُبَدِّلِینَ الَّذِینَ یُکَذِّبُونَ بِیَوْمِ الدِّینِ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى نِعْمَتِکَ عَلَیْنَا بِالَّذِی هَدَیْتَنَا إِلَى مُوَالاهِ وُلَاهِ أَمْرِکَ مِنْ بَعْدِ نَبِیِّکَ وَ الْأَئِمَّهِ الْهَادِینَ الَّذِینَ جَعَلْتَهُمْ أَرْکَاناً لِتَوْحِیدِکَ وَ أَعْلَامَ الْهُدَى وَ مَنَارَ التَّقْوَى وَ الْعُرْوَهَ الْوُثْقَى وَ کَمَالَ دِینِکَ وَ تَمَامَ نِعْمَتِکَ وَ مَنْ بِهِمْ وَ بِمُوَالاتِهِمْ رَضِیتَ لَنَا الْإِسْلَامَ دِیناً رَبَّنَا فَلَکَ الْحَمْدُ آمَنَّا بِکَ وَ صَدَّقْنَا بِنَبِیِّکَ الرَّسُولِ النَّذِیرِ الْمُنْذِرِ وَ اتَّبَعْنَا الْهَادِیَ مِنْ بَعْدِ النَّذِیرِ الْمُنْذِرِ وَ وَالَیْنَا وَلِیَّهُمْ وَ عَادَیْنَا عَدُوَّهُمْ وَ بَرِئْنَا مِنَ الْجَاحِدِینَ وَ النَّاکِثِینَ وَ الْمُکَذِّبِینَ بِیَوْمِ الدِّینِ اللَّهُمَّ فَکَمَا کَانَ مِنْ شَأْنِکَ یَا صَادِقَ الْوَعْدِ یَا مَنْ لَا یُخْلِفُ الْمِیعَادَ یَا مَنْ هُوَ کُلَّ یَوْمٍ فِی شَأْنٍ إِنْ أَتْمَمْتَ عَلَیْنَا نِعْمَتَکَ بِمُوَالاهِ أَوْلِیَائِکَ الْمَسْئُولِ عَنْهُمْ عِبَادُکَ فَإِنَّکَ قُلْتَ- ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ یَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِیمِ وَ قُلْتَ وَ قِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ وَ مَنَنْتَ بِشَهَادَهِ الْإِخْلَاصِ لَکَ بِوَلَایَهِ أَوْلِیَائِکَ الْهُدَاهِ مِنْ بَعْدِ النَّذِیرِ الْمُنْذِرِ السِّرَاجِ الْمُنِیرِ وَ أَکْمَلْتَ لَنَا الدِّینَ بِمُوَالاتِهِمْ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِهِمْ وَ أَتْمَمْتَ عَلَیْنَا النِّعَمَ بِالَّذِی جَدَّدْتَ لَنَا عَهْدَکَ وَ ذَکَّرْتَنَا مِیثَاقَکَ الْمَأْخُوذَ مِنَّا فِی مُبْتَدَإِ خَلْقِکَ إِیَّانَا وَ جَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْإِجَابَهِ وَ ذَکَّرْتَنَا الْعَهْدَ وَ الْمِیثَاقَ وَ لَمْ تُنْسِنَا ذِکْرَکَ فَإِنَّکَ قُلْتَ- وَ إِذْ أَخَذَ رَبُّکَ مِنْ بَنِی آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ وَ أَشْهَدَهُمْ عَلى أَنْفُسِهِمْ أَ لَسْتُ بِرَبِّکُمْ قالُوا بَلى شَهِدْنَا بِمَنِّکَ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّنَا وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ نَبِیُّنَا وَ أَنَّ عَلِیّاً أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ وَلِیُّنَا وَ مَوْلَانَا وَ شَهِدْنَا بِالْوَلَایَهِ لِوَلِیِّنَا وَ مَوْلَانَا مِنْ ذُرِّیَّهِ نَبِیِّکَ مِنْ صُلْبِ وَلِیِّنَا وَ مَوْلَانَا عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَبْدِکَ الَّذِی

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ وَ جَعَلْتَهُ فِی أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْكَ عَلِيّاً حَكِيماً وَ جَعَلْتَهُ آيَةً لِنَبِيِّكَ وَ آيَةً مِنْ آيَاتِكَ الْكُبْرَى وَ النَّبَأَ الْعَظِيمَ الَّذِی هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ وَ النَّبَأَ الْعَظِيمَ الَّذِی هُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ وَ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَهِ مَسْئُولُونَ وَ تَمَامَ نِعْمَتِكَ الَّتِی عَنْهَا يُسْأَلُ عِبَادُكَ إِذْ هُمْ مَوْقُوفُونَ وَ عَنِ النَّعِيمِ مَسْئُولُونَ اللَّهُمَّ وَ كَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ مَا أَنْعَمْتَ عَلَيْنَا بِالْهِدَايَهِ إِلَى مَعْرِفَتِهِمْ فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُبَارِكَ لَنَا فِی يَوْمِنَا هَذَا الَّذِی ذَكَّرْتَنَا فِيهِ عَهْدَكَ وَ مِيثَاقَكَ وَ أَكْمَلْتَ لَنَا دِينَنَا وَ أَتْمَمْتَ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ وَ جَعَلْتَنَا بِنِعْمَتِكَ مِنْ أَهْلِ الْإِجَابَهِ وَ الْإِخْلَاصِ بِوَحْدَانِيَّتِكَ وَ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ وَ التَّصْدِيقِ بِوَلَايَهِ أَوْلِيَائِكَ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِكَ وَ أَعْدَاءِ أَوْلِيَائِكَ الْجَاحِدِينَ الْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ فَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّ تَمَامَ مَا أَنْعَمْتَ عَلَيْنَا وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْمُعَانِدِينَ وَ لَا تُلْحِقْنَا بِالْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ وَ اجْعَلْ لَنَا قَدَمَ صِدْقٍ مَعَ الْمُتَّقِينَ وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَهً- وَ اجْعَلْ لَنَا مِنَ الْمُتَّقِينَ إِمَاماً إِلَى يَوْمِ الدِّينِ- يَوْمَ يُدْعَى كُلُّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ وَ اجْعَلْنَا فِی ظِلِّ الْقَوْمِ الْمُتَّقِينَ الْهُدَاهِ بَعْدَ النَّذِيرِ الْمُنْذِرِ وَ الْبَشِيرِ الْأَئِمَّهِ الدُّعَاهِ إِلَى الْهُدَى وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الدُّعَاهِ إِلَى النَّارِ وَ هُمْ يَوْمَ الْقِيَامَهِ وَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ رَبَّنَا فَاحْشُرْنَا فِی زُمْرَهِ الْهَادِی الْمَهْدِیِّ وَ أَحْيِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا عَلَى الْوَفَاءِ بِعَهْدِكَ وَ مِيثَاقِكَ الْمَأْخُوذِ مِنَّا عَلَى مُوَالاهِ أَوْلِيَائِكَ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِكَ الْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ وَ النَّاكِثِينَ بِمِيثَاقِكَ وَ تَوَفَّنَا عَلَى ذَلِكَ وَ اجْعَلْ لَنَا مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا وَ أَثْبِتْ لَنَا قَدَمَ صِدْقٍ فِی الْهِجْرَهِ إِلَيْهِمْ وَ اجْعَلْ مَحْيَانَا خَيْرَ الْمَحْيَا وَ مَمَاتَنَا خَيْرَ الْمَمَاتِ وَ مُنْقَلَبَنَا خَيْرَ الْمُنْقَلَبِ عَلَى مُوَالاهِ أَوْلِيَائِكَ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِكَ حَتَّى تَوَفَّانَا وَ أَنْتَ عَنَّا رَاضٍ قَدْ أَوْجَبْتَ لَنَا الْخُلُودَ فِی جَنَّتِكَ بِرَحْمَتِكَ وَ الْمَثْوَى فِی جِوَارِكَ وَ الْإِنَابَهَ إِلَى دَارِ الْمُقَامَهِ مِنْ فَضْلِكَ- لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ رَبَّنَا إِنَّكَ أَمَرْتَنَا بِطَاعَهِ وُلَاهِ أَمْرِكَ وَ أَمَرْتَنَا أَنْ نَكُونَ مَعَ الصَّادِقِينَ فَقُلْتَ- أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِی الْأَمْرِ مِنْكُمْ وَ قُلْتَ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ رَبَّنَا سَمِعْنا وَ أَطَعْنا رَبَّنَا ثَبِّتْ أَقْدامَنا- وَ تَوَفَّنا مَعَ

الْأَبْرارِ مُسْلِمِينَ مُسَلِّمِينَ مُصَدِّقِينَ لِأَوْلِيَائِكَ وَ لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا آمَنَّا بِكَ وَ صَدَّقْنَا نَبِيَّكَ وَ وَالَيْنَا وَلِيَّكَ وَ الْأَوْلِيَاءَ مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ وَ وَلِيِّكَ مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ الْإِمَامَ الْهَادِيَ مِنْ بَعْدِ الرَّسُولِ النَّذِيرِ الْمُنْذِرِ وَ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ رَبَّنَا فَكَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ جَعَلْتَنَا مِنْ أَهْلِ الْوَفَاءِ بِعَهْدِكَ بِمَنِّكَ عَلَيْنَا وَ لُطْفِكَ لَنَا فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ تُكَفِّرَ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَ تَوَفَّنا مَعَ الْأَبْرارِ- رَبَّنا وَ آتِنا ما وَعَدْتَنا عَلى رُسُلِكَ وَ لا تُخْزِنا يَوْمَ الْقِيامَةِ إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعادَ رَبَّنَا آمَنَّا بِكَ وَ وَفَيْنَا بِعَهْدِكَ وَ صَدَّقْنَا رُسُلَكَ وَ اتَّبَعْنَا وُلَاةَ الْأَمْرِ مِنْ بَعْدِ رُسُلِكَ وَ وَالَيْنَا أَوْلِيَاءَكَ وَ عَادَيْنَا أَعْدَاءَكَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ وَ احْشُرْنَا مَعَ الْأَئِمَّهِ الْهُدَاهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ الرَّسُولِ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ آمَنَّا يَا رَبِّ بِسِرِّهِمْ وَ عَلَانِيَتِهِمْ وَ شَاهِدِهِمْ وَ غَائِبِهِمْ وَ مَشَاهِدِهِمْ وَ بِحَيِّهِمْ وَ مَيِّتِهِمْ وَ رَضِينَا بِهِمْ أَئِمَّةً وَ سَادَةً وَ قَادَةً لَا نَبْتَغِي بِهِمْ بَدَلًا وَ لَا نَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِمْ وَلَائِجَ أَبَداً رَبَّنَا فَأَحْيِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا عَلَى مُوَالاتِهِمْ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِهِمْ وَ التَّسْلِيمِ لَهُمْ وَ الرَّدِّ إِلَيْهِمْ وَ تَوَفَّنَا إِذَا تَوَفَّيْتَنَا عَلَى الْوَفَاءِ لَكَ وَ لَهُمْ بِالْعَهْدِ وَ الْمِيثَاقِ وَ الْمُوَالاهِ لَهُمْ وَ التَّصْدِيقِ وَ التَّسْلِيمِ لَهُمْ غَيْرَ جَاحِدِينَ وَ لَا نَاكِثِينَ وَ لَا مُكَذِّبِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِالْحَقِّ الَّذِي جَعَلْتَهُ عِنْدَهُمْ وَ بِالَّذِي فَضَّلْتَهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ جَمِيعاً أَنْ تُبَارِكَ لَنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا الَّذِي أَكْرَمْتَنَا فِيهِ بِالْوَفَاءِ لِعَهْدِكَ الَّذِي عَهِدْتَ إِلَيْنَا وَ الْمِيثَاقِ الَّذِي وَاثَقْتَنَا بِهِ مِنْ مُوَالاهِ أَوْلِيَائِكَ وَ الْبَرَاءَهِ مِنْ أَعْدَائِكَ وَ تَمُنَّ عَلَيْنَا بِنِعْمَتِكَ وَ تَجْعَلَهُ عِنْدَنَا مُسْتَقَرّاً ثَابِتاً وَ لَا تَسْلُبَنَاهُ أَبَداً وَ لَا تَجْعَلَهُ عِنْدَنَا مُسْتَوْدَعاً فَإِنَّكَ قُلْتَ- فَمُسْتَقَرٌّ وَ مُسْتَوْدَعٌ فَاجْعَلْهُ مُسْتَقَرّاً ثَابِتاً وَ ارْزُقْنَا نَصْرَ دِينِكَ مَعَ وَلِيٍّ هَادٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ قَائِماً رَشِيداً هَادِياً مَهْدِيّاً مِنَ الضَّلَالَهِ إِلَى الْهُدَى وَ اجْعَلْنَا تَحْتَ رَايَتِهِ وَ فِي زُمْرَتِهِ شُهَدَاءَ صَادِقِينَ مَقْتُولِينَ فِي سَبِيلِكَ وَ عَلَى نُصْرَهِ دِينِكَ- ثُمَّ سَلْ بَعْدَ ذَلِكَ حَوَائِجَكَ لِلْآخِرَهِ وَ الدُّنْيَا فَإِنَّهَا وَ اللَّهِ وَ اللَّهِ وَ اللَّهِ مَقْضِيَّهٌ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ لَا تَقْعُدْ عَنِ الْخَيْرِ وَ سَارِعْ إِلَى ذَلِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى (۱).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۴۷۵- ۴۸۱.

**[ترجمه]از دعاهای روز غدیر: علی بن حسن عبدی نقل کرد: از حضـرت ابو عبدالله جعفر بن محمد صادق، سلام و درود بر او و بر پـدران و فرزنـدانش، شـنیدم که فرمودنـد: روزه روز عید غدیرخم با روزه عمر دنیا برابری می کند، به گونه ای که اگر انسان به انـدازه عمر دنیا زنـدگی کند و به اندازه عمر دنیا روزه بگیرد، ثواب روزه روز غدیر با آن برابری می کند و روزه این روز در نزد خداونـد عزّ و جلّ با صـد حـج و صـد عمره برابری می کنـد و این روز، بزرگ ترین عیـد خداست و خداوند عزّ و جلّ هیـچ پیامبری را مبعوث نکرد، مگر آن که این روز را برای او عیـد قرار داد و حرمت آن را شـناسانده است و اسم این روز در آسـمان، روز پیمان گرفته شده است و در زمین، روز میثاق بسته شده و جمع حاضر است. هر کس نیم ساعت پیش از ظهر این روز برای سپاسـگزاری از خداونـد عزّ و جلّ دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت از آن ده بار سوره حمد و ده بار سوره إنا أنزلناه فی لیلهٔ القدر و ده بار آیهٔ الکرسـی را بخواند، در نزد خداوند عزّ و جلّ، برابر با صد هزار حج و صد هزار عمره است و هرکس در این روز هر حاجتی از حوایـج دنیا و آخرت از درگاه خـدا درخواست کند، خداوند عزّ و جلّ حاجت او را همراه با آسایش و عافیت برآورده می کند و هر کس افطاری مومنی را تامین کند، پاداش کسی را خواهد داشت که دو فئام را اطعام کرده باشد و هم چنان می شمرد تا این که به ده فئام رسید .

سپس فرمودنـد: آیـا می دانی مقصود از فئام چیست؟ عرض کردم: خیر. فرمودنـد: صـد هزار نفر و در ادامه فرمودنـد: و پاداش کسـی را خواهد داشت که به همین تعداد، پیامبران و صدیقان و شـهدا و صالحان را در زمان گرسنگی و قحطی، در حرم الهی اطعام کرده وآب داده باشد.

نیز پرداختن یـک درهم در این روز برابر بـا صـد هزار درهم است. سـپس فرمودنـد: آیـا گمان می کنی که خداونـد عزّ و جلّ روزی محترم تر از این روز آفریـده است؟ نه به خـدا سوگند، نه به خدا سوگند، نه به خدا سوگند، آن گاه فرمودند: هرگاه در این روز با برادر مومنت دیدار کردی، بگو:

ستـایش خـدایی را که ما را با این روز گرامی داشت و از مومنان و وفاکننـدگان به پیمان و میثاقی که برای ولایت والیان امر و برپادارندگان عدل از ما گرفت، قرار داد و از منکران و تکذیب کنندگان روز جزا قرار نداد.

سپس فرمودند: و در تعقیب دو رکعت نماز، این دعا را بخوان:

پروردگـارا، مـا شـنیدیم کـه منادی بـه سوی ایمـان نـدا می دهـد کـه به پروردگارتـان ایمـان بیاوریـد. مـا نیز ایمـان آوردیم. پروردگـارا، گناهـان مـا را بیـامرز و بـدی هـای ما را بپوش و با نیکان بمیران. پروردگارا، آن چه را که بر فرسـتادگانت وعـده دادی، به مـا عطا کن و ما را در روز قیامت رسوا مکن، به راستی که تو هرگز خلف وعـده نمی کنی. خداونـدا، من تو را گواه می گیرم و تو برای گواهی کـافی هستی و فرشـتگان و حاملان عرش و ساکنان آسـمان ها و زمین را گواه می گیرم بر این که معبودی هستی که از عرش تـا زمین جز روی گرامی تو پرستیـده نشـد مگر آن که باطـل و نـابود است. معبودی جز تو نیست و هیچ کس جز تو پرستیده نمی شود. از آن چه ستمگران درباره تو می گویند برتری.

و نیز گـواهی می دهم که حضـرت محمـد بنـده و فرسـتاده تـو است و نیز گـواهی می دهم که حضـرت علی، فرمـانروا، ولی و مولای مومنان و مولای من است. پروردگارا، ندا شـنیدیم و منادی یعنی رسولت صلی الله علیه و آله را تصدیق کردیم، آن گاه

که بر اساس دستور تو ندا داد و ولایت ولیّ مومنان را که بر او نازل کرده بودی، ابلاغ کرد، و تو او را هشدار دادی که در صورت عدم تبلیغ، بر او خشم خواهی گرفت و در صورت تبلیغ پیام هایت او را از مردم حفظ خواهی کرد، پس این چنین ندا داد و وحی و پیام های تو را به اطلاع ما رسانید: آگاه باشید! هر کس من مولای اویم، علی مولای او است و هر کس من سرپرست اویم، علی سرپرست او است و هر کس من پیامبر اویم، علی امیر اوست. پروردگارا به او که به سوی تو فرا خواند و بیم داد، یعنی حضرت محمد، بنده ای که بر او نعمت بخشیدی و نمونه ای برای بنی اسرائیل قرار دادی، لبیک گفتیم. پروردگارا، ایمان آوردیم و از مولی، ولی، فراخواننده ما و همه مردم و راه راست و مستقیم، راه روشن و راهی که به سوی تو می خواند پیروی کردیم، راهی که او و پیروانش با روشنی ما را به سوی تو فرا می خوانند، و پاک است خدا از آن چه عدّه ای با گرفتن محرم اسرار هایی جز او، به ولایت او و به فرمان پروردگارشان شرک می ورزند.

پس ای معبود من، گواه باش که امام هدایت گر، راهنما و راه یافته، یعنی حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام و امیر مومنان که در کتاب خود از او یاد کردی و فرمودی: {همانا که آن در کتاب اصلی [لوح محفوظ] به نزد ما سخت والا و پر حکمت است.} خدایا، گواهی می دهیم که او بنده هدایتگر تو بعد از پیامبر بیم دهنده و اعلام خطر کننده، راه راست، پیشوای مومنان و راهبر کسانی است که اعضایشان می درخشد و نیز حجت رسا و زبان گویای تو در میان آفریده ها و بر پا کننده عدل و داد بعد از پیامبرت، بر پا دارنده دین و خزانه دار دانشت و جایگاه وحی، بنده و امانت دار مورد اعتماد تو است و همزمان با گرفته شدن پیمان تو و پیمان فرستادگان تو از میان آفریده ها و خلق به گواهی و اقرار به اخلاص در یگانگی خداوند، درباره او نیز پیمان گرفته شد؛ به این که تو همان خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و حضرت محمد، بنده و رسول تو است و حضرت علی، امیر مومنان است و اقرار به ولایت او را تمام کننده توحید و اخلاص در یگانگی ات، کامل کننده دین و نعمت بر همه آفریده هایت، قرار دادی و فرمودی، در حالی که سخن تو حق است: {امروز دین شما را برایتان کامل و نعمت خود را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را برای شما [به عنوان] آیینی برگزیدم.} پس تو را ستایش می کنیم از اینکه اخلاص در یگانه شمردنت را بر ما منت نهادی و بر ولایت ولیّ هدایت گر تو بعد از پیامبر بیم دهنده و اعلام خطر کننده ات که به ما ارزانی داشتی و به واسطه مولایمان اسلام را به عنوان دین ما پسندیدی و با تجدید عهد و پیمان، نعمتت را بر ما تمام کردی و به ما یادآوری نمودی و ما را از اهل اخلاص و تصدیق کنندگان عهد و پیمان و وفا کنندگان به آن قرار دادی و از پیمان شکنان و تکذیب کنندگان روز جزا و نیز از تغییر، تبدیل و تحریف کنندگان و کسانی که گوش چهار پایان را می شکافند و آنان که مخلوقات خدا را تغییر می دهند قرار ندادی و نیز از آنان که شیطان بر آن ها چیره شد و خدا را از یاد آنان برد و از راه خدا و راه راست باز داشت، نگرداندی.

و بسیار بگو: خداوندا تمام منکران، پیمان شکنان و تغییر دهندگان و تبدیل کنندگانی که روز قیامت را تکذیب می کنند، مورد لعن خود قرار ده، از اولین تا آخرین نفرشان.

سپس بگو: خدایا، تو را ستایش می کنم که با هدایت ما به سوی ولایت والیان امر بعد از پیامبرت، نعمتت را بر ما تمام نمودی، امامان هدایتگری که آنان را پایه های توحید، پرچم های هدایت، نشانه روشن تقوا، دستاویزهای استوار، کامل کننده دین، تمام کننده نعمتت قرار دادی و آنان که به واسطه ولایتشان، اسلام را به عنوان دین برای ما پسندیدی. پروردگارا، پس تو را ستایش می کنیم و به تو ایمان آوردیم و پیامبر فرستاده و بیم دهنده و اعلام خطر کننده ات را تصدیق نمودیم و از هدایتگر

تو بعد از پیامبر بیم دهنده و اعلام خطر کننده‌ات پیروی نمودیم و با دوستان آنان دوستی کردیم و با دشمنانشان دشمنی نمودیم و از انکار کنندگان، پیمان شکنان و تکذیب کنندگان روز جزا بیزاری جستیم.

خدایا، ای کسی که وعده‌ات راست است و خلف وعده نمی کنی و ای خدایی که هر لحظه به کاری می پردازی، تو با دوستی دوستانت، نعمتت را بر ما تمام نمودی، آنان که بندگانت در مورد آنان بازخواست می شوند؛ زیرا خود فرمودی: {سپس در همان روز است که از نعمت [روی زمین] پرسیده خواهید شد.} و نیز فرمودی: {بازداشتشان نمایید که آنها مسئولند.} و با ولایت دوستان هدایتگرت بعد از پیامبرت که بیم دهنده و اعلام خطر کننده و چراغ فروزان بود، گواهی خالصانه به خود را بر ما منت نهادی و با دوستی آنان و بیزاری از دشمنانشان، دین ما را کامل گردانیدی و با تجدید عهد آنان، نعمت هایت را بر ما تمام نمودی و پیمان آغاز آفرینش را به ما یادآوری کردی و ما را از اجابت کنندگان آن قرار دادی و آن عهد و میثاق را به یادمان آوردی و یادت را از خاطرمان محو نساختی؛ زیرا خود فرمودی: {و هنگامی که پروردگارت از پشت فرزند آدم ذریه آنان را برگرفت و ایشان را بر خودشان گواه ساخت که آیا پروردگار شما نیستم؟ گفتند: چرا گواهی دادیم.} به منت تو گواهی می دهیم که معبودی جز تو نیست و تو پروردگار مایی و حضرت محمد، بنده و فرستاده تو، پیامبر ما است و حضرت علی، امیر مومنان سرپرست و مولای ما است. به ولایت مولایمان از نسل پیامبر و ولیّ و سرورمان علی بن ابی طالب، امیر مومنان، گواهی می دهیم، بنده ای که نعمتت را بر او عطا کردی و او را در امّ الکتاب، نزد خود بلند پایه و حکیم و نشانه ای برای پیامبرت و نشانه ای از نشانه های بزرگ قرار دادی، او خبر بزرگی است که مردم در آن دچار اختلاف می شوند و از آن روی برمی گردانند و در روز قیامت در مورد آن باز خواست می شوند. او که کامل کننده نعمت تو است، و بندگانت راجع به این نعمت مورد سؤال قرار می گیرند، آن روز که نگاه داشته می شوند و درباره نعمت ها مورد باز خواست قرار می گیرند.

خدایا، همان گونه که نعمت شناخت آنان را به ما عطا نمودی، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و مبارک گردان بر ما این روز را که عهد و پیمانت را به ما یاد آوری نمودی و دینمان را کامل گردانیدی و نعمتت را بر ما تمام نمودی و به فضل خود ما را از اجابت کنندگان دعوتت و آنان که خالصانه به یگانگی ات اقرار نمودند، قرار دادی. و ما را از مومنان و تصدیق کنندگان ولایت دوستانت و از بیزاری جویندگان از دشمنانت و دشمن دوستانت که روز جزا را انکار می نمایند و آن را تکذیب می کنند، قرار دادی. پروردگارا، من از تو اکمال نعمت هایت را خواستارم و این که ما را از ستیزه جویان قرار ندهی و به کسانی که روز جزا را تکذیب می کنند، ملحق مکن و گام صادقانه همراه با تقوا پیشگان به ما عطا فرما و رحمتی از جانب خود برای ما قرار ده و نیز پیشوایی از تقوا پیشگان برای ما تا روز قیامت قرار ده، آن روز که همه مردم با پیشوای خود خوانده می شوند و ما را در سایه آن تقوا پیشه گان، هدایتگران بعد از پیامبر بیم دهنده و اعلام خطر کننده و بشارت دهنده ات و امامانی که به سوی هدایت فرا می خوانند، قرار ده، نه با تکذیب کنندگانی که به سوی آتش جهنم فرا می خوانند و در روز قیامت با دوستانشان از رسوایان خواهند بود. پروردگارا، ما را در گروه آن هدایتگر هدایت یافته محشور نما و تا زمانی که زنده نگاه داشتی، ما را بر وفا به عهد و پیمانمان که مبنی بر دوست داشتن دوستانت و بیزاری جستن از دشمنانت که روز جزا را تکذیب و پیمان شکنی می کنند، زنده بدار و بر آن بمیران و راهی برای ما همراه با رسولت قرار ده و گام خالصانه ما را در هجرت به سوی آنان استوار بدار و زندگی ما را بهترین زندگانی و مرگ ما را بهترین مرگ و بازگشت ما را بهترین

بـازگشت قرار ده، و همه این هـا را بر دوستی دوسـتانت و بیزاری جسـتن از دشـمنانت، قرار ده، تـا اینکه جـان ما را بگیری در حـالی که از ما خشـنودی و جاودانه بودن در بهشـتت به واسـطه رحمتت و اسـقرار در جوارت و بازگشت به سـرای جاودانه به واسطه تفضلت را روزی مان کرده ای، به گونه ای که هیچ رنج و خستگی ای به ما نمی رسد.

پروردگارا به ما دسـتور دادی که از والیان امرت اطاعت نماییم و با راست گویان همراه باشیم، و فرمودی: از خدا و رسول او و والیـان امر اطـاعت کنیـد و نیز فرمودی: {ای کسانی که ایمان آورده ایـد، از خـدا پروا کنیـد و با راسـتان باشـید.} پروردگارا، شنیـدیم و اطاعت کردیم. پروردگارا گام ما را اسـتوار بـدار و همراه با نیکان بمیران، در حالی که تسـلیم و سـر سپرده دوسـتان توایم و آنـان را تصـدیق می کنیم و پروردگـارا، پس از آنکه ما را هـدایت کردی دلهامان را دسـتخوش انحراف مگردان و از جـانب خود رحمتی بر مـا ارزانی دار که تو خود بخشایشـگری. پروردگـارا به تو ایمـان آوردیم و پیامبرت را تصـدیق نمودیم، ولیّ ات و والیان بعـد از پیامبرت و ولیّ ات، سـرور مومنان، علی بن ابی طالب و پیشوای هـدایت گر بعد از رسول بیم دهنده و اعلام خطر کننده و چراغ فروزانت را به دوستی گرفتیم.

پروردگارا، به منت و لطف خود ما را از وفا کنندگان به پیمانت قرار دادی، پس گناهان ما را بیامرز و بدی های ما را بپوشان و همراه با نیکان بمیران .

پروردگارا، آن چه به ما بر زبان فرستادگانت وعده دادی، به ما عطاکن و ما را در روز قیامت رسوا منما، به راستی که تو خلف وعده نمی کنی. پروردگارا به تو ایمان آوردیم و به پیمانت وفا نمودیم و فرسـتادگانت را تصدیق کردیم و از والیان امر بعد از فرستادگانت پیروی نمودیم و دوستانت را به دوستی گرفتیم و با دشمنانت دشمنی ورزیدیم، پس ما را همراه با گواهان بنویس و با امامان هـدایتگر از خاندان رسول بشارت و بیم، حضـرت محمد – صـلی الله علیه و آله – محشور فرما. پروردگارا به نهان و آشـکار، حاضـر و غـایب، آسـتان هـای شـریف آنـان و زنـده و مرده آنـان ایمان آوردیم و به عنوان امامان، پیشوایان و رهبران پسندیدیم و هیچ کس را جایگزین آنان نمی دانیم و هرگز محرم اسراری به جز آنان نمی گیریم.

پروردگارا، تا زندهایم، [ما را] بر دوستی آنان و بیزاری جستن از دشمنانشان و سر سپردگی و بازگشت به سوی آنان زنده بدار و آن گاه که ما را از دنیا می بری، بر وفا نمودن به عهد و پیمان تو و آنان و دوستی آنها و تصدیق آنان و تسـلیم در برابر آنان بمیران. نه آن که آن ها را انکار نماییم و پیمان شکنی و یا تکذیب کنیم.

خداونـدا به حقی که برای آنـان قرار دادی و آنان را بر همه جهانیان برتری بخشـیدی، از تو خواسـتارم که مبارک گردانی این روز را که به واسـطه وفـای به عهـد و پیمـانمـان بر دوستی دوسـتانت و بیزاری جسـتن از دشـمنانت، گرامی داشتی و از تو می خواهم نعمتت را بر ما ارزانی داری و آن را برای ما استوار و ثابت نگاه داری و هرگز از ما مگیری و آن را به صورت موقت و امانت در نزد ما قرار ندهی؛ زیرا خود فرمودی: {پس [برای شما] قرارگاه و محل امانتی [مقرر کرد].} پس آن را برای ما ثابت و همیشگی قرار ده. و یاری کردن دینت را به همراه ولیّ هدایتگر از خاندان پیامبرت که هدایتگر و هدایت یافته از گمراهی به سوی هدایت است، به ما روزی کن و ما را در زیر پرچم او و جزو شـهیدان صادق و آنان که در راه تو و یاری دینت کشته می شوند، قرار ده .

آن گاه حوایج دنیا و آخرت خود را از خدا بخواه که به خدا سوگند و به خدا سوگند و به خدا سوگند، حوایج تو در این روز برآورده خواهد شد، ان شاء الله تعالی و از انجام کار خیر در این روز کوتاهی مکن و به سوی آن بشتاب. -. الاقبال: ۴۷۵- - ۴۸۱

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی یَوْمِ الْغَدِیرِ مَا وَجَدْنَاهُ فِی نُسْخَهٍ عَتِیقَهٍ مِنْ کُتُبِ الْعِبَادَاتِ: اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ رَبَّ النُّورِ الْعَظِیمِ وَ رَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ وَ رَبَّ الشَّفْعِ الْکَبِیرِ وَ رَبَّ الْوَتْرِ الرَّفِیعِ سُبْحَانَکَ مُنْزِلَ التَّوْرَاهِ وَ الْإِنْجِیلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْقُرْآنِ الْعَظِیمِ إِلَهَ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ إِلَهَ مَنْ فِی الْأَرْضِ- لَا إِلَهَ فِیهِمَا غَیْرُکَ جَبَّارَ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ- لَا جَبَّارَ فِیهِمَا غَیْرُکَ مَلِکَ مَنْ فِی السَّمَاوَاتِ وَ مَلِکَ مَنْ فِی الْأَرْضِ لَا مَلِکَ فِیهِمَا غَیْرُکَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْعَظِیمِ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ بِمُلْکِکَ الْقَدِیمِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرَضُونَ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی أَصْلَحْتَ بِهِ أُمُورَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ یَا حَیُّ قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ یَا حَیُّ بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ یَا حَیُّ حِینَ لَا حَیَّ إِلَّا أَنْتَ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا فَرْدُ یَا وَتْرُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ أُمُورِنَا فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ اسْتَقْبِلْنَا عَلَی هُدَی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ اجْعَلْ عَمَلَنَا فِی الْمَرْفُوعِ الْمُتَقَبَّلِ وَ هَبْ لَنَا مَا وَهَبْتَ لِأَوْلِیَائِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ وَ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ مِنْ خَلْقِکَ فَإِنَّا بِکَ مُؤْمِنُونَ وَ عَلَیْکَ مُتَوَکِّلُونَ وَ مَصِیرُنَا إِلَیْکَ وَ اجْمَعْ لَنَا الْخَیْرَ کُلَّهُ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ اصْرِفْ عَنَّا الشَّرَّ کُلَّهُ بِمَنِّکَ وَ رَحْمَتِکَ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا بَدِیعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ تُعْطِی الْخَیْرَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَصْرِفُ الشَّرَّ عَمَّنْ تَشَاءُ أَعْطِنَا جَمِیعَ مَا سَأَلْنَاکَ مِنَ الْخَیْرِ وَ امْنُنْ بِهِ عَلَیْنَا بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ إِنَّا إِلَیْکَ رَاغِبُونَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ اللَّهُمَّ اشْرَحْ بِالْقُرْآنِ صَدْرِی وَ أَنْطِقْ بِالْقُرْآنِ لِسَانِی وَ نَوِّرْ بِالْقُرْآنِ بَصَرِی وَ اسْتَعْمِلْ بِالْقُرْآنِ بَدَنِی وَ أَعِنِّی عَلَیْهِ أَبَداً مَا أَبْقَیْتَنِی فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ- اللَّهُمَّ یَا دَاحِیَ الْمَدْحُوَّاتِ وَ یَا بَانِیَ الْمَبْنِیَّاتِ وَ یَا مُرْسِیَ الْمُرْسِیَاتِ وَ یَا جَبَّارَ الْقُلُوبِ عَلَی فِطْرَتِهَا شَقِیِّهَا وَ سَعِیدِهَا وَ یَا بَاسِطَ الرَّحْمَهِ لِلْمُتَّقِینَ اجْعَلْ شَرَائِفَ صَلَوَاتِکَ وَ نَوَامِیَ بَرَکَاتِکَ وَ رَأْفَتَکَ وَ تَحِیَّتَکَ وَ رَحْمَتَکَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ

الْفَاتِحِ لِمَا انْغَلَقَ وَ الْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ وَ فَاتِحِ الْحَقِّ بِالْحَقِّ وَ دَافِعِ جَيْشَاتِ الْأَبَاطِيلِ كَمَا حَمَّلْتَهُ فَاضْطَلَعَ بِأَمْرِكَ مُسْتَبْصِراً فِي رِضْوَانِكَ غَيْرَ نَاكِلٍ عَنْ قُدُمٍ وَ لَا مُنْثَنٍ عَنْ كَرَمٍ حَافِظاً لِعَهْدِكَ قَاضِياً لِنَفَاذِ أَمْرِكَ فَهُوَ أَمِينُكَ الْمَأْمُونُ وَ شَهِيدُكَ يَوْمَ الدِّينِ وَ بَعِيثُكَ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ فَافْسَحْ لَهُ مَفْسَحاً عِنْدَكَ وَ أَعْطِهِ مِنْ بَعْدِ رِضَاهُ الرِّضَا مِنْ نُورِ ثَوَابِكَ الْمَحْلُولِ وَ عَطَاءِ جَزَائِكَ الْمَعْلُولِ اللَّهُمَّ أَتْمِمْ لَهُ وَعْدَهُ بِانْبِعَاثِكَ إِيَّاهُ مَقْبُولَ الشَّفَاعَهِ عِنْدَكَ مَرْضِيَّ الْمَقَالَهِ ذَا مَنْطِقٍ عَدْلٍ وَ خُطْبَهِ فَصْلٍ وَ حُجَّهٍ وَ بُرْهَانٍ عَظِيمٍ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا سَامِعِينَ مُطِيعِينَ وَ أَوْلِيَاءَ مُخْلِصِينَ وَ رُفَقَاءَ مُصَاحِبِينَ اللَّهُمَّ أَبْلِغْهُ مِنَّا السَّلَامَ وَ ارْدُدْ عَلَيْنَا مِنْهُ السَّلَامَ اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقَوِّ فِي رِضَاكَ ضَعْفِي وَ خُذْ إِلَى الْخَيْرِ بِنَاصِيَتِي وَ اجْعَلِ الْإِسْلَامَ مُنْتَهَى رِضَاكَ اللَّهُمَّ إِنِّي ضَعِيفٌ فَقَوِّنِي وَ إِنِّي ذَلِيلٌ فَأَعِزَّنِي وَ إِنِّي فَقِيرٌ فَارْزُقْنِي ثُمَّ تَقُولُ مِائَهَ مَرَّهٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّهَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَ بِأَنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ وَ أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَكَ كُفُواً أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي كُلَّهَا صَغِيرَهَا وَ كَبِيرَهَا مَغْفِرَهً تَامَّهً يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ- ثُمَّ تَقُولُ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أُشْهِدُكَ وَ أُشْهِدُ حَمَلَهَ عَرْشِكَ وَ مَلَائِكَتِكَ وَ جَمِيعَ خَلْقِكَ أَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَ أُومِنُ بِكَ وَ أَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَ أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ فِي دِينِي وَ أَمَانَتِي وَ نَفْسِي وَ وُلْدِي وَ مَالِي وَ جَمِيعِ أَهْلِ عِنَايَتِي فِي حِمَاكَ الَّذِي لَا يُسْتَبَاحُ وَ فِي عِزِّكَ الَّذِي لَا يُرَامُ وَ فِي سُلْطَانِكَ الَّذِي لَا يُسْتَضَامُ وَ فِي مُلْكِكَ الَّذِي لَا يَبْلَى وَ فِي نِعْمَتِكَ الَّتِي لَا تُحْصَى وَ فِي ذِمَّتِكَ الَّتِي لَا تُخْفَرُ وَ فِي رَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ وَ جَارُ اللَّهِ آمِنٌ مَحْفُوظٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ صَلِ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی ذُنُوبِی کُلَّهَا بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ افْتَحْ لَنَا بِطَاعَتِکَ وَ اخْتِمْ لَنَا بِرِضْوَانِکَ وَ أَعِذْنَا مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ السَّلَامُ عَلَى الْحَافِظِینَ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ صلى الله علیه و آله إِنَّ صَلاتِی وَ نُسُکِی وَ مَحْیایَ وَ مَماتِی لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ- لا شَرِیکَ لَهُ وَ بِذلِکَ أُمِرْتُ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَ یَوْمِی هَذَا وَ خَیْرَ مَا فِیهِ وَ خَیْرَ مَا أَمَرْتَ بِهِ وَ خَیْرَ مَا قَبْلَهُ وَ خَیْرَ مَا بَعْدَهُ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ یَوْمِی هَذَا وَ شَرِّ مَا فِیهِ وَ شَرِّ مَا قَبْلَهُ وَ شَرِّ مَا بَعْدَهُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ فَتْحَهُ وَ نَصْرَهُ وَ نُورَهُ وَ هُدَاهُ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِی بِخَیْرٍ وَ اخْتِمْ لِی بِخَیْرٍ اللَّهُمَّ افْتَحْهُ عَلَیَّ بِرَحْمَتِکَ وَ اخْتِمْهُ عَلَیَّ بِرِضْوَانِکَ اللَّهُمَّ مَنْ کَادَنِی فِی یَوْمِی هَذَا بِسُوءٍ فَاکْفِهِ وَ قِنِی شَرَّهُ وَ ارْدُدْ کَیْدَهُ فِی نَحْرِهِ اللَّهُمَّ مَا أَنْزَلْتَ فِی یَوْمِی هَذَا مِنْ خَیْرٍ أَوْ رَحْمَهٍ أَوْ فَرَجٍ أَوْ شِفَاءٍ أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ رِزْقٍ فَاجْعَلْ لِی فِیهِ نَصِیباً وَافِراً حَسَناً وَ مَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنْ مَحْذُورٍ أَوْ مَکْرُوهٍ أَوْ بَلِیَّهٍ أَوْ شَقَاءٍ فَاصْرِفْهُ عَنِّی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَ بَدْوَ یَوْمِی هَذَا فَلَاحاً وَ أَوْسَطَهُ صَلَاحاً وَ آخِرَهُ نَجَاحاً وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ یَوْمٍ أَوَّلُهُ فَزَعٌ وَ أَوْسَطُهُ جَزَعٌ وَ آخِرُهُ وَجَعٌ اللَّهُمَّ بِرَأْفَتِکَ أَرْجُو رَحْمَتَکَ وَ بِرَحْمَتِکَ أَرْجُو رِضْوَانَکَ وَ بِرِضْوَانِکَ أَرْجُو الْجَنَّهَ فَلَا تُؤَاخِذْنِی بِذَنْبِی وَ لَا تُعَاقِبْنِی بِسُوءِ عَمَلِی اللَّهُمَّ اجْعَلْ حَیَاتِی مَا أَحْیَیْتَنِی زِیَادَهً لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ وَ اجْعَلْ وَفَاتِی إِذَا تَوَفَّیْتَنِی رَاحَهً مِنْ کُلِّ شَرٍّ وَ نَجَاهً لِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی أَخْشَاکَ کَأَنِّی أَرَاکَ وَ أَرْجُوکَ وَ لَا أَرْجُو غَیْرَکَ وَ أَذْکُرُکَ وَ لَا أَنْسَاکَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی کُلَّ ذَنْبٍ مِنِّی فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ مُنْذُ خَلَقْتَنِی وَ کَفِّرْهُ عَنِّی وَ أَبْدِلْنِی بِهِ حَسَنَاتٍ وَ تَقَبَّلْ مِنِّی کُلَّ خَیْرٍ عَمِلْتُهُ لَکَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ مُنْذُ خَلَقْتَنِی وَ ارْفَعْهُ لِی عِنْدَکَ فِی الرَّفِیعِ الْأَعْلَى وَ أَعْطِنِی عَلَیْهِ الثَّوَابَ الْکَثِیرَ بِرَحْمَتِکَ إِنَّکَ جَوَادٌ لَا یَبْخَلُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ مُتَوَکِّلًا عَلَیْکَ فَاکْفِنِی وَ أَصْبَحْتُ فَقِیراً إِلَیْکَ فَأَغْنِنِی وَ أَصْبَحْتُ لَا أَعْرِفُ رَبّاً غَیْرَکَ فَاغْفِرْ لِی وَ أَصْبَحْتُ مُقِرّاً لَکَ بِالرُّبُوبِیَّهِ مُعْتَرِفاً لَکَ بِالْعُبُودِیَّهِ وَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیکَ لَهُ إِلَهاً وَاحِداً أَحَداً لَمْ

يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا وَلَداً وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ فَبَلَّغَ رِسَالاتِهِ وَ نَصَحَ لِأُمَّتِهِ وَ جَاهَدَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ وَ عَبَدَهُ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لا رَيْبَ فِيها وَ أَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ وَ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ الْبَعْثَ حَقٌّ وَ أَنِّي أُومِنُ بِاللَّهِ وَ بِرَسُولِهِ وَ بِمَلَائِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ- لا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ اللَّهُمَّ فَاكْتُبْ لِي هَذِهِ الشَّهَادَةَ عِنْدَكَ وَ لَقِّنِّيهَا عِنْدَ حَاجَتِي إِلَيْهَا وَ أَحْيِنِي عَلَيْهَا وَ ابْعَثْنِي عَلَيْهَا وَ احْشُرْنِي عَلَيْهَا وَ اجْزِنِي جَزَاءَ مَنْ لَقِيَكَ بِهَا مُخْلِصاً غَيْرَ شَاكٍّ فِيهَا وَ لَا مُرْتَدٍّ عَنْهَا وَ لَا مُبَدِّلٍ لَهَا آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ وَ سَلَّمَ كَثِيراً وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ غَفَّارُ الذُّنُوبِ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيَّ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْأَوَّلِ فَلَيْسَ قَبْلَهُ شَيْ ءٌ وَ الْآخِرِ فَلَيْسَ بَعْدَهُ شَيْ ءٌ وَ الظَّاهِرِ فَلَيْسَ فَوْقَهُ شَيْ ءٌ وَ الْبَاطِنِ فَلَيْسَ دُونَهُ شَيْ ءٌ يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ هُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ- وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا تَبْدِيلَ لِقَوْلِهِ وَ لَا مُعَادِلَ لِحُكْمِهِ وَ لَا رَادَّ لِقَضَائِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْأَوَّلِ قَبْلَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ الْخَالِقِ لَهُ وَ الْآخِرِ بَعْدَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ الوراث [الْوَارِثِ] لَهُ وَ الظَّاهِرِ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ وَ الْوَكِيلِ عَلَيْهِ وَ الْبَاطِنِ دُونَ كُلِّ شَيْ ءٍ وَ الْمُحِيطِ بِهِ الَّذِي عَلَا فَقَهَرَ وَ مَلَكَ فَقَدَرَ وَ بَطَنَ فَخَبَرَ دَيَّانِ الدِّينِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى حِلْمِهِ بَعْدَ عِلْمِهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى عَفْوِهِ بَعْدَ قُدْرَتِهِ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ فِي اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَ فِي النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى وَ لَكَ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَ الْأُولَى وَ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا حَمِدْتَ نَفْسَكَ وَ كَمَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ كَمَا حَمِدَكَ الْحَامِدُونَ وَ لَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحْصَى كِتَابُكَ وَ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ زِنَةَ عَرْشِكَ وَ مِدَادَ كَلِمَاتِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِكَ وَ عِزِّ جَلَالِكَ وَ عِظَمِ سُلْطَانِكَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً خَالِداً بِخُلُودِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً دَائِماً بِدَوَامِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً دَائِماً لَا أَمَدَ لَهُ دُونَ بُلُوغِ مَشِيَّتِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً لَا يَتَنَاهَى دُونَ مُنْتَهَى عِلْمِكَ وَ لَكَ الْحَمْدُ حَمْداً يَبْلُغُ رِضَاكَ وَ يُوجِبُ مَزِيدَكَ وَ يُؤْمِنُ مِنْ

غَيْرِكَ- فَسُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِی النَّهَارِ وَ يُولِجُ النَّهَارَ فِی اللَّيْلِ وَ يُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ يُحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ كَذلِكَ تُخْرَجُونَ- سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحَانَ الدَّائِمِ الْقَائِمِ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَقِّ سُبْحَانَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى سُبْحَانَ اللَّهِ وَ بِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْحَیِّ الْقَيُّوم سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِی لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ سُبْحَانَ مَنْ تَوَاضَعَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِعَظَمَتِهِ سُبْحَانَ مَنْ ذَلَّ كُلُّ شَیْ ءٍ لِعِزَّتِهِ سُبْحَانَ مَنْ خَضَعَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِمُلْكِتِهِ سُبْحَانَ مَنِ اسْتَسْلَمَ كُلُّ شَیْ ءٍ لِقُدْرَتِهِ سُبْحَانَ مَنِ انْقَادَتْ لَهُ الْأُمُورُ بِأَزِمَّتِهَا سُبْحَانَهُ وَ بِحَمْدِهِ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ- لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِی وَ يُمِيتُ وَ هُوَ حَیٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ- وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِلَهاً وَاحِداً أَحَداً فَرْداً صَمَداً- لَمْ

يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَهً وَ لَا وَلَداً- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَیْ ءٍ وَ الْبَاقِی بَعْدَ كُلِّ شَیْ ءٍ وَ الْقَادِرُ عَلَيْهِ وَ الْمُحِيطُ بِكُلِّ شَیْ ءٍ- لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ- يَعْلَمُ ما يَلِجُ فِی الْأَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها وَ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما يَعْرُجُ فِيها وَ هُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ وَ أَدْعُوكَ وَ أَنْتَ قُلْتَ- قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ أَيًّا ما تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى إِنَّكَ أَمَرْتَنِی بِدُعَائِكَ وَ وَعَدْتَ إِجَابَتَكَ وَ لَا خُلْفَ لِوَعْدِكَ فَإِنِّی أَدْعُوكَ كَمَا أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی كَمَا وَعَدْتَنِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ كَمَا سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ ذَكَرْتَهُ فِی كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ يَا بَدِی ءُ لَا بَدْءَ لَكَ يَا دَائِمُ لَا نَفَادَ لَكَ يَا حَیُّ يَا قَدِيمُ يَا قَيُّومُ يَا مُحْيِی يَا مُمِيتُ يَا قَائِماً عَلى كُلِّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ يَا أَحَدُ يَا وَتْرُ يَا فَرْدُ يَا

صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكَنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ يَا مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَدِيرٌ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا ذَا الْجَلالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا رَبَّ الْأَرَضِينَ وَ مَا أَقَلَّتْ وَ السَّمَاوَاتِ وَ مَا أَظَلَّتْ وَ الرِّيَاحِ وَ مَا ذَرَأَتْ يَا خَالِقَ كُلِّ شَىْ ءٍ يَا زَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِينَ يَا قَيُّومَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ وَ يَا صَرِيخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ وَ يَا مَعَاذَ الْعَائِذِينَ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّينَ وَ يَا مُنَفِّساً عَنِ الْمَكْرُوبِينَ وَ يَا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَغْمُومِينَ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّينَ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَهِ الدَّاعِينَ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ وَ يَا آخِرَ الْآخِرِينَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْأَجَلِّ الْأَعَزِّ الْأَكْرَمِ الظَّاهِرِ الْبَاطِنِ الطَّاهِرِ الْمُطَهَّرِ الْمُقَدَّسِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الْفَرْدِ الَّذِى مَلَأَ الْأَرْكَانَ كُلَّهَا الَّذِى إِذَا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ وَ إِذَا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَيْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَأَفْضَلِ وَ أَكْرَمِ وَ أَعْلَى وَ أَكْمَلِ وَ أَعَزِّ وَ أَعْظَمِ وَ أَشْرَفِ وَ أَزْكَى وَ أَنْمَى وَ أَطْيَبِ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَنْبِيَائِكَ الْمُصْطَفَيْنَ وَ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ شَرِّفْ بُنْيَانَهُ وَ عَظِّمْ بُرْهَانَهُ وَ ثَقِّلْ مِيزَانَهُ وَ ابْعَثْهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ الَّذِى وَعَدْتَهُ وَ تَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ وَ اجْزِهِ عَنَّا أَفْضَلَ مَا جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَ صَلِّ عَلَيْنَا مَعَهُمْ إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِى وَ لِوَالِدَيَّ وَ مَا وَلَدَا وَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ حَيِّهِمْ وَ مَيِّتِهِمْ شَاهِدِهِمْ وَ غَائِبِهِمْ إِنَّكَ تَعْلَمُ مُنْقَلَبَهُمْ وَ مَثْوَاهُمْ اللَّهُمَ اغْفِرْ لَنا وَ لِإِخْوانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونا بِالْإِيمانِ وَ لا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنا إِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لَنَا أَئِمَّتَنَا وَ قُضَاتَنَا وَ وُلَاهَ أُمُورِنَا وَ جَمَاعَتَنَا وَ دِينَنَا الَّذِى ارْتَضَيْتَ لَنَا اللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ وَ أَهْلَهُ وَ أَذِلَّ الشِّرْكَ وَ أَهْلَهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّى مِنْ عِبَادِكَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَ أَسْرَفُوا عَلَيْهَا وَ اسْتَوْجَبُوا الْعَذَابَ

بِالْحُجَجِ اللَّازِمَهِ- وَ الذُّنُوبِ الْمُوبِقَهِ وَ الْخَطَايَا الْمُحِيطَهِ بِهِمْ وَ قَدْ قُلْتَ يا عِبادِیَ الَّذِینَ أَسْرَفُوا عَلی أَنْفُسِهِمْ- لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِیعاً إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ- لَا خُلْفَ لِوَعْدِکَ وَ لَا مُبَدِّلَ لِقَوْلِکَ اللَّهُمَّ لَا تُقَنِّطْنِی مِنْ رَحْمَتِکَ وَ لَا تُؤْیِسْنِی مِنْ عَفْوِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ اجْعَلْنِی مِنْ عِبَادِکَ الَّذِینَ تَغْفِرُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ وَ تُکَفِّرُ عَنْهُمْ سَیِّئَاتِهِمْ وَ تُبْ عَلَیَّ- إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ وَ خُذْ بِسَمْعِی وَ بَصَرِی وَ قَلْبِی وَ جَوَارِحِی کُلِّهَا إِلَی طَاعَتِکَ وَ طَاعَهِ رَسُولِکَ صلی الله علیه و آله وَ إِلَی أَحَبِّ الْأَعْمَالِ إِلَیْکَ وَ ارْزُقْنِی تَوْبَهً نَصُوحاً أَسْتَوْجِبُ بِهَا مَحَبَّتَکَ وَ أَسْتَحِقُّ مَعَهَا جَنَّتَکَ وَ تُوَقِّینِی مِنْ عَذَابِکَ فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَوْلِیَائِکَ وَ أَنْصَارِکَ الَّذِینَ تُعِزُّ بِهِمْ دِینَکَ وَ تَنْتَقِمُ بِهِمْ مِنْ عَدُوِّکَ وَ تَخْتِمُ لَهُمْ بِالسَّعَادَهِ وَ الشَّهَادَهِ تُحْیِیهِمْ حَیَاهً طَیِّبَهً وَ تُقَلِّبُهُمْ مُنْقَلَباً کَرِیماً وَ تُؤْتِیهِمْ فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ تَقِیهِمْ عَذَابَ النَّارِ.

اللَّهُمَّ إِنَّ ذُنُوبِی عَظِیمَهٌ کَثِیرَهٌ وَ رَحْمَتُکَ وَ عَفْوُکَ وَ فَضْلُکَ أَعْظَمُ مِنْهَا وَ أَکْثَرُ وَ أَوْسَعُ فَانْشُرْ عَلَیَّ مِنْ سَعَهِ رَحْمَتِکَ وَ عِظَمِ عَفْوِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ مَا تُنْجِینِی بِهِ مِنَ النَّارِ وَ تُدْخِلُنِی بِهِ الْجَنَّهَ اللَّهُمَّ بِرَحْمَتِکَ اسْتَغَثْتُ مِنْ ذُنُوبِی وَ اسْتَجَرْتُ فَأَغِثْنِی وَ أَجِرْنِی مِنْ ذُنُوبِی وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِمَغْفِرَتِکَ وَ عَفْوِکَ عَمَّا ظَلَمْتُ بِهِ نَفْسِی خَاصَّهً یَا إِلَهِی وَ خَلِّصْنِی مِمَّنْ لَهُ حَقٌّ قِبَلِی وَ اسْتَوْهِبْنِی مِنْهُ وَ اغْفِرْ لِی وَ عَوِّضْهُ مِنْ فَضْلِکَ وَ طَوْلِکَ وَ جَزِیلِ ثَوَابِکَ عَلَیَّ وَ عَلَیْهِ بِذَلِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَا مَضَی مِنْ حُسْنِ عَمَلِی مَقْبُولًا وَ مَا فَرَطَ مِنِّی مِنْ سَیِّئِهٍ مَغْفُوراً وَ مَا أَسْتَأْنِفُ مِنْ عُمُرِی أَوَّلُهُ صَلَاحاً وَ أَوْسَطُهُ فَلَاحاً وَ آخِرُهُ نَجَاحاً اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ وَ شَرِّ الْعَمَلِ وَ دَرَکِ الشَّقَاءِ وَ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ وَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِی الْأَهْلِ وَ الْمَالِ وَ الْوَلَدِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ قَلْبٍ لَا یَخْشَعُ وَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَ عَمَلٍ لَا یَنْفَعُ وَ دُعَاءٍ لَا یُسْمَعُ اللَّهُمَّ سَلِّمْنِی وَ سَلِّمْ مِنِّی وَ عَافِنِی وَ اعْفُ عَنِّی وَ لَا تُؤَاخِذْنِی بِذُنُوبِی وَ لَا تُقَایِسْنِی بِعَمَلِی وَ لَا تَفْضَحْنِی بِسَرِیرَتِی وَ أَدْخِلْنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ وَ عَافِنِی مِنَ النَّارِ بِقُدْرَتِکَ.

اللَّهُمَّ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَ اسْتُرْ عَوْرَتِی وَ آمِنْ رَوْعَتِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الْهُدَی وَ التُّقَی وَ الْعَفَافَ وَ الْکَفَافَ وَ الْغِنَی وَ الْعَمَلَ بِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أُشْرِکَ بِکَ وَ أَنَا أَعْلَمُ أَوْ لَا أَعْلَمُ وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا أَعْلَمُ وَ لِمَا لَا أَعْلَمُ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ الدُّنْیَا أَکْبَرَ هَمِّی وَ لَا تَجْعَلْ مُصِیبَتِی فِی حَدٍّ وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَیَّ مَنْ لَا یَرْحَمُنِی وَ لَا تُسَلِّطْنِی عَلَی أَحَدٍ بِظُلْمٍ فَتُهْلِکَنِی اللَّهُمَّ اجْعَلْ حَیَاتِی زِیَادَةً لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ وَ اجْعَلْ وَفَاتِی رَاحَةً مِنْ کُلِّ سُوءٍ اللَّهُمَّ إِنَّ ذُلِّی أَصْبَحَ وَ أَمْسَی مُسْتَجِیراً بِعِزَّتِکَ وَ فَقْرِی مُسْتَجِیراً بِغِنَاکَ وَ ذُنُوبِی مُسْتَجِیرَةٌ بِرَحْمَتِکَ وَ وَجْهِیَ الْبَالِیَ الْفَانِیَ مُسْتَجِیرَةٌ بِوَجْهِکَ الْبَاقِی الدَّائِمِ الْکَرِیمِ فَکُنْ لِی جَاراً مِنْ کُلِّ سُوءٍ بِرَحْمَتِکَ اللَّهُمَّ مَا أَعْطَیْتَنِی مِنْ عَطَاءٍ أَوْ قَضَیْتَ عَلَیَّ مِنْ قَضَاءٍ فَاجْعَلِ الْخِیَرَةَ لِی فِی بَدْئِهِ وَ عَاقِبَتِهِ وَ ارْزُقْنِی الْعَافِیَةَ وَ السَّلَامَةَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ إِلَیْکَ الْمُشْتَکَی وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مَلَائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ أَنْبِیَائِهِ الْمُرْسَلِینَ وَ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ وَ رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِینَ وَ إِمَامِ الْمُتَّقِینَ وَ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ وَ عَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا رَبِّ حُسْنَ الظَّنِّ بِکَ وَ الصِّدْقَ فِی التَّوَکُّلِ عَلَیْکَ وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ تُدْخِلَنِی النَّارَ وَ أَعُوذُ بِکَ رَبِّ أَنْ تَبْتَلِیَنِی بِبَلِیَّةٍ تَحْمِلُنِی ضَرُورَتُهَا عَلَی التَّعَرُّضِ لِشَیْ ءٍ مِنْ مَعَاصِیکَ وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ تُدْخِلَنِی فِی حَالٍ کُنْتُ أَکُونُ فِیهَا فِی یُسْرٍ أَوْ عُسْرٍ أَظُنُّ أَنَّ مَعَاصِیَکَ أَنْجَحُ لِی مِنْ طَاعَتِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَقُولَ قَوْلًا مِنْ طَاعَتِکَ أَلْتَمِسُ بِهِ رِضَا سِوَاکَ وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ یَکُونَ أَحَدٌ أَسْعَدَ بِمَا آتَیْتَنِی مِنِّی وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ تُکَلِّفَ طَلَبَ مَا لَیْسَ لِی وَ مَا لَمْ تَقْسِمْهُ لِی وَ مَا قَسَمْتَ لِی مِنْ قِسْمٍ أَوْ رَزَقْتَنِی مِنْ رِزْقٍ فَأْتِنِی بِهِ فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَةٍ حَلَالًا طَیِّباً وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ زَحْزَحَ بَیْنِی وَ بَیْنَکَ أَوْ بَاعَدَ بَیْنِی وَ بَیْنَکَ أَوْ تَصْرِفُ بِهِ حَظِّی أَوْ صَرَفَ وَجْهَکَ الْکَرِیمَ عَنِّی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعِیشَةِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعِیشَةِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الضَّرَرِ فِی الْمَعِیشَةِ وَ أَعُوذُ بِکَ أَنْ تُبْلِیَنِی بِبَلَاءٍ لَا طَاقَةَ لِی بِهِ أَوْ تُسَلِّطَ عَلَیَّ طَاغِیاً أَوْ تَهْتِکَ لِی سِتْراً أَوْ تُبْدِیَ

لِی عَوْرَهً أَوْ تُحَاسِبَنِی یَوْمَ الْقِیَامَهِ مُنَاقَشَهً أَحْوَجَ مَا أَکُونُ إِلَی تَجَاوُزِکَ وَ عَفْوِکَ عَنِّی وَ أَسْأَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّاتِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُعْطِیَ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ مَا سَأَلَکَ وَ أَفْضَلَ مَا سُئِلْتَ لَهُ وَ أَفْضَلَ مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ وَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ عُتَقَائِکَ وَ طُلَقَائِکَ مِنَ النَّارِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ یَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِینَ وَ یَا إِلَهَ الْعَالَمِینَ وَ یَا سَیِّدَ السَّادَاتِ وَ یَا جَبَّارَ الْجَبَابِرَهِ وَ یَا أَفْضَلَ مَنْ سُئِلَ وَ أَکْرَمَ مَنْ أَعْطَی وَ أَحَقَّ مَنْ تَجَاوَزَ وَ عَفَا وَ رَحِمَ وَ تَفَضَّلَ بِإِحْسَانِهِ الْقَدِیمِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ- لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ سُبْحَانَهُ تَبَارَکَ اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَفْلَحَ سَائِلُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ امْتَنَعَ عَائِذُکَ أَعِذْنِی بِرَحْمَتِکَ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ حَسْبِیَ اللَّهُ وَ کَفَی سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعَا لَیْسَ وَرَاءَ اللَّهِ مُنْتَهَی اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّی وَ رَبُّ مَنْ کَادَنِی وَ بَغَی عَلَیَّ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ نَاصِیَتِی وَ نَاصِیَتُهُ بِیَدِکَ فَادْفَعْ فِی نَحْرِهِ وَ أَعِذْنِی مِنْ شَرِّهِ بِعِزَّتِکَ الَّتِی لَا تُرَامُ وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتِی لَا یَمْتَنِعُ فِیهَا بَرٌّ وَ لَا فَاجِرٌ وَ بِکَلِمَاتِکَ الْحُسْنَی الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی خَلَقَنِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی هَوْلِ الدُّنْیَا وَ بَوَائِقِ الْآخِرَهِ وَ مُصِیبَاتِ اللَّیَالِی وَ الْأَیَّامِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنِی فِی سَفَرِی وَ اخْلُفْنِی فِی أَهْلِی وَ بَارِکْ لِی فِیمَا رَزَقْتَنِی وَ لَکَ فَذَلِّلْنِی وَ عَلَی خُلُقٍ حَسَنٍ صَالِحٍ فَقَوِّمْنِی وَ إِلَیْکَ فَحَبِّبْنِی وَ إِلَی النَّاسِ فَلَا تَکِلْنِی رَبَّ الْمُسْتَضْعَفِینَ وَ أَنْتَ رَبِّی أَعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَرِیمِ الَّذِی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ کَشَفْتَ بِهِ الظُّلُمَاتِ وَ صَلَحَ عَلَیْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ أَنْ یَنْزِلَ بِی سَخَطُکَ أَوْ یَحِلَّ عَلَیَّ غَضَبُکَ وَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِکَ وَ مِنْ جَمِیعِ سَخَطِکَ لَکَ الْعُتْبَی عِنْدِی فِیمَا اسْتَطَعْتُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ اللَّهُمَّ إِنَّکَ لَسْتَ بِرَبٍّ اسْتَحْدَثْنَاکَ وَ لَا کَانَ مَعَکَ إِلَهٌ أَعَانَکَ مَا یَقُولُ الْقَائِلُونَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِکْ لِی فِی الْمَوْتِ إِذَا نَزَلَ بِی وَ اجْعَلْ لِی فِیهِ رَاحَهً وَ فَرَجاً اللَّهُمَّ فَکَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِی فَحَسِّنْ خُلُقِی اللَّهُمَّ إِنِّی ضَعِیفٌ فَقَوِّ فِی رِضَاکَ

ضَعْفِی وَ خُذْ إِلَی الْخَیْرِ بِنَاصِیَتِی وَ اجْعَلِ الْإِسْلَامَ مُنْتَهَی رِضَایَ اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ وَ أُشْهِدُ مَلَائِکَتَکَ وَ کَفَی بِکَ شَهِیداً إِنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ وَ خِیَرَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ أَنَّ کُلَّ مَعْبُودٍ مِنْ دُونِ عَرْشِکَ إِلَی قَرَارِ أَرْضِکَ السَّابِعَةِ بَاطِلٌ مَا خَلَا وَجْهَکَ الْکَرِیمَ الدَّائِمَ الَّذِی لَا یَزُولُ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْشِفْ مَا بِی مِنْ ضُرٍّ وَ حَوِّلْهُ عَنِّی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعَاءِ وَ إِنَّکَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ وَ إِنَّ مَیْسُورَ الْعَسِیرِ عَلَیْکَ یَسِیرٌ اللَّهُمَّ یَسِّرْ مِنْ أَمْرِی مَا عَسُرَ وَ سَهِّلْ مَا صَعُبَ وَ لَیِّنْ مَا غَلُظَ وَ فَرِّجْ مَا لَا یُفَرِّجُهُ أَحَدٌ غَیْرُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْکَرِیمِ الدَّائِمِ التَّامِّ وَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ بِحَقِّ الرُّوحَانِیِّینَ الَّذِینَ لَا یَفْتُرُونَ إِلَّا بِتَعْظِیمِ عِزِّ جَلَالِکَ وَ بِالثَّنَاءِ عَلَیْکَ وَ لَا یَبْلُغُونَ مَا أَنْتَ مُسْتَحِقُّهُ مِنْ عَظِیمِ عِزِّکَ وَ عُلُوِّ شَأْنِکِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی تَجَلَّیْتَ بِهِ لِلْجَبَلِ فَجَعَلْتَهُ دَکّاً وَ خَرَّ مُوسی صَعِقاً وَ بِالاسْمِ الْمَخْزُونِ الْمَکْنُونِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی فَلَقْتَ بِهِ الْبَحْرَ لِمُوسَی بْنِ عِمْرَانَ فَصَارَ کُلُّ فِرْقٍ کَالطَّوْدِ الْعَظِیمِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی ذَلَّ لَهُ کُلُّ جَبَّارٍ عَنِیدٍ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی النَّهَارِ فَأَضَاءَ وَ عَلَی اللَّیْلِ فَأَظْلَمَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِی مِنَ التَّوَّابِینَ الْمُتَطَهِّرِینَ وَ تَغْفِرَ لِی خَطِیئَتِی یَوْمَ الدِّینِ وَ تَغْفِرَ لِوَالِدَیَ کَمَا رَبَّیَانِی صَغِیراً وَ عَلَّمَانِی کِتَابَکَ وَ سُنَّهَ نَبِیِّکَ وَ تُدْخِلَ عَلَیْهِمَا رَأْفَهً مِنْکَ وَ رَحْمَهً وَ بَدِّلْ سَیِّئَاتِهِمَا حَسَنَاتٍ وَ تَقَبَّلْ مِنْهُمَا مَا أَحْسَنَا وَ تَجَاوَزْ عَنْهُمَا مَا أَسَاءَا فَإِنَّکَ أَوْلَی بِالْجُودِ وَ اجْعَلْهُمَا مِنَ الَّذِینَ رَضِیتَ عَنْهُمْ وَ أَسْکَنْتَهُمْ جَنَّاتِ النَّعِیمِ بِرَحْمَتِکَ لَا بِأَعْمَالِهِمْ تَفَضُّلًا مِنْکَ عَلَیْهِمْ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَ عِزَّتِکَ وَ سُلْطَانِکَ یَا مَنْ لَهُ الْحَمْدُ وَ لَا یَنْبَغِی الْحَمْدُ إِلَّا لَهُ یَا کَرِیمَ الْإِحْسَانِ یَا مَنْ یَبْقَی وَ یَفْنَی کُلُّ شَیْ ءٍ یَا مَنْ یَرَی وَ لَا یُرَی وَ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَی وَ مَنْ هُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ رَقِیبٌ وَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ رَءُوفٌ وَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَابِلٌ شَهِیدٌ- یَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ تَعْلَمُ مَا فِی نَفْسِی وَ لَا أَعْلَمُ مَا فِی نَفْسِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِالاسْمِ الَّذِی وَضَعْتَ بِهِ الْجِبَالَ عَلَی الْأَرْضِ فَاسْتَقَرَّتْ وَ بِالاسْمِ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی السَّمَاوَاتِ فَاسْتَقَلَّتْ أَنْ تُنْجِیَنِی مِنَ النَّارِ وَ تجیرنی [تُجِیزَنِی]

الصِّرَاطَ بِقُدْرَتِکَ وَ وَالِدَیَّ وَ حَامَّتِی وَ قَرَابَتِی وَ جِیرَانِی وَ مَنْ أَحَبَّنِی وَ کُلَّ ذِی رَحِمٍ فِی الْإِسْلَامِ دَخَلَ إِلَیَّ بِنُورِکَ الَّذِی لَا یُطْفَأُ وَ بِعِزَّتِکَ الَّتِی لَا تُرَامُ وَ اکْفِنِی مَا لَا یَکْفِیهِ أَحَدٌ سِوَاکَ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی وَ اسْتُرْنِی بِسَتْرِکَ الْجَمِیلِ وَ عَافِنِی بِقُدْرَتِکَ مِنْ عَذَابِکَ وَ عِقَابِکَ اللَّهُمَّ إِنَّکَ عَالِمٌ غَیْرُ مُتَعَلِّمٍ وَ أَنْتَ عَالِمٌ بِحَالِی وَ أَمْرِی فَاجْعَلْ لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ نَصِیباً وَ إِلَی کُلِّ خَیْرٍ سَبِیلًا اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْ لِی سَهْماً فِی دُعَاءِ مَنْ دَعَاکَ رَجَاءَ الثَّوَابِ مِنْکَ فِی مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا مِنَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ وَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ تَقَبَّلْ دُعَاءَهُمْ وَ أَعِنْهُمْ عَلَی عَدُوِّکَ وَ عَدُوِّهِمْ فَإِنَّکَ تَقْدِرُ وَ لَا یُقْدَرُ عَلَیْکَ وَ لَا یَدْفَعُ الْبَلَاءَ غَیْرُکَ یَا مَعْرُوفاً بِالْإِحْسَانِ وَ الرَّأْفَهِ وَ الرَّحْمَهِ أَنْتَ مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ وَ أَنْتَ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ وَ أَنْتَ تَخْتَارُ لِعِبَادِکَ فَاجْعَلْنِی مِمَّنِ اخْتَرْتَهُ لِطَاعَتِکَ وَ أَمِنْتَهُ مِنْ عَذَابِکَ یَوْمَ یَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ وَ تُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ وَ اخْتَرْنِی وَ اخْتَرْ وُلْدِی فَقَدْ خَلَقْتَهُمْ فَأَحْسَنْتَ وَ رَزَقْتَ فَأَفْضَلْتَ فَتَمِّمْ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ وَ عَلَی وَالِدَیَّ وَ أَهْلِ عِنَایَتِی وَ أَوْسِعْ عَلَیْنَا فِی رِزْقِکَ وَ لَا تُشْمِتْ بِنَا عَدُوّاً وَ لَا حَاسِداً وَ لَا بَاغِیاً وَ لَا طَاغِیاً وَ احْرُسْنَا بِعَیْنِکَ الَّتِی لَا تَنَامُ اللَّهُمَّ هَذَا الدُّعَاءُ وَ عَلَیْکَ الْإِجَابَهُ وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَ عَلَیْکَ التُّکْلَانُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ وَ عَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ (۱).

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی یَوْمِ عِیدِ الْغَدِیرِ مِنْ رِوَایَهٍ أُخْرَی: اللَّهُمَّ بِنُورِکَ اهْتَدَیْتُ وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْتُ وَ قُلْتَ وَ قَوْلُکَ الْحَقُ وَ لَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جاؤُکَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِیماً وَ قُلْتَ ما یَعْبَؤُا بِکُمْ رَبِّی لَوْ لا دُعاؤُکُمْ وَ قُلْتَ وَ إِذا سَأَلَکَ عِبادِی عَنِّی فَإِنِّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعْوَهَ الدَّاعِ إِذا دَعانِ اللَّهُمَّ فَإِنِّی أَسْأَلُکَ وَ أُشْهِدُکَ وَ أُشْهِدُ مَلَائِکَتَکَ أَنَّکَ رَبِّی لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ نَبِیُ

ص: ۳۱۸

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۴۸۱- ۴۹۱.

اللَّهِ صلی الله علیه و آله نَبِیِّی وَ أَنَّ عَلِیّاً أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ مَوْلَایَ وَ وَلِیِّی عَلَیْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ أَسْأَلُکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی فِی هَذَا الْیَوْمِ وَ فِی هَذَا الْوَقْتِ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ تُصْلِحَنِی فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی اللَّهُمَّ إِیمَاناً بِکَ وَ تَصْدِیقاً بِوَعْدِکَ حَتَّی أَکُونَ عَلَی النَّهْجِ الَّذِی تَرْضَاهُ وَ الطَّرِیقِ الَّذِی تُحِبُّهُ فَإِنَّکَ عُدَّتِی عِنْدَ شِدَّتِی وَ وَلِیُّ نِعْمَتِی- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ نَفْحَةً مِنْ نَفَحَاتِکَ کَرِیمَةً تَلُمُّ بِهَا شَعَثِی وَ تُصْلِحُ بِهَا شَأْنِی وَ تُوَسِّعُ بِهَا رِزْقِی وَ تَقْضِی بِهَا دَیْنِی وَ تُعِینُنِی بِهَا عَلَی جَمِیعِ أُمُورِی فَإِنَّکَ عِنْدَ شِدَّتِی فَأَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُصْلِحَ لِی أَحْوَالَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَ لَمْ یَسْأَلِ السَّائِلُونَ أَکْرَمَ مِنْکَ وَ أَطْلُبُ إِلَیْکَ وَ لَمْ یَطْلُبِ الطَّالِبُونَ إِلَی أَحَدٍ أَجْوَدَ مِنْکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُبْلِغَنِی فِی هَذَا الْیَوْمِ أُمْنِیَّهَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ فَارِجَ الْغَمِّ وَ مُجِیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ اللَّهُمَّ فَارِجَ الْغَمِّ إِنِّی مَغْمُومٌ فَفَرِّجْ عَنِّی اللَّهُمَّ إِنِّی مَهْمُومٌ فَاکْشِفْ هَمِّی اللَّهُمَّ إِنِّی مُضْطَرٌّ فَسَهِّلْ لِی اللَّهُمَّ إِنِّی مَدْیُونٌ فَاقْضِ دَیْنِی اللَّهُمَّ إِنِّی ضَعِیفٌ فَقَوِّ ضَعْفِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ مِنْ رِزْقِکَ رِزْقاً وَاسِعاً حَلَالًا طَیِّباً أَسْتَعِینُ بِهِ وَ أَعِیشُ بِهِ بَیْنَ خَلْقِکَ رِزْقاً مِنْ عِنْدِکَ لَا أَبْذُلُ فِیهِ وَجْهِی لِأَحَدٍ مِنْ عِبَادِکَ أَنْتَ حَسْبِی وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَ لِوَالِدَیَّ وَ مَا وَلَدَا وَ أَهْلِ قَرَابَتِی وَ إِخْوَانِی مَنْ عَرَفْتُ وَ مَنْ لَمْ أَعْرِفْ اللَّهُمَّ اجْزِهِمْ بِأَحْسَنِ أَعْمَالِهِمْ وَ أَوْصِلْ إِلَیْهِمُ الرَّحْمَهَ وَ السُّرُورَ وَ احْشُرْهُمْ مَعَ

رَسُولِکَ وَ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ وَ أَوْلِیَائِهِمْ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- اللَّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ سَلَّمَ (۱).

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی یَوْمِ عِیدِ الْغَدِیرِ مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا عَنِ الشَّیْخِ الْمُفِیدِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَیْهِ: اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَ عَلِیٍّ وَلِیِّکَ وَ الشَّأْنِ وَ الْقَدْرِ الَّذِی خَصَصْتَهُمَا بِهِ دُونَ خَلْقِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلِیٍّ وَ أَنْ تَبْدَأَ بِهِمَا فِی کُلِّ خَیْرٍ

۱- ۱. الإقبال ص ۴۹۱- ۴۹۲.

عَاجِلٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَئِمَّهِ الْقَادَهِ وَ الدُّعَاهِ السَّادَهِ وَ النُّجُومِ الزَّاهِرَهِ وَ الْأَعْلَامِ الْبَاهِرَهِ وَ سَاسَهِ الْعِبَادِ وَ أَرْكَانِ الْبِلَادِ وَ النَّاقَهِ الْمُرْسَلَهِ وَ السَّفِينَهِ النَّاجِيَهِ الْجَارِيَهِ فِي اللُّجَجِ الْغَامِرَهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ خُزَّانِ عِلْمِكَ وَ أَرْكَانِ تَوْحِيدِكَ وَ دَعَائِمِ دِينِكَ وَ مَعَادِنِ كَرَامَتِكَ وَ صِفْوَتِكَ مِنْ بَرِيَّتِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ الْأَتْقِيَاءِ النُّجَبَاءِ الْأَبْرَارِ وَ الْبَابِ الْمُبْتَلَى بِهِ النَّاسُ مَنْ أَتَاهُ نَجَا وَ مَنْ أَبَاهُ هَوَى اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَهْلِ الذِّكْرِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَسْأَلَتِهِمْ وَ ذَوِي الْقُرْبَى الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَ فَرَضْتَ حَقَّهُمْ وَ جَعَلْتَ الْجَنَّهَ مَعَادَ مَنِ اقْتَصَّ آثَارَهُمْ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا أَمَرُوا بِطَاعَتِكَ وَ نَهَوْا عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَ دَلُّوا عِبَادَكَ عَلَى وَحْدَانِيَّتِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَ نَجِيبِكَ وَ صِفْوَتِكَ وَ أَمِينِكَ وَ رَسُولِكَ إِلَى خَلْقِكَ وَ بِحَقِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَعْسُوبِ الدِّينِ وَ قَائِدِ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ الْوَصِيِّ الْوَفِيِّ وَ الصِّدِّيقِ الْأَكْبَرِ وَ الْفَارُوقِ بَيْنَ الْحَقِّ وَ الْبَاطِلِ وَ الشَّاهِدِ لَكَ وَ الدَّالِّ عَلَيْكَ وَ الصَّادِعِ بِأَمْرِكَ وَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِكَ لَمْ تَأْخُذْهُ فِيكَ لَوْمَهُ لَائِمٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَنِي فِي هَذَا الْيَوْمِ الَّذِي عَقَدْتَ فِيهِ لِوَلِيِّكَ الْعَهْدَ فِي أَعْنَاقِ خَلْقِكَ وَ أَكْمَلْتَ لَهُمُ الدِّينَ مِنَ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ وَ الْمُقِرِّينَ بِفَضْلِهِ مِنْ عُتَقَائِكَ وَ طُلَقَائِكَ مِنَ النَّارِ وَ لَا تُشْمِتَ بِي حَاسِدِي النِّعَمِ اللَّهُمَّ فَكَمَا جَعَلْتَهُ عِيدَكَ الْأَكْبَرَ وَ سَمَّيْتَهُ فِي السَّمَاءِ يَوْمَ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ وَ فِي الْأَرْضِ يَوْمَ الْمِيثَاقِ الْمَأْخُوذِ وَ الْجَمْعِ الْمَسْئُولِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَقْرِرْ بِهِ عُيُونَنَا وَ اجْمَعْ بِهِ شَمْلَنَا وَ لَا تُضِلَّنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَ اجْعَلْنَا لِأَنْعُمِكَ مِنَ الشَّاكِرِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَرَّفَنَا فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ وَ بَصَّرَنَا حُرْمَتَهُ وَ كَرَّمَنَا بِهِ وَ شَرَّفَنَا بِمَعْرِفَتِهِ وَ هَدَانَا بِنُورِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكُمَا وَ عَلَى عِتْرَتِكُمَا وَ عَلَى مُحِبِّيكُمَا مِنِّي أَفْضَلُ السَّلَامِ مَا بَقِيَ اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ وَ بِكُمَا أَتَوَجَّهُ إِلَى اللَّهِ رَبِّي وَ رَبِّكُمَا فِي نَجَاحِ طَلِبَتِي وَ قَضَاءِ حَوَائِجِي وَ تَيْسِيرِ أُمُورِي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَلْعَنَ

مَنْ جَحِدَ حَقَّ هَذَا الْيَوْمِ وَ أَنْكَرَ حُرْمَتَهُ فَصَدَّ عَنْ سَبِيلِكَ لِإِطْفَاءِ نُورِكَ فَأَبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ وَ اكْشِفْ عَنْهُمْ وَ بِهِمْ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ الْكُرُبَاتِ اللَّهُمَّ امْلَإِ الْأَرْضَ بِهِمْ عَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْماً وَ جَوْراً وَ أَنْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعادَ(۱).

**[ترجمه]یکی دیگر از دعاهای روز غدیر، دعایی است که ما در نسخه‌ای کهن از کتاب‌های عبادات یافتیم:

خداونـدا، ای پروردگـار آسـمان هـا و زمین و پروردگـار نور بزرگ و پروردگار دریای خروشان و پروردگار زوج کبیر و فرد بلند مرتبه. پاک و منزهی تو، ای فرو فرستنده تورات، انجیل، زبور و قرآن بزرگ، ای معبود آنان که در آسمان های هفتگانه و زمین هستند، خدایی جز تو در آن دو نیست و ای شکوه مند چیره بر همه آسمانیان و زمینیان، شکوه مندی جز تو در آن دو نیست. و ای فرمانروای آنان که در آسمان ها و زمین هستند، فرمانروایی جز تو در آن دو نیست. از تو می خواهم به اسم تو که آسمان ها و زمین بدان روشن گردیدند و به آن اسم تو که امور پیشینیان و متاخران را با آن اصلاح نمودی، از تو درخواست می کنم، ای زنده پیش از هر زنده، ای زنده بعد از هر زنده، ای زنده آن گاه که زنده ای جز تو نیست، ای زنده ای پاینده، ای بی همتـا، ای بی نیـاز، ای یگـانه، ای تنهـا، ای رحمت گستر، ای مهربـان، گناهـان مـا را بیـامرز و در کارهای ما گشایش و راه خروجی قرار ده و در راه پیامبرت حضـرت محمد صـلی الله علیه و آله رهسپار ساز و عمل مرا از اعمال پذیرفته و بالا برده شده قرار ده. آن چه را که به دوستان و اطاعت کننـدگان از خود و بندگان شایسته از آفریده هایت ارزانی داشتی، به ما نیز ارزانی دار؛ زیرا ما مومن به تو هستیم و بر تو توکل می کنیم و بازگشت ما به سوی تو است و به توانایی و نیرویت همه خیرها را برای ما گرد آور و به منت و رحمتت همه بدی ها را از ما دور بدار.

ای بسـیار مهربان ای بسیار بخشـنده، ای آفریننده آسـمانها و زمین، ای صاحب بزرگی و شکوه، خیر را به هر کس که بخواهی عطـا می کنی و بـدی را از هر کس که بخواهی باز می داری، همه خیر هایی را که از تو درخواست نمودیم به ما عطا کن و به رحمتت بر مـا منت نه، ای مهربان ترین مهربانان، به راستی که به تو می گراییم و هیـچ توانایی و نیرویی جز به وسـیله خـداوند بلنـد پایه و بزرگ تحقق نمی یابـد. خدایا، دل مرا با قرآن بگشا و زبانم را به قرآن گویا گردان و دیده ام را با قرآن روشن نما و تنم را بـا قرآن به کـار گیر و تـا زمـانی که زنـده ام، مرا یاور آن قرار ده. به راستی که هیـچ توانایی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد.

خداوندا، ای گستراننده چیزهای گسترده شده و ای سازنده ساخته ها و ای اسـتوار دارنده امور اسـتوار و ای کسـی که دل های بدبخت و نیک بخت را بر سرشـتش وادار ساختی و ای گسترنده رحمت بر تقوا پیشگان، برترین درودها و بالنده ترین برکات، مهربانی، تحیت و رحمتت را بر بنده و رسولت حضـرت محمد که گشاینده امور بسته و پایان دهنده کمالات گذشته و پیروزی دهنده حق به وسـیله حق و دور کننده لشکرهای باطل است، قرار ده. همان گونه که بر دوش او نهادی و او با تمام توان، فرمان تو را بـا آگـاهی به خشـنودی ات اجرا نمود، و از پیش رفتن هراسـی نـداشت. و از کرامتت روی بر نگردانـد و پیمـانت را نگاه داشت و فرمـانت را فیصـله داد و از این رو، او امـانت دار مـورد اعتمـاد تـو و گـواه تـو در روز جزاست و به عنـوان رحمـتی بر جهانیان برانگیخته شد.

خداونـدا، پس جایگـاه او در نزد خویش وسـیع قرار ده و بعـد از خشـنودی او، از نور پـاداش و بخشـشت، او را راضـی گردان.

خدایا وعده خود به او را تکمیل نما، بدین صورت که او را برانگیزی در حالی که شفاعتش نزد تو پذیرفته و سخنش مورد پسند تو قرار می گیرد و گفتارش متعادل و سخنش فیصله دهنده و دلیل و برهانش بزرگ است. خدایا ما را گوش به فرمان و مطیع و از دوستان مخلص و رفیقان و همدم او قرار ده. خدایا سلام ما را به او برسان و پاسخ سلام او را به ما بر گردان. خدایا من ناتوانم، پس در راه خشنودی ات ناتوانی ام را نیرومند ساز و زمام امور را به سوی خیر رهسپار ساز و دین اسلام را منتهای خشنودیت از من بگردان. خدایا، من ناتوانم پس مرا توانا کن و خوارم پس سربلندم گردان و نیازمندم پس روزیم ده .

سپس صد بار می گویی: خداوندا، از تو بهشت را خواستارم. خدایا از آتش جهنم به تو پناه می برم. آن گاه می گویی: خداوندا، از تو درخواست می کنم به تو که خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و یگانه ای و شریکی نداری و به این که مهربان ترین مهربانان هستی، از تو می خواهم به این که تو خدای بی همتا و بی نیازی هستی که نه کسی را زاییدی و نه زاده شدی و هیچ کس همتای تو نیست، همه گناهان کوچک و بزرگ مرا به طور کامل بیامرزی، ای مهربان ترین مهربانان.

سپس چهار بار می گویی: خداوندا، تو را گواه می گیرم و حاملان عرش و فرشتگان و همه آفریده هایت را گواه می گیرم که من گواهی می دهم معبودی جز تو نیست و یگانه ای و شریکی نداری و به تو ایمان می آورم و بر تو توکل می کنم و از تو طلب آمرزش می نمایم و به درگاهت توبه می کنم .

سپس می گویی: خداوندا دین، امانت داری، جان، فرزندان، اموال و همه کسانی که مورد عنایت من هستند، تحت حمایت توست که هیچ کس نمی تواند بدان لطمه بزند و در سایه عزت تو که دست نایافتنی است و تحت قدرت تو که مورد ظلم واقع نمی شود و تحت حکومت تو که از بین نمی رود و غرق نعمت هایت که به شماره در نمی آید و در پناه تو که ایمن است و رحمتت که همه چیز را فرا گرفت. پناه آورنده به خدا، ایمنی بخش و محفوظ است و هیچ توانایی و نیرویی جز به وسیله خداوند تخقق نمی یابد و معبودی جز خدا نیست و خداوند بزرگتر و پاک و منزه است. پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و همه گناهان مرا بیامرز. به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، آغاز کار ما را طاعت خود و پایان آن را خشنودی ات قرار ده و از شرّ شیطان رانده شده در پناه خود درآور. سلام بر فرشتگان نگاهبان و گرامی که اعمال ما را می نویسند. گواهی می دهم، معبودی جز خدا نیست و یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد و حضرت محمد صلی الله علیه و آله بنده و فرستاده او است. به راستی که نماز و عبادت و زندگی و مرگم، برای خداوندی است که پروردگار جهانیان است و شریکی برای او نیست و به آن فرمان داده شدم و من از مسلمانان هستم. خدایا از تو خیر این روز و خیر آنچه در این روز است و خیر دستورهایی را که دادی و خیر پیش و بعد از آن را از تو خواهانم و از شرّ این روز و رخدادهایی که در آن واقع می شود و از شر پیش و بعد از آن به تو پناه می برم. خدایا، از تو پیروزی، یاری، نور و هدایت این روز را خواهانم. خدایا، کار مرا با خیر آغاز کن [و با خیر پایان ده] خدایا، این روز را با رحمتت بر من آغاز کن و با خشنودی ات به پایان برسان. خدایا، هر کس در این روز بخواهد بدی به من برساند، او را از من کفایت نما و مرا از شر او نگاه دار و نیرنگ او را به خود او باز گردان.

خدایا، خیر، رحمت، بهبودی، گشایش، عافیت و روزی ای که در این روز فرستادی، بهره من از آن را فراوان و نیک قرار ده و هر ناگواری، نا خوشایندی، بلا و بدبختی که در این روز فرو فرستادی، از من باز گردان. خدایا، از تو درخواست می کنم که

آغـاز این روز را برای من رسـتگاری و میانه آن را شایسـتگی و پایان آن را کامیابی قرار دهی و به تو پناه می برم از روزی که آغاز آن بیم و میانه آن ناله و پایان آن درد است. خدایا، با مهربانی‌ات امید به رحمتت دارم و با رحمتت به خشـنودی ات امید دارم و با خشـنودی ات به بهشـت امید دارم؛ پس مرا به واسطه گناهم مواخذه مکن و به واسطه کردار زشتم کیفر منما. خدایا، تـا زمـانی که مرا زنـده نگاه داشتی، زنـدگی ام را افزایش خیر برایم قرار ده و آن گاه که می میرانی، مرگم را آسودگی از هر بدی و نجات از هر زشتی قرار ده. خدایا، چنان کن به حدی از تو هراس داشته باشم که گویی تو را می بینم و به تو امید داشته باشم. به غیر تو امید نبندم و به یاد تو باشم و تو را فراموش نکنم. خدایا، همه گناهان گذشته مرا از زمانی که مرا آفریدی و در طول شـبانه روز مرتکب شدم، بیامرز [و بپوش و آن ها را به اعمال نیک تبدیل کن و هر عمل خیری که در طول شبانه روز، از زمانی که مرا آفریـدی به جا آوردم، از من بپذیر] و آن ها را در بلندای برتر در نزد خود برایم بالا بر و در برابر آن به رحمتت، پـاداش فراوان به من عطـا کن، به راستی که تو بخشـنده ای هستی که بخـل نمی ورزی. خـدایا، من به تو توکل نمودم پس مرا کفـایت نمـا و نیازمنـد تو هستم پس بی نیـازم گردان و پروردگـاری جز تو نمی شـناسم پس مرا بیـامرز و به پروردگاری تو و بندگی خویش اقرار و اعتراف دارم و گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست و یگانه است و شـریکی ندارد. معبود یگانه، بی همتا و بی نیازی که هیچ کس را به عنوان همسر و فرزند نگرفت و این که حضرت محمد، بنده و رسول او است و خداوند او را با هدایت و دین حق گسیل داشت تا آن را بر همه ادیان چیره گرداند، هر چند ناخوشایند مشرکان باشد و او رسالت های خویش را ابلاغ کرد و نسبت به امتش خیر خواهی نمود و در راه خدا به شایسـتگی جهاد کرد و تا لحظه مرگ او را پرستید. و گواهی می دهم که قیامت خواهـد آمد و تردیدی در آن نیست و اینکه خداوند اهل قبور را بر می انگیزاند و بهشت و جهنم و برانگیخته شدن حق است و من به خدا و رسول او و به فرشتگان و کتاب ها و فرستادگان او ایمان می آورم و میان هیچ یک از فرسـتادگانش فرق نمی گـذارم. خدایا، این گواهی را در نزد خود برای من بنویس و هنگام نیاز آن را به من تلقین کن و با آن بمیران و بر آن بر انگیز و با آن محشور کن و در برابر آن، پاداش کسانی را که با اخلاص تو را ملاقات کردنـد، بی آن که در آن تردیـد داشـته باشـند و یا از آن برگردنـد و یا تغییر دهند، به من عطا کن. اجابت نما ای پروردگار جهانیان و درود و سـلام فراوان خدا بر حضـرت محمد و خاندان پاک، پاکیزه و نیک او. و از خدایی که معبودی جز او نیست و آمرزنده گناهان اسـت آمرزش می طلبم و به درگاه او توبه می کنم و از او می خواهم که توبه مرا بپـذیرد. هیـچ توانایی و نیرویی جز به خداونـد بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابـد، همان اولی که چیزی پیش از او نیست و آخری که چیزی بعد از او نخواهد بود و آشـکاری که چیزی بالای او نیست و نهانی که چیزی نهان تر از او نیست، زنـده می کند و می میراند و او خود زنده ای است که هرگز نمی میرد و خیر به دست اوست و بر هر چیز توانا است.

سـتایش خـدایی را کـه گفتـارش تغییر ناپـذیر اسـت و همتـایی در برابر حکمش نیسـت و هیـچ کس نمی توانـد قضـای او را برگردانـد. سـتایش خدا را که اول است و پیش از هر چیز، و آفریننده آن و آخر است بعد از هر چیز، و وارث آن و آشـکار بر هر چیز، و کـارگزار آن نهان از هر چیز، و محیط به آن است؛ او که برتر و چیره است و فرمانروا و توانا است و پنهان و آگاه و بسـیار پاداش دهنده روز جزا و پروردگار جهانیان است. ستایش خدا را در برابر بردباری اش با وجود آگاهی او و ستایش خدا را بر گذشـتش با وجود توانایی او. خدایا، سـتایش تو را آن گاه که خود را ستودی و آن گونه که شایسته تو است و آن گونه که سـتایش گران تو را سـتوده اند، و ستایش تو را به شماره آن چه کتابت به شماره در آورد و دانشت فراگرفت، و ستایش تو را هموزن بـا عرشت و به انـدازه بـار کلمـات تو، و سـتایش تو را آن گونه که زیبنـده روی گرامی و جلال و عظمت سـلطه تو

است.

خدایا، ستایش از آن توست، ستایشی جاویدان به جاودانگی خود و ستایش تو راست، ستایشی همیشگی به پایندگی تو و ستایش تو راست، ستایشی که سرآمدی در برابر مشیت تو نداشته باشد و ستایش تو را، ستایشی که انتهایی در برابر منتهای دانشت برای آن نیست و ستایش تو را، ستایشی که به خشنودی ات برسد و تفضل افزونت را موجب گردد و از غیر تو ایمن گرداند. پس پاک است خدا آن گاه که شب و صبح می کنید و ستایش او را در آسمان ها و زمین و در شامگاه و ظهر. شب را در روز فرو می برد و زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می آورد و زمین را بعد از مرگ زنده می کند و شما نیز این چنین بیرون آورده می شوید. پاک است پروردگارت، پروردگار عزت از آن چه او را بدان توصیف می کنند و درود بر رسولان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. پاک است خدای جاودان و استوار، پاک است فرمانروای حق، پاک است بلند پایه برتر، پاک است و بلند مرتبه، پاک است و ستایش او راست، پاک است خدای زنده و پاینده، پاک است خدایی که هیچ خواب آلودگی و خواب بر او چیره نمی گردد. پاک است خدایی که همه اشیا در برابر عظمت او فروتن اند. پاک است خدایی که همه چیز در برابر عزت او خوارند، پاک است خدایی که همه چیز در برابر سلطنت او خاضع اند، پاک است خدایی که همه چیز تسلیم توانایی اویند. پاک است خدایی که رشته اختیار همه امور به دست اوست، پاک و منزه باد خدا و ستایش او را. معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی ندارد، فرمانروایی و ستایش از آن او است، زنده می کند و می میراند و او خود زنده ای است که نمی میرد و خیر و خوبی به دست اوست و بر هر چیز توانا است. معبودی جز خدای بردبار و گرامی نیست، معبودی جز خدای بلندپایه و بزرگ نیست، معبودی جز خدای شنوا و دانا نیست، معبودی جز خدا که پروردگار آسمان های هفتگانه و پروردگار عرش بزرگ است، وجود ندارد. معبودی جز خدا نیست، معبودی یگانه، بی همتا، یکتا و بی نیاز که نزایید و زاییده نشد. و هیچ کس را به عنوان همسر و فرزند برنگرفت و هیچ همتایی ندارد. معبودی جز خدا نیست. او که اول و پیش از هر چیز و پایدار بعد از هر چیز و توانا و محیط بر هر چیز است.

دیده ها او را نمی بینند ولی او دیده ها را می بیند و لطیف و آگاه است و از آنچه در زمین فرو می رود و یا از آن بیرون می آید و نیز از آنچه از آسمان فرود می آید و یا به سوی آن صعود می کند، اطلاع دارد و مهربان و بسیار آمرزنده است. خدایا از تو درخواست می کنم و تو را می خوانم؛ زیرا تو خود فرمودی: {بگو خدا را بخوانید یا رحمان را، هر کدام را بخوانید برای او نامهای نیکوتر است.} به من دستور دادی که به درگاهت دعا کنم و اجابت آن را نیز وعده دادی و تو در وعده ات تخلف نمی کنی و همانگونه که تو دستور داده ای، تو را می خوانم، پس همانگونه که وعده داده ای اجابت نما.

خدایا، از تو درخواست می کنم، به هر اسمی که خود را بدان نامیدی یا در کتابت یاد کردی یا به یکی از آفریده هایت آموختی و یا در علم غیب برای خود برگزیدی، ای خدا ای خدا ای خدا، ای رحمت گستر ای مهربان، ای آغاز گری که هیچ آغازی برای تو نیست، ای جاودانه ای که نابودی برای تو نیست، ای زنده، ای قدیم، ای پاینده، ای زنده کننده، ای میراننده، ای کسی که کردار هر کسی را می پایی، ای بی همتای، ای یکتا، ای یگانه، ای بی نیاز، ای خدایی که نزایید و زاییده نشد و هیچ چیز همتای تو نیست، ای پادشاه جهان، به هر کس بخواهی فرمانروایی می دهی و از هر کس که بخواهی فرمانروایی را می گیری و هرکس را که بخواهی عزت می بخشی و هر کس را بخواهی خوار می گردانی و خیر و خوبی به دست تو است و بر هر چیز توانایی، ای بسیار مهربان ای بسیار بخشنده، ای صاحب شکوه و بزرگی، ای پروردگار زمین ها و آنچه بر روی

آنهاست و آسمان ها و آن چه بر آن سایه افکندند و بادها و آن چه پخش کردند، ای آفریننده هر چیز، ای زینت آسمان ها و زمین ها، ای برپادارنده دنیا و آخرت و ای دادرس یاری خواهان و ای فریاد رس فریادکنندگان و ای پناه گاه پناه جویان و ای اجابت کننده دعای درماندگان و ای غم گشای اندوهگینان و گشاینده اندوه غمناکان و ای اجابت کننده دعای بیچارگان و ای اجابت کننده دعای دعاکنندگان و ای مهربانترین مهربانان و ای اول از همه پیشینیان و آخر از همه متاخران، به والاترین، سربلندترین گرامی ترین اسم تو که آشکار و نهان و پاک و پاکیزه و مقدس و بی همتا و بی نیاز و یگانه است و همه ارکان هستی را پر کرد و هرگاه با توسل به آن از درگاهت خواسته شود اجابت می کنی و هرگاه با توسل به آن از تو درخواست شود عطا می کنی، از تو خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی، همانند برترین، گرامی ترین، بلندترین، کامل ترین، سربلندترین، بزرگ ترین، والا ترین، پاک ترین، بالنده ترین، و پاکیزه ترین درود ها که بر پیامبران برگزیده و فرشتگان مقرب و بندگان شایسته ات، فرستاده ای.

خدایا بنیاد او را والا و برهان او را بزرگ و ترازوی او را سنگین گردان و او را به مقام ستوده ای که وعده دادی برانگیز و شفاعت او را بپذیر و برترین پاداشی را که به پیامبری در رابطه با امتش دادی، به او نیز عطاکن. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و بر محمد و آل محمد مبارک گردان، همان گونه که بر حضرت ابراهیم و خاندان او درود فرستادی و خجسته گردانیدی، به راستی که تو ستوده و بلند پایه ای. خدایا، بر پیامبران مرسل و فرشتگان مقرب و بندگان شایسته ات درود فرست و به ما نیز همراه با آنان درود فرست، به راستی که تو مهربان ترین مهربانان هستی. خدایا، من، پدر و مادرم، تمامی فرزندان آن دو و همه مردان و زنان مومن و مسلمان، از زنده و مرده و حاضر و غایب آنان را بیامرز؛ زیرا تو از حرکت و اقامت آنان آگاهی. خدایا ما و آن دسته از برادران ما را که در ایمان بر ما پیشی گرفتند بیامرز و در دل ما کینه ای نسبت به ایمان آورندگان قرار مده. پروردگارا به راستی که تو مهرورز و مهربان هستی. خدایا، پیشوایان، قاضیان، والیان امر، جماعت و گروه و دین ما را که برای ما پسندیدی، شایسته گردان. خدایا اسلام و مسلمانان را سربلند و شرک و مشرکان را خوار بگردان.

خدایا من از آن دسته از بندگان تو هستم که به خود ستم نمودند و علیه خود زیاده روی کردند و به واسطه حجت های لازم و گناهان نابود کننده و خطاهای بسیار، مستحق کیفر گردیدند، ولی، تو خود فرمودی: {ای بندگان من که بر خویشتن زیاده روی روا داشته اید، از رحمت خدا نومید مشوید در حقیقت خداوند همه گناهان را می آمرزد که او خود آمرزنده مهربان است.} و هیچ تخلفی در وعده ات و هیچ تغییر و دگرگونی در گفتار تو نیست. خدایا مرا از رحمتت نومید مکن. از گذشت و آمرزشت مایوس منما و مرا از آن دسته از بندگانت بگردان که گناهانشان را می آمرزی و بدی هایشان را می پوشی و توبه مرا بپذیر، به راستی که تو بسیار توبه پذیر و مهربان هستی و گوش و چشم و قلب و همه اندام مرا در اختیار خود بگیر و به سوی اطاعت از خود و اطاعت از رسولت صلی الله علیه و آله و به سوی بهترین اعمال در نزد خود، قرار بده و توبه خالصانه ای روزی ام کن که به واسطه آن شایسته دوستی تو بگردم و مستحق ورود به بهشتت شوم و به واسطه آن مرا از عذابت نگه داری، زیرا هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد و مرا از آن دسته از دوستان و یارانت قرار ده که دینت را به وجود آنان سربلند می گردانی و به واسطه آنان از دشمنانت انتقام می گیری و پایان کارشان را به نیکبختی و شهادت ختم می کنی و با زندگانی پاکیزه زنده می داری و به سوی بازگشتگاه گرامی روان می گردانی و در دنیا و آخرت به آنان نیکی می بخشی و از عذاب آتش جهنم نگاه می داری.

خـدایا، گناهـان من بزرگ و فراوان است، ولی رحمت، گـذشت و تفضـل تو بزرگتر، بیشتر و گسترده تر است. پس از رحمت گسترده و گـذشت و آمرزش فراوان خـود، بـه انـدازه ای کـه مرا از آتش جهنـم نجـات دهـد و وارد بهشـت گردانـد، بر من بگستران. خدایا، از شـر گناهان خود به رحمت تو فریاد خواهی کردم و به آن پناه جستم، پس مرا از شر آنان در پناه خود قرار ده و آمرزش و گذشتت را به من ارزانی دار. ای معبود من، و نیز مرا از دست کسـی که حقی بر من دارد، رها کن و حق او را بر مـن ببخش و مرا بیـامرز و در عـوض آن، بـه مـن و او از تفضـل، بخشـش و پـاداش فراوانـت ارزانی دار، ای مهربـان ترین مهربانان. خدایا، اعمال نیک گذشته مرا بپذیر و اعمال بدی که از من سرزد، بیامرز و آن مقدار از عمرم را که هم اکنون آغاز می کنم، اول آن را شایستگی و میانه آن را رستگاری و پایانش را کامیابی قرار ده .

خـدایا، از بلای طاقت فرسا، سـرنوشت حتمی بـد، کردار زشت، رسـیدن بـدبختی به من، شادی دشـمنان و نگاه بـد در رابطه با افراد خـانواده، اموالم، و فرزنـدانم به تو پناه می برم. خـدایا، به تو پناه می برم، از قلبی که فروتن نمی گردد، از نفسـی که سیر نمی شود و از عملی که سود بخش نیست و دعـایی که شـنیده نمی گردد. خـدایا مرا نگـاه دار و دیگران را از دست من سـالم بـدار و مرا ایمنی بخش و از من درگـذر و به واسـطه گناهـانم بازخواست مکن و به واسـطه عملم کیفر منما و به واسـطه باطنم رسوا مکن، بلکه به رحمتت وارد بهشت کن و به قدرتت مرا از آتش جهنم سلامتی بخش.

خـدایا، لغزشم را نادیده بگیر و عیبم را بپوش و ترسم را ایمنی بخش. خدایا، از تو هدایت، تقوا، پاکدامنی، روزی به اندازه بی نیازی، عمل به آن چه را که دوست می داری و می پسـندی، خواهانم. خدایا پناه می برم بر تو از اینکه دانسته یا ندانسته کسی را شـریک تو قرار دهم، و از گناهـانی که دانسـته یا ندانسته مرتکب شـدم طلب مغفرت می کنم. خـدایا، دنیا را بزرگترین دل مشـغولی من قرار مده و مصـیبتم را تند و سخت قرار مده و آنان را که بر من رحم نمی کنند بر من مسلط مکن و مرا ظالمانه بر کسـی مسلط مکن تا به دست تو هلاک شوم. خدایا زندگانی مرا سبب افزونی در هر خیر و مرگم را آسودگی از هر بدی قرار بـده. خـدایا، صـبح و شـام کردم در حـالی که خواری ام به عزتت و نیازمنـدی ام به بی نیـازی‌ات و گناهانم به رحمتت و روی نـابود شونـده و ناپایـدارم به روی جـاودانی و گرامی ات پناهنـده شدنـد، پس به رحمتت، پناه من از هر بـدی باش. خـدایا، هر عطایی که به من ارزانی داشتی و هر سرنوشت حتمی که بر من نوشتی، خیر مرا در آغاز و پایان آن قرار ده و عافیت و سلامتی را روز ی ام کن، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

خـدایا تو را سـتایش می کنم و به درگاهت شـکایت می کنم و از تو یاری می طلبم و هیـچ دگرگونی و نیرویی جز به خداوند بلند پایه بزرگ تحقق نمی یابد و درود و سـلام شایسـته خدا بر فرشـتگان مقرب و پیامبران مرسل و به ویژه بر حضـرت محمد، خـاتم پیـامبران، فرسـتاده پروردگـار جهانیـان، پیشوای تقوا پیشه گان، سـرور رسولان و بر خانـدان پاک و پاکیزه او. خداونـدا، پروردگار من، از تو گمان نیک به تو و صدق و راستی در توکل بر تو را خواهانم و به تو پناه می برم از این که مرا وارد آتش جهنم کنی و ای پروردگار من، به تو پناه می برم از این که مرا دچار بلایی کنی که درمانـدگی در آن مرا بر ارتکاب برخی از گناهـانت وا دارد، و به تو پناه می برم از این که در حالتی قرار گیرم از سـختی و آسایش، که پنـدارم گناهانت حاجت مرا بهتر از طـاعتت بر می آورنـد، و به تو پنـاه می برم از این که سـخنی از طـاعتت را به زبـان آورم و مقصودم از آن خشـنودی غیر تو باشـد، و به تو پنـاه می برم از این که کسـی نیـک بخت تر از من در برخورداری از عطایایی باشـد که به من دادی، و به تو پناه می برم از این که مرا به سـختی بیاندازی در پیگیری چیزی که از آن من نیست و یا برای من مقدر ننمودی، بلکه هر سهمی که

برای من مقـدر نمودی و هر رزقی که به من روزی کردی، در آسـایش و عـافیت از جانب خود و به صورت حلال و پاکیزه به من عطا کن، و به تو پناه می برم از هر چیز که میان من و تو فاصـله یا دوری ایجاد کند، یا بهره ام را برگردانی، یا روی گرامی تو را از من برگردانـد. خـدایا، به تو پنـاه می برم از دچار ضـرر و زیان شـدن در امر روزی و به تو پناه می برم از دچار ضـرر و زیان شـدن در امر روزی، به تو پناه می برم از دچار ضـرر و زیان شدن در امر روزی و به تو پناه می برم از این که مرا به بلایی گرفتـار کنی که طاقت آن را نداشـته باشم، یا فرد طغیان گری را بر من مسـلط گردانی، یا پرده ام را بـدری، یا عیبم را آشـکار کنی، یا در روز قیامت و لحظه ای که بیشتر از همیشه به گذشت و عفوت نیاز دارم، سخت از من حساب بکشی.

به روی گرامی و سـخنان کاملت از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و به حضـرت محمد و خاندان او برترین چیزهـایی را که او از تو درخواست کرد یـا درخواست شـدی و یـا درخواست می شوی، عطـا نمایی و از تو خواهانم که مرا از آزاد و رهـا شـدگان از آتش جهنم قرار دهی. ای مهربان ترین مهربانان و ای بخشـنده ترین بخشـندگان و ای معبود جهانیان و سروران و ای شـکوهمند چیره بر سـرکشان و ای برترین درخواست شده و ای گرامی ترین عطا کننده و ای زیبنده ترین کسـی که در می گـذری و می بخشـایی و ترحم می کنی و نیکوکاری دیرینه ات را تفضل می کنی. هیـچ دگرگونی و نیرویی جز به وسـیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و معبودی جز خداوند بردبار و گرامی نیست و پاک و منزه و بلند مرتبه است خـدا که پروردگار جهانیان است. معبودی جز تو نیست و در خواست کننده از تو کامیاب و بزرگی تو بلند پایه و پناهنده به تو دور از دسـترس و ایمن است، پس به رحمتت مرا از شـر هر چه آفریـدی و ایجـاد نمودی، در پنـاه خود در آور. خـدا برای من کافی است و دعای دعا کنندگان را می شنود و هیچ حدی بالاتر از خدا نیست.

خدایا، تو پروردگار من و پروردگار هر کسـی از جن و انس هستی که مرا فریب داد و بر من سـتم کرد و زمام امور من و او به دست تـو است، پس او را بران و مرا از شـر او در پنـاه خود درآور، به عزت تو که دست نایـافتنی است و به قـدرت تو که هیچ کس از نیکوکار و بدکار نمی تواند از آن سرپیچی کند و به زیباترین سخنانت.

سـتایش خـدا را که مرا آفریـد در حالی که چیزی در خور یاد نبودم. خـدایا، مرا در برابر امور هولناک دنیا و رخـدادهای نابود کننـده آخرت و مصـیبت های شب و روز یاری نما. خدایا، در سـفر همراه من و جانشـین من در میان خانواده باش و آن چه را که به من روزی کردی مبـارک گردان و مرا در برابر خویش خوار بگردان و بر اخلاق نیک و شایسـته اسـتوار بـدار و محبوب خود بگردان و به مردم واگذار مکن، ای پروردگار مستضعفان، تو پروردگار منی. به روی گرامی تو که آسـمان و زمین بدان روشن است و تـاریکی به واسـطه آن از بین می رود و امـور پیشـینیان و متـاخران بـدان سامـان می یابـد، پنـاه می برم که مبـادا خشـمت بر من فرود آید و یا مشمول غضبت گردم و نیز از دست رفتن نعمتت و از همه موارد خشمت به تو پناه می برم، تا آن جا که توان دارم به درگاهت باز می گردم و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد.

خـدایا، تو پروردگاری نیستی که تو را خلق کرده باشـیم و هیـچ معبودی با تو نبود که تو را در آن چه گوینـدگان می گوینـد، یـاری کنـد. بر محمـد و آل محمـد درود فرست و مرگ را آن هنگـام که بر من فرود می آیـد، مبـارک گردان و آن را مـایه آسایش و گشایش من قرار ده. خـدایا، همان گونه که آفرینشم را نیکو قرار دادی، اخلاقم را نیک کن. خدایا من ناتوانم، پس ناتوانی ام را در راه خشـنودی‌ات به نیرومندی تبدیل کن و زمام امورم را بدست بگیر و به سوی خیر و خوبی بکش و اسلام را

منتهای خشنودی ام بگردان. خدایا تو را گواه می گیرم و فرشتگانت را گواه می گیرم و تو برای گواهی کافی هستی، که تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و یگانه ای و شریکی برای تو نیست و گواهی می دهم که حضرت محمد، بنده و رسول و برگزیده تو از میان آفریده هایت می باشد و این که هر معبودی از زیر عرش گرفته تا زمین هفتم باطل است، به جز روی گرامی و پاینده تو که هرگز نابود نمی گردد، ای مهربان ترین مهربانان، به راستی که تو شنوای دعایی و هر چه را بخواهی می کنی و کارهای سخت بر تو آسان است. خدایا، امور سخت و دشوار را آسان و راحت گردان و نرم کن و آن چه را که جز تو نمی تواند بگشاید بگشای، به نور روی گرامی، جاودانه و کاملت و به حق بنده و فرستاده ات حضرت محمد و به حق روحانیانی که خسته نمی شوند مگر در تعظیم عزت شکوه تو و ثنای تو و نمی توانند آنطور که شایسته عزت و بلند مرتبگی تو است به تعظیم بپردازند.

خدایا، به آن اسمی که با آن بر کوه تجلی نمودی و کوه را از هم پاشیدی و حضرت موسی بیهوش گردید و به آن اسم اندوخته و نهان تو و به آن اسم تو که با آن دریا را برای حضرت موسی بن عمران شکافتی و هر پاره ای همانند کوهی بزرگ گشت. و به آن اسم تو که هر سرکش ستیزه جو در برابر آن خوار است و به آن اسمی که بر روز نهادی و روشن گردید و بر شب نهادی و تاریک شد، از تو می خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از بسیار توبه کنندگان و پاکیزگان قرار دهی و در روز جزا خطایم را بیامرزی و پدر و مادرم را بیامرزی، همان گونه که آن دو در خردسالی مرا پرورش دادند و کتاب تو و شیوه زندگی پیامبرت را به من آموختند، رحمت خویش را شامل حالشان کنی و بدی هاشان را به نیکی تبدیل کنی و کارهای نیکشان را بپذیری و از گناهانشان در گذری، زیرا تو به بخشش سزاوارتری و آنان را از کسانی که از آنان راضی گشتی قرار ده که نه به واسطه اعمالشان، و از روی تفضل و به واسطه بخشش، کرم، عزت و سلطه ات، در بهشت های پر نعمت جای دادیو ای خدایی که ستایش از آن تو است و ستایش جز تو بر تو شایسته نیست، ای کسی که نیکی ات کریمانه است و ای خدایی که می مانی و همه چیز نابود می گردد. ای خدایی که می بینی و دیده نمی شوی و در تماشاگاه برتر قرار داری، و ای خدایی که بر هر چیز نگهبان و به هر چیز مهرورز و بر هر چیز روی می آوری و از آن آگاهی و از خیانت دیده ها و آن چه در دل هاست اطلاع داری و آن چه را که در نفس من است می دانی و من از آنچه در نفس تو است آگاه نیستم، و به آن اسم تو که به وسیله آن کوه ها را بر زمین نهادی و زمین استقرار یافت، و به آن اسمی که بر آسمان قرار دادی پس اوج گرفت، از تو می‌خواهم که مرا از آتش جهنم رهایی بخشی و به قدرت خویش مرا، پدر و مادرم، بستگان و نزدیکان، همسایگان و دوستان و هر خویشاوند مسلمانی که بر من وارد شد را از گذر از صراط پناه دهی، به آن نور خویش که هرگز خاموش نمی گردد و به عزتت که دست نایافتنی است و آن چه را که کسی جز تو کفایت نمی کند و تو از همه بدان آگاه تری، کفایت نما و با پوشش زیبای خود مرا بپوش و به قدرتت از عذاب و کیفرت عافیت بخش.

خدایا، تو دانایی هستی که از کسی نیاموختی و از احوال و امور من آگاهی، پس برای من از هر خیر بهره ای و به سوی آن راهی قرار ده. خدایا، هر کس از زنان و مردان مومن و مسلمان که تو را به امید پاداش می خواند، مرا نیز از دعای او بهره مند گردان و دعای آنان را بپذیر و آنان را بر غلبه بر دشمن تو و دشمن آنان یاری کن، زیرا تو می توانی و کسی نمی تواند بر تو قدرت یابد و جز تو نمی تواند بلا را دفع کند. ای خدایی که به نیکوکاری، مهرورزی و مهربانی شناخته شدی، تو زیر و رو کننده دل ها هستی، پس دلم را بر دینت استوار بدار و تو تدبیر کننده همه امور هستی و خیر را برای بندگانت برمی گزینی،

پس مرا از کسانی قرار ده که برای اطاعت از خود برگزیدی و از عذاب خود ایمنی بخشیدی، آن روز که اهل باطل زیان می بینند، و توبه مرا بپذیر، به راستی که تو بسیار توبه پذیر و مهربانی و من و فرزندانم را برگزین، زیرا تو خود آنها را نیکو آفریدی و روزی افزون به ما تفضل نمودی، پس نعمتت را بر من و پدر و مادرم و کسانی که مورد عنایت و توجه من هستند، تکمیل کن و روزی ات را بر ما بگستران و دشمنان، حاسدان، تجاوزگران و طغیان گران بر ما را شاد مگردان و با چشم خویش که هرگز نمی خوابد، از ما نگاهبانی کن.

خدایا من دعا کردم و اجابتش از آن توست و از تو یاری می طلبیم و بر تو توکل می کنیم و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد و درود و سلام فراوان خداوند بر حضرت محمد، خاتم پیامبران و بر خاندان پاک و پاکیزه او و خدا ما را کافی است و بهترین کارگزار است. - . الاقبال: ۴۸۱-۴۹۱ -

دعای روز غدیر به روایتی دیگر:

خدایا به نور تو هدایت یافتم و به فضل تو بی نیاز گردیدم و خود فرمودی و سخن تو حق است: {اگر آنان وقتی به خود ستم کردند، پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر برای آنان طلب آمرزش می کرد، قطعا خدا را توبه پذیر و مهربان می یافتند.} و نیز فرمودی: {اگر دعای شما نباشد، پروردگارم هیچ اعتنایی به شما نمی کند.} و نیز فرمودی: {هرگاه بندگان من از تو درباره من بپرسند، بگو من نزدیکم و دعای دعا کننده را به هنگامی که مرا بخواند اجابت می کنم.} خدایا پس از تو درخواست می کنم و تو و فرشتگانت را گواه می گیرم که تو پروردگار من هستی و معبودی جز تو نیست و من بر تو توکل نمودم و حضرت محمد صلی الله علیه و آله بنده و فرستاده تو، پیامبر من و علی امیر مومنان مولی و سرپرست من است. از تو می خواهم که در این روز و این وقت، گناهان گذشته مرا بیامرزی و در باقیمانده عمرم مرا شایسته گردانی. خدایا به تو ایمان آوردم و وعده ات را تصدیق نمودم، تا بر راهی که می پسندی و شیوه ای که دوست داری، باشم؛ زیرا توشه من در هنگام سختی و سرپرست نعمت من هستی.

خدایا از تو نسیمی از نسیم های کریمانه ات را می خواهم که با آن امور پریشانم را گرد آوردی و سامان بخشی و روزی ام را گسترده گردانی و قرضم را ادا کنی و در همه امورم یاری کنی؛ زیرا تو پشتیبان من در سختی ها هستی. بنابر این از تو خواهانم، به حق محمد و آل محمد، بر محمد و آل محمد درود فرست و همه حالات دنیا و آخرتم را سامان بخش. خدایا من از تو درخواست می کنم که هیچ یک از درخواست کنندگان، از کسی گرامی تر از تو درخواست نکردند و از تو می طلبم که هیچ یک از طالبان، از کسی بخشنده تر از تو طلب نکردند، که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در این روز مرا به آرزوی دنیا و آخرتم برسانی. خدایا، ای گشاینده غم و اجابت کننده دعای بیچارگان، خدایا، ای زداینده غم، من غمگین هستم، پس غم مرا بزدای. خدایا من اندوهناک هستم، پس اندوه مرا برطرف کن.

خدایا، من بیچاره ام پس کار مرا آسان ساز. خدایا، من بدهکارم پس قرضم ادا کن. خدایا، من ناتوانم پس توانم را نیرو بخش. خدایا از تو روزی گسترده، حلال و پاکیزه را خواهانم تا به وسیله آن نیرو بگیرم و میان آفریده هایت زندگی کنم، روزی‌ای که از نزد تو باشد تا برای درخواست آن به هیچ یک از آفریده هایت رو نزنم. تو برای من کافی هستی و بهترین کارگزاری، خدایا، من، پدر و مادر، تمامی فرزندان آن دو، بستگان و برادران دینی ام، آنان که می شناسم یا نمی شناسم را

بیامرز. خدایا اعمال آنان را به نیکوترین صورت پاداش ده و رحمت و شادمانی از سوی خود به سوی آنان روان کن و آنان را با رسولت و امیر مومنان و دیگر دوستانشان محشور نما، که تو بر هر چیز توانایی. خدایا، ای پادشاه جهان که فرمانروایی را به هرکس بخواهی عطا می کنی و از هرکس بخواهی می گیری و به هر کس که بخواهی عزت می دهی و هر کس را بخواهی خوار می کنی و خیر تنها به دست تو است و بر هر چیز توانایی، و درود و سلام خداوند بر حضرت محمد و خاندان او. - . الاقبال: ۴۹۱-۴۹۲ -

دعای روز غدیر به نقل از شیخ مفید رضوان الله علیه: خدایا به حق پیامبرت و ولیّ ات حضرت علی علیهما السلام و مقام و منزلتی که به آن دو در برابر همه آفریده هایت اختصاص دادی، از تو خواهانم بر حضرت محمد و علی درود فرستی و خیرهایی زود هنگام به آن دو عطا کنی. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست، آنان که امامان رهبر و دعوت کنندگان سرور و ستارگان درخشان و پرچم های روشن، و سیاستمدارترین بندگان، و پایه های استوار سرزمین ها، و ناقه گسیل داشته شده و کشتی نجات در دریاهای خروشان هستند. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست، آنان گنجینه های دانش، پایه های توحید، ستون های دین، معدن کرامت تو، برگزیدگان و افراد منتخب تو از میان خلق و آفریده ها، پرهیزکاران بزرگوار و نیک تو هستند و درگاهی هستند که مردم به آن امتحان گشتند و هر کس به در آنان برود نجات یافته و هر کس سرپیچی کند، سقوط کند.

خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست، همان اهل ذکری که به پرسش از آنان دستور دادی و نزدیکان پیامبر که به دوستی آنان فرمان دادی و حقشان را واجب نمودی و بهشت را جایگاه بازگشت پیروان آنان قرار دادی. خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست، همان گونه که به اطاعت از تو دستور دادند و از نافرمانی ات نهی کردند و بندگانت را بر یگانگی ات راهنمایی نمودند. خداوندا به حق حضرت محمد پیامبر، برگزیده، امانت دار، فرستاده تو به میان آفریده ها و به حق امیر مومنان، پیشوای دین، رهبر کسانی که اعضایشان از نور می درخشد، جانشین وفادار، صدیق بزرگ، جداکننده حق از باطل، گواه تو، راهنمای به سوی تو، آشکار کننده فرمان تو و مجاهد در راه تو که سرزنش هیچ سرزنش کننده ای در او اثر نکرد از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا در این روز که پیمان با ولیّ ات را بر گردن خلق نهادی و دین را برای عارفان به حرمت و ارزش آن و اقرار کنندگان به فضیلتش، کامل گردانیدی، از آزاد و رها شدگان از آتش جهنم قرار دهی و حسودان نعمت را درباره من شاد مکن. خدایا، پس همان گونه که این روز را بزرگترین عید و نام آنها را در آسمان، روز پیمان معهود و در زمین، روز پیمان گرفته شده و جمعی که از آن باز خواست می شود قرار دادی، بر محمد و آل محمد درود فرست و چشم ما را بدان روشن گردان و جمع ما را متفرق نکن و بعد از آن که هدایت کردی، گمراه مگردان و ما را از سپاسگزاران نعمت هایت قرار ده، ای مهربان ترین مهربانان.

ستایش خدا را که فضیلت این روز را بر ما روشن کرد و ما را نسبت به حرمت آن بینا گردانید و ما را بدان کرامت بخشید و به واسطه شناخت خود برتری داد و با نور خویش هدایت نمود. ای رسول خدا، ای امیر مومنان، بهترین سلام ها بر شما و بر خاندان و بر دوستداران شما، تا زمانی که شب و روز باقی است. و من برای بر آورده شدن خواسته ها و حوایجم و آسان ساختن امورم، با توسل به شما، به درگاه خداوند که پروردگار من و شما است روی می کنم.

خداونـدا به حق محمد و آل محمد از تو خواهانم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و کسانی را که حق این روز و حرمت آن را انکار می کنند و برای خاموش ساختن نور تو در صدد بسـتن راه تو اند، لعن کن. و خداوند ابا دارد جز این که نورش را کامل گردانـد. خـدایا، از کار اهل بیت پیامبرت حضـرت محمـد صـلی الله علیه و آله گره گشایی کن و اندوه آنان و نیز اندوه مومنان را به وسـیله آنان برطرف ساز. خـدایا زمین را به وجود آنان از عـدل و داد پر کن، چنان که از سـتم و جور پر شـد و به وعده ای که به آنان دادی، وفا کن؛ به راستی که تو خلف وعده نمی کنی. - . الاقبال: ۴۹۲-۴۹۳ -

**[ترجمه]

«۴»

بشا، [بشاره المصـطفی] مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَـهْرَیَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَیْمُونٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَلِیٍّ الْمُحَمَّدِیِّ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ عَلِیٍّ الْخُزَاعِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَخِیهِ دِعْبِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَـعِیدٍ الزُّهْرِیِّ عَنْ ضَـمْرَهَ عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ عَنْ شَـهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِی هُرَیْرَهَ قَالَ: مَنْ صَامَ یَوْمَ ثَمَانِیَهَ عَشَرَ مِنْ ذِی الْحِجَّهِ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ صِیَامَ سِتِّینَ شَهْراً وَ ذَلِکَ یَوْمُ غَدِیرِ خُمٍّ لَمَّا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صـلی الله علیه و آله بِیَـدِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَـالِبٍ علیه السـلام فَقَالَ مَنْ کُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلَاهُ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ بَخْ بَخْ أَصْبَحْتَ مَوْلَایَ وَ مَوْلَی کُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ(۲).

**[ترجمه]در روایتی از ابوهریره آمده است: هر کس روز هجدهم ذی الحجه را روزه بدارد، خداوند پاداش روزه شـصت ماه را به او می دهـد و آن روز غـدیر خم است که رسول خدا دست علی بن ابی طالب علیه السـلام را گرفتند و فرمودند: «هرکس من مولای اویم، علی نیز مولای اوست» و عمر بن خطاب به او گفت: به به! مولای من و تمام مرد و زن مومن گشتی. - . بشاره المصطفی:۳۲۳ -

**[ترجمه]

«۵»

وَجَـدْتُ بِخَطِّ بَعْضِ الْأَفَاضِلِ نَقْلًا مِنْ خَطِّ الشَّهِیـدِ مُحَمَّدِ بْنِ مَکِّیٍّ قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُمَا قَالَ رُوِیَ عَنِ النَّبِیِّ صـلی الله علیه و آله: أَنَّ مِنَ السُّنَنِ أَنْ یَقُولَ الْمُؤْمِنُ فِی یَوْمِ الْغَـدِیرِ مِائَهَ مَرَّهٍ- الْحَمْـدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَ کَمَالَ دِینِهِ وَ تَمَامَ نِعْمَتِهِ بِوَلَایَهِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام.

**[ترجمه]به خط بعضـی از بزرگان به نقل از خط شهید محمد بن مکی - قدس الله روحهما - یافتم: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودنـد: از آداب روز غـدیر آن است که مومن در روز غدیر صد مرتبه بگوید: سـپاس خدایی را که کمال دین و اتمام نعمت خود را با ولایت امیرمومنان علی بن ابی طالب قرار داد.

**[ترجمه]

«۶»

الْعُـدَدُ الْقَوِیَّهُ، لِأَخِ الْعَلَّامَهِ قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ قَالَ مَوْلَانَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّادِقُ علیه السلام: صِیَامُ یَوْمِ غَدِیرِ خُمٍّ یَعْدِلُ صِیَامَ عُمُرِ الـدُّنْیَا لَوْ عَاشَ إِنْسَانٌ ثُمَّ صَامَ مَا عُمِّرَتِ الـدُّنْیَا لَکَانَ لَهُ ثَوَابُ ذَلِکَ وَ صِیَامُهُ یَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ مِائَهَ حَجَّهٍ وَ مِائَهَ عُمْرَهٍ فِی کُلِّ عَامٍ مَبْرُورَاتٍ مُتَقَبَّلَاتٍ وَ هُوَ عِیدُ اللَّهِ جَلَّ اسْمُهُ الْأَکْبَرُ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِیّاً إِلَّا وَ تَعَیَّدَ فِی هَذَا الْیَوْمِ وَ عَرَّفَهُ حُرْمَتَهُ وَ اسْمُهُ فِی السَّمَاءِ یَوْمُ الْعِیـدِ الْمَعْهُودِ وَ فِی الْأَرْضِ یَوْمُ الْمِیثَاقِ الْمَأْخُوذِ وَ الْجَمْعِ الْمَشْهُودِ وَ مَنْ صَلَّی فِیهِ رَکْعَتَیْنِ یَغْتَسِلُ لَهُمَا قَبْلَ الزَّوَالِ بِنِصْفِ سَاعَهٍ ثُمَّ یُصَلِّیهِمَا مَعَ

ص: ۳۲۱

۱- ۱. الإقبال: ۴۹۲- ۴۹۳.

۲- ۲. بشاره المصطفی ص ۳۲۳.

الزَّوَالِ شُكْراً لِلَّهِ تَعَالَى يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْهُمَا فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ سُورَةَ الْإِخْلَاصِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ سُورَةَ الْقَدْرِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ هِيَ تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ مِائَةَ أَلْفِ عُمْرَةٍ وَ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ تَعَالَى حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِلَّا قَضَاهَا فَإِنْ فَاتَتْكَ الرَّكْعَتَانِ فَاقْضِهِمَا وَ مَنْ فَطَّرَ مُؤْمِناً كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ فِئَاماً وَ فِئَاماً وَ لَمْ يَزَلْ صلى الله عليه و آله يَعُدُّ حَتَّى عَدَّ عَشْراً ثُمَّ قَالَ عليه السلام أَ تَدْرِي مَا الْفِئَامُ فَقُلْتُ لَا قَالَ مِائَةُ أَلْفٍ وَ كَانَ لَهُ ثَوَابُ مَنْ أَطْعَمَ بِعَدَدِهِمْ- مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ فِي حَرَمِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ سَقَاهُمْ فِي يَوْمِ ذِي مَسْغَبَةٍ وَ الدِّرْهَمُ يُنْفَقُ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّكَ تَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ يَوْماً أَعْظَمَ حُرْمَةً مِنْهُ- لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ لَا وَ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ عليه السلام وَ لْيَكُنْ مِنْ قَوْلِكُمْ إِذَا لَقِيتُمْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَنَا بِهَذَا الْيَوْمِ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُوفِينَ بِعَهْدِهِ إِلَيْنَا وَ مِيثَاقِهِ الَّذِي وَاثَقَنَا بِهِ مِنْ وَلَايَةِ وُلَاةِ أَمْرِهِ وَ الْقُوَّامِ بِقِسْطِهِ وَ لَمْ يَجْعَلْنَا مِنَ الْجَاحِدِينَ وَ الْمُكَذِّبِينَ بِيَوْمِ الدِّينِ ثُمَّ يَدْعُو فِي دُبُرِ الرَّكْعَتَيْنِ بِالدُّعَاءِ الْمَعْرُوفِ (۱).

وَ قَالَ الْفَيَّاضُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الطُّوسِيُّ: حَضَرْتُ مَجْلِسَ مَوْلَانَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ وَ بِحَضْرَتِهِ جَمَاعَةٌ مِنْ خَوَاصِّهِ قَدِ احْتَبَسَهُمْ عِنْدَهُ لِلْإِفْطَارِ مَعَهُ قَدْ قَدَّمَ إِلَى مَنَازِلِهِمُ الطَّعَامَ وَ الْبُرَّ وَ أَلْبَسَهُمُ الصِّلَاتِ وَ الْكِسْوَةَ حَتَّى الْخَوَاتِيمَ وَ النِّعَالَ.

وَ قَالَ الْحَسَنُ بْنُ رَاشِدٍ: قُلْتُ لِمَوْلَانَا أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام جُعِلْتُ فِدَاكَ لِلْمُسْلِمِينَ عِيدٌ غَيْرُ الْعِيدَيْنِ قَالَ نَعَمْ يَا حَسَنُ أَعْظَمُهُمَا وَ أَشْرَفُهُمَا قَالَ قُلْتُ وَ أَيُّ يَوْمٍ هُوَ قَالَ يَوْمٌ نُصِبَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام عَلَماً لِلنَّاسِ قُلْتُ وَ أَيُّ يَوْمٍ هُوَ قَالَ يَوْمُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ وَ مَا يَنْبَغِي أَنْ نَصْنَعَ فِيهِ قَالَ تَصُومُهُ وَ تُكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ تَبَرَّأُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ عليهم السلام كَانَتْ تَأْمُرُ الْأَوْصِيَاءَ بِالْيَوْمِ الَّذِي كَانَ يُقِيمُ الْوَصِيَّ فِيهِ أَنْ يُتَّخَذَ عِيداً قُلْتُ مَا لِمَنْ صَامَهُ قَالَ صِيَامُ سِتِّينَ شَهْراً.

۱- ۱. قد مر بروايه ابن طاوس فى ص ۳۰۳ ممّا سبق.

وَ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَهِ زُفَّتْ أَرْبَعَهُ أَيَّامٍ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كَمَا تُزَفُّ الْعَرُوسُ إِلَى خِدْرِهَا- يَوْمُ الْفِطْرِ وَ يَوْمُ الْأَضْحَى وَ يَوْمُ الْجُمُعَهِ وَ يَوْمُ غَدِيرِ خُمٍّ وَ إِنَّ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ بَيْنَ الْفِطْرِ وَ الْأَضْحَى وَ الْجُمُعَهِ كَالْقَمَرِ بَيْنَ الْكَوَاكِبِ وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَيُوَكِّلُ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرَّبِينَ وَ سَيِّدُهُمْ جَبْرَئِيلُ علیه السلام وَ أَنْبِيَاءَهُ الْمُرْسَلِينَ وَ سَيِّدُهُمْ مُحَمَّدٌ صلی الله علیه و آله وَ أَوْصِيَاءَ اللَّهِ الْمُنْتَجَبِينَ وَ سَيِّدُهُمْ يَوْمَئِذٍ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَ عِبَادَ اللَّهِ الصَّالِحِينَ وَ سَيِّدُهُمْ يَوْمَئِذٍ سَلْمَانُ وَ أَبُو ذَرٍّ وَ الْمِقْدَادُ وَ عَمَّارٌ حَتَّى يُذَادُوا بِهَا الْجِنَانَ كَمَا يُذَادُ الرَّاعِي بِغَنَمِهِ الْمَاءَ وَ الْكَلَأَ قَالَ الْمُفَضَّلُ قُلْتُ يَا سَيِّدِي تَأْمُرُنِي بِصِيَامِهِ قَالَ إِي وَ اللَّهِ إِي وَ اللَّهِ إِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَّى اللَّهُ فِيهِ إِبْرَاهِيمَ علیه السلام مِنَ النَّارِ فَصَامَ شُكْراً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَ إِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام عَلَماً وَ أَبَانَ فَضْلَهُ وَ وَصِيَّتَهُ فَصَامَ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَ ذَلِكَ يَوْمُ صِيَامٍ وَ قِيَامٍ وَ إِطْعَامِ الطَّعَامِ وَ صِلَهِ الْإِخْوَانِ وَ فِيهِ مَرْضَاهُ الرَّحْمَنِ وَ مَرْغَمَهُ الشَّيْطَانِ.

**[ترجمه]امام صادق علیه اسلام فرمودند: روزه عید غدیر به اندازه روزه تمام عمر دنیاست، یعنی اگر فردی تا آخر دنیا زنده بماند و روزه بگیرد، پاداش او بسان کسی است که این روز را روزه بدارد و پاداش آن در نزد خدا برابر با صد حج و صد عمره مقبول است و این روز، عید بزرگ خداست و هیچ پیامبری بر انگیخته نشد، مگر اینکه این روز را عید داشت و خداوند حرمت این روز را به او شناساند و در آسمان آن را به اسم عید وعده داده شده می شناسند و در زمین به آن، روز پیمان گرفته شده و جماعت آشکار می گویند.

هر کس نیم ساعت پیش از ظهر این روز غسل کند و برای سپاسگزاری از خداوند عزّ و جلّ دو رکعت نماز بخواند و در هر رکعت از آن ده بار سوره حمد و ده بار سوره إنا أنزلناه فی لیلهٔ القدر و ده بار آیهٔ الکرسی را بخواند، در نزد خداوند عزّ و جلّ برابر با صد هزار حج و صد هزار عمره است؛ و هرکس در این روز هر حاجتی از حوایج دنیا و آخرت از درگاه خدا درخواست کند، خداوند عزّ و جلّ حاجت او را برآورده می کند و اگر این دو رکعت از تو فوت شد آن را قضا کن. و هر کس افطاری مومنی را تامین کند، پاداش کسی را خواهد داشت که دو فئام را اطعام کرده باشد و هم چنان می شمرد تا این که به ده فئام رسید. سپس فرمودند: آیا می دانی مقصود از فئام چیست؟ عرض کردم: خیر. فرمودند: صد هزار نفر و در ادامه فرمودند: و پاداش کسی را خواهد داشت که به همین تعداد پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان را در زمان گرسنگی و قحطی، در حرم الهی اطعام کرده وآب داده باشد. نیز پرداختن یک درهم در این روز برابر با صد هزار درهم است. سپس فرمودند: آیا گمان می کنی که خداوند عزّ و جلّ روزی محترم تر از این روز آفریده است؟ نه به خدا سوگند، نه به خدا سوگند، نه به خدا سوگند، آن گاه فرمودند: هرگاه در این روز با برادر مومنت دیدار کردی، بگو: ستایش خدایی را که ما را با این روز گرامی داشت و از مومنان و وفاکنندگان به پیمان و میثاقی که برای ولایت والیان امر و برپادارندگان عدل، از ما گرفت، قرار داد و از منکران و تکذیب کنندگان روز جزا قرار نداد. سپس دعای معروف را در در تعقیب دو رکعت نماز بخوان.

فیاض بن محمد بن طوسی نقل کرد: در روز غدیر به خدمت مولایمان علی بن موسی الرضا علیه السلام رسیدم و جماعتی از یاران خاص ایشان را دیدم که آنها را برای افطار به همراه خود نگه داشته اند. و مقداری غذا و هدیه به خانه هاشان فرستاده اند و هدیه و لباس، حتی انگشتری و کفش نیز به آنها عطا کرده بودند .

حسن بن رشـد نقل کرد: از مولایمان امام صادق علیه السـلام پرسـیدم: فـدایت شوم، آیا مسـلمانان غیر از عید فطر و قربان عید دیگری دارنـد؟ فرمـود: آری، عیـدی بسـیار بزرگـتر و گرامی تر. عرض کردم: و آن چه روزی است فرمودنـد آن روز که امیر مومنان پرچم هـدایت مردم گردیـد. عرض کردم: چه روزی؟ فرمود: هجـدهم ذی الحجه. عرض کردم: فدایت گردم! شایسـته است چه کـاری انجـام دهیم؟ فرمـود: روزه بگیر و بر محمـد و آل محمـد بسـیار درود فرست و از آنـان که در حق آنـان ظلم کردنـد در نزد خـدا بیزاری بجوی؛ و پیـامبران علیهم السـلام به جانشـینان خود می فرمودنـد تا این روز را عیـد بگیرنـد. عرض کردم: پاداش کسی که در آن روزه بگیرد چیست؟ فرمود: پاداش شصت ماه روزه را دارد.

و از مفضـل بن عمر نقـل است: امام صادق علیه السـلام فرمودنـد: در روز قیامت، چهار روز، همچون عروسـی که به حجله می رود به خدا نزدیک می شوند و آن روز ها عبارتند از عید فطر، عید قربان، روز جمعه و عید غدیر خم، و عید غدیر در میان آن ها چون ماه در میان سـتارگان می درخشد و خداوند فرشـتگان مقرب و سـرورشان جبرئیل و پیامبران فرستاده شده و سرورشان محمد صلی الله علیه و آله و اوصیاء منتخب خدا و سرورشان در آن روز امیرمومنان و بندگان صالح خود و سرورشان سلمان و ابوذر و مقداد و عمار را به عید غدیر می سپارد تا به وسیله آن به سمت بهشت روانه شوند، همانطور که چوپان گله خود را به طرف آب و سبزه زار حرکت می دهد.

مفضل نقل کرد: از مولای خود پرسیدم: سرورم، آیا دستور به روزه می دهید؟ فرمود: آری به خدا قسم آری. به خدا قسم، این روز روزی است که خداوند ابراهیم را از آتش جهنم نجات داد و او نیز در سپاس از خداوند این روز را روزه گرفت و روزی است که رسول خدا صـلی لله علیه و آله، امیر مومنان علیه السلام را منصوب کرد و برتری و جانشینی او را روشن ساخت و آن روز را روزه داشت و عیـد غـدیر، روز روزه و نمـاز و اطعام و صـله رحم است و در آن رضای خداونـد و به خاک مالی [بینی] شیطان است .

**[ترجمه]

باب ۵ أعمال یوم المباهله و یوم الخاتم و غیرهما من الأیام المتبرکه من هذا الشهر و لیالیها

الأخبار

أقول

قـد أوردنا بعض ما یتعلق بهـذا الباب فی کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصوم و المزار و ذکرنا ما یناسـبه فی کتاب أحوال النبی صلی الله علیه و آله و کتاب أمیر المؤمنین علیه السلام و غیرها فلیراجع إلیها.

**[ترجمه]مطالب این باب در کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصوم و المزار ذکر شد و نیز در کتاب احوال النبی صلی الله علیه و آله و کتاب امیر مومنان علیه السلام آوردیم. به آنها مراجعه کن.

**[ترجمه]

باب ۶ أعمال سائر أیام هذا الشهر و لیالیها

الأخبار

أقول

قـد مضـی ما یتعلق بـذلک فی کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصـیام و خصوصا فی أول هذا الجزء من أعمال و أدعیه کل یوم (۱).

**[ترجمه]مطالب مربوط به این باب در کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصیام و مخصوصا در ابتدای این جلد و در بخش اعمال و دعاهای هر روز ذکر شد. -. در این زمینه به کتاب های دعا مثل الاقبال سید بن طاووس رحمه الله که مولف از آن ها استفاده کرده، مراجعه کن. -

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بأعمال شهر المحرم و أدعیته

باب ۷ عمل أول لیله من هذا الشهر و یومها و ما یتعلق بعشر المحرم من المطالب و الأعمال

الأخبار

أقول

قد سبق بعض ما یناسب هذا الباب فی کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصیام و فی باب أول من هذا الجزء و غیرها و مضی أیضا بعض ما یرتبط بهذا المعنی فی کتاب أحوال الحسنین علیهما السلام.

**[ترجمه]مطالب این باب در کتاب الطهاره و الصـلاه و الـدعاء و الصـیام و در ابتـدای این جلد و جاهای دیگر و برخی از آن نیز در کتاب احوال الحسنین علیهما السلام ذکر شد.

**[ترجمه]

«۱»

قـل، [إقبـال الأعمـال] أَمَّا عَمَلُ أَولَى لَيْلَهٍ مِنَ الْمُحَرَّم فَمِنْ ذَلِکَ مَا ذَکَرَهُ صَاحِبُ کِتَابِ الْمُخْتَصَـرِ مِنَ الْمُنْتَخَبِ فَقَالَ: الـدُّعَاءُ إِذَا رَأَيْتَ الْهِلَـالَ كَبِّرِ اللَّهَ تَعَالَى فَقُلْ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ رَبِّى وَ رَبُّکَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَالَمِينَ- الْحَمْـدُ لِلَّهِ الَّذِى خَلَقَنِى وَ خَلَقَـکَ وَ قَـدَّرَکَ فِى مَنَازِلِـکَ وَ جَعَلَـکَ آيَهً لِلْعَـالَمِينَ يُبَـاهِى اللَّهُ بِـکَ الْمَلَائِکَهَ اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَ الْإِيمَانِ وَ السَّلَامَهِ وَ الْإِسْلَامِ وَ الْغِبْطَهِ

ص: ۳۲۴

۱- ۱. و راجع فى ذلک كتب الأدعيه التى اعتمد عليها لمؤلّف فى النقل كاقبال السيّد رحمه اللّه.

وَ السُّرُورِ وَ الْبَهْجَهِ وَ ثَبِّتْنَا عَلَى طَاعَتِکَ وَ الْمُسَارَعَهِ فِیمَا یُرْضِیکَ اللَّهُمَّ بَارِکْ لَنَا فِی شَهْرِنَا هَذَا وَ ارْزُقْنَا خَیْرَهُ وَ بَرَکَتَهُ وَ یُمْنَهُ وَ فَوْزَهُ وَ اصْرِفْ عَنَّا شَرَّهُ وَ بَلَاءَهُ وَ فِتْنَتَهُ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

الدُّعَاءُ عِنْدَ اسْتِهْلَالِ الْمُحَرَّمِ وَ أَوَّلِ یَوْمٍ مِنْهُ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُکَ بِکَ وَ بِکَلِمَاتِکَ وَ أَسْمَائِکَ الْحُسْنَى کُلِّهَا وَ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَوْلِیَائِکَ وَ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ وَ جَمِیعِ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ أَلَّا تُخَلِّیَنِی مِنْ رَحْمَتِکَ الَّتِی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانَ الْمُؤْمِنِینَ یَا وَاحِدُ یَا حَیُّ یَا أَوَّلُ یَا آخِرُ یَا ظَاهِرُ یَا بَاطِنُ یَا مَلِکُ یَا غَنِیُّ یَا مُحِیطُ یَا سَمِیعُ یَا عَلِیمُ یَا عَلِیُّ یَا شَهِیدُ یَا قَرِیبُ یَا مُجِیبُ یَا حَمِیدُ یَا مَجِیدُ یَا عَزِیزُ یَا قَهَّارُ یَا خَالِقُ یَا مُحْسِنُ یَا مُنْعِمُ یَا مَعْبُودُ یَا قَدِیمُ یَا دَائِمُ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا فَرْدُ یَا وَتْرُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا بَاعِثُ یَا وَارِثُ یَا سَمِیعُ یَا عَلِیمُ یَا لَطِیفُ یَا خَبِیرُ یَا جَوَادُ یَا مَاجِدُ یَا قَادِرُ یَا مُقْتَدِرُ یَا قَاهِرُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا قَابِضُ یَا بَاسِطُ یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا عَفُوُّ یَا رَءُوفُ یَا غَفُورُ هَا أَنَا ذَا صَغِیرٌ فِی قُدْرَتِکَ بَیْنَ یَدَیْکَ رَاغِبٌ إِلَیْکَ مَعَ کَثْرَهِ نِسْیَانِی وَ ذُنُوبِی وَ لَوْ لَا سَعَهُ رَحْمَتِکَ وَ لُطْفِکَ وَ رَأْفَتِکَ لَکُنْتُ مِنَ الْهَالِکِینَ یَا مَنْ هُوَ عَالِمٌ بِفَقْرِی إِلَى جَمِیلِ نَظَرِهِ وَ سَعَهِ رَحْمَتِهِ أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ کُلِّهَا مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ وَ بِحَقِّکَ عَلَى خَلْقِکَ وَ بِقِدَمِکَ وَ أَزَلِکَ وَ إِبَادِکَ وَ خُلْدِکَ وَ سَرْمَدِکَ وَ کِبْرِیَائِکَ وَ جَبَرُوتِکَ وَ عَظَمَتِکَ وَ شَأْنِکَ وَ مَشِیَّتِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَرْحَمَنِی وَ تُقَدِّسَنِی بِلَمَحَاتِ جِنَانِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ رِضْوَانِکَ وَ تَعْصِمَنِی مِنْ کُلِّ مَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ وَ تُوَفِّقَنِی لِمَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ تُجْبِرَنِی عَلَى مَا أَمَرْتَنِی بِهِ وَ أَحْبَبْتَهُ مِنِّی- اللَّهُمَّ امْلَأْ قَلْبِی وَقَارَ جَلَالِکَ وَ جَلَالِ عَظَمَتِکَ وَ کِبْرِیَائِکَ وَ أَعِنِّی عَلَى جَمِیعِ أَعْدَائِکَ وَ أَعْدَائِی یَا خَیْرَ الْمَالِکِینَ وَ أَوْسَعَ الرَّازِقِینَ وَ یَا مُکَوِّرَ الدُّهُورِ وَ یَا مُبَدِّلَ الْأَزْمَانِ وَ یَا مُولِجَ اللَّیْلِ فِی النَّهَارِ وَ مُولِجَ النَّهَارِ فِی اللَّیْلِ یَا مُدَبِّرَ الدُّوَلِ وَ الْأُمُورِ وَ الْأَیَّامِ أَنْتَ الْقَدِیمُ الَّذِی لَمْ تَزَلْ وَ الْمَالِکُ الَّذِی لَا یَزُولُ

سُبْحَانَکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ بِحَمْدِکَ وَ حَوْلِکَ عَلَى كُلِّ حَمْدٍ وَ حَوْلٍ دَائِماً مَعَ دَوَامِکَ وَ سَاطِعاً بِکِبْرِيَائِکَ أَنْتَ إِلَهِی وَلِیُّ الْحَامِدِينَ وَ مَوْلَی الشَّاكِرِينَ يَا مَنْ مَزِيدُهُ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَ يَا مَنْ نِعَمُهُ لَا تُجَازَى وَ شُكْرُهُ لَا يُقْضَى وَ مُلْكُهُ لَا يَبِيدُ وَ أَيَّامُهُ لَا يُحْصَى صِلْ أَيَّامِی بِأَيَّامِکَ مَغْفُوراً لِی مُحَرَّماً لَحْمِی وَ دَمِی وَ مَا وَهَبْتَ لِی مِنَ الْخَلْقِ وَ الْحَيَاةِ وَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ عَلَى النَّارِ يَا جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِی لَا يَمُوتُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ- مالِکِ يَوْمِ الدِّينِ إِيَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاکَ نَسْتَعِينُ لِنَفْسِی وَ دِينِی وَ سَمْعِی وَ بَصَرِی وَ جَسَدِی وَ جَمِيعِ جَوَارِحِی وَ وَالِدَیَّ وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ أَوْلَادِی وَ جَمِيعِ مَنْ يَعْنِينِی أَمْرُهُ وَ سَائِرِ مَا مَلَكَتْ يَمِينِی عَلَى جَمِيعِ مَنْ أَخَافُهُ وَ أَحْذَرُهُ بَرّاً وَ بَحْراً مِنْ خَلْقِکَ أَجْمَعِينَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ أَعَزُّ وَ أَجَلُّ وَ أَمْنَعُ مِمَّا أَخَافُ وَ أَحْذَرُ عَزَّ جَارُ اللَّهِ وَ جَلَّ ثَنَاءُ اللَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی جِوَارِکَ الَّذِی لَا يُرَامُ وَ فِی حِمَاکَ الَّذِی لَا يُسْتَبَاحُ وَ لَا يُذَلُّ وَ فِی ذِمَّتِکَ الَّتِی لَا تُخْفَرُ وَ فِی مَنْعَتِکَ الَّتِی لَا تُسْتَذَلُّ وَ لَا تُسْتَضَامُ وَ جَارُ اللَّهِ آمِنٌ مَحْفُوظٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ اللَّهُمَّ يَا كَافِی مِنْ كُلِّ شَیْ ءٍ وَ لَا يَكْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ يَا مَنْ لَيْسَ مِثْلَ كِفَايَتِهِ شَیْ ءٌ اكْفِنِی كُلَّ شَیْ ءٍ حَتَّى لَا يَضُرَّنِی مَعَکَ شَیْ ءٌ وَ اصْرِفْ عَنِّی الْهَمَّ وَ الْحُزْنَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِيمِ يَا اللَّهُ يَا كَرِيمُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْرَأُ بِکَ فِی نُحُورِ أَعْدَائِی وَ كُلِّ مَنْ يُرِيدُ بِی سُوءاً وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهِمْ وَ أَسْتَعِينُکَ عَلَيْهِمْ فَاكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ وَ كَيْفَ شِئْتَ وَ مِنْ حَيْثُ شِئْتَ وَ أَنَّى شِئْتَ- فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ- سَنَشُدُّ عَضُدَکَ بِأَخِيکَ وَ نَجْعَلُ لَكُما سُلْطاناً فَلا يَصِلُونَ إِلَيْكُما بِآياتِنا أَنْتُما وَ مَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغالِبُونَ- إِنَّا رُسُلُ رَبِّکَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْکَ- لا تَخافا إِنَّنِی مَعَكُما أَسْمَعُ وَ أَرى- أَعُوذُ بِالرَّحْمنِ مِنْکَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا- اخْسَؤُا فِيها وَ لا تُكَلِّمُونِ أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَيْتُ بِعِزَّةِ اللَّهِ الَّذِی لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ

مُمْتَنِعاً وَ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ كُلِّهَا مُحْتَرِزاً وَ بِأَسْمَاءِ اللَّهِ الْحَسَنَهِ مُتَعَوِّذاً وَ أَعُوذُ بِرَبِّ مُوسَى وَ هَارُونَ وَ رَبِّ عِيسَى وَ إِبْرَاهِيمَ الَّذِی وَفَّى مِنْ شَرِّ الْمَرَدَهِ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ أَخَذْتُ سَمْعَ كُلِّ طَاغٍ وَ بَاغٍ وَ عَدُوٍّ وَ حَاسِدٍ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ عَنِّی وَ عَنْ أَوْلَادِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ جَمِيعِ مَنْ يَعْنِينِی أَمْرُهُ وَ أَخَذْتُ سَمْعَ كُلِّ مُطَالِبٍ وَ بَصَرَهُ وَ قُوَّتَهُ وَ يَدَيْهِ وَ رِجْلَيْهِ وَ لِسَانَهُ وَ شَعْرَهُ وَ بَشَرَهُ وَ جَمِيعَ جَوَارِحِهِ بِسَمْعِ اللَّهِ وَ أَخَذْتُ أَبْصَارَهُمْ عَنِّی بِبَصَرِ اللَّهِ وَ كَسَرْتُ قُوَّتَهُمْ عَنِّی بِقُوَّهِ اللَّهِ وَ بِكَيْدِ اللَّهِ الْمَتِينِ فَلَيْسَ لَهُمْ عَلَيَّ سُلْطَانٌ وَ لَا سَبِيلٌ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ حِجَابٌ مَسْتُورٌ بِسَتْرِ اللَّهِ وَ سَتْرِ النُّبُوَّهِ الَّذِی احْتَجَبُوا بِهِ مِنْ سَطَوَاتِ الْفَرَاعِنَهِ فَسَتَرَهُمُ اللَّهُ بِهِ جَبْرَئِيلُ عَنْ أَيْمَانِكُمْ وَ مِيكَائِيلُ عَنْ شَمَائِلِكُمْ وَ مُحَمَّدٌ صلى الله عليه و آله بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ وَ اللَّهُ جَلَّ وَ عَزَّ عَالٍ عَلَيْكُمْ وَ مُحِيطٌ بِكُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيكُمْ وَ مِنْ وَرَائِكُمْ وَ آخِذٌ بِنَوَاصِيكُمْ وَ بِسَمْعِكُمْ وَ أَبْصَارِكُمْ وَ قُلُوبِكُمْ وَ أَلْسِنَتِكُمْ وَ قُوَاكُمْ وَ أَيْدِيكُمْ وَ أَرْجُلِكُمْ يَحُولُ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ شُرُورِكُمْ وَ جَعَلْنا فِی أَعْناقِهِمْ أَغْلالًا فَهِیَ إِلَى الْأَذْقانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ- وَ جَعَلْنا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْناهُمْ فَهُمْ لا يُبْصِرُونَ شَاهَتِ الْوُجُوهُ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ طه حم لَا يُنْصَرُونَ اللَّهُمَّ يَا مَنْ سِتْرُهُ لَا يُرَامُ وَ يَا مَنْ عَيْنُهُ لَا تَنَامُ اسْتُرْنِی بِسِتْرِكَ الَّذِی لَا يُرَامُ وَ احْفَظْنِی بِعَيْنِكَ الَّتِی لَا تَنَامُ مِنَ الْآفَاتِ كُلِّهَا حَسْبِیَ اللَّهُ مِنْ جَمِيعِ خَلْقِهِ حَسْبِیَ اللَّهُ الَّذِی يَكْفِی مِنْ كُلِّ شَیْ ءٍ وَ لَا يَكْفِی مِنْهُ شَیْ ءٌ حَسْبِیَ الْخَالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ حَسْبِیَ الرَّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقِينَ حَسْبِیَ الرَّبُّ مِنَ الْمَرْبُوبِينَ حَسْبِی مَنْ لَا يَمُنُّ مِمَّنْ يَمُنُّ حَسْبِیَ اللَّهُ الْقَرِيبُ الْمُجِيبُ حَسْبِیَ اللَّهُ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ حَسْبِیَ اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ حَسْبِیَ اللَّهُ وَ كَفَى سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعَا لَيْسَ وَرَاءَ اللَّهِ مُنْتَهًى وَ لَا مِنَ اللَّهِ مَهْرَبٌ وَ لَا مَنْجًى حَسْبِیَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی جِوَارِكَ الَّذِی لَا يُرَامُ وَ فِی حِمَاكَ الَّذِی لَا يُسْتَبَاحُ وَ فِی ذِمَّتِكَ الَّتِی لَا تُخْفَرُ وَ احْفَظْنِی بِعَيْنِكَ الَّتِی لَا تَنَامُ وَ اكْنُفْنِی بِرُكْنِكَ الَّذِی لَا يُرَامُ وَ أَدْخِلْنِی فِی عِزِّكَ الَّذِی لَا يُضَامُ وَ ارْحَمْنِی بِرَحْمَتِكَ يَا رَحْمَانُ اللَّهُمَّ يَا اللَّهُ لَا تُهْلِكْنِی

وَ أَنْتَ رَجَائِی یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ وَ أُفَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ کَانَ أَعُوذُ بِعِزَّهِ اللَّهِ وَ جَلَالِ وَجْهِهِ وَ مَا وَعَاهُ اللَّوْحُ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَ مَا سَتَرَتِ الْحُجُبُ مِنْ نُورِ بَهَاءِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی ضَعِیفٌ مُعِیلٌ فَقِیرٌ طَالِبُ حَوَائِجَ قَضَاؤُهُ بِیَدِکَ فَأَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ بِاسْمِکَ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ الْفَرْدِ الصَّمَدِ الْکَبِیرِ الْمُتَعَالِ الَّذِی مَلَأَ الْأَرْکَانَ کُلَّهَا حِفْظاً وَ عِلْماً أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ أَوَّلَ یَوْمِی هَذَا وَ أَوَّلَ شَهْرِی هَذَا وَ أَوَّلَ سَنَتِی هَذِهِ صَلَاحاً وَ أَوْسَطَ یَوْمِی هَذَا وَ أَوْسَطَ شَهْرِی هَذَا وَ أَوْسَطَ سَنَتِی هَذِهِ فَلَاحاً وَ آخِرَ یَوْمِی هَذَا وَ آخِرَ شَهْرِی هَذَا وَ آخِرَ سَنَتِی هَذِهِ نَجَاحاً وَ أَنْ تَتُوبَ عَلَیَ إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِی بَرَکَهَ هَذَا الشَّهْرِ وَ هَذِهِ السَّنَهِ وَ یُمْنَهُمَا وَ بَرَکَتَهُمَا وَ ارْزُقْنِی خَیْرَهُمَا وَ اصْرِفْ عَنِّی شَرَّهُمَا وَ ارْزُقْنِی فِیهِمَا الصِّحَّهَ وَ السَّلَامَهَ وَ الْعَافِیَهَ وَ الِاسْتِقَامَهَ وَ السَّعَهَ وَ الدَّعَهَ وَ الْأَمْنَ وَ الْکِفَایَهَ وَ الْحِرَاسَهَ وَ الْکِلَاءَهَ وَ وَفِّقْنِی فِیهِمَا لِمَا یُرْضِیکَ عَنِّی وَ بَلِّغْنِی فِیهِمَا أُمْنِیَّتِی وَ سَهِّلْ لِی فِیهِمَا مَحَبَّتِی وَ یَسِّرْ لِی فِیهِمَا مُرَادِی وَ أَوْصِلْنِی فِیهِمَا إِلَی بُغْیَتِی وَ فَرِّجْ فِیهِمَا غَمِّی وَ اکْشِفْ فِیهِمَا مُرَادِی وَ أَوْصِلْنِی فِیهِمَا إِلَی بُغْیَتِی وَ فَرِّجْ فِیهِمَا غَمِّی وَ اکْشِفْ فِیهِمَا ضُرِّی وَ اقْضِ لِی فِیهِمَا دَیْنِی وَ انْصُرْنِی فِیهِمَا عَلَی أَعْدَائِی وَ حُسَّادِی وَ اکْفِنِی فِیهِمَا أَمْرَهُمْ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ- لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی کُنْتُ مِنَ الظَّالِمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ عَلَی آلِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً اللَّهُمَّ یَا رَبِّی وَ سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ مِنَ الْمَهَالِکِ فَأَنْقِذْنِی وَ عَنِ الذُّنُوبِ فَاصْرِفْنِی وَ عَمَّا لَا یُصْلِحُ وَ لَا یُغْنِی فَجَنِّبْنِی اللَّهُمَّ لَا تَدَعْ لِی ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا عَیْباً إِلَّا سَتَرْتَهُ وَ لَا رِزْقاً إِلَّا بَسَطْتَهُ وَ لَا عُسْراً إِلَّا یَسَّرْتَهُ وَ لَا سُوءاً إِلَّا صَرَفْتَهُ وَ لَا خَوْفاً إِلَّا آمَنْتَهُ وَ لَا رُعْباً إِلَّا سَکَّنْتَهُ وَ لَا سُقْماً إِلَّا شَفَیْتَهُ وَ لَا حَاجَهً إِلَّا أَتَیْتَ عَلَی قَضَائِهَا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَهٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسَأْتُ فَأَحْسَنْتَ وَ أَخْطَأْتُ فَتَفَضَّلْتَ لِلثِّقَهِ مِنِّی بِعَفْوِکَ وَ الرَّجَاءِ مِنِّی لِرَحْمَتِکَ اللَّهُمَّ بِحَقِّ هَذَا الدُّعَاءِ وَ بِحَقِیقَهِ هَذَا الرَّجَاءِ لَمَّا کَشَفْتَ عَنِّی الْبَلَاءَ وَ جَعَلْتَ لِی مِنْهُ مَخْرَجاً وَ مَنْجًی بِقُدْرَتِکَ وَ فَضْلِکَ اللَّهُمَّ أَنْتَ

الْعَالِمُ بِذُنُوبِنَا فَاغْفِرْهَا وَ بِأُمُورِنَا فَسَهِّلْهَا وَ بِدُيُونِنَا فَأَدِّهَا وَ بِحَوَائِجِنَا فَاقْضِهَا بِقُدْرَتِکَ وَ فَضْلِکَ- إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- وَ لَوْ أَنَّ قُرْآناً سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتى بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعاً وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ عَلَى نَفْسِي وَ دِينِي وَ سَمْعِي وَ بَصَرِي وَ جَسَدِي وَ جَمِيعِ جَوَارِحِي وَ مَا أَقَلَّتِ الْأَرْضُ مِنِّي بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ عَلَى وَالِدَيَّ مِنَ النَّارِ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ عَلَى أَهْلِي وَ مَالِي وَ أَوْلَادِي- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ عَلَى جَمِيعِ مَنْ يَعْنِينِي أَمْرُهُ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ أَعْطَانِي رَبِّي- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ افْتَتَحْتُ شَهْرِي هَذَا وَ سَنَتِي هَذِهِ وَ عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ وَ لَا حَوْلَ لِي وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيراً وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيراً وَ سُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَ أَصِيلًا- سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ- وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ- فَسُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ- يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ يُحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ كَذلِكَ تُخْرَجُونَ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذَا الْيَوْمِ وَ مِنْ شَرِّ هَذَا الشَّهْرِ وَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ السَّنَةِ وَ مِنْ شَرِّ مَا بَعْدَهَا وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ أَعْدَائِي أَنْ يَفْرُطُوا عَلَيَّ وَ أَنْ يَطْغَوْا وَ أُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيَّ وَ مِنْ خَلْفِي وَ عَنْ يَمِينِي وَ عَنْ شِمَالِي وَ مِنْ فَوْقِي وَ مِنْ تَحْتِي- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ- وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ لِنَفْسِي بِي وَ مُحِيطٌ بِي وَ بِمَالِي وَ وَالِدَيَّ وَ أَوْلَادِي وَ أَهْلِي وَ جَمِيعِ مَنْ يَعْنِينِي أَمْرُهُ وَ كُلِّ شَيْ ءٍ هُوَ لِي وَ كُلِّ شَيْ ءٍ مَعِي تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَ اعْتَصَمْتُ بِعُرْوَةِ اللَّهِ الْوُثْقَى الَّتِي- لَا انْفِصامَ لَها وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي مِنْ قَدَرِكَ فِي هَذِهِ السَّنَةِ وَ مَا بَعْدَهَا حُسْنَ عَافِيَتِي وَ سَعَةَ رِزْقِي وَ اكْفِنِي اللَّهُمَّ الْمُهِمَّ مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ اعْصِمْنِي أَنْ أُخْطِئَ وَ ارْزُقْنِي

خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ- قُلْ مَنْ يَكْلَؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَ النَّهارِ مِنَ السَّبُعِ وَ السَّارِقِ وَ الْحَيَّاتِ وَ الْعَقَارِبِ وَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ الْوَحْشِ وَ الطَّيْرِ وَ الْهَوَامِّ- قُلِ اللَّهُ وَ جَعَلْنا فِي أَعْناقِهِمْ أَغْلالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ- وَ جَعَلْنا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْناهُمْ فَهُمْ لا يُبْصِرُونَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَلِمَاتِكَ التَّامَّاتِ كُلِّهَا وَ آيَاتِكَ الْمُحْكَمَاتِ مِنْ غَضَبِكَ وَ مِنْ شَرِّ عِقَابِكَ وَ مِنْ شِرَارِ عِبَادِكَ وَ مِنْ هَمَزاتِ الشَّياطِينِ- وَ أَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَ أَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ بِيَدِكَ مَفَاتِيحُ الْخَيْرِ وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مَا أُرِيدُهُ وَ يُرَادُ بِي خَيْراً لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ عَاقِبَهِ أَمْرِي فَيَسِّرْهُ لِي وَ بَارِكْ لِي فِيهِ وَ اصْرِفْ عَنِّي الْأَذَى فِيهِ وَ إِنْ كَانَ غَيْرُ ذَلِكَ خَيْراً فَاصْرِفْنِي عَنْهُ إِلَى مَا هُوَ أَصْلَحُ لِي بَدَناً وَ عَافِيَهً فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ اقْصِدْنِي إِلَى الْخَيْرِ حَيْثُمَا كُنْتُ وَ وَجِّهْنِي إِلَى الْخَيْرِ حَيْثُمَا تَوَجَّهْتُ بِرَحْمَتِكَ وَ أَعْزِزْنِي اللَّهُمَّ بِمَا اسْتَعْزَزْتُ بِهِ مِنْ دُعَائِي وَ أُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْ نِسْيَانِي وَ عَجَلَتِي- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ اللَّهُمَّ مَا حَلَفْتُ مِنْ حَلْفٍ أَوْ قُلْتُ مِنْ قَوْلٍ أَوْ نَذَرْتُ مِنْ نَذْرٍ فَمَشِيَّتُكَ بَيْنَ يَدَيْ ذَلِكَ كُلِّهِ مَا شِئْتَ مِنْهُ كَانَ وَ مَا لَمْ تَشَأْ لَمْ يَكُنْ اللَّهُمَّ مَا حَلَفْتُ فِي يَوْمِي هَذَا أَوْ فِي شَهْرِي هَذَا أَوْ فِي سَنَتِي هَذِهِ مِنْ حَلْفٍ أَوْ قُلْتُ مِنْ قَوْلٍ أَوْ نَذَرْتُ مِنْ نَذْرٍ فَلَا تُؤَاخِذْنِي بِهِ وَ اجْعَلْنِي مِنْهُ فِي سَعَهٍ وَ فِي اسْتِثْنَاءٍ وَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِسُوءِ عَمَلِي وَ لَا تَبْلُغْ بِي مَجْهُوداً اللَّهُمَّ وَ مَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فِي يَوْمِي هَذَا أَوْ فِي شَهْرِي هَذَا أَوْ فِي سَنَتِي هَذِهِ فَأَرْدِهْ بِهِ وَ مَنْ كَادَنِي فَكِدْهُ وَ افْلُلْ عَنِّي حَدَّ مَنْ نَصَبَ لِي حَدَّهُ وَ أَطْفِ عَنِّي نَارَ مَنْ أَضْرَمَ لِي وَقُودَهَا اللَّهُمَّ وَ اكْفِنِي مَكْرَ الْمَكَرَهِ وَ افْقَأْ عَنِّي أَعْيُنَ السَّحَرَهِ وَ اعْصِمْنِي مِنْ ذَلِكَ بِالسَّكِينَهِ وَ أَلْبِسْنِي دِرْعَكَ الْحَصِينَهَ وَ أَلْزِمْنِي كَلِمَهَ التَّقْوَى الَّتِي أَلْزَمْتَهَا الْمُتَّقِينَ.

اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْ دُعَائِی خَالِصاً لَکَ وَ اجْعَلْنِی أَبْتَغِی بِهِ مَا عِنْدَکَ وَ لَا تَجْعَلْنِی أَبْتَغِی بِهِ أَحَداً سِوَاکَ اللَّهُمَّ یَا رَبِّ جَنِّبْنِی الْعِلَلَ وَ الْهُمُومَ وَ الْغُمُومَ وَ الْأَحْزَانَ وَ الْأَمْرَاضَ وَ الْأَسْقَامَ وَ اصْرِفْ عَنِّی السُّوءَ وَ الْفَحْشَاءَ وَ الْجَهْدَ وَ الْبَلَاءَ وَ التَّعَبَ وَ الْعَنَاءَ إِنَّکَ سَمِیعُ الدُّعاءِ قَرِیبٌ مُجِیبٌ اللَّهُمَّ أَلِنْ لِی أَعْدَائِی وَ مُعَامِلِیَّ وَ مُطَالِبِیَّ وَ مَا غَلُظَ عَلَیَّ مِنْ أُمُورِی کُلِّهَا کَمَا أَلَنْتَ الْحَدِیدَ لِدَاوُدَ علیه السلام اللَّهُمَّ وَ ذَلِّلْهُمْ لِی کَمَا ذَلَّلْتَ الْأَنْعَامَ لِوُلْدِ آدَمَ علیه السلام اللَّهُمَّ وَ سَخِّرْهُمْ لِی کَمَا سَخَّرْتَ الطَّیْرَ لِسُلَیْمَانَ علیه السلام اللَّهُمَّ وَ أَلْقِ عَلَیَّ مَحَبَّةً مِنْکَ کَمَا أَلْقَیْتَهَا عَلَی مُوسَی بْنِ عِمْرَانَ علیه السلام وَ زِدْ فِی جَاهِی وَ سَمْعِی وَ بَصَرِی وَ قُوَّتِی وَ ارْدُدْ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی وَ مُنَایَ وَ حَسِّنْ لِی خُلُقِی وَ اجْعَلْنِی مَهُوباً مَرْهُوباً مَخُوفاً وَ أَلْقِ لِی فِی قُلُوبِ أَعْدَائِی وَ مُعَامِلِیَّ وَ مُطَالِبِیَّ الرَّأْفَةَ وَ الرَّحْمَةَ وَ الْمَهَابَةَ وَ سَخِّرْهُمْ لِی بِقُدْرَتِکَ اللَّهُمَّ یَا کَافِیَ مُوسَی علیه السلام فِرْعَوْنَ وَ یَا کَافِیَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله الْأَحْزَابَ وَ یَا کَافِیَ إِبْرَاهِیمَ علیه السلام نَارَ النُّمْرُودِ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنِی کُلَّ مَا أَخَافُ وَ أَحْذَرُ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ اللَّهُمَّ یَا دَلِیلَ الْمُتَحَیِّرِینَ وَ یَا مفرج [مُفَرِّجاً] عَنِ الْمَکْرُوبِینَ وَ یَا مروح [مُرَوِّحاً] عَنِ الْمَغْمُومِینَ وَ یَا مؤدی [مُؤَدِّیاً] عَنِ الْمَدْیُونِینَ وَ یَا إِلَهَ الْعَالَمِینَ فَرِّجْ کَرْبِی وَ هَمِّی وَ غَمِّی وَ أَدِّ عَنِّی وَ عَنْ کُلِّ مَدْیُونٍ وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی وَ مُنَایَ وَ افْتَحْ لِی مِنْکَ بِخَیْرٍ وَ اخْتِمْ لِی بِخَیْرٍ اللَّهُمَّ یَا رَجَائِی وَ عُدَّتِی لَا تَقْطَعْ مِنْکَ رَجَائِی وَ أَصْلِحْ لِی شَأْنِی کُلَّهُ وَ افْتَحْ لِی أَبْوَابَ الرِّزْقِ مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لَا أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ أَعْلَمُ وَ مِنْ حَیْثُ لَا أَعْلَمُ وَ مِنْ حَیْثُ أَرْجُو وَ مِنْ حَیْثُ لَا أَرْجُو وَ ارْزُقْنِی السَّلَامَةَ وَ الْعَافِیَةَ وَ الْبَرَکَةَ فِی جَمِیعِ مَا رَزَقْتَنِی وَ خِرْ لِی فِی جَمِیعِ أُمُورِی خِیَرَةً فِی عَافِیَةٍ وَ کُنْ لِی وَلِیّاً وَ حَافِظاً وَ نَاصِراً وَ لَقِّنِّی حُجَّتِی اللَّهُمَّ وَ أَیُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبَادِکَ أَوْ أَمَةٍ مِنْ إِمَائِکَ کَانَتْ لَهُ قِبَلِی مَظْلِمَةٌ ظَلَمْتُهُ بِهَا فِی مَالِهِ أَوْ سَمْعِهِ أَوْ بَصَرِهِ أَوْ قُوَّتِهِ وَ لَا أَسْتَطِیعُ رَدَّهَا عَلَیْهِ وَ لَا تَحِلَّتَهَا مِنْهُ فَأَسْأَلُکَ

اللَّهُمَّ أَنْ تُرْضِيَهُ عَنِّی بِمَا شِئْتَ ثُمَّ تَهَبَ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً یَا وَهَّابَ الْعَطَایَا وَ الْخَیْرِ اللَّهُمَّ وَ لَا تُخْرِجْنِی مِنَ الدُّنْیَا وَ لِأَحَدٍ فِی رَقَبَتِی تَبِعَةٌ وَ لَا ذَنْبٌ إِلَّا وَ قَدْ غَفَرْتَ ذَلِکَ لِی بِکَرَمِکَ وَ رَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الثَّبَاتَ فِی الْأَمْرِ وَ الْعَزِیمَةَ عَلَی الرُّشْدِ وَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ یَا رَبِّ شُکْرَ نِعْمَتِکَ وَ حُسْنَ عِبَادَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ قَلْباً سَلِیماً وَ لِسَاناً صَادِقاً وَ یَقِیناً نَافِعاً وَ رِزْقاً دَارّاً هَنِیئاً وَ رَحْمَةً أَنَالُ بِهَا شَرَفَ کَرَامَتِکَ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الْعَافِیَةَ عَافِیَةً تَتْبَعُهَا عَافِیَةٌ شَافِیَةٌ کَافِیَةٌ عَافِیَةَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا سَیِّدِی وَ مَوْلَایَ أَنْ تَکُونَ لِی سَنَداً وَ مُسْتَنَداً وَ عِمَاداً وَ مُعْتَمَداً وَ ذُخْراً وَ مُدَّخَراً وَ لَا تُخَیِّبْ أَمَلِی وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِی وَ لَا تُجْهِدْ بَلَائِی وَ لَا تُسِیْ‌ءْ قَضَائِی وَ لَا تُشْمِتْ بِی أَعْدَائِی اللَّهُمَّ ارْضَ عَنِّی بِرِضَاکَ وَ عَافِنِی مِنْ جَمِیعِ بَلْوَاکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا اللَّهُ یَا أَکْبَرُ مِنْ کُلِّ کَبِیرٍ یَا مَنْ لَا شَرِیکَ لَهُ وَ لَا وَزِیرَ یَا خَالِقَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ الْمُنِیرِ یَا رَازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِیرِ یَا مُغْنِیَ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ یَا مُغِیثَ الْمُمْتَهَنِ الضَّرِیرِ یَا مُطْلِقَ الْمُکَبَّلِ الْأَسِیرِ یَا جَابِرَ الْعَظْمِ الْکَسِیرِ یَا قَاصِمَ کُلِّ جَبَّارٍ مُتَکَبِّرٍ یَا مُحْیِیَ الْعِظَامِ وَ هِیَ رَمِیمٌ یَا مَنْ لَا نِدَّ لَهُ وَ لَا شَبِیهَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْأَلُکَ یَا إِلَهِی بِکُلِّ مَا دَعَوْتُکَ بِهِ مِنْ هَذَا الدُّعَاءِ وَ بِجَمِیعِ أَسْمَائِکَ کُلِّهَا وَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَی الرَّحْمَةِ مِنْ کِتَابِکَ وَ بِجَدِّکَ الْأَعْلَی وَ بِکَ فَلَا شَیْ‌ءَ أَعْظَمُ مِنْکَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَ تَرْحَمَنَا فَإِنَّا إِلَی رَحْمَتِکَ فُقَرَاءُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی وَ لِوَالِدَیَّ وَ لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْیَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ وَ اجْمَعْ بَیْنَنَا وَ بَیْنَهُمْ بِالْخَیْرَاتِ وَ اکْفِنِی اللَّهُمَّ یَا رَبِّ مَا لَا یَکْفِینِیهِ أَحَدٌ سِوَاکَ وَ اقْضِ لِی جَمِیعَ حَوَائِجِی وَ أَصْلِحْ لِی شَأْنِی کُلَّهُ وَ سَهِّلْ لِی مَحَابِّی کُلَّهَا فِی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عَافِیَةٍ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ مَا شَاءَ اللَّهُ کَانَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ کَثِیراً مَا شَاءَ اللَّهُ کَانَ مَا شَاءَ اللَّهُ- لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ

فَوَّضْتُ أَمْرِی إِلَی اللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ حَسْبِیَ اللَّهُ وَ کَفَی (۱).

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا ذَکَرُهُ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ شَاذَانَ وَ رَوَاهُ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ فِی الْمُحَرَّمِ لَیْلَهً شَرِیفَهً وَ هِیَ أَوَّلُ لَیْلَهٍ مَنْ صَلَّی فِیهَا مِائَهَ رَکْعَهٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ یُسَلِّمُ فِی آخِرِ کُلِّ تَشَهُّدٍ وَ صَامَ صَبِیحَهَ الْیَوْمِ وَ هُوَ أَوَّلُ یَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ کَانَ مِمَّنْ یَدُومُ عَلَیْهِ الْخَیْرُ سَنَتَهُ وَ لَا یَزَالُ مَحْفُوظاً مِنَ الْفِتْنَهِ إِلَی الْقَابِلِ وَ إِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِکَ صَارَ إِلَی الْجَنَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی.

صَلَاهٌ أُخْرَی أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ مِنْ طُرُقِهِمْ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: تُصَلِّی أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ سُورَهَ الْأَنْعَامِ وَ فِی الثَّانِیَهِ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ سُورَهَ یس.

صَلَاهٌ أُخْرَی أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ رَوَاهَا عَبْدُ الْقَادِرِ بْنُ أَبِی الْقَاسِمِ الْأَشْتَرِیُّ فِی کِتَابِهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ فِی الْمُحَرَّمِ لَیْلَهً وَ هِیَ أَوَّلُ لَیْلَهٍ مِنْهُ مَنْ صَلَّی فِیهَا رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِیهَا سُورَهَ الْحَمْدِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِحْدَی عَشْرَهَ مَرَّهً وَ صَامَ صَبِیحَتَهَا وَ هُوَ أَوَّلُ یَوْمٍ مِنَ السَّنَهِ فَهُوَ کَمَنْ یَدُومُ عَلَی الْخَیْرِ سَنَتَهُ وَ لَا یَزَالُ مَحْفُوظاً مِنَ السَّنَهِ إِلَی قَابِلٍ فَإِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِکَ صَارَ إِلَی الْجَنَّهِ(۲).

**[ترجمه]الاقبال: در اعمال شب اول محرم، نویسنده کتاب «المختصر من المنتخب» نقل کرد: هرگاه هلال ماه را رؤیت کردی، خدا را به بزرگی یاد کن و این دعا را بخوان: خداوند بزرگتر است، خداوند بزرگتر است، خداوند بزرگتر است، پروردگار من و تو خداوند است، خدایی که معبودی جز او نیست و پروردگار جهانیان است. ستایش خدایی را که من و تو را آفرید و منازلی را برای تو مقدر نمود و تو را به عنوان نشانه خود برای جهانیان قرار داد که به وجود تو بر فرشتگان مباهات می کند. خدایا، هلال این ماه را همراه با ایمنی، ایمان، سلامتی، تسلیم، شادمانی، سرور و خوشحالی بر ما بگردان و ما را بر اطاعت از خود و شتاب گرفتن به آن چه تو را از ما خشنود می سازد، استوار بدار. خدایا این ماه را بر ما مبارک گردان و خیر و برکت و فرخندگی و یاری و رستگاری را در آن روزی مان کن و ما را از شر و بلا و امتحان و گرفتاری های آن دور بدار، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعا به هنگام رویت هلال ماه محرم و اولین روز آن. می گویی:

خداوندا، تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست، به تو و به سخنان تو و همه نام های نیک تو و به حق پیامبران، رسولان، دوستان، فرشتگان مقرب و همه بندگان شایسته ات، از تو می خواهم که مرا از رحمت خود که همه اشیا را فراگرفت، محروم نگردانی، ای خدا ای رحمت گستر بر مومنان، ای یگانه ای زنده ای اول ای آخر، ای آشکار ای نهان، ای فرمانروا ای بی نیاز، ای احاطه کننده ای شنوا، ای آگاه ای بلند پایه، ای گواه ای نزدیک، ای اجابت کننده ای ستوده، ای بلندجایگاه ای سربلند، ای چیره ای آفریدگار، ای نیکوکار ای نعمت بخش، ای معبود ای دیرینه، ای جاودان ای زنده، ای پاینده ای تنها، ای تک ای بی همتا، ای بی نیاز ای برانگیزاننده، ای به ارث برنده ای شنوا، ای آگاه ای لطیف، ای دانا ای بخشنده، ای بلند پایه ای توانا، ای توانمند ای چیره، ای رحمت گستر ای مهربان، ای گیرنده ای رها کننده، ای بردبار ای کریم، ای درگذرنده ای مهرورز، ای بسیار آمرزنده. و من در پیشگاه تو و قدرتت کوچکم و با وجود کثرت فراموشی و گناهانم به درگاه تو می گرایم و اگر

رحمت، لطف و رافت گسترده تو نبود، از هلاک شدگان بودم.

ای خدایی که از نیاز من به نظر و رحمت گسترده ات آگاهی، به همه نام های تو، خواه اسم هایی که از آن ها آگاهم و یا آگاه نیستم و به حق تو بر آفریده هایت و قدیم بودنت، ازلیت و ابدیت، جاودانگی و پایندگی و بزرگ‌منشی و شکوه چیره و عظمت و مقام و خواست تو، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و بر من رحم آوری و با نگاه های مهرورزی، آمرزش و خشنودی ات مرا پاکیزه سازی و از هرچه نهی کردی نگاه داری و به آنچه تو را از من خشنود می گرداند موفق کنی و بر آن چه به من دستور دادی و دوست داری انجام دهم، وادار کنی.

خدایا، دلم را از عظمت شکوه و شکوه عظمت و کبریای خود آکنده ساز و مرا بر همه دشمنان خود و دشمنان من یاری ده، ای بهترین مالکان و گسترده ترین روزی رسان و ای گرداننده روزگاران و ای تغییر دهنده زمان ها و ای فرو برنده شب در روز و روز در شب و ای تدبیر کننده دولت ها، امور و روزها. تو همان خدای دیرینه ای هستی که پیوسته بودی و مالکی که از بین نمی روی. پاکی تو و تو را ستایش می کنم بر هر ستایش و قدرت تو بر هر ستایش قدرتی که همراه با جاودانگی تو خواهد ماند و با بزرگمنشی تو روشن گردد. تو خدای من، و سرپرست ستایشگران و سرور سپاسگزاران هستی. ای خدایی که روزی افزون تو بدون حساب است و ای خدایی که نمی توان نعمت هایت را پاداش داد و شکر او به جا آورده نمی شود و فرمانروایی ات پایان نمی پذیرد و روزهایت به شماره در نمی آید، روزهای مرا به روزهای خود وصل کن، در حالی که مرا می بخشی و گوشت و خونم و آفرینش، زندگانی و توانایی و نیرویی که به من ارزانی داشتی، بر آتش جهنم حرام کنی، ای پناهگاه پناه جویان و ای مهربان ترین مهربانان.

به نام خداوند بخشنده مهربان. بر خداوند زنده ای که نمی‌میرد توکل نمودم. ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است، بخشنده و مهربان است، صاحب روز جزاست، تنها تو را می پرستیم و تنها از تو یاری می جوییم. برای خود، دین، گوش، چشم، تن و همه اعضا و جوارحم، برای پدر و مادر، خانواده و فرزندان و همه کسانی که امورشان مورد اهتمام من است و سایر آن چه تحت تصرف من است، همه آن چه از آفریده هایت می هراسم، در خشکی یا در دریا. خداوند بزرگتر است، خداوند بزرگتر است، سربلند تر، بلندتر، و جلوگیری کننده تر از آن چه بیم و پرهیز دارم. هر کس به خدا پناه برد سربلند است و ثنای او بزرگ است و معبودی جز خدا نیست.

خدایا، مرا در پناه خود که غیر قابل دسترس است قرار ده و تحت حمایتت که حرمتش شکسته نمی‌شود و خوار نمی گردد و در پیمان خود که شکسته نمی‌شود و در باز دارندگی تو که خوار و مورد ستم قرار نمی گیرد؛ و پناهنده به خدا ایمن و محفوظ است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خداوند بلندپایه و بزرگ تحقق نمی یابد. خدایا، ای کفایت کننده از هر چیز که هیچ چیز نمی تواند تو را کفایت کند، ای کسی که بسان کفایت او چیزی نیست، مرا از همه چیز کفایت نما تا این که با وجود تو هیچ چیز به من آسیب نرساند و اندوه و ناراحتی را از من بازدار. هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه بزرگ تحقق نمی یابد. ای خدا ای کریم.

خداوندا، من به واسطه تو دشمنانم را می‌رانم و هرکس را که قصد سوئی به من داشته باشد، و از شر آن ها به تو پناه می آورم و از تو یاری می طلبم، پس با هر چه خواهی و هرگونه خواستی و از هر کجا خواستی و هر وقت خواستی، مرا از شر آنان

کفایت فرما. «پس به زودی خدا تو را از شر آنان کفایت خواهد نمود و او شنوا و دانا است. پس به زودی تو را با برادرت یاری خواهیم نمود و برای شما تسلطی خواهیم داد، به گونه ای که به واسطه نشانه های ما به شما نخواهند رسید، شما و پیروانتان پیروز خواهید شد. ما فرستادگان پروردگار توایم و هرگز به تو نخواهند رسید. هرگز نترسید، من با شما هستم، می شنوم و می بینم. از تو اگر تقوا پیشه ای، به خداوند رحمت گستر پناه می برم. در آن گم شوید و با من سخن مگویید.» صبح و شام کردم، در حالی که به عزت خداوندی که هیچ چیز همانند او نیست، خود را بازداشتم و خود را با همه سخنان کامل خدا نگاه داشتم و به نام های نیک خدا پناه بردم و به پروردگار موسی و هارون و پروردگار عیسی و ابراهیم که به خوبی وفا نمود، پناه می برم از شر افراد سرکش از جنیان و انسان ها و از شر همه شیطان های سرکش و از شر هر زورگوی ستیزه جو و گوش هر طغیان گر و تجاوز کننده و دشمن و فرد حسود از میان جنیان و انسان ها را از خود، فرزندان، خانواده، مال و همه کسانی که امورشان مورد اهتمام من است، دور کردم و نیز گوش هر درخواست کننده ای، چشم، نیرو، دو دست و دو پا، زبان، مو، پوست، همه اندام های او را، با شنوایی خدا، و چشمان او را با بینایی خدا از خود دور کردم و نیروهایشان را با نیروی خدا و مکر استوار او شکستم. از این رو، دیگر آنان هیچ تسلط و راهی بر من نخواهند داشت و میان ما و آنان پرده ای کاملا پوشاننده وجود دارد. با پوشش خدا و پوشش نبوت که پیامبران از سخت گیری های فرعون های زمان، خود را با آن پوشیدند و خداوند آنان را با آن پوشیده نگاه داشت، به گونه ای که جبرئیل از سمت راست و میکائیل از سمت چپ شما بود و حضرت محمد صلی الله علیه و آله میان ما و شما است و خداوند عزّ و جلّ بر شما برتری دارد و از جلو و پشت شما فراگرفت و موی پیشانی، گوش، چشم و دل و زبان و همه نیروهای شما و نیز دست و پای شما را می گیرد و میان ما و شرور شما حایل می گردد. و ما بر گردن های آنان تا چانه هایشان غلهایی نهادیم، به طوری که سرهایشان را بالا نگاه داشته و دیده فروهشته اند. و از جلو و پشت آنان سد و مانعی قرار دادیم و چشم آنان را پوشانیدم، از این رو نمی توانند ببینند. روی هایشان زشت باد و آنان کر، لال و کور اند. طه، حم، و آنان یاری نمی شوند.

خدایا، ای کسی که پوشش تو دست نایافتنی است و چشم تو به خواب نمی رود، پس به پوشش دست نایافتنی ات و به چشم تو که به خواب نمی رود، مرا از همه آسیب ها حفظ کن. از همه آفریده ها، خدا برای من کافی است. خدایی که از هر چیز کفایت می کند و هیچ چیز نمی تواند او را کفایت کند، برای من کافی است. آفریدگار از آفریدگان برای من کافی است و روزی رسان از روزی داده شدگان برای من کافی است، و پروردگار از همه پرورده ها برای من کافی است، کسی که چیزی به او از کسانی که به آنان ارزانی می کند، داده نمی شود، برای من کافی است، خداوند نزدیک و اجابت کننده برای من کافی است، خداوند از هر چیز مرا کفایت می کند، خداوند که یگانه است و شریکی برای او نیست برای من کافی است، خدا بس است و کافی است، صدای دعا کنندگان را می شنود و هیچ منتهایی بعد از خدا و هیچ گریز و راه نجاتی از دست خدا نیست، خدایی که معبودی جز او نیست کافی است، بر او توکل نمودم و او پروردگار عرش بزرگ است.

خداوندا، مرا در جوار دست نایافتنی خود و در تحت حمایت پیمانت که شکسته نمی شود، قرار ده و با چشم خود که به خواب نمی رود از من محافظت نما و با در کنار گرفتن خود که هیچ کس نمی تواند آهنگ آن را بکند، مرا تحت حمایت خود در آور و در زیر عزتت که مورد ستم واقع نمی شود، وارد نما و با رحمتت بر من رحم آر، ای رحمت گستر. خداوندا، ای خدا، مرا هلاک مکن، زیرا تو امید من هستی، ای رحمت گستر ای مهربان. من امورم را به خدا واگذار می کنم، به راستی

که خداونـد به بندگانش بینا است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسـیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و هر چه خـدا بخواهـد به وجود می آید. به عزت و عظمت روی او و آن چه لوح محفوظ از دانش او در بر دارد و به آن چه حجاب ها از نور حسن خدا پوشیده نگاه داشتند، پناه می برم. خدایا، من ناتوان، نیازمند و فقیر و خواهان برآوردن حاجت هایی هستم که برآوردن آن هـا به دست تو است. پس ای خـدا، به آن اسم یگـانه، بی همتـا، تک و بی نیاز، بزرگ و متعالی تو که حفظ پایه های وجود و علم به آن ها به وسـیله آن است، از تو می خواهم بر محمـد و آل محمد درود فرستی و آغاز این روز، ماه و سال را برای من صـلاح و میانه این روز، ماه و سال را رسـتگاری و پایان این روز، ماه و سال را سبب کامیابی قرار دهی و توبه ام را بپذیری، به راستی که تو توبه پذیر و مهربان هستی.

خدایا، برکت، خجسـتگی و خیر این ماه و سال را برایم آشنا گردان و خیر آن دو را به من روزی کن و شر آن دو را از من باز دار و در آن دو، تندرستی، سلامتی، عافیت، استواری، گشایش، آرامش، ایمنی، کفایت، نگاهبانی و حفاظت خود را روزی ام کن و به آن چه تو را از من خشـنود می گردانـد موفق گردان و به آرزویم برسـان و دوستی ام را آسان ساز و خواسـته ام را به من برسـان و مرا به مقصود و خواسـته ام برسـان و غم مرا از بین بـبر و رنجوری ام را برطرف نمـا و بـدهی ام را ادا کن و مرا به دشمنان و حسد ورزان به من یاری ده و از آنان کفایت فرما، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان. معبودی جز تو نیست، پاکی تو و من از سـتمگران هسـتم و درود خـدا و سـلام شایسـته خـدا بر پیامبرش حضـرت محمد و خاندان او. خدایا، ای پروردگار، سرور و مولـای من، مرا از مواضع هلاکت نجات ده و از گناهان باز دار و از آن چه شایسـته نیست و مرا بی نیاز نمی گردانـد، دور دار.

خدایا، گناهی برای من مگذار مگر آن که بیامرزی و نه اندوهی جز آن که بگشایی و نه عیبی جز آن که بپوشی و نه روزی‌ای مگر آن که وسیع گردانی و نه سختی ای جز آن که آسان سازی و نه بدی ای مگر آن که بازداری و نه بیمی جز آن که مرا از آن ایمن گردانی و نه هراسـی مگر آن که بهبـودی بخشـی و نه حـاجتی جز آن که به راحـتی و عـافیت برآوری. خـدایا من بد کردم و تو خوب کردی و تو تفضل نمودی و این همه از روی اعتماد من به گـذشت تو و امیـد به رحمتت بود. خدایا از تو می خواهم که به حق این دعا و حقیقت این امیـد، بلای مرا برطرف کنی و به قـدرت و فضل خود، راه خروج و نجاتی از آن برای من قرار دهی. خدایا تو از گناهان ما آگاهی، پس آن ها را بیامرز و از امور ما آگاهی، پس آنها را ادا نما و از خواسـته های ما آگـاهی، پس آن هـا را برآور، به قـدرت و فضـلت، به راسـتی که تـو بر هر چیز توانـایی. و اگر قرآن بود که کوههـا بـا آن به گردش در می آمـد و زمین به سـرعت بـا آن طی می شـد و بـا مردگان سـخن گفته می شـد؛ همه امور از آن خـدا است. هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و هرچه خدا خواست همان می شود.

به نام خداونـد بخشـنده مهربان بر خود، دین، گوش، چشم، همه انـدام هایم و آن چه زمین از من برخود حمل می کنـد، به نام خداونـد بخشـنده مهربـان بر پـدر و مـادرم از آتش جهنم. به نـام خداونـد بخشـنده مهربـان بر خـانواده، مال و فرزنـدانم. به نام خداونـد بخشـنده مهربـان بر همه کسـانی که امورشـان مورد اهتمـام من است. به نام خداونـد بخشـنده مهربان بر هر چیزی که پروردگارم به من عطا کرد.

به نام خداونـد بخشـنده مهربان، این ماه و این سال را آغاز نمودم و بر خدا توکل کردم. هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله

خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و هر چه خدا خواست همان می شود. خداوند بزرگتر است و همه ستایش ها از آن اوست و پاک است خدا در صبح و عصر، پاک است پروردگار تو، که پروردگار که بسیار سربلندتر از آن چیزی است که او را بدان توصیف می کنند و سلام بر فرستاده شدگان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است؛ پاک است خدا هنگامی که شام و یا صبح می کنید و ستایش او را در آسمان ها و زمین و به هنگام شامگاه و آن گاه که ظهر می کنید. زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می کشد و زمین را بعد از مرگ زنده می کند و شما نیز این چنین بیرون آورده می شوید.

به نام خداوند رحمت گستر و مهربان. خدایا از شر این روز و این سال و شر بعد از آن به تو پناه می برم و نیز از شر دشمنانم بر من، زیاده روی یا طغیان کنند، به تو پناه می برم و از جلو و پشت سر و سمت راست و چپ و بالای سر و زیر، به نام خداوند رحمت گستر و مهربان. بگو: او خدای بی همتا است و خدا بی نیاز است و نه کسی را زایید و نه زاییده شد و هیچ همتایی برای او نیست، برای خودم و آن چه به من احاطه دارد، پدر و مادر، فرزندان، خانواده ام و همه کسانی که امورشان مورد اهتمام من است و هر چیز به من تعلق دارد و یا همراه من است، بر خدای زنده ای که هرگز نمی میرد توکل نمودم و به دستاویز استوار او که هیچ گسستگی ندارد، چنگ زدم و خدا شنوا و دانا است.

خدایا، از مقدرات خود در این سال و بعد از آن، عافیت نیک و روزی گسترده را برای من قرار ده و امور مهم از دنیا و آخرتم را کفایت نما و مرا از خطا نگه دار و خیر دنیا و آخرت را روزی ام کن. بگو در شبانه روز چه کسی از شما از شر درنده، دزد، مارها، عقرب ها، جنیان و انسان ها، وحوش، پرندگان، حشرات محافظت می کند؟ بگو: خدا. و در گردن آنان زنجیر هایی قرار دادیم و آن زنجیر ها تا چانه آنان دور گردن آنان پیچیده شده است و از این رو، آنان سرشان به بالا است و از پیشارو و پشت آنان سد و مانعی قرار دادیم و چشم آنان را پوشانیدیم، از این رو نمی توانند ببینند. خدایا، از گزند خشم تو و کیفرت و از شر بندگان بد و از وسوسه های شیطان ها، به همه سخنان کامل وآیات محکم تو پناه می برم و از اینکه حاضر گردند و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و هرچه خدا خواست همان می شود.

خداوندا، من به آگاهی ات از تو طلب خیر می کنم و با قدرتت از تو طلب توانایی می کنم و تفضل بزرگ تو را جویا هستم؛ زیرا تو آگاه و توانایی و من ناتوان و کلیدهای خیر به دست تو است و از همه نهان ها آگاهی. خدایا، اگر آن چه من می خواهم و یا درباره من از تو درخواست می شود، به خیر دین، دنیا، و عاقبت امر من است، آن را به راحتی به من عطا کن و آن را برای من خجسته گردان و آزار و اذیت را از من دور دار؛ و اگر غیر آن به خیر من است، مرا به آن چه بیشتر به صلاح تن و عافیت دنیا و آخرت من است، وادار و هر کجا باشم به سوی راه خیر رهسپار ساز و به هر جا روی کنم، به سوی خیر روانه ساز، به رحمتت. خدایا با هر چه از این دعا خواهان سربلندی در آن شدم، مرا سربلند ساز و پیشاپیش، فراموشی و عجله ام به نام خداوند بخشنده و مهربان و هیچ دگرگونی و قدرتی جز خدا نیست و هر چه خدا بخواهد همان می شود را مقدم می دارم.

خدایا، هر سوگندی که یاد کردم و هر سخنی که به زبان آوردم و هر نذری که کردم، خواست تو پیشاپیش همه آن ها است و هر چه تو بخواهی می شود و هر چه نخواهی نمی شود. خدایا، هر سوگندی که در این روز یا ماه یا سال خوردم و هر سخنی که بر زبان راندم و هر نذری که کردم، مرا به واسطه آن بازخواست و کیفر منما، بلکه مرا در رابطه با آن در گشایش قرار ده و استثنا کن و به واسطه اعمال زشتم کیفرم مکن و مرا به امور طاقت فرسا وادار مکن. خدایا، هر کس در این روز یا ماه یا سال

بخواهد به من بـدی برساند، تو خود به او بدی برسان و هر کس بخواهد مرا فریب دهد، تو او را دچار نیرنگت کن و تیزی هر کس که تیزی اش را متوجه من کرد، کند بنما وآتش هر کس که آتشـی علیه من شـعله ور ساخت، خاموش گردان. خدایا مرا از مکر فریبکاران کفایت فرما و چشم ساحران را کور گردان و مرا با آرامش از همه این ها حفظ کن و زره نگاه دارنده ات را به من بپوشان و تقوا را که لازمه تقوا پیشه گان نمودی، همراه من بگردان.

خـدایا، دعایم را برای خود خالص گردان و چنان کن که جویای چیزهایی باشم که در نزد تو است، نه آن که کسـی جز تو را بجویم. خـدایا پروردگـارا، مرا از انواع آسیب هـا، دلتنگی هـا، غم هـا، انـدوه ها، امراض و بیماری ها دور دار و بـدی، زشتی، طاقت فرسایی، بلا و رنج و ستوه را از من دور بدار، به راستی که تو شنوای دعا و نزدیک و اجابت کننده ای.

خـدایا دشـمنان، بـد رفتـاران و جوینـدگان مرا و نیز همه امور سـخت مرا نرم کن. خـدایا آنـان را خوار گردان همـان گونه که چهارپایـان را برای حضـرت آدم علیه السـلام خوار نمودی. خـدایا آنان را رام من بگردان، همان گونه که پرنـدگان را مسـخر حضـرت سـلیمان علیه السـلام سـاختی. خـدایا محبتی از خود بر من بیفکن، همـان گونه که بر حضـرت موسـی بن عمران علیه السـلام افکندی و بر شـکوه، شنوایی، بینایی و نیرویم بیفزا و نعمتت را به سوی من باز گردان و خواسته و آرزویم را عطا کن و اخلاقم را نیک گردان و مرا چنان کن که از هیبت من، هراس و بیم داشـته باشـند و مهرورزی و ترحم نسـبت به من و هیبت از من را در دل دشمنان، بدرفتاران و جویندگان من بیفکن و به قدرتت آنان را رام و مسخر من بکن.

خدایا، ای کفایت کننده حضـرت موسـی علیه السلام از فرعون و ای کفایت کننده حضرت محمد صلی الله علیه و آله از حزب های گوناگون و ای کفایت کننده حضـرت ابراهیم علیه السـلام از آتش نمرود، بر محمد و آل محمد درود فرست و از تمامی آن چه بیم دارم و می پرهیزم، کفایت نما. به رحمتت ای رحمت گستر ای مهربان.

خدایا، ای راهنمای سرگشـتگان و ای گشاینده اندوه اندوهگینان و ای غم زدای غم دیدگان و ای ادا کننده بدهی بدهکاران و ای معبود جهانیان، ناراحتی، اندوه و غم مرا بگشا و بدهی من و همه را ادا کن . مطلوب و آرزویم را به من عطا کن و کار خیر مرا با خیر آغاز کن و ختم به خیر بگردان. خـدایا، ای امیـد و توشه من، امیـدم را از خود قطع مکن و همه امورم را سامان ده و همه درهای روزی را از هر جا که گمان دارم و یا نـدارم، می‌دانم و یا نمی دانم، امید دارم یا ندارم، به روی من بگشا و در هر چـه به من روزی دادی، سـلامتی، عـافیت و برکت را روزی ام کن ودر همه امـورم خیر را برای من برگزین، گزینشـی همراه با عافیت، و خود، سرپرست، نگاهدار و یاور من باش و حجت و دلیلم را به من تفهیم کن .

خـدایا، هر بنـده ای از بنـدگانت، از زن و مرد که من به او ظلمی کردم، خواه در مال و یا در گوش، چشم، و یا نیرویش، و من نمی تـوانم آن را بـه او برگردانم و از او حلالـیت بطلبم، ای خـدا از تـو می خـواهم که او را بـا هر چه خواسـتی از من خشـنود گردانی و بعـد از آن رحمـتی از نزد خـود به من ارزانی داری، ای بخشـنده عطایـا و خیرهـا. خـدایا مرا در حـالی که حقی و یا گناهی بر گردن من است از دنیا مبر، جز آن که مرا آمرزیده باشی، به کرم و رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، از تو استواری در امور و تصمیم جدی بر هدایت،

از تو سپاسگزاری در برابر نعمت ها و عبادت نیکویت را خواهانم و نیز ای خدا، از تو دل سالم، زبان راستگو، یقین سودمند، روزی فراوان و گوارا و رحمتی را خواستارم که به واسطه آن به شرف کرامت دنیا وآخرت نایل گردم، ای مهربان ترین مهربانان. خدایا، از تو عافیت پی در پی را می طلبم، عافیتی کامل، کافی و عافیت دنیا و آخرت. خدایا ای سرور و مولای من، از تو خواهانم که خود، تکیه گاه، مسند، پایه، مورد اعتماد، توشه و اندوخته من باشی و آرزویم را به نومیدی مبدل مکن و امیدم را قطع مکن و بلایم را طاقت فرسا قرار مده و سرنوشت حتمی بد برایم مقرر مکن و مرا دشمن شاد مکن. خدایا از من خشنود شو و از همه بلاها عافیت بخش. خدایا از تو درخواست می کنم ای خدا، ای بزرگتر از هر بزرگ، ای کسی که نه شریکی داری و مشاوری، ای آفریننده آفتاب و مهتاب روشنگر، ای روزی دهنده به کودک خردسال، ای بی نیاز کننده فرد گرفتار و نیازمند، ای یاری گر نیازمند آسیب دیده، ای رهاننده اسیر در بند، ای به هم آورنده استخوان شکسته، ای سرکوب کننده هر سرکش متکبر، ای زنده کننده استخوان های پوسیده، ای خدایی که نه همسانی داری و نه مشابهی. خدایا از تو می خواهم بر محمد وآل محمد درود فرستی. ای معبود من، به حق دعایی که کردم و به حق همه اسم هایت و به حق کنگره های عزت از عرشت و منتهای رحمت از کتابت و به عظمت برترت و به تو که هیچ چیز بزرگتر از تو نیست، مسالت دارم ما را بیامرزی و بر ما رحم نمایی؛ زیرا ما به رحمت تو نیازمندیم، ای مهربان ترین مهربانان.

خداوندا، من، پدر و مادر و همه مردان و زنان مومن و مسلمان از زنده و مرده آنان را بیامرز و در خیرات، ما وآنها را در یک جا گرد آور و ای خدا، ای پروردگار من، مرا از آن چه جز تو نمی تواند کفایت کند، کفایت کن و همه خواسته های مرا برآور و همه امورم را سامان ده و همه آن چه را دوست دارم به صورت آسان و همراه با آسایش فراوان و عافیت به من عطا کن، ای مهربان ترین مهربانان؛ و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد و هر چه خدا خواست همان می شود و درود و سلام فراوان خداوند بر پیامبرش حضرت محمد و خاندان او. هر چه خدا خواست همان می شود و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به خدا تحقق نمی یابد، هر چه خدا خواست و بر خدا توکل نمودم، هر چه خدا خواست و امورم را به خدا واگذار کردم، هر چه خدا خواست و خدا مرا بس و کافی است. - .الاقبال:۵۴۶-۵۵۲ -

از جمله آن، روایتی است که احمد بن جعفر بن شاذان آورده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: در ماه محرم، شب شریفی وجود دارد و آن شب اول محرم است. هر کس در این شب صد رکعت نماز و در هر رکعت سوره حمد و قل هو الله احد را بخواند و تشهد بگوید و بعد از آن سلام بگوید و فردای آن شب یعنی روز اول محرم را روزه بگیرد، از کسانی خواهد بود که در طول آن سال، خیر برای او استمرار پیدا می کند و تا سال آینده از بلا و گرفتاری محفوظ می ماند و اگر پیش از فرا رسیدن سال آینده بمیرد، ان شاء الله تعالی به بهشت می رود.

نمازی دیگر در شب اول محرم: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: در شب اول محرم دو رکعت نماز، در رکعت اول سوره فاتحه الکتاب و سوره انعام و در رکعت دوم، سوره فاتحه الکتاب و سوره یس را بخوان.

نمازی دیگر در شب اول محرم: عبدالقادر بن ابی القاسم اشتری در کتاب خود آورده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: شبی در ماه محرم وجود دارد وآن شب اول ماه محرم است. هر کس در آن شب دو رکعت نماز، در هر رکعت یک بار سوره حمد و یازده بار سوره قل هو الله احد بخواند و فردای آن روز را روزه بگیرد، همانند کسانی خواهد بود که در طول

سال آینـده، خیر برای او اسـتمرار پیـدا می کند و تا سال آینده هم چنان محفوظ می ماند و اگر پیش از فرا رسـیدن سال آینده بمیرد، به بهشت می رود. - . الاقبال: ۵۲۳ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال فلیعمل فی أول یوم من المحرم صلاه أول کل شهر و دعاءه و صدقاته کما مر فی موضعه

وَ رُوِیَ فِی الْفَقِیهِ: فِی أَوَّلِ یَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ دَعَا زَکَرِیَّا رَبَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ صَامَ ذَلِکَ الْیَوْمَ اسْتَجَابَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ کَمَا اسْتَجَابَ لِزَکَرِیَّا علیه السلام.

و ذکر شیخنا المفیـد ره فی حدائق الریاض فی أول یوم من المحرم اسـتجاب الله تعالی ذکره دعوه زکریا فاسـتحب صـیامه لمن أحب أن یجیب الله دعوته و ینبغی أن یدعو بما ذکرناه من الدعاء فی عمل أول لیله منه عند استهلال المحرم.

وَ رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُطَّلِبِ الشَّیْبَانِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی مُحَمَّدِ

ص: ۳۳۳

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۵۴۶- ۵۵۲.

۲- ۲. کتاب الاقبال: ۵۲۳.

بْنِ فُضَيْلٍ الصَّيْرَفِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ آبَائِهِ علیهم السلام قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يُصَلِّي أَوَّلَ يَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغَ رَفَعَ يَدَيْهِ وَ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ- اللَّهُمَّ أَنْتَ الْإِلَهُ الْقَدِيمُ وَ هَذِهِ سَنَةٌ جَدِيدَةٌ فَأَسْأَلُكَ فِيهَا الْعِصْمَةَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ الْقُوَّةَ عَلَى هَذِهِ النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ بِالسُّوءِ وَ الِاشْتِغَالَ بِمَا يُقَرِّبُنِي إِلَيْكَ يَا كَرِيمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ يَا ذَخِيرَةَ مَنْ لَا ذَخِيرَةَ لَهُ يَا حِرْزَ مَنْ لَا حِرْزَ لَهُ يَا غِيَاثَ مَنْ لَا غِيَاثَ لَهُ يَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهُ يَا كَنْزَ مَنْ لَا كَنْزَ لَهُ يَا حَسَنَ الْبَلَاءِ يَا عَظِيمَ الرَّجَاءِ يَا عِزَّ الضُّعَفَاءِ يَا مُنْقِذَ الْغَرْقَى يَا مُنْجِيَ الْهَلْكَى يَا مُنْعِمُ يَا مُجْمِلُ يَا مُفْضِلُ يَا مُحْسِنُ أَنْتَ الَّذِي سَجَدَ لَكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَ نُورُ النَّهَارِ وَ ضَوْءُ الْقَمَرِ وَ شُعَاعُ الشَّمْسِ وَ دَوِيُّ الْمَاءِ وَ حَفِيفُ الشَّجَرِ يَا اللَّهُ لَا شَرِيكَ لَكَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا خَيْراً مِمَّا يَظُنُّونَ وَ اغْفِرْ لَنَا مَا لَا يَعْلَمُونَ وَ لَا تُؤَاخِذْنَا بِمَا يَقُولُونَ- حَسْبِيَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنا وَ ما يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبابِ- رَبَّنا لا تُزِغْ قُلُوبَنا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنا وَ هَبْ لَنا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.

فإن قيل قد قدمت فى كتاب المضمار أن أول السنه شهر رمضان و قد ذكرت فى هذا الدعاء أن أول السنه المحرم فأقول قد قدمنا أنه يحتمل أن يكون شهر رمضان أول سنه فيما يختص بالعبادات و ترجيح الأوقات و المحرم أول سنه فيما يختص بالمعاملات و التواريخ و تدبير الناس فى الحادثات الاختياريات و قد ذكرنا فى أواخر خطبه هذا الجزء بعض الروايات و قد كنا ذكرنا فى هذا الجزء فى خطبه ما يتعلق بهذا المعنى من الروايات (۱).

**[ترجمه]الاقبال: يكى از اعمال اين روز، خواندن نماز اول هر ماه و دعاى مخصوص و پرداخت صدقه است كه در جاى خود ذكر شد.

در كتاب من لا يحضره الفقيه روايت است: در روز اول ماه محرم، حضرت زكريا به درگاه پروردگار عزّ و جلّ دعا كرد. بنا بر اين، هر كس اين روز را روزه بدارد، خداوند عزّ و جلّ دعاى او را مستجاب مى كند، همان گونه كه دعاى حضرت زكريا را اجابت نمود.

شيخ مفيد - ره - در كتاب «حدائق الرياض» آورده است: در روز اول ماه محرم، خداوند متعال دعاى حضرت زكريا را اجابت نمود. از اين رو، براى هر كس كه خواهان استجابت دعا است، مستحب است اين روز را روزه بدارد. نيز شايسته است در اين روز، دعايى كه در ضمن اعمال شب اول ماه محرم و هنگام استهلال ماه محرم يادآور شديم، خوانده شود.

حضرت على بن موسى الرضا به نقل از جد و پدران بزرگوارش عليهم السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه وآله در روز اول ماه محرم دو ركعت نماز مى خواندند و وقتى نماز را به پايان مى بردند، دو دست خود را به آسمان بلند مى كردند و اين دعا را سه بار مى خواندند:

خدايا، تو معبود ديرينه اى و اين سال، سال جديدى است. پس در اين سال، عصمت از شيطان و توانايى و غلبه بر نفس بسيار بد فرمان و اشتغال به آن چه را كه مرا به تو نزديک مى گرداند، خواستارم. اى بزرگوار، اى شكوهمند و گرامى، اى تكيه گاه هر كس كه تكيه گاهى ندارد، اى ذخيره هر كس كه ذخيره اى ندارد، اى پناه گاه هر كس كه پناهگاهى ندارد، اى فرياد رس هر كس كه فرياد رسى ندارد، اى پشتيبان هر كس كه پشتيبانى ندارد، اى گنج هر كس كه گنجى ندارد، اى كسى كه

کردارش نیکو است، و امید بزرگ به او بسته می شود و ای سرفراز کننده ناتوانان، ای نجات دهنده غرق شوندگان، ای رهایی بخش هلاک شدگان، ای نعمت بخش ای نیکو رفتار، ای تفضل کننده و ای نیکوکار، تویی خدایی که سیاهی شب، روشنایی روز، پرتو ماه و شعاع آفتاب، شرشر آب و صدای درختان در برابر تو سجده کردند. ای خدا تو شریکی نداری، خدایا ما را بهتر ازآن چه دیگران گمان می کنند، قرار ده و آن چه را که آنان نمی دانند، بیامرز و به آن چه درباره ما می گویند، ما را کیفر مکن. خدایی که معبودی جز او نیست، او برای من کافی است که بر او توکل نمودم و او پروردگار عرش بزرگ است. به او ایمان آوردیم، همه از سوی پروردگار ما است و جز خردمندان واقعی به یاد نمی آورند. پروردگارا، بعد از آن که ما را هدایت نمودی، دچار انحراف مگردان و رحمتی از جانب خود به ما ارزانی دار، به راستی که تو بسیار بخشنده ای.

اگر گفته شود: شما پیش از این در کتاب «المضمار» گفتید که اول سال، ماه رمضان است، ولی در این دعا آمده است که اول سال، ماه محرم است؟ پاسخ می دهیم: ما در آنجا گفتیم که احتمال دارد ماه رمضان، اول سال از لحاظ اعمال عبادی باشد و بدین جهت بر اوقات دیگر برتری دارد و ماه محرم از لحاظ معاملات و ثبت تواریخ و تدبیر و پیش بینی رخدادهای اختیاری آینده باشد. [در پایان خطبه این جلد، برخی از روایات را یاد آور شدیم.] و روایاتی در این معنی آورده بودیم. - . الاقبال: ۵۵۳-۵۵۴ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] رَوَیْنَا بِعِدَّهٍ طُرُقٍ مِنْهَا إِلَی الْمُفِیدِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَیْهِ فِی کِتَابِ حَدَائِقِ الرِّیَاضِ وَ قَدْ رُوِیَ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام: أَنَّهُ قَالَ لِمَنْ أَمْکَنَهُ صَوْمُ الْمُحَرَّمِ فَإِنَّهُ یَعْصِمُ صَائِمَهُ مِنْ کُلِّ سَیِّئَهٍ، وَ ذَکَرَ یَحْیَی بْنُ حُسَیْنِ بْنِ هَارُونَ الْحُسَیْنِیُّ فِی أَمَالِیهِ بِإِسْنَادِهِ

ص: ۳۳۴

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۵۵۳- ۵۵۴.

إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله: إِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاهِ بَعْدَ صَلَاهِ الْفَرِيضَهِ الصَّلَاهُ فِی جَوْفِ اللَّیْلِ وَ إِنَّ أَفْضَلَ الصَّوْمِ بَعْدَ صَوْمِ شَهْرِ رَمَضَانَ صَوْمُ شَهْرِ اللَّهِ الَّذِی یَدْعُونَهُ الْمُحَرَّمَ.

و روی المرزبانی هذا الحدیث عن النبی صلی الله علیه و آله من طرق جماعه فی المجلد السابع من کتاب الأزمنه و رواه محمد بن أبی بکر المدینی عن النبی صلی الله علیه و آله أیضا فی کتاب دستور المذکرین:(۱).

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید رضوان الله علیه در کتاب حدائق الریاض حدیثی از امام صادق علیه السلام آورده است: هر کس بتواند ماه محرم را روزه بدارد، روزه، آن روزه دار را از بدی نگاه می دارد. یحیی بن حسین بن هارون حسینی در کتاب امالی خود نقل کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: برترین نماز بعد از نماز واجب، نماز خواندن در تاریکی شب است و برترین روزه بعد از روزه ماه رمضان که روزه ماه خداست، ماهی است که ماه محرم نامیده می شود.

مرزبانی نیز این حدیث را با چندین سند از طریق گروهی در جلد هفتم «کتاب الازمنه» و نیز محمد ابن ابی بکر مدینی حافظ آن را در کتاب «دستور المذکرین» از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کردند. - . الاقبال:۵۵۴ -

**[ترجمه]

«۴»

قل، [إقبال الأعمال] الْمُفِیدُ فِی الْحَدَائِقِ قَالَ: الْیَوْمُ الثَّالِثُ مِنَ الْمُحَرَّمِ یَوْمٌ مُبَارَکٌ کَانَ فِیهِ خَلَاصُ یُوسُفَ علیه السلام مِنَ الْجُبِّ فَمَنْ صَامَهُ یَسَّرَ اللَّهُ لَهُ الصَّعْبَ وَ فَرَّجَ عَنْهُ الْکَرْبَ.

وَ رَوَی صَاحِبُ دُسْتُورِ الْمُذَکِّرِینَ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: أَنَّ مَنْ صَامَ الْیَوْمَ الثَّالِثَ مِنَ الْمُحَرَّمِ اسْتُجِیبَتْ دَعْوَتُهُ (۲).

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید در کتاب الحدائق آورده است: روز سوم این ماه روز فرخنده‌ای است؛ زیرا حضرت یوسف علیه السلام در چنین روزی از چاه نجات پیدا کرد. بنابر این، هر کس این روز را روزه بدارد، خداوند سختی را برای او آسان می سازد و اندوه او را برطرف می کند. نویسنده کتاب دستور المذکرین به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آورده: هر کس روز سوم ماه محرم را روزه بدارد دعایش مستجاب می گردد. - . الاقبال:۵۵۴ -

**[ترجمه]

«۵»

قل، [إقبال الأعمال] فِی دُسْتُورِ الْمُذَکِّرِینَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِذَا رَأَیْتَ هِلَالَ الْمُحَرَّمِ فَاعْدُدْ فَإِذَا أَصْبَحْتَ مِنْ تَاسِعِهِ فَأَصْبِحْ صَائِماً فَقُلْتُ کَذَلِکَ کَانَ یَصُومُ مُحَمَّدٌ صلی الله علیه و آله قَالَ نَعَمْ (۳).

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۵۵۴.

۲- ۲. کتاب الاقبال ص ۵۵۴.

۳- ۳. کتاب الاقبال ص ۵۵۴.

**[ترجمه]الاقبـال: در کتـاب دسـتور المـذکرین به نقـل از ابن عبـاس آمـده است: هرگـاه هلال ماه محرم را دیـدی، روزها را بشـمار، وقتی روز نهم فرا رسید، آن روز را روزه بدار. راوی از او می پرسد: آیا حضرت محمد صلی الله علیه و آله این روز را روزه می داشت؟ ابن عباس پاسخ داد: آری. - . الاقبال:۵۵۴ -

**[ترجمه]

باب ۸ الأعمال المتعلقه بلیله عاشوراء و یوم عاشوراء و ما یناسب ذلک من المطالب و الفوائد زائدا علی الباب السابق

الأخبار

أقول

قـد أوردنا ما یناسب هذا الباب فی کتاب الطهاره و الصـلاه و الدعاء و الصوم و المزار و أحوال مولانا الحسـین صـلوات الله علیه فلیراجع إلی مواضعها.

**[ترجمه]مطالب این باب را در کتاب الطهار ه الصـلاه الـدعاء الصوم و المزار و کتاب احوال مولانا الحسـین صـلوات الله علیه آوردیم به آن ها مراجعه کن.

**[ترجمه]

«۱»

قـل، إقبـال الأعمـال عمـل لیله عـاشوراء و فضـل إحیائهـا اعلم أن هـذه اللیله أحیاهـا مولانا الحسـین صـلوات الله علیه و أصـحابه بالصـلوات و الـدعوات و قـد أحـاط بهم زنـادقه الإسـلام لیسـتبیحوا منهم النفوس المعظمـات و ینتهکوا منهم الحرمـات و یسـبوا نساءهم المصونات فینبغی لمن أدرک هذه اللیله أن یکون مواسیا لبقایا أهل آیه المباهله و آیه التطهیر فیما کانوا علیه فی ذلک المقام الکبیر و علی قدم الغضب مع الله جل جلاله و رسوله صـلوات الله علیه و الموافقه لهما فیما جرت الحال علیه و یتقرب إلی الله جل جلاله بالإخلاص من موالاه أولیائه و معاداه أعدائه و أما فضل إحیائها

فَقَدْ رَأَیْنَا فِی کِتَابِ دُسْـتُورِ الْمُذَکِّرِینَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ أَحْیَا لَیْلَهَ عَاشُورَاءَ فَکَأَنَّمَا عَبَدَ اللَّهَ عِبَادَهَ جَمِیعِ الْمَلَائِکَهِ وَ أَجْرُ الْعَامِلِ فِیهَا کَأَجْرِ سَبْعِینَ سَنَهً.

و أما تعیین الأعمال من صلاه أو ابتهال فمن ذلک الروایه عن النبی صلی الله علیه و آله وَجَدْنَاهَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی بَکْرٍ الْمَدِینِیِّ الْحَافِظِ مِنْ کِتَابِ دُسْتُورِ الْمُذَکِّرِینَ بِإِسْنَادِهِ الْمُتَّصِلِ عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی لَیْلَهَ عَاشُورَاءَ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ فَقَرَأَ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ بِفَاتِحَهِ الْکِتَابِ وَ آیَهِ الْکُرْسِیِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا سَلَّمَ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

مِائَهَ مَرَّهٍ بَنَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ فِی الْجَنَّهِ مِائَهَ أَلْفِ أَلْفِ مَدِینَهٍ مِنْ نُورٍ فِی کُلِّ مَدِینَهٍ أَلْفُ أَلْفِ قَصْرٍ فِی کُلِّ قَصْرٍ أَلْفُ أَلْفِ بَیْتٍ فِی کُلِّ بَیْتٍ أَلْفُ أَلْفِ سَرِیرٍ فِی کُلِّ سَرِیرٍ أَلْفُ أَلْفِ فِرَاشٍ فِی کُلِّ فِرَاشٍ زَوْجَهٌ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ فِی کُلِّ بَیْتٍ أَلْفُ أَلْفِ مَائِدَهٍ فِی کُلِّ مَائِدَهٍ أَلْفُ أَلْفِ قَصْعَهٍ فِی کُلِّ قَصْعَهٍ مِائَهُ أَلْفِ أَلْفِ لَوْنٍ وَ مِنَ الْخَدَمِ عَلَى کُلِّ مَائِدَهٍ أَلْفُ أَلْفِ وَصِیفٍ وَ مِائَهُ أَلْفِ أَلْفِ وَصِیفَهٍ عَلَى عَاتِقِ کُلِّ وَصِیفٍ وَ وَصِیفَهٍ مِنْدِیلٌ قَالَ وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ صَمَتَ أُذُنَایَ إِنْ لَمْ أَکُنْ سَمِعْتُ هَذَا مِنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ أَیْضاً فِی کِتَابِ دُسْتُورِ الْمُذَکِّرِینَ بِإِسْنَادِهِ الْمُتَّصِلِ عَنْ أَبِی أُمَامَهَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله علیه و آله: مَنْ صَلَّى لَیْلَهَ عَاشُورَاءَ مِائَهَ رَکْعَهٍ بِالْحَمْدِ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ یُسَلِّمُ بَیْنَ کُلِّ رَکْعَتَیْنِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ جَمِیعِ صَلَاتِهِ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ سَبْعِینَ مَرَّهً قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله علیه و آله مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاهَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ مَلَأَ اللَّهُ قَبْرَهُ إِذَا مَاتَ مِسْکاً وَ عَنْبَراً وَ یَدْخُلُ إِلَى قَبْرِهِ فِی کُلِّ یَوْمٍ نُورٌ إِلَى أَنْ یُنْفَخَ فِی الصُّورِ وَ تُوضَعَ لَهُ مَائِدَهٌ یَتَنَاعَمُ بِهِ أَهْلُ الدُّنْیَا مُنْذُ یَوْمَ خُلِقَ إِلَى أَنْ یُنْفَخَ فِی الصُّورِ وَ لَیْسَ مِنَ الرِّجَالِ إِذَا وُضِعَ فِی قَبْرِهِ إِلَّا یَتَسَاقَطُ شُعُورُهُمْ إِلَّا مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاهَ وَ لَیْسَ أَحَدٌ یَخْرُجُ مِنْ قَبْرِهِ إِلَّا أَبْیَضَ الشَّعْرِ إِلَّا مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاهَ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ إِنَّهُ مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاهَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ یَنْظُرُ إِلَیْهِ فِی قَبْرِهِ بِمَنْزِلَهِ الْعَرُوسِ فِی حَجْلَتِهِ إِلَى أَنْ یُنْفَخَ فِی الصُّورِ- فَإِذَا نُفِخَ فِی الصُّورِ یَخْرُجُ مِنْ قَبْرِهِ کَهَیْئَتِهِ إِلَى الْجِنَانِ کَمَا یُزَفُّ الْعَرُوسُ إِلَى زَوْجِهَا.

ثم ذکر تمام الحدیث فی تعظیم یوم عاشوراء و عمل الخیر فیه و عن قصدنا ما یتعلق بلیله العاشوراء و قد ذکرنا فیما تقدم من اعتمادنا فی مثل هذه الأحادیث على

مَا رَوَیْنَاهُ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام: أَنَّهُ مَنْ بَلَغَهُ شَیْ ءٌ مِنَ الْخَیْرِ فَعَمِلَ کَانَ لَهُ ذَلِکَ وَ إِنْ لَمْ یَکُنِ الْأَمْرُ کَمَا بَلَغَهُ.

وَ مِنْ ذَلِکَ مَا رَوَیْنَاهُ فِی بَعْضِ کُتُبِ الْعِبَادَاتِ عَنِ النَّبِیِّ صلى الله علیه و آله

أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَلَّى مِائَهَ رَكْعَهٍ لَيْلَهَ عَاشُورَاءَ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ جَمِيعِ صَلَاتِهِ قَالَ- سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ سَبْعِينَ مَرَّهً.

و ذكر من الثواب و الأقبال ما يبلغه كثير من الآمال و الأعمال و يطول به شرح المقال و من الصلوات يوم عاشوراء فى روايه أخرى عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله أَنَّهُ قَالَ: يُصَلِّى لَيْلَهَ عَاشُورَاءَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِى كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خمسون [خَمْسِينَ] مَرَّهً فَإِذَا سَلَّمْتَ مِنَ الرَّابِعَهِ فَأَكْثِرْ ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى وَ الصَّلَاهَ عَلَى رَسُولِهِ وَ اللَّعْنَ لِأَعْدَائِهِمْ مَا اسْتَطَعْتَ.

و من الصلوات و الدعوات فى ليله عاشوراء ما ذكره صاحب المختصر من المنتخب فقال ما هذا لفظه الدعاء فى ليله عاشوراء أن يصلى عشر ركعات يقرأ فى كل ركعه فاتحه الكتاب مره واحده و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مائه مره وَ قَدْ رُوِىَ: أَنْ يُصَلِّىَ مِائَهَ رَكْعَهٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنْهُنَّ وَ سَلَّمْتَ تَقُولُ- سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ مِائَهَ مَرَّهٍ. وَ رُوِىَ: سَبْعِينَ مَرَّهً وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِائَهَ مَرَّهٍ. وَ قَدْ رُوِىَ: سَبْعِينَ مَرَّهً وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِائَهَ مَرَّهٍ. وَ قَدْ رُوِىَ: سَبْعِينَ مَرَّهً. و تقول دعاء فيه فضل عظيم هو ثابت فى كتاب الرياض:

اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْوَضِيئَهِ الرَّضِيَّهِ الْمَرْضِيَّهِ الْكَبِيرَهِ الْكَثِيرَهِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْعَزِيزَهِ الْمَنِيعَهِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْكَامِلَهِ التَّامَّهِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْمَشْهُورَهِ الْمَشْهُودَهِ لَدَيْكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِى لَا يَنْبَغِى لِشَىْ ءٍ أَنْ يَتَسَمَّى بِهَا غَيْرُكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ

بِأَسْمَائِكَ الَّتِى لَا تُرَامُ وَ لَا تَزُولُ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا تَعْلَمُ أَنَّهُ لَكَ رِضًا مِنْ أَسْمَائِكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِى سَجَدَ لَهَا كُلُّ شَيْ ءٍ دُونَكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الَّتِى لَا يَعْدِلُهَا عِلْمٌ وَ لَا قُدْسٌ وَ لَا شَرَفٌ وَ لَا وَقَارٌ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ مَسَائِلِكَ بِمَا عَاهَدْتَ أَوْفَى الْعَهْدِ أَنْ تُجِيبُ سَائِلَكَ بِهَا يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِالْمَسْأَلَهِ الَّتِى أَنْتَ لَهَا أَهْلٌ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِالْمَسْأَلَهِ الَّتِى تَقُولُ لِسَائِلِهَا وَ ذَاكِرِهَا سَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ وَجَبْتْ لَكَ الْإِجَابَهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِجُمْلَهِ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْمَسَائِلِ الَّتِى - لَا يَقْوَى بِحَمْلِهَا شَيْ ءٌ دُونَكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ مَسَائِلِكَ بِأَعْلَاهَا عُلُوّاً وَ أَرْفَعِهَا رِفْعَهً وَ أَسْنَاهَا ذِكْراً وَ أَسْطَعِهَا نُوراً وَ أَسْرَعِهَا نَجَاحاً وَ أَقْرَبِهَا إِجَابَهً وَ أَتَمِّهَا تَمَاماً وَ أَكْمَلِهَا كَمَالًا وَ كُلُّ مَسَائِلِكَ عَظِيمَهٌ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا لَا يَنْبَغِى أَنْ يُسْأَلَ بِهِ غَيْرُكَ مِنَ الْعَظَمَهِ وَ الْقُدْسِ وَ الْجَلَالِ وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ الشَّرَفِ وَ النُّورِ وَ الرَّحْمَهِ وَ الْقُدْرَهِ وَ الْإِشْرَافِ وَ الْمَسْأَلَهِ وَ الْجُودِ وَ الْعَظَمَهِ وَ الْمَدْحِ وَ الْعِزِّ وَ الْفَضْلِ الْعَظِيمِ وَ الرَّوَاجِ وَ الْمَسَائِلِ الَّتِى بِهَا تُعْطِى مَنْ تُرِيدُ وَ بِهَا تُبْدِئُ وَ تُعِيدُ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَسَائِلِكَ الْعَالِيَهِ الْبَيِّنَهِ الْمَحْجُوبَهِ مِنْ كُلِّ شَيْ ءٍ دُونَكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْمَخْصُوصَهِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْجَلِيلَهِ الْكَرِيمَهِ الْحَسَنَهِ يَا جَلِيلُ يَا جَمِيلُ يَا اللَّهُ يَا عَظِيمُ يَا عَزِيزُ يَا كَرِيمُ يَا فَرْدُ يَا وَتْرُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ أَسْأَلُكَ بِمُنْتَهَى أَسْمَائِكَ الَّتِى مَحَلُّهَا فِى نَفْسِكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا سَمَّيْتَهُ بِهِ نَفْسَكَ مِمَّا لَمْ يُسَمِّكَ بِهِ أَحَدٌ غَيْرُكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا لَا يُرَى مِنْ أَسْمَائِكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ مِنْ أَسْمَائِكَ بِمَا لَا يَعْلَمُهُ غَيْرُكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا نَسَبْتَ إِلَيْهِ نَفْسَكَ مِمَّا تُحِبُّهُ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِجُمْلَهِ مَسَائِلِكَ الْكِبْرِيَاءِ وَ بِكُلِّ مَسْأَلَهٍ وَجَدْتُهُ حَتَّى يَنْتَهِىَ إِلَى الِاسْمِ الْأَعْظَمِ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى كُلِّهَا يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ وَجَدْتُهُ حَتَّى يَنْتَهِىَ إِلَى الِاسْمِ الْأَعْظَمِ الْكَبِيرِ الْأَكْبَرِ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى وَ هُوَ اسْمُكَ الْكَامِلُ الَّذِى فَضَّلْتَهُ عَلَى جَمِيعِ مَا تُسَمِّى بِهِ نَفْسَكَ يَا اللَّهُ.

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا رَحِيمُ أَدْعُوكَ وَ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْمَاءِ وَ تَفْسِيرِهَا فَإِنَّهُ لَا يَعْلَمُ تَفْسِيرَهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ يَا اللَّهُ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا لَا أَعْلَمُ وَ لَوْ عَلِمْتُهُ سَأَلْتُكَ بِهِ وَ بِكُلِّ اسْمٍ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي جَمِيعَ ذُنُوبِي وَ تَقْضِيَ لِي جَمِيعَ حَوَائِجِي وَ تُبَلِّغَنِي آمَالِي وَ تُسَهِّلَ لِي مَحَابِّي وَ تُيَسِّرَ لِي مُرَادِي وَ تُوصِلَنِي إِلَى بُغْيَتِي سَرِيعاً عَاجِلًا وَ تَرْزُقَنِي رِزْقاً وَاسِعاً وَ تُفَرِّجَ عَنِّي هَمِّي وَ غَمِّي وَ كَرْبِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: عمل شب عاشورا و فضیلت احیای آن: بدان، شب عاشورا شبی است که مولایمان امام حسین علیه السلام و اصحاب او، آن را با انجام نماز و خواندن دعا احیا کردند، در حالی که مسلمانان زندیق آنان را احاطه کردند تا خون آنان را بریزند و نفوس عظیم آنان را بگیرند و حرمت آنان را هتک کنند و زنان پرده نشین آنان را به اسیری ببرند. بنابراین برای هر کس که این شب را درک می کند، سزاوار است که با باقیمانده از اهل آیه مباهله و تطهیر و کسانی که در آن مقام بزرگ حضور داشتند همدردی نماید و همراه با خداوند جلّ جلاله و رسول او صلی الله علیه و آله، بر دشمنان آنان خشم و غضب کند و در تمام امور و ماجراها با خدا و رسول موافقت کند و با اخلاص در موالات اولیای خدا و دشمنی با دشمنان او، به درگاه خداوند جلّ جلاله نزدیکی بجوید.

در فضیلت احیای این شب، در کتاب دستور المذکرین دیدیم که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس شب عاشورا را احیا کند، گویی که به اندازه عبادت همه فرشتگان به عبادت خدا پرداخته است و پاداش کسی که در این شب عمل کند، همانند پاداش هفتاد سال عمل است.

و از جمله روایات مربوط به تعیین اعمال این شب از نماز و تضرع به درگاه خداوند، عبارت است از روایت محمد بن ابی بکر مدینی حافظ در کتاب دستور المذکرین به سند خود از وهب ابن منبه از ابن عباس نقل کرد که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس در شب عاشورا در آخر شب چهار رکعت نماز بخواند، در هر رکعت فاتحه الکتاب و ده بار آیه الکرسی و ده بار سوره قل هو الله احد و ده بار قل اعوذ برب الفلق و ده بار سوره قل اعوذ برب الناس و بعد از نماز صد بار سوره قل هو الله احد را قرائت کند، خداوند متعال در بهشت صد هزار هزار شهر از نور برای او بنیان می نهد که در هر شهر از آن شهرها، هزار هزار کاخ و در هر کاخ هزار هزار اتاق و در هر اتاق هزار هزار تخت و در هر تخت هزار هزار بستر و در هر بستر همسری از حور العین وجود دارد و نیز در هر اتاق هزار هزار سفره گسترده است و در هر سفره هزار هزار کاسه غذا و در هر ظرف غذا هزار هزار نوع غذا وجود دارد و بر هر سفره هزار هزار خادم نیکو چهره و صد هزار هزار زنان خادم زیبا وجود دارد و هر کدام از این پیشخدمتان، دستمالی بر دوش دارند و آماده خدمت اند. وهب بن منبه گفت: گوش هایم کر باد اگر این حدیث را از ابن عباس نشنیده باشم.

روایتی دیگر: باز در کتاب دستور المذکرین به سند متصل از ابن ابی امامه روایت کردیم که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس در شب عاشورا صد رکعت نماز بخواند و در هر رکعت یک بار سوره حمد و سه بار سوره قل هو الله احد قرائت کند و بعد از هر دو رکعت سلام بگوید، وقتی همه این صد رکعت نماز را

به پایان برد، هفتاد بار بگوید: پاک و منزه است خداوند و ستایش مخصوص اوست و خدایی جز خدای یکتا وجود ندارد و

خـدا بزرگتر است و هیـچ دگرگون و قـدرتی جز به خـدای بزرگ و بلند مدتبه وجود ندارد. هر کس از مرد و زن این نماز را بخواند، خداوند قبر او را از مشک و عنبر پر می کند و در هر روز بر قبر او وارد می شود تا این که در شیپور قیامت دمیده شود و سفره ای برای او گسترده شود که همه اهل دنیا از زمانی که دنیا آفریـده شـد تا زمانی که در شـیپور قیامت دمیـده می شود، می تواننـد از نعمت هـای آن بهره منـد گردنـد و هیـچ کس از مردان و زنـان نیست، مگر آن که وقـتی در قبر نهـاده می شود، موهـایش می ریزد، به جز کسـی که این نمـاز را خوانـده باشـد؛ و هیـچ کس از قـبر بیرون نمی آیـد مگر آن که مویش سـپید گردد، به جز کسـی که این نمـاز را خوانـده باشـد. سوگنـد به خـدایی که مرا به حق برانگیخت، هر کس این نمـاز را بخوانـد، خداوند عزّ و جلّ همانند عروس در حجله به او نظر می کند تا اینکه در شیپور قیامت دمیده شود.

و وقتی قیامت فرا می رسـد، هماننـد بردن عروس به سوی همسـرش از قبر بیرون آورده می شود. سـپس ادامه حدیث را درباره تعظیم روز عاشورا و انجام اعمال خیر در آن، ذکر کرد، ولی مقصود ما ذکر امور مربوط به شب عاشورا بود. و در آن چه ذکر کردیم، بر احادیث امام صادق علیه السلام تکیه کردیم که فرمودند: هرکس عمل خیری به او برسد و او بدان عمل، عمل کند، ثوابی که در آن ذکر شد برای او خواهد بود، اگر چه آن عمل در واقع به آن صورت که به او رسیده، نباشد.

از دیگر روایات در برخی از کتاب هایی که در زمینه اعمال عبادی نوشـته شده است: از پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله منقول است: هر کس در شب عـاشورا صـد رکعت نمـاز گزارد، در هر رکعت از آن، یـک بـار سوره حمـد و سه بـار قـل هو الله احد بخوانـد و بعـد از هر دو رکعت سـلام بگویـد و وقتی همه این صـد رکعت را به پایان برد، هفتاد بار بگوید: پاک و منزه اسـت خداوند و ستایش مخصوص اوست و خدایی جز خدای یکتا وجود ندارد و خدا بزرگتر است و هیچ دگرگونی و قدرتی جز به خدای بزرگ و بلند مدتبه وجود ندارد و طلب اسـتغفار می کنم. و در ادامه، ثواب و فضایلی را که بسیاری از آرزوها و اعمال بدان نمی رسد، یادآور شد که شرح آن به طول می انجامد.

از دیگر نمازهـای روز عـاشورا: بنابر روایتی، پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله فرمود: در شب عاشورا چهار رکعت نماز خوانـده می شود در هر رکعت سوره حمد یک بار و سوره قل هو الله احد پنجاه بار، و هر گاه سـلام رکعت چهارم را دادی، بسیار خدا را یاد کن و بر رسول خدا صلوات بفرست و هر اندازه توانستی بر دشمنان اهل بیت لعن بفرست.

یکی دیگر از نمازها و دعاهای شب عاشورا، نماز و دعایی است که نویسـنده کتاب المختصـر من المنتخب یادآور شـد: دعای شب عـاشورا به این صورت است که ابتـدا ده رکعت نماز خوانـده شود، در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب یک بار و سوره قل هو الله احـد صـد بار. البته این نماز به صورت دیگری نیز نقل شـده است، به این صورت که صـد رکعت نماز خوانده شود. در هر رکعت سوره حمـد یـک بـار و سوره قل هو الله احـد سه بار و وقتی نماز را به پایان بردی و سـلام دو رکعت آخر را دادی، صـد بار بگو: پاک است خدا و سـتایش خدا را و معبودی جز او نیست و خداوند بزرگتر است و هیچ دگرگونی و هیچ نیرویی جز به وسـیله خداونـد بلنـد پـایه و بزرگ تحقق نمی یابـد. و در روایت دیگر، هفتاد مرتبه آمـده است و ذکر از خداونـد طلب اسـتغفار می کنم، صـد مرتبه آمـده است و در روایتی دیگر هفتاد بار. ذکر خـدایا بر محمـد و آل او درود فرست صد بار و در روایتی دیگر هفتاد بار آمده. آن گاه دعایی را که در بر دارنده فضیلت بزرگ است و در کتاب الریاض ذکر شد، می خوانی:

خداونـدا از تو درخواست می کنم ای خـدا ای رحمت گستر، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای

رحمت گستر، ای خـدا ای رحمت گستر، ای خـدا ای رحمت گستر، ای خـدا ای رحمت گستر، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای رحمت گستر، ای خدا ای رحمت گستر، از تو می خواهم به آن اسم های پاکیزه، خشنود، مورد پسند، بزرگ و فراوان تو ای خدا و از تو خواهانم به آن اسم های سربلند و شکوهمند تو ای خدا، و از تو خواهانم به آن اسم های کامل و تام تو ای خـدا، و از تو مسألت دارم بـا آن اسم هـای مشـهور و نمایان در نزد تو ای خـدا، ای خـدا و به آن اسم های تو که جز تو بـدان نامیـده نمی شود ای خـدا، و به آن اسم های تو که دست نایافتنی اند و هرگز از بین نمی روند ای خدا، و از تو خواهانم به آن اسم تو که خود می دانی مورد پسـند تو است ای خدا، و از تو درخواست می کنم به آن اسم های تو که همه اشیا در برابر آن سجـده نمودنـد ای خـدا، و از تو خواهانم به آن اسم های تو که هیـچ دانش، پاکی، شـرافت و وقار با آن برابری نمی کنـد ای خـدا، و از تو خواهـانم که به درخواست هایی که با وفاترین پیمان ها را بستی که هر کس به آن ها از تو درخواست می کنـد، اجابت کنی ای خـدا، و از تو مسألت دارم به در خواستی که زیبنده تو است ای خدا، و از تو درخواست می کنم به درخواستی که تو به درخواست کننده و ذکر کننده اش می فرمایی: هر چه دوست داری بخواه، که قطعا اجابت خواهم نمود ای خدا.

ای خـدا، ای خـدا، ای خـدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، و از تو می خواهم به تمام درخواست هایی که آفریـدی و چیزی غیر از تو یارای حمل آن را نـدارد ای خدا، از تو خواهانم به تمامی در خواست هایی که بلند پایه ترین و والاـترین و یـادش بالاـتر است و نورانی ترین، زود به مقصـد رسانـنـده ترین، با شـتاب اجابت شونـده ترین، بی کاستی و کامل ترین درخواست ها است، هر چنـد همه درخواست های تو بزرگ است ای خدا، و از تو درخواست می کنم به آن چه شایسـته نیست از غیر تو درخواست شود، مانند عظمت، پاکی، جلال ، بزرگ منشـی ، شـرافت، نور، رحمت، قدرت، اشـراف، آگاهی، درخواست، بخشـش، عظمت، مـدح، سـربلندی، تفضـل بزرگ، نیز درخواست هـایی که به هر کس بخواهی عطا می کنی و با آنها آغاز می کنی و پایان می دهی ای خدا.

و از تو خواهانم به درخواست های تو که والا و روشن و و از هر چیزی غیر تو پنهان انـد ای خدا، و از تو خواهانم به اسم هایی که مخصـوص تـو است، ای خـدا، و از تو خواهـانم به درخواست هـای والاـ گرامی و زیبـا ای بزرگوار ای زیبـا، ای خـدا، ای شکوهمنـد ای سـربلند، ای کریم ای یگـانه ای تنهـا، ای بی همتـا ای بی نیـاز، ای خـدا ای رحمت گسـتر ای مهربـان. از تو می خواهم به منتهای اسم های تو که جایگاه آن در ذات توست ای خـدا، و از تو می خواهم به اسم هایی که تنها تو خود را بـدان نامیـدی و غیر تو بـدان نامیـده نشـد ای خـدا، و از تو خواهانم به آن دسـته از اسم های تو که دیده نمی شوند ای خدا، و از تو خواهـانم به آن اسم هـای تو که جز تو از آن آگـاه نیست ای خـدا و از تو مسالت دارم به آن اسم های تو که دوست داری ای خـدا، و از تـو خواهـانم به همه درخـواست هـای بزرگ منشـانه ات و به هر درخواسـتی که من از آن هـا آگـاهم تـا این که به بزرگترین اسم تو منتهی گردد ای خـدا، و از تو خواهـانم به همه نام های نیکوی تو ای خـدا، و از تو درخواست می کنم به هر اسـمی که آگـاهم تـا این که به بزرگترین، والاـترین، شـکوهمند ترین و نام بلنـد پایه و برترت منتهی گردد وآن اسم کامل تو است که آن را بر همه اسم هایی که خود را بدان نامیدی، برتری دادی ای خدا.

ای خـدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای خدا ای رحمت گستر ای مهربان، به حق این اسـم هـا و تفسـیر آنها از تو درخواست می کنم، زیرا غیر تو از تفسـیر آن ها آگاه نیست ای خـدا، و از تو درخواست می کنم به آن چه نمی دانم و اگر می دانسـتم از تـو به آن درخـواست می کردم و به هر اسـمی که در علم غیب برای خود برگزیـدی، که بر

حضرت محمد صلی الله علیه و آله درود فرستی و همه گناهان مرا بیامرزی و همه درخواست های مرا اجابت نمایی و مرا به آرزوهایم برسانی و تمام آن چه را که دوست دارم، آسان به من رسانی و به صورت راحت مرا به آرزویم برسانی و زود و سریع به مقصودم برسانی و روزی گسترده روزی ام کنی و اندوه و غم و ناراحتی را بگشایی، ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال: ۵۵۵-۵۵۸ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] عَنْ شَیْخِ الطَّائِفَهِ فِیمَا رَوَاهُ عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: مَنْ بَاتَ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَیْنِ علیه السلام لَیْلَهَ عَاشُورَاءَ لَقِیَ اللَّهَ یَوْمَ الْقِیَامَهِ مُلَطَّخاً بِدَمِهِ وَ کَأَنَّمَا قُتِلَ مَعَهُ فِی عَرْصَهِ کَرْبَلَاءَ.

وَ قَالَ شَیْخُنَا الْمُفِیدُ فِی کِتَابِ التَّوَارِیخِ الشَّرْعِیَّهِ وَ رُوِیَ: أَنَّ مَنْ زَارَهُ علیه السلام وَ بَاتَ عِنْدَهُ فِی لَیْلَهِ عَاشُورَاءَ حَتَّی یُصْبِحَ حَشَرَهُ اللَّهُ تَعَالَی مُلَطَّخاً بِدَمِ الْحُسَیْنِ علیه السلام فِی جُمْلَهِ الشُّهَدَاءِ مَعَهُ علیه السلام (۲).

**[ترجمه]الاقبال: شیخ ابو جعفر طوسی به نقل از جابر جعفی آورد که امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس شب عاشورا در کنار قبر امام حسین علیه السلام بیتوته کند، روز قیامت در حالی که به خونش آغشته است با خدا ملاقات خواهد کرد و گویی در سرزمین کربلا با آن حضرت به شهادت رسیده است. شیخ مفید در کتاب التواریخ الشرعیه آورد: در حدیث است، هر کس امام حسین علیه السلام را زیارت کند و شب عاشورا را تا صبح در کنار قبر آن حضرت بیتوته کند، خداوند متعال او را آغشته به خون امام حسین علیه السلام و از کسانی که در رکاب آن حضرت شهید شدند، محشور می گردند. - . الاقبال: ۵۵۵-۵۵۸ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، إقبال الأعمال اعلم أن الروایات وردت متظافرات فی تحریم صوم یوم عاشوراء علی وجه الشماتات و ذلک معلوم بین أهل الدیانات و وردت أخبار کثیره بالحث علی صیامه

مِنْهَا مَا رَوَیْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا عَنْ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام (۳) قَالَ: اسْتَوَتِ السَّفِینَهُ یَوْمَ عَاشُورَاءَ عَلَی الْجُودِیِّ فَأَمَرَ نُوحٌ مَنْ مَعَهُ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ أَنْ یَصُومُوا ذَلِکَ الْیَوْمَ.

وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه السلام: أَ تَدْرُونَ مَا هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی تَابَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِیهِ عَلَی آدَمَ علیه السلام وَ حَوَّاءَ هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی فَلَقَ اللَّهُ فِیهِ الْبَحْرَ لِبَنِی إِسْرَائِیلَ فَأَغْرَقَ فِرْعَوْنَ وَ مَنْ مَعَهُ وَ هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی غَلَبَ فِیهِ مُوسَی فِرْعَوْنَ وَ هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی وُلِدَ فِیهِ إِبْرَاهِیمُ علیه السلام وَ هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی تَابَ اللَّهُ فِیهِ عَلَی قَوْمِ یُونُسَ وَ هَذَا الْیَوْمُ الَّذِی وُلِدَ فِیهِ عِیسَی ابْنُ مَرْیَمَ علیهما السلام وَ هَذَا الْیَوْمُ

يَقُومُ فِيهِ الْقَائِمُ عليه السلام.

ص: ۳۴۰

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۵۵۵- ۵۵۸.

۲- ۲. كتاب الاقبال: ۵۵۵- ۵۵۸.

۳- ۳. فى المصدر: عن أبى جعفر.

وَ مِنْهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَهَ بْنِ صَدَقَهَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام عَنْ أَبِیهِ أَنَّ عَلِیّاً علیه السلام قَالَ: صُومُوا مِنْ عَاشُورَاءَ التَّاسِعَ وَ الْعَاشِرَ فَإِنَّهُ یُکَفِّرُ ذُنُوبَ سَنَهٍ.

**[ترجمه]الاقبال: روایات فراوان در رابطه با تحریم روزه روز عاشورا به عنوان شماتت بر شهادت سیدالشهدا علیه السلام وارد شد و این بین دینداران روشن است؛ از سوی دیگر، روایات فراوانی درباره ترغیب بر روزه روز عاشورا وارد شد .

از جمله آن، روایتی از امام صادق علیه السلام است که فرمودند: کشتی نوح در روز عاشورا بر کوه جودی قرار گرفت. از این رو نوح به تمام همراهان خود از جنیان و انسیان دستور داد که آن روز را روزه بگیرند.

امام باقر علیه السلام فرمودند: آیا می دانید این روز چه روزی است؟ روزی که خداوند عزوجل توبه آدم علیه السلام و حوا را پذیرفت و همان روزی است که خداوند دریا را برای بنی اسرائیل شکافت و فرعون و همراهانش را غرق کرد و همان روزی است که حضرت ابراهیم علیه السلام به دنیا آمد و همان روزی است که خداوند توبه قوم یونس علیه السلام را پذیرفت و همان روزی است که عیسی بن مریم در آن متولد شد و همان روزی است که حضرت قائم در آن قیام خواهد کرد.

از امام صادق علیه السلام به نقل از پدر بزرگوارش ذکر شد که علی علیه السلام فرمودند: روز نهم و دهم محرم را روزه بدارید، که روزه این دو روز، کفاره گناهان یک سال است.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رَأَیْتُ مِنْ طَرِیقِهِمْ فِی الْمُجَلَّدِ الثَّالِثِ مِنْ تَارِیخِ النَّیْشَابُورِیِّ لِلْحَاکِمِ فِی تَرْجَمَهِ نَصْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّیْشَابُورِیِّ بِإِسْنَادِهِ إِلَی سَعِیدِ بْنِ الْمُسَیَّبِ عَنْ سَعْدٍ: أَنَّ النَّبِیَّ صلی الله علیه و آله لَمْ یَصُمْ عَاشُورَاءَ.

و أما الدعاء فیه فقد ذکر صاحب کتاب المختصر من المنتخب فقال ما هذا لفظه تصبح یوم عاشوراء صائما و تقول:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ سُبْحَانَ اللَّهِ آنَاءَ اللَّیْلِ وَ أَطْرَافَ النَّهَارِ سُبْحَانَ اللَّهِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصَالِ سُبْحَانَ اللَّهِ حِینَ تُمْسُونَ وَ حِینَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِیًّا وَ حِینَ تُظْهِرُونَ- یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ یُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ یُحْیِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ کَذلِکَ تُخْرَجُونَ- سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمَّا یَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبِیراً عَدَدَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مِلْ ءَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ زِنَهَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ أَضْعَافَ ذَلِکَ مُضَاعَفَهً أَبَداً سَرْمَداً کَمَا یَنْبَغِی لِعَظَمَتِهِ سُبْحَانَ ذِی الْمُلْکِ وَ الْمَلَکُوتِ سُبْحَانَ ذِی الْعِزَّهِ وَ الْجَبَرُوتِ سُبْحَانَ الْحَیِّ الَّذِی لَا یَمُوتُ سُبْحَانَ الْمَلِکِ الْقُدُّوسِ سُبْحَانَ الْقَائِمِ الدَّائِمِ سُبْحَانَ الْحَیِّ الْقَیُّومِ سُبْحَانَ الْعَلِیِّ الْأَعْلَی سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَی سُبْحَانَ اللَّهِ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ فِی مِنَّهٍ وَ نِعْمَهٍ وَ عَافِیَهٍ فَأَتْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ یَا اللَّهُ وَ مَنَّکَ وَ عَافِیَتَکَ وَ ارْزُقْنِی شُکْرَکَ اللَّهُمَّ بِنُورِ وَجْهِکَ اهْتَدَیْتُ وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیْتُ وَ بِنِعْمَتِکَ أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَیْتُ أَصْبَحْتُ أُشْهِدُکَ وَ کَفَی بِکَ شَهِیداً وَ أُشْهِدُ

مَلَائِکَتَکَ وَ حَمَلَهَ عَرْشِکَ وَ جَمِیعَ خَلْقِکَ وَ سَمَاءَکَ وَ أَرْضَکَ وَ جَنَّتَکَ وَ نَارَکَ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللَّهُ

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ وَ أَنَّ مَا دُونَ عَرْشِکَ إِلَی قَرَارِ أَرْضِکَ مِنْ مَعْبُودٍ دُونَکَ بَاطِلٌ مُضْمَحِلٌّ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ وَ أَنَّ السَّاعَهَ آتِیَهٌ لا- رَیْبَ فِیها وَ أَنَّکَ بَاعِثٌ مَنْ فِی الْقُبُورِ اللَّهُمَّ فَاکْتُبْ شَهَادَتِی هَذِهِ عِنْدَکَ حَتَّی أَلْقَاکَ بِهَا وَ قَدْ رَضِیتَ عَنِّی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ حَمْداً تَضَعُ لَکَ السَّمَاءُ کَنَفَیْهَا وَ تُسَبِّحُ لَکَ الْأَرْضُ وَ مَنْ عَلَیْهَا حَمْداً یَصْعَدُ وَ لَا یَنْفَدُ حَمْداً یَزِیدُ وَ لَا یَبِیدُ حَمْداً سَرْمَداً لَا انْقِطَاعَ لَهُ وَ لَا نَفَادَ حَمْداً یَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَ لَا یَفْنَی آخِرُهُ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَیَّ وَ فَوْقِی وَ مَعِی وَ أَمَامِی وَ قِبَلِی وَ لَدَیَّ وَ إِذَا مِتُّ وَ فَنِیتُ وَ بَقِیتُ یَا مَوْلَایَ وَ لَکَ الْحَمْدُ بِجَمِیعِ مَحَامِدِکَ کُلِّهَا عَلَی جَمِیعِ نَعْمَائِکَ کُلِّهَا وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی کُلِّ عِرْقٍ سَاکِنٍ وَ فِی کُلِّ أَکْلَهٍ وَ شَرْبَهٍ وَ لِبَاسٍ وَ قُوَّهٍ وَ بَطْشٍ وَ عَلَی مَوْضِعِ کُلِّ شَعْرَهٍ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ وَ لَکَ الْمُلْکُ کُلُّهُ وَ بِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ الْأَمْرُ کُلُّهُ عَلَانِیَتُهُ وَ سِرُّهُ وَ أَنْتَ مُنْتَهَی الشَّأْنِ کُلِّهِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ یَا بَاعِثَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ یَا وَارِثَ الْحَمْدِ وَ بَدِیعَ الْحَمْدِ وَ مُنْتَهَی الْحَمْدِ وَ مُبْدِئَ الْحَمْدِ وَ وَفِیَّ الْعَهْدِ صَادِقَ الْوَعْدِ عَزِیزَ الْجَدِّ وَ قَدِیمَ الْمَجْدِ اللَّهُمَّ وَ لَکَ الْحَمْدُ رَفِیعَ الدَّرَجَاتِ مُجِیبَ الدَّعَوَاتِ مُنْزِلَ الْآیَاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ تُخْرِجُ مَنْ فِی الظُّلُمَاتِ إِلَی النُّورِ مُبَدِّلَ السَّیِّئَاتِ حَسَنَاتٍ وَ جَاعِلَ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ غَافِرَ الذَّنْبِ وَ قَابِلَ التَّوْبِ شَدِیدَ الْعِقَابِ ذَا الطَّوْلِ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلَّی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ نَجْمٍ فِی السَّمَاءِ وَ لَکَ الْحَمْدُ بِعَدَدِ کُلِّ مَلَکٍ فِی السَّمَاءِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ قَطْرَهٍ فِی الْبَحْرِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ أَوْرَاقِ الْأَشْجَارِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ عَدَدَ الثَّرَی وَ الْبَهَائِمِ وَ السِّبَاعِ وَ الطَّیْرِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا فِی جَوْفِ الْأَرْضِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحْصَی کِتَابُکَ وَ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُکَ وَ زِنَهَ

عَرْشِکَ حَمْداً کَثِیراً مُبَارَکاً فِیهِ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا تَقُولُ وَ عَدَدَ مَا تَعْلَمُ وَ عَدَدَ مَا یَعْمَلُ خَلْقُکَ کُلُّهُمْ الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ وَ زِنَهَ ذَلِکَ کُلِّهِ وَ عَدَدَ مَا سَمَّیْنَا کُلَّهُ إِذَا مِتْنَا وَ فَنِینَا.

لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ- لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَ یُمِیتُ- وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ تَقُولُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا رَحِیمُ یَا رَحِیمُ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ عَشْرَ مَرَّاتٍ آمِینَ آمِینَ عَشْرَ مَرَّاتٍ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی فِی کُلِّ کَرْبٍ وَ رَجَائِی فِی کُلِّ شَدِیدَهٍ وَ أَنْتَ لِی فِی کُلِّ أَمْرٍ نَزَلَ بِی ثِقَهٌ وَ عُدَّهٌ کَمْ مِنْ کَرْبٍ یَضْعُفُ فِیهِ الْفُؤَادُ وَ تَقِلُّ فِیهِ الْحِیلَهُ وَ یَخْذُلُ فِیهِ الْقَرِیبُ وَ یَشْمَتُ فِیهِ الْعَدُوُّ وَ أَنْزَلْتُهُ بِکَ وَ شَکَوْتُهُ إِلَیْکَ رَغْبَهً فِیهِ إِلَیْکَ عَمَّنْ سِوَاکَ فَفَرَّجْتَهُ وَ کَشَفْتَهُ وَ کَفَیْتَهُ فَأَنْتَ وَلِیُّ کُلِّ نِعْمَهٍ وَ صَاحِبُ کُلِّ حَسَنَهٍ وَ مُنْتَهَی کُلِّ رَغْبَهٍ فَلَکَ الْحَمْدُ کَثِیراً وَ لَکَ الْمَنُّ فَاضِلًا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَهِّلْ لِی مِحْنَتِی وَ یَسِّرْ لِی إِرَادَتِی وَ بَلِّغْنِی أُمْنِیَّتِی وَ أَوْصِلْنِی إِلَی بُغْیَتِی سَرِیعاً عَاجِلًا وَ اقْضِ عَنِّی دَیْنِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

**[ترجمه]از طریق آنان در جلد سوم کتاب تاریخ النیشابوری از حاکم در ضمن شرح حال نصر بن عبدالله نیشابوری به واسطه سعید بن مسیب از سعد نقل کرد: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روز عاشورا را روزه نگرفتند.

دعای روز عاشورا: نویسنده المختصر من المنتخب چنین می نویسد: روز عاشورا را روزه بگیر و این دعا را بخوان: پاک است خدا و ستایش مخصوص اوست و معبودی جز او نیست و خداوند بزرگتر است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند و بزرگ تحقق نمی یابد، پاک است خدا در لحظات شب و اول و آخر روز، پاک است خدا در صبحگاهان و شامگاهان، پاک است خدا آن هنگام که شب یا صبح می کنید و ستایش در آسمان ها و زمین و به هنگام شام و آن گاه که ظهر می کنید، از آن او است. زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می کشد و زمین را بعد از مرگ زنده می گرداند و شما نیز این چنین بیرون آورده می شوید، پاک است پروردگار تو، پروردگار دارای صفت عزت از آنچه او را بدان توصیف می کنند و سلام بر فرستادگان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است .

ستایش خدا را که هیچ کس را به فرزندی نگرفت و هیچ شریکی در فرمانروایی ندارد و از روی خواری، سرپرستی برای او وجود ندارد و چنان که باید، به تعداد هر چیز و آکندگی آن و هموزن با همه اشیا و چندین برابر آن و برای همیشه جاودان وآن گونه که زیبنده عظمت او است، او را به بزرگی یاد کن. پاک است خدای صاحب فرمانروایی و چیرگی در سلطنت، و پاک است خدای صاحب عزت و شکوه چیره، پاک است خدای زنده ای که هرگز نمی میرد، پاک است خدایی که پادشاه مطلق و بسیار پاکیزه است، پاک است خدای پابرجا و جاودانه، پاک است خدای زنده و پاینده، پاک است خدای بلندپایه و برتر، پاک و متعالی باد خدا، بسیار پاکیزه و مقدس باد خدا که پروردگار فرشتگان و روح است.

خدایا من در بخشش، نعمت و عافیت تو قرار گرفتم، پس ای خدا، نعمت و منت و عافیت را بر من تمام کن و سپاسگزاری از خود را روزی ام کن. خدا به نور روی ذات و یا اسما و صفات تو هدایت یافتم و به فضل تو بی نیاز گردیدم و به نعمت تو صبح و شام کردم. تو را گواه می گیرم که برای گواهی کافی هستی و نیز فرشتگان، حاملان عرش، همه آفریده ها، آسمان ها و زمین و بهشت و جهنم را گواه می گیرم که تو خدایی هستی که معبودی جز تو نیست و یگانه ای و شریکی برای تو وجود

ندارد و هر معبودی جز تو از عرش تا زمین باطل و نابود است. نیز گواهی می دهم که حضرت محمد، بنده و فرستاده تو است و این که قیامت خواهد آمد و تردیدی در آن نیست و تو همه اهل قبور را زنده خواهی کرد. خدایا، پس این گواهی را نزد خود برای من بنویس، تا این که با اقرار به آن با تو ملاقات کنم، در حالی که از من خشنود گردیده ای، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا تو را ستایش می کنم، ستایشی که آسمان دو سوی خود را برای تو فرود آورد و زمین و ساکنان آن تو را به پاکی بستایند، ستایشی که بالا رود و پایان نپذیرد، ستایشی که افزون گردد و از بین نرود، ستایش جاودانه که قطع نشود و پایان نپذیرد، ستایشی که اول آن بالا رود و آخر آن پایان نپذیرد، ستایش تو را بر من و بر بالا، همراه، پیش روی، قبل، و نزد من و آن گاه که می میرم و نابود می شوم و تو ای مولای من، باقی می مانی و ستایش تو را به همه ستایش های تو بر همه نعمت های تو و ستایش تو را در هر رگ ساکن و در هر بار خوردن، نوشیدن، پوشیدن، نیرو گرفتن و بر هر جای مو. خدایا، همه ستایش مخصوص توست و همه فرمانروایی برای توست و خیر تنها به دست تو است و همه امور آشکار و نهان به سوی تو باز می گردند و تو منتهای همه امور هستی. خدایا، ستایش تو را بر بردباری‌ات با وجود آگاهی ات و ستایش تو را بر گذشتت با وجود توانایی ات. خدایا، ستایش تو را ای برانگیزاننده ستایش و ستایش تو را ای به ارث برنده ستایش، آفریننده ستایش و منتهای ستایش و پدید آورنده ستایش و ای کسی که به پیمان خود وفا می کنی و وعده ات درست است و ای کسی که لشکریانت شکست ناپذیر و بلندپایه گی ات دیرینه است. خدایا ستایش تو را ای بالا برنده درجات و اجابت کننده دعاها و فرو فرستنده آیات از فراز آسمان های هفتگانه و بیرون آورنده آنان که در تاریکی هستند به سوی نور و تبدیل کننده بدی ها به نیکی و ای کسی که برای نیکی ها درجاتی قرار می دهی.

خدایا تو را ستایش می کنم، ای آمرزنده گناه، پذیرنده توبه، سخت کیفر و بخشنده، معبودی جز تو نیست و بازگشت همه به سوی تواست. خدایا ستایش مخصوص توست در شب آن گاه که فرو می پوشاند. و در روز آن گاه که آشکار می گردد و ستایش برای توست در آخرت و دنیا، ستایش از آن توست به شماره ستاره های آسمان و ستایش برای توست به تعداد فرشتگان آسمان و ستایش از آن توست به شماره قطره های آب دریا و ستایش برای توست به شماره برگ درختان، ستایش از آن توست به تعداد جنیان و انسان ها و به شماره خاک و چهارپایان، درندگان و پرندگان و ستایش از آن توست به شماره آن چه کتابت در حساب دارد و دانشت بدان احاطه دارد و هم وزن با عرشت ستایشی فراوان و خجسته. خدایا ستایش برای توست به شماره آن چه می گویی و به میزان آن چه می دانی و به تعداد آن چه آفریده هایت از پیشینیان و متاخران بدان عمل می کنند و هموزن با همه آن ها و به شماره تمام آن چه تا زمان مرگ و نیستی نام بردیم .

معبودی جز خدا نیست و او یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد و فرمانروایی و ستایش از آن او است، زنده می کند و می میراند و بر هر چیز تواناست.

سپس – ده بار– بگو: از خدا آمرزش می طلبم، سپس – ده بار– بگو: ای خدا ای خدا، – ده بار– بگو: ای رحمت گستر ای رحمت گستر، سپس – ده بار–

بگو: ای مهربان ای مهربان، پس – ده بار– بگو: ای بخشنده ای مهربان، سپس – ده بار– بگو: ای خدایی که جز تو خدایی

نیست، سپس - ده بار- بگو: هیچ دگرگونی و قدرتی جز به خدا صورت نمی گیرد، سپس - ده بار- بگو: اجابت کن اجابت کن، سپس - ده بار- بگو» به نام خداوند بخشنده و مهربان، سپس - ده بار- بگو: درود و سلام خدا بر محمد و خاندان پاکش.

آن گاه بگو: خدایا، تو اعتماد من در هر اندوه و امید من در هر سختی و گرفتاری هستی. تو در هر امری که بر من وارد می شود، مورد اعتماد و اندوخته من هستی. چه بسیار ناراحتی که دل در آن ناتوان و چاره جویی انسان اندک می گردد و افراد نزدیک، انسان را تنها می گذارند و دشمن انسان شاد می گردد، بر تو عرضه کردم و به درگاه تو گله نمودم، به خاطر گرایش و توجه به تو و روی برگرداندن از غیر تو، و تو آن را گشودی و برطرف کردی و مرا کفایت نمودی. تو ولی نعمت همه نعمت ها و صاحب همه نیکی ها و منتهای همه گرایش ها هستی، پس ستایش فراوان تو راست و منت و بخشش برتر از آن تو است. خداوندا بر محمد و آل محمد درود فرست و گرفتاری و اندوه مرا آسان ساز و آن چه را خواهانم به صورت آسان برایم فراهم کن و مرا به آرزویم برسان و زود و سریع به مقصودم نایل گردان و بدهی ام را ادا کن، ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال: ۵۵۸-۵۶۱ -

**[ترجمه]

«۴»

قل، [إقبال الأعمال] رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَرَأَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ أَلْفَ مَرَّةٍ- سُورَةَ الْإِخْلَاصِ نَظَرَ الرَّحْمَنُ إِلَيْهِ وَ مَنْ نَظَرَ الرَّحْمَنُ إِلَيْهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ أَبَداً.

قال السید ره لعل معنی نظر الرحمن إلیه أراد به نظر الرحمه للعبد و الرضا عنه و الشفقه علیه (۲).

**[ترجمه]الاقبال: از امام صادق علیه السلام روایت است: هر کس در روز عاشورا هزار بار سوره اخلاص را بخواند، خداوند رحمان به او نظر می کند و هر کس خداوند به او نظر کند، هرگز او را عذاب نمی کند .

سید بن طاووس - ره - بیان کردند، منظور از نظر خداوند، رحمت و خشنودی و ترحم به بنده است. - . الاقبال:۵۷۷ -

**[ترجمه]

«۵»

قل، [إقبال الأعمال] رَوَيْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى مَوْلَانَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا علیه السلام أَنَّهُ قَالَ:

ص: ۳۴۳

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۵۵۸- ۵۶۱.

٢- ٢. كتاب الاقبال ص ٥٧٧.

مَنْ تَرَكَ السَّعْیَ فِی حَوَائِجِهِ یَوْمَ عَاشُورَاءَ قَضَی اللَّهُ لَهُ حَوَائِجَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ مَنْ کَانَ یَوْمُ عَاشُورَاءَ یَوْمَ مُصِیبَتِهِ وَ حُزْنِهِ وَ بُکَائِهِ جَعَلَ اللَّهُ یَوْمَ الْقِیَامَهِ یَوْمَ فَرَحِهِ وَ سُرُورِهِ وَ قَرَّتْ بِنَا فِی الْجَنَّهِ عَیْنُهُ وَ مَنْ سَمَّی یَوْمَ عَاشُورَاءَ یَوْمَ بَرَکَهٍ وَ ادَّخَرَ لِمَنْزِلِهِ فِیهِ شَیْئاً لَمْ یُبَارَکْ لَهُ فِیمَا ادَّخَرَ وَ حُشِرَ یَوْمَ الْقِیَامَهِ مَعَ یَزِیدَ وَ عُبَیْدِ اللَّهِ بْنِ زِیَادٍ وَ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِی أَسْفَلِ دَرْکٍ مِنَ النَّارِ.

قال السید ره و إذا عزمت علی ما لا بد منه من الطعام و الشراب بعد انقضاء وقت المصاب فقل ما معناه اللهم إنک قلت وَ لا تَحْسَبَنَّ الَّذِینَ قُتِلُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ أَمْواتاً بَلْ أَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُونَ فالحسین صلوات الله علیه و علی أصحابه عندک الآن یأکلون و یشربون فنحن فی هذا الطعام و الشراب بهم مقتدون (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در حدیثی از مولایمان امام علی بن موسی الرضا علیه السلام آمده است: هر کس در روز عاشورا در پی برآوردن حوایج و کار خود نرود، خداوند همه حوایج دنیوی و اخروی او را برآورده می کند. هرکس روز عاشورا را روز گریه و اندوه خود قرار دهد، خداوند روز قیامت را روز شادمانی و خوشحالی او قرار می دهد و در بهشت دیده اش با دیدن ما روشن می گردد. هر کس روز عاشورا را روز برکت بنامد و در آن روز چیزی را بیندوزد، اندوخته های او بی برکت می شود و در روز قیامت با یزید، عبیدالله بن زیاد و عمربن سعد - لعنهم الله - محشور می گردد و در پست ترین نقطه جهنم قرار می گیرد.

سید بن طاووس - ره - فرمودند، بعد از سپری شدن زمان مصیبت در روز عاشورا، هرگاه تصمیم گرفتی به مقدار ضرورت غذا بخوری و یا چیزی بنوشی، به این مضمون دعا کن: خداوندا تو فرمودی: {و هرگز گمان مکن که آنان در راه خدا کشته شدند، مرده اند، بلکه زنده اند و نزد پروردگارشان روزی داده می شوند.} بنابر این امام حسین صلوات الله علیه و علی اصحابه اکنون در نزد تو می خورند و می آشامند و ما در این خوردن و نوشیدن از آنان پیروی می کنیم. - . الاقبال:۵۷۸ -

**[ترجمه]

«۶»

قل، إقبال الأعمال فإذا کان أواخر نهار یوم عاشوراء فقم قائما و سلم علی رسول الله صلی الله علیه و آله و علی مولانا أمیر المؤمنین علیه السلام و علی مولانا الحسن بن علی و علی سیدتنا فاطمه الزهراء و عترتهم الطاهرین صلوات الله علیهم أجمعین و عزهم علی هذه المصائب بقلب محزون و عین باکیه و لسان ذلیل بالنوائب ثم اعتذر إلی الله جل جلاله و إلیهم من التقصیر فیما یجب لهم علیک و أن یعفو عما لم تعمله مما کنت تعمله مع من یعز علیک فإنه من المستبعد أن یقام فی هذا المصاب الهائل بقدر خطبه النازل و اجعل کلما یکون من الحرکات و السکنات فی الجزع علیه خدمه لله جل جلاله و متقربا بذلک إلیه و اسأل من الله جل جلاله و منهم ما یریدون أن یسأله منهم و ما أنت محتاج إلیه و إن لم تعرفه و لم تبلغ أملک إلیه فإنهم أحق أن یعطوک علی قدر إمکانهم و یعاملوک بما یقصر عنه سؤالک من إحسانهم و لعل قائلا یقول هلا کان الحزن الذی یعملونه من أول عشر المحرم قبل وقوع القتل یعملونه بعد یوم عاشوراء لأجل تجدد القتل فأقول إن أول العشر کان الحزن خوفا مما جرت الحال علیه فلما قتل صلوات الله علیه و آله دخل

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۵۷۸.

تحت قول الله تعالی وَ لا تَحْسَبَنَّ الَّذِینَ قُتِلُوا فِی سَبِیلِ اللَّهِ أَمْواتاً بَلْ أَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُونَ- فَرِحِینَ بِما آتاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ یَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِینَ لَمْ یَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَ لا هُمْ یَحْزَنُونَ فلما صاروا فرحین بسعاده الشهاده وجب المشارکه

لهم فی السرور بعد القتل لنظفر معهم بالسعاده فإن قیل فعلام تجددون قراءه المقتل و الحزن کل عام فأقول لأن قراءته هو عوض قصه القتل علی عدل الله جل جلاله لیأخذ بثأره کما وعد من العدل و أما تجدد الحزن کل عشر و الشهداء صاروا مسرورین فلأنه مواساه لهم فی أیام العشر حیث کانوا فیها ممتحنین ففی کل سنه ینبغی لأهل الوفاء أن یکونوا وقت الحزن محزونین و وقت السرور مسرورین (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در پایان روز عاشورا، برخیز و به رسول خدا صلی الله علیه و آله و مولایمان امیر مومنان و مولایمان حسن بن علی و سرورمان فاطمه زهرا و خاندان پاک آنان صلوات الله علیهم درود فرست و با قلب اندوهناک و چشم گریان و زبانی که در اثر گرفتاری ها خوار شده است، مصایب وارده را به آن ها تسلیت بگو، سپس با توجه به درگاه خداوند جلّ جلاله و آن بزرگواران، از کوتاهی خود نسبت به آن چه بر تو واجب است، عذر خواهی کن و از خدا بخواه آن چه را که در سوگ آن عزیزان باید انجام می دادی و به جا نیاوردی، ببخشاید؛ زیرا بسیار بعید است که بتوانی به اندازه گرفتاری های وارده، حق این مصیبت هولناک را ادا کنی .

همه حرکات و سکنات خود را در بی تابی بر این مصایب، در راه بندگی خداوند جلّ جلاله قرار ده و با آن ها به درگاه خدا نزدیکی بجوی و از خدا و آن بزرگواران، آن چه را که آن ها از تو می خواهند، طلب کن، اگرچه به آن ها آگاهی نداشتی و اندیشه ات به آن نرسد؛ زیرا آنان شایسته آن هستند که به اندازه توان خود به تو عطا کنند و نسبت به آن چه درخواست تو بدان نمی رسد، با نیکی رفتار کنند.

اگر کسی بگوید: چرا این گونه اظهار حزن و اندوهی که از اول دهه محرم و پیش از شهادت حضرت علیه السلام اظهار می دارید، بعد از روز عاشورا چنین نمی کنید، در حالی که شهادت او در روز عاشورا رخ داد، می گویم: علت اظهار حزن و اندوه در اول دهه، برای بیم و هراس از مصایبی است که بر آن حضرت گذشت، ولی وقتی آن حضرت علیه السلام شهید شدند، مصداق این آیه شریفه گردید که می فرماید: {هرگز کسانی را که در راه خدا کشته شده اند مرده مپندار بلکه زنده اند که نزد پروردگارشان روزی داده می شوند. به آنچه از فضل خود به آنان داده است شادمانند و برای کسانی که از پی ایشانند و هنوز به آنان نپیوسته اند شادی می کنند که نه بیمی بر ایشان است و نه اندوهگین می شوند.} آن بزرگواران به سعادت شهادت رسیدند و شادمان گردیدند. لازم است ما نیز بعد از شهادت در شادمانی با آن ها مشارکت کنیم، تا به سعادت و نیکبختی راه یابیم.

اگر گفته شود: پس چرا در هر سال، مقتل آن حضرت را می خوانید و اظهار حزن و اندوه می کنید؟ می گویم: خواندن مقتل در واقع عرضه داستان شهادت آن حضرت بر عدل الهی است تا همان گونه که وعده داد، انتقام او را بگیرد و اظهار اندوه در هر سال، در حالی که شهیدان به شهادت رسیدند و شادمان گردیدند، برای همدردی با آن ها در این دهه است، که در آن دچار بلا و امتحان بودند. از این رو شایسته است اهل وفا در هر سال، در اوقات حزن و اندوه آنان، محزون و اندهگین و در زمان شادمانی و سرور آنان، خوشحال و شادمان گردند. - . الاقبال: ۵۸۳-۵۸۴ -

**[ترجمه]

باب ۹ ما یتعلق بأعمال ما بعد عاشوراء من أیام هذا الشهر و لیالیه

الأخبار

أقول

قد سبق فی أول هذا الجزء دعاء کل یوم یوم فلا تغفل.

**[ترجمه]در ابتدای این جلد، دعای تمام روزها ذکر شد، پس غافل مشو.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] بِإِسْنَادِنَا إِلَی شَیْخِنَا الْمُفِیدِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَیْهِ فِی کِتَابِ حَدَائِقِ الرِّیَاضِ قَالَ: لَیْلَهَ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ مِنَ الْمُحَرَّمِ وَ کَانَتْ لَیْلَهَ خَمِیسٍ سَنَهِ ثَلَاثٍ مِنَ الْهِجْرَهِ کَانَ زِفَافُ فَاطِمَهَ ابْنَهِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله إِلَی مَنْزِلِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ یُسْتَحَبُّ صَوْمُهُ شُکْراً لِلَّهِ تَعَالَی بِمَا وَقَفَ مِنْ جَمْعِ حُجَّتِهِ وَ صَفِیَّتِهِ (۲).

ص: ۳۴۵

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۵۸۳- ۵۸۴.

۲- ۲. کتاب الاقبال ص ۵۸۴.

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید رضوان الله علیه در کتاب حدائق الریاض آورد: شب بیست و یکم محرم از سال سوم هجرت که پنج شنبه بود، شب عروسی فاطمه، دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله با امیرمومنان علیه السلام بود. از این رو، مستحب است انسان این روز را برای سپاسگزاری از خداوند متعال و اجتماع حجت خدا و برگزیده او، روزه بدارد. - . الاقبال: ۵۸۴ -

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بشهر صفر من الأدعیه و الأعمال

باب ۱۰ أدعیه أول یوم من هذا الشهر و لیلته و أعمال سائر أیامه و لیالیها

الأخبار

أقول

قد سبق فی باب أول هذا الجزء عمل أول یوم کل شهر فلا تغفل ثم أقول.

**[ترجمه]توجه کن که در باب اول این کتاب، اعمال روز اول هر ماهی ذکر شد، پس غافل مشو. سپس می گویم:

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] ذَکَرَ صَاحِبُ کِتَابِ الْمُنْتَخَبِ تَقُولُ عِنْدَ اسْتِهْلَالِ شَهْرِ صَفَرٍ: اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ الْعَلِیمُ الْخَالِقُ الرَّازِقُ وَ أَنْتَ اللَّهُ الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ الْقَادِرُ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعَرِّفَنَا بَرَکَهَ هَذَا الشَّهْرِ وَ یُمْنَهُ وَ تَرْزُقَنَا خَیْرَهُ وَ تَصْرِفَ عَنَّا شَرَّهُ وَ تَجْعَلَنَا فِیهِ مِنَ الْفَائِزِینَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنِی أَکْثَرَ الْعَالَمِینَ قَدْراً وَ أَبْسَطَهُمْ عِلْماً وَ أَعَزَّهُمْ عِنْدَکَ مَقَاماً وَ أَکْرَمَهُمْ لَدَیْکَ جَاهاً کَمَا خَلَقْتَ آدَمَ علیه السلام مِنْ تُرَابٍ وَ نَفَخْتَ فِیهِ مِنْ رُوحِکَ وَ أَسْجَدْتَ لَهُ مَلَائِکَتَکَ وَ عَلَّمْتَهُ الْأَسْمَاءَ کُلَّهَا وَ جَعَلْتَهُ خَلِیفَهً فِی أَرْضِکَ وَ سَخَّرْتَ لَهُ مَا فِی السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِی الْأَرْضِ جَمِیعاً مِنْکَ وَ کَرَّمْتَ ذُرِّیَّتَهُ وَ فَضَّلْتَهُمْ عَلَی الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ مِنْکَ النَّعْمَاءُ وَ لَکَ الشُّکْرُ دَائِماً یَا لَطِیفاً بِعِبَادِهِ الْمُؤْمِنِینَ یَا سَمِیعَ الدُّعَاءِ ارْحَمْ وَ اسْتَجِبْ فَإِنَّکَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ فَاجْعَلْ قَلْبِی وَ عَزْمِی وَ هِمَّتِی وَفْقَ مَشِیَّتِکَ وَ أَسِیرَ أَمْرِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی لَا أَقْدِرُ أَنْ أَسْأَلَکَ إِلَّا بِإِذْنِکَ وَ لَا أَقْدِرُ أَنْ لَا أَسْأَلَکَ بَعْدَ إِذْنِکَ خَوْفاً مِنْ إِعْرَاضِکَ وَ غَضَبِکَ فَکُنْ حَسْبِی یَا مَنْ هُوَ الْحَسْبُ وَ الْوَکِیلُ وَ النَّصِیرُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی

مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا جَالِيَ الْأَحْزَانِ يَا مُوَسِّعَ الضِّيقِ يَا مَنْ هُوَ أَوْلَى بِخَلْقِهِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَ يَا فَاطِرَ تِلْكَ الْأَنْفُسِ أَنْفُساً وَ مُلْهِمَهَا فُجُورَهَا وَ التَّقْوَى نَزَلَ بِي يَا فَارِجَ الْهَمِّ هَمٌّ ضِقْتُ بِهِ ذَرْعاً وَ صَدْراً حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عَرَضَتْ فِتْنَةٌ يَا اللَّهُ وَ بِذِكْرِكَ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ قَلِّبْ قَلْبِي مِنَ الْهُمُومِ إِلَى الرَّوْحِ وَ الدَّعَةِ وَ لَا تَشْغَلْنِي عَنْ ذِكْرِكَ بِتَرْكِكَ مَا بِي مِنَ الْهُمُومِ إِنِّي إِلَيْكَ مُتَضَرِّعٌ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي لَا يُوصَفُ إِلَّا بِالْمَعْنَى بِكِتْمَانِكَ فِي غُيُوبِكَ ذِي النُّورِ أَنْ تُجَلِّيَ بِحَقِّهِ أَحْزَانِي وَ تَشْرَحَ بِهِ صَدْرِي بِكُشُوطِ الْهَمِّ يَا كَرِيمُ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: صاحب کتاب المنتخب چنین نقل کرد: هنگام استهلال ماه صفر بگو:

خداوندا، تو خدای آگاه، آفریننده و روزی‌رسان هستی و تو خدای توانا مقتدر و توانمندی، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و ما را با برکت و خجستگی این ماه آشنا گردانی و خیر آن را به ما روزی کنی و از شر آن باز داری و ما را از رستگاران در آن قرار دهی، ای مهربان‌ترین مهربانان. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا در نزد خود، بلندمرتبه‌ترین، دانشمندترین، سرافرازترین، آبرومندترین و برترین همه جهانیان قرار ده، همان گونه که حضرت آدم علیه السلام را از خاک آفریدی و از روح خودت در او دمیدی و به فرشتگان دستور دادی تا در برابر او سجده کنند و همه... نام‌هایت را به او آموختی و جانشین خود در زمین قرار دادی و همه آنچه را که در آسمان‌ها و زمین است، مسخر او گردانیدی و فرزندان او را گرامی داشتی و بر جهانیان برتری دادی.

خدایا، ستایش از آن تو است و نعمت از تو است و سپاس جاودانه مخصوص توست، ای کسی که به بندگان مؤمن لطف داری، ای شنوای دعا، بر من رحم کن و دعایم را مستجاب کن؛ زیرا تو می‌دانی و من نمی‌دانم و تو می‌توانی و من نمی‌توانم و تو از همه نهان ها آگاهی، پس دل، تصمیم و همت مرا موافق با خواست خود و اسیر امر خویش بگردان. خدایا، من به جز اذن تو نمی‌توانم چیزی را از تو بخواهم و بعد از اذن تو نمی‌توانم از تو نخواهم، زیرا از روی برگرداندن و خشم تو بیم دارم؛ پس خود برای من بس باش، ای کسی که کفایت می کنی و کارگزار و یاری دهنده هستی. خداوندا، بر محمد و آل محمد و بر همه فرشتگان مقرب و پیامبران مرسل و بندگان شایسته‌ات درود فرست، ای مهربان‌ترین مهربانان، ای برطرف کننده اندوه‌ها، ای از بین برنده تنگناها، ای کسی که از خود آفریده‌ها به آنها سزاوارتر هستی، ای آفریننده جان‌ها به صورت جان و الهام کننده بدی و تقوا به آن، ای گشاینده اندوه، اندوهی بر من وارد شد که نمی‌توانم در برابر آن ایستادگی کنم و سینه‌ام در اثر آن به تنگ آمد، به حدی که می‌ترسم دچار فتنه‌ای شده باشم. ای خدایی که دل‌ها با یاد تو آرام می گیرد، بر محمد و آل محمد درود فرست و دل مرا از اندوه‌ها نجات ده و به سوی آسایش و راحتی انتقال ده و مرا با غم‌هایم تنها مگذار تا مبادا از یادت باز مانم، من به درگاه تو تضرع می کنم. به آن اسم تو که با معنا توصیف می‌شود و آن را در غیب پوشیدی و دارای نور است، از تو خواستارم، به حق آن، اندوه‌های مرا بزدایی و با زدودن دلتنگی، دلم را بگشایی، ای بزرگوار. – . الاقبال: ۵۸۷ –

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال عمل يوم الثالث من صفر وجدنا فی کتب أصحابنا یستحب أن یصلی فیه رکعتان فی الأولی الحمد مره و إِنَّا فَتَحْنا و فی الثانیه الحمد مره و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مره فإذا سلم صلی علی النبی مائه مره و لعن آل أبی سفیان مائه مره و استغفر الله مائه مره و سأل حاجته (۲).

ص: ۳۴۷

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۵۸۷.

۲- ۲. کتاب الاقبال ص ۵۸۷.

**[ترجمه]الاقبال: عمل روز سوم از ماه صفر: در کتاب های راویان امامیه یافتیم: مستحب است انسان در روز سوم ماه صفر دو رکعت نماز، در رکعت اول سوره حمد و إِنَّا فَتَحنَا و در رکعت دوم، سوره حمد و قُل هُوَ اللهُ أَحَد بخواند و وقتی سلام نماز را گفت، بر پیامبر و خاندان او صد بار صلوات بفرستد و صد بار بر خاندان ابی سفیان لعن بفرستد و صد بار استغفار کند و آنگاه حاجتش را از خدا بخواهد. - .[۲]

الاقبال: ۵۸۷ -

**[ترجمه]

باب ۱۱ أعمال خصوص يوم الأربعين و هو يوم العشرين من هذا الشهر

الأخبار

أقول

قد أوردنا كثيرا من أخبار هذا الباب فی كتاب المزار و غيره و ذكرنا ما يناسبه فی مجلد أحوال الحسين عليه السلام أيضا.

**[ترجمه]بسیاری از مطالب این باب را در کتاب المزار و دیگر کتاب ها آوردیم و در جلد احوال الحسین علیه السلام نیز مطالب مناسب این باب را ذکر کردیم.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] يَوْمُ الْعِشْرِينَ مِنْهُ يُسْتَحَبُّ فِيهِ زِيَارَةُ الْحُسَيْنِ عليه السلام رَوَيْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ فِيمَا رَوَاهُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى مَوْلَانَا الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ: عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ صَلَاةُ إِحْدَى وَ خَمْسِينَ وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ وَ التَّخَتُّمُ فِی الْيَمِينِ وَ تَعْفِيرُ الْجَبِينِ وَ الْجَهْرُ بِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در روز بیستم ماه صفر، زیارت قبر حسین علیه السلام دارای فضیلت بسیار است. امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: مومن پنج نشانه دارد: خواندن پنجاه و یک رکعت نماز در شبانه روز، زیارت اربعین و پوشیدن انگشتری در دست راست، پیشانی بر خاک نهادن و قرائت بسم الله الرحمن الرحیم با صدای بلند.

**[ترجمه]

أقول

قد أثبتنا شرح الزيارة مستوفى فی كتاب المزار.

**[ترجمه]شرح زیارت را به طور کامل در کتاب المزار آورده‌ایم .

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بشهر ربیع الأول من الأعمال و الأدعیه

باب ۱۲ أدعیه أول یوم منه و أول لیلته و أعمالها و ما یتعلق ببعض سائر أیامه

الأخبار

أقول

قد سبق فی باب أول هذا الجزء عمل کل شهر.

**[ترجمه]در باب اول این جلد، اعمال اول هر ماه ذکر شد.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] وَجَدْنَا فِی کِتَابِ الْمُنْتَخَبِ الدُّعَاءَ فِی غُرَّهِ رَبِیعٍ الْأَوَّلِ تَقُولُ: اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ یَا ذَا الطَّوْلِ وَ الْقُوَّهِ وَ الْحَوْلِ وَ الْعِزَّهِ سُبْحَانَکَ

ص: ۳۴۸

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۵۸۹.

مَا أَعْظَمَ وَحْدَانِيَّتَكَ وَ أَقْدَمَ صَمَدِيَّتَكَ وَ أَوْحَدَ إِلَهِيَّتَكَ وَ أَبْيَنَ رُبُوبِيَّتَكَ وَ أَظْهَرَ جَلَالَكَ وَ أَشْرَفَ بَهَاءَ آلَائِكَ وَ أَبْهَى كَمَالَ صَنَائِعِكَ وَ أَعْظَمَكَ فِي كِبْرِيَائِكَ وَ أَقْدَمَكَ فِي سُلْطَانِكَ وَ أَنْوَرَكَ فِي أَرْضِكَ وَ سَمَائِكَ وَ أَقْدَمَ مُلْكَكَ وَ أَدْوَمَ عِزَّكَ وَ أَكْرَمَ عَفْوَكَ وَ أَوْسَعَ حِلْمَكَ وَ أَغْمَضَ عِلْمَكَ وَ أَنْفَذَ قُدْرَتَكَ وَ أَحْوَطَ قُرْبَكَ أَسْأَلُكَ بِنُورِكَ الْقَدِيمِ وَ أَسْمَائِكَ الَّتِي كَوَّنْتَ بِهَا كُلَّ شَيْ‏ءٍ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ وَ رَحِمْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ أَنْ تَأْخُذَ بِنَاصِيَتِي إِلَى مُوَافَقَتِكَ وَ تَنْظُرَ إِلَيَّ بِرَأْفَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ تَرْزُقَنِي الْحَجَّ إِلَى بَيْتِكَ الْحَرَامِ وَ تَجْمَعَ بَيْنَ رُوحِي وَ أَرْوَاحِ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ تُوصِلَ الْمِنَّةَ بِالْمِنَّةِ وَ الْمَزِيدَ بِالْمَزِيدِ وَ الْخَيْرَ بِالْبَرَكَاتِ وَ الْإِحْسَانَ بِالْإِحْسَانِ كَمَا تَفَرَّدْتَ بِخَلْقِ مَا صَنَعْتَ وَ عَلَى مَا ابْتَدَعْتَ وَ حَكَمْتَ وَ رَحِمْتَ فَأَنْتَ الَّذِي لَا تُنَازَعُ فِي الْمَقْدُورِ وَ أَنْتَ مَالِكُ الْعِزِّ وَ النُّورِ وَسِعْتَ كُلَّ شَيْ‏ءٍ رَحْمَةً وَ عِلْماً وَ أَنْتَ الْقَائِمُ الدَّائِمُ الْمُهَيْمِنُ الْقَدِيرُ إِلَهِي لَمْ أَزَلْ سَائِلًا مِسْكِيناً فَقِيراً إِلَيْكَ فَاجْعَلْ جَمِيعَ أُمُورِي مَوْصُولَةً بِثِقَةِ الِاعْتِمَادِ عَلَيْكَ وَ حُسْنِ الرُّجُوعِ إِلَيْكَ وَ الرِّضَا بِقَدَرِكَ وَ الْيَقِينِ بِكَ وَ التَّفْوِيضِ إِلَيْكَ- سُبْحَانَكَ لا عِلْمَ لَنا إِلَّا ما عَلَّمْتَنا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ سُبْحانَهُ بَلْ لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قانِتُونَ- سُبْحانَكَ فَقِنا عَذابَ النَّارِ- سُبْحانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَ أَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ- سُبْحانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنا مِنْ دُونِهِمْ- سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحانَ اللَّهِ وَ ما أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ- سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ- سُبْحانَ الَّذِي أَسْرى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بارَكْنا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آياتِنا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ سُبْحانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ- وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ- يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ يُحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ كَذلِكَ تُخْرَجُونَ- سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يُشْرِكُونَ- سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيراً- سُبْحانَ رَبِّنا إِنْ كانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولًا سُبْحانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْ‏ءٍ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

سُبْحانَهُ بَلْ عِبادٌ مُكْرَمُونَ- سُبْحانَهُ هُوَ اللَّهُ الْواحِدُ الْقَهَّارُ- سُبْحانَ رَبِّنا إِنَّا كُنَّا ظالِمِينَ- سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ- وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَرِّفْنَا بَرَكَةَ هَذَا الشَّهْرِ وَ يُمْنَهُ وَ ارْزُقْنَا خَيْرَهُ وَ اصْرِفْ عَنَّا شَرَّهُ وَ اجْعَلْنَا فِيهِ مِنَ الْفَائِزِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب المنتخب آمد: دعای اول ماه ربیع الاول به این صورت است:

خداوندا، معبودی جز تو نیست، ای بخشنده و نیرومند و دگرگون کننده و سربلند، تو منزه هستی؛ چه قدر یگانگی تو عظیم و بی‌نیازی‌ات دیرینه و معبودیت یگانه و پروردگاری‌ات روشن و جلالت آشکار و زیبایی نعمت‌هایت والا و کمال ساخته‌های تو زیبا و بزرگ‌منشی‌ات با عظمت و سلطه‌ات دیرینه است و چه قدر در زمین و آسمان نورانی هستی و فرمانروایی‌ات دیرینه و عزتت پایدار و گذشتت کریمانه و بردباری‌ات گسترده و دانشت همراه با پوشیده و قدرتت نافذ و نزدیکی‌ات فراگیر است. به نور دیرینه تو و به آن اسم‌هایت که همه اشیا را با آن پدید آوردی، از تو خواستارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی، چنان که درود، برکت، رحمت و مهربانی خود را بر حضرت ابراهیم و خاندان او فرستادی، به راستی که تو ستوده و بلندپایه‌ای و اختیار مرا به دست بگیری و به سمت موافقت با خود بکشانی و با نظر رأفت و رحمتت به من بنگری و حج خانه محترمت را روزی‌ام کنی و روح من و ارواح پیامبران و فرستادگانت را در یک جا گرد هم آوری و پی در پی بر من ببخشای و افزون کن و خیرت را به برکاتت و نیکی‌ات را به نیکی دیگر بپیوندی، چنان که به تنهایی آفریدی و بر اساس ابتکار در آفریدن، حکمت و رحمتت خلق کردی. بنابراین، تویی خدایی که کسی نمی‌تواند در آنچه تقدیر کردی با تو ستیزه کند و تویی مالک عزت و نور که رحمت و آگاهی‌ات همه اشیا را فرا گرفت و تویی خداوند پایدار، جاودانه، نگاهبان چیره و توانمند.

معبودا، من همواره درخواست کننده، بیچاره و نیازمند درگاه تو هستم، پس همه امورم را به اطمینان بر تو و بازگشت نیک به درگاهت و خشنودی به مقدراتت و یقین به خود و واگذاری امور بر خود قرار ده. پاکی تو و جز آنچه را که به ما آموختی نمی‌دانیم و تو آگاه و حکیمی، پاک است خدا، آری هر آنچه در آسمان‌ها و زمین هستند، فرمانبر اویند، پاکی تو ای خدا، پس ما را از عذاب آتش جهنم نگاه دار، پاکی تو و من به درگاهت توبه نمودم و اولین مؤمن هستم، پاکی تو ای خدا و تو خود سرپرست ما از میان همه آنان هستی، پاک است خدا پروردگار جهانیان، پاک است خدا و من هرگز از مشرکان نیستم، پاک است خدا از آنچه شریک او قرار می‌دهند، پاک است خدایی که بنده خود را شبانه از مسجد الحرام به مسجد الاقصی که پیرامون آن را خجسته گردانیدیم سیر داد تا برخی از نشانه‌های خود را به او ارائه دهد، به راستی که او شنوا و بینا است. پاک است خدا هنگامی که شام و صبح می‌کنید و ستایش خدا را در آسمان‌ها و زمین به هنگام شامگاه و آنگاه که ظهر می... کنید. زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون می‌کشد و زمین را بعد از مرگ، زنده می‌گرداند و شما نیز این چنین بیرون آورده می‌شوید، خداوند پاک و متعالی است از آنچه شریک او قرار می‌دهند، پاک و بسیار منزه و متعالی است خدا از آنچه درباره او می‌گویند، پاک است پروردگار ما و وعده او حتماً به وقوع خواهد پیوست، پاک است خدایی که ملکوت هر چیز به دست او است و شما به سوی او بازگردانده می‌شوید، پاک است خدا و بندگان گرامی هستند، پاک است خدای یگانه و چیره، پاک است پروردگار ما و به راستی که ما ستم نمودیم، پاک است پروردگار تو، پروردگار صاحب عزت از آنچه او را بدان توصیف می‌کنند و درود بر فرستاده‌شدگان و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است .

خداونـدا، بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را با بركت و فرخندگى اين ماه آشـنا گردان و خير آن را روزى‌مان كن و از شرّ آن باز دار و از رستگاران در آن قرار ده، به رحمتت اى مهربان‌ترين مهربانان. - . الاقبال: ۵۹۶ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال روينا عن شـيخنا المفيـد رضوان الله عليه من كتاب حدائق الرياض عند ذكر شـهر ربيع الأول ما هذا لفظه أول يوم منه هـاجر النبى من مكه إلى المـدينه- سـنه ثلاـث عشـره من مبعثه صـلى الله عليه و آله و كان ذلك يوم الخميس يسـتحب صيامه لما أظهر الله فيه من أمر نبيه و نجاه من عدوه

**[ترجمه]الاقبال: شـيخ مفيد رضوان الله عليه در كتاب حدائق الرياض در ضـمن اعمال ماه ربيع الاول آورده: در روز اول اين مـاه از سـال سـيزدهم مبعث، روز پنجشـنبه، پيامبر اكرم صـلّى الله عليه و آله از مكه به مـدينه هجرت نمود. از اين رو، مسـتحب است انسان براى اين جهت كه خداوند در اين روز امر پيامبر را آشكار نمود و او را از دست دشمنان رهانيد، روزه بگيرد.

**[ترجمه]

أقول

و يحسن أن يصلى صلاه الشكر التى نذكرها فى كتاب السعادات بالعبادات التى ليس لها أوقات معينات و يدعو بدعائها فإنه يوم عظيم السـعادات و قال جدى فى المصـباح إن هجرته صـلى الله عليه و آله كانت ليله الخميس أول شـهر ربيع الأول و الظاهر أن توجهه من مكه إلى الغار كان ليلا و لم يكن بالنهار و قال المفيـد فى التواريـخ الشـرعيه إن الهجره كانت ليله الخميس أول ربيع الأول و لعل ناسـخ كتاب حـدائق غلط فى ذكره اليوم عوض الليله أو قـد حـذف الليله كما قال الله تعالى وَ سْـئَلِ الْقَرْيَهَ أراد أهل القريه(۲).

ص: ۳۵۰

۱- ۱. كتاب الاقبال ص ۵۹۶.

۲- ۲. كتاب الاقبال ص ۵۹۲ مع تفاوت و تلخيص.

**[ترجمه]بهتر است، در این روز نماز شکری را که در کتاب «السعادات بالعبادات التی لیس لها اوقاتٌ معیّنات» یادآور شدیم و نیز دعای آن خوانده شود؛ زیرا این روز، روزی است که سعادت آن بزرگ است.

جدم در کتاب المصباح ذکر کرد: هجرت پیامبر صلی الله علیه و آله در شب پنج شنبه اول ماه ربیع الاول بود، ظاهرا حرکت آنها از مکه به سوی غار در شب بوده است نه در روز.

هم‌چنین شیخ مفید در کتاب «التواریخ الشرعیّه» آورده است: هجرت در شب پنجشنبه اول ماه ربیع الاول اتفاق افتاد. بر این اساس، شاید نسخه بردار کتاب «حدائق الریاض» اشتباه کرده و به جای لفظ شب، روز نوشته باشد؛ یا اینکه لفظ شب را حذف کرده است، چنان که خداوند متعال می‌فرماید: «وَسئَلِ الْقَریَهَ»؛ یعنی از اهل آبادی بپرس. - ۲. الاقبال:۵۹۲ با اندکی تفاوت و تلخیص -

**[ترجمه]

باب ۱۳ فضل الیوم التاسع من شهر ربیع الأول و أعماله

الأخبار

أقول

قد أوردنا شطرا مما یتعلق بهذا الباب فی أحوال الخلفاء الثلاث و غیرها.

**[ترجمه]پاره ای از مطالب این باب را در احوال الخلفاء الثلاث و دیگر کتب ذکر کرده ایم.

**[ترجمه]

«۱»

قَالَ السَّیِّدُ بْنُ طَاوُسٍ ره فِی کِتَابِ زَوَائِدِ الْفَوَائِدِ رَوَی ابْنُ أَبِی الْعَلَاءِ الْهَمْدَانِیُّ الْوَاسِطِیُّ وَ یَحْیَی بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حُوَیْجٍ الْبَغْدَادِیُّ قَالا: تَنَازَعْنَا فِی ابْنِ الْخَطَّابِ وَ اشْتَبَهَ عَلَیْنَا أَمْرُهُ فَقَصَدْنَا جَمِیعاً أَحْمَدَ بْنَ إِسْحَاقَ الْقُمِّیَّ صَاحِبَ أَبِی الْحَسَنِ الْعَسْکَرِیِّ علیه السلام بِمَدِینَهِ قُمَّ فَقَرَعْنَا عَلَیْهِ الْبَابَ فَخَرَجَتْ عَلَیْنَا صَبِیَّهٌ عِرَاقِیَّهٌ فَسَأَلْنَاهَا عَنْهُ فَقَالَتْ هُوَ مَشْغُولٌ بِعِیدِهِ فَإِنَّهُ یَوْمُ عِیدٍ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ إِنَّمَا الْأَعْیَادُ أَرْبَعَهٌ لِلشِّیعَهِ- الْفِطْرُ وَ الْأَضْحَی وَ الْغَدِیرُ وَ الْجُمُعَهُ قَالَتْ فَإِنَّ أَحْمَدَ بْنَ إِسْحَاقَ یَرْوِی عَنْ سَیِّدِهِ أَبِی الْحَسَنِ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَسْکَرِیِّ علیه السلام أَنَّ هَذَا الْیَوْمَ یَوْمُ عِیدٍ وَ هُوَ أَفْضَلُ الْأَعْیَادِ عِنْدَ أَهْلِ الْبَیْتِ علیهم السلام وَ عِنْدَ مَوَالِیهِمْ قُلْنَا فَاسْتَأْذِنِی عَلَیْهِ وَ عَرِّفِیهِ مَکَانَنَا قَالا- فَدَخَلَتْ عَلَیْهِ فَعَرَّفَتْهُ فَخَرَجَ عَلَیْنَا وَ هُوَ مَسْتُورٌ بِمِئْزَرٍ یَفُوحُ مِسْکاً وَ هُوَ یَمْسَحُ وَجْهَهُ فَأَنْکَرْنَا ذَلِکَ عَلَیْهِ فَقَالَ لَا عَلَیْکُمَا فَإِنِّی اغْتَسَلْتُ لِلْعِیدِ قُلْنَا أَوَّلًا هَذَا یَوْمُ عِیدٍ قَالَ نَعَمْ وَ کَانَ یَوْمُ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ رَبِیعٍ الْأَوَّلِ قَالا فَأَدْخَلَنَا دَارَهُ وَ أَجْلَسَنَا ثُمَّ قَالَ إِنِّی قَصَدْتُ مَوْلَایَ أبی [أَبَا] الْحَسَنِ علیه السلام کَمَا قَصَدْتُمَانِی بِسُرَّمَنْ رَأَی فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَیْهِ فَأَذِنَ لِی فَدَخَلْتُ عَلَیْهِ علیه السلام فِی مِثْلِ هَذَا الْیَوْمِ وَ هُوَ یَوْمُ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ رَبِیعٍ الْأَوَّلِ فَرَأَیْتُ سَیِّدَنَا عَلَیْهِ وَ عَلَی آبَائِهِ السَّلَامُ قَدْ أَوْعَزَ إِلَی کُلِّ وَاحِدٍ مِنْ خَدَمِهِ أَنْ

يَلْبَسَ مَا يُمْكِنُهُمْ مِنَ الثِّيَابِ الْجُدُدِ وَ كَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ مِجْمَرَةٌ يُحْرِقُ الْعُودَ فِيهَا بِنَفْسِهِ فَقُلْتُ لَهُ بِآبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ هَلْ تَجَدَّدَ لِأَهْلِ الْبَيْتِ فِي هَذَا الْيَوْمِ فَرَحٌ فَقَالَ عليه السلام وَ أَيُّ يَوْمٍ أَعْظَمُ حُرْمَةً عِنْدَ أَهْلِ الْبَيْتِ مِنْ

ص: ۳۵۱

هَذَا الْيَوْمِ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ.

وَ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عليه السلام أَنَّ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ دَخَلَ فِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ عَلَى جَدِّي رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله قَالَ حُذَيْفَةُ رَأَيْتُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ وَلَدَيْهِ عليهما السلام يَأْكُلُونَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ هُوَ يَتَبَسَّمُ فِي وُجُوهِهِمْ وَ يَقُولُ لِوَلَدَيْهِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عليهما السلام كُلَا هَنِيئاً لَكُمَا بَرَكَةُ هَذَا الْيَوْمِ وَ سَعَادَتُهُ فَإِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي يُهْلِكُ اللَّهُ فِيهِ عَدُوَّهُ وَ عَدُوَّ جَدِّكُمَا وَ إِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِي يَقْبَلُ اللَّهُ أَعْمَالَ شِيعَتِكُمَا وَ مُحِبِّيكُمَا وَ الْيَوْمُ الَّذِي يُصَدَّقُ فِيهِ قَوْلُ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ- فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خاوِيَةً بِما ظَلَمُوا وَ الْيَوْمُ الَّذِي نُسِفَ فِيهِ فِرْعَوْنُ أَهْلِ الْبَيْتِ وَ ظَالِمُهُمْ وَ غَاصِبُهُمْ حَقَّهُمْ وَ الْيَوْمُ الَّذِي يُقْدِمُ اللَّهُ إِلى ما عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْناهُ هَباءً مَنْثُوراً قَالَ حُذَيْفَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ فِي أُمَّتِكَ وَ أَصْحَابِكَ مَنْ يَنْتَهِكُ هَذِهِ الْمَحَارِمَ قَالَ نَعَمْ يَا حُذَيْفَةُ جِبْتٌ مِنَ الْمُنَافِقِينَ يَرْتَاسُ عَلَيْهِمْ وَ يَسْتَعْمِلُ فِي أُمَّتِي الرُّؤْيَا وَ يَحْمِلُ عَلَى عَاتِقِهِ دِرَّةَ الْخِزْيِ وَ يَصُدُّ النَّاسَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ يُحَرِّفُ كِتَابَ اللَّهِ وَ يُغَيِّرُ سُنَّتِي وَ يَشْتَمِلُ عَلَى إِرْثِ

وُلْدِي وَ يَنْصِبُ نَفْسَهُ عَلَماً وَ يَتَطَاوَلُ عَلَى إِمَامِهِ مِنْ بَعْدِي وَ يَسْتَحْلِبُ أَمْوَالَ النَّاسِ مِنْ غَيْرِ حِلِّهَا وَ يُنْفِقُهَا فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ وَ يُكَذِّبُنِي وَ يُكَذِّبُ أَخِي وَ وَزِيرِي وَ يَحْسُدُ ابْنَتِي عَنْ حَقِّهَا فَتَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيْهِ فَيَسْتَجِيبُ دُعَاءَهَا فِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ قَالَ حُذَيْفَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فَادْعُ رَبَّكَ لِيُهْلِكَهُ فِي حَيَاتِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله يَا حُذَيْفَةُ لَا أُحِبُّ أَنْ أَجْتَرِئَ عَلَى قَضَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِمَا قَدْ سَبَقَ فِي عِلْمِهِ لَكِنْ سَأَلْتُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يَجْعَلَ لِلْيَوْمِ الَّذِي يُهْلِكُهُ فِيهِ فَضِيلَةً عَلَى سَائِرِ الْأَيَّامِ لِيَكُونَ ذَلِكَ سُنَّةً يَسْتَنُّ بِهَا أَحِبَّائِي وَ شِيعَةُ أَهْلِ بَيْتِي وَ محبيهم [مُحِبُّوهُمْ] فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيَّ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ يَا مُحَمَّدُ إِنَّهُ كَانَ فِي سَابِقِ عِلْمِي أَنْ تَمَسَّكَ وَ أَهْلَ بَيْتِكَ مِحَنُ الدُّنْيَا وَ بَلَاؤُهَا وَ ظُلْمُ الْمُنَافِقِينَ وَ الْغَاصِبِينَ مِنْ عِبَادِي مَنْ نَصَحْتَ لَهُمْ وَ خَانُوكَ وَ مَحَضْتَ لَهُمْ وَ غَشُّوكَ وَ صَافَيْتَهُمْ وَ كَشَحُوكَ وَ أَرْضَيْتَهُمْ وَ كَذَّبُوكَ وَ جَنَيْتَهُمْ وَ أَسْلَمُوكَ فَإِنِّي بِحَوْلِي وَ قُوَّتِي وَ سُلْطَانِي لَأَفْتَحَنَّ عَلَى مَنْ يَغْصِبُ بَعْدَكَ عَلِيّاً

وَصِيَّكَ حَقّاً أَلْفَ بَابٍ مِنَ النِّيرَانِ مِنْ أَسْفَلِ الْفَيْلُوقِ وَ لَأَصْلِيَنَّهُ وَ أَصْحَابَهُ قَعْراً يُشْرِفُ عَلَيْهِ إِبْلِيسُ آدَمَ فَيَلْعَنُهُ وَ لَأَجْعَلَنَّ ذَلِكَ الْمُنَافِقَ عِبْرَةً فِي الْقِيَامَهِ كَفَرَاعِنَهِ الْأَنْبِيَاءِ وَ أَعْدَاءِ الدِّينِ فِي الْمَحْشَرِ وَ لَأَحْشُرَنَّهُمْ وَ أَوْلِيَاءَهُمْ وَ جَمِيعَ الظَّلَمَهِ وَ الْمُنَافِقِينَ إِلَى جَهَنَّمَ زُرْقاً كَالِحِينَ أَذِلَّهً حَيَارَى نَادِمِينَ وَ لَأُخَلِّدَنَّهُمْ فِيهَا أَبَدَ الْآبِدِينَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ مُرَافِقَكَ وَ وَصِيَّكَ فِي مَنْزِلَتِكَ يَمَسَّهُ الْبَلْوَى مِنْ فِرْعَوْنِهِ وَ غَاصِبِهِ الَّذِي يَجْتَرِئُ وَ يُبَدِّلُ كَلَامِي وَ يُشْرِكُ بِي وَ يَصُدُّ النَّاسَ عَنْ سَبِيلِي وَ يَنْصِبُ مِنْ نَفْسِهِ عِجْلًا لِأُمَّتِكَ وَ يَكْفُرُ بِي فِي عَرْشِي إِنِّي قَدْ أَمَرْتُ مَلَائِكَتِي فِي سَبْعِ سَمَاوَاتِي وَ شِيعَتَكَ وَ مُحِبِّيكَ أَنْ يُعَيِّدُوا فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَهْلَكْتُهُ فِيهِ وَ أَمَرْتُهُمْ أَنْ يَنْصِبُوا كُرْسِيَّ كَرَامَتِي بِإِزَاءِ الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَ يُثْنُوا عَلَيَّ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لِشِيعَتِكَ وَ لِمُحِبِّيكَ مِنْ وُلْدِ آدَمَ يَا مُحَمَّدُ وَ أَمَرْتُ الْكِرَامَ الْكَاتِبِينَ أَنْ يَرْفَعُوا الْقَلَمَ عَنِ الْخَلْقِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ وَ لَا يَكْتُبُونَ شَيْئاً مِنْ خَطَايَاهُمْ كَرَامَهً لَكَ وَ لِوَصِيِّكَ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي قَدْ جَعَلْتُ ذَلِكَ الْيَوْمَ يَوْمَ عِيدٍ لَكَ وَ لِأَهْلِ بَيْتِكَ وَ لِمَنْ يَتْبَعُهُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ شِيعَتِهِمْ وَ آلَيْتُ عَلَى نَفْسِي بِعِزَّتِي وَ جَلَالِي وَ عُلُوِّي فِي مَكَانِي لَأَحْبُوَنَّ مَنْ يُعَيِّدُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مُحْتَسِباً فِي ثَوَابِ الْحَافِّينَ وَ لَأُشَفِّعَنَّهُ فِي ذَوِي رَحِمِهِ وَ لَأَزِيدَنَّ فِي مَالِهِ إِنْ وَسَّعَ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ وَ لَأُعْتِقَنَّ مِنَ النَّارِ فِي كُلِّ حَوْلٍ فِي مِثْلِ ذَلِكَ الْيَوْمِ آلَافاً مِنْ شِيعَتِكُمْ وَ مُحِبِّيكُمْ وَ مَوَالِيكُمْ وَ لَأَجْعَلَنَّ سَعْيَهُمْ مَشْكُوراً وَ ذَنْبَهُمْ مَغْفُوراً وَ عَمَلَهُمْ مَقْبُولًا.

قَالَ حُذَيْفَهُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فَدَخَلَ بَيْتَ أُمِّ سَلَمَهَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَ رَجَعْتُ عَنْهُ وَ أَنَا غَيْرُ شَاكٍّ فِي أَمْرِ الثَّانِي حَتَّى رَأَيْتُ بَعْدَ وَفَاهِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله وَ أُتِيحَ الشَّرَّ وَ عَاوَدَ الْكُفْرَ وَ ارْتَدَّ عَنِ الدِّينِ وَ شَمَّرَ لِلْمُلْكِ وَ حَرَّفَ الْقُرْآنَ وَ أَحْرَقَ بَيْتَ الْوَحْيِ وَ ابْتَدَعَ السُّنَنَ وَ غَيَّرَهَا وَ غَيَّرَ الْمِلَّهَ وَ نَقَلَ السُّنَّهَ وَ رَدَّ شَهَادَهَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ كَذَّبَ فَاطِمَهَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ وَ اغْتَصَبَ فَدَكَ مِنْهَا وَ أَرْضَى الْيَهُودَ وَ النَّصَارَى وَ الْمَجُوسَ وَ أَسْخَطَ قُرَّهَ عَيْنِ الْمُصْطَفَى وَ لَمْ يُرْضِهَا وَ غَيَّرَ السُّنَنَ كُلَّهَا وَ دَبَّرَ عَلَى قَتْلِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ أَظْهَرَ الْجَوْرَ وَ حَرَّمَ مَا حَلَّلَهُ اللَّهُ وَ

حَلَّلَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَ أَبْقَى النَّاسَ أَنْ يَحْتَذُوا النَّقْدَ مِنْ جُلُودِ الْإِبِلِ وَ لَطَمَ وَجْهَ الزَّكِيَّةِ علیه السلام وَ صَعِدَ مِنْبَرَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله ظُلْماً وَ عُدْوَاناً وَ افْتَرَى عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ عَانَدَهُ وَ سَفَّهَ رَأْيَهُ قَالَ حُذَيْفَهُ فَاسْتَجَابَ اللَّهُ دَعْوَةَ مَوْلَايَ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَاهِ وَ السَّلَام عَلَى ذَلِكَ الْمُنَافِقِ وَ جَرَى كَمَا جَرَى قَتْلُهُ عَلَى يَدِ قَاتِلِهِ رَحْمَهُ اللَّهِ عَلَى قَاتِلِهِ قَالَ حُذَيْفَهُ فَدَخَلْتُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام لَمَّا قُتِلَ ذَلِكَ الْمُنَافِقُ لِأُهَنِّئَهُ بِقَتْلِهِ وَ مَصِيرِهِ إِلَى ذَلِكَ الْخِزْيِ وَ الِانْتِقَام فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام يَا حُذَيْفَهُ تَذْكُرُ الْيَوْمَ الَّذِي دَخَلْتَ فِيهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَ أَنَا وَ سِبْطَاهُ نَأْكُلُ مَعَهُ فَدَلَّكَ عَلَى فَضْلِ هَذَا الْيَوْم دَخَلْتَ فِيهِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ نَعَمْ يَا أَخَا رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَقَالَ علیه السلام هُوَ وَ اللَّهِ هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي أَقَرَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِيهِ عُيُونَ أَوْلَادِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَ إِنِّي لَأَعْرِفُ لِهَذَا الْيَوْم اثْنَيْنِ وَ سَبْعِينَ اسْماً قَالَ حُذَيْفَهُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام إِنِّي أُحِبُّ أَنْ تُسْمِعَنِي أَسْمَاءَ هَذَا الْيَوْم التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ فَقَالَ علیه السلام يَا حُذَيْفَهُ هَذَا يَوْمُ الِاسْتِرَاحَهِ وَ يَوْمُ تَنْفِيسِ الْهَمِّ وَ الْكَرْبِ وَ الْغَدِيرُ الثَّانِي وَ يَوْمُ تَحْطِيطِ الْأَوْزَارِ وَ يَوْمُ الْحَبْوَهِ وَ يَوْمُ رَفْعِ الْقَلَمِ وَ يَوْمُ الْهَدْيِ وَ يَوْمُ الْعَقِيقَهِ وَ يَوْمُ الْبَرَكَهِ وَ يَوْمُ الثَّارَاتِ وَ عِيدُ اللَّهِ الْأَكْبَرُ وَ يَوْمٌ يُسْتَجَابُ فِيهِ الدَّعَوَاتُ وَ يَوْمُ الْمَوْقِفِ الْأَعْظَمِ وَ يَوْمُ التَّوْلِيَهِ وَ يَوْمُ الشَّرْطِ وَ يَوْمُ نَزْعِ الْأَسْوَارِ وَ يَوْمُ نَدَامَهِ الظَّالِمِينَ وَ يَوْمُ انْكِسَارِ الشيعه [الشَّوْكَهِ] وَ يَوْمُ نَفْيِ الْهُمُومِ وَ يَوْمُ الْفَتْحِ وَ يَوْمُ الْعَرْضِ وَ يَوْمُ الْقُدْرَهِ وَ يَوْمُ التَّصْفِيحِ وَ يَوْمُ فَرَحِ الشِّيعَهِ وَ يَوْمُ التَّرْوِيَهِ وَ يَوْمُ الْإِنَابَهِ وَ يَوْمُ الزَّكَاهِ الْعُظْمَى وَ يَوْمُ الْفِطْرِ الثَّانِي وَ يَوْمُ سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى وَ يَوْمُ التَّجَرُّعِ بِالرِّيقِ وَ يَوْمُ الرِّضَا وَ عِيدُ أَهْلِ الْبَيْتِ علیهم السلام وَ يَوْمٌ ظَفِرَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَ يَوْمٌ قَبِلَ اللَّهُ أَعْمَالَ الشِّيعَهِ وَ يَوْمُ تَقْدِيمِ الصَّدَقَهِ وَ يَوْمُ طَلَبِ الزِّيَادَهِ وَ يَوْمُ قَتْلِ الْمُنَافِقِ وَ يَوْمُ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ وَ يَوْمُ سُرُورِ أَهْلِ الْبَيْتِ علیهم السلام وَ يَوْمُ الْمَشْهُودِ وَ يَوْمٌ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ وَ يَوْمُ هَدْمِ الضَّلَالَهِ وَ يَوْمُ النَّيْلَهِ وَ يَوْمُ الشَّهَادَهِ وَ يَوْمُ التَّجَاوُزِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَوْمُ الْمُسْتَطَابِ وَ يَوْمُ ذَهَابِ سُلْطَانِ الْمُنَافِقِ وَ يَوْمُ التَّسْدِيدِ وَ يَوْمٌ يَسْتَرِيحُ فِيهِ الْمُؤْمِنُونَ

وَ يَوْمُ الْمُبَاهَلَهِ وَ يَوْمُ الْمُفَاخَرَهِ وَ يَوْمُ قَبُولِ الْأَعْمَالِ وَ يَوْمُ النَّحِيلِ وَ يَوْمُ النَّحِيلَهِ وَ يَوْمُ الشُّكْرِ وَ يَوْمُ نُصْرَهِ الْمَظْلُومِ وَ يَوْمُ الزِّيَارَهِ وَ يَوْمُ التَّوَدُّدِ وَ يَوْمُ النَّحِيبِ وَ يَوْمُ الْوُصُولِ وَ يَوْمُ الْبَرَكَهِ وَ يَوْمُ كَشْفِ الْبِدَعِ وَ يَوْمُ الزُّهْدِ فِي الْكَبَائِرِ وَ يَوْمُ الْمُنَادِي وَ يَوْمُ الْمَوْعِظَهِ وَ يَوْمُ الْعِبَادَهِ وَ يَوْمُ الْإِسْلَامِ قَالَ حُذَيْفَهُ فَقُمْتُ مِنْ عِنْدِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ قُلْتُ فِي نَفْسِي لَوْ لَمْ أُدْرِكْ مِنْ أَفْعَالِ الْخَيْرِ مَا أَرْجُو بِهِ الثَّوَابَ إِلَّا حُبَّ هَذَا الْيَوْمِ لَكَانَ مُنَايَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْعَلَاءِ الْهَمْدَانِيُّ وَ يَحْيَى بْنُ جَرِيحٍ فَقَامَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا نُقَبِّلُ رَأْسَ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ وَ قُلْنَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَا قَبَضَنَا حَتَّى شَرَّفَنَا بِفَضْلِ هَذَا الْيَوْمِ الْمُبَارَكِ وَ انْصَرَفْنَا مِنْ عِنْدِهِ وَ عِيدُنَا فِيهِ فَهُوَ عِيدُ الشِّيعَهِ تَمَّ الْخَبَرُ.

و الحمد لله وحده و صلى الله على محمد و آله و سلم من خط محمد بن على بن محمد بن طى ره و وجدنا فيما تصفحنا من الكتب عده روايات موافقه لها فاعتمدنا عليها فينبغى تعظيم هذا اليوم المشار إليه و إظهار السرور فيه مطلقا لسر يكون فى مطاويه على الوجه الذى ظهر احتياطا للروايات فيستحب أن يسمى ذلك اليوم يوم العيد مجازا.

**[ترجمه]سید بن طاووس – ره – در کتاب «زواید الفوائد» چنین آورد: ابن ابی علاء همدانی الواسطی و یحیی بن محمد بن حویج بغدادی، نقل کردند: روزی در مورد عمر بن خطاب دچار اختلاف شدیم و امر او بر ما مشتبه شد، پس به خدمت احمد بن اسحاق قمی، یار ابی الحسن عسکری علیه السلام در شهر قم رسیدیم. در زدیم، کنیزکی عراقی در را باز کرد، سراغ ابن اسحاق را گرفتیم، گفت: چون امروز عید است به آداب و اعمال عید مشغول است. گفتم: سبحان الله! شیعه بیش از چهار عید ندارد: عید فطر، قربان، غدیر و روز جمعه، آن کنیز گفت: احمد بن اسحاق از مولایش ابی حسن علی بن محمد عسکری علیه السلام روایت می‌کند که امروز عید است و گرامی‌ترین عید نزد اهل بیت علیهم السلام و دوستانشان به شمار می‌رود. به او گفتیم: از ایشان اجازه بگیر و او را از حضور ما آگاه ساز، پس کنیز به حضور او رفت و به اطلاع او رسانید. سپس احمد بن اسحاق در حالی که لباسی بر تن داشت و از او بوی مشک می‌آمد و دست بر صورت می‌کشید، به سوی ما آمد، و ما علت این کار او را پرسیدیم، پس گفت: چیزی بر شما نیست، من برای روز عید غسل کردم و ما از او پرسیدیم: آیا امروز عید است؟ گفت: آری و آن روز نهم ربیع الاول بود. گفتند: سپس ما را به خانه‌اش وارد کرد و نشاند.

سپس احمد بن اسحاق گفت: در چنین روزی مثل شما که به سراغ من آمدید، خدمت مولایم ابی الحسن علیه السلام در سامرا رسیدم. پس از کسب اجازه از ایشان وارد خانه شدم. آن روز نهم ربیع الاول بود، دیدم مولایم علیه و علی آبائه السلام به خدمتکاران خویش توصیه کردند تا لباس‌های نو خود را بپوشند و در نزد ایشان آتشدانی بود که در آن عود می‌سوزاندند، عرض کردم: پدران و مادران ما به فدای شما ای فرزند رسول خدا! آیا امروز، سرور و شادمانی بر اهل بیت وارد خواهد شد؟ ایشان علیه السلام فرمودند: چه روزی در نزد اهل بیت گرامی‌تر از نهم ربیع الاول است.

پدرم علیه السلام چنین برایم نقل کرد: روزی حذیفه بن یمان بر جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله وارد شد، و گفت: امیر مؤمنان علیه السلام و دو فرزند او علیهما السلام را دیدم که در کنار رسول خدا صلی الله علیه و آله مشغول غذا خوردن بودند، و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با لبخندی که بر لب داشتند، به دو فرزند خود حسن و حسین علیهما السلام می... فرمودند: بخورید، برکت و نیکبختی این روز بر شما گوارا باد. امروز روزی است که خداوند دشمن خود و جد شما را به هلاکت می‌رساند و امروز روزی است که اعمال شیعیان و دوستداران شما پذیرفته خواهد شد و امروز روزی است که سخن

خداونـد {و این هم خانه های خالی آنهاست به سـزای بیـدادی که کرده اند} تصدیق می‌شود، و امروز روزی است که فرعون اهل بیت و ظالم و غصب‌کننـده حق آنان هلاک می‌شود و خداونـد هر عملی که انجام دادند بر باد فنا می‌دهد و همچون ذره... هایی معلق در هوا می‌ماند.

حـذیفه گفت: عرض کردم: ای رسول خـدا، در امت شـما و در میـان یارانتان چه کسـی این حرمت‌ها را می‌شـکند؟ فرمودنـد: آری ای حـذیفه. سرکشـی از میـان منافقـان بر آنـان ریـاست می‌کنـد و ایـن خـواب مرا در میـان امت من عملی می سـازد و بر دوشش تازیانه ظلم و ستم می‌آویزد، مردم را از راه خدا باز می‌دارد، و کتاب خدا را تحریف می‌کند و سنتم را تغییر می‌دهد و بر ارث فرزندانم چنگ می‌اندازد و خود را بالا می‌برد و بر امام خود بعد از من ظلم می‌کند، اموال مردم را می‌گیرد و در راهی غیر از طـاعت خـدا خرج می‌کنـد، مرا و برادر و وزیرم را تکـذیب می‌کنـد و دخترم را از حقش محروم می‌دارد تـا او را نفرین کند و خداوند دعایش را در چنین روزی مستجاب خواهد کرد .

حذیفه گفت: عرض کردم: ای رسول خدا، از پروردگارتان بخواهید در زمان حیات شـما او را هلاک سازد. رسول خدا صـلی الله علیه و آله و سـلم فرمودنـد: ای حـذیفه، دوست ندارم بر حکم خداوند عزّ و جلّ در آنچه بر آن علم دارد، گسـتاخی ورزم ولی از خداوند عز و جل خواسـتم تا این روز که او را هلاک می‌کند، بر دیگر روزها برتری دهد و سـنتی باشد تا دوسـتداران، شیعیان و علاقمنـدان به اهل بیت من، آن را در زنـدگی خود به کار گیرنـد، و خداوند به من فرمود و فرمایش او بسـیار بزرگ است، ای محمـد، من علم دارم به اینکه تـو و اهـل بیتت را سـختی‌هـا و بلاهـای دنیـا فرا می‌گیرد و مورد ظلم بنـدگان منـافق و غاصب قرار می‌گیریـد، کسانی که برایشان خیرخواهی نمودی و آنها به تو خیانت کردند و تو با آنها صادق بودی و آنها به تو نیرنـگ زدنـد و با صـفا و صـمیمیت با آنان برخورد نمودی و آنها در دل نسـبت به تو کینه داشـتند، آنان را راضـی نمودی در حالی که تو را تکذیب کردند، و آنان را برگزیدی در حالی که تو را تنها گذاشـتند. و من سوگند یاد می‌کنم به قدرت و توان و پادشاهی‌ام، درهای آتش را بر هر آن کس که بعد از تو بر جانشین‌ات علی ظلم کند، باز کنم و آنها و یارانشان را در نقطه... ای پست‌تر از جایگـاه ابلیس در جهنم قرار دهم، به طـوری که ابلیس آنهـا را لعن کنـد و آن منـافق را در روز قیـامت همچـون فرعون‌هـای پیـامبران و دشـمنان دین، مایه عبرت قرار دهم و آنها و دوسـتانشان و ظالمان و منافقان را محشور می‌کنم در حالی که با چشمانی کور به جهنم برده می‌شوند و خوار و سرگشته و پشیمان‌اند، و آنها را تا همیشه در جهنم گمراه می‌گردانم.

ای محمد، همراه و جانشـین تو در خانه‌ات، از فرعون و ظالم روزگار خود دچار بلا می‌شود، آن ظالمی که گسـتاخی می‌ورزد و کلامـ مرا تغییر می‌دهـد و بر من شـرک می‌ورزد و مردم را از راه من منحرف می‌گردانـد و خود را همچون گوسـاله سـامری برای امت تـو قرار می‌دهـد و بر من کفر می‌ورزد، به راسـتی که من به فرشـتگان هفت آسـمان و شـیعیان و دوسـتداران تو، امر کردم تـا روزی که او را به هلاـکت می‌رسانـد جشن بگیرنـد و به آنان دسـتور دادم تا کرسـی‌های بزرگواری را در مقابل بیت معمور قرار دهند و مرا سـتایش کنند و برای شیعیان و دوستداران تو از فرزند آدم طلب مغفرت نمایند و به فرشتگان گرامی که اعمال انسان‌ها را می‌نویسند، دستور دادم تا در این روز به احترام تو و جانشین تو قلم‌ها را از نوشتن خطاها و گناهان دوستان و شیعیان شما بازدارند.

ای محمــد، مـن امروز را روز عیــد تـو و اهـل بیتـت و پیروان مـؤمن و شــیعیان آنـان قرار دادم و بـه خـود و عزت و شــکوه و

بلندمرتبگی‌ام قسم یاد می‌کنم، هر کس این روز را عید بداند، به او پاداش طواف کنندگان را بدهم و او را شفیع نزدیکانش قرار دهم و مالش را فراوان می‌گردانم تا از حد خود و خانواده‌اش گسترده‌تر باشد، و هر سال هزاران نفر از شیعیان، دوستداران و پیروان شما را از آتش جهنم آزاد می‌کنیم، و از تلاششان سپاسگزاری می‌کنیم، گناهانشان را می‌بخشیم و عملشان را می‌پذیریم.

حذیفه گفت: سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم برخاست و وارد خانه ام سلمه - رضی الله عنها - شد و من نیز بازگشتم در حالی که از کار دومی مطمئن بودم؛ تا اینکه بعد از وفات رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دیدم که چگونه شر جولان می‌زد و کفر فراوان گشت، و ارتداد از دین رخ داد و برای سلطنت آستین بالا زد، و قرآن را تحریف کرد و خانه وحی را به آتش کشاند و سنت‌ها را بدعت گذاشت و آیین و سیره پیامبر را تغییر داد و گواهی امیر مؤمنان علیه السلام را نپذیرفت و فاطمه دختر رسول خدا را تکذیب کرد و فدک را ظالمانه از او گرفت و یهود و نصاری و مجوسیان را خشنود ساخت و نور چشم رسول خدا را به خشم آورد و خرسند نساخت و سیره پیامبر را کاملاً تغییر داد، و بر کشتن امیر مؤمنان تدبیر اندیشید و ظلم و ستم را آشکار کرد، حلال خدا را حرام و حرام او را حلال کرد، و مردم را واداشت تا از پوست شتر درهم و دینار بسازند و بر صورت دختر پاک رسول خدا علیها السلام سیلی زد و با ظلم و سرکشی از منبر رسول خدا صلی الله علیه و آله بالا رفت و بر امیر مؤمنان دروغ بست و با او دشمنی کرد و نظرش را خوار شمارد. حذیفه گفت: خداوند دعای مولایم علیه افضل السلام و الصلاه علیه آن منافق را مستجاب کرد و او را به دست قاتلش به درک واصل کرد و رحمت خدا بر قاتل او باد.

حذیفه گفت: وقتی آن منافق کشته شد، خدمت امیر مؤمنان علیه السلام رسیدم تا کشته شدن او و سرنوشت ذلت بارش را به ایشان تبریک گویم. امیر مؤمنان علیه السلام فرمودند: ای حذیفه! آیا به یاد داری روزی که خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسیدی و من و فرزندانم همراه با ایشان مشغول خوردن غذا بودیم، و سپس تو را بر فضیلت آن روز که بر او وارد شدی، آگاه ساخت؟ عرض کردم: آری ای برادر رسول خدا صلی الله علیه و آله. سپس امام علیه السلام فرمودند: به خدا قسم، امروز روزی است که خداوند چشمان فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله را روشن کرد و من هفتاد و دو اسم برای این روز می‌شناسم.

حذیفه گفت: عرض کردم: ای امیر مؤمنان، دوست دارم اسم‌های روز نهم ربیع الاول را از شما بشنوم. سپس امام علیه السلام فرمودند: ای حذیفه، امروز روز آسایش، گشایش غم‌ها و اندوه‌ها، غدیر دوم، برداشتن بار گناهان، روز بخشش، روز برداشتن قلم، روز هدایت، روز عقیقه، روز برکت، روز انتقام، عید بزرگ خدا، روز استجابت دعا، روز جایگاه عظیم، روز سرپرستی، روز شرط، روز برداشتن قیدها، روز پشیمانی ظالمان، روز تحول اوضاع شیعه و روز دوری غم‌ها، روز گشایش، روز نشان دادن، روز قدرت، روز گذشتن، روز شادی شیعه، روز سیراب شدن، روز بازگشت، روز زکات عظیم، عید فطر دوم، روز راه خدا، روز نوشیدن از آب، روز خشنودی، عید اهل بیت علیهم السلام، روزی که بنی اسرائیل پیروز گشت، روزی که خداوند اعمال شیعه را قبول کرد، روز دادن صدقه، روز درخواست فزونی‌ها، روز کشته شدن منافق، روز آن وقت مشخص، روز شادی اهل بیت علیهم السلام، روز گواهی داده شده، روز گذشت از مؤمنان، روز پاک شده، روز رفتن سلطان منافق، روز محکم کردن، روزی که مؤمنان راحت می‌شوند، روز مباهله، روز فخر فروختن، روز پذیرش اعمال، روز ضعیف شدن، روز از قدرت

افتادن، روز شکر، روز یاری مظلوم، روز دیدار کردن، روز محبت کردن، روز گریه کردن، روز رسیدن، روز برکت، روز از بین رفتن بدعت‌ها، روز بی‌رغبتی به گناهان کبیره، روز فراخوانده شده، روز پند، روز عبادت و روز اسلام.

حذیفه گفت: از خدمت امیر مؤمنان علیه السلام برخاستم و با خود گفتم، اگر از اعمال خیر چیزی جز دوست داشتن این روز را نداشته باشم، برایم کافی است .

محمد بن ابی علاء همدانی و یحیی بر جریح نقل کردند: هر دو برخاستیم و سر احمد بن اسحاق را بوسیدیم و گفتیم: ستایش از آن خدایی است که جان ما را نگرفت و ما را به آگاهی از فضیلت این روز خجسته، گرامی داشت و بازگشتیم و آن روز را جشن گرفتیم و آن روز عید شیعه است. پایان روایت.

و ستایش مخصوص خدای یگانه است و درود خدا بر محمد و خاندانش. این حدیث از خط محمد بن علی بن محمد بن طی – ره – به پایان رسید. و در کتاب‌هایی که تورق می‌کردیم چند روایت مشابه آن را یافتیم و بر آن تکیه کردیم و آن را مورد اطمینان یافتیم، پس شایسته است این روز را گرامی بداریم و مطلقا در آن شادمانی کنیم، بنابر رازی که در میان دارد و روشن شد، بنابر عمل احتیاطی به روایات؛ پس نیکوست این روز را مجازاً روز عید بنامیم.

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال یوم التاسع من ربیع الأول اعلم أن هذا الیوم وجدنا فیه روایه عظیمه الشأن و وجدنا جماعه من العجم و الإخوان یعظمون السرور فیه یذکرون أنه یوم هلاک بعض من کان یهون بالله جل جلاله و رسوله صلوات الله علیه و یعادیه و لم أجد فیما تصفحت من الکتب إلی الآن موافقه أعتمد علیها للروایه التی رویناها [عن] ابن بابویه تغمده الله بالرضوان فإن أراد أحد تعظیمه مطلقا لسر یکون فی مطاویه عن غیر الوجه الذی ظهر فیه احتیاطا للروایه فکذا عاده ذوی الرعایه

**[ترجمه]الاقبال: در رابطه با روز نهم ربیع الاول، روایتی عظیم الشأن نقل شده است و برخی از برادران ما از غیر عرب، در این روز بسیار اظهار خوشحالی می کنند و می گویند که این روز، روز هلاکت شخصی است که به خدا و رسول او

صلوات الله علیه اهانت کرد و دشمنی می‌ورزید؛ ولی من با وجود تفحص در کتب، تاکنون روایتی موافق با روایتی که ابن بابویه، خداوند او را در خشنودی خود بپوشاند، نقل کرد و بدان اعتماد کرد، نیافتم. البته اگر کسی خواست به خاطر سرّی که در این روایت نهفته است، غیر از وجهی که در آن ظاهر شد، مطلقا از این روز تعظیم کند، احتیاط کند، زیرا این شیوه اهل احتیاط است.

**[ترجمه]

أقول

و إنما قد ذكرت فى كتاب التعريف للمولد الشريف عن الشيخ الثقه محمد بن جرير بن رستم الطبرى الإمامى فى كتاب الدلائل فى الإمامه أن وفاه مولانا الحسن العسكرى صلوات الله عليه كانت لثمان ليال خلون من شهر ربيع الأول و كذلك ذكر محمد بن يعقوب الكلينى ره فى كتاب الحجه و كذلك قال محمد بن

هارون التلعکبری و کـذلک ذکر حسـین بن حمـدان بن الخطیب و کذلک ذکر الشـیخ المفید فی کتاب الإرشاد و کذلک قال المفید أیضا فی کتاب مولد النبی و الأوصـیاء و کذلک ذکر أبو جعفر الطوسـی فی کتاب تهذیب الأحکام و کذلک قال حسین بن خزیمه و کـذلک قال نصـر بن علی الجهضـمی فی کتاب المواليـد و کذلک الخشاب فی کتاب المواليد أیضا و کذلک قال ابن شـهرآشوب فی کتـاب المواليـد فـإذا کـانت وفاه مولانا الحسن العسـکری علیه السـلام کما ذکر هؤلاء لثمان خلون من ربیع الأول فیکون ابتـداء ولایه المهـدی علیه السـلام علی الأمه یوم تاسع ربیع الأول فلعل تعظیم هـذا الیوم و هو یوم تاسع ربیع الأول لهذا الوقت المفضل و العنایه لمولی المعظم المکمل

**[ترجمه]در کتـاب «التعریف للمولـد الشـریف» به نقل از کتاب «دلائل الامامه» نوشـته شـیخ مورد اعتماد محمـد بن جریر بن رسـتم طبری امامی آوردیم که زمان رحلت مولی امام حسن عسـکری صـلوات الله علیه در هشـتم ماه ربیع الاول بود. نیز محمد بن یعقوب کلینی - ره - در کتـاب الحجه و نیز محمـد بن هـارون تلعکـبری، حسـین بن حمـدان بن خطیب، شـیخ مفیـد در دو کتـاب الارشـاد و مولـد النبی و الاوصـیاء، شـیخ ابو جعفر طوسـی در کتـاب تهـذیب الاحکام، حسـین بن خزیمه، نصـر بن علی جهضمی در کتاب المواليد، خشّاب در کتاب المواليد و ابن شهر آشوب در کتاب المناقب این مطلب را نقل کردند .

اگر زمان رحلت مولای ما امام حسن عسـکری علیه السـلام چنان که یاد کردیم در روز هشـتم ربیع الاول باشد، آغاز ولایت و امامت حضـرت مهدی علیه السـلام بر امت، روز نهم ربیع الاول خواهد بود و شاید تعظیم این روز به لحاظ این مناسـبت برتر و برای توجه به آن مولای بزرگ و کامل باشد.

**[ترجمه]

فصل

أقول و إن کـان یمکن أن یکون تأویـل مـا رواه أبو جعفر بن بـابویه فی أن قتـل من ذکر کان یوم تاسع ربیع الأول لعل معناه أن السـبب الذی اقتضـی عزم القاتل علی قتل من قتل کان ذلک السبب یوم تاسع ربیع الأول فیکون الیوم الذی فیه سبب القتل أصل القتـل و یمکن أن یسـمی مجازا بالقتل و یمکن أن یتأول بتأویل آخر و هو أن یکون توجه القاتل من بلـده إلی البلـد الـذی وقع القتـل فیه یوم تـاسع ربیع الأول أو یوم وصول القاتـل إلی المـدینه التی وقع فیهـا القتل کان یوم سابع ربیع الأول و أما تأویل من تأول أن الخبر بالقتل وصل إلی بلد أبی جعفر بن بابویه یوم تاسع ربیع الأول فلأنه لا یصح لأن الحدیث الذی رواه ابن بابویه عن الصادق علیه السلام ضمن أن القتل کان فی یوم تاسع ربیع الأول فکیف یصح تأویل أنه یوم بلغ الخبر إلیهم (۱).

ص: ۳۵۶

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۵۹۷- ۵۹۸.

**[ترجمه]مؤلف: اگرچه ممکن است روایت ابوجعفر ابن بابویه را به این صورت توجیه کنیم و بگوییم که مراد از کشته شدن شخص مذکور در روز نهم ربیع الاول این است که تصمیم به قتل در روز نهم ربیع الاول رخ داد و قاتل آن شخص در روز نهم ربیع الاول تصمیم به قتل او گرفت و در نتیجه، روزی که علت قتل در آن به وقوع پیوست، روز قتل به شمار آمد و به احتمال دیگر، علت قتل، مجازاً قتل نامیده شده است؛ و احتمال دیگر آن است که گفته شود: زمان حرکت قاتل به شهری که قتل در آن به وقوع پیوست، روز نهم ربیع الاول بوده است. یا اینکه زمان رسیدن قاتل به آن شهر، روز هفتم بوده است. اما توجیه این روایت به این صورت که گفته شود: خبر قتل آن شخص به شهری که ابو جعفر ابن بابویه در آن می‌زیست، در روز نهم ربیع الاول رسیده است. درست نیست؛ زیرا در حدیثی که ابن بابویه از امام صادق علیه السلام نقل کرد، متضمّن این است که قتل در روز نهم ربیع الاول رخ داده؛ با این حال، چگونه این توجیه درست خواهد بود که بگوییم خبر قتل در آن روز به شهر ابن بابویه رسید. - . الاقبال:۵۹۷-۵۹۸ -

**[ترجمه]

باب ۱۴ أعمال بقیه أیام هذا الشهر و لیالیها سوی ما تقدم و یأتی فی الأبواب

الأخبار

«۱»

أقول قل، إقبال الأعمال بإسنادنا إلی المفید ره قال فی حدائق الریاض عند ذکر ربیع الأول- الیوم العاشر منه تزوج النبی صلی الله علیه و آله خدیجه بنت خویلد أم المؤمنین رضی الله عنها و لها أربعون سنه و له علیه السلام خمس و عشرون سنه و یستحب صیامه شکرا لله تعالی علی توفیقه بین رسوله و الصالحه الرضیه التقیه و قال فی الیوم الثانی عشر منه کان قدوم رسول الله صلی الله علیه و آله المدینه مع زوال الشمس و فی مثله سنه اثنتین و ثمانین من الهجره کان انقضاء دوله بنی مروان فیستحب صومه شکرا لله تعالی علی ما أهلك من أعداء رسوله صلی الله علیه و آله.

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید - ره - در کتاب حدائق الریاض در ضمن اعمال ماه ربیع الاول آورده است: در روز دهم ربیع الاول، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با ام المؤمنین خدیجه بنت خویلد - رضی الله عنها - ازدواج نمودند، در حالی که خدیجه چهل ساله بود و پیامبر بیست و پنج سال داشت. از این رو، مستحب است انسان این روز را برای سپاسگزاری از خداوند متعال به خاطر جمع بین رسول خود و حضرت خدیجه که زنی شایسته، خشنود از خدا و مورد پسند خداوند بود، روزه بدارد. در روز دوازدهم این ماه به هنگام ظهر، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وارد مدینه شدند و نیز در این روز، در سال هشتاد و دو هجری قمری، دولت مروانیان از بین رفت. از رو، مستحب است که انسان این روز را برای سپاسگزاری از خداوند متعال به خاطر از بین بردن دشمنان رسولش روزه بدارد.

**[ترجمه]

أقول

لأـن فيه بويع السـفاح أول خلفـاء الـدوله الهاشـميه أمـا قتل مروان و زوال دوله بنى أميه بالكليه فإنه كان يوم سابع عشـر من ذى الحجه كما تقدم (۱).

**[ترجمه]زيرا در اين روز با سـفاح اولين خليفه هاشميان بيعت شد؛ ولى زمان قتل مروان و نابودى كلى دولت بنى اميه، چنان كه پيش از اين در اعمال ماه ذى حجه يادآور شديم، روز هفدهم ذى حجه بود. - . الاقبال: ۵۹۹ -

**[ترجمه]

«۲»

قـل، إقبـال الأعمال قـد روينا فى كتاب التعريف للمولـد الشـريف عـده مقالات أن اليوم الثانى عشـر من ربيع الأول كانت ولاده رسول الله صـلى الله عليه و آله فصومه مهم احتياطا للعباده بما يبلغ الجهد إليه و وجدنا فى كتب أصـحابنا من العجم يسـتحب أن تصلى فيه ركعتين فى الأولى- الحمد مره و قُلْ يا أَيُّهَا الْكافِرُونَ ثلاثا و فى الثانيه الحمد مره و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثلاثا(۲).

**[ترجمه]الاقبـال: در كتـاب «التعريف للمولـد الشـريف»، سـخن عـده‌اى را مبنى بر اين كه دوازدهم ربيع الاـول زمان ولادت رسول خدا صلى الله عليه و آله است، آورديم. بنابراين، روزه داشتن اين روز براى رعايت احتياط با تمام توان در انجام عبادت، مهم و داراى اهميت است. در برخى كتاب‌هاى راويان غير عرب اماميه آمده است: مسـتحب است انسان در اين روز دو ركعت نماز، در ركعت اول سوره حمـد يك بار و قُل يا اَيُّهَا الكَفِرُونَ سه بار و در ركعت دوم سوره حمد يك بار و قُل هُوَ اللّهُ اَحَدٌ را سه بار بخواند. - . الاقبال:۶۰۱ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، إقبال الأعمال ذكر شـيخنا المفيد أن فى اليوم الرابع عشر من ربيع الأول سنه أربع و ستين كان هلاك الملحد الملعون- يزيد بن معاويه لعنه الله أقول فهو حقيق بالصيام شكرا عليه (۳).

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۵۹۹.

۲- ۲. كتاب الاقبال: ۵۹۹.

۳- ۳. كتاب الاقبال: ۶۰۱.

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید آورده است: یزید بن معاویه لعنه الله در روز چهاردهم ربیع الاول سال شصت و چهار هجری به درک واصل شد.

مؤلف:

سزاوار است در چنین روزی برای شکرانه روزه گرفته شود. - . الاقبال:۶۰۱ -

**[ترجمه]

باب ۱۵ أعمال خصوص یوم مولد النبی صلی الله علیه و آله و هو علی المشهور الیوم السابع عشر من هذا الشهر و ما یتعلق بذلک

الأخبار

أقول

قد أوردنا أخبار هذا الباب و أعماله فی کتاب أحوال النبی صلی الله علیه و آله و کتاب الطهاره و الصلاه و الصوم و المزار و غیرها.

**[ترجمه]اخبار و اعمال این باب را در کتاب احوال النبی صلی الله علیه و آله و کتاب الطهاره و الصلاه و الصوم و کتاب المزار و غیره ذکر کرده‌ایم.

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال وجدت فی کتاب شفاء الصدور تألیف أبی بکر النقاش أسری بالنبی صلی الله علیه و آله فی لیله سبع عشره من ربیع الأول قبل الهجره بسنه فإن صح ما ذکره فینبغی تعظیمها و مراعاه حقوقها(۱).

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب «شفا الصدور» تالیف ابی بکر نقاش دیدم که پیامبر صلی الله علیه و آله یک سال پیش از هجرت در شب هفده ربیع الاول به معراج رفتند. اگر صحیح باشد، باید این شب را بزرگ شمرد و حق آن را رعایت کرد.

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال اعلم أننا ذکرنا فی کتاب التعریف للمولد الشریف ما عرفناه من اختلاف أعیان الإمامیه فی وقت هذه الولاده المعظمه النبویه و قلنا إن الذین أدرکناهم من العلماء کان عملهم علی أن ولادته المقدسه صلوات الله علیه و علی الحافظین لأمره

أشـرقت أنوارها يوم الجمعه السابع عشـر من شـهر ربيع الأول فى عام الفيل عند طلوع فجره و إن صومه يعدل عند الله جل جلاله صيام سـنه هكـذا وجـدت فى بعض الروايات أن صومه يعدل هذا المقدار من الأوقات فإن كان هذا الحديث ناشـئا عن نقل عنه صلى الله عليه و آله فربما يكون له تأويل يعتمد عليه و إلا فالعقل و النقل يقتضـيان أن يكون فضل صوم هذا اليوم العظيم المشار إليه على قـدر تعظيم الله جل جلاله لهـذا اليوم المقـدس و فوائد المولود فيه صـلوات الله و سـلامه عليه إلا أن يكون معنى قولهم عليهم السلام يعدل عند الله جل جلاله صيام سنه فيكون تلك السنه لها من الوصف و الفضل ما لم يبلغ سائر السنين إليه.

ص: ٣٥٨

١- ١. كتاب الاقبال: ٦٠١.

فهذا تأويل محتمل ما يمنع العقل من الاعتماد عليه و سوف نذكر من كلام شيوخنا فى وظائف اليوم السابع عشر ما ذكره شيخنا المفيد رضوان الله عليه فقال فى كتاب حدائق الرياض و زهره المرتاض و نور المسترشد ما هذا لفظه السابع عشر منه مولد سيدنا رسول الله صلى الله عليه و آله عند طلوع الفجر من يوم الجمعه عام الفيل- و هو يوم شريف عظيم البركه و لم تزل الشيعه على قديم الأوقات تعظمه و تعرف حقه و ترعى حرمته و تتطوع بصيامه وَ قَدْ رُوِيَ مِنْ أَئِمَّهِ الْهُدَى مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عليهم السلام أَنَّهُمْ قَالُوا: مَنْ صَامَ يَوْمَ السَّابِعَ عَشَرَ مِنْ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ وَ هُوَ يَوْمُ مَوْلِدِ سَيِّدِنَا رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله كُتِبَ لَهُ صِيَامُ سَنَهٍ.

و يستحب فيه الصدقه و الإلمام بمشاهد الأئمه عليهم السلام و التطوع بالخيرات و إدخال السرور على أهل الإيمان و قال شيخنا المفيد فى كتاب التواريخ الشرعيه نحو هذه الألفاظ و المعانى المرضيه.

**[ترجمه]الاقبال: بدان كه در كتاب التّعريف للمولد الشّريف يادآور شديم كه بزرگان اماميه، در زمان ولادت معظم نبوى، اختلاف نظر دارند و در آنجا گفتيم: عمل علمايى كه ما درک كرديم بر اين است كه انوار ولادت مقدس رسول اكرم صلوات الله و سلامه عليه و على الحافظين لأمره، در روز جمعه هفده ماه ربيع الاول عام الفيل به هنگام طلوع سپيده‌دم آن روز، پرتو افكند و اين كه روزه آن روز بر اساس رواياتى كه ما بدان دست يافتيم، نزد خداوند جل جلاله معادل با روزه يک سال است.

و در روايات چنين يافتم كه پاداش روزه اين روز با چنين اوقاتى برابر است. اگر مطلب ياد شده از پيامبر اكرم صلوات الله عليه نقل شده باشد، مى توان توجيه و تأويل مورد اعتمادى براى آن ذكر كرد؛ و گرنه اقتضاى عقل و نقل اين است كه فضيلت روزه اين روز بزرگ، به اندازه تعظيم خداوند جل جلاله از اين روز مقدس و فوايد مولودى است كه در آن روز به دنيا آمده است، مگر آنكه بگوييم معناى روايت منقول از ائمه عليهم السلام كه مى‌فرمايند: روزه اين روز نزد خداوند جل جلاله با روزه يک سال برابر است، اين است كه روزه‌ى اين روز نزد خداوند جل جلاله با يک سال كه هيچ يک از سال‌ها در توصيف و فضيلت بدان نمى‌رسند معادل است. و عقل، مانع از اعتماد انسان بر اين توجيه و تأويل محتمل نيست. اكنون بر اساس كلام بزرگان مذهب، به وظايف روز هفدهم مى‌پردازيم. شيخ مفيد رضوان الله عليه در كتاب حدائق الرياض و زهره المرتاض و نور المسترشد آورده است:

در روز هفدهم ربيع الاول هنگام طلوع سپيده دم روز جمعه عام الفيل، سرورمان رسول خدا صلى الله عليه و آله به دنيا آمد و اين روز، روز شريف و پربركتى است كه شيعه از دير زمان آن را بزرگ داشت و حق آن را شناخت و حرمت آن را رعايت نمود و در آن روز، روزه مستحبى مى گيرند؛ و نيز نقل شده است كه ائمه هدى و آل محمد عليهم السلام فرمودند: هر كس روز هفدهم ربيع الاول را كه روز تولد سرور ما، رسول خدا صلى الله عليه و آله است روزه بدارد، خداوند روزه يک سال را براى او مى‌نويسد. دادن صدقه و زيارت حرم ائمه عليهم السلام و انجام اعمال خير و شادمان كردن مؤمنان نيز در اين روز مستحب است.

شيخ مفيد در كتاب «التواريخ الشّرعيه» نيز مشابه اين الفاظ و معانى مورد پسند را نقل كرده است.

**[ترجمه]

أقول

إن الذى ذكره شيخنا المفيد على سبيل الجمله دون التفصيل و الذى أقوله إنه ينبغى أن يكون تعظيم هذا اليوم الجميل على قدر تعظيم الرسول الجليل المقدم على كل موجود من الخلائق المكمل فى السوابق و الطرائق فمهما عملت فيه من الخيرات و عرفت فيه من المبرات و المسرات فالأمر أعظم منه و هيهات أن تعرف قدر هذا اليوم و إن الظاهر العجز منه (۱).

**[ترجمه]در هر حال، آنچه شیخ مفید یادآور شد به صورت اجمالی است، نه به صورت تفصیلی؛ و آنچه ما می گوییم این است که شایسته است انسان این روز نیک را به اندازه تعظیم پیامبر بزرگوار که در همه کمالات و شیوه‌ها کامل و از همه برتر است بزرگ بدارد. بنابراین، هر قدر عمل خیر در این روز به جا آوری و نیکی کنی و موجبات خوشحالی دیگران را فراهم کنی، مسأله بزرگ‌تر از آن است و هرچند که بعید است بتوانی قدر این روز را بشناسی و در هر صورت، انسان از ادای حق آن عاجز است. - . الاقبال: ۶۰۳-۶۰۴ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] وَجَدْنَا فِی كِتَابِ الْأَعْمَالِ الصَّالِحَاتِ: أَنَّهُ يُصَلِّی عِنْدَ ارْتِفَاعِ نَهَارِ- يَوْمِ السَّابِعَ عَشَرَ مِنْ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَهٍ مِنْهُمَا الْفَاتِحَهَ مَرَّهً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ الْإِخْلَاصَ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تَجْلِسُ فِی مُصَلَّاكَ وَ تَقُولُ- اللَّهُمَّ أَنْتَ حَيٌّ لَا تَمُوتُ وَ خَالِقٌ لَا تُغْلَبُ وَ بَدِیءٌ لَا تَنْفَدُ وَ قَرِيبٌ لَا تَبْعُدُ وَ قَادِرٌ لَا تُضَادُّ وَ غَافِرٌ لَا تَظْلِمُ وَ صَمَدٌ لَا تُطْعَمُ وَ قَيُّومٌ لَا تَنَامُ وَ عَالِمٌ لَا تُعَلَّمُ وَ قَوِیٌّ لَا تَضْعُفُ وَ عَظِيمٌ لَا تُوصَفُ وَ وَفِیٌّ لَا تُخْلِفُ وَ غَنِیٌّ لَا تَفْتَقِرُ

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۶۰۳- ۶۰۴ و ما بين العلامتين كان محله بياضا.

وَ حَکِیمٌ لَا تَجُورُ وَ مَنِیعٌ لَا تُقْهَرُ وَ مَعْرُوفٌ لَا تُنْکَرُ وَ وَکِیلٌ لَا تُخْفَی وَ غَالِبٌ لَا تُغْلَبُ وَ فَرْدٌ لَا تَسْتَشِیرُ وَ وَهَّابٌ لَا تَمَلُّ وَ سَرِیعٌ لَا تَذْهَلُ وَ جَوَادٌ لَا تَبْخَلُ وَ عَزِیزٌ لَا تَذِلُّ وَ حَافِظٌ لَا تَغْفُلُ وَ قَائِمٌ لَا تَزُولُ وَ مُحْتَجِبٌ لَا تُرَی وَ دَائِمٌ لَا تَفْنَی وَ بَاقٍ لَا تَبْلَی وَ وَاحِدٌ لَا تَشْتَبِهُ وَ مُقْتَدِرٌ لَا تُنَازَعُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ وَ قُدْرَتِکَ عَلَی الْخَلْقِ أَجْمَعِینَ أَنْ تُحْیِیَنِی مَا عَلِمْتَ الْحَیَاهَ خَیْراً لِی وَ أَنْ تَتَوَفَّانِی إِذَا کَانَتِ الْوَفَاهُ خَیْراً لِی وَ أَسْأَلُکَ الْخَشْیَهَ فِی الْغَیْبِ وَ الشَّهَادَهِ وَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ کَلِمَهَ الْحَقِّ فِی الْغَضَبِ وَ الرِّضَا وَ أَسْأَلُکَ نَعِیماً لَا یَنْفَدُ وَ أَسْأَلُکَ الرِّضَا بَعْدَ الْقَضَاءِ وَ أَسْأَلُکَ بَرْدَ الْعَیْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَ أَسْأَلُکَ لَذَّهَ النَّظَرِ إِلَی وَجْهِکَ الْکَرِیمِ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَنِّکَ الْکَرِیمِ وَ فَضْلِکَ الْعَظِیمِ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی یَا لَطِیفُ الْطُفْ لِی فِی کُلِّ مَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ فِعْلَ الْخَیْرَاتِ وَ تَرْکَ الْمُنْکَرَاتِ وَ حُبَّ الْمَسَاکِینِ وَ مُخَالَطَهَ الصَّالِحِینَ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِی وَ تَرْحَمَنِی وَ إِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَهً فَتَقِینِی غَیْرَ مَفْتُونٍ وَ أَسْأَلُکَ حُبَّکَ وَ حُبَّ مَنْ یُحِبُّکَ وَ حُبَّ کُلِّ عَمَلٍ یُقَرِّبُنِی إِلَی حُبِّکَ.

اللَّهُمَّ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله حَبِیبِکَ وَ بِحَقِّ إِبْرَاهِیمَ خَلِیلِکَ وَ صَفِیِّکَ وَ بِحَقِّ مُوسَی کَلِیمِکَ وَ بِحَقِّ عِیسَی رُوحِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِصُحُفِ إِبْرَاهِیمَ وَ تَوْرَاهِ مُوسَی وَ إِنْجِیلِ عِیسَی وَ زَبُورِ دَاوُدَ وَ فُرْقَانِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ وَحْیٍ أَوْحَیْتَهُ وَ بِحَقِّ کُلِّ قَضَاءٍ قَضَیْتَهُ وَ بِکُلِّ سَائِلٍ أَعْطَیْتَهُ وَ أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ أَنْزَلْتَهُ فِی کِتَابِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ الَّتِی وَضَعْتَهَا عَلَی النَّارِ فَاسْتَنَارَتْ وَ أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ الَّتِی وَضَعْتَهَا عَلَی اللَّیْلِ فَأَظْلَمَ وَ أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ الَّتِی وَضَعْتَهَا عَلَی النَّهَارِ فَأَضَاءَ وَ أَسْأَلُکَ بِأَسْمَائِکَ الَّتِی وَضَعْتَهَا عَلَی الْأَرْضِ فَاسْتَقَرَّتْ.

وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِی مَلَأَ أَرْکَانَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الطُّهْرِ الطَّاهِرِ الْمُبَارَکِ الْحَیِّ الْقَیُّومِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ وَ أَسْأَلُکَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مَبْلَغِ الرَّحْمَهِ مِنْ کِتَابِکَ وَ بِأَسْمَائِکَ الْعِظَامِ وَ جَدِّکَ الْأَعْلَی وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّاتِ أَنْ تَرْزُقَنَا حِفْظَ الْقُرْآنِ وَ الْعَمَلَ بِهِ وَ الطَّاعَهَ لَکَ وَ

الْعَمَلَ الصَّالِحَ وَ أَنْ تُثْبِتَ ذَلِکَ فِی أَسْمَاعِنَا وَ أَبْصَارِنَا وَ أَنْ تَخْلِطَ ذَلِکَ بِلَحْمِی وَ دَمِی وَ مُخِّی وَ شَحْمِی وَ عِظَامِی وَ أَنْ تَسْتَعْمِلَ بِذَلِکَ بَدَنِی وَ قُوَّتِی فَإِنَّهُ لَا یَقْوَی عَلَی ذَلِکَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ یَا اللَّهُ الْوَاحِدُ الرَّبُّ الْقَدِیرُ یَا اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ یَا اللَّهُ الْبَاعِثُ الْوَارِثُ یَا اللَّهُ الْفَتَّاحُ الْعَزِیزُ الْعَلِیمُ یَا اللَّهُ الْمَلِکُ الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی إِنَّکَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ وَ قَوْلُکَ الْحَقُّ- ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ فَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ آدَمُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ فَأَوْجَبْتَ لَهُ الْجَنَّهَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ شِیثُ بْنُ آدَمَ فَجَعَلْتَهُ وَصِیَّ أَبِیهِ بَعْدَهُ أَنْ تَسْتَجِیبَ دُعَاءَنَا وَ أَنْ تَرْزُقَنَا إِنْفَاذَ کُلِّ وَصِیَّهٍ لِأَحَدٍ عِنْدَنَا وَ أَنْ نُقَدِّمَ وَصِیَّتَنَا أَمَامَنَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ إِدْرِیسُ فَرَفَعْتَهُ مَکَاناً عَلِیّاً أَنْ تَرْفَعَنَا إِلَی أَحَبِّ الْبِقَاعِ إِلَیْکَ وَ تَمُنَّ عَلَیْنَا بِمَرْضَاتِکَ وَ تُدْخِلَنَا الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ نُوحٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الْغَرَقِ وَ أَهْلَکْتَ الْقَوْمَ الظَّالِمِینَ أَنْ تُنَجِّیَنَا مِمَّا نَحْنُ فِیهِ مِنَ الْبَلَاءِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ هُودٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الرِّیحِ الْعَقِیمِ أَنْ تُنَجِّیَنَا مِنْ بَلَاءِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ عَذَابِهِمَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ صَالِحٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنْ خِزْیِ یَوْمِئِذٍ أَنْ تُنَجِّیَنَا مِنْ خِزْیِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ عَذَابِهِمَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ لُوطٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنَ الْمُؤْتَفِکَهِ وَ الْمَطَرِ السَّوْءِ أَنْ تُنَجِّیَنَا مِنْ مَخَازِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ شُعَیْبٌ فَنَجَّیْتَهُ مِنْ عَذَابِ یَوْمِ الظُّلَّهِ أَنْ تُنَجِّیَنَا مِنَ الْعَذَابِ إِلَی رَوْحِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ إِبْرَاهِیمُ فَجَعَلْتَ النَّارَ عَلَیْهِ بَرْداً وَ سَلَاماً أَنْ تُخَلِّصَنَا کَمَا خَلَّصْتَهُ وَ أَنْ تَجْعَلَ مَا نَحْنُ فِیهِ بَرْداً وَ سَلَاماً کَمَا جَعَلْتَهَا عَلَیْهِ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ إِسْمَاعِیلُ عِنْدَ الْعَطَشِ وَ أَخْرَجْتَ مِنْ زَمْزَمَ الْمَاءَ الرَّوِیَّ أَنْ تَجْعَلَ مَخْرَجَنَا إِلَی خَیْرٍ وَ أَنْ تَرْزُقَنَا الْمَالَ الْوَاسِعَ بِرَحْمَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ- یَعْقُوبُ فَرَدَدْتَ عَلَیْهِ بَصَرَهُ وَ وَلَدَهُ وَ قُرَّهَ عَیْنِهِ أَنْ تُخَلِّصَنَا وَ تَجْمَعَ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ أَوْلَادِنَا وَ أَهَالِینَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ یُوسُفُ فَأَخْرَجْتَهُ مِنَ السِّجْنِ أَنْ تُخْرِجَنَا مِنَ السِّجْنِ وَ تُمَلِّکَنَا نِعْمَتَکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیْنَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ

الَّذِی دَعَاکَ بِهِ الْأَسْبَاطُ فَتُبْتَ عَلَيْهِمْ وَ جَعَلْتَهُمْ أَنْبِيَاءَ أَنْ تَتُوبَ عَلَيْنَا وَ تَرْزُقَنَا طَاعَتَکَ وَ عِبَادَتَکَ وَ الْخَلَاصَ مِمَّا نَحْنُ فِيهِ.

وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ أَيُّوبُ إِذْ حَلَّ بِهِ الْبَلَاءُ فَقَالَ رَبِّ إِنِّی مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ كَشَفْتَ عَنْهُ ضُرَّهُ وَ رَدَدْتَ أَهْلَهُ وَ مِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْکَ وَ ذِکْرَی لِلْعَابِدِينَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَقُولُ كَمَا قَالَ رَبِّ إِنِّی مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَاسْتَجِبْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا وَ خَلِّصْنَا وَ رُدَّ عَلَيْنَا أَهْلَنَا وَ مَالَنَا- وَ مِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْکَ وَ اجْعَلْنَا مِنَ الْعَابِدِينَ لَکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ مُوسَی وَ هَارُونُ فَقُلْتَ عَزَزْتَ مِنْ قَائِلٍ- قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُما أَنْ تَسْتَجِيبَ دُعَاءَنَا وَ تُنَجِّيَنَا كَمَا نَجَّيْتَهُمَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ دَاوُدُ فَغَفَرْتَ ذَنْبَهُ وَ تُبْتَ عَلَيْهِ أَنْ تَغْفِرَ ذَنْبِی وَ تَتُوبَ عَلَیَ إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ سُلَيْمَانُ فَرَدَدْتَ عَلَيْهِ مُلْکَهُ وَ أَمْكَنْتَهُ مِنْ عَدُوِّهِ وَ سَخَّرْتَ لَهُ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ وَ الطَّيْرَ أَنْ تُخَلِّصَنَا مِنْ عَدُوِّنَا وَ تَرُدَّ عَلَيْنَا نِعْمَتَکَ وَ تَسْتَخْرِجَ لَنَا مِنْ أَيْدِيهِمْ حَقَّنَا وَ تُخَلِّصَنَا مِنْهُمْ إِنَّکَ علی كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ الَّذِی عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ عَلَی عَرْشِ مَلِکَهِ سَبَإٍ أَنْ تُحْمَلَ إِلَيْهِ فَإِذْ هُوَ مُسْتَقِرٌّ عِنْدَهُ أَنْ تَحْمِلَنَا مِنْ عَامِنَا هَذَا إِلَی بَيْتِکَ الْحَرَام حُجَّاجاً وَ زُوَّاراً لِقَبْرِ نَبِيِّکَ صلی الله عليه و آله وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ يُونُسُ بْنُ مَتَّی- فِی الظُّلُمَاتِ أَنْ لا- إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ نَجَّيْتَهُ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ وَ مِنَ الْغَمِّ وَ قُلْتَ عَزَزْتَ مِنْ قَائِلٍ وَ كَذلِکَ نُنْجِی الْمُؤْمِنِينَ فَنَشْهَدُ أَنَّا مُؤْمِنُونَ وَ نَقُولُ كَمَا قَالَ- لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنِّی كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَاسْتَجِبْ لِی وَ نَجِّنِی مِنْ غَمِّ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ كَمَا ضَمِنْتَ أَنْ تُنَجِّیَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ زَكَرِيَّا وَ قَالَ رَبِّ لا تَذَرْنِی فَرْداً وَ أَنْتَ خَيْرُ الْوارِثِينَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ وَهَبْتَ لَهُ يَحْيَی وَ أَصْلَحْتَ لَهُ زَوْجَهُ وَ جَعَلْتَهُمْ يُسارِعُونَ فِی الْخَيْراتِ وَ يَدْعُونَکَ رَغَباً وَ رَهَباً وَ كَانُوا لَکَ خَاشِعِينَ فَإِنِّی أَقُولُ كَمَا قَالَ- رَبِّ لا تَذَرْنِی فَرْداً وَ أَنْتَ خَيْرُ الْوارِثِينَ فَاسْتَجِبْ لِی وَ أَصْلِحْ لِی شَأْنِی وَ جَمِيعَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ خَلِّصْنِی مِمَّا أَنَا فِيهِ وَ هَبْ

لِی کَرَامَهَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَوْلَاداً صَالِحِینَ یَرِثُونِّی وَ اجْعَلْنَا مِمَّنْ یَدْعُوکَ رَغَباً وَ رَهَباً وَ مِنَ الْخَاشِعِینَ الْمُطِیعِینَ.

وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ یَحْیَی فَجَعَلْتَهُ یَرِدُ الْقِیَامَهَ وَ لَمْ یَعْمَلْ مَعْصِیَهً وَ لَمْ یَهُمَّ بِهَا أَنْ تَعْصِمَنِی مِنِ اقْتِرَافِ الْمَعَاصِی حَتَّی نَلْقَاکَ طَاهِرِینَ لَیْسَ لَکَ قِبَلَنَا مَعْصِیَهٌ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَتْکَ بِهِ مَرْیَمُ فَنَطَقَ وَلَدُهَا بِحُجَّتِهَا أَنْ تُوَفِّقَنَا وَ تُخَلِّصَنَا بِحُجَّتِنَا عِنْدَکَ وَ عَلَی کُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَهٍ حَتَّی تُظْهِرَ حُجَّتَنَا عَلَی ظَالِمِینَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ عِیسَی ابْنُ مَرْیَمَ فَأَحْیَا بِهِ الْمَوْتَی وَ أَبْرَأَ الْأَکْمَهَ وَ الْأَبْرَصَ أَنْ تُخَلِّصَنَا وَ تُبَرِّئَنَا مِنْ کُلِّ سُوءٍ وَ آفَهٍ وَ أَلَمٍ وَ تُحْیِیَنَا حَیَاهً طَیِّبَهً فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَنْ تَرْزُقَنَا الْعَافِیَهَ فِی أَبْدَانِنَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ الْحَوَارِیُّونَ فَأَعَنْتَهُمْ حَتَّی بَلَّغُوا عَنْ عِیسَی مَا أَمَرَهُمْ بِهِ وَ صَرَفْتَ عَنْهُمْ کَیْدَ الْجَبَّارِینَ وَ تَوَلَّیْتَهُمْ أَنْ تُخَلِّصَنَا وَ تَجْعَلَنَا مِنَ الدُّعَاهِ إِلَی طَاعَتِکَ وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ جِرْجِیسُ فَرَفَعْتَ عَنْهُ أَلَمَ الْعَذَابِ أَنْ تَرْفَعَ عَنَّا أَلَمَ الْعَذَابِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَنْ لَا تَبْتَلِیَنَا وَ إِنِ ابْتَلَیْتَنَا فَصَبِّرْنَا وَ الْعَافِیَهُ أَحَبُّ إِلَیْنَا وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ الْخَضِرُ حَتَّی أَبْقَیْتَهُ أَنْ تُفَرِّجَ عَنَّا وَ تَنْصُرَنَا عَلَی مَنْ ظَلَمَنَا وَ تَرُدَّنَا إِلَی مَأْمِنِکَ.

وَ أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ حَبِیبُکَ مُحَمَّدٌ صلی الله علیه و آله فَجَعَلْتَهُ سَیِّدَ الْمُرْسَلِینَ وَ أَیَّدْتَهُ بِعَلِیٍّ سَیِّدِ الْوَصِیِّینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمَا وَ عَلَی ذُرِّیَّتِهِمَا الطَّاهِرِینَ وَ أَنْ تُقِیلَنِی فِی هَذَا الْیَوْمِ عَثْرَتِی وَ تَغْفِرَ لِی مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ خَطَایَایَ وَ لَا تَصْرِفَنِی مِنْ مَقَامِی هَذَا إِلَّا بِسَعْیٍ مَشْکُورٍ وَ ذَنْبٍ مَغْفُورٍ وَ عَمَلٍ مَقْبُولٍ وَ رَحْمَهٍ وَ مَغْفِرَهٍ وَ نَعِیمٍ مَوْصُولٍ بِنَعِیمِ الْآخِرَهِ بِرَحْمَتِکَ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ (۱).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۱۱- ۶۱۵.

**[ترجمه]الاقبـال: در کتـاب «الاعمـال الصالحات» آمـده است: در اوایل این روز دو رکعت نماز خوانـده شود، در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب یک بار و سوره إِنَّآ أَنزَلنَاهُ ده بار و سوره اخلاص ده بار، سپس در جایی که نماز گزاردی بنشین و بگو:

خداونـدا، تو زنـده‌ای هستی که هرگز نمی‌میری و آفریننـده‌ای که مغلوب نمی شوی، و پدیدآورنده‌ای که نیستی نمی‌پذیری و نزدیکی که دور نمی‌گردی و توانایی که مخالفت نمی شوی و آمرزنده‌ای که ستم نمی‌کنی و بی‌نیازی که چیزی نمی خوری و پاینده‌ای که به خواب نمی‌روی و دانایی که نیاموختی و نیرومندی که ناتوان نمی‌گردی و بزرگی که به توصیف درنمی‌آیی و وفاکننـده‌ای کـه خلـف وعـده نمی‌کنی و تـوانگری که نیازمنـد نمی‌گردی و حکیمی که ستم روا نمی‌داری و سـربلندی که مقهور واقع نمی‌شوی و آشـنایی که کسـی تو را انکـار نمی‌کنـد و کارگزاری که پنهان نیستی و چیره‌ای که مغلوب واقع نمی... شوی و یگانه‌ای که نیاز به مشورت با کسی نداری و بخشنده‌ای که خسته نمی‌شوی و سریعی که غفلت نمی‌ورزی و بخشنده... ای که بخـل نمی‌ورزی و سـربلندی که خوار نمی‌گردی و حفظ‌کننـده‌ای که دچار غفلت نمی‌شوی و پابرجایی که از بین نمی روی و پنهانی که دیده نمی‌شوی و جاودانه‌ای که نیستی نمی‌پذیری و پایداری که از بین نمی‌روی و یگانه‌ای که شبیه کسی و چیزی نیستی و توانمندی که کسی نمی‌تواند با تو ستیزه کند.

خداونـدا، به علم غیب تو و به قـدرتت بر همه آفریـده‌ها از تو درخواست می‌کنم که تا زمانی که می‌دانی زنـدگانی من به خیر من است مرا زنده بداری و هرگاه مرگ به خیر من است، بمیرانی و نیز هراس از تو در نهان و آشـکار را خواسـتارم و همچنین خـدایا، گفتـن سـخن حق در حـال خشـم و خشـنودی را از تـو خواهـانم و نیز نعمت فراوانی را که هرگز از بین نمی‌رود از تو درخواست می‌کنم و خشـنودی بعـد از سـرنوشت حتمی‌ات را از تو خواهـانم و خنکی زنـدگانی بعـد از مرگ را از تو مسألت دارم و لذت نگریستن به روی گرامی‌ات را از تو خواستارم، ای پروردگار جهانیان اجابت فرما.

خـدایا، به بخشـش کریمانه و تفضل بزرگت، از تو خواسـتارم که مرا بیامرزی و بر من رحم کنی. ای لطیف، در هرچه دوسـت داری و می‌پسندی به من لطف کن .

خـدایا، از تو انجام کارهای خیر و ترک کارهای زشت و دوستی بیچارگان و همنشـینی با شایسـتگان را از تو خواسـتارم و این کـه مرا بیـامرزی و بر مـن رحم کنی و هرگـاه خواسـتی گروهی را گرفتـار کنی، مرا نگـاه داری و دچـار فتنه و بلاـ نکنی و نیز دوستی تو و دوستی هر کس که تو را دوست می‌دارد و دوستی هر عملی را که مرا به دوستی‌ات نزدیک می‌کند، خواهانم.

خدایا، به حق حبیبت حضـرت محمد صلی الله علیه و آله و به حق حضرت ابراهیم، دوست ویژه و برگزیده تو و به حق حضرت موسـی، گفت‌وگو کننـده با تو و به حق حضـرت عیسـی، روح تو و نیز به حق صـحیفه‌های ابراهیم و تورات حضـرت موسـی و انجیل حضـرت عیسی و زبور حضرت داوود و فرقان حضرت محمد صلی الله علیه و آله از تو خواهانم و هم‌چنین به هر چیز که وحی نمودی و به حق هر چیز که با سـرنوشت حتمی مقرر داشتی و به هر درخواست‌کننـده‌ای که خواسـته‌اش را عطا کردی از تو می خواهم و نیز به هر اسـمی که در کتابت فرو فرسـتادی از تو درخواست می‌کنم و به آن نام‌های تو که عرش به وسیله آن اسـتقرار یافت و به آن اسم‌های تو که بر آتش نهادی و روشن گردید از تو درخواست می‌کنم، و به آن اسم‌های تو که بر شب نهـادی پس تاریـک شـد و بر روز گـذاشتی و روشـن گشـت و بـه آن اسـم‌هـای تـو که بر زمین نهـادی و اسـتقرار یـافت از تو درخـواست می‌کنم، و از تـو درخـواست می‌کنـم بـه اسم بی‌همتـا و بی‌نیـاز تـو که پـایه‌هـای وجـود هر چیز را پر کرد، و از تو

درخواست می‌کنم به کنگره هـای سـربلندی از عرشت و نهایت رسایی رحمت از کتابت و به نام‌های بزرگت و عظمت برترت و به سـخنان کـاملت، که حفظ قرآن و عمل به آن و اطاعت از خود و کردار شایسـته را روزی ما بکنی و اینها را در گوش‌ها و دیـده‌های ما اسـتوار بـداری و با گوشت، خون، مغز، پیه و اسـتخوان‌هایم درآمیزی و بدن و نیرویم را در این راه به کار گیری، زیرا جز تو که یگانه‌ای و شـریکی برای تو نیست، توان آن را نـدارد. ای خدای یگانه و پروردگار توانا، ای خدا ای آفریدگار، پدیدآورنـده و چهره‌نگار، ای خدا ای برانگیزاننده و به ارث برنده، ای خدای گشاینده، سـربلند و دانا، ای خدای فرمانروا، توانا و قدرتمند، مرا بیامرز و بر من رحم کن، به راستی که تو مهربان‌ترین مهربانان هستی .

خداوندا، خود فرمودی و گفتارت حق است که: {بخوانید مرا تا دعای شـما را اجابت کنم.} از این رو، ای خدا، به آن اسم تو که حضـرت آدم صـلی الله علیه تو را بدان خواند و بهشت را بر او واجب نمودی، به آن اسم تو که شیث فرزند آدم تو را بدان خواند و تو او را جانشـین پدرش قرار دادی از تو درخواست می‌کنم که دعای ما را اجابت کنی و عمل به تمام وصیت‌هایی را که دیگران به مـا کردنـد، روزی مـا کنی و وصـیت مان را پیشاروی خود قرار دهیم، و به آن اسم تو که حضـرت ادریس تو را بـدان خوانـد و تـو او را به مکـان بلنـد بالاـ بردی، از تـو می‌خـواهم که مـا را به محبوب‌ترین مکـان‌هـا در نزد خود بالاـ بری و خشـنودی‌ات را بر ما ارزانی بـداری و به رحمتت در بهشت وارد کنی، و به آن اسم تو که حضـرت نوح تو را بدان خواند و تو او را از غرق شـدن نجـات دادی و قوم سـتمگر را نـابود ساختی، از تو خواسـتارم که ما را از بلایی که گرفتار آن هستیم نجات دهی، و به آن اسم تو که حضرت هود تو را بدان خواند و تو او را از باد نازاکننده نجات دادی، از تو خواهانم که ما را از بلا و عـذاب دنیـا و آخرت نجـات دهی، و به آن اسم تو که حضـرت صالـح تو را بـدان خوانـد و تو او را از رسوایی آن روز نجات دادی، از تو مسألت دارم که ما را از رسوایی عذاب دنیا و آخرت رها کنی، و به آن اسم تو که حضـرت لوط تو را بدان خواند و تو او را از شهرهای سدوم و عاموره و آبادی‌های زیر و رو شده و باران عذاب رهانیدی، از تو درخواست می‌کنم که ما را از رسوایی‌های دنیا و آخرت نجات دهی، و به آن اسم تو که حضرت شعیب تو را بدان خواند و تو او را از روزی که عذاب سایه افکنده بود نجات دادی، از تو خواستارم که ما را از عذاب نجات دهی و به سوی آسایش و رحمتت ببری.

و به آن اسم تو که حضرت ابراهیم تو را بدان خواند و تو آتش را برای او خنک و مایه سلامتی قرار دادی، از تو خواستارم که همـان‌گونه که او را رهانیـدی، ما را نیز برهانی و همان گونه که آتش را برای او خنک و مایه سـلامتی قرار دادی، آنچه را که گرفتـار آن هستیم برای مـا خنک و مایه سـلامتی قرار دهی، و به آن اسم تو که حضـرت اسـماعیل هنگامی که تشـنه بود تو را بدان خواند و تو از چشـمه زمزم آب گوارا برای او بیرون آوردی، از تو درخواست می‌کنم که ما را به سوی خیر بیرون آری و به رحمت خود مال گسترده به ما روزی کنی، و به آن اسم تو که حضـرت یعقوب تو را بـدان خواند و تو دیده، فرزندان و نور چشـمش را به او بازگردانـدی، از تو درخواست می‌کنم که ما را نجات دهی و میان ما و فرزندان و اهل خانواده ما در یک جا گردآوری، و به آن اسم تو که حضـرت یوسف تو را بـدان خواند و تو او را از زندان بیرون آوردی، از تو خواهانم که ما را از زنـدان بیرون آوری و نعمت‌هـایی را که بر مـا ارزانی داشتی، در اختیـار مـا درآوری، و به آن اسم تو که نوادگـان تو را بـدان خواندنـد و تو توبه آنان را پـذیرفتی و آنان را پیامبر قرار دادی از تو می‌خواهم که توبه ما را بپـذیری و طاعت و عبادت خود و رهایی از گرفتاری‌ای را که ما اکنون دچار آن هستیم، روزی‌ام کنی.

و به آن اسم تو که حضـرت ایوب آنگاه که بلا بر او فرود آمد، تو را بدان خواند و گفت: {پروردگارا، به من رنجوری رسیده

است و تـو مهربـان‌ترین مهربانـان هسـتی.} و تـو دعـای او را اجـابت و رنجوری او را برطرف نمودی و از روی رحمت و برای تـذکر عبادت‌کننـدگان، خانواده او و هماننـد آنان را همراه با آنها به سوی او بازگردانـدی. خـدایا، من نیز همانند او می‌گویم: {پرودگـارا، به من رنجوری رسـیده است و تو مهربان‌ترین مهربانان هستی.} پس دعای ما را نیز اجابت فرما و بر ما رحم کن و ما را رهایی ده و از روی رحمت، خانواده و اموال ما را و همانند آنها را به ما بازگردان و ما را از عبادت‌کنندگان قرار ده، و به آن اسم تو که حضـرت موسـی و هارون تو را بـدان خواندنـد و تو که گوینـده سـرافرازی هستی، فرمودی: {دعای شـما دو تن مسـتجاب گردید}، از تو خواسـتارم که دعای ما را اجابت نمایی و همان گونه که آن دو را نجات دادی، ما را نیز نجات دهی، و به آن اسم تو که حضرت داوود تو را بدان خواند و تو گناه او را آمرزیدی و توبه او را پذیرفتی، از تو درخواست می‌کنم که گناه مرا بیامرزی و توبه‌ام را بپذیری، به راستی که تو بسیار توبه‌پذیر و مهربان هستی، و به آن اسم تو که حضرت سلیمان تو را بـدان خوانـد و تو سـلطنت او را به او بازگردانـدی و او را بر دشـمن چیره کردی و جنیان، انسان‌ها و پرندگان را مسـخر او قرار دادی، از تو خواهـانم که مـا را از دست دشـمنان نجـات دهی و نعمتت را به ما بازگردانی و حق ما را از آنان بگیری و از آنان برهانی، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

و به آن اسم تو که آن کس که بخشـی از دانش کتاب آسـمانی در نزد او بود بر تخت ملکه سـبا دعا کرد تا آن تخت به سوی او برده شود و ناگهان دید تخت در کنار او مستقر است، از تو خواستارم که در همین سال ما را به عنوان حاجی به خانه محترم و به عنوان زائر قـبر پیـامبرت صـلی الله علیه و آله بـبری، و به آن اسم که تو یونس بن متی در تـاریکی‌هـا تو را بـدان خوانـد و گفت: {معبودی جز تو نیست، پاکی تو، به راستی که من از سـتمکاران بودم} و تو دعای او را اجابت نمودی و از شـکم ماهی بزرگ و نیز از غم و اندوه رهانیدی و تو که گوینده سـربلند هستی، فرمودی: {و این چنین مؤمنان را نجات می‌دهیم.} گواهی می‌دهیم که ما نیز مؤمن هستیم و همانند او می‌گوییم: {معبودی جز تو نیست، پاکی تو، به راستی که من از سـتمکاران بودم.} پس دعای مرا نیز اجابت فرما و همان گونه که مؤمنان را نجات دادی، مرا نیز از غم و اندوه دنیا و آخرت برهان، و به آن اسـم تو که حضـرت زکریـا تو را بـدان خوانـد و گفت: «پروردگـارا، مرا تنهـا مگـذار، و تو بهترین وارثـان هستی.» و تو دعای او را اجابت نمودی و حضـرت یحیی را به او ارزانی داشتی و همسر او را برای او مناسب گردانیدی و آنان را گروهی قرار دادی که در انجام کارهای خیر پیشی می گیرند و در حال تمایل و بیم تو را می‌خوانند و در برابر تو فروتن بودند، من نیز همانند او می... گویم: {پروردگارا، مرا تنها مگـذار، و تو بهترین وارثان هستی.} پس دعای مرا نیزا جابت فرما و کار من و تمام آنچه را که بر من ارزانی داشته‌ای اصلاح نما و از گرفتاری‌ای که بدان دچار هستم رهایی ده و کرامت دنیا و آخرت و نیز فرزندان شایسته‌ای را که از من ارث برند، به من ارزانی دار و ما را از کسانی بگردان که در حال رغبت و بیم تو را می‌خوانند و در برابر تو فروتن و مطیع تواند.

و به آن اسم تو که حضـرت یحیی تو را به آن خواند و تو او را چنان گردانیدی که بدون این که معصـیتی از او سرزده باشد و یا تصـمیم به انجام گناه در دل او خطور کرده باشـد وارد قیامت می‌شود، از تو می‌خواهم که مرا از ارتکاب گناهان نگاه داری تا این که با پاکی و در حالی که هیچ معصـیتی از ما سـر نزده است، با تو ملاقات کنیم، و به آن اسم تو که حضرت مریم تو را بـدان خوانـد و فرزنـد او زبان گشود و به نفع او اسـتدلال کرد، درخواست می‌کنم که ما را موفق بـداری و به واسـطه حجت و اسـتدلال مـا کـه در نزد تـو اسـت و بـه واسـطه حجت مـا بر همه مسـلمانان از زن و مرد، رهـایی دهی تـا این اسـتدلال مـا را بر

ستمگران پیروز گردانی، و به آن اسم تو که حضرت عیسی بن مریم تو را بدان خواند و مردگان را زنده و افراد نابینا و مبتلا به بیماری پیسی را شفا بخشید، از تو می‌خواهم که ما رهایی داده و از همه بدی‌ها، آسیب‌ها و دردها بهبودی بخشی و در دنیا و آخرت به زندگانی پاکیزه زنده بداری و تندرستی را روزی ما کنی، و به آن اسم تو که حواریون تو را بدان خواندند و تو آنان را یاری دادی تا آنچه را که حضرت عیسی به آنها دستور داده بود، از سوی او تبلیغ کردند و نیرنگ سرکشان را از آنان بازداشتی و خود عهده‌دار آنان گردیدی، از تو درخواست می‌کنم که ما را رهایی دهی و از دعوت‌کنندگان به سوی طاعتت بگردانی، و به آن اسم تو که حضرت جرجیس تو را بدان خواند و تو درد شکنجه را از او برداشتی، از تو خواهانم که درد عذاب دنیا و آخرت را از ما برداری و ما را گرفتار بلاـ نکنی و اگر کردی، شکیبایی به ما عطا کن، هرچند عافیت نزد ما محبوب‌تر است.

و به آن اسم تو که حضرت خضر تو را بدان خواند تا اینکه او را پاینده داشتی، از تو درخواست می‌کنم که گره از کار ما بگشایی و ما را بر آنان که به ما ستم می‌کنند، یاری دهی و به جایگاه ایمن خودت بازگردانی، و به آن اسم تو که محبوبت حضرت محمد صلی الله علیه و آله تو را بدان خواند و تو او را سرور رسولان قرار دادی و او را با علی سرور جانشینان تقویت نمودی، از تو درخواست می‌کنم که بر آن دو و فرزندان پاک آن دو درود فرستی و در این روز لغزش مرا نادیده انگاری و گناهان و خطاهای گذشته مرا بیامرزی و از این جایگاه برمگردانی مگر اینکه کوششم را بستایی و گناهم را ببخشایی و عملم را بپذیری و رحمت، آمرزش و نعمت فراوانت را به نعمت بسیار آخرت پیوند دهی، به رحمتت ای بسیار مهرورز، ای بزرگ و بزرگوار، به راستی که تو بر هر چیز توانایی و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی‌یابد.
- . الاقبال: ۶۱۱- ۶۱۵ -

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بشهر ربيع الآخر من الأدعيه و الأعمال

باب ۱۶ عمل أول يوم منه و أول ليلته و أدعيتهما و ما يناسب ذلك

الأخبار

أقول

و قد مضى في باب أول هذا الجزء عمل أول كل شهر فلا تغفل.

**[ترجمه]فراموش نکن که عمل اول هر ماه در باب اول این جلد آمده است.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] وَجَدْنَا فِی کِتَابِ مُخْتَصَرِ الْمُنْتَخَبِ الدُّعَاءَ فِی غُرَّهِ شَهْرِ رَبِیعِ الْآخِرِ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَنْتَ إِلَهُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ خَالِقُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ رَبُّ کُلِّ شَیْ ءٍ أَسْأَلُکَ بِالْعُرْوَهِ الْوُثْقَی وَ الْغَایَهِ وَ الْمُنْتَهَی وَ بِمَا خَالَفْتَ بِهِ بَیْنَ الْأَنْوَارِ وَ الظُّلُمَاتِ وَ الْجَنَّهِ وَ النَّارِ وَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ بِأَعْظَمِ أَسْمَائِکَ فِی اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ وَ أَتَمِّ أَسْمَائِکَ فِی التَّوْرَاهِ نُبْلًا وَ أَزْهَرِ أَسْمَائِکَ فِی الزَّبُورِ عِزّاً وَ أَجَلِّ أَسْمَائِکَ فِی الْإِنْجِیلِ قَدْراً وَ أَرْفَعِ أَسْمَائِکَ فِی الْقُرْآنِ ذِکْراً وَ أَعْظَمِ أَسْمَائِکَ فِی الْکُتُبِ الْمُنْزَلَهِ وَ أَفْضَلِهَا وَ أَسَرِّ أَسْمَائِکَ فِی نَفْسِکَ الَّذِی

لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ أَسْأَلُکَ بِعِزَّتِکَ وَ قُدْرَتِکَ وَ بِالْعَرْشِ الْعَظِیمِ وَ مَا حَمَلَ وَ بِالْکُرْسِیِّ الْکَرِیمِ وَ مَا وَسِعَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُبِیحَ لِی مِنْ عِنْدِکَ فَرَجَکَ الْقَرِیبَ الْعَظِیمَ الْأَعْظَمَ اللَّهُمَّ أَتْمِمْ عَلَیَّ إِحْسَانَکَ الْقَدِیمَ الْأَقْدَمَ وَ تَابِعْ إِلَیَّ مَعْرُوفَکَ الدَّائِمَ الْأَدْوَمَ وَ أَنْعِشْنِی بِعِزِّ جَلَالِکَ الْکَرِیمِ الْأَکْرَمِ ثُمَّ تَقْرَأُ وَ إِلهُکُمْ إِلهٌ واحِدٌ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ لا- تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ- الم اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ- هُوَ الَّذِی یُصَوِّرُکُمْ فِی الْأَرْحامِ کَیْفَ یَشاءُ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا- إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ الْمَلائِکَهُ وَ أُولُوا الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ لا- إِلهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَیَجْمَعَنَّکُمْ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ لا رَیْبَ فِیهِ- ذلِکُمُ اللَّهُ رَبُّکُمْ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ خالِقُ کُلِّ شَیْ ءٍ

فَاعْبُدُوهُ وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ وَكِيلٌ- اتَّبِعْ ما أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ أَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ- قُلْ يا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعاً الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحيِي وَ يُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ كَلِماتِهِ وَ اتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ- وَ ما أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلهاً واحِداً لا إِلهَ إِلَّا هُوَ سُبْحانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ- فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- حَتَّى إِذا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُوا إِسْرائِيلَ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ- قُلْ هُوَ رَبِّي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ إِلَيْهِ مَتابِ- يُنَزِّلُ الْمَلائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلى مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ- وَ إِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَ أَخْفى- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى- وَ أَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِما يُوحى- إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَ أَقِمِ الصَّلاةَ لِذِكْرِي- إِنَّما إِلهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْ ءٍ عِلْماً- وَ ما أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجالًا- نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ- وَ ذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغاضِباً فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنادى فِي الظُّلُماتِ أَنْ لا إِلهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ- فَتَعالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ- وَ هُوَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولى وَ الْآخِرَةِ وَ لَهُ الْحُكْمُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ- وَ لا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلهاً آخَرَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْ ءٍ هالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ- يا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّماءِ وَ الْأَرْضِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ- ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ- غافِرِ الذَّنْبِ وَ قابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقابِ ذِي الطَّوْلِ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ- ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ... لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ- ذلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ- هُوَ الْحَيُّ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ رَبِّ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ ما بَيْنَهُما إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ- لا إِلهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَ يُمِيتُ رَبُّكُمْ وَ رَبُّ آبائِكُمُ الْأَوَّلِينَ- فَأَنَّى لَهُمْ إِذا جاءَتْهُمْ ذِكْراهُمْ- فَاعْلَمْ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ

وَ الْمُؤْمِناتِ وَ هُوَ اللَّهُ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ هُوَ اللَّهُ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبَّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللَّهِ عَمَّا یُشْرِکُونَ- اللَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ عَلَی اللَّهِ فَلْیَتَوَکَّلِ الْمُؤْمِنُونَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ عَفْواً لَیْسَ بَعْدَهُ عُقُوبَهٌ وَ رِضًی لَیْسَ بَعْدَهُ سَخَطٌ وَ عَافِیَهً لَیْسَ بَعْدَهَا بَلَاءٌ وَ سَعَادَهً لَیْسَ بَعْدَهَا شَقَاءٌ وَ هُدًی لَا یَکُونُ بَعْدَهُ ضَلَالَهٌ وَ إِیمَاناً لَا یُدَاخِلُهُ کُفْرٌ وَ قَلْباً لَا یُدَاخِلُهُ فِتْنَهٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ السَّعَهَ فِی الْقَبْرِ وَ الْحُجَّهَ الْبَالِغَهَ وَ الْقَوْلَ الثَّابِتَ وَ أَنْ تُنْزِلَ عَلَیَّ الْأَمَانَ وَ الْفَرَجَ وَ السُّرُورَ وَ نَضْرَهَ النَّعِیمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَرِّفْنِی بَرَکَهَ هَذَا الشَّهْرِ وَ یُمْنَهُ وَ ارْزُقْنِی خَیْرَهُ وَ اصْرِفْ عَنِّی شَرَّهُ وَ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْفَائِزِینَ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ أَنْتَ وَهَّابُ الْخَیْرِ فَهَبْ لِی شَوْقاً إِلَی لِقَائِکَ وَ إِشْفَاقاً مِنْ عَذَابِکَ وَ حَیَاءً مِنْکَ وَ تَوْقِیراً وَ إِجْلَالًا حَتَّی یَوْجَلَ مِنْ ذَلِکَ قَلْبِی وَ یَقْشَعِرَّ مِنْهُ جِلْدِی وَ یَتَجَافَی لَهُ جَنْبِی وَ تَدْمَعُ مِنْهُ عَیْنِی وَ لَا أَخْلُو مِنْ ذِکْرِکَ فِی لَیْلِی وَ نَهَارِی یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أُثْنِی عَلَیْکَ وَ مَا عَسَی أَنْ یَبْلُغَ مَدْحِی وَ ثَنَائِی مَعَ قِلَّهِ عَمَلِی وَ قِصَرِ رَأْیِی وَ أَنْتَ الْخَالِقُ وَ أَنَا الْمَخْلُوقُ وَ أَنْتَ الْمَالِکُ وَ أَنَا الْمَمْلُوکُ وَ أَنْتَ الرَّبُّ وَ أَنَا الْعَبْدُ وَ أَنْتَ الْعَزِیزُ وَ أَنَا الذَّلِیلُ وَ أَنْتَ الْقَوِیُّ وَ أَنَا الضَّعِیفُ وَ أَنَا الْغَنِیُّ وَ أَنَا الْفَقِیرُ وَ أَنْتَ الْمُعْطِی وَ أَنَا السَّائِلُ وَ أَنْتَ الْحَیُّ الَّذِی لَا یَمُوتُ وَ أَنَا خَلْقٌ أَمُوتُ فَاغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی فِی دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی وَ تَجَاوَزْ عَنِّی وَ عَنْ جَمِیعِ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْیَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ نَبِیِّکَ وَ صَفِیِّکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ اللَّهُمَّ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ وَ کَرِّمْ مَقَامَهُ وَ أَجْزِلْ ثَوَابَهُ وَ أَفْلِجْ حُجَّتَهُ وَ أَظْهِرْ عُذْرَهُ وَ عَظِّمْ نُورَهُ وَ أَدِمْ کَرَامَتَهُ وَ أَلْحِقْ بِهِ أُمَّتَهُ وَ ذُرِّیَّتَهُ وَ أَقِرَّ بِذَلِکَ عَیْنَهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً أَکْرَمَ النَّبِیِّینَ تَبَعاً وَ أَعْظَمَهُمْ مَنْزِلَهً وَ أَشْرَفَهُمْ کَرَامَهً وَ أَعْلَاهُمْ دَرَجَهً وَ أَفْسَحَهُمْ فِی الْجَنَّهِ مَنْزِلًا اللَّهُمَّ بَلِّغْ مُحَمَّداً دَرَجَهَ الْوَسِیلَهِ وَ شَرِّفْ بُنْیَانَهُ وَ عَظِّمْ نُورَهُ وَ بُرْهَانَهُ وَ تَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ فِی أُمَّتِهِ وَ تَقَبَّلْ صَلَاهَ أُمَّتِهِ عَلَیْهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ کَمَا بَلَّغَ رِسَالاتِکَ

وَ تَلَا آيَاتِكَ وَ نَصَحَ لِعِبَادِكَ وَ جَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ اللَّهُمَّ زِدْ مُحَمَّداً مَعَ كُلِّ شَرَفٍ شَرَفاً وَ مَعَ كُلِّ فَضْلٍ فَضْلًا وَ مَعَ كُلِّ كَرَامَةٍ وَ مَعَ كُلِّ سَعَادَةٍ سَعَادَةً حَتَّى تَجْعَلَ مُحَمَّداً فِي الشَّرَفِ الْأَعْلَى مِنَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَهِّلْ لِي مَحَبَّتِي وَ بَلِّغْنِي أُمْنِيَّتِي وَ وَسِّعْ عَلَيَّ فِي رِزْقِي وَ اقْضِ عَنِّي دَيْنِي وَ فَرِّجْ عَنِّي غَمِّي وَ هَمِّي وَ كَرْبِي وَ يَسِّرْ لِي إِرَادَتِي وَ أَوْصِلْنِي إِلَى بُغْيَتِي سَرِيعاً عَاجِلًا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (۱).

**[ترجمه]در کتاب مختصر المنتخب یافتیم: دعای آغاز ماه ربیع الآخر به این صورت است:

خداوندا، تو معبود هر چیز، آفریننده هر چیز، مالك هر چیز و پروردگار هر چیز هستی، به دستاویز استوار، و غایت و منتها و به آنچه که میان روشنایی‌ها و تاریکی‌ها و بهشت و جهنم و دنیا و آخرت حائل شدی و به بزرگ‌ترین اسم‌هایت که در لوح محفوظ و به بلندپایه‌ترین اسم‌هایت که در تورات و به سرافرازترین اسم‌هایت که در زبور و به والاترین اسم‌هایت که در انجیل و پرآوازه‌ترین اسم‌هایت که در قرآن و به بزرگ‌ترین و برترین اسم‌هایت که در کتاب‌های فرو فرستاده شده ثبت است و به نهانی‌ترین اسم‌هایت که در ذات تو نهان است و هیچ کس همانند تو نیست، از تو درخواست می‌کنم و نیز به عزت و قدرت تو و به عرش بزرگ و آنچه حامل آن است و به کرسی با کرامت و آنچه آن را در بر گرفت، از تو می‌خواهم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و گشایش نزدیک، بزرگ و بزرگ‌ترت را شامل من کن. خدایا، احسان گذشته و گذشته ترت را بر من کامل کن و نیکی همیشگی و پایدارت را پی در پی به من برسان و با سرفرازی عظمت ارزشمند و ارزشمندترت مرا سربلند گردان.

سپس این آیات را قرائت کن: {و معبود شما، معبود یگانه‌ای است که جز او هیچ معبودی نیست، و او است بخشایشگر مهربان.}، {خدا است که معبودی جز او نیست، زنده و برپادارنده است. نه خوابی سبك او را فرو می‌گیرد و نه خوابی گران.}، {الف، لام، میم، خدا است که هیچ معبودی جز او نیست و زنده و پاینده است.}، {او است کسی که شما را آن گونه که می‌خواهد در رحم‌ها صورتگری می‌کند، هیچ معبودی جز آن توانای حکیم نیست.}، {خدا که همواره به عدل، قیام دارد، گواهی می‌دهد که جز او هیچ معبودی نیست و فرشتگان او و دانشوران نیز گواهی می‌دهند که جز او، که توانا و حکیم است، هیچ معبودی نیست.}، {خداوند کسی است که هیچ معبودی جز او نیست. به یقین، در روز رستاخیز که هیچ شکی در آن نیست شما را گرد خواهد آورد.}، {این است خدا، پروردگار شما، هیچ معبودی جز او نیست، آفریننده هر چیزی است. پس او را بپرستید که او بر هر چیز نگهبان است.}، {از آنچه از پروردگارت به تو وحی شده پیروی کن. هیچ معبودی جز او نیست و از مشرکان روی بگردان.}، {ای مردم، من پیامبر خدا به سوی همه شما هستم، همان خدایی که فرمانروایی آسمان‌ها و زمین از آن او است. هیچ معبودی جز او نیست که زنده می‌کند و می‌میراند. پس به خدا و فرستاده او که پیامبر درس نخوانده‌ای است که به خدا و کلمات او ایمان دارد بگروید و او را پیروی کنید، امید که هدایت شوید.}، {با آنکه مأمور نبودند جز این که خدایی یگانه را بپرستند که هیچ معبودی جز او نیست. منزه است او از آنچه با وی شریك می‌گردانند.}، {پس اگر روی برتافتند، بگو: خدا مرا بس است. هیچ معبودی جز او نیست، بر او توکل کردم و او پروردگار عرش بزرگ است.}، {تا وقتی که در شرف غرق شدن قرار گرفت، گفت: ایمان آوردم که هیچ معبودی جز آن که فرزندان اسرائیل به او گرویده‌اند، نیست و من از تسلیم شدگانم.}، {بگو: او است پروردگار من، معبودی به جز او نیست. بر او توکل کرده‌ام و بازگشت من به سوی او است.}، {فرشتگان را با روح، به فرمان خود، بر هر کس از بندگانش که بخواهد نازل می‌کند، که بیم دهید که معبودی جز

من نیست. پس از من پروا کنید.}، {و اگر سخن به آواز گویی، او نهان و نهان‌تر را می‌داند. خدایی که جز او معبودی نیست و نام‌های نیکو به او اختصاص دارد.}، {و من تو را برگزیده‌ام، پس بدان چه وحی می‌شود گوش فرا ده. منم، من، خدایی که جز من خدایی نیست، پس مرا پرستش کن و به یاد من نماز برپادار.}،{معبود شما تنها آن خدایی است که جز او معبودی نیست، و دانش او همه‌چیز را در بر گرفته است.}، {و پیش از تو هیچ کس را به پیامبری نفرستادیم مگر اینکه به آنان وحی کردیم.}، {که خدایی جز من نیست، پس مرا بپرستید.}، {و ذوالنون را یاد کن آنگاه که خشمگین شد و پنداشت که ما هرگز بر او سخت نمی گیریم، تا در دل تاریکی‌ها ندا در داد که معبودی جز تو نیست، منزهی تو، به راستی من از ستمکاران بودم.}، {پس والاـ است خدا، فرمانروای برحق، خدایی جز او نیست، او است پروردگار عرش گرانمایه.}، {خدای یکتا که هیچ خدایی جز او نیست، پرودگار عرش بزرگ است.}، {و او است خدایی که جز او معبودی نیست. در این سرای نخستین و در آخرت، ستایش از آن او است و فرمان او راست و به سوی او بازگردانیده می‌شوید.}، [{و با خدا معبودی دیگر مخوان. خدایی جز او نیست. جز ذات او همه چیز نابود شونده است. فرمان از آن او است و به سوی او بازگردانیده می‌شوید.}]، {ای مردم، نعمت خدا را بر خود یاد کنید. آیا غیر از خدا آفریدگاری است که شما را از آسمان و زمین روزی دهد؟ خدایی جز او نیست. پس چگونه از حق انحراف می‌یابید.}، این است خدا، پروردگار شما، فرمانروایی [و حکومت مطلق] از آنِ اوست. خدایی جز او نیست، پس چگونه [و کجا از حقّ] برگردانیده می شوید؟ {گناه بخش و توبه‌پذیر و سخت کیفر و فراخ نعمت است. خدایی جز او نیست. بازگشت به سوی او است.}، {این است خدا، پروردگار شما که آفریننده هر چیزی است. خدایی جز او نیست. پس چگونه از او بازگردانیده می‌شوید؟}، {این است خدا پروردگار بلند مرتبه و بزرگ است خدا، پروردگار جهانیان. او است همان زنده‌ای که خدایی جز او نیست. پس او را در حالی که دین خود را برای وی بی‌آلایش گردانیده‌اید، بخوانید. سپاس ویژه خدا، پروردگار جهانیان است.}، {پروردگار آسمان‌ها و زمین آنچه میان آن دو است. اگر اهل یقین باشید.}، {خدایی جز او نیست، او زندگی می‌بخشد و می‌میراند، پروردگار شما و پروردگار پدران پیشین شما.}، {پس اگر رستاخیز بر آنان در رسد، دیگر کجا جای اندرزشان است؟ پس بدان که هیچ معبودی جز خدا نیست و برای گناه خویش آمرزش جوی و برای مردان و زنان با ایمان.}، {او است خدایی که جز او معبودی نیست و از نهان و آشکار آگاه و رحمت‌گر و بسیار مهربان است. او است خدایی که معبودی جز او نیست، همان فرمانروای پاک سلامت‌بخش و مؤمن به حقیقت حقه… خود که نگهبان، عزیز، باشکوه چیره و بزرگ‌منش است. پاک است خدا از آنچه با او شریک می گردانند.}، {خدا است که جز او معبودی نیست و مؤمنان باید تنها بر خدا اعتماد کنند.}

خداوندا، عفوی را از تو خواستارم که کیفری بعد از آن نباشد و خشنودی که خشمی در آن راه نداشته باشد و عافیتی که بلا ندارد و نیکبختی که شقاوت در آن نیست و هدایتی که هیچ گمراهی بعد از آن نباشد و ایمانی که کفر با آن درنیامیخته باشد و قلبی که آشوبی در آن داخل نشده باشد. خدایا، گشایش قبر، حجت رسا، سخن استوار را از تو درخواست می کنم و این که ایمنی، گشایش، خوشحالی و شادابی نعمتت را بر من فرود آوری. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا با برکت و فرخندگی این ماه آشنا ساز و خیر آن را روزی‌ام کن و شر آن را از من دور کن و مرا در آن از رستگاران قرار ده، به رحمتت ای مهربان‌ترین مهربانان.

خداوندا، تو بخشنده خیر هستی، پس اشتیاق به ملاقات خود، هراس از عذابت، حیا و شرم از تو، بزرگداشت و تعظیم از خود

را به من ارزانی دار تا این که دلم احساس هراس نماید و موی بر بدنم راست شود و پهلویم کناره گیرد و چشمم پر اشک گردد و در طول شبانه روز از یاد تو دست نکشم، ای مهربان‌ترین مهربانان. خدایا، من تو را می‌ستایم، ولی مدح و ثنای من با وجود عمل اندك و دیدگاه کوتاهم به کجا می‌تواند برسد، در حالی که تو آفریدگاری و من آفریده و تو مالکی و من مملوك و تو پروردگاری و من بنده و تو سربلندی و من سرافکنده و تو نیرومندی و من ناتوان و تو بی‌نیازی و من نیازمند و تو عطاکننده‌ای و من درخواست‌کننده‌ام و تو زنده‌ای هستی که نمی‌میری و من آفریده‌ای هستم که می‌میرم؛ پس مرا بیامرز و بر من رحم آر و خواسته دنیوی و اخروی‌ام را به من عطا کن و از من و نیز از همه مردان و زنان مؤمن و مسلمان، از زنده و مرده آنان، در گذر.

خدایا، بر حضرت محمد، بنده، رسول، پیامبر، ویژه و برگزیده تو از میان آفریده‌هایت، درود فرست. خداوندا، درجه او را بالا بر و مقام او را گرامی بدار و ثواب او را فراوان و حجت و دلیل او را پیروز و عذر او را آشکار و نور او را بزرگ بگردان و کرامت او را جاودان و امت و فرزندان او را به او ملحق گردان و چشم او را به اینها روشن گردان. خداوندا، حضرت محمد را گرامی‌ترین پیامبران از لحاظ پیروان و نیز بلندمرتبه‌ترین، باکرامت‌ترین، برترین پیامبر و نیز جای او را در بهشت از همه پیامبران وسیع‌تر قرار ده. خداوندا، حضرت محمد را به درجه و وسیله شفاعت نایل گردان و بنیان او را والا و نور و برهان او را بزرگ دار و شفاعت او را درباره امتش و نیز درود امتش بر او را بپذیر. خداوندا، بر حضرت محمد درود فرست همان گونه که او پیام‌های تو را رسانید و آیاتت را تلاوت کرد و نسبت به بندگانت خیرخواهی نمود و در راه تو جهاد کرد تا این که مرگ او را دریافت. خداوندا، همراه با هر برتری، بر برتری حضرت محمد و با هر فضیلت، بر فضیلت او و با هر کرامت، بر کرامت او و با هر نیکبختی، بر نیکبختی او بیفزا تا اینکه حضرت محمد را در بلندترین مرتبه شرافت از درجات برتر قرار دهی. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست و آنچه را که دوست دارم، برای من آسان ساز و به آرزویم برسان و روزی‌ات را بر من بگستران و بدهی‌ام را ادا کن و غم و اندوهم را بزدا و آنچه را می‌خواهم به راحتی برایم فراهم کن و زود و با شتاب به مقصودم برسان، ای مهربان‌ترین مهربانان. - . الاقبال: ۶۱۶- ۶۱۸ -

**[ترجمه]

باب ۱۷ أعمال بقیه أیام هذا الشهر و لیالیها و ما یتعلق بذلک

الأخبار

«۱»

قل، إقبال الأعمال بإسنادنا إلی شیخنا المفید قال فی کتاب حدائق الریاض عند ذکر ربیع الآخر الیوم العاشر منه سنه اثنتین و ثلاثین و مائتین من الهجره کان مولد سیدنا أبی محمد الحسن بن علی بن محمد بن علی الرضا صلوات الله علیهم و هو یوم شریف عظیم البرکه یستحب صیامه (۲).

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید درکتاب حدائق الریاض ضمن اعمال ربیع الثانی آورده: روز دهم از سال دویست و سی و دو هجری قمری، ولادت سرورمان ابی محمد حسن بن علی بن محمد بن علی الرضا صلوات الله علیهم می باشد و آن روز بسیار

پر برکتی است و روزه آن فضیلت بسیار دارد. - . الاقبال: ۶۱۸ -

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بشهر جمادی الأولی من الأعمال و الأدعیه

باب ۱۸ أدعیه أول لیله منه و أول یومه و أعمالها

الأخبار

أقول

قد سبق عمل أول کل شهر فی باب أول هذا الجزء فلا تغفل.

**[ترجمه]عمل اول هر ماه در باب اول این جلد آورده شد، پس غفلت مکن.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] فِی کِتَابِ الْمُخْتَصَرِ مِنْ کِتَابِ الْمُنْتَخَبِ الدُّعَاءُ فِی غُرَّهِ جُمَادَی الْأَوْلَی تَقُولُ:

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۱۶- ۶۱۸.

۲- ۲. کتاب الاقبال: ۶۱۸.

اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ وَ أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَ أَنْتَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ وَ أَنْتَ السَّلامُ الْمُؤْمِنُ وَ أَنْتَ الْمُهَيْمِنُ وَ أَنْتَ الْعَزِيزُ وَ أَنْتَ الْجَبَّارُ وَ أَنْتَ الْمُتَكَبِّرُ وَ أَنْتَ الْخالِقُ وَ أَنْتَ الْبارِئُ وَ أَنْتَ الْمُصَوِّرُ وَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَ أَنْتَ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ الظَّاهِرُ وَ الْباطِنُ لَكَ الْأَسْماءُ الْحُسْنَى أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ بِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْمَاءِ وَ بِحَقِّ أَسْمَائِكَ كُلِّهَا أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ آتِنا فِي الدُّنْيا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَهِ حَسَنَةً وَ اخْتِمْ لَنَا بِالسَّعَادَهِ وَ الشَّهَادَهِ فِي سَبِيلِكَ وَ عَرِّفْنَا بَرَكَهَ شَهْرِنَا هَذَا وَ يُمْنَهُ وَ ارْزُقْنَا خَيْرَهُ وَ اصْرِفْ عَنَّا شَرَّهُ وَ اجْعَلْنَا فِيهِ مِنَ الْفَائِزِينَ وَ قِنَا بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ إِنَّكَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ ثُمَّ تَقْرَأُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ جَعَلَ الظُّلُماتِ وَ النُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضى أَجَلًا وَ أَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ- وَ هُوَ اللَّهُ فِي السَّماواتِ وَ فِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَ جَهْرَكُمْ وَ يَعْلَمُ ما تَكْسِبُونَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلى عَبْدِهِ الْكِتابَ وَ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجاً قَيِّماً لِيُنْذِرَ بَأْساً شَدِيداً مِنْ لَدُنْهُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ ما فِي السَّماواتِ وَ ما فِي الْأَرْضِ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَهِ وَ هُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ فاطِرِ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ جاعِلِ الْمَلائِكَهِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَهٍ مَثْنى وَ ثُلاثَ وَ رُباعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ ما يَشاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ- ما يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَهٍ فَلا مُمْسِكَ لَها وَ ما يُمْسِكْ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهذا وَ ما كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ لَقَدْ جاءَتْ رُسُلُ رَبِّنا بِالْحَقِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْماعِيلَ وَ إِسْحاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لا يَعْلَمُونَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنا عَلى كَثِيرٍ مِنْ عِبادِهِ الْمُؤْمِنِينَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آياتِهِ فَتَعْرِفُونَها وَ ما رَبُّكَ بِغافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنا لَغَفُورٌ شَكُورٌ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنا وَعْدَهُ وَ أَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّهِ حَيْثُ نَشاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعامِلِينَ- وَ تَرَى

الْمَلائِکَهَ حَافِّینَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ یُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَ قُضِیَ بَیْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَ قِیلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ- فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّماواتِ وَ رَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعالَمِینَ- وَ لَهُ الْکِبْرِیاءُ فِی السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبِیراً- اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی وَ تَدَارَکْنِی فِیمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِی وَ قَوِّ ضَعْفِی لِلَّذِی خَلَقْتَنِی لَهُ وَ حَبِّبْ إِلَیَّ الْإِیمَانَ وَ زَیِّنْهُ فِی قَلْبِی وَ قَدْ دَعَوْتُکَ کَمَا أَمَرْتَنِی فَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَنِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ لَکَ عَبْداً لَا أَسْتَطِیعُ دَفْعَ مَا أَکْرَهُ وَ لَا أَمْلِکُ مَا أَرْجُو وَ أَصْبَحْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلِی فَلَا فَقِیرَ أَفْقَرُ مِنِّی یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ أَسْأَلُکَ أَنْ تَسْتَعْمِلَنِی عَمَلَ مَنِ اسْتَیْقَنَ حُضُورَ أَجَلِهِ- لَا بَلْ عَمَلَ مَنْ قَدْ مَاتَ فَرَأَى عَمَلَهُ وَ نَظَرَ إِلَى ثَوَابِ عَمَلِهِ إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ هَذَا مَکَانُ الْعَائِذِ بِرَحْمَتِکَ مِنْ عَذَابِکَ وَ هَذَا مَکَانُ الْعَائِذِ بِمُعَافَاتِکَ مِنْ غَضَبِکَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ دَعَاکَ فَأَجَبْتَهُ وَ سَأَلَکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ آمَنَ بِکَ فَهَدَیْتَهُ وَ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ فَکَفَیْتَهُ وَ تَقَرَّبَ إِلَیْکَ فَأَدْنَیْتَهُ وَ افْتَقَرَ إِلَیْکَ فَأَغْنَیْتَهُ وَ اسْتَغْفَرَکَ فَغَفَرْتَ لَهُ وَ رَضِیتَ عَنْهُ وَ أَرْضَیْتَهُ وَ هَدَیْتَهُ إِلَى مَرْضَاتِکَ وَ اسْتَعْمَلْتَهُ بِطَاعَتِکَ وَ لِذَلِکَ فَرَّغْتَهُ أَبَداً مَا أَحْیَیْتَهُ فَتُبْ عَلَیَّ یَا رَبِّ وَ أَعْطِنِی سُؤْلِی وَ لَا تَحْرِمْنِی شَیْئاً مِمَّا سَأَلْتُکَ وَ اکْفِنِی شَرَّ مَا یَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِی الْأَرْضِ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الَّذِی لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا هُوَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعِنِّی عَلَى الدُّنْیَا وَ ارْزُقْنِی خَیْرَهَا وَ کَرِّهْ إِلَیَّ الْکُفْرَ وَ الْفُسُوقَ وَ الْعِصْیَانَ وَ اجْعَلْنِی مِنَ الرَّاشِدِینَ اللَّهُمَّ قَوِّنِی لِعِبَادَتِکَ وَ اسْتَعْمِلْنِی فِی طَاعَتِکَ وَ بَلِّغْنِیَ الَّذِی أَرْجُو مِنْ رَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ الرِّیَّ یَوْمَ الظَّمَاءِ وَ النَّجَاهَ یَوْمَ الْفَزَعِ الْأَکْبَرِ وَ الْفَوْزَ یَوْمَ الْحِسَابِ وَ الْأَمْنَ مِنْ یَوْمِ الْخَوْفِ وَ أَسْأَلُکَ النَّظَرَ إِلَى وَجْهِکَ الْکَرِیمِ وَ الْخُلُودَ فِی جَنَّتِکَ فِی دَارِ الْمُقَامَهِ مِنْ فَضْلِکَ وَ السُّجُودَ یَوْمَ یُکْشَفُ عَنْ ساقٍ وَ الظِّلَّ یَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّکَ وَ مُرَافَقَهَ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَوْلِیَائِکَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی مَا قَدَّمْتُ مِنْ ذُنُوبِی

وَ مَا أَخَّرْتُ وَ مَا أَسْرَرْتُ وَ مَا أَعْلَنْتُ وَ مَا أَسْرَفْتُ عَلَى نَفْسِی وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی وَ ارْزُقْنِی التُّقَی وَ الْهُدَی وَ الْعَفَافَ وَ الْغِنَی وَ وَفِّقْنِی لِلْعَمَلِ بِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضَی اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِی دِینِیَ الَّذِی هُوَ عِصْمَهُ أَمْرِی وَ أَصْلِحْ لِی دُنْیَایَ الَّتِی فِیهَا مَعَاشِی وَ أَصْلِحْ لِی آخِرَتِیَ الَّتِی إِلَیْهَا مُنْقَلَبِی وَ اجْعَلِ الْحَیَاهَ زِیَادَهً لِی فِی کُلِّ خَیْرٍ وَ اجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَهً لِی مِنْ کُلِّ سُوءٍ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا رَبَّ الْأَرْبَابِ وَ یَا سَیِّدَ السَّادَاتِ وَ یَا مَالِکَ الْمُلُوکِ أَنْ تَرْحَمَنِی وَ تَسْتَجِیبَ لِی وَ تُصْلِحَنِی فَإِنَّهُ لَا یُصْلِحُ مَنْ صَلَحَ مِنْ عِبَادِکَ إِلَّا أَنْتَ فَإِنَّکَ أَنْتَ رَبِّی وَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی وَ مَوْلَایَ وَ مَلْجَئِی وَ لَا رَاحِمَ لِی غَیْرُکَ وَ لَا مُغِیثَ لِی سِوَاکَ وَ لَا مَالِکَ سِوَاکَ وَ لَا مُجِیبَ إِلَّا أَنْتَ أَنَا عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ وَ ابْنُ أَمَتِکَ الْخَاطِئُ الَّذِی وَسِعَتْهُ رَحْمَتُکَ وَ أَنْتَ الْعَالِمُ بِحَالِی وَ حَاجَتِی وَ کَثْرَهِ ذُنُوبِی وَ الْمُطَّلِعُ عَلَی أُمُورِی کُلِّهَا فَأَسْأَلُکَ یَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تَغْفِرَ لِی مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِی وَ مَا تَأَخَّرَ اللَّهُمَّ لَا تَدَعْ لِی ذَنْباً إِلَّا غَفَرْتَهُ وَ لَا هَمّاً إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَ لَا حَاجَهً هِیَ لَکَ رِضًی إِلَّا قَضَیْتَهَا وَ لَا عَیْباً إِلَّا أَصْلَحْتَهُ اللَّهُمَّ وَ آتِنِی فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِی عَذَابَ النَّارِ اللَّهُمَّ أَعِنِّی عَلَی أَهْوَالِ الدُّنْیَا وَ بَوَائِقِ الدُّهُورِ وَ مُصِیبَاتِ اللَّیَالِی وَ الْأَیَّامِ اللَّهُمَّ وَ احْرُسْنِی مِنْ شَرِّ مَا یَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِی الْأَرْضِ فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ إِیمَاناً ثَابِتاً وَ عَمَلًا مَقْبُولًا وَ دُعَاءً مُسْتَجَاباً وَ یَقِیناً صَادِقاً وَ قَوْلًا طَیِّباً وَ قَلْباً شَاکِراً وَ بَدَناً صَابِراً وَ لِسَاناً ذَاکِراً اللَّهُمَّ انْزِعْ حُبَّ الدُّنْیَا وَ مَعَاصِیهَا وَ ذِکْرَهَا وَ شَهْوَتَهَا مِنْ قَلْبِی اللَّهُمَّ إِنَّکَ بِکَرَمِکَ تَشْکُرُ الْیَسِیرَ مِنْ عَمَلِی فَاعْفُ لِیَ الْکَثِیرَ مِنْ ذُنُوبِی وَ کُنْ لِی وَلِیّاً وَ نَصِیراً وَ مُعِیناً وَ حَافِظاً اللَّهُمَّ هَبْ لِی قَلْباً أَشَدَّ رَهْبَهً لَکَ مِنْ قَلْبِی وَ لِسَاناً أَدْوَمَ لَکَ ذِکْراً مِنْ لِسَانِی وَ جِسْماً أَقْوَی عَلَی طَاعَتِکَ وَ عِبَادَتِکَ مِنْ جِسْمِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِکَ وَ مِنْ فَجْأَهِ نَقِمَتِکَ وَ مِنْ تَحَوُّلِ عَافِیَتِکَ وَ مِنْ هَوْلِ غَضَبِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَ دَرَکِ الشَّقَاءِ وَ مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ وَ سُوءِ الْقَضَاءِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْکَرِیمِ وَ عَرْشِکَ الْعَظِیمِ وَ مُلْکِکَ الْقَدِیمِ یَا وَهَّابَ الْعَطَایَا وَ یَا مُطْلِقَ الْأَسَارَی وَ یَا فَکَّاکَ الرِّقَابِ وَ یَا کَاشِفَ الْعَذَابِ أَسْأَلُکَ أَنْ تُخْرِجَنِی مِنَ الدُّنْیَا سَالِماً غَانِماً وَ أَنْ تُدْخِلَنِی الْجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ آمِناً وَ أَنْ تَجْعَلَ أَوَّلَ شَهْرِی هَذَا صَلَاحاً وَ أَوْسَطَهُ فَلَاحاً وَ آخِرَهُ نَجَاحاً إِنَّکَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوبِ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب «المختصر من کتاب المنتخب»، دعای آغاز ماه جمادی الاول به این صورت است:

خداوندا، تو خدایی و تو رحمت گستر و مهربانی و تو فرمانروای بسیار پاکیزه‌ای و تو ایمن و ایمنی‌بخشی و تو نگاهبان چیره… ای و تو سربلندی و تو باشکوه چیره‌ای و تو بزرگ‌منشی و تو آفریننده‌ای و تو پدیدآورنده‌ای و تو چهره‌نگاری و تو سرفراز و حکیمی و تو اول و آخر و آشکار و پنهان هستی و نام‌های نیک منحصراً از آن توست. ای پروردگار من، به حق این اسم‌ها و به حق همه اسم‌هایت از تو درخواست می‌کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و ای خدا، نیکی در دنیا و آخرت را به ما عطا کن و کار ما را به نیکبختی و شهادت در راهت پایان بر و ما را با برکت و فرخندگی این ماه آشنا ساز و خیر آن را روزی‌مان کن و از شر آن باز دار و ما را در آن از رستگاران قرار ده و به رحمت خود ما را از عذاب آتش جهنم نگاه دار، ای مهربان‌ترین مهربانان، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

سپس این آیات را قرائت نما: {ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است.}، {ستایش خدایی را که آسمان‌ها و زمین را آفرید و تاریکی‌ها و روشنایی را پدید آورد. با این همه کسانی کفر ورزیده‌اند، غیر او را با پروردگار خود برابر می‌کنند.}، {او است کسی که شما را از گل آفرید. آنگاه مدتی را برای شما عمر مقرر داشت. و اجل حتمی نزد او است. با این همه، بعضی از شما در قدرت او تردید می‌کنید.}، {و او در آسمان‌ها و زمین خدا است. نهان و آشکار شما را می‌داند و آنچه را به دست می‌آورید نیز می‌داند.}، {ستایش خدایی را که این کتاب آسمانی را بر بنده خود فرو فرستاد و هیچ گونه کژی در آن ننهاد، کتابی راست و درست تا گناهکاران را از جانب خود به عذابی سخت بیم دهد.} ، {سپاس خدایی را که آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین است از آن او است و هم او سنجیده کار و آگاه است.}، {سپاس خدای را که پدیدآورنده آسمان و زمین است و فرشتگان را که دارای بال‌های دوگانه و سه‌گانه و چهارگانه‌اند، پیام آورنده قرار داده است. در آفرینش، هرچه بخواهد می‌افزاید، زیرا خدا بر هر چیزی توانا است.}، {هر رحمتی را که خدا برای مردم گشاید، بازدارنده‌ای برای آن نیست و آنچه را که باز دارد، پس از بازگرفتن گشاینده‌ای ندارد و او است همان شکست‌ناپذیر سنجیده کار.}، {ستایش خدایی را که ما را بدین راه هدایت نمود و اگر خدا ما را رهبری نمی‌کرد ما خود هدایت نمی‌یافتیم. در حقیقت، فرستادگان پروردگار ما حق را آوردند.}، {سپاس خدای را که با وجود سالخوردگی، اسماعیل و اسحاق را به من بخشید. به راستی پروردگار من شنونده دعا است.}، {سپاس خدا را، بلکه بیشترشان نمی‌دانند.}

{ستایش خدایی را که ما را از چنگ گروه ظالمان رهانید.}، {ستایش خدایی را که ما را بر بسیاری از بندگان باایمانش برتری داده است.}، {ستایش از آن خدا است، به زودی آیاتش را به شما نشان خواهد داد و آن را خواهید شناخت و پروردگار تو از آنچه می‌کنید غافل نیست.}، {ستایش خدا را که اندوه را از ما زدود، به راستی که پروردگار ما بسیار آمرزنده و سپاسگزار است.}، {سپاس خدایی را که وعده‌اش را بر ما راست گردانید و سرزمین را به ما میراث داد، از هر جای آن باغ را که بخواهیم جای می‌گزینیم. چه نیک است پاداش عمل‌کنندگان.}، {و فرشتگان را می‌بینی که پیرامون عرش به

ستایش پروردگـار خود تسبیـح می‌گوینـد و میانشـان به حق داوری می‌گردد و گفته می‌شود سپاس، ویژه پروردگـار جهانیان است.}، {پس سپاس از آن خـدا است. پروردگـار آسـمان‌هـا و پروردگـار زمین، پروردگار جهانیان. و در آسـمان‌ها و زمین، بزرگی از آن او است، و او شکست‌ناپذیر و سنجیده کار است.}، {ستایش خدایی را که نه فرزندی گرفته و نه در جهانداری شریکی دارد و نه خوار بوده که دوستی داشته باشد و او را بسیار بزرگ شمار.} خداونـدا، گناهـان گذشـته مرا بیـامرز و در مقـدار باقی مانده از عمرم دریاب و برای آنچه مرا آفریدی، نیرو بخش و ایمان را محبوب من گردان و آن را در دلم بیارا. آن گونه که دستور دادی تو را خوانـدم. پس آن گونه که وعـده دادی، اجـابت فرمـا. خداونـدا، من بنـده تو گشـتم و توان آن را نـدارم آنچه را که ناخوشایند من است از خود برانم و آنچه را که بدان امید دارم، در اختیار خود درآورم و در گرو عمل خود گشتم و هیـچ نیازمنـدی نیازمنـدتر از من نیست، ای پروردگـار جهانیـان، از تـو درخـواست می‌کنم هماننـد کسـی که یقین به رسیدن اجل و سرآمد عمرش دارد، بلکه همانند کسی که گویی مرده است و عملش را دیده است و به ثواب عملش نگریسته است، به عمل واداری. به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خـدایا، این جایگاه کسـی است که از عـذاب تو به رحمتت و از خشم تو به عافیتت پناه آورده است. خدایا، پس مرا از کسانی قرار ده که تو را خواندنـد و دعایشان را اجابت نمودی و از تو درخواست کردنـد و به آنان عطا کردی و به تو ایمان آوردند و تو هـدایت کردی و بر تو توکل نمودنـد و تو کفایت نمودی و به درگاه تو نزدیکی جستند و مقرب درگاهشان کردی و به تو اظهار نیاز کردند و بی‌نیازشان ساختی و از تو طلب آمرزش نمودند و آنان را آمرزیدی و از آنان خشنودی گردیدی و آنان را خشنود ساختی و به خشنودی‌ات هدایت نمودی و در طاعتت به کار گرفتی و تا زمانی که زنده نگاه داشتی، او را آسوده خاطر کردی؛ پس ای پروردگار من، توبه مرا بپذیر و خواسته‌ام را عطا کن و در هیچ یکی از خواسته‌هایی که از تو درخواست نمودم محروم مکـن و از شـر عملکرد ستمگران در روی زمیـن کفـایت فرمـا. از خـدایی که معبـودی جز او نیست و جز او نمی‌تـواند گناهان را ببخشد، آمرزش می‌طلبم.

خداونـدا، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و مرا بر دنیا یاری ده و خیر دنیا را روزی‌ام کن و کفر، نافرمانی و عصیان را نزد من ناخوشایند جلوه ده و مرا از راه یافتگان قرار ده.

خـدایا، مرا برای انجـام عبـادتت نیروبخش و در طـاعتت به کـار گیر و به آن مقـدار از رحمتت که امیـد دارم، نایل گردان، ای مهربان‌ترین مهربانان. خـدایا، سیرابی در روز تشـنگی و نجات در روز بزرگ‌ترین هراس و رستگاری در روز حساب و ایمنی در روز بیم را از تو خواهانم و نیز نگریسـتن به روی گرامی‌ات و جاودانه ماندن در بهشت در سرای پاینده از تفضلت و سجده و کرنش در برابر تـو آنگـاه که پرده کنـار می‌رود و سـایه در آن روزی که جز سـایه تـو وجـود نـدارد و همـدمی بـا پیـامبران، رسولان و دوستانت را از تو درخواست می‌نمایم. خدایا، گناهان گذشته و آینده‌ام و آنچه را که پنهان داشتم یا آشکار ساختم و یـا علیه خویشـتن زیاده‌روی نمودم و آنچه تو از من بـدان آگاه‌تری، بیامرز و تقوا، هـدایت، پاکـدامنی و بی‌نیازی را روزی‌ام کن و برای عمل به آنچه دوست داری و می‌پسندی موفق گردان.

خـدایا، دین مرا که نگاه دارنده همه امور من است و نیز دنیایم را که روزی من در آن است و آخرتم را که بازگشـتم به سوی آن است، اصلاح گردان و زندگی را برای من افزونی از همه خیرات و مرگ را آسودگی از همه بدی‌ها بگردان. خداوندا، ای

پروردگـار پرورش دهنـدگان و ای سـرور سـروران و ای مالـك پادشاهـان، از تـو خواسـتارم کـه بر مـن رحم کنی و دعـایم را مسـتجاب نمـایی و مرا اصـلاح گردانی؛ زیرا هر یک از بنـدگانت را که شایسـته شـده است، جز تو اصـلاح نمی کنـد؛ زیرا تو پروردگار، مورد اعتماد، امیـد، مولی و پناهگاه من هستی و هیـچ کس جز تو بر من رحـم نمی‌کنـد و هیـچ کس جز تو به فریاد من نمی‌رسـد و هیـچ مالك و اجابت‌کننـده جز تو نیست. من بنـده خطاکار تو و فرزنـد بنـده های تو هسـتم که رحمتت مرا فرا گرفت و از حـال، حاجت و فراوانی گناهانم آگاهی و از همه امورم اطلاع داری، پس ای خـدایی که معبودی جز تو نیست، از تو درخواست می کنم که گناهان گذشته و آینده مرا بیامرزی.

خدایا، گناهی برای من مگذار جز آن که بیامرزی و نه اندوهی جز آن که برطرف نمایی و نه حاجتی که مورد پسـند تو اسـت مگر آن که برآوری و نه عیبی جز آن که اصـلاح کنی. خـدایا، نیکی دنیـا و آخرت را به من عطا کن و از عـذاب آتش جهنم نگـاه دار. خـدایا، در برابر امور هولناك دنیا، گرفتاری‌های روزگار و مصـیبت های شب‌ها و روزها به من یاری رسان. خـدایا، مرا از عملکردهای زشت سـتمگران در زمین نگاه دار؛ زیرا هیـچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی‌یابـد. خداونـدا، از تو ایمان اسـتوار، عمل پذیرفته، دعای مسـتجاب، یقین درست، سـخن پاکیزه، دل سپاسگزار، تن شکیبا و زبانی که به یاد تو باشد، درخواست می کنم. خدایا، دوستی دنیا و گناهان و یاد و هوس دنیا را از دلم بزدای.

خدایا، به کرم خود از عمل اندك من سپاسگزاری می کنی، پس گناهان بسیار مرا بیامرز و خود، سرپرست، یاری‌کننده، یاور و نگاهدار من باش. خدایا، دلی هراسـناک‌تر از دل من و زبانی که پیوسته تر از زبانم به یاد تو باشد و تنی نیرومندتر از جسم من بر انجام طاعت و عبادتت به من ارزانی دار. خداونـدا، به تو پناه می‌برم از زوال نعمتت و کیفر ناگهانی ات و از دگرگون شدن عـافیت و از هـول و هراس خشـمت، و به تـو پنـاه می‌برم از بلاـی طـاقت‌فرسـا و از در رسـیدن بـدبختی و از شـادی دشـمنان و سرنوشت حتمی بد در دنیا و آخرت.

خـدایا، به اسم گرامی و عرش بزرگ و فرمانروایی دیرینه‌ات از تو درخواست می کنم ای عطابخش و ای آزادکننـده اسـیران و ای آزاد کننـده جان‌ها و ای برطرف‌کننده عذاب، از تو خواسـتارم که مرا به طور سالم و در حالی که از دنیا بهره برگرفته‌ام، از آن بیرون بری و به رحمتت، ایمن در بهشت وارد گردانی و اول این ماه را برایم صـلاح و وسط آن را رسـتگاری و آخر آن را کامیابی قرار دهی، به راستی که تو از همه امور پنهانی آگاهی .

**[ترجمه]

باب ۱۹ أعمال بقیه هذا الشهر و لیالیها و ما یتعلق بذلک من المطالب

الأخبار

أقول

قد مر فی باب أعمال أیام مطلق الشهر و لیالیه و أدعیتهما ما یتعلق بذلک (۲).

**[ترجمه]مسائل مربوط به آن در باب اعمال و دعاهای مطلق روز ها و شب های هر ماه ذکر شد. - به جلد ۹۷ ص۱۳۲-۳۲۴ مراجعه کن. -

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال بإسنادنا إلی شیخنا المفید فی حدائق الریاض فی النصف من جمادی الأولی سنه ست و ثلاثین من الهجره کان مولد سیدنا علی بن الحسین علیهما السلام و هو یوم شریف یستحب فیه الصیام و التطوع بالخیرات (۳).

ص: ۳۷۱

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۶۱۸- ۶۲۱.

۲- ۲. راجع ج ۹۷ ص ۱۳۲- ۳۲۴.

۳- ۳. کتاب الاقبال ص ۶۲۱.

**[ترجمه]الاقبال: شیخ مفید در کتاب حدائق الریاض آورده: ولادت مولایمان علی بن حسین علیهما السلام در نیمه جمادی اول سال سی و شش هجری است و روزه گرفتن و صدقه دادن مستحب است. - . الاقبال: ۶۲۱ -

**[ترجمه]

أبواب ما یتعلق بشهر جمادی الآخره من الأعمال و الأدعیه

باب ۲۰ أدعیه أول لیله منه و أول یومه و أعمالهما

الأخبار

أقول

قد مر عمل أول کل شهر فی باب أول أبواب هذا الجزء فلا تغفل.

**[ترجمه]توجه کن که در باب اول این کتاب، اعمال آغاز هر ماه آمده است.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] فِی کِتَابِ الْمُخْتَصَرِ مِنْ کِتَابِ الْمُنْتَخَبِ الدُّعَاءُ فِی غُرَّهِ جُمَادَی الْآخِرَهِ تَقُولُ: اللَّهُمَّ یَا اللَّهُ أَنْتَ الدَّائِمُ الْقَائِمُ یَا اللَّهُ أَنْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ یَا اللَّهُ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْأَعْلَی یَا اللَّهُ أَنْتَ الْمُتَعَالِی فِی عُلُوِّکَ إِلَهُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ رَبُّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ خَالِقُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ صَانِعُ کُلِّ شَیْ ءٍ الْقَاضِی الْأَکْبَرُ الْقَدِیرُ الْمُقْتَدِرُ تَبَارَکَتْ أَسْمَاؤُکَ وَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَرِّفْنَا بَرَکَهَ شَهْرِنَا هَذَا وَ ارْزُقْنَا یُمْنَهُ وَ نُورَهُ وَ نَصْرَهُ وَ خَیْرَهُ وَ بِرَّهُ وَ سَهِّلْ لِی فِیهِ مَا أُحِبُّهُ وَ یَسِّرْ لِی فِیهِ مَا أُرِیدُهُ وَ أَوْصِلْنِی إِلَی بُغْیَتِی فِیهِ- إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ یَا مَنْ یَمْلِکُ حَوَائِجَ السَّائِلِینَ وَ یَعْلَمُ ضَمِیرَ الصَّامِتِینَ وَ یَا مَنْ لِکُلِّ مَسْأَلَهٍ عِنْدَهُ سَمْعٌ حَاضِرٌ وَ جَوَابٌ عَتِیدٌ وَ کُلِّ صَامِتٍ عِلْمٌ مِنْهُ بَاطِنٌ مُحِیطٌ مَوَاعِیدُکَ الصَّادِقَهُ وَ أَیَادِیکَ النَّاطِقَهُ وَ نِعَمُکَ السَّابِغَهُ وَ أَیَادِیکَ الْفَاضِلَهُ وَ رَحْمَتُکَ الْوَاسِعَهُ إِلَهِی خَلَقْتَنِی وَ لَمْ أَکُ شَیْئاً مَذْکُوراً وَ أَنَا عَائِذُکَ وَ عَائِذٌ إِلَیْکَ وَ قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِی وَ أَنَا مُقِرٌّ لَکَ بِالْعُبُودِیَّهِ مُعْتَرِفٌ لَکَ بِالرُّبُوبِیَّهِ مُسْتَغْفِرٌ مِنْ ذُنُوبِی فَأَسْأَلُکَ أَنْ تَغْفِرَ لِی یَا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمِیعُ الْبَصِیرُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ.

يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ وَ سَتَرَ الْقَبِيحَ وَ لَمْ يُؤَاخِذْ بِالْجَرِيرَهِ وَ لَمْ يَهْتِكِ السِّتْرَ يَا عَظِيمَ الْعَفْوِ يَا حَسَنَ التَّجَاوُزِ يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَهِ يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَهِ وَ الْمَشِيَّهِ وَ الْقُدْرَهِ وَ الظُّلُمَاتِ وَ النُّورِ يَا صَاحِبَ كُلِّ نَجْوَى وَ مُنْتَهَى كُلِّ شَكْوَى وَ وَلِيَّ كُلِّ حَسَنَهٍ يَا كَرِيمَ الصَّفْحِ يَا عَظِيمَ الْمَنِّ يَا مُبْتَدِئَ النِّعَمِ قَبْلَ اسْتِحْقَاقِهَا يَا رَبَّاهْ يَا غِيَاثَاهْ يَا سَيِّدَاهْ يَا مَوْلَاهْ يَا غَايَهَ رَغْبَتَاهْ أَسْأَلُكَ بِكَ يَا اللَّهُ أَلَّا تُشَوِّهَ خَلْقِي بِالنَّارِ فَإِنِّي ضَعِيفٌ مِسْكِينٌ مَهِينٌ وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَهً وَ فِي الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنِي بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ يَا جَامِعَ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ اجْمَعْ لِي خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ تَقْرَأُ اثْنَتَيْ عَشْرَهَ مَرَّهً قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ أَيًّا ما تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْماءُ الْحُسْنى وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِكَ وَ لا تُخافِتْ بِها وَ ابْتَغِ بَيْنَ ذلِكَ سَبِيلًا وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ كَبِّرْهُ تَكْبِيراً اللَّهُمَّ هَبْنِي بِكَرَامَتِكَ وَ أَتِمَّ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ وَ أَلْبِسْنِي عَفْوَكَ وَ عَافِيَتَكَ وَ أَمْنَكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ اللَّهُمَّ لَا تُسَلِّمْنِي بِجَرِيرَتِي وَ لَا تُخْزِنِي بِخَطِيئَتِي وَ لَا تُشْمِتْ بِي أَعْدَائِي وَ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي فِي دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَ ابْنُ عَبْدِكَ وَ ابْنُ أَمَتِكَ وَ فِي قَبْضَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ سَمَّاكَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ مَلَائِكَتِكَ وَ رُسُلِكَ وَ بِاسْمِكَ الْمَخْزُونِ الْمَرْفُوعِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي هُوَ حَقٌّ عَلَيْكَ أَنْ تَسْتَجِيبَ لِمَنْ دَعَاكَ بِهِ وَ بِكُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيِّكَ مُوسَى وَ بِكُلِّ دَعْوَهٍ دَعَاكَ بِهَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ وَ بِكُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلْتَهُ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ أَنْ تَسْتَجِيبَ لِي وَ أَنْ تَجْعَلَنِي فِي عِيَاذِكَ وَ حِفْظِكَ وَ كَنَفِكَ وَ سَتْرِكَ وَ حِصْنِكَ وَ فِي فَضْلِكَ إِنَّكَ أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَ أَنَا خَلْقٌ أَمُوتُ فَاغْفِرْ لِي وَ ارْحَمْنِي وَ أَعْطِنِي سُؤْلِي فِي دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ اغْفِرْ لِي وَ لِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ

الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ اجْعَلْ عَبْدَكَ وَ رَسُولَكَ أَكْرَمَ خَلْقِكَ عَلَيْكَ وَ أَفْضَلَهُمْ لَدَيْكَ وَ أَعْلَاهُمْ مَنْزِلَةً عِنْدَكَ وَ أَشْرَفَهُمْ مَكَاناً وَ أَفْسَحَهُمْ فِي الْجَنَّةِ مَنْزِلًا وَ آتِنِي فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنِي بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَام (۱).

**[ترجمه]در کتاب «المختصر من الکتاب المنتخب» آمده است: دعای آغاز جمادی الثانی به این صورت است:

خداوندا، ای خدا تو جاودانه و پا برجایی، ای خدا تو زنده و پاینده ای، ای خدا تو بلند پایه و برتری، ای خدا تو در بلند پایگی و برتری متعالی و معبود، پروردگار، آفریننده، و سازنده همه اشیا و داور و بزرگتر، توانمند و مقتدر هستی، اسم های تو بلند پایه و ثنای تو والا است و خداوندا بر محمد و آل محمد درود فرست، و ما را با برکت این ماه آشنا گردان و خجستگی، نور، یاری، خیر و نیکی آن را به ما روزی کن و آن چه را که دوست دارم در آن برایم آسان ساز و آن چه را که می خواهم در آن برایم فراهم کن و به مقصودم برسان، به راستی که تو بر هر چیز توانایی.

خدایا از تو درخواست می کنم. ای خدایی که خواسته های درخواست کنندگان را در اختیار داری و از دل خاموشان با خبری و هر حاجتی را می شنوی و برای آن جوابی آماده داری، از ضمیر خاموشان آگاهی پنهانی و فراگیر داری، وعده هایت راست، بخشش هایت گویا، نعمت هایت کامل، فراگیر و برتر و رحمتت گسترده است. معبودا، مرا آفریدی در حالی که چیزی در خور یاد نبودم و من اکنون پناهنده توام و به درگاهت پناه می آورم و به خویشتن ستم کرده ام و در درگاه تو به بندگی خود اقرار و به ربوبیت تو اعتراف دارم و از گناهانم آمرزش می طلبم، پس از تو درخواست می کنم که مرا بیامرزی، ای کسی که هیچ چیز همانند تو نیست و شنوا و بینایی، ای بزرگ و ای بزرگوار، ای مهرورز و ای بخشنده .

ای خدایی که زیبا را آشکار ساختی و زشت را پوشیدی و ای خدایی که انسان را به خاطر جنایتش کیفر نکردی و پرده او ندریدی، ای کسی که عفوت بزرگ و گذشتت زیباست، ای خدایی که آمرزشت گسترده است و دو دست خود را به رحمت، مشیت، قدرت و تاریکی ها و نور گشوده ای، ای همدم هر نجوا و منتهای گله گزاری ها و سرپرست هر کار نیک و نعمت، ای صاحب گذشت کریمانه و بخشش بزرگ، ای خدایی که پیش از استحقاق، نعمت هایت را آغاز می کنی و ارزانی می داری، ای پروررگار من، ای فریاد رس من، ای سرور من، ای مولای من، ای منتهای خواسته من، ای خدا، به وسیله تو، از تو درخواست می کنم که چهره مرا با آتش جهنم زشت نگردانی، زیرا من ناتوان، بیچاره و خوارم. نیکی دنیا وآخرت را به من ارزانی دار و به رحمتت از عذاب آتش جهنم نگه دار.

ای کسی که مردم را در روزی که تردیدی در آن نیست گرد هم می آوری، خیر دنیا و آخرت را برای من گرد آور، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خداوند بلند پایه و بزرگ تحقق نمی یابد.

آن گاه این آیه را دوازده بار بخوان: {بگو: خدارا بخوانید یا رحمان را بخوانید، هر کدام را بخوانید، برای او نام های نیکو تر است و نمازت را به آواز بلند مخوان و بسیار آهسته اش مکن و میان این و آن راهی میانه بجوی و بگو: ستایش خدایی را که

نه فرزندی گرفته و نه در جهان داری شریکی دارد و نه خوار بوده که نیاز به دوستی داشته باشدو او را بسیار بزرگ بشمار.}

سپس بگو: خدایا به کرامت خود مرا ببخش و نعمتت را بر من تمام کن. عفو، عافیت و ایمنی ات را در دنیا و آخرت بر من بپوش. خدایا، مرا به واسطه جنایتم رها مکن و به واسطه خطایم رها مساز و مرا دشمن شاد مکن و در دنیا و آخرت به خویشتن واگذار مکن. خدایا من بنده و فرزند دو بنده و در چنگ توام و زمام امورم به دست تو است و فرمان تو در مورد من قطعی است و سرنوشت حتمی ات در مورد من عدل و داد است. به هر اسمی که خود را به آن نامیدی یا یکی از آفریده ها یا فرشتگان یا فرستاده هایت تو را بدان نامیدند، و به هر اسم اندوخته و بلند تو که در علم غیب نزد تو است و به اسم بزرگ تر و بزرگتر تو که بر تو است و هر کس تو را با آن خواند، دعایش را اجابت نمایی و به هر حرفی که بر پیامبرت حضرت موسی فرو فرستادی و به هر دعایی که یکی از آفریده هایت تو را بدان خواند و هر حرفی که بر پیامبرت محمد فرستادی، دعای مرا اجابت کن و مرا در پناه و حفظ و کنار و پوشش و پناهگاه و فضلت قرار ده. تو زنده‌ای هستی که نمی میرد و من آفریده ای هستم که می میرم؛ پس حاجت مرا در دنیا و آخرت عطا کن و گناهان من و همه مومنان و مسلمانان، از زنده و مرده را بیامرز.

خداوندا بر حضرت محمد، بنده و فرستاده ات درود فرست و آن بنده و رسولت را گرامی ترین، برترین، بلند مرتبه ترین، والا مقام ترین آفریده و کسی که جای او در بهشت از همه آفریده ها وسیع تر است، قرار ده و نیکی دنیا و آخرت را به من ارزانی دار و به رحمتت از عذاب آتش جهنم نگاه دار؛ زیرا هیچ دگرگونی و نیرویی جز به تو تحقق نمی یابد، ای صاحب بزرگی و شکوه. - . الاقبال: ۶۲۱-۶۲۲ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] رَأَيْتُ فِی کِتَابِ رَوْضَهِ الْعَابِدِینَ وَ مَأْنَسِ الرَّاغِبِینَ لِإِبْرَاهِیمَ بْنِ فَرَجٍ الْوَاسِطِیِّ حَدِیثاً فِی کِتَابِ جُمَادَی الْآخِرَهِ وَ لَمْ یَذْکُرْ أَیَّ وَقْتٍ مِنْهُ فَنَذْکُرُهَا فِی أَوَّلِهِ اغْتِنَاماً لِلْعِبَادَهِ وَ اسْتِظْهَاراً لِلسَّعَادَهِ: وَ هِیَ أَنْ تُصَلِّیَ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ تَقْرَأُ الْحَمْدَ فِی الْأُولَی مَرَّهً وَ آیَهَ الْکُرْسِیِّ مَرَّهً وَ سُورَهَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ خَمْساً وَ عِشْرِینَ مَرَّهً وَ فِی الثَّانِیَهِ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ سُورَهَ أَلْهَاکُمُ التَّکَاثُرُ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ خَمْساً وَ عِشْرِینَ مَرَّهً وَ فِی الثَّالِثَهِ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ قُلْ یا أَیُّهَا الْکافِرُونَ مَرَّهً وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ خَمْساً وَ عِشْرِینَ مَرَّهً وَ فِی الرَّابِعَهِ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ إِذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ مَرَّهً وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ خَمْساً وَ عِشْرِینَ مَرَّهً فَإِذَا سَلَّمْتَ فَقُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَکْبَرُ سَبْعِینَ مَرَّهً وَ صَلِّ عَلَی النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله سَبْعِینَ مَرَّهً ثُمَّ قُلْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِی سُجُودِکَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْکِرَامِ یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ ثُمَّ تَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَی حَاجَتَکَ مَنْ فَعَلَ ذَلِکَ فَإِنَّهُ تُصَانُ نَفْسُهُ وَ مَالُهُ وَ أَهْلُهُ وَ وَلَدُهُ وَ دِینُهُ وَ دُنْیَاهُ إِلَی مِثْلِهَا فِی السَّنَهِ الْقَابِلَهِ وَ إِنْ مَاتَ فِی تِلْکَ السَّنَهِ مَاتَ عَلَی الشَّهَادَهِ(۲).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۲۱- ۶۲۲.

۲- ۲. کتاب الاقبال ص ۶۲۲- ۶۲۳.

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب «روضه العابدین و مانس الراغبین» نوشته ابراهیم بن عمر بن فرج واسطی، عملی مربوط به ماه جمادی الثانی آمده است، ولی متذکر نشده است که در چه زمانی از آن ماه به جا آورده شود. از این رو، ما برای غنیمت شمردن عبادت و بهره وری بیشتر از سعادت، این عمل را می آوریم: چهار رکعت می خوانی. در رکعت اول، سوره حمد و آیه الکرسی هر کدام را یک بار و سوره انا انزلناه را بیست و پنج بار و در رکعت دوم، سوره حمد و سوره الهیکم التکاثر را یك بار و سوره قل هو الله احد را بیست و پنج بار و در رکعت سوم، حمد یک بار و سوره قل یا ایها الکافرون یك بار و سوره قل اعوذ برب الفلق را بیست و پنج بار و در رکعت چهارم، سوره حمد و سوره اذا جاء نصرالله و الفتح را یک بار و سوره قل اعوذ برب الناس را بیست و پنج بار می‌خوانی و هرگاه سلام نماز را گفتی، هفتاد بار بگو «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر»: پاك و منزه است خدا و خدایی جز او نیست و خدا بزرگتر است. و هفتاد بار بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود بفرست، سپس سه بار بگو: «اللهم اغفر للمومنین و المومنات»: خدایا همه مردان و زنان مومن را بیامرز، آن گاه سجده به جا آور و در حال سجده سه بار بگو «یا حی یا قیوم»: ای زنده ای پاینده، «یا ذالجلال و الاکرام»: ای صاحب شکوه و بزرگی، «یا الله یا رحمان یا رحیم یا ارحم الراحمین»: ای خدا، ای رحمت گستر ای مهربان، ای مهربان ترین مهربانان. سپس حاجتت را از خداوند متعال بخواه.

هر کس این عمل را انجام دهد، جان و مال و خانواده و فرزندان و دین و دنیای او تا آن روز از سال آینده محفوظ می ماند و اگر در آن سال بمیرد، شهید از دنیا می رود. - . الاقبال: ۶۲۲-۶۲۳ -

**[ترجمه]

باب ۲۱ أعمال بقيه هذا الشهر و لياليه و ما يتعلق بها

الأخبار

أقول

قد مر في باب أعمال أيام مطلق الشهر و لياليه و أدعيتهما ما يتعلق بذلك.

**[ترجمه]مطالب آن، در باب اعمال و دعاهای مطلق روزها و شب های هر ماه ذکر شد.

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال روينا عن جماعه من أصحابنا ذكرناهم في كتاب التعريف للمولد الشريف أن وفاه فاطمه صلوات الله عليها كانت يوم ثالث جمادى الآخره فينبغي أن يكون أهل الوفاء محزونين على ما جرى عليها من المظالم الباطنه و الظاهره و تزار بما قدمناه (۱).

**[ترجمه]گروهی از راویـان امـامیه که نام آنها را در کتاب «التعریف للمولـد الشـریف» یاد آور شـدیم، نقل کردنـد که زمان وفات حضرت فاطمه زهرا صلوات الله علیها، روز سوم جمادی الثانی است. بنابر این، شایسته است اهل وفا در این روز بر مظالم باطنی و ظاهری که بر آن حضرت رفت، اندوهگین باشند. و به آنچه ذکر کردیم، زیارت می شوند.

**[ترجمه]

أقول

قد أوردنا زیاراتها صلوات الله علیها فی کتاب المزار.

**[ترجمه]زیارت ایشان صلوات الله علیها در کتاب المزار ذکر شده است.

**[ترجمه]

«۲»

قل، إقبال الأعمال ذکر محمد بن بابویه رضوان الله علیه فی کتاب النبوه حدیث أن الحمل بسیدنا رسول الله صلی الله علیه و آله کـان لیله الجمعه لاـثنتی عشـره لیله بقیت من جمادی الآخره و إذا کان الأمر کـذلک فینبغی تعظیم تلک اللیله الباهره و إحیاؤها بالعبادات الباطنه و الظاهره(۲).

**[ترجمه]الاقبال: ابن بابویه در کتاب النبوه ذکر کرد: در شب جمعه مطابق با هجدهم این ماه، مادر رسول خدا صـلی الله علیه و آله ایشـان را باردار شدنـد. و در این صورت بایـد این شب را گرامی داشت و با عبادات اشـکار و پنهان آن را احیا کرد. - . الاقبال: ۶۲۳ -

**[ترجمه]

«۳»

قل، إقبال الأعمال قال شـیخنا المفید ره فی حدائق الریاض یوم العشـرین من جمادی الآخره کان مولد السـیده الزهراء سنه اثنتین من المبعث و هو یوم شـریف یتجدد فیه سـرور المؤمنین و یستحب صیامه و التطوع فیه بالخیرات و الصدقه علی أهل الإیمان قال السید ره یستحب زیارتها فی هذا الیوم (۳).

**[ترجمه]الاقبال: شـیخ مفید - ره - در کتاب حدائق الریاض آورد: روز بیسـتم این ماه در سال دوم مبعث، سـرور ما حضرت زهرا علیها السـلام به دنیا آمد و این روز، روز شریفی است که شادمانی مومنان در آن تجدید می گردد و روزه آن و نیز انجام کارهای خیر مسـتحبی و پرداخت صدقه به مومنان، در آن مسـتحب است. و سید بن طاووس آورده است، زیارت ایشان نیز در این شب دارای فضیلت بسیار است. - .[۲]

الاقبال: ۶۲۳ -

**[ترجمه]

أقول

أوردنا زيارتها فی کتاب المزار صلوات الله علیها و علی أبیها و بعلها و ذریتها الأبرار.

ص: ۳۷۵

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۶۲۳.

۲- ۲. کتاب الاقبال ص ۶۲۳.

۳- ۳. کتاب الاقبال ص ۶۲۳.

**[ترجمه]زیارت ایشان، درود خدا بر او و پدر و همسر و فرزندان نیکش، را در کتاب المزار ذکر کردیم .

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بشهر رجب المرجب من الصلوات و الأدعيه و الأعمال و ما شاكلها

اشاره

و اعلم أنا أوردنا كثيرا مما يناسب هذه الأبواب فى كتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و الصيام و المزار و غيرها فليرجع إليها.

**[ترجمه]بدان، مطالب اين باب را در كتاب الطهاره الصلاه الدعاء الصيام المزار و ديگر كتاب ها آورديم. به آن كتاب ها مراجعه شود.

**[ترجمه]

باب ۲۲ الأعمال المتعلقه بأول يوم من هذا الشهر و أول ليله منه زائدا على ما يأتى

الأخبار

أقول

قد سبق عمل أول كل شهر فى الباب الأول من أبواب هذا الجزء فتذكر.

**[ترجمه]توجه كن، عمل آغاز هر ماه، در باب اول اين جلد ذكر شده است.

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال عمل أول ليله من رجب فمن ذلك الدعاء عند هلال رجب وجدناه فى كتب الدعوات.

فَرُوِىَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه و آله أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَ الْإِيمَانِ وَ السَّلَامَهِ وَ الْإِسْلَامِ رَبِّى وَ رَبُّكَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رُوِىَ: أَنَّهُ عليه السلام كَانَ إِذَا رَأَى هِلَالَ رَجَبٍ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِى رَجَبٍ وَ شَعْبَانَ وَ بَلِّغْنَا شَهْرَ رَمَضَانَ وَ أَعِنَّا عَلَى الصِّيَامِ وَ الْقِيَامِ وَ حِفْظِ اللِّسَانِ وَ غَضِّ الْبَصَرِ وَ لَا تَجْعَلْ حَظَّنَا مِنْهُ الْجُوعَ وَ الْعَطَشَ.

قال و يستحب أن يقرأ عند رؤيه الهلال- سوره الفاتحه سبع مرات فإنه من قرأها عند رؤيه الهلال عافاه الله من رمد العين فى ذلك الشهر

وَ رُوِيَ: أَنَّهُ علیه السلام كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ كَبَّرَ ثَلَاثاً وَ هَلَّلَ ثَلَاثاً ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ شَهْرَ كَذَا وَ جَاءَ بِشَهْرِ كَذَا.

ص: ۳۷۶

**[ترجمه]الاقبال: عمل شب اول ماه رجب: از جمله دعای هنگام دیدن هلال ماه رجب که در برخی کتاب های دعا یافتیم:

روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگام دیدن هلال ماه رجب این دعا را می خواند: خداوندا، هلال این ماه را همراه با ایمنی، ایمان، سلامتی و تسلیم بر ما آغاز کن، پروردگار من و تو، خداوند سربلند و والا است.

و روایت شده است که آن حضرت هرگاه هلال ماه رجب را می دید، این دعا را می خواندند: خداوندا، ماه رجب و شعبان را بر ما مبارک گردان و ما را به ماه رمضان برسان و بر روزه داری، شب خیزی، حفظ زبان و پوشیدن چشم، یاری ده و بهره ما را از آن فقط گرسنگی و تشنگی قرار مده.

و گفت: مستحب است انسان هنگام دیدن هلال، هفت بار سوره فاتحه را بخواند؛ زیرا هر کس آن را هنگام رویت هلال بخواند، خداوند او را در آن ماه از درد چشم در امان می دارد.

هم چنین نقل شده است که وقتی آن حضرت هلال ماه را می دیدند، سه بار تکبیر و سه بار تهلیل می فرمودند، سپس می گفتند: ستایش خدا را که فلان ماه را برد و فلان ماه را آورد .

**[ترجمه]

فصل

فیما نذکره من فضل الغسل فی أول رجب و أوسطه و آخره وجدناه فی کتب العبادات

عَنِ النَّبِیِّ عَلَیْهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَدْرَکَ شَهْرَ رَجَبٍ فَاغْتَسَلَ فِی أَوَّلِهِ وَ أَوْسَطِهِ وَ آخِرِهِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ کَیَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

**[ترجمه]فضیلت غسل در اول، وسط، آخر ماه رجب

در برخی کتاب های اعمال عبادی آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس ماه رجب را درک کند و در اول، وسط و آخر آن غسل کند، همانند روزی که انسان از مادر متولد می شود، از گناهان بیرون می آید.

**[ترجمه]

فیما نذکره من حدیث الملک الداعی إلی الله فی کل لیله من رجب نقلناه من کتب العبادات

عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی نَصَبَ فِی السَّمَاءِ السَّابِعَهِ مَلَکاً یُقَالُ لَهُ الدَّاعِی فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَجَبٍ یُنَادِی ذَلِکَ الْمَلَکُ کُلَّ لَیْلَهٍ مِنْهُ إِلَی الصَّبَاحِ طُوبَی لِلذَّاکِرِینَ طُوبَی لِلطَّائِعِینَ وَ یَقُولُ اللَّهُ تَعَالَی أَنَا جَلِیسُ مَنْ جَالَسَنِی وَ مُطِیعُ مَنْ أَطَاعَنِی وَ غَافِرُ مَنِ اسْتَغْفَرَنِی الشَّهْرُ شَهْرِی وَ الْعَبْدُ عَبْدِی وَ الرَّحْمَهُ رَحْمَتِی فَمَنْ دَعَانِی فِی هَذَا الشَّهْرِ أَجَبْتُهُ وَ مَنْ سَأَلَنِی أَعْطَیْتُهُ وَ مَنِ اسْتَهْدَانِی هَدَیْتُهُ وَ جَعَلْتُ هَذَا الشَّهْرَ حَبْلًا بَیْنِی وَ بَیْنَ عِبَادِی فَمَنِ اعْتَصَمَ بِهِ وَصَلَ إِلَیَّ.

**[ترجمه]سخن فرشته فراخواننده به سوی خدا در هر شب ماه رجب، که در برخی کتاب‌های عبادات آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند متعال در آسمان هفتم فرشته‌ای را گمارد که به او داعی گفته می شود. هنگامی که ماه رجب وارد می شود، آن فرشته در هر شب از آن تا صبح ندا در می دهد: خوشا به حال ذاکران، خوشا به حال اطاعت کنندگان، و خداوند متعال خود می فرماید: من همنشین هر کس هستم که همنشین من باشد و مطیع هر کس هستم که از من اطاعت کند و آمرزنده هر کس هستم که از من آمرزش بطلبد. ماه، ماه من است و بنده، بنده ام و رحمت، رحمتم. بنابر این، هر کس در این ماه مرا بخواند، او را اجابت می کنم و هر کس از من چیزی بخواهد، به او عطا می کنم و هر کس از من طلب هدایت کند، هدایتش می نمایم و من این ماه را به عنوان رشته ارتباط میان خود و بندگانم قرار دادم، هر کس به آن چنگ بزند، به من می رسد.

**[ترجمه]

فیما نذکره من الدعاء فی أول لیله من رجب بعد عشاء الآخره

رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی وَ قَدْ زَکَّاهُ النَّجَاشِیُّ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: تَدْعُو فِی أَوَّلِ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ بَعْدَ صَلَاهِ عِشَاءِ الْآخِرَهِ بِهَذَا الدُّعَاءِ- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ مَلِیکٌ وَ أَنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ مُقْتَدِرٌ وَ أَنَّکَ مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ یَکُونُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ یَا مُحَمَّدُ یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی أَتَوَجَّهُ إِلَی اللَّهِ رَبِّی وَ رَبِّکَ لِیُنْجِحَ بِکَ طَلِبَتِی اللَّهُمَّ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَ بِالْأَئِمَّهِ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ أَنْجِحْ طَلِبَتِی ثُمَّ تَسْأَلُ حَاجَتَکَ.

**[ترجمه]احمد بن عیسی که نجاشی او را توثیق کرده است، به سند خود نقل می کند که امام باقر علیه السلام فرمودند: در شب اول ماه رجب بعد از نماز عشا این دعا را بخوان: خداوندا از تو درخواست می کنم، چرا که فرمانروایی و بر هر چیز توانایی و هر چه را بخواهی، به وجود می آید. خدایا با توسل به پیامبرت حضرت محمد، پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله به درگاه خدا روی می آورم. ای محمد ای رسول خدا، به خدا که پروردگار من و تو است روی می آورم تا به واسطه تو خواسته های مرا بر آورد. خداوندا به واسطه پیامبرت حضرت محمد و امامانی که از خاندان او هستند، خواسته هایم را برآورده ساز. سپس حاجتت را بخواه.

**[ترجمه]

فصل

فیما نذکره من صلاه أول لیله من رجب و الدعاء بعدها نَقَلْنَاهُ مِنْ کِتَابِ الْمُخْتَصَرِ مِنْ کِتَابِ الْمُنْتَخَبِ فَقَالَ مَا هَذَا لَفْظُهُ: تُصَلِّی أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ عَشْرَ رَکَعَاتٍ مَثْنَی مَثْنَی تَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ مَرَّهً وَاحِدَهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ تَقُولُ سَبْعِینَ مَرَّهً- اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا تُبْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِیهِ وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا أَعْطَیْتُکَ مِنْ نَفْسِی ثُمَّ لَمْ أَفِ لَکَ بِهِ وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ الْکَرِیمَ وَ خَالَطَهُ مَا

لَيْسَ لَكَ وَ أَسْتَغْفِرُكَ لِلذُّنُوبِ الَّتِی قَوِيتُ عَلَيْهَا بِنِعْمَتِكَ وَ سَتْرِكَ وَ أَسْتَغْفِرُكَ لِلذُّنُوبِ الَّتِی بَارَزْتُكَ بِهَا دُونَ خَلْقِكَ وَ أَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُ وَ لِكُلِّ سُوءٍ عَمِلْتُ وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَيُّومُ- ذُو الْجَلالِ وَ الْإِكْرامِ غَافِرُ الذَّنْبِ وَ قَابِلُ التَّوْبِ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعاً وَ لَا ضَرّاً وَ لَا مَوْتاً وَ لَا حَيَاةً وَ لَا نُشُوراً إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَ تَقُولُ بَعْدَ ذَلِكَ سُبْحَانَكَ بِمَا تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ وَ سُبْحَانَكَ بِمَا تَبْلُغُهُ أَحْكَامُكَ وَ لَا أَبْلُغُهُ وَ سُبْحَانَكَ بِمَا أَنْتَ مُسْتَحِقُّهُ وَ لَا يَبْلُغُهُ الْحَيَوَانُ مِنْ خَلْقِكَ وَ سُبْحَانَكَ بِالتَّسْبِيحِ الَّذِی يُوجِبُ عَفْوَكَ وَ رِضَاكَ وَ سُبْحَانَكَ بِالتَّسْبِيحِ الَّذِی لَمْ تُطْلِعْ عَلَيْهِ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ وَ سُبْحَانَكَ بِعِلْمِكَ فِی خَلْقِكَ كُلِّهِمْ وَ لَوْ عَلَّمْتَنِی أَكْثَرَ مِنْ هَذَا لَقُلْتُهُ اللَّهُمَّ لَا خَرَابَ عَلَى مَا عَمَّرْتَ وَ لَا فَقْرَ عَلَى مَا أَغْنَيْتَ وَ لَا خَوْفَ عَلَى مَا آمَنْتَ وَ أَنَا بَيْنَ يَدَيْكَ وَ أَنْتَ عَالِمٌ بِحَاجَتِی فَاقْضِهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ يَا رَافِعَ السَّمَاءِ فِی الْهَوَاءِ وَ كَابِسَ الْأَرْضِ عَلَى الْمَاءِ وَ مُنْبِتَ الْخُضْرَهِ بِمَا لَا يُرَى صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَ لَا تَفْعَلْ بِی مَا أَنَا أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ إِنِّی عَبْدُكَ وَ ابْنُ عَبْدِكَ نَاصِيَتِی بِيَدِكَ مَاضٍ فِیَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِیَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِی كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِی وَ جَلَاءَ حُزْنِی وَ ذَهَابَ هَمِّی وَ غَمِّی.

اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ اللَّهُمَّ خَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لَكَ وَ ضَلَّتِ الْأَحْلَامُ فِيكَ وَ ضَاقَتِ الْأَشْيَاءُ دُونَكَ وَ مَلَأَ كُلَّ شَیْ ءٍ نُورُكَ وَ وَجِلَ كُلُّ شَیْ ءٍ مِنْكَ وَ هَرَبَ كُلُّ شَیْ ءٍ إِلَيْكَ وَ تَوَكَّلَ كُلُّ شَیْ ءٍ عَلَيْكَ أَنْتَ الرَّفِيعُ فِی جَلَالِكَ وَ أَنْتَ الْبَهِیُّ فِی جَمَالِكَ وَ أَنْتَ الْعَظِيمُ فِی قُدْرَتِكَ وَ أَنْتَ الَّذِی لَا يَئُودُكَ شَیْ ءٌ وَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِيمُ يَا غَافِرَ زَلَّتِی يَا قَاضِیَ حَاجَتِی وَ يَا مُفَرِّجَ كُرْبَتِی وَ يَا وَلِیَّ نِعْمَتِی أَعْطِنِی مَسْأَلَتِی لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَيْتُ عَلَى عَهْدِكَ وَ

وَعْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِکَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِي وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي لَا يَغْفِرُهَا غَيْرُکَ فَاغْفِرْ لِي وَ ارْحَمْنِي بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا مَنْ هُوَ فِي عُلُوِّهِ دَانٍ وَ فِي دُنُوِّهِ عَالٍ وَ فِي إِشْرَاقِهِ مُنِيرٌ وَ فِي سُلْطَانِهِ عَزِيزٌ ائْتِنِي بِرِزْقٍ مِنْ عِنْدِکَ لَا تَجْعَلْ لِأَحَدٍ عَلَيَّ فِيهِ مِنَّةً وَ لَا لَکَ فِي الْآخِرَهِ عَلَيَّ تَبِعَةً إِنَّکَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحَرَقِ وَ الشَّرَقِ وَ الْهَدْمِ وَ الرَّدْمِ وَ أَنْ أُقْتَلَ فِي سَبِيلِکَ مُدْبِراً أَوْ أَمُوتَ لَدِيغاً اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُکَ بِأَنَّکَ مَلِکٌ وَ أَنَّکَ عَلَى کُلِّ شَيْ‏ءٍ مُقْتَدِرٌ وَ مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ يَکُونُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنِّي وَ تَکْشِفَ ضُرِّي وَ تُبَلِّغَنِي أُمْنِيَّتِي وَ تُسَهِّلَ لِي مَحَبَّتِي وَ تُيَسِّرَ لِي إِرَادَتِي وَ تُوصِلَنِي إِلَى بُغْيَتِي سَرِيعاً عَاجِلًا وَ تَجْمَعَ لِي خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ بِرَحْمَتِکَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

و تقول بعد ذلک و فی کل ليله من ليالی رجب لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَلْفَ مَرَّهٍ.

فصل فيما نذکره من صلاه أخرى فی أول ليله من رجب و ثوابها وَجَدْنَا ذَلِکَ فِي كُتُبِ الْعِبَادَاتِ مَرْوِيّاً عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ قَالَ عليه السلام: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ وَ لَا مُؤْمِنَهٍ صَلَّى فِي أَوَّلِ لَيْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ ثَلَاثِينَ رَكْعَهً يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ مَرَّهً وَ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ ذَنْبٍ صَغِيرٍ وَ كَبِيرٍ وَ كَتَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْمُصَلِّينَ إِلَى السَّنَهِ الْمُقْبِلَهِ وَ بَرِئَ مِنَ النِّفَاقِ.

**[ترجمه]در کتاب المختصر من المنتخب آمده است: در شب اول ماه رجب ده رکعت نماز دو رکعتی بخوان در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب یک بار و سوره قل هو الله احد صد بار و آن گاه هفتاد بار بگو: خدایا ازآن چه به درگاه تو توبه کردم و سپس به سوی آن بازگشتم، از تو آمرزش می طلبم و از آن چه به تو وعده دادم ولی به پیمان خود وفا نکردم، از تو آمرزش می خواهم و از آن چه مقصودم از انجام آن رضایت تو بود و سپس نیت دیگران با آن آمیخت، آمرزش می خواهم و از گناهانی که با نعمت و پوشش تو بر انجام آن نیرو گرفتم، از تو آمرزش می طلبم و از گناهانی که در برابر آفریده هایت با تو به مبارزه پرداختم، آمرزش می طلبم و از هر گناهی که از من سرزد و از هر کار زشتی که کردم، آمرزش می خواهم و از خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده و بزرگ و بزگوار و آمرزنده گناه و توبه پذیر است، آمرزش می طلبم، همانند آمرزش خواهی کسی که اختیار سود و زیان و مرگ و زندگانی و زنده شدن خود را جز در صورتی که خدا بخواهد، ندارد.

سپس بگو: پاکی تو تا آن جا که می دانم و نمی دانم، و پاکی تو تا آن جا که احکام تو می رسد و من درک نمی کنم، و پاکی تو به صورتی که زیبنده آنی و آفریدگانت بدان نمی رسند و تو را به پاکی یاد می کنم، به تسبیحی که عفو و خشنودی تو را در پی داشته باشد و تو را به پاکی می ستایم، با تسبیحی که هیچ یک از آفریده هایت را بر آن آگاه نکردی، و پاکی تو به آن صورت که از همه آفریده هایت آگاهی، و اگر بیش از این به من می آموختی، آن را بر زبان می آوردم.

خدایا، آن چه را که تو آباد کنی ویران نمی گردد و نیازی در آنچه بی نیاز کردی نیست و نه ترسی بر کسی که ایمن ساختی، و من اکنون در پیشگاه تو هستم و تو به نیاز من آگاهی، پس آن را برآورده ساز ای مهربان ترین مهربانان. خداوندا، ای برافرازنده آسمان در هوا و کسی که زمین را با فشار بر روی آب نگاه داشتی و ای رویاننده سبزه با آن چه دیده نمی شود، بر محمد و آل محمد درود فرست و با من آن گونه که زیبنده آن هستی رفتار کن و آن گونه که شایسته آن هستم، رفتار نکن، ای مهربان ترین مهربانان. خداوندا من بنده و فرزند بنده توام و اختیارم به دست توست، حکمتت بر من جاری و قضایت در

حق من دادگر است، تو را می خوانم به تمام اسم هایی که بر خود نامیدی، یا در کتابت فرو فرستادی یا به یکی از بندگانت آموختی، از تو درخواست می کنم که قرآن را بهار دل، زداینده اندوه و از بین برنده دل مشغولی و دلتنگی ام قرار دهی.

خدایا به رحمتت امید دارم، ای خدا ای رحمت گستر ای مهربان ای صاحب شکوه و بزرگی. خدایا، صداها در برابر تو فروتن و عقل ها درباره تو گمراه اند و همه اشیا در برابر تو در تنگنا هستند و نور تو همه اشیا را پر کرد و همه اشیا از تو هراسناک اند و به سوی تو می گریزند و بر تو توکل دارند. تویی خدایی که عظمتت بلند پایه و جمالت زیبا و قدرتت بزرگ است و انجام هیچ چیز بر تو سخت نیست و تو بلند پایه و بزرگی. ای آمرزنده لغزش من و ای برآورنده نیاز من و ای گشاینده اندوه من و ای سرپرست نعمت من، خواسته ام را عطا کن، که معبودی جز تو نیست. صبح و شام کردم در حالی که در حد توان خود بر سر پیمان و وعده خود با تو بودم و از کردار های زشتم به تو پناه می برم و از گناهانی که جز تو نمی تواند بیامرزد، به درگاهت طلب آمرزش می کنم؛ پس مرا بیامرز و بر من رحم کن، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان. ای کسی که در عین بلند پایگی، نزدیکی و در عین نزدیکی، بلند پایه ای و در پرتوت نورانی و در قدرتت سربلندی، روزی‌ای از نزد خود به من ارزانی دار، به گونه ای که نه کسی درباره آن بر من منت بگذارد و نه در آخرت حقی بر من باشد، به راستی که تو مهربان ترین مهربانان هستی.

خدایا به تو پناه می برم از سوختن، گلو گیر شدن، ویرانی، فرو ریختن و این که در حالی که بر راه تو پشت کردم، کشته شوم، یا عقرب و مار به من نیش بزنند و بمیرم. خدایا از تو که فرمانروایی و بر هر چیز توانایی و هر کاری را که بخواهی تحقق می یابد، درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و گره از کار من بگشایی و رنجوری ام را برطرف سازی و مرا به آرزویم برسانی و آن چه را دوست دارم، آسان سازی و آن چه را می خواهم به راحتی به من عطا کنی و سریع و با شتاب به مقصودم برسانی و خیر دنیا و آخرت را برایم گرد آوری، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان .

سپس و بعد از این و نیز در هر شب از ماه رجب، هزار بار لا اله الا الله می گویی.

نماز دیگر شب اول ماه رجب: در برخی کتاب های عبادات آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هر مرد یا زن مومنی در شب اول ماه رجب سی رکعت نماز، در هر رکعت سوره حمد یک بار و سوره قل یا ایها الکافرون یک بار و سوره قل هو الله احد را سه بار بخواند، قطعا خداوند همه گناهان کوچک و بزرگ او را می آمرزد و تا سال آینده او را از نمازگزاران می نویسد و از نفاق و دورویی ایمن می گردد.

نماز دیگر شب اول ماه رجب: در کتاب روضه العابدین که پیش از این از آن یاد شد، نمازی برای شب اول ماه رجب و فضایلی برای آن ذکر شده که ما به تفصیل یاد آور می شویم. از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است: هر کس در شب اول، فاتحه الکتاب و قل هو الله احد را یک بار بخواند و بعد از هر دو رکعت سلام بدهد، آیا می دانید چه ثوابی دارد؟ عرض کردند: خدا و رسولش آگاه ترند. فرمودند: روح الامین به من آموخت. سپس آستین خود را بالا زدند و فرمودند: به خدا سوگند، در رابطه با خودش و خاندان و دارایی و فرزندانش محفوظ می ماند و از عذاب قبر پناه داده می شود و با سرعت برق، بدون این که حساب پس دهد، از صراط می گذرد.

**[ترجمه]

فصل

فی صلاه أخری فی أول لیله من رجب و رأیت فی کتاب روضه العابدین المقدم ذکره صلاه فی أول لیله من رجب ذکر لها فضلا نذکر شرحها قَالَ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی الْمَغْرِبَ أَوَّلَ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ ثُمَّ یُصَلِّی بَعْدَهَا عِشْرِینَ رَکْعَهً یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّهً وَ یُسَلِّمُ بَعْدَ کُلِّ رَکْعَتَیْنِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَ تَدْرُونَ مَا ثَوَابُهُ قَالُوا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ الرُّوحَ الْأَمِینَ عَلَّمَنِی ذَلِکَ وَ حَسَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عَنْ ذِرَاعَیْهِ وَ قَالَ حُفِظَ وَ اللَّهِ فِی نَفْسِهِ وَ أَهْلِهِ وَ مَالِهِ وَ وُلْدِهِ وَ أُجِیرَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَ جَازَ عَلَی الصِّرَاطِ کَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ مِنْ غَیْرِ حِسَابٍ.

فَصْلٌ فِی صَلَاهٍ أُخْرَی فِی أَوَّلِ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ رَأَیْنَاهَا فِی کِتَابِ رَوْضَهِ

ص: ۳۷۹

الْعَابِدِينَ الْمَذْكُورِ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله علیه و آله یَقُولُ: مَنْ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ فِی أَوَّلِ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ یَقْرَأُ فِی أَوَّلِ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ أَ لَمْ نَشْرَحْ مَرَّهً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ فِی الرَّکْعَهِ الثَّانِیَهِ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ أَ لَمْ نَشْرَحْ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ ثُمَّ یَتَشَهَّدُ وَ یُسَلِّمُ ثُمَّ یُهَلِّلُ اللَّهَ تَعَالَی ثَلَاثِینَ مَرَّهً وَ یُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ صلى الله علیه و آله ثَلَاثِینَ مَرَّهً فَإِنَّهُ یُغْفَرُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ یُخْرِجُهُ مِنَ الْخَطَایَا کَیَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

فَصْلٌ فِیمَا نَذْکُرُهُ مِنْ صَلَاهِ رَکْعَتَیْنِ لِکُلِّ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ رَوَاهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْحُلْوَانِیُّ فِی کِتَابِ التُّحْفَهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی فِی رَجَبٍ سِتِّینَ رَکْعَهً فِی کُلِّ لَیْلَهٍ مِنْهُ رَکْعَتَیْنِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ مِنْهُمَا فَاتِحَهَ الْکِتَابِ مَرَّهً وَ قُلْ یَا أَیُّهَا الْکَافِرُونَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّهً فَإِذَا سَلَّمَ مِنْهُمَا رَفَعَ یَدَیْهِ وَ قَالَ لا إِلهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِیکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیِی وَ یُمِیتُ وَ هُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ- وَ إِلَیْهِ الْمَصِیرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ وَ آلِهِ وَ یَمْسَحُ بِیَدَیْهِ وَجْهَهُ فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ یَسْتَجِیبُ الدُّعَاءَ وَ یُعْطِی ثَوَابَ سِتِّینَ حَجَّهً وَ سِتِّینَ عُمْرَهً.

**[ترجمه]نماز دیگر شب اول ماه رجب: در کتاب روضه العابدین به نقل از پیامبر اکرم صلى الله علیه و آله آمده است: هرکس در شب اول ماه رجب بعد از نماز مغرب دو رکعت نماز گزارد، در رکعت اول، سوره فاتحه الکتاب و سوره الم نشرح یک بار و سوره قل هو الله احد سه بار و در رکعت دوم سوره فاتحه الکتاب و سوره الم نشرح یک بار و دو سوره معوذتین را بخواند، سپس تشهد و سلام بگوید و بعد سی بار لا اله الا الله بگوید و سی بار بر پیامبر اکرم صلى الله علیه و آله صلوات بفرستد. در این صورت، همه گناهان گذشته او آمرزیده می گردد و همانند روزی که از مادر متولد شد، از گناهان بیرون می آید .

نماز دو رکعتی برای هر شب ماه رجب: عبدالرحمن بن علی حلوانی در کتاب التحفه نقل کرد که رسول خدا صلى الله علیه آله فرمودند: هر کس در ماه رجب شصت رکعت نماز گزارد، در هر شب دو رکعت و در هر رکعت از آن سوره فاتحه الکتاب را یک بار و سوره قل یا ایها الکافرون را سه بار و سوره قل هو الله احد را یک بار بخواند و هر گاه سلام نماز را داد، دو دست خود را به آسمان بلند کند و بگوید: معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی برای او وجود ندارد، فرمانروایی و ستایش از آن اوست، زنده می کند و می میراند و او خود زنده ای است که هرگز نمی میرد و خیر به دست او است و بر هر چیز توانا است و بازگشت همه به سوی او است و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله خدایی که بلند پایه و بزرگ است، تحقق نمی یابد. خداوندا بر حضرت محمد پیامبر امی و خاندان او درود فرست. آن گاه دو دست خود را بر روی خود بکشد، خداوند سبحان دعای او مستجاب می نماید و پاداش شصت حج و شصت عمره به او عطا می کند.

**[ترجمه]

أقول

وجدت فی بعض کتب عمل رجب صلاه فی أول لیله من الشهر فرأیت أن ذکرها فی أول لیله ألیق بها لأنها لیله تحیا بالعبادات فیحتاج إلی زیاده الطاعات و لأن الإنسان ما یدری إذا أخر هذه الصلاه عن أول لیله هل یتمکن منها فی غیرها أم لا.

وَ هَذِهِ الصَّلَاهُ تُرْوَی عَنْ سَلْمَانَ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی لَیْلَهً مِنْ لَیَالِی رَجَبٍ عَشْرَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ قُلْ یا أَیُّهَا الْکافِرُونَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَهُ کُلَّ ذَنْبٍ عَمِلَ وَ سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ کَتَبَ اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَهُ بِکُلِّ رَکْعَهٍ عِبَادَهَ سِتِّینَ سَنَهً وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَی بِکُلِّ سُورَهٍ قَصْراً مِنْ لُؤْلُؤَهٍ فِی الْجَنَّهِ وَ کَتَبَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ مِنَ الْأَجْرِ کَمَنْ صَامَ وَ صَلَّی وَ حَجَّ وَ اعْتَمَرَ وَ جَاهَدَ فِی تِلْکَ السَّنَهِ

ص: ۳۸۰

وَ كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ إِلَى السَّنَهِ الْقَابِلَهِ فِی كُلِّ یَوْمٍ حَجَّهً وَ عُمْرَهً وَ لَا یَخْرُجُ مِنْ صَلَاتِهِ حَتَّى یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ نَادَاهُ مَلَکٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ اسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ یَا وَلِیَّ اللَّهِ فَقَدْ أَعْتَقَکَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ النَّارِ وَ کَتَبَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْمُصَلِّینَ تِلْکَ السَّنَهَ کُلَّهَا وَ إِنْ مَاتَ فِیمَا بَیْنَ ذَلِکَ مَاتَ شَهِیداً وَ اسْتَجَابَ اللَّهُ تَعَالَى دُعَاءَهُ وَ قَضَى حَوَائِجَهُ وَ أَعْطَى کِتَابَهُ بِیَمِینِهِ وَ بَیَّضَ وَجْهَهُ وَ جَعَلَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ النَّارِ سَبْعَ خَنَادِقَ.

ذُکِرَ صَلَاهٌ أُخْرَى فِی لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله قَالَ: مَنْ قَرَأَ فِی لَیْلَهٍ مِنْ شَهْرِ رَجَبٍ- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَهَ مَرَّهٍ فِی رَکْعَتَیْنِ فَکَأَنَّمَا صَامَ مِائَهَ سَنَهٍ فِی سَبِیلِ اللَّهِ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِائَهَ قَصْرٍ فِی جِوَارِ نَبِیٍّ مِنَ الْأَنْبِیَاءِ علیهم السلام (۱).

**[ترجمه]در برخی کتاب های مربوط به اعمال ماه رجب، نمازی برای یکی از شب های این ماه یافتم و به نظرم رسید که ذکر آن در شب اول، بهتر است؛ زیرا این شب، شبی است که با انجام عبادات احیا می گردد. بنابراین، به عبادات و طاعات فراوان نیاز است. نیز انسان نمی داند که اگر این نماز را در شب اول نخواند و به تاخیر اندازد، آیا در شب های دیگر امکان به جا آوردن آن را خواهد داشت یا خیر؟ در هر حال، سلمان - رضی الله عنه - نقل می کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس در یکی از شب های ماه رجب، ده رکعت نماز گزارد و در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب، قل یا ایها الکافرون و قل هو الله احد را سه بار بخواند، خداوند همه گناهانی را که از او سر زده است، می آمرزد و در برابر هر رکعت، عبادت شصت سال را برای او می نویسد و در برابر هر سوره، کاخی از مروارید در بهشت به او عطا می کند. و پاداش کسی را که در طول آن سال روزه داشته و نماز گزارده و حج و عمره به جا آورده و به جهاد رفته باشد، و نیز تا آن روز از سال آینده، در هر روز برای او حج و عمره می نویسد و از نماز بیرون نمی آید مگر آن که خداوند او را آمرزیده باشد و وقتی نماز را به پایان می برد، فرشته ای از زیر عرش او را ندا می کند: ای ولیّ خدا، زندگی ات را از نو شروع کن، که خداوند متعال تو را از آتش جهنم آزاد نمود و در طول این سال از نماز گزاران نوشت. و اگر در طول آن سال بمیرد، شهید محسوب می گردد و خداوند متعال دعای او را مستجاب می نماید و خواسته هایش را بر می آورد و نامه عمل او را به دست راستش می دهد و چهره او را سپید و نورانی می گرداند و میان او و آتش جهنم، هفت خندق ایجاد می کند.

نماز دیگر در یکی از شب های ماه رجب: در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمد: هر کس در یک شب از ماه رجب صد بار سوره قل هو الله احد را در دو رکعت نماز بخواند، گویی که صد سال در راه خدا روزه گرفته است و خداوند به او صد کاخ در جوار یکی از پیامبرانش علیهم السلام عطا می کند. - . الاقبال: ۶۲۷-۶۳۰ -

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] رَوَیْنَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ ره فِی عَمَلِ أَوَّلِ لَیْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ فِیمَا رَوَاهُ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَدِیدٍ قَالَ: کَانَ أَبُو الْحَسَنِ الْأَوَّلَ علیه السلام یَقُولُ وَ هُوَ سَاجِدٌ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنْ صَلَاهِ اللَّیْلِ- لَکَ الْمَحْمَدَهُ إِنْ أَطَعْتُکَ وَ لَکَ الْحُجَّهُ إِنْ عَصَیْتُکَ لَا صُنْعَ لِی وَ لَا لِغَیْرِی فِی إِحْسَانٍ إِلَّا بِکَ یَا کَائِنُ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ یَا کَائِنُ بَعْدَ کُلِّ شَیْ ءٍ-(۲) إِنَّکَ عَلَى کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدِیلَهِ عِنْدَ الْمَوْتِ وَ مِنْ شَرِّ الْمَرْجِعِ فِی الْقُبُورِ وَ مِنَ النَّدَامَهِ یَوْمَ الْآزِفَهِ فَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَى

مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَجْعَلَ عَيْشِی عِيشَةً نَقِيَّةً وَ مِيتَتِی مِيتَةً سَوِيَّةً وَ مُنْقَلَبِی مُنْقَلَباً كَرِيماً غَيْرَ مُخْزٍ وَ لَا فَاضِحٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الْأَئِمَّهِ يَنَابِيعِ الْحِكْمَهِ وَ أُولِی النِّعْمَهِ وَ مَعَادِنِ الْعِصْمَهِ وَ اعْصِمْنِی بِهِمْ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَ لَا تَأْخُذْنِی عَلَى غِرَّهٍ وَ لَا غَفْلَهٍ وَ لَا تَجْعَلْ عَوَاقِبَ أَعْمَالِی حَسْرَهً وَ ارْضَ عَنِّی فَإِنَّ مَغْفِرَتَکَ لِلظَّالِمِينَ وَ أَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی مَا لَا يَضُرُّکَ وَ أَعْطِنِی مَا لَا يَنْقُصُکَ فَإِنَّکَ الْوَسِيعُ رَحْمَتُهُ الْبَدِيعُ حِكْمَتُهُ وَ أَعْطِنِی السَّعَهَ وَ الدَّعَهَ وَ الْأَمْنَ وَ الصِّحَّهَ وَ الْبُخُوعَ وَ الشُّكْرَ وَ الْمُعَافَاهَ وَ التَّقْوَى وَ الصَّبْرَ وَ الصِّدْقَ عَلَيْکَ وَ عَلَى أَوْلِيَائِکَ وَ الْيُسْرَ وَ الشُّكْرَ وَ اعْمُمْ بِذَلِکَ يَا رَبِّ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ إِخْوَانِی

ص: ۳۸۱

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۶۲۷- ۶۳۰.

۲- ۲. و يا مكون كل شی ء خ.

فِيکَ وَ مَنْ أَحْبَبْتُ وَ أَحَبَّنِی وَ وَلَدْتُ وَ وَلَدَنِی مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُؤْمِنِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

فَصْلٌ فِيمَا نَذْكُرُهُ مِمَّا يُعْمَلُ بَعْدَ رَكْعَهِ الْوَتْرِ مِنْ نَافِلَهِ اللَّيْلِ مِنْ رَجَبٍ رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِی عَمَلِ أَوَّلِ لَيْلَهٍ مِنْ رَجَبٍ أَيْضاً فِيمَا رَوَاهُ عَنِ ابْنِ أَشْيَمَ قَالَ: فَصَلِّ الْوَتْرَ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ فَإِذَا سَلَّمْتَ قُلْتَ وَ أَنْتَ جَالِسٌ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَا تَنْفَدُ خَزَائِنُهُ وَ لَا يَخَافُ آمِنُهُ رَبِّ ارْتَكَبْتُ الْمَعَاصِیَ فَذَلِکَ ثِقَهً بِكَرَمِکَ إِنَّکَ تَقْبَلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبَادِکَ وَ تَعْفُو عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ وَ تَغْفِرُ الزَّلَلَ فَإِنَّکَ مُجِيبٌ لِدَاعِيکَ وَ مِنْهُ قَرِيبٌ فَأَنَا تَائِبٌ إِلَيْکَ مِنَ الْخَطَايَا وَ رَاغِبٌ إِلَيْکَ فِی تَوْفِيرِ حَظِّی مِنَ الْعَطَايَا يَا خَالِقَ الْبَرَايَا يَا مُنْقِذِی مِنْ كُلِّ شَدِيدٍ يَا مُجِيرِی مِنْ كُلِّ مَحْذُورٍ وَفِّرْ عَلَيَّ السُّرُورَ وَ اكْفِنِی شَرَّ عَوَاقِبِ الْأُمُورِ فَإِنَّکَ اللَّهُ عَلَى نَعْمَائِکَ وَ جَزِيلِ عَطَائِکَ مَشْكُورٌ وَ لِكُلِّ خَيْرٍ مَذْخُورٌ.

قَالَ جَدِّی أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ رَوَى ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْهَاشِمِيِّ الْمَنْصُورِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی مُوسَى عَنْ سَيِّدِنَا أَبِی الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عليهما السلام: أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو فِی هَذِهِ السَّاعَهِ بِهِ وَ ادْعُ بِهَذَا فَإِنَّهُ خَرَجَ عَنِ الْعَسْكَرِيِّ عليه السلام فِی قَوْلِ ابْنِ عَيَّاشٍ- يَا نُورَ النُّورِ يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ يَا مُجْرِیَ الْبُحُورِ يَا بَاعِثَ مَنْ فِی الْقُبُورِ يَا كَهْفِی حِينَ تُعْيِينِی الْمَذَاهِبُ وَ كَنْزِی حِينَ تُعْجِزُنِی الْمَكَاسِبُ وَ مُونِسِی حِينَ تَجْفُونِیَ الْأَبَاعِدُ وَ تُمِلُّنِی الْأَقَارِبُ وَ مُنَزِّهِی بِمُجَالَسَهِ أَوْلِيَائِهِ وَ مُرَافَقَهِ أَحِبَّائِهِ فِی رِيَاضِهِ وَ سَاقِيَّ بِمُؤَانَسَتِهِ مِنْ نَمِيرِ حِيَاضِهِ وَ رَافِعِی بِمُجَاوَرَتِهِ مِنْ وَرْطَهِ الذُّنُوبِ إِلَى رَبْوَهِ التَّقْرِيبِ وَ مُبَدِّلِی بِوَلَايَتِهِ عِزَّهَ الْعَطَايَا مِنْ ذِلَّهِ الْخَطَايَا أَسْأَلُکَ يَا مَوْلَایَ بِالْفَجْرِ وَ اللَّيَالِی الْعَشْرِ وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ- وَ اللَّيْلِ إِذا يَسْرِ وَ بِمَا جَرَى بِهِ قَلَمُ الْأَقْلَامِ بِغَيْرِ كَفٍّ وَ لَا إِبْهَامٍ وَ بِأَسْمَائِکَ الْعِظَامِ وَ بِحُجَجِکَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنَامِ عَلَيْهِمْ مِنْکَ أَفْضَلُ السَّلَامِ وَ بِمَا اسْتَحْفَظْتَهُمْ مِنْ أَسْمَائِکَ الْكِرَامِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَيْهِمْ وَ تَرْحَمَنَا فِی

شَهْرِنَا هَذَا وَ مَا بَعْدَهُ مِنَ الشُّهُورِ وَ الْأَيَّامِ وَ أَنْ تُبَلِّغَنَا شَهْرَ الصِّيَامِ فِي عَامِنَا هَذَا وَ فِي كُلِّ عَامٍ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ وَ الْمِنَنِ الْجِسَامِ وَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ مِنَّا أَفْضَلُ السَّلَامِ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: جدم ابو جعفر طوسی - ره - در ضمن اعمال شب اول ماه رجب آورده، حضرت موسی بن جعفر علیه السلام بعد از فراغت از نماز شب، در حال سجده می فرمودند:

اگر تو را اطاعت کردم، شایسته ستایشی و اگر نافرمانی کردم، حجت از آن تو است و از من و از دیگران کار نیکی ساخته نیست، جز اینکه به یاری تو باشد، ای کسی که قبل و بعد از هر چیزی وجود داری، به راستی که تو بر هر چیز توانایی. خدایا، به تو پناه می برم از بازگشت هنگام مرگ و از این که به صورت زشت به قبر باز گردم و در روز قیامت پشیمان گردم. بنابراین، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و زندگانی مرا پاک و مرگم را درست و بازگشتم را بازگشت کریمانه قرار دهی، بدون آن که خوار و یا رسوا شوم. خداوندا، بر محمد و آل محمد درود فرست، پیشوایانی که سرچشمه های حکمت، صاحبان نعمت و معدن های عصمت اند و به واسطه آنان مرا از هر بدی نگاه دار و جان مرا در حال فریفتگی و غفلت مگیر و عاقبت کارم را حسرت قرار مده و از من خشنود باش، زیرا آمرزش تو برای ستمکاران است و من نیز از ستمکاران هستم. خدایا، آن چه را که آسیبی به تو نمی رساند بیامرز و آن چه را که چیزی از تو نمی کاهد ارزانی دار؛ زیرا تو خدایی هستی که رحمتت گسترده و حکمتت نو است و روزی گسترده، راحتی، ایمنی، تندرستی، فروتنی، سپاسگزاری، عافیت، تقوا، شکیبایی، راستگویی در برابر تو و دوستانت، توانگری و شکر را به من عطا کن و ای پروردگار من، این ها را به خانواده، فرزندان و برادران دینی ام و همه کسانی که دوست دارم و مرا دوست دارند و کسانی از مردان و زنان مسلمان و مومن که فرزند من هستند و یا من فرزند آنانم نیز عطا کن، ای پروردگار جهانیان.

دعای بعد از نماز وتر نماز شب شب اول ماه رجب: جدم ابو جعفر طوسی - رحمه الله - در ضمن اعمال شب اول ماه رجب، به نقل از ابن اشیم آورده: سه رکعت نماز وتر را بخوان و بعد از سلام نماز در حال نشسته بگو:

ستایش خدایی را که گنجینه هایش پایان نمی پذیرد و هر کس را که ایمنی بخشیده باشد، بیمناک نمی گردد. پروردگارا، با تکیه بر بزرگواری ات، گناهانی را مرتکب شدم. به راستی که تو توبه بندگانت را می پذیری و از بدی های آنان در می گذری و لغزش ها را می آمرزی؛ به راستی که تو دعای دعاکنندگان به درگاهت را اجابت می کنی و به آنان نزدیکی و من اکنون از خطاهایم به درگاه تو توبه می کنم و در فراوانی بهره ام از عطاهای تو به درگاه تو می گرایم. ای آفریننده آفریده ها، ای نجات دهنده من از هر سختی، ای پناه دهنده من از هر چیز که از آن می پرهیزم، مرا بسیار شادمان کن و از عاقبت بد کارها کفایت فرما؛ به راستی که تو خدایی که در برابر نعمت ها و عطاهای فراوان، مورد سپاس و اندوخته برای هر خیر هستی.

جدم ابو جعفرطوسی - رحمه الله - به نقل از ابو موسی آورد که سرور ما، ابوالحسن علی بن محمد امام هادی علیه السلام در این زمان این دعا را می خواند، تو نیز این دعا را بخوان که از سوی امام هادی علیه السلام صادر شده است:

ای نور، ای تدبیر کننده امور، ای جریان دهنده دریاها، ای برانگیزاننده اهل قبور، ای پناهگاه من آن گاه که راه و روش های گوناگون مرا خسته می کنند و ای گنج من آن گاه که شیوه های کسب روزی مرا ناتوان می کنند و ای مونس من آن گاه که

بیگانگان بر من ستم می کنند و نزدیکان مرا خسته می کنند و ای خدایی که به واسطه همنشینی اولیا و همراهی با دوستانش مرا در بوستان های خود به گردش در می آورد و با انس خود مرا از آب های پاک حوض های خود سیراب می سازد و با نزدیکی اش مرا از باتلاق گناهان بیرون می کشد و به سوی تپه های قرب خود می برد و با عهده دار شدن سرپرستی من، خواری خطاهای مرا به سربلندی عطاهایش تبدیل می کند. ای مولای من، به حق سپیده دم و شب های ده گانه و روزهای زوج و فرد و به شب آن گاه که سپری می شود و به آن چه قلم همه قلم ها می نگارد بدون این که از نوشتن باز ایستد یا ابهامی داشته باشد و به اسم های بزرگ تو و به آن چه حجت های تو بر مردم، بهترین سلام تو بر آنان و به اسم های گرامی تو که به آنان سپردی، از تو می خواهم که بر آنان درود فرستی و در این ماه و ماه ها و روز های بعد از آن بر ما رحم کنی و در این سال و همه سال ها ما را به ماه رمضان برسانی، ای صاحب شکوه و بزرگی و بخشش های بزرگ. بهترین سلام ها بر حضرت محمد و خاندان - .[۱]

الاقبال: ۶۳۲-۶۳۳ - او از سوی ما باد.

**[ترجمه]

«۳»

قل، [إقبال الأعمال] مِنْ كِتَابِ الْمُخْتَصَرِ مِنَ الْمُنْتَخَبِ تَقُولُ فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ أَنْتَ اللَّهُ الْقَدِيمُ الْأَزَلِيُّ الْمَلِكُ الْعَظِيمُ أَنْتَ اللَّهُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْمَوْلَى السَّمِيعُ الْبَصِيرُ يَا مَنِ الْعِزُّ وَ الْجَلَالُ وَ الْكِبْرِيَاءُ وَ الْعَظَمَةُ وَ الْقُوَّةُ وَ الْعِلْمُ وَ الْقُدْرَةُ وَ النُّورُ وَ الرُّوحُ وَ الْمَشِيَّةُ وَ الْحَنَانُ وَ الرَّحْمَةُ وَ الْمُلْكُ لِرُبُوبِيَّتِهِ نُورُكَ أَشْرَقَ لَهُ كُلُّ نُورٍ وَ خَمَدَ لَهُ كُلُّ نَارٍ وَ انْحَصَرَ لَهُ كُلُّ الظُّلُمَاتِ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي اشْتَقَقْتَهُ مِنْ قِدَمِكَ وَ أَزَلِكَ وَ نُورِكَ وَ بِالاسْمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي اشْتَقَقْتَهُ مِنْ كِبْرِيَائِكَ وَ جَبَرُوتِكَ وَ عَظَمَتِكَ وَ عِزِّكَ وَ بِجُودِكَ الَّذِي اشْتَقَقْتَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي اشْتَقَقْتَهَا مِنْ رَأْفَتِكَ وَ بِرَأْفَتِكَ الَّتِي اشْتَقَقْتَهَا مِنْ جُودِكَ وَ بِجُودِكَ الَّذِي اشْتَقَقْتَهُ مِنْ غَيْبِكَ وَ بِغَيْبِكَ وَ إِحَاطَتِكَ وَ قِيَامِكَ وَ دَوَامِكَ وَ قِدَمِكَ وَ أَسْأَلُكَ بِجَمِيعِ أَسْمَائِكَ الْحُسْنَى - لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ الْحَيُّ الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ وَ لَكَ كُلُّ اسْمٍ عَظِيمٍ وَ كُلُّ نُورٍ وَ غَيْبٍ وَ عِلْمٍ وَ مَعْلُومٍ وَ مُلْكٍ وَ شَأْنٍ وَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ تَقَدَّسْتَ وَ تَعَالَيْتَ عُلُوّاً كَبِيراً اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ طَاهِرٍ مُطَهَّرٍ طَيِّبٍ مُبَارَكٍ مُقَدَّسٍ أَنْزَلْتَهُ فِي كُتُبِكَ وَ أَجْرَيْتَهُ فِي الذِّكْرِ عِنْدَكَ وَ تَسَمَّيْتَ بِهِ لِمَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ سَأَلَكَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ بِخَيْرٍ تُعْطِيهِ فَأَعْطَيْتَهُ أَوْ شَرٍّ تَصْرِفُهُ فَصَرَفْتَهُ يَنْبَغِي أَنْ أَسْأَلَكَ بِهِ فَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّي أَنْ تَنْصُرَنِي عَلَى أَعْدَائِي وَ تَغْلِبَ ذِكْرِي عَلَى نِسْيَانِي اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِعَقْلِي عَلَى هَوَايَ سُلْطَاناً مُبِيناً وَ اقْرِنِ اخْتِيَارِي بِالتَّوْفِيقِ وَ اجْعَلْ صَاحِبِيَ التَّقْوَى وَ أَوْزِعْنِي شُكْرَكَ عَلَى مَوَاهِبِكَ وَ اهْدِنِي اللَّهُمَّ بِهُدَاكَ إِلَى سَبِيلِكَ الْمُقِيمِ وَ صِرَاطِكَ الْمُسْتَقِيمِ وَ لَا تُمَلِّكْ زِمَامِيَ الشَّهَوَاتِ فَتَحْمِلَنِي عَلَى طَرِيقِ الْمَخْذُولِينَ وَ حُلْ بَيْنِي وَ بَيْنَ الْمُنْكَرَاتِ وَ اجْعَلْ لِي عِلْماً نَافِعاً وَ اغْرِسْ فِي قَلْبِي حُبَّ الْمَعْرُوفِ

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۶۳۲- ۶۳۳.

وَ لَا تَأْخُذْنِی بَغْتَهً وَ تُبْ عَلَیَ إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیمُ وَ عَرِّفْنِی بَرَکَهَ هَذَا الشَّهْرِ وَ یُمْنَهُ وَ ارْزُقْنِی خَیْرَهُ وَ اصْرِفْ عَنِّی شَرَّهُ وَ قِنِی الْمَحْذُورَ فِیهِ وَ أَعِنِّی عَلَی مَا أُحِبُّهُ مِنَ الْقِیَامِ بِحَقِّهِ وَ مَعْرِفَهِ فَضْلِهِ وَ اجْعَلْنِی فِیهِ مِنَ الْفَائِزِینَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الْمُتَعَالِ الْجَلِیلِ الْعَظِیمِ وَ بِاسْمِکَ الْوَاحِدِ الصَّمَدِ وَ بِاسْمِکَ الْعَزِیزِ الْأَعْلَی وَ بِأَسْمَائِکَ الْحُسْنَی کُلِّهَا یَا مَنْ خَشَعَتْ لَهُ الْأَصْوَاتُ وَ خَضَعَتْ لَهُ الرِّقَابُ وَ ذَلَّتْ لَهُ الْأَعْنَاقُ وَ وَجِلَتْ مِنْهُ الْقُلُوبُ وَ دَانَ لَهُ کُلُّ شَیْ ءٍ وَ قَامَتْ بِهِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ أَشْهَدُ أَنَّکَ لَا تُدْرِکُکَ الْأَبْصَارُ وَ أَنْتَ اللَّطِیفُ الْخَبِیرُ یَا رَبَّ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکَائِیلَ وَ إِسْرَافِیلَ وَ جَمِیعِ الْمَلَائِکَهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ الْکَرُوبِیِّینَ وَ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ وَ جَمِیعِ الْمَلَائِکَهِ الْمُسَبِّحِینَ بِحَمْدِکَ وَ رَبِّ آدَمَ وَ شِیثٍ وَ إِدْرِیسَ وَ نُوحٍ وَ هُودٍ وَ صَالِحٍ وَ إِبْرَاهِیمَ وَ إِسْمَاعِیلَ وَ إِسْحَاقَ وَ لُوطٍ وَ یَعْقُوبَ وَ یُوسُفَ وَ الْأَسْبَاطِ وَ أَیُّوبَ وَ مُوسَی وَ هَارُونَ وَ شُعَیْبٍ وَ دَاوُدَ وَ سُلَیْمَانَ وَ أَرْمِیَا وَ عُزَیْرٍ وَ حِزْقِیَا وَ شَعْیَا وَ إِلْیَاسَ وَ یُونُسَ وَ الْیَسَعَ وَ ذِی الْکِفْلِ وَ زَکَرِیَّا وَ یَحْیَی وَ عِیسَی وَ جِرْجِیسَ وَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ وَ عَلَی مَلَائِکَهِ اللَّهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ وَ جَمِیعِ الْأَمْلَاکِ الْمُسَبِّحِینَ وَ سَلِّمَ تَسْلِیماً کَثِیراً أَنْتَ رَبُّنَا الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الَّذِی خَلَقْتَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ ثُمَّ اسْتَوَیْتَ عَلَی الْعَرْشِ الْمَجِیدِ بِأَسْمَائِکَ الْحُسْنَی تُبْدِئُ وَ تُعِیدُ وَ تُغَشِّی اللَّیْلَ النَّهَارَ یَطْلُبُهُ حَثِیثاً وَ الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ وَ النُّجُومُ وَ الْفُلْکُ وَ الدُّهُورُ وَ الْخَلْقُ مُسَخَّرُونَ بِأَمْرِکَ تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ بَدِیعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ- ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ لَوْ کَانَ الْبَحْرُ مِدَاداً لِکَلِمَاتِ رَبِّی لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ کَلِمَاتُ رَبِّی وَ لَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَداً تَعْلَمُ مَثَاقِیلَ الْجِبَالِ وَ مَکَایِیلَ الْبِحَارِ وَ عَدَدَ الرِّمَالِ وَ قَطْرِ الْأَمْطَارِ وَ وَرَقِ الْأَشْجَارِ وَ نُجُومِ السَّمَاءِ وَ مَا أَظْلَمَ عَلَیْهِ اللَّیْلُ وَ أَشْرَقَ عَلَیْهِ النَّهَارُ- لَا یُوَارِی مِنْکَ سَمَاءٌ سَمَاءً وَ لَا أَرْضٌ أَرْضاً وَ لَا بَحْرٌ مُتَطَابِقٌ وَ لَا مَا بَیْنَ سَدِّ الرُّتُوقِ وَ لَا مَا فِی

الْقَرَارِ مِنَ الْهَبَاءِ الْمَبْثُوثِ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْمَخْزُونِ الْمَكْنُونِ النُّورِ الْمُنِيرِ الْحَقِّ الْمُبِينِ الَّذِی هُوَ نُورٌ مِنْ نُورٍ وَ نُورٌ عَلَى نُورٍ وَ نُورٌ فَوْقَ كُلِّ نُورٍ وَ نُورٌ مَعَ كُلِّ نُورٍ وَ لَهُ كُلُّ نُورٍ مِنْكَ يَا رَبَّ النُّورِ وَ إِلَيْكَ يَرْجِعُ النُّورُ وَ بِنُورِكَ الَّذِی تُضِی ءُ بِهِ كُلَّ ظُلْمَهٍ وَ تُبْطِلُ بِهِ كَيْدَ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ وَ تُذِلُّ بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ لَا يَقُومُ لَهُ شَیْ ءٌ مِنْ خَلْقِكَ وَ يَتَصَدَّعُ لِعَظَمَتِهِ الْبَرُّ وَ الْبَحْرُ وَ تَسْتَقِلُّ الْمَلَائِكَهُ حِينَ يَتَكَلَّمُ وَ تُرْعَدُ مِنْ خَشْيَتِهِ حَمَلَهُ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ إِلَى تُخُومِ الْأَرَضِينَ السَّابِعَهِ الَّذِی انْفَلَقَتْ بِهِ الْبِحَارُ وَ جَرَتْ بِهِ الْأَنْهَارُ وَ تَفَجَّرَتْ بِهِ الْعُيُونُ وَ سَارَتْ بِهِ النُّجُومُ وَ أُرْكِمَ بِهِ السَّحَابُ وَ أُجْرِیَ وَ اعْتَدَلَ بِهِ الضَّبَابُ وَ هَالَتْ بِهِ الرِّمَالُ وَ رَسَتْ بِهِ الْجِبَالُ وَ اسْتَقَرَّتْ بِهِ الْأَرَضُونَ وَ نَزَلَ بِهِ الْقَطْرُ وَ خَرَجَ بِهِ الْحَبُّ وَ تَفَرَّقَتْ بِهِ جِبِلَّاتُ الْخَلْقِ وَ خَفَقَتْ بِهِ الرِّيَاحُ وَ انْتَشَرَتْ وَ تَنَسَّفَتْ بِهِ الْأَرْوَاحُ يَا اللَّهُ أَنْتَ الْمُتَسَمَّى بِالْإِلَهِيَّهِ بِاسْمِكَ الْكَبِيرِ الْأَكْبَرِ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ الَّذِی عَنَتْ لَهُ الْوُجُوهُ يَا ذَا الطَّوْلِ وَ الْآلَاءِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا قَرِيبُ أَنْتَ الْغَالِبُ عَلَى كُلِّ شَیْ ءٍ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِجَمِيعِ أَسْمَائِكَ كُلِّهَا مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ وَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَكْفِيَنِی أَمْرَ أَعْدَائِی وَ تُبَلِّغَنِی مُنَایَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَ رَحِمْتَ وَ بَارَكْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسِيلَهَ وَ الشَّرَفَ وَ الرِّفْعَهَ وَ الْفَضِيلَهَ عَلَى خَلْقِكَ وَ اجْعَلْ فِی الْمُصْطَفَيْنَ تَحِيَّاتِهِ وَ فِی الْعِلِّيِّينَ دَرَجَتَهُ وَ فِی الْمُقَرَّبِينَ مَنْزِلَتَهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ وَ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا وَ قُلُوبِهِمْ عَلَى الْخَيْرَاتِ اللَّهُمَّ اجْزِ مُحَمَّداً صلى الله عليه و آله أَفْضَلَ مَا جَزَيْتَ نَبِيّاً عَنْ أُمَّتِهِ كَمَا تَلَا آيَاتِكَ وَ بَلَّغَ مَا أَرْسَلْتَهُ بِهِ وَ نَصَحَ لِأُمَّتِهِ وَ عَبَدَكَ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ.

ثُمَّ تَقْرَأُ تَبارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعالَمِينَ- فَتَبارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ- تَبارَكَ الَّذِی نَزَّلَ

الْفُرْقانَ عَلی عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعالَمِينَ نَذِيراً الَّذِی لَهُ مُلْکُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيکٌ فِی الْمُلْکِ وَ خَلَقَ كُلَّ شَیْ ءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيراً- تَبارَکَ الَّذِی إِنْ شاءَ جَعَلَ لَکَ خَيْراً مِنْ ذلِکَ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ وَ يَجْعَلْ لَکَ قُصُوراً- تَبارَکَ الَّذِی لَهُ مُلْکُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ وَ ما بَيْنَهُما وَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَهِ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ- تَبارَکَ اسْمُ رَبِّکَ ذِی الْجَلالِ وَ الْإِكْرام- تَبارَکَ الَّذِی بِيَدِهِ الْمُلْکُ وَ هُوَ عَلی كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ الَّذِی خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَياهَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

تَبارَکَ الَّذِی جَعَلَ فِی السَّماءِ بُرُوجاً وَ جَعَلَ فِيها سِراجاً وَ قَمَراً مُنِيراً وَ تَقُولُ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ كُلِّهَا الَّتِی- لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لَا فَاجِرٌ مِنْ شَرِّ إِبْلِيسَ وَ جُنُودِهِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ وَ سُلْطَانٍ وَ سَاحِرٍ وَ كَاهِنٍ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِی شَرٍّ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسِی وَ دِينِی وَ سَمْعِی وَ بَصَرِی وَ جَسَدِی وَ جَمِيعَ جَوَارِحِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ أَوْلَادِی وَ جَمِيعَ مَنْ يَعْنِينِی أَمْرُهُ وَ خَوَاتِيمَ عَمَلِی وَ سَائِرَ مَا مَلَّكْتَنِی وَ خَوَّلْتَنِی وَ رَزَقْتَنِی وَ أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ يَا خَيْرَ مُسْتَوْدَعٍ وَ يَا خَيْرَ حَافِظٍ وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ الَّذِی لا إِلهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيم أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنِّی يَا رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِينَ وَ مَنْ فِيهِنَّ وَ مُجْرِیَ الْبِحَارِ وَ رَازِقَ مَنْ فِيهِنَّ وَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَ أَطْبَاقِهَا وَ مُسَخِّرَ السَّحَابِ وَ مُجْرِیَ الْفُلْکِ وَ جَاعِلَ الشَّمْسِ ضِيَاءً وَ الْقَمَرَ نُوراً وَ خَالِقَ آدَمَ عليه السلام وَ مُنْشِئَ الْأَنْبِيَاءِ عليهم السلام مِنْ ذُرِّيَّتِهِ وَ مُعَلِّمَ إِدْرِيسَ عَدَدَ النُّجُوم وَ الْحِسَابِ وَ السِّنِينَ وَ الشُّهُورِ وَ أَوْقَاتِ الْأَزْمَانِ وَ مُكَلِّمَ مُوسَی وَ جَاعِلَ عَصَاهُ ثُعْبَاناً وَ مُنْزِلَ التَّوْرَاهِ فِی الْأَلْوَاحِ عَلَی مُوسَی عليه السلام وَ مُجْرِیَ الْفُلْکِ لِنُوحٍ وَ فَادِیَ إِسْمَاعِيلَ مِنَ الذَّبْحِ وَ الْمُبْتَلِیَ يَعْقُوبَ بِفَقْدِ يُوسُفَ وَ رَادَّ يُوسُفَ عَلَيْهِ بَعْدَ أَنِ ابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْبُكَاءِ فَتَفَرَّجَ قَلْبُهُ مِنَ الْحُزْنِ وَ الشَّجَا وَ رَازِقَ زَكَرِيَّا عَلَی الْكِبَرِ بَعْدَ الْيَأْسِ وَ مُخْرِجَ النَّاقَهِ لِصَالِحٍ وَ مُرْسِلَ الصَّيْحَهِ عَلَی مَكِيدِی هُودٍ وَ كَاشِفَ الْبَلَاءِ عَنْ أَيُّوبَ وَ مُنْجِیَ لُوطٍ مِنَ الْقَوْمِ الْفَاحِشِينَ وَ وَاهِبَ الْحِكْمَهِ لِلُقْمَانَ وَ مُلْقِیَ الرُّوحِ الْقُدُسِ بِكَلِمَاتِهِ عَلَی مَرْيَمَ وَ خَلْقِکَ

مِنْهَا عِيسَی عَبْدَکَ علیه السلام وَ الْمُنْتَقِمَ مِنْ قَتَلَهِ یَحْیَی بْنِ زَکَرِیَّا علیهما السلام وَ أَسْأَلُکَ بِرَفْعِکَ عِیسَی إِلَی سَمَائِکَ وَ بِإِبْقَائِکَ لَهُ إِلَی أَنْ تَنْتَقِمَ لَهُ مِنْ أَعْدَائِکَ وَ یَا مُرْسِلَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله خَاتَمِ أَنْبِیَائِکَ إِلَی أَشَرِّ عِبَادِکَ بِشَرَائِعِکَ الْحَسَنَهِ وَ دِینِکَ الْقَیِّمِ وَ مِلَّهِ إِبْرَاهِیمَ خَلِیلِکَ علیه السلام وَ إِظْهَارِ دِینِهِ وَ إِعْلَائِکَ کَلِمَتَهُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا مَنْ لَا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لَا نَوْمٌ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا عَزِیزُ یَا قَادِرُ یَا قَاهِرُ یَا ذَا الْقُوَّهِ وَ السُّلْطَانِ وَ الْجَبَرُوتِ وَ الْکِبْرِیَاءِ یَا عَلِیُّ یَا قَدِیرُ یَا قَرِیبُ یَا مُجِیبُ یَا حَلِیمُ یَا مُعِیدُ یَا مُتَدَانِی یَا بَعِیدُ یَا رَءُوفُ یَا رَحِیمُ یَا کَرِیمُ یَا غَفُورُ یَا ذَا الصَّفْحِ یَا مُغِیثُ یَا مُطْعِمُ یَا شَافِی یَا کَافِی یَا کَاسِی یَا مُعَافِی یَا شَافِیَ الضُّرِّ یَا عَلِیمُ یَا حَکِیمُ یَا وَدُودُ یَا غَفُورُ یَا رَحِیمُ یَا رَحْمَانَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ یَا ذَا الْمَعَارِجِ یَا ذَا الْقُدْسِ یَا خَالِقُ یَا عَلِیمُ یَا مُفَرِّجُ یَا أَوَّابُ یَا ذَا الطَّوْلِ یَا خَبِیرُ یَا مَنْ خَلَقَ وَ لَمْ یُخْلَقْ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ یَا مَنْ بَانَ مِنَ الْأَشْیَاءِ وَ بَانَتِ الْأَشْیَاءُ مِنْهُ بِقَهْرِهِ لَهَا وَ خُضُوعِهَا لَهُ یَا مَنْ خَلَقَ الْبِحَارَ وَ أَجْرَی الْأَنْهَارَ وَ أنبتت [أَنْبَتَ] الْأَشْجَارَ وَ أَخْرَجَ مِنْهَا النَّارَ وَ مِنْ یَابِسِ الْأَرَضِینَ النَّبَاتَ وَ الْأَعْنَابَ وَ سَائِرَ الثِّمَارِ.

یَا فَالِقَ الْبَحْرِ لِعَبْدِهِ مُوسَی علیه السلام وَ مُکَلِّمَهُ وَ مُغْرِقَ فِرْعَوْنَ وَ حِزْبِهِ وَ مُهْلِکَ نُمْرُودَ وَ أَشْیَاعِهِ وَ مُلَیِّنَ الْحَدِیدِ لِخَلِیفَتِهِ دَاوُدَ علیه السلام وَ مُسَخِّرَ الْجِبَالِ مَعَهُ یُسَبِّحْنَ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصَالِ وَ مُسَخِّرَ الطَّیْرِ وَ الْهَوَامِّ وَ الرِّیَاحِ وَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ لِعَبْدِکَ سُلَیْمَانَ علیه السلام وَ أَسْأَلُکَ بِالاسْمِ الَّذِی اهْتَزَّ لَهُ عَرْشُکَ وَ فَرِحَتْ بِهِ مَلَائِکَتُکَ فَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ النَّسَمِهِ وَ بَارِئُ النَّوَی وَ فَالِقُ الْحَبَّهِ وَ بِاسْمِکَ الْعَزِیزِ الْجَلِیلِ الْکَبِیرِ الْمُتَعَالِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی یَنْفُخُ بِهِ عَبْدُکَ وَ مَلَکُکَ إِسْرَافِیلُ علیه السلام فِی الصُّورِ فَیَقُومُ أَهْلُ الْقُبُورِ سِرَاعاً إِلَی الْمَحْشَرِ یَنْسِلُونَ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی رَفَعْتَ بِهِ السَّمَاوَاتِ مِنْ غَیْرِ عِمَادٍ وَ جَعَلْتَ بِهِ لِلْأَرَضِینَ أَوْتَاداً وَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَطَحْتَ بِهِ الْأَرَضِینَ فَوْقَ الْمَاءِ الْمَحْبُوسِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی حَبَسْتَ بِهِ ذَلِکَ الْمَاءَ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی حَمَلْتَ بِهِ الْأَرَضِینَ مَنِ اخْتَرْتَهُ لِحَمْلِهَا وَ جَعَلْتَ لَهُ مِنَ الْقُوَّهِ مَا اسْتَعَانَ بِهِ عَلَی حَمْلِهَا وَ بِاسْمِکَ الَّذِی تَجْرِی بِهِ الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی سَلَخْتَ بِهِ النَّهَارَ مِنَ اللَّیْلِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی إِذَا دُعِیتَ بِهِ أَنْزَلْتَ

أَرْزَاقَ الْعِبَادِ وَ جَمِيعِ خَلْقِکَ وَ أَرْضِکَ وَ بِحَارِکَ وَ سُکَّانِ الْبِحَارِ وَ الْهَوَامِّ وَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ کُلِّ دَابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِیَتِهَا وَ بِأَنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

وَ بِاسْمِکَ الَّذِی جَعَلْتَ لِجَعْفَرٍ علیه السلام جَنَاحاً یَطِیرُ بِهِ مَعَ الْمَلَائِکَهِ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی دَعَاکَ بِهِ یُونُسُ فِی بَطْنِ الْحُوتِ فَأَخْرَجْتَهُ مِنْهُ وَ بِاسْمِکَ الَّذِی أَنْبَتَّ بِهِ عَلَیْهِ شَجَرَهً مِنْ یَقْطِینٍ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ کَشَفْتَ عَنْهُ مَا کَانَ فِیهِ مِنْ ضِیقِ بَطْنِ الْحُوتِ أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ عَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ وَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنِّی غَمِّی وَ تَکْشِفَ ضُرِّی وَ تَسْتَنْقِذَنِی مِنْ وَرْطَتِی وَ تُخَلِّصَنِی مِنْ مِحْنَتِی وَ تَقْضِیَ عَنِّی دَیْنِی وَ تُؤَدِّیَ عَنِّی أَمَانَتِی وَ تَکْبِتَ عَدُوِّی وَ لَا تُشْمِتَ بِی حُسَّادِی وَ لَا تَبْتَلِیَنِی بِمَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ وَ أَنْ تُبَلِّغَنِی أُمْنِیَّتِی وَ تُسَهِّلَ لِی مَحَبَّتِی وَ تُیَسِّرَ لِی إِرَادَتِی وَ تُوصِلَنِی إِلَی بُغْیَتِی وَ تَجْمَعَ لِی خَیْرَ الدَّارَیْنِ وَ تَحْرُسَنِی وَ کُلَّ مَنْ یَعْنِینِی أَمْرُهُ بِعَیْنِکَ الَّتِی لَا تَنَامُ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ وَ الْأَسْمَاءِ الْعِظَامِ اللَّهُمَّ یَا رَبِّ أَنَا عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ وَ ابْنُ أَمَتِکَ وَ مِنْ أَوْلِیَاءِ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ- صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ الَّذِینَ بَارَکْتَ عَلَیْهِمْ وَ رَحِمْتَهُمْ وَ صَلَّیْتَ عَلَیْهِمْ کَمَا صَلَّیْتَ وَ بَارَکْتَ عَلَی إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ وَ لِمَجْدِکَ وَ طَوْلِکَ أَسْأَلُکَ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهْ یَا رَبَّاهُ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ صلی الله علیه و آله وَ بِحَقِّکَ عَلَی نَفْسِکَ إِلَّا خَصَمْتَ أَعْدَائِی وَ حُسَّادِی وَ خَذَلْتَهُمْ وَ انْتَقَمْتَ لِی مِنْهُمْ وَ أَظْهَرْتَنِی عَلَیْهِمْ وَ کَفَیْتَنِی أَمْرَهُمْ وَ نَصَرْتَنِی عَلَیْهِمْ وَ حَرَسْتَنِی مِنْهُمْ وَ وَسَّعْتَ عَلَیَّ فِی رِزْقِی وَ بَلَّغْتَنِی غَایَهَ أَمَلِی إِنَّکَ سَمِیعٌ مُجِیبٌ (۱).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۳۸- ۶۴۳.

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب المختصر من المنتخب آمده است که در روز اول ماه رجب بگو:

خداوندا، از تو درخواست می کنم ای خدا ای خدا ای خدا، تویی خدای دیرینه، ازلی، فرمانروا و بزرگ، تویی خدای زنده، پاینده، سرپرست، شنوا و بینا، ای خدایی که سربلندی، بزرگی، بزرگ‌منشی، عظمت، نیرومندی، دانش، توانایی، نور، روح، خواست، مهرورزی، مهربانی و فرمانروایی از آن ربوبیت و پروردگاری توست و همه روشنایی ها برای نور تو روشن گشتند و همه آتش ها خاموش گردیدند و تاریکی ها در تنگنا قرار گرفتند. به آن اسم تو که آن را [از دیرینگی و ازل و نور خود شکافتی و برگرفتی و به آن اسم اعظم تو که آن را از] بزرگ‌منشی، شکوه چیره، عظمت و عزتت برگرفتی و به جود تو که آن را از رحمتت و به رحمت تو که آن را از رأفتت و به رأفت تو که آن را از بخششت و به جود تو که آن را از غیبت شکافتی و به پنهانی، احاطه، پابرجایی، جاودانگی و دیرینگی ات از تو درخواست می کنم و به همه نام های زیبایت از تو می خواهم، که معبودی جز تو که یگانه، بی همتا، تنها، بی نیاز، زنده، اول و آخر، آشکار و نهان هستی وجود ندارد و همه اسم های بزرگ، نورها، غیب ها، علم ها و معلوم ها و فرمانروایی ها و مقام ها و کارها از آن تو است و به اینکه معبودی جز تو نیست، مقدس و بسیار متعالی هستی.

خدایا، به هر اسم پاک، پاکیزه، نیکو، خجسته و مقدس تو که در کتاب هایت فرو فرستادی و در نزد خود از آن یاد کردی و هرکدام از آفریده هایت را که خواستی بدان نامیدی، یا یکی از فرشتگان، و پیامبران و فرستادگانت با توسل به آن از تو درخواست کردند که خیری به آنان عطا کنی و تو عطا کردی یا از شری جلوگیری کنی و تو چنین کردی و شایسته است که من به حق آن اسم از تو درخواست کنم، از تو می خواهم ای پروردگار من که مرا بر دشمنانم پیروز و یادم را بر فراموشی ام غالب گردانی. خدایا، برای عقل من تسلطی آشکار بر هوا و هوسم قرار ده و انتخابم را با توفیق قرین ساز و تقوا را همدم من قرار ده و سپاس گزاری در برابر بخشش هایت را به من الهام کن و ای خدا، به هدایت خود، مرا به راه استوار و راست رهنمون شو و زمام اختیار مرا به هواهای نفسانی مسپار تا این که مرا بر راه کسانی که تو یاریشان نکردی، ببرد و میان من و زشتی ها حایل شو و دانشی سودمند برای من قرار ده و بذر دوستی نیکی ها را در دلم بنشان و جانم را به صورت ناگهانی مگیر و توبه ام را بپذیر، به راستی که تو بسیار توبه پذیر و مهربان هستی و مرا با برکت و فرخندگی این ماه آشنا ساز و خیر آن را روزی ام کن و شر آن را از من باز گردان و از آن چه باید بپرهیزم، نگاه دار و بر آن چه دوست دارم حق آن را ادا نمایم و با برتری آن آشنا گردم، یاری ده و مرا از رستگاران بگردان، ای مهربان ترین مهربانان.

خدایا، به آن اسم متعالی، بزرگ و عظیم تو و به آن اسم یگانه و بی نیازت و به آن اسم سربلند برترت و به همه اسم های نیکت از تو درخواست می کنم، ای کسی که صداها در برابرش به زیر افتادند و وجود همه در برابرش خاضع و گردن همه در برابرش افتاده است و همه در برابرش خوارند و دل ها از او هراسناکند و همه اشیا در برابرش خاکسارند و آسمان ها و زمین به او بر پاست، گواهی می دهم که دیده ها تو را نمی بینند ولی تو دیده ها را درک می کنی و تو لطیف و آگاهی، ای پروردگار جبرئیل، میکائیل، اسرافیل و همه فرشتگان مقرب و برتر، و فرشتگان گرامی که نامه عمل انسان ها را می نویسند و همه فرشتگانی که با ستایش تو، تو را به پاکی می ستایند و ای پروردگار حضرت آدم، شیث، ادریس، نوح، هود، صالح، ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، لوط، یعقوب، یوسف، اسباط، و نوادگان، ایوب، موسی، هارون، شعیب، داوود، سلیمان، ارمیا، عزیر، حزقیا، شعیا، الیاس، یسع، یونس، ذی الکفل، زکریا، یحیی، عیسی، جرجیس، و حضرت محمد، درود خدا و سلام فراوان

خدا بر همه آنان و بر همه فرشتگان مقرب و فرشتگان گرامی نویسنده اعمال و همه فرشتگانی که تسبیح تو را می گویند.

تو پروردگار اول و آخر و آشکار و نهان مایی که آسمان و زمین را آفریدی، سپس با اسم زیبایت بر عرش بلند استیلا پیداکردی، آفرینش را آغاز کردی و آن را باز می گردانی و روز را با شب می پوشانی و شب با شتاب در پی روز است و آفتاب، ماه، ستارگان، کشتی ها، روزگاران و همه آفریده ها مسخر فرمان توانـد و تو بلند پایه و متعالی هستی، ای پروردگار جهانیان. معبودی جز تو نیست و تو بسیار مهرورز و بخشنده، آفریننده آسمان ها و زمین و صاحب شکوه و بزرگی هستی و اگر دریا برای نوشتن کلمات پروردگارم مرکّب گردد، قطعا پیش از پایان سخنان پروردگارم، پایان می پذیرد، هر چند دریای دیگری مشابه آن را به یاری آن بطلبیم.

از سنگینی کوه ها و پیمانه دریاها و شماره سنگریزه ها، قطره های باران، برگ درختان، ستارگان آسمان و آنچه تاریکی شب و روشنایی روز آن را در بر می گیرد آگاهی، و هیچ آسمانی نمی تواند آسمان دیگر و هیچ زمینی زمین دیگر را از تو مخفی دارد و دریای انباشته و آن چه میان پیوند شکاف ها است و نیز ذرات در زیر زمین از تو مخفی نیست. از تو درخواست می کنم به اسم اندوخته و نهانی، روشن و روشنگر، حق و آشکار تو که روشنی از روشنی و روشنی بر روشنی و روشنی بالای هر روشنی و روشنی همراه با روشنی است و همه روشنایی از آن او است و ای پروردگار من، همه نورها از توست و به سوی تو باز می گردد و نیز از تو مسألت دارم به آن نور تو که همه تاریکی ها به واسطه آن روشن می گردد و نیرنگ همه شیطان های سرکش را با آن باطل می سازی و همه سرکش های ستیزه جو را با آن خوار می گردانی و هیچ یک از آفریده هایت توان ایستادگی در برابر آن را ندارد و همه خشکی ها و دریاها در برابر عظمت آن از هم می پاشند و هنگامی که بر زبان آورده شود، فرشتگان از جا به لرزه در می آیند و حاملان عرش بزرگ تا مرزهای زمین های هفت گانه از هراس آن به لرزه در می آیند، همان اسمی که دریاها با آن شکافتند و نهرها روان و چشمه ها جاری گشتند و ستارگان در گردش اند و ابر ها متراکم می گردند و روان می شوند و و مه ها به وسیله آن اعتدال می یابند و شنزار ها بدان پراکنده شدند و کوه ها استوار گردیدند و زمین ها استقرار یافتند و باران فرو ریخت و دانه بیرون آمد و سرشت خلق گوناگون شد و بادها وزید و روح ها منتشر گردید و جان ها برکنده شد.

ای خدایی که به معبودیت نامیده می شوی، به آن اسم بزرگ بزرگتر عظیم و اعظم تو که چهره ها در برابر آن فروتن اند، ای صاحب بخشش و نعمت ها، معبودی جز تو نیست، ای نزدیک، تویی که بر همه چیز غلبه می کنی. خدایا، به همه اسم های تو اعم از اسم هایی که دانستم و یا ندانستم و به یکایک اسم هایت از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا در رابطه با امر دشمنانم کفایت نمایی و به آرزویم برسانی، ای مهربان ترین مهربانان .

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و بر محمد و آل محمد رحم کن و بر محمد و آل محمد خجسته گردان، همان گونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرستادی، رحم کردی، خجسته نمودی و مهر ورزیدی، به راستی که تو ستوده و بلند پایه ای. خدایا، به حضرت محمد، وساطت، برتری، بلندپایگی و برتری بر آفریده هایت را عطا کن و همانند برگزیدگان بر او درود فرست و درجه او را در علیین و منزلت او را در مقربان قرار ده. خدایا، بر همه فرشتگان، پیامبران، رسولان و اطاعت کنندگان از خود درود فرست. خدایا، همه مؤمنان و مسلمانان، از مرد و زن و مرده را بیامرز و میان دل ما و آنان در انجام

کارهای خیر الفت ایجاد کن. خدایا، برترین پاداشی را که به پیامبری در رابطه با امتش دادی، به حضرت محمد صلی الله علیه و آله عطا کن، همان گونه که آیات تو را تلاوت نمود و آن چه را بدان فرستاده شد، رسانید و نسبت به امتش خیرخواهی نمود و تا فرارسیدن مرگ، تو را پرستید. درود خدا بر او و بر خاندان پاک او.

سپس این آیات را بخوان: {فرخنده خدایی است پروردگار جهانیان. آفرین باد بر خدا که بهترین آفرینندگان است.}، {بزرگ و خجسته کسی است که بر بنده خود، فرقان را نازل نمود، تا برای جهانیان هشدار دهنده باشد، همان کس که فرمانروایی آسمان ها و زمین از آن او است و فرزندی اختیار نکرده و برای او شریکی در فرمانروایی نبوده است و هر چیزی را آفریده و بدان گونه که در خور آن بود اندازه گیری کرده است.}، {بزرگ و خجسته است کسی که اگر بخواهد بهتر از این را برای تو قرار می دهد، باغ هایی که جویبار ها از زیر درختان روان خواهد بود، و برای تو کاخ ها پدید می آورد.}، {خجسته است کسی که فرمانروایی آسمان و زمین و آنچه میان آن دو است و علم قیامت پیش اوست و به سوی او باز گردانیده می شوید.}، {خجسته باد نام پروردگار شکوهمند و بزرگوارت.}، {بزرگوار و خجسته است آن که فرمانروایی به دست اوست و او بر هر چیز توانا است. همان که مرگ و زندگی را پدید آورد تا شما را بیازماید که کدامتان نیکوکارترید و او است ارجمند آمرزنده.}، {فرخنده و بزرگوار است آن کسی که در آسمان برج هایی نهاد و در آن چراغ و ماهی نوربخش قرار داد.}

سپس بگو: پناه می برم به کلمات خدا که هیچ نیکوکار و بدکاری نمی تواند از آن بگذرد، به خدا پناه می برم از شر ابلیس و لشکریان او و از شر شیطان، سلطه جویان، ساحران، پیشگویان، و از شر هر شررسان. خدایا، من خود، دین، گوش، چشم، تن و همه اندام ها و خانواده، مال، فرزندانم و همه کسانی که امورشان مورد اهتمام من است را به تو می سپارم و پایان اعمالم و سایر چیزهایی را که در اختیار من گذاشتی و به من ارزانی داشتی و روزی کردی و بر من و همه مردان و زنان مؤمن بخشیدی، به تو می سپارم، ای بهترین امانت دار و ای بهترین نگهدار و ای مهربانترین مهربانان.

خدایا، به اسم تو خدا خدا خدا خدا، که معبودی جز تو نیست و پروردگار عرش بزرگ هستی، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از کار من گره گشایی کنی، ای پروردگار آسمان ها و زمین ها وآن چه در آن ها است و ای روان کننده دریاها و روزی دهنده آنچه در آن هاست و ای پدیدآورنده آسمان ها و زمین و طبقات آن ها و مسخر و رام کننده ابرها و به جریان اندازنده کشتی ها و ای کسی که آفتاب را نورانی و ماه را روشن قرار دادی و حضرت آدم علیه السلام را آفریدی و پیامبران علیهم السلام را از نسل او پدید آوردی و به حضرت ادریس، شماره ستارگان حساب و کتاب، سال ها، ماه ها و اوقات زمان را آموختی و با حضرت موسی - سلام بر او - گفت و گو نمودی و عصای او را اژدها گردانیدی و تورات را در چندین لوح بر موسی علیه السلام فرو فرستادی و ای کسی که کشتی نوح را به جریان انداختی و اسماعیل را از بریدن سر نجات دادی و حضرت یعقوب را به فقدان یوسف دچار نمودی و بعد از آن که چشمانش از گریه سپید و نابینا گردید، حضرت یوسف را به او بازگرداندی و در اثر آن، قلب حضرت یعقوب از غم گشایش یافت و ای خدایی که با وجود پیری و نومیدی حضرت زکریا، به او [فرزند] روزی دادی و شتر را برای حضرت صالح بیرون آوردی و صیحه آسمانی را بر آنان که می خواستند به حضرت هود نیرنگ بزنند، فرستادی، و ای برطرف کننده بلای حضرت ایوب و نجات دهنده حضرت لوط از قوم بدکاره و ارزانی دارنده حکمت به لقمان و دمنده روح قدسی با کلمات خود بر حضرت مریم و آفریننده حضرت

عیسی علیه السلام از او، و ای انتقام گیرنده از قاتلان حضرت یحیی بن زکریا علیهما السلام، و از تو درخواست می کنم به حق این که حضرت عیسی را به آسمان بردی و او را زنده نگاه داشتی تا این که انتقام او را از دشمنانت بگیری. و ای کسی که حضرت محمد صلی الله علیه و آله، خاتم پیامبران را با احکام نیک و دین استوار و آیین ابراهیم خلیل علیه السلام به سوی بدترین بندگانت فرستادی و دین استوار او را آشکار ساختی و سخن او را بالا بردی، ای بزرگ و بزرگوار، ای خدایی که خواب آلودگی و خواب تو را فرا نمی گیرد، ای یگانه ای بی نیاز، ای سربلند ای توانا ای چیره، ای نیرومند، سلطه گر، شکوهمند چیره و بزرگ‌منش، ای بلند پایه ای توانمند، ای نزدیک ای اجابت کننده، ای بردبار ای بازگرداننده، ای نزدیک ای دور، ای مهرورز ای مهربان، ای گرامی ای بسیار آمرزنده ای در گذرنده، ای فریاد رس ای اطعام دهنده، ای بهبود بخش، ای کفایت کننده، ای پوشاننده ای عافیت بخش، ای بهبود بخش رنجوری، ای دانا ای حکیم ای مهرورز ای آمرزنده، ای مهربان ای رحمت گستر در دنیا و آخرت، دارای درجات پاکیزه و منزه، ای آفریننده ای آگاه، ای کارگشا ای بسیار بازگردانده، ای بخشنده ای دانا، ای کسی که آفریدی و آفریده نشدی، ای خدایی که نه زاییدی و نه زاده شدی، ای کسی که با غلبه بر اشیا و فروتنی آن ها در برابر تو، از اشیا جدایی گرفتی و اشیا از تو جدایی گرفتند، ای خدایی که دریاها را آفریدی، نهرها را جاری ساختی، درختان را رویاندی و آتش را از آن ها بیرون کشیدی و نیز از زمین خشک، گیاه و انواع انگور و سایر میوه ها را بیرون آوردی.

و ای شکافنده دریا برای بنده اش حضرت موسی علیه السلام و گفت و گو کننده با او و غرق کننده فرعون و گروه او و نابود کننده نمرود و پیروانش، و ای نرم کننده آهن برای جانشین خود حضرت داوود علیه السلام و رام کننده کوه ها برای او در حالی که همراه با او صبح ها و عصر ها به تسبیح می پرداختند، و ای به تسخیر در آورنده پرندگان، حشرات، بادها، جنیان و انسان ها برای بنده ات حضرت سلیمان علیه السلام، و به آن اسم تو که عرش در برابر آن لرزید و فرشتگان بدان شادمان گردیدند؛ معبودی جز تو نیست و تو آفریننده موجودات زنده و پدیدآورنده هسته و شکافنده دانه هستی و از تو درخواست می کنم و نیز به آن اسم سرافراز، والا، بزرگ و متعالی تو و به آن اسم تو که بنده و فرشته ات حضرت اسرافیل علیه السلام با آن در شیپور می دمد و در اثر آن همه اهل قبور بر می خیزند و شتابان به سوی محشر می روند [و به آن اسم تو که با آن آسمان ها را بدون ستون نگاه داشتی و کوه ها را برای زمین به عنوان میخ هایی قرار دادی] و به آن اسم تو که زمین ها را بدان بر روی آب نگاه داشته شده، گستردی و به آن اسم تو که آب را بدان نگاه داشتی و به آن اسم تو که زمین ها را به واسطه کسی که برای حمل آن برگزیدی، حمل کردی و نیرویی برای او قرار دادی که بتواند آن را حمل کند و به آن اسم تو که آفتاب و ماه بدان در حرکت است و به آن اسم تو که روز را به واسطه آن از شب برکشیدی و به آن اسم تو که هرگاه بدان خوانده می شوی، روزی بندگان، همه آفریده ها، زمین، دریاها، ساکنان دریاها، حشرات، جنیان، انسان ها و همه جنبندگانی را که زمام اختیار آنان در دست تو است، فرو می فرستی. و به این که تو بر هر چیز توانایی.

و به آن اسم تو که بدان برای جعفر علیه السلام بالی قرار دادی که به وسیله آن همراه با فرشتگان به پرواز در می آید، و به آن اسم تو که حضرت یونس علیه السلام در شکم ماهی بزرگ تو را بدان خواند و تو او را از آن بیرون آوردی و به آن اسم تو که به واسطه آن درخت کدو را برای او رویاندی و دعای او را اجابت نمودی و تنگنایی را که در شکم ماهی بزرگ احساس می کرد، برطرف نمودی، از تو درخواست می کنم که بر حضرت محمد بنده و فرستاده ات و بر خاندان پاک او درود فرستی

و کار مرا بگشایی و رنجوری ام را برطرف سازی و از باتلاقی که در آن هستم، نجات دهی و از اندوه و گرفتاری ام برهانی و بدهی هایم را بپردازی و امانتم را ادا و دشمنانم را سرکوب کنی و آنان را که بر من حسد می ورزند، شادمان نکنی و مرا به آن چه توان آن را ندارم، گرفتار نکنی و به آرزویم برسانی و آن چه را دوست دارم، آسان کنی و آن چه را که اراده کردم، به راحتی به من عطا کنی و به مقصودم برسانی و خیر دو دنیا را برایم گردآوری و من و همه کسانی را که کارشان مورد اهتمام من است، با آن چشم خود که در طول شبانه روز خواب نمی رود، نگاهبانی کنی، ای صاحب شکوه و بزرگی و اسم های بزرگ.

خدایا، ای پروردگار من، من بنده و فرزند دو بنده تو و از دوستان اهل بیت پیامبرت صلی الله علیه و علیهم هستم، آنان که خجسته گردانیدی و بر آنان رحم کردی و درود فرستادی، همان گونه که بر حضرت ابراهیم و خاندان او درود فرستادی، به راستی که تو ستوده و بلند پایه ای. به جهت بلندپایگی و بخشش تو از تو درخواست می کنم ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پرورگار من، ای پروردگارمن، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من، ای پروردگار من، به حق حضرت محمد صلی الله علیه و آله بنده و فرستاده ات و به حق تو بر خویشتن، که بر دشمنان من و کسانی که به من حسد می ورزند، غلبه کنی و آنان را خوار گردانی و انتقام مرا از آنان بگیری و بر آنان پیروز گردانی و مرا از آنان کفایت کنی و علیه آنان یاری دهی و از شر آنان نگاه داری و روزی ات را بر من بگسترانی و به منتهای آرزویم برسانی، به راستی که تو شنوا و اجابت کننده ای. - . الاقبال: ۶۳۸-۶۴۳. -

**[ترجمه]

باب ۲۳ أعمال مطلق أيام شهر رجب و لياليها و أدعيتها

الأخبار

أقول

قد مر ما يناسب هذا الباب في أبواب كتاب الصيام فتذكر.

**[ترجمه]مطالب متناسب با این باب در کتاب الصیام ذکر شد. پس یاد آور شو.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی كُلِّ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا رَوَيْنَاهَا عَنْ جَمَاعَةٍ وَ نَذْكُرُهَا بِإِسْنَادِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الطِّرَازِيِّ مِنْ كِتَابِهِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّاسٍ ره قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ الْمَعْرُوفُ بِابْنِ أَبِی الْغَرِيبِ الضَّبِّيِّ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جُمْهُورٍ قَالَ حَدَّثَنِی مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الصَّائِغُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الزَّاهِدِيِّ مِنْ وُلْدِ زَاهِرٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْحَمِقِ وَ زَاهِرٌ الشَّهِيدُ بِالطَّفِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی مَعْشَرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: أَنَّهُ كَانَ إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ يَدْعُو

بِهَذَا الدُّعَاءِ فِی کُلِّ یَوْمٍ مِنْ أَیَّامِهِ- خَابَ الْوَافِدُونَ عَلَی غَیْرِکَ وَ خَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ إِلَّا لَکَ وَ ضَاعَ الْمُلِمُّونَ إِلَّا بِکَ وَ أَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ إِلَّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ بَابُکَ مَفْتُوحٌ لِلرَّاغِبِینَ وَ خَیْرُکَ مَبْذُولٌ لِلطَّالِبِینَ وَ فَضْلُکَ مُبَاحٌ لِلسَّائِلِینَ وَ نَیْلُکَ مُتَاحٌ لِلْآمِلِینَ وَ رِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاکَ وَ حِلْمُکَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاکَ عَادَتُکَ الْإِحْسَانُ إِلَی الْمُسِیئِینَ وَ سَبِیلُکَ الْإِبْقَاءُ عَلَی الْمُعْتَدِینَ اللَّهُمَّ فَاهْدِنِی هُدَی الْمُهْتَدِینَ وَ ارْزُقْنِی اجْتِهَادَ الْمُجْتَهِدِینَ وَ لَا تَجْعَلْنِی مِنَ الْغَافِلِینَ الْمُبْعَدِینَ وَ اغْفِرْ لِی یَوْمَ الدِّینِ.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ کُلَّ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا ذَکَرَهُ الطِّرَازِیُّ أَیْضاً فِی کِتَابِهِ فَقَالَ أَبُو الْفَرَجِ مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَی الْقَزْوِینِیُّ الْکَاتِبُ ره قَالَ أَخْبَرَنِی أَبُو عِیسَی مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَدِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ ظَبْیَانَ قَالَ: کُنْتُ عِنْدَ مَوْلَایَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام إِذْ دَخَلَ عَلَیْنَا الْمُعَلَّی بْنُ خُنَیْسٍ فِی رَجَبٍ- فَتَذَاکَرُوا الدُّعَاءَ فِیهِ فَقَالَ الْمُعَلَّی یَا سَیِّدِی عَلِّمْنِی دُعَاءً یَجْمَعُ کُلَّ مَا أَوْدَعَتْهُ الشِّیعَهُ فِی کُتُبِهَا فَقَالَ قُلْ یَا مُعَلَّی

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسأَلُکَ صَبْرَ الشَّاکِرِینَ لَکَ وَ عَمَلَ الْخَائِفِینَ مِنْکَ وَ یَقِینَ الْعَابِدِینَ لَکَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ وَ أَنَا عَبْدُکَ الْبَائِسُ الْفَقِیرُ وَ أَنْتَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ وَ أَنَا الْعَبْدُ الذَّلِیلُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی آلِ مُحَمَّدٍ وَ امْنُنْ بِغِنَاکَ عَلَی فَقْرِی وَ بِحِلْمِکَ عَلَی جَهْلِی وَ بِقُوَّتِکَ عَلَی ضَعْفِی یَا قَوِیُّ یَا عَزِیزُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِیَاءِ الْمَرْضِیِّینَ وَ اکْفِنِی مَا أَهَمَّنِی مِنْ أَمْرِ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ- ثُمَّ قَالَ یَا مُعَلَّی وَ اللَّهِ لَقَدْ جَمَعَ لَکَ هَذَا الدُّعَاءُ مَا کَانَ مِنْ لَدُنْ إِبْرَاهِیمَ الْخَلِیلِ إِلَی مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ کُلَّ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا ذَکَرَهُ الطِّرَازِیُّ أَیْضاً فَقَالَ دُعَاءٌ عَلَّمَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام مُحَمَّدَ السَّجَّادِ وَ هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ ذَکْوَانَ یُعْرَفُ بِالسَّجَّادِ قَالُوا سَجَدَ وَ بَکَی فِی سُجُودِهِ حَتَّی عَمِیَ رَوَی أَبُو الْحَسَنِ عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبُرْسِیُّ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِی الْحُسَیْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنَ شَیْبَانَ قَالَ حَدَّثَنَا حَمْزَهُ بْنُ الْقَاسِمِ الْعَلَوِیُّ الْعَبَّاسِیُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِمْرَانَ الْبَرْقِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْهَمْدَانِیِّ قَالَ أَخْبَرَنِی مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ عَنْ مُحَمَّدٍ السَّجَّادِ فِی حَدِیثٍ طَوِیلٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام جُعِلْتُ فِدَاکَ هَذَا رَجَبٌ عَلِّمْنِی فِیهِ دُعَاءً یَنْفَعُنِی اللَّهُ بِهِ قَالَ فَقَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام اکْتُبْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ وَ قُلْ فِی کُلِّ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ صَبَاحاً وَ مَسَاءً وَ فِی أَعْقَابِ صَلَوَاتِکَ فِی یَوْمِکَ وَ لَیْلَتِکَ- یَا مَنْ أَرْجُوهُ لِکُلِّ خَیْرٍ وَ آمَنُ سَخَطَهُ عِنْدَ کُلِّ شَرٍّ یَا مَنْ یُعْطِی الْکَثِیرَ بِالْقَلِیلِ یَا مَنْ یُعْطِی مَنْ سَأَلَهُ یَا مَنْ یُعْطِی مَنْ لَمْ یَسْأَلْهُ وَ مَنْ لَمْ یَعْرِفْهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَ رَحْمَهً أَعْطِنِی بِمَسْأَلَتِی إِیَّاکَ جَمِیعَ خَیْرِ الدُّنْیَا وَ جَمِیعَ خَیْرِ الْآخِرَهِ وَ اصْرِفْ عَنِّی بِمَسْأَلَتِی إِیَّاکَ جَمِیعَ شَرِّ الدُّنْیَا وَ شَرِّ الْآخِرَهِ فَإِنَّهُ غَیْرُ مَنْقُوصٍ مَا أَعْطَیْتَ وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ یَا کَرِیمُ- قَالَ ثُمَّ مَدَّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام یَدَهُ الْیُسْرَی فَقَبَضَ عَلَی لِحْیَتِهِ وَ دَعَا بِهَذَا الدُّعَاءِ وَ هُوَ یَلُوذُ بِسَبَّابَتِهِ الْیُمْنَی ثُمَّ قَالَ بَعْدَ ذَلِکَ- یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ یَا ذَا النَّعْمَاءِ وَ الْجُودِ

يَا ذَا الْمَنِّ وَ الطَّوْلِ حَرِّمْ شَيْبَتِی عَلَی النَّارِ وَ فِی حَدِيثٍ آخَرَ: ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَی لِحْيَتِهِ وَ لَمْ يَرْفَعْهَا إِلَّا وَ قَدِ امْتَلَأَ ظَهْرُ كَفِّهِ دُمُوعاً.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ هُوَ مِمَّا ذَكَرَهُ فِی الْمِصْبَاحِ بِغَيْرِ إِسْنَادٍ وَ وَجَدْتُهُ فِی أَوَاخِرِ كِتَابِ مَعَالِمِ الدِّينِ مَرْوِيّاً عَنْ مَوْلَانَا الْإِمَامِ الْحُجَّةِ الْمَهْدِيِّ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَ سَلَامُهُ عَلَيْهِ وَ عَلَی آبَائِهِ الطَّاهِرِينَ وَ فِی هَذِهِ الرِّوَايَهِ زِيَادَهٌ وَ اخْتِلَافٌ فِی كَلِمَاتٍ فَقَالَ مَا هَذَا لَفْظُهُ ذَكَرَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی الرَّوَّادِ الرَّوَّاسِيُّ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الدَّهَّانِ إِلَی مَسْجِدِ السَّهْلَهِ فِی يَوْمٍ مِنْ أَيَّامِ رَجَبٍ فَقَالَ قَالَ: مِلْ بِنَا إِلَی مَسْجِدِ صَعْصَعَهَ فَهُوَ مَسْجِدٌ مُبَارَكٌ وَ قَدْ صَلَّی بِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ وَطِئَهُ الْحُجَجُ بِأَقْدَامِهِمْ فَمِلْنَا إِلَيْهِ فَبَيْنَا نَحْنُ نُصَلِّی إِذَا بِرَجُلٍ قَدْ نَزَلَ عَنْ نَاقَتِهِ وَ عَقَلَهَا بِالظِّلَالِ ثُمَّ دَخَلَ وَ صَلَّی رَكْعَتَيْنِ أَطَالَ فِيهِمَا ثُمَّ مَدَّ يَدَيْهِ فَقَالَ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ الَّذِی يَأْتِی ذِكْرُهُ ثُمَّ قَامَ إِلَی رَاحِلَتِهِ وَ رَكِبَهَا فَقَالَ لِی أَبُو جَعْفَرٍ الدَّهَّانُ أَ لَا نَقُومُ إِلَيْهِ فَنَسْأَلَهُ مَنْ هُوَ فَقُمْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ نَاشَدْنَاكَ اللَّهَ مَنْ أَنْتَ فَقَالَ نَاشَدْتُكُمَا اللَّهَ مَنْ تَرَيَانِی فَقَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ الدَّهَّانُ نَظُنُّكَ الْخَضِرَ فَقَالَ وَ أَنْتَ أَيْضاً فَقُلْتُ أَظُنُّكَ إِيَّاهُ فَقَالَ وَ اللَّهِ إِنِّی لَمِنَ الْخَضِرِ مُفْتَقِرٌ إِلَی رُؤْيَتِهِ انْصَرِفَا فَأَنَا إِمَامُ زَمَانِكُمَا وَ هَذَا لَفْظُهُ دُعَائِهِ عليه السلام اللَّهُمَّ يَا ذَا الْمِنَنِ السَّابِغَهِ وَ الْآلَاءِ الْوَازِعَهِ وَ الرَّحْمَهِ الْوَاسِعَهِ وَ الْقُدْرَهِ الْجَامِعَهِ وَ النِّعَمِ الْجَسِيمَهِ وَ الْمَوَاهِبِ الْعَظِيمَهِ وَ الْأَيَادِی الْجَمِيلَهِ وَ الْعَطَايَا الْجَزِيلَهِ يَا مَنْ لَا يُنْعَتُ بِتَمْثِيلٍ وَ لَا يُمَثَّلُ بِنَظِيرٍ وَ لَا يُغْلَبُ بِظَهِيرٍ يَا مَنْ خَلَقَ فَرَزَقَ وَ أَلْهَمَ فَأَنْطَقَ وَ ابْتَدَعَ فَشَرَعَ وَ عَلَا فَارْتَفَعَ وَ قَدَّرَ فَأَحْسَنَ وَ صَوَّرَ فَأَتْقَنَ وَ احْتَجَّ فَأَبْلَغَ وَ أَنْعَمَ فَأَسْبَغَ وَ أَعْطَی فَأَجْزَلَ وَ مَنَحَ فَأَفْضَلَ يَا مَنْ سَمَا فِی الْعِزِّ فَفَاتَ خَوَاطِرَ الْأَبْصَارِ وَ دَنَا فِی اللُّطْفِ فَجَازَ هَوَاجِسَ الْأَفْكَارِ يَا مَنْ تَوَحَّدَ بِالْمُلْكِ فَلَا نِدَّ لَهُ فِی مَلَكُوتِ سُلْطَانِهِ وَ تَفَرَّدَ بِالْكِبْرِيَاءِ وَ الْآلَاءِ فَلَا ضِدَّ لَهُ فِی جَبَرُوتِ شَأْنِهِ يَا مَنْ حَارَتْ فِی كِبْرِيَاءِ هَيْبَتِهِ دَقَائِقُ لَطَائِفِ الْأَوْهَامِ وَ انْحَسَرَتْ

دُونَ إِدْرَاکِ عَظَمَتِهِ خَطَائِفُ أَبْصَارِ الْأَنَامِ یَا مَنْ عَنَتِ الْوُجُوهُ لِهَیْبَتِهِ وَ خَضَعَتِ الرِّقَابُ لِعَظَمَتِهِ وَ وَجِلَتِ الْقُلُوبُ مِنْ خِیفَتِهِ أَسْأَلُکَ بِهَذِهِ الْمِدْحَهِ الَّتِی لَا تَنْبَغِی إِلَّا لَکَ وَ بِمَا وَأَیْتَ بِهِ عَلَی نَفْسِکَ لِدَاعِیکَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَ بِمَا ضَمِنْتَ الْإِجَابَهَ فِیهِ عَلَی نَفْسِکَ لِلدَّاعِینَ یَا أَسْمَعَ السَّامِعِینَ وَ یَا أَبْصَرَ الْمُبْصِرِینَ وَ یَا أَنْظَرَ النَّاظِرِینَ وَ یَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِینَ وَ یَا أَحْکَمَ الْحَاکِمِینَ وَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ وَ عَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ وَ أَنْ تَقْسِمَ لِی فِی شَهْرِنَا هَذَا خَیْرَ مَا قَسَمْتَ وَ أَنْ تَحْتِمَ لِی فِی قَضَائِکَ خَیْرَ مَا حَتَمْتَ وَ تَخْتِمَ لِی بِالسَّعَادَهِ فِیمَنْ خَتَمْتَ وَ أَحْیِنِی مَا أَحْیَیْتَنِی مَوْفُوراً وَ أَمِتْنِی مَسْرُوراً وَ مَغْفُوراً وَ تَوَلَّ أَنْتَ نَجَاتِی مِنْ مُسَاءَلَهِ الْبَرْزَخِ وَ ادْرَأْ عَنِّی مُنْکَراً وَ نَکِیراً وَ أَرِ عَیْنِی مُبَشِّراً وَ بَشِیراً وَ اجْعَلْ لِی إِلَی رِضْوَانِکَ وَ جِنَانِکَ مَصِیراً وَ عَیْشاً قَرِیراً وَ مُلْکاً کَبِیراً وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ بُکْرَهً وَ أَصِیلًا یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ- ثُمَّ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِعَقْدِ عِزِّکَ عَلَی أَرْکَانِ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَی رَحْمَتِکَ مِنْ کِتَابِکَ وَ اسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ وَ ذِکْرِکَ الْأَعْلَی الْأَعْلَی وَ کَلِمَاتِکَ التَّامَّاتِ کُلِّهَا أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَسْأَلُکَ مَا کَانَ أَوْفَی بِعَهْدِکَ وَ أَقْضَی لِحَقِّکَ وَ أَرْضَی لِنَفْسِکَ وَ خَیْراً لِی فِی الْمَعَادِ عِنْدَکَ وَ الْمَعَادِ إِلَیْکَ أَنْ تُعْطِیَنِی جَمِیعَ مَا أُحِبُّ وَ تَصْرِفَ عَنِّی جَمِیعَ مَا أَکْرَهُ- إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

وجدنا هذا الدعاء و هذه الزیاده فیه مرویا عن مولانا أمیر المؤمنین صلوات الله و سلامه علیه.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ فِی کُلِّ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا رَوَیْنَاهُ أَیْضاً عَنْ جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ فَقَالَ أَخْبَرَنِی جَمَاعَهٌ عَنِ ابْنِ عَیَّاشٍ قَالَ مِمَّا خَرَجَ عَلَی یَدِ الشَّیْخِ الْکَبِیرِ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ سَعِیدٍ ره مِنَ النَّاحِیَهِ الْمُقَدَّسَهِ مَا حَدَّثَنِی بِهِ خَیْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: کَتَبْتُهُ مِنَ التَّوْقِیعِ الْخَارِجِ إِلَیْهِ- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ ادْعُ فِی کُلِّ یَوْمٍ مِنْ أَیَّامِ مِنْ رَجَبٍ:

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِمَعَانِی جَمِیعِ مَا یَدْعُوکَ بِهِ وُلَاهُ أَمْرِکَ الْمَأْمُونُونَ عَلَی سِرِّکَ الْمُسْتَبْشِرُونَ بِأَمْرِکَ الْوَاصِفُونَ لِقُدْرَتِکَ الْمُعْلِنُونَ لِعَظَمَتِکَ أَسْأَلُکَ بِمَا نَطَقَ فِیهِمْ مِنْ مَشِیَّتِکَ فَجَعَلْتَهُمْ مَعَادِنَ لِکَلِمَاتِکَ وَ أَرْکَاناً لِتَوْحِیدِکَ وَ آیَاتِکَ وَ مَقَامَاتِکَ الَّتِی -لَا تَعْطِیلَ لَهَا فِی کُلِّ مَکَانٍ یَعْرِفُکَ بِهَا مَنْ عَرَفَکَ- لَا فَرْقَ بَیْنَکَ وَ بَیْنَهَا إِلَّا أَنَّهُمْ عِبَادُکَ وَ خَلْقُکَ فَتْقُهَا وَ رَتْقُهَا بِیَدِکَ بَدْؤُهَا مِنْکَ وَ عَوْدُهَا إِلَیْکَ أَعْضَادٌ وَ أَشْهَادٌ وَ مُنَاةٌ وَ أَزْوَادٌ وَ حَفَظَةٌ وَ رُوَّادٌ فَبِهِمْ مَلَأْتَ سَمَاءَکَ وَ أَرْضَکَ حَتَّی ظَهَرَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ فَبِذَلِکَ أَسْأَلُکَ وَ بِمَوَاقِعِ الْعِزِّ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ بِمَقَامَاتِکَ وَ عَلَامَاتِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَزِیدَنِی إِیمَاناً وَ تَثْبِیتاً یَا بَاطِناً فِی ظُهُورِهِ وَ یَا ظَاهِراً فِی بُطُونِهِ وَ مَکْنُونِهِ یَا مُفَرِّقاً بَیْنَ النُّورِ وَ الدَّیْجُورِ یَا مَوْصُوفاً بِغَیْرِ کُنْهٍ وَ مَعْرُوفاً بِغَیْرِ شِبْهٍ حَادَّ کُلِّ مَحْدُودٍ وَ شَاهِدَ کُلِّ مَشْهُودٍ وَ مُوجِدَ کُلِّ مَوْجُودٍ وَ مُحْصِیَ کُلِّ مَعْدُودٍ وَ فَاقِدَ کُلِّ مَفْقُودٍ لَیْسَ دُونَکَ مِنْ مَعْبُودٍ أَهْلَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْجُودِ یَا مَنْ لَا یُکَیَّفُ بِکَیْفٍ وَ لَا یُؤَیَّنُ بِأَیْنٍ یَا مُحْتَجِباً عَنْ کُلِّ عَیْنٍ یَا دَیْمُومُ یَا قَیُّومُ وَ عَالِمَ کُلِّ مَعْلُومٍ صَلِّ عَلَی عِبَادِکَ الْمُنْتَجَبِینَ وَ بَشَرِکَ الْمُحْتَجِبِینَ وَ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ وَ بُهْمِ الصَّافِّینَ الْحَافِّینَ -(۱) وَ بَارِکْ لَنَا فِی شَهْرِنَا هَذَا الْمُرَجَّبِ الْمُکَرَّمِ وَ مَا بَعْدَهُ مِنْ أَشْهُرِ الْحُرُمِ وَ أَسْبِغْ عَلَیْنَا فِیهِ النِّعَمَ وَ أَجْزِلْ لَنَا فِیهِ الْقِسَمَ وَ أَبْرِرْ لَنَا فِیهِ الْقَسَمَ بِاسْمِکَ الْأَعْظَمِ الْأَجَلِّ الْأَکْرَمِ الَّذِی وَضَعْتَهُ عَلَی النَّهَارِ فَأَضَاءَ وَ عَلَی اللَّیْلِ فَأَظْلَمَ وَ اغْفِرْ لَنَا مَا تَعْلَمُ مِنَّا وَ لَا نَعْلَمُ وَ اعْصِمْنَا مِنَ الذُّنُوبِ خَیْرَ الْعِصَمِ وَ اکْفِنَا کَوَافِیَ قَدَرِکَ وَ امْنُنْ عَلَیْنَا بِحُسْنِ نَظَرِکَ وَ لَا تَکِلْنَا إِلَی غَیْرِکَ وَ لَا تَمْنَعْنَا مِنْ خَیْرِکَ وَ بَارِکْ لَنَا فِیمَا کَتَبْتَهُ لَنَا مِنْ أَعْمَارِنَا وَ أَصْلِحْ لَنَا خَبِیئَةَ أَسْرَارِنَا وَ أَعْطِنَا مِنْکَ الْأَمَانَ وَ اسْتَعْمِلْنَا بِحُسْنِ الْإِیمَانِ وَ بَلِّغْنَا شَهْرَ الصِّیَامِ وَ مَا بَعْدَهُ مِنَ الْأَیَّامِ وَ الْأَعْوَامِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ.

وَ مِنَ الدَّعَوَاتِ کُلَّ یَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ مَا رَوَیْنَاهُ أَیْضاً عَنْ جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِ

۱- ۱. البهم کصرد: الذی أقام بالمکان لا یبرح منه، یقال: بهموا بالمکان: أقاموا به و لم یبرحوه، کذا نقل عن التاج.

قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ فَقَالَ قَالَ ابْنُ عَيَّاشٍ وَ خَرَجَ إِلَى أَهْلِي عَلَى يَدِ الشَّيْخِ أَبِي الْقَاسِمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي مُقَامِهِ عِنْدَهُمْ هَذَا الدُّعَاءُ فِي أَيَّامِ رَجَبٍ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِالْمَوْلُودَيْنِ فِي رَجَبٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الثَّانِي وَ ابْنِهِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُنْتَجَبِ وَ أَتَقَرَّبُ بِهِمَا إِلَيْكَ خَيْرَ الْقُرَبِ يَا مَنْ إِلَيْهِ الْمَعْرُوفُ طُلِبَ وَ فِيمَا لَدَيْهِ رُغِبَ أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مُقْتَرِفٍ مُذْنِبٍ قَدْ أَوْبَقَتْهُ ذُنُوبُهُ وَ أَوْثَقَتْهُ عُيُوبُهُ فَطَالَ عَلَى الْخَطَايَا دُءُوبُهُ وَ مِنَ الرَّزَايَا خُطُوبُهُ يَسْأَلُكَ التَّوْبَةَ وَ حُسْنَ الْأَوْبَةِ وَ النُّزُوعَ عَنِ الْحَوْبَةِ وَ مِنَ النَّارِ فَكَاكَ رَقَبَتِهِ وَ الْعَفْوَ عَمَّا فِي رِبْقَتِهِ فَأَنْتَ يَا مَوْلَايَ أَعْظَمُ أَمَلِهِ وَ ثِقَتِهِ اللَّهُمَّ وَ أَسْأَلُكَ بِمَسَائِلِكَ الشَّرِيفَةِ وَ رَسَائِلِكَ الْمُنِيفَةِ أَنْ تَتَغَمَّدَنِي فِي هَذَا الشَّهْرِ بِرَحْمَةٍ مِنْكَ وَاسِعَةٍ وَ نِعْمَةٍ وَازِعَةٍ وَ نَفْسٍ بِمَا رَزَقْتَهَا قَانِعَةٍ إِلَى نُزُولِ الْحَافِرَةِ وَ مَحَلِّ الْآخِرَةِ وَ مَا هِيَ إِلَيْهَا صَائِرَةٌ(۱).

**[ترجمه]الاقبال: یکی از دعاهایی که در هر روز از ماه رجب خوانده می شود، این دعا است که نقل شده است، امام صادق علیه السلام آن را در هر روز از ماه رجب می خواندند:

آنان که به غیر تو روی آوردند، نا امید گشتند و آنان که غیر از تو نیاز خواستند، زیان دیدند و آنان که به نزد غیر تو آمدند، تباه شدند و آنان که به غیر تو دل بستند، به قحطی گرفتار گشتند. درگاهت به روی مشتاقان گشوده است و نیکی ات برای جویندگان بخشیده شده است و فضلت برای نیازخواهان روا است و پاداشت برای آرزومندان فراهم است و روزی ات حتی برای آنان که از تو نافرمانی نمودند نیز گسترده است و بردباری ات حتی برای آنان که با تو دشمنی می ورزند نیز فراگیر است. عادت تو نیکوکاری به بدکاران و روش تو پایدار ساختن نعمت هایت بر سرکشان است. خدایا، پس مرا همانند ره یافتگان هدایت فرما و تلاش سخت کوشان در عبادتت را روزی ام ساز و مرا از غافلین دور افتاده، قرار مده و در روز قیامت مرا بیامرز.

از دیگر دعاهای هر روز ماه رجب، روایتی است از یونس بن ظبیان که نقل کرد: ماه رجب بود و نزد مولایم امام صادق علیه السلام بودم که معلی بن خنیس به محضر آن حضرت وارد شد و درباره دعای ماه رجب سخن به میان آمد و سرانجام معلی عرض کرد: ای سرور من، دعایی به من بیاموز که جامع همه دعاهایی باشد که شیعه در کتاب های خود به ودیعه گذاشته است. امام صادق علیه السلام فرمودند: ای معلی، این دعا را بخوان: خداوندا، شکیبایی سپاسگزاران، عمل بیمناکان و یقین عابدان را از تو درخواست می کنم. خدایا، تو بلندپایه و بزرگی و من بنده گرفتار و نیازمندم، تو بی نیاز و ستوده ای و من بنده ذلیلم. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و به بی نیازی خود بر نیازمندی ام و به بردباری ات بر نادانی ام و به نیرومندی ات بر ناتوانی ام ارزانی دار، ای نیرومند، ای سربلند. خداوندا، بر حضرت محمد و خاندان او، جانشینان مورد پسند، درود فرست و تمام آن چه را که از امور دنیا و آخرت مورد اهتمام من است، کفایت فرما، ای مهربانترین مهربانان.

سپس فرمودند: ای معلی، به خدا سوگند، این دعا، جامع همه دعاها از زمان ابراهیم خلیل تا زمان حضرت محمد صلی الله علیه و آله است.

از دیگر دعاهای هر روز ماه رجب روایتی است که طرازی نقل کرد و گفت: این دعا را امام صادق علیه السلام به محمد سجاد آموخت و او محمد بن ذکوان معروف به سجاد است، که گفته اند آن قدر سجده نمود و در سجده گریه کرد تا اینکه نابینا گردید. در هرحال، او می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم! ماه رجب فرا رسید. دعایی به من بیاموز که در این ماه بخوانم و خداوند به من سود برساند. حضرت فرمودند: بنویس: به نام خداوند بخشنده مهربان. و در هر روز از

ماه رجب، به هنگام صبح و شام و در تعقیب نمازهای روز و شب بگو:

ای خدایی که برای هر نیکی به تو امید می بندم و به هنگام هر بدی از خشم تو امان می جویم. ای خدایی که در برابر کم، بسیار می بخشی. ای خدایی که که به هر کس از تو نیاز خواهد، بخشش می کنی. ای خدایی که به هرکس از تو درخواست نکند و حتی تو را نشناسد، نیز از سر دلسوزی و مهرورزی بخشش می کنی. اکنون به من که از تو خواستارم، همه نیکی های دنیا و آخرت را عطا کن و از من که از تو درخواست می کنم، همه بدی های دنیا و آخرت را دور دار؛ زیرا آن چه تو بخشیدی کاستی نمی پذیرد و از فضلت بر من بیفزا، ای بزرگوار.

سپس امام صادق علیه السلام دست چپ خود را بالا بردند و محاسن خویش را در دست گرفتند و دعای یاد شده را خواندند، در حالی که انگشت اشاره دست راست خود را حرکت می دادند و به خدا پناه می بردند و در ادامه دعا فرمودند: ای صاحب شکوه و بزرگی، [ای دارنده نعمت و بخشش]، ای بخشنده و عطاکننده، محاسن مرا بر آتش جهنم حرام گردان.

در حدیث دیگر آمده: سپس دست خود را بر محاسنش گذاشت و دست از آن بر نداشت تا این که کف دستش پر از اشک گردید.

دعای دیگری را جدم ابو جعفر طوسی - رحمه الله - در کتاب مصباح بدون ذکر سند نقل کرده است. البته این دعا در اواخر کتاب معالم الدین به نقل از مولی و امام ما و حجت خدا، حضرت مهدی صلوات الله و سلامه علیه و علی آبائه الطاهرین نقل شده است و این نقل دارای بخشی اضافی است و نیز برخی کلمات آن با نقل گذشته اختلاف دارد. در هر حال، در آن جا آمده است: محمد بن ابی رواد رواسی می گوید: در روز اول ماه رجب همراه با محمد بن جعفر دهّان به سوی مسجد سهله رهسپار شدیم و او پیشنهاد کرد که به مسجد صعصعه که مسجد پر برکتی است و امیر مومنان صلوات الله علیه و آله در آن نماز خوانده است و دیگر امامان به آن جا رفته اند برویم، لذا راه آن مسجد را در پیش گرفتیم و به آن جا رسیدیم. زمانی که در آن جا نماز می خواندیم، ناگهان دیدیم مردی از شتر پیاده شد و شتر را در سایه بست، سپس وارد شد و دو رکعت طولانی نماز خوانده، سپس دستانش را به سوی آسمان بلند کرد و دعایی را که ذکر خواهیم کرد خواند، سپس برخاست و به سوی شتر خود رفت و بر آن سوار شد. در این هنگام، ابو جعفر دهّان به من گفت: آیا نمی خواهی بپا خیزیم و به سوی او برویم و از او بپرسیم که کیست؟ برخاستیم و به او گفتیم: تو را به خدا سوگند، بگو که کیستی؟ فرمود: شما را به خدا سوگند می دهم که بگویید، به نظر شما من کیستم؟ ابن جعفر دهان گفت: به گمان ما، شما حضرت خضر هستید. خطاب به من فرمودند: آیا نظر تو هم همین است؟ عرض کردم: بله، به گمان من نیز شما حضرت خضر هستید. فرمودند: به خدا سوگند، من کسی هستم که خضر نیازمند دیدار من است. برگردید، من امام زمان شما هستم. متن دعای یاد شده به این صورت است: خدایا، ای صاحب بخشش های فراوان، نعمت های توزیع شده، رحمت گسترده، قدرت فراگیر، نعمت های فراوان، بخشش های بزرگ، عطاهای زیبا و نعمت های بزرگ، ای خدایی که با هیچ تمثیلی توصیف و با هیچ مشابهی تمثیل نمی گردی و با هیچ پشتیبانی نمی توان بر تو چیره گردید و ای خدایی که آفریدی و روزی دادی و الهام نمودی و به سخن واداشتی و آفریدی و آغاز کردی و بلند گرفتی و تفوق پیدا کردی و زیبا مقدر نمودی، بسیار خوب چهره نگاری کردی و استدلال آوردی و رساندی و نعمت فراوان و فراگیر ارزانی داشتی و عطای بزرگ و فراوان نمودی و بخشیدی و ارزانی داشتی. ای خدایی که در سرفرازی

بلندی یافتی، به حدی که دیدگان نتوانستند به تو دست پیدا کنند و آن چنان در لطافت نزدیک گردیدی که از خواطر اندیشه ها گذشتی. ای خدایی که در فرمانروایی یگانه ای و هیچ همسانی برای تو در ملکوت سلطه ات نیست و در بزرگ‌منشی و نعمت بخشی یکتایی و هیچ ضدی برای تو در شکوه مقام و منزلت نیست. ای خدایی که خردهای لطیف و باریک در بزرگ... منشی هیبت تو سرگشته اند و برق دیدگان مردمان از درک عظمت تو به خاموشی گرایید. ای خدایی که چهره ها در برابر شکوه تو فروتن و گردن ها در برابر عظمت تو خاضع و دل ها از بیم تو لرزان اند. به این ستایش که جز برای تو شایسته نیست و به آن چه برای مومنان دعاکننده وعده دادی و به اجابتی که برای دعاکنندگان ضمانت نمودی از تو درخواست می کنم. ای شنواترین شنوایان و ای بیناترین بینایان و ای نگرنده ترین نگرندگان و ای باشتاب ترین به حساب رسیدگی کنندگان و ای فرمانرواترین فرمانروایان و ای مهربان‌ترین مهربانان، بر حضرت محمد، خاتم پیامبران و بر خاندان پاک و نیک او درود فرست و مرا از بهترین قسمت هایت در این ماه بهره مند ساز و بهترین سرنوشت حتمی را برایم مقرر بدار و کارم را به نیکبختی پایان ده، و تا زمانی که زنده ام داشتی سرشار از نعمت ها گردان و وقتی می میرانی شادمان و آمرزیده بگردان و تو خود نجات مرا از پرس و جوی برزخ بر عهده گیر و دو فرشته نکیر و منکر را از من دور دار و دو فرشته مبشر و بشیر را به من بنمایان و در راه به سوی خشنودی و بهشت هایت، سرنوشت و زندگانی ام که مایه چشم روشنی است و فرمانروایی بزرگ، مقرر بدار و درود خدا بر محمد و آل محمد و در هر صبح و عصر، ای مهربان ترین مهربانان.

سپس می گویی: خداوندا، به کنگره های سربلندی و پایه های عرشت و منتهای رحمت از کتابت و اسم بزرگ و بزرگت و یاد برتر و برتر و همه سخنان کاملت، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و از تو هر آنچه در وفای به پیمانت نزدیک تر است و حقت را بهتر برآورده می کند و نزد تو پسندیده تر است و برای من هنگام بازگشت به سوی تو بهتر است، از تو درخواست می کنم که همه آن چه را که دوست دارم به من عطا کنی و همه آن چه را که ناخوشایند من است از من دور بداری، به راستی که تو بر هر چیز توانایی، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان.

دعای گذشته همراه با بخش اضافی آن به نقل از مولی امیرمؤمنان صلوات الله و سلامه علیه نیز نقل شد.

جدم ابو جعفر طوسی - رضی الله عنه - نقل کرد که گروهی از ابن عیاش نقل کردند که گفت: خیر بن عبدالله به من گفت: یکی از توقیع هایی که از طریق شیخ بزرگ ابو جعفر محمد بن عثمان بن سعید - ره - از ناحیه مقدسه رسید، این است که فرمود: بسم الله الرحمن الرحیم. در هر روز ماه رجب این دعا را بخوان:

خداوندا، به معانی همه دعاهایی که والیان امر، امانت داران اسرار، راز داران امور تو، توصیف کنندگان قدرتت، آشکار کنندگان عظمتت، تو را بدان خواندند، از تو درخواست می کنم و نیز به آن چه خواست تو درباره آنان گویا گردید و در نتیجه آنان را معادن سخنان، پایه های توحید، نشانه ها و مقام های خود قرار دادی که در هیچ جایی بی اثر نیستند و هر کس تو را بشناسد به آنان می شناسد و هیچ فرقی میان تو و آنان نیست، جز آن که آنان بنده و آفریده تو هستند و فتق و رتق امور آنان به دست تو است و آغازشان از تو است و به سوی تو باز می گردند، یعنی یاوران، گواهان، آزمودگان، اندوختگان، حافظان، و پیشوایانی که آسمان و زمین را با آنان آکنده نمودی تا این که آشکار گردید که معبودی جز تو نیست. به این ها و به کنگره های سربلندی از رحمتت و به مقام ها و نشانه هایت از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی

و بر ایمان و استواری ام بیفزایی. ای خدایی که در عین آشکاری، نهانی و در عین نهانی و پوشیدگی، آشکاری، ای جداکننده میان روشنایی و تاریکی، ای خدایی که توصیف شدی ولی نه به کنه و حقیقت و شناخته شدی نه با مشابه و همسان، ای محدود کننده هر چیز محدود و گواه بر هر چیزی که دیده می شود. ای پدید آورنده هر موجود و به شماره در آورنده هر چیزی که به شماره در می آید و از بین برنده همه معدوم ها، معبودی جز تو نیست، ای اهل بزرگ‌منشی و بخشش. ای خدایی که هیچ ویژگی نداری و هیچ مکانی نمی توان برای تو مشخص نمود، ای نهان از هر دیده، ای بسیار جاودانه، ای پاینده و ای آموزنده همه آموزه ها، بر بندگان برگزیده و انسان های در حجاب و فرشتگان مقرب و آنان که با اقامت در یک جا صف کشیدند و گرداگرد قرار دارند، درود فرست و این ماه گرامی رجب و ماه های حرام بعد از آن را برای ما مبارک گردان و نعمت هایت را در آن برای ما فرو ریز و ما را از قسمت های فراوان خویش بهره مند ساز و سوگند های ما را محقق ساز، به حق آن اسم اعظم و والا و گرامی تو که آن را بر روز نهادی و روشن گردید و بر شب نهادی و تاریک گردید و نیز آن چه را که تو از ما می دانی و ما نمی دانیم، بیامرز و با بهترین نگاهداری ها از گناهان نگاه دار و با تقدیرهای کفایت کننده ات ما را کفایت فرما و با نگرش زیبایت بر ما ارزانی دار و ما را به غیر خود وامگذار و از خیر خویش محروم نکن و مقدار عمرهایی را که برای ما نوشتی و مقرر داشتی، مبارک گردان و اسرار نهفته در اندرون ما را اصلاح گردان و از جانب خود به ما ایمنی بخش و با ایمان نیک به کار گیر و به ماه رمضان روزها و سال های بعد از آن نایل گردان، ای صاحب شکوه و بزرگی.

از دیگر دعاهای هر روز ماه رجب، روایت جدم ابو جعفرطوسی - قدس الله روحه - نقل کرد که ابن عیاش گفت: این دعا از طریق شیخ ابوالقاسم - رضی الله عنه - از ناحیه مقدسه رسید که در روز های ماه رجب این دعا را بخوانید:

خدایا به حق دو مولود ماه رجب، یعنی حضرت محمد بن علی دوم و پسرش علی بن محمد برگزیده از تو درخواست می کنم و با توسل به آن دو با بهترین نزدیکی ها، به درگاه تو نزدیکی می جویم، ای خدایی که از نیکی های درگاهت درخواست می گردد و به آن چه نزد تو است،گراییده می شود، از تو درخواست می کنم همانند گناهکار اعتراف کننده ای که گناهانش او را نابود ساخته اند و عیب هایش او را به بند کشیده اند و مدت طولانی به خطاها عادت کرده است و مشکلات و گرفتاری های فراوان دارد و از تو توبه، بازگشت نیک، برکندن از گناه بزرگ، آزادی از آتش جهنم و عفو و گذشت آن چه را که بر گردن اوست، درخواست می کند. پس ای مولای من، تو بزرگ ترین آرزو و تکیه گاه اویی. خدایا، به درخواست های والا و پیام های بلندت از تو درخواست می کنم که در این ماه مرا در رحمت گسترده و نعمت فراوانت غوطه ور سازی و نفسی به من ارزانی دار که به آن چه به من روزی کردی، تا روزی که به قبر و منزلگاه آخرت وارد می گردم و به جایگاهی که نفس من به سوی آن روان است، قانع باشم. - . الاقبال: ۶۴۳-۶۷۴ -

**[ترجمه]

باب ۲۴ أعمال کل یوم یوم من أیام شهر رجب و کل لیله لیله منه و ما یناسب ذلک زائدا علی ما فی الأبواب السابقه و الآتیه

الأخبار

أقول

قد مضى ما يلائم هذا الباب فى كتاب الصلاه و الدعاء و الصيام (۲) و غيرها فتذكر.

ص: ۳۹۴

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۶۴۳- ۶۷۴.

۲- ۲. راجع ج ۹۷ باب فضائل شهر رجب و صيامه، و هكذا راجع كتاب الاقبال ص ۶۴۸ و ما بعده.

**[ترجمه]مطالب این باب در کتاب های الصلاة و الدعاء و الصیام و دیگر کتاب ها آمد پس لازم است آن ها را یاد آور شوی. - . به جلد ۹۷ باب فضایل ماه رجب و روزه آن یا کتاب الاقبال ص ۶۴۸به بعد، مراجعه کن. -

**[ترجمه]

باب ۲۵ عمل خصوص لیله الرغائب زائدا علی أعمال مطلق لیالی شهر رجب

الأخبار

«۱»

أَقُولُ قَدْ رَوَى الْعَلَّامَةُ ره فِي إِجَازَتِهِ الْكَبِيرَهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الدَّرْبِيِّ عَنِ الْحَاجِّ صَالِحٍ مَسْعُودِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ أَبِي الْفَضْلِ الرَّازِيِّ الْمُجَاوِرِ بِمَشْهَدِ مَوْلَانَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام قَرَأَهَا عَلَيْهِ فِي مُحَرَّمٍ سَنَهَ ثَلَاثٍ وَ سَبْعِينَ وَ خَمْسِمِائَهٍ عَنِ الشَّيْخِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْجَلِيلِ الرَّازِيِّ عَنْ شَرَفِ الدِّينِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ سَدِيدِ الدِّينِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَحْمَدَ النَّيْسَابُورِيِّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَاجِّ مسموسم عَنْ أَبِي الْفَتْحِ نُورْخَانَ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْأَصْفَهَانِيِّ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ رَاشِدٍ الشِّيرَازِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْبَصْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَلَفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الصَّنْعَانِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ الطُّوسِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَا مَعْنَى قَوْلِكَ رَجَبٌ شَهْرُ اللَّهِ قَالَ لِأَنَّهُ مَخْصُوصٌ بِالْمَغْفِرَهِ فِيهِ تُحْقَنُ الدِّمَاءُ وَ فِيهِ تَابَ اللَّهُ عَلَى أَوْلِيَائِهِ وَ فِيهِ أَنْقَذَهُمْ مِنْ نِزَاعِهِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله مَنْ صَامَهُ كُلَّهُ اسْتَوْجَبَ عَلَى اللَّهِ ثَلَاثَ أَشْيَاءَ مَغْفِرَهً لِجَمِيعِ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ عِصْمَهً فِيمَا يَبْقَى مِنْ عُمُرِهِ وَ أَمَاناً مِنَ الْعَطَشِ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ فَقَامَ شَيْخٌ ضَعِيفٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله إِنِّي عَاجِزٌ عَنْ صِيَامِهِ كُلِّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله صُمْ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْهُ فَإِنَّ الْحَسَنَهَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَ أَوْسَطَ يَوْمٍ مِنْهُ وَ آخِرَ يَوْمٍ مِنْهُ فَإِنَّكَ تُعْطَى ثَوَابَ صِيَامِهِ كُلِّهِ وَ لَكِنْ لَا تَغْفُلُوا عَنْ لَيْلَهِ أَوَّلِ خَمِيسٍ مِنْهُ فَإِنَّهَا لَيْلَهٌ تُسَمِّيهَا الْمَلَائِكَهُ لَيْلَهَ الرَّغَائِبِ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ إِذَا مَضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ لَمْ يَبْقَ مَلَكٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ إِلَّا وَ يَجْتَمِعُونَ فِي الْكَعْبَهِ وَ حَوَالَيْهَا وَ يَطَّلِعُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ اطِّلَاعَهً فَيَقُولُ لَهُمْ يَا مَلَائِكَتِي اسْأَلُونِي مَا شِئْتُمْ فَيَقُولُونَ رَبَّنَا حَاجَاتُنَا إِلَيْكَ أَنْ تَغْفِرَ

لِصُوَّامِ رَجَبٍ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ فَعَلْتُ ذَلِکَ.

ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله مَا مِنْ أَحَدٍ يَصُومُ يَوْمَ الْخَمِيسِ أَوَّلَ خَمِيسٍ مِنْ رَجَبٍ ثُمَّ يُصَلِّى مَا بَيْنَ الْعِشَاءَيْنِ وَ الْعَتَمَهِ اثنا عشر [اثْنَتَیْ عَشْرَهَ] رَكْعَهً يَفْصِلُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ بِتَسْلِيمٍ يَقْرَأُ فِى كُلِّ رَكْعَهٍ فَاتِحَهَ الْكِتَابِ مَرَّهً وَاحِدَهً وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِى لَيْلَهِ الْقَدْرِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اثنا عشر [اثْنَتَیْ عَشْرَهَ] مَرَّهً فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ صَلَّى عَلَيَّ سَبْعِينَ مَرَّهً وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ ثُمَّ يَسْجُدُ وَ يَقُولُ فِى سُجُودِهِ سَبْعِينَ مَرَّهً رَبِّ اغْفِرْ وَ ارْحَمْ وَ تَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيُّ الْأَعْظَمُ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَهً أُخْرَى فَيَقُولُ فِيهَا مَا قَالَ فِى الْأُولَى ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَهُ فِى سُجُودِهِ فَإِنَّهَا تُقْضَى.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَ الَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ- لَا يُصَلِّى عَبْدٌ أَوْ أَمَهٌ هَذِهِ الصَّلَاهَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ جَمِيعَ ذُنُوبِهِ وَ لَوْ كَانَ ذُنُوبُهُ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ وَ عَدَدَ الرَّمْلِ وَ وِزَانَ الْجِبَالِ وَ عَدَدَ وَرَقِ الْأَشْجَارِ وَ يُشَفَّعُ يَوْمَ الْقِيَامَهِ فِى سَبْعِمِائَهٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ مِمَّنْ قَدِ اسْتَوْجَبَ النَّارَ فَإِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَهٍ فِى قَبْرِهِ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ ثَوَابَ هَذِهِ الصَّلَاهِ فِى أَحْسَنِ صُورَهٍ فَيَجِيئُهُ بِوَجْهٍ طَلِقٍ وَ لِسَانٍ ذَلِقٍ فَيَقُولُ يَا حَبِيبِى أَبْشِرْ فَقَدْ نَجَوْتَ مِنْ كُلِّ سُوءٍ فَيَقُولُ مَنْ أَنْتَ فَوَ اللَّهِ مَا رَأَيْتُ وَجْهاً أَحْسَنَ مِنْ وَجْهِكَ وَ لَا سَمِعْتُ كَلَاماً أَحْسَنَ مِنْ كَلَامِكَ وَ لَا شَمِمْتُ رَائِحَهً أَطْيَبَ مِنْ رَائِحَتِكَ فَيَقُولُ يَا حَبِيبِى أَنَا ثَوَابُ تِلْكَ الصَّلَاهِ الَّتِى صَلَّيْتَهَا فِى لَيْلَهِ كَذَا مِنْ شَهْرِ كَذَا فِى سَنَهِ كَذَا جِئْتُكَ هَذِهِ اللَّيْلَهَ لِأَقْضِىَ حَقَّكَ وَ أُونِسَ وَحْدَتَكَ وَ أَرْفَعَ وَحْشَتَكَ فَإِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ ظَلَّلْتُ فِى عَرْصَهِ الْقِيَامَهِ عَلَى رَأْسِكَ فَأَبْشِرْ فَلَنْ تَعْدَمَ الْخَيْرَ أَبَداً.

**[ترجمه]الاقبال: مؤلف: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به انس بن مالک فرمودند: رجب، ماه خداست، چه معنایی دارد؟ گفت: چون این ماه به مغفرت خداوند اختصاص دارد، خونریزی نمی‌شود و در این ماه، خداوند بر دوستان خود بازمی... گردد و آنها را از دشمنی با خود نجات می‌دهد. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: هر کس تمام این ماه را روزه بدارد، خداوند سه چیز را بر خود واجب می‌شمارد: آمرزش گناهان گذشته او، و نگاه‌داری او از گناه در باقی مانده عمرش، و ایمنی او از تشنگی روز قیامت .

در این هنگام پیرمردی ناتوان برخاست و گفت: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، من توانایی روزه گرفتن تمام این ماه را ندارم، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اولین روز آن را روزه بگیر که پاداش آن ده برابر خواهد بود، و میانه ماه و آخرین روز آن را روزه بدار، و در این صورت پاداش روزه تمام این ماه نصیب تو خواهد شد. ولی از اولین شب پنجشنبه آن غافل نشوید و آن شبی است که فرشتگان، شب آرزوها می‌نامند، و هر گاه یک سوم شب بگذرد، فرشتگان آسمان و زمین در کعبه و اطراف آن اجتماع می کنند و خداوند به آنها روی می کند و می‌فرماید: ای فرشتگان من، هر حاجتی دارید از من بخواهید. جواب می‌دهند: پروردگارا، حاجت ما این است که روزه‌داران ماه رجب را بیامرزی، و خداوند عز و جل می‌فرماید: بخشیدم.

سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: هر کس اولین پنج شنبه ماه رجب را روزه بدارد و بین نماز مغرب و عشاء دوازده رکعت نماز گزارد و هر دو رکعت را به یک سلام پایان دهد، و در هر رکعت، یک بار سوره فاتحه، سه بار سوره انا انزلناه فی لیله القدر، و دوازده بار سوره قل هو الله احد را بخواند و بعد از نماز هفتاد بار صلوات فرستد و بگوید: خدایا بر محمد و خاندان او درود و رحمت فرست، سپس به سجده رود و هفتاد بار بگوید: پروردگارا، بیامرز و بر من رحم

کن و از آنچه میدانی درگذر، به راستی تو بلندمرتبه و بزرگی، سپس دوباره به سجده رود و همان ذکر را تکرار کند. سپس حاجتش را در سجده بخواهد، به راستی اجابت خواهد شد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: سوگند به کسی که جانم در دست اوست، اگر بنده‌ای از مرد و زن این نماز را به جا آورد، خداوند تمام گناهان او را می‌آمرزد، حتی اگر به اندازه کف دریا، ماسه‌ها و هموزن کوه‌ها و به تعداد برگ درختان باشد و شفاعت هفتصد تن از افراد خاندان او را که مستحق آتش جهنم بودند، به او می‌دهد و در شب اول قبر، خداوند پاداش نماز را در بهترین صورت برای او می فرستد، در حالی که چهره‌ای گشاده و زبانی گویا دارد و می گوید: ای دوست من، بشارت باد تو را، از هر ناخوشایندی رها شدی، پس او می گوید: تو کیستی، به خدا قسم چهره‌ای زیباتر و کلامی گوش نوازتر و خوشبوتر از تو ندیدم. پس می گوید: دوست من، من پاداش آن نمازی هستم که در فلان شب از فلان ماه و فلان سال به جای آوردی، امشب نزد تو آمدم تا حقت را به جای آورم و در تنهایی انیس تو باشم و تنهایی‌ات را از بین ببرم و زمانی که شیپور قیامت دمیده شود، بر سرت سایه افکنم، پس تو را بشارت باد که هرگز خیر و نیکی را از دست نمی دهی.

**[ترجمه]

«۲»

قل، [إقبال الأعمال] وَجَدْنَا فِی كُتُبِ الْعِبَادَاتِ مَرْوِیّاً عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله وَ نَقَلْتُهُ أَنَا مِنْ بَعْضِ كُتُبِ أَصْحَابِنَا رَحِمَهُمُ اللَّهُ فَقَالَ فِی جُمْلَهِ الْحَدِیثِ عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله: فِی ذِكْرِ فَضْلِ شَهْرِ رَجَبٍ مَا هَذَا لَفْظُهُ لَكِنْ لَا تَغْفُلُوا عَنْ أَوَّلِ لَیْلَهِ جُمُعَهٍ مِنْهُ فَإِنَّهَا لَیْلَهٌ تُسَمِّیهَا الْمَلَائِكَهُ لَیْلَهَ الرَّغَائِبِ وَ سَاقَ الْحَدِیثَ إِلَی آخِرِهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ صَلَّی عَلَیَّ سَبْعِینَ مَرَّهً یَقُولُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ الْأُمِّیِّ وَ عَلَی آلِهِ ثُمَّ یَسْجُدُ وَ یَقُولُ

ص: ۳۹۶

فِی سُجُودِهِ سَبْعِینَ مَرَّهً سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِکَهِ وَ الرُّوحِ ثُمَّ یَرْفَعُ رَأْسَهُ وَ یَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ وَ ارْحَمْ وَ تَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّکَ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْأَعْظَمُ ثُمَّ یَسْجُدُ سَجْدَهً أُخْرَی فَیَقُولُ فِیهَا مِثْلَ مَا قَالَ فِی السَّجْدَهِ الْأُولَی ثُمَّ یَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَهُ (۱).

**[ترجمه]الاقبال: در کتاب‌های عبادات، روایتی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم یافتیم و من آن حدیث را از کتاب‌های راویان امامیه رحمهم الله در ضمن احادیث پیامبر پیرامون ماه رجب نقل کردم و لفظ حدیث بدین صورت است: از اولین شب جمعه ماه رجب غافل نشوید و آن شبی است که فرشته‌ها آن را شب آرزوها می‌نامند...

تا آخر حدیث. سپس فرمودند: بعد از نماز، هفتاد بار بر من صلوات فرستد، بدین صورت: خدایا بر محمد پیامبر امی و خاندان او درود فرست، سپس به سجده می‌رود و هفتاد مرتبه می‌گوید: پاک و منزه است پروردگار فرشتگان و روح. سپس سرش را بالا می‌گیرد و می‌گوید: پروردگارا، بیامرز و رحم کن و درگذر از آنچه می‌دانی، به راستی که تو بلندمرتبه و بزرگی، سپس دوباره به سجده رود و همان ذکر سجده اول را تکرار کند و سپس حاجتش را از خداوند بخواهد. - . الاقبال: ۶۳۲ -

**[ترجمه]

باب ۲۶ عمل خصوص لیله النصف من رجب و یومها زائدا علی أبواب أعمال هذا الشهر

الأخبار

أقول

قد مضی أخبار هذا الباب فی کتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و الصیام (۲) و غیرها و یأتی فی کتاب المزار أیضا.

**[ترجمه]مطالب این باب در کتاب های الطهاره، الصلاه، الدعاء و الصیام - . [۱]

به جلد ۹۷ ص۲۶ باب فضائل ماه رجب مراجعه کن. - و دیگر کتاب ها گذشت و همچنین در کتاب المزار می آید.

**[ترجمه]

«۱»

قل، إقبال الأعمال دعاء یوم النصف من رجب الموصوف بالإجابه و ما فیه من صفات الإنابه اعلم أن هذا الدعاء الذی نذکره فی هذا الفصل دعاء عظیم الفضل معروف بدعاء أم داود و هی جدتنا الصالحه المعروفه بأم خالد البربریه أم جدنا داود بن الحسن بن الحسن ابن مولانا علی بن أبی طالب أمیر المؤمنین علیه السلام و کان خلیفه ذلک الوقت قد خافه علی خلافته ثم ظهر له براءه ساحته فأطلقه من دون آل أبی طالب الذین قبض علیهم و سیأتی شرح حال حبس ولدها جدنا داود و حدیث الدعاء الذی استجابه الله جل جلاله منها رضی الله عنها و جمع شملها به بعد بعد العهود فأما حدیث أنها أم داود جدنا و أن اسمها أم خالد البربریه کمل الله لها مراضیه الإلهیه فإنه معلوم عند العلماء و متواتر بین الفضلاء منهم أبو نصر سهل بن عبد الله البخاری النسابه

فقال فی کتاب سـر أنساب العلويين ما هذا لفظه و أبو سـليمان داود بن الحسن بن الحسن بن علی بن أبی طالب عليه السـلام أمه أم ولد

١- ١. کتاب الاقبال ص ٦٣٢.

٢- ٢. راجع ج ٩٧ ص ٢٦ باب فضائل شهر رجب.

تدعی أم خالد البربریه

**[ترجمه]الاقبال: دعـای مخصوص نیمه رجب را که به اجابت توصیف شد و صفات انـابه به درگاه خداونـد در آن نهفته است.

بدان، دعای پر فضیلتی که در این فصل ذکر خواهیم کرد، به دعای ام داوود معروف است و ام داوود جده صالحه ما است که نام او ام خالد بربریه و مادر جد ما داوود بن حسن بن حسن بن مولی علی بن ابی طالب امیرمؤمنان علیه السلام است، که خلیفه وقت از او هراسید و او را زنـدانی کرد، سپس پاکی ساحت او آشکار گردیـد و خلیفه از میان همه آل ابی طالب که زنـدانی کرده بود، او را آزاد ساخت. که شرح حال گرفتن فرزنـد ام داوود - یعنی جد ما داوود - و نیز ماجرای اجابت دعای ام داوود - رضی الله عنها - و باز گرداندن پسرش به او بعد از دوری از او، در ذیل ذکر می شود.

این که ام داوود جده ماست و نام او ام خالد بربریه که خداوند خشنودی خویش را بر او تکمیل گرداند است، نزد دانشمندان روشن و میان فاضلان متواتر است. از جمله ابو نصر سهل بن عبدالله بخاری نسابه در کتاب «سر انساب العلویین» آورد: مادر ابو سلیمان داوود بن حسن بن حسن بن علی ابی طالب علیه السلام، کنیزی است به نام ام خالد بربریه .

**[ترجمه]

أقول

و کتب الأنساب و غیرها من الطرق العلیه قـد تضـمنت وصف ذلک علی الوجوه المرضیه و أما حدیث أن جدتنا هذه أم داود و هی صـاحبه دعـاء یوم النصف من رجب فهو أیضـا من الأـمور المعلومـات عنـد العـارفین بالأنساب و الروایات و لکنا نـذکر منه کلمـات عن أفضـل علماء الأنساب فی زمانه علی بن محمـد العمری تغمـده الله بغفرانه فقال فی الکتاب المبسوط فی الأنساب ما هـذا لفظه و ولـد داود بن الحسن بن الحسن بن علی بن أبی طـالب علیه السـلام أمه أم ولـد و کانت امرأه صالحه و إلیها ینسـب دعاء أم داود قال شـیخ الشرف فی کتاب تشجیر تهذیب الأنساب أیضا و نقلته من خطه عند ذکر جدنا داود ما هذا لفظه لأم ولد إلیهـا ینسب دعاء أم داود و قال ابن میمون النسابه الواسـطی فی مشـجره إلی ذکر جـدتنا أم داود أنها تکنی أم خالـد إلیها یعزی دعاء أم داود.

و أما روایه هذا دعاء یوم النصف من رجب فإننا رویناه عن خلق کثیر قد تضـمن ذکر أسمائهم کتاب الإجازات فیما یخصنی من الإجـازات بطرقهم المؤتلفه و المختلفه و هو دعـاء جلیل مشـهور بین أهل الروایات و قـد صار موسـما عظیما فی یوم النصف من رجب معروفا بالإجابات و تفریـج الکربات و وجدت فی بعض طرق من یرویه زیادات و سوف أذکر أکمل روایته احتیاطا للظفر بفائدته.

فَمِنَ الرُّوَاهِ مَنْ یَرْفَعُهُ إِلَی مَوْلَانَا مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ الْکَاظِمِ علیه السلام وَ مِنْهُمْ مَنْ یَرْوِیهِ عَنْ أُمِّ دَاوُدَ جَدَّتِنَا رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَیْهَا وَ عَلَیْهِ فَمِنَ الرِّوَایَاتِ فِی ذَلِکَ: أَنَّ الْمَنْصُورَ لَمَّا حَبَسَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَسَنِ وَ جَمَاعَهً مِنْ آلِ أَبِی طَالِبٍ وَ قَتَلَ وَلَدَیْهِ مُحَمَّداً وَ إِبْرَاهِیمَ أَخَذَ دَاوُدَ بْنَ الْحَسَنِ بْنِ الْحَسَنِ وَ هُوَ ابْنُ دَایَهِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ لِأَنَّ أُمَّ دَاوُدَ أَرْضَعَتِ

الصَّادِقَ علیه السلام مِنْهَا بِلَبَنِ وَلَدِهَا دَاوُدَ وَ حَمَلَهُ مُكَبَّلًا بِالْحَدِيدِ قَالَتْ أَمُّ دَاوُدَ فَغَابَ عَنِّی حِیناً بِالْعِرَاقِ وَ لَمْ أَسْمَعْ لَهُ خَبَراً وَ لَمْ أَزَلْ أَدْعُو وَ أَتَضَرَّعُ إِلَى اللَّهِ جَلَّ اسْمُهُ وَ أَسْأَلُ إِخْوَانِی مِنْ أَهْلِ الدِّيَانَهِ وَ الْجِدِّ وَ الِاجْتِهَادِ

أَنْ يَدْعُوا اللَّهَ تَعَالَى لِي وَ أَنَا فِي ذَلِكَ كُلِّهِ لَا أَرَى فِي دُعَائِي الْإِجَابَةَ فَدَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ يَوْماً أَعُودُهُ فِي عَلَّةٍ وَجَدَهَا فَسَأَلْتُهُ عَنْ حَالِهِ وَ دَعَوْتُ لَهُ فَقَالَ لِي يَا أُمَّ دَاوُدَ مَا فَعَلَ دَاوُدُ وَ كُنْتُ قَدْ أَرْضَعْتُهُ بِلَبَنِهِ فَقُلْتُ يَا سَيِّدِي أَيْنَ دَاوُدُ وَ قَدْ فَارَقَنِي مُنْذُ مُدَّةٍ طَوِيلَةٍ وَ هُوَ مَحْبُوسٌ بِالْعِرَاقِ فَقَالَ وَ أَيْنَ أَنْتِ عَنْ دُعَاءِ الِاسْتِفْتَاحِ وَ هُوَ الدُّعَاءُ الَّذِي تُفَتَّحُ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ يُلْقَى صَاحِبُهُ الْإِجَابَةَ مِنْ سَاعَتِهِ وَ لَيْسَ لِصَاحِبِهِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةَ فَقُلْتُ لَهُ كَيْفَ ذَلِكَ يَا ابْنَ الصَّادِقِينَ فَقَالَ لِي يَا أُمَّ دَاوُدَ قَدْ دَنَا الشَّهْرُ الْحَرَامُ الْعَظِيمُ شَهْرُ رَجَبٍ وَ هُوَ شَهْرٌ مَسْمُوعٌ فِيهِ الدُّعَاءُ شَهْرُ اللَّهِ الْأَصَمُّ صُومِي الثَّلَاثَةَ الْأَيَّامَ الْبِيضِ وَ هُوَ يَوْمُ الثَّالِثَ عَشَرَ وَ الرَّابِعَ عَشَرَ وَ الْخَامِسَ عَشَرَ وَ اغْتَسِلِي فِي يَوْمِ الْخَامِسَ عَشَرَ وَقْتَ الزَّوَالِ وَ صَلِّي الزَّوَالَ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ وَ فِي إِحْدَى الرِّوَايَاتِ وَ تُحَسِّنِينَ قُنُوتَهُنَّ وَ رُكُوعَهُنَّ وَ سُجُودَهُنَّ ثُمَّ تُصَلِّينَ الظُّهْرَ وَ تَرْكَعِينَ بَعْدَ الظُّهْرِ رَكْعَتَيْنِ وَ تَقُولِينَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ يَا قَاضِيَ حَوَائِجِ الطَّالِبِينَ مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ تُصَلِّينَ بَعْدَ ذَلِكَ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ وَ فِي رِوَايَةٍ تَقْرَئِينَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ يَعْنِي مِنْ نَوَافِلِ الْعَصْرِ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ سُورَةَ الْكَوْثَرِ مَرَّةً ثُمَّ صَلِّي الْعَصْرَ وَ لْتَكُنْ صَلَاتُكِ فِي ثَوْبٍ نَظِيفٍ وَ اجْتَهِدِي أَنْ لَا يَدْخُلَ عَلَيْكِ أَحَدٌ يُكَلِّمُكِ وَ فِي رِوَايَةٍ وَ إِذَا فَرَغْتِ مِنَ الْعَصْرِ فَالْبَسِي ثِيَابَكِ وَ اجْلِسِي فِي بَيْتٍ نَظِيفٍ سوره عَلَى حَصِيرٍ نَظِيفٍ وَ اجْتَهِدِي أَنْ لَا يَدْخُلَ عَلَيْكِ أَحَدٌ يَشْغَلُكِ ثُمَّ اسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةَ وَ اقْرَئِي الْحَمْدَ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ اقْرَئِي الْأَنْعَامَ وَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ سُورَةَ الْكَهْفِ وَ لُقْمَانَ وَ يس وَ الصَّافَّاتِ وَ حم السَّجْدَةِ وَ حم عسق وَ حم الدُّخَانِ وَ الْفَتْحَ وَ الْوَاقِعَةَ وَ سُورَةَ الْمُلْكِ وَ ن وَ الْقَلَمِ وَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ وَ مَا بَعْدَهَا إِلَى آخِرِ الْقُرْآنِ وَ إِنْ لَمْ تُحْسِنِي ذَلِكِ وَ لَمْ تُحْسِنِي قِرَاءَتَهُ مِنَ الْمُصْحَفِ كَرَّرْتِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَلْفَ مَرَّةٍ.

**[ترجمه]کتاب‌های علم انساب و غیره، با طرق عالی، وصف این مطلب را به گونه‌های پسندیده‌ای دربردارند. این که جده ما ام داوود، صاحب دعای روز نیمه رجب است نیز از اموری است که نزد آنان که به انساب و روایات آگاهی دارند، معلوم و روشن است؛ ولی ما فقط سخن برترین دانشمند علم انساب در زمان خویش، یعنی علی بن محمد عمری، که خداوند او را در آمرزش خویش غوطه ور کند، را از کتاب مبسوطی که در زمینه انساب نگاشته است، یاد آور می شویم. او چنین می گوید: مادر داوود بن حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام، امّ ولد - کنیزی که بچه‌دار می‌شود - بود. او زن شایسته ای بود که دعای ام داوود به او منسوب است. نیز شیخ الشرف در کتاب «تشجیر تهذیب الانساب»، هنگام ذکر جد ما داوود، به خط خویش چنین می نگارد: او زاده امّولدی است که دعای ام داوود به او منسوب است. هم چنین ابن میمون که دانشمند واسطی در زمینه علم انساب است، در شجره نامه خود، جده ما ام داوود را چنین ذکر کرد: کنیه او ام خالد است و دعای ام داوود به او منسوب است.

دعای روز نیمه رجب را از افراد بسیار نقل کردیم، که نام آن ها در کتاب «الاجازات» که در بردارنده اجازه های ویژه من به اسناد موافقان و مخالفان است ذکر شد و این دعا، دعای مشهوری است در میان راویانی که این دعا را نقل کردند، و در روز نیمه رجب خوانده می شود و به اجابت و گره گشایی معروف است و راویان آن را با اضافات خاصی نقل کردند که ما برای رعایت احتیاط برای دست یافتن به فواید آن، کامل ترین روایتی که آن را نقل کرده، یادآور خواهیم شد.

برخی از راویان، این دعا را از مولایمان حضرت موسی بن جعفر کاظم صلوات الله علیه نقل کردند و بعضی دیگر از جده ما ام داوود رضوان الله علیها و علیه. در هر حال، یکی از روایات این دعا و ماجرا را به این صورت نقل کرد: زمانی که منصور، عبدالله بن حسن را به همراه گروهی از آل ابی طالب زندانی کرد و دو پسر عبدالله بن حسن یعنی محمد و ابراهیم را به قتل

رسانـد، داوود بـن حسـن بـن حسن را نیز گرفت و بـا غـل و زنجیر از عراق به مرکز حکـومت خـویش انتقـال داد. او پسـر دایه حضـرت ابو عبـدالله جعفر بن محمد صادق علیه السـلام بود؛ زیرا ام داوود مادر رضاعی امام صادق علیه السـلام بود و به ایشان شیر داده بود.

ام داوود گفت: مدت زمانی پسرم نیامد و خبری از او در عراق نیافتم. پیوسته به درگاه خداوند جلّ اسمه دعا و ناله می کردم و از برادران دینی و کوشا در عبادت، می خواسـتم که در این باره به درگاه خدا دعا کنند، ولی اثری از اجابت دعا نمی دیدم. تا این که روزی برای عیادت به محضر حضرت ابو عبدالله جعفر بن محمد صلوات الله علیه وارد شدم و پس از پرس و جو از حال آن حضـرت و دعـا برای ایشـان، آن بزرگوار فرمودنـد: ای ام داوود، داوود چه می کنـد؟ از او که برادر رضـاعی من است چه خبر؟ عرض کردم: ای آقای من، داوود کجا بود؟! در حالی که مدت زمان طولانی است که او را از من جدا کردند و در عراق زندانی است. فرمودند: چرا دعای اسـتفتاح را نمی‌خوانی، همان دعایی که درهای آسـمان برای اجابت آن گشوده می گردد و دعاکننـده فورا اثر اجـابت را می بینـد و در برابر آن، در نزد خداونـد متعال پاداشـی به جز بهشت نـدارد. عرض کردم: این دعا چگونه است ای پسر راستگویان؟

فرمودند: ای ام داوود، ماه حرام بزرگ، ماه رجب نزدیک شده است و این ماه، ماهی است که دعا در آن به اجابت می رسد و این مـاه، ماه اصم خـدا است. پس سه روز ایام بیض، یعنی روزهای سـیزدهم، چهاردهم و پانزدهم را روزه بگیر و روز پانزدهم نزدیک ظهر غسل کن و هشت رکعت نماز بخوان. (در برخی از روایات در این جا آمده است: قنوت و رکوع و سـجده آن ها را به خوبی به جا آور.) سـپس نماز ظهر را بخوان و بعـد از آن دو رکعت نماز بخوان و بعد از این دو رکعت، صد بار بگو: ای برآورنـده حاجـات نیازمنـدان، سـپس هشت رکعت دیگر نمـاز می خوانی. (در برخی از روایات در این جا آمـده است: در هر رکعت از این هشت رکعت، یعنی نافله های عصـر، بعـد از فاتحه، سه بار قل هوالله احـد و یک بار سوره کوثر را بخوان.) – در ادامه روایت پیشین آمده است: – سپس نماز عصر را بخوان و باید که با لباس پاکیزه نماز بخوانی و بکوش که هیچ کس بر تو وارد نشود و با تو سخن نگوید.

(در برخی روایات در این جا آمده است: و زمانی که نماز عصـر را به پایان بردی، پاکیزه ترین لباس هایت را بپوش و در جای پاکیزه و بر روی حصیر پاکیزه ای بنشین و بکوش که هیچ کس برتو وارد نشود و تو را مشغول نکند.) سپس رو به قبله بنشین و سوره حمـد را صـد بار و سوره قل هوالله احد را صد بار و آیه الکرسـی را ده بار بخوان، سـپس سوره های انعام، بنی اسـرائیل، کهف، لقمان، یس، صافات، حم سـجده، حم عسق، حم دخان، فتـح، واقعه، ملک، ن والقلم و اذا السـماء انشـقت و سوره های بعـد از آن تـا آخر قرآن بخوان و اگر بلـد نبودی و نتوانستی این سوره هـا را از روی قرآن قرائت کنی، به جای آن ها هزار بار قـل هوالله احـد بخوان. (شـیخ مفیـد در این جا آورده است: اگر کسـی بلـد نبود و نتوانست سوره های یاد شـده را در روز نیمه رجب بخواند، یا طاقت و حال قرائت آن ها را نداشت، به جای آن ها یک بار حمد و ده بار آیهٔ الکرسی و بعد، هزار بار سوره اخلاص را می خوانی.)

**[ترجمه]

آقول

قال شیخنا المفید إذا لم تحسن قراءه السور المخصوصه فی یوم النصف من رجب أو لم تطق قراءه ذلک فلتقرأ الحمد مره و آیه الکرسی

ص: ۳۹۹

عشر مرات ثم تقرأ الإخلاص ألف مره. أقول و رأيت فی بعض الروایات و یحتمل أن یکون ذلک لأهل الضرورات أو من یکون علی سفر أو فی شی ء من المهمات فیجزیه قراءه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مائه مره.

ثُمَّ قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام فِی إِحْدَی الرِّوَایَاتِ: فَإِذَا فَرَغْتِ مِنْ ذَلِکِ وَ أَنْتِ مستقبل [مُسْتَقْبِلَهُ] الْقِبْلَه فَقُولِی- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ صَدَقَ اللَّهُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ الَّذِی لا- إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ- ذُو الْجَلالِ وَ الْإِکْرام الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ الْحَلِیمُ الْکَرِیمُ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ- وَ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ الْبَصِیرُ الْخَبِیرُ- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا- إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ الْمَلائِکَهُ وَ أُولُوا الْعِلْم قائِماً بِالْقِسْطِ- لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ وَ بَلَّغَتْ رُسُلُهُ الْکِرَامُ وَ أَنَا عَلَی ذَلِکَ مِنَ الشَّاهِدِینَ اللَّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الْمَجْدُ وَ لَکَ الْعِزُّ وَ لَکَ الْقَهْرُ وَ لَکَ النِّعْمَهُ وَ لَکَ الْعَظَمَهُ وَ لَکَ الرَّحْمَهُ وَ لَکَ الْمَهَابَهُ وَ لَکَ السُّلْطَانُ وَ لَکَ الْبَهَاءُ وَ لَکَ الِامْتِنَانُ وَ لَکَ التَّسْبِیحُ وَ لَکَ التَّقْدِیسُ وَ لَکَ التَّهْلِیلُ وَ لَکَ التَّکْبِیرُ وَ لَکَ مَا یُرَی وَ لَکَ مَا فَوْقَ السَّمَاوَاتِ الْعُلَی وَ لَکَ مَا تَحْتَ الثَّرَی وَ لَکَ الْأَرَضُونَ السُّفْلَی وَ لَکَ الْآخِرَهُ وَ الْأُولَی وَ لَکَ مَا تَرْضَی بِهِ مِنَ الثَّنَاءِ وَ الْحَمْدِ وَ الشُّکْرِ وَ النَّعْمَاءِ- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی جَبْرَئِیلَ أَمِینِکَ عَلَی وَحْیِکَ وَ الْقَوِیِّ عَلَی أَمْرِکَ وَ الْمُطَاعِ فِی سَمَاوَاتِکَ وَ مَحَالِّ کَرَامَاتِکَ النَّاصِرِ لِأَنْبِیَائِکَ الْمُدَمِّرِ لِأَعْدَائِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مِیکَائِیلَ مَلَکِ رَحْمَتِکَ وَ الْمَخْلُوقِ لِرَأْفَتِکَ وَ الْمُسْتَغْفِرِ الْمُطَاعِ الْمُعِینِ لِأَهْلِ طَاعَتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی إِسْرَافِیلَ حَامِلِ عَرْشِکَ وَ صَاحِبِ الصُّورِ الْمُنْتَظِرِ لِأَمْرِکَ وَ الْوَجِلِ الْمُشْفِقِ مِنْ خِیفَتِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی عِزْرَائِیلَ مَلَکِ الْمَوْتِ الْمُوَکَّلِ عَلَی عَبِیدِکَ وَ إِمَائِکَ الْمُطِیعِ فِی أَرْضِکَ وَ سَمَائِکَ قَابِضِ أَرْوَاحِ جَمِیعِ خَلْقِکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی حَمَلَهِ الْعَرْشِ الطَّاهِرِینَ وَ عَلَی السَّفَرَهِ الْکِرَام الْبَرَرَهِ الطَّیِّبِینَ وَ عَلَی مَلَائِکَتِکَ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ وَ عَلَی مَلَائِکَهِ الْجِنَانِ وَ خَزَنَهِ النِّیرَانِ وَ مَلَکِ الْمَوْتِ وَ الْأَعْوَانِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَام.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَبِينَا آدَمَ بَدِيعِ فِطْرَتِکَ الَّذِی کَرَّمْتَهُ بِسُجُودِ مَلَائِکَتِکَ وَ أَبَحْتَهُ جَنَّتَکَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أُمِّنَا حَوَّاءَ الْمُطَهَّرَهِ مِنَ الرِّجْسِ الْمُصَفَّاهِ مِنَ الدَّنَسِ الْمُفَضَّلَهِ مِنَ الْإِنْسِ الْمُتَرَدِّدَهِ بَیْنَ مَحَالِّ الْقُدْسِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى هَابِیلَ وَ شِیثٍ وَ إِدْرِیسَ وَ نُوحٍ وَ هُودٍ وَ صَالِحٍ وَ إِبْرَاهِیمَ وَ إِسْمَاعِیلَ وَ إِسْحَاقَ وَ یَعْقُوبَ وَ یُوسُفَ وَ الْأَسْبَاطِ وَ لُوطٍ وَ شُعَیْبٍ وَ أَیُّوبَ وَ مُوسَى وَ هَارُونَ وَ یُوشَعَ وَ مِیشَا وَ الْخَضِرِ وَ ذِی الْقَرْنَیْنِ وَ یُونُسَ وَ إِلْیَاسَ وَ الْیَسَعِ وَ ذِی الْکِفْلِ وَ طَالُوتَ وَ دَاوُدَ وَ سُلَیْمَانَ وَ زَکَرِیَّا وَ شَعْیَا وَ یَحْیَى وَ تُورَخَ وَ مَتَّى وَ أَرْمِیَا وَ حَیْقُوقَ وَ دَانِیَالَ وَ عُزَیْرٍ وَ عِیسَى وَ شَمْعُونَ وَ جِرْجِیسَ وَ الْحَوَارِیِّینَ وَ الْأَتْبَاعِ وَ خَالِدٍ وَ حَنْظَلَهَ وَ لُقْمَانَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ بَارِکْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیْتَ وَ رَحِمْتَ وَ بَارَکْتَ عَلَى إِبْرَاهِیمَ وَ آلِ إِبْرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَوْصِیَاءِ وَ السُّعَدَاءِ وَ الشُّهَدَاءِ وَ أَئِمَّهِ الْهُدَى اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَبْدَالِ وَ الْأَوْتَادِ وَ السُّیَّاحِ وَ الْعُبَّادِ وَ الْمُخْلِصِینَ وَ الزُّهَّادِ وَ أَهْلِ الْجِدِّ وَ الِاجْتِهَادِ وَ اخْصُصْ مُحَمَّداً وَ أَهْلَ بَیْتِهِ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِکَ وَ أَجْزَلِ کَرَامَاتِکَ وَ بَلِّغْ رُوحَهُ وَ جَسَدَهُ مِنِّی تَحِیَّهً وَ سَلَاماً وَ زِدْهُ فَضْلًا وَ شَرَفاً وَ کَرَماً حَتَّى تُبَلِّغَهُ أَعْلَى دَرَجَاتِ أَهْلِ الشَّرَفِ مِنَ النَّبِیِّینَ وَ الْمُرْسَلِینَ وَ الْأَفَاضِلِ الْمُقَرَّبِینَ اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى مَنْ سَمَّیْتُ وَ مَنْ لَمْ أُسَمِّ مِنْ مَلَائِکَتِکَ وَ أَنْبِیَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ وَ أَوْصِلْ صَلَوَاتِی إِلَیْهِمْ وَ إِلَى أَرْوَاحِهِمْ وَ اجْعَلْهُمْ إِخْوَانِی فِیکَ وَ أَعْوَانِی عَلَى دُعَائِکَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَشْفِعُ بِکَ إِلَیْکَ وَ بِکَرَمِکَ إِلَى کَرَمِکَ وَ بِجُودِکَ إِلَى جُودِکَ وَ بِرَحْمَتِکَ إِلَى رَحْمَتِکَ وَ بِأَهْلِ طَاعَتِکَ إِلَیْکَ وَ أَسْأَلُکَ اللَّهُمَّ بِکُلِّ مَا سَأَلَکَ بِهِ أَحَدٌ مِنْهُمْ مِنْ مَسْأَلَهٍ شَرِیفَهٍ مَسْمُوعَهٍ غَیْرِ مَرْدُودَهٍ وَ بِمَا دَعَوْکَ بِهِ مِنْ دَعْوَهٍ مُجَابَهٍ غَیْرِ مُخَیَّبَهٍ.

یَا اللَّهُ یَا رَحْمَانُ یَا رَحِیمُ یَا حَلِیمُ یَا کَرِیمُ یَا عَظِیمُ یَا جَلِیلُ یَا مُنِیلُ یَا جَمِیلُ یَا کَفِیلُ یَا وَکِیلُ یَا مُقِیلُ یَا مُجِیرُ یَا خَبِیرُ یَا مُنِیرُ یَا مُبِیرُ یَا مَنِیعُ یَا مُدِیلُ یَا مُحِیلُ یَا کَبِیرُ یَا قَدِیرُ یَا بَصِیرُ یَا شَکُورُ یَا بَرُّ یَا طُهْرُ یَا طَاهِرُ یَا قَاهِرُ یَا ظَاهِرُ یَا بَاطِنُ یَا

سَاتِرُ يَا مُحِيطُ يَا مُقْتَدِرُ يَا حَفِيظُ يَا مُجِيرُ يَا قَرِيبُ يَا وَدُودُ يَا حَمِيدُ يَا مَجِيدُ يَا مُبْدِئُ يَا مُعِيدُ يَا شَهِيدُ يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ يَا قَابِضُ يَا بَاسِطُ يَا هَادِي يَا مُرْسِلُ يَا مُرْشِدُ يَا مُسَدِّدُ يَا مُعْطِي يَا مَانِعُ يَا دَافِعُ يَا رَافِعُ يَا بَاقِي يَا وَافِي يَا خَلَّاقُ يَا وَهَّابُ يَا تَوَّابُ يَا فَتَّاحُ يَا نَفَّاعُ يَا رَءُوفُ يَا عَطُوفُ يَا كَافِي يَا شَافِي يَا مُعَافِي يَا مُكَافِئُ يَا وَفِيُّ يَا مُهَيْمِنُ يَا عَزِيزُ يَا جَبَّارُ يَا مُتَكَبِّرُ يَا سَلَامُ يَا مُؤْمِنُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا نُورُ يَا مُدَبِّرُ يَا فَرْدُ يَا وَتْرُ يَا قُدُّوسُ يَا نَاصِرُ يَا مُونِسُ يَا بَاعِثُ يَا وَارِثُ يَا عَالِمُ يَا حَاكِمُ يَا بَارِي يَا مُتَعَالِ يَا مُصَوِّرُ يَا مُسَلِّمُ يَا مُتَحَبِّبُ يَا قَائِمُ يَا دَائِمُ يَا عَلِيمُ يَا حَكِيمُ يَا جَوَادُ يَا بَارِئُ يَا بَارُّ يَا سَارُّ يَا عَدْلُ يَا فَاصِلُ يَا دَيَّانُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا سَمِيعُ يَا بَدِيعُ يَا خَفِيرُ يَا مُغَيِّرُ يَا مُغْنِي يَا نَاشِرُ يَا غَافِرُ يَا قَدِيمُ يَا مُسَهِّلُ يَا مُيَسِّرُ يَا مُمِيتُ يَا مُحْيِي يَا رَافِعُ يَا رَازِقُ يَا مُقْتَدِرُ يَا مُسَبِّبُ يَا مُغِيثُ يَا مُغْنِي يَا مُقْنِي يَا خَالِقُ يَا وَاحِدُ يَا حَاضِرُ يَا جَابِرُ يَا حَافِظُ يَا شَدِيدُ يَا غِيَاثُ يَا عَائِدُ يَا قَابِضُ وَ فِي بَعْضِ الرِّوَايَاتِ يَا مُنِيبُ يَا مُبِينُ يَا طَاهِرُ يَا مُجِيبُ يَا مُتَفَضِّلُ يَا مُسْتَجِيبُ يَا عَادِلُ يَا بَصِيرُ يَا مُؤَمَّلُ يَا مُسْدِي يَا أَوَّابُ يَا وَافِي يَا رَاصِدُ يَا مَلِكُ يَا رَبِّ يَا مُعِزُّ يَا مُذِلُّ يَا مَاجِدُ يَا رَازِقُ يَا وَلِيُّ يَا فَاضِلُ يَا سُبْحَانُ يَا مَنْ عَلَا فَاسْتَعْلَى فَكَانَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى يَا مَنْ قَرُبَ فَدَنَا وَ بَعُدَ فَنَأَى وَ عَلِمَ السِّرَّ وَ أَخْفَى يَا مَنْ إِلَيْهِ التَّدْبِيرُ وَ لَهُ الْمَقَادِيرُ وَ يَا مَنِ الْعَسِيرُ عَلَيْهِ سَهْلٌ يَسِيرٌ يَا مَنْ هُوَ عَلَى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ يَا مُرْسِلَ الرِّيَاحِ يَا فَالِقَ الْإِصْبَاحِ يَا بَاعِثَ الْأَرْوَاحِ يَا ذَا الْجُودِ وَ السَّمَاحِ يَا رَادَّ مَا قَدْ فَاتَ يَا نَاشِرَ الْأَمْوَاتِ يَا جَامِعَ الشَّتَاتِ يَا رَازِقَ مَنْ يَشَاءَ كَيْفَ يَشَاءُ وَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا حَيُّ حِينَ لَا حَيَّ يَا حَيُّ يَا مُحْيِيَ الْمَوْتَى يَا حَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ يَا إِلَهِي صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ وَ رَحِمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ ارْحَمْ ذُلِّي وَ فَاقَتِي وَ فَقْرِي وَ انْفِرَادِي وَ وَحْدَتِي وَ خُضُوعِي بَيْنَ يَدَيْكَ وَ اعْتِمَادِي عَلَيْكَ وَ تَضَرُّعِي إِلَيْكَ أَدْعُوكَ دُعَاءَ الْخَاضِعِ الذَّلِيلِ

الْخَاشِعِ الْخَائِفِ الْمُشْفِقِ الْبَائِسِ الْمُهَيْمِنِ الْحَقِيرِ الْجَائِعِ الْفَقِيرِ الْعَائِذِ الْمُسْتَجِيرِ الْمُقِرِّ بِذَنْبِهِ الْمُسْتَغْفِرِ مِنْهُ الْمُسْتَكِينِ لِرَبِّهِ دُعَاءَ مَنْ أَسْلَمَتْهُ ثِقَتُهُ وَ رَفَضَتْهُ أَحِبَّتُهُ وَ عَظُمَتْ فَجِيعَتُهُ دُعَاءَ حَرِقٍ حَزِينٍ ضَعِيفٍ مَهِينٍ بَائِسٍ مُسْتَكِينٍ بِكَ مُسْتَجِيرٍ اللَّهُمَّ وَ أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ مَلِيكٌ وَ أَنَّكَ مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ يَكُونُ وَ أَنَّكَ عَلَى مَا تَشَاءُ قَدِيرٌ وَ أَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ هَذَا الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ وَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ وَ الْمَشَاعِرِ الْعِظَامِ وَ بِحَقِّ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ يَا مَنْ وَهَبَ لِآدَمَ شِيثَ وَ لِإِبْرَاهِيمَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَا مَنْ رَدَّ يُوسُفَ عَلَى يَعْقُوبَ وَ يَا مَنْ كَشَفَ بَعْدَ الْبَلَاءِ ضُرَّ أَيُّوبَ يَا رَادَّ مُوسَى عَلَى أُمِّهِ وَ يَا زَائِدَ الْخَضِرِ فِي عِلْمِهِ وَ يَا مَنْ وَهَبَ لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ وَ لِزَكَرِيَّا يَحْيَى وَ لِمَرْيَمَ عِيسَى يَا حَافِظَ بِنْتِ شُعَيْبٍ وَ يَا كَافِلَ وَلَدِ أُمِّ مُوسَى أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي كُلَّهَا وَ تُجِيرَنِي مِنْ عَذَابِكَ وَ تُوجِبَ لِي رِضْوَانَكَ وَ أَمَانَكَ وَ إِحْسَانَكَ وَ غُفْرَانَكَ وَ جِنَانَكَ وَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَفُكَّ عَنِّي كُلَّ حَلْقَةٍ بَيْنِي وَ بَيْنَ مَنْ يُؤْذِينِي وَ تُفَتِّحَ لِي كُلَّ بَابٍ وَ تُلَيِّنَ لِي كُلَّ صَعْبٍ وَ تُسَهِّلَ لِي كُلَّ عَسِيرٍ وَ تُخْرِسَ عَنِّي كُلَّ نَاطِقٍ بِشَرٍّ وَ تَكُفَّ عَنِّي كُلَّ بَاغٍ وَ تَكْبِتَ عَنِّي كُلَّ عَدُوٍّ لِي وَ حَاسِدٍ وَ تَمْنَعَ عَنِّي كُلَّ ظَالِمٍ وَ تَكْفِيَنِي كُلَّ عَائِقٍ يَحُولُ بَيْنِي وَ بَيْنَ وُلْدِي وَ يُحَاوِلُ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنِي وَ بَيْنَ طَاعَتِكَ وَ يُثَبِّطَنِي عَنْ عِبَادَتِكَ يَا مَنْ أَلْجَمَ الْجِنَّ الْمُتَمَرِّدِينَ وَ قَهَرَ عُتَاةَ الشَّيَاطِينِ وَ أَذَلَّ رِقَابَ الْمُتَجَبِّرِينَ وَ رَدَّ كَيْدَ الْمُتَسَلِّطِينَ عَنِ الْمُسْتَضْعَفِينَ أَسْأَلُكَ بِقُدْرَتِكَ عَلَى مَا تَشَاءُ وَ تَسْهِيلِكَ لِمَا تَشَاءُ كَيْفَ تَشَاءُ أَنْ تَجْعَلَ قَضَاءَ حَاجَتِي فِيمَا تَشَاءُ ثُمَّ اسْجُدِي عَلَى الْأَرْضِ وَ عَفِّرِي خَدَّيْكِ وَ قُولِي اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَ بِكَ آمَنْتُ فَارْحَمْ ذُلِّي وَ فَاقَتِي وَ اجْتِهَادِي وَ تَضَرُّعِي وَ مَسْكَنَتِي وَ فَقْرِي إِلَيْكَ يَا رَبِّ وَ اجْتَهِدِي أَنْ تَسُحَّ عَيْنَاكِ وَ لَوْ بِقَدْرِ رَأْسِ الذُّبَابَةِ دُمُوعاً فَإِنَّ ذَلِكَ عَلَامَةُ الْإِجَابَةِ.

**[ترجمه]در برخی از روایات نیز آمده است: خواندن صد بار قل هوالله احد کفایت می کند. احتمال دارد این مورد در خصوص اهل ضرورت یا کسانی باشد که در حال سفر یا مشغول کارهای مهم دیگر هستند. - بر اساس برخی روایات - سپس امام صادق علیه السلام فرمودند: وقتی همه این سوره ها را خواندی، در حالی که رو به قبله هستی، بگو:

به نام خداوند رحمت گر مهربان. خداوند بلندپایه و بزرگ راست گفت، همان خدایی که معبودی جز او نیست و زنده و پاینده و بزرگ و بزرگوار و رحمت گستر و مهربان و بردبار و گرامی است و هیچ چیز همسان او نیست و شنوا و بینا و دانا و آگاه است. خداوند، خود و فرشتگان و دانشمندان گواهی دادند که معبودی جز خدا نیست، در حالی که بر پادارنده عدل است، معبودی جز خداوند که سربلند و حکیم است، وجود ندارد. و فرستادگان گرامی آن را تبلیغ نمودند و به مردم رساندند و من نیز گواهی می دهم. خدایا، ستایش، بلندپایگی، سربلندی، بالندگی، چیرگی، نعمت، عظمت، رحمت، شکوه، تسلط، حسن و زیبایی و بخشش، منحصراً از آن تو است و تسبیح، تقدیس، تهلیل و تکبیر مخصوص توست. تمام آن چه دیده می شود و دیده نمی شود، آن چه در فراز آسمان های بالا و زیر خاک است و نیز زمین های زیرین و آخرت و دنیا از آن توست. هر ثنا، ستایش، سپاسگزاری و نعمت که مورد پسند تو باشد، زیبنده تو است .

خداوندا، بر جبرئیل درود فرست، او که امانت دار تو بر وحی ات و نیرومند بر اجرای فرمانت می باشد و فرشته ای که در آسمان ها و جایگاه های کرامات تو از او اطاعت می شود و به پیامبران تو یاری می رساند و دشمنانت را سرکوب می کند. خدایا، بر میکائیل درود فرست، او که فرشته رحمت تو است و از مهرورزی ات آفریده شد و برای اهل طاعت آمرزش خواهی نموده و آنان را یاری می کند. خدایا، بر اسرافیل درود فرست، او که حامل عرش تو است و در شیپور قیامت می دمد و منتظر فرمان تو و از بیم تو لرزان و هراسان است. خداوندا، بر عزرائیل درود فرست، هم او که فرشته رحمت است و بر بندگان تو از

مرد و زن گمارده است و در زمین و آسمان از تو اطاعت می کند و به فرمان تو روح همه آفریده های تو را می گیرد. خدایا، بر حاملان پاکیزه عرش و بر پیک های گرامی نیک پاکیزه و بر فرشتگان گرامی که اعمال بندگان را می نویسند و بر فرشتگان بهشت و کلیدداران جهنم و فرشته مرگ و یاوران او درود فرست، ای صاحب بزرگی و شکوه.

خدایا، بر حضرت آدم پدر ما و مخلوقی که بر فطرت خود آفریدی، درود فرست، او که با امر به سجده فرشتگان در برابر او، او را گرامی داشتی و بهشت را به او ارزانی داشتی. خدایا، بر مادر ما حضرت حوا درود فرست، او که پاکیزه از پلیدی، به دور از آلودگی، برگزیده، از میان انسان ها است و در جایگاه های قدس در گردش است. خدایا، بر حضرت هابیل، شیث، ادریس، نوح، هود، صالح، ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، یعقوب، یوسف، اسباط، لوط، شعیب، ایوب، موسی، هارون، یوشع، میشا، خضر، ذوالقرنین، یونس، الیاس، یسع، ذوالکفل، طالوت، داوود، سلیمان، زکریا، شعیا، یحیی، تورخ، متی، ارمیا، حیقوق، دانیال، عزیر، عیسی، شمعون، جرجیس، حواریون، پیروان، خالد، حنظله و لقمان درود فرست.

خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و رحمت خود را شامل آنان بنما و بر آنان خجسته گردان، همان گونه که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم درود فرستادی، رحم کردی و مهربانی نمودی و خجسته گردانیدی، به راستی که تو ستوده و بلند پایه ای .

خدایا، بر جانشینان، نیکبختان، شهیدان و پیشوایان هدایت درود فرست. خدایا بر ابدال، اوتاد، سیاحت کنندگان، عابدان، مخلصان، زاهدان، کوشندگان در عبادت درود فرست و برترین درودها و فراوان ترین کرامت هایت را به حضرت محمد و اهل بیت او اختصاص ده و به روح و تن حضرت محمد، از سوی من تحیت و سلام برسان و بر برتری، شرافت و کرامت او بیفزا، تا این که او را به بالاترین درجات اهل شرف از پیامبران، رسولان و مقربین درگاهت نایل گردانی.

خدایا، بر همه فرشتگان، پیامبران، رسولان و اهل طاعتت که نام بردم و یا نبردم درود فرست و درود های مرا به آنان و به روح های آنان برسان و آنان را برادران دینی و یاوران من در دعا به درگاهت قرار ده. خدایا من تو را به درگاهت شفیع قرار می دهم و نیز کرمت را به کرم تو و بخشش ات را به بخشش تو و رحمتت را به رحمت تو و اهل طاعتت را شفاعت گر خود به درگاهت قرار می دهم و ای خدا، به تمام درخواست های والا، شنیده شده و رد نشده که کسی از تو نماید و به دعاهای مستجاب شده و رد نشده ای که به درگاهت شد، از تو درخواست می کنم.

ای خدا، ای رحمت گستر، ای مهربان، ای بردبار، ای کریم، ای بزرگ، ای شکوهمند، ای رساننده، ای زیبا، ای کفالت کننده، ای کارگزار، ای نادیده انگارنده لغزش، ای پناه دهنده، ای آگاه، ای روشنگر، ای نابود کننده، ای سربلند، ای چیره، ای گرداننده، ای بزرگ، ای توانا، ای بینا، ای بسیار سپاسگزار، ای نیکو، ای پاك، ای پاکیزه، ای چیره، ای آشکار، ای پنهان، ای پوشاننده، ای احاطه کننده، ای توانمند، ای نگاه دار، ای پناه دهنده، ای نزدیک، ای مهرورز، ای ستوده، ای بزرگ، ای آغاز گر، ای بازگرداننده، ای گواه، ای نیکوکار، ای نیکویی کننده، ای نعمت دهنده، ای تفضل کننده، ای گیرنده، ای رهاکننده، ای هدایتگر، ای روان کننده، ای راهنما، ای محکم کننده، ای عطاکننده، ای بازدارنده، ای به دور دارنده، ای برطرف کننده، ای پایدار، ای نگاه دارنده، ای بسیار آفریننده، ای بسیار بخشنده، ای بسیار توبه پذیر، ای بسیار گشاینده، ای بسیار سود رسان، ای بسیار مهرورز، ای بسیار مهربان، ای کفایت کننده، ای بهبودی بخش، ای عافیت بخش، ای جزا دهنده، ای وفاکننده، ای نگاهبان چیره ، ای سرفراز، ای سرکش، ای بزرگ‌منش، ای ایمن، ای ایمنی بخش، ای بی همتا، ای بی نیاز، ای نور، ای

تدبیرکننـده، ای یگانه، ای تنها، ای بسـیار پاکیزه، ای یاری کننـده، ای انس گیرنده، ای برانگیزاننده، ای به ارث برنده، ای دانا، ای فرمـانروا، ای آفریننـده، ای متعـالی، ای چهره نگـار، ای تسـلیم کننـده، ای ایجـاد کننـده محبت، ای پابرجا، ای جاودانه، ای آگاه، ای حکیم، ای بخشنده، ای پدیدآورنده، ای نیکوکار، ای شادمان کننده، ای دادگر، ای برتر، ای بسیار پاداش دهنده، ای بسـیار ارزانی دارنـده، ای شـنوا، ای آفریننـده، ای پناه دهنـده ، ای دگرگون کننـده، ای بی نیاز کننـده، ای گسترش دهنده، ای آمرزنـده، ای دیرینه، ای آسان ساز، ای راحت کننـده، ای میراننده، ای زنده کننده، ای بالابرنده، ای روزی رسان، ای توانمند، ای سـبب ساز، ای فریادرس، ای بی نیازکننده، ای روزی رسان، ای آفریدگار، ای یگانه، ای حاضـر، ای جبران کننده، ای نگاه دار، ای سخت گیر، ای فریاد رس، ای بازگردان، ای گیرنده.

- نیز بنـابر برخی روایات - در ادامه بگو: ای بازگشت کننـده، ای روشـنگر، ای پاک، ای اجابت کننـده، ای تفضل کننـده، ای پاسخ دهنده، ای دادگر، ای بینا، ای برآورنده آرزو، ای نیکی کننده، ای بسیار بازگشت کننده، ای وفا کننده به عهد، ای رصد کننده، ای فرمانروا، ای پروردگار، ای سـرافرازکننده، ای خوار کننده، ای باشـکوه، ای روزی رسان، ای سرپرست، ای برتر، ای پـاک. ای خـدایی که بلنـد شـد و برتری جست و در بالاـترین منظرگـاه قرار گرفت، ای خـدایی که نزدیـک شـدی و نزدیکی جستی و دوری و از هر چیز کناره گرفتی و از راز و نهان‌تر از راز آگاهی، ای خدایی که تدبیر و تقدیر امور به دست تو است، ای خدایی که سـخت بر تو آسان و راحت است، ای خدایی که بر هر چیز که بخواهی توانایی، ای فرسـتنده بادها، ای شکافنده صبـح، ای برانگیزاننـده و زنـده کننده جان ها، ای صاحب جود و بخشـش، ای باز گرداننده امور از دست رفته، ای زنده کننده مردگان، ای گرد هم آورنده امور پراکنده، ای روزی دهنده به هر کس که بخواهی و هر طور که بخواهی و ای صاحب شکوه و بزرگی .

ای زنـده ای پاینـده، ای زنـده زمانی که هیـچ زنده ای نبود، ای زنده، ای زنده کننده مردگان، ای زنده ای خدایی که معبودی جز تو نیست و آفریننـده آسـمان هـا و زمین هستی. ای معبود من، بر محمـد و آل محمـد درود فرست و بر محمـد و آل محمد رحم کن و بر محمد و آل محمد مبارک گردان، همان گونه که بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرسـتادی و مبارک گردانیدی و رحم و مهربانی نمودی، به راستی که تو سـتوده و بلنـد پایه ای؛ و بر خواری، نیاز، فقر، تنهایی، بی کسـی من و بر فروتنی ام در پیشـگاهت و تکیه ام بر تو و تضـرعم به درگاهت رحم کن. هماننـد شـخص فروتن، خوار، خاشع، بیمناک، هراسـناک، گرفتار، خاکسـار، کوچـک، گرسـنه، فقیر، پنـاه جو، پنـاه خـواه که به گنـاه خـود اقرار نمـود و از آن آمرزش می خواهـد و به درگـاه پروردگارش اظهار بیچارگی می کند و مثل کسی که افراد مورد اعتمادش او را رها کردند و دوستانش ترک نمودند و سخت دردناک است و من تو را چون دل سوخته اندوهناک، ناتوان خوار، فقیر، بیچاره و کسی که به تو پناه آورد، می خوانم.

خـدایا، از تـو که فرمـانروایی و هر کـاری را بخـواهی تحقـق می یابـد و بر هر چه بخـواهی توانـایی، درخواست می کنم که به احترام این مـاه حرام و خـانه محترم و سـرزمین محترم و رکن و مقـام و جایگاه های بزرگ و به حق پیامبرت حضـرت محمـد، سلام بر او و بر خاندان او، از تو درخواست می کنم.

ای خدایی که شیث را به آدم و اسماعیل و اسحاق را به ابراهیم بخشیدی و ای خدایی که یوسف را به یعقوب باز گرداندی و ای خـدایی که رنجوری ایوب را بعد از بلا و گرفتاری برطرف ساختی و ای بازگرداننده موسـی به مادرش و ای افزاینده دانش

خضر و ای کسی که سلیمان را به داوود و یحیی را به زکریا و عیسی را به مریم ارزانی داشتی و ای نگاهدار دختر شعیب و ای کفالت کننده فرزند مادر موسی، از تو درخواست می کنم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و همه گناهان مرا بیامرزی و از عذابت در پناه خود در آوری و خشنودی، ایمنی، نیکوکاری، آمرزش و بهشت هایت را برای من حتمی گردانی و از تو می خواهم که تمامی حلقه های موجود میان من و کسانی را که به من آزار می رسانند، بگشایی و همه درها را به رویم باز کنی و تمامی سختی هایم را نرم گردانی و همه دشواری ها را آسان سازی و زبان هر کس را که بدی مرا می گوید، ببندی و هر کس را که بر من تجاوز و ستم می کند، بازداری و همه دشمنان مرا و آنان را که بر من حسد می ورزند، خوار گردانی و از هرکس که می خواهد به من ستم کند، جلوگیری کنی و مرا از شر هر کس که می خواهد میان من و فرزندانم مانع ایجاد کند و می کوشد میان من و طاعتت جدایی اندازد و مرا از عبادتت باز دارد، کفایت نمایی. ای خدایی که جنیان سرکش را لگام زد و بر شیطان های تجاوزگر چیره شد و گردن گردنکشان را خوار گردانید و نیرنگ سلطه جویان را از ناتوانان باز گرداند، به آن قدرت تو بر هر چیزی و به این که هرچه را بخواهی و به هر صورت بخواهی، آسان می سازی، درخواست می کنم که حاجت مرا به صورتی که می خواهی برآورده سازی.

سپس سرت را برای سجده بر زمین بگذار و چهره ات را در خاک بنه و بگو: خدایا، در برابر تو سجده نمودم و به تو ایمان آوردم، پس بر خاکساری، نیاز، کوشش، زاری، بیچارگی و اظهار نیازم به درگاهت، رحم آر، ای پروردگار من. و بکوش که از چشمانت اشک بریزد، هرچند به اندازه سر مگس باشد، زیرا این نشانه اجابت دعا است.

**[ترجمه]

أقول

هذه سجده إحدی الروایات و إذا کان موضع الإجابه و هو فی محل السجود فینبغی أن یستظهر فی بلوغ المقصود بذکر ما رأیناه أو رویناه من

اختلاف القول فی سجده هذه الدعوات

رِوَايَهٌ أُخْرَى فِي سَجْدَهِ دُعَاءِ أُمِّ دَاوُدَ هَذَا لَفْظُهَا: ثُمَّ اسْجُدِی عَلَی الْأَرْضِ وَ عَفِّرِی خَدَّيْکِ وَ قُولِی- اللَّهُمَّ لَکَ سَجَدْتُ وَ بِکَ آمَنْتُ وَ عَلَيْکَ تَوَكَّلْتُ فَارْحَمْ ذُلِّی وَ كَبْوَتِی لِحُرِّ وَجْهِی وَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی وَ اجْتَهِدِی فِی الدُّعَاءِ أَنْ تَسُحَّ عَيْنَاكِ وَ لَوْ قَدْرَ رَأْسِ الْإِبْرَهِ فَإِنَّ ذَلِکَ عَلَامَهُ الْإِجَابَهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

رِوَايَهٌ أُخْرَى فِي سَجْدَهِ هَذَا الدُّعَاءِ مَا هَذَا لَفْظُهُ: ثُمَّ اسْجُدِی عَلَی الْأَرْضِ وَ عَفِّرِی خَدَّيْكِ وَ قُولِی- اللَّهُمَّ لَکَ سَجَدْتُ وَ بِکَ آمَنْتُ فَارْحَمْ ذُلِّی وَ خُضُوعِی بَيْنَ يَدَيْکَ وَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی إِلَيْکَ وَ ارْحَمِ انْفِرَادِی وَ خُشُوعِی وَ اجْتِهَادِی بَيْنَ يَدَيْکَ وَ تَوَكُّلِی عَلَيْکَ اللَّهُمَّ بِکَ أَسْتَفْتِحُ وَ بِکَ أَسْتَنْجِحُ وَ بِمُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ اللَّهُمَّ سَهِّلْ لِی كُلَّ حُزُونَهٍ وَ ذَلِّلْ لِی كُلَّ صُعُوبَهٍ وَ أَعْطِنِی مِنَ الْخَيْرِ أَكْثَرَ مِمَّا أَرْجُو وَ عَافِنِی مِنَ الشَّرِّ وَ اصْرِفْ عَنِّی السُّوءَ ثُمَّ قُولِی مِائَهَ مَرَّهٍ يَا قَاضِیَ حَوَائِجِ الطَّالِبِينَ اقْضِ حَاجَتِی بِلُطْفِکَ يَا خَفِیَّ الْأَلْطَافِ.

قَالَ جَعْفَرٌ الصَّادِقُ عليه السلام وَ اجتهد [اجْتَهِدِی] أَنْ تَسُحَّ عَيْنَاكِ وَ لَوْ مِقْدَارَ رَأْسِ الْإِبْرَهِ دُمُوعاً فَإِنَّهُ عَلَامَهُ إِجَابَهِ هَذَا الدُّعَاءِ بِحَرْقَهِ الْقَلْبِ وَ انْسِكَابِ الْعَبْرَهِ وَ احْتَفِظِی بِمَا عَلَّمْتُکِ.

رِوَايَهٌ أُخْرَى فِي سَجْدَهِ هَذَا الدُّعَاءِ هَذَا لَفْظُهَا: ثُمَّ اسْجُدِی عَلَی الْأَرْضِ وَ عَفِّرِی خَدَّيْکِ ثُمَّ قُولِی فِی سُجُودِکَ- اللَّهُمَّ لَکَ سَجَدْتُ وَ لَکَ صَلَّيْتُ وَ بِکَ آمَنْتُ وَ عَلَيْکَ تَوَكَّلْتُ وَ ارْحَمْ ذُلِّی وَ فَاقَتِی وَ خُضُوعِی وَ انْفِرَادِی وَ مَسْكَنَتِی وَ فَقْرِی وَ كَبْوَتِی لِوَجْهِکَ وَ إِلَيْکَ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَ اجْتَهِدِی أَنْ تَسُحَّ عَيْنَاکَ وَ لَوْ بِقَدْرِ رَأْسِ ذُبَابٍ دُمُوعاً فَإِنَّ آيَهَ الْإِجَابَهِ لِهَذَا الدُّعَاءِ حُرْقَهُ الْقَلْبِ وَ انْسِكَابُ الْعَبْرَهِ وَ احْفَظِی مَا عَلَّمْتُکِ وَ احْذَرِی أَنْ تُعَلِّمِيهِ مَنْ يَدْعُو بِهِ الْبَاطِلَ فَإِنَّ فِيهِ اسْمَ اللَّهِ الْأَعْظَمَ الَّذِی إِذَا دُعِیَ بِهِ أَجَابَ وَ إِذَا سُئِلَ بِهِ أَعْطَى فَلَوْ أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقاً وَ الْبِحَارَ مِنْ

دُونِهِمَا كَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ دُونَ حَاجَتِكَ لَسَهَّلَ اللَّهُ تَعَالَى الْوُصُولَ إِلَى ذَلِكَ وَ لَوْ أَنَّ الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ أَعْدَاؤُكَ لَكَفَاكَ اللَّهُ مَئُونَتَهُمْ وَ ذَلَّلَ رِقَابَهُمْ (۱).

**[ترجمه]آن چه ذکر شد، دعای سجده بر اساس برخی از روایات بود؛ و اگر زمان اجابت، در حالت سجده انسان است، بهتر است در رسیدن به مقصود، احتیاط را رعایت نماید و علاوه بر دعای گذشته، دعاهایی را که که در روایت آن اختلاف داریم و در سجده دعای ام داوود نقل شده است بخواند، که عبارت اند از:

سپس سرت را برای سجده بر زمین بگذار و چهره ات را بر خاک بنه و بگو: خدایا، در برابر تو سجده نمودم و به تو ایمان آوردم و به تو توکل نمودم، پس بر خواری و به رو به زمین افتادنم و بر فقر و نیازم به درگاهت رحم کن. و در حال دعا به درگاه خداوند، بکوش از چشمانت اشک بیاید، هرچند به اندازه سر سوزن باشد، زیرا این، نشانه اجابت دعا است، انشاءالله.

روایتی دیگر در دعای این سجده: سپس سرت را برای سجده بر زمین بگذار و چهره ات را بر خاک بنه و بگو: خدایا، در برابر تو سجده نمودم و به تو ایمان آوردم، پس بر خواری و فروتنی من در پیشگاهت و بر فقر و نیاز من به درگاهت و بر تنهایی، خشوع و کوششم در درگاهت و توکل من بر خود رحم کن. خدایا، به وسیله تو طلب پیروزی و کامیابی می کنم و به حضرت محمد، بنده و فرستاده ات به درگاه تو روی می آورم. خدایا، تمام اموری را که از آن نگرانم، آسان ساز و همه دشواری ها را برای من خوار و راحت بگردان و از امور خیر بیش از آن چه امید دارم به من ارزانی دار و مرا از بدی ها عافیت بخش و بدی ها را از من دور دار.

سپس صد بار بگو: ای برآورنده خواسته های درخواست کنندگان، به لطفت حاجتم را برآور، ای خدایی که الطافت پنهان است.

امام صادق علیه السلام فرمودند: بکوش از چشمانت اشک بیاید، هرچند به اندازه سر سوزن باشد، زیرا نشانه اجابت این دعا، سوز دل و ریزش اشک است و آن چه را که به تو آموختم حفظ کن.

روایتی دیگر در دعای این سجده: سپس سرت را برای سجده بر زمین بگذار و چهره ات را در خاک بنه و بگو: خدایا، در برابر تو سجده کردم و برای تو نماز گزاردم و به تو ایمان آوردم و بر تو توکل نمودم، بر خواری، نیاز، فروتنی، تنهایی، بیچارگی، ناداری و این که برای تو و به درگاهت به رو بر زمین افتادم رحم کن، ای پروردگار من، ای پروردگار من. و بکوش از چشمانت اشک بیاید، هرچند به اندازه سر مگس باشد، زیرا نشانه اجابت این دعا، سوز دل و ریزش اشک است و آن چه را که به تو آموختم حفظ کن و مبادا آن را به کسی بیاموزی تا برای باطل دعا کند؛ زیرا اسم اعظم خداوند در آن نهفته است، که هرگاه بدان دعا شود، اجابت می کند و هرگاه به آن از خدا درخواست شود، عطا می کند. اگر آسمان ها و زمین و دریاها بسته باشند و حاجت تو از گشوده شدن آن ها بزرگتر باشد، خداوند راه رسیدن به آن را برای تو آسان خواهد نمود و اگر همه جنیان و انسان ها دشمن تو باشند، خداوند تو را از مزاحمت آن ها کفایت می کند و آن ها را ذلیل و خوار خواهد نمود. - . الاقبال: ۶۵۸-۶۶۳ -

**[ترجمه]

فـإذا علمت مـا ذكرنـا من الاحتيـاط للعبـادات و الاسـتظهار فی الروايـات و السـجدات و لم يسـمح عقلـک بالخضوع و لا قلبک بـالخشوع و لاـ عينـک بالـدموع فاشـتغل بالبكاء على قساوه قلبک و غفلتک عن ربک و ما أحاط بک من ذنبک عن الطمع فی قضـاء حاجتـک التی ذكرتهـا فی دعواتک و بادر رحمک الله إلى معالجه دائک و تحصـيل شـفائک فأنت مـدنف المرض على شفاء و تب من كل ذنب و اطلب العفو ممن عودک إنک إذا طلبت العفو منه عفا.

**[ترجمه]اكنون كه از موارد احتياطی و روايات متفاوت در رابطه با دعاهای سجده آگاه گشتی و با اين وجود، عقلت خاضع و دلت خاشع و ديـده ات گريان نگرديـد، به جای آزمنـدی و تمايل در برآورده شدن حاجتت كه در دعاهايت ذكر كردی، بر سنگدلی خويش و غفلتت از پروردگار و گناهت كه بر تو احاطه كرده است، گريه كن و به معالجه بيماری و تحصـيل بهبودی ات بشـتاب؛ زيرا تو در اين صورت، بيمار هستی. و از همه گناهانت توبه كن و از خـدايی كه هرگاه از او طلب عفو كنی تو را می آمرزد، طلب عفو كن.

**[ترجمه]

و نحن نـذكر تمـام روايه أم داود رضوان الله عليهما ليعلم كيفيه تفصـيل إحسان الله جل جلاله إليهما فلا تقنع لنفسک أن تكون معاملتک لله جل جلاله و إخلاصک له و اختصاصک به و التوصل فی الظفر برحمته و إجابته دون امرأه و النساء رعايا للعقلاء و الرجال قوامون على النساء و قبيح بالرئيس أن يكون دون واحد من رعيته

فَقَالَتْ أُمُّ جِـدِّنَا دَاوُدَ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِ: فَكَتَبْتُ هَذَا الدُّعَاءَ وَ انْصِـرَفْتُ وَ دَخَلَ شَـهْرُ رَجَبٍ وَ فَعَلْتُ مِثْلَ مَا أَمَرَنِی بِهِ تَعْنِی الصَّادِقَ عليه السـلام ثُمَّ رَقَدْتُ تِلْكَ اللَّيْلَهَ فَلَمَّا كَانَ فِی آخِرِ اللَّيْلِ رَأَيْتُ مُحَمَّداً صـلى الله عليه و آله وَ كُلَّ مَنْ صَلَّيْتُ عَلَيْهِمْ مِنَ الْمَلَائِكَهِ وَ النَّبِيِّيـنَ وَ مُحَمَّدٌ صَـلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ عَلَيْهِمْ يَقُـولُ يَـا أُمَّ دَاوُدَ أَبْشِـرِی وَ كُـلَّ مَنْ تَرَيْنَ مِنْ إِخْوَانِـكِ وَ فِی رِوَايَهٍ أَعْوَانِـكِ وَ إِخْوَانِكِ كُلِّهِمْ يَشْـفَعُونَ لَكِ وَ يُبَشِّرُونَكِ بِنُجْحِ حَاجَتِكِ وَ أَبْشِرِی فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحْفَظُكِ وَ يَحْفَظُ وَلَدَكِ وَ يَرُدُّهُ عَلَيْكِ قَالَتْ فَانْتَبَهْتُ فَمَا لَبِثْتُ إِلَّا قَدْرَ مَسَافَهِ الطَّرِيقِ مِنَ الْعِرَاقِ إِلَى الْمَدِينَهِ لِلرَّاكِبِ الْمُجِدِّ الْمُسْرِعِ الْعَجِلِ حَتَّى قَدِمَ عَلَيَّ دَاوُدُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ حَالِهِ فَقَالَ إِنِّی كُنْتُ مَحْبُوساً فِی أَضْيَقِ حَبْسٍ وَ أَثْقَلِ حَدِيـدٍ وَ فِی رِوَايَهٍ وَ أَثْقَلِ قَيْـدٍ إِلَى يَوْمِ النِّصْفِ مِنْ رَجَبٍ فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ رَأَيْتُ فِی مَنَامِی كَأَنَّ الْأَرْضَ قَدْ قُبِضَتْ لِی فَرَأَيْتُكِ عَلَى

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۶۵۸- ۶۶۳.

حَصِیرِ صَلَوَاتِکَ وَ حَوْلَکَ رِجَالٌ رُءُوسُهُمْ فِی السَّمَاءِ وَ أَرْجُلُهُمْ فِی الْأَرْضِ یُسَبِّحُونَ اللَّهَ تَعَالَی حَوْلَکَ فَقَالَ لِی قَائِلٌ مِنْهُمْ حَسَنُ الْوَجْهِ نَظِیفُ الثَّوْبِ طَیِّبُ الرَّائِحَهِ خِلْتُهُ جَدِّی رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَبْشِرْ یَا ابْنَ الْعَجُوزَهِ الصَّالِحَهِ فَقَدِ اسْتَجَابَ اللَّهُ لِأُمِّکَ فِیکَ دُعَاءَهَا فَانْتَبَهْتُ وَ رُسُلُ الْمَنْصُورِ عَلَی الْبَابِ فَأُدْخِلْتُ عَلَیْهِ فِی جَوْفِ اللَّیْلِ فَأَمَرَ بِفَکِّ الْحَدِیدِ عَنِّی وَ الْإِحْسَانِ إِلَیَّ وَ أَمَرَ لِی بِعَشَرَهِ آلَافِ دِرْهَمٍ وَ حُمِلْتُ عَلَی نَجِیبٍ وَ سُوِّقْتُ بِأَشَدِّ السَّیْرِ وَ أَسْرَعِهِ حَتَّی دَخَلْتُ الْمَدِینَهَ قَالَتْ أُمُّ دَاوُدَ فَمَضَیْتُ بِهِ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام فَقَالَ علیه السلام إِنَّ الْمَنْصُورَ رَأَی أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ عَلِیّاً علیه السلام فِی الْمَنَامِ یَقُولُ لَهُ أَطْلِقْ وَلَدِی وَ إِلَّا أُلْقِیکَ فِی النَّارِ وَ رَأَی کَأَنَّ تَحْتَ قَدَمَیْهِ النَّارَ فَاسْتَیْقَظَ وَ قَدْ سُقِطَ فِی یَدَیْهِ فَأَطْلَقَکَ یَا دَاوُدُ وَ قَالَتْ أُمُّ دَاوُدَ فَقُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام یَا سَیِّدِی أَ یُدْعَی بِهَذَا الدُّعَاءِ فِی غَیْرِ رَجَبٍ قَالَ نَعَمْ یَوْمَ عَرَفَهَ وَ إِنْ وَافَقَ ذَلِکَ یَوْمَ الْجُمُعَهِ لَمْ یَفْرُغْ صَاحِبُهُ مِنْهُ حَتَّی یَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ وَ فِی کُلِّ شَهْرٍ إِذَا أَرَادَ ذَلِکَ صَامَ الْأَیَّامَ الْبِیضَ وَ دَعَا بِهِ فِی آخِرِهَا کَمَا وَصَفْتُ وَ فِی رِوَایَتَیْنِ قَالَ نَعَمْ فِی یَوْمِ عَرَفَهَ وَ فِی کُلِّ یَوْمٍ دَعَا فَإِنَّ اللَّهَ یُجِیبُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی (۱).

۱- ۱. کتاب الاقبال: ۶۶۳- ۶۶۴.

**[ترجمه]اکنون ادامه روایت ام داوود - رضوان الله علیها - را ذکر می کنیم تا از تفصیل نیکی و احسان خداوند جل جلاله به آن دو، آگاه گردی. پس به این قانع نشو که رفتارت با خداوند جلّ جلاله و اخلاص و اختصاص و توسل تو به درگاه او برای دست یافتن به رحمت و اجابت الهی، کمتر از یک زن باشد. و زنان رعیت های عاقلان اند و مردان بر زنان مقدم اند و برای کسی که در راس قرار دارد، بسیار ناپسند است که از زیر دست خود پایین تر باشد.

مادر جد ما داوود - رضوان الله علیه - گفت: این دعا را نوشتم و از محضر امام علیه السلام خارج شدم، و در ماه رجب به آن چه حضرت فرموده بود، عمل کردم و خوابیدم. در اواخر شب، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و تمام فرشتگان و پیامبرانی را که در دعای گذشته بر آنان درود فرستادم، در خواب دیدم، در حالی که حضرت محمد به من فرمودند: ای ام داوود، بشارت باد تو را. و هر کسی که می بینی از برادرانت - و بنابر روایت دیگر: یارانت و برادرانت - همگی برای تو شفاعت خواهند کرد و تو را به برآوردن حاجتت مژده می دهند و تو را بشارت باد که خداوند متعال تو و فرزندت را حفظ می کند و او را به تو باز می گرداند.

گفت: از خواب بیدار شدم و فقط به اندازه فاصله عراق تا مدینه برای سواری که مرکبش را تند و باشتاب براند، گذشته بود که داوود به خانه بازگشت. از حال او پرسیدم. گفت: تا نیمه رجب، در سنگین ترین غل ها - و در روایتی در سنگین ترین زنجیر ها - و در بدترین زندان ها بودم. وقتی شب شد، در خواب دیدم که گویی زمین برای من جمع شد و تو را دیدم، بر روی حصیری که بر روی آن نماز می گزاری، نشسته ای و مردانی در کنار تو نشسته اند که سرهایشان در آسمان و پاهایشان در زمین است و مشغول تسبیح خدا هستند. یکی از آنان که صورتی زیبا و لباسی پاکیزه و بویی خوش داشت و به گمان من، جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله بود، به من گفت: ای پسر پیرزن شایسته، خداوند دعای مادرت را اجابت نمود.

از خواب بیدار شدم و فرستاده های منصور را در کناری دیدم. در نیمه های شب، مرا به حضور او بردند و او دستور داد که زنجیر از دست و پای من باز کنند و به من نیکی و احسان کنند و نیز دستور داد که ده هزار درهم به من بدهند و بر اسبی اصیل سوار شوم و با سرعت و شتاب برانم، تا این که وارد مدینه شدم.

ام داوود گفت: داوود را به خدمت امام صادق علیه السلام بردم. فرمودند: منصور، امیرمؤمنان علی علیه السلام را در خواب دید که به او می فرمود: فرزندم را آزاد کن، وگرنه تو را در آتش جهنم می افکنم و خود را در حالی دید که گویی زیر پاهایش آتش جهنم قرار دارد. از خواب بیدار شد و پشیمان شد و تو را آزاد کرد، ای داوود.

ام داوود گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: ای آقای من، آیا این دعا را در غیر ماه رجب هم می شود خواند؟ فرمودند: بله، در روز عرفه. اگر آن روز جمعه باشد، خداوند گناهان دعاکننده را بعد از پایان دعا می آمرزد؛ و در همه ماه ها، اگر انسان خواست این دعا را بخواند، ایام بیض و روزهای سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم ماه را روزه می گیرد و پس از آن، این دعا را به صورتی که پیش از این یادآور شدم، می خواند. در دو روایت دیگر آمده که امام صادق علیه السلام چنین پاسخ دادند: بله در روز عرفه و در هر روز که این دعا را بخواند، ان شاءالله تعالی، خداوند دعای او را اجابت می کند. - . الاقبال: ۶۶۳-۶۶۴ -

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بأعمال شهر شعبان من الصلوات و الأدعيه و ما يناسب ذلك

اشاره

اعلم أنا قد أوردنا فی كتاب الطهاره و الصلاه و كتاب الدعاء و كتاب الصيام و المزار و غيرها كثيرا من المطالب المتعلقه بهذه الأبواب فليراجع إليها إن شاء الله تعالى.

**[ترجمه]بدان، مطالب مربوط به اين باب در کتاب های الطهاره و الصلاه و الدعاء و الصيام و المزار و ديگر کتاب ها آورده شد، پس به آنها مراجعه کن. انشاءالله

**[ترجمه]

باب ۲۷ عمل أول ليله منه و أول يومه

الأخبار

أقول

قد مضى فی أول أبواب هذا الجزء عمل أول كل شهر فلا تغفل.

**[ترجمه]در ابتدای اين کتاب، اعمال اول هر ماه آورده شد.

**[ترجمه]

باب ۲۸ عمل مطلق أيام شهر شعبان و لياليها

أقول

قد مضى ما يناسب هذا الباب فی كتاب الصيام و كتاب الدعاء أيضا فتذكر.

**[ترجمه]مطالب اين باب در کتاب الصيام و کتاب الدعاء ذکر شد، پس ياد آور شو.

**[ترجمه]

باب ۲۹ عمل كل يوم يوم من هذا الشهر و كل ليله ليله منه زائدا على أعمال الباب السابق

الأخبار

أقول:(۱).

ص: ۴۰۷

۱- ۱. راجع فی ذلک کتاب الاقبال و سائر کتب الأدعیه أبوابها المناسبه.

<meta info=".....". - به کتاب الاقبال و دیگر کتاب های دعا در این زمینه مراجعه کن. -

**[ترجمه]

باب ۳۰ عمل لیله النصف من شعبان و هی لیله میلاد القائم علیه السلام و عمل یومها زائدا علی ما فی الأبواب السابقه

الأخبار

أقول

قد أوردنا کثیرا مما یتعلق بهذا الباب فی کتاب الطهاره و الصلاه و الدعاء و الصیام و المزار و غیرها و قد ذکرنا أیضا ما یناسبه فی کتاب أحوال القائم صلوات الله علیه.

**[ترجمه]بسیاری از مطالب این باب در کتاب الطهار ه و الصلا ه و الدعاء و الصیام و المزار و غیر آن ذکر شد و نیز مطالبی در این باب، در کتاب احوال قائم صلوات الله علیه ذکر کرده ایم.

**[ترجمه]

«۱»

قل، [إقبال الأعمال] أَعْمَالُ لَیْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَجَدْنَا مَرْوِیّاً عَنِ النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله قَالَ: مَنْ صَلَّی فِی اللَّیْلَهِ الْخَامِسَهَ عَشَرَ مِنْ شَعْبَانَ بَیْنَ الْعِشَاءَیْنِ أَرْبَعَ رَکَعَاتٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ- فَاتِحَهَ الْکِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

وَ فِی رِوَایَهٍ أُخْرَی: إِحْدَی عَشْرَهَ مَرَّهً فَإِذَا فَرَغَ قَالَ- یَا رَبِّ اغْفِرْ لَنَا عَشْرَ مَرَّاتٍ یَا رَبِّ ارْحَمْنَا عَشْرَ مَرَّاتٍ- یَا رَبِّ تُبْ عَلَیْنَا عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ یَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِحْدَی وَ عِشْرِینَ مَرَّهً ثُمَّ یَقُولُ سُبْحَانَ الَّذِی یُحْیِی الْمَوْتَی وَ یُمِیتُ الْأَحْیَاءَ- وَ هُوَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ اسْتَجَابَ اللَّهُ تَعَالَی لَهُ وَ قَضَی حَوَائِجَهُ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ کِتَابَهُ بِیَمِینِهِ وَ کَانَ فِی حِفْظِ اللَّهِ تَعَالَی إِلَی قَابِلٍ.

**[ترجمه]الاقبال: اعمال شب نیمه شعبان: حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس در شب پانزدهم شعبان، بین نماز مغرب و عشا، چهار رکعت نماز بگزارد، در هر رکعت فاتحهٔ الکتاب یک بار و سوره قل هو الله احد ده بار - و بنا بر روایت دیگر: یازده بار - بخواند و بعد از نماز - ده بار - بگوید: پروردگارا، ما را بیامرز. و نیز - ده بار - بگوید: پروردگارا، توبه ما را بپذیر. و بیست و یک بار سوره قل هوالله أحد را بخواند، سپس - ده بار - بگوید: پاک است خدایی که مردگان را زنده می گرداند و زندگان را می میراند و بر هر چیز توانا است. خداوند متعال دعای او را مستجاب می گرداند و حوایج دنیوی و اخروی او را برآورده می سازد و نامه عملش را به دست راستش می دهد و تا سال آینده در حفظ خدا خواهد بود.

**[ترجمه]

فَصْلٌ

فِيمَا نَذْكُرُهُ مِنْ صَلَاهِ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ أُخْرَى فِی لَيْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ رَوَيْنَا ذَلِكَ بِإِسْنَادِنَا إِلَى أَبِی مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَی التَّلَّعُكْبَرِیِّ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: الصَّلَاهُ فِی لَيْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مِائَهَ مَرَّهٍ فَإِذَا فَرَغْتَ قُلْتَ اللَّهُمَّ إِنِّی إِلَيْكَ فَقِيرٌ وَ مِنْ عَذَابِكَ خَائِفٌ وَ بِكَ مُسْتَجِيرٌ رَبِّ لَا تُبَدِّلِ اسْمِی وَ لَا تُغَيِّرْ جِسْمِی رَبِّ لَا تُجْهِدْ بَلَائِی رَبِّ لَا تُشْمِتْ بِی أَعْدَائِی أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَ أَعُوذُ بِرَحْمَتِكَ مِنْ عَذَابِكَ وَ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ

ص: ۴۰۸

مِنْکَ جَلَّ ثَنَاؤُکَ أَنْتَ کَمَا أَثْنَیْتَ عَلَى نَفْسِکَ وَ فَوْقَ مَا یَقُولُ الْقَائِلُونَ فِیکَ ثُمَّ ادْعُ بِمَا أَحْبَبْتَ.

**[ترجمه]نماز چهار رکعتی دیگر، ابو محمد هارون بن موسی تلعکبری - رضی الله عنه - نقل کرد: نماز شب نیمه شعبان به این صورت است که در این شب چهار رکعت نماز گزارده می شود، در هر رکعت سوره حمد یک بار و سوره قل هو الله احد را صد بار می‌خوانی و بعد از نماز می گویی:

خدایا، من به درگاه تو اظهار نیاز می کنم و از عذاب تو بیمناکم و به تو پناه می آورم. پروردگارا، نام مرا تغییر مده و تنم را دگرگون مساز. پروردگارا، مرا به بلای طاقت فرسا دچار مکن. پروردگارا، مرا دشمن شاد مگردان. از کیفر تو به بخشش تو و از عذاب تو به رحمتت و از ناخشنودی و خشم تو به خشنودی ات و از تو به تو پناه می برم. ستایش تو بزرگ است و آن چنانی که خود، خود را ستودی و برتر از سخن گویندگان و توصیف کنندگانت هستی. سپس برای هر مورد که دوست داشتی، دعا کن.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ رَوَیْنَا هَذِهِ الصَّلَاةَ بِإِسْنَادِنَا أَیْضاً إِلَى جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ ره فَقَالَ فِی إِسْنَادِنَا مَا هَذَا لَفْظُهُ وَ رَوَى أَبُو یَحْیَى الصَّنْعَانِیُّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ وَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ علیهما السلام وَ رَوَاهُ عَنْهُمَا ثَلَاثُونَ رَجُلًا مِمَّنْ یُوثَقُ بِهِ قَالا: إِذَا كَانَ لَیْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَصَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ ذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِیثِ.

**[ترجمه]جدم ابو جعفر طوسی این نماز را به نقل از ابویحیی صنعانی از امام باقر و امام صادق علیهما السلام و سی نفر دیگر از ثقات نیز آن را از ایشان نقل کردند که فرمودند: وقتی شب نیمه شعبان فرا رسید، چهار رکعت نماز بخوان ...و در ادامه، حدیث گذشته را نقل کرد.

**[ترجمه]

فَصْلٌ

فِیمَا نَذْكُرُهُ مِنْ تَسْبِیحٍ وَ تَحْمِیدٍ وَ تَكْبِیرٍ وَ صَلَاةِ رَكْعَتَیْنِ فِی لَیْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ رَوَیْنَا ذَلِكَ بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ ره فِیمَا رَوَاهُ عَنْ أَبِی یَحْیَى عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ علیه السلام قَالَ: سُئِلَ الْبَاقِرُ علیه السلام عَنْ فَضْلِ لَیْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ هِیَ أَفْضَلُ لَیْلَةٍ بَعْدَ لَیْلَةِ الْقَدْرِ وَ فِیهَا یَمْنَحُ اللَّهُ تَعَالَى الْعِبَادَ فَضْلَهُ وَ یَغْفِرُ لَهُمْ بِمَنِّهِ فَاجْتَهِدُوا فِی الْقُرْبَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فِیهَا فَإِنَّهَا لَیْلَةٌ آلَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ لَا یَرُدَّ فِیهَا سَائِلًا مَا لَمْ یَسْأَلِ اللَّهُ مَعْصِیَةً وَ إِنَّهَا اللَّیْلَةُ الَّتِی جَعَلَهَا اللَّهُ لَنَا أَهْلَ الْبَیْتِ بِإِزَاءِ مَا جَعَلَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ لِنَبِیِّنَا صلی الله علیه و آله فَاجْتَهِدُوا فِی الدُّعَاءِ وَ الثَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ تَعَالَى فِیهَا مِائَةَ مَرَّةٍ وَ حَمَّدَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ كَبَّرَهُ مِائَةَ مَرَّةٍ وَ هَلَّلَهُ مِائَةَ تَهْلِیلَةٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ مَعَاصِیهِ وَ قَضَى لَهُ حَوَائِجَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ مَا الْتَمَسَهُ وَ مَا عَلِمَ حَاجَتَهُ إِلَیْهِ وَ إِنْ لَمْ یَلْتَمِسْهُ مِنْهُ تَفَضُّلًا عَلَى عِبَادِهِ قَالَ أَبُو یَحْیَى فَقُلْتُ لِسَیِّدِنَا الصَّادِقِ علیه السلام وَ أَیُّ شَیْ ءٍ أَفْضَلُ

الْأَدْعِیَهِ فَقَالَ إِذَا أَنْتَ صَلَّیْتَ الْعِشَاءَ الْآخِرَهَ فَصَلِّ رَکْعَتَیْنِ تَقْرَأُ فِی الْأُولَی الْحَمْدَ وَ سُورَهَ الْجَحْدِ وَ هِیَ قُلْ یا أَیُّهَا الْکافِرُونَ وَ اقْرَأْ فِی الرَّکْعَهِ الثَّانِیَهِ الْحَمْدَ وَ سُورَهَ التَّوْحِیدِ وَ هِیَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَإِذَا أَنْتَ سَلَّمْتَ قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ ثَلَاثاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّهً وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّهً وَ اللَّهُ أَکْبَرُ أَرْبَعاً وَ ثَلَاثِینَ مَرَّهً ثُمَّ قُلْ- یَا مَنْ إِلَیْهِ مَلْجَأُ الْعِبَادِ فِی الْمُهِمَّاتِ وَ إِلَیْهِ یَفْزَعُ الْخَلْقُ فِی الْمُلِمَّاتِ یَا عَالِمَ الْجَهْرِ وَ الْخَفِیَّاتِ یَا مَنْ لَا یَخْفَی عَلَیْهِ خَوَاطِرُ الْأَوْهَامِ وَ تَصَرُّفُ الْخَطَرَاتِ

یَا رَبَّ الْخَلَائِقِ وَ الْبَرِیَّاتِ یَا مَنْ بِیَدِهِ مَلَکُوتُ الْأَرَضِینَ وَ السَّمَاوَاتِ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَمَتُّ إِلَیْکَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ فَیَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ اجْعَلْنِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَیْهِ فَرَحِمْتَهُ وَ سَمِعْتَ دُعَاءَهُ فَأَجَبْتَهُ وَ عَلِمْتَ اسْتِقَالَتَهُ فَأَقَلْتَهُ وَ تَجَاوَزْتَ عَنْ سَالِفِ خَطِیئَتِهِ وَ عَظِیمِ جَرِیرَتِهِ فَقَدِ اسْتَجَرْتُ بِکَ مِنْ ذُنُوبِی وَ لَجَأْتُ إِلَیْکَ فِی سَتْرِ عُیُوبِی اللَّهُمَّ فَجُدْ عَلَیَّ بِکَرَمِکَ وَ فَضْلِکَ وَ احْطُطْ خَطَایَایَ بِحِلْمِکَ وَ عَفْوِکَ وَ تَغَمَّدْنِی فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ بِسَابِغِ کَرَامَتِکَ وَ اجْعَلْنِی فِیهَا مِنْ أَوْلِیَائِکَ الَّذِینَ اجْتَبَیْتَهُمْ لِطَاعَتِکَ وَ اخْتَرْتَهُمْ لِعِبَادَتِکَ وَ جَعَلْتَهُمْ خَالِصَتَکَ وَ صَفْوَتَکَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِی مِمَّنْ سَعِدَ جَدُّهُ وَ تَوَفَّرَ مِنَ الْخَیْرَاتِ حَظُّهُ وَ اجْعَلْنِی مِمَّنْ سَلِمَ فَنَعِمَ وَ فَازَ فَغَنِمَ وَ اکْفِنِی شَرَّ مَا أَسْلَفْتُ وَ اعْصِمْنِی مِنَ الِازْدِیَادِ فِی مَعْصِیَتِکَ وَ حَبِّبْ إِلَیَّ طَاعَتَکَ وَ مَا یُقَرِّبُنِی مِنْکَ وَ یُزْلِفُنِی عِنْدَکَ سَیِّدِی إِلَیْکَ مَلْجَأُ الْهَارِبِ مِنْکَ مُلْتَمَسُ الطَّالِبِ وَ عَلَی کَرَمِکَ یُعَوِّلُ الْمُسْتَقِیلُ التَّائِبُ أَدَّبْتَ عِبَادَکَ بِالتَّکَرُّمِ وَ أَنْتَ أَکْرَمُ الْأَکْرَمِینَ وَ أَمَرْتَ بِالْعَفْوِ عِبَادَکَ وَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ اللَّهُمَّ فَلَا تَحْرِمْنِی مَا رَجَوْتُ مِنْ کَرَمِکَ وَ لَا تُؤْیِسْنِی مِنْ سَابِغِ نِعَمِکَ وَ لَا تُخَیِّبْنِی مِنْ جَزِیلِ قِسَمِکَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ لِأَهْلِ طَاعَتِکَ وَ اجْعَلْنِی فِی جُنَّهٍ مِنْ شِرَارِ خَلْقِکَ رَبِّ إِنْ لَمْ أَکُنْ مِنْ أَهْلِ ذَلِکَ فَأَنْتَ أَهْلُ الْکَرَمِ وَ الْعَفْوِ وَ الْمَغْفِرَهِ جُدْ عَلَیَّ بِمَا أَنْتَ أَهْلُهُ لَا بِمَا أَسْتَحِقُّهُ فَقَدْ حَسُنَ ظَنِّی بِکَ وَ تَحَقَّقَ رَجَائِی لَکَ وَ عَلِقَتْ نَفْسِی بِکَرَمِکَ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِینَ وَ أَکْرَمُ الْأَکْرَمِینَ اللَّهُمَّ وَ اخْصُصْنِی مِنْ کَرَمِکَ بِجَزِیلِ قِسَمِکَ وَ أَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ وَ اغْفِرْ لِیَ الذَّنْبَ الَّذِی یَحْبِسُ عَنِّی الْخُلُقَ وَ یُضَیِّقُ عَلَیَّ الرِّزْقَ حَتَّی أَقُومَ بِصَالِحِ رِضَاکَ وَ أُنْعَمَ بِجَزِیلِ عَطَایَاکَ وَ أَسْعَدَ بِسَابِغِ نَعْمَائِکَ فَقَدْ لُذْتُ بِحَرَمِکَ وَ تَعَرَّضْتُ لِکَرَمِکَ وَ اسْتَعَذْتُ بِعَفْوِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ وَ بِحِلْمِکَ مِنْ غَضَبِکَ فَجُدْ بِمَا سَأَلْتُکَ وَ أَنِلْ مَا الْتَمَسْتُ مِنْکَ أَسْأَلُکَ بِکَ لَا بِشَیْ ءٍ هُوَ أَعْظَمُ مِنْکَ- ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ عِشْرِینَ مَرَّهً یَا رَبِّ یَا اللَّهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ- لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ- لَا قُوَّهَ

إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تُصَلِّی عَلَی النَّبِیِّ صلی الله علیه و آله وَ تَسْأَلُ اللَّهَ حَاجَتَکَ فَوَ اللَّهِ لَوْ سَأَلْتَ بِهَا بِعَدَدِ الْقَطْرِ لَبَلَّغَکَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِیَّاهَا بِکَرَمِهِ وَ فَضْلِهِ.

رِوَایَهٌ أُخْرَی فِی هَذِهِ السَّجْدَهِ بَعْدَ هَذَا الدُّعَاءِ رَوَاهَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ الطِّرَازِیُّ فِی کِتَابِهِ فَقَالَ: ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ عِشْرِینَ مَرَّهً یَا رَبِّ یَا رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ سَبْعَ مَرَّاتٍ- لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ مَا شَاءَ اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ ثُمَّ تُصَلِّی عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله مَا بَدَا لَکَ ثُمَّ تُصَلِّی بَعْدَ هَذِهِ الصَّلَاهِ وَ قَبْلَ صَلَاهِ اللَّیْلِ الْأَرْبَعَ رَکَعَاتٍ بِأَلْفِ مَرَّهٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

وَ مِمَّا ذَکَرْنَاهُ فِی هَذِهِ السَّجْدَهِ بَعْدَ هَذَا الدُّعَاءِ مِنْ کِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الطِّرَازِیِّ وَ رَوَی مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ الطِّرَازِیُّ فِی کِتَابِهِ: أَنَّ مَوْلَانَا الصَّادِقَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ علیه السلام صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ دَعَا بِهَذَا یَا مَنْ إِلَیْهِ مَلْجَأُ الْعِبَادِ فِی الْمُهِمَّاتِ إلخ ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ فِی سُجُودِهِ یَا رَبِّ عِشْرِینَ مَرَّهً یَا اللَّهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ یَا رَبَّ مُحَمَّدٍ سَبْعَ مَرَّاتٍ- لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ.

وَ مِمَّا ذَکَرَهُ جَدِّی أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِیُّ ره بَعْدَ السَّجْدَهِ الَّتِی رَوَیْنَاهَا عَنْهُ مَا هَذَا لَفْظُهُ وَ تَقُولُ: إِلَهِی تَعَرَّضَ لَکَ فِی هَذَا اللَّیْلِ الْمُتَعَرِّضُونَ وَ قَصَدَکَ الْقَاصِدُونَ وَ أَمَّلَ فَضْلَکَ وَ مَعْرُوفَکَ الطَّالِبُونَ وَ لَکَ فِی هَذَا اللَّیْلِ نَفَحَاتٌ وَ جَوَائِزُ وَ عَطَایَا وَ مَوَاهِبُ تَمُنُّ بِهَا عَلَی مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِکَ وَ تَمْنَعُهَا مَنْ لَمْ تَسْبِقْ لَهُ الْعِنَایَهُ مِنْکَ وَ هَا أَنَا ذَا عُبَیْدُکَ الْفَقِیرُ إِلَیْکَ الْمُؤَمِّلُ فَضْلَکَ وَ مَعْرُوفَکَ فَإِنْ کُنْتَ یَا مَوْلَایَ تَفَضَّلْتَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ عُدْتَ عَلَیْهِ بِعَائِدَهٍ مِنْ عَطْفِکَ فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْخَیِّرِینَ الْفَاضِلِینَ وَ جُدْ عَلَیَّ بِطَوْلِکَ وَ مَعْرُوفِکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِیِّینَ وَ آلِهِ الطَّاهِرِینَ وَ سَلَّمَ تَسْلِیماً إِنَّ اللَّهَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ اللَّهُمَّ إِنِّی أَدْعُوکَ کَمَا أَمَرْتَ فَاسْتَجِبْ لِی کَمَا وَعَدْتَ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ.

**[ترجمه]تسبیح و تحمید و تکبیر و دو رکعت نماز مخصوص شب نیمه شعبان جدم ابوجعفر طوسی به نقل از ابویحیی آورد که حضرت جعفر بن محمد صادق علیه السلام فرمودند: از امام باقر علیه السلام درباره فضیلت شب نیمه شعبان سؤال شد. فرمودند: این شب، برترین شب بعد از شب قدر است، خداوند نعمت های افزون خود را در آن شب به بندگانش ارزانی می دارد و به منت خود می آمرزد. بنابراین، در این شب، در تقرب به درگاه خداوند متعال بکوشید؛ زیرا این شب، شبی است که خداوند عزّ و جلّ بر خود سوگند یاد کرد که هیچ درخواست کننده ای را تا زمانی که معصیتی را درخواست نکند، رد نکند و این شب، شبی است که خداوند به ازای شب قدر که برای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قرار داد، این شب را برای ما قرار داد. پس در دعا و ثنا به درگاه خداوند متعال بکوشید، که هرکس در این شب صد بار سبحان الله و صد بار الحمدلله و صد بار الله اکبر و صد بار لااله الا الله بگوید، خداوند گناهان گذشته او را می آمرزد و حوایج دنیوی و اخروی او را که از خداوند خواسته باشد و خداوند نیاز او را بداند، یا حتی از خدا نخواسته باشد، از روی تفضل بر بندگانش، برآورده می سازد.

ابویحیی نقل کرد: به سرورمان امام صادق علیه السلام عرض کردم: کدام دعا از همه دعاها برتر است؟ فرمودند: بعد از نماز عشا، دو رکعت نماز بگزار، در رکعت اول سوره حمد و سوره جحد (قل یا أیها الکافرون) در رکعت دوم، سوره حمد و سوره توحید (قل هو الله أحد) را بخوان و بعد از سلام نماز، سی و سه بار سبحان الله و سی و سه بار الحمدلله و سی و چهار بار الله اکبر بگو، سپس این دعا را بخوان:

ای پناه بندگان در امور مهم و ای کسی که مخلوقات در سختی ها به تو پناهنده می شوند، ای آگاه از آشکار و نهان ها، ای خدایی که اندیشه ها و آنچه بر ذهن ها می گذرد، از تو پوشیده نیست، ای پروردگار آفریده ها و مردمان، ای خدایی که ملکوت و فرمانروایی مطلق زمین و آسمان ها به دست تو است، تویی خدایی که معبودی جز تو نیست، با لااله الا أنت به تو منتسب می شوم. پس ای خدایی که معبودی جز تو نیست، مرا در این شب از کسانی بگردان که به آنان نگریستی و رحمتت را شامل آنان کردی و دعایشان را شنیدی و اجابت نمودی و از لغزششان آگاه شدی و نادیده انگاشتی و از خطاهای گذشته و جنایت های بزرگشان درگذشتی؛ زیرا من از شرّ گناهان به درگاه تو پناهنده شدم و برای پوشیدن عیب هایم به تو پناه آوردم. خدایا، پس کرامت و تفضل خود را به من ارزانی دار و خطاهای مرا با بردباری و گذشتت بریز و در این شب، با کرامت خود مرا فراگیر و از کسانی بگردان که برای طاعتت برگزیدی و برای عبادتت انتخاب کردی و از گزیدگان و خاصان درگاهت قرار ده.

خدایا، مرا از کسانی قرار ده که نیکبخت گشت و بهره اش از کارهای خیر فراوان شد، و از کسانی قرار ده که سالم ماندند و برخوردار شدند و رستگار گردیدند و بهره مند شدند، و مرا از شر آن چه در گذشته از من سر زد کفایت فرما و از معصیت زیاد نگاه دار و طاعت خود و آن چه را که مرا به تو نزدیک و مقرب می گرداند، محبوب من قرار ده. سرور من، کسی که می گریزد به درگاهت به تو پناهنده می شود و درخواست کننده از تو التماس می کند و کسی که توبه می کند و خواهان گذشت توست، به کرم تو تکیه دارد و تو با کرم و بزرگواری با بندگان برخورد کردی و گرامی ترین گرامیان هستی و دستور گذشت به بندگانت دادی و تو بسیار آمرزنده و مهربانی. خدایا، پس مرا از آن چه که از کرمت امید دارم، محروم مدار و از نعمت های کاملت نومید مکن و از بهره های فراوان و بزرگت که در این شب به اهل طاعتت ارزانی می داری، بی نصیب مکن، و مرا از گزند آفریده های بد در سپر خود قرار ده. پروردگارا، اگر من شایسته این امور نباشم، تو شایسته کرامت، گذشت و آمرزشی، پس به شایستگی که خود زیبنده آنی، بر من ارزانی دار، نه به آن چه من سزاوار آنم؛ زیرا گمان نیک به تو دارم و امیدم به تو تحقق یافت و جانم به بزرگواری تو چنگ انداخت و تو مهربان ترین مهربانان و بزرگوارترین بزرگواران هستی. خدایا، بهترین بهره ها را از کرامتت به من اختصاص ده. از کیفر تو به گذشتت پناه می جویم و آن گناه مرا که مردم را از من باز می دارد و روزی مرا تنگ می کند، بیامرز تا برای آن چه می پسندی اقدام کنم و از عطاهای فراوان و بزرگت برخوردار شوم و به درک نعمت های فراوانت کامیاب گردم؛ زیرا من به حریم تو پناهنده شدم و با بزرگواری تو روبرو هستم و از کیفرت به گذشت و از خشمت به بردباری ات پناه آوردم؛ پس آن چه را که از تو خواستم به من ارزانی دار و به آن چه از تو التماس می کنم، برسان. من به تو درخواست می کنم و چیزی بزرگ تر از تو نیست.

سپس سجده کن و در حال سجده، بیست بار بگو: یا رب یا الله و – هفت بار– لاحول و لا قوۀ إلا بالله: هیچ دگرگونی و قدرتی به جز خدا نیست. و – هفت بار– ما شاء الله و لاقوه الا بالله: هر آنچه خدا بخواهد و هیچ نیرو و قدرتی به جز خدا نیست. و – ده بار– لا قوۀ إلا بالله: هیچ قدرتی به جز خدا نیست. سپس بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله صلوات بفرست و حاجتت را از خدا بخواه. به خدا سوگند، اگر حاجتت به شماره قطره های باران باشد، خداوند عزّ و جلّ به بزرگواری و فضل خود، حاجتت را برآورده می سازد.

در روایتی دیگر، در سجده بعد از این دعا – بر اساس روایت محمد بن علی طرازی در کتابش – بدین صورت است: سپس

سجده کن و بیست بار بگو: یا رب یا رب: پروردگارا پروردگارا و - هفت بار- صل علی محمد و آل محمد: خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و - هفت بار-: لاحول ولا قوهٔ إلاباالله: هیچ دگرگونی و قدرتی به جز خدا نیست و - ده بار- ماشاءالله: هر آنچه خدا بخواهد و - ده بار- لا قوهٔ إلا بالله: هیچ قدرتی به جز خدا نیست. سپس به هر اندازه که خواستی، بر رسول خدا صلی الله علیه آله و اهل بیت او صلوات بفرست و بعد از این نماز و پیش از نماز شب، چهار رکعت نماز با هزار بار سوره قل هو الله احد بخوان.

ذکری دیگر برای سجده بعد از دعا، بر اساس روایتی دیگر از محمد بن علی طرازی در کتابش که به این صورت است: مولایمان حضرت جعفر بن محمد صادق علیهما السلام این نماز را در شب نیمه شعبان خواندند و دعای «یا من إلیه یلجأ العباد فی المهمات...» تا آخر را خواندند، سپس سجده نمودند و در حال سجده - بیست بار- یا رب و - هفت بار- یا الله و - هفت بار- یا رب محمد و - ده بار- لاحول ولا قوهٔ الا بالله گفتند.

جدم ابو جعفر طوسی بعد از سجده یادشده، این دعا را نیز نقل کردند: خدایا، روی آورندگان به تو روی کردند و آهنگ کنندگان آهنگ تو را کردند و خواهندگان، فضل و نیکی تو را آرزومندند و تو در این شب، نسیم ها، جایزه ها، عطاها و بخشش هایی داری که بر هر کس از بندگانت که بخواهی، ارزانی می داری و از هرکس که عنایت تو برای او شامل حالش نشد، باز می داری. اکنون من بنده نیازمند توام و آرزومند تفضل و نیکی توام. بنابراین، ای مولای من، اگر در این شب بر یکی از بندگانت تفضل نمودی و از مهرورزی ات بر او ارزانی داشتی، بر حضرت محمد و خاندان پاک، پاکیزه، نیک و برتر او درود فرست و بخشش و نیکی خود را بر من ارزانی دار. ای پروردگار جهانیان و درود و سلام شایسته خداوند بر حضرت محمد خاتم پیامبران و خاندان پاک او، به راستی که خداوند ستوده و بلندپایه است. خدایا، هم چنان که دستور دادی، تو را می خوانم، پس همان گونه که وعده دادی، دعایم را مستجاب گردان، به راستی که تو هرگز خلف وعده نمی کنی.

***[ترجمه]

فِیمَا نَذْکُرُهُ مِنْ صَلَاهِ أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ أُخْرَی فِی لَیْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَجَدْنَاهَا فِی کِتَابِ الطِّرَازِیِّ فَقَالَ مَا هَذَا لَفْظُهُ: صَلَاهٌ أُخْرَی لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

ص: ۴۱۱

أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِی كُلِّ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ وَ سُورَهَ الْإِخْلَاصِ خَمْسِینَ مَرَّهً وَ إِنْ شِئْتَ قَرَأْتَهَا مِائَهَ مَرَّهٍ وَ إِنْ شِئْتَ قَرَأْتَهَا مِائَتَیْنِ وَ خَمْسِینَ مَرَّهً فَإِذَا سَلَّمْتَ فَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی إِلَیْكَ فَقِیرٌ وَ مِنْ عَذَابِكَ خَائِفٌ وَ بِكَ مُسْتَجِیرٌ رَبِّ لَا تُبَدِّلِ اسْمِی رَبِّ لَا تُغَیِّرْ جِسْمِی وَ لَا تُجْهِدْ بَلَائِی وَ لَا تُشْمِتْ بِی أَعْدَائِی اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَ أَعُوذُ بِرَحْمَتِكَ مِنْ عَذَابِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْكَ- لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ- لَا أُحْصِی مِدْحَتَكَ وَ لَا الثَّنَاءَ عَلَیْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَیْتَ عَلَی نَفْسِكَ وَ فَوْقَ مَا یَقُولُ الْقَائِلُونَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْ بِی كَذَا وَ كَذَا.

و روینا هـذه الأربع ركعات و هذا الدعاء بإسنادنا إلی أبی جعفر الطوسی ره و اقتصر فی قراءه كل ركعه منها بالحمد مره و قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مائتین و خمسین مره و لم یذكر التخییر.

وَ ذَكَرَ الطِّرَازِیُّ بَعْدَ هَذِهِ الصَّلَاهِ وَ الدُّعَاءِ فَقَالَ مَا هَذَا لَفْظُهُ وَ مِمَّا یُدْعَی بِهِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ: اللَّهُمَّ أَنْتَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الْعَلِیُّ الْعَظِیمُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُحْیِی الْمُمِیتُ الْبَدِی ءُ الْبَدِیعُ لَكَ الْكَرَمُ وَ لَكَ الْفَضْلُ وَ لَكَ الْحَمْدُ وَ لَكَ الْمَنُّ وَ لَكَ الْجُودُ وَ لَكَ الْكَرَمُ وَ لَكَ الْأَمْرُ وَحْدَكَ لَا شَرِیكَ لَكَ یَا وَاحِدُ یَا أَحَدُ یَا صَمَدُ یَا مَنْ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ- وَ لَمْ یَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِی وَ ارْحَمْنِی وَ اكْفِنِی مَا أَهَمَّنِی وَ اقْضِ دَیْنِی وَ وَسِّعْ عَلَیَّ وَ ارْزُقْنِی فَإِنَّكَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ كُلَّ أَمْرٍ تُفَرِّقُ وَ مَنْ تَشَاءُ مِنْ خَلْقِكَ تَرْزُقُ فَارْزُقْنِی وَ أَنْتَ خَیْرُ الرَّازِقِینَ فَإِنَّكَ قُلْتَ وَ أَنْتَ خَیْرُ الْقَائِلِینَ النَّاطِقِینَ- وَ سْئَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَمِنْ فَضْلِكَ أَسْأَلُ وَ إِیَّاكَ قَصَدْتُ وَ ابْنَ نَبِیِّكَ اعْتَمَدْتُ وَ لَكَ رَجَوْتُ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ (۱).

**[ترجمه]در كتاب طرازی آمده: نماز دیگر شب نیمه شعبان به این صورت است كه چهار ركعت نماز می گزاری، در هر ركعت سوره حمد یک بار و سوره اخلاص پنجاه بار و اگر خواستی صد بار و یا دویست و پنجاه بار بخوان. بعد از سلام نماز بگو: خداوندا، من نیازمند تو و از عذابت بیمناكم و به تو پناه می آورم. پروردگارا، نام مرا تغییر مده. پروردگارا، تنم را دگرگون مساز و به بلای طاقت فرسا گرفتار مكن و مرا دشمن شاد مفرما. خدایا، از كیفر تو به گذشتت و از ناخشنودی و خشم تو به خشنودی ات و از عذاب تو به رحمتت و از تو به تو پناه می جویم. معبودی جز تو نیست. ثنای تو والاست و من نمی توانم مدح و ثنای تو را به شماره در آورم. تو آنطور هستی كه خود را ستودی و برتر از سخن گویندگان هستی. بر محمد و آل محمد درود فرست و حاجت مرا برآورده ساز.

این چهار ركعت نماز را جدم ابو جعفر طوسی – ره – نیز نقل كرده، و تنها قرائت یک بار سوره حمد و دویست و پنجاه بار سوره قل هو الله احد را ذكر كرده و اختیار در دفعات خواندن را ذكر نكرده است.

در هر حال، طرازی بعد از نماز و دعای گذشته، آورده است: یكی از دعاهای این شب عبارت است از: خداوندا، تو زنده و پاینده، بلندپایه و بزرگ، آفریدگار و پدیدآورنده، زنده كننده و میراننده، ایجادكننده و آفریننده هستی و بزرگواری و تفضل، ستایش و بخشش، جود و كرم و فرمان از آن تو است و تو تنهایی و شریكی برای تو وجود ندارد. ای یگانه ای بی همتا ای بی نیاز، ای خدایی كه نزایید و زاییده نشد و هیچ كس همتای او نیست. خدایا، بر محمد و آل محمد درود فرست و مرا بیامرز و بر من رحم كن و امور مهم مرا كفایت فرما و بدهی ام را ادا كن و روزی ام را گسترده گردان؛ زیرا در این شب، تمام امور را فیصله می دهی و هركس از آفریده هایت را كه بخواهی، روزی می دهی، پس به من روزی ده و تو بهترین روزی رسان هستی؛ زیرا تو كه بهترین گویندگان و زبان به سخن گشودگان هستی، فرمودی: {از روزی افزون خدا درخواست كنید.}

بنـابراین، من از روزی افزون تو درخواست می کنم و تنها به تو روی آوردم و بر پسـر پیامبرت تکیه نمودم و به تو امیـد بسـتم، ای مهربان ترین مهربانان. - . الاقبال: ۶۹۶-۶۹۹ -

**[ترجمه]

فِیمَـا نَـذْکُرُهُ مِنْ فَضْـلِ لَیْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَـعْبَانَ مِنْ أَمْرٍ عَظِیمٍ وَ صَـلَاهِ مِـائَهِ رَکْعَهٍ وَ ذِکْرٍ کَرِیمٍ وَجَـدْنَا ذَلِـکَ فِی کُتُبِ الْعِبَادَاتِ وَ ضَمَانِ فَاتِحِ أَبْوَابِ الرَّحَمَاتِ

ص: ۴۱۲

۱- ۱. کتاب الاقبال ص ۶۹۶- ۶۹۹.

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: کُنْتُ نَائِماً لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَأَتَانِی جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَقَالَ یَا مُحَمَّدُ أَ تَنَامُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ فَقُلْتُ یَا جَبْرَئِیلُ وَ مَا هَذِهِ اللَّیْلَهُ قَالَ هِیَ لَیْلَهُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ قُمْ یَا مُحَمَّدُ فَأَقَامَنِی ثُمَّ ذَهَبَ بِی إِلَی الْبَقِیعِ ثُمَّ قَالَ لِی ارْفَعْ رَأْسَکَ فَإِنَّ هَذِهِ لَیْلَهٌ تُفْتَحُ فِیهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ فَیُفْتَحُ فِیهَا أَبْوَابُ الرَّحْمَهِ وَ بَابُ الرِّضْوَانِ وَ بَابُ الْمَغْفِرَهِ وَ بَابُ الْفَضْلِ وَ بَابُ التَّوْبَهِ وَ بَابُ النِّعْمَهِ وَ بَابُ الْجُودِ وَ بَابُ الْإِحْسَانِ یُعْتِقُ اللَّهُ فِیهَا بِعَدَدِ شُعُورِ النَّعَمِ وَ أَصْوَافِهَا وَ یُثَبِّتُ اللَّهُ فِیهَا الْآجَالَ وَ یُقَسِّمُ فِیهَا الْأَرْزَاقَ مِنَ السَّنَهِ إِلَی السَّنَهِ وَ یُنْزِلُ مَا یَحْدُثُ فِی السَّنَهِ کُلِّهَا- یَا مُحَمَّدُ مَنْ أَحْیَاهَا بِتَکْبِیرٍ وَ تَسْبِیحٍ وَ تَهْلِیلٍ وَ دُعَاءٍ وَ صَلَاهٍ وَ قِرَاءَهٍ وَ تَطَوُّعٍ وَ اسْتِغْفَارٍ کَانَتِ الْجَنَّهُ لَهُ مَنْزِلًا وَ مَقِیلًا وَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ یَا مُحَمَّدُ مَنْ صَلَّی فِیهَا مِائَهَ رَکْعَهٍ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَهٍ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ مِائَهَ مَرَّهٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاهِ قَرَأَ آیَهَ الْکُرْسِیِّ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ فَاتِحَهَ الْکِتَابِ عَشْراً وَ سَبَّحَ اللَّهَ مِائَهَ مَرَّهٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مِائَهَ کَبِیرَهٍ مُوبِقَهٍ مُوجِبَهٍ لِلنَّارِ وَ أُعْطِیَ بِکُلِّ سُورَهٍ وَ تَسْبِیحَهٍ قَصْراً فِی الْجَنَّهِ وَ شَفَّعَهُ اللَّهُ فِی مِائَهٍ مِنْ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ شَرَکَهُ فِی ثَوَابِ الشُّهَدَاءِ وَ أَعْطَاهُ مَا یُعْطِی صَائِمِی هَذَا الشَّهْرِ وَ قَائِمِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مِنْ غَیْرِ أَنْ یَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَیْئاً فَأَحْیِهَا یَا مُحَمَّدُ وَ أْمُرْ أُمَّتَکَ بِإِحْیَائِهَا وَ التَّقَرُّبِ إِلَی اللَّهِ تَعَالَی بِالْعَمَلِ فِیهَا فَإِنَّهَا لَیْلَهٌ شَرِیفَهٌ وَ لَقَدْ أَتَیْتُکَ یَا مُحَمَّدُ وَ مَا فِی السَّمَاءِ مَلَکٌ إِلَّا وَ قَدْ صَفَّ قَدَمَیْهِ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ بَیْنَ یَدَیِ اللَّهِ تَعَالَی قَالَ فَهُمْ بَیْنَ رَاکِعٍ وَ قَائِمٍ وَ سَاجِدٍ وَ دَاعٍ وَ مُکَبِّرٍ وَ مُسْتَغْفِرٍ وَ مُسَبِّحٍ یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی یَطَّلِعُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ فَیَغْفِرُ لِکُلِّ مُؤْمِنٍ قَائِمٍ یُصَلِّی وَ قَاعِدٍ یُسَبِّحُ وَ رَاکِعٍ وَ سَاجِدٍ وَ ذَاکِرٍ وَ هِیَ لَیْلَهٌ- لَا یَدْعُو فِیهَا دَاعٍ إِلَّا اسْتُجِیبَ لَهُ وَ لَا سَائِلٌ إِلَّا أُعْطِیَ وَ لَا مُسْتَغْفِرٌ إِلَّا غُفِرَ لَهُ وَ لَا تَائِبٌ إِلَّا تِیبَ عَلَیْهِ مَنْ حُرِمَ خَیْرَهَا یَا مُحَمَّدُ فَقَدْ حُرِمَ وَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله یَدْعُو فِیهَا فَیَقُولُ- اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْیَتِکَ مَا یَحُولُ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ مَعْصِیَتِکَ وَ مِنْ طَاعَتِکَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ رِضْوَانَکَ وَ مِنَ الْیَقِینِ مَا یَهُونُ عَلَیْنَا بِهِ مُصِیبَاتُ الدُّنْیَا اللَّهُمَّ أَمْتِعْنَا بِأَسْمَاعِنَا

وَ أَبْصَارِنَا وَ قُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا وَ اجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَ اجْعَلْ ثَارَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا وَ انْصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا وَ لَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَ لَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَ لَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَ لَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

**[ترجمه]در فضیلت و عظمت شب نیمه شعبان و نماز صد رکعتی و ذکر خدا در این شب در کتاب های عبادات و دربردارنده کلید درهای رحمت الهی، چنین یافتیم که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: در شب نیمه شعبان در حال خواب بودم که جبرئیل علیه السلام آمد و گفت: ای محمد، آیا در چنین شبی می خوابی؟ گفتم: ای جبرئیل، امشب چه شبی است؟ گفت: شب نیمه شعبان. ای محمد، برخیز. بدین سان، جبرئیل علیه السلام مرا بیدار کرد و سپس به سوی بقیع برد و گفت: سرت را بلند کن که امشب شبی است که درهای آسمان گشوده می گردد و در نتیجه درهای رحمت، در خشنودی، در آمرزش، در تفضل، در توبه، در نعمت، در بخشش، در نیکی در آن گشوده می گردد و خداوند به شماره مو و پشم چهارپایان، بندگان را از آتش جهنم آزاد می کند و سرآمد عمر انسان ها را در آن استوار می سازد و روزی های همگان در طول آن سال آینده را تقسیم می کند و همه رخدادهای سال آینده در آن نازل می گردد.

ای محمد، هر کس در این شب خدا را به پاکی و یگانگی و بزرگی یاد کند و به خواندن دعا، گزاردن نماز، قرائت قرآن، انجام اعمال مستحبی دیگر و استغفار به درگاه خدا احیا کند، بهشت منزلگاه و استراحتگاه او می گردد و خداوند، گناهان گذشته و آینده اش را می آمرزد. ای محمد، هر کس در این شب صد رکعت نماز گزارد، در هر رکعت فاتحهٔ الکتاب صد بار و قل هوالله احد را یازده بار بخواند و بعد از نماز ده بار آیهٔ الکرسی و ده بار سوره فاتحهٔ الکتاب بخواند و صد بار سبحان الله بگوید، خداوند صد گناه کبیره و مهلك او را که سبب ورود انسان به جهنم می گردد، می آمرزد و در برابر هر سوره و تسبیح، یک کاخ در بهشت به او عطا می کند و شفاعت او را برای صد تن از افراد خانواده اش می پذیرد و او را در ثواب شهیدان شریك می گرداند و آن چه را که به روزه داران این ماه و شب خیزان در این شب عطا می کند، به او عطا می کند، بدون آن که چیزی از پاداش آنان بکاهد.

ای محمد، پس این شب را احیا کن و به امتت دستور ده که آن را احیا کنند و با عمل در آن به درگاه خداوند متعال نزدیکی بجویند؛ زیرا این شب، شب شریفی است. ای محمد، من به سوی تو آمدم در حالی که همه فرشتگان آسمان در این شب در پیشگاه خدا به صف ایستادند؛ برخی در حال رکوع و برخی در حال قیام و بعضی در حال سجده اند و عده ای دعا می کنند و برخی تکبیر می گویند و گروهی استغفار می نمایند و برخی تسبیح می کنند. ای محمد، خداوند متعال در این شب بر بندگانش اشراف می نماید و همه مومنانی را که در این شب نماز می گزارند، یا در حال نشسته به تسبیح مشغولند، یا در حال رکوع اند، یا در حال سجده اند و یا به گونه ای دیگر به یاد خدا می پردازند، می آمرزد. این شب، شبی است که هرکس در آن دعا کند، دعایش مستجاب می گردد و هر کس درخواست کند، خواسته اش برآورده می گردد و هر کس آمرزش بخواهد، آمرزیده می گردد و هر کس توبه کند، توبه اش پذیرفته می شود. ای محمد، هر کس از خیر این شب محروم بماند، واقعا محروم ماند.

و رسول خدا صلی الله علیه و آله در این شب این دعا را می خواند: خدایا، از بیم و هراس از خود روزی ام گردان تا میان من و نافرمانی تو حایل گردد و از طاعتت بهره مند کن تا مرا به خشنودی ات برساند و از یقین، آن اندازه که با وجود آن،

گرفتاری های دنیا بر من آسان گردد، بهره مندم ساز. خدایا، تا زمانی که ما را زنده نگاه داشتی، از گوش، چشم و نیرویمان برخوردار کن و آن ها را وارث ما قرار ده و انتقام ما را از کسانی که به ما ستم نمودند، بگیر و ما را بر غلبه بر دشمنان ما یاری ده و مصیبت ما را در دین ما قرار مده و دنیا را بزرگ ترین دل مشغولی و نهایت دانش ما قرار مده و کسانی را که بر ما رحم نمی کنند، بر ما چیره مگردان، به رحمتت ای مهربان ترین مهربانان .

**[ترجمه]

أقول

و قد مضى هذا الدعاء فی بعض مواضع العبادات و إنما ذكرنا هاهنا لأنه فی هذه لیله نصف شعبان من المهمات.

**[ترجمه]این دعا در موارد دیگر از عبادات گذشت. علت ذكر آن در این جا آن است كه این دعا از اعمال مهم - شب نیمه شعبان - است.

**[ترجمه]

أَقُولُ

وَ فِی رِوَایَهٍ أُخْرَی: فِی فَضْلِ هَذِهِ الْمِائَهِ رَكْعَهٍ كُلُّ رَكْعَهٍ بِالْحَمْدِ مَرَّهً وَ عَشْرَ مَرَّاتٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَا وَجَدْنَاهُ. قَالَ رَاوِی الْحَدِیثِ وَ لَقَدْ حَدَّثَنِی ثَلَاثُونَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: أَنَّهُ مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَیْهِ سَبْعِینَ نَظْرَهً وَ قَضَی لَهُ بِكُلِّ نَظْرَهٍ سَبْعِینَ حَاجَهً أَدْنَاهَا الْمَغْفِرَهُ ثُمَّ لَوْ كَانَ شَقِیّاً فَطَلَبَ السَّعَادَهَ لَأَسْعَدَهُ اللَّهُ- یَمْحُوا اللَّهُ ما یَشاءُ وَ یُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ وَ لَوْ كَانَ وَالِدَاهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَ دَعَا لَهُمَا أُخْرِجَا مِنَ النَّارِ بَعْدَ أَنْ لَا یُشْرِكَا بِاللَّهِ شَیْئاً وَ مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ قَضَی اللَّهُ لَهُ كُلَّ حَاجَهٍ طَلَبَ وَ أَعَدَّ لَهُ فِی الْجَنَّهِ مَا لَا عَیْنٌ رَأَتْ وَ لَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ نَبِیّاً مَنْ صَلَّی هَذِهِ الصَّلَاهَ یُرِیدُ بِهَا وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَی جَعَلَ اللَّهُ لَهُ نَصِیباً فِی أَجْرِ جَمِیعِ مَنْ عَبَدَ اللَّهَ تِلْكَ اللَّیْلَهَ وَ یَأْمُرُ الْكِرَامَ الْكَاتِبِینَ أَنْ یَكْتُبُوا لَهُ الْحَسَنَاتِ وَ یَمْحُو عَنْهُ السَّیِّئَاتِ حَتَّی لَا یَبْقَی لَهُ سَیِّئَهٌ وَ لَا یَخْرُجُ مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی یَرَی مَنْزِلَهُ مِنَ الْجَنَّهِ وَ یَبْعَثُ اللَّهُ إِلَیْهِ مَلَائِكَهً یُصَافِحُونَهُ وَ یُسَلِّمُونَ عَلَیْهِ وَ یَخْرُجُ یَوْمَ الْقِیَامَهِ مَعَ الْكِرَامِ الْبَرَرَهِ فَإِنْ مَاتَ قَبْلَ الْحَوْلِ مَاتَ شَهِیداً وَ یُشَفَّعُ فِی سَبْعِینَ أَلْفاً مِنَ الْمُوَحِّدِینَ فَلَا یَضْعُفُ عَنِ الْقِیَامِ تِلْكَ اللَّیْلَهَ إِلَّا شَقِیٌّ.

إن قیل ما تأویل أن لیله نصف شعبان یقسم الأرزاق و الآجال و قد تظاهرت الروایات أن قسم الآجال و الأرزاق لیله القدر فی شهر رمضان.

فالجواب لعل المراد أن قسمه الآجال و الأرزاق یحتمل أن یمحی و یثبت لیله نصف شعبان و الآجال و الأرزاق المحتومه لیله القدر أو لعل قسمتها فی علم الله جل جلاله لیله نصف شعبان و قسمتها بین عباده لیله القدر أو لعل قسمتها فی اللوح المحفوظ لیله نصف شعبان و قسمتها بتفریقها بین عباده لیله القدر أو لعل قسمتها فی لیله القدر و فی لیله النصف من شعبان أن یكون معناه الوعد

بهذه القسمه فی لیله القدر کان فی لیله نصف شعبان فیکون معناه أن قسمتها لیله القدر کان ابتداء الوعد به أو تقدیره لیله نصف شعبان کما لو أن سلطانا وعد إنسانا أن یقسم علیه الأموال فی لیله القدر و کان وعده به لیله نصف شعبان فیصح أن یقال عن اللیلتین أن ذلک قسم فیهما.

وَ رُوِیَ عَنِ السَّیِّدِ یَحْیَی بْنِ الْحُسَیْنِ فِی کِتَابِ الْأَمَالِی حَدِیثاً أَسْنَدَهُ إِلَی مَوْلَانَا عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ صَلَّی لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ مِائَهَ رَکْعَهٍ بِأَلْفِ مَرَّهٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ لَمْ یَمُتْ قَلْبُهُ یَوْمَ یَمُوتُ الْقَلْبُ وَ لَمْ یَمُتْ حَتَّی یَرَی مِائَهَ مَلَکٍ یُؤْمِنُونَهُ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ ثَلَاثُونَ مِنْهُمْ یُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّهِ وَ ثَلَاثُونَ کَانُوا یَعْصِمُونَهُ مِنَ الشَّیْطَانِ وَ ثَلَاثُونَ یَسْتَغْفِرُونَ لَهُ آنَاءَ اللَّیْلِ وَ النَّهَارِ وَ عَشَرَهٌ یَکِیدُونَ مَنْ کَادَهُ.

**[ترجمه]در روایت دیگری در فضیلت صد رکعت نماز در شب نیمه شعبان آمده است که در هر رکعت، سوره حمد یک بار و سوره قل هو الله احد را ده بار می خوانی. راوی حدیث می گوید: سی تن از اصحاب حضرت محمد صلی الله علیه و آله به من گفتند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس این نماز را در این شب بخواند، خداوند هفتاد بار به او نظر رحمت می کند و در هر بار که به او نظر می کند، حاجت او را برآورده می کند و در هر بار که به او نظر می کند، هفتاد حاجت او را برآورده می کند که کمترین آن حاجت ها، آمرزش اوست. علاوه بر این، اگر بدبخت باشد و درخواست نیکبختی کند، قطعا خداوند او را نیکبخت می گرداند؛ زیرا {آنچه را بخواهد محو یا اثبات می کند و کتاب مادر نزد اوست.} و اگر پدر و مادر او اهل جهنم باشند و او برای آن ها دعا کند، به شرط این که به خدا شرک نورزیده باشند، آن دو از جهنم بیرون آورده می شوند. و نیز هرکس این نماز را بخواند، خداوند همه حوایجی را که درخواست نموده برآورده می کند و نعمت هایی در بهشت به او عطا می کند که هیچ دیده ای ندید و هیچ گوشی نشنید.

سوگند به خدایی که به حق مرا به پیامبری برانگیخت، هر کس این نماز را بخواند و مقصودش از آن کسب خشنودی خداوند متعال باشد، خداوند در پاداش تمامی کسانی که در این شب به عبادت خدا پرداختند، سهمی برای او قرار می دهد و به فرشتگان گرامی که اعمال انسان ها را می نویسند دستور می دهد که برای او اعمال نیک بنویسند و گناهان او را پاک کنند، به حدی که هیچ گناهی برای او باقی نماند. و از دنیا نمی رود تا این که جایگاه خود را در بهشت ببیند و خداوند فرشتگانی را به سوی او می فرستد تا با او مصافحه کنند و بر او سلام دهند و در روز قیامت همراه با افراد گرامی و نیک محشور می گردد. و اگر پیش از تمام شدن آن سال از دنیا برود، شهید از دنیا می رود و شفاعت او در حق هفتاد هزار تن از اهل توحید پذیرفته می شود و جز افراد بدبخت، از شب خیزی در این شب احساس سستی و ضعف نمی کنند.

اگر گفته شود: تأویل و توجیه این بخش از روایت گذشته که فرمود: عمر انسان ها در شب نیمه شعبان مشخص می شود و روزی ها در آن تقسیم می گردد، با این که در احادیث آمده است: عمر انسان ها در شب قدر که در ماه رمضان واقع است، مشخص می گردد و روزی ها در آن شب تقسیم می شود، چیست؟

در پاسخ می گوییم: شاید مراد این باشد که تعیین عمر انسان ها و تقسیم روزی ها که در شب نیمه شعبان صورت می گیرد، امکان محو و اثبات در آن وجود دارد؛ ولی آن چه در شب قدر مشخص می گردد، حتمی است. شاید مقصود این باشد که در شب نیمه شعبان در علم الهی معین و تقسیم می گردد و در شب قدر بین بندگانش مشخص و تقسیم می شود. احتمال

دیگر این است که در شب نیمه شعبان در لوح محفوظ مشخص می شود؛ و در شب قدر بین بندگان تقسیم می شود. یا اینکه در شب نیمه شعبان، وعده تعیین عمر انسان ها و تقسیم روزی ها در شب قدر داده می شود و در نتیجه در شب نیمه شعبان، وعده تعیین و تقسیم آن داده می شود، یا این که در شب نیمه شعبان مقدر می گردد و سرانجام در شب قدر تقسیم می گردد؛ چنان که پادشاهی در شب نیمه شعبان وعده بدهد که در شب قدر اموالی را به کسی عطا خواهد کرد. بدین ترتیب درست است که در مورد هر دو شب گفته شود، سرآمد عمر انسان ها در آن تعیین و روزی ها تقسیم و مشخص می گردد.

سید یحیی بن حسین در کتاب الامالی نقل کرده است که مولی علی علیه السلام فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس در شب نیمه شعبان صد رکعت نماز با هزار بار قل هوالله احد بخواند، آن روز که دل ها می میرد، دل او نمی میرد و از دنیا نمی رود تا این که ببیند صد فرشته را که او را از عذاب الهی ایمنی می دهند؛ سی تن از آن فرشته ها به او بشارت بهشت می دهند و سی تن او را از شیطان مصون و محفوظ می دارند و سی تن در لحظات شبانه روز برای او استغفار می کنند و ده تن از آن ها، هر کس را که قصد مکر و فریب او را داشته باشند، دچار مکر و فریب می کنند.

**[ترجمه]

فَصْلٌ

فِيمَا نَذْكُرُهُ مِنْ قِيَامِ لَيْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ صِيَامِ يَوْمِهَا رَوَيْنَاهُ فِي الْجُزْءِ الثَّانِي مِنْ كِتَابِ التَّحْصِيلِ فِي تَرْجَمَهِ أَحْمَدَ بْنِ الْمُبَارَكِ بْنِ مَنْصُورٍ بِإِسْنَادِهِ إِلَى مَوْلَانَا عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله: إِذَا كَانَ لَيْلَهُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقُومُوا لَيْلَهَا وَ صُومُوا نَهَارَهَا فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِغُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى السَّمَاءِ فَيَقُولُ أَ لَا مُسْتَغْفِرٌ فَأَغْفِرَ لَهُ أَ لَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقَهُ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ.

**[ترجمه]در جلد دوم کتاب «التحصیل»، در ضمن شرح حال احمد بن مبارک بن منصور آمده است که مولی علی علیه السلام فرمودند: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: هرگاه شب نیمه شعبان فرا رسید، در آن شب برخیزید و روز آن را روزه بدارید؛ زیرا از غروب آفتاب آن شب، خداوند به آسمان فرود می آید و تا سپیده دم می گوید: آیا آمرزش خواهی هست تا او را بیامرزم، آیا روزی خواهی هست تا به او روزی بدهم.

**[ترجمه]

فِيمَا نَذْكُرُهُ مِنْ صَلَاهِ رَكْعَتَيْنِ فِي لَيْلَهِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ وَ مِائَهِ رَكْعَهٍ رَوَيْنَاهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّي أَبِي جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: مَنْ تَطَهَّرَ لَيْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَأَحْسَنَ الطُّهْرَ وَ لَبِسَ ثَوْبَيْنِ نَظِيفَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى مُصَلَّاهُ فَصَلَّى الْعِشَاءَ الْآخِرَهَ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي أَوَّلِ رَكْعَهٍ الْحَمْدَ وَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ الْبَقَرَهِ وَ آيَهَ الْكُرْسِيِّ وَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ آخِرِهَا ثُمَّ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَهِ الثَّانِيَهِ الْحَمْدَ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَ يُصَلِّي بَعْدَهَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِي أَوَّلِ رَكْعَهٍ يس وَ فِي الثَّانِيَهِ حم الدُّخَانِ وَ فِي الثَّالِثَهِ الم السَّجْدَهِ وَ فِي الرَّابِعَهِ تَبَارَكَ الْمُلْكِ ثُمَّ يُصَلِّي بَعْدَهَا مِائَهَ رَكْعَهٍ يَقْرَأُ

فِی کُلِّ رَکْعَهٍ بِقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ مَرَّهً وَاحِدَهً قَضَی اللَّهُ تَعَالَی لَهُ ثَلَاثَ حَوَائِجَ إِمَّا فِی عَاجِلِ الدُّنْیَا أَوْ فِی آجِلِ الْآخِرَهِ ثُمَّ إِنْ سَأَلَ أَنْ یَرَانِی مِنْ لَیْلَتِهِ رَآنِی.

**[ترجمه]جدم ابو جعفر طوسی - رحمهٔ الله - آورده است که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: هرکس در شب نیمه شعبان طهارت بگیرد و نیکو طهارت کند و دو لباس پاکیزه بپوشد و آن گاه به سوی جایگاه نماز خود برود و بعد از نماز عشا، دو رکعت نماز، در رکعت اول سوره حمد و سه آیه اول سوره بقره آیهٔ الکرسی و سه آیه آخر سوره بقره و در رکعت دوم سوره حمد و سوره قل أعوذ برب الناس را هفت بار و سوره قل أعوذ برب الفلق هفت بار و سوره قل هوالله أحد هفت بار بخواند و بعد از سلام نماز، چهار رکعت دیگر نماز، در رکعت اول سوره یس و در رکعت دوم سوره حم دخان و در رکعت سوم الم سجده و در رکعت چهارم سوره تبارک الذی بیده الملک بخواند و بعد از این نماز، صد رکعت نماز دیگر، در هر رکعت سوره حمد یک بار و سوره قل هوالله احد را ده بار بخواند، خداوند متعال سه حاجت او را در دنیا، یا در آخرت، بر آورده می کند و اگر در آن شب از خدا بخواهد که مرا ببیند، مرا می بیند.

**[ترجمه]

فِیمَا نَذْکُرُهُ مِنْ رِوَایَهِ سَجَدَاتٍ وَ دَعَوَاتٍ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام لَیْلَهَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ رَوَیْنَاهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَی جَدِّی أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِیمَا رَوَاهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: لَمَّا کَانَ لَیْلَهُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ وَ رَوَی الزَّمَخْشَرِیُّ فِی کِتَابِ الْفَائِقِ: أَنَّ أُمَّ سَلَمَهَ تَبِعَتِ النَّبِیَّ صلی الله علیه و آله فَوَجَدَتْهُ قَدْ قَصَدَ الْبَقِیعَ ثُمَّ رَجَعَتْ وَ عَادَ فَوَجَدَ فِیهَا أَثَرَ السُّرْعَهِ فِی عَوْدِهَا وَ لَمْ یَذْکُرِ الدَّعَوَاتِ ثُمَّ قَالَ الطُّوسِیُّ فِی رِوَایَهِ الصَّادِقِ علیه السلام فَلَمَّا انْتَصَفَ اللَّیْلُ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عَنْ فِرَاشِهَا فَلَمَّا انْتَبَهَتْ وَجَدَتْ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَدْ قَامَ عَنْ فِرَاشِهَا فَدَخَلَهَا مَا یَتَدَاخَلُ النِّسَاءَ وَ ظَنَّتْ أَنَّهُ قَدْ قَامَ إِلَی بَعْضِ نِسَائِهِ فَقَامَتْ وَ تَلَفَّفَتْ بِشَمْلَتِهَا وَ ایْمُ اللَّهِ مَا کَانَ قَزّاً وَ لَا کَتَّاناً وَ لَا قُطْناً وَ لَکِنْ [کَانَ] سَدَاهُ شَعْراً وَ لَحْمَتُهُ أَوْبَارَ الْإِبِلِ فَقَامَتْ تَطْلُبُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِی حُجَرِ نِسَائِهِ حُجْرَهً حُجْرَهً فَبَیْنَا هِیَ کَذَلِکَ إِذْ نَظَرَتْ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ سَاجِداً کَثَوْبٍ مُتَلَبِّطٍ بِوَجْهِ الْأَرْضِ فَدَنَتْ مِنْهُ قَرِیباً فَسَمِعَتْهُ فِی سُجُودِهِ وَ هُوَ یَقُولُ- سَجَدَ لَکَ سَوَادِی وَ خَیَالِی وَ آمَنَ بِکَ فُؤَادِی هَذِهِ یَدَایَ وَ مَا جَنَیْتُهُ عَلَی نَفْسِی یَا عَظِیمُ یُرْجَی لِکُلِّ عَظِیمٍ اغْفِرْ لِیَ الْعَظِیمَ فَإِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِیمَ إِلَّا الرَّبُّ الْعَظِیمُ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ عَادَ سَاجِداً فَسَمِعْتُهُ یَقُولُ- أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذِی أَضَاءَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرَضُونَ وَ انْکَشَفَتْ لَهُ الظُّلُمَاتُ وَ صَلَحَ عَلَیْهِ أَمْرُ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ مِنْ فَجْأَهِ نَقِمَتِکَ وَ مِنْ تَحْوِیلِ عَافِیَتِکَ وَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِکَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی قَلْباً تَقِیّاً نَقِیّاً وَ مِنَ الشِّرْکِ بَرِیئاً لَا کَافِراً وَ لَا شَقِیّاً ثُمَّ عَفَّرَ خَدَّیْهِ فِی التُّرَابِ فَقَالَ عَفَّرْتُ وَجْهِی فِی التُّرَابِ وَ حَقٌّ لِی

أَنْ أَسْجُدَ لَکَ.

فَلَمَّا هَمَّ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله بِالانْصِرَافِ هَرْوَلَتْ إِلَی فِرَاشِهَا فَأَتَی رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِرَاشَهَا وَ إِذَا لَهَا نَفَسٌ عَالٍ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ مَا هَذَا النَّفَسُ الْعَالِی أَ مَا تَعْلَمِینَ أَیَّ لَیْلَهٍ هَذِهِ هَذِهِ لَیْلَهُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فِیهَا تُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَ فِیهَا تُکْتَبُ الْآجَالُ وَ فِیهَا یُکْتَبُ وَفْدُ الْحَاجِّ وَ إِنَّ اللَّهَ لَیَغْفِرُ فِی هَذِهِ اللَّیْلَهِ مِنْ خَلْقِهِ أَکْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ مِعْزَی کَلْبٍ-(۱)

وَ یُنْزِلُ اللَّهُ تَعَالَی مَلَائِکَتَهُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَی الْأَرْضِ بِمَکَّهَ.

**[ترجمه]از امام صادق علیه السلام منقول است: در شب نیمه شعبان که رسول خدا صلی الله علیه و آله نزد یکی از زنان خود بودند - و زمخشری در کتاب الفائق آورده است: - ام سلمه در پی پیامبر صلی الله علیه و آله به راه افتاد و دید که آن حضرت به طرف بقیع می‌رونـد، برگشت و آن حضرت نیز بازگشتند و آثار به سرعت راه رفتن را در ام سلمه دیدند... و زمخشری دعاها را ذکر نکرد.

طوسی در حدیثی آورد که امام صادق علیه السلام فرمودند: در نیمه شب رسول خدا صلی الله علیه و آله از رختخواب برخاست. وقتی همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله از خواب بیدار شد، دید که آن حضرت از رختخواب برخاسته است و در این لحظه فکری به ذهنش رسید که به ذهن هر زنی می رسد و گمان کرد که رسول خدا صلی الله علیه و آله نزد یکی دیگر از همسران رفته است. از این رو، برخاست و ملحفه اش را که به خدا سوگند، از جنس خز یا کتان یا پنبه نبود، بلکه روی آن از مو و درون آن از کرک شتر بود به تن پیچید و در حجره های همسران رسول خدا صلی الله علیه و آله یکی پس از دیگری به جست و جوی آن حضرت پرداخت، ولی ناگهان دید که رسول خدا صلی الله علیه و آله مانند پارچه افتاده، به زمین چسبیده است و در حال سجده است. نزدیک رفت و شنید که در حال سجده می فرمایند:

پیکر و اوهام من بر تو سجده نمودند و دلم به تو ایمان آورد. این دست های من و آن چه بر خود جنایت نمودم. ای بزرگی که برای هر امر بزرگ به تو امید بسته می شود، گناه بزرگ مرا بیامرز؛ زیرا جز پروردگار بزرگ نمی تواند گناه بزرگ را بیامرزد.

سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله سر از سجده بلند کردند و دوباره به سجده رفتند، همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله شنید که حضرت در حال سجده می گویند: به نور روی تو که آسمان ها و زمین ها بدان روشن گردید و تاریکی ها در برابر آن برطرف شدند و امور پیشینیان و متأخران بدان سامان یافت، پناه می برم از این که کیفرت به طور ناگهانی شامل حالم شود و عافیت دگرگون گردد و نعمتت از دست برود. خدایا، دلی پاک و پاکیزه و پاک از شرک را روزی ام کن، نه این که کافر و یا بدبخت گردم.

سپس رسول خدا صلی الله علیه وآله دو طرف صورتش را به خاک مالیدند و فرمودند: روی خود را بر خاک می مالم و برای من سزاوار است که در برابر تو سجده نمایم.

وقتی رسول خدا صلی الله علیه و آله خواستند برگردند، همسر ایشان به تندی به رختخواب رفت. وقتی رسول خدا صلی الله

علیه و آله به رختخواب بازگشتند، دید که نَفَس نَفَس می زند. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمودند: چرا نفس نفس می زنی، آیا نمی دانی که امشب، چه شبی است؟ امشب، شب نیمه شعبان است، همان شبی که که روزی ها در آن تقسیم می گردد و عمر انسان ها نوشته می شود و گروه حاجیان نوشته می شود و خداوند در این شب، تعداد بیشتر از شماره موی بزهای قبیله کلب از مردم را می آمرزد و خداوند متعال فرشتگان را از آسمان به سوی زمین مکه گسیل می دارد.

**[ترجمه]

فِيمَا نَذْكُرُهُ مِنْ رِوَايَةٍ أُخْرَى بِسَجَدَاتٍ وَ دَعَوَاتٍ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ رَوَيْنَاهَا بِإِسْنَادِنَا إِلَى جَدِّي أَبِي جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ رَوَاهَا عَنْ بَعْضِ نِسَاءِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عِنْدِي فِي لَيْلَتِهِ الَّتِي كَانَ عِنْدِي فِيهَا فَانْسَلَّ مِنْ لِحَافِي فَانْتَبَهْتُ فَدَخَلَنِي مَا يَدْخُلُ النِّسَاءَ مِنَ الْغَيْرَهِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ فِي بَعْضِ حُجَرِ نِسَائِهِ فَإِذَا أَنَا بِهِ كَالثَّوْبِ السَّاقِطِ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ سَاجِداً عَلَى أَطْرَافِ أَصَابعِ قَدَمَيْهِ وَ هُوَ يَقُولُ- أَصْبَحْتُ إِلَيْكَ فَقِيراً خَائِفاً مُسْتَجِيراً فَلَا تُبَدِّلِ اسْمِي وَ لَا تُغَيِّرْ جِسْمِي وَ لَا تُجْهِدْ بَلَائِي وَ اغْفِرْ لِي ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَ سَجَدَ الثَّانِيَهَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ- سَجَدَ لَكَ سَوَادِي وَ خَيَالِي وَ آمَنَ بِكَ فُؤَادِي هَذِهِ يَدَايَ بِمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي يَا عَظِيمُ تُرْجَى لِكُلِّ عَظِيمٍ اغْفِرْ لِي ذَنْبِيَ الْعَظِيمَ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الْعَظِيمَ إِلَّا الْعَظِيمُ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَ سَجَدَ فِي الثَّالِثَهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ- أَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ وَ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَ أَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْكَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ وَ فَوْقَ مَا يَقُولُ الْقَائِلُونَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَ سَجَدَ الرَّابِعَهَ فَقَالَ- اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ قَشَعَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ وَ صَلَحَ بِهِ أَمْرُ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ

۱- ۱. يعنى معزى بنى كلب و كانوا هم صاحب معزى.

أَنْ يَحِلَّ عَلَيَّ غَضَبُكَ أَوْ أَنْ يَنْزِلَ عَلَيَّ سَخَطُكَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَ فُجَاءَةِ نَقِمَتِكَ وَ تَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ وَ جَمِيعِ سَخَطِكَ لَكَ الْعُتْبَى فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ قَالَتْ فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ مِنْهُ تَرَكْتُهُ وَ انْصَرَفْتُ نَحْوَ الْمَنْزِلِ فَأَخَذَنِي نَفَسٌ عَالٍ ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه و آله اتَّبَعَنِي فَقَالَ مَا هَذَا النَّفَسُ الْعَالِي قَالَ قُلْتُ كُنْتُ عِنْدَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ أَ تَدْرِينَ أَيَّ لَيْلَةٍ هَذِهِ هَذِهِ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فِيهَا تُنْسَخُ الْأَعْمَالُ وَ تُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَ تُكْتَبُ الْآجَالُ وَ يَغْفِرُ اللَّهُ تَعَالَى إِلَّا لِمُشْرِكٍ أَوْ شَاحِنٍ أَوْ قَاطِعِ رَحِمٍ أَوْ مُدْمِنِ مُسْكِرٍ أَوْ مُصِرٍّ عَلَى ذَنْبٍ أَوْ شَاعِرٍ أَوْ كَاهِنٍ (۱).

**[ترجمه]جدم ابو جعفرطوسی به نقل از یکی از همسران پیامبر صلی الله علیه وآله آورده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله در آن شب که نزد من بود، به آرامی خود را از زیر لحاف بیرون کشید. من بیدار شدم و غیرتی که در این موقعیت برای زن ها پیش می آید، برایم پیش آمد و گمان کردم که رسول خدا صلی الله علیه وآله به حجره یکی دیگر از همسرانش رفته است؛ ولی ناگهان دیدم که مانند جامه افتاده بر زمین، بر سر انگشتان سجده کرده و می گوید:

نیازمند و بیمناک تو گشتم و به تو پناه می آورم؛ پس نام مرا دگرگون مساز و تنم را تغییر مده و به بلای طاقت فرسا دچار مکن و مرا بیامرز.

سپس سر از سجده برداشت و دوباره به سجده رفت. شنیدم که می فرمایند: پیکر و اوهام من بر تو سجده نمودند و دلم به تو ایمان آورد. این دست های من است که بر خود جنایت نمودم. ای بزرگی که برای هر امر بزرگ به تو امید بسته می شود، گناه بزرگ مرا بیامرز؛ زیرا جز پروردگار بزرگ کسی نمی تواند گناه بزرگ مرا بیامرزد.

سپس سر از سجده برداشته و برای بار سوم به سجده رفتند. شنیدم که می فرمود: از کیفر تو به گذشتت و از ناخشنودی و خشم تو به خشنودی ات و از عذاب تو به عافیتت و از تو به تو پناه می برم. تو همانطور هستی که خود، خود را ستودی و برتر از آن چه گویندگان درباره تو می گویند.

آن گاه سر از سجده برداشته و برای بار چهارم به سجده رفتند. شنیدم که می گویند: خداوندا، به نور روی تو که آسمان ها و زمین بدان روشن گشت و تاریکی ها برکنار رفت و امور پیشینیان و متأخران بدان سامان یافت، پناه می برم از این که خشم و ناخشنودی ات بر من فرود آید. از نابودی نعمتت و کیفر ناگهانی ات و دگرگون شدن عافیتت و از خشم تو در همه موارد به تو پناه می برم. در آن چه توان دارم به درگاه تو باز می گردم و هیچ دگرگونی و نیرویی جز به وسیله تو تحقق نمی یابد.

همسر ایشان گفت: وقتی دیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین می کند، او را ترک گفتم و نَفَس زنان به منزل خود بازگشتم. رسول خدا صلی الله علیه وآله در پی من آمدند و فرمودند: چرا نَفَس نَفَس می زنی؟ عرض کردم: ای رسول خدا، نزد شما بودم. فرمودند: آیا می دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه شعبان است. همان شبی که اعمال انسان‌ها در آن نوشته می شود و روزی ها تقسیم می گردد و عمر انسان ها نوشته می شود و خداوند متعال به جز افراد مشرک، کینه توز، قطع ارتباط کننده با خویشان، و کسی که مواد مست کننده مصرف می کند، یا بر گناه اصرار می ورزد، یا شاعر پیشه است و یا پیشگو است را می آمرزد. - . الاقبال: ۶۹۹-۷۰۲ -

**[ترجمه]

أبواب ما يتعلق بالسنين و الشهور و الأيام غير العربيه

اشاره

اعلم أنا أوردنا شطرا صالحا من أحوالها و أعمالها فی كتاب السماء و العالم و فی كتاب الدعاء و فی غيرهما و لنذكر هنا أيضا نبذا من ذلك إن شاء الله تعالی.

**[ترجمه]بدان كه بخشی از اعمال آن را در كتاب السماء و العالم و كتاب الدعاء و غير آن دو ذكر كرديم و اكنون به گوشه‌ای از آن اشاره می كنيم، انشاء الله تعالی.

**[ترجمه]

باب ۳۱ ما يتعلق بشهور الفرس و أيامها من الأعمال

أقول

قد أشرنا فی باب أعمال أيام مطلق الشهور العربيه عند نقل ما أورده الشيخ رضی الدين علی أخو العلامه فی كتاب العدد القويه أن ما ذكروه مما يتعلق بأيام الشهور العربيه يحتمل كون المراد منها أيام شهور الفرس فلا تغفل.

ص: ۴۱۸

۱- ۱. كتاب الاقبال: ۶۹۹- ۷۰۲.

**[ترجمه]در ضمن آنچه شیخ رضی الدین برادر علامه در کتاب العدد القویه آورده بود، ذکر کردیم ممکن است منظور از اعمال روزهای ماه‌های عربی ماه‌های ایرانی هم باشد، پس توجه کن.

**[ترجمه]

باب ۳۲ عمل یوم النیروز و ما یتعلق بذلک

الأخبار

أقول

قد مر تحقیق القول فی یوم نیروز الفرس و نیروز غیرهم و أقسامه و فضله و بعض أعماله فی کتاب السماء و العالم فتذکر.

**[ترجمه]در باب نوروز فارس‌ها و نوروز دیگران، انواع و فضیلت آن و بعضی از اعمال آن در کتاب السماء و العالم سخن محققانه رفت، پس آن را یادآور شو.

**[ترجمه]

«۱»

قب، [المناقب لابن شهرآشوب] حُکِیَ: أَنَّ الْمَنْصُورَ تَقَدَّمَ إِلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ بِالْجُلُوسِ لِلتَّهْنِیَهِ فِی یَوْمِ النَّیْرُوزِ وَ قَبْضِ مَا یُحْمَلُ إِلَیْهِ فَقَالَ إِنِّی قَدْ فَتَّشْتُ الْأَخْبَارَ عَنْ جَدِّی رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَلَمْ أَجِدْ لِهَذَا الْعِیدِ خَبَراً وَ إِنَّهُ سُنَّهٌ لِلْفُرْسِ وَ مَحَاهَا الْإِسْلَامُ وَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نُحْیِیَ مَا مَحَاهُ الْإِسْلَامُ فَقَالَ الْمَنْصُورُ إِنَّمَا نَفْعَلُ هَذَا سِیَاسَهً لِلْجُنْدِ فَسَأَلْتُکَ بِاللَّهِ الْعَظِیمِ إِلَّا جَلَسْتَ فَجَلَسَ إِلَی آخِرِ مَا أَوْرَدْنَاهُ فِی بَابِ مَکَارِمِ أَخْلَاقِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِمَا(۱).

**[ترجمه]مناقب آل ابی طالب: آورده‌اند که منصور به نزد موسی بن جعفر فرستاد تا برای تبریک عید نوروز جلوس کنند و آنچه را برای او برده می شود، بگیرد. حضرت فرمودند: من در احادیث جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله جستجو کردم و هیچ حدیثی پیرامون این عید نیافتم، و این از آداب ایرانیان است که اسلام آن را نابود کرد و پناه می‌برم به خدا که زنده کنیم آنچه را اسلام نابود کرد. منصور گفت: ما این کار را فقط برای تدبیر سپاهیان انجام می دهیم. تو را به خداوند بزرگ قسم، می‌خواهم که بنشینی. پس امام نشستند... تا آخر حدیث که در باب مکارم اخلاق موسی بن جعفر علیهما السلام آوردیم. - . مناقب آل ابی طالب: ۴،۳۱۸ و متن کامل آن در جلد ۴۸،۱۰۸ -۱۰۹. -

**[ترجمه]

باب ۳۳ عمل ماء مطر شهر نیسان الرومی

الأخبار

أقول

قد مر شرح هذا العمل و ما يتعلق به من الفضل و الأحكام فی كتاب السماء و العالم فارجع إليه.

**[ترجمه]شرح اين عمل و فضيلت و احكام آن در كتاب السماء و العالم آمد، به آن مراجعه كن.

**[ترجمه]

«۱»

مهج، [مهج الدعوات] قَرَأْنَا فِی كِتَابِ زَادِ الْعَابِدِينَ تَأْلِيفِ حُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْحَسَنِ بْنِ خَلَفٍ الْكَاشْغَرِیِّ الْمُلَقَّبِ بِالْفَضْلِ هَذَا لَفْظُهُ حَدِيثُ نَيْسَانَ قَالَ وَ أَخْبَرَنَا الْوَالِدُ أَبُو الْفَتْحِ رَحِمَهُ اللَّهُ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَشَّابِیُّ الْبَلْخِیُّ حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَابُ حَرِيزِیُّ أَخْبَرَنَا أَبُو نَصْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ الْمُذَكِّرُ الْبَلْخِیُّ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أُحَيْدٍ

ص: ۴۱۹

۱- ۱. مناقب آل أبی طالب ج ۴ ص ۳۱۸، و تمامه فی ج ۴۸ ص ۱۰۸- ۱۰۹.

حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ هَارُونَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنَّا جُلُوساً إِذْ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه و آله فَسَلَّمَ عَلَيْنَا فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ السَّلَامَ فَقَالَ أَ لَا أُعَلِّمُكُمْ دَوَاءً عَلَّمَنِي جَبْرَئِيلُ عليه السلام حَيْثُ لَا أَحْتَاجُ إِلَى دَوَاءِ الْأَطِبَّاءِ وَ قَالَ عَلِيٌّ وَ سَلْمَانُ وَ غَيْرُهُمْ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَ مَا ذَاكَ الدَّوَاءُ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه و آله لِعَلِيٍّ تَأْخُذُ مِنْ مَاءِ الْمَطَرِ بِنَيْسَانَ وَ تَقْرَأُ عَلَيْهِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ/ قُلْ يا أَيُّهَا الْكافِرُونَ سَبْعِينَ مَرَّةً وَ تَشْرَبُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ غُدْوَةً وَ عَشِيَّةً سَبْعَةَ أَيَّامٍ مُتَوَالِيَاتٍ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه و آله وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيّاً إِنَّ جَبْرَئِيلَ عليه السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ عَنِ الَّذِي يَشْرَبُ مِنْ هَذَا الْمَاءِ كُلَّ دَاءٍ فِي جَسَدِهِ وَ يُعَافِيهِ وَ يُخْرِجُ مِنْ عُرُوقِهِ وَ جَسَدِهِ وَ عَظْمِهِ وَ جَمِيعِ أَعْضَائِهِ وَ يَمْحُو ذَلِكَ مِنَ اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيّاً إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ بَعْدَ ذَلِكَ فَشَرِبَ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ كَانَ لَهُ وَلَدٌ وَ كَانَتِ الْمَرْأَةُ عَقِيماً وَ شَرِبَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ رَزَقَهَا اللَّهُ وَلَداً وَ إِنْ كَانَ الرَّجُلُ عِنِّيناً وَ الْمَرْأَةُ عَقِيماً وَ شَرِبَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ أَطْلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ وَ ذَهَبَ مَا عِنْدَهُ وَ يَقْدِرُ عَلَى الْمُجَامَعَةِ وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَحْمِلَ بِابْنٍ حَمَلَتْ وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَحْمِلَ بِأُنْثَى حَمَلَتْ وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَحْمِلَ بِذَكَرٍ وَ أُنْثَى حَمَلَتْ وَ تَصْدِيقُ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى- يَهَبُ لِمَنْ يَشاءُ إِناثاً وَ يَهَبُ لِمَنْ يَشاءُ الذُّكُورَ- أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْراناً وَ إِناثاً وَ يَجْعَلُ مَنْ يَشاءُ عَقِيماً.

وَ إِنْ كَانَ بِهِ صُدَاعٌ فَشَرِبَ مِنْ ذَلِكَ يَسْكُنُ عَنْهُ الصُّدَاعُ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ إِنْ كَانَ بِهِ وَجَعُ الْعَيْنِ يُقَطِّرُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ فِي عَيْنَيْهِ وَ يَشْرَبُ مِنْهُ وَ يَغْسِلُ بِهِ عَيْنَيْهِ يَبْرَأُ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ يَشُدُّ أُصُولَ الْأَسْنَانِ وَ يُطَيِّبُ الْفَمَ وَ لَا يَسِيلُ مِنْ أُصُولِ الْأَسْنَانِ اللُّعَابُ وَ يَقْطَعُ الْبَلْغَمَ وَ لَا يَتَّخِمُ إِذَا أَكَلَ وَ شَرِبَ وَ لَا يَتَأَذَّى بِالرِّيحِ وَ لَا يُصِيبُهُ الْفَالِجُ وَ لَا يَشْتَكِي ظَهْرَهُ وَ لَا يَيْجَعُ بَطْنُهُ وَ لَا يَخَافُ مِنَ الزُّكَامِ وَ وَجَعِ الضِّرْسِ وَ لَا يَشْتَكِي الْمَعِدَةَ وَ لَا الدُّودَ وَ لَا يُصِيبُهُ قُولَنْجٌ

وَ لَا يَحْتَاجُ إِلَى الْحِجَامَهِ وَ لَا يُصِيبُهُ النَّاسُورُ وَ لَا يُصِيبُهُ الْحِكَّهُ وَ لَا الْجُدَرِيُّ وَ لَا الْجُنُونُ وَ لَا الْجُذَامُ وَ لَا الْبَرَصُ وَ الرُّعَافُ وَ لَا الْقَلْسُ وَ لَا يُصِيبُهُ عَمًى وَ لَا بَكَمٌ وَ لَا خَرَسٌ وَ لَا صَمَمٌ وَ لَا مُقْعَدٌ وَ لَا يُصِيبُهُ الْمَاءُ الْأَسْوَدُ فِي عَيْنَيْهِ وَ لَا يُفْسِدُهُ دَاءٌ يُفْسِدُ عَلَيْهِ صَوْمَهُ وَ صَلَاتَهُ وَ لَا يَتَأَذَّى بِالْوَسْوَسَهِ وَ الْجِنِّ وَ لَا الشَّيَاطِينِ وَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه و آله قَالَ جَبْرَئِيلُ إِنَّهُ مَنْ شَرِبَ مِنْ ذَلِكَ ثُمَّ كَانَ بِهِ جَمِيعُ الْأَوْجَاعِ الَّتِي تُصِيبُ النَّاسَ فَإِنَّهَا شِفَاءٌ لَهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَوْجَاعِ وَ قَالَ لِي جَبْرَئِيلُ عليه السلام وَ الَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَنْ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَاتِ عَلَى هَذَا الْمَاءِ مَلَأَ اللَّهُ تَعَالَى قَلْبَهُ نُوراً وَ ضِيَاءً وَ يُلْقِي الْإِلْهَامَ فِي قَلْبِهِ وَ يُجْرِي الْحِكْمَهَ عَلَى لِسَانِهِ وَ يَحْشُو قَلْبَهُ مِنَ الْفَهْمِ وَ التَّبْصِرَهِ وَ لَمْ يُعْطَ مِثْلَهُ أَحَدٌ مِنَ الْعَالَمِينَ وَ يُرْسِلُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَغْفِرَهٍ وَ أَلْفَ رَحْمَهٍ وَ يُخْرِجُ الْغِشَّ وَ الْخِيَانَهَ وَ الْغِيبَهَ وَ الْحَسَدَ وَ الْبَغْيَ وَ الْكِبْرَ وَ الْبُخْلَ وَ الْحِرْصَ وَ الْغَضَبَ مِنْ قَلْبِهِ وَ الْعَدَاوَهَ وَ الْبَغْضَاءَ وَ النَّمِيمَهَ وَ الْوَقِيعَهَ فِي النَّاسِ وَ هُوَ الشِّفَاءُ مِنْ كُلِّ دَاءٍ.

وَ قَدْ رُوِيَ فِي رِوَايَهٍ أُخْرَى عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه و آله: فِيمَا يُقْرَأُ عَلَى مَاءِ الْمَطَرِ فِي نَيْسَانَ زِيَادَهٌ وَ هِيَ أَنَّهُ يَقْرَأُ عَلَيْهِ سُورَهَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ يُكَبِّرُ اللَّهَ وَ يُهَلِّلُ اللَّهَ وَ يُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ وَ آلِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ كُلَّ وَاحِدَهٍ مِنْهَا سَبْعِينَ مَرَّهً(۱).

۱- ۱. مهج الدعوات: ۴۴۴- ۴۴۷ و نقله المؤلّف فی كتاب السماء و العالم و قال بعده: بيان:- ييجع» لغه فی« يوجع» و« الناسور» عله تحدث فی العين و فی حوالی المقعده و فی اللثه، و« الجدری» بضم الجيم و فتحها قروح فی البدن تنفط و تقبح، و هی معروفه تحدث فی الاطفال غالبا و القلس- و يفتح- ما خرج من الحلق مل ء الفم، و ليس بقی ء فان عاد فهو قی ء و يحتمل التعميم هنا، و المقعد كمكرم داء يصير به مقعدا لا يقدر علی القيام، و« الوقيعه» فی الناس ذمهم و يطلق غالبا علی الغيبه.

**[ترجمه]مهج الدعوات: این روایت را در کتاب «زاد العابدین» نوشته حسین بن ابی الحسن بن خلف کاشغری ملقب به فضل خواندیم که بدین صورت است: حدیث نیسان: ابن عمر نقل کرد: نشسته بودیم، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم وارد شدند و بر ما سلام کردند. ما نیز بر ایشان سلام کردیم، سپس فرمودند: آیا می‌خواهید دارویی که جبرئیل علیه السلام به من آموخت را به شما بیاموزم تا به داروی هیچ طبیبی نیازمند نشوید؟ در این هنگام علی، سلمان و چند نفر دیگر - رحمه الله علیهم - عرض کردند: چه دارویی؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به علی فرمودند: مقداری از آب باران در ماه نیسان را برمی‌داری و هفتاد بار سوره فاتحه الکتاب و هفتاد بار آیه الکرسی و هفتاد بار قل هو الله احد و هفتاد بار قل اعوذ برب الفلق و هفتاد بار قل اعوذ برب الناس و هفتاد بار قل یا ایها الکافرون بر آن می خوانی، و سپس در طول هفت روز، صبح و شام پی... درپی از آن می‌نوشی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: سوگند به کسی که مرا به حق، به پیامبری برانگیخت، جبرئیل علیه السلام فرمودند: به راستی که خداوند تمام بیماری‌های جسمی کسی که این آب را بنوشد از بین می‌برد و او را بهبودی می‌بخشد و دردهای او را از رگ‌ها و بدن و استخوان‌ها و تمام اعضایش خارج می‌کند، و از لوح محفوظ نیز محو می‌گرداند. سوگند به آنکه مرا به حق به پیامبری برانگیخت، اگر شخصی فرزند ندارد ولی دوست دارد که اولادی داشته باشد، از این آب بنوشد، خداوند او را صاحب فرزند خواهد کرد و چنانچه زنی نازا باشد و از این آب بخورد، خداوند به او فرزند می دهد، و اگر مرد و زن نازا باشند و زن از آن آب بنوشد، خداوند آن را رها می‌سازد و مشکلش حل می‌شود و قادر بر جماع خواهد بود، و اگر زن بخواهد فرزندش پسر شود،] یا دختر[و یا به یک دختر و یک پسر باردار شود، همانطور می‌شود. و در تأیید این حدیث، این آیه قرآن است که می‌فرماید: {به هر کس که بخواهد، فرزند دختر و به هر کس که بخواهد فرزند پسر می‌دهد و یا آنها را پسر[ان] و دختر[انی] توأم با یکدیگر می گرداند و هر که را بخواهد عقیم می سازد اوست دانای توانا.}

هر کس سردردی داشته باشد و از این آب بخورد، به اذن خداوند، درد او بهبود می‌یابد، و اگر درد چشم داشته باشد، قطره‌ای از آن آب در چشم بچکاند و از آن بنوشد و چشمانش را با آن بشوید، به اذن خداوند، شفا خواهد گرفت. ریشه دندان‌ها را محکم می کند و دهان را خوشبو می‌سازد و لعاب را از ریشه دندان‌ها جاری نمی‌سازد و بلغم را قطع می‌کند و هنگام خوردن و آشامیدن سنگین نشود، از وزیدن بادها اذیت نمی شوند و به فلج دچار نمی‌شود و به درد کمر و شکم مبتلا نمی‌گردد، و از زکام و درد دندان در امان است و به درد معده و کرم روده مبتلا نمی‌گردد و قولنج ندارد.

به حجامت نیاز پیدا نمی کند و به ناسور، خارش، جدری، دیوانگی، جذام، پیسی، جاری شدن خون از بینی، کوری، گنگی، لالی، کری، زمین گیری، آب سیاه چشم، دردهایی که نماز و روزه او را باطل کند، مبتلا نمی شود و گرفتار وسواس، جنیان و شیطان‌ها نیز نمی‌شود، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: جبرئیل گفت: هر کس از این آب بنوشد و تمام دردهای مردم را داشته باشد، بهبودی می‌یابد. جبرئیل علیه السلام به من فرمود: سوگند به کسی که تو را به حق به پیامبری برانگیخت، هر کس این آیات را بر آب بخواند، خداوند قلب او را از نور و روشنی آکنده می‌کند و به قلب او الهام می کند و حکمت را بر زبانش جاری می‌سازد و قلبش را از درک و بصیرت مالامال می‌گرداند، در حالی که مثل آن را به کسی از جهانیان نداده، و هزار مغفرت و هزار رحمت بر او روان می‌کند و تقلب، خیانت، غیبت، حسد، ظلم، تکبر، بخل، حرص و خشم، دشمنی، کینه و سخن‌چینی و غیبت مردم را از قلب او خارج می‌سازد و از او دور می‌کند و این آب شفای هر دردی است.

و در روایتی دیگر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، علاوه بر آنچه گفته شد، باید هفتاد بار سوره اناانزلناه و هفتاد بار الله اکبر و هفتاد بار لا اله الّا الله و هفتاد بار صلوات بر پیامبر و خاندان او علیه و علیهم السلام خوانده شود. - . مهج الدعوات: ۴۴۴ — ۴۴۷، و مؤلف آن را از کتاب السماء و العالم نقل کرد و در توضیح آن می گوید: «ناسور»: بیماری است در چشم، اطراف مقعد و لثه، «الجدری» به ضم جیم یا فتح آن، زخم‌هایی کریه در بدن است و در میان کودکان شایع است و «القلس»، چیزی که از حلق خارج می‌شود و دهان به آن پر می‌شود و استفراغ نیست، و اگر تکرار شود، استفراغ است، احتمال دارد منظور هر دو باشند و «المقعد»، بیماری که به واسطه آن شخص بیمار زمین گیر می‌شود، «الوقیعه» یعنی سرزنش و بدگویی مردم که غالباً بر غیبت اطلاق می‌شود. -

ناشر دیجیتالی : مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

**[ترجمه]

کلمه المصحّح الأولی

بسمه تعالی

تمّ المجلّد العشرون من کتاب بحار الأنوار و هو الجزء الخامس و التسعون حسب تجزئتنا یحتوی علی ۴۳ بابا من أبواب أعمال السنین و الشهور و الأیّام.

و لقد بذلنا جهدنا فی تصحیحه و مقابلته فخرج بحمد اللّه و عونه نقیّا من الأغلاط إلّا نزراً زهیداً زاغ عنه البصر و کلّ عنه النظر لا یکاد یخفی علی القراء الکرام و من اللّه نسأل العصمه و الإعتصام.

السیّد إبراهیم المیانجی محمّد الباقر البهبودی

ص: ۴۲۲

**[ترجمه]ص: ۴۲۲

**[ترجمه]

کلمه المصحّح [الثانیه]

بسم اللّه الرّحمن الرّحیم

الحمد للّه و الصلاه و السلام علی رسول اللّه و علی آله أمناء اللّه.

و بعـد: فمن عظیم منن اللّه علینا و له المنّ کلّه أن اختارنا لخـدمه الدین و أهله و قیّضـنا لتصـحیح هذه الموسوعه الکبری الباحثه عن المعارف الإسلامیّه الدائره بین المسلمین و هی بحقّ بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمّه الأطهار علیهم الصلاه و السلام.

و هذا الجزء الذی نخرجه إلی القرّاء الکرام، آخر أجزاء المجلّد العشـرین و قد قابلناه علی طبعه الکمبانیّ التی نسـخوها من أصل المؤلّف العلّامه لکنّه لم یکن خالیا عن السقط و التصحیف و البیاض، حیث انتقل المؤلّف قدّس سرّه إلی جوار رحمه اللّه قبل أن یصحّحه و یبیّضه فقابلناه علی نفس المصادر المنقوله عنها و سددنا ما کان فیه من خلل.

فأمّا ما کان فیه من تصحیف فقد أصلحناه من دون إیعاز.

و أمّا ما کان ساقطا کالجمله و الجملتین و السطر و السـطرین، فقد ألحقناه فی المتن و معذلک جعلناه غالبا بین العلامتین [....] و القـاری ء الکریم بعـد مـا یرجع إلی مواردهـا یقضـی بـأنّ ذلـک واجب لا بـدّ منه کما کان یفعل مثل ذلک سـلفنا الصالـح عند تصحیح الکتب و مقابله النسخ.

ص: ۴۲۳

و أمّا الأحاديث و الأدعيه التى كان صدرها مسطورا و محل ذيلها بياضا فقد أتممناه و ألحقنا تمامها من نفس المصدر المنقول عنه و قد جرّءنا على ذلك نصّ المؤلّف العلّامه قدّس سرّه حيث قال (ج ۹۴ ص ۲۲۴):

«قد أشرنا (مقدمه الكتاب ج ۱ ص ۱۷ و ۳۴ من هذه الطبعه) أنّا لم نعثر من كتاب العدد القويّه إلّا على النصف الآخر منه و لم نقف على النصف الأوّل منه فلذلك اقتصرنا هنا على إيراد أدعيه الأيّام المذكوره فيه، و عسى اللّه أن يوفّق من يأتى بعدنا لأن يعثر على النصف الأوّل منه أيضا فيلحق أدعيه الأيّام السابقه هنا و يمنّ بذلك علينا و اللّه الموفّق.

و أمّا الأبواب التى كانت خاليه من نصوص الأدعيه و الأعمال فقد كان بامكاننا أن ننقل من الكتب التى اعتمد عليها المؤلّف العلّامه ره و أكثر النقل عنها كاقبال الأعمال و البلد الأمين لكن أعرضنا عن ذلك كما أعرض عنه كتاب المؤلّف و أعرض عنه تلميذه المحرّر لهذا الأجزاء المسوّده أعنى العالم النحرير المرزا عبد اللّه أفندى ره و اللّه ولىّ التوفيق و منه الإعتصام.

محمد الباقر البهبودىّ ذيحجه الحرام ۳۱۸۸

ص: ۴۲۴

**[ترجمه]ص: ۴۲۴

**[ترجمه]

فهرس ما فی هذا الجزء من الأبواب

عناوین الأبواب/ رقم الصفحه

«۷۸»

باب أعمال باقی أيّام هذا الشهر و ليالیه ۲۱۱

ص: ۴۲۵

أبواب ما يتعلق بأعمال شهر المحرّم و أدعيته

«۸۸»

باب عمل أوّل ليله من هذا الشهر و يومها و ما يتعلّق بعشر المحرّم من المطالب و الأعمال ۳۳۵- ۳۲۴

ص: ۴۲۶

ص: ۴۲۹

**[ترجمه]ص: ۴۲۵

ص: ۴۲۶

ص: ۴۲۷

ص: ۴۲۸

ص: ۴۲۹

ص: ۴۳۰

**[ترجمه]

تعریف مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم

هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

الزمر: ۹

المقدمهٔ:

تأسّس مرکز القائمیهٔ للدراسات الکمبیوتریهٔ فی أصفهان بإشراف آیهٔ الله الحاج السید حسن فقیه الإمامی عام ۱۴۲۶ الهجری فی المجالات الدینیهٔ والثقافیهٔ والعلمیهٔ معتمداً علی النشاطات الخالصهٔ والدؤوبهٔ لجمع من الإخصائیین والمثقفین فی الجامعات والحوزات العلمیهٔ.

إجراءات المؤسسهٔ:

نظراً لقلهٔ المراکز القائمهٔ بتوفیر المصادر فی العلوم الإسلامیهٔ وتبعثرها فی أنحاء البلاد وصعوبهٔ الحصول علی مصادرها أحیاناً، تهدف مؤسسهٔ القائمیهٔ للدراسات الکمبیوتریهٔ فی أصفهان إلی التوفیر الأسهل والأسرع للمعلومات ووصولها إلی الباحثین فی العلوم الإسلامیهٔ وتقدم المؤسسهٔ مجاناً مجموعهٔ الکترونیهٔ من الکتب والمقالات العلمیهٔ والدراسات المفیدهٔ وهی منظمهٔ فی برامج إلکترونیهٔ وجاهزهٔ فی مختلف اللغات عرضاً للباحثین والمثقفین والراغبین فیها.

وتحاول المؤسسهٔ تقدیم الخدمهٔ معتمدهٔ علی النظرهٔ العلمیهٔ البحتهٔ البعیدهٔ من التعصبات الشخصیهٔ والاجتماعیهٔ والسیاسیهٔ والقومیهٔ وعلی أساس خطهٔ تنوی تنظیم الأعمال والمنشورات الصادرهٔ من جمیع مراکز الشیعهٔ.

الأهداف:

نشر الثقافهٔ الإسلامیهٔ وتعالیم القرآن وآل بیت النبیّ علیهم السلام

تحفیز الناس خصوصا الشباب علی دراسهٔ أدقّ فی المسائل الدینیهٔ

تنزیل البرامج المفیدهٔ فی الهواتف والحاسوبات واللابتوب

الخدمهٔ للباحثین والمحققین فی الحوازت العلمیهٔ والجامعات

توسیع عام لفکرهٔ المطالعهٔ

تهمید الأرضیهٔ لتحریض المنشورات والکتّاب علی تقدیم آثارهم لتنظیمها فی ملفات الکترونیهٔ

السیاسات:

مراعاهٔ القوانین والعمل حسب المعاییر القانونیهٔ

إنشاء العلاقات المترابطهٔ مع المراکز المرتبطهٔ

الاجتنباب عن الروتینیهٔ وتکرار المحاولات السابقهٔ

العرض العلمی البحت للمصادر والمعلومات

الالتزام بذكر المصادر والمآخذ فى نشر المعلومات
من الواضح أن يتحمل المؤلف مسؤولية العمل.

نشاطات المؤسسة:
طبع الكتب والملزمات والدوريات
إقامة المسابقات فى مطالعة الكتب
إقامة المعارض الالكترونية: المعارض الثلاثية الأبعاد، أفلام بانوراما فى الأمكنة الدينية والسياحية
إنتاج الأفلام الكرتونية والألعاب الكمبيوترية
افتتاح موقع القائمية الانترنتى بعنوان : www.ghaemiyeh.com
إنتاج الأفلام الثقافية وأقراص المحاضرات و...
الإطلاق والدعم العلمى لنظام استلام الأسئلة والاستفسارات الدينية والأخلاقية والاعتقادية والردّ عليها
تصميم الأجهزة الخاصة بالمحاسبة، الجوال، بلوتوث Bluetooth، ويب كيوسك kiosk، الرسالة القصيرة ((sms
إقامة الدورات التعليمية الالكترونية لعموم الناس
إقامة الدورات الالكترونية لتدريب المعلمين
إنتاج آلاف برامج فى البحث والدراسة وتطبيقها فى أنواع من اللابتوب والحاسوب والهاتف ويمكن تحميلها على ٨ أنظمة؛
١.JAVA
٢.ANDROID
٣.EPUB
٤.CHM
٥.PDF
٦.HTML
٧.CHM
٨.GHB
إعداد ۴ الأسواق الإلكترونية للكتاب على موقع القائمية ويمكن تحميلها على الأنظمة التالية
١.ANDROID
٢.IOS
٣.WINDOWS PHONE
٤.WINDOWS

وتقدّم مجاناً فى الموقع بثلاث اللغات منها العربية والانجليزية والفارسية

الكلمة الأخيرة

نتقدم بكلمة الشكر والتقدير إلى مكاتب مراجع التقليد منظمات والمراكز، المنشورات، المؤسسات، الكتّاب وكل من قدّم لنا المساعدة فى تحقيق أهدافنا وعرض المعلومات علينا.
عنوان المكتب المركزى
أصفهان، شارع عبد الرزاق، سوق حاج محمد جعفر آباده اى، زقاق الشهيد محمد حسن التوكلى، الرقم ۱۲۹، الطبقة الأولى.

عنوان الموقع : : www.ghbook.ir
البريد الالكترونى : Info@ghbook.ir
هاتف المكتب المركزى ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵
هاتف المكتب فى طهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱
قسم البيع ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹شؤون المستخدمين ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹.